5 1. 34 12

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IL MARCHESE SCIPIONE MAFFEI.
Nato il 1° Giugno 1675. Morto agli 11 Febr° 1755

C.° Pietro Rotari del. Dom. Cunego Sculp.

Digitized by Google

CLARISSIMI VIRI
SCIPIONIS MAFFEII
MARCHIONIS
ARTIS CRITICAE
LAPIDARIAE
QVAE EXTANT

Ex Ejuſdem Autographo ab Eruditiſſimo Viro

IOH. FRANCISCO SEGVIERIO NEMAVSENSI

FIDELITER EXSCRIPTA, ET A

SEBASTIANO DONATO PRESBYTERO LVCENSI

Edita, variiſque obſervationibus inluſtrata, & aucta;

OPVS POSTVMVM.

ACCESSERE CC. VV.

IOSEPHI DE BIMARD LA BASTIE BARONIS MONTIS SELEVCI
HENRICI CANNEGIETERI
ET CHRISTOPHORI SAXII LIPSIENSIS

Nonnullae lucubrationes huc pertinentes.

LVCAE MDCCLXV.

EX TYPOGRAPHIA LEONARDI VENTVRINI

SVPERIORVM PERMISSV.

AMPLISSIMO, & NOBILISSIMO VIRO

MARCHIONI

IOH. FRANCISCO MAFFEIO

PATRICIO VERONENSI

SEBASTIANVS DONATVS.

TE profecto, AMPLISSIME VIR, latere non poteſt cauſa, cur *Artis Criticæ Lapidariæ* opus longe præſtantiſſimum cum nonnullis aliis CC. VV. Operibus huc pertinentibus, TIBI inſcribendum putaverim: Probe enim noveris TIBI deberi, quum labore ac ſtudio Marchionis SCIPIONIS MAFFEJI Patrui Tui, Immortalis memoriæ VIRI, qui non ſolum ad Clariſſimæ gentis tuæ ornamentum, verum etiam ad Italiæ, & totius Reipublicæ Literariæ bonum natus fuerat, elucubratum ſit. Sed non eo tantum nomine TIBI debetur: Egregii tui mores, & laudabilia geſta, quibus tanti VIRI mirum in modum virtutem imitaris, & merita adſequeris, potiori jure hanc nuncupationem TIBI vendicant. Nam ſi is fuit, ut, dum in vivis ageret, in ſui admirationem, & benevolentiam quaſi raperet omnes literarum amatores, Academias totius Europæ, Principes, Cardinales, Pontifices quoque ſummos, & Reges, BENEDICTVM XIV. P. M. & CAROLVM VI. Cæſarem: vita vero perfuncti

inſigni pompa funerum, publicis laudibus, & monumentis memoriam celebrarent ad aliquod tam acerbi mœroris lenimentum. Tu quoque dignus fuiſti, cui ſummi honores in Patria, ac Magiſtratus cum omnium bonorum plauſu, & Civium gratulatione deferentur. Quum videlicet ſuperioribus annis Prætor Vrbanus, quum Præfectus lacus Benaci, & ſemel atque iterum Præfectus Annonæ, necnon ab Inclyta Veneta Republica armorum Magiſter creatus fueris: Quumque iis muneribus admirabili prudentia, integritate, ac felicitate perfunctus fueris, ſimul Te dignum probaſti, qui ad ampliores in poſterum dignitates adſcendas, Nomen tuum in Faſtis inter Clariſſ. Cives, quorum fama virtutis longe, lateque pervaſit, inſcriberetur. Sed quum inter egregias dotes, quæ animum tuum & mores exornant, modeſtia in primis Tibi placeat, parcam voluptati, qua in tuis laudibus, pro modulo meo proſequendis, perfundor, ne Tibi diſpliceam. Accipe igitur Amplissime Vir grato animo, quæ tua eſt humanitas, *Artem Criticam Lapidariam*, quaſi ereptam Italiæ, & Reipublicæ Literariæ, opera & labore Eruditiſſ. Joh. Francisci Segvierii ex adverſariis, & ſchedis authographis concinnatam & digeſtam, manu mea Tibi redditam ut Tuo Nomine inluſtrior, majori cum gloria, poſt diuturnas tenebras, in lucem prodeat.

MONI-

MONITVM EDITORIS.

OPUS diu efflagitatum, diuque promiſſum tibi ſiſtimus, benevole Lector, tuoque arbitrio nunc totum permittimus: verum antequam oculos in illud defigas, integrumque evolvas, quædam hic monenda videntur, ut melius innoteſcat quænam præcipua fuerit Auctoris mens, qua de cauſſa adductus hanc provinciam ſibi gerendam ſuſceperit; tum ut ſcias quomodo in manus noſtras devenerit, & Inſcriptionum noſtrarum Supplemento acceſſerit. Clariſſ. Vir Scipio Maffejus poſtquam Veronam Illuſtratam cum orbe literario communicavit, & antiqua marmora plurima in impluvio Academicorum ædium Philarmonicorum Veronenſium jacentia, aut illuc ſuis curis, ſuiſque impenſis aliunde importata; in bonarum literarum, & rei antiquariæ augmentum collocanda ſuſcepit; Græcarum, Latinarumque veterum, nec non Chriſtianarum Inſcriptionum univerſalem Collectionem inſtituere decrevit, Operiſque Proſpectum in vulgus emiſit, paucis ſcilicet menſibus antequam iter in exteras Provintias faceret. Cum autem veterum monumentis magnopere delectaretur, ex marmoribus, æneiſque tabulis infinita propemodum tum exſcripſit epigrammata, tum ab amicis eruditiſque viris accepit [nondum enim lucem viderant Gudii, Gorii, Muratoriique hac de re ampla Volumina] quæ vel e terræ viſceribus recens eruta fuerant, vel prætermiſſa a Grutero, & Reineſio, in eorum Syntagmatibus deſiderabantur. Itaque Rempublicam Literariam ut augeret, ac locupletaret, novum illud veterum Epigrammatum Corpus aggreſſus eſt, quo omnia monumenta vel ab ipſo quæſita, vel ab aliis jam prolata, & in novam methodum digeſta complectenda erant. Quin etiam antequam Proſpectum emitteret, varias Galliæ Ciſpadanæ, & Etruriæ urbes adivit, marmora ut inſpiceret, doctiorumque virorum MSS. Codices inſcriptionibus refertos, ut evolveret: tum poſtea ex quo illum evulgavit, per Subaudiam, Gallias, Angliam, Bataviam, Germaniamque eadem conquiſivit. Verum neſcio quo fato, poſtquam in patriam rediit, alio ſtudiorum genere delectatus, e propoſito deſtitit, opuſque intermiſſum ſummo cum rei literariæ detrimento numquam abſolvit, peneque animum de illo abjecit. Porro dum rei antiquariæ voluptate tenebatur, non ſemel reputavit nobiliſſima hæc ſtudia multis tenebris eſſe implicita, ſummiſque difficultatibus obnoxia; ut autem aliqua lux affulgeret, & tot monumenta vera a ſubdititiis dignoſcerentur, nec non ut unuſquiſque a falſis ſibi caveri poſſet: tum denique rationem ut redderet, cur tot Inſcriptiones ab aliquibus inter genuinas reputatas a ſua ſede deturbaſſet, & inter ementitas emigrare juſſiſſet, Artem Criticam Lapidariam eodem tempore publice typis excudendam promiſit, qua de omnibus ſane conſtare debebat, & de illis etiam, quæ in dies vulgantur, tum ad quaſcumque in poſterum κριτήριον patere, & quomodo genuinæ a ſpuriis dignoſci poſſint, abunde pertractare. Hac diſquiſitione, inquit Immortalis noſter Maffejus, caremus adhuc in tanta literarum luce, incredibili quidem rei literariæ damno, quum Inſcriptiones tantæ auctoritatis teſtimonia ſint, ut contra illas hiſcere vix audeamus, & cum interdum ipſarum una dolo malo conficta Hiſtoriam, Chronologiam, rerum ordinem, puriorem antiquitatis notitiam ſubruere pene poſſit magna ex parte, ac pervertere.

Attamen quamvis ipſe fidem orbi literario obſtrinxiſſet, alieniſſima, ut jam diximus, ab hoc ſtudiorum genere Opera VIRUM liberaliſſimis quibuſcumque doctrinis verſatum detinebant; non enim ſe a fide ſubducere cogitabat, ſed in aliud tempus ſe ab illo promiſſo liberare. Multa in hunc finem paraverat, multa in adverſaria congeſſerat. Artem illam Criticam magna ex parte confecerat, cujus pericopen etiam vulgavit, cum Muſeum Veronenſe in medium protulit; ut cum in dies procraſtinaret, & in annos remitteret, ingraveſcente jam ætate, ab ſpe deſtitit, opuſque imperfectum remanſit. Moriens illud Teſtamento una cum ſchedis ſuis quibuſcumque alterius fidei commiſit. Cum autem Illi, quibus negotium demandatum erat, adverſaria in ordinem digererent, ſtatim perceperunt, Artem Criticam Lapidariam non fuiſſe ex omni parte abſolutam, & in Libro Primo, & Secundo [qui fere totus italice conſcriptus eſt, & a nobis latine redditus] multa deſiderari, & Tertium omnino deficere. Quartum vero ex omni fere parte abſolutum eſſe, quem loco Tertii poſuimus, ut Editionis ordo ſervaretur. Quæ tamen ſuperſunt, maximi facienda ſunt, ut mox videbimus. Schedæ, quæ ineditæ remanent, ad Secundum & Tertium Librum pertinentes, & vernacula lingua conſcriptæ, in nullum ordinem digeſtæ, & adeo intricatæ ſunt, ut neminem forſan ſe tuto ab illis expedire poſſe putemus. Totum igitur præclarum Maffejanum Opus quatuor Libris [ut innuimus] abſolvi debebat.

Proemium quoddam, quantum dijudicari licuit, libri Primi initio forſan præfigendum erat, aut potius Gruteriana Critica, in quo de Operis utilitate ac neceſſitate Cl. ille VIR diſputaturus erat. Ex quibuſdam Schedis apparet, illum invehi in eos, qui ſtudium illud tamquam inane & inutile prædicabant, nec minimum quidem utilitatis in bonarum literarum augmentum inde percipiendum eſſe arbitrabantur, etſi improbo, & herculeo pene labore cuncta digeſta eſſent, ac enodata: optime etenim comprobat, moroſos illos homines plane decipi, cum vetera epigrammata ſint totius eruditionis penu, iiſque præſertim enucleentur Gentilium de Diis, & Sacris opiniones, Reipublicæ Romanæ munera, dignitates; privatorum officia, & artes probe noſcan-

noſcantur; iis Chronologia & Geographia nitantur, tum juris, tum Hiſtoria Sacra & Prophana, tum demum Philologiæ omnis cognitio inde etiam magis, magiſque elucent. Alia quoque iſtiuſmodi breviter attingere debebat, de quibus plenius, ubi de eorumdem Præſtantia & Uſu diſſeruerat. Tum poſtea ut propius ad propoſitum ſuum accederet, eo magis criticen in hoc ſtudio adhibendam eſſe putabat, quod magni ſubſellii Viri multa utique ementita monumenta genuinis acceuſuerant, alioſque haud infimi illorum auctoritate confiſos in eoſdem errores impegiſſe videret. Itaque ob amorem & vim veritatis, quæ illi maxime cordi fuit, neceſſitate quadam impulſus, ſummorum Virorum παροράματα detegere voluit, (Gruteri præſertim, qui dum curat omnis genuinas Inſcriptiones in Theſaurum ſuum referre, aliquando decipitur) nullam tamen inde demeriri laudem arbitrabatur, cum eſſet magis veritatis, quam contentionis cupidus. Quin etiam cum lapides Veronenſes in Claſſes digerere meditaretur, maxime tum ſtuduit veros a falſis ſecernere, indeque occaſio nata eſt, ut de ementitis ageret. Non illum latuit Relandum in votis habuiſſe, ut quiſpiam ex doctorum virorum cœtu examen illud ſuſciperet, tum longe ante Doctiſſimum Auguſtinum Tarraconenſem Epiſcopum huic Arti etiam præluſiſſe, dum

(a) Præſertim Dialog. XI. pag. 288. edit. Romæ 1736.

de quibuſdam Inſcriptionibus ementitis in Dialogis ſuis (a) ſermonem inſtituit. Veruntamen etſi ii ſummi Viri, quorum errores adnotantur, aliquoties lapſi ſint, non inde putabat Maffejus eos nullo plane criterio uſos eſſe; immenſis profecto ſubſidiis deſtitutos, quibus nunc fruimur; mirum haud eſſe debet, interdum in errorem inductos fuiſſe: infinita quippe enodarunt, quæ illis acceptu referri debent, & quibus admodum profecimus. Excuſationem petit errorum, in quos ipſe impegit: noſtros, inquit, corrigant, eadem mente, eademque de cauſa, qua aliorum errores emendavi, dummodo id rei Literariæ profuerit, mihi perinde eſt. (b) Si

(b) Sequimur ex Fragmentis hujus Artis Criticæ.

forte fortuna evenerit, ut quaſdam dubias obelo haud notaſſet inſcriptiones, alios, prout eis videbitur, facere jubet; non enim omnes dubiæ fidei attigit, quaſdam etiam ultro prætermiſit, cum nulla ſuſpicionis nota, vel idonea ratio adferri poſſet: tum etiam ſubinde errores ab aliis jam notatos nequaquam moratur. Interdum dubio quodam tenebatur virga cenſoria genuinas nonnullas damnaſſe, quod erroribus ſcaterent, ſpuriarumque faciem præſeferrent. Sententiam ſuam ſæpiſſime cum dubitatione adducit, ut mox dicemus, eumque doctorum Virorum arbitrio permittit, idque lectores memoria tenere jubet, etſi, quoties occurrat, haud moneat. Quum brevitati ſtuderet, Inſcriptiones, quarum mentionem habet, minuſculis, & uti vocant curſivis characteribus, cudendas potius eſſe duxit, quam majuſculis, ne libri moles major evaderet; tum quod in operibus, e quibus excerpuntur verſus ad Marmoris fidem recte non ſemper exarati ſint. Qui Inſcriptiones terant, ſtatim percipient, cur ſæpius unam, aut alteram vocem, aut dimidium verſum illius, alteriuſve Inſcriptionis afferat; eæ voces, verſus illi præcipue ad rem faciunt; & ſunt ex numero dubioſorum: aliis nequaquam opus eſt. Conferant lectores loca obelo notata: nimis longum fuiſſet ſingula per extenſum referre. Verba quædam inconnexa, & inepta nullam ſententiam efficentia, nulla quidem refutatione indigent; ea retuliſſe, reprobare eſt: itaque Inſcriptionum antiquarum expertes Clariſſ. illi Viro nequaquam vitio vertunt, haud ſatis ſententiam ſuam declaraſſe, & obſcuriores ſenſus non pateſeciſſe: faciunt profecto, dum hæc vituperant, ut nihil intelligant. Ex tot epigrammatis ementitis, aut dubiæ fidei, noluit tamen quemquam putare Antiquitatis ſtudium contemnendum eſſe eo quod facile ſit decipi; & perdifficile vera a falſis ſecernere. At nonne in quocumque ſtudiorum genere in fraudem

(c) Cap. XIII. 26. XIX. 23. 24. XXXI. 35. 36.

impellimur? Qui antiqua ſuppellectilia, & veterum numiſmata exquirunt, nonne quotidie a fallaciis decipiuntur? Nonne & qui MSS. Codices, & diplomata, veterrimaſque membranas evolvunt? Nonne qui Leges, Hiſtorias, Tabulas, aliaque ſexcenta tractant? Quid igitur ea omnia contemnenda, quod ſint apocrypha plura? Nonne potius ſedulo incumbamus oportet, ut vera a falſis ſecernantur, eaque maxime faciamus, quæ nullo fuco, aut fallacia infecta reperiuntur? Hæc autem ex Schedis Maffejanis, quoad Proemium ſpectant, depromi potuerunt: nullus tamen dubito, quin alia plura, præcipue ad librum Primum ſpectantia addidiſſet. Nunc vero de ordine Librorum & Operis dicere juvat.

Libri primi initio probare nititur ex Jobi Libro (c) antiquiſſimum fuiſſe ſcribendi morem, & literas incidendi; deinde ad Obeliſcos Ægyptios deveniens, exquirit quemnam ex Ægyptiorum Regibus habeant auctorem. Omnino pernegat, ſigna & imagines in illis ſculptas Inſcriptionum nomine appellari poſſe, deceptoſque fuiſſe inter veteres Hermapionem, & inter recentiores Kircherium, qui talia ſomniarunt; nec ea monumenta ſcripturam præſeferre ullam, nec notas illas ullius generis eſſe literarum perfracte contendit [1]. Conquirit deinde qua primum ætate uſus ſcribendi invaluit; Columnas a Sethi progenie, uti ferunt collocatas, quas Joſephus memorat ridet, ejuſque Hiſtorici locum interpolatum eſſe docet. Scribendi artem ante cataclyſmum mortalibus haud innotuiſſe cenſet; at poſtquam terris ſua facies eſt reddita, ſtatim fuiſſe reper-

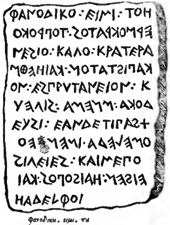
[1] Alii non infimæ notæ Scriptores, tum antiqui, tum recentiores incontrarium ſentiunt. Vid. Diod. lib. I. pag. 67. edit. Amſtelodami 1745. in fol. Strab. lib. XVII. pag. 1171. ibidem 1707. in fol. Tacit. Annal. lib. II. num. 60 Traject. Batavorum 1721. in 4. VVarburton. Eſſai ſur les Hiéroglyphes des Egyptiens &c. 4. Parif. 1744. Eruditiſſ. Bandinium de Obeliſco Cæſaris Auguſti e Campi Martis ruderibus nuper eruto &c. Romæ 1750. Commentarium de Diptyc. &c. lib. I. Cap. I. & II. edit. Lucæ 1753. Goguet in Lib. Italice edito Lucæ 1761. Cui titulus: Della Origine delle Leggi dell' Arti &c. Tom. I. Lib. II. Cap. VI. pag. 135. ſeqq. Lib. III. Art. I. pag. 175. ſeq. & alios.

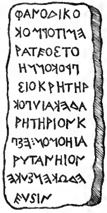
repertam ſuſpicatur, objectioneſque diluit, quæ in contrarium afferantur. Ubinam vero terrarum admirandum illud inventum primum emicuerit, & quænam gens primum Alphabetum effinxit, breviter indagat: populo Hebræo tribuendum putat, cum apud illum, multo antequam apud alios, memorentur leges, tituli, volumina, & hiſtoria. Ad Phœnicios, & ex iis ad ceteras gentes inventum illud manaſſe vulgo creditur. Haud tamen facile eſſe antiquiſſimum illud alphabetum, quo Hebræi uſi ſunt, cognoſcere, Samaritanorum literas ceteras anteiſſe autumabat: at exemplar literarum, quas in montibus Horeb & Sinai exaratas eſſe dicunt, & a Kircherio male exhibitas, ad eas nullo modo referendum eſſe ducit, quum illi ductus, prout apud eum habentur, nullam ſcripturam repræſentare videantur. Hæc autem extant in prima libri parte, quæ ſupereſt; cetera deſiderantur.

Iis autem traditis ad Obeliſcos rediens perfunctorie dicere debebat de ſignis, & ductibus in illis inciſis, & quibus decorantur; opinabatur etenim hujuſmodi imaginum interpretationes a viris doctis elaboratas omnino imaginarias eſſe. His actis ad literas, quas ſacras vocant, deveniens, ex Herodoti & aliorum Scriptorum teſtimonio comprobabat, nec animalium figuris, nec corporis membris, nec id genus aliis fuiſſe repræſentatas, ſed genuinas fuiſſe literas, non ſymbola. Quaſdam Inſcriptiones a literatis viris Ægyptio, uti cenſent, charactere prolatas, plane ridebat, nec illis ullam fidem adhibendam eſſe docte monebat. Deinde de Perſicis Inſcriptionibus, Palmyrenis, Punicis, Etruſcis, de exoticis Agliboli & Malachbeli, de Chinenſibus, Græcis, Pelaſgis, Latinis, & de Runicis ante Ulphilæ ætatem non retrahendis diſſerere volebat [1].

Verum

[1] In Lib. IV. quem adpellamus III. Cap. I. Can. II. col. 63. ob oculos ponit Cl. Maffejus *extrema antiquitatis argumenta in eximio* Monumento antiquiſſimæ Inſcriptionis Sigeæ Βουστροφηδὸν exaratæ, quam mancam protulit & non interpretatam. Quapropter ex Cl. Chishulli Antiquitatibus Aſiatic. p. 4. integram cum latina verſione heic adponam.

Φανοδικυ. ειμι. τυ
ἑρμοκρατυς. τυ προκο
νησιυ. καγω. κρατηρα.
καπιστατον. και. ηθ
μον. ες πρυτανειον. ε
δωκα. μνημα. σιγει
ευσι. εαν. δε. τι. πασχ
ω. μελεδαινειν. (εμε).
σιγειες. και. μ' επο
ιησεν, ὁ αισωπος. και.
οἱ αδελφοι.

ideſt:

Phanodici ſum Filii
Hermocratis Procone-
ſii. Et ego Craterem
& Crateris *Baſim &*
Colum ad Prytaneum
dedi memoriæ ergo Si-
geis. Si quid vero patiar
curare me jubeo
Sigeos. Et fecit
me Æſopus atque Fratres.

Φανοδικυ.
ειμι. τυρμοκ
ρατεος. τυ.
προκοννη
σιυ. κρητηρ
α. δε. και. ὑπο
κρητηριον. και.
ηθμον. ες. πρυ
τανειον.
εδωκεν. σιγει
ευσιν.

Phanodici
ſum filii Her-
mocratis Pro-
connesii. Cra-
terem vero &
Hypocraterium
& Colum ad
Prytaneum
dedit iis
Sigeis.

Hoc eximium Marmor ab Æſopo, ejuſque Fratribus ſculptum dicitur; & ſi intelligi debet de Æſopo Fabularum Scriptore, ut conjecit Chishullus ipſe in cit. Oper. p. 38. referri poteſt ad Olymp. L. ſcil. ad an. V. C. 174. & ante Ær. Chr. 580. Vid. Murat. MMCIII. ſeqq. & Corſin. in Not. Græcor. Prolegom. p. XVI.

Verum horum vix minima quidem pars adumbrata in illius Doctiſſimi Viri Schedis & adverſariis Italica lingua exarata ſupereſt, immo nonnullorum ne minimum quidem. In ultima ejuſdem libri parte de uſu & præſtantia Græcorum, Latinorumque epigrammatum diſputationem inſtituere volebat, utpote Operis ſui præcipuum ſcopum, & propoſitum, eorum utilitatem maximi faciebat quod pertinet ad Hiſtoriam, Chronologiam, Conſulum Seriem, Geographiæ antiquæ notitiam, Veterum Romanorum religionem, Reipublicæ Romanæ adminiſtrationem, militiam, Indos, dignitates, magiſtratus, artes, vel etiam Romanam linguam, & Poeticen: Atque ex Chriſtianorum titulis multa erui poſſe putabat, quæ ad eorumdem cultum & mores attinere videntur. Horum quædam vel leviter, vel interdum ſtudioſe attigit in Schedis ſuis, quarum maxima pars ſcriptionis perverſitate, ſingulariis, abbreviatiſque verſibus, aut interruptis ſententiis, niſi ab iis, qui manum illius probe agnoſcunt, vix intelligenda foret.

Libro ſecundo diſſerit de Titulis, qui in Veterum ſcriptis reperiuntur, eo tantum propoſito, ut genuina a fictitiis ſecernantur, & ab errore omni quiſquis cavere poſſit; indeque magis innoteſcat, num illa, quæ in antiquis libris occurrunt, ab omni ſuſpicione immunes ſint. Quum vero ad retroacta tempora ſpectent omnes, ævum univerſum in quatuor periodos partitus eſt. Commentitia repucat epigrammata quæcumque ad primam periodum ſpectantia. Fictitia etiam ea omnia fere cenſet, quæ ex temporis mithici periodo adducuntur. Illa autem, quæ ad tertiam ætatem pertinent, criterio tamen adhibito, fidem omnino putat mereri. Recenſet itaque libri initio, quæ ad Græcos referuntur, & in Græcorum libris exſtant, deinde quæ in Latinorum Operibus reperiuntur. Hujuſce Libri minima quidem pars latine ſupereſt, quæ ſequuntur Italico idiomate in Schedis ſcripta reliquit, & latine reddita in medium protulimus, ut ante diximus.

Liber Tertius complecti debebat Studii Lapidarii Hiſtoriam, & recentiorum Scriptorum, qui de antiquis Epigrammatis egerunt, catalogum. Initio agi debebat de præcipuis veterum Inſcriptionum manuſcriptis operibus, nempe de Ligorii Codicibus in Ædibus Regiis Taurinenſibus adſervatis, de illis Alciati, & Mariangeli Accurtii in Ambroſiana Bibliotheca Mediolanenſi cuſtoditis, de MS. Franciſci Aligerii, quod adſervat Cl. Vir Marcus Foſcarinus Senator Venetus Ampliſſimus, Joannis Jucundi, cujus exemplar penes ſe habebat Auctor, Joannis Marcanovæ apud Clariſſ. Patarolios Venetiis extante, P. Ferrarinii, Carmelitani Regii Lepidi in ædibus Carmelitanorum cuſtodito, Hieronymi Bononii, quod ſervant Tarviſini, tum de aliis minus notis, quos dum iter fecerat, exquiſierat, & partim coacerverat, aut exſcripſerat. Hos autem excipere debebat recentiorum Auctorum, eorumque Operum ad Inſcriptiones ſpectantium notitia chronologico ordine tradita. Ea autem omnia in ordinem nequaquam digeſta in Schedis jacent, & fere deſiderantur.

Tandem Libro quarto, quem nos tertium dicimus, ut innuimus, de Græcis, & Latinis epigrammatis ſermonem inſtituit. Is autem fere totus ſupereſt, maximique faciendus, quum in eo tradantur canones, ad fictitias Inſcriptiones quaſcumque dignoſcendas, & in illo habeatur Gruteri Theſauri, Reineſii Syntagmatis, Sponii Miſcellaneorum, & Fabretti Inſcriptionum Antiquarum perpetua Critice, eorumque Operum judicium, quibus adjecit quorumdam aliorum recenſionem. Quoad Hiſpanica monumenta attinet, hic monendum eſſe ducimus, ea illi fere innotuiſſe nonniſi ex Schedis Cl. Viri Emmanuelis Martinii Decani Eccleſiæ Alonenſis, qui ex Hiſpanorum libris excerpta, ad eum miſit, quæ ſolum apud Gruterum deſiderabuntur, omiſſis fictitiis pluribus, quæ nullius erant fidei. Iis etiam adjungi debebat diſquiſitio quorumdam marmorum in Operibus Cuperi, Relandi, Almelovenii, Gudii, Vignolii, Gorii, & præſertim Montfalconii, quorum, ſi tamen ultimum exceperis, leviſſime in ſchedis mentionem habuit.

Equidem nos non omnia epigrammata, quæ in Arte Critica Lapidaria, cenſoria virga notantur, reicienda eſſe putamus. Nam neque ipſe Cl. Auctor ea omnia rejecit, & ad ſpuria, & ſuppoſititia amandavit. De nonnullis enim titulis ſubdubitat, alios ad examen revocandos vult, alios interpolatos, non paucos quadratariorum, vel exſcriptorum oſcitantia vitiatos credit, [vel ita monſtroſi, & exeſi ſunt, ut ſenſus percipi non poſſit] nonnullos obiter attigit, alios in Muſeo Veronenſi pro genuinis evulgare minime dubitavit [ut aliquando in noſtris adnotationibus ad hoc Opus obſervabis] pleroſque Eruditorum judicio relinquit, de aliis vero cur dubitet, rationem non adfert. Nam iſtiuſmodi Diſputatio ob mortem ejuſdem Auctoris infecta remanſit. Et revera multa quidem [ut ad me ſcripſit Cl. Seguierius Immortalis noſtri Maffeji laborum, ſtudiorum, & itinerum tot annos comes, amicus in paucis, & contubernalis] erat retractaturus [1], ſi Operi ultimam manum adhibuiſſet. Nam quum anno 1749. Muſeum Veronenſe

edidiſ-

[1] Exempli cauſa. Quum titulum Ariminenſem non penitus ad fidem lapidis in Obſerv. Liter. Tom. IV. pag. 356. num. 26. recuderet, & immerito notam Grutero inureret, ubi in cit. Oper. pag. 373. ſcribit: Piccola pietra in Piazza: Grutero vi mette Conſul di ſuo, e varia la poſitura. Dein in Muſeo Veronenſi CCCLXIV. 5. emendatum evulgat hoc modo:

C. CAESAR
AVGVST. F
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI. STERN
. . . .

Mirum, ait, parerama, unde irrepſerit, quum in Obſ. loc. cit. Literæ COS omiſſa fuerunt, & omiſſionem probare viſus ſum, effert m·quero.

edidiſſet, videtur quaſi animum retraxiſſe ab Artis Criticæ Lapidariæ *evulgatione* (a): Amicis, *inquit*, obtemperare cogor, qui tamquam ſpecimen quoddam, quæ in Arte Critica Lapidaria, lucem forte nunquam viſura, & de præmiſſa *Servilii Cæpionis* Inſcriptione xxv. ab hinc annis commentatus ſum, tranſcribere omnino jubent [1], *& teſte ipſo* Seguierio (b), *ut ſupra diximus:* Alii [*inquit Maffejus*] corrigant noſtros eadem mente, eademque de cauſa, qua aliorum errores emendavi.

(a) Vid. Muſ. Veron. pag. cLxxv.

(b) Ex Fragmentis Art. Critic. Lapid.

Verum quis credat in abſolutiſſimum Gruterianum *corpus, in* Reineſianum *Syntagma, in* Sponii Miſcellanea, *in* Fabretti *Collectionem tot lapides ſpurios irrepſiſſe? Quot obelo notavit Noſter Auctor, quum eos pro ſinceris admiſerint hi celeberrimi Collectores? Eſto aliquando peccaverint; an fieri poteſt, ut in pleriſque marmoribus emendentur?* „ *Ejuſmodi vitia*, „ ait Muratorius (c), *in lapidarium regnum ſubingreſſa ut tollerentur, opus foret, iterum marmora ipſa accuratius conſulere, & quæ prave hactenus deſcripta fuere, diligentiori ſtudio* „ *reſtituere, verum cui, rogo, tantum temporis & pecuniæ eſt, ut univerſa loca tam intra,* „ *quam extra Italiam, unde hauſta fuerunt vetuſtæ Inſcriptiones, percurrere velit ac poſſit?* „ . . . . . . *Quod plus eſt, etiamſi tanti laboris quiſquam patiens reperiretur, ejus tamen* „ *votis, ac labori male proculdubio ſuccederet. Atque heic noſcat velim Lector non ſatis* „ *tum Marmorum Eruditorum infortunium* . . . . . . *vix dici poteſt quantam perniciem ejuſ*„*modi lapidibus attulerit non ſolum temporis edacitas, ſed etiam* [*id quod gravius, & fre*„*quentius*] *negligentia, inſcitia, & barbaries mortalium, atque in ipſis cultiſſimis noſtri* „ *ævi civitatibus, & locis. Si quis nunc quærenda, & inviſenda ſuſciperet innumerabilia* „ *Marmora, unde eximium ſuum Theſaurum* Gruterus *conflavit, vix tertiam puto, eorum* „ *partem ſuperſtitem reperiret. Et* Muratorio *conſonat* Maffejus *ipſe, ubi in Præfat. Muſ. Veron. p.* 11. *ait:* Multa [*Saxa*] comminuuntur, atque, ut variis inſerviant uſibus, mutilantur; multa obruuntur iterum, vel abditis, tenebricoſiſque locis deliteſcunt; nec defuere, qui de aliquibus calcem coquerent. Ea propter mirari nequaquam debemus, Inſcriptionum poſt literas reſtitutas partem maximam periiſſe. Earum, quæ Mazochius, quæ Panvinius, quæ Gruterus exhibuerunt, quota pars ſupereſt? *Notum equidem eſt omnibus non experientia ſolum, ſed ex ipſius Sapientiæ Oraculo* (d): *nihil permanere ſub ſole: & ex vulgato adagio*

(c) In Præfat. Nov. Theſ.

(d) Eccl. cap. II.

Mors etiam ſaxis, marmoribuſque venit.

Quapropter laudati Collectores, & omnes alii, qui nos præceſſerunt, non ſpernendi, immo maximi faciendi ſunt, qui nobis tot præclara eruditæ vetuſtatis monumenta ad nobilium diſciplinarum, & bonarum artium præſidium, & incrementum ab interitu, & oblivione erepta vindicarunt, & quaſi illæſa nobis ſervarunt. Hac juſta profecto laude a magni nominis ſcriptoribus fraudati non fuere. Cyriacus *Anconitanus* [2] *qui omnium primus fuit ineunte Seculo XV. qui ad veteres tum Græcos, tum Romanos titulos exſcribendos, & colligendos animum intendit, commendatur a Celeb.* Muratorio, (e) *& a Cl. VV. ut de aliis taceam,* Laurentio Mehus (f), *& ab Annibale de* Abbatibus Oliverio (g). *Et experientia nos docuit,* Cyriacum *accurate* [*ut auctoris obſerva-*

(e) Vid. Præfat. Nov. Theſ.

(f) Præf. ad Itiner. Cyriac. p. xxx.

(g) In Adnotat. ad Comment. Cyriac. Nov. Fragm. edit. Piſauri 1763. in fol.

nequeo; nam in archetypo apud me exemplo adhuc extant. Errorem non ex aliorum monitu, ſed ex ipſa libri inſpectione ſtatim ac in lucem exiit, agnovi, ita ut exemplaria plura manu, & calamo emendata ſint.

Obſervandum inſuper eſt, hunc lapidem, ut integrum dediſſe *Maffejum* in cit. Muſeo, quum in *Obſerv. Lit.* mutilum protulerit: Inferne revera deeſt unus, vel alter verſus.

Quis legens *Maffei* de Amphiteatris, & præſertim de Veronenſi egregium Commentarium, non crederet, illius quidem ſententia, nulla ſupereſſe Amphiteatrorum veſtigia in Italiæ urbibus, niſi Romæ & Veronæ. Et profecto ita ſcriptum fuit. Attamen quum anno 1751. a me accepiſſet elucubratiunculam MS. de noſtro Lucenſi, ita mihi VI. Kal. Aprilis 1751. perhumaniter reſcripſit:

Non *ſaprei, perchè la benigna ſua delli* 23. *Febbrajo mi arrivò ſolamente alli* 18. *di Marzo, il che dico, perchè non mi creda così negligente in riſpondere. Mi è ſtata cariſſima la ſua erudita riſpoſta. Mi rallegro della bella ſcoperta. Mi ſon ſempre grandemente ſtupito, che non ſi trovino Iſcrizioni in Lucca, Città così Antica, e così Illuſtre. Ho per certo, che ne' paſſati tempi ſiano ſtate gettate ne' fondamenti. Mi ſtupiva ancora, che non ſi vedeſſero avanzi di antiche fabbriche, ma ecco che adeſſo ci troviamo avanzi della più ſuntuoſa di tutte, cioè dell' Anfiteatro. Tale me lo fanno credere le circoſtanze, che Ella mi avanza; onde credo, ch' Ella abbia ottimamente giudicato. Solevanſi gli Anfiteatri edificare preſſo le Città, ma fuori del recinto, onde potrebb' eſſer, che foſſe fuori anche quel di Lucca.* (*) *La figura ovale, le arche l' un ſopra l' altro, la eſtenſione, i portici raddoppiati, le volte, le vie a vomitorj moſtrano Anfiteatro. Fortunata è la ſcoperta d' un vomitorio: oſſervi, che internamente ci ſaranno gradini per ſalire ad eſſo. Tre gradini, che nella Arena di Verona ſon conſervate per ſalire a un vomitorio dell' ordine più baſſo, mi diedero lume per conoſcere, che anco il primo ordine delli [illegible] altro non è, che Vomitorj, come gli altri; ma per venire al Podio, e ne' più baſſi gradi, dove Giuſto Lipſio, il Mazochio, trattando di quel di Capua, e tutti gli Eruditi hanno ſempre creduto, che foſſero porte di prigioni, e vi ſi teneſſer le fiere, quali all' incontro in gabbie erano tirate nell' arena per li due ingreſſi ſulle punte dell' ovato. Con queſto ancor ci reſtava ignota tutta la ſtruttura. Ella rileva il numero di* 56. *arcate: quella di Roma ſono* 80, *di Verona* 72, *di Nimes* 60, *di Frejus* 52. *La coſtruttura de' muri, e volte di ghiaja, e rottami, moſtra l' uſo Romano Antico. L' ordine ſarà Toſcano, com' Ella lo giudica. Oſſervi ſe dove ſi ha un arco ſopra l' altro continui l' iſteſſo ſopraornato, e con gli ſteſſi membri nell' un piano, e nell' altro. In ſomma mi è cariſſimo, che ſi ſia ſcoperta così nobile avanzo, e la eſorto ancor' io a darne fuori un diſegno, e un Trattato, ben conoſcendo dalla ſua Lettera, quanto ne ſia capace. C' è ſtato chi ha ſtampato, che io pretenda non foſſero in Italia altri Anfiteatri, che a Roma, e a Verona, qual pazzia non ho ſognata mai; ho bensì detto, che non c' erano Anfiteatri in ogni Città, come molti credono, e che di tutta pietra, erano aſſai rari: ma ne nominai alquanti nel mio Trattato, ed ora aggiungerei quel di Lucca, ſe occaſione ne veniſſe &c.*

(*) Etiam noſtrum ædificatum fuit prope muros antiquæ urbis.

[1] Hujuſmodi pericopen, quæ erat in Primi Lib. medio, & omiſſa a *Seguierio* habebis ad Cl. XXIV. hujus noſtri *Supplementi* in Commentario ad cit. Epig.

[2] Gentilitium *Cyriaci* nomen fuiſſe *Pizzecolli*, vel *Picenicolli*, ut ex inſcriptione in cit. Oper. p. 2. n. 4. & Annotat. d. *Oliverii* n. 6. & ex ejuſdem *Cyriaci* Epiſt. ineditis eruitur. Nonnulli cenſent, eidem *Domnici*, non *Cyriaci* nomen inditum fuiſſe, at perperam; nam in cit. Epiſtolis editis, & ineditis, ſemper appellatur *Cyriacus*: ſolemne enim eſt Anconitanis non ſolum antiquitus, ſed etiam hodie *Cyriaci* nomen ob venerationem *S. Cyriaci* eorum Patroni.

vimus] *exſcripſiſſe lapides, qui adhuc in Etruria Urbibus exſtant: tantum igitur abeſt, ut eos ſomniaſſe credi poſſit. Ligorius*, cujus fides dubia, & ſubleſta eſt apud eruditorum non paucos, (a) *defenditur a Muratorio in doctiſſima Adnotatione ad Epig. 3. Claſſ. I. pag. 1. quam ſubjicimus.* [r] Urſinum & Smetium *Viros oculatiſſimos vocat Erudiſſ.* Chriſtoph. Saxius (b), *Zamoſius* integræ fidei ſcriptos *adpellatur a Celeb.* Fabretto (c): *Ab eodem ibidem de Grutero*

(a) Idem Murat. in cit. Præf.
(b) Vid. ejuſdem eximium recuſum Opus in hoc Vol. col. 570.
(c) De Col. Traj. Cap. VIII. p. 235. lit. E.

[r] „ Floruit *Pyrrhus Ligorius* Neapolitanus An. Chr. 1550. Præter pauca publicis typis tradita reliquit poſt ſe immane Opus XL. Voluminibus in fol. nondum editis conſtans, in quo, quantum potuit, antiquitatis monumenta coacervavit, Numiſmata, Inſcriptiones, Statuas, Ædificia, Toreumata: utque erat delineandi, & pingendi peritus, atque Architectonices ſtudioſiſſimus, non pauca ex iis, ſummo ſtudio delineata, expreſſit. In Taurinenſi Bibliotheca *Caroli Emanuelis*, nunc Sardiniæ Regis, & Sabaudiæ Ducis, autographum Opus adſervatur, arte ingenti comparatum. Romæ quoque non pauci ex eiſdem Libris in Bibliotheca Barberina proſtant; plerique pariter in Bibliotheca *Chriſtinæ* Suecorum Reginæ, ſæculo proxime præterito legebantur, ac ſubinde in Ottobonianam tranſierunt. Sed & alterum autographum extabat Parmæ in Bibliotheca Farneſia, unde cura humaniſſimi, & doctiſſimi olim P. *Franciſci Andreaſii* e Societate Jeſu, Tomum XXIV. & XXXIX. ad utendum impetravi, in quibus ingens copia veterum Inſcriptionum diligentiſſime ſcripta cum ſuis anaglyptis viſitur. Summe autem ſplendida fuit, dum vixit, & poſt mortem quoque, *Ligorii* fama, ita ut *Onuphrius Panvinius* amicum, & ſynchronum Virum non dubitaverit appellare (Lib. II. pag. 403. Commentar. in Faſtos) *omnium Antiquariorum facile principem*, contexto inſuper magnifico plane ejus elogio, quod apud eum legat, qui velit: At proxime præterito ſæculo *Ezechiel Spanhemius*, Vir profecto ex eruditione, ſubactoque judicio Clariſſimus, in Libris *de Præſtantia, & Uſu Veter. Numiſmat.* primus litem intentavit Ligorio. Diligentiam quidem illius, & laborem commendans, nonnulla tamen ex Numiſmatis, monumentiſque ab ipſo collectis, ſuſpicione aſperſit, ſatis ſignificans, hæc aut ab eodem Ligorio, aut ab aliis conficta, cum legitimis fuiſſe commixta. Ejuſmodi tuba excitatus in *Ligorium* acrius deinde inſurrexit Cardinalis *Noriſius*, incomparabilis ille Vir, & Criticorum ætate ſua princeps, cum in Epiſtola Conſular. appellans *Latini ſermonis ignarum, uti ejuſdem æqualis Antonius Auguſtinus in Dialogis teſtatur, laborioſiſſimum quidem, ſed plerumque fallacem Scriptorem*: quod aliquot exemplis oſtendit tum pag. 56. tum 82. Denique ſubdit, Ligorio *familiare fuiſſe, non quidem fictas Inſcriptiones continuare, quod Latinam Linguam ignorabat, ſed e Faſtis nomina Conſulum exſcribere, eaque vetuſtis Inſcriptionibus præponere*. Mitto, quæ *Fabrettus*, atque alii graviori etiam contemtu de Homine iſto literis tradiderunt.

„ Equidem is minime ſum, qui *Ligorii* fidem in omnibus aut præſtare, aut purgandam ſuſcipere velim, ac præcipue, quod duo tantum ex illius Voluminibus, & non cuncta, ſub oculis habuerim, neque judicium de Viro iſto efformari poſſit, niſi integro illius labore perſpecto. Attamen dicam, videri mihi, longe mitius cum eo agendum fuiſſe, atque inconſulta prurigine cenſuræ ferri, qui ſine ullo diſcrimine monumenta ab eo collecta damnat, atque proſcribit. Neque enim quod aliquid ſpurii, aut confićti in Eruditorum Libris deprehenditur, continuo reliqua illorum ſupellex eſt falſi arceſſenda. Sæculo Chr. quintodecimo, quum veterum Marmorum ſtudium incaluiſſet, ſimul etiam inſurgere cœperunt (atque utinam deſiiſſet ejuſmodi hominum genus) qui aut ludendi gratis, aut inſana cupiditate comparandi ſibi, aut Patriæ nominis, adulterinas Inſcriptiones fabricarunt, quas earum mercium Collectores, avide quidem, ſed non ſatis ſibi caventes in ſuas tabellas intulere. Et profecto poſtquam ego tot Schedas, & Collectiones antiquarum Inſcriptionum, ſive typis editas, ſive manu exaratas verſavi: teſtari jam poſſum, vix ullam ex iis expertem defectus hujuſce mihi viſam fuiſſe. Quid ſi & *Ligorio* fucus ab aliis eſt factus? Quid ſi conficta fuerint vetera monumenta, eaque aut in *Ligorii Libros* intruſa, aut ſub ejus nomine venditata? Sed quod omnium maxime heic animadvertendum eſt, habemus in *Theſauro Gruterianas* plures, ultra quam credi poſſit, *Ligorianas Inſcriptiones*. Multas ipſe fatetur ſe ex illius Libris accepiſſe. Longe majorem numerum is hauſit ex *Pighii* ærario, qui *Ligorianas* non paucas collegerat, atque ex *Onuphrii* Panvinii Libris, qui diſerte teſtatur in Faſtis Conſularibus, ſe ab ipſo Ligorio *ingentem Epigrammatum, Inſcriptionumque numerum fuiſſe mutuatum*, quibus Commentarios ſuos exornavit. *Panvinium*, ut omnes norunt, expilavit *Gruterus*. *Reineſius* itidem non levem ſui Syntagmatis partem ex *Ligorianis* Inſcriptionibus farcivit. Nam præter permultas ex illius penu recta deſumtas, plures ſine comparatione is in ſuum Opus derivavit a *ſchedis Langermanis*, quas magnam partem ex *Ligorianis* ſpoliis conflatas animadverti. Præterea *Sponius* ſe multa accepiſſe ex *Ligorii* Libris, teſtatus eſt & ipſe; idque certum ego quoque agnovi, collatione facta cum geminis *Ligorii* Tomis a me viſis. Adde etiam *Ezechielem Spanhemium* antea laudatum. Is ſane, uti auctor eſt idem *Reineſius*, atque ego deprehendi ejus Commentarium de *Cæſaribus* perſcrutans, *Ligorianas* non paucas deſcripſit. Ad hæc rem plane ridendam accipito. *Fabrettus* ipſe, qui tanto cum faſtidio, atque contemptu Ligorium memorat, ac rejicit, Inſcriptiones plurimas ex illius promtuariis eductas in Librum ſuum ſe invexiſſe minime animadvertit. Nam quæ *Barberina & Vaticana Schedæ* ab eo tam ſæpe laudantur, noverit Lector, ex *Ligorianis* ſaturatas fuiſſe: quod mihi innotuit, gemina volumina nuper memorata conferenti cum Libris *Fabretti*. Denique ut *Gudii* Inſcriptiones, ante paucos annos editas, prætereàm, *Ligorianas* pleraſque in *Donii* Collectione oppido multas alias vidi, quæ dicuntur quidem e *Schedis Manutii in Bibliotheca Vaticana adſervatis* depromptæ, ſed & ipſæ ex *Ligorio* profectæ ſunt.

„ His poſitis, ſi pergant Cenſores immoderate agere adverſus *Ligorium*, jam habemus Pyrrhoniſmum invectum in agrum Lapidarium, atque in poſterum dubitatio erit de innumeris Inſcriptionibus apud præcipuos earum Collectores proſtantibus: quod minime ferendum unuſquiſque fatebitur. At heic e veſtigio reponentem audio. Quam plurimas Inſcriptiones in *Ligorii* Libris concluſas *Smetius* poſtea Romæ verſatus, legitimas, & revera in marmoribus inſculptas inſpexit; *Gruterus* vero a *Smetio* acceptas in *Theſaurum* ſuum conjecit. *Manutius* quoque *Langermannus*, *Donius*, & Auctores ſchedarum in Bibliotheca Vaticana, & Barberina exiſtentium, non ex MStis *Ligorianis*, ſed ex ipſis Lapidibus ſuas Inſcriptiones expreſſerint: ergo de illarum legitima origine ſublata eſt dubitatio. Egregie profecto. Hoc unum videlicet ſatis eſt, ut enormi nonnullorum cenſuræ non modica ex parte *Ligorii* fama eripiatur. Nam ſi, uti certum, immo certiſſimum eſt (oculatus quippe teſtis & ego ſum) tot Inſcriptiones *Ligorius* circiter Annum Chriſti 1550. collegit (quas *Panvinius* in Faſt. An. Chr. 1558. editis laudavit) & ſuperveniente poſtea *Smetius*, *Manutius*, & alii, eaſdem non fictas, non interpolatas, ſed revera in Marmoribus repererunt, ſuiſque oculis luſtrarunt: iniquo proinde agat, quiſquis *Ligorium* traducere velit, tamquam merum commentitiæ mercis propolam. Et plures ſane *Ligorius* ætate ſua Lapides vidiſſe, & congeſſiſſe potuit, quam *Smetius*, & reliqui ſucceſſores viderint; tum quod ille per annos plurimos Romæ verſatus fuerit, atque indefeſſo ſtudio in deſcribendis Antiquitatibus inſudavit, tum quod Marmora erudita facile in alios uſus convertuntur, ac vivere, ut ita dicam, deſinunt, quemadmodum in Præfatione oſtendi. Propterea nullus mirandi locus eſt, ſi tot alios lapides a *Ligorio* deſcriptos, neque *Smetius*, ceterique poſtea viderint. Præterea, dum iſtam Collectionem inſtruerem, ego quoque animadverti multas ex iis Inſcriptionibus, quas *Smetius*, & alii ſubſequuti minime conſpexerunt, neque retulerunt, *Ligorius* vero in ſua Volumina congeſſit, antea a *Cyriaco* Anconitano, atque a ſcriptore ſchedarum *Farneſianarum*, aut poſtea ab aliis Collectoribus, atque ab ipſo *Fabretto*, fuiſſe inſpectas, & revera extitiſſe, quales *Ligorius* ipſe retulerat. Sed quando *Antonium Auguſtinum* in contemtum *Ligorii* Cardinalis *Noriſius* huc advocavit, illius verba referre juvat ex Dialog. IV. de Antiqu. *Circum maximum* (ita ille ſcribit) *delineavit egregie Pyrrhus Ligorius Neapolitanus, amicus, dum viveret, meus, Antiquarius inſignis, & pictor, qui quamvis Latinæ linguæ rudis eſſet, quadraginta fere libros Antiquitatum de Numiſmatis, & Ædificiis, reliquerat, quos utinam heredes evulgaſſent. B. Qui, quæſo, Latina expers Lingua de his conſcribere potuit? A. Non ſecus atque conſcripſere Hubertus Goltzius, Æneas Vicus, Jacobus Strada, aliique, quorum, ſi Libros inſpexeris, omnes omnino Auctores tum Græcos, tum Latinos, quotquot exſtant, evolviſſe credas. Aliorum nimirum opera utuntur quumque penicillo valeant, amplius eo quam penna præſtant.* Nec *Antonius Auguſtinus*, Celeberrimus Tarraconenſium Archiepiſcopus An. Chr. 1588. vita functus. Cujus auctoritate, utique ineluctabili, permotus Noriſius, uti ſupra vidimus, memoriæ prodidit, Ligorium *non quidem fictas Inſcriptiones continuaſſe, ſed e Faſtis nomina Conſulum exſcripſiſſe, eaque vetuſtis Inſcriptionibus præpoſuiſſe*. Repeto igitur & ego: ſi *Ligorium* Latinæ Linguæ expertem fateri neceſſe eſt, quas tot Latinas Inſcriptiones, uti Cenſores quidam ſibi perſuadent, confinxiſſe ille potuit? Æquius ſuſpicari fas eſſet, aut aſſutas ejus Libris lacinias ab Impoſtoribus fuiſſe, aut conficta ab aliis Marmora ipſum incaute excepiſſe, atque in ſuos intuliſſe Commentarios.

„ Nunc ſupereſt, ut, quæ mea ſit de *Ligorio* ſententia, exponam. Equidem ſingula, quæ Homo ille ad poſteros in lucubrationibus ſuis Manuſcriptis tranſmiſit, præſtare tamquam legitima nolo, nec poſſum. Sunt enim quædam, quæ

„ de

vero ſcribitur : „ Egregia illa, atque laborioſiſſima Jani Gruteri *recollectio ingenuas omnes di-„ ſciplinas inſtruxit, ut qui hiſce veluti ex ejus Theſauro gemmis ſua ſcripta ornare, ſive „ neſcit, ſive negligit, is vere ἄμουσος cenſeri debent „. Sed cur moror in immortalis Gruteri laudibus? quum tot, tantique Eruditorum calami eas celebrarint* (a). Reineſius *Magiſter a Saxio in cit. opere dicitur, & a Celeb. Gorio* (b) Antiquariorum lumen, Gruterus, Reineſius, Sponius, & Fabrettus eximia eruditione, & doctrina viri ſupra omnem laudem præſtantiſſimi, Donius Antiquariæ rei conſultiſſimus, *& diſertiſſimus Auctor ab eodem Gorio adpellantur. Alios plures mittam Præſtantiſſimos Viros in* Bibliotheca Lapidaria *cum debita laude recenſendos, quorum ſtudiis, & laboribus iſtiuſmodi venerandæ Antiquitatis Cimelia clariſſima in luce hodie verſantur. Non negem tamen hos Celeberrimos Collectores in iſtiuſmodi Operibus nonnihil deliquiſſe. Nec mirum oculatiſſimos etiam Viros in referendis antiquis Epigrammatis aliquando hallucinatos vidimus, exiſtimantes ſpurium lapidem, ſincerum, & ſpurium ſincerum. Inter alia exemplum ſit Marmor* Βυςοφρίδῳ *ſcriptum & relatum a Cl.* Bimardo *in luculentiſſima Diſſertatione, qua* Novo Theſauro *præfixa eſt* (c). *Ad hoc adnotat Maffejus* (d) *de Inſcriptione hac Cl.* Bimardus *in cit. diſſertatione. „ Eam quidem ab Erudito Viro exaratam „ nollem publici juris ab aliis factum: teſtatur ſcilicet magna etiam ingenia quandoque „ decipi, & in his præcipue rebus fortaſſe novitatis amore quodam, facillime abripi, ac fal-„ li. Abreptus etiam eſt,* Bimardi *præſertim, ut opinor, auctoritate, iisne immeritos haic „ fabula* mactarit honores, *Vir, cui in his ſtudiis hac ætate parem non agnoſco. Diſſerta-„ tionis mihi quidem inſcriptæ ſcopus eſt, ut breviuſculam ibi allatam epigraphen, quam ma-„ xime illuſtret, exornet, ac* vetuſtiorem aliquot ſaltem Olympiadibus *Pariſienſi noſtra de-„ cantet. Verumtamen recenti admodum fœtura in lucem prodiit, fictitia ſiquidem, & com-„ mentitia eſt. Pariſiis degebam, quum Doctiſſ. P.* Montfauconio *accidit, ut cartam monu-„ mentum illud exhibentem januæ ſuæ repagulo inſertam ſummo mane deprehenderet. Quiſ-„ nam obtuliſſet, numquam reſcire potuit. Adnotatum erat, in* Anglia lapidem adſervari; *„ ſed quo in loco, & apud quem, vel a quo id requiri poſſet, minime indicabatur. Londi-„ ni, Oxonii, Cantabrigia ego quidem, qui de illo audierit, inveni neminem.* Montfauco-„ nius, *qua ſua humanitas erat, ſcriptam* Βουςροφηδὸν, *depictamque chartam oſtendit mihi: de-„ di ſtatim operam, ut illi de laſu, & de figmento conſtaret; nam literarum formæ aſpectu vario diſſi-„ debant a ſe ipſis, & diſcordabant. Litera in tabula typis data aliquanto aptius comparent, ſed „* Α *tamen &* Δ, *nullius ferme alphabeti ſunt. Puncta adverſus finem, nec Sigea nec Pariſienſis ha-„ bent nec vetuſtiſſima alia. Figura priſci operis larvam imperite omnino induere occultam luſo-„ rem voluiſſe, patefaciunt. Quicumque priſcis anaglyphis aſſueverit, Jovem videt fere im-„ berbem, capite inuſitate ornato, & avem in vola manus, ſive ſupra digitos habentem: „ videt vas in medio miro fulcimento innixum, & hominem nudum in conſpectu Jovis, ma-„ nus, ut videtur, abluentem. Inſcriptionis hac eſt loquutio.* Μάνθεος Ἀθῦ εὐχαριςῶ Διὶ ἐπὶ νίκῃ „ πεντάθλῳ παιδός. Mantheus *inauditum nomen eſt.* Mantian *Diodorus habet, & Demoſthe-„ nes;* Mantin *Pariſienſis tabula: quæ eum μαντία procrearit nomina, O literum aſſumere „ numquam poſſunt. Priſca Græcorum nomina voces fuere ſignificatione prædita: quid autem „ ſignificabit* Μάνθεος? *Quod ſubſequitur pariter nomen unquam videre non memini?* Εὐχαριςῶ „ Διὶ ἐπὶ νίκῃ non donum dat, *ut Cl.* Bimardo *viſum, ſed* gratias agit pro victoria *pro-„ culdubio valet: eo autem ſenſu ab antiquis, ac probatis auctoribus adhibitum non fuiſſe „ verbum,* Bimardus *fatetur ipſe, & ex veteribus Grammaticis ſcite adnotat.* πεντάθλῳ „ παιδός *reddit Bimardus* pro victoria quinquertio puerili, *reddenda potius videntur,* pro „ filii victoria in quinquertio: *ita ut* Manthei *filius victor in* pentathlo *fuerit. At qua-„ nam hæc aut græco, aut latine loquendi formula* νίκῃ πεντάθλῳ παιδός, victoria pentathli pueri?

Contra idem Bimardus (e), *cenſet ſpurium Gruterianum epigramma LXXVII. 3. ab Urſino, Smetio, ab ipſo Grutero, & Saxio* (f) *vindicatum.* Quin viderit (*Bimardus*) Auguſtanum lapidem [*ait Saxius*] non dubito, ſed credendum ne *Urſinum, atque Smetium* viros oculatiſſimos fumis deceptos eſſe, qui itidem ſuis vidiſſe teſtantur? Varia eſt ſæpe marmorum fama, ut Scriptorum; nec opus eſt nodum tam internecino gladio diſſecare. *Miſſis aliis relatis a Cl. Auctore ad vindicandum ab omni ſuſpicione hujuſmodi monumentum videndis loco*

(a) Vid. ejuſdem repetita Edit. Amſtelodami 1707. a pag. 11. Præfationis uſque 56.

(b) Inſcript. Antiq. Etr. Part. II. p. 83.

(c) Tom. I. col. 35. ſeqq.

(d) Muſeo Veron. pag. ccccx.

Virg.

(e) Epiſt. ad Ill. Maffejum apud Murat. *Nov. Theſaur.* Tom. 1. pag. 520.

(f) In *Gruteri Theſ. periculum Animadverſ.* p. 25. in Edit. Lipſienſi in noſtra col. 370.

✠ † 2 *cita-*

„ de Diis, de Urbibus, aliiſque de rebus deprompta ex ejus Libris, atque edita vidi, quæ mihi dubitationem, ſu-„ ſpicioneſque interdum injiciunt. Plura ejuſdem generis fortaſſe complectuntur reliqua illius volumina nondum mi-„ hi inſpecta. Ex iis *Gudius* ſuum ſaturavit Opus; nam, quas ego adſero Inſcriptiones, a *Ligorio*-Gudianis diverſas „ animadverti. Attamen erga *Ligorium* ita compoſitus ſum, ut monumenta ex eo delibata damnanda non cenſeam eo „ tantum titulo, quod *Ligoriana* ſint; ſed tum ſolum, quum juſtæ aliæ cauſſæ cenſorio ingenio ſeſe offerunt. Nimi-„ rum *Spanhemii* ſupra laudati judicium heic mihi æquitatis, & modeſtiæ plenum videtur, qui quamquam non pau-„ ca dubiæ fidei, aut confictæ novitatis, ſive illius, ſive aliorum culpa, in ejus Collectaneis deprehenderit: nihilo „ ſecius teſtatus eſt, *multa latere in iis, priſci ævi reliquias, quibus vel in primis prioribus Inſcriptionibus, aut Nummo-„ rum veterum Collectionibus, ingens, & præclara quædam acceſſio fieri poſſet, ac inde in omne Literarum & doctrinæ genus „ utilitas non levis redundare. Multa enim id genus hodie etiam haud amplius obvia, ibi recondi adverſus injuriam tem-„ porum: multa etiam ab aliis ſitus, aut properanter deſcripta accuratius ibi, aut fidelius, quam vulgo in editis legi &c.* „ Secundo ad me quod attinet, quandoquidem minime inconcuſſam *Ligorii* fidem, atque integritatem quidam egregii „ Viri jam deprehenderunt, ita procedendum puto, ut ſatis in poſterum futura non ſit nobis ratio, & cauſſa aliquid „ novi, & peregrini ſtatuendi, quoties id ex illius unius auctoritate pendet, nullumque aliud adminiculum accedit ex „ minime dubiis ſcriptoribus, & monumentis. Hiſce conditionibus propoſitis, fidenter quæ pauca in Tomis *Ligorianis* „ Vigeſimoquarto, ac Trigeſimonono, fortaſſe purioribus, nondum edita ſupererant, in cenſum hujuſce meæ Colle-„ ctionis pertraxi; ſed ea ſinceritate, quam a me indiviſam volo, atque ab aliis ubique obſervatam opto: ſcilicet „ præfixo ſemper *Ligorii* nomine, ut unicuique commodum, & liberum ſit, ſi res poſcat, ejuſmodi Inſcriptiones ad „ normam veritatis exigere, ſuamque mentem de earum pretio aperire. Neque difficile, ut ſpero, Lector animadver-„ tet, nullam eſſe cauſſam, cur pleraſque ex iſtis uti germanas amplecti nolit. Atque hæc pauca præfari placuit, ut „ quoties *Ligorii* mentio occurrit, eorum memoriam recurrat, & aut mihi, aut illi a præcipiti quorundam cenſura caveam.

Digitized by Google

(a) Diſſertat. hypatic. P. I. C. 4. §. VII. p. 33. in Apparat. Annal. Eccl. Baron. Lucæ edit. 1740. p. 13.
(b) Diſſert. ad Sev. Martyr. Epitaph. edit. Panormi 1734. §. V. p. 39.
(c) Gruter. MLIII. 4. Lupius loc. cit.

citato; adferam ſolum quæ ad rem noſtram faciunt. Si enim *Pagiam* (a) audimus [*pergit Saxius*] poſſunt interdum Inſcriptiones veræ eſſe, tametſi cum hiſtoria non uſquequaque conſpirent. Ad hæc labuntur ſæpe quadratarii ἀναλφάβητοι, quorum vitia jure nominaveris, *errata fabrilia*. Neque lapidum propterea Epigraphe, ut nummi monetariorum culpa mendoſi deſinent eſſe ſinceræ vetuſtatis.

Ad noſtrum argumentum magis comprobandum, mire facit id, quod animadvertit Clariſſ. Lupius (b) *ubi lapidem ad* Stilichonis (c) *Conſulatum pertinentem ab omni vitio & ſuſpicione* νοθείας *vindicat.* „ *Me vero* [ſcribit] *experientia docuit caute procedendum, ubi de antiquis Saxis* „ *agitur: facile namque eſt ſuppoſitionis notam appingere documentis, quæ tamen falſa non* „ *ſunt. Volui itaque lapidem ipſum conſulere, quem a Smetio lectum, exſcriptumque* Romæ, „ in titulo Equitii ad S. Martini in Montibus, *ait Gruterus. Sed in ea Baſilica, ut multi* „ *ſuperſint antiqui lapides in porticibus, quæ ad latera ſunt, quaſque* Naves Minores *dicimus, ta-* „ *men lapidem* Heliæ Argentarii *non inveni; fortaſſe quia in Porticu media* [1] [*quam* Navim me- „ diam *dicere conſuevimus*] *fuerat. Hæc autem in recentioribus Baſilicæ inſtaurationibus novo* „ *pavimento ornata ſæculo ſuperiore, elegantior eſt, non autem magis erudita. Neque vero quiſ-* „ *quam fuit, qui me de illius Lapidis fato edocere potuerit: quem tamen ego lapidem cenſeo haben-* „ *dum pro monumento certiſſimo, quo eorum temporum Hiſtoria, & Chronologia apprime ſtabiliatur.*

(d) Pag. 62. not. 341.

Profecto non ſemel accidit, Epigraphen ab uno rejectam ab alio adoptatam fuiſſe: at de plerisque taceam; in medium proferam, quæ obſervavit Cl. Oliverius *in doctiſſ. animadverſionibus ad* Cyriaci Novo Fragmento (d): „ *Celeberrimum, ait, item Inſcriptionis fragmen-* „ *tum, quod in* Ariminenſis arcus faſtigio *adhuc viſitur* [*ut innuimus ſupra not. 51.*] *a* Gru- „ tero *VI. 5. ſingulari errore inter ſpuria relatum fuit; ſed ea eſt maximorum operum con-* „ *ditio, ut turpioribus aliquibus maculis inquinentur. Quis umquam putaſſet fieri potuiſſe, ut inſi-* „ *gnis Inſcriptio* Cæciliæ Metellæ, *quæ in fronte mirificæ Molis, vulgo* Capo di Bove, *Romæ ad D.* „ Sebaſtiani *viſitur*, inter Spurios *amandari debuiſſet? At* Muratorius *amandavit p. 1799. 2. ex* „ MS. Nic. Pacediani; *licet jam ea Inſcriptio edita eſſet a* Grutero *p. 377. 7. & ab omnibus,* „ *qui Romana monumenta recenſent, & inſuper ab* Ant. Auguſtino *Dial. X. illuſtrata.*

(e) Obſervat. in Nov. Theſ. in fin.
(f) MDCCC. 2.

Bimardus (e) *non ſemel laudatus ab omni falſitatis ſuſpicione immunem cenſet epigraphen a* Muratorio (f) *inter ſpurias rejectam.* Fabrettus ipſe [*ſcribit* Muratorius *in adnotatione ad Epig. 3. pag. 1.*] qui tanto cum faſtidio, atque contemptu *Ligorium* memorat, ac reicit, Inſcriptiones plurimas ex illius promptuariis eductas in Librum ſuum ſe invexiſſe minime animadvertit. *Et idem* Maffejus *obelo notatas nonnullas Inſcriptiones in* Muſeum Veronenſe, *ſive inter Inſcriptiones varias, ut innuimus, admittere non detrectat. Igitur plurimi faciendum eſt hoc Opus, cum inſignes canones tradat ad dignoſcendas Inſcriptiones veras a falſis tum ex inſpectione lapidum, ex eorum nempe forma, verbis & litteris: tum ex apocryphis ductis ab antiquis Auctoribus Græcis, Latiniſque, tum ex editis in Collectoribus, aliiſque libris, nempe ex dicendi modo, ex contextu verborum, & ex omni oratione, & Inſcriptionis phraſi.*

Nos animadverſiones utcumque elaboratas [*quas videſis a tranſverſali linea uſque ad finem paginæ*] *adjecimus; in quibus quandoque integra epigrammata ſubjecimus oculis, ut melius Auctoris mens, judiciumque de illis percipiatur. Contulimus perdiligenter omnium Scriptorum, & Collectorum loca, & ad paginarum calcem indigitavimus.*

(g) In Act. Erudit. Lypſ.

Qualis autem quantuſque VIR fuerit Maffejus, *cui* Antiquitas omnis tantum debet, & in poſterum debebit, ut hodie fortaſſe nemini plus debere videatur (g), *ex Elogio Doctiſſ.* Friderici Reiffembergi [2] *diſces, poſt Monitum adpoſito.*

Jam vero monendus eſt Lector, ut ſciat, quomodo MS. iſtud Opus in manus noſtras devenerit. Diximus, Cl. Maffejum, [quum præſenſiſſet extremum diem ſibi imminere] ultimis ſuis tabulis ſchedas, & adverſaria quæcumque Amicis ſuis legaſſe, nempe Eruditiſſ. Viris Joſepho Torellio *Veronenſi, & ſupe laudato* Joh. Franciſco Seguierio *Nemauſenſi. Is autem in Patriam rediens adverſaria* Maffejana *plurima tamquam pretioſiſſimum theſaurum ſecum adportavit, inter quæ* Artis Criticæ Lapidariæ *quæcumque ſupererant, edere cogitabat, quum rumor pertre- buit programmatis noſtri de* Supplemento *ad Inſcriptiones Muratorianas evulgando, ſtatim ad nos ſcripſit, ultroque, qua ejus humanitas eſt* [3], *obtulit* Criticem illam Lapidariam; *alacri animo illico excepimus, & quoniam longius aberamus, ne Autographi, quod pelago committendum erat, jactura forte fieret, exemplar terreſtri itinere ad nos miſit fideliter exſcriptum, & cum illo probe collatum. His ergo, benigne Lector, utere, & fruere.*

ILLU-

[1] *Fioravantes Martinellus in ſua* Roma, ex Ethnica Sacra *conjectura huic favet: nam pag. 356. ſecunda edit. Romana 1668. referens Inſcriptionem Pueri Heliæ Argentarii &c. ait, eam eſſe* in medio Templo *Sancti Martini in Montibus.*

[2] Excerpſi hujuſmodi elogium ex Opere, quod inſcribitur: *Illuſtriſſ. March. Scip. Maffeii Hiſt. Theologica Dogmatum, & opinionum de D. gratia, de libero arbitrio, & Prædeſtinatione, quæ viguerunt Eccleſia V. Sæculis, in qua item ſingulari ſtudio colligitur, & exponitur, hac ipſa de materia S. Auguſtini doctrina, necnon oſtenditur, quantum pugnent proſcriptæ per bullam* Unigenitus Cl. *propoſitiones, earum tentata a variis vindicia cum traditione catholica. Ex Italico latine reddidit Fridericus Reiffembergius Soc. Jeſ. Presb. cujus propria diſſertatio hactenus inedita additur. Francofurti ad Mœnum, & Moguntiæ apud Franc. Varrentrapp 1756. in fol.*

[3] Hujus Cl. Viri humanitati par eſt eruditio & doctrina: Typis enim mandavit ſequentia Opera:
Bibliotheca Botanica, ſive Catalogus Auctorum & librorum omnium, qui de re Botanica, de Medicamentis ex vegetabilibus paratis, de re ruſtica, & de Horti cultura tractant, ab eo digeſtus.
Acceſſit *Bibliotheca Botanica, Jo. Ant. Bumaldi, ſeu potius Ovidii Montalbani Bononienſis. Hagæ Comitum apud Joh. Neaulme 1740.* in 4.
Plantæ Veronenſes &c. Accedit Bibliotheca Botanica Supplementum. Veronæ 1745. vol. II. in 8. fig.
Catalogus Plantarum agri Veronenſis. Veronæ 1745. in 8.
Diſſertation ſur l' Ancienne Inſcription de la Maiſon-Carrée de Niſmes. a Paris 1759. in 8.
Præterea molitur ingens Opus, Indicem Veterum univerſorum Epigrammatum, quæ a renatis literis prodierunt, iamque magnam partem elaboravit.

ILLVSTRISSIMI MARCHIONIS

SCIPIONIS MAFFEJI

VERONENSIS

ELOGIVM

AC RES GESTÆ

AVTHORE

CL. FRIDERICO REIFFENBERGIO SOC. JESU.

VIX renuntiatum nobis erat de acerbiſſimo Illuſtriſſimi hujus Viri funere: quum rogitare illico me cœpit librariur, ut pro more inter literatos dudum recepto brevi quoque elogio *Maffeji* res geſtas complecterer. Pore enim hoc pacto, ut, ubi lector, quir, quantuſque *Maffejus* fuerit, cognoſſet, majori longe cum voluptate, ac ſructu Theologicum opus evolveret. Æqua ſane omni ex parta erat poſtulatio; videbanturque defuncti Manes idipſum ob plurima cum in me, tum in Remp. literariam merita ſuo quaſi jure exigere. Morem tamen per id tempus gerere nondum poteram; propterea quod nec ſatia eſſet ad ſcribendum otii, nec quantum ſas erat, ſuppeteret materiæ. Quare ampliandum tantir per conſilium fuit, dum plura de viri hujua literatiſſimi lucubrationibus ex Italia cognoſcerem. Præſtitit hoc nuper cumulatiſſime humaniſſimis ſuis ad me literis Ornatiſſimus, Clariſſimuſque Vir *Joannes Franciſcus Seguierius*: cujus quidem teſtimonium hanc in rem eo cuivis debet eſſe gravius, quod per annos omnino duos ſupra viginti hunc in ſuis *Maffejus* habuerit; laborum ubique ſocium, itinarum comitem, penitiorumque conſiliorum conſcium. (a) Ex hujur itaque literis potiſſimas tibi res depromptas habe, amice Lector; brevi tamen ſtylo, atque, ut plurimum ſuccincto; quod ſciam, eſſe jam tum in eo ſcriptorem quendam Italum, ut viri hujus eximii vitam libro integro exponat.

I. Lucem itaque primam aſpexit Maffejus Veronæ, antiquiſſimo Italiæ oppido Kalendia Junüs Anni MDCLXXV. Indita ei duo fuere in baptiſmo nomina: Prancifci nimirum & Scipionis, quorum tamen poſtremum ſuis poſtea in libria, atque epiſtolis unice adhibuit. Patrem nactus eſt Illuſtriſſimum Marchionem *Joannem Franciſcum*, & Matrem *Sylviam Pellegrini*, Nobiliſſimam Pœminam, atque Mantuanæ quondam Archiducis domicellam honorariam. Fratres habuit duos, *Antonium & Alexandrum*. Prior caput evaſit familiæ, alter Mantuæ (b) per annos complures Gubernator extitit. Maffeji ortus & Familia.

Cæterum *Maffejorum* familia, & illuſtriſſima eſt, & antiquiſſima, ſuoſque Bononiæ natales habuit. Turbatis porro Gibellinorum, Guelphorumque factione per Italiam, Germaniamque rebus, deſerta ſtatione veteri, Porum Livii, ac Veronam commigravit. Cenſuit autem ea Vrbs jam inde a Sæculi XIII. exitu plures *Maffejorum* ſtirpes non minus ſanguine, ac proſapia, quam viris omni virtutum, dignitatumqua genera conſpicuis illuſtres. Eminuerunt hos inter, ac chorum fere duxerunt Purpurati tres Principes, quorum primus a *Paulo III.* alter a *Pio V.*, poſtremus a *Paulo V.* in Eminentiſſimum Collegium fuit cooptatus. (c) Hos ſubinde conſecuti ſunt complurer in Baſilica Lateranenſi Canonici, ſummis pariter in dignitatibus collocati; Illuſtriſſimus item *Timotheus*, qui recuſato Mediolanenſi Archiepiſcopatu, Raguſeorum creatus ſuit Epiſcopus; atque, ut alios omittam, *Auguſtinus* demum *Maffei*, Vir Urbi ac rei Antiquariæ ſtudio, excitatoque ibidem Muſeo inſtructiſſimo notiſſimus.

II. *Scipio* noſter primam pueritiam, ætatemque huic proximam ſub matris religioſiſſimæ, & moderatoris domeſtici diſciplina fere exegit. Ablegatus inde ad Parmenſe Collegium eſt, ut omnigena ibidem noſtria ab hominibus excultus literatura in ſolem demum, ac pulverem prodiret. Eſt Parmenſe hoc Seminarium unum ex celeberrimir totius Italiæ; quo nonniſi nobiles confluunt, omniaque ea docentur, quæ virum illuſtri natum ſtemmate ſcire juvat, ac convenit. Educatio.

III. Hac

(a) Teſtatus id ſuis ipſe literis mihi fuit Vir Cl. die v. Maji 1755. in hæc reſcribens verba: *Sappia V. R. che ſono quell' Amico del Marcheſe Scipione, che ha paſſati 22. anni di ſua vita con lui, e a cui queſto Signore ha laſciato pel ſuo Teſtamento tutte le ſue carte, memorie, e foglioloni, e altre coſe per me preziosiſſime. Tutto ora ſi alleſtiſce per fargli onore di tutto quello, che ſi potrà ec.*

(b) Impreſſæ hujus fuere Ephemerides anno 1737.

(c) Marchio Bernardinus, & Marcus Antonius fratres, demum Horatius Maffei.

Studium Poeſeos.

III. Hac egreſſus domo ſpectandum ſe Orbi literato dedit Maffejus; atque ad Poeſin, quo maxime ſemper propendebat, præ cæteris adjecit animum. Scripſit Epigrammata, aliaque non pauca poemata, ſtylo quidem, ac more per id tempus Lombardis ſolenni. Verum ubi Romam primum attigit, intellexit facile non optimorum ſe Magiſtrorum preſſiſſe veſtigia. Vertit itaque ſtylum, atque ita ſe totum breve intra tempus refinxit, ut, quos feliciore ibidem Minerva verſus procuderat, ſolertiores etiam poetæ probarent, collaudarentque. Plauſum inter reliqua non mediocrem tulit ſcriptum eo tempore Principi Pedemontano Genethliacon; cujus ita avide paucos intra dies arrepta fuere exempla, ut altera mox flagitaretur, curareturque editio.

IV. Urbi, ac muſis notior adlectus ultro fuit inter poetas Arcadea; (a) *Onitti Brenteatici* nomine horum in cœtu compellatus. Ex quo tempore magis ſemper magiſque non vernacula modo, ſed & latina in poeſi efferre caput cœpit, utroque ſemper in idiomate pari cum felicitate verſatus. Vidiſſes eandem ubique vim, atque elegantiam, eandem ſcribendi facilitatem, ſententiarum pondus, inventionis ac diſpoſitionis laudem. Italicam tamen præ aliis adamare, atque eo paſſim in pretio habere obſervatus, ut aptiorem poeſi præ lingua vernacula nullam aliam cenſeret. Non magno proinde apud eum loco erant Poetæ Galli quorum, celebratiſſimi quoque vix ei videbantur a *verſificatoribus* differre. Ipſe quidem in vario ſe verſuum genere exercitavit. Ceſſere tamen ut plurimum ei facilius verſus ἄῤῥυθμοι, cujuſmodi apud Italos, ſunt illi quos Galli appellant *des vers blancs*. Non prætereundum hoc loco, quod antequam Romam ſe conferret, anno nimirum 1698. Mediolanum, ac Genuam profectus fuerit, ut hic quidem *P. Paſtorinium* e ſocietate noſtra Presbyterum, ibi vero Cl. *Muggium*, ambos ab arte poetica per id tempus celebratiſſimos audiret, atque inviſeret.

Emendatio Poeſis Lombardicæ.

V. Ex horum deinde, Romanorumque Vatum quotidiano congreſſu id facile retulit comodi, ut Lombardos ac Veronenſes ad nobiliorem cogitandi, ſcribendique rationem primus ipſe deduceret. Accidit a ſuo ex urbe reditu, ut literato cuidam cœtui (quos Itali *Academias* vocitant) & ipſe aliquando intereſſet. Recitabantur varii tunc generis, ac formæ verſiculi; ſed qui incompti eſſent, ac male pro temporum iſtorum infelicitate, tornati. Quid faceret vir patriæ, ac ſuorum ſtudioſiſſimus, ut malo medicinam afferret? Audite conſilium! Compoſuit mox ipſe Centonem aliquem, cui tot undique aſſuit ejuſdem notæ lacinias, ut ex ridiculo hoc apparatu erroris facile commonerentur Academici. Quod quidem ſtrategema adeo proceſſit feliciter, ut eo ex tempore alium longe cultum ſumere poeſis cœperit.

Academia nova conditur.

VI. Permiſere ſub idem fere tempus Romani Arcades, ut Veronam eodem ſub nomine poetica deduceretur Colonia. Excepta ea fuit ingenti a popularibus plauſu, lætitiæque ſignificatione. Præſes illi continuo datus laudatus ſæpe *Maffejus*, qui quidem id oneris in ſe non invitus recepit, primoque ſtatim congreſſu luculenta ad ſocios Oratione uſus eſt, quam mox prælo ſubjecit Academia.

Maffei opuſcula poetica.

VII. Conſtat ſatis inter Italos, quantam *Cl. Muggius* ea ſibi tempeſtate apud eruditos a verſibus famam conciliarit. Sumſerat Vir iſte imitandos ſibi poetas plures, eoſque præſtantiſſimos, mutavit, correxitque non pauca, plurima etiam de ſuo adjecit, idque hactenus ſucceſſu minime pœnitendo. Verſabantur verſus ejus in ore omnium, nec reperire erat hominem, qui ſatis auderet cenſuram in eos exercere. Unus inventus eſt *Maffejus*, qui non eodem, quo cæteri, eos dimenſus modulo, deprehendit non pauca obelo figenda. Edidit eam ob rem a morte Auctoris criſin eruditam in hæc poemata, quæ ubi lucem ſubiit, detrivit de *Maggii* laudibus haud parum, minuitque numerum omnia olim hoc in poeta admirantium. Verum ne ea, quæ de poetica Maffeji facultate dicenda reſtant, ab hactenus enarratis ſejungi contingat, notari eum primis velim non dramatica modo ab ipſo conſcripta fuiſſe opuſcula, ſed & verſiones adornatas complures, eaſque concinnas admodum atque elegantes. Cenſeri hoc nomine merentur primi tres libri Illiados, Cantica duo Moyſis, & unum Deboræ, Pſalmi complures, aliaque hujus generis, quæ ex Græco, & Hebraico Italice reddidit. Arithmeticæ canones verſu latino complexus eſt, eoque facili, ac perſpicuo. Atque ne per omnia vagari neceſſum ſit, ſat erit luſtraſſe elegantiſſimam ejus in *Galliæ Antiquitates* præfationem, & quam Muſeo Veronenſi devexa jam tum ætate præfixit nuncupatoriam, Argumento certe ambæ luculento erunt, deferbuiſſe nunquam in eo æſtum poeticum.

Expeditiones bellicæ.

VIII. Inter Muſas equidem, & Martem raro convenit. Silent quippe inter arma leges, & Lycea, Incubrationeſque eruditorum exteræ non minus quam poeticæ *ſeceſſum ſcribentis, & otia quærunt*. *Maffejus* tamen ne nihil, in quo ſolertiam poſſet teſtatam facere, intentatum relinqueret, militiæ quoque tantiſper nomen dedit, togatam non minus Palladem

(a) Inter Academias Romæ celebris eſt Academia Paſtorum Arcadum. Habet hæc Conventus ſuos cum privatos, tum publicos, quos ſua non ſemel præſentia Purpurati Patres, atque ipſe etiam Rom. Pontifex Bened. XIV. cohoneſtare dignatus eſt. Academiæ inſignia ſunt ſeptem Satyrorum fiſtulæ, cum ſubſcriptione, *Gli Arcadi*. Membra illius ſunt viri quovis ex ordine literatiſſimi, qui Præſide Generali Arcadiæ Cuſtode ſtatis diebus Poema aliquod, vel Epigramma recitant. Cum quis albo inſcribitur, nomen ſortitur *Arcadicum*, quo his deinceps in congreſſibus appellatur.

Digitized by Google

dem quam armatam ſecuturus. In Bavariam itaque conceſſit, & Parentis ſui ductu, atque auſpiciis inter volones meruit. Quam vero in otio armaturam didicerat, tum vel maxime exercuit, quando commiſſis inter ſe ad Donnawerdam Gallis, & Bavaris prælio interfuit, & victor cum Bavaris domum regreſſus eſt.

IX. Facto hoc armorum periculo ad Muſas manſuetiores rediit, ſcripſitque laudatiſſimum illum Librum *de Scientia equeſtri* (a), in quo ridendam propinat ſcientiam illam pſeudo-politicam, vel potius imaginariam, quæ docet quo pacto repetenda de adverſario vindicta ſit, alique poſſint multos in annos odia. Liber hic adeo dextero ſcriptus fuit, Mercurio, ut haud multo poſt execrabilis hic agendi modus abierit plane in deſuetudinem. Uni certe *Maffejo* in acceptis refert Italia, quod impiæ ejuſmodi artes ejus hortatu, ac opera prorſus jam obſoleverint. Statuerat equidem Author librum eumdem incudi reddere auctiorem, atque ad aliarum etiam Nationum mores, ac genium ita accommodare, ut fructus ejus non ſolis concluſus alpibus latius etiam manaret. Verum optima hæc ſtudia fatum intercepit. Docuit noſter hoc ipſo in libro cum communione eruditorum, Equeſtrium virorum ordines altius, quam ab *expeditionibus Cruciatis* repetere originem non poſſe; ideoque ludere operam illos, qui *Conſtantiniani Ordinis* initia a *Conſtantino* Imperatore conantur derivare. Præbuit diſquiſitio hæc alteri rurſum occaſionem libello, quem Author inſcripſit: *Tabula Equeſtris Ordinis Conſtantiniani*: In quo argumentis plane ἀναντιῤῥήτως evincit, Græculos illos, qui ad Byzantinos Imperatores genus ſuum ac proſapiam, referrent, non eſſe niſi nugivendulos, atque impoſtores, quorum Coryphæus ad triremes fuerit damnatus.

Liber de Arte equeſtri.

X. Incredibile dictu eſt, quanto ergo patriam, ac populares flagrarit ſtudio. Urebat Virum Optimum, quod videret Italorum lucubrationes a quibuſdam Ephemeridum in Gallia Scriptoribus non magni admodum fieri. Quare ne etiam Italiæ periodici id genus libelli deeſſent, author fuit Clariſſimis Viris *Valliſnerio*, & *Apoſtolo Zeno*, ut materiam Operi comportarent. Se quoque, quantum per negotia liceret, ſuam libenter collaturum Symbolam. Et vero res ſatis proceſſit; prodiitque primum hujus generis volumen ad annum Chriſti 1710. (b) Præfatio, quæ Ephemeridum omnium hiſtoriam complectitur, Authorem habet *Maffejum*. Liber ipſe aliquas ſuorum etiam operum analyſes exhibet. Satyræ tamen hinc inde inſperſæ alia plane a manu, quam his a Triumviris profectæ ſunt.

Amor in Patriam.

XI. Poſt hæc Theatri etiam Italici ſibi curam ſumſit, deditque operam, ut quos dudum notaverat, emendarentur aliquando defectus. Eo enim proceſſu temporis res venerat, ut ſoli in Theatris dominarentur joci, ac ſatyræ, eæque ſæpe venerem olentes. Dramata in meram nugarum farraginem abierant, aliudque videre non erat, niſi ſcenarum male contextarum lacinias, ac cumulum. E Gallis quoque petebantur ludi, verum adeo mutilati, ac deformati, ut alium plane partum crederes. Placebant nihilominus plebi, magniſque celebrabantur laudibus. *Maffejus*, ut labem hanc detergeret, criſin edidit in celeberrimam Cornelii tragediam; (c) conatuſque eſt inſtillare Lectori æſtimationem optimorum Sæculi ſuperioris Dramatum, eorumque nonnulla ſemel atque iterum in ſcenam adduxit, populo plaudente. Scripſit uſque adeo ipſe Tragœdiam, quam dixit *Meropen*. Placuit hæc vehementer, omneſque, qui eodem in argumento ante noſtrum verſati fuerant, longe ſuperavit. Habetur hæc etiamnum inter excellentiſſimas hoc in genere, & non obſtante aliquorum criſi, ætatem tulit. Extant multæ ejus editiones, ac variæ, legiturque hodie Gallice, Germanice, Anglice. Cl. *Voltaire* verſionem ſuam dicavit Marchioni, allata ſimul cauſſa, cur quandoque ab autographo diſceſſerit. Invenit tamen Marchio, quod in verſione hac reprehenderet, eaque de re edocuit interpretem. Vulgata quoque typo hæc criſis fuit, fuitque eidem reſponſum. Neque hic ſtetit Maffeji cura, plus etiam in revocandis ad Theatri leges Italorum poetarum fabulis operæ poſuit. Collegit ex optimis, quas quidem Italia viderat, tragœdias admodum duodecim imprimi curavit omnes, atque tribus comprehenſas voluminibus emiſit. Verum operæ pretium vix tulit. Rediit facile ad ingenium cum mimis populus, rarnque ſpectandæ dantur tragœdiæ ad Canones exactæ; Comœdiæ paſſim ſunt pejores. Edidit nihilo minus Comœdiam, hoc titulo: *Le Cirimonie*, quæ ambabus excepta fuit manibus, atque in hunc uſque diem ſæpiſſime reponitur. Compoſuit etiam Drama muſicum inſcriptum, La *Fida Ninfa*: verum quod non perinde placuit, ac ſuperiora. Demum inclinante ætate ſcripſit Comœdiam quam vocavit *Il Raquet*: in qua ob oculos poſuit Italis quam ridiculum ſit aliis ex idiomatibus ſyntaxes mutuari, ac vocabula eaque in Comœdias, ſeu eandem in ollam, interere. Fabula hæc licet utiliſſima, non tamen ſat hilaritatis, habebat, ac joci, ut Italico in theatro plauſum adferret, eamque ob cauſam, poſt primam repræſentationem Venetam, requiri deſiit.

Theatri & Drammatum cura.

XII. Hinc ad aliud literarum genus antequam progrediamur, animadverſione prorſus dignus eſt amor, quo Græcam in linguam ferebatur. Sciebat ſane eam omnis ſapientiæ theſaurum, ac fontem eſſe, atque ſine ea eruditionis conſequi apicem velle, idem prorſus eſſe, quod ſine velis, remiſque navigare. Quapropter accerſivit Venetiis *Panagiotam*, Græcum hominem Synopeo natum parente. Aluit hunc annos complures domi ſuæ ea lege, ut quoſcumque eo amore affici Viros intelligeret, Græcam ipſe linguam ultro ac gratis doceret. Prodierunt hujus e ſchola viri plures literati Veronæ. Migravit Græcus hic præceptor

Græcæ ling. ſtudium.

poſt.

(a) *Della Scienza Cavallereſca.*

(b) Scripſit hujuſmodi deinde libellos Cl. *Lamius*, & poſt ipſum nuperrime ex noſtris P. *Zaccharia*; qui res etiam transalpinas cœpit complecti.

(c) La *Rhodogune de Monſieur Corneille.*

poſtmodum Brixiam, ubi & fatis conceſſit. Maffeus vero quam guarus idiomatis hujus fuerit, non ſemel tot ſuis in Operibus planum fecit.

Stud. rei antiquariæ & MSS. Codicum.

XIII. Multum certe linguæ hujus notitia adjumenti attulit ad ſtudium rei antiquariæ, veterumque MSS. interpretandos codices. Dedit his ſe curis ſi unquam alias, tum maxime, quando incredibilem ex Capituli Cathedralis tabulario Manuſcriptorum copiam in lucem protraxit, ſitumque ac pulverem deterſit tot eroſis vetuſtate chartis, quas fruſtra aliis in locis literati inveſtigaverant. Aliam plane ex eo tempore ſibi ſtudiorum formam præſcripſit. Totus quantus erat in volutandis, vindicandiſque ab oblivione *dοcδorum*: quorum, e numero fuere *Complexiones Caſſiodorii* (a) notis ac Scholiis ab ipſo illuſtratæ, ac primum Florentiæ, deinde etiam in Anglia, & Roterodami excuſæ una cum præfatione *Chandleri*. Anſam hæc ipſa præfatio præbuit concertationi cuidam literariæ inter editorem hunc, & Marchionam Maffejum. Agebatur de Dogmate: *Maffejus* Caſſiodorii partes tutatus eſt, eumque ab erroris ſuſpicione pro virili purgavit. Fuere quibus diſpliceret nomen *Caſſiodorius*. Verum docta ſtatim diſſertatio cauſas protulit, cur hunc potius in modum ſcribendum cenſuerit; inter quas non poſtrema fuit illa, quod plane legeretur Cod. MS. Habuit quoque tum temporis Marchio noſter in animo Codicum illorum, ac membranarum texere catalogum, eumque publici juris facere. Verum incidentia paulo poſt graviora alia negotia abjicere coegerunt conſilium. (b)

Religionis Vindiciæ.

XIV. Dimicandum quoque non ſemel fuit cum *Cl. Pfaffio*, & *Baſnagio*. *Pfaffius* vir inter Germanos eruditione clarus Auguſtam Taurinorum forte ſe contulerat, incideratque ibidem in fragmenta quædam Græca, quæ Divi *Irenæi* præferebant nomen, (c) videbanturque multum ad dogma de Euchariſtia elucidandum afferre poſſe momenti. *Pfaffius* ea cum *Maffejo* comunicat. *Maffejus* contra ea habet pro ſuppoſititiis, cum quod continerent nonnulla Dogmati Catholico contraria, tum alias multas ob cauſas, quas legere eſt in ſubjecta his fragmentis terna ad Reverendiſs. Abbatem Bachinium epiſtola (d). Similis fere inter noſtrum A. & *Cl. Baſnagium* interceſſit controverſia; eoque res ſpectabat, ut per detectam neſcio quam *Chryſoſtomi* ad *Cæſarium* Epiſtolam evinceretur, in alia *S. Chryſoſtomum*, quam hodiernos Catholicos, fuiſſe ſententia de myſterio SS. Euchariſtiæ. (e) Baſnagius *antiquas lectiones* Caniſii denuo typis daturus, aſſerebat, dictam *D. Chryſoſtomi* Epiſtolam, quod Catholicis non faveret, fuiſſe a MS. quodam Florentino avulſam, ac concerptam. *Maffejus* ut hunc Viro errorem eximeret, Epiſtolam hanc integram, inviolatamque a ſe inventam una cum ſuis in eam animadverſionibus eidem repræſentat, oſtenditque eſſe apocrypham, nihilque poſſe hinc pro Proteſtantibus exculpi. *Baſnagius* reſpondit, atque illi iterum *Maffejus*, omniſque deinceps diſputatio conquievit.

Varii argumenti conſcripta opuſc.

XV. Multa alia opuſcula mero quaſi caſo nata, atque omiſſa a *Maffejo* ſunt. Huc referri poteſt *Catalogus Italorum*, qui antiqua Græcorum, Latinorumque Opera interpretati fuere. Adjecit ipſe eruditam diſſertationem, in qua Numiſmata, & Inſcriptiones inter ſe contulit, haſque illis antetulit. Eodem ſpectat *L' Antica Condizione di Verona*, quæ Urbs, ſi Breſſao credimus, Cenomania originem ſuam debet; fuitque hæc ſententia argumentum diſceptationis literariæ, cui 1719. *Maffejus* interfuit. *Cl. Gagliardi*, Vir magna inter Brixienſes eruditione conſpicuus aſſerebat, Veronam a Cenomanorum olim Civitate dependiſſe. Negabat *Maffejus*, momentis haud levibus demonſtrans, neque a Cenomanis dependiſſe oppidum, neque intra eorum fines fuiſſe concluſum. Acceptæ nihilominus reſponſiones plures, datæque, dum demum Brixiæ prægrandi comprehenſum volumine prodiit, quidquid in utramque partem fuerat diſputatum. Plura hujus generis argumenta verſata ab eruditis ſunt Maffejanis in ædibus. Habebantur ibidem in anno 1719. multiſque conſequentibus congreſſus literarii, ad quos cuivis Literatorum patebat aditus. Recitabantur ut plurimum lucubrationes variæ horis ſucciſivis enatæ; proponebantur, diſſolvebanturque dubia de omni ferme genere literaturæ. Pergamus ad cætera Marchionis Opera.

Hiſtor diplomatica.

XVI. Anno Chriſti 1727. aſpexit lucem *Hiſtoria* ejus *Diplomatica*, opus inſigne prorſus, ac utile. Continetur in illo hiſtoria perpetua antiquorum rituum, puta Græcorum, Romanorum, Hetruſcorum, quantum quidem ad rem diplomaticam faciunt. Habetur eodem in volumine longa digreſſio de Ægyptiorum papyro; ubi multa egregie de antiquorum cartis, ſcribendique more Author diſputat. Incredibile dictu eſt, quantum hoc volumen utilitatis atque adjumenti ad hanc adferat ſcientiam. Eſt quidem illud non aliud fere quam introductio. Reſervabat enim alia quam plurima novo Operi, quod jamtum deſignaverat, at nunquam perfecit. Reperitur præterea docta ibidem Diſſertatio de *Primis Italiæ Habitatoribus*, & verſibus rhytmicis: Actuarii demum loco adjunguntur antiqua quædam monumenta Eccleſiaſtica. Ad calcem Epiſtolæ dedicatoriæ Sardiniæ Regi inſcriptæ habetur de-

linea-

(a) Fuit M. *Aurelius Caſſiodorius* primum Senator, deinde S. Bened. e familia Monachus. Vir magni ingenii, & eruditionis. Scripſerat *Complexiones in Epiſtolas, & acta Apoſtolorum, necnon in Apocalypſin*, aliaque nonnulla opuſcula, quæ diu inter deperdita ab eruditis cenſebantur. Eruit ea primus omnium Maffejus ex membranis Veronenſ. & contra Cl. Chandlerum poſtmodum vindicavit. Epiſtola Maffeji ſubjecta fuit Complexionibus in Editione Italica.

(b) Extat tamen in Edit. Hiſt. Theolog. Italica inter alia opuſcula etiam *Notizia generale dell' affigni manoſcritti, che ſi conſervano nel Capitolo Canonicale di Verona, e come ſi può da eſſo raccogliere che il carattere chiamato Gotico, e Longobardo altro non è, che il corſivo antico de' Romani*.

(c) Extant hæc fragmenta ibid. hoc titulo: *Eſame di alcuni fragmenti Greci nuovamente venuti in luce col nome di S. Ireneo ec. Al P. Ab. D. Benedetto Bacchini*.

(d) Vid. ad calcem Op. S. Irenæi edit. Veronenſ.

(e) Vid. Epiſt. Maffeji ad Jacobum Baſnage.

Digitized by Google

lineatio arcus Seguſini cum Inſcriptione ejus integra, quæ tametſi ad antiquam regionis illius Topographiam lucis afferret plurimum, tota tamen lecta hactenus, intellectaque fuerat a nemine.

XVII. *Verona Illuſtrata*, quæ ad annum 1732. prodiit, eximium plane opus eſt, plenaque diſquiſitionum curioſarum de antiquis Italiæ populis, de forma Romani Regiminis, de Longobardis &c. Notæ, & eruditæ hujuſmodi obſervationes faciunt, ut libri hujus uſus, atque utilitas latius pateat. Eſtque hæc non tam unius Civitatis hiſtoria, quam diverſorum morum, ac conſuetudinum iis olim populis familiarium, quorum olim ſub poteſtate vixere Veronenſes. Multum etiam hic lucis affertur ſæculosum iſtorum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. In libris reliquis recenſet ſcriptores Veronenſes cum veteres, tum recentiores. Exponit quidquid omni in genere curioſum Civitas habet. Poſtremam Operis hujus partem inſumit in deſcribendis generatim *Amphiteatris Veterum*, ac ſpeciatim *Veronenſi*, cujus formam, ac decus pluribus ibidem explicat. Partus hic nulla ex parte mancus eſt. Dicavit eum Venetæ Reipublicæ, quæ in grati animi ſignificationem creavit ipſum *Deductorem militis*; (a) quod quidem munus magno ibidem habetur in pretio; nec obvenire ſolet, niſi paucis, ac fere totius ditionis Venetæ primioribus.

Ver. illuſtr.

XVIII. Anno 1732. iter fecit Authos Illuſtriſſimus in Galliam, inde Angliam, Hollandiamque percurrit, ac demum per Auſtriam ad ſuos viam relegit. In Gallia cum erat, luſtravit provincias Auſtrales regni, viſurus ibidem lapides, Codices, rudera, ſtatuas, anaglypha, aliaque, quæ ibidem aſſervantur, monumenta (b). Obſervationum ſuarum teſtes habet *Antiquitates Galliæ* prælo poſtmodum commiſſas. Pariſiis ſummi ei honores habiti non ſolum ab Academia *Inſcriptionum*, *Bonarumque Artium*, quæ ſuum in cœtum cooptaverunt; ſed ab Eminentiſſimo Fleurio, Viriſque aliis Illuſtriſſimis, qui ſuam illum in amicitiam ac familiaritatem adlegere. Plura hac de re videre eſt in *Hiſtoria Theologica* Proemio, quo Lectorem curioſum remittimus. Oxoniæ univerſitatis membrum renuntiatus eſt, Doctorque Juris creatus. Paucis; quoquo demum diverteret, exhibiti fuerunt illi honores ampliſſimi, certaruntque paſſim doctiſſimi de adeundo, ſalutandoque Viro tota dudum Europa inclyto.

Itinera in exteras regiones.

XIX. Veronam, ut rediit, imprimi curavit Ephemerides fratris ſui *Alexandri*, in quas celebriores complures Sæculi hujus expeditiones ſuavi admodum ſcribendi genere illigavit; quamobrem opuſculum hoc, quod anno 1737. in Italia primum prodierat, continuo verſum fuit Gallice, & triennio poſt in Hollandia recuſum.

XX. Accidit ſub hæc, ut Cl. Apoſtolo Zeno, Viennam migrante, Ephemerides, atque ὑπομνήματα literaria ad tempus intermitterentur. Doluit id vehementer Maffejo; maxime cum videret inſignia multa Italorum opuſcula nullo fere in cenſu eſſe, atque a multis, quod ignota eſſent, pene pro nihilo putari. Adjecit propterea animum ad conſcribendas *Obſervationes Literarias*, quæ continuationis inſtar eſſent Ephemeridum Italiæ. Sex impreſſa ſunt Volumina, inſerta iiſdem propria complura opuſcula. Bene multa hic capita reperias, quæ non tam narrationem mere hiſtoricam, quam accuratam de materia ſubjecta diſſertationem contineant. Multus hic ſermo eſt de itineribus *rei Antiquariæ*, ac præcipue *Hetruſcorum* monumentorum cauſa ſuſceptis. Tribus admodum libris agit de *natione Hetruſca*, idque pulcro ordine, ac ſerie nuſquam interpolata. Pluribus hæc perſequi ſupervacaneum videtur, quando in omnium pene manibus hi libelli ſunt.

Veronam redit, & ſcribit Fratris res geſtas.

XXI. Quanquam tot jam nominibus exiſtimationem, atque omnigenæ ſibi eruditionis famam ubivis fere gentium comparaſſet, volebat tamen admovere rurſus manum, ac fere ſupremam imponere Operi, quod dudum animo informarat, magnaque ex parte perfecerat; quo nimirum extaret apud poſteros ſui erga rem Antiquariam ſtudii *monumentum*, quovis *ære perennius*, *quod non imber edax*, *non Aquilo impotens poſſit diruere*, *aut innumerabilis annorum ſeries*, *& fuga temporum* (c). Triginta amplius anni erant cum tabellas, urnas, cippos, inſcriptiones, ſtatuarum buſta, anaglypha, & quidquid hujus generis eſt, colligere cœperat, ut inſigne aliquando inde Muſeum (d) conſurgeret. Delegit ſupellectili huic rite diſtribuendæ vaſtum illud, ſpatioſumque atrium, quod ante Palatium *Academiæ Armonicæ* viſitur. Videbat equidem non poſſe ejuſmodi res perfici ſine magno ſumptu, atque impendio. Non deſtitit tamen unquam a propoſito; itinera ſuſcipiebat bene multa, ac moleſta, ut Roma, vel aliunde, quæ deſiderabantur, comportaret. Quovis monumenta hæc redimebat pretio, non pauca etiam ſimulacra alterius generis cum inſcriptionibus commutabat. Qua induſtria id demum conſecutus eſt, ut majorem hoc in genere theſaurum poſſideret, quam oſtentare vulgo ſoleant aulæ Principum. Dono porro omnia hæc obtulit Reipublicæ Litterariæ, ſuas quæque in claſſes digeſſit, æri incidi curavit anaglypha omnia, *Muſeoque* ſuo *Veronenſi* magnam inſcriptionum vim inſeruit, ut, qui ipſos conſulere lapides non poſſunt, habeant hic ſaltem, unde animum erudiant, atque oblectent. Haud abſimili olim Auguſtæ Taurinorum perfunctus labore fuerat, quando regnante *Victore Amedeo* eodem fere modo inſcriptiones, quas illius juſſu undequaque conquiſierat, in Univerſitatis porticu collocavit, ac diſtribuit, quo etiamnum in loco Antiquariæ rei peritis ſpectaculo ſunt, & admirationi. Plura hoc de opere hic afferre nil attinet; ſiquidem notum ſatis eſt, & per celebriores ubique Bibliothecas diſperſum.

Muſeum Veron.

XXII. Applicuerat huic jam dudum ſtudio mentem vir eruditiſſimus, quoque magis in

Ars Critica Lapidaria

✱†† Anti-

(a) Veneti appellant: *Condottier d'Uomini d'arme.*
(b) *L'Academie des Inſcriptions, & des belles Lettres.*
(c) Hor. Lib. III. Od. 30.
(d) Italia magnam hujuſmodi antiquitatum collectionem vocitare ſolent *Muſeum*, cujuſmodi eſt in Collegio Romano *Kircherianum*, aliaque in Urbe plurima.

Antiquariorum ſyllogas aciem intenderet, advertebat facile ſcatere illas lapidibus multis apocryphis, inſcriptionibus mendoſis imperite exſcriptis, explicationibus contortis, ac frigidis, nullum eſſe in iis ordinem ac legem, multaque id genus deſiderari alia. Venit itaque in mentem conficere Commentarium aliquod, hoc inſigniendum titulo: *Ars Critica Lapidaria*. Detecturus in illo erat errores ſcribentium, & Chalcographorum σφάλματα; traditurus itidem regulas, certoſque Canones, ad quos exigendi eſſent lapides, quique lapides ſinceri ab adulterinis ac ſpuriis diſtingui poſſent. Inceptum quidem hoc Opus eſt; at ob incidentia alia negotia ad finem nunquam perductum. Imprimetur tamen, quidquid ex eo ſupereſt [a].

Maffei Stud. Dogmaticum. XXIII. Venio demum ad ſtudium ejus præcipuum, ac nobiliſſimum, ad Theologicum inquam, & dogmaticum; in quo omnes ſe nervos intendiſſe, pluſque multo quam in cæteris omnibus curæ, atque operæ poſuiſſe ſua ipſe ſponte faſſus eſt in Vindiciis ultimis contra impugnatorem Anonymum. Ita enim de ſe ipſe loquitur *Jeeſen.* Nov. Lib. I. Cap. 4. n. V. p. 402. Maffejus contra *profitetur, in nulla alia ſe materia, quam Theologica, & Eccleſiaſtica ſerium poſuiſſe ſtudium; propterea quod alias facultates, aut obiter attigerit, & prima fere ætate tractarit, aut animi potius cauſa, quam ſtudii in his verſatus fuerit. Quo factum, ut plura quidem ſacri, quam ulterius ſtudii ediderit ſpecimina, confutans primum Leonem Sapientem, Schiſmaticum acutiſſimum in materia SS. Trinitatis, ... & poſtmodum Pfaffium, Baſnagium & Chandlerum occaſione aliorum dogmatum; commentans item complexiones Caſſiodorii a ſe inventas ac divulgatas.* Studuiſſe ipſum etiam Theologiæ, quam *Moralem* vocant, ſatis colligitur ex ſchedis ac commentariolis ejus in forulis poſt mortem repertis; tum etiam ex præſtanti ejus Libro, quem extrema fere ætate edidit hoc titulo: *L'Impiego del danaro*. Placuit hic viris cordatis omnibus, fuitque Romæ, Bened. XIV. probante, recuſus, nuſquam tamen Theologicam ſuam ſcientiam luculentius Orbi literato probavit, quam in *Hiſtoria* ſua *Theologica*, de qua quid Lectores duo Jubilati, & FF. Minimorum quondam Provinciales ſenſerint, operæ pretium eſt audire. [b] *Novimus enimvero*, inquiunt Viri ambo graviſſimi, *inter cætera ejus ſtudia primas tenere theologicum, id quod oſtendit, cum magna perſpicuitate agitavit quæſtiones nobiliſſimas contra viros literatos Pfaffium Germanum, Baſnagium Hollandum, & Cl. Chandlerum Anglum; uti videre cuivis licet ex opuſculis a Typographo ad Hiſtoriam Theologicam adjectis; multoque magis apparet illa Hiſtoria, qua Auctor Clariſſimus præcipua catholicorum Dogmata, adjuncto ſemper S. Scripturæ, & Patrum tam Latinorum, quam Græcorum conſenſu, non ſine ſtudio immenſo reddidit manifeſta. Habes hic, ut Ex-generalis noſter notavit, corpus Doctrinæ Auguſtinianæ jampridem deſideratum; habes ipſius Idiomatis interpretationem: habes veram originem, & hiſtoriam Pelagianorum, & Semi-Pelagianorum; perſpicueque deprehenditur, quam imprudenter complures Critici Patres Græcos perſtrinxerint, quamque inique propugnatæ fuerint propoſitiones Queſnelli &c.* Quid alii quoque per Italiam, Galliamque viri hoc ipſo de Opere cenſuerint, expoſuimus, quantum ſatis eſt, in Præfatione *Hiſtoriæ Theologicæ*.

Theologorum de ejus hiſtoria judicium.

XXIV. Poſtremus, quem *Maffejus* ἀπολυγραφεὺς (ita enim ipſum appellat *Cl. Emman. Martinus Epiſt. Part. II.*) edidit, partus hoc nomen tulit: *L'Arte Magica dileguata*: Oſtendere hoc in libello conabatur, ſi recte memini, tranſlationes hominum de-loco in locum non tam veras eſſe, quam imaginarias, fierique phantaſiæ a malo Genio variis artibus commotæ ope, quod tametſi ſæpe veriſſimum ſit, ſemper tamen contingere pauci ſunt, qui opinentur. Occaſionem huic Diatribæ dediſſe creditur Monialis quædam veneficæ artis accuſata, ac damnata circa annum 1750. Opella hæc triformis inſtar Hecates triplici quoque vultu comparuit: Primo nomen erat: *Arte magica dileguata*; alteri: *Arte magica diſtrutta*: tertio demum *Arte magica annichilata*, quod poſtremum opuſculum acutius demum, atque amendatius Veronæ prodiit.

Extrema ætas. XXV. Extrema jam ſenecionem optimum urgebat ætas, quum inſtauraturus nonnihil vires profectus eſt Brixiam. Inviſit ibidem Amicos, inſpexitque opus quoddam eburneum, quod aſſervabatur apud Eminentiſſ. Cardinalem *Quirinum*, habebaturque pro genuinis veterum Diptychis. Ut vidit, declaravit continuo non eſſe ex antiquis; qua cenſura diluebantur illico conjecturæ plurimæ, atque ingenioſæ, quæ fuerant impreſſæ. Ubi tamen accuratius paulo ebur hoc luſtraverat, genuinum in eo deprehendit δίπτυχον, at nonniſi unicum, quod ut ſibi imprimendum, ac notis illuſtrandum Cardinalis committeret, pluribus ab eo petiit, & facile impetravit.

XXVI. Domum reverſus ſenſit morbos ſuos, atque invaletudines ingraveſcere. Quare Muſis valere juſſus honeſto ſe dedit otio, ſibi dumtaxat & Deo vivens: dum demum, comparato rite ad ſupremam luctam animo, ex aſthmate, quod ſenſim coaluerat, religioſiſſime; & magno bonorum omnium luctu prope octogenarius deceſſit M. D. C. C. L. V. pridie Idus Februarias . . . . Indictæ equidem pro ejus valetudine fuerunt Veronenſi ab Urbe preces publicæ, multiſque Sacerdotes hoſtiis pro tanti ſalute Viri Deo litarunt. Ve-

Mors, exequiæ, aliique hon. publici. tum evocare ad ſe Deus O. M. quam terris porro relinquere maluit maturum Cœlo caput . . . Enunciata per Urbem Viri optimi morte, decretæ ei a Senatu fuerunt exequiæ publicæ, aliique honores funebres; inter quos numerandum venit illuſtre admodum, honorificentiſſimumque Cenotaphium, & laudatio eidem atrato e ſuggeſtu habita . . . . . Poſuerat abſenti aliquando Academia Veronenſis buſtum marmoreum, cum hac epigraphe:

SCI.

(a) *Artis Criticæ Lapidariæ quæ extant* poſt iſtiuſmodi Elogium excuſa ſunt.

(b) Bernardus Lupis, & Manſuetus Martinelli. Vide Confirmationem reſponſionum datarum Anonymo p. 337. *Infra tutti i suoi ſtudj ſappiamo che il ſuo più accetto è quello della Teologia, come ha fatto conoſcere, ridurendo a molta evidenza queſtioni nobiliſſime contra i Sigg. Letterati Pfaff ec. . . . Qui, come il noſtro Ex-generale notò, il corpo ſi ritrova di dottrina, deſiderato per gran tempo, di S. Agoſtino ec.*

SCIPIONI MAFFEIO VIVENTI
ACADEMIA PHILARMONICA
AERE, ET DECRETO PVBLICO.

Reverſus e Gallia *Maffejus* juſſit id revelli, atque in locum abditum, atque reconditum deportari. Verum ab ejus obitu continuo priſtino repoſitum fuit loco. Imo Conſilium Veronenſe ſtatuam eidem decrevit marmoream, eamque publicam: Academia vero Philarmonica ſuo quondam membro, ac Præſidi cudi juſſit numiſma, opere elegantiſſimo....

XXVII. Nunc reliqua, quæ ad vitæ inſtitutum, mores, indolem, fortunamque ſpectant, ſtrictim quoque exequamur. Cælibem ſemper vitam duxit *Maffejus*, aliamque, ut ipſe de ſe fatetur, (a) in terris voluptatem ſectatus non eſt, quam quæ ex litteris, Muſarumque commercio petitur. In Veronenſi Urbe *Ædilis*, ſeu, ut Itali vocant, * Proviſoria munus geſſit; rogatuſque ſæculo hoc ineunte non ſemel fuit, ut Viennam Auſtriæ ſe conferret, Eugeniique Principis res geſtas Cæſareia auſpiciia ſcriberet. Prætulit tamen tranquillum ſuum otium, illudque Aulico ſtrepitu potius habuit; gratiis actis ampliſſimis Legato Cæſareo, qui Imperatoris nomine hanc ei ſpartam obtulerat.... Numiſmata, quæ domi ſepoſita habebat plurima, ſupremis tabulis inter amicos partitus eſt. Regi Sardiniæ erat a cubiculis, & inter Aulæ Bavaricæ Procerea *Clavis aurata Eques*. Erat inſuper Socius Academiæ Berolinenſia, Pariſinæ, & Celebriorum in Italia; de quibus omnibus incertum erat pluſne illæ in *Maffeum*, an contra in illas *Maffejus* ſplendoris reffunderet. Linguam Italicam, Latinam, & Græcam callebat optime, Hebraicam mediocriter; & Gallicam ſibi reddiderat familiarem. In idiomate vernaculo præſtantiſſimis accenſebatur ſcriptoribus. Latini etiam ſpecimen non unum dedit in Epiſtolia, ac Præfationibus. Commercium literarium habebat cum tota fere Europa literata. Teſtantur id tum ſchedæ plurimæ ab obitu in ejus forulia repertæ, tum quoque ipſius ad alios, atque aliorum ad ipſum impreſſæ epiſtolæ. Quarum e numero quoque ſunt illæ, quaa Eruditiſſimus ille, omniſque Antiquitatir ſcientiſſimus Eccleſiæ Alonenſis in Hiſpania Decanus *Emanuel Martinus* non ſemel ad ipſum exaravit; juriſque publici denuo fecit 1735. Miſit ille *Maffejo* 1724. centum, & ſexaginta ad Hiſpaniam pertinentia numiſmata, & quingenta quatuordecim antiqua Epigrammata, ſtudio ac labore ſuo collecta, eaque, ut ipſe de ſe fatetur, (b) partim ἀνέκδοτα, partim quæ Collectorum diligentiam fugerant. *Qui enim ego* (inquit ibidem Vir laudatus,) *morem non gererem Viro tam eximie de Republica Literaria merito?* Similia plura in aliorum legere eſt epiſtolis, ac libris. Cl. *Muratorius* erat pariter *Maffejo* amiciſſimus propter communia ſtudia, ideoque etiam meruit contra impactas ab Anonymo calumnias a *Maffejo* ſcripto defendi.... In Patria, totaque ditione Veneta quanti æſtimatus ſemper ſummus hic Vir fuerit, notum in vulgus eſt, ſatiſque colligitur ex ſupra enarratia. *Victor Amadeus* Sardiniæ Rex conſuluit ipſum de modo conſtituendi, adornandique Univerſitatem Taurinenſem. Senator quidam Venetus rogavit quoque ipſius ſententiam de reformanda, inſtaurandaque Patavina. Ipſe Romanus Pontifex *Benedictus* XIV. ſæpius juſſit meminiſſe Marchionem, contractam olim inter ambos ſeſe amicitiam jam eſſe ſexagenariam.

Vitæ ratio.

* Proveditore.

Scientia & Erudit. fama.

XXVIII. Indolem demum nactus erat excitatam, ac vividam. In diſputando acer erat ac vehemens: rationi tamen, cum eluceſceret, dabat manus. Capiebatur facile oratione diſerta, & eleganti. Vaſti vir erat ingenii ac plane perſpicacis, judicii admodum limati, omnis capax literaturæ, atque ad ſumma quævis natus.... Cum novi quid in re literaria, aut detexerat ipſe, aut ab alio deprehenſum audiret, geſtiebat totus, omnibuſque incedebat lætitiis. Non tamen mirabatur quid facile, aut temere; indagabat omnia acriter, rimabatur, ſuiſque momentis expendebat ſingula, antequam ferret ſententiam. Rigidam proinde tam in veterea, quam recentiores criſin exercebat. Moribua erat comis, acceſſu facilis, ſui negligens, atque in omni vitæ ratione adeo jucundus, ac benevolus, ut hominia cujuſcumque animum, ſine negotio ſibi conciliaret, atque adjungeret. Amicus erat ſincerus, fuci omnis expera, nec lucri cupidus; plenus humanitatis atque officii, cujus quidem rei ſexcentos inter alios, & ego teſtis ſum, quippe quem nullis munitum commendatitiis, nullo facinore celebrem, natione exterum, atque virilem vix aſſecutum ætatem non modo omni honoris ſignificatione fuit in ædibus proſecutus eſt; ſed & tricenia facile ex eo tempore literis, iiſque ſua ſemper manu extremo etiam in ſenio exaratis honorare gravatus non eſt.... Offenſam condonabat ultro, magnoque animo illud *D. Paulini* animo reputans apophthegma: *Vixem injuria reddere humana ultio eſt: At inimicos etiam diligere vindicta cæleſtis eſt:* Oſtendit cum ſæpe alias, tum maxime in placidiſſimis ad calumniatorem Anonymum reſponſionibus. Ædes ejus muſarum, ac Charitum vocari domicilium poterant, adeo frequentes ibidem habebantur Academiæ & congreſſus literatorum. Ad quotidianos cæterum ſermones adhibebat amicos, ut plurimum ſuos, eoſque e multis lectiſſimos. Exterorum, ac præcipue tranſalpinorum hominum pauci Verona tranſibant, quin viri hujus videndi tenerentur deſiderio. Mihi certe breve illud, quod cum ipſo Veronæ miſcui colloquium, tantæque

Indoles ac genius.

(a) Janſen. Nov. l. r. c. 1. *Scipione Maffei è perſona, la qual altro diletto, che imparar, non prova; e ripone però tutta la ſua umana felicità nel paſſare quattro o cinque..... ore della mattina ſtudiando per non rimaner privo.... di tal diletto, ſenza del quale ogni gran fortuna a lui ſomma diſgrazia, e ſingolar noja parrebbe.*

(b) Epiſt. Part. II. Lib. VIII. Ep. XXIV. ad *Bern. Montfalconium Lutetiam.*

in illo eruditione ſimul ac virtutis admiratio non levi ſæpe incitamento fuit, ut vaſtum hoc *Hiſtoriæ* Dogmaticæ opus, nulla valetudinis, temporis, aliorumque negotiorum ratione habita, ad finem non ſine magno meo labore intra ſemeſtre perducerem.

Statura corp. XXIX. Vultu erat minime deformi; liberali potius, & explicato. Juſtæ ſtaturæ, magnarumque virium, quas vita moderata, ſobria, atque ordinata ſartas, tectaſque præſtabat. Matutinas paſſim horas ſtudiis, pomeridianas colloquio, eruditiſque dabat ſermonibus.

Fortuna. Fortunæ obtigerant quidem conditioni ſuæ pares, non tamen ampliſſimæ. Nihilominus cum aut literarum honos, aut egenorum ſalus, aut Principum Virorum exigeret dignitas, deſiderari nil patiebatur, quod ad decorem, ſplendoremque facere poſſe exiſtimaret. Eſt adhuc, eritque diu in omnium memoria, quo apparatu ac pompa hæreditarium Bavariæ Principem quondam exceperit, quomodo ei in Amphiteatro, in quo & ipſe dimicabat, *haſtam puram* (a) obtulerit; quanto impendio, ac ſumptu Illuſtriſſimo Nepoti ſuo adornarit nuptias. Huic quoque acceptum Verona refert egregium, ac regium vere ædificium, quod in foro viſitur, multumque a pulcro, concinnoque partium ordine Architectis placet.... In libros demum, numiſmata, membranas, manuſcripta, & quævis Veterum monumenta impenſas, ut diximus, fecit plurimas, omnibus teſtatum faciens, ſe non tam ſibi, quam literis, & Reipublicæ vivere, dignus proinde quam bonarum artium fautores, poſterique omnes ex lapidario hoc noſtro elogio cognoſcant, mirentur, & ament.

D . O . M

STA. VIAT R. ET. LEGE
PARVA. NEIC. VRNA. EST
AT
MAGNI. SCIPIONIS
EX. MARCHIONIBVS. MAFFEIS
CINERES. ET. OSSA. TEGIT
NATVS. EST. VERONAE. MDCLXXV. KAL. IVNIIS
IOANNIS. FRANCISCI. ET SILVIAE. PELLEGRINAE. F
MVSARVM. IN. GREMIO. EDVCATVS
ARTIVM. AC. SCIENTIARVM. CHORVM. VIDIT. AMAVIT. COMPLEXVS. EST
PRAETEXTA. POSITA. MARTEM. PRIMVM. TVM. PALLADEM. RVRSVS
TOGATAM. SEQVVTVS. PRORSA. VORSA. ORATIONE
CLARVS. EXTITIT
LVSTRAVIT. BIBLIOTHECAS. MVSEA. ET. ANTIQVORVM
LARARIA
OBLATOS. AB. AVGVSTO. HONORES. PVBLICOS
MAGNO. ANIMO. RECVSAVIT. MVLTOS. AB. ACADEMIA
INVITVS. TVLIT
EFFODIT. CIPPOS. VRNAS. SIMVLACRA
LATII. GRAECIAE. AEGYPTI
GRAECORVM. SIGLAS. COLLEGIT. EXPLICVIT. PRIMVS
COMPARAVIT. LAPIDES. AERE. SVO. PLVRIMOS
ANTIQVARIAE. REI. ET. HISTORIAE. DITANDAE. BONO
PVLCRO. ORDINE. COLLOCAVIT. DIGESSIT. DONAVIT
PRO. RELIGIONE
GESSIT. SCRIPSITQVE. PLVRIMA
GRAECE. LATINE. ITALICE
CAELEBS. VIXIT. ANNOS. LXXIX. M. VIII. D. XII.
DIEM. SVPREMVM. CLAVSIT
PATERNIS. IN. AEDIBVS
MDCCLV. PRID. EID. FEBR.
A
S. P. Q. V
STATVA. PVBLICA. MARMOREA
NVMISMATE. AC. BVSTO. POST. MORTEM
APOTHEOSIS. LOCO
CONDECORATVS
HAEC. TE. SCIRE. VOLVI. ABI. HOSPES. ET. PIIS. VIRI
OPTIMI. AC. CLARISSIMI. MANIBVS. BENE. PRECARE
MAFFEO
LITERARVM. AC. RELIGIONIS. VINDICI
VIRO. DE. PATRIA. ET. MVSIS. BENEMERENTISSIMO
B. P. LITERARIA
BENEF. ACCEP. MEMOR. CVM. LACRIMIS
P
HAVE. SCIPIO. AETERNVMQVE. VALE (*)

(a) *Haſta pura* dicitur, quæ ſine ferro eſt, & ſignum eſt pacis. Gallice vocatur la *Joûte*: donabantur ea milites, qui in bello fortiter feciſſent. Vid. Sueton. in *Claud.* cap. 28. Uſus earum etiam hodie eſt, quandoque in ludis Equeſtribus.

(*) Hujus Immortalis VIRI Elogia videſis etiam apud Burchardi & Frid. Ottonis Menckeniorum Patris & Filii *Bibliot. Virorum militia, aeque ac ſcriptis Illuſtrium* p. 282. ſeqq. Bruckeri *Pinacothecam Scriptorum noſtra ætate Illuſtrium* Dec. II. Auguſtæ Vindelic. 1742. f. apud Lamium *Memorabilia Italorum eruditione præſtantium, quibus vertens Seculum gloriatur* T. I. p. 233. Florentiæ 1742. 8. ac in Ephem. Liter. Flor. an. 1755. col. 267. 276. 292. 311. 321. 361. 373. 396. in Epiſtola Seguierii in Diario Liter. quod inſcribitur: *Memorie del Valvasſe* Tom. V. Art. XII. pag. 49. & in opere, cui titulus: *Muſeum Mazzuchellianum, ſeu Numiſmata Virorum doctrina præſtantium, quæ apud Jo. Mariam Comitem Mazzuchellium Brixiæ ſervantur a Petro Ant. de Comitibus Gaetani* Brixiano Presbytero & Patric. *Rom. edita, atque illuſtrata. Accedit verſio Italica ſtudio Equitis Coſimi Mei elaborata* Tom. II. Tab. CXC. n. V. pag. 371. edit. Venet. 1743. f. cum fig. in *Hiſtor. Liter. Ital.* vol. XIV. Lib. II. Cap. III. pag. 236. 322. atque demum in *Hiſt. de l'Academie Royale des Inſcriptions, & belles Lettres Depuis ſon etabliſſement juſqs à préſent.*

CATA-

CATALOGUS OPERUM

Ex ipſo REIFFEMBERGIO, *& ex Hiſt. Liter. Ital. ab* Artis Criticæ Lapidariæ *Editore concinnatus*.

I. PER *la naſcita del Principe di Piemonte Genetliaco*. Romæ 1699. 12. Infra dies octo bis recuſum cum *Lud. Auſelm. Gualtherii* adnotationibus 12. Iterum Venetiis in tertia *Meropis* editione apud *Jac. Thomaſini*: dein ibidem *con Rime, e Proſe* ejuſdem Authoris 1719. 4. & demum Veronæ *nella Raccolta delle Poeſie*. De eodem Vid. *Cinnellum Bibliotheca Volante* T. III. p. 232. *Quadrium* Vol. II. p. 153. Diar. Liter. Ital. Tom. XX. pag. 465.

II. *Il Sanſone Oratorio per Muſica*, Florentiæ 1699. 12. Extat etiam in Libro vulgo *delle Poeſie, e Proſe* ejuſdem Auth. Veronæ 1719. & in II. Vol. *delle Poeſie*, Veronæ 1752.

III. *Concluſioni d' Amore*, Veronæ 1702. 12. Iterum Venetiis *tra le Proſe* 1719. 4. Gallice etiam fuerunt verſæ, & editæ Bruxellis, vel potius Pariſiis 1755. in Libro, cui titulus: *Melange des maximes, des reflexions, & des caracteres par M. D.... D.... licentie en droit* 8. in quo e regione textus Italicus.

IV. *La prima radunanza della Colonia Arcadica Veroneſe*, Cervix 1705. 4. [1]

V. *Giudizio ſopra le Poeſie Liriche di Carlo Maria Maggi* in Epiſtola ad Comit. Ant. Garzadoro, Venetiis 1706. 8. [2]

VI. *Della Scienza chiamata Cavallereſca*, Romæ 1710. 4. Venetiis 1712. cum approbatione Academiæ vulgo *della Cruſca*, & peramplo Indice Neapoli 1718. cum Præfatione, & adnotationibus Sebaſt. Pauli Congregationis Matris Dei. Panormi 1720. & alibi [3].

VII. *Prefazione del Primo Tomo del Giornale de' Letterati d' Italia*. Venetiis 1710.

VIII. *Succinta notizia de' MSS. che ſi conſervano nella Real Libreria di Torino con alcuni anedoti da eſſa tratti. Lettera al Sig. Apoſtolo Zeno* ſub die 6. Junii 1711. in Diar. Liter. Ital. T. VI edit. eodem anno [4].

IX. *De Fabula Equeſtris Ordinis Conſtantiniani*, Pariſiis (Tiguri nomine) 1712. 4. [5]. Iſtiuſmodi editio concredita fuit Cl. Montfauconio [6].

X. *Lettera al Valiſnieri ſopra i fulmini* ſub die 10. Septembris 1713. Recuſa inter Proſas Auth. cum aliis epiſtolia 1747. Gallice verſa in Bibliotheca Italica T. IV. p. 193. ubi perperam dicitur ſcripta an. 1721.

XI. *Merope Tragedia*, Venetiis 1714. 8. Typis Jac. Thomaſini. [7]

XII. Epiſtola ad Cl. Bacchinium de nonnullis fragmentis ſub nomine S. Irenæi in Bibliotheca Regia Taurinenſi adſervatis, & a Pfaffio evulgatis, edita in Vol. XVI. Diar. Liter. Ital. p. 245. cuſo 1714. Altera Epiſtola de eodem argumento ad laud. *Bacchinium* extat inter opuſcula ad calcem Hiſt. Theolog. p. 10.

XIII. Epiſtola III. *ſopra i frammenti Greci dati in luce nel Tom. XVI. del Giornale* recuſis apud Batavos ſub nomine *S. Irenæi*. Vid. cit. Diar. T. XXVI. p. 53. iterum edit. inter *Proſas*, & ad calcem Hiſt. Theolog. p. 15. Sub die 3. Aprilis 1719. Altera Epiſtola ad Cl. *Bacchinium* de dictis Fragmentis edita inter opuſcula ad finem Hiſt. Theolog.

XIV. *Rime, e Proſe del Sig. Marcheſe Scipione Maffei parte raccolte da varj libri, e parte non più ſtampate, aggiunto anche un ſaggio di Poeſie latine dell' iſteſſo Autore, Venetiis* 1719. 4. Epiſtolam (quæ in hac collectione eſt de *Priſcis Veronæ Epiſcopis*) habes etiam in *Italia Sacra* Ughelli ex edit. Coleti. *La lezione ſopra il vario guſto de' Poeti Italiani* recuſa eſt in opere Biſſi Soc. Jeſu in libro, qui inſcribitur: *Introduzione alla volgar Poeſia*, Lucæ 1755. & in Gallicam linguam verſa, adnotationibus aucta in Bi-

(1) In hoc opere ſola Oratio & Carmen Maffeji eſt, cætera ſunt aliorum.
(2) Cinellus Tom. III. p. 232.
(3) Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. IV. 1. Acta Erud. Lipſ. Supplem. Tom. VI. pag. 265. Zenum in Not. ad Biblioth. Italicam *Fontanini* Tom. II. p. 360. ſeqq. Quinque hujus operis editiones extare ſcribit *Reiffembergius*, ſex vero Authores Biblioth. Italic. Tom. II. p. 309. pleraſque *Vinciolus* in Libro (*Obſervationes nonnullæ cum litemis variorum*) p. 143. & Author Ephem. Liter. Flor.
(4) Extat etiam inter Proſas Anthoris, & inter Opuſcula ad calcem Hiſt. Theolog. in qua perperam adſeritur, dict. Epiſtolam evulgatam fuiſſe ſub die V. Maji 1712.
(5) Vid. Diar. Liter. Ital. Tom. XIV. p. 414. De hoc opere juſta cum laude mentio fit apud Act. Erud. Lipſ. an. 1727. pag. 137. Biblioth. Ital. Tom. IV. p. 285. & ab Anonymo in diſſert. Hiſtorica de ſingulari certamine, vulgo *Duelli*. Edit. Amſtelædami 1720.
(6) Vid. Card. Quirinii *Commentaria de reb. ſuis* Tom. I. Lib. II. Cap. X. p. 238. ſeqq.
(7) Sexcentæ hujus Tragœdiæ extant editiones: De nonnullis tantum mentionem faciam ex Hiſt. Liter. Ital. vol. XIV. Lib. II. Cap. III. p. 253. ſeqq. Secunda editio eſt Mutinæ una cum Præfatione March. Joſephi Urſi 1714. Typis *Ant. Capponii*. III. Venetiis 1715. a nonnullis mendis expurgata opera *Lud. Riccoboni*: In hac editione recuſum eſt memoratum Genetliacum. IV. Iterum Venetiis 1751. Typis *Gabr. Hertz*. V. Romæ eodem anno 1715. in Typographia *Joh. Franciſci* Cracas. VI. Senis 1718. VII. Neapoli 1719. cum diſſertatione, & adnotationibus Sebaſt. Pauli Congr. Matris Dei. Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXIII. Part. II. p. 448. VIII. Londini 1721. ex edit. Neapoli curis *Nic. Franc. Haym*. IX. Neapoli 1721. Vid. cit. Diar. T. XXXIV. pag. 435. X. Venetiis 1722. XI. Veronæ 1722. ex Typographia *Petri Anton. Berno*. XII. Vindobonæ 1724. 8. XIII. Neapoli eodem anno. XIV. Veronæ cura *Julii Cæſaris Becelli* cum Comœdia vulgo *delle Cirimonie*, & Dragmate vulgo *della Fida Ninfa*. XV. Meropis eſt optima Veronenſis editio 1745. 4. cum adnotationibus Auth. & reſponſione ad Epiſtolam D. *de Voltaire*, & verſione Gallica D. *Freret*, & Anglica *D. Ayre* cum confutatione critices ipſius Tragœdiæ. XVI. Venetiis 1747. cum nonnullis Opuſculis pro hac Tragœdia, & contra, collectis a *Vincentio Cavalluccio* Peruſino. XVII. Veronæ 1751. in Vol. II. inter Poeticas compoſitiones ejuſdem Authoris. Nonnullæ verſiones in exteras linguas extant hujus Tragœdiæ. Primum verſa eſt in idioma Hiſpanicum, vulgo *Caſtigliano*; II. Gallice ſoluta oratione a M. Al.... Pariſiis 1718. in qua e regione textus Italicus. Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXI. p. 369. Altera pariter ſoluta oratione a *D. Freret*, ut ſupra diximus. Tertia in verſus Gallicos a *D. de Voltaire*. Vid. *Ab. Ant. Conti* in Præfat. ad Tom. I. *Delle Proſe, e Poeſie* & *Quadrium* vol. VII. pag. 121. IV. Vindobonæ 1724. Germanice verſa, cujus meminit Diar. Ital. Tom. XXXVI. p. 307. In Nov. Drammaturgia *Allacci* Venetiis 1755. p. 528. mentio fit cujuſdam verſionis Germanicæ edit. Veronæ Typis *Petri Ant. Berno* 1722. V. Tranſlata in verſus Anglicos edit. Londini 1740. a *D. Ayre*, & recuſa Veronæ 1745. ut ſupra diximus. VI. In idioma Ruthenicum verſa eſt a *D. de Alhamabaſ*. Vid. Pindemont. *Riſpoſta Univerſale* p. 87. Laudes hujus incomparabilis Tragœdiæ videſis apud Præfat. Becellii edit. 1730. & apud Pindemont. *Riſpoſta Univerſale* pag. 24. 25. 30. 31. 33. 34. 42. 55. 88. 90. & Act. Erudit. Lipſ. 1727. p. 137.

Bibliot. Italica T. I. p. 213. & T. II. p. 276. in qua reperies etiam quidquid Maffejus elucubravit in cit. Diar. Liter. Ital. ſi excipias ejuſdem Authoris experimenta *ſpeculo uſtorio* facta, & compendium operis Bacchinii de *Eccleſiaſtica Hierarchia originibus*, & alia etiam. Vid. Pindemont. *Riſpoſta &c.*

XV. *Dell' antica condizione di Verona ricerca Iſtorica*, Venetiis 1719. 8. (Vid. Diar. Lit. Ital. T. XXXIII. P. II. p. 514.) D. Abb. Sambuca iſtiuſmodi opus recuſit in libro, qui inſcribitur: *Raccolta delle coſe ſpettanti a Cenomani*. Brixiæ 1750.

XVI. *Traduttori Italiani, o ſia notizia de' volgarizzamenti di antichi Scrittori Latini, e Greci, che ſono in luce; aggiunto il volgarizzamento di alcune inſigni Iſcrizioni Greche, e la notizia del nuovo Muſeo d' Inſcrizioni*, Veronæ *col paragone fra le Iſcrizioni, e le medaglie*, *Venetiis* 1720. 8. (2)

XVII. *Epiſtola di S. Gio. Griſoſtomo a Ceſario rappreſentata come ſta nel codice Fiorentino*, Florentiæ 1721. 8. eodem anno bis edita fuit ibidem, iterum recuſa in Hiſtoria Diplomatica, & inter Opuſcula ad calcem Hiſt. Theolog. (1).

XVIII. *Caſſiodorii Complexiones in Epiſtolas, & Acta Apoſtolorum, Apocalypſim e vetuſtiſſimis Canonicorum Veronenſium membranis, nunc primum eruta*, Florentiæ 1721. 8. Samuel Candlerus eodem anno recuſit Londini, & anno 1723. tertia editio Roterodami: ab Authore recuſæ ſunt etiam in fin. Hiſt. Theologicæ. (3)

XIX. *Teatro Italiano* Vol. I. II. *o ſia ſcelta di dodici Tragedie per uſo della ſcena, premeſſa un' Iſtoria del Teatro, e diſeſa di eſſo*. Veronæ 1723. Vol. II. 8. *Del Teatro Italiano*. Vol. III. Veronæ 1725. Idem opus recuſum Veronæ 1728. iterum Venetiis.

XX. Literarum Græcarum poteſtas, & affectiones. Veronæ 1726. 8. (4) *Iſtoria diplomatica, che ſerve d' introduzione all' Arte Critica in tal materia, con raccolta di documenti non ancora divulgati che rimangono in papiro Egizio, con ragionamento ſopra gl' Itali primitivi; per appendice l' Epiſtola* a Ceſario, *Atti de' SS. Fermo e Ruſtico, e vita di Zenone*, *Mantuæ* 1727. 4. (5). Circa hujus anni finem, & inſequentis initium iterum *Caſſiodorii* editionem molitus eſt. De qua nonnullas elucubrationes proemiales habes in Hiſtoria Theologica: ideſt Diſputationem, quæ inſcribitur *Caſſiodorii complexiones Catholicis dogmatibus egregie concinere*: Alteram, cui titulus: *de Romanorum nominibus, quæ de iis, quæ in Caſſiodoriana editionis fronte immutanda ſunt, ratio redditur, & nobile argumentum fuſe, lateque illuſtratur, cum docta præfatione de Caſſiodorii Commentario in Pſalmos*: (Oſſervazioni Letterarie Tom. III.)

XXI. *Supplementum Acacianum monumenta nunquam edita continens*, *Venetiis* 1728. 8. Eodem anno recuſum in V. vol. Collectionis Conciliorum edit. Coleti: iterum inter opuſcula ad calcem *Hiſtoriæ Theologicæ*, & illuſtratum a Cl. P. *de Rubeis* in Diſſert. de *una ſententia Damnationis in Acacium*, Venetiis 1729.

XXII. *Commedia delle Cirimonie*, Bononiæ 1728. 8. iterum Venetiis eodem anno in 8. Recuſa etiam in Theatro ejuſdem Authoris Veronæ 1730. Dein ibidem Typis *Petri Antonii Berno* 1731. & anno 1752. *fra le Poeſie T. II.*

XXIII. *Degli Anfiteatri*, Veronæ 1728. 8. iterum in Opere qui inſcribitur: *Verona Illuſtrata* (6).

XXIV. *Teatro del March. Maffei, cioè la Merope, le Cirimonie, e la Fida Ninfa*. Veronæ 1730. 8. (7)

XXV. *Lettera ſopra il caſo di Ceſena*. Veronæ 1731. 8. iterum *trà le lettere de' Fulmini* 1747.

XXVI. *Verona Illuſtrata* 1731. in fol. T. II. & in 8. T. IV. (8)

XXVII. *Proſpectus* (a noſtro Authore Italice ſcriptus) *univerſalis Collectionis Latinarum Veterum, ac Græcarum Ethicarum, & Chriſtianarum Inſcriptionum, quam nova Veronenſis Societas totius Europæ Doctis, reique antiquariæ ſtudioſis hominibus exhibet, ac proponit*: Italice ab noſtro Auth. ſcriptus, hunc Becellus recuſit 1746. Veronæ in fine *Siglarum Græcarum* p. 111. Gallice verſum habes in Bibliot. Ital. T. XV. art. IV. p. 84.

XXVIII. *Scipionis Maffeii Marchionis Epiſtola, in qua tres eximiæ, ac nunquam antea vulgatæ Inſcriptiones exhibentur, atque illuſtrantur*, Veronæ Typis Jacobi Vallarſii 1733. 4. Iterum edita in Galliæ Antiquitatibus, & in Biblioth. Ital. T. XIV. p. 212. & in Muſeo Veronenſi p. 321.

XXIX. *Galliæ Antiquitates*. Pariſiis 1733. 4. & Veronæ 1734. quibus accedunt duæ aliæ Epiſtolæ (9).

XXX. *La Religion de' Gentili nel morire*. Pariſiis 1736. 4. Extat in I. Vol. *Oſſervazioni Letterarie*,

XXXI. Eodem anno 1736. edidit *Londini Traduzione del primo libro dell' Iliade* 8. recuſa in I. vol. *delle Oſſervazioni Letterarie*, & in opere, cui titulus *Traduzioni Poetiche*.

XXXII. *Memorie del General Maffei*. Veronæ 1737. 12. Ex Italico gallice redditæ, & editæ Hagæ Comitum Typis Joh. Neaulme.

XXXIII. *Oſſervazioni Letterarie, che poſſono ſervir di continuazione al Giornal de' Letterati d' Italia*, Veronæ 1737. 12. T. I.

Oſſervazioni Letterarie Tom. II. & Tom. III. Veronæ 1738. 12.

Oſſer-

(1) Vid. Diar. Lit. Ital. Tom. XXXIII. Part. II. p. 526. & Acta Erud. Lipſ. 1723. p. 128.
(2) Vid. Cinellum Tom. III. p. 131. ſeqq. & Bollandiſtas Tom. IV. Menſ. Septembris in Vita S. Joannis Chriſoſt. n. 1308. ſeqq.
(3) Vid. Acta Erud. Lipſ. 1723. p. 21. ſeqq.
(4) Reiſſembergius ſcribit editum fuiſſe 1716. forſan errore Typographi.
(5) Vid. Acta Erudit. Lipſ. 1727. p. 520. *Baringium* Biblioth. Diplomat. Cap. IV. p. 17. edit. Annover. 1754. Joh. Georgius Lotterius de Ausburg latine vertit Opus Maffeji, qui inſcribitur: *Ragionamento degli Itali primitivi*, & edidit Lipſiæ 1731. 4. cui titulus: *Scipionis Maffeji origines Etruſcæ & Latinæ, ſive de priſcis, ac primis ante Urbem Conditam Italiæ incolis commentatio*. Idem *Lotterius* Auctarii titulo latine reddidit caput IV. Libri I. Hiſtoriæ Diplomaticæ. Vid. Acta Erudit. Lipſ. ann. 1731. Acta SS. Firmi, & Ruſtici recuſa fuere Veronæ 1731. inter *Acta ſincera Martyrum a Ruinartio edita*.
(6) Vid. Acta Erud. Lipſ. 1729. p. 298. Reiſſembergius ſcribit Opuſculum hoc verſum fuiſſe Anglice, & impreſſum Londini 1720. at in errorem lapſum eſſe, cenſet Author Hiſt. Lit. Ital. (vol. XIV. p. 259.) & verſionem latinam Alexandri Gordon Londini editam Anglicam credidiſſe, quam Cl. Polenus recuſit in V. Vol. *Supplementi* ad *Grævium*, & *Gronovium*. Vid. Biblioth. Ital. Tom. V. 24. VI. 57. XIII. 24.
(7) Iterum hujus operis mentionem facio, quia huic editioni accedit *una lettera dell' ſteſſo Maffei ſopra i rametti poſti ne' Frontiſpizi di queſto Volume, e per la Fida Ninfa*, Dragma quod nunc primum prodiit, & recuſum fuit a Jac. Vallarſio an. 1732. ac iterum 1752. in II. Vol. *delle Poeſie*. Vid. Præfat. *Becelli*, Diar. Litter. Ital. Tom. XXXV. 528. & XXXVI. 432. & Biblioth. Ital. T. VIII. 178.
(8) Vid. Acta Erud. Lipſ. 1739. p. 145. ad 154. Diarium *des Scavans* edit. Pariſiis menſe Jan. 1736. Biblioth. Ital. Tom. XV. 3. e XVI. 1. e XVII. 57.
(9) Epiſtolas duas ex hoc opere excerptas habes in T. V. Supplementi Poleni ad Grævium, & Gronovium. Vid. Act. Erud. Lipſ. 1736. p. 298.

Oſſervaziani Letterarie, T. IV. Veronæ 1739. 12. T. V. ibid.

Oſſervazioni Letterarie T. VI. Veronæ 1740. 12. (1)

XXXIV. *Diſſertaziane ſopra le parole* Nama Sebeſio. Romæ 1741. in III. Vol. *Diſſertationum Academia Cortonenſis*.

XXXV. *Iſtoria Teologica delle Dottrine, e delle opinioni corſe ne' cinque primi ſecoli della Chieſa in propoſita della Divina Grazia, del libero arbitrio, e della Predeſtinazione*, Tridenti 1742. fol. (2)

Adceſſerunt huic Hiſtoriæ varia ejuſdem Auctoris opuſcula Eccleſiaſtica partim edita, partim inedita, nimirum:

1. *Succinta notizia de' MSS. nella Real libreria di Torino*.
2. *Eſame di alcuni frammenti Greci uſciti dalla medeſima, e nuovamente venuti in luce col nome di S. Ireneo. Per occaſione di eſſi prove irrefragabili della Dottrina Cattolica in propoſito dell' Eucareſtia*.
3. *Nell' iſteſſo argomento lettera II. e III.*
4. *L' Epiſtola a Ceſaria rappreſentata come ſtà nel Codice Fiorentino, e illuſtrata con alcune conſiderazioni, che affatto diſtruggono quanto ſi è ſcritto dagli eterodoſſi in propoſito di eſſo*.
5. *Come da' MSS. antichiſſimi del Capitolo di Verona ſi può ſicuramente raccogliere, che il carattere chiamato Gotico, e Longobardo altro non è che il corſivo antico de' Romani, e molti ſaggi de' loro caratteri*.
6. *Bibliotheca Veronenſis MS. Pars prior Capitularium Codicum notitiam complectens. Codices Biblici, & Hieronymiani...* *Codices*, in quibus Concilia & Canones continentur. *Codices*, monumenta nondum edita continentes. *Codices* varii.... *Codices* liturgici.... *Acta quadam vetera* ex Veronenſi Tabulario Capitulario.
7. *Caſſiodorii Complexiones* in Epiſtolas, & Acta Apoſtolorum, & Apocalypſin e vetuſtiſſimis Canonicorum Veronenſium membranis, nunc primum erutæ, & Præfationibus, atque adnotationibus illuſtratæ.
8. *Caſſiodorii Complexiones Catholicis dogmatibus egregie concinere* adverſus Cl. V. Samuelem Chandlerum.
9. *De nova Caſſiodorii* editione adornanda.
10. *De Romanorum nominibus* Diſſertatio, qua de iis, quæ in Caſſiodorianæ editionis fronte immutanda ſunt, ratio redditur, & nobile argumentum fuſe, lateque illuſtratur.
11. *De Caſſiodorii Commentario in Pſalmos*.
12. *In Veronenſem S. Hilarii editionem Præfatio*.
13. *Felicis* III. *Epiſtola*, qua percelebris, ſed involuta *Acatii* cauſa in optimo tandem lumine collocatur. Cum præfat. & adnotationibus.
14. *Felicis* III. & *Gelaſii Epiſtola* duæ.
15. *De Priſcis Verona Epiſcopis*.
16. *De' Verſi Ritmici, e dell' origine loro per occaſione de' due ritmi nell' antecedenti operette riferiti*.
17. *Frammento inſigne di Storia Eccleſiaſtica del IV. Secolo con documenti originali*. Eamdem Hiſtoriam Theologicam ex Italico latine reddidit Cl. Frid. Reiffembergius Soc. Jeſu, Francofurti ad Moenum, & Moguntiæ apud Franc. Varrentrapp. 1756. in fol. in qua edidit omnes apologias pro Ipſa Hiſtoria, & rejecit omnia opuſcula, quæ ad Gratiæ diſputationem non pertinent.

XXXVI. *De Hæreſi Semipelagiana*, Roboreti 1743. 12. iterum edita inter opuſcula Calogeriana T. XXIX. & in latina verſione dictæ Hiſtoriæ Theologicæ extat alia editio.

XXXVII. *Dell' Impiego del Denaro*, Veronæ 1744. 4. iterum una cum Epiſtola ad Sum. Pontificem, & Enciclica *Benedicti* XIV. Romæ 1746. & Baſſani 1756. 4. (3)

XXXVIII. *Primo abozzo di Storia Univerſale Verona* 1745. 12. & Venetiis in collectione Calogeriana T. XXXII.

XXXIX. *Græcorum ſiglæ lapidaria collectæ, atque explicata*, Veronæ 1746. 8. (4)

XL. *Traduzioni Poetiche, o ſia tentativi per ben tradurre in verſo eſemplificati col volgarizzamento del primo Libro dell' Iliade* (fatto dal *Maffei*) *del primo dell' Eneide* (fatto dal Sig. *Giuſeppe Torelli*, cujus eſt eruditiſſima Præfatio) *e di alcuni Cantici della Scrittura, e d' un Salmo* (dell' iſteſſo *Maffei*). Veronæ ex Typographia Seminarii. 1746. 8.

XLI. *Della formazione de' Fulmini, e degl' Inſetti rigenerantiſi, e de' peſci impietriti, e dell' elettricità*, Veronæ 1747. 4. (5)

XLII. *Il Raguet Commedia*, Veronæ, & Venetiis, Typis Coleti 1747. 8.

XLIII. *Tre Lettere, I. ſopra il Tomo I. di Dione, II. ſopra le nuove ſcoperte d' Ercolano*, (6) *III. ſopra il principio dell' Iſcrizione Pincentina, Verona* 1748.

XLIV. *Lettera ſopra le Feſte de' Gentili*, Piſauri 1748. 4.

XLV. *Arte Magica dileguata*, Veronæ 1749. 4. Iſtiuſmodi opuſculum Gallice verſum, & recuſum eſt una cum Diſſertatione P. Calmet.

XLVI. *Muſeum Veronenſe*, cui *Taurinenſe* adjungitur, & *Vindobonenſe*, Veronæ 1749. fol. cum fig.

XLVII. *I primi Canti dell' Iliade tradotti in verſi Italiani*, Veronæ 1749. 8.

XLVIII. *Arte Magica diſtratta ſotto nome di Antonio Fiorio*, Tridenti 1750. 4.

XLIX. *Iſcrizione Greca eſaminata*, Veronæ 1750. 4.

L. *Riſpoſta all' Anonimo Impugnatore dell' Iſtoria Teologica*, Veronæ 1750. 12.

LI. *Replica all' Anonimo*, Veronæ 1750. 4.

LII. *Conferma delle Riſpoſte date all' Anonimo*, Veronæ 1751. 4.

LIII. *Lettera ſull' obeliſco ſcoperto in Roma* in commentario Cl. Bandinii de Obeliſco &c. Romæ 1750. & in Collectione Calogeriana T. XLV.

LIV. *Lettera ſopra il Rinoceronte*, Venetiis 1751. in cit. collectione Calogeriana T. XLV.

LV. *Leonis Sapientis Homilia*, Patavii 1751. 8.

LVI. *Gianſeniſmo nuovo dimoſtrato nelle conſeguenze il medeſimo, o anche peggiore del Vecchio*. Venetiis 1751. 4.

LVII. *De' Camini degli Antichi* Diſſertatio in col-

(1) Juvenalis de Carlencas in libro qui inſcribitur: *Saggio della Storia delle belle lettere, delle ſcienze, e dell' arti*. Tom. IV. p. 140. edit. Lugduni 1749. De his obſervationibus ita ſcribit: *La perdita degli Antichi Giornali d' Italia è vantaggioſamente riparata dalle Oſſervazioni Letterarie, che ſi ſtampano a Verona ſenza nome di Autore* dell' anno 1737.

(2) Conf. Diar. Liter. Flor. T. II. P. I. p. 153. 183. & Diar. Liter. Ital. Gallice verſum Auguſtæ Vindelicorum nomine *Amſteladami*.

(3) Vid. Diar. Liter. Flor. Tom. IV. P. I. p. 68. Nov. Act. Lipſ. 1746. p. 443.

(4) Vid. Diar. Liter. Flor. Tom. IV. P. III. p. 149. & Prolegomena Corſini ad Not. Græc.

(5) Vid. Diar. Flor. Tom. V. P. IV. p. 101.

(6) *Epiſtola ſopra le nuove ſcoperte di Ercolano* latine translata extat in ſymbolis Gorianis edit. Romæ T. II. pag. 5.

colleƈtione Calogeriana T. XLVII. edit. Venetiis, & in Vol. II. *delle Poeſie* Veronæ 1752. Typis *Antonii Andreoni* 8. (1)

LVIII. *De' Teatri antichi, e moderni*, Veronæ 1753. 4. (2)

LIX. *Arte magica annichilata, libri tre con un' appendice*, Veronæ 1754. 4.

LX. *Dittico Quiriniano*, Veronæ 1754. 4. (3)

LXI. *Lettere del Maffei* : I. in II. Vol. Operum *Gregorii Majanſi*, edit. Matriti 1735. II. in libro, cui titulus : *Obſervationes nonnalla cum litterie Variorum ad ea, qua ſcripta ſunt de Ab. Hyacintho ex Comitibus de Vinciolis* p. 148. III. In libro Comitis *Rainaldi Carli*, cui titulus : *Degl' Argonauti* p. 138. IV. & in opere, quod inſcribitur : *Raccolta di ſcritture concernenti la diminuzione delle Feſte* edit. a Cl. *Muratorio Luca* 1748. V. in Deſiderati Pindemontis *Riſpoſta univerſale alle oppoſizioni fatte all' opere del Sig. Marcheſe Maffei* edit. Veronæ 1754. p. 99. ſeqq. VI. & in libro demum cui titulus : *Memorie Iſtorico-Critiche intorno all' antico ſtato de' Cenomani*.

Opera Maffejo adſcripta.

I. *Una Traduzione di certa Relazione di Parnaſo*, Abb. Arrigny. Eſt D. Rolli.

II. Nonnullæ elucubrationes editæ Pariſiis a quodam Scriptore Ephemeridum rerum geſtarum vulgo *Foglietante* Maffeii nomine (4).

III. Editio operum *S. Paulini*, Veronæ 1736. eidem Maffejo adtribuitur ab *Advocat.*

Aliorum Opera, quibus Maffejus ſuam ſymbolam contulit.

I. Nella Raccolta di tutte le opere di *Gio: Giorgio Triſſino*. Veronæ 1729.

Vid. ejuſdem *Triſſini* vitam elucubratam a D. *Caſtello*, & Art. VI. Vol. II. *Oſſervazioni Letterarie* p. 88.

II. In nova Editione Operum S. Hilarii Epiſcopi, Veronæ 1730. vid. Opuſcula in fin. *Hiſt. Theologica*.

III. In eximia Editione Operum S. Hieronymi, *Dominici Vallarſii* cura prodiit Veronæ primum 1734.

IV. In Editione S. Zenonis cura *Fratrum Ballerinorum*, Veronæ 1739. Confer. Præfat. p. 5.

Opera promiſſa, & imperfecta relicta.

I. *Ars Critica Lapidaria* vid. *Oſſervazioni Letter.* Tom. I. p. 243. T. IV. p. 336. T. VI. p. 425. Becellum *in Siglis Grac.* p. 117. Hoc eximium opus habes heic editum.

II. *Raccolta univerſal d' Iſtrizioni* [*Oſſervazione letterario* T. I. p. 143.]

III. *Sigla latina in Muſeo Veronenſi promiſſa*.

IV. *De uſu, & praſtantia Inſcriptionum antiquarum* Becelli l. c. p. 118.

V. *Antichità figurata*. Becelli l. cit.

VI. *Monumenti Etruſchi*. Becelli l. cit.

VII. *Bibliotheca MS. Veronenſis* [*Oſſervazioni Letterarie* T. I. p. 57. T. VI. p. 409.]

VIII. *Della poeſia degl' Ebrei*. *Torelli prefazione alla verſione d' alcune poeſie della Sacra Scrittura* p. 153.

IX. *Una nuova Edizione dell' Opera del Paſtrengo* de originibus rerum, *o piuttoſto* de Viris Illuſtribus. *Ver. Illuſtr.* Part. II. ubi de *Guilielmo Paſtrengo*.

(1) In I. Vol. *Delle Poeſie* exſtat Epigramma Italicum vulgo *Sonetto* ejuſdem Maffeii ad D. *De la Condamine* olim editum in Tragœdia *Meropes* 1745. p. 12. & ab eodem D. *de la Condamine* Pariſiis 1751. in Diario *Itineris ad Æquatorem* p. 222. Apud *Quadrium* T. II. p. 537. editum eſt fragmentum *Græca Satyra* veteris Poetæ latine translatum ab eodem *Maffejo apud Dionem Chryſoſtomum in Orat. ad Alexandrinos*.

(2) Vid. Diar. Lit. Flor. Tom. VI. Part. IV. p. 90.

(3) Vid. Vol. X. Hiſt. Lit. Ital.

(4) Vid. *Avviſo dello Stampatore nella Merope*, Veronæ 1745. pag. 358.

DE mandato &c. Vidit &c.

die 31. Decembris 1758.

Joannes Dominicus Manſi
Congregationis Matris Dei.

IMPRIMATUR.

Joannes Ignatius Lippi Archipresbyter, & Vicarius Generalis.

Bartholomæus Boccella Illuſtriſſimi Officii ſuper Juriſdictionem Præpoſitus.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER PRIMUS.

EX miro prorſus, ac divinitus hominibus inſtillato literarum uſu duo monumentorum genera ad gentium univerſitatem erudiendam, inſtituendamque profluxere; volumina ſcilicet, atque inſcriptiones. Utrumque memorat genus vetuſtiſſimus Liber is, quem ante Moſis tempora perſcriptum, docti viri non defuere, qui opinarentur. *Quis mihi tribuat, ut ſcribantur ſermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro? Stylo ferreo, & plumbi lamina*, hoc eſt, *& ſtylo ferreo in plumbi lamina, vel celte ſculpantur in ſilice?* (*a*) Ecce ab ævo remotiſſimo, atque incomperto promiſcue habitum ſcribendi morem, & literas incidendi: ecce duplicem ſenſus mentis, & conſilia poſteris tradendi modum, nempe aut in fragilibus, tenuibuſque tabulis pingendo verba, aut in metallis, lapidibuſque ſculpendo. De ſtylo, & lamina paraphraſis, quam addidi, apertiſſimum reddit locum, de quo tam multa, & varia prolata ſunt, ac proferuntur in dies. Cum Hebræus textus, tum tranſlationes Græca, Syriaca, Arabica perſpicue docent ferro, & plumbo optaſſe Jobum, ut ſermones ii ſculperentur, id autem non niſi ferreo ſtylo plumbeam laminam exarante præſtari poterat. Silicibus abſque cælo, ſive ſcalpro inſculpi nequit; quapropter *celte* addidit Vulgata verſio, quam vocem apud Latinos Scriptores non reperimus: ſed aliis quoque Vulgatus interpres uſus eſt quandoque ævi ſui, & popularis dialecti vocabulis. De voce illa in Gruteriano monumento reperta eruditi homines ſibi plauſere quam plures, quod propterea non ſine præconio memorari ſolet; ſed commentitia Inſcriptio eſt, & a quo artifice, quave ætate fabrefacta fuerit, patefiet ſuo loco.

Codicibus Inſcriptiones præiſſe, par eſt credere: quin quoſdam vetuſtiores temporis edacitate conſumptos ex Inſcriptionibus collectis libros coaluiſſe optimi Auctores docent. Cum vero æra, & marmora quam diutiſſime permaneant, ac perennent, factum eſt, ut literata quam plura pervetuſto olim ævo inſcripta ſuperent adhuc, & uſque in hanc diem ſpectanda ſe nobis præbeant; libris quidem eo pretioſiora, quo certiora ſunt, & magis indubitata veteris hiſtoriæ teſtimonia, morumque antiquorum veſtigia. In libris profecto ex uno in alium toties traductis non illæ ſemper dictiones, & ſententiæ, quas Auctores concinnarunt, occurrunt nobis; ſed haud infrequenter quas indoctiſſimi cuderunt librarii, aut audaciores Critici marte ſuo ſubſtituerunt. In Inſcriptionibus autem ipſis illas etiamnum intuemur literas, apices ipſos, quos Græca, aut Romana manus longinquis adeo ſeculis incidit, ac ſæpe publica auctoritate dictante exaravit.

Neque vero Romana tantum, ac Græca monumenta uſque in hanc diem ſupereſſe vidimus plurima, ſed veterrimarum quoque gentium, quæ poſt cataclyſmum ſupra cæteras innotuere, non deſunt. Ut illuſtriora ex iis, ac mirabiliora contemplemur, non eſt cur perardua ingredientes itinera ad orientales, & longe diſſitas plagas nos conferamus. Marmora in urbe Roma a ſummo ad imum perſculpta, & conſignata, *ſublimi feriunt Sidera vertice*, cum quibus, ſive antiquitatem ſpectes, ſive amplitudinem, nihil uſpiam terrarum eſt, quod conferri poſſit. De obeliſcis Ægyptiis loqui me, nemo eſt qui non intelligat. Ex Syenitico marmore *trabes fecere Reges quodam certamine, obeliſcos vocantes. Primus omnium id inſtituit Meſtres, qui in Solis urbe regnabat* (*b*). Idem videtur ac Manethonis *Mephres*, quem Jacobo Patriarchæ σύγχρονον ſunt qui ſtatuant (*c*): idem etiam fortaſſe ac Herodoti *Menes* (*d*), quem βασιλεῦσαι πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων *primum ex hominibus Ægypto imperitaſſe*, in eadem Solis urbe ajebant Sacerdotes. Primus dicitur ab Herodoto Regum hominum Menes, ob traditionem, quæ in Ægypto obtinebat, ævo anteriori Deos, ſeu mavis Semideos, regionem tenuiſſe. Τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας (*e*). Eadem ac Herodotus audiit a Sacerdotibus Diodorus: μετὰ τοὺς θεοὺς πρῶτον βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου Μηνᾶν; *poſt Deos primum in Ægypto regnaſſe Menen* (*f*). Idem prorſus tradidit Julius Africanus (*g*).

Quod tempus ſpectat, quidquam certi ab Herodoto eruere, aut colligere non ſinunt Ægyptiæ, quas refert, fabellæ. Sacerdotes ſiquidem

(*a*) Job. XIX. 23.
(*b*) Plinius Lib. XXXVI. cap. 8.
(*c*) Man. ap. Joſ. con. Ap. Lib. I. num. 15.
(*d*) Her. Lib. II. init.
(*e*) Lib. II. num. 144.
(*f*) Diod. Lib. I.
(*g*) Ap. Syncell. pag. 54.

poſt Menen trecentos ac triginta recitabant Reges e libris ſuis (*a*), & a Libero ad Amaſin πεντακισχίλια καὶ μύρια, *annorum quindecim millia* ſupputabant (*b*). De Manethone quid dicam? quem *a veteri quadam Ægyptiorum chronographia* deceptum ridet Syncellus, ex qua dynaſtias Ægyptias ante diluvium recenſuerit, deque annorum millibus retulerit triginta ſex & ultra. Animadverto tamen, Joſephum in illis libris hæc nequaquam legiſſe; nam Menen in Manethonis Canone nec recenſet quidem, etiamſi tradat Syncellus (*c*), priorem in Ægypto Regem *Meſraim* fuiſſe, quem *Menaium*, ſeu *Menen* Manetho appellaverit: τῷ καὶ Μηναίος λεγομένῳ παρὰ τῷ Μανεθῶ. In Meſtrais nomine quis Meſraim non videat Chami filium, a quo Ægyptiæ propagines, & a quo etiam regio aliquando denominata; in Iſaia ſcilicet, & in Jeremia pro Ægypto Hebraicus textus habet (*) *Miſraim*. Hoc ſi admittimus, longe anterior Meſtre Menes cenſendus eſſet, verumtamen promiſcuis nominibus, dialectorum varietate, corruptis, confuſiſque traditionibus, & quod caput eſt, vaniſſima antiquitatis affectatione ita apud gentes permixta, & infecta ſunt omnia, ut in fallaci omnino, minimeque ſolido ædificent ſolo, qui chronologica, atque hiſtorica ſyſtemata iis ſuperſtruere effatis conantur. Thebæorum regum quid memorem canonem ab Eratoſthene profectum, quem Syncellus ævo ſuo nequaquam, ut puto, extantem ab Apollodoro hauſit? primus in eo ſtatuebatur Menes.

Quod ad obeliſcos attinet, *poſtea & alii Regum* in ejuſmodi opera incubuere: Ramiſes, ſeu Rameſſes præcipue, *quo regnante, Ilium captum eſt*, ſi Plinium audimus (*d*). Verumtamen quatuor ferme ſeculis ante Trojanum excidium regnavit, ſi pro eo accipiamus, qui filios Iſrael opprimere incœpit, quemque ſub Pharaonis nomine Ægyptiis regibus apud Sacros Scriptores communi, liber Exodi memorat. Rameſſis nomine plures recenſentur Ægypti Reges (*e*): Africani ſeries percurratur: ſed hunc ipſum eſſe, ſub quo inſanis id genus molibus inſudatum ſit, ex eo indicari videtur mihi, quod Pharao, ut Hebræos vexaret, opera, & ædificia excitarit quam plura, & ad urbem etiam eos ædificandam adegerit, cui *Rameſſis* nomen ſit impoſitum (*f*). Ab Amenophi quoque rege Judæos *in lapidicinis ad orientalem Nili plagam conſtitutis* exercitos, tradidit Ægyptius Manetho: εἰς τὰς λιθοτομίας τὰς ἐν τῷ πρὸς ἀνατολὴν μέρει τοῦ Νείλου (*g*). Syeniticæ regionis marmora ad ingentes obeliſcos adhibita in orientali Nili latere fodiebantur. Amenophis alter videtur Pharao in Arabico tandem ſinu demerſus. *Pro obelis* in horoſcopii uſum columnas a Moſe conſtitutas fuiſſe prædictus item memorat ſcriptor: ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας. Inter obeliſcorum auctores celeberrimum etiam Seſoſtrim numerat Plinius (*h*), quem Sethos, Sethoſis, Seſooſis, itemque Rhamſis, Rameſſis, Ægypti nominibus Auctores denotant. Ubi apud Syncellum (*i*) Ραμεσσῆς ὁ καὶ Αἰγύπτιος, legendum ὁ καὶ Αἴγυπτος, *qui & Ægyptus*. Ubi apud Joſephum (*k*) Σέθωσις καὶ Ραμεσσῆς, legendum ὁ καὶ Ραμεσσῆς *qui & Rameſſes*: formula eſt antiquis lapidibus nota: ut habetur in editis, ſenſus invertitur: Hiſtoricas & chronologicas diſputationes minime ingrediar, ſed hoc extra omnem aleam eſt, nihil nobis ſupereſſe vetuſtius; qui Romæ ſi quidem obeliſci ſpectantur, ipſiſſima illa monumenta ſunt, quæ veterrimi Regum extruxere: cum Auguſtus Imperator, Conſtantinus item, aliique rerum domini magno auſu, & Romanorum potentia, Græcorumque ingeniis certe digno, *ſedibus ſuis avulſas*, ut Ammianus (*l*) loquitur, eas moles ab interiori Ægypto Romam advexerint, pulcherrima ſeligentes, & maxima. Unum ex his, quod nunc Lateranenſe appellamus, tantam antiquis etiam temporibus injiciebat admirationem, ut cum oppidum, in quo ſtabat, expugnaret Perſarum Rex Cambyſes, *ventumque eſſet incendio ad crepidines obeliſci, extingui ignem juberet molis reverentia, qui urbi nullam habuerat* (*m*). Sixtus V. aliique Pontifices Maximi, ea priſcæ ætatis miracula, poſtquam immani ſeculorum ſpatio jacuiſſent, immo quæ rerum humanarum viciſſitudo eſt, alta humo obruta delituiſſent, in dias luminis auras revocarunt rurſus, atque eduxerunt, magnoque animo erigere, atque in hominum conſpectum magnifice collocata proponere non dubitarunt.

Inſcriptiones, ſi hoc nomine libet appellare, tam peregrini generis, intelligi ne, atque explicari umquam poſſint, quæri ſolet, quod ego quidem ſtrenue pernego. Non defuere tamen qui feliciter interpretarentur; Hermapion præcipue inter veteres, Kircherius inter recentiores: verumtamen decepit Auguſtum Hermapion, ſe ipſum decepit Kircherius. Cum plures fuerint, & adhuc ſint inter literatos majorum gentium, qui aliter ſentiant, atque Hermapionis præſertim interpretamentis acquieſcendum, fidemque omnino adhibendam cenſeant, perfunctorie tractari locus non poteſt. Quod primum ſtatuo, id equidem eſt, ſculpta ejuſmodi marmora, pictaque alia eodem fere modo monimenta, ſcripturam nequaquam præferre, notaſque illas nullius generis eſſe literas. Ad ſententiam tuendam, quæ præjudicio adverſatur fere communi, plura præmittere oportet, atque altius repetenda res eſt. Ab

argu-

(*a*) Her. Lib. II. num. 100.
(*b*) Idem num. 145.
(*c*) Sync. pag. 53.
(*) מִצְרַיִם
(*d*) Plinius Lib. XXXVI. cap. 8.
(*e*) Apud Sync. pag. 101.
(*f*) Exod. I. 11. *Prepoſuit itaque eis magiſtros operum &c. ædificaveruntque urbes &c. Phitom & Rameſſes.*
(*g*) Joſeph cont. Ap. Lib. II. num. 26.
(*h*) Lib. II. num. 2.
(*i*) Sync. pag. 160.
(*k*) Joſeph nov. ed. pag. 447.
(*l*) Am. Marc. Lib. XVII. cap. 4.
(*m*) Plinius Lib. XXXVI. cap. 9.

argumento tamen minime deflectimus; nam quæ hac occaſione perquirentur, ad artem Criticam Lapidariam pertinent ſingula, & opere procedente *plus vice ſimplici* haud parvi intererit ea noviſſe.

Quo primum tempore ſcribendi uſus incœperit, & quis literarum inventor fuerit, prorſus incompertum eſt. Adamo ſunt qui adſcribant non infimi ſubſellii viri, primumque hominum parentem, literarum etiam patrem velint; ſed aut infirmis omnino auctoritatibus nixi, aut quadam tantummodo ſuſpicione moti. Sic Suidas (*a*) εὗρε τέχνας, ϗ γράμματα. Thalmudiſtas, & Sabaitas Adami libros jactantes nequaquam moror. Setho Adami filio multi adſcribunt, aut ſaltem Sethi natis, ob percelebres columnas, quibus inſcriptam ab ipſis σοφίαν περὶ τὰ οὐράνια, *diſciplinam rerum cœleſtium* legimus apud Joſephum (*b*). Quod vero Adam duplicem rerum interitum prædixiſſet ab igne, & ab aquis, binas columnas docemur extructas fuiſſe, lateritiam unam, ut ignem evaderet, lapideam alteram, ut aquam eluderet. Mirum eſt quam multi his verbis abrepti fuerint, ex eo præcipue quod una ex iis columnis ævo ſuo adhuc ſuperfuiſſe affirmare videatur Joſephus. Mihi vero tam abſurda ea videtur narratio & incongrua, ut nedum falſam, ſed a Joſepho nequaquam emanatam putem; quin corruptum omnino locum, & verſus aliquos aliena manu ibi intruſos vehementer ſuſpicor. Quis enim credat, Hebræum Joſephum, gravem in primis auctorem, & circumſpectum, Adamo Græca mendacia imputaſſe, atque parentem primum in Stoicum philoſophum convertiſſe? Stoicum nempe erat dogma, fore ut *Mundus exigneſceret* aliquando, *& exaqueſceret*, ut Cenſorinus (*c*) loquitur. Tullius in Somnio: *propter eluviones, exuſtioneſque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe eſt*. Julius Firmicus Libro tertio: *exuſtionem cataclyſmus ſequitur*. Fabulatur Seneca (*d*), Beroſum ex aſtrorum inſpectione *conflagrationi, atque diluvio* tempus etiam adſignaſſe. Præterea quis deſipientem adeo Joſephum putet, ut lateribus reſiſtendi flammis, lapideis columnis aquarum impetum eludendi vim tribueret, ac poteſtatem? Quis tam ſtultum velit, ut cum ignis immineret, & aqua, ſatis conſultum durationi, crederet, ſi monumenta fuiſſent facta, non quæ ab hoſte utroque tuta eſſent, ſed quorum alterum flammas vinceret, alterum aquas? utrumque ſcilicet æque ab alterutro periiſſet. Interpolatum ergo ne dubitemus locum, quod manca etiam ſatis ibi connotat, atque interciſa ſententia: poſt illa enim ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, reſpondens ſenſus ſequi debebat, *& ſi lapideam ignis abſumeret, lateritia ſupereſſet*: at contra orationis contextus ſic abrumpitur: δηλῶσα καὶ πλινθίνην ὑπ' αὐτῶν ἀνασταθῆναι, *declarans, & lateritiam ab iiſdem collocatam fuiſſe*: quæ neque ſermonem continuant, neque quidquam idoneum dicunt. Ulterius animadvertamus, inſititii gloſſematis manifeſtum indicium ea præcipue verba facere, quæ ſequuntur: μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ γῆν Συριάδα, *permanet* marmoreus cippus *in Syria uſque in hanc diem*. Prætermitto, parum apte ea verba cum ſuperioribus connecti; at iſtudne monumentum memorare neglexiſſet Joſephus contra Apionem ſcribens, omnemque movens lapidem, ut gentis ſuæ ſummam vetuſtatem oſtenderet? inter tot argumenta, quæ congerit, hujuſne evidentiſſimæ demonſtrationis oblitus eſſet? Quis inſuper ſibi perſuaſerit, antiquitatum gentis ſuæ indagatorem ſolertiſſimum, ubi conſtitiſſet, antidiluviana ejuſdem monumenta ſive in ipſa Syria, ſive haud multo longius ſupereſſe, ad ea inſpicienda, tranſcribenda, indaganda nequaquam ſe contuliſſe? Penſitatis quidem omnibus, Sethi columnam tunc temporis extantem eximio Hiſtorico non imputabimus, & vetuſtiſſimam omnium, quæ fruſtra decantata eſt, Inſcriptionem valere jubebimus, cum pateat, nihil *ea fabula fabuloſius* dici (*e*).

Enochi Patriarchæ ævo ſcribendi uſum jam invaluiſſe, minime ambigunt quam plures, quod librum ejus nomine inſcriptum Judas Apoſtolus memorarit. D. Auguſtinus (*f*): *ſcripſiſſe quidem nonnulla divina Enoch, illum ſeptimum ab Adam, negare non poſſumus*. Veruntamen Enochi librum apocryphum & recentiorem fuiſſe, mendaciterque ſcriptum, certo certius conſtat: Librum autem aliquem ſcripſiſſe Enochum, nulla nos ſatis firma auctoritas docet. Denique ante ſubmerſionem terrarum literæ nullibi indicantur, neque ullam ea de re in Geneſis libro mentionem reperire eſt. Primæ civitatis ædificationem memorat Moyſes (*g*): illius, qui *cœpit invocare nomen Domini*, (*h*) factum recenſet. Agricolam fuiſſe Cain, ovium paſtorem Abel, non prætermittit (*i*). Artium ad vitæ uſum & commoda inſervientium initium oſtendit, tradens Jabel fuiſſe *patrem habitantium in tentoriis, atque paſtorum* (*k*). Illas, quæ in metallorum tractatione verſantur, ingenio Tubalcain percrebuiſſe docet, *qui fuit malleator, & faber in cuncta opera æris & ferri* (*l*). Muſicæ artis repertorem ab eodem diſcimus, ubi Jubal celebrat, patrem *citharæ canentium, & organo* (*m*). At de literarum inventione, quæ ceterarum artium miracula longe ſupergreditur, cum divino afflatus ſpiritu videri poſſit, *qui ſonos vocis, qui infiniti videbantur, paucis literarum notis terminavit* (*n*), nullum

(*a*) In Adam.
(*b*) Antiquit. L. 1. c. 3.
(*c*) Cenſor. c. 18.
(*d*) Quæſt. Nat. L. III. c. 19.
(*e*) Apul.
(*f*) Civit. Dei L. XV. c. 23.
(*g*) Gen. IV. 17.
(*h*) V. 26.
(*i*) V. 2.
(*k*) V. 20.
(*l*) V. 22.
(*m*) V. 21.
(*n*) Cic. Tuſc.

nullum prorſus indicium eſt. Deſipuit ergo & ineptiit Beroſus (*a*), quem Polyhiſtor, & Abydenus tradidiſſe affirmabant, Noemum de diluvio præmonitum libros, & ſcripta ἐν Ἡλίου πόλει, tutiſque in locis recondidiſſe.

Neque poſtquam ſua reddita terris eſt facies, ſtatim ſcribendi artem repertam puto; nam Noemum, qui humani generis tunc pater, & magiſter erat, *virum agricolam* fuiſſe ſcimus, & *exercere terram* conſueviſſe (*b*). Calculum tamen neque illis adjicio, qui literas nimis retrahunt; non deſunt ſiquidem, qui a Moyſe excogitatas velint, cum Moyſes anteriores libros laudet, atque ex illo *Bellorum Domini* afferat verba (*c*). Illa ætate gemmæ quoque, & pretioſi lapides inſcribebantur, nam tribuum, & filiorum Iſrael nomina inventus eſt, qui *arte gemmaria* in onychinis lapidibus, aliiſque ejuſmodi ſculperet, quod Exodi liber docet (*d*). Joannes Chryſoſtomus (*e*) Abrahami tempore nondum ſcripturam innotuiſſe, pro certo habuit, nihilque illi externæ ſapientiæ acceſſiſſe, *quod literæ nondum repertæ eſſent* : οὐδὲ τῆς ἔξωθεν σοφίας ἔμπειρος· πῶς γάρ, ὅπουγε, οὐδὲ γράμματα ἦν εὑρημένα πώποτε : Verumtamen obtulit Abraham pro agro cp. *argenti ſiclos probatæ monetæ publicæ* (*f*). Admodum veriſimile videtur, non ſine literis cudi, aut conflari multo ante ſiclos cœpiſſe. Plura quidem argumenta ſunt, quibus impellor ut credam, poſt linguarum diviſionem, diſperſionemque populorum characteribus efformandis, & promovendæ ſcripturæ operam ſtatim datam eſſe. At ubinam admirandum primo inventum emicuit, & quænam ante alias gens alphabetum effinxit? Plures quidem ſunt quæ ſibi eam tribuunt, tandem ac vindicent; verumtamen nulla ſatis firma ratio eſt, ob quam populo Hebræo eripi debeat aut poſſit. Somniis & fabulis ſi valedicimus, apud Hebræos multo ante quam apud alios quoſvis memorantur leges, tituli, volumina, hiſtoriæ. Quis etiam dubitet, quin præſtantiſſimum, & ad cultus, diſciplinæ, ac religionis uſus fere neceſſarium inventum populo ſuo prius quam cæteris Supremus rerum Arbiter largitus fuerit? Nam *ſpiritu Dei impletus* (*g*) dicitur, qui ad tabernaculum conſtruendum, exornandumque, *opus excogitavit, & fecit in auro, argento, & ære* (*h*), *ſculptiſque lapidibus*. An non idem de eo credi poteſt, qui auſus eſt

Manſuram rudibus vocem ſignare figuris? (*i*)

Huic veritati fere omnes favent inter Gentiles quoque Auctores laudatiſſimi. Plinius Aſſyrias literas adeo priſcas reperiebat inquirendo, ut ſemper fuiſſe opinatus ſit; ſiderumque obſervationes tam ab antiquo apud Babylonios coctilibus laterculis inſcriptas fuiſſe legerat, ut inde æternum literarum uſum argueret. Percurrens, quæ cujuſque inventa ſint, *literas ſemper arbitror Aſſyrias fuiſſe* (*k*). Sub Aſſyrorum nomine Chaldæi etiam veniunt Aſſyris contermini; in terra autem Chaldæorum Abrahami progenitores ſteterunt a Sem Noemi filio initio facto. Expropter potuerunt Hebræi e regione unde venerant Chaldæi, & lato modo Aſſyri nominari. Subdit de literis Plinius : *alii apud Ægyptios, alii apud Syros repertas volunt*. Pro Ægyptiis habiti ſunt aliquando Judæi, poſtquam Ægyptum reliquerunt, & eo magis pro Syris, quia Palæſtina Syriæ pars erat.

Scriptores alii quamplures a Phœniciis ad gentes ceteras literarum uſum emanaſſe affirmant. Prophanæ hiſtoriæ pater Herodotus (*l*) οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι ἄλλα τε πολλὰ οἰκίσαντες ταύτην τὴν χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι ὡς ἐμοὶ δοκέειν. *Phœnices hi, qui cum Cadmo advenerunt, cum in hac regione pedem fixiſſent, multas in Græciam introduxere doctrinas, & literas quoque, quas, ut mea fert ſententia, Græci antea nequaquam habebant*. Ex eo accidit, ut literis apud Jones, qui primi inter Græcos, utpote Phœnicibus proximi, illas arripuere, Phœniciarum nomen hæſerit, ut ibidem Hiſtoricus docet. Idem prorſus e Dionyſio, qui veteres fabulas, antiquis allatis carminibus, recenſuerat, Diodorus didicit (*m*). Idem ex Ephoro Clemens Alexandrinus (*n*) : Κάδμος δὲ Φοῖνιξ ἦν ὁ τῶν γραμμάτων Ἕλλησιν εὑρετὴς ὥς φησιν Ἔφορος. *Cadmus, qui literarum apud Græcos inventor fuit, Phœnix erat, ut Ephorus docet*. Non defuere, qui Linum Apollinis filium literas Græcis dediſſe traderent, *e Phœnicia* tamen advectas. Suidas : λέγεται δὲ πρῶτος οὗτος ἀπὸ Φοινίκης γράμματα εἰς Ἕλληνας ἀγαγεῖν. Quid Lucanum (*o*), ſexcentoſque alios memorem? Jam vero Phœnices inter Chananæos numerantur, hoc eſt inter incolas terræ, in quam venit Abraham, quamque poſtmodum *ſemini ſuo* dedit Deus (*p*). Quin faciliime cum Phœniciis, qui Syriæ pariter accenſebantur, Hebræi confundi poterant, eoque magis quo Phœniciæ nomen latiſſime ſumebatur aliquando, ita ut Heliodorus domo Emeſſa, ſe Phœnicem dixerit : ἀνὴρ Φοῖνιξ Ἐμισηνός. *Omnium primi Syri, & Phœnices literas excogitaſſe* dicebantur, Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι γράμματα ἐπενόησαν πρῶτοι (*q*), quod Hebræorum cum quibuſvis gentibus commercium refugientium nomen nullo olim in pretio, immo pene ignotum eſſet. Cæterum Phœniciorum nomen Judæis tributum fuiſſe ab Herodoto (*r*) diſcere in promptu eſt, qui Phœnices vocat Palæſtinam tunc incolentes, qui e mari rubro venerunt.

Per-

(*a*) Chron. Euſeb. Lib. I. pag. 8.
(*b*) Gen. IX. 20.
(*c*) Num. XXI. 14.
(*d*) Exod. XXXIX. 6.
(*e*) In Rom. Hom. 26.
(*f*) Gen. XXIII. 16.
(*g*) Exod. XXXV. 31.
(*h*) V. 32. 33.
(*i*) Lucan. Lib. III.

(*k*) Plin. Lib. VII. cap. 56.
(*l*) Her. Lib. V. pag. 306.
(*m*) Diod. Lib. III. pag. 140.
(*n*) Strom. Lib. I.
(*o*) Luc. Lib. III. *Phœnices primi &c.*
(*p*) Gen. XII. 7.
(*q*) Clem. Strom. Lib. I.
(*r*) Her. L. VII. n. 89. ὅτι δὲ Φοίνικες &c. Παλαιστίνη καλέεται.

Perbeati ergo haberemur, ſi quo alphabeto antiquiſſimis temporibus uterentur Judæi, perſpicere liceret nobis, ac ſine dubitatione cognoſcere. Thomas Novarienſis centum abhinc annis Inſcriptionis exemplar Romam detulit, quam in petra viderat ad montis Horeb radicem jacente. E regione ejus montis caſtra poſuerunt Iſraelitæ, qui in ea ſolitudine per integrum fere annum commorati ſunt. Inter Horeb ac Sinaim Petrus etiam a Valle inſculptas literis petras vidit, quin teſtis multo antiquior adeſt Coſma Indicopleuſtes, Sinais inſcriptiones pariter memorans. Novarienſis illam Kircherius edidit in Prodromo Copto, & in Oedipo Ægyptiaco: verumtamen male functus eſt fortaſſe officio ſuo typographus, implexos ductus ad nullam ſane ſcripturam accedentes repræſentans. Eorum nihilominus poteſtatem, quæ hominis felicitas fuit, editor, ſi fidem adhibes, aſſecutus eſt, mirificam etiam Inſcriptionis explicationem proferens. Sinais quidem mons Inſcriptionem tunc vidit, qua nulla auguſtior, nulla umquam magis venerabilis ac ſacroſancta, *tabulas* nempe *teſtimonii lapideas ſcriptas digito Dei* (*a*). Profecto quid ſanctius iis Tabulis, in quibus *ſcriptura Dei erat ſculpta?* (*b*)

Sed quoniam, quænam in iis forma literarum fuerit, cogitatione aſſequi nequimus, inter vetuſtiores, quæ nobis notæ ſint, literas, quaſnam ſtatuemus pro antiquiſſimis & primordialibus habendas? duo ſcilicet reperimus maxime diverſa apud Hebræos alphabeta, Samaritanum, & Chaldaicum, ut vocari ſolent. Doctiſſimorum quidem hominum conſenſus in eam videtur conſpirare ſententiam, ut hodiernas Hebræorum literas e captivitate reportatas judicent, poſtquam ſuarum, quarum uſus apud Samaritas tantummodo permanſerit, Hebræi Babylone commorantes obliti fuiſſent, iiſque propterea Eſdras in patriam reverſis Sacra Biblia Aſſyrio, cui jam aſſueverant, charactere deſcripta dederit. Mihi quidem, ut fatear, quod ſentio, ægre probari hæc opinio poteſt; quæ in hac re mihi negotium faceſſunt, qua par eſt erga tot præclaros viros reverentia, ſummatim propono: id tantum afferam, quod præſenti propoſito conducit. Vetuſtiora inſpicientes quæcumque indubiam, ac remotiſſimam ætatem præſeferunt æreo, vel marmoreo conſignata ſcripto monumenta, literas reperimus aut Samaritanas, aut Phœnicias, aut Græcas, aut Pelaſgas, aut Etruſcas, aut Hiſpanicas. His omnino generibus quæ occurrere ſolent, ſingula contineri animadvertimus.

Samaritanæ in antiquioribus apparent ſiclis Hieruſalem, aut Simonis nomine, ut plurimum notatis. Quo argumento impelli poterant Iſraelitæ ad inimicæ, atque heterodoxæ gentis literas adoptandas, adhibendaſque in monumentis publicis, niſi id artifices præſtitiſſent antiquas imitantes, & per hoc eoſdem reſumentes typos, qui antea invaluerant? Batavus Nyemborg, qui literas in rupibus Sinai ſculptas exſcripſit, conſimiles aſſerit Phœniciis, quæ habentur in nummis. Si ita eſt, jam ab exitu ex Ægypto non quadratis, ſed Samariticis, ut vocamus, utebantur literis Hebræi. Pentateuchum quoque habemus eadem ſcriptura, quam utriſque olim communem, poſt Eſdræ tempora, & Chaldaicam invectam Samaritæ tantummodo retinuerunt. Ejus gentis exemplaria tamquam primæva commendavit Syncellus (*c*): τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον, ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσιν. *Vetuſtiſſimum Samaritanorum exemplar characteribus diverſis exaratum, verum eſſe, & primum fatentur Hebræi.* Hunc Pentateuchum in ipſa Samaritanorum regione primus perquiſivit, tandemque invenit Petrus a Valle (*d*), eas literas minime ambigens Aſſyriis, ſeu Chaldaicis antiquiores eſſe. Illas perſpicere & contemplari poſſumus in ejus Pentateuchi editione, quam Joannes Morinus adornavit, deinde iteravit Valtonius in Polyglottis. Apparebit ſtatim conferentibus inter ſe, Phœnicias, quæ in nummis ſuperſunt, Hiſpanicas, aliaſve, quæ Phœniciam originem produnt, Etruſcaſque, quas tot nobis Inſcriptiones oſtendunt, ad Samaritanas aliquo modo accedere. Idem dicendum de Græcis, præcipue vetuſtioribus, idem de Latinis, quas *in Latium attulerunt Pelaſgi* (*e*). Propterea *forma literis Latinis quæ veterrimis Græcorum* (*f*). Docet Diodorus, Cadmæas literas e Phœnicia allatas primum Phœnicias, deinde Pelaſgicas appellatas eſſe, quod Pelaſgi ante alios iis uſi fuerint.

Animadverti debet, ut plurimum literarum affinitas cum Samaritanis conſtet, invertendas eſſe, nam quæ a ſiniſtra procedebant ad dextram, Græcis & Latinis a dextra placuit, ut procederent ad ſiniſtram: quamvis primæva ætate utroque modo, ut ſcimus, promiſcue ſcriberent Græci. Una eſt ergo radix veterrimorum, quæ novimus alphabetorum. Jam vero his præmiſſis inſtructi ad obeliſcos Ægyptios nos referamus.

Cætera hujuſce libri Capita deſiderantur.

ARTIS

(*a*) Exod. XXXI. 18.
(*b*) XXXII. 16.
(*c*) Sync. pag. 82.

(*d*) Petr. a Valle Epiſt. 13.
(*e*) Plin. Lib. VII. cap. 56.
(*f*) Tac. Annal. Lib. XI. cap. 14.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De Inſcriptionibus, quæ in Græcorum Libris referuntur.

ÆRI & Marmori inſculpendi literas, non iis tantummodo temporibus inolevit uſus, quorum ad hæc uſque ſæcula Romana, aut Græca monumenta devenere. Incepit plane cum ipſis literis, & a nobilioribus, magiſque decantatis gentibus multo ante quam Hiſtoricus ullus vetuſtarum nobis rerum memoriam conderet, eſt paſſim adhibitus. Ea propter quamvis Græcorum & Romanorum ævo antiquitatis amor ac ſtudium nequaquam, ſicut hodie accidit, effloreſceret; ſelectiſſimi tamen inter Scriptores veteres puriorem anteriorum ætatum notitiam ab ejuſmodi monumentis repetentes, nedum eorum mentionem ingeſſerunt plurimam, ſed Inſcriptiones ipſas retulerunt quam frequentiſſime, iiſque lucubrationes ſuas, ac ſi gemmis diſtinguerent, ultro citroque illuſtrarunt. Quin & inter Auctores, quos nobis invidit edacitas temporum, ac ſubripuit, Sanchoniatonem præcipue memorant Euſebius (*a*), ac Porphyrius, Euhomerum Lactantius, Manethonem Syncellus, qui antiquam hiſtoriam ex plurimis id genus titulis eruerant, & non ſine magna laude digeſſerant. De literarum inventione ſententiam *monumentis adprobare* conatus erat Anticlides, ut Plinius docet (*b*). Strabo ab Ephori, & Eratoſthenis, Arrianus a Ptolemæi Regis, & ab Ariſtobuli ſcriptis deceptus Inſcriptiones attulere. Neque defuerunt antiquitus, qui hujuſmodi monumenta, non attente ſolum inſpicere, velut Cato, qui *ſepulcra* geſtiebat *legere*, teſtatur enim ipſe apud Tullium (*c*); verum etiam ſedulo perquirentes tranſcribere, eorumque collectionibus volumina omnino inſtruere ſtuderent, atque adornare. Atticæ regionis epigrammata collegerat Philocorus, ut ex Apollonii Scholiaſte. Polemon Ptolemæi Epiphanis ævo......

Hic quædam deſiderantur.

Verumtamen de titulis illis, quorum dictatum cum ipſiſmet evanuit marmoribus, ſermonem habere nequaquam attinet; ſed cum quamplurimos ex vetuſtiſſimis Græci ac Latini qui ſuperant, nobis Auctores recitent, videtur profecto, qui rei Lapidariæ ſerio navaturus eſt operam, ab eorum lectione, diligentique perquiſitione ſtudium hocce auſpicari debere. Ea quidem haud longæ indaginis, nec tam multi laboris obſervatio eſſet, fuiſſet modo, qui diſperſa in veterum ſcriptis ejus generis documenta colligendi, diſponendive ſumſiſſet operam: quod ſi præſtitiſſet quiſquam, haud minori profecto laude illius laborem donaremus ac curam, nec minori beneficio doctorum Rempublicam ejuſmodi opus afficeret, atque ornaret, quam illorum diligentia fecerit, qui Scriptorum fragmenta, qui oracula, qui Græcas leges, aliaſque antiquæ ætatis, ac ſapientiæ reliquias undequaque decerpentes congregarunt, obtuleruntque. Hanc ſpartam Morhoffium olim aggreſſum eſſe, Baelius tradidit (*d*), ſed nihil auditum ultra: obiiſſe vero, & conſummaſſe Reineſium, quod Gruteriano Supplemento ſuo ex Auctoribus aliquas miſcuerit, opinati ſunt quidam, ita ut Bandelotius (*e*) de Inſcriptione monuerit a Policeno relata, quæ Reineſium fugerit; ſed tam paucis paginis rem ſane haud expediet qui aggredietur, nec tam exiguo numero collectionem concludet ſuam. Ad XL. Athenæus recenſet, LX. ferme Pauſanias, quos Auctores Reineſius non attigit; ultra L. Plutarchus, ex quo unicam retulit. Cum olim de Inſcriptionum uſu ac præſtantia diſſerere incepiſſem, quam commentationem paulo progreſſus abrupi, libro primo quot & quibus locis id genus monumenta reperire ſit apud veteres, laborioſe expoſueram; quæ quidem apud LXX. fere Scriptores deprehendere contigerat. Illa vero ad præſens inſtitutum nequaquam recenſio pertinet, ſed cum eo collimet lucubratio hæc tota, ut genuinas a fictitiis Inſcriptionibus ſecernamus, utque in hoc propoſito ab errore nobis careamus omni, videndum ante alia, num & in illas, quæ in antiquis libris occurrunt, cadere ſuſpicio poſſit, & num earum quoque occaſione pericula quandoque circumſtent. Diſquiſitionem autem noſtram eo magis quadrat ab iis incipere, quo conſtat, vetuſtiſſimas omnium eſſe, & anteire multo quaſcumque a nobis in decurſu operis memorari continget. Addas velim, ad diſſertandum de extantibus, quicquam forſan luminis a prædictarum examine nobis jam affulgere poſſe. Equidem haud ignarus ſum, miraturos heic quam multos

(*a*) Præp. Ev. L. I. c. 9.
(*b*) L. VII. c. 56.
(*c*) De Senect.

(*d*) Nouvel. de la Rep. des Lettr. an. 1685.
(*e*) Util. des Voyag. p. 87.

multos eſſe, qui fieri poſſit, ut illarum quoque Inſcriptionum auctoritas revocetur in dubium, ac fides, quas probatiſſimi, ſimulque antiquiſſimi nobis Scriptores recitent. Veruntamen quantum vetuſtis etiam ætatibus lubricus eſſet hic locus, & quam ſæpe acciderit, ut circa ejuſmodi monumenta Auctores maximi deciperentur, dabimus operam, ut exponamus : nec non eodem tempore multa in illis huc pertinentia loca perperam communiter accipi, declarabimus.

Cum vero Inſcriptiones veteres retroacta tempora ſpectent, rationem præmittam, qua ævum univerſum in quatuor periodos diſtribuere ſoleo. Primam quidem antediluviano tempori adſigno, quod Hebraicum quoque licet appellare, cum illius ætatis nihil conſtet, niſi quod de Judæorum gente divinus nobis Hiſtoricus tradidit. Secundum tractum, Varronem ſequentes, tempus obſcurum vocemus, ſive incertum mavis, quod fabulis ſcateat veritatem omnem involventibus, nec Scriptores habuerit, ſaltem qui ſuperſint, neque annorum computum, aut æram ſtabilem ullam noverit. Tertia ætas Hiſtorica dici poteſt, ſeu Græco-Romana, quæ ab Olympiadum inſtitutione initium ducit, & a Romanæ urbis exordio, quod haud longo intervallo ſubſecutum eſt; Græcorum autem, & Romanorum nomine perpetuo inſonuit. Quarta demum Chriſtiana ſit a Redemptoris ortu deſumta, quam item Romano-barbaram nuncupare, nec eſſet incongruum, cum prioribus ſeculis Romani Imperii amplificatione floruerit, deinde diverſarum gentium diſcurſu, ac novorum Regnorum exortu ſit occupata.

Hac temporum diſtributione poſita, ad recte judicandum de Inſcriptionibus, quæ in veterum libris legimus, illa nobis ante alias omnes regula tenenda eſt; commentitias procul dubio eſſe, quæcumque a priori temporis periodo repeterentur ..... *Hic ſermo abrumpitur, & multa deſiderantur.*

Ad ſecundam temporum periodum progredientes, id nobis inſidere debet, etiam quas veteres Auctores arceſſunt, pro ſuſpectis continuo Inſcriptiones habendas eſſe. Vanas certe, & fictitias eas omnes ſtatim eſſe ajo, quæ e Sepulcris Deorum acceptæ dicebantur, vel quæ ad eorum geſta pertinebant, & tamquam coævæ decantabantur. Jactabat Euhemerus Jovis, aliorumque Deorum Hiſtoriam *ex titulis & inſcriptionibus ſacris* conſarcinatam, quod ex Lactantio diſcimus (*a*); at monumenta illa tam genuina erant, & vera, quantum ipſa Numina. Euhemeri opus in latinum convertit Ennius, *Hiſtoriam Sacram* appellans, atque inde Jovis funereum titulum idem Lactantius retulit tamquam Gnoſi (Cretæ inſulæ oppidum fuit) exiſtentem. Dicit ergo, *in ſepulcro ejus* inſcriptum fuiſſe antiquis literis Ο Ζὰν τῶ Κρόνω. At Euhemerum redarguerunt, & antiquitus multi, ut docet Cicero (*b*), quod ab ipſo *mortes & ſepultura demonſtrarentur Deorum*. Callimachi Scholiaſtes ſepulcrum illud ad Jovem minime ſpectare tradit, neque ita inſcriptum fuiſſe, ſed Διὸς Τάφος, abraſis ac ſemeſis ob vetuſtatem prioribus literis, integram ſiquidem Inſcriptionem fuiſſe Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος: *Sepulcrum Minois Jovis Filii*. Tam huic fidendum eſt quam illi : ex tanta diverſitate, nullam fuiſſe inſcriptionem, colligere poſſumus. Pro fabula id ſepulcrum habuit Lucianus (*c*), immo ob illud ipſum, & ob Inſcriptionem jactatam & confictam, mendacitatis nota videtur perpetuo adhæſiſſe Cretenſibus. Callimachi Hymnus in Jovem ;

> Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο
> Κρῆτες ἐτεκτήναντο.
>
> *Cretenſes ſemper mendaces, nam & ſepulcrum, o Rex, tuum ædificarunt.*

Utrum vero huc reſpexerit multo ante Epimenides, eo verſu, quo hanc & alias pudendas notas Cretenſibus appinxit, quemve Apoſtolus laudat ad Titum ſcribens, affirmari nequit. Verſum autem illum Epimenidis eſſe, non Callimachi pro certo habeo, cum ex Paulo ita Cretenſes appellaverit τὶς ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης, *quemdam ex ipſorummet prophetis*, Epimenides ergo Cretenſis, non Callimachus, quem ex Cyrene fuiſſe conſtat.

Deorum quoque minorum gentium, ſive Heroum ad divinitatem tranſlatorum monumenta deſpiciamus, quorum de ætate, generatione, ac gente incertiſſimus & varius ſemper vagavit rumor. Bacchi quidem hanc affert inſcriptionem Philoſtratus (*d*), tamquam argenteo diſco inſculptam, quod ab India ad Apollinis Pythii Templum donarium miſerit. Διόνυσος ὁ Σεμέλης καὶ Διὸς ἀπὸ Ἰνδῶν Ἀπόλλωνι Δελφῷ. Verum ſiluiſſent ne de tam eximio monumento illi omnes, qui Apollonium Scriptores præceſſerunt? Pauſanias, qui vetuſtates in Templis poſitas ſingulari diligentia ſcrutatus eſt, adeo rarum cimelium prætermiſiſſet? Tam igitur Apollonio eam Inſcriptionem tradenti credendum eſt, quam illam de elephanto, & alias, quas comminiſcitur. Luciano ejuſdem farinæ auctori ſi fidem adhibere volumus, vidit ipſe in quodam Oceani inſula æneæ columnæ inciſam, & quidem literis ἀμυδροῖς καὶ ἐξιτηλωμένοις *attritis & exoletis* memoriam hanc : Ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς, καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. *Huc uſque Hercules & Bacchus pervenerunt* : quæ tam vera Inſcriptio fuit, quam Poeticum iter illud. Docet gravis auctor in primis Strabo (*e*), quamvis vetuſti Heroes & debellatores Reges conſueviſſent aras & columnas in occupatis regionibus erigere, nullam tamen ex iis a longa jam ætate ſuperceſſe, nec viſam eſſe ; additque, Macedones in India neque Herculis, neque Bacchi cippos ullatenus vidiſſe, ut ferebat rumor, ſed loca tantummodo fuiſſe oſtenſa, quibus eos cippos

(*a*) Lib. 1. cap. 11.
(*b*) De Nat. Deor. Lib. 1. cap. 42.
(*c*) In Timon. τὰ ὑπὸ Κρητῶν &c.
(*d*) In Vit. Apoll. Lib. II. cap. 2.
(*e*) Lib. III.

cippos olim ſtetiſſe opinabantur. Quin decantatas Herculis columnas nihil aliud eſſe a ſanioribus putari, quam æneas illas, quæ Gadibus viſebantur in Herculis delubro; quibus non Herculis adventus, nec monumentum ullum, ſed inſcriptus erat ſumptus in eo Templo ædificando collatus.

Iſidis hunc titulum refert Diodorus (*a*): Ἐγὼ Ἶσίς εἰμι ἡ βασίλισσα πάσης χώρας, ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ, κ. τ. λ. *hunc vero Oſiridis*: Πατὴρ μέν ἐστί μοι Κρόνος, νεώτατος θεῶν ἁπάντων, εἰμὶ δὲ Ὄσιρις ὁ βασιλεύς, κ. τ. λ. quis ab eorum lingua in Græcum verterit, Diodorus non admonet; in quibus ne incongruentias adnotantes immoremur, quis non videat longa poſt ſecula ab illis commentas fuiſſe, atque confictas, quibus credi intererat, eorum ſepulcra Nyſæ, quæ Arabiæ civitas fuit, cuſtodiri, non vero Memphis, ubi communiter credebantur eſſe: nec deerant tamen, qui τὰ σώματα τῶν θεῶν τούτων in quadam Nili inſula ſervari vellent. Inſcriptionibus nequaquam fidere Diodorum ipſum ſatis apparet, qui etiam ex aliorum relatu pendere profitetur, quamvis ſalutarem clauſulam φασι Latinus interpres omiſerit.

Iſidis Templum in Ægypti regione Saitide epigraphem illam fuiſſe poſitam Plutarchus (*b*) narrat: Ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδείς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. *Ego ſum omne quod fuit, & quod eſt, & quod erit: meum vero peplum detexit nemo.* Quæ parum quidem cohærent, poſtrema verba Minervæ melius congruerent; Minervæ Saitidis mentionem facit Plato, & monet Plutarchus ibi ædem illam Minervæ dicatam fuiſſe, *quam Iſidem putant eſſe*, ἣν καὶ Ἶσιν νομίζουσιν: at an Minervam res omnes complexam crederent? nonne a Chriſtianis mutuata videri poſſit doctrina? S. Joannes ita ferme de ſummo Deo loquutus eſt in Apocalypſi (*c*). De Oſiride Inſcriptionem aliam memorat Theo Smyrnæus, quam exſcripſit Reineſius, ac multa commentatione illuſtravit. At fictitiam fuiſſe, & Oſiridis ævo nequaquam proximam prima ſatis indicant verba Πρεσβύτατος βασιλεὺς πάντων Ὄσιρις. Siquidem non cogitavit, qui titulum condidit, antiquum non fuiſſe Oſiridem, cum vitam duceret.

Pro commentitiis item haberi oportet vetuſtiſſimorum Regum monumenta, quorum nedum facta, ſed nomina ipſa in ambiguo jacent, & in tenebris cubant. Ut ab Ægyptiis incipiamus, in Oſimandiæ, quem Diodorus multo ante Seſoſtrim locat, Sepulcro, hæc inſuper fuiſſe, idem Hiſtoricus (*d*) narrat. Εἰ δέ τις εἰδέναι βούλεται πηλίκος εἰμὶ καὶ ποῦ κεῖμαι, νικάτω τι τῶν ἐμῶν ἔργων. *Si quis quantus ſim noſcere avet, & ubi jaceam, geſtorum meorum aliquid exſuperet*; ubi tam incongruo effato, ſententiæque tam ineptæ, ac ſibimet nequaquam cohærenti quis fidem adhibeat, tanti Regis monumento in regione ſtudiis, literiſque addicta inſculptam fuiſſe? Tradit etiam Diodorus in Oſimandiæ monumento, quod decem ſtadia occuparet, Bibliothecam fuiſſe maximam cum hac Inſcriptione Ψυχῆς ἰατρεῖον. At Bibliothecas illa ætate quis audiit? Titulum illum ad Ptolemæi Philadelphi Bibliothecam poſt multa ſecula poſitum docet, nec propterea ab antiqua Oſimandiæ tranſcriptum fuiſſe admonuit, aut alius quiſquam fuit, qui memoraret. Herodotus (*e*) Inſcriptionem affert lateritiæ Pyramidi additam ab Aſychi Rege in hac ſententia Μή με κατονοσθῇς &c. *Ne me præ lapideis Pyramidibus deſpicias &c.* Pariter ad Regis Sethoris ſtatuam (*f*), in qua mures memorantur, qui hoſtium arma corroſerint, ac contriverint: quos pueriles, atque inconditos ſenſus, quis pro ineptis, atque anilibus næniis non ſtatim agnoſcit? Neque Herodotus, neque Diodorus eas Inſcriptiones tamquam a ſe viſas adducunt, ſed verbo φασι adjecto, & ab Ægyptiorum Sacerdotibus enarratis, qui pleno ore mendacia profundebant, & annorum quoque pluſquam decem millium hiſtoriam texebant, proponebantque ob oculos, ut ab Herodoto diſcimus: ni tamen eos annos pro menſibus accipiebant, cum ſcribat Plinius (*g*): *Quidam Lunæ ſenio annum determinabant, ut Ægyptii: itaque apud eos aliqui & ſingula millia annorum vixiſſe produntur*: quo tamen loco de Hebræis loquutum eſſe Plinium ſuſpicor, quos Ægyptios crediderit, cum illi forte de prolixa Patriarcharum vita rumor ex ſacris Moyſis libris ortus confuſe perveniſſet ad aures, neque aliter intelligi poſſe autumavit Plinius plurium ſeculorum vita. Certe de Ægyptiis, qui tot ſecula vitam extendiſſe dicti ſint, nihil ab Herodoto, nihil a Diodoro, aut a deperditis per Joſephum memoratis Auctoribus auditum habemus. In edita Diodori verſione *ultra quater mille & ſeptingentos indigenas Reges Ægyptum gubernaſſe* legitur (*h*), at in textu totidem anni habentur, Reges vero ad CCCXXX. recenſebant ex Herodoto.

Ad Aſſyros nos conferamus. De Semiramide prolixam recitat Inſcriptionem Polyænus, tamquam ab ejus monumento decerptam: præmittit enim τῇ δὲ στήλῃ αὐτῆς ἐπιγέγραπται τάδε. Ad Hiſtoriæ lucem theſaurum in hoc epigrammate haberemus præclarum, ſiquidem ejus conſtaret fides: geſta enim memorat, & ſingularia facta: verum unde hauſit iſtuc monumenti Polyænus, ab omnibus, qui præceſſerunt, Scriptoribus ignoratum. Dionyſius Halicarnaſſenſis vetuſtarum rerum acutiſſimus perſcrutator, ubi de Aſſyriorum imperio agitur, nihil pene ſibi de iis rebus compertum eſſe profitetur, utpote in mythicum ævum incidentes: ἡ μὲν γὰρ Ἀσσυρίων ἀρχὴ παλαιά τις οὖσα, καὶ εἰς τοὺς μυθικοὺς ἀναγομένη χρόνους &c. *Nam Aſſyriorum imperium vetuſtiſſimum quidem, & in fabuloſa incidens tempora &c.* Ejus ergo monumenti auctoritas tanta haud quidem erit, ut quamvis cum vulgaribus de Semiramide rumoribus conſentiat,

contra-

(*a*) Lib. 1. cap. 3.
(*b*) Iſ. & Oſir.
(*c*) Cap. XLVII.
(*d*) Lib. II. Sect. 2.
(*e*) Lib. II.
(*f*) Idem Lib. II.
(*g*) Lib. VII. cap. 48.
(*h*) Lib. I. cap. 2.

contraria rejiciamus, quæ Auctores multo in hoc majoris ponderis tradidere. Beroſus Chaldæus loco & ætate proximior, non Semiramidem, ſed Nabuchodonoſor triplices Babylonis muros ædificaſſe docuit, portaſque ingentes, lapideas moles, atque hortum penſilem excitaſſe; Græcoſque ea omnia Semiramidi tribuentes deridebat; at a Joſepho Apionem confutante diſcimus, qui cum Beroſo Magaſthenem, & Phœnicum archiva conſenſiſſe affirmat. Aliud Semiramidis epigramma Herodotus attulit (*a*), deinde Plutarchus (*b*) tamquam ejus Mauſoleo inciſum: *illum ex ſucceſſoribus qui pecunia indigeret, ſepulcrum aperiret;* quo demum a Dario diffracto, ſcriptum inveniſſe: *niſi avaritia laborares, mortuorum equidem requiem minime interturbaſſes.* (*)

Nullum aliud epitaphium magis apud veteres Scriptores memoratur, quam Sardanapali illud poſtremi Aſſyriorum Regis: quod ita exhibent Strabo (*c*) Arrianus (*d*) Athenæus (*e*) Stephanus (*f*):

> Ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον, καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος
> Τερπνὰ πάθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα λέλειπται.

Σαρδανάπαλος ὁ Κυνδαράξεω παῖς Ἀγχιάλην, καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἐν ἡμέρῃ μιῇ. Ἔσθιε, πῖνε, παῖζε. ὡς τ'ἄλλα οὐκ ἄξια τοῦ ἀποκροτήματος. Ita Stephanus. Primum diſtichon adlatum a Plutarcho (*g*), a Diodoro (*h*) & a Dione Chryſoſtomo (*i*) ita vertit Cicero (*k*):

> *Hæc habeo, quæ edi, quæque exſaturata libido*
> *Hauſerat; illa jacent multa & præclara relicta.*

Quod remanet, ita ſe habet: Sardanapalus Cyndaraxi filius Anchialam *& Tarſum uno die condidit. Ede, bibe, lude, nam reliqua tanti ſunt ac crepitantis digiti ſonum*, ἔσθιε, πῖνε, ἀφροδισίαζε· τ'ἄλλα δὲ οὐδέν. In Plutarcho (*l*).

Quod heic pro certo habetur, illud eſt, quod apud omnes vulgare dictum, ac fere Moralis Philoſophiæ Aſiaticæ axioma erat hujuſmodi canon ab Epicureis receptus, quod incidit in voluptatum Scyllam cupiens ambitionis vitare Carybdin. Huic effato alludit illud Lucæ (*m*) qui habet φάγε, πίε, εὐφραίνου. Hoc autem dictum e Sardanapali ſepulcro proveniſſe, non ſatis conſtat, cum ipſi ob ejus notam ingluviem & luxuriam tributum cenſeri poſſit: Ac exinde etiam, quod nemo ex laudatis Scriptoribus non propria, ſed aliena fide hunc titulum exhibuerint: ideoque varia apud ipſos eſt lectio. Strabo ſex verſibus exprimit, & *dicit* ἔνιοι *dicunt aliqui* &c. poſtea *circumferuntur etiam* &c. Non eo tamen inficias, hujuſmodi Epicureorum ſententiam inſcribi potuiſſe Sardanapali ſepulcro: at verum integrum titulum uti ſupra adlatum rejicio. Siquidem non parum repugnat, & cum eo, quod ſequitur, non cohæret, una die Sardanapalum Anchialam & Tarſum condidiſſe: ac eo magis etiam quod ab ejus continua otioſa vita alienum videtur. Quapropter ad hujuſmodi monumenti veritatem aſſerendam non ſufficit τὸ *una die* pro aliquo ſpatio temporis accipere, ut contendit Gronovius (*n*). Athenodorus, qui fuit ex urbe Anchiale, majori fundamento docuit, Anchialen ejus patriam fuiſſe Κτίσμα Ἀγχιάλης τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρός *opus Anchiala Japeti Filia*, apud Stephanum in Ἀγχιάλη.

Heic mentio fieri poteſt noti epitaphii Midæ regis Phrygiæ ab Joh. Philopono (*o*) adlati ad exemplum illorum verſuum, qui appellari poſſunt *circulus*, in quibus nimirum δύναται τὸν αὐτὸν στίχον καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος ποιεῖσθαι. ex quacumque parte initium deſumatur, ſenſus efficitur. Hoc epitaphium in Anthologia (*p*) præſefert nomen Homeri, quod ex Homeri vita deducitur, ſcripta, ut fertur ab Herodoto; aſt eadem prorſus ratione ad Homerum ſpectat epigramma, ac ad Herodotum vita. Secundus verſus deſumptus eſt ab Odyſſea. Qua de cauſſa forſan hujuſmodi vitæ Author Homero tribuit epigramma; ſed ille verſus uſurpatur quaſi pro verſu, & in aliis epigrammatis, & alibi ad exprimendum poetice τὸ *in perpetuo*. Ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ. Et Laertius in Cleobulo Solonis ætate idem epigramma exhibet, docetque, ab aliquibus auctorem ejuſdem creditum fuiſſe Cleobulum. Minime tamen dubitandum, quin ſit cujuſdam Poetæ multo poſt tempore Midæ, (ſi vero fuit Midas) & unquam ejus ſepulcro inſcriptum. Plato illud affert in Phædro, & ait φασί τινες ἐπιγεγράφθαι &c., ac iiſdem verbis profert Dio Chryſoſt. (*q*): & *ajunt Midæ ſepulcro inſcriptum eſſe*.

Ad eamdem Claſſem referenda ſunt non pauca epigrammata a Veteribus exhibita, quæ Heroas, alioſque illuſtres viros mythici temporis reſpiciunt, ubi fabellæ ad eamdem ætatem ſpectantes exhibentur, quum ſequioribus ævis fuerint excogitata. Pauſanias licet rei antiquariæ peritus, qui unus fuit ex Antiquis tali amore ac ſtudio illectus, quod nunc maxime floret, non ſemel in errorem delapſus eſt. Eas Inſcriptiones omittam, quas ipſe, uti non amplius exiſtentes, meminit, quæque traditione tantum referebantur, utpote illæ thalami Alcmenæ (*r*), & ad Heſiodi (*s*) ſepulcrum, quas nemo non ſcit populares fabellas fuiſſe, quamvis titulis id tem-

(*a*) Herod. Lib. I.
(*b*) Plutarch. Apoph.
(*) *Hucuſque ex Maffejanis ſchedis Latinis; quæ ſequuntur Italica lingua in iiſdem exarata uſque ad Cap. I. Lib. IV. ab Editore latine reddita ſunt, adjectis quamplurimis Inſcriptionibus, quæ a Cl. Maffejo dumtaxat indicabantur.*
(*c*) Strab. Lib. XIV. pag. 988.
(*d*) Exp. Alex. Lib. II. 10.
(*e*) Lib. XII. cap. 7.
(*f*) V. Ἀγχιάλη.
(*g*) Plut. fort. Athen.
(*h*) Lib. II. 110.
(*i*) Orat. 4. de Regno.
(*k*) Tuſcul. Quæſt. V.
(*l*) Vid. Plutarch. pag. 293. B.
(*m*) XII. 19.
(*n*) In Arrian.
(*o*) In prim. Poſter. Analytic.
(*p*) Lib. III.
(*q*) Orat. XXXVII.
(*r*) Pauſan. Bœotic. 558. 10. edit. Hanoviæ 1613.
(*s*) Idem 600. 40.

poris exiſtentibus fidem ipſis adſtruere ſtuduiſſent. Hiſtoriam Phytali (*a*), qui Cererem hoſpitio excepit, ejus epitaphio probare ſtudet: μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῷ Φυτάλου τάφῳ: *Id epigramma teſtatur in Phytali ſepulchro inciſum.* Ille vero non obſervavit, epigraphen non eſſe ſepulcralem, ſed potius ad honorem poſteritatis pertinere; necnon proculdubio ab aliquo poſitam fuiſſe, qui ex ea gente ſuam originem trahere gloriabatur, ut poſteris teſtaretur quemdam ex ſuis majoribus Cererem hoſpitio ſuſcepiſſe. Alibi (*b*) memorat Corœbi titulum ad ejus ſepulcrum in Megaris foro poſitum, adſirmatque, ſigna ibi adpoſita omnium, quæ in Græcia e lapide facta viderit, antiquiora fuiſſe. Verum nimis longam antiquitatem redolerent, ſi Corœbi temporibus exaratæ, qui Deucalionis coævus creditur: ac res utique miranda, ſi characteres ætatem Cadmi præcederent. At ſi hoc verum eſſet, undenam percrebuiſſet poſtea fama, Cadmum eos e Phœnicia in Græciam adtuliſſe? Nimis etiam videtur Pauſanias crediſiſſe verſibus, quos Methapi imagini ſubeſſe teſtatur (*c*) remotiſſimas inde eruens hiſtorias; ſed magis mirandum, exiſtimaſſe ſinceram Hyppoliti epigraphen, qua ſuos equos Æſculapio ſacravit (*d*). Forſitan non meminit Pauſanias, cuique ex hiſce titulis addere illam ſapientem clauſulam, quam adpoſuit epigrammati (*), quod ferebatur fuiſſe ante columnam ligneam Oenomai inciſum in ænea tabella (*e*). Nec aliter fortaſſe habendum eſt ſexaſticon una cum ſimulacris, figuriſque ſcalptum in columna, ut ipſe ſcribit, ad Samiæ Sibyllæ Sepulcrum in Sminthei luco poſita (*f*); in quo riſum movet, tres priores verſus Dorica, ceteros communi lingua exaratos fuiſſe. At facile conjici poteſt, hujuſmodi cenotaphium una cum epigraphe in columna ſequiori ævo efformatum fuiſſe ab illius regionis incolis, pro tuenda fide, quod ibi Sibylla mortua ac ſepulta fuiſſet. Sed eo minus ſibimet fidere debebat Pauſanias, quo magis ratus ipſe fuit, eam ante Ilii excidium floruiſſe. In hanc claſſem referatur diſtichon, quod in *Gnoſo* oſtendebatur Diodori (*g*) Idomenei, ac Merionis temporibus, ac illud quoque a Dione Chryſoſtomo adlatum, quod oſtentabant Corinthii (*h*) de navi Argi Neptuno oblata, quam Jaſon conſtruxerat. Cippi etiam titulus inter Joniæ & Peloponneſi fines, ut fert Plutarchus (*i*) ab Theſeo poſitus, aut traditione tantum, aut voce habebatur; vel ſi profecto extabat, ad Theſei tempora non pertinebat, qui ex Arundellianorum Marmorum authoritate ante Trojanum bellum vixiſſe oſtenditur. Præterea, non aliter ſentiendum eſt de priorum Poetarum titulis, qui ad nos ſola fama pervenerunt.

Alcidamas (*k*) Orator adducit ut teſtem Ulyſſem, ab Orpheo primum literas adinventas fuiſſe, ac probat epitaphio ad ejus ſepulcrum exarato; ὡς ἔτι τὰ ἐπὶ τῷ μνήματι αὐτοῦ δηλοῖ ἐπιγράμματα, atque tetraſtichon affert. Laertius (*l*) exhibet Orphei, Lini, & Muſæi titulos, ex quibus hiſtoriæ ſuæ, aut eorum vitis fundamentum præbet. Sed horum ſepulcrorum locus, quique verſus excripſerit, reticetur. Facile tamen erat ſcitu, hos perpolitos, eleganteſque elegiacos verſus auctorem longe poſteriorem habuiſſe. Doctus Anonymus in *Opere de Græcorum Literis* ad calcem Paleographiæ Cl. Montfauconii (*m*) edito, rationes ex aliquo horum verſuum, Lini nimirum, ad ſuum argumentum deſumit, ubi ait: *quod aperte probat ejus epitaphium a Diogene Laertio adlatum:* At Linus a Cadmo ſ[illegible]lus creditur. Ecquis nobis ſuadebit illius adeo obſcuri temporis orthographiam, ac ſtylum hujuſmodi generis fuiſſe? Joſeph contra Apionem eos irridebat, qui monumenta Cadmi ſæculo facta extare credebant, atque in incerto verſari ajebat, an Græci tempore etiam Trojani belli ſcripturæ uſum habuerint.

Quamvis etiam tales epigraphes in marmore, vel ære ſcalptæ, illorum Scriptorum tempore, qui eas referunt, extitiſſent, non tamen falſitatis notam effugere poſſent; nam pulcherrimum Antiquitatis ſtudium ſemper, ut hodie etiam accidit, hunc ſcopulum habuit, impoſtorum nimirum, falſariorumque fraudem, quæ pluries populari fide fulcita communem opinionem parit, qua ſapientes homines etiam inviti ſæpe trahuntur. Nonne videmus, quod antiquitus in Græcia Ledæ ovum oſtendebatur? magis ridiculum Κυμβίον reperire poteris? Anne

(*a*) Attic. 69. 10.

HIC CEREREM TECTIS PHYTALVS SVSCEPERAT HEROS,
CVI PRIMVM SACRI LARGITA EST SEMINA POMI,
QVAM MORTALE GENVS FICVM VOCAT: ILLIVS ERGO
MVNERIS AETERNO HIC PHYTALI GENS FLORET HONORE.

(*b*) Idem Attic. 82. 10.
(*c*) Paul. Meſſen. 217. 30.
(*d*) Idem Corinth. 135. 10. Ubi inquit: *ſeorſum eſt ab aliis antiqua pila; ea ea inciſam, dicaſſe Æſculapio Hyppolitum equos XX.*

(*) VNA COLVMNA EX HIS HOSPES SVM RELICTA
IN CELSIS STETERVNT QVAE AEDIBVS OENOMAI.
NVNC EXTO JOVIS IN TEMPLO CIRCVMDATA VINCLIS
NOBILIOR; NEC ME FLAMMA VORAVIT EDAX.

(*e*) Eliacor. Prior. 326. 20. *Columnam (ait Pauſ.) eam fama pervulgavit, in Oenomai domo fuiſſe, ſolamque ſtetiſſe, cum domus reliqua fulmine conflagraſſent.*
(*f*) Phocic. 631. 10.
(*g*) Diodorus Lib. V. 345.
(*h*) Corinth. 37.
(*i*) In Theſ. inquit Plut. *Proinde cum Megaricam regionem Atticæ firmiter adjunxiſſet, ſtatuam vulgato ſermone celebrem illam in Iſthmo poſuit, inſcriptione addita, quæ regiones inter ſe divideret, duobus trimetris verſibus:* quorum is, *qui Orientem ſolem ſpectabat, erat talis:*

HAEC NON SVNT PELOPONNESVS, VERVM IONIA.

Qui ad Occid. ita habebat:

SVNT PELOPONNESVS ISTA, NON IONIA.

(*k*) Orat. in Palamed.
(*l*) In Proœm.
(*m*) Pag. 559.

Digitized by Google

ne adhuc Herodoti ætate lapides, quos Dea in Perſas jecerat, monſtrabantur? Nonne etiam in Antiquitatis penu quædam arbores ſtultitia Populi admittebantur? Quare oſtendebatur platanus, quæ vireſcere, dum ſtabat Troja (*a*), dicebatur, ſalix, vel vimen, græce λύγος in Samiis, quercus Dodonis, olea Athenis, palma Deli, laurus in Syriis? Ac præterea inter epigraphes Pauſania (*b*) recenſet literas inciſas in torque Cervæ, quam Dominam nominabant Deæ ſacram, & jam ætate confectam, antequam captum fuerit Ilium. Nullo unquam tempore defuere, qui hiſce ineptiis fuerint delectati.

Attamen non omnia Antiquitatis cimelia ſunt reiicienda: nam merito reſpuere non poſſumus, exempli cauſſa, illa Seſoſtris, qui inter antiquos Ægyptiorum Reges celeberrimi triumphatoris nomen ſibi promeruit. Herodotus narrat Lib. II. ſe vidiſſe in Palæſtina adhuc exſtantes aliquas στήλας, id eſt, columnas, quas Seſoſtres ſolebat erigere in ſubactis Provinciis, quibuſque ſuum, Patriæque nomen, & devictæ Provinciæ memoriam inſcribebat. Ibique præterea addebat *virilia genitalia*, ſi ea Provincia ſtrenue obſtitiſſet: & *muliebria*, ſi ſecus. Qua in re non eſt reiicienda Herodori fides, quia earum circumſtantias deſcribit, necnon ſe inſpexiſſe teſtatur: Ac eo magis, quod a Diodoro (*c*) confirmetur, qui ſimiliter hujuſmodi Seſoſtris cippos, figuraſque in illis ſculptas meminit, atque exponit, quod continent, hoc modo: στήλας κατεσκεύασεν ἐν πολλοῖς τόποις τῶν καταστραφέντων αὐτὰς δὲ τὴν ἐπιγραφὴν εἶχον Αἰγυπτίοις γράμμασι τοῖς ἱεροῖς λεγομένοις. Τήνδε τὴν χώραν ὅπλοις κατεστρέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσόωσις. Item docet Herodotus Lib. cit., duas in Jonia Seſoſtris ſtatuas adhuc exſtare, ac ibi ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τοῦ στήθεος γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα λέγοντα τάδε, Ἐγὼ τήνδε τὴν χώρην ὤμοισι τοῖσι ἐμοῖσι ἐκτησάμην. Quæ inſcriptio quoque plura ſigna veritatis habet: Inquit enim Herodotus, adhuc ſua ætate exiſtere, characterum genus deſignat, ibique dicitur *τὸ humeris ad robur exprimendum*, quod redolet linguam Ægyptiorum figuris aſſuetam. Mos etiam oſtenditur ſcalpendi titulos in pectore ſimulacri, ut ibi viſitur, quod remotiſſimæ antiquitatis indicium eſt. Siquidem obſervari poteſt in hominum, aut animalium ſimulacris, figuriſque Etruſcis ex marmore, vel ex ære factis adhuc hodie exſtantibus, quibus nil vetuſtius in re antiquaria habemus, epitaphium non in baſi, ut apud Græcos, & Romanos uſus obtinuit, ſed in corpore ſtatuæ, aut in alia ipſius parte exaratum.

Ad fabuloſa tempora, facile credi poteſt, pertinere quoſdam obeliſcos undequaque inſcriptos, quos Strabo (*d*) prope Thebarum Urbem in Ægypto viderat juxta ſepulcra veterum Regum, quæ erant in ſpeluncis.

Ad idem quoque tempus referri poſſunt alia pretioſa Ægyptiorum monumenta, quæ non ſolum a pluribus Scriptoribus memorata fuere, ſed adhuc exſtantia Romæ ob omnium oculos poſita adſervantur. Nemo profecto erit, qui horum genuinam antiquitatem in dubium revocet. Vero ſimillimum tamen eſt, eos ad mythicum tempus pertinere. Plinius ait, duos ex dictis obeliſcis a Rameſſe fuiſſe conſtructos (*e*).

Satis probabile eſt, eo quoque revocari nonnullas ex epigraphis, monumentiſque Etruſcis, quæ in Italia adhuc adſervantur: Idque pluribus argumentis comprobari poſſet, quæ libenter prætereo; quia nimis a meo inſtituto diſcederem. Si vero huçuſque mythici temporis monumenta certa ex lapidibus, metalliſque ad nos pervenerint, & expungenda non ſunt, eo minus indiſcriminatim reiiciendæ non erunt epigraphes omnes poſt illam ætatem, quæ ab antiquis Scriptoribus exhibentur. Verum tamen eſt, quod cum illi rectam criticem non habuerint, ideoque autographa tunc exſtantium antiquitatum conferre neglexerint, ac inſcriptiones fere ſemper utpote communi fama ab ipſis acceptas ad nos tranſmiſerint; factum eſt, ut fabuloſis rebus plerumque decepti, iiſdem ſuos libros repleverint.

Signa veritatis habent celeberrimi Tripodes, quos Thebis in Bœotia vidit Herodotus (*f*) in Apollinis Iſmenii templo Cadmeis literis exaratos: atque inter Græca monumenta, quorum notitia exſtat, antiquiſſima ſunt reputanda: Ac minime obſervatum eſt, ut videtur, has inſcriptiones innotuiſſe etiam Ariſtotelis (*g*) ætate, qui ſcribit, quod repertos in Acarnania nonnullos titulos, quorum literæ ignotæ erant, Athenas fuiſſe tranſmiſſos, ubi inveniri poſſet, qui rei antiquariæ peritus illos interpretaretur. At Acarnani, a quibus aſportabantur, quum Thebas pertranſirent, admoniti ſunt ſimiles ibi extare titulos: qua de cauſſa introductis Acarnanis εἰς τὸ καλούμενον Ἰσμήνιον (en ipſum Templum) oſtenderunt ἀναθήματα ὁμοίως ἔχοντα τοῖς ῥυθμοῖς τῶν γραμμάτων: heic *τὸ rithmos* accipitur pro *figura*, ac ita prorſus loquitur Herodotus eodem loco, ubi dicit, Græcos immutaſſe ſubinde ἅμα τῇ φωνῇ καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων, id eſt ſonum, figuramque literarum Phœniciarum immutaſſe: licet in Latinis Verſionibus ῥυθμὸν reddatur *modulus*. Quapropter earum Inſcriptionum, quæ notæ erant, ſubſidio illas Acarnanas interpretati ſunt. Ac exinde magis aſſeritur, eoſdem fuiſſe tripodas, quia perſpectum eſt, iiſdem prorſus literis fuiſſe inſcriptos, quibus exarati erant tituli ex Acarnania huc adlati. Ac in primo legitur Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν ἐὼν forſan ἰὼν ἀπὸ Τηλεβοάων. *Amphitryon veniens a Teleboïs poſuit me*, id eſt, *veniens* ab Acarnania: quamvis verſio, quæ occurrit in omnibus edi-

(*a*) Pauſ. Arcadic. 490. 15.
(*b*) Idem loc. cit. 472. 36.
(*c*) Lib. 1. ſect. 2.
(*d*) Lib. XVII. pag. 677. T. II. Edit. Lugdun. 1559. *Supra Memnonium ſunt Regum ſepultura in ſpeluncis quibuſdam in lapidem exciſa circiter XL. mirum in modum ſtructa, quæ aſpectum quemdam pulcherrimum præbeant. Juxta ipſa quoque ſepulchra in obeliſcis quibuſdam literæ ſunt, quæ Regum illorum divitias, ac potentiam declarant, atque imperium uſque in Scytham, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter decies centena millia.*
(*e*) Plin. Lib. XXXVI. cap. 8.
(*f*) Lib. V.
(*g*) *Ariſt.* περὶ θαυμασίων ἀκουσμ.

tionibus, habeat *Amphitryon gentis Teleboarum*, unde videtur Theleboas Patriam, vel familiam fuiſſe. Obſervandum tamen eſt, quod in hujuſmodi antiquitatibus veteres Scriptores potuerint aliquando errare in earum epocha adſignanda. Agnovit etiam Herodotus, inſcriptionum, de quibus ſupra, ætatem omnino non poſſe determinari. Nam altera ex his ad Sceum Hippocoontis filium pertinere aſſerit, qui Oedipi ætate floruit, ὁ δὲ ὧν ἐςὶ ὁ ἀοιδὸς ἢ μὴ ἄλλος τοῦτό ὄνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος. Similiter epigraphen Dejopis in Fano Cereris conſtruendo repertam, Muſei uxori, aut Triptolemi matri (ſic enim appellantur) immerito tribuebant. Tales inſcriptiones interdum ab aliis fortaſſe poſitæ eſſe poterant, ac longe ab illis temporibus. Unde Acarnanorum epigramma ſuperius memoratum, & heic ab Ariſtotele (*a*) relatum (licet ſit obſcurioris, & vitiatæ lectionis) ad Herculis ætatem referri facile non arbitror, nec exinde pro certo habendum, ibi eſſe locum, quo Geryones armenta duxerunt, ut Ariſtoteles conjicit, confirmatque etiam ex loco, qui vocabatur Ἐρύθεια monſtrans locum ita dictum non reperiri neque in Lybia, neque in Iberia. Siquidem magis veritati conſentaneum videtur, hujuſmodi nomen cuidam ex accolis occaſionem præbuiſſe talem Inſcriptionem pangendi: dum Erythia cenſetur eſſe inſula Maris Gaditani a Strabone (*b*) memorata. De hac re ſatis certum teſtimonium habemus ex Plutarco (*c*), quod ſcriptura nimis ab jam dicta differret, ſi ad Herculis tempora referri deberet. Nam tabula ærea Alcmenæ ſepulcro reperta ne unam quidem literam, vix fuit, qui interpretaretur. Quia characteres ibi ſcalpti penitus ſimiles erant Ægyptiis. Quare Ageſilaus ex Ægypto interpretem arceſſivit. Non aliter Ephorus ex duobus titulis, qui ſub Ætoli effigie Endymionis filii, & Oxyli Hemonis filii viſebantur (*d*), ſuum argumentum deducebat, ut ab ipſis Elidis fabricam fuiſſe factam ſtatueret. Verum majori opus erat lumine, ut ſyncronas, aut non procul ab eorum temporibus efformatas aſſereret: quum facile credi poſſit, Elæos ex tali fama ductos, eas Inſcriptiones poſuiſſe.

Veniamus tandem ad Hiſtorica tempora, quorum pene innumeras legitimas, optimiſque notitiis refertas epigraphes nobis exhibent Scriptores, Inde tamen non ſequitur, quod illis non inesse poſſit aliqua falſitatis ſuſpicio, & abſque recta critices canone ſint accipiendæ. Imprimis animadvertere omittam, quod priora Hiſtorica tempora non parum incertitudinis, obſcuritatiſque temporis mythici participant; Siquidem Herodotus, cujus Hiſtoria ceterarum antiquiſſima eſt, quæ ad nos pervenerunt, floruit medio quarto ſæculo poſt Olympiadas inſtitutas. Quamobrem de rebus trium præcedentium ſæculorum coævi Scriptores adhuc deſiderantur. Propterea difficile eſt plurimorum virorum epochas præfinire, ideoque ad quale tempus pertineant. Nam legimus in Plutarcho, Licurgum legiſlatorem fuiſſe ab aliquibus ante Olympiadas poſitum, ab aliis Iphiti ætate, uti ab Ariſtotele id aſſerente epigrammatis authoritate in Olympiaco diſco ſcalpti. Imo vero Scriptores ipſi, qui hujuſmodi antiquos titulos referunt, ſæpius de eorum veritate ſuſpicari videntur. Sic Pauſanias (*e*) de Xenodami Antycyrenſis Inſcriptione loquens ſcribit, Εἰ δὲ ἀληθές τὸ ἐπίγραμμα; ſi verum fatetur, agnoverat igitur, ex his quaſdam poſteriores, ac ſuppoſititias fuiſſe. Forſitan illi dubium movit inſpicere Olympiadis notam in epigraphe contra morem ſignatam, & ab Eliacis regeſtis memoratam non fuiſſe? Similiter ut dubiæ accipiendæ ſunt, quando Scriptores dubitanter referunt, adduntque ibi τὸ *ut dicitur*, ſicut Strabo (*f*) afferens epigramma cujuſdam Indi, qui ſe igne peremit, dicens ὥς φασι; quamvis hujus facti hiſtoria cum Indorum quidem hodierno more concordet. Quare fit, ut Plutarchus (*g*) ad rejiciendum Herodotum pro validiori argumento his verbis utatur: *mendacium Inſcriptionum pleni tripodes, plenæ aræ.* Vide quid reſpondeat Stephanus, qui Herodotum tuetur. Non adeo tamen erant omnes Antiqui critices, rectique judicii expertes, ut inter eos aliquis fuerit, qui veras epigraphes a falſis diſtinxerit. Belle heic Pauſaniæ (*h*) locus occurrit. Contendebatur, antiquum Philammonem Sacra quædam inſtituiſſe: At Pauſanias τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις, οὐδὲ ἐστι, ὁπόσα ἀρχαῖα. Aſſerebatur epigraphen in corde ſcalptam τῷ ὀρειχάλκῳ ad Philammonem

(*a*) *Ariſt.* περὶ θαυμ. ἀκου.
(*b*) Lib. III.
(*c*) Dæm. Socrat.
(*d*) Ap. Strab. L. 2. p. 711.

Ad Ætoli ſtatuam inſculptum in baſi Epigramma.

HABITANDAE. TELLVRIS. AVTHOREM. AD. ALPHEI. VERTICES.
EDVCATVM. OLYMPIO. VICINVM. STADIO.
ENDYMIONIS. AETOLVM. HOC. AVTEM. EREXERVNT.
AETOLI. VT, PROPRIAE. VIRTVTIS. MONVMENTVM. SPECTARETVR.

Alterum autem in Eleorum foro ad Oxyli ſtatuam inſcriptum eſt.

HANC. OLIM. AETOLVS. LINQVENS. AB. ORIGINE. GENTEM.
CVRETVM. TERRAS. HASTAE. SVDORE. PARAVIT.
IDEM. ANNIS. DECIMVS. STIRPIS. SATVS. EMONE. FORTI.
OXYLVS. HANC. VETEREM. CONSTRVXIT. MOENIBVS. VRBEM.

(*e*) Phoc. 682. 53.
(*f*) Lib. XV. pag. 1048.
(*g*) De Herod. malign.
(*h*) Paul. Corinth. 155. 36. En locus integer Pauſaniæ: *Iuxta Lernæorum Philamon inſtituiſſe dicitur. Myſteriorum effata, quod non ita priſca ſunt, perſpicua ſunt omnibus. At quæ in corde ex orichalco fabricato inſcripta audivi, ea [illegible] ſunt Philammonis, quod Arriphon ortu Triconienſis ex Ætolia illa invenit. Nam quæ nunc extant, eorum author Lycon, vir ut qui maxime ſpectatus, & ad ea exquirenda ſolers, quæ nemo ante ipſum omnino novit. Ex eo id colligas, quod quæ tum verſu, tum ſoluta verſibus permixta oratione, [illegible] Dorica conſcripta ſunt lingua. Nam ante Herculis liberorum in Peloponneſum reditum, eadem Argivi lingua, qua Athenienſes utebantur. Philammonis certe te oportuit, ut Dorienſium quidem nomen, uti ego exiſtimo, [illegible] omnino Græcis omnibus notum.* Hanc igitur ille ſic edidit.

monem quoque pertinere, at ad eumdem non referri oſtendit quidam Aryphon, de quo dicitur: διπλῆς ἐξωρεῖν, ἥ μη τις πρότερον εἶδεν: Hic animadvertit cum verſus, tum proſam inibi eſſe Dorica lingua ſcripta, ac in ea regione, illaque tempeſtate non Doricam linguam, ſed Athenienſem in uſu eſſe. Dum ad Argivos dumtaxat poſt Heraclidum adventum in Peloponneſum Dorica dialectus tranſivit. Similiter Hyparchus Κυρηναίων Θεωρῶν (*a*), inſcriptiones, utpote facto contrarias, reputabat falſas, quibus Heratoſthenes, ubi ſitum erat Ammonis fanum, ibi eſſe mare demonſtrabat. Nam Hyparchus ita loquebatur: Cyrenis ædificationis monumenta habentur ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένας, & nemo loquitur ullum oraculum ad mare fuiſſe: verumtamen non videtur Strabo hoc in loco argumenti vim ſatis deprehendiſſe.

Scribit Pauſanias (*b*) ἐν τῷ προνάῳ τῷ ἐν Δελφοῖς γε γράμματα ἐστιν ὠφελήματα ἀνθρώποις ἐς βίον, ἐγράφη δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν, οὓς γενέσθαι σοφοὺς λέγουσιν Ἕλληνες. *Pro Delphici templi foribus leguntur perutilia vitæ hominum documenta, ab iis hominibus conſcripta, quos Græci Sapientes & habuerunt, & appellarunt.* Et pergit Pauſ. *Hi ſane* (Sapientes) *Delphos profecti celebratas illas hominum ſermone ſententias Apollini dedicarunt.* At Plutarchus (*c*) docet non ſapientes, ſed Amphyctyionum Collegium multos poſt annos illa documenta inibi exarari curaſſe. Strabo, Arianus, Plutarchus, aliique inſcriptionem Cyri ſepulcro poſitam referunt: Verum in Strabone (*d*) legimus ab Ariſtobulo, & Oneſicrito diverſimode exhibitam. Magis recepta eſt ea inſcriptio, in qua deprecatio fit, ne Cyri ſepulcrum violaretur. Inde tamen ſuſpicandi occaſio oritur, eam fuiſſe poſitam, quando nimirum ex Alexandri adventu periculum violationis immineret. Ac exinde major fit ſuſpicionis cauſſa, ſi inſcriptio inciperet ab hac prophetia *Quiſquis es ...... nam venturum novi* &c. ut exhibet Plutarchus: unde ait, Alexandrum occidi juſſiſſe a ſuis eum, qui expilandi cauſſa violaverat ſepulcrum. Herodotus (*e*) narrat, Darium regno potitum ſibi equeſtrem ſtatuam feciſſe cum hac epigraphe: Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος σύν τε τοῦ ἵππου τῇ ἀρετῇ, καὶ Οἰβάρεος τοῦ ἱπποκόμου ἐκτήσατο τὴν Περσέων βασιληίην. Alludebat Inſcriptio Oebari calliditati, qua uſus eſt, ut equus hinnitum ederet. At crederemus, Darium ſtatim feciſſe palam, ſe regnum cum dolo aſſequutum fuiſſe, & monſtraſſe decepiſſe ſocios, qui erant præſentes, & ex magnatibus?

Ejuſdem Darii ſepulcro refert Athenæus (*f*) fuiſſe inſcriptum Ἠδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολὺν, καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς, id eſt *potuiſſe multum bibere & vinum ferre commode*, quod non minus credibile eſt, quam ridiculum ad tantum Regem referri. Ridicula eſt etiam ea ab Oneſicrito apud Strabonem adlata, ubi agitur de rege, qui Babylonem occupaverat, ſpoliaverat Indos, bellumque ultimis Scythis intulerat. Majorem quidem veri ſpeciem habent ejuſdem Darii tituli, quorum Herodotus (*g*) meminit, quando in expeditionem contra Scythas profectus, Boſphoro trajecto, binos cippos erexerat, ubi Aſſyriis literis enumerationem ſui exercitus, ac Gentium, quibus conſtabat, inſcripſerat: innuens Hiſtoricus, quid de his cippis acciderit. Eamdem veri ſimilitudinem continet ſuperiori proxima ab ipſo Dario ad Theari amnem poſita, quodque in ea exponitur, tradit Herodotus: metrice ſcripta non eſt, ſicut antiquiores, quia ab Aſſyria, vel Perſica lingua tranſlata fuerat. Metro exarata eſt ea Mandocris Samii, qui pontem ſuper Boſphorum conſtruxerat, Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας &c.

Loquamur demum de Græcis epigrammatis, quæ Hiſtorica dici poſſunt. Si ex una parte ipſa conſiderentur, non parva nobis ſuſpicio de omnibus antiquis oriri poterit. Et primum, quia non multum curæ, ſolertiæque ea tempeſtate incuſtodiendis, inveſtigandiſque Antiquitatis monumentis adhibebatur. Thucydides, ubi ſcribit res geſtas ante Peloponneſiacum bellum, utpote antiquas ſciri non poſſe, de iis intelligit, quæ ſuam ætatem præceſſerant. Nam Peloponneſiaco bello ipſe interfuit. Si ſcalpendi Inſcriptiones frequens tunc uſus invaluiſſet, ac pluribus ſæculis ſuperſtites fuiſſent, ad multarum rerum inveſtigationem via nobis aperiretur. A Tullio non parum diſcimus, quam brevem durationem Græca epigrammata habuerint, ex eo forſitan, quod Græcorum Scalptores non profunde quantum apud Romanos ſubinde fuit uſus, ſcalpebant, & ſepulcralia præſertim, licet *ſub dio* ut plurimum jacerent. Nam ipſe Tullius (*h*) ait, adeo detritas eſſe literas Archimedis Inſcriptionis, ut fere deſperatæ lectionis eſſet, quamvis tertio ſæculo ante Ær. Chr. vixerit. Huic rei non parum quoque obfuit literarum, ſcripturæque mutatio identidem facta. Monemur a Philoſtrato, reperiiſſe Apollonium in regione Ciſſia nonnullorum Erethriorum ſepulcra, quæ in Darii bello fuerunt ipſo anno Marathoniæ pugnæ a Perſis capta, & illuc tranſvecta. Illorum epigraphes talem figuram literarum habebant, ut Apollonius ſimiles nunquam viderit. Talibus igitur debuerant eſſe exaratæ omnes aliæ Inſcriptiones

(*a*) Strab. Lib. 1. p. 85. p. 97.
(*b*) Phocic. 655. 24.
(*c*) De Garrul.
(*d*) Lib. xv. pag. 521. T. II. edit. Lugduni 1559.

O. HOMO. EGO. CYRVS. SVM. ASIÆ. REX. QUI. PERSIS
IMPERIVM. CONSTITVI. NE. IGITVR
MIHI. SEPVLTVRAM. INVIDEAS.

Sic enim Ariſtobulus refert.

At *Oneſicritus ait* (ſcribit Strabo), *turrim X. tabulatis excelſam fuiſſe, & in ſuperiore tabulato Cyrum jacere, cum Græco Epigrammate Perſicis literis inſculpto:*

CYRVS. EGO. REX. OLIM. REGVM.
CONDITVS. HIC. SVM.

(*e*) Lib. III.
(*f*) Lib. x.
(*g*) Lib. IV.
(*h*) Tuſcul. L. v. *Ad adverſam baſim acceſſimus*, inquit Cicero, *apparebat epigramma exeſis poſterioribus partibus verſiculorum, dimidiatis fere; ita nobiliſſima Græciæ Civitas* (Syracuſanorum) *quondam vero etiam doctiſſima ſui civis unius acutiſſimi monumentum ignoraſſet, niſi ab homine Arpinate didiciſſet.*

ptiones illorum temporum, quod ſane a nullo Scriptore animadvertitur. Attamen non ſunt rejiciendæ, utpote ſpuriæ, multæ ex iis, quas retulerunt Scriptures Perſarum præliis coævi.

Quæramus nunc primum ſolerter frequentem uſum pangendi Inſcriptiones ante Perſarum bellum. Licurgus (*a*) inhibuit, deſuncti nomen Sepulcris inſcribi præterquam viri, qui in bello obiiſſet, vel mortuæ mulieris Sacerdotis. Scriptores titulos ita exhibent, ut fidem merito expoſcant. Hujus generis eſt tetraſtichon, ex. gr., ab Herodoto (*b*) adlatum, quod Athenienſes in Chalcidenſium, Bœotiorumque dedicandis exuviis poſuerunt. Nam ænea quadriga, ubi illæ epigraphes ſcalptæ erant, Herodoti tempore adhuc adſervabatur, ejuſque locus, ac ſitus ab ipſo deſcribitur. Non ſecus judicandum de tribus Inſcriptionibus, quas refert ab Amphyctionibus poſitas ſepulcris occiſorum ad Thermopilas. Hæc ejus ætate, aut paulo ante acciderunt: & quarum unam confirmat Strabo (*c*) dicens: καὶ νυνὶ πολυάνδριόν ἐστι καὶ στῆλαι, καὶ ἡ θρυλλουμένη ἐπιγραφὴ τῇ Λακεδαιμονίων στήλῃ ἔχουσα οὕτως Ὦ ξεῖν' &c. Reperitur etiam apud Diodorum, & Licurgum Oratorem. Quamplura alia epigrammata ad illud tempus pertinentia colligere poterat Herodotus, ſi Plutarcho credimus, qui ubi ejuſdem malignitatem demonſtrare nititur, ipſum uti mendacem, Græcorumque gloriæ detractorem accuſat, ac in hujus rei teſtimonium plures inſcriptiones affert; & præterea tres alias in Ariſtide: ac Plutarcho adhæret Dion Chryſoſtomus (*d*), ubi vult Corynthios fuiſſe primos authores victoriæ apud Salaminam reportatæ, licet id ſileat Herodotus: dicens ipſe Dion, neſcio qua authoritate expunxerit a ſua Hiſtoria id omne, quod ſcripſerat de Corynthiis, ac de Adimante eorum Duce, quia nihil ei largiti fuerunt. Ad Corynthiorum geſta comprobanda Simonidis verſus, & diſtichon ipſius ad ſepulcrum Adimanti poſitum affert:

Οὗτος Ἀδειμάντου κεῖνου τάφος, οὗ διὰ βουλὰς
Ἑλλὰς ἐλευθερίας ἀμφέθετο στέφανον

At non videntur hæc epigrammata tantam veri ſpeciem præſeferre, quantam illa Herodoti præſeferunt. Namque in tribus illis ullius nomen legitur, ut mos tunc erat, ac lex, cum Reipublicæ placeret, Patriæ tantum gloriam eſſe tribuendam, & ambitioni viam occludendam. Siquidem ab Æſchine in Cteſiphonte tria epigrammata accepimus......, qui ait, conceſſam fuiſſe licentiam incidendi, *lege data, ne ſua nomina inſcriberent*. Ego equilem arbitror eadem eſſe, quæ adducuntur a Plutarcho in Cimone in Athenienſium laudem abſque Cimonis nomine: In Græco ſic enim incipiunt: Ἦν ἄρα κἀκεῖνοι ταλακάρδιοι &c. (*e*). Res notatu digna eſt, has omnes inſcriptiones ex perfectis, & bene diſpoſitis metris conſtare. Jure itaque Pauſanias miratur de quadam inſcriptione non ita compoſita, licet hemiſtichiis effurmata.

Nunc eo magis legitimæ credi poterunt plures epigraphes ſubſequentis temporis, nimirum a bello Peloponneſiaco, ac ſequentium ætatum; quod inſuper verum eſt, quia illius ævi adeo remoti ad nos pervenerunt nonnulla fragmenta, ac inſcriptiones in marmore exaratæ. Cujus rei habentur exempla in iis, quas a Sponio (*f*) viſas Athenis, & a Baudelotio acquiſitas, illuſtravit CL. Montfauconius in ſua *Palæographia* (*g*). Quæ etiam magis illuſtrari, confirmarique poſſent duobus ſimillimis jam a Pauſania (*h*) inſpectis. Ubi quidem viſitur uſus erigendi columnas ad honorem eorum, qui pro Patria occubuerunt, ſignato loco mortis, & nomine Ducum, ſub quibus militavere. Sic affirmat Sponius, reperiiſſe prope Athenas non paucas ex antiquis pilis, quas monet Pauſanias (*i*) impoſitas eſſe tumulis, qui ſunt in via, quæ ad Academiam ducit, cum elogiis nomen cujuſcumque, & curiam teſtantibus. Aliæ quoque efformari debuerant majoris ſcripturæ capaces. Nam Plato (*k*) vetat apponi ſepulcris mar-

(*a*) Plut. in Lycurg. in fin. hæc habet: *Mortui nomen, niſi Vir in bello, aut mulier Sacerdos mortem obiiſſet, monumento inſcribi paſſus non eſt.*

(*b*) Lib. v.

(*c*) Lib. x. p. 841. *Prima quinque columnarum* (ait Strabo) *ad Thermophylas inſcriptum habet penes Polyandrum, id eſt, publicum ſepulchrum:*

QVOS. PRO. SE. IN. MEDOS. MORIENTES. GRAECIA. VIDIT.
VRBS. PIA. LOCRORVM. NVNC. MATER. OPVNTIA. CLAVDIT.

(*d*) Orat. xxxvii. Cor.

(*e*) *Conceſſumque eſt ei a populo*, (ait. Plut. in Cimon.) *uti lapideas Mercurii ſtatuas ipſe poneret, quarum prima hæc eſt inſcriptio:*

HI QVOQVE ERANT FORTES, QVI PRIMI AD STRIMONIS VNDAS
FVDERVNT FORTI MEDICA SIGNA MANV,
ATQVE FAME OBSESSAS COEPERVNT EIONIS ARCES,
LAEDENDI AVTORES SCILICET HOSTIS ERANT.

Secunda hæc:

PRO TAM PRAECLARIS MERITIS LARGITVR HONOREM
HVNC POPVLVS PATRIIS CECROPIDVM DVCIBVS.
CERNENTEM HAEC ALIQVEM DE POSTERITATE IVVABIT
ARDVA PRO MAGNA LAVDE PERICLA SEQVI.

Tertia ita:

HAC OLIM BELLATORES EX VRBE MENESTHEVS
AD TROIAM ATRIDIS DVXIT IN AVXILIVM
GNARVM PRAE RELIQVIS, QVEM CANTAT HOMERVS ACHIVIS
COMPOSITIS ACIES INSTRVERE ORDINIBVS.
ILLO CECROPIDAS IVSTVM EST SE NOMINE FERRE:
SE PVGNAE PRAEBENT, ORDINIBVSQVE DVCES.

(*f*) Spon. pag. 315.

(*g*) Pag. 240.

(*h*) Attic. p. 74.

(*i*) Attic. p. 54. 35. ubi ita ſcribit: οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κεῖνται τὴν ἐς Ἀκαδημίαν, καὶ σφίσιν ἑστᾶσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στῆλαι, τὰ ὀνόματα, καὶ τὸν δῆμον ἑκάστου λέγουσαι. *Alii autem ſunt in via, quæ ad Academiam ducit, ſtiulæ, ac pilen tumulis impoſitæ, cum elogiis nomen cujuſque, & curiam teſtantibus.*

(*k*) Cic. de Leg. Lib. ii. in fin. *Extrui autem vetat ſepulcrum* (Plato) *altius, quam quod quinque diebus abſolverint, nec e lapide excitari plus, nec imponi, quam quod capiat laudem mortui inciſam; ne plus quatuor heroicis verſibus, quos longos appellat Ennius.*

marmor, quod plus quam quatuor heroicos verſus reciperet. Et non tantum ſepulcrales, ſed honorificæ inſcriptiones ponebantur ludorum victoribus, atque ſub Artiſicum ſtatuis, aut operibus, uti tetraſtichon a Praxitele (qui Olymp. civ, florebat) exaratum ſub Cupidinis ſtatua ab eodem facta.

Philoſtratus in Apollon., Suidas *in* Βραχμᾶνες, Cedrenus p. 125. afferunt epigraphen ab Alexandro in Bracmanorum regione poſitam: (ita ſaltem Suidas) ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος Βασιλεὺς &c., cujus ſalſitas apparet ex fabulis, quæ eam ſequuntur: tum ex eo quod multum differat ab alia, genuina ipſius Alexandri apud Arrianum (*a*) & Plutarchum, atque Athenæum, quando poſt reportatam victoriam ad Granicum miſit tercentas Matronas Perſicas, Minervæ dicandas cum hac epigraphe: Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων, quæ oſtendit Alexandri indignationem contra Spartanos, qui cum ab omnibus Græcis, præterquam ab illis, imperatorem fieri obtinuiſſet (*b*), idcirco facinorum illorum gloriæ noluit eos eſſe participes.

Ptolomæi tempore a Strabone, Luciano, Plinio (*c*) Euſebio *in Chronic.* laudatur inſcriptio Soſtrati Architecti collocata in turri in Promontorio Inſulæ Pharo, ſupra quam fax poneretur, quæ nocturno nautarum curſui inſerviret ad prænuncianda vada, portuſque introitum (*d*). At ego æquivocam rem eſſe non dubito, Verba potius votivam oblationem pro navigantium ſalute Diis factam, quam ædificium demonſtrant: ac inde conſtaret, Soſtratum non fuiſſe Turris Architectum, ſed eum, qui impenſam fecerit. Σώστρατος Δεξιφάνου Κνίδιος θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. Varias prætereo fabellas, quæ circa id ab Authoribus enarrantur, ac etiam omitto, quod Ammianus (*e*) has omnes traditiones improbet.

Ne igitur de ſingulis Inſcriptionibus loquar, quæ paſſim occurrunt penes varios Authores, regulam tradam, quæ omnium maxima eſt, ne ipſis nimiam fidem habentes, aliquando decipiamur. Non paucæ apud Scriptores reperiuntur, quæ revera non epigraphes, ſed *exercitamenta*, ac propterea elucubrationis quidem beneficio, non vero inſcriptionis authoritate gaudere poſſunt, Siquidem aut numquam fortaſſe ſcalptæ, vel ſaltem non ea occaſione, vel eo tempore; quia ad authoritatem faciendam debent eſſe contemporaneæ, aut proximæ. Hujus rei ſpecimen accipere poſſumus ex Anthologia, in cujus Lib. III. IV. V. & VI., & in magna parte Additamenti Henr. Stephani, quamvis videantur eſſe Inſcriptiones; attamen minime dubitandum, quod major earum pars non ſint mera exercitamenta ad initar veterum & ſincerarum efformata, illis Clariſſ. viris pro argumento deſumptis, Hæc collectio facta fuit a Maximo Planude, ſæc. XIV. ineunte. Videſne quam procul ſit ab illis antiquiſſimis temporibus? Hæc epigrammata geſtant in fronte Authorum nomina, quæ ex inſcriptionibus in marmoribus extantibus admodum raro deprehenduntur. Plures deinde epigraphes invenies uti poſitas ad idem ſepulcrum, cum tamen ipſi ſepulcro una tantum ſcalpta fuerit. Sub iconibus quidem, ac ſtatuis plures tituli ejuſdem, facile eſt, ut reperiantur; attamen neque hi profecto hiſtorica authoritate pollent, cum non ſint coævi perſonæ, ſed tantum iconis, quæ potuit quocumque tempore efformari: *illa, quæ ſimulacris ejus poeta adſculpere ſolent*, ait Plutarchus de Alexandro. Quare igitur, cum hujuſmodi inſcriptiones ſint meræ elucubrationes uti Epiſtolæ, quæ circumferuntur ſub nomine Phalaridis, Bruti, Apollonii Pythagorici, & ſimilium, eamdem auctoritatem præbent Hiſtoriæ, ſicuti illæ. Tradito hoc canone, reiciendi ſunt plurimi tituli, quos refert Laertius: abundat enim ejus liber in omnem partem epigrammatis, elogiiſque in baſi ſtatuarum inciſis, inter quæ nonnulla forſitan fuerunt ex marmoribus exſcripta, in libros tranſlata, traditioneque tranſmiſſa; at eorum major pars abſque dubio Rhetorica exercitamenta ſunt ſequiorum ætatum, & longe diſſita a tempore, quo præſeferunt eſſe facta, ideoque tres, aut quatuor titulos refert noſter Scriptor pro Platonis ſepulcro. Sed ego veriſimiliter arbitror, eumdem Laertium multorum fuiſſe auctorem: nam ait Solone ſe condidiſſe epigramma περὶ πάντων τῶν τετελευτηκότων ἐλλογίμων. En cauſa, cur ille probabiliter iiſdem adornarit ſuam Hiſtoriam, cum nullius vitam hujuſmodi ornamento privaverit. Agnoſcet igitur, qui diu incubuerit ſincerorum monumentorum obſervationibus, quæ veræ reputandæ ſint, & quæ falſæ, obſervata dialecto reſpective ad locum, ad tempus, ad perſonas, attentiſque formulis, quæ occurrunt in iis, quæ adhuc ſuperſunt, & frequenter habent χαῖρε & χρηστὲ (cujus formulæ perantiquum teſtimonium extat penes Ariſtotelem) ac nomen patris, & Populi, ſicut in aliquibus, quæ ex diſtichis conſtant, & adſervantur in noſtro Muſeo. Præterea, Inſcriptiones an ſint genuinæ, agnoſcetur a variis circumſtantiis, ut ſupra diximus, ſcilicet loci, temporis, ac ſtyli, tum etiam obſervando an epigraphe ſit ſimplex, vel artificioſa, & an contineat notitiam perſonarum, quod eſt finis hujuſmodi monumentorum. Pauſanias (*f*) inter alias hanc affert: Κάρμος Ἀθηναίων πρῶτος Ἔρωτι ἀνέθηκεν. Charmus Athenienſium primum Amori dedicavit. Vide ſimplicitatem? Photius (*g*) ubi loquitur de Demoſthene, habet diſtichon, quod ait, famam eſſe ab ipſo Demoſthene poſitum ſub propria imagine; at veriſimile non eſt, diſtichon ita impudens, ac tanta laude refertum ſibimet feciſſe. E contra duo alia diſticha exhibet, ubi de Iſocra-

(*a*) De expedit. Alex. Lib. I.
(*b*) Idem Arrian. Lib. I. in princip.
(*c*) Lib. XXXVI. cap. 12. in fin.
(*d*) Vid. Plin. loc. cit.
(*e*) Lib. XXII. cap. 16.
(*f*) Pauſ. Attic. 57. 52.
(*g*) Biblioth.

erate loquitur, de quorum poſitione firmius aſſerit, quæque veritatis notam juxta eorum modum habent. Heic ſubiiciam, ut quiſque noſcat, quomodo perperam tranſlata fuerint, quod non raro in inſcriptionibus evenit.

Τιμόθεος φιλίας τε χάριν ξυνεσίν τε προτιμῶν
Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε Θεῷ.
Κλεοχάρης ἔργον.

Ita redditus fuit: *Timotheus, honoris, amicitiæ, atque hoſpitalitatis Deabus imaginem Iſocratis dedicavit*; ubi inauditæ Deæ e nihilo creantur. Amicus, & ſocius, Iſocratis fuerat Timotheus, & idcirco ita reddenda: *Timotheus amicitiæ gratia, & in honorem convictus, quem cum Iſocrate habuit, hanc imaginem Deo dicavit. Opus Cleocharis.*

Altera imago Iſocrati poſita fuit a Filio ſuæ uxoris:

Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκε
Ζηνί, Θεούς τε σέβων, ἢ γονέων ἀρετήν.

Ita verſio: *Aphareus patris Iſocratis hanc ſtatuam honori Jovis, parentumque virtuti poſuit.* Sed melius: *Aphareus Iſocratis F. hanc imaginem Jovi conſecrat Deos ſimul honorans, & parentum virtutem.* Mihi venit in mentem inſcriptio Pyrri (*a*) Regis Epyri facta pro dedicandis clypeis poſt devictos Gallos, quæ mihi ſuſpecta eſt, quia languida, & abſque nomine Patris, aut ſigno cujus eſſet, & in qua legitur τὸ Θρασεῶν in dialecto Jonica, cum epigramma, & regio poſtularent in Dorica, quod eſſet Θρασέων.

Enimvero præſtari fides non ſolet veterum temporum inſcriptionibus ab authoribus ſequioris ævi, & Byzantinis relatis. Exemplum ſit epigraphe, Coloſſo Rhodi poſita, quam refert Conſtantinus Porphyrogenitus: Καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βάσιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Ubi eſt facile cognitu, hujuſmodi Inſcriptionem adeo antiquis temporibus fieri non potuiſſe, quum Chares, aut Laches Liſippi diſcipulus credatur; repugnat enim forma, & metrum illis ætatibus. Addatur etiam, quod non poterat incidi in Coloſſi baſe: nam hæc immanis ſtatua non fuit erecta, ſicut cæteræ aliæ, ſuper aliquam baſem, ſed pedibus extenſis ſuper portus ingreſſum. Et tunc enim in epigraphe legeretur ſolum τὸ *Coloſſus*, non vero *Coloſſus Rhodi*, dum quiſque videbat, ubi ſitus erat; ac tamdem inſcriptio, ſi ibi fuiſſet exarata, non latuiſſet uſque ad ætatem Conſtantini Porphyrogeniti. Quare tam vera eſt ea, quam id, quod ſubjungit, quod Mabias Arabicus Dux Mahometi V. vendiderit æs cuidam Hebræo in Syria, quod *impoſuit camelis triginta millibus octoginta* καμήλοις λπ̄, niſi ex verſione proveniat. Anonimus de *Incredibilibus* inter Mythographos Græcos ait: *inter miranda apud Rhodios Coloſſus cubitorum* LXX. πήχεων, *quem Chares Lydius erexerat*. Eamdem fidem meretur alia inſcriptio ab eodem Conſtantino adlata in teſtimonium De Themat. lib. 2. in fin., quam dicit fuiſſe *ex adverſo terræ Chryſopolis* ſub marmorea *juvenca* in memoriam uxoris, ſeu pellicis Charetis Athenienſium ducis contra Philippum, & reperitur in Anthologia Lib. III.

Similiter altera, licet inferioris ævi, quam narrat fuiſſe in mœnibus Lycandri urbis, quæque nihil concludit, ac tantam veritatem habuerit, quantam Juſtini fabella, quæ eam ſubſequitur. Non ita vero ſunt ceteræ ab ipſo adlatæ ad Provinciarum regimen ſequioribus ævis probandum, atque elegans epigramma ponti inſcriptum, quem Juſtinianus ſuper Sangarium fluvium conſtruxerat: cujus epigrammatis auctorem fuiſſe Agathiam, teſtatur Zonaras (*b*), ſicut etiam Hexaſtici (*) ædificiis a Juſtino fabricatis adpoſiti, ac præterea illius epigrammatis pro Narſetis victoria facti, quod pariter ab Agathia (*c*) refertur. Cum habeant hæc probabilitatem in Hiſtoria, ac optimam veritatis ſpeciem.

In hoc Cap. Maffeius referre cupiebat inſcriptiones ad Latinos pertinentes a Græcis ſcriptoribus memoratas, ſed ex ejus ſchedis MSS. nihil aliud expiſcatum eſt, niſi quod ſequitur.

Ad hanc claſſem referri poteſt Æneæ inſcriptio a Dion. Halicarnaſſeo (*d*) relata, qui narrat, Latinos, mortuo Ænea, ἡρῷον κατασκευάζουσι cum hac epigraphe: πατρὸς Θεοῦ Χθονίου, ὃς ποταμοῦ Νομικίου ῥεῦμα διέπει, *Monumentum Patris. Dei Indigetis, qui Numici amnis undas temperat.* Author *de Origine gentis Romanæ* = *Æneas invicem copias eduxit circa Numici fluminis ſtagnum .... nunquam deinde compa-*

(*a*) Plut. in Pyrrho. Tom. II. p. 26. n. 14. Edit. Francofurti ad Mœn. 1592. *Pyrrhus autem (inquit Plut.) in hoc rerum ſucceſſu maxime ad gloriam ſibi facere victoriam de Gallis judicans ſpolia de illis pulcherrima & ſplendidiſſima legit, inque templo Minervæ Itonidis ſuſpendit, hac inſcriptione:*

HOS. CLYPEOS. DONVM. TIBI. PALLAS. ITONI. MOLOSSVS
SVSPENDIT. PYRRHVS. DE. TRVCIBVS. GALATIS
DEVICTO. ANTIGONO. RES. NON. ITA. MIRA. FVERVNT
NVNC. BELLATORES. AEACIDAEQVE. MANENT

Pauſ. enim in Attic. 13. ed. inquit: *Prælii certe magnitudinem, & Pyrrhi victoriam, quanta fuerit, declarant Gallorum ſcuta in Itonia Palladis templo .... dicata cum epigrammate hujuſmodi:*

Τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰτωνίδι δῶρον Ἀθάνᾳ
Πύρρος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασεν Γαλατᾶν,
Πάντα τὸν Ἀντιγόνου καθελὼν στρατόν· οὐ μέγα θαῦμα·
Αἰχματαὶ καὶ νῦν, καὶ πάρος Αἰακίδαι.

Hos tibi Gallorum clypeos Rex donat, Itoni,
Pyrrhus, ab audaci rapta trophæa acie,
Viribus Antigoni fractis. Jam maxima in armis
Quæ fuit Æacidum gloria, ſemper erit.

(*b*) Annal. Tom. III.
(*) *Hexaſtica dicuntur epigrammata ſex verſibus conſtantia.*
(*c*) Lib. III.
(*d*) Lib. I.

comparaiſſe .... alii in fluvium decidiſſe .... alii vivum cum cælo abſumptum ..... itaque illi eo loco Templum conſecratum, appellarique placuit Patrem Indigetem. Sed Halicarnaſſei inſcriptio neque Templo, neque monumento convenit; ille pertinere vult ad monumentum ἡρῷον, ſed ipſemet hanc fidem evertit, ubi (*a*) paulo ante aſſerit, ſepulcra ad Æneam ſpectantia multis in locis videri, ac etiam extra Italiam, quo numquam fortaſſe venit. Dodonæ quoque fuiſſe æneos crateres cum titulis ab Ænea oblatos, narrat Halicarnaſſeus. Sed mirum, quod ipſi, aliiſque quamplu-ribus cura non fuerit inviſendi tam pretioſum κειμήλιον, necnon verba, characteresque deſcripſerint.

CAPUT II.

De Inſcriptionibus, quæ in veterum Latinorum Libris referuntur.

QUamquam Romana lingua ſerius, & a paucioribus Scriptoribus, quam Græca excoleretur, atque illuſtraretur, hi tamen, ac inſigniores præcipue, Græcos æmulati ſua volumina monumentis ex marmore, ac ære deprompţis exornare non defuerunt. Verum ſæpe accidit, quod ea imperfecta, vel ſenſum duntaxat exprimentia, aut dimidiata retulerint. Perquiremus igitur celebriores Auctores, loca eorum indicando, initiumque erit ab antiquis verſibus Saturniis, de quibus plures loquuntur Grammatici, quique a Briſſonio in Formulis adlati ſunt. Erant hi verſus abſque ulla quantitatis lege, ac interdum ſine ſyllabarum menſura, diverſimode conditi ad popularium aurium ſonum, & ex quadam verborum deſinentia diſtinguebantur a proſa. Verſus *inconditi* frequenter appellantur a Livio, ubi loquitur de militibus, qui jam ab antiquiſſimis temporibus hujuſmodi verſus in triumphis canebant. Uſurpatum eſt etiam hoc genus carminum poſt Romana tempora: nam ſimilia nobis occurrunt in membranis, & marmoribus medii ævi. Hujus rei duo inſignia exempla ſunt ea monumenta Veronenſia in meis *Complexionibus Caſſiodorii*, quibus mea opera acceſſit Veronæ deſcriptio tempore Pipini Regis elaborata, ut apud Currem, & Mabillonium extat. Sed profecto omne membrum diſtinguendum eſt in tres verſus, quia hoc pacto quiſque cognoſcet, quantum ejuſdem metrum reſpondeat illi ternario carmini, quod joculariter cecinere milites currum proſequentes in Cæſaris triumpho, & a Suetonio relatum (*b*). Quod agnoſcetur, ſi in priori membro corrigatur error, legendo *Iſidorius*. Recte quidem hujuſmodi verſus appellati ſunt *Rhythmici*: Nam de antiquis ait Servius, pro verſibus incomptis Virgilium in Georgica intellexiſſe *carmina Saturnio metro compoſita, quæ vulgares homines ſolo Rhithmo componere conſueverunt*. Ad Rhythmum verſus componere cauſſa fuit apud Græcos inferioris ævi fieri illos, qui *politici*, hoc eſt, populares nuncupabantur. A Rhythmo derivata eſt apud nos *rima*, quæ vox perperam uſurpari in vulgaribus linguis Caſaubono ad Perſium, ac Salmaſio in Hiſtoria Auguſta viſa eſt; cum alteri Rhythmus, id quod in Muſices arte melodiam, italice *aria* vocamus, alteri vero, quod orationem politam, & harmonicam facit, ſignificaſſe videretur. Verum heic *Rhythmus* nil aliud eſt, quam ſimiliter cadens, repetituſque ſyllabarum concentus, non vero ut fit in Muſica, ſed in ſimplici elocutione, aut recitatione. Unde evenit, ut hujuſmodi verſus componentibus, ad retinendam harmoniam vitiare ſenſum, ac verba mutilare non diſplicuerit. Propterea in ſepulcrali marmore Pacifici Veronenſis in fine verſus legitur: *plura inveniet*, pro *invenit*. Cum ad aures magis demulcendas cœpiſſent quadam arte in fine verſuum copulari verba, quæ in duabus ultimis ſyllabis conſtarent ex iiſdem literis, loco illarum, quæ habebant eamdem temporis brevitatem, ex harum finalium deſinentiarum affinitate, quæ vel neſcio quid materialis habent, ac Poeſeos voluptatem ex phantaſia, & intellectu ad aures ferunt, evenit, ut proprie, ac fere naturaliter utrumque hujuſmodi genus verſuum appellaretur *Rhythmus*, unde hæc Italica vox *rima* derivata eſt. Uſurpata etiam fuerunt Rhythmica carmina in publicis monumentis. Docet Atilius Fortunatianus, Romanos Saturniis verſibus expreſſiſſe ſua egregia facinora in Tabulis, quas ante triumphum in Capitolio affigebant. Hujuſmodi metro exſcripta erat epigraphe Æmilii Regilli a Livio (*c*) memorata, ac poſita anno Urbis DLXXV. pro victoria contra claſſem Antiochi reportata. Sed ex MSS. ad nos adeo detrita pervenit, ut deſperatæ lectionis ſit: omnia veſtigia tamen verſum nobis oſtendunt, qui multum ad proſam accedit.

Veniam modo ad Ciceronem Romanæ eloquentiæ principem. Hic declamans in Verrem, ſtatuas deauratas bis meminit, in quarum baſi grandioribus literis ſcriptum erat, fuiſſe in ſuum honorem *a Communi Siciliæ* (*d*) erectas, uti legitur in utroque loco in Editionibus Aldi, & Caroli Stephani: ſed legendum eſt a *Communi Siciliæ*; juxta Græcam formulam, quæ viſitur in nummis *a Communi Aſiæ, & Macedoniæ* cuſis. In ipſa quoque oratione utitur Inſcriptione ab aratoribus poſita, ac altera Syracuſis viſa, ubi Verres appellabatur Græce Σωτήρ, id eſt, *qui ſalutem dedit*, & apud nos *Salvator*. Hanc vocem

(*a*) Idem Dion. loc. cit.

(*b*) Vid. Suet. in Cæſ. c. 49. ubi ait: *Gallico denique triumpho milites ejus inter cætera carmina, qualia currum proſequentes joculariter canunt; etiam vulgatiſſimum illud pronuntiaverunt:*

Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem.
Ecce Cæſar nunc triumphat, qui ſubegit Gallias:
Nicomedes non triumphat, qui ſubegit Cæſarem.

(*c*) Lib. II.

(*d*) In Verr. IV.

animadvertit Cicero, tantam vim habere, ut latine unico verbo exprimi non poſſit. Refert etiam Cicero (*a*) id, quod continet epigraphe in baſi ſimulacri Dianæ ſcalpta, quod a Chartaginienſibus civitati Segelloměſſæ præreptum, Publius Scipio Africanus, Chartagine capta, ad ejus antiquum delubrum remiſerat. Et ſimiliter (*b*) quod Punicis literis inciſum erat in quibuſdam dentibus Elephantis immanis molis, cum Rex Maſſiniſſa religionis ergo ex Africa in Melitam ad illud antiquum Templum Junonis eos miſerat, a quo ejus Claſſis abſtulerat.

Adferuntur item a Tullio *Phil.* VI. tres Inſcriptiones L. Antonii: Quarum prima legitur in ejus equeſtri inaurata ſtatua his verbis: QVINQVE ET TRIGINTA TRIBVS PATRONO POPVLI ROM. Altera ab equitibus Romanis in equo Publico, qui item adſcribunt PATRONO: Tertia in iſta ſtatua Palmari, *de qua* (inquit Cicero) *ſi meliora tempora eſſent, non poſſem ſine riſu dicere*: L. ANTONIO IANI MEDII PATRONO. In Epiſtola Caſſii (*c*) ad Ciceronem habetur elogium inſcriptum in Cæſaris ſtatua in Roſtris poſita hoc modo: PARENTI. OPTIME. MERITO. & in alia ad Atticum (*d*) legimus titulum præcipuæ dignitatis ſolum ſub illis Scipionis ſine ullo nomine inciſum.

In Operibus Philoſophicis bis repetitum habetur epitaphium Atilii Calatini (*e*) quod conſtabat ex verſibus Jambicis comicis, licet Cicero memoriter referens eos mutilet. Duobus verſibus comprehenditur a Scaligero in Catalectis; ſed certum non eſt, ita in authographo extare. Nec exiſtimandum eſt, totum ibi epitaphium retineri. Nam Tullius, adlata unica ipſius ſententia, ſermonem abrumpit, dicens: *notum eſt totum ejus carmen inciſum in ſepulcro*. Exhibet quoque Tullius (*f*) ſepulcrale elogium, quod Ennius quatuor verſibus ſibi compoſuerat, atque diſtichon, cujus authorem facit Simonidem, Spartanorum monumento inſcriptum, in Thermopylis occiſorum (*g*). Si verſionem horum carminum a Tullio factam, Interpretes Herodoti, Licurgi Oratoris, Strabonis, ac Diodori obſervaſſent, quiſque eorum ſe liberare potuiſſet a labore ea latine vertendi, cum accuratior illius verſio haberi non poſſit. Item Cicero attulit Sardanapali epitaphium (*h*) a nobis jam ſupra adlatum, quod ipſe Rex incidi juſſit in buſto: item retulit initium tituli Scipionis Africani ab Ennio factum (*i*) cujus prioribus literis oſtendit antiquum morem Patriciorum Corneliæ Gentis, qui apud eos obtinuit, non cremandi, ſed ſepeliendi cadavera. Nam primus ex ea Gente fuit Sylla, qui igni voluit cremari, ne quis fortaſſe contra eum eadem inhumanitate ſæviret, quam ipſemet in Marium exercuit, exhumatis, ac diſperſis ejus cadaveris reliquiis.

Alibi monet (*k*) in Menſis argenteis (*), quæ in cunctis Syracuſarum delubris ſervabantur, more veteris Græciæ inſcriptum eſſe BONORVM DEORVM, uti indicaretur fuiſſe res ſacras; at Dionyſius Tyrannus uti ſe eorum bonitate velle dicebat, eaſque de omnibus templis auferri juſſit. Præterea ſcribit (*l*) „ Noſtris extra Portam „ Collinam ædem Honoris, & aram in eo loco „ fuiſſe, memoriæ proditum eſt, ad eam cum „ lamina eſſet inventa, & in ea ſcriptum MI- „ SERICORDIA HONORIS, ea cauſſa fuit ædis hu- „ jus dedicandæ, ſed cum multa in eo loco ſe- „ pulcra fuiſſent, exarata ſunt. „ Et quod eſt majoris momenti, legum fragmenta nobis adſervavit, ubi de ipſis legibus agit, & in Oratione pro Cluentio, & in Epiſtola ad Brutum, & in alia ad Atticum (*m*), miſſis duabus integris legibus ab eo excogitatis (*n*) compoſitiſque pro religione, & regimine, tum etiam aliis, in Libris Rethoricorum memoratis, ut inde quæſtionum judicialium exempla deſumeret. Similiter habentur contra Verrem (*o*) fragmenta ejus Edicti, quod erat utpote annua Lex in Prætura; aliorumque Edictorum verba in Philippica VI. & in Epiſtola ad Atticum, ubi de Scævola Jureconſulto, legendum eſt, *in quo libertatem cenſet Græcis datam*: ubi Editiones habent *ſibi cenſeat Græci*. Sed longe ditiores ſunt hi libri Senatusconſultorum. Apparet in Epiſtola Cœlii (*p*) & præſertim in Philippicis (*q*), ubi novem integra & prolixiora Senatusconſulta, & omnia magni momenti recitat Cicero, ſic ea proponens, uti promulganda ſentiebat. Ex eo etiam municipalia haberemus, cum perorando (*r*) recitare feciſſet nonnulla Ameriæ, & Capuæ, niſi ea a Librariis prætermitterentur: particula Decreti Syracuſanorum extat in Oratione VI. contra Verrem.

Cornelius Nepos in vita Pauſaniæ attulit latine illam Inſcriptionem, quam jam indicavi in Thucydide (*s*), & alteram in vita Epaminondæ, jam a nobis adlatam in referendo Appianum: ubi obſervandum eſt, quod neuter exhibet ipſa verba, ſed ſolum ſententias, imo cum aliqua

(*a*) Verr. VI.
(*b*) Verr. VII.
(*c*) Cicer. Lib. XII. Epiſt. 3.
(*d*) Attic. Lib. VI.
(*e*) De Finib. Lib. III, & de Senect.
(*f*) Tuſc. Lib. I.

ASPICITE O CIVES SENIS ENNII IMAGINIS FORMAM:
HIC VESTRVM PANXIT MAXIMA FACTA PATRVM.
NEMO ME LACRYMIS DECORET. NEC FVNERA FLETV
FAXIT: CVR? VOLITO VIVVS PER ORA VIRVM.

(*g*) Lib. cit. Tuſc.

DIC HOSPES SPARTAE, NOS TE HIC VIDISSE IACENTES,
OVM SANCTIS PATRIAE LEGIBVS OBSEQVIMVR.

(*h*) Tuſc. Lib. V.
(*i*) De Legib. Lib. II. *Declarat etenim Ennius* (ait Cicero) *de Africano*, HIC EST ILLE SITVS VERE; *nam ſiti dicuntur ii, qui conditi ſunt.*
(*k*) De Nat. Deor. Lib. III.
(*) Quæ erant Tabulæ, vel Aræ.
(*l*) Cic. de Leg. Lib. II.
(*m*) Attic. Lib. III.
(*n*) De Leg. Lib. II & III.
(*o*) Verr. III
(*p*) Cic. Epiſt. Fam. Lib. VIII.
(*q*) Phil. IV. V. VIII. X. XIV.
(*r*) Pro Roſcio. Pro Sextio.
(*s*) *Sed primum* (ait Cornelius Nepos) *in eo eſt reprehenſus, quod quum ex præda tripodem aureum Delphis poſuiſſet, epigrammate ſcripto, in quo erat hæc ſententia:*

SVO DVCTV BARBAROS APVD PLATEAS ESSE DELETOS,
EIVSQVE VICTORIAE ERGO APOLLINI DONVM DEDISSE.

aliqua varietate. Vitruvius (*a*) loquens de quodam fonte etiam a Plinio (*b*) memorato ita ſcribit: *In Arcadia vero civitas eſt non ignota Clitori, in cujus agris eſt ſpelunca, profluens aqua, quam qui biberint, fiunt abſtemii*; & refert epigramma ad eum fontem in lapide decem verſibus Græcis inſcriptum, ac illius ſententiam latine reddit (*). Item exhibet duos alios titulos verſibus quoque Græcis inſcriptos, qui duobus aliis fontibus miræ virtutis adpoſiti erant (*c*). Idem Vitruvius ad calcem Operis affert epigraphen a Diogneto militari machinæ poſitam, qua in Rhodi obſidione uſus eſt Demetrius Poliorcetes, verum illa Diogneti arte inutilis reddita fuit inimico (*d*).

Veniam ad Livium Romanæ Hiſtoriæ patrem (*e*), qui affert elogium ſepulcrale poſitum Acarnanis cæſis in prælio contra Ætolos; atque ſententiam exhibet, quæ ſubſecuta eſt votum Prætoris Prænestinorum (quem veriſimile eſt fuiſſe M. Anicium, non vero Manicium, ut in editis libris). Item alibi meminit eas, quæ duas ſacras oblationes referunt, alteram Cereri, Herculi alteram factam. Præterea verba etiam Plebiſciti affert, ac inter monumenta a Latinis Scriptoribus adſervata pereximium eſt fœdus non paucis conditionibus, ac legibus cum Antiocho Siriæ Rege, & Populo Romano initum (*f*). Dignæ, quæ obſerventur, ſunt quoque triumphales tabulæ, quas idem Livius (*g*) profert: quas ita nomino, ut genus earum diſtinguam, atque ob Fortunatiani auctoritatem, qui occaſione unius illarum affirmat, in more eſſe poſitum triumphantium in Capitolio hujuſmodi monumenta affigere. Videtur profecto ſub religionis, pietatiſque ſpecie perpetuari velle fama ob reportatas victorias, ſpolia erepta, ob hoſtium cæſorum, vel captorum numerum, atque propter omnes circumſtantias, quæ facinus conſpicuum reddere poterant. Harum prima ſuperimpoſita fuit foribus Templi Laribus Marinis erecti ex voto Æmilii Regilli, tempore prælii adverſus Antiochi claſſem. Lares Marinos Giraldus voluit eſſe Deos, qui navibus, ut domibus Communes Lares, præſunt. At hujuſmodi inſigne hiſtoricum monumentum adeo vitiatum eſt a librariis, ut minime reſtitui poſſet, niſi proprio marte illius magna pars suppleretur. Vox *Permarini* cum additione præpoſitionis eſt more Græcorum, quaſi διαθαλασσίοι. Scribi *Larium Permarinum* eſt juxta antiquum uſum Latinorum. Unde *Socium* pro *Sociorum* frequenter apud Livium. Laudatus Fortunatianus aſfirmat, hanc epigraphen conſtitiſſe ex verſibus Saturniis, licet hujuſmodi locus bis una cum ſupra memorato a Briſſonio (*h*), uti ex libris Artis Rhetoricæ deſumptus, in Editione imperfecta Pitei deſideretur. Attamen ego de hac inſcriptione, aliiſque a Donatiano (*i*) relatis ſubdubitarem, nec arbitror talem uſum fuiſſe communem, non ex eo tantum, quod heic nullum veſtigium appareat, verum etiam quia tali metro conſtare quidem non videmus alteram ſimilem tabulam ab Hiſtorico allatam, quæ non multo tempore diſtat a priore, & apud ipſum quaſi integra legitur: Poſita fuit in æde Matutæ Matris, ibique narratur expeditio Sempronii Gracchi adverſus Sardos.

Valerius Maximus (*k*) affert epitaphium, quod Scipio Africanus ſenior extra Urbem mortuus ſepulcro ſuo inſcribi juſſit: Quod ita ſe habet: INGRATA. PATRIA. NE. OSSA. QVIDEM. MEA. HABES. Meminit (*l*) alibi tres Homeri verſus a Zeuxe inſcriptos ſub Helena a ſe depicta, egregiam ſententiam illorum continentes, qui ejus forma capti fuere:

Οὐ Νέμεσις τρῶας τε, ἢ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιὸς
Τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν
Αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεαῖς εἰς ὦπα ἔοικεν.

Aſconius Pædianus refert epigraphem trium Marcellorum ſtatuis inſcriptam, ubi legitur, novies eos fuiſſe conſules. Ex his ultimus, qui ſic eam poſuit, honorem Patris ſemel conſulatus munere functi quadam pia arte ampliavit, dum parti-

(*a*) Vitruv. Lib. VIII. cap. 3.
(*b*) Plin. Lib. XXXI. cap. 2.

(*) SI TE, SIQVE PECVS, MEDIO SITIS ORBE DIEI
AD FONTIS (PASTOR) CLITORII ANDRA PREMAT,
INDE TVAM RESTINGVE SITIM, QVIN ET PROPE NYMPHAS
NAIADAS, OMNE TVVM TV QVOQVE SISTE PECVS.
MEMBRA LAVANDA TAMEN CAVEAS COMMITTERE LYMPHAE,
NE NOCEAT VINCTIS EBRIETATE NOTVS.
VITIBVS INFESTAS FVGE AQVAS, VBI NEMPE MELAMPVS
LVSTRAVIT DIRA PROETIDAS A RABIE.
ARCANAM ABSTERGENS MACVLAM, ET SE PROTINVS ARGIS
AD TETRICAE MONTES CONTVLIT ARCADIAE.

(*c*) Id. Vitruv. l. cit. *Item eſt in Inſula Chio fons,* (inquit cit. A.) *e quo qui imprudenter biberint, fiunt inſipientes, & ibi eſt epigramma inſculptum:*

SVNT DELIOI FONTIS LATICES DVLCESQVE BIBENTI.
SAXEVS ATTAMEN HINC ILLICO SENSVS ERIT.

Sufis etiam ad fonticulum ita ſcriptum:

HOSPES AQVAM CARNIS METVENDAM, INNOXIA MEMBRIS
SVMERE MORTALES VNDAS LAVACRA QVEANT.
SIN IMVM IN VENTREM NITIDAM DEIEGERIS VNDAM,
ADMOTIS TANTVM LABRA SVPREMA LICET,
PROTINVS IN TERRAM LABENTVR AB ORE MOLARES,
ET SEDES LINQVENT MANDIBVLAE VACVAS.

(*d*) Vitr. Lib. X. c. 22. pag. 442. Neapoli 1758. *Diognetus autem* (inquit Vitr.) *eam* (machinam) *Helepolim reduxit in urbem, & in publico collocavit, & inſcripſit:*

DIOGNETVS. E. MANVBIIS. ID
POPVLO. DEDIT. MINVS

(*e*) Lib. II. XXIII. & XXVI.
(*f*) Lib. XXVIII.
(*g*) Lib. XL. & XLI.
(*h*) De Form. Lib. I.
(*i*) Lib. de Metris.
(*k*) Lib. V. cap. 3.
(*l*) Lib. III. cap. 7.

ticipem eum fecit conſulatus ſui, ac avi, quo hic quintum, ille tertium functus erat.

Apud Senecam Rhetorem habentur plures leges in *Epitome*, ſeu *Excerptis controverſiarum*, ac præſertim in earum Fragmentis, quorum archetypa perierunt, ubi majorem earum partem ex Marmoribus, æneiſque Tabulis Græcarum Civitatum deſumptam videmus. Aliquot inſignes, ac parum aliunde notæ apud eumdem extant: Quæ ita ſe habent (*a*):

QVI COETVM ET CONCVRSVM FECERIT CAPITALE SIT.

Hujus meminit etiam Sulpicius Victor.

SACERDOS INTEGER SIT (*b*).

QVI FALSVM TESTIMONIVM DIXERIT, VINCIATVR APVD EVM IN QVEM DIXIT (*c*).

LICEAT ADVLTERIVM IN MATRE ET IN FILIO VINDICARE (*d*).

QVI SCIENS DAMNVM DEDERIT REDDAT QVADRVPLVM (*e*). QVI INSCIENS SIMPLUM.

MAIOR FRATER DIVIDAT PATRIMONIVM, MINOR ELICAT (*f*).

QVI VIM IN IVDICIO FECERIT CAPITE PVNIATVR (*g*).

SACRILEGO PRAECIDANTVR MANVS (*h*).

QVI PATREM PVLSAVERIT, MANVS EI PRAECIDANTVR (*i*).

HOMICIDA INSEPVLTVS ABIICIATVR (*k*).

Aliquarum Legum heic magis diſtincta habetur notitia, quam in aliis Scriptoribus. Nam a Demoſthene, Theone, & Libanio diſcimus fortuitam, necnon involuntariam cædem exilio puniri: verum ex argumento duarum Senecæ Declamationum habetur, hujuſmodi exilium ad quinquennium ſolum extendi.

Docet Marcellinus ad Hermogenem, lege ſancitum fuiſſe, ut Sacerdotes virgines eſſent. Sed a Seneca diſcimus, etiam oportere natas eſſe, & educatas a caſtis (*l*).

(*a*) In Excerpt. Lib. III. Controv. VIII. pag. 720. Venetiis apud Babam 1643.
(*b*) Lib. IV. Controv. II. pag. 728.
(*c*) Excerpt. Lib. V. Controv. IV. pag. 740.
(*d*) Controv. Lib. IV. pag. 365.
(*e*) Excerpt. Lib. V. Controv. V. pag. 741.
(*f*) Excerpt. Lib. VI. Controv. III. pag. 748.
(*g*) Excerpt. Lib. VI. Controv. V. pag. 751.
(*h*) Excerpt. Lib. VI. Controv. II. pag. 768.
(*i*) Excerpt. Controv. Declamat. IV. pag. 780.
(*k*) Excerpt. Lib. VIII. Controv. IV. pag. 780.
(*l*) *Sacerdos caſta e caſtis, pura e puris ſit.* Excerpt. Controv. Lib. I. Declamat. II. pag. 691.
(*m*) Lib. VI. cap. 3. de Benefic.
(*n*) Epiſt. LXXVII. & LXXXIX.
(*o*) Lib. VII. cap. 48.
(*p*) Aurum coronarium erat illud, quod coronarum loco Imperatoribus dari ſolebat; ſeu ea pecunia, quam provinciales dabant Romanis Magiſtratibus prætexto coronæ inde faciendæ. Vid. Cic. de Leg. Agr. c. 22. Roſin. pag. 810. col. 1.
(*q*) Lib. XXI. cap. 3.
(*r*) Lib. III. c. 20 *Non alienum* (inquit Plinius) *videtur hoc loco ſubjicere inſcriptionem e Trophæo Alpium, quæ talis eſt:*

Pulcrum apud Senecam Philoſophum (*m*) cujuſdam dictum: *Hoc habeo quodcumque dedi*, ad benefaciendi fructum exprimendum, ex Epicureo Sardanapali Titulo deſumptum, cujus verſio habebat *quodcumque edi*. Idem (*n*) in Epiſtolis affert verſum antiqui Epitaphii Doſſeni, quo probat uſum vocis τὸ *Sophia*; ibique habet ſententiam illius Statiliæ, quæ ætate Claudii vixit, uti ex Plinio (*o*): Ubi Clementiam exaltat, diſci poſſe videtur, quomodo verba OB CIVES SERVATOS coronis civicis inſcriberentur, atque exinde tranſierint in Numiſmata: nam monet, nullum ornamentum magis convenire Principi, quam coronam cum hac inſcriptione. Hujuſmodi coronas credi poſſet fuiſſe antiquitus ex quercu, poſtea ex pretioſo ære factas ad formam prioris querceæ, ſicut Imperatorum triumphales primitus ex lauro, & exinde ex auro ad figuram lauri conſtabant, quæ ſubinde in pecuniæ tributum, quod aurum coronarium (*p*) appellabatur, converſæ fuerunt. Idque eo magis viguit poſt tempora Craſſi Divitis, qui morem induxit faciendi coronas ad inſtar foliorum ex auro & argento (*q*). At Plinius teſtari videtur, honore tantum, utpote auro nobiliori, illius meritum, qui civem ſervaſſet, compenſari continuatum fuiſſe. Ubi ludit ſupra mortem Claudii, refert duo ficta, & jocoſa Senatuſconſulta, alterum, ut inter Deos adnumeretur, alterum, ut ab illis expellatur.

Plinius (*r*) nobis adſervavit inſigne monumentum totius Antiquitatis, dum accurate exſcripſit, ac in ſuo magno Opere retulit celebrem Inſcriptionem Alpinarum Gentium ab Auguſto devictarum. O quantum in minori Hiſtoriæ, ac pulcherrimarum rerum caligine verſaremur, ſi pleraque id genus monumenta ad nos tranſmiſerint Scriptores! De tali eximio Titulo loquendi locus erit alibi, ubi ſermo erit de ſimili Epigraphe, & majoris precii fortaſſe, nunquam lecta, aut obſervata, quæ integra in grandi Securii arcu viſitur.

Præclara eſt etiam votiva Tabula Pompeii Magni, Minervæ adpoſita in ejus Delubro, quam idem Plinius (*s*) dederat. Tum etiam celebris

eſt

IMPERATORI . CAESARI . DIVI . FIL.
AVG. PONTIFICI . MAXIMO . IMP.
XIIII. TRIBVNITIAE . POTESTATIS
S. P. Q. R. QVOD . EIVS . DVCTV . AVSPICISQVE
GENTES . ALPINAE . OMNES
QVAE . A . MARI . SVPERO . AD . INFERVM
PERTINEBANT . SVB . IMPERIVM
POP. ROMANI . SVNT . REDACTAE

(*s*) Lib. VII. cap. 26.

CN . POMPEIVS . MAGNVS . IMPER . BELLO . XXX.
ANNORVM . CONFECTO . FVSIS . FVGATIS
OCCISIS . IN . DEDITIONEM . ACCEPTIS . HOMINVM
VICIES . SEMEL . CENTENIS . LXXXIII . M.
DEPRESSIS . AVT . CAPTIS . NAVIBVS . DCCCXLVI .
OPPIDIS . CASTELLIS . M. D. XXXVIII . IN . FIDEM
RECEPTIS . TERRIS . A . MAEOTIS
LACV . AD . RVBRVM . MARE . SVBACTIS
VOTVM . MERITO . MINERVAE

eſt ejus Triumphi Præfatio (*a*), quæ in marmore aut ære in Capitolio quoque dedicata creditur. Hæ duæ epigraphes partim ſupplemento ſunt deperditis Livii voluminibus, ac nobis innuunt Romanorum victorias, Pompeii expeditiones annorum triginta ſpatio factas, devictorum hoſtium, Navium, & Urbium numerum, atque ſubactarum Nationum, Regnorum, Provinciarumque nomen.

Tria præcepta Delphis conſecranda aureis literis, quæ ſunt hæc: *Noſſe ſe quemque*: & *Nihil nimium cupere: Comitemque æris alieni, atque litis eſſe miſeriam*, Plinius monet (*b*) non ex Oraculo, ſed ex Chilone Lacedæmonio dimanaſſe. Græca autem apud eumdem Plinium extat inſcriptio Nauſicratis ex ænea Tabula excerpta, tum etiam temporis ob antiquitatem inſignis, quæ in publica Bibliotheca ſervabatur, & ex qua laudatus Author æſtimabilem hauſit notitiam, quod vetuſtiores Græcæ literæ vix fuerint a Latinis diſſimiles. Mitto Epitaphii ſententiam illius, qui propter Medicorum frequentiam obierat (*c*). Aſt non prætereaṁ nobile carmen fontibus calidis in Ciceronis villa eruptis inſcriptum, & a Laura Tullio, qui fuit unus e libertis ejus, compoſitum, quod Plinius exſcripſit, ac retulit (*d*) *dignum* (inquiens) *ubique, & non ibi tantum legi*. Idem præterea refert (*e*) dedicationem Ædis Concordiæ inciſam in tabella ærea, & ſcribit: *Eam Ædem* CIV. *annis poſt Capitolinam dedicatam*. Tres ſubinde titulos memorat (*f*) in ſtatua juxta roſtra Herculis tunicati, diverſis temporibus, & ob diverſas cauſas exaratos. Egregium monumentum eſt vetuſtum epigramma, quod viſebatur in pictura Ardeatis templi, antiquis literis latinis, teſte Plinio (*g*) ſcriptum; ex quo oſtenditur, ipſarum formam antiquitus fuiſſe aliquantum diverſam a noſtris. Aliquibus operibus præterea Cereris ædis inſcripti erant verſus Græci, quibus ipſorum auctores indicabantur (*h*).

Animadvertendum eſt, Lipſium, & Dempſterum, neſcirem qua ratione, uti epigraphen a Plinio relatam, afferre narrationis partem, quam Plinius habet de ſtrenuitate Lucii Dentati.

Meminit Paterculus Lib. II. inſcriptionis Dianæ fano poſitæ ad Tiphatam montem inter Capuam, & Nolam extenſum, ex qua apparebat, Syllam, ob partam ibi victoriam, ipſi Deæ omnes circumjacentes agros una cum ſalutiferis balneis, ac eo tempore illuſtribus, fuiſſe largitum. Heic obſervandum eſt, hujuſmodi æneum monumentum delubri januis affixum fuiſſe: quamvis conſtet, Lipſium in emendatione hujus depravati loci arbitratum eſſe, æneam tabulam intus cuſtodiri, ideoque ab Inſcriptione januæ poſitæ differre.

Apud Tacitum reperitur epigramma a Germanico inſcriptum trophæo, quod poſt debellatas nationes Rhenum inter, & Albim erexerat (*i*). Apud eumdem habetur etiam id, quod ſcriptum erat in Pyramidibus, juxta interpretationem ab uno ex Ægyptiis Sacerdotibus ipſi Germanico factam: Ubi inquit: *Mox viſit* (Germanicus) *veterum Thebarum magna veſtigia, & manebant ſtructis molibus literæ Ægyptiæ, priorem opulentiam complexæ: juſſuſque e ſenioribus ſacerdotum, patrium ſermonem interpretari, referebat, habitaſſe quondam ſeptingenta millia ætate militari: atque eo cum exercitu regem Rhamſen* (aliis Rhameſen) *Libya, Æthiopia, Medisque & Perſis, & Bactriano, ac Scythia potitum, quaſque terras Syri, Armeniique, & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio tenuiſſe. Legebantur & indicta gentibus tributa, pondus argenti, & auri, numerus armorum, equorumque, & dona templis ebur atque odores, quaſque copias frumenti, & omnium utenſilium quæque*

uatio

(*a*) Plin. loc. cit. ait: *Triumphi vero quem duxit* ad III. Kal. Octob. M. Meſſala M. Piſone Coſſ. præfatio hæc fuit:

CVM. ORAM. MRRITIMAM. A. PRAEDO
NIBVS. LIBERASSET. ET. IMPERIVM
MARIS. POPVLO. ROMANO. RESTITVIS
SET. EX. ASIA. PONTO. ARMENIA.
PAPHLAGONIA. CRPPADOCIA. CILICIA
SYRIA. SCYTHIS. IVDAEIS. ALBANIS
IBERIA. INSVLA CRETA. BASTERNIS
ET. SVPER. HAEC. DE. REGIBVS
MITRIDATE. ATQVE. TIGRANE
TRIVMPHAVIT

(*b*) Lib. VII. cap. 32.
(*c*) Lib. XXIX. cap. I.
(*d*) Lib. XXXI. cap. 2.

QVO TVR, ROMANAE VINDEX CLARISSIME LINGVAE,
SYLVA LOCO MELIVS SVRGERE IVSSA VIRET,
ATQVE ACADEMIAE CELEBRATAM NOMINE VILLAM
NVNC REPARAT CVLTV SVB POTIORE VETVS:
HEIC ETIAM APPARENT LYMPHAE NON ANTE REPERTAE,
LANGVIDA QVAE INFVSO LVMINA RORE LEVANT:
NIMIRVM LOCVS IPSE SVI CICERONIS HONORI
HOC DEDIT, HAC FONTES CVM PATEFECIT OPE.
VT, QVONIAM TOTVM LEGITVR SINE FINE PER ORBEM,
SINT PLVRES, OCVLIS QVAE MEDEANTVR AQVAE.

(*e*) Lib. XXXIII. cap. I.
(*f*) Lib. XXXIV. cap. 8. *In hac* (ſtatua) *tres ſunt tituli* (inquit Plinius) *L. Luculli Imp. de manubiis: alter pupillum Luculli filium ex S. C. dedicaſſe; tertius, T. Septimum Sabinum Ædilem Curulem ex privato in publicum reſtituiſſe.*
(*g*) Lib. XXXV. cap. 10.

Dignis digna loca picturis condecoravit,
Reginæ Junonis ſupremæ conjugis templum,
M. Ludius Elotas Ætolia oriundus,
Quem nunc & poſt ſemper ob artem hanc Ardea laudat.

(*h*) Vid. Plin. Lib. cit. cap. 12. ubi ita ſcribit: *Plaſtæ laudatiſſimi fuere Damophilus & Gorgaſus, iidemque pictores: qui Cereris ædem Romæ ad Circum Max. utroque genere artis ſuæ excoluerunt, verſibus inſcriptis græce, quibus ſignificaverunt, a dextera opera Damophili eſſe, a parte læva Gorgaſi.*
(*i*) Vide Tacitum Annal. Lib. II. pag. 118. Edit. Lugdun. apud Gryphium 1584. ubi legitur: *Laudatis pro concione victoribus, Cæſar congeriem armorum ſtruxit ſuperbo cum titulo:* DEBELLATIS INTER RHENVM ALBIMQVE NATIONIBVS EXERCITVM TIBERII CAESARIS EA MONIMENTA MARTI ET IOVI ET AVGVSTO SACRAVISSE. *De ſe nihil addit metu invidiæ, an ratus conſcientiam facti ſatis eſſe.*

natio penderet, haud minus magnifica, quam nunc vi Parthorum, aut potentia Romana juventur. Ex Tacito quoque habemus, ubi loquitur de honoribus Germanico poſt mortem decretis, quod ad ejus honorem *arcus additi Romæ, & apud ripam Rheni, & in Monte Syriæ Amano cum inſcriptione rerum geſtarum*, ac mortem ob Rempublicam obiiſſe. Extat etiam apud eumdem (*a*) Pontificum Decretum de libertate egrediendi ex Urbe, quam habebat Flamen Dialis, atque a Tiberio narratum. Ac alibi apud laudatum Hiſtoricum habentur ea, quæ a Senatu decreta ſunt adverſus Fautorum Hiſtrionum laſciviam. *De modo lucaris* (inquit idem) (*b*) *& adverſus laſciviam Fautorum multa decernuntur, ex quis maxime inſignia. Ne domos Pantomimorum Senatus introiret*: ne egredientis in publicum equites *Romani cingerent: aut alibi, quam in Theatro ſpectarentur, & ſpectantium immodeſtiam exilio mulctandi poteſtas prætoribus fieret.* Referuntur quoque a Tacito (*c*) verba Scevini pugioni inſcripta, quo ipſe Neronem occiſurus erat, quique poſtea, conjuratione detecta, apud Capitolium ſacratus fuit. Similiter ea, quæ Caii Caſſii imagini ſubſcripta erant, tum quæ ſacello, ac Jovis templo Domitianus exarari mandaverat (*d*). Præterea memorat noſter Hiſtoricus, famam eſſe, quod in Germania ad Rhenum ara fuerit reperta Ulixis Laertis filii nomine inſcripta. *Ceterum*, ait Tacitus (*e*), *& Ulixem quidam opinantur longo & illo fabuloſo errore in hunc Oceanum delatum adiiſſe Germaniæ terras, Aſciburgiumque, quod in ripa Rheni ſitum, hodieque incolitur, ab illo conſtitutum, nominatumque* ἀσκιπύργιον. *Aram quin etiam Ulixi conſecratam, adjecto Laertæ patris nomine, eodem loco olim repertam: monumentaque, & tumulos quoſdam Græcis literis inſcriptos in confinio Germaniæ, Rhætiæque adhuc extare. Quæ neque confirmare argumentis, neque refellere in animo eſt: ingenio ſuo quiſque demat, vel addat fidem.*

Ex Suetonio (*f*) conſtat, fuiſſe legem apud Romanos, qua ab honorum petitione abſentes amovebantur, ac M. Claudium Marcellum Conſulem, qui eam tulerat, nequidem Cæſarem per oblivionem excepiſſe, ut inquit Suetonius l. cit. *Acciderat autem, ut is* (M. Claudius Marcellus Coſ.) *legem de Jure Magiſtratuum ferens eo capite, quo a petitione honorum abſentes ſubmovebat, ne Cæſarem quidem exciperet per oblivionem: ac mox lege jam in æs inciſa, & in ærarium condita, corrigeret errorem.* Apud eumdem (*g*) fit mentio Edictorum Bibuli, *quibus proſcripſit collegam ſuum, Bithynicam reginam, eique regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum.* Meminit etiam trium Edictorum Auguſti (*h*), alteriuſque Caligulæ (*). In libro Rhetorum illuſtrium habetur Senatuſconſultum, & Cenſorum edictum. Idem Hiſtoricus (*i*) ſatyricos titulos exhibet ab conjuratis ſubſcriptos L. Bruti ſtatuæ, itemque illos ſub ipſius Cæſaris ſtatua poſitos, & aliam epigraphen eidem jam mortuo a Plebe factam (*k*); eamque etiam a Nurſinis poſitam Mutinæ interemptis (*l*), ac alteram inſcriptionem refert Auguſti imagini ab ignoto Actore appoſitam.

Memorat præterea ex auctoritate Plinii Secundi in *Treviris vico Ambiatino ſupra Confluentes: aras ibi oſtendi inſcriptas ob Agrippinæ puerperium* (*m*). Itemque in Suetonio leguntur epigraphes contra Claudium factæ, & illæ in honorem L. Vitellii (*n*) pro Roſtris, ac aliæ Patri Veſpaſiani (*o*) poſitæ, ac ea tandem in quodam Domitiani arcu exarata (*p*). Neque prætermittenda ænea Tabula, quæ Suetonio ſinceræ inconſulto viſa eſt, ubi ait (in Cæſ. 81.): *Sed Cæſari futura cædes evidentibus prodigiis denunciata eſt. Paucos ante menſes quum in colonia Capua deducti lege Julia coloni, ad extruendas villas ſepulcbra vetuſtiſſima disjicerent, idque eo ſtudioſius facerent, quod aliquantum vaſculorum operis antiqui ſcrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur Capys conditor Capuæ ſepultus, inventa eſt, conſcripta literis, verbiſque Græcis, hac ſententia*: Quando oſſa Capyis detecta eſſent, fore ut Julo prognatus manu conſanguineorum necaretur, magniſque mox Italiæ cladibus vindicaretur. *Cujus rei, ne quis fabuloſam, aut commentitiam putet, auctor eſt Cornelius Balbus, familiariſſimus Cæſaris.*

T. Petronius Arbiter (*q*) Inſcriptionem fingit Trimalcioni poſitam in ferrato Roſtro navis Triclinii januis affixo, & ſepulcralem alteram a ſeipſo ſibimetipſi conditam: utraque veterum marmorum formulis, quæ remanſerunt, reſpondent

(*a*) Annal. Lib. III.
(*b*) Lib. I. pag. 74. 75.
(*c*) Annal. Lib. XV. pag. 488. ubi ait Tacit. *Tum decreta dona & grates Diis decernuntur &c. Ut Templum Saluti extrueretur, eo loci, ex quo Sceviniis ferrum promſerat. Ipſe eum pugionem apud Capitolinum ſacravit, inſcripſitque:* IOVI VINDICI.
(*d*) Tacit. Hiſt. Lib. III. pag. 605. cit. edit. ubi de Domitiano, ſcribit: *Ac potiente rerum patre, disjecto æditui contubernio, modicum ſacellum* IOVI CONSERVATORI, *aramque poſuit caſuſque ſuos in marmore expreſſit. Mox imperium adeptus* IOVI CVSTODI *Templum ingens, ſeque in ſinu Dei ſacravit.*
(*e*) De Morib. Germ. pag. 798.
(*f*) In Cæſar. cap. 28.
(*g*) In Cæſar. cap. 49.
(*h*) In Aug. 28. 31. 45.
(*) In Calig. cap. 25.
(*i*) In Cæſar. 80. *Subſcripſere* (inquit Suetonius) *quidam L. Bruti Statuæ:* VTINAM VIVERES.
Item ipſius Cæſaris Statuæ:

BRVTVS QVIA REGES EIECIT COS. PRIMVS FACTVS EST.
HIC QVIA COSS. EIECIT REX POSTREMO FACTVS EST.

(*k*) (In Cæſar. 85.) *Plebs ſtatim a funere ad domum Bruti & Caſſii cum facibus tetendit &c. Poſtea ſolidam columnam prope XX. pedum lapidis Numidici in Foro ſtatuit, ſcripſitque* PARENTI PATRIAE. *Apud eam longo tempore ſacrificare, vota ſuſcipere, controverſias quaſdam, interpoſito per Cæſarem jurejurando, diſtrahere perſeveravit.*
(*l*) In Aug. 12. *Ex quo magis*, ait Suetonius, *pœnitentiam prioris ſectæ approbaret, Nurſinos grandi pecunia, & quam pendere nequirent, mulctatos, extorres egit oppido: quod Mutinenſi acie interemptorum civium tumulo publice extructo adſcripſerant,* PRO LIBERTATE EOS OCCVBVISSE.
(*m*) In C. Cæſ. Caligu. 8.
(*n*) In Vitell. 3. *Defunctum Senatus publico funere honoravit; item ſtatua pro Roſtris, cum hac inſcriptione:* PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM.
(*o*) In Veſp. 1.
(*p*) In Domit. 13. *Janos, arcuſque cum quadrigis & inſignibus triumphorum per regiones Urbis tantos ac tot extruxit:* ut cuidam græce inſcriptum arcui ſit, ARKEI, ET CALVITIVM.
(*q*) Cap. 30. & 72.

dent multo plus, quam illæ epigraphes, quæ apud Scriptores habentur. Erravit Reineſius cenſens, ſecundæ inſcriptionis clauſulam bonam ætatem non redolere, neque Petronium eſſe illius auctorem. At ego eam reperiri oſtendam in ſinceris tum Græcis, tum Latinis lapidibus. Ad rem noſtram non faciunt tituli pluries ab hoc lepido Scriptore allati, utpote nec in marmore, nec in ære inciſi. Quintilianus (*a*) aliquot leges attulit, & præſertim in Libro VII. (*b*), & nonnullarum ex his non fit alibi mentio.

E Sex. Julii Frontini commentario de Aquæductibus a V. Cl. Marchione Joh. Poleno nuper edito, ac ſumma eruditione, doctrinaque inluſtrato ſex Senatuſconſulta accepimus, quæ permagni facienda ſunt: itidem ex eo habemus caput Imperialis decreti, duas particulas legum, ac in fine integram legem a Conſule promulgatam, & a Populo latam, quæ inter præclara, quæ ſuperſunt monumenta, recenſeri poteſt.

Apud Plinium Juniorem in Epiſtolis (*c*) exſtat bis repetitum Virginii Rufi hiſtoricum epitaphium, qui Neronis tempore Julii Vindicis teſtamentum repreſſit: necnon bis (*d*) illud Pallantis epitaphium celebris Liberti Claudii Cæſaris.

Præterea apud eumdem (*e*) Senatusconſulti verba reperiuntur, quo prohibebatur, jurejurando interpoſito, Patronorum operam mercenariam eſſe, ac alterius Legis circa modum ferendi ſententiam in Senatu (*f*), non per ſuffragia, ſed per itionem eorum, qui ad unam, vel alteram partem tranſibant.

Capita Legis Pompeii, quæ poteſtatem dabat Bithyniis alios eorum civitate donandi, viſerentur ad calcem ejuſdem Epiſtolæ ad Trajanum, niſi veterum librariorum oſcitantia periiſſent. At profecto in alia Epiſtola (*g*) occurrit integrum edictum Nervæ, ac ejuſdem reſcriptum una cum duobus Reſcriptis Domitiani. Aul. Gellius (*h*) nobis adſervavit *trium Poetarum illuſtrium epigrammata CN. Nævii, Plauti, M. Pacuvii, quæ ipſi fecerunt: & incidenda ſuo ſepulcro reliquerunt:*

Naevii.

MORTALIS IMMORTALIS FLERE SI FORET FAS:
FLERENT DIVAE CAMOENAE NAEVIVM POETAM.
ITAQVE POSTQVAM EST ORCINO TRADITVS THESAVRO;
OBLITEI SVNT ROMAE LOQVIER LATINA LINGVA.

Plauti.

POSTQVAM MORTE DATV'ST PLAVTVS, COMOEDIA LVGET;
SCENA EST DESERTA. DEIN RISVS, LVDV', IOCVSQVE,
ET NVMERI INNVMERI SIMVL OMNES COLLACRVMARVNT.

Pacuvii.

ADOLESCENS, TAMEN ETSI PROPERAS, HOC TE SAXVM ROGAT,
VTEI AD SE ASPICIAS: DEINDE QVOD SCRIPTV'ST LEGAS.
HIC SVNT POETAE MARCEI PACVVIEI SITA
OSSA. HOC VOLEBAM NESCIVS NE ESSES. VALE.

Item aliud epigramma exhibet idem Gellius (*i*), *quod M. Varro in Lib. de Imaginibus primo, Homeri imagini appoſuit:* & omittens id, quod ſimulacris Fori Trajani ſubſcriptum erat, refert verſio-

(*a*) Lib. III. cap. 6.
(*b*) Cap. 1. 6. 7 8.
(*c*) Lib. VI. Epiſt. 10. pag. 153. edit. Lugd. 1551. & Lib. IX. Epiſt. 19 pag. 238.

HIC SITVS EST RVFVS, PVLSO QVI VINDICE, QVONDAM
IMPERIVM ASSERVIT NON SIBI SED PATRIAE.

(*d*) Lib. VII. Epiſt. 28. pag. 197. edit. cit. & Lib. VIII. Epiſt. 6. pag. 204. *Eſt via Tiburtina intra primum lapidem (inquit Plin.) monumentum Pallantis ita inſcriptum:*

HVIC SENATVS OB FIDEM PIETATEMQVE
ERGA PATRONOS, ORNAMENTA PRAETORIA DECREVIT. ET SESTERTIVM CENTIES QVINQVAGIES. CVIVS
HONORE CONTENTVS FVIT.

(*e*) Lib. V. Epiſt. XXI.
(*f*) Lib. VIII. Epiſt. XIV.
(*g*) Lib. X. Epiſt. CXV.
(*h*) Lib. I. cap. XXIV. pag. 102. & ſeq. edit. Lugd. Batav. 1566.
(*i*) Lib III cap. II. pag. 244. cit. edit.

CAPELLA. HOMERI. CANDIDA. HAEC. TVMVLVM. INDICAT
QVOD. HAC. AETAE. MORTVO. FACIVNT. SACRA

verſionem a Tullio factam epigraphis ab Hectore prolatæ apud Homerum (a).

Præterea non paucæ leges apud hunc cruditum Scriptorem reperiuntur: una ſcilicet Numæ (b), nonnullæque XII. Tabularum (c), Senatuſconſultum ad indaganda prodigia factum M. Antonio A. Poſthumio Coſſ. (d), aliud adverſus Philoſophiæ, ac Rethorices Profeſſores, duo Tribunitia Pleb. decreta cum ipſis verbis relata, ex publicis Annalibus ſumpta (e): verba edictorum Ædilium, & Prætoris (f), quorum unum antiquiſſimum eſt, ac Cenſorum alterum A. V. C. DCLXII. adverſus Latinos Rethores latum.

Apud Cenſorinum, ubi de antiqua diei ſuppuratione, ac diviſione loquitur, Plebiſcitum extat a Marco Plectorio Tribuno latum, quo ſancitum eſt, ut Prætor Urbanus a duobus lictoribus ſtiparetur, ac jus redderet uſque ad Solis occaſum.

In Hiſtoria Auguſta Ælius Spartianus (g) nobis exhibet Epigrammatis Græci verſionem inſcripti ſimulacro Peſcennii Nigri ex Thebaico marmore facto, uti ex ultimi dyſtichi ſententia deprehenditur. In Jul. Capitolino (h) reperitur titulus Miſitheo Socero Gordiani III. a Senatu decretus una cum triumphali curru quatuor equis juncto, non vero ſex, aut decem, ut Salmaſius, & Gruterus ad hunc locum opinantur: dum is erat triumphorum mos, idque *quadrigæ* nomen importat (i).

Eſt in eadem vita Gordiani titulus (k), cujus marmor ſi adhuc extaret, auro pretioſius haberetur, dum *Græcis*, *Latinis*, *Perſicis*, *Judaicis*, & *Ægyptiacis literis exaratus erat*, *ut ab omnibus legeretur &c.* *Quem titulum*, (inquit Capitolinus) *evertiſſe Licinius dicitur eo tempore*, *quo eſt nactus imperium*, *quum ſe vellet videri a Philippis originem trahere*.

Valeriani (l), Salonini (m), duorumque Victorinorum (n) titulos Trebellius Pollio nobis adſervavit. Salonini titulum non ſatis feliciter a Caſaubono, & Salmaſio emendatum arbitror, dum nihil in eo immutari opus eſſe videatur, & eo magis, ſi marmor a Panvinio, & Grutero relatum, genuinum ſit reputandum, ubi Imperator ille, uti in Trebellio Pollione, ita nominatur. Græcum epigramma ſepulcrale Aureoli Tyranni apud Gruterum (163. 2.) ex Alciati Ms. affertur exſcriptum ex lapide uti tunc exiſtente in agro Mediolanenſi.

Pollio (o) illius Latinam verſionem affert a quodam

(a) Lib. XV. cap. 6.

HIC SITVS EST, VITAE IAMPRIDEM LVMINA LINQVENS,
QVI QVONDAM HECTOREO PERCVLSVS CONCIDIT ENSE.
FABITVR HOC ALIQVIS, MEA SEMPER GLORIA VIVET.

(b) Lib. IV. cap. 3.
(c) Lib. VI. cap. 7. Lib. XV. cap. 13.
(d) Lib. IV. cap. 6.
(e) Lib. VII. cap. 19.
(f) Vid. Lib. III. c. 18. Lib. IV. c. 2. & Lib. X. c. 15. &c.
(g) Hiſt. Aug. T. I. pag. 679. Lugd. Batav. Ex Officina Hackiana 1671. En Græcum epigramma ex Caſauboni notis in Ælium Spartianum loc. cit.

Αἰγυπτιακὸς ὅρος ὁ Μέλας μέγα δεῖμα, πάρεστι,
Θηβαΐδος πρόμαχος, χρύσεια πάντα θέλων:
Τὸν βασιλεῖς τ' ἔθνη φιλέουσι, καὶ ἡ χρυσῆ Ῥώμη.
Τὸν τ' Ἀντωνίνοις παρθεμέναι φίλον.
Οὔνομά οἱ Μέλας. ἐστὶ λίθος μέλας· ὅς καὶ εἰς ἕνα
Ἤδη συμφῶς ὅλῃ ἄρρα γίνεται φυῇ.

Quod latine hanc habet ſententiam ex Spartiano:

Terror Ægyptiaci Niger aſtat militis ingens,
Thebaidos ſocius, aurea ſæcla volens.
Hunc reges, hunc gentes amant, hunc aurea Roma:
Hunc Antoninis charus & imperio.
Nigrum nomen habet, Nigrum formavimus ipſi,
Ut conſentirent forma metalla tibi.

In primo verſu pro *Militis* legitur *limitis* cum Joh. Savarone. *Invenerītne Spartianus* (inquit Caſaub. l. c.) *Græcum hoc Epigramma in Latinum verſum, an ipſe verterit, ex ejus verbis cognoſci non poteſt.*

(h) Lib. I. T. II. pag. 188 in Vit. Gordiani III. Et titulus eſt hujuſmodi: MISITHEO EMINENTI VIRO, PARENTI PRINCIPVM. (*) PRAETORII PRAEFECTO ET TOTIVS VRBIS TVTORI REIP. S. P. Q. R. VICEM REDDIDIT.

(*) *Prætorii Præfecto & totius Urbis*, „ Pone ſcribendum ORBIS, „ quod etſi magnificentiſſimum eſt, non majus tamen „ quam quod ſequitur TVTORI REIP. „ Ita Caſaubonus in Not. cit. Edit. pag. 122. n. 5. Salmaſius vero ad hunc locum cit. pag. inquit: *Hæc non ſunt nauci*, *ſed nec orbis magis placet*, *quod ſubſtituunt viri Docti*, *niſi quis ita legendum contendat*: PARENTI PRINCIPVM. PR. PR. TOTIVS ORBIS. TVTORI. *Sed magis eſt ut reſtituendum putem* MISITHEO EMINENTI VIRO. PARENTI PRINCIPVM. PRAETORII PRAEFECTO TVTORI REIP. *deletis illis*, ET TOTIVS VRBIS, *quæ nec agnoviſſet vetus inſcriptio*, *quæ Romæ extat*, *quamque ad hunc locum produxit vir ſummus Caſaubonus*: *eam inſcriptionem puto eamdem eſſe quæ hic a Capitolino refertur*. *Nihil vero illi veteri lapidi deeſſe arbitror*, *niſi hæc duo verba*, VICEM REDDIDIT.

(i) Apud Ludovicum Debiel *Utilit. Rei Nummariæ Vet. Viennæ Auſtriæ* 1733. pag 72. extat nummus Gordiani III. in cujus poſtica parte Gordianus curru triumphali quadrigæ Equorum juncto vehitur, ubi vi ſuntur quatuor equi, non ſex, aut decem.

(k) In Hiſt. Auguſt loc. cit. pag. 135.

DIVO. GORDIANO. VICTORI. PERSARVM
VICTORI. GOTTHORVM. VICTORI. SARMATARVM
DEPVLSORI. ROMANARVM. SEDITIONVM
VICTORI. GERMANORVM. SED. NON. VICTORI
PHILIPPORVM.

Gordiano (ait Capitolinus l. cit.) *ſepulcrum milites apud Circejum caſtrum fecerunt in finibus Perſidis*, *titulum de quo ſupra loquuti ſumus addentes*.

(l) Trebell. Pollio in Valeriani Junioris vita Hiſt. Aug. T. II. pag. 184 cit. edit. hæc habet: *Et quoniam ſcio errare plerosque*, *qui Valeriani Imperatoris titulum in ſepulcro legentes*, *illius Valeriani redditum putant corpus*, *qui a Perſis eſt captus*: *ne ullus error obrepat*, *mittendum in literas cenſui*, *hunc Valerianum circa Mediolanum ſepultum addito titulo Claudii juſſu* VALERIANVS IMPERATOR

(m) Id. Hiſtoric. s de Salonino Gallieno pag. 223. l. cit. Ita ſcribit: *Fuit denique hactenus ſtatua in pede Montis Romulei*, *hoc eſt*, *ante Sacram viam*, *inter templum Fauſtinæ adveſſo ad arcum Fabianum*, *quæ haberet inſcriptum*, GALLIENO MINORI, SALONINO *additum*: *ex quo ejus nomen intelligi poterit*. Confer notas ad hunc locum Caſauboni, & Salmaſii.

(n) Id. Trebell. ubi de Victorino Juniore pag. 267. loc. citat.: *Extant denique* (ait) *ſepulcra circa Agrippinam brevi marmore ſubtecta humilia*, *in quibus unum eſt inſcriptum*, HIC DVO VICTORINI TYRANNI SITI SVNT.

Duobus ſepulcris, unum idemque fuiſſe inſcriptum epigramma videtur.

(o) Trebell. Pollio de Aureolo Hiſt. Aug. cit. edit. T. II. pag. 279. & ſeq.

Digitized by Google

quodam Grammatico factam, exhibetque ultimum verſum Cenſorini (*a*) epigraphis prope Bononiam exiſtentis, ubi grandibus literis exprimebantur honores omnes, quibus eſt functus. Quare non defuit, qui eam integram finxerit fere uſque ad noſtra tempora adſervatam.

Fl. Vopiſcus (*b*) affert epitaphium Probi a militibus poſitum, ubi ait: *Poſtea tamen ingens ei ſepulcrum elatis aggeribus, omnes pariter milites fecerunt cum titulo hujuſmodi inciſo marmori*: HIC PROBVS IMPERATOR, ET VERE PROBVS SITVS EST, VICTOR OMNIVM GENTIVM BARBARARVM VICTOR ETIAM TYRANNORVM. Et Numeriani titulum exhibens ita ſcribit, Tom. cit. pag. 791. *Hujus oratio fertur ad Senatum miſſa tantum habuiſſe eloquentiæ, ut illi ſtatua non quaſi Cæſari, ſed quaſi rhetori decerneretur ponenda in bibliotheca Ulpia, cui ſubſcriptum eſt* NVMERIANO CAESARI ORATORI TEMPORIBVS SVIS POTENTISSIMO.

Notatu res digna eſt in Hiſtoria Auguſta (*c*) quod Aureliani Epiſtola ad Populum Romanum, poſt deletum Firmum Tyrannum, appellatur edictum, necnon edicti verba quoque nominantur fragmentum Epiſtolæ Macrini pro filio ſuo Antonino Diadumeno (*d*). Sed magis animadvertendum eſt, quod in Vitia Maximinorum, Gordianorum, Valerianorum, Piſonis Tyranni, Claudii Gothici, Aureliani, Taciti, & Probi undecim Senatuſconſulta reperiuntur, quæ nec antiquas formulas, neque ſolemnia verba habent, ſed ut plurimum meras adclamationes continent, utpote publicæ voluntatis indicia, aut ſententias in modum orationum potius, quam decretorum in Senatu prolatas. Non credam ſingula hæc monumenta in marmore, aut ære exarata fuiſſe.

D ARTIS

(*a*) *Extat ejus ſepulcrum* (inquit Pollio, ubi de Cenſorino pag. 347. l. cit.) *in quo grandibus literis circa Bononiam inciſi ſunt omnes ejus honores, ultimo tamen verſu adſcripto:*

FELIX AD OMNIA,

INFELICISSIMVS IMPERATOR.

(*b*) Ubi de Probo pag. 682. Hiſt. Aug. T. II. cit. edit.

(*c*) Fl. Vopiſcus, ubi de Firmo T. II. pag. 714. & ſeq. hæc habet: „Hic ergo (Firmus) contra Aurelianum ſumpſit „imperium ad defendendas partes, quæ ſupererant Zeno„biæ. Sed Aureliano de Carris redeunte ſuperatus eſt. „Multi dicunt, laqueo vitam eum finiſſe: aliud edictis ſuis „oſtendit Aurelianus. Namque quum eum viciſſet, tale edi„ctum Romæ proponi juſſit „

AMANTISSIMO SVI POP. ROM. AVRELIANVS AVGVSTVS S. D. PACATO VNDIQVE GENTIVM TOTO QVA PATET ORBE TERRARVM, FIRMVM ETIAM LATRONEM AEGYPTIVM, BARBARICIS MOTIBVS AESTVANTEM, ET FOEMINEI PROPVDII RELIQVIAS COLLIGENTEM, NE PLVRIMVM LOQVAR, FVGAVIMVS, OBSEDIMVS, CRVCIAVIMVS, ET OCCIDIMVS. NIHIL EST, ROMVLEI QVIRITES, QVOD TIMERE POSSITIS. CANON AEGYPTI, QVI SVSPENSVS PER LATRONEM IMPROBVM FVERAT, INTEGER VENIET SI VOBIS ESSET CVM SENATV CONCORDIA, CVM EQVESTRI ORDINE AMICITIA, CVM PRAETORIANIS AFFECTIO, EGO EFFICIAM, NE SIT ALIQVA SOLLICITVDO ROMANA. VACATE LVDIS, VACATE CIRCENSIBVS. NOS PVBLICAE NECESSITATES TENEANT: VOS OCCVPENT VOLVPTATES. QVARE SANCTISSIMI QVIRITES, Et reliqua.

(*d*) En verba Edicti (ubi Lampridius) de Ant. Diadumeno Tom. I. cit. *Hiſt. Auguſtæ* pag. 776.

VELLEM, QVIRITES, IAM PRAESENTES ESSEMVS. ANTONINVS VESTER VOBIS CONGIARIVM SVI NOMINIS DABIT. DABIT PRAETEREA ET PVEROS ANTONINIANOS, ET PVELLAS ANTONINIANAS, QVAE TAM GRATI NOMINIS GLORIAM PROPAGARENT, Et reliqua.

In Maffejanis authographis Adverſariis deficit heic integer Liber Tertius, qui, uti in Monito innuimus, Studii Lapidarii Hiſtoriam, & recentiorum Scriptorum, qui de antiquis Epigrammatis, egerunt, recenſionem, & Catalogum complecti debebat: Sed pene totus ſupereſt Quartus, maximique faciendus, cum in eo ad ſpurios, dubioſque Titulos dignoſcendos tradantur Canones, quem nos appellamus Tertium, cum in editione veniat poſt Secundum.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Canones traduntur ad fictitias Inſcriptiones græce loquentes dignoſcendas.

CANON I.

Inſcriptionum Græce loquentium commentitia pauca deprehenduntur.

JAM vero, quæ inſtitutum noſtrum proprie ſpectant, ad Inſcriptiones accedamus, vel in antiquis lapidibus etiamnum extantes, vel tribus hinc ſeculis in mss. Codicibus collectas, & in publicum bonum emiſſas. Cum ſubſidio alio nullo magis hodie conſtet Hiſtoriæ fides, in eo primum ſummopere elaborandum eſt, quod ſaniorum literarum, eruditioniſque univerſæ intereſt maxime, nempe ut ſpurias a legitimis diſcernamus, ac quoſdam quaſi canones conemur tradere ad fallacias, deceptioneſque in hac re vitandas in poſterum. Quod cum circa Græcas nobis hoc libro præſtare conſtitutum ſit, id præ ceteris ſtatuendum puto; Inſcriptionum græce loquentium commentitias (ſi cum Latinis comparemus) deprehendi paucas: neque enim ullum omnino eſt in tanta debacchantium falſariorum libidine monumenti genus, in quod ii ſibi minus licere putaverint. Argumento eſt, pauciſſimas uſque in hanc diem ab eruditis viris, & in hoc literarum genere plurimum verſatis rejectas eſſe, falſique damnatas: quid vero? majorem etiam illorum partem immerito, & iniquis tabulis; quapropter vel alio titulo a genuinarum choro expungendæ fuiſſ, vel et adſerendæ rurſus, ac vindicandæ; quod breviter percurramus.

Græcarum, quas inter ſpurias recenſet Gruteriana Collectio, potior pars e Polyphili Hypnerotomachia decerptæ ſunt: at illæ neque inter ſpurias computandæ erant, neque inter genuinas, cum eas minime Auctor retulerit velut antiquas, & e marmoribus excerptas, ſed ad heroticam fabellam exornandam, pro libito, & ad rem ſuam compoſitas quivis agnoſcat. Reliquarum (quæ fragmenta incondita ut plurimum, & res nihili) vix duæ ultra quatuor verba excurrunt: harum una in monte Atho reperta (*a*), Εἰς τὸ παρὸν μνημεῖον ὁ σοφὸς Ζωναρᾶς κεῖται, cur explodenda ſit, non video; Monaſticis enim clauſtris mancipatum Zonaram in Athonianis Monaſteriis tumulatum, nihil prohibet credere, ipſaque loquutio ab ævo Zonaræ non eſt aliena.

Scaliger in *Emend. Temp.* (*b*) Athenienſem Inſcriptionem memorans, *diſtichon Iambicum infima vetuſtatis* appellat; quod idem eſt, ac ex antiquitatis Sacrario eliminare, ævoque poſteriori depictam dicere. Illam Cyriacus (*c*), & Sponius (*d*) ex ipſo marmore tranſcripſerunt, alterumque in una, alterum verſum in alia, ſive Arcus, ut primus vocat, ſive Portæ, ut ſecundus, facie inſcultum eſſe admonentes, ſic exhibent:

Αἵδ' εἰσ' Ἀθῆναι Θησέως ἡ πρὶν πόλις.
Αἵδ' εἰσ' Ἀδριανοῦ κ' οὐχὶ Θησέως πόλις.

Hæ ſunt Athenæ Theſei olim civitas.
Hæ ſunt Hadriani civitas, non Theſei.

Quidnam heic Scaliger reprehenderet, non conſtat. Hiſtoriæ quidem nihil magis conſentaneum, ipſo adnotante, *Dione & Euſebio auctoribus, Athenas pulcherrimis ædificiis exornaſſe* Hadrianum. Magnifica etiam ſpectacula ibidem ediſſe, & multa in Athenienſes beneficia contuliſſe; quin & Archontis nomen, ac officium non dedignatum eſſe, Spartianus docet, qui hujus etiam Inſcriptionis cauſam, & modum videtur explicare, cum habet: *multas civitates Hadrianopolis appellavit, ut ipſam Carthaginem, & Athenarum partem*: urbe ſcilicet velut diviſa, hunc Arcum ſtatuit, cujus duplici epigraphe veterem ab ea parte, quam novis ædificiis decoraverat, cuive ſuum præterea nomen indiderat, diſtingueret, ac deſignaret. Vetuſtam titulorum majeſtatem, ellipticaſque loquutiones illud quidem initium non videtur referre, Αἵδ' εἰσί: ſed Inſcriptiones carminibus compactæ non ad Inſcriptionum, ſed ad carminum conſuetudinem, ac leges exigendæ ſunt. Eritne qui Hadriani nomine contra communis pronunciationis uſum correpto offendatur? Is in mentem revocet, Lucianum

(*a*) Gruter. Pag. XVII. 7.
(*b*) Lib. V.
(*c*) Cyr. pag. 21.
(*d*) Spon. Itin. Tom. II. 43.

num quoque ſuum ita protuliſſe in epigrammate Διονυσιὲς τὰ δ' ἔγραψε. Quin, etiamſi ordinaria Jambicorum carminum lege pro tribracho accipiamus, potuit etiam eo loci anapæſtum collocari, cum ejuſmodi pede metrico ſecunda ſede Ariſtophanes uſus aliquando ſit. Id autem, ut Inſcriptionem Hadriani temporibus tribuam, maxime apud me vincit, quod Hadriano, poſtquam hoc Cœlo frui, vitalique aura veſci deſierat, neminem aſſentatum putem.

Græcorum omnium, quos Reineſius (*a*) ex alienis collectionibus titulos cumulat, nullum, quod meminerim, rejicit, niſi Neæræ Χαριστήριον. Monumento tamen illo nihil ſincerius. Marmor in Muſeo noſtro omnium oculis nunc patet: nihil videt in antiquitate, Muſiſque averſis has amœnitates conſectatur, qui ſtatim ac conſpexerit, indubiæ, atque incorruptæ vetuſtatis liquido non pronunciet: ipſius ſcilicet, quod profert, libertæ ſedentis ſimulacrum dubitationem omnem apud homines rei antiquariæ peritos reſcindit. Inſcriptio, quæ intra coronam iconi ſupponitur, ſic eſt proferenda: Ἐλευθερίας χαριστήριον τῇ Νεμέσει Ῥαμνουντόθεν Νέαιρα Ἀθηναία χαριτοβλέφαρος ἀνέθηκεν. *Nemeſi Rhamnuſiæ in gratiarum actionem libertatis impetratæ Neæra Athenienſis pulchris palpebris dicavit.* Hic Reineſius. *Simulacrum hoc Neæræ una cum inſcriptione confinxere ad hiſtoriam, quam e Dyyllo refert Athenæus* (*l.* XIII.)*: nimirum Demetrium Phalereum amaſiam ſuam Samiam, Lampeto, χαριτοβλέφαρον agnominaſſe.* Verumtamen, pace tanti viri, hiſtoria illa ad lapidem noſtrum nihil facit, nihilque pariter quod addit infra. Quin eodem titulo mulierem aliam apud Athenæum agnominatam quod repererit, nempe Lampetonem Samiam, hujus lapidis fidem ei teſtari debuerat: quod item dicendum, ſi id agnominis non mulieri, ſed ipſi Demetrio datum fuit, ut ſcribit Laertius (*b*). Tritum eſt, quam frequentes, ac felices in ejuſmodi verborum coagmentationibus Græci ſint. Affinis huic omnino eſt vox χαριτοπρόσωπος, quam, ni fallor, in iis video a Cl. Montfauconio in *Bibliotheca Coiſliniana* (*c*) recitatis: Νυ ἐχάριτο πρόσωπε: cum enim hæc nihil ſignificent, legendum puto Νυν χαριτοπρόσωπε, *mulier venuſta vultu*. Ipſa etiam dictio χαριτοβλέφαρος in alio marmore Athenienſi apparet apud Sponium (*d*), ubi puella quædam inter laudes ceteras fuiſſe dicitur:

Καὶ χαριτοβλέφαρος ὄμμασι λαμπομένη.

Alio ſenſu *Calliblepharum* cum apud Græcos, tum apud Latinos Scriptores: nempe pro fuco (minime autem pro medicamine oculorum, ut apud quoſdam Lexicographos) quo palpebræ ad venuſtatem tingebantur, quem morem etiamnum retinent in Græcia feminæ. Plinius (*e*) de Ampelite: *Medicamentis additur, præcipueque in Calliblepharis, & inficiendis capillis.* Varro apud Nonium (*f*) oculos laudabat, *Quos calliblepharo naturali palpebræ tincti, vallatos mobili ſepto tenent.* Ita legendus is locus, non *vallato mobilis ſeptos*, ut in editis.

Quod Nemeſis, Rhamnunte Atticæ pago, ſive oppido culta, egregioque ſimulacro celebrata, pro Rhamnuſia dicatur Ῥαμνουντόθεν (verbum neque in lapide, neque apud Pignorium, qui primus edidit, diducitur, ac diſtrahitur ut a Reineſiano typographo) id quidem inflexione in Atticis Δημῶν enunciandis ſæpe adhibita ſit, quod cum ex lapidibus conſtat, tum ex Scriptoribus. De Sophocle in argumento Oedipi Colonei: ἦν γὰρ Κολωνόθεν. Strepſiades apud Ariſtophanem ἐν Νεφέλαις erat Κικυννόθεν. Plutarchus Demonici, Ariſtodemi, Theanonis natale ſolum ſic indicat: Ἀλωπεκῆθεν, Βατῆθεν, Ἀγραυλῆθεν: *ex Alopeca, ex Bata, ex Agraula*. Quod Neæra Rhamnuſiæ Nemeſi, cui pro libertate adipiſcenda preces fuderat, ea impetrata χαριστήριον dedicet, Græcum morem prodit, eo nomine tabulas vocandi, ſeu munera, quæ, poſtquam voti, ut ſibi videbantur, compotes facti fuiſſent, Diis exhibebant. Reineſius p. 167. n. CXXXIII. & alibi, Oxonien. p. CCLXXXVII. convertunt generatim *Donaria*; quo verbo non ſatis videtur explicari, quod in gratiarum actionem datur. In Marſiliano Muſeo Bononiæ exiguus lapis: Μέλανθος ὑγείας τυχὼν ἰατρῷ θεῷ Ἀσκληπιῷ χαριστήριον: *Melanthus, ſanitate recepta, gratiarum actionem Æſculapio perſolvit.* Sponius (*g*) de Oneſimo: σωθεὶς ἀνέθηκα ἐκ μεγάλου κινδύνου μετὰ τῶν ἰδίων νίκης εὐχαριστήριον. *In gratiarum actionem ob victoriam e magno periculo una cum meis ereptus dicavi*: perperam ibi transfertur, *poſt meorum victoriam*.

Quædam autem Græcæ Inſcriptiones ſunt, quas miror a doctis omnibus receptas fuiſſe, & ab omni parte probatas; ut enim traduntur, a ſuppoſitionis ſuſpicione vacare non debuerant, nec vacabunt, ubi attentius aliquando inſpiciantur: quod periculum avertam, re patefacta. Reineſius (*h*), Fleetvoodius (*i*), Fabrettus (*k*), Vandaleus (*l*) Euchariſterium recitant, in quo Sarapis, cum neſcio quibus aliis Diis, dedicatione importune iterata, conjungitur. Qui contextum excutiet, erroneum documentum deprehendiſſe ſibi videbitur; non enim reſpondent ultima primis: verum conſideret oportet, binas tabellas eſſe male in unam coalitas, quarum prima priore ἀνέθηκα clauditur, conſequentibus ad aliam ſpectantibus deformatam, hiulcam, male habitam: ego etiam ἀνέθηκα hic reponendum arbitror ob adjunctum illud *præſtantiſſimi*: Κράτιστος Νικηφόρος. Sic ex hortis Burgheſiis ſex diſticha tamquam epigramma unum affert Fabrettus (*m*), quorum, ut ea percurrenti conſtabit, priora duo ſejungenda ſunt, cum reliqua alterum conſtituant, etiamſi

Tom. I. D 2

(*a*) Pag. 164. num. CXXVI.
(*b*) In Demetr.
(*c*) Pag. 587.
(*d*) Miſcell. pag. 318.
(*e*) Lib. XXVIII. cap. 11. & Lib. XXXV. cap. 16.
(*f*) In *Palpebrum*.

(*g*) Pag. 345.
(*h*) Pag. 243. num. CCXC.
(*i*) Pag. 10.
(*k*) Pag. 493. num. 185.
(*l*) Pag. 302.
(*m*) Pag. 287. num. 215.

etiamſi ejuſdem argumenti. Sponius (*a*) ex iis primum tantum epigramma recenſuit: ambo Gruterus (*b*), ut in eodem quidem marmore inciſa, ſed ſeparatim.

Gruterus (*c*), Scaliger, Meurſius, Petitus, Prideaux (*d*), Vandalius (*e*) eamdem Inſcriptionem afferunt, ponderant, emandant, illuſtrant, nulla ipſis circa ejus cootinentiam difficultate ſuborta. Secus eveniet, ubi perpeodat quiſquam recenſionem cujuſdam gymnaſii prorſa oratione conceptam, qua illius anni Præſides memoriæ mandantur, in eo documento primum recitari: deinde pro victoria in certamine lampadifero, quod ad palæſtram non pertinebat, ab Eutichide quodam reportats nuncupationem contineri binis carminibus exaratam. *Deſinit in piſcem mulier* (*f*). Attamen neque hic fraudis quicquam eſt, aut mendacii: illud tantum peccatur, quod diverſa conjunxerint, & diſparata male conſuerint. Hæc ipſa non ſine hæſitatione quadam meditabar; cum bono quodam Genio favente, in ipſum lapidem Venetus incidi, avideque comparavi, qui ſecundam Inſcriptionem continet, nec recipere quidquam aliud potuit. Si Gruterum audimus, *Origides Pantono Tichyda filias* hic exhibetur: emendat Scaliger Εὐτυχίδης Πάντου, quæ quid ſibi velint, non addidit. Oxonienſes in ſepulcralem convertunt: σκῆλον ἔθηκεν Ὀριγίδης Παντώνου Τυχίδου, *cippum poſuit Origides filius Pantoni filii Tychidæ*: hoc amplectitur Vandalius, & probat, niſi quod Παντωνοτυχίδου conjunctim jubet legere, explicans *Pantonotychidæ filius*. Verumtamen hæc omnia Apolline minime dextro & tradita, & excogitata ſunt. Quæ in marmore habentur ſic lego:

Λαμπάδα νικήσας σὺν ἐφήβοις τήνδ' ἀνέθηκα
Εὐτυχίδης παῖς ὁ Εὐτυχίδου Ἀθμονεύς.

Lampada cum ſociis dicat Eutychides hanc,
Vico Athmonenſis filius Eutychidis.

Quid hoc ludi eſſet, & quomodo perageretur, rem valde implexam, nec adhuc ſatis excuſſam, pertractabimus, Deo favente, in Muſei noſtri editione, ubi de Uſu ac Præſtantia Inſcriptionum mens eſt diſſerere; hanc enim opellam arti Criticæ unice devovere decrevimus.

Obiter adnoto: ut duas in unam aliquando compinxere, ita alias diſtraxere unam in duas: quod obſervare eſt non ſemel in editis Cyriaci, unde falſitatis ſuſpicio aucta eſt. Cum editores ut plurimum Inſcriptiones e MSS. hauſerint, & e variis ſchedis, his erroribus nihil facilius. Quin marmora ipſa fracta, & diſtracta aliquando ſunt. Secunda Gruterianæ paginæ CDXXV. 2. 3. & iterum ſecunda CDXCV. 1. 2. non binæ ſunt, ac diverſæ, ſeduna, & conjunctim legenda. Montfauconius, (*g*) qui integram aliunde habuit, *media ſui parte mutilam* a Grutero exhiberi docuit, nimirum ſecunda longo intervallo diſſita, medietate non inſpecta. cujus initio Ε..... ΙΕΡΟΠΟΙΗΩΝ legendum videtur ἐπὶ ἱεροποιῶν, *ſuper ſacris*, ſeu *ſacris faciundis*: legit Montfauconius ἐπὶ τὸ ἱεροποιεῖν.

Quod autem in hac materia plurimum refert, cautiſſimi ſimus oportet, ne Græcas Inſcriptiones ſive vulgatas, ſive MSS. codicibus creditas ſuppoſitionis arguamus, eo quod vocabulorum monſtris ſcatentes aſpicismus, nihilque fere ſignificationis elici ex iis aliquando poſſe videatur. Hoc enim ſæpiſſime eſt ex deformatione, & mendis, & tranſcriptorum ſive negligentia, ſive inſcitia. Magno documento Cyriaci collectio eſſe poteſt, quæ uno fere omnium ore exſibilata eſt ad hanc diem, ita ut qui præſtantiſſimi hujus ſtudii quodammodo pater, ac conditor dici meruerat, tamquam falſarius, & veterator immerito ab omnibus traducatur: oſtendimus autem libro primo, id ex eo eveniſſe, quia non niſi vitiatæ, laceræ, perturbatæ, uno verbo, ab idiotis amanueoſibus miſerum in modum corruptæ Inſcriptiones ad ipſa marmora ab eo exſcriptæ in manus noſtras devenerint. Græciam ipſum vere peragraſſe, & multos titulos exſcripſiſſe, indubitate diſcere e Sponio præſertim eſt, qui plures a Cyriaco jam recenſitas in iiſdem locis adhuc reperit, & rurſus decerpſit. Nihil illum mentitum eſſe, argui ex eo poteſt, quod nulla ex iis Inſcriptionibus vel Civitati cuipiam, vel familiæ aſſentetur, vel res inauditas, aut incredibiles proferat. Validius adhuc incorruptæ fidei argumentum, quod eæ formulæ perpetuo interluceant, quas illo ævo ſimulare potis erat nemo; ſollemniſque Inſcriptionum ſtylus in monſtroſis etiam, corruptiſque reliquiis adeo deprehendatur, ut incognitis adhuc, & nondum ea ætate vulgatis hujuſmodi monumentis excogitari nullo modo potuiſſet, nec niſi ex ipſis lapidibus hauriri. Primam vero deformationis cauſam in Cyriacum ipſum, erroreſque ſuos eſſe referendam, ut nec ſatis Græcitate imbutum, nec iis ſubſidiis inſtructum, quæ ad hoc literarum genus requiruntur, minime inficior: *veram avia peragrabat loca, nullius ante trita ſolo* (*h*). Unam inter editas Cyriaci animadverti ſimulatam proculdubio, & compoſitam; Oraculum nempe illud pag. 41. Obſopæo non agnitum. Id vero Græcus quiſpiam luſerat, & vel marmori mandaverat, vel codici, quo Anconitanus deceptus: ipſius enim commentum non eſſe, vel ex eo patet, quod Græcos Poetas, eorumque dialectum multo magis lucubrator calleret, quam de Cyriaco credi poſſit.

Conſtare ex dictis puto, inter Græcas Inſcriptiones confictas reperiri paucas, quantumque ex hoc capite hujuſmodi monumentorum generi claritatis accedat, & pretii, quilibet agnoſcit, cum cæteras antiquitatis reliquias mentiantur frequentiſſime mangones illi ſceleſtiſſimi, ac ſupponant in dies.

CANON

(*a*) Miſcell. pag. 46.
(*b*) Gruter. pag. MCXVIII 9.
(*c*) Pag. CCCXVII. 1. Comig. pag. CCCVIII.
(*d*) Oxonien. pag. LXXXV.
(*e*) Vand. 587.
(*f*) Horat. *de Art. Poetic. ad Piſon.* v. 4.
(*g*) Palæogr. pag. 159.
(*h*) Lucret. Lib. 1.

CANON II.

Marmorum inſpectio admodum conducit ad eorumdem veritatem explorandam.

VErum enim vero quod in hac claſſe adulterinos titulos raro occurrere oſtenderim, id ita accipi nolim, ac ſi numquam occurrerent: neque enim, etiamſi major pars eorum, qui de Græcis Inſcriptionibus ſermonem habuere, nullam repudient, aut de ſuppoſitione ulla ſubdubitent, putandum propterea eſt, recentia hujus generis marmora non aliquando pro antiquis venditari. Ea ut dignoſcamus, ipſos lapides attente perluſtrare primum oportet; genuſque, & faciem, tum figuram, ſcripturam, & adjuncta ſingula ad trutinam revocare. Genuinarum marmor Græcum ſit oportet, vel e veteribus fodinis erutum: color non nativus ille, & priſtinus, ſed vetuſtate partus, ac ſuperinductus: moles non ita magna & ponderoſa, ut in Romanis frequenter, neque etiam tam exigua, ut tituli multi in Romanorum ſubterraneis monumentis reperti: figura non quadratæ baſis coronis ornatæ, ſeu pilæ cujuſdam ſtylobate quodammodo ex epiſtylio decoratæ, ut Latinarum Inſcriptionum mos eſt haud infrequens; ſed nudæ ut plurimum, ac ſimplicis tabulæ, nullo architectonico ornamento circumpoſito. Scriptura literis, ſi cum Romanis comparemus, exiguis peragitur: menda deprehunduntur fere nulla: compendia, & notæ perquam raræ. Verba in verſus inæquales diſpertita non apparent, nec venuſte diſpoſita, ita ut tantumdem ſpatii ab utroque latere relinquatur, quod Romanis ſollemne fere eſt; ſed quæ prolixiores ſunt, a ſumma tabula incipiunt, continenterque ad imam procedunt, ſpatium omne complentes: quæ vero ad tabulam occupandam non ſufficiunt, conjunctis nihilominus dictionibus & continuatis inciduntur, nec, ut ſpatio aptentur, ampliari literæ ſolent. Servatur ea conſuetudo etiam in Inſcriptionibus metrice compactis; neque enim carmina in antiquis lapidibus a capite reſumuntur, ſed, ut de proſa oratione diximus, collocantur. Id etiam peculiare ut plurimum eſt Græcis Inſcriptionibus; nempe verba neque intervallis diſtineri, neque interpunctione ulla dirimi, ſed perpetua literarum ſerie, nec interrupta depingi: quod mirabatur vehementer Sponius (*a*) Græciam peragrans, quænamque moris hujus ratio eſſet, fluctuabat anceps: mirari deſiiſſet, ubi ad priſcos codices accedens, alio modo veteres non ſcriptitaſſe tum Græcos, cum Latinos didiciſſet: nec majoribus literis tantum, ſed & celeri ſcriptionis genere, quo inſuper colligabantur quandoque verba, ita ut poſtrema præcedentis, & prima ſubſequentis verbi literæ una viderentur; quod in Ægyptiacis Papyris meis obſervatur non ſemel, ut ante oculos, Deo dante, aliquando ponam in *Bibliotheca Veronenſi manuſcripta*, quam diu meditor. Æquius erat admirari, cur Romani lapides verba ut plurimum puncto diſtinguant, cum in antiquis, qui ſuperſunt, codicibus perpetua ſerie textus decurrat. Accentus, ſpiritus, apoſtrophi, ceteraque orthographiæ ſigna, & adjumenta exulant ſingula, & numquam apparent. Fidem præſertim faciunt anaglypha, quibus Græcæ tabellæ aliquando exornantur: qui enim epigraphen ſupponere voluerit, artis opera non adjiciet, quæ antiquorum artificum delineandi, ac effigiandi modum ægerrime mentiri poſſunt. His animadverſionibus utendum quidem, ſed prudenti quadam circumſpectione, & cum grano ſalis: neque enim indubitati canones ſunt, ita ut commentitiæ ſtatim pronuntiandæ ſint, quæ ab aliquo ex iis Inſcriptiones deflectunt. Obſervandum monui, an marmor ſit Græcum: nec ſtatuendum tamen, aliquam extra Græciam populari regionis lapide inſculpi non potuiſſe. Quid inſolentius quam porphyretico marmori epigraphen tradi? in eo tamen Græcam prolixam, & pulcherrimam, hoc ipſo ad hunc finem inſtituto per Italiam excurſu, non multis aureis ante duos menſes emi, quæ extra omnem aleam eſt. Lapidis formam a Romanis diverſam eſſe debere, diximus: Corinthii tamen Medici titulus in Muſeo noſtro ſervatur, qui coronide, ſeu projectura illa ſuperne, & inferne exornatur; in Italia ſiquidem functo Italici marmorarii monumentum ſtruxere. Hæc ipſa eſt ratio, cur aliquando, contra regulam a nobis traditam, interſtitia quædam appareant, & puncta, verborumque disjunctio: quin & in Græcia ſic aliquando effingi potuerunt, nempe quod a Romanis hominibus. Sponius (*b*) in Iſthmo Corinthiaco præclaram Inſcriptionem reperiit, & vulgavit: ea nunc in Muſeo noſtro ſpectatur. Admirabar in ea, ubi primum aſpexi, intervalla plura, & in ipſa diſtributione, ac collocatione verborum quiddam Græcis titulis inſuetum. Mirari deſii, ubi ad Corinthiæ urbis hiſtoriam animum adverti. Exciderat eam L. Mummius poſt Diæum Achaici motus auctorem ad Iſthmon devictum; tunc enim, *omnis Achaja in deditionem accepta, Corinthum ex S. C. diruit, quia ibi legati Romani violati erant* (*c*). Reſtituit aliquando Cæſar, qui τὴν Καρχηδόνα τήν τε Κόρινθον ἀνῴκισε, *Carthaginem & Corinthum inſtauravit* (*d*): quo autem modo? nempe ἀποικίας Ῥωμαίων, *Romanorum colonias* mittens, noviſque his incolis deſertam, & jacentem tam diutino temporis ſpatio civitatem iterum frequentans? Hinc Pauſanias (*e*): Κόρινθον δὲ οἰκοῦσι Κορινθίων μὲν οὐδεὶς ἔτι τῶν ἀρχαίων, ἔποικοι δὲ ἀποσταλέντες ὑπὸ Ῥωμαίων: *Corinthum modo nulli ex antiquis Corinthiis incolunt, ſed habitatores a Romanis miſſi*: quapropter mirum non eſt, Corinthiacum lapidarium noſtrum quidpiam ex uſu Romanorum retinuiſſe. Paucis characteribus depingi ſolere Græcos titulos, adnotavimus: at unus in Muſeo expoſitus eſt, qui duobus

(*a*) Itiner. Præf.
(*b*) Miſcell. pag. 363.
(*c*) Liv. Epit. Lib. LII.
(*d*) Dio. Lib. XLIII.
(*e*) In Corinth.

bus verbis magnum lapidem implet; nimirum publico cuidam ædificio olim ſuperpoſitum. Emendata eſſe priſca monumenta Græca, docuimus, & inculpate inciſa: peramplum illud Epictetæ contemplari eſt inter noſtra, nullo fere mendo in tam prolixa, tamque minuta ſcriptura recepto. Inſcriptionem tamen, de cujus auctoritate ambigere nefas eſſet, habemus unam, Eutychidis nempe, in paucis verbis quater aberrantem, alias videlicet pro aliis exhibentem literas. Nullam in Græcis lapidibus adhibitam interpunctionem, monuimus. Id verum adeo eſt, ut infimis etiam temporibus ea conſuetudo deprehendatur. P. Sebaſtianus de Paulis in Baſiliano Cœnobio prope Roſſanum paucis abhinc annis Græcam Inſcriptionem reperit quatuor Jambicis conſtantem, quæ, Rogerio regnante, anno MCXXXVII. fuit ſculpta. Cum autem illam, antequam doctæ de *Eccleſia Neritinæ ritu aquam exorcizandi in Epiphania* Diſſertationi infereret, ac vulgaret (*a*), mecum, quæ ſua humanitas eſt, adamuſſim depictam communicaſſet, verſus continenter, velut proſam orationem, in eo lapide exaratos, nulliſque omnino punctis diſtinctos animadverti. Longa nihilominus Iſaacii epigraphe Ravennæ a D. Vitalis verbum quodvis puncto claudit, ut in Latinis conſpicere ſolemus. Rei novitatem non adnotavit Cl. Montfauconius, qui eam poſtquam Tacuinus anno MDXXV., deinde Spretus, Rubeus, poſtremo Gruterus edidiſſent ex marmorea ipſa non *urna* quidem, ſed arca exceptam, Diario Italico (*b*) recenſuit: ego tamen ab ipſo marmore didici. Nec medii tantum ævi quædam a regula recedere poteſt: unam Fabrettus (*c*) habuit ſyllabas quaſvis puncto concludentem: quin ex vetuſtiſſimis, quæ innotuerint, Baudelotiana in Palæographia (*d*) memorata tribus, Sherardiana, de qua mox acturi ſumus, duobus punctis verba concludunt. Unum etiam aliquando Latinorum more interſeri potuit, & quibuſdam locis inſpergi, cum lapides in Italia elaborarentur: in quo tamen fidendum illis non eſt, qui atramento recenter ſuperinducto nigras literas oculis repræſentant; nam ſæpe in iiſis puncta apparent, quæ non ab antiquo ſcalpro ſunt, ſed a recenti penicillo. Rurſus accentus, & ſpiritus a ſinceris marmoribus ignorari præmiſimus, quod neminem latet. Iſaacii tamen nuper memorata Ravennas Inſcriptio accentus, & ſpiritus perpetuo, & affabre delineatos, atque, ut hoc ipſo tempore appingi ſolent, continet, quod iterum in Diario Italico non animadvertitur. Hæc quidem medio ſeptimo Seculo fuit ſculpta: at octaſtichum Hippomedontum tumulo inſcriptum ſuperius ævum, & Paganitatem regnantem prodens, quoſdam tum accentus, tum ſpiritus præſeferre teſtatur Fabrettus (*e*): quod incredibile minime eſt, cum plura ejuſdem temporis Latina marmora accentibus ſignata ſuo loco oſtenſuri ſimus. Quid antiquis lapidibus magis perpetuum ac proprium, quam ſqualliditas, rimæ, corroſio, mutilatio? Ex adverſo quæ cum toreumatis veniunt, examine non indigere, aliquando arbitrabar: at ab his ipſis mihi cavere didici, ubi in ejuſmodi commentitiam incidi, de qua ſuo loco, cum & ipſam in Muſeum intulerim.

Nolim autem tamquam pugnantia loquens traduci, quod poſt argumenta ad antiquas epigraphes dijudicandas ſuggeſta, quaſi deſtruens, quæ ædificaveram, illorum fidem extenuare pergam. Tradidi quomodo ſe habeant Græca marmora ut plurimum: indicia congeſſi, quæ communiter ad veritatem explorandam conferunt: quod autem iis non omnino fidendum oſtenderim, ac quodlibet eorum labare quandoque; id documento nobis ſit, primum ne judicium præcipitemus unquam; ſecundo ne, uno tantum, vel altero ſuadente, ſententiam feramus, ſed tum e collectione omnium, tum ex eorumdem cum animadverſionibus reliquis collatione. Quidpiam etiam deferendum eſt verſatorum in his rebus hominum peritiæ, qui diutina Inſcriptionum inſpectione id aſſequuti ſint, ut illud *neſcio quid* in genuinis monumentis internoſcant, quod aliter exponere, ac declarare non valeant. Hanc quidem peritiam non niſi multa, atque in unum congeſta marmora identidem ſpectando comparabit ſibi quiſquam: quod eapropter continget paucis, cum Græca multa in Muſeo tantum noſtro, atque in Anglicano deprehendi poſſint.

Ad obſervationem tandem illam deveniendum eſt, quæ hucuſque ad antiquitatem inſcriptorum marmorum aſſerendam, vel impoſturam detegendam unice eſt adhibita; ſcilicet circa literarum figuram, modum, atque uſum: hoc enim argumento, quanam temporis periodo ſculptæ Inſcriptiones fuerint, inveſtigare poſſumus, & an ævo ab iis, quæ continent, indicato reſpondeant. Univerſim priſcarum Græcarum ſcriptura polita eſt, in Græcia præcipue elaboratarum, characteribus recte delineatis, & pulchre inciſis. Epictetæ illa in octo columnas diſtincta ita eſt adamuſſim inciſa, ut eam diligentiam recens artifex ægerrime imitaturus ſit. De figura vero, ac poteſtate pro variis temporibus Græcarum literarum diſſertationem ingredi qui velit, librum conficiat oportet, nec illum quidem exiguum; adeo multa viri ſummi in hanc diſceptationem contulere, eaque controverſa omnia, ambigua, implexa. Ego, quod ad inſtitutum meum pertinet, e marmoribus, quæ hucuſque emerſere, indicia primum colligam, quibus argui ſumma ſcripturæ vetuſtas poſſit, ita ut monumenta ſic exarata inter antiquiora, quæ ad nos pervenerint, computandi conjicere non ſit abs re. Phœnicias, ceteroſque ejus tractus populos a dextra ad lævam ſcripſiſſe, nemo eſt qui neſciat: nemo itidem, qui ab iis regionibus ſcribendi uſum accepiſſe Græcos. Hi quidem procliviorem manus motum ſequentes, & quaſdam notas

(*a*) Neapoli MDCCXIX.
(*b*) Pag. 98.
(*c*) Fabr. pag. 376. num. 27.

(*d*) Fabret. pag. 134
(*b*) Idem pag. 288. num. 216.

Digitized by Google

notas mutantes, quaſdam invertentes, a dextra ad lævam ſcriptionem inſtituere. Cum tamen neque omnes ſtatim ſimul, neque uno omnino tempore primævum ſcribendi genus abjeciſſe credendum ſit; procul dubio eſt, vetuſtiſſimis iis temporibus quædam a dextra ad lævam, quædam a læva ad dextram monumenta fuiſſe exarata, & rurſus alia permixtim, ita ut verba aliqua, verſuſque integri priori methodo, aliqua poſteriori deſcripta fuerint. Hujus rei veſtigia quædam extare videntur in numeralibus notis, quibus marmora ſignantur, & numiſmata: mos enim minores numeros majoribus anteponendi ex Orientali ſcribendi methodo forte eſt deductus; ſed nomina quoque Græcis literis in lævam excurrentibus Siculi præſertim apud Parutam nummi præſeferunt. At rem prorſus aperit notus Pauſaniæ locus (*a*), ubi Cypſeli arca deſcribitur: in ea quædam viſebantur epigrammata antiquis quidem literis, ſed uſitata progreſſione cælata; quædam autem partim dextrorſum, partim ſiniſtrorſum procedebant χήματα δὲ ἄλλα τῶν γραμμάτων Βουςροφηδὸν καλοῦσι Ε'λληνες. Τοδ' ἐςι τοιόνδε. ἀπὸ τῦ πέρατος τῦ ἔπους ἐπιςρέφει τῶν ἐπῶν τὸ δεύτερον: *alia ſpectatur ſcriptura forma, quam Boviverſim Græci vocant: ea eſt hujuſmodi; ſecundus verſus a primi termino recurrit:* quo diſcimus inter receptas ſcribendi ſpecies vetuſto ævo & hanc fuiſſe; nam peculiari nomine indicabatur, ab arantis converſionibus ſumpto (*), unde forſitan *exarare* uſurpant Latini pro *ſcribere*. Conſtat ex his, Græca marmora dictiones in lævam converſas exhibentia, ſeu verſus alternantia in adverſum tendentes, ad ultimam antiquitatem revocari poſſe, velut ab ipſa Græcarum literarum origine minus diſſita, & illo ævo ſignata, quæ adhuc in ambiguo ſcriptio verſabatur, & præſens modus nondum erat univerſim receptus. Eadem ratio vetuſtiſſima ſuadet ea monumenta, quibus Græci characteres inſunt ſpecie non vulgari, ſed ad Phœnicia, vel Samaritica elementa quodammodo accedente.

Ad maximæ vetuſtatis aucupandam fidem faciet pariter, quod literæ aliquæ Latinarum facie appareant, velut L ϛ R D, tales enim antiquiſſimis temporibus Græci effigiabant. Parum conſtare documentum hoc cum antecedenti videri poſſit, certo certius tamen eſt. Remotiſſimis, ut puto, temporibus a Phœniciis recedentes in eas elementorum formas declinarunt, quæ & in Latium invectæ ſunt. Vetuſtiores Græcorum tabulas, quæ Romæ primo Chriſti Seculo ſpectarentur, ita effictas fuiſſe, par eſt credere; cum ex his Plinius (*b*), literas *veteres Græcas fuiſſe eaſdem pene cum Latinis*, tradiderit. Neque id miror: qui in Italiam, ſive in Latium venerunt, ab Orientalibus regionibus priſca illa ætate proceſſere, qua ex literæ obtinebant: illinc allatas poſteri retinuerunt, cum ſubinde Græci variaſſent. Idem & in ipſa lingua evenit: nam multarum Latinarum vocum origines in uſitata Græcorum lingua fruſtra quæſierit quiſpiam, quas tamen optime deprehendet in Poetica, quæ non a Poetis in elegantiam fabrefacta, ut communiter putatur, ſed ſimplicia vocabula ſi ſpectemus, Homericæ ætatis, & vetuſtiorum Græcorum lingua eſt popularis, a quibus cum profecti eſſent Latini populi conditores, multa vocabula etiamſi paulum inflexa Latina lingua retinuit, quæ poſteriores Græci nova ſubſtituentes abjecere. Uſum quoque interpungendi in lapidibus, quem non oſtendunt communes Græci lapides, a veterrimis Hellenibus forte ſumpſerunt Latini; nam ex vetuſtiſſimis quidam interpungunt, ut mox referemus. Summæ item vetuſtatis indicia, cum E & O pro H & Ω adhibentur, atque H ſpiritus, ſive aſpirationis vice fungitur, non literæ; docet enim Marius Victorinus, *priuſquam Græcis vocales reperta ſunt* H *&* Ω, *vicem earum expleſſe* E *&* O: cum O pro OY ponitur; quod Alexandri tempore obtinuiſſe, indicat Auſonius (*c*), nam is negativum reſponſum Oʼ, *non*, unica litera nempe, Oʼ ſignificatum a Spartanis tulit:

Una fuit quondam, qua reſpondere Lacones.
Litera . . . .

cum aſpiratorum & duplicium elementorum vel nullus, vel parcior uſus; in priori ſiquidem Græcorum alphabeto locum non habuere. Si Victorinum audimus, *denſas exprimebant juxta* T, *&* Π, *&* K *aſpirationis notam* H *ponendo*; ſi Scaligerum (*d*) pro Ψ, ΠΣ, pro Z ſcribebant ΔΣ. Certe Dorici pro ζ utebantur σδ. Δ cum Zetæ ſono uſque in hanc diem efferunt Græci. Pro Ξ in Athenienſi Sponii, & in Baudelotiana, quæ tempore belli Peloponneſiaci exaratæ ſunt, XΣ ſcribitur. Inter maximæ vetuſtatis argumenta referri etiam debet, cum numerales notæ non vulgari methodo, ſed Atticorum more exhibentur; *qui ſolebant principalem nominis literam ponere, & ſignificare numerum* (*e*): quod Latini imitati ſunt, M pro milleſimo, C pro centeſimo &c. numero ponentes. Hac methodo, quæ anteceſſiſſe patet, cum ſit

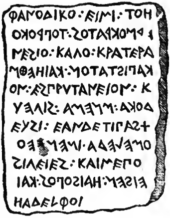
(*a*) Eliac. 1.
(*) Vid. Not. *Joſephi De Bimard la Baſtie V. CL. ad Marmor Scriptura Græca antiquiſſima, quæ* ΒΟΥΣΤΡΟΦΗΔΟΝ *vocabatur inſigne*. Apud N. Th. Veter. Inſcript. T. 1. col. 35.

(*b*) Lib. VII. cap. 58 *De Litteris antiquis*. En integer textus Plinii: *Veteres Græcos fuiſſe eaſdem pene, quæ nunc Latinæ indicio erit Delphica Tabula antiqui æris, quæ eſt hodie in palatio dono Principum* MINERVAE *dicata in Bibliotheca cum inſcriptione tali:*

ΝΑΥΣΙΚΡΑΤΗΣ ΤΙΣΑΜΕΝΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕΝ.

(*c*) Paulino Epiſt. XXV.
(*d*) In Euſeb. pag. 122.
(*e*) Priſcian. de fig. numer.

ſit alia imperfectior, ac prolixior, numeros omnes conſignat Oxonienſe Epocharum marmor, quod non longo ab Alexandri obitu intervallo inſcriptum conjicitur. Nunc præſtantiora, quæ recitaverim, extremæ antiquitatis argumenta ob oculos proponam in eximio monumento.

(*)

Eximiæ autem vetuſtatis, etſi non extremæ illius ac primæ, fidem facere ſolent hæ literarum formæ conſtanter adhibitæ: Σ, Ω, Ξ, Γ, exulantibus C, ω, Z, Π. Item jotæ, qui nunc ſubſcribuntur, expanſi, & in linea cum ceteris literis poſiti, non in fine dictionum tantum, ſed & in medio. In noſtro Epictetæ marmore ΞΩΙΑ legitur, etiamſi apud Gruterum ΖΩΑ, hoc eſt ζῷα: hanc enim eſſe verbi hujus orthographiam teſtatur Laſcaris in *Grammatica Inſtitutione*. Unica fere eſt apud nos Claudii Phœbi Inſcriptio, quæ finales jotas non habeat. Figuræ pariter, ſeu notæ, ſi quando occurrunt in probatis marmoribus, quarum poteſtas ignoretur, antiquitatem indicant: occurrunt autem ejuſmodi binæ in Muſei noſtri lapide Corcyrenſi. Antiquam veritatem olent pariter illa: ΣΥΝΓΕΝΕΙΣ. ΕΝΓΙΣΤΑ. ΕΜΜΕΣΩ. ΤΩΜ ΒΩΜΟΝ. ΤΗΜ ΠΟΛΙΝ ΕΜΜΑΓΝΗΣΙΑ. Vice verſa pro fallaciæ ſigno ſingularis inuſitatæ accipiendæ ſunt, & compendia congruam nullam explicationem recipientia: recentes pariter, ſuppoſitaſque epigraphes arguit ſcriptura male compacta, diſtorta, inæqualis, ruditer inciſa, quæ priſcas literarum ſpecies cum aliis infimi temporis admiſceat, quæ demum illud *neſcio quid*, novitium opus redolens, peritis oculis ingerat, quod dignoſci quandoque poteſt, verbis exponi non poteſt.

Cum vero quidnam ex literarum forma, & ſcripturæ modo argui poſſit, hucuſque oſtendere conatus ſim, quod & ab aliis aliqua ex parte præſtitum; deinceps quid ex his argui non poſſit, perſequar, quod nemo adhuc præſtitit. Magnopere procul dubio rem literariam juvit attentior proximis temporibus doctorum quorumdam virorum obſervatio, qui diverſarum ætatum ſcripturas ſedulo inſpectantes, atque invicem comparantes, ad monumentorum ætatem eruendam in Criticæ artis ſubſidium certiſſimam, ut putatur, ſtraverunt viam. Veruntamen evenit, ut ſive ex eo quod præcepta iſta perperam vulgo intellecta ſint, & ad literam accepta, ſive etiam quod præceptores ipſi nimium quandoque urgerent hos canones, iiſque nimium tribuerent, errores plurimi, & perverſa judicia ex hoc ipſo diligentiori, optimoque ſtudio emerſerint, atque emergant in dies. Quod MSS. Codices attinet, cum in ipſum harum literarum veſtibulum ingredienti mihi ante annos aliquot hæc veritas illuxerit, libellum adumbravi, *Bibliotheca Veronenſi Manuſcripta*, D. O. M. favente, aliquando præmittendum: in præſentia de lapidibus Græcis, priſcaque Græcorum ſcriptione pauca ſunt delibanda. Scaligerum, Salmaſium, Voſſium, Edm. Bernardum, Ez. Spanhemium, Montfauconium, alioſque hujus celebritatis Auctores ſi percurrimus, quænam fuerit Phœniciarum literarum forma, quænam Cadmearum, quænam Jonicarum, quænam Atticarum, videmur nobis nullo negotio perdiſcere. Alphabetum Alexandri Magni, tum priorum Auguſtorum, tum Conſtantini ob oculos proponuntur. Hinc

(*) *Videſis hujus Inſcriptionis interpretationem in Monito Editoris.*

Hinc communis fere, & a me ſæpe audita ſententia, Græci monumenti ſcriptura inſpecta, intelligi probe, an ante Alexandrum, an poſt; an Roma libera, vel ſub Imperatoribus; an ſecundo Chriſti Seculo, vel tertio; an Juſtiniano imperante, vel ævo ſequiori marmor inſculptum fuerit. Mihi tamen multoties hæc perpendenti, ac monumenta varii generis perluſtranti, incertiſſima viſa ſunt omnia, fallacibuſque regulis plena. Indubitatum primo eſt, ſcribendi uſum eo ævo accepiſſe Græcos, quod Obſcurum, ſeu Mythicum appellavimus: cum autem ſingula, quæ illa temporis periodo contigerunt, vel prorſus incomperta, vel ſexcentis ſabulis intermixta dixerimus, atque involuta, quis de characterum ſuſceptione, ac de primæva eorum forma tam definite, atque aſſervanter eloqui poſſit? Nihil in hoc propoſito magis receptum, atque univerſim conſtitutum, quam Græcis Phœnicium Cadmum literas primo adtuliſſe: at anonymus Auctor præclaræ Diſſertationis in calce Palæographiæ (a) contendit optimis tabulis (quamvis adverſante Herodoto) ut oſtendat, longe ante Cadmum, nec Deucalionis tantum, ſed & Phoronei ævo ſcripturam Pelaſgis jam innotuiſſe. Jonicæ literæ tamquam Græcarum antiquiſſimæ prædicari ſolent; at Demoſthenes (b) legem jam tum vetertimam memorans, ſervatam uſque ad eam diem columnam dicit *Atticis exeſis literis* exaratam: ἣ στήλη ἔτι καὶ νῦν ἕστηκεν ἀμυδροῖς γράμμασιν Ἀττικοῖς; & *Atticas literas* idem valuiſſe ac priſcas, Harpocration docet. Diffuſas prædictorum rei literariæ procerum commentationes ubi perlegeris, plurimoſque veterum Scriptorum allatos erudite locos ubi contuleris, nihil certi, nihil determinati elici in ea re poſſe fateberis. At quoſcumque tamdem nomine primævas Græcorum literas vocaremus, dummodo liceret, quænam fuerint figura, cognoſcere: qui vero liceat, cum ejus ætatis monumentum ſuperſit nullum? ad Phœnicias primitus acceſſiſſe veriſimillimum videtur; at quales antiquæ Phœniciæ fuerint, quis nobis ratum facit? Eas quidem recenſuit Scaliger, & exhibuit, poſtque ipſum alii; at unde eruerint, non monent. In Samaritanis numiſmatis paucæ literæ, & parum conſtantes: de eorum autem ævo quis nos certiores facit? Punica etiam adhibentur; at quis norit, a Phœnicia forma Pœnos ſcribendo non deflexiſſe? Jonicum & Atticum alphabetum viri docti pariter nobis depingunt, ac proferunt; quo autem teſte? quibus tabulis? nam eas literas nominant quidem Auctores veteres, ſed non deſcribunt; ſcripturamque Atticæ, vel Jonicæ nomen præſeferentem in vetuſtis monumentis extantibus oſtendet nemo. Mirum propterea non eſt, principes in hoc genere literarum viros perpetuo in his diſſidere. Scaligerum & Salmaſium, qui tripodum ab Herodoto (c) memoratorum ſcripturam fingere non dubitarunt, ac ſi vidiſſent; & ob oculos ponere, affirmat recens Auctor (d), *Attica potius, quam Cadmæa exhibuiſſe*: mihi quidem tam hoc incertum eſt, quam illud. Qui vero ætatem quoque horum alphabetorum definire voluerunt, inconcinna prorſus, & abſona tradiderunt: quid enim potuit nedum a veritate, ſed ab auctoritate omni magis alienum, quam Jonica elementa mille & quingentis ante Chriſtum annis, Attica quingentis incœpiſſe? Quod tamen Eduardus Bernardus docere non eſt veritus; etiamſi Salmaſius (e), quo in hac re nemo melius, Attici nomine primævum alphabetum XVI. literarum, Jonici vero completum intelligi, præclare jam oſtendiſſet. Quin nec quo tempore poſterius, hoc eſt XXIIII. literarum alphabetum adhiberi cœperit, indicare poſſibile eſt; loci enim veterum Scriptorum in hanc rem adducti non de completi tempore, atque e variis additionibus compacti loquuntur, ſed ab Athenienſibus demum recepti: neque hoc ipſum ſatis tute determinabimus; nam Peloponneſiaco bello æſtuante, integrum alphabetum a Calliſtrato Samio Athenienſes accepiſſe, tradidit Ephorus, relatu inediti ad Homerum Scholiaſtæ penes Spanhemium (f): Si tamen Euripidis Scholiis fidendum eſt, ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνῃσιν Εὐκλείδου μήπω τῶν μακρῶν εὑρημένων τοῖς βραχέσιν ἀντὶ μακρῶν ἐχρῶντο. *Sub Archonte Athenis Euclide vocalibus longis nondum inventis, brevibus adhuc utebantur pro longis*: Euclide autem poſteriori, quem hic intelligunt, Archonte Peloponneſiacum bellum jam deſierat: imo quædam etiam Praxitelis opera Atticis literis titulum præſeferebant (g); quo conſtat, quinquaginta circiter poſt Euclidem annis novas literas nondum univerſim receptas. Ex adverſo multo ante quam bellum illud inciperet, completo alphabeto uſos jam eſſe Athenienſes, oſtendit Athenæus (h); qui Calliæ Athenienſis poetæ Sophocli anterioris *Tragædiam Grammaticam* memorans, in ejus Prologo XXIIII. elementa ſingulatim recenſita narrat. Spanhemiano autem Scholiaſte, ut vocatur, *antiquiſſimo*, non multum videtur ex recitatis ibidem verbis tribuendum auctoritatis; cum enim ipſum Homeri locum perperam prorſus accipit. Res eſt a præſenti tractatione minime aliena. Agitur de ſortibus, quibus decernendum erat, quiſnam e Græcis Ducibus ſingulari certamine cum Hectore laceſſente congrederetur, dimicaret: exiit Ajacis teſſera; quam cum præco aliis Ducibus primum oſtenderet, ii non agnoſcebant (i). Tum Scholiaſtes: οὐ οἱ αὐτοὶ γὰρ ἦσαν πρὸ Πάριν τοῖς Ἕλλησι χαρακτῆρες: *neque enim iidem erant Græcis characteres ante Paridem*: ſic vertit Spanhemius; reponen-

(a) Lib. v.
(b) Adv. Neer.
(c) Lib. v.
(d) Palæogr. pag. 374.
(e) Ad Inſcr. Her. Att.

(f) Diſſ. II. pag. 85. ad Phœniſſ.
(g) Pauſ. in Attic.
(h) Lib. x. cap. 20.
(i) Iliad. H. v. 175.

dum, *ætate Paridis*. Quid Paridi cum literis, non video : ſed lepidum profecto eſt, in literarum mutationem plura poſt ſecula ſubſecutam referre Scholiaſtem, quod Græci proceres ſcripturam non intelligerent illa ipſa hora, & ab iis ipſis, ut putabat, exaratam. Error iſte ab alio fluxit, quo credidit, Heroum teſſeras vel nomine, vel alio verbo quovis inſcriptas fuiſſe ; credidit cum eo Spanhemius *certis literarum notis ſignatam* Ajacis teſſeram, quæ tamen ſignata quidem notis fuit, ſed non literarum. Poeta : οἱ δὲ κλῆρον ἐσημήναντο ἕκαστος. *illi vero ſortem ſignarunt ſinguli* ; hoc eſt, χαράξαντες *lineis quibuſdam* inciderunt, vel depinxerunt, ut Didymus explicat, qui ex eo quod teſſeras non inſcripſerint Heroes, ſed tantum ſignarint, literas non calluiſſe conjicit : οὐ δῆλοι, ὅτι οὐ γράμματα ᾔδεσαν οἱ ἥρωες. Cum ergo Duces alienum ſigillum, ſive notam cernerent, minime agnoſcentes, ad ſe non ſpectare affirmabant, uſque dum ventum eſt ad Ajacem, qui ſtatim ἔγνω δὲ κλήρου σῆμα ἰδὼν, *agnovit teſſera ſignum videns*.

Nunc quod ad rem noſtram magis facit, ex priſcis Inſcriptionibus, quæ ſuperſunt, oſtendere conabimur, decretorias haſce regulas, & de monumentorum ſeculo ex ſola ſcriptura ſententias in lubrico valde eſſe, & errori obnoxias. Receptum fere eſt apud Eruditos, Græcæ antiquæ ſcripturæ nullum extare documentum præſtantius celebratis illis Farneſianis columnis in veterrimarum literarum ſpecimen a ſummis viris eapropter adſumptis (*a*). In illis A. D. E. Latino aſpectu ; quo mire deceptus Auctor *Hiſtoriæ*, ſeu *Memoriarum* Academiæ Inſcriptionum Pariſienſis (*b*) Scaligerum immerito arguens, epigramma non Græcis, ſed Latinis, literis inſculptum pronunciat : magno quoque Salmaſio (*c*) *character magis Romanus, quam Atticus* viſus ; num cum Plinii locum de *iiſdem pene tum Latinis* interpretaretur numero tantum, poſterioribus octo nondum additis, minime vero forma : at Tacitus (*d*) : *Forma literis Latinis, quæ veterrimis Græcorum*. Sigma quoque in his marmoribus ad Latinum quodammodo accedit, Ϝ ſic depingitur, exulant vocales longæ, H nonniſi pro ſpiritu, pro OY ſemper O, duplices non apparent, brevi ſupremæ vetuſtatis indicia nullibi fere plura. Hinc de eo ſcribendi genere Montfauconius (*e*) : *nullum ejus ſcripturæ veſtigium reperitur, niſi in marmoribus ante Alexandrum M. poſitis*. Inſcriptio ad Herodem Atticum ſpectat, cujus vitam ſcripſit Philoſtratus, quive anno Chr. CXLIII. Romæ Conſul proceſſit. Hunc nodum ut ſolvant, ait Scaliger (*f*) non ſine admiratione, *in Italia adhuc veterum Jonicarum literarum* [Atticas probat Salmaſius (*g*)] *uſum fuiſſe* tunc temporis ; Montfauconius (*b*) vero Herodem, *virum doctum & antiquitatis amantem curaſſe, ut hæc Inſcriptio in villa ſua Triopia erecta priſcas Jonicas literas referret* : eligas utrum mavis, nihil oppugno. Illud animadverto, ſiquis e literarum forma, & ſcripturæ modo hujus monumenti ætatem, ut fieri ſolet, decernat, quingentis ad minus annis aberraturum. Hoc documento nihil afferri poteſt ad id, quod ago, demonſtrandum præclarius ; rem tamen partite perſequamur. Principio multiplices literarum figuras collegere viri Docti, & ordinatim recenſuere. Falluntur tamen, qui ſpecies omnes in vetuſtis marmoribus viſas in iis tabellis repræſentari putant. ΙΜΙΥ, quas in Sherardiana paulo ante ſpectavimus, exhibuit nemo : nemo ↑ Ρ, quæ in Corcyrenſi Muſei noſtri : nemo Ꮯ, quæ paſſim apud Gualterium. Quis Ш, Ω, Ω, quæ in noſtris, & aliis multis ; quis Ϲ, quæ in marmore Ravennate, de quo alibi, & in Athletica Palatii Farneſiani ; quis Ψ, & ⊘ pro Θ, quæ apud Fabrettum (*i*), in his Alphabetis oſtendat ? Plures prætermitto, quas exſcriptas ſervo. In Baudelotiana ſecunda pro Γ ſemper deſcribi Λ. Montfauconius affirmat (*k*) : apud *vetuſtiſſimos Græcorum* N ita duci conſueviſſe L, docet Priſcianus (*l*). Quis tamen de hac earum poteſtate in propoſitis tabellis admonuit ? Viceverſa quædam in iis aliquando notæ figurantur, quas an in priſcis monumentis quiſpiam umquam ſpectaverit, valde ambigo. Poſt varias cujuſcumque elementi propoſitas formas, ad earumdem ætatem diſtinguendam proceditur ; quibus præceptis nolim nimis fidamus. Compendia illa literas implicantia, ſeu inventum conglutinantia, ſequioris ævi, ſunt, qui exiſtiment ; eas notas *non niſi illi ætati* (infimæ nimirum) *ſuetas* tradit Gualterius (*m*) : at optimi Seculi apud nos eſt marmor ea ſcriptione utens : HMHTHP, ἡ μήτηρ. Qui Reineſio (*n*) hanc inſcriptionem dedit, articulum perperam omiſit. Quænam ex his regulis magis tuta, & comprobata videri poſſit, quam infimo ævo lapidem adjudicandi, in quo non una, ſed plures minori forma literæ conſpiciantur ? attamen λ, μ, & ω hac ipſa facie ſpectantur in noſtro Licinii marmore, Romana tribu inſignito, & Iſthmicorum ludorum tempore elaborato. Apparet hinc, quantum ponderis habeat Sponii (*o*) argumentum, Nicomedem quemdam *circa Gallieni tempora* vixiſſe putantis *ob literas rotundas* C. ε. ω in ejus epitaphio adhibitas. Ortum quidem τῷ C alii ab Imperii Romani initio, alii a Domitiano, alii ab Antoninis arceſſunt. Montfauconius (*p*) cautior tres has formas *primis Auguſtorum ſæculis* in Occidente primum conſpectas docet, in Oriente tardius admiſſas. Ex Oriente tamen advectum eſt memoratum ſupra Eutychidis marmor, in quo ſpectan-

(*a*) Gruter. pag. XXVII. I.
(*b*) Tom. III. pag. 305.
(*c*) Pag. 55.
(*d*) Annal. Lib. II.
(*e*) Palæograph. pag. 140.
(*f*) Ad Euſeb. pag. 110.
(*g*) Ad Inſcr. Her. Att.
(*b*) Pag. 141. in cit. Palæograph.
(*i*) Pag. 390. num. 249.
(*k*) Palæograph. pag. 137.
(*l*) De fig. numer. De num. literæ.
(*m*) Pag. 80.
(*n*) Pag. 668. num. LVII.
(*o*) Miſcell. pag. 132.
(*p*) Palæograph. pag. 173.

ſpectantur omnes, cujus vetuſtatem Atticus Populus nomini adjectus, & Lampadiferum certamen comprobant. Ex oppoſito plures remotiſſimis ſeculis adſignatas elementorum figurationes in ſequioris ævi lapidibus quandoque reperire eſt. Quid vetuſtius videatur quam ⊟ pro Θ, quæ Phœnicia, vel Samaritica credi poſſit? Ea tamen in Ticinenſi quinti a Chriſto ſeculi marmore viſitur, quod in Muſei noſtri *Appendice* proferemus. Hujus ipſius literæ occaſione, Montfauconius (*a*) *hæ quadræ literæ apud veteres ſummopere frequentabantur*; tum alio loco ex ejuſmodi indicio vetuſtatem conjicit (*b*), quod *formæ quadratæ in marmoribus remotiſſimæ antiquitatis non infrequenter occurrant*. In eodem tamen Ticinenſi lapide Leone IV. & Probiano Coſſ. inciſo, quatuor literæ quadrata forma comparent, atque inter eas ☐ pro O, quam in veterrimis Amyntæ Macedonis nummis viri docti animadverterunt. Chriſtianæ Veronenſis, quam primo Carotus edidit, fragmentum ſupereſt, in quo ſpectatur Ƕ etiamſi ſequiori ætate: quin, & Juſtiniano imperante, exarata Inſcriptio apud nos ſervatur, in qua ſigma ſemper hac facie eſt Ꮃ, & Ш ſemel pro Ω; quin & Ᵽ pro P in alia oſtendam, quam proximi ævi judico. Neque enim, cum in lapidem incidimus temporis nota præditum, ſtatuendum nobis eſt, vel omnes iis temporibus eadem ſcriptura uti debuiſſe, vel non potuiſſe, & in valde diſſita ætate eodem modo ſcribi. In Baudelotianis ejuſdem Peloponneſiaci belli tempore inſculptis habemus e Montfauconio (*c*), *formas literarum in quibuſdam ſimiles, in quibuſdam diſſimiles eſſe*. R a Latina non diverſa, ut in iis effingitur, apparet, & in noſtro Etæmæ lapide ævi longe inferioris: Ⲷ, quæ in iiſdem, eſt in noſtris duobus mediocris vetuſtatis. L pro Λ. E pro H, Arithmeticæ in lævam notæ, monumentis ſpectantur longo intervallo ab ea periodo temporis ſejunctis, cui talis ſcriptio adſignatur: nimirum nummi, æra, marmora vetuſtatis veſtigia, veluti ſollemnes quaſdam formulas, diu retinuerunt.

At quod in hac re præſertim cavendum puto, ſcriptiones variæ, de quibus agitur, non ita ſegregatim concipiendæ ſunt, ac rerum genera numquam commixta. Quin hæc indicia numquam fere coeunt. Aſpiratæ poſt Palamedem uſitatæ prædicantur; duplices poſt Simonidem: at lapides videbis X adhibentes, non Φ, alios Θ non reliquis, alio Z, non Ψ, vel Ξ. Qui hæc argumenta nimis urgent, quomodo ſe expedient, cum in eodem marmore formas oſtendero, quas ipſi ſummam antiquitatem teſtari docent, alias, quas mediam? Siculam Inſcriptionem vulgabo in *Appendice* Muſei Veronenſis, quæ O ſic depicto ◇ conſtanter utitur loco τῦ Ω, & C pro Σ ſæpe. Juxta traditos canones ſi primum reſpicis, ſcriptura Simonidem antecedit, qui plus quingentis ante Chriſtum annis Ω protulit; ſi ſecundum, poſt Domitianum, vel poſt Antoninum exarata eſt. Nec raro accidit, ut ejuſdem lapidis ſcripturam variam deprehendamus. Monumentum Epictetæ columna VIII. particulam ſ (*aus*) quater continet: bis ita effingit H, bis autem ita EI. Baudelotiana prima pro ἐν τῷ primum ΑΝΤΟΙ, deinde ΕΝΤΟ: C & Σ in eodem marmore obſervavi pluries. Unum addere, antequam tractationem hanc dimittam, ſubit. Characterum indicationem ad ætatem monumenti eruendam unice omnes pertraxerunt: at liquet mihi, locum ſæpe, quo elaboratum fuit, magis eam prodere, quam tempus. In Ancyranis tabulis Palæographiæ *pag.* 158. optime depictis, idem videas compendii genus. Patinus (*d*) ex ſingulari quarumdam literarum delineatione lapides ſuos *maxima antiquitate* præditos arbitrabatur. Verum conſiderare facillime poterat, maxime antiquas Græcas Inſcriptiones certe non eſſe, quæ Romana nomina præferrent: cumque e Smyrna allatæ fuiſſent, ſatius erat ſuſpicari, an inter ejus Inſulæ marmorarios ejuſmodi ſcriptio aliquando obtineret. Teſtes Venetiis appellare poſſum, cum Græcus lapis ad me adferretur, qui nunc in Muſeo ſpectatur, ſtatim ac eaſdem formas vidi ⚹ΞΣ Smyrnenſem credi poſſe iis, qui aderant, me dixiſſe, quod ita eſſe, inquirendo deprehenſum eſt. Primam hanc τῦ Ypſilon figuram *in vetuſtioribus marmoribus nonnumquam deprehendi*, docet Palæographia (*e*); ego tamen non in vetuſtioribus, ſed in Smyrnenſibus utique animadverti. O pro Ω, C pro Σ, ◇ pro O, ◈ pro Θ tamquam temporis notæ univerſim deſignantur: mihi Siculas Inſcriptiones ſæpius ſignificant. Obſervabis priores duas in nummis Soluntinis apud Parutam (*f*); rhomboicas in marmore Siculo adhuc inedito, de quo alibi, tertiam & quartam pluries apud Gualterium: ex his ipſis allatum a Sicilia pro certo habeo Aureliorum cippum, quem in Grimanorum cimeliis exſcriptum emittam.

Quo vero collimat oratio hæc tota, quidve ex animadverſionibus iſtis colligi velim? ſcripturæ ne indicium ad Græcarum Inſcriptionum ſinceritatem, vel fraudem detegendam nullum omnino eſſe, & literarum diſcuſſionem velut arti Criticæ inutilem a præſenti ſtudio ablegandam? Minime profecto; neque huc ſpectant, quæ ex multa lapidum perluſtratione, atque, ut ita dicam, contrectatione congeſſi. Cur conjecturam excludam, qua veteres quoque, etiamſi Criticæ minus deditos, video aliquando uſos eſſe? Panætius enim apud Plutarchum (*g*) ex alphabeto poſteriori, quo Ariſtidis inſcriptio in tripode expreſſa videbatur, eam non pertinere colligebat, ſed ad χρόνῳ πολλῷ νεώτερον *multo recentiorem*; ὡς ἐλέγχει τὰ γράμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην οὖσα γραμματικῆς, *ut literæ arguunt poſt Euclidem* (Archontem) *adhibitæ*: ubi tamen non literarum forma, ſed numerus,

(*a*) Palæograph. pag. 129.
(*b*) In Præfat. pag. 11.
(*c*) Palæograph. pag. 140.
(*d*) Pag. 231.

(*e*) Palæograph. pag. 162.
(*f*) Pag. 110.
(*g*) In Ariſtid.

rus, ſive poſteriorum adjectio deſignatur, ut & conſimiles forent veterum loci. Id tantummodo ſuadere mens fuit, atque evincere: primo quidem multa in hac re animadvertenda, quæ a ſummis viris horum ſtudiorum Dictatoribus nondum tradita fuerant, vel animadverſa; deinde ſcripturæ indicium numquam urgendum nimis, neque ad determinati cujuſdam temporis ſignificationem pertrahendum: tertio characterum ſculpturam docere aliquando de monumentorum vetuſtate, vel novitate, at non ſemper; inſunt enim quandoque manifeſta quædam inſignia, ſed ſæpe non inſunt: poſtremo numquam eo argumento ſolo judicium ferendum, ſed cum ceteris collato, aliiſque animadverſionibus omnibus ſimul adſumptis. Me autem eam quoque conſiderationem non aſpernari patebit ex ſequenti Inſcriptione, quam vulgare operæ pretium puto: epigramma ſcilicet tum ab elegantia, tum ab antiquis moribus minime abhorrens, ex ſcripturæ potiſſimum modo recenter inſculptum, mendacique vetuſtatis ſimulatione exaratum judico. Unde & quomodo habuerim, præmittam. Reſciſſum in medio a ſummo ad imum in præclaro Grimanorum Muſeo Venetiis exſcripſeram aliquando lapidem, rejectum ferme, & veluti mutilationis ſuo pudore quodam abditum, ac latentem, cum verſiculos nonniſi dimidiatos haberet. Poſt tres circiter annos cum in veſtibulo Bibliothecæ S. Marci præſtantiſſima cimelia luſtrarem, rimarerque, lapidis ſiuitum animadverto occultatum poſt ſtatuæ baſim: ut extrahatur, facio, & dimidiate epigraphe inſculptum video. Cum in adverſaria referrem, vix ad verſum tertium perveneram, ſuccurrit mihi excepta olim illa, complementumque hujus eſſe, pro certo habui: ubi domum rediiſſem, ſimul contuli, integrumque epigramma non ſine gaudio percepi. Sepulcrale eſt mulieris in puerperio extinctæ, & dialogiſmo peragitur ut alia quædam in Anthologia:

Φράζε τεοὺς γονέας, σὸ τ' οὔνομα, καὶ πόσιν αὐτὸν,
    Καὶ χρόνον ἔστε γύναι, καὶ πολέως ἥδε τίς.
Νείκανδρος γενέτωρ πατρὶς Πάρος, οὔνομα δ' ἦν μοι
    Σωκρατεία, φθιμένην Παρμένιον δ' ἔθετο
Σύνλεκτρος τύμβῳ με, χάριν δέ μοι ὤπασε τήνδε
    Εὐλόγου ζωῆς μνῆμα καὶ ἐσσομένοις.
Καί με πικρὰν ὠδῖνα βρέφους ἀφύλακτος Ἐρινὺς
    Αἱμορροίου νόσου τερπνὸν ἔλυσε βίον.
Οὐδ' ὑπ' ἐμαῖς ὠδῖσι τὸ νήπιον ἐς φάος ἦγον,
    Ἀλλ' ὑπὸ γαστρὶ φίλῃ κεύθεται ἐν φθιμένοις.
Τρισσὰς ἐν δεκάδας δὲ πρὸς ἓξ ἐτέων χρόνον ἦλθον
    Ἀνδρὶ λιποῦσα τέκνων ἀρσενόπαιδα γονήν
Δισσὰ δὲ πατρὶ λιποῦσα καὶ ἱμερτῷ συνομεύνῳ
    Αὐτὰ ὑπὸ τριτάτῳ τόνδε λέλογχα τάφον.
Ἀλλὰ σὺ παμβασίλεια θεὰ πολυώνυμε Κούρα
    Τήνδ' ἄγ' ἐπ' εὐσεβέων χῶρον ἔχουσα χερός.
Τοῖς δὲ παρερχομένοις Θεὸς τ' ἰσχὺν τινα δοίη
    Εὖ πᾶσι χαίρειν Σωκρατείαν κατὰ γῆς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΑΓΝΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΕΓΡΑΨΕΝ.

Dic mulier, quiſnam genitor? quod nomen? & ipſum
Conjugem, & ætatem; quave eſt in urbe ſata?
Nicander genitor, patria eſt Paros, & mihi nomen
Socratea: extinctam Parmenio tumulat
Me conſors; hujus monumenti munus ab illo eſt,
Quod decus æternum poſteritatis erit.
Me tenerum infantem paritura ſanguinolenti
Vis morbi dulcem hunc abſtulit atra diem.
Me vero languente, in lucem haud prodiit infans,
Urna infelici venter at ipſe fuit.
Sex ac ter denos vixi annos: maſcula proles
A me jucundo eſt pulcra relicta viro;
Duplex illa quidem, dilecto cara marito:
Tertia, quem cernis, cui dedit ipſa locum.
Aſt tu hanc Perſephone, vario quæ nomine culta es,
Excipe, eamque piis inſere, Diva, choris.
Tum Deus ſuſpiret votum iſtud prætereunti:
Socratea omnino gaudeat, & valeat.

DIONYSIUS MAGNESIUS POETA SCRIPSIT.

Si quis lucubratum ab aliquo decimiquinti forte ſeculi literato viro ad antiqua epigrammata æmulanda ſuſpicaretur, ego quidem, quo refellerem, non haberem: in id tamen totus propendeo, ut antiquum credam, & in ms. quopiam codice, vel etiam in lapide ob vetuſtatem brevi interituro, ab eo inventum, qui, ut huic lapidi conſignaretur, curavit. Verum antiquam Inſcriptionem non appel-

appellamus, quæ antiquam lucubrationem continet; nam hoc modo Inſcriptiones in promptu eſſet innumeras parare, veterum Scriptorum monumenta lapidibus mandando; ſed quæ vemuſto ævo, & vere ob occaſionem, quam indicat, inciſa fuit. Hujuſmodi autem noſtram hanc non eſſe, præcipue colligo e peſſima ſcribendi, cælandive ratione, diſtortis literis, implexis, peritoque oculo Gentilium tempora minime repræſentantibus, etiamſi earum figura ab iis ut plurimum, & quidem melioribus repetita ſit: quod argumentum tamen cum ceteris connecto; nam perſpectius adhuc novitatis indicium eſt, quod carmina a lineæ capite reſumantur, pentametris etiam inæqualiter adjectis; priſcum enim, & indubium lapidem carmina non junctim exhibentem unum tantum medii ævi me vidiſſe memini, nempe Iſaacii Ravennatem anterius memoratum, in quo tamen duo quavis linea verſus continuantur, quem uſum uſque ad decimumquartum ſeculum, & in MSS. Italicis conſpicimus. Accedit marmoris genus, in quo recentes alias quaſdam Venetiis inſpexi, & pro ſcripti quantitate tabulæ exilitas: accedit mirandum illud, nullam fere in tanta confractione literam periiſſe, quo indicium ſuboritur artificioſe, & ad vetuſtatis fidem aucupandam confractum lapidem antequam ſcriberetur. Adde menda; redundantem jotam in prima dictione, νύμβρι pro νύμφα, παρὰν, pro παρά, deinde ων, ην verſu penultimo, tum illa nuſquam viſa ΔΕΗΝ, ΔΕΕΘΕΤΟ. pro δ' ἦν, δ' ἔθετο, ubi lapides perpetuo ΔΗΝ ΔΕΘΕΤΟ. Denique quis umquam vidit, inſculptis carminibus Poetæ nomen adjungi? Improprie quoque verbum ἔγραψεν de Poetica lucubratione: vel in MS. additamentum iſtud a manu fuerat minus antiqua, vel incompertus hic Poeta ex Poetico prodiit ſculpturam jubentis commento. Apparet autem, vel recentes in hac lingua lapides non inutiliter exſcribi; epigramma ſiquidem ſatis elegans, atque, ut puto, veteris Poetæ, novitio huic marmori unice debemus.

CANON III.

Inſcriptionum verba, ac continentia examinanda.

HUcuſque ad veteres Inſcriptiones a novitiis diſcernendas animadverſiones ſuggeſſimus materiales, ut ita dicam, & ab oculari inſpectione petitas. Nunc de verbis ipſis, ac continentia examinanda diſſeramus; a vulgatis, communibuſque criticæ regulis abſtinentes, inque iis tantum immorantes, quæ ad monumenta hujus generis prænoſcenda conducunt. Suppoſititios primum eos lapides ut plurimum monet, qui pro funebri, aut honoraria, aut hiſtorica, aut alius noti generis epigraphe, Græcum aliquod effatum nobis exhibent, ſive antiqui Scriptoris ſermonem, vel hemiſtichum, vel deciſæ orationis fruſta. Venetiis penes Nob. Vit. Joan. Bapt. Recanatum lapideam tabulam conſpexi, in qua ad normam Inſcriptionum veterum congeries illa definitionum Mulieris inſculpta eſt, quæ Secundo Philoſopho (de quo Philoſtratus in Sophiſtarum Vitis) communiter tribuitur. Ex Antonii Florilegio, quod *Meliſſam* nuncupavit, deſumptæ ſunt: diſcimus tamen ex commentitio hoc marmore, incerto patre eas quiſquilias prognatas eſſe; nam in eo ad Socratem referuntur; initium eſt: Σωκράτης ὁ σοφὸς ἐρωτηθεὶς τί ἐστι γυνή, εἶπεν, ἀνδρὸς ναυάγιον &c. *Sapiens ille Socrates interrogatus, quid eſt Mulier, dixit: Viri naufragium &c.* Recitantur etiam in *Opuſculis Mythologicis* a Thoma Gale collectis. Fabrettus (*a*) *ſub imagine Hermapollinis* ſequentem epigraphem legit, attulitque: Ἄλυπον ἕξεις τὸν βίον χωρὶς γάμου. quod monoſtichum inter ſententias κατὰ στοιχεῖον variorum Poetarum ab Aldo cum Theognide, aliiſque anno MDXCV. vulgatas recenſentur: ita vertit Stephanus in conſimili collectione: *Qua vita cælebs & moleſtiis caret.* Occurrunt ſæpe Hermæ illi, ſeu capita quadrato, nec ſculpto lapidi impoſita: in eo autem, quæ poſſedit Fabrettus, a recenti manu Jambicum illud inciſum, valde credibile eſt. Sic antiqua in urnarum uſum vaſa videas, & capſulas anaglyphis exornatas, in quibus tabella illa media ad excipiendum defuncti nomen deſignata, vacua quandoque, & alba conſpicitur; ſive quod urnulæ numquam adhibitæ, & a marmorario nondum venditæ, ſive quod in contemptores inciderint memoriæ, & famæ. Quibuſdam autem hujuſmodi tabellis fuere, qui novitias epigraphes inderent: inter quas γνώμην computo, quam in Florentino Muſeo pulcherrimis ceteroquin literis vas ornatiſſimum præfert: Τῶν ἀγαθῶν ἡ μνήμη ἀειθαλής. *bonorum memoria ſemper floret.* In eadem urbe ad ornatiſſimum Marchionis Ricchardii atrium hæc lapidea tabella: ὁ πανστένακτος οἶκος οὗτος· ἐστὶν ἀσφαλὴς ἐστὶ δὲ καὶ σιγῶν ἀκίνδυνον γέρας. *dolorem ſedat hæc domus, firmiter eſt etiam ſilentium res tuta:* in qua nec quæ continet placent, nec forma τοῦ A in Latinis hujus ſoli indigenis ſæpe adhibita. Marmorea tabula inter Veronenſes viſitur ſedentis feminæ ſtanti alteri manum porrigentis icone cælata; inclinati ævi opus, & ſculptoris imperiti, ut arbitror, ad Græcorum monumentorum exemplum elaborata: ridicule autem inſcribitur, primo deſuper ſic: ΗΚΥΠΡΙΔ⊛ΗΣΤΡΑΤΟΝΙΚΙΣ, hoc eſt ἢ Κύπριδος, ἢ Στρατονίκης, *aut Veneris, aut Stratonicæ:* quæ pars eſt Syneſii monoſtichi in Anthologiam ex ejuſdem Epiſtola ad Nicandrum perlati (*b*): ea ſic incipit. Τοὐπίγραμμά σου (l. μου) τὸ κλεινόν (πῶς γὰρ οὐ κλεινόν, ὅ γε ὁ μέγας ἐπῄνεσε Νίκανδρος;) Τῆς χρυσῆς εἰκὼν ἢ Κύπριδος, ἢ Στρατονίκης. ἐπίστασο πάντως, ὅτι ἡ εἰς ὑμᾶς ἀδελφὴ φίλη ἐποίει παρ' ἐμοῦ τότε. *Meum illud eximium epigramma [qui enim eximium non ſit, quod magnus Nicander laudavit?] Tam pulchra mulieris imago aut Veneris eſt, aut Stratonica; omnino ſcias ea ſororem meam tunc a me compoſitum eſſe.* Importunius adhuc eſt, & magis abs te, quod ſubter imagines, nempe:

ΤΟΝΝΟΥΔΙΔΑΣΚΟΝ

ΑΙΘΕΡΕΚΑΞΙΝΠΑΛΑΤ⊛

Le-

(*a*) Pag. 634.

(*b*) Lib. IV.

Legendum : τὸν νῦν διδάσκων αἰθεροβατεῖν Πλάτων, *mentem per aethera ſpatiari doceas Plato*. Prior verſus eſt diſtichi ſub Platonis effigie in Antologiæ Lib. IV. relati. Αἰθεροβατεῖν cum in bonam partem pro *in ſublime ferri*, tum in malam pro *inſanire* accipi poteſt. Ad irriſionem detorſit, qui primus id verbum cudit Ariſtophanes in Nubibus, ubi Strepſiadi quid ageret interpellanti reſpondet Socrates : Ἀεροβατῶ, καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον, *Aerem peragro, & Solem deſpecto*. Lapis in literis quater peccat, Στρατιώτης, νῦ, διδάσκων, Πλάτων, quod in Græcis legitimis non deprehenditur. Bocchius (*a*) in Symbolicis, Malvaſia (*b*) in Felſineis ex *aheneo ſigillo* Bononiæ, ut ajunt, invento Inſcriptionem recitant : Οἱ οἰκέται ὑποτάσσεσθε ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, cujus ut fallacia conſtet, quidnam intercedat analogiæ inter Fortunæ ſimulacrum effictum in ſigillo, & Divi Petri Epiſtolam I. ſatis, ſuperque eſt conſiderare : verſiculus enim eſt XVIII. capitis II. *Servi ſubditi eſtote in omni timore Dominis &c.* Gruterus *pag.* MCXXXVII. e Pighio, ac Smetio epigraphen protulit, quam inter ſpurias reiicere ſatius fuerat, etiamſi ut ingenuam Fletvood (*c*) ſelegerit, ac iterum emiſerit. Commentitiam eſſe, & e nupero lapide acceptam, ſatis in aperto erit perpendentibus, non niſi cantilenam continere moralis documenti de ſapientia magnifacienda, divitiiſque aſpernandis, oratione inepta, involuta, inquinata.

Cavendum eſt ab epigrammatis notis jampridem, & præcipue in Anthologia recenſitis, quum lapidibus impreſſa ſpectantur. Apianus (*d*) diſtichum de Homero ab Heſiodo victo, tripodi olim inſcriptum recenſet, quo evincebat Varro, coævos fuiſſe, ut eſt apud Gellium (*e*). Urſatus & Sponius Diogenis epitaphium ΕΙΣ ΚΥΝΑ ex marmore arreptum ſuis collectionibus inſeruerunt, quod habetur Florilegii Libro III. *Antiquis marmoribus inciſum* Venetiis exſcripſiſſe ſe Sponius (*f*) opinabatur, & *ab antiquiſſimo iſto lapide epigramma in Anthologiam traductam* ſuiſſe putavit Urſatus (*g*). Lapis autem in Muſeo noſtro jam oculis proſtat : & ex aſpectu ipſo ac figura tabulæ, ex ipſa characterum ſculptura, & ex carminum a lineæ capite reſumptorum diſtributione patentiſſime conſtat heſternum opus. Canem quidem ſupra lapidem effinxerant, ut Sponius monet ; ſed ad Diogenis tumulum prope Corinthum olim conſtitutum perfecte-repræſentandum teres inſuper cippus elaborandus erat. Laertius (*h*) ἐπέστησαν τε αὐτῷ κίονα. καὶ ἐπ' αὐτῷ λίθου Παρίου κύνα. *erexerunt ſuper illius tumulum Columnam, & canem deſuper ex lapide Pario*. Idem Sponius in Itinerario (*i*) exceptum ex marmore Hexaſtichum affert, inter Theocriti epigrammata jamdudum editum, quod cum Anacreontis imagini ſuppoſitum fuiſſe appareat, lapideæ tabellæ a Sponio, ut accepi, vix parum quadrabat. Quin locus ipſe, quo utramque Inſcriptionem vidit, mihi pro novitatis teſtimonio eſt; nimirum *ad piſcinam S. Moyſis in domo quæ erat Erizzorum;* nam eam domum Græcis lapidibus recenter ſcriptis refertam fuiſſe, iterata experientia didici, cum quinas ejuſmodi farinæ illinc egreſſas deprehenderim : quarum duæ epigrammata continent ex Anthologiæ Lib. IV. ſub Herculis effigie collocanda, viſunturque modo in Recanatorum ædibus. Alterum ex his cum inter Inſcriptiones ſuas Sponius (*k*) exhiberet, admonuit, ex marmoribus *plura olim in libros tranſcripta* : marmori autem, quod exſcribebat, ea minime laus congruebat; quamvis enim ſine interſtitiis, priſciſque aliquot literarum formis exaratum ſit, ſicut ibidem alia bina ; aliquanto tamen in re antiquaria exercitatis novitia ſculptura, & ſingulorum ab eadem manu, ex ipſa inſpectione ſtatim elucet. Gruteriana etiam quædam ſub judice revocari poſſent, quamvis judicium tuto ferri nequeat, præcipue marmore nec inſpecto. Quæ *pag.* CCCCIX. adducuntur, non intelligo, quomodo *Terminis* eſſent duobus inſcripta, quorum alteri *Menandri caput impoſitum*, cum epigrammata tria ſint, & in Homerum ſingula (*l*). Primum ex iis Antipatri eſt, poſtremo immutato verſu, ut de ſepulcrali encomiaſticum effingerent, & iconi aptandum. Diſtichum illud *pag* MXXXIX. Ἑρμῆν τὸν κλέπτην τις ἐκλέψατο; &c. *Mercurium furem quis furatus eſt &c.* lapidi antiquitus creditum, nulla quidem ratio ſuadebit umquam.

Genus aliud Inſcriptionum eſt, in quo fucus facillime nobis fieri poteſt, nimirum cum nomina ſub antiquis iconibus legimus. Multas quidem ex his ſubſcriptionibus genuinas eſſe, inficietur nemo; at multas etiam a recenti manu tum marmoribus, tum monumentis varii generis deprehendiſſe mihi viſus ſum, eo difficiliores cognitu, quo in antiquo ſolo ædificantur. In porticu regiæ Aulæ M. Etruriæ Ducis Hercules ſtat marmoreus ingenti mole, arte mira, quo viſo *exclamaſſet* Statius (*m*),

. . . . hoc pectore preſſus
Vaſtator Nemees, hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos,

Fulcimento, in quod incumbit, inciſum legitur :

·ΛΥΣΙΠΠΟΥ· ΕΡΓΟΝ· *Opus Lyſippi* :

quam epigraphen minime vetuſtam eſſe, pro certo habeo, etiamſi antequam Florentiam adveheretur, imo antequam venditum a repertore ſimulatum, adjectam fuiſſe, conſtet a Flaminio Vacca

(*a*) Bocch. pag. 136.
(*b*) Malv. pag. 48.
(*c*) Pag. 262.
(*d*) Pag. 495.
(*e*) Lib. III. cap. 11.
(*f*) Miſcell. pag. 325.

(*g*) Mon. Pat. pag. 128.
(*h*) In Diog.
(*i*) Tom. III. pag. 64.
(*k*) Miſcell. pag. 51.
(*l*) Anthol. Lib. III.
(*m*) Silv. Lib. IV.

Vacca (*a*) : Ipſa primum officit nominis celebritas, literæ parum cavatæ, verba puncto diſtincta, & etiam ad extremitates incluſa, quod novitatem ſæpe & in Latinis olere, ſuo loco obſervabimus. Formula non ab antiquo uſu : Γλύκων Ἀθηναῖος ἐποίει, *Glycon Athenienſis faciebat*, præfert Farneſius ille Hercules ſpectatiſſimus, a quo Mediceus cum poſitu, tum operis præſtantia parum diſtat : ἐποίει, non ἐποίησε aliæ multæ. Denique Lyſippum ſtatuarium, non ſculptorem fuiſſe conſtat, hoc eſt, non inter eos claruiſſe,

Qui facerent docta mollia ſaxa manu (*b*),

ſed qui ex metallo ſimulacra ducerent, effingerentque *ſpirantia mollius æra* (*c*). Tot pene teſtimonia producere poſſem, quot veterum loci ſunt, in quibus memoratur Lyſippus. Ter in Anthologia πλάστης Σικυώνιος, *plaſtes*, ſeu *fictor Sicyonius* appellatur. Edixerat Alexander, *ne quis ipſum alius, quam Apelles pingeret, quam Pyrgoteles ſculperet, quam Lyſippus ex ære duceret* (*d*): Ænea Lyſippi ſimulacra pluries recenſet Pauſanias. Herculem triſti ac ſollicito aſpectu ut exprimeret, (*e*) χαλκῷ δ' ἐγκατέμιξ' ὀδύνην, *æri dolorem miſcuit* : equus ab ipſo mire elaboratus laudabatur χαλκοδαιδάλῳ τέχνῃ *ob artem æridoctam* (*f*). Hinc patet ſpuriarum ergaſtulo & Reineſianam illam damnandam, quam a Piccarto acceperat (*g*) : Σέλευκος Βασιλεύς Λύσιππος ἐποίει, *Seleucus Rex. Lyſippus faciebat*. Vice verſa Malvaſia (*h*), & Bocchius (*i*) e ſculptore cælatorem faciunt, cum æreum ſigillum an. MDXLVIII. repertum tradunt Fortunæ imagine, & hac inſcriptione : ΒΟΥΠΑΛΟΣ ΣΜΥΡ ΝΑΙΟΙΣ ΑΓΑΛΜΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΤΥΧΗΣ ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΟΙΗΣΕΝ. Bupalum e Mala ſculptore oriundum, & in eadem ſcientia clariſſimum memorat Plinius (*k*), at verba ipſa ſimulatæ Inſcriptionis e Pauſania (*l*) decerpta, ac detruncata ſunt. Βούπαλος Σμυρναίοις ἄγαλμα ἐργαζόμενος Τύχης, πρῶτος ἐποίησεν, ὧν ἴσμεν, πόλον ἔχουσαν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. *Bupalus .... Fortunæ ſimulacrum Smyrneis faciens, primus (eorum quos novimus) illam finxit habentem ſupra caput Polum*. Celeberrimæ Veneri Mediceæ ſubſcriptum eſt :

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ ☊ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΠΩΕΣΕΝ

Cleomenes Apollodori filius Athenienſis fecit. Sed Græcum, priſcumque morem non referunt ſeparatio illa verborum, O pro Θ, ἐποίεσε pro ἐποίησεν. una eſt apud Sponium (*m*), quæ cum ob verba, tum ob locum, ubi ſervabatur, credi poſſit hanc peperiſſe ; poſteriori certe manu additam, cum marmor ipſum, quo reſidet, addititium ſit ; anguſtum enim, cui ſimulacrum innitebatur, ſolum ad majorem ſoliditatem marmoris faſcia agglutinata dilatatum eſt. Nec artificum tanta nomina, ſed & eorum, qui repræſentantur, imponere nobis poſſunt : imo hoc illud eſt Inſcriptionum genus, quod & antiquitus fallebat quandoque, ſive ex ignorantia inſcribentium, quo nomine ridet Cicero (*n*) Metelli ἀνιστορησίαν, cum in turma inauratarum equeſtrium, quas ille in Capitolio ob avos ſuos honorandos poſuerat, *Serapionis ſubſcriptione Africani imaginem* animadvertiſſet ; ſive quod, *dum familia ad ſe quæque famam rerum geſtarum, honorumque traheret*, dignitatum præcipue nomina domeſticis imaginibus falſo adjicerentur, ut Livius (*lib.* 4. & 8.) ac Plinius Meſſalarum occaſione monent.

Contingebat etiam aliquando, quod & modo ſæpius occurrit, ut unius iconi alterius nomen poſteriori manu ſubjiceretur : memorat enim Pauſanias (*o*) Oreſtis ſtatuam in Euboea, quæ Auguſti nomine tunc apparebat inſcripta ; & Miltiadis, ac Themiſtoclis priori abolita epigraphe aliis adtributas (*p*). Hujus generis qui a Græcæ antiquitatis naufragio marmorei tituli enatarunt, Philoſophorum, Poetarum, illuſtrium virorum nomina capitibus, vel protomis ſubſcripta exhibere ſolent : plures autem addititios, & a recenti manu reperiri opinor. Quadratis quidem quibuſdam literis depingi ſolent, ſed id ipſum quandoque ſuſpicionem injicit. Ejuſmodi Scaliger in Euſebium, Menagius in Laertio Eſchinis, Iſocratis, Heracliti imagines & nomina, ut apud M. Etruriæ Ducem extantia, proferunt, quorummodo Florentiæ notitia nulla : occurrit ſolummodo in Muſeo ΣΟΛΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ, *Solon Legiſlator*, de cujus fide multum ambigitur. Plura id genus Sponius (*q*) ; inter quæ fruſtra anceps fluctuat, an ΠΥΘΟΔΩΡΙΣ *Orator*, *Poeta*, *vel Dux* fuerit, cum feminam nomen teſtetur : contra ΑΤΣΙΣ maſculis aptari ſolet (*r*) : forte in ſubſequenti verbo ΜΙΛΗΣΙΑ peccatum eſt, ſicut infra in πελοπονίκης (*s*), ut ſuppletur, patriam ſiquidem *generico nomine* ſic indigitari nuſquam vidi. Illa apud eumdem mihi ſuſpecta, Μαξίμῳ Τυρίῳ φιλοσόφῳ (*t*) : honorariæ enim hujuſmodi tertio caſu apud Latinos, ſed apud Græcos quarto enunciantur, & Τυρίῳ &c. Omnium autem in hoc genere celeberrima Gruteriana (*u*) eſt ab Urſino accepta, in qua ſub Menandri effigie non nomen tantum, ut mos eſt, ſed Athenienſis Archon, ſub quo natus, illeque, ſub quo deceſſit, annuſque regni Ptolemæi Lagidæ inſcribuntur. *Luculentum ſane monumentum*, ut jure merito appellat Scaliger (*x*) : multa de iſto illuſtratores Gruteri : mihi vero quid de hujus tituli fide ſtatuam,

(*a*) Diar. Ital. pag. 180.
(*b*) Ovid. Faſt. III.
(*c*) Virg. Aen. 6.
(*d*) Plin. Lib. VII. cap. 37.
(*e*) Anthol. Lib. IV.
(*f*) Ibidem.
(*g*) Pag. 327.
(*h*) Pag. 48.
(*i*) Pag. 136.
(*k*) Lib. XVI. cap. 5.
(*l*) In Meſſen.

(*m*) Miſcell. pag. 124.
(*n*) Ad Attic. Lib. VI. 1.
(*o*) Corinth. cap. XVII.
(*p*) In Attic.
(*q*) Miſcellan. pag. 137.
(*r*) Pag. 138.
(*s*) Pag. 38.
(*t*) Pag. 127.
(*u*) Gruter. pag. CMXVIII. & MXXVII.
(*x*) Ad Euſeb. pag. 132. Correct. pag. 349.

tuam, non liquet : in quolibet enim fere Antiquitatum genere præter genuinas, & commentitias, dubias etiam, & de quibus aſſeveranter judicium ferri nequeat, reperio. Quo minus reiiciam, Inſcriptionis continentia facit, ad quam concinnandam homo aliquanto doctior requirebatur; ipſæ illæ iteratæ Chronologicæ notæ cauſæ ſunt, cujuſmodi in antiquo alio documento nemo deprehenderit. Menandri ſepulcrum, & in Theatro ſimulacrum memorat Pauſanias (*a*) inſueto titulo nullo. Novum etiam videri poſſit Athenienſis Poetæ mortem Ægyptii Regis anno conſignari. Nodum Chronologicum magnam partem, verbo ΜΗΝΩΝ addito, vel ſubſtituto, reſciſſum non attingo, marmore minime inſpecto, quod valde miror, docto eo ſeculo Romam non accerſitum, & in Muſeo quopiam beatiore dedicatum. Suſpicionem auget inconſtantia, cum Gruterus a ſeipſo, & Urſini aliena fide exhibentis editio ab ejuſmodi ſchedis Gudio viſis diſſentiant.

Verum inter commentitias audacter reputa, quæ inepte nugantur, quæ inſueta prorſus proferunt, vel mirabilia quam maxime vel hiſtoriæ fidei, ac temporibus repugnantia, novis formulis, occaſione inaudita, ſtilo in his minime uſitato, verbis nuſquam receptis, neceſſariis omiſſis, incongruis intruſis. Agmen inter has ducat prolixa, quæ apud Bandurium (*b*) in *Imperio Orientali*, tamquam Conſtantini M. ſepulcro indita legitur, vulgari pene dialecto. Æneum, ſed ab officina minime veteri, candelabrum inter Medicea cimelia quatuor præfert epigraphes, quarum prima : ΜΑΓΡΙΠΠΑ. ΟΥΠΑΤΟΣΤΡΙ ΤΟΝΚΟΙΝΟΝΜΑΚΕ. ΔΟΝΟΣ. *M. Agrippa Conſul III. Commune Macedonia* : oſtendit illud mihi in commentorum exemplum ejuſdem gazæ cuſtos, & Antiquarius optimus Sebaſtianus de Blanchis. Ferrariæ apud Cl. V. Hier. Baruffaldium marmoreum anaglyphum vidi his literis, etiamſi partim abraſis, ΤΩΤΗΣΙΠΠΟΔΑΜΙΑΣ ΔΑΚΡΥΔΑΙΜΟΝΙ. *Hippodamiæ Genio flebili* : is lapis, quem multi veterem crediderint, jocus eſt de joco : figuræ ſcilicet, mutatione minima, e ficta Apiani lamina, *pag.* 385. ab eo prolata, exemplatæ ſunt nugatorio titulo adjecto. Æque inſula, quæ in *Antiquitatum Veronenſium* Auctario intruſa eſt (*c*). Nihilo fere melior Gruteriana (*d*) e Pighio, & Smetio, quam Fleetvood (*e*) iteravit. Narrat Reineſius *pag.* 819. *Venetiis in Gazophylacio cujuſdam Senatoris ſervari ſepulcrum Ariſtotelis e Pario marmore* : mirum protectu cimelium. Sed qui epigraphen vidit, Κάλλιστον Τῶν Φιλοσόφων. *præſtantiſſimum philoſophorum* appellans, non conſideravit, maximis iis præconiis Ariſtotelem antiquitus perraro donatum fuiſſe, ceteriſque philoſophis inferiori tantum & barbaro ævo perlatum. Apianus *pag.* 511. tamquam in Alexandriæ columna : Δημοκράτης Περικλύτου Ἀρχιτεκτής (ſic) με ὤρθωσεν διὰ Ἀλέξανδρον Μακεδόνος (*f*). *Democrates Periclyti F. me erexit propter Alexandrum Macedonem* : quam recitaſſe redarguiſſe eſt. Ejiciendæ item ſunt quædam Gruterianæ e Busbequio arreptæ, ac præcipue *pag.* MLXXIII. propoſitæ. In eadem hac Inſcriptionum claſſe reponas velim Chyndonactis illam, Gallis literatis, Caſaubono inter alios, olim plaudentibus exceptam (*g*), quamve peritiſſimus harum rerum *Salmaſius*, *omni exceptione major*, & *quidem oculatus non ſemel teſtis veluti ſinceram*, *ac legitimam ſuis in Epictetum*, & *Simplicium notis laudavit*, ut docet Salmaſii Vita in Palæographia relata. *Commentum nobile* Montfauconius (*b*) demum agnovit, & ab ipſo celebratore Guenebaldo elaboratum putat. Rem patefacere poterat vel ipſa Inſcriptionis peregrina facies, cum non in cippo, vel lapidea tabula, ſed *in ima ſuperficie* ſculpta diceretur; in exteriori vero hæ tantum literæ : XV. pro Χυνδόναξ inuſitato & erroneo compendio.

Nuperis documentis monitum addendum perquam opportunum. Ubi de Græcis Inſcriptionibus in unum tamdem cogendis verba fecimus, de ordine ac methodo, qua diſponi, & ſecerni poſſent, diſſeruimus, horum monumentorum diverſa velut genera, claſſeſque varias indicavimus, quas ita ſejunctas inſpicere ad ſanum etiam judicium in his rebus proferendum, fraudeſque præcavendas multum conferret : quædam enim ſunt veluti formulæ, ac ſolemnia verba, quæ tum in Votivis, tum in Honorificis, tum in Legalibus, tum in Funerariis recurrunt identidem, præcipuumque fallaciæ argumentum eſt, cum quæ uni competunt Inſcriptionum generi, recitantur in altero. Exempla quædam animadverti poſſunt in nitidis præſertim Boiſſardi libris, a quibus magnopere cavendum nobis eſt, ubi de Græcis Inſcriptionibus rem agunt. *Tom.* III. Lyciorum oblatio, ſeu χαριστήριον ponitur, quod Gutenſtenius, Gruterus (*i*), Scaliger, Sirmondus, Gudius probant. Verumtamen Latine & Græce loqui dicitur, quod in genuinis ejus generis non obſervatur : Latina verba vix ad ſignificationem aliquam perduci poſſunt : donaria Διὶ Καπιτωλίῳ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ῥωμαίων. *Jovi Capitolino*, & *Populo Romano* ſimul dedicari non audivimus : cum vero τὴν Ῥώμην *Dea Roma* ſtatua dedicetur, ridicula eſt, & votivæ Inſcriptioni omnino incongrua ea formula ἀρετῆς ἕνεκεν &c., quæ Honorificarum ſollemnis eſt, & ſub iconibus hominum perſcribi ſolet. Sub ſtatua viri togati hanc epigraphen inveniſſe, idem Auctor (*k*) aſſerit : ΚΑΛΩΣΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙΑΝ. At Suetonii (*l*) de T. Flavio Sabino locus, e quo eam effinxit, *manebuntque imagines a civitatibus ei poſitæ ſub hoc titulo* καλῶς τελωνήσαντι; non adjicit Ἀσιάναι, quæ loquutio huic Inſcriptionum generi minime quadrat. *Tom.* III. *pag.* 60. Gr. MXXIV.

Ἀρχὶ

(*a*) In Attic.
(*b*) Tom. I.
(*c*) Pag. 234.
(*d*) Gruter. pag. MCXXXVII.
(*e*) Fleetv. pag. 262.
(*f*) Gruter. pag. CLXXXV. & MVI.

(*g*) Gruter. pag. MCLIX.
(*b*) In Praef. pag. 10.
(*i*) V. Gruter. pag. MIV.
(*k*) Tom. III. pag. 53. Gruter. CCXXXIX.
(*l*) In Veſpaſian.

Ἀρχέλαος, qui monumentum ponit, nec patris nomen profitetur, nec quid ſibi cognationis, aut affectionis cum Demetrio intercederet, contra ac fieri ſoleat. *Tom.* IV. *pag.* 116. Gr. LIX. 1. Veneris attributa, nec alibi viſa, nec recte prolata: Σωτῖρι pro Σωτεῖρι, Εὐεργέτη pro Εὐεργέτιδι. *Tom. eod. pag.* 58. Gr. DLVIII. 8. Πρόνοιαν τοῦ τῶν Κόσσων ὑπαρχ... στρατηγικῶς δὲ σοφῶς.... Quiſnam Pruſias iſte Præfectus Romano nomine nullo, & ἀπάτωρ? in quibuſvia ſiquidem titulis nominum uſus & modus attendendus eſt. Quiſnam Coſſi iſti? e Coſſa, vel Coſa Etruriæ civitate? nimium nobis propinqui: e regione Medis, & Parthis contermina? nimium remoti, ut Græce loquerentur; Coſſæi etiam, non Coſſi: Strabo (*a*) Κοσσαίων λῃστρικῶν ἀνθρώπων, *Coſſæorum latrociniis agentium.* Eodem tomo *pag.* 63. Gr. XLVIII. 6. Ηρακλῇ τῷ Μουσαγέτῃ Μυόφιλος. novum hunc & fictitium Herculem Muſarum Ducem, [quo titulo Apollinem tantum memorant Strabo (*b*), & Pauſanias (*c*)] nova etiam forma cudit, dicantis nudo, atque unico nomine ſine patris additione prolato, quod Boiſſardo ſollemne fere eſt. Γλύκων ὁ Ἡμέρα exhibet in alia, *Tom.* III. *pag.* 126. Gr. XCVIII. 6. quam in honorem Deorum Manium fabricavit, anaglyphis adjectis, quæ nihil prorſus ad rem, & Latina dictione EX VOTO importune ſociata: inconditum nomen ſimili modo *Tom.* VI. *pag.* 103. Gruter. MXXXV.

Duo vero eadem officina inter ſpecioſiora votiva marmora computari ſolent (*d*), & in poſtrema Gruteri editione (*e*) nitent quam maxime, quibus nihilominus inter Poetica figmenta ſedes eſt adſignanda. Mendacium cælatarum imaginum alibi pateteci: quidnam ſolidi habere poſſint epigrammata in fallaci ſolo ædificata? utriuſque initium ſummæ tabulæ appingitur, & a reliquo contextu ſeparatur, quæ diſtractio in antiquis hujus generis Inſcriptionibus non ſolet occurrere: harum altera Θεοῖς ἀδέλφοις συνθρόνοις τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ Θεοῖς, *Diis fratribus eadem ac Ægyptii Dei throno ſedentibus* ſacratur, quam cognationem, ſediſque, ſive Templi communicationem nemo audierat umquam, nec quid intercedat neceſſitudinis inter Tyndaridos & Ægyptum, levi negotio quiſquam prodiderit. Sarapis, Iſis, Anubis, Harpocrates conjunguntur quidem in Muſei noſtri marmore, cum Dii eſſent συνναοι, ſed Caſtor & Pollux in eum chorum numquam admiſi. Deos etiam συμβώμους invenias, συνθρόνους haud ſcio. Altera in Priapi gratiam conflata magnificentior eſt, a Fleetvood (*f*) quoque ſelecta, laudata a Cupero (*g*), a Vandalio (*h*) iterata: Τρύφων Τρύφωνι Ἰθυφάλλῳ Κορυνηφόρῳ Κηποφύλακι Κλεπτομάστιγι εὐεργεσίας, καὶ εὐδοκίας χάριν Λαμψακηνῶν Κοινωνία. *Tryphon Tryphallo clavam gerenti, hortorum cuſtodi, furum flagello, ob beneficentiam & benignitatem Commune Lam-*

Tom. I.

pſacenorum. Formulam vides εὐεργεσίας χάριν (deformata etiam dictione) Honorificis titulis, & in beneficii alicujus viri memoriam ſignari ſolitam, minime vero ubi Numinibus donaria ſacrantur. Commentum etiam produnt Poeticæ, argutæque dictiones illæ, & conficta nomina, quæ publico Voto, ubi ſerio agitur, non conveniunt. Ὀρθάνης, Κονίσαλος, Τύχων nuncupari aptius poterat; Atticorum Deorum Priapo ſimilium appellationes, ut docet Strabo (*i*). Nomen *Trypho* cum ceteris non connectitur, nec quo referatur, apparet: εὐδοκία, conſecratum a Septuaginta Interpretibus vocabulum, quid huc faciat, non video: Λαμψακηνῶν κοινωνία pro Republica nemo viderat, ſed τὸ κοινὸν. pro Republica excepit quidem & Reineſius (*k*); ſed hanc tantum Inſcriptionem, cui miſere fidet, ad hanc illius verbi ſignificationem firmandam laudavit. In ea vero, quam præ manibus tum habebat, κοινωνίας mutat in κοινὸν Ἀσίας: ſcribitur ibi; πρῶτος ἀνθρώπων κοινωνίας ἐν Περγάμῳ. vertendum potius, *Primus ſodalitatis hominum, quæ Pergami eſt*, quam *Commune Pergami virorum*, ut ibi. Non inficior tamen, dictionem illam nec mihi heic probari. A Priapo Ἰθυφάλλῳ, & Κορυνηφόρῳ ſejungas nolim Herculem Θαλλοφόρον, & ἱερὸν, & Εὐνίκετον, quem Gruterus (*l*) protulit Smetii fide; cognatum numen, ut arbitror, & σύμβωμον, atque ab eodem cœlo deductum. Ubinam terrarum Εὐνίκετος hic eſt auditus? quinam Dei novus titulus *Herculi Sacro?* Sed & enuntiandi modus Εὐχὴ Ηρακλῇ omnino inſuetus; nec ſyntaxim conſtituunt εὐχὴ, & ἀνέθηκεν. Lemnius (patriam magis ſonat, quam nomen) *libertus* nec prænomen patroni aſſumit, nec familiam profitetur: cur vero Græce & Latine hoc epigramma ſculpſiſſent, nulla apparet ratio? Nulla ſimiliter, cur Græca & Latina miſcuiſſent in Smetiano ſomnio (*m*) ΑΠΠΑΤΡΙΩ EX ORACVLO. Reineſiana nunc ſuccurrit Inſcriptio (*n*): Θεᾷ Μαγαρσίδι Τι. Γέλλιος ἀνέθηκε. quam ob ænigmatice dictam, & perperam inflexam... Tzetzis (*o*) Μαγαρσίαν Ἀθηνᾶν repudiemus oportet, tum ob accuſandi caſum, quo laudati homines lapidibus conſignari ſolent, verbo *honorat* tacite intellecto, non autem Dii, quibus vota exhibeantur.

Opus modo indicabo docti quidem, & minime contemnendi Scriptoris, in quo cum plura afferantur monumenta Græca, pauciſſima ſunt, quæ ſuſpicione vacent. Jul. Cæſ. Capacii Neapolitana Hiſtoria ea eſt. Cum eruditis viris, ſtudiiſque omnibus floruerit ſemper Urbs illa Regalis, fuit, puto, ſuperiori ævo, qui ſive Græci ſtyli exercendi cauſa, ſive ad Antiquarios tentandos, atque experiendos, ſive alia quapiam ratione inductus eas Inſcriptiones compoſuit, quas deinde Capacius cum Summontio, imo cum eruditorum choro amplecti non dubitavit.

F Illas

(*a*) Lib. XI.
(*b*) Lib. X.
(*c*) In Attic.
(*d*) Tom. IV. 68. Tom. VI. 36.
(*e*) Grut. XCV. 5. & MLXXIII.
(*f*) Fleetvood. pag. 48.
(*g*) Cuperus Hom. Ap. pag. 299.
(*h*) Vandalius pag. 496.
(*i*) Lib. XIII.
(*k*) Pag. 368.
(*l*) Pag. XLIX. n. 1.
(*m*) Gruter. pag. XXI. n. 12.
(*n*) Rein. pag. 166 n. CXXIX.
(*o*) Ad Lycophr. v. 442.

Illas primum memorabo, quas Gruterus antea vulgaverat. Duo videas Senatus Conſulta *pag.* CDXXVIII. n. II. & MXXVII. n. 5. Ad hæc id primum noro, quod generatim, & contra ſingulas dictum velim. Neapolis Græca civitas a primordiis ſuis proculdubio fuit, & Græca lingua remotiſſimis ſeculis uſam eſſe, non eſt cur controvertatur. At id ne perſuaderi patiamur nobis, ſub Romanis Imperatoribus, & aliquot etiam a Chriſto ſeculis, Græcam linguam Neapoli popularem adhuc fuiſſe? ego quidem ægre crediderim, imo nullo pacto crediderim. Vetuſtiſſimo ævo Campani in eam urbem recepti ſunt, qui Græce non loquebantur, & Neapolitanam dialectum transformare jam inceperunt, Strabone teſte (*a*). Anno ab Urbe condita CDXXIX. Neapolim victores gentium Romanos jam ingreſſos, ſcimus: fœderatam deinde civitatem a Livio novimus: Annibale ingruente, tenebat Romanus Præfectus: Romanorum Coloniam, & Municipium lapides, & Scriptores probant: tam frequentatam Romanis, ut jure merito Capacius (*b*), *Romanorum fere domicilium eam urbem fuiſſe*, dixerit: qui ergo credi poſſit Latio inſuper fere conterminam Latinæ linguæ, priſtina obliterata, multo ante Redemptoris adventum omnino non adhæſiſſe? Ita eveniſſe, eximiæ demonſtrant, maximo quidem numero, priſcæ Neapolitanæ Inſcriptiones Latina lingua, & Romano more, ut in reliqua Italia, conceptæ; inter quas cur decem, aut quindecim Græce proferri debuiſſent, profecto non video. *Ordinem*, *Populumque Neapolitanum*, *Duumviros*, *Decuriones* in antiquis, & indubitatis lapidibus cernimus; valeant ergo Archontes, Phrontiſtæ, Diætetæ, Chalcologi; valeant Tribules Artemiſii, Ariſtæi, Oenconæi, Eumelidæ, quos Reineſius quoque & Vandalius celebrant, nedum admittunt: Græcos eodem tempore, Latinoſque Magiſtratus eam civitatem aliquando habuiſſe, ut Capacius (*c*) putat, quis ſibi perſuadeat? Idem prorſus de Puteolis dicendum, unde tot pariter habemus Latina epigrammata: Græca ſcilicet & illa civitas ab origine, ſed Romanorum colonia jam a medio Urbis ſeculo ſexto illuc deducta, adeo Græcitatis oblita eſt, ut Græcum quoque nomen *Dicaarchiam* abjiceret, & ævo Annibalis latinum aſſumeret, ut memorat Strabo (*d*). Nihil tamen magis hanc ſententiam firmat, quam illud ipſum, quod ad eam proſtrandam affertur: Varronis (*e*) primum locus; *fratres Arvales dicti ſunt, quia Fratria dixerunt: Fratria eſt Græcum vocabulum partis hominum, ut Neapoli etiam nunc*: deinde Strabonis; πλεῖστα δ' ἴχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε, καὶ ἐφηβεῖα, καὶ φρατρίαι. *multa Græcanicæ inſtitutionis veſtigia Neapoli ſervantur; gymnaſia & epheborum ſodalitates, & fratria*: quis enim, ut rem quamdam notabilem memoraret, mores Græcos aliquos, & Græca quædam vocabula conſpici, & audiri in urbe, quæ etiamnum Græca eſſet, & Græce loqueretur? *Veſtigia* vocantur, quia rei jamdudum præteritæ, & obliteratæ: explicat ibidem Strabo ipſe; ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ ὄντα Ῥωμαίων, admirans quodam modo *a Romanis hominibus Græca hæc nomina retineri*: computes inter illa *Demarchi* munus, quod fuiſſe Neapoli e Spartiano (*f*) diſcimus. Lingua Græcos fuiſſe Neapolitanos, arguit Capacius (*g*) e Philoſtrati verbis τὰς σπουδὰς τὸν λόγον Ἑλληνικοί εἰσι; quæ nihil aliud ſonant, quam eos *Græca ſtudia amaſſe*; quod & de Romanis dictum: Juvenalis (*h*): *omnia Græce*. Superioribus quoque temporibus; nam M. Catonis ſenis de concivibus ſuis jocus perhibetur (*i*): *ut quiſque optime Græce ſciret, ita eſſe nequiſſimum*.

Alia inſuper ratio eſt, qua omnes fere labant Capacii Inſcriptiones Helleniſticæ. Græciſſaſſe Neapolim, concedi poteſt; Atticiſſaſſe, non poteſt. Magna Græcia omnis, cum reliqua Italia Græca, Attica, vel communi dialecto non utebatur, ſed Dorica. Sunt, qui Æolice loquutam putent, quod ob cognationem maximam in idem fere recideret. Fragmenta, quæ ſuperſunt multa præſertim apud Stobæum, Philoſophorum e ſecta Italica harum regionum loquutionem ſatis oſtendunt; oſtendit & Timæi Locrenſis ſatis pervagata diſputatio περὶ ψυχᾶς τῶ κόσμω. Hoc non attendit qui Neapolitanas Inſcriptiones elucubravit; iis enim Doricæ linguæ ne particulam quidem aſperſit: cum ceteroquin populari regionis linguæ multo frequentius marmora inhæſerint, quam Scriptores: innumera teſtantur e Peloponneſo, Creta, Sicilia, Corcyra. Myſteriorum effata quædam, quod Dorice proferrentur (quæ dialectus in Pelopponneſo ante Heraclidarum adventum ignota erat) non adeo vetuſta eſſe, ut ferebatur, fuit apud Pauſaniam (*k*) qui argueret. Colligas viceverſa, priſca non eſſe hæc monumenta, quod Dorice non proferantur, cum antiqua ætate non niſi Dorice Græcia Italica loqueretur.

Ad Senatus Conſulta redeamus, quæ magis diſconveniret, Senatus lingua enuntiata non eſſe: acta, & decreta non pauca ſuperant Dorienſium civitatum Dorica omnia. Verum Neapolitanæ Curiæ bina recenſet genuina Senatus Conſulta Briſſonius ſub finem Libri II. non Dorice quidem, neque Attice, ſed Latine ac diſerte: unde ſatis patet, qua lingua in ea civitate acta perſcriberentur. Gruteriani a Pighio, & Gutenſtenio accepti fallaciam ipſa per compendia, & decurtata verba ſcribendi ratio in Græcorum lapidum pertractatione aliquanto verſatis abunde teſtatur. Γραμ. Πατρ. (quod in corrigendis Gruter. (*l*) explicant χειροτονηθέν) Νεωτερ. Αρχ. Καθ. Μισθ. Αγ. Παραμυθ. Αναγραφ. e quo poſtremo

(*a*) Lib. V.
(*b*) Pag. 23.
(*c*) Pag. 54.
(*d*) Lib. V.
(*e*) De L. L. Lib. IV.
(*f*) In Hadrian.

(*g*) Pag. 15.
(*h*) Satyr. VI.
(*i*) De Orator. Lib. III.
(*k*) Corinth. pag. 199.
(*l*) Pag. CCCL.

ſtremo verbo *peculiarem Magiſtratum* diſcere ſibi viſi ſunt Inſcriptionum Illuſtratores (*a*); ſed frequens iſtiuſmodi dictionum mutilatio ab antiquo Græcorum more prorſus aliena eſt : ita ut eo etiam titulo proſcribenda ſit Boiſſardiana (*b*), Φύσις Παναίολος παντ. μετ. Quid etiam ſibi velint eo loco Νεαπολίτης Πόλχῳ ? quid Προπάλαιο ? quid Latina appendix in documento Græco ? quid præſertim in Legali publica Inſcriptione, ſepulcralis & privata clauſula ?

Conſimile decretum idem Gutenſtenius dedit, confirmavit Gudius, illuſtravit Reineſius (*c*) in *Variis*, laudaverunt Scaliger & Caſaubonus. Initium autem Οὐιβίουσς Καπράριος Οὐεταυίῳ (*d*) Epiſtolæ magis quadrat, quam Inſcriptioni : cur Romana nomina cognominibus decorantur, prænominibus ſingula deſtituuntur? *Caprarias* nec Græcis auribus nomen, nec Latinis cognomen ſonat : maxime vero mirifica eſt in eadem civitate, & in eodem decreto *Archontum*, & *Decurionum* copulatio, ac poſt Græcum τῆς βουλῆς ψήφισμα Latina formula L. D. D. D. Capræ caput cogitationi ſubit e Leonis dorſo in Hetruſca Florentini Muſei Chimera erumpens.

Decretum aliud videas Sodalitatis Ariſtæorum Neapoli ſervatum, minime quidem rejiciendum, etiamſi pluribus erroribus ſcateat. Παιδίων (*e*) menſis in eo memoratur, quem nemo novit, ut arbitror, ſed pro Πανδιῶνος, vel Ποσειδεῶνος legamus, qui ad Athenienſes, vel Πανήμου, qui ad Macedones pertinuit. Cur vero ad Neapolitanos documentum hoc referatur, nulla omnino ratio eſt; neque enim quæ Florentiæ, vel Veronæ Græca monumenta ſpectantur, ab earumdem urbium civibus olim exarata, pugnabit quiſquam. Recenſitam *pag.* XXXVI. n. 5. ab Apiano Gruterus decerpſit, multumque compſit Reineſius in *Variis* (*f*): Ἥβωνι Ἐπιφανεστάτῳ Θεῷ Γ. Ἰούνιος Ἀκύλας Νεώτερος Στρατευσάμενος Ἐπιτροπεύσας Δημαρχήσας Λαυκελαρχήσας. *Heboni Deo praeſentiſſimo C. Junius Aquila junior, Militis, Procuratoris, Tribuni, Laucelarchi munere functus*. Confirmat hanc Inſcriptionem, argenteis plurimis, æreiſque nummis Capacius, Deum Indigetem, & ἐπιχώριον oſtentat. Mihi valida ſuſpicio ſuboritur, e Macrobii loco (*g*) efficiam eſſe, quo Liberum patrem eum ipſum eſſe Deum, quem Solem contendens, Liberi ſimulacra *barbata ſpecie* aliquando repræſentari narrat, uti Græci ejus fingunt, *quem Briſea appellant, & ut in Campania Neapolitani celebrant Hebona cognominantes*. Deum hunc *partim puerilem, partim juvenilem*, ac ſenilem quoque, barbatamque ſpeciem ſub humana figura geſſiſſe, hicce ipſe locus declarat : nihil ergo ad illum Neapolitanum nummi, qui barbam non homini, ſed tauro appingunt. Cum pro Minotauro Goltzius (*h*) agnoſceret, Hebonem ipſi quoque in mentem veniſſe miror; nempe hæc eadem Inſcriptio tranſverſum egit : miror quoque, ex hoc ſymbolo Athenienſem potius, quam Cretenſem originem Neapolitanis affingi. Νεώτερος nota diſtinguebant Græci filium a patre cognomine; ſed ceſſabat ea cauſa, ubi tria nomina exprimerentur. Inter dignitates geſtas nove ponitur στρατευσάμενος, *qui militavit*; nimirum στρατηγὸν cogitabat concinnator, στρατηγήσας, ſeu στρατηγεσάμενος enuntiare neſciens. Procuratoris munus cum ceteris parum apte hic conjungitur: λαυκελαρχήσας multo minus; inaudita dictio, ſiniſtris avibus cuſa, & nulla prorſus ſignificatione prædita. Inauditi pariter, & inauſpicati Θεοὶ Φρήτριοι, quos ut Neapolitas Gruterus (*i*) a Pighio ſumit, & injuria conſecrat. Eam epigraphen Vandalius *inſignem* appellat : ſic profertur : Θεοῖς Σεβ. καὶ Φρητρίοις ΘΕΩΤΑΔΑΙ, ſic illuſtratur. *Qui tamen Auguſti, etiamſi ipſorum nomen non exprimatur, eo tempore videntur imperium tenuiſſe : ut quibus iſtud monumentum, cui hæc dedicatio inſculpta eſt, a Neapolitanis ſuerata fuit*. Progrediamur : a Pighio (*k*) rurſus & Smetio bilinguem Gruterus (*l*) arripuit Titi Auguſti, a Laſena iterum allatam, (*m*) quam Τιμητοῦ *Cenſoris* titulus omnino proſcribit, cum id muneris Titum ſuſcepiſſe, nemo audierit umquam, Tribunitiæ Poteſtatis ſignatur TOT. quod eſt X. cum is in ea epigraphe Titus Romanorum Imperator Ἀγωνοθετήσας τὸ Γ, & Γυμνασιαρχήσας etiam dicitur. Præſediſſe Athletis Hadrianum pro Agonotheta, nec tamen tribus vicibus novum quiddam memoravit Spartianus : at Gymnaſiarchi munus Romano Cæſari imponere, idem profecto eſt, ac Delphinum ſilvis appingere; qui enim id officii ſuſciperet, ἐπιμελεῖτο τῶν ἐφήβων. καὶ νεωτέρων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀλειφομένων εἰς τὸ γυμνάσιον, *curam agebat adoleſcentium & juniorum, aliorumque in gymnaſio ſe exercentium*, ut lapis loquitur, quem in Muſei Veronenſis Appendice (*) protexam. Aliud enim erat, ludis die, qua edebantur, præſidere, & ſpectaculorum expenſas ſuppeditare; aliud annuum magiſterium, vel ad minimum menſtruum ſuſcipere, & juvenum exercitationibus adeſſe. Confundi hæc ab omnibus fere ſcio, ſed refellendorum non eſt hic locus. *Agonotheta & Gymnaſiarchæ munera pluries in uno, eodemque homine convenere*, docuit Vandalius (*n*): Sed ea concurrebant perraro, & cum fragmentum informe, tum hæc eadem Inſcriptio, quam attulit, eum decepit; cum vel ipſa Græcæ Inſcriptionis in eodem marmore Latina verſio in ſuſpicionem adducere debuiſſet. Διηνεκὴς Ἀγωνοθέτης, *Agonotheta perpetuus* Herodes quoque populo plaudente fuit appellatus, cum agonem Olympicum reſtituiſſet χρημάτων προσόδους καταστήσας, *pecuniarum redditus conſtituens*, tum ad ſacrificia iis ludis ſueta peragenda, tum ad reliquum apparatum. Viris in municipiis præſtantibus Gymnaſiarchi munus interdum

(*a*) Pag. CCCX.
(*b*) Gruter. pag. XXVI. n. 7.
(*c*) Reineſ. Var. Lect. Lib. III. cap. 16.
(*d*) Gruter. pag. MXXVII. n. 5.
(*e*) Gruter. pag. CXXV. n. 1.
(*f*) Variar. Lection. Lib. III. cap. 16.
(*g*) Saturnal. Lib. I. cap. 18.
(*h*) Goltz. Sicil. pag. 209.
(*i*) Gruter. pag. CXXV n. 1.
(*k*) Gruter. pag. CXII. n. 8.
(*l*) Gruter. pag. CLXXIII. n. 8.
(*m*) Gymn. Neapol pag. 69.
(*) Edit. Veron. MDCCXLIX.
(*n*) Vandal. pag. DXXXII.

datum non abnuo; privatam ſortem excedentibus, nego. Capacius (*a*) tres habet breviuſculas, quas qui coagmentavit, ut aliquid ſignificarent, nihil penſi habuit. Quantum vero huic Hiſtorico ignoſci debeat, quamve arduum in hoc monumentorum genere judicium ſit, intelligi abunde poteſit, ubi Criticum virum, his ſtudiis ſingulariter deditum, & in hac Literatorum claſſe præcipuum, ſimul cum ipſo ſæpe deceptum oſtendero. Raineſium loquor, qui *pag.* CCLXXXIII. tres junctim Inſcriptiones a Capacio mutuatas recenſet, atque illuſtrat, quas præſtabat omiſiſſe: en priorem:

ΠΡΟΑΣΤΕΙΑ · ΛΙΜΗΝΤΕ · ΠΡΟΣ · ΗΟ
ΛΙΤΗΙΟΝ · ΚΑΙ · ΝΑΤΤΙΛΟΙΟΝ · ΕΠΙ
ΤΗΔΕΙΟΤΗΝ · ΒΟΤΛΕΤΤΑΙ · CΤΑΒΙΟΙ
Σ· Σ· ΔΙΦΙΛΟC ΚΑΙ ΤΟΙ ΒΡΑΔΥΣ · ΑΡΧΙ
ΤΕΚΤΩΝ · ΠΡΟC · ΠΡΟCΤΑΓΜΑ · ΟΜΩΝ
ΤΑΧΥC · ΕΡΓΑ · ΟΛΥΜΠΙΑΔΕ · Α.

Latine ſic redditur. *Suburbia, portumque ad civiam & nauticam commoditatem Senatores Stabienſes conſtrui curarunt. Diphilus quamvis tardus architectus, ad juſſum tamen celer, quinquennio abſolvit.* Ita ergo legunt. Προάστεια, λιμένατε πρὸς (vel διὰ) πολιτῶν, ἢ ναυτῶν ἐπιτηδειότητα βουλευταὶ Στάβιοι Σ. Σ. Δίφιλος καίτοι βραδὺς ἀρχιτέκτων, πρὸς πρόσταγμα ὅμως ταχὺς εἰργάζετο ὀλυμπιάδι μιᾷ. Attulerat Capacius (*b*) ut de Stabiarum in Campania ſitu controverſiam dirimeret: Raineſius πολιτῶν dicit, & ναυτίλων pro πολιτῶν, & ναυτίλων *veteris Atticiſmi Scripturas* eſſe ante repertam ω. at ω inferius bis apparet, & πολιτῶν legeretur, non πολιτῶν, & ad quid diminutivum illud *nauticolarum*? quid ſibi hic velint λίμην, ἐπιτηδειότην, ὅμων ἔργα? explicant ἔργατι pro ἐποίησε, neſcio an ſatis habita Grammaticæ ratione. Fraudem etiam produnt ſingulatiæ illæ non interpretabiles Σ. Σ. De iis Raineſius: *reformandas eſſe exiſtimo in* Σ. C. *ſolent enim in ſaxis Græcis admiſcere Latinas literas, & interpretor Senatus Conſulto.* Mira quidem excogitatio: hoc enim Latinam linguam, & novo quidem modo, admiſcere appello, non tantum literas. Quam ridicula etiam Architecti acceſſio illa, *quamvis tardus, ad juſſum tamen celer*? quam incredibile Architecti nomen ubi Curator operis, vel jubentis Senatus princeps ſuum non inſcribunt? *Olympiade* autem *una* pro quinquennii, vel quadriennii ſpatio eſt ne qui in antiquo documento umquam viderit? Epigramma, quod ſubſequitur, non exſcribam, cum lacerum & hiulcum appareat: ſed ἄνατος, ſive ἀθάνατος, & δημαρχήσας, quæ prima verba ſunt, Neapolitano lapidi parum quadrant: δημαρχήσας ipſi aliquando non placuit Raineſio; ſubſtituit enim in *Variis Lectionibus* ναυκληραρχήσας. Sequitur in noſtra: ἀγῶνες πῖοι: *Agones Piales, Puteolanorum proprios* explicat, & alibi quoque celebrat; ego vero Εὐσέβεια vidi, Πῖοι numquam: ab Antonino Pio denominati dicuntur; ſed vel Ἀντωνίνεια vocarentur, ut Ἀδριάνεια, Κομόδεια, vel Πίεια, non Πῖα, vel Πῖοι. Quomodo deinde huc pertineat Ῥωμαϊκῶν δήμων, quænamve ex his ſententia elici poſſit, paucis ſyllabis adjectis, non video. Ἀποκαταστήσας τὸ βαλανεῖον ἀνέθηκε, *Balneum cum inſtauraſſet, dedicavit*: dedicabat qui ædificaſſet, non qui reſarciret. Architecti nomine clauditur; at conſtat, architectis antiquitus vetitum, publicis ædificiis nomen inſcribere: quo minus credendum eamdem Inſcriptionem & Proconſulia, ut Raineſius (*c*) legit, & Architecti nominibus perpetuandis conſtitutam eſſe. Tertia epigraphe ſic proponitur:

ΤΗΙ ΕΛΛΑΔΙ
ΤΟ ΤΡΟΠΑΙΟΝ ΕΣΤΑΘΗ
ΚΑΤΑ · ΝΙΚΗΘΕΝΤΩΝ
ΤΩΝ ΚΑΡΥΑΤΩΝ

Τῇ Ἑλλάδι τὸ τρόπαιον ἐστάθη κατανικηθέντων (ita enim legas) τῶν Καρυατῶν. *Græcia tropæum erectum eſt Caryatis devictis.* Vitruvius (*d*): *Caryas civitas Peloponneſiorum Perſis hoſtibus contra Græciam conſenſit; poſtea Græci per victoriam glorioſe bello liberati communi conſilio Caryatibus bellum indixerunt: itaque oppido capto, viris interfectis, civitate deleta, matronas eorum in ſervitutem abduxerunt.* Raineſius: *hujus rei memoriæ marmor noſtrum.* At illius oppidi exciſio (quam unde hauſerit Vitruvius non conſtat) punitio potius, & ſupplicium fuerit, quam victoria tropæis celebranda: tropæa fugatos hoſtes indicabant potius, quam exciſos, ac deletos: Inſcriptio antiquis tropæis vel nulla, vel in ſcutis, lignis, aliaque parum diuturna materia ut plurimum deſignata, unde eſt, hujus generis titulum ab antiquitatum ſcrutatoribus nullum umquam repertum eſſe: Græciæ vero nec tropæum, nec aliud quidpiam dicatum me legere memini.

Duas rurſus recitat *pag.* CCIII. itemque in *Variis* (*e*), quas dum, qua pollet, eruditionis ſuppellectile ornare nititur, maurum dealbat. Dehoneſtatur utraque voce ναυτιλαρχήσας, quam ut ad aliquid ſignificandum perducat, mutat in ναυκληραρχήσας, novam Neapoli rei nauticæ Præfecti, ſeu Prætoris claſſis dignitatem creans: at ναυτίλια *navicula*, unde arceſſit, vocabulum eſt ſequioris, ac deterioris

(*a*) Pag. CCXXXVIII. CCCXXVI. & CCCXXVII.
(*b*) Pag. DCCCC.
(*c*) Pag. CCLXXXIV.

(*d*) Lib. I. cap. I.
(*e*) Variar. Lection. Lib. III. cap. XVI.

ris ævi, nec antiquis, ethnicisque temporibus agnitum. Quatuorviri Quinquennales, Cenſoris munera Græcæ civitati non quadrarent, nec Græce loquenti: clauſula ἀρετῆς ἕνεκα inconcinne prorſus inter nomen ac dignitates intruditur, quo loco in veteri nullo ac legitimo lapide deprehenderur: hanc epigraphen Vandalius (*a*) bis oſtentat. Sub finem ſecundæ duo verba videas, Ἀφροδίτης Εὐνίας, quibus ſententia omnis intercidi-tur, & conſueta ſormula intempeſtivo, futilique additamento vitiatur. Multo melius concinnata eſt, quam affert *pag.* 411. & Vandalius 738. At Creperlia nova gens: ὕπατος, ſi Neapoli ponitur, nova dignitas; ſi Romæ, Faſtis ignotum noman: ἀνθύπατος Campaniæ non adaptatur, neque in Italiæ ragionis adminiſtrationem recipitur. Fruſtra Ælianum alio loco, & Plinium advocat, ut fragmentum tueatur (*b*), & Antoniam Druſi ſignum Panis & Sybari (deleta pluribus anta Antoniam ſeculis civitate) Neapolim tranſtuliſſe doceat: fragmenti verba nullo adjumento ad ſanam orationis inſtructionem deduces. Ignotum poſtremo, & nullis umquam aris cultum ponamus numen in medio. Εὐμήλῳ Θεῷ Πατρῴῳ Φρήτορες Εὐμηλείδαι Τ. Φλάβιος Πῖος Φροντιστὴς ἀνέθηκεν σὺν Τ. Φλαβίῳ τέκνῳ. *Eumelam Deam Patriam Tribalibus Eumelidarum T. Flavius Pius Curator dicavit cum T. Flavio filio.* Reineſius (*c*) & Sponius (*d*) Eumelum Theſſaliæ Regem, ac mythicæ Parthenopes patrem percelebrantes. Mirabar primum Dei nomen, cui, ut mos eſt, dedicationem fieri autumabam, accuſandi caſu enunciatum: ſed major inceſſit admiratio, cum Deum ipſum dedicari cognovi, & minime quidem alteri Deo, ut contingebat quandoque, cum unius numinis ſignum in alterius templo collocabatur, ſed chimericæ ejus Fratriæ hominibus, qui idcirco potiori loco habentur, quam ipſorum Deus. Iſtiuſmodi nuncupatio nemini, ut puto, in antiquis lapidibus occurrit. Φρήτορες non moror, neque *Curatoris* officium eo loco, neque in Græco homine Pii cognomentum. Iteravit hanc Inſcriptionem Vandalius (*e*).

Aliam rurſus Inſcriptionam racitavit Capacius (*f*), quæ Reineſii, & Cuperi meditationibus, commentationibuſque illuſtrata eſt: at non niſi falſi eruditionis canones mendacis monumenti occaſione prodire poterant. Incipit; ΚΟΜΙΝΙΑΙ ΠΑΟΥΤΟΓΕΝΙΑΙ. Eruit Reineſius (*g*) ex nomine, huic feminæ *Cominiam maritum* fuiſſa; erroneo quidem argumento: nam gentilitio mariti nomine rarius uxores utebantur, patris ut plurimum. Legi etiam jubet ΠΛΟΥΤΟΓΕΝΕΙΑΣ, quam emendationem probat Cuperus, *Cominiam* intelligens *Plutogeniæ filiam*: at in vetuſto lapide quis maternum nomen paterni loco adjici comperit? Emendationibus aliis exagitandis, & ſibi adverſante Reineſiano ſtemmate expendendo ſuperſedeo; fruſtra enim eſſet in ſuppoſititia Inſcriptione: ſuppoſititiam pace tantorum virorum demonſtro, primo ex dativo caſu Κομινίᾳ in ea principante accuſativi loco; votivis ſiquidem monumantis aam convenire formulam, non honorificis doli fabricator ignoravit, cum in illis *dicavit* lateat, in his *honorat*: ſecundo ex inſolita deſcendentium recitatione, qua narratur, cujus mater Cominia fuerit, & cujus avia: tertio ob filium ex gente Paccia, nepotem ex Caſtricia: quarto, quod ex Patre Paccio *Caledo*, filius Paccius *Caledianus* veniat, quæ inflexio non naturalis filios, ſad adoptivos, & ex aliena familia connotat: quinto, quod ſi legimus Πλουτογενίᾳ dictio θυγατρὶ, cui nitatur, non habet; ſi Πλουτογενείας, intempeſtive recitatur mater, ubi pater ſupprimitur: ſexto, quod cum honorificæ hujuſmodi Inſcriptiones viventibus ſtatui ſolerent, ad Neſtoreos annos acceſſiſſe oporteret Cominiam, ſtatuentis Caſtricii *proaviam* προμάμμην: ſeptimo ob vocem Δημαρχικὰς, quæ in legitimo (quod ſciam) monumento nullo, *Tribunus* enim inter Magiſtratus municipales non reperitur: octavo ob vocem Ἀρχοντικοῦ, quam Reineſius, & Cuperus interpretantur *Duumviralis*; at vetuſto malleo percuſſam non opinor, nec a probatis Scriptoribus; nedum lapidibus adhibitam, ſed ab hominibus ſequioris ævi, quibus idem valet, ac *nobili genere*. Satin argumentorum?

Sunt & aliæ, quæ ſuſpicionem moveant (neque enim omnas ſingulatim perſequi vacat) quod interpolatione laborent. At ſuccurrunt tres majori morbo affectæ, quas vir doctus Philippus Pigafetta e Cretenſi quopiam, ut videtur, acceperat (*h*). *Oecumenius Doſitheus Aſclepiodotus* eas ſtatuit: uni homini tria Græca nomina? dicitur is Λαμπρότατος Ὑπατικὸς τῆς Κρητῶν Ἐπαρχίας. *Conſularem Provinciæ Cretæ* nondum audieram: Græcum autem hominem, nullo Romano nomine utentem, quo indicio Romana civitate neutiquam donatus agnoſcitur, Provinciis Imperii præfici, audierat nemo: illa etiam haud libenter in eodem domicilio commorari vocabula opinor; nam obſoleverant Provinciarum *Conſulares*, cum Provinciæ *Eparchiæ* denominari cœperunt; quam vocam ea ſignificatione quarto Chriſti ſeculo, cui hæ adſignandæ Inſcriptiones eſſent, ut mox innuam, imo ante Juſtiniani Novellas, auditam aſſe non conſtat: δόγματα autem τοῦ δήμου, & δόγματα τῆς βουλῆς, quæ hic memorantur, cum Ἐπαρχίας nomen Provinciis adhæſit, Græcorum civitates nac reminiſcebantur. Primo ex his monumentis Aſclapiodotus Cretæ Ἔπαρχον honorat: at Romano ſtante Imperio, Ἔπαρχοι appellabantur Urbi & Prætorio Præfecti, non Rectores Provinciarum; qui autem fieri poterat, ut aodem tempore, & a *Clariſſimo Præfecto*, & a *Clariſſimo Conſulari* Creta adminiſtraretur? Qui honoratur, Agorius Prætextatus eſt, Urbis & Prætorii Præfecturis ſub Valentiniano ſeniore nobilitatus, Sym-

(*a*) Vandalius pag. 428. 737.
(*b*) Pag. 137.
(*c*) Reineſius pag. CLXXIX.
(*d*) Sponius pag. CVIII.

(*e*) Pag. 737.
(*f*) Lib. I. pag. 215.
(*g*) Pag. CCCLVIII.
(*h*) Gruterus pag. MX. & MLXXXIV.

Symmachi, & S. Hieronymi Epiſtolis, nec non lapidibus pluribus notus (*a*): *illuſtriſſimus* inter Præfectos apte appellari poterat; minime vero Præfectus τῆς βασιλίσσης τῶν νήσων. *Regina Inſularum*, quæ duo verba (proprium loci nomen contra quam ſoleat, ſupprimitur) fictionis cauſam patefaciunt. Altera ex his Inſcriptionibus Proconſuli Campaniæ dicatur, cum qua ſomniali, Italicisque Regionibus incomperta dignitate, quæ neceſſitudo Cretenſibus intercederet, nemo doceat.

Viris doctis pluribus argumentum dedit, atque etiamnum perquiſitionis & meditationis præbet Inſcriptio in ornatiſſimo Muſei Florentini veſtibulo:

ΔΙΟΝΥΣΟΥ
ΣΚΙΑΝΘΙ
ΚΑΤΑΠΡΟΣΤΑΓΜΑ
ΜΑΡΚΟΣ ΠΙΝΑΡΙΟΣ
ΠΡΟΚΛΟΣΚΑΙ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ

Bacchi Scianthii ex juſſu M. Pinarius Proclus, & Ariſtobulus Ariſtobuli F. Edidere, & illuſtravere Reineſius *pag.* CLI. Comes Montanius in Veneto Literatorum Diario (*b*): novamque in hunc lapidem diſſertationem meditari ſe, ſignificavit mihi nuper eximius Piſani Lycei anteceſſor. Difficultatem ingerit vox Σκιάνθι, nec uſpiam viſa, nec levi negotio interpretabilis: de ea primum quid ſentiam, expono. Bacchi agnomen iſtud vel a loco, vel ab homine, vel ab habitu deſumptum ſit, oportet. Pro loco præſto ſunt Ἄνθεια civitas ab Antha conditore dicta, & a Pauſania (*c*) memorata. Σκίαθος inſula apud Herodotum, Strabonem, Plutarchum, Heſychium: Σκίαθις mons apud Pauſaniam (*d*): Σκιὰς ædificium in Laconum urbe, Theodoro Samio architecto: Σκιὰς Arcadiæ ager apud eumdem (*e*), & Stephanum. A poſſidente pariter (*f*), vel dedicante Deorum ſimulacra quandoque nuncupata, lapides docent. Hercules Paternianus, Pluto Nervianus, Diana Valeriana, Juno Claudia, Juno Aufidena, Jupiter Trajanus indigitantur a Fabretto (*g*) de Columna Trajana: nihil autem prohibet a Sciantho quodam Bacchum noſtrum appellatum eſſe: *C. Calpurnii Sciathi* monumentum extat in Fabretti Collectione (*h*). A ſimulacri forma, a Symbolis, a ſolemni feſto, a caſu quopiam, vel divulgata fabula Diis nomina ſæpe apud Græcos indita, novit optime quicumque Pauſaniam (*i*) norit. Junonia Ἀνθείας ædem, Bacchi Ἀνθίου *Floridi* aram is memorat: item Dianæ Σκιαδίτιδος, & Bacchi delubrum, ad quod Σκιερίας ἑορτὴν anniverſariis ſacris celebrabant: præterea Σκιὰς tabernaculum (*k*) quoddam vocabatur e vite arbuſtis maritata in fornicis, & concameratæ teſtitudinis modum adornatum, ſub quo Bacchus ſedens eo umbraculo tectus ſpectabatur, quod tradit Heſychius: potuit ergo & ex floribus umbellam alicubi conficientibus Σκιάνθης Deus ipſe appellari. Si quis vero, quid ex his omnibus, his mihi magis eligendum videatur, requirat, candide fatear, nihil ſatis placere; & in id propendere me, ut fictum lapidem ſuſpicer, & ad exercenda ingenia prolatum. Suadet primum inſpectio marmoris: exigua tabula, forma Græcis titulis parum ſueta, in qua verba non Græco more junctim & continuata ſerie, ſed Latina venuſtate diſpoſita, & diſtributa ſunt. Suadet deinde quod legitur. Vox Σκιάνθι (derivemus undecumque placet) nihil hic ſignificat, niſi ω adjungamus: at ejuſmodi in agnomine detruncatio Latinis lapidibus, nedum Græcis extranea eſſet, & inuſitata, inque iſto ea elegantia exarato minime veriſimilis. Subſtituit Reineſius Σκιαδίῳ, ut dictionem compleret, & ἀπὸ σκιάδος accerſeret; at reluctatur lapis. Montanio punctum conſpici viſum eſt, quo compendium indicetur: Sed neque punctum adeſt, neque punctis compendia notant lapides Græci. Mihi vero Διονύσου etiam diſplicet; cum nullum vidiſſe Græce loquens votivum marmor meminerim, quod numinis nomen gignendi caſu proferat: ἀνέθηκεν ſcilicet in iis monumentis vel ponitur, vel intelligitur, quo fit ut tamquam ſollemniter tertio utantur caſu. Occurrit huic difficultati Reineſius, Διονύσῳ legere jubens, quod pro Διονύσῳ *ſecundum antiquam ſcripturam*; at id ne ſibi perſuaderi potuit, ante ω receptam lapidem inſcriptum, in quo Μάρκος Πινάριος legitur? neque Criticis Dictatoribus idem juris in marmora, ac in Codices, quod Reineſii ſollemne peccatum eſt. Secundi caſus ratio, eo tantum modo conſtabit, ſi intelligamus κατὰ πρόσταγμα Διονύσου. at duo illi Græci lapides, qui formulam *ex juſſu* item præferunt, duriori hac compoſitione minime utuntur (*l*), ſed habent: ἐξ ἐπιτάγματος θεοῦ: κατὰ κέλευσιν θεοῦ. Nec tamen diſſimulem, ambiguarum libentius, quam ſpuriarum claſſi hanc Inſcriptionem me accenſere; valida enim ſunt quidem ſuſpicionis argumenta, ſed quæ dubitationem omnem non abrumpant, nec rem in perpetuo collocent.

Inſcriptio occurrit apud Sponium (*m*) Μητρὶ Θεῶν ΑΓΓΙΣΤΕΙ &c. quam pariter vocem, & qualitercumque explicent, in Ἀγδίστει transformant: ſed marmor ad Grimanorum impluvium non ſemel a me obſervatum ΑΓΓΙΣΤΕΙ pulchre, ac perſpicue loquitur; neque in tam brevi & nitida epigraphe mendum ſuſpicor. Cur autem cauſa cognominis, quod e peculiari, obſcuraque occaſione derivari potuit, ignorare non liceat?

Ἀγνῖ...

(*a*) Gruterus pag. MCXI. & Sponius Miſcell. Eruditæ Antiquitatis pag. 149.
(*b*) Tom. XXXII.
(*c*) In Corinth.
(*d*) Arcad. cap. XIV.
(*e*) Lacon. cap. XII.
(*f*) Arcad. cap. XXXV.
(*g*) Cap. VIII.
(*h*) Pag. 256.
(*i*) Attic. & Corinth.
(*k*) Arc. cap. XXIII.
(*l*) Reineſius pag. CLXXXXIX. Gruterus pag. XXI.
(*m*) Miſcellan. Eruditæ Antiquitatis pag. 97.

Ἅγιοι quidem *ſanctæ*, vel *conſecratæ* nec ſignificatione, nec deſinentia diſplicet, ut Σκιάδι. Non deerunt, qui ambigant de Inſcriptionis fide, ubi novam ejus, inſolitamque formam videant, de qua minime admonent Editores. Patentem quodammodo refert portulam, ſeu pronaum exiguum, binis inſulatis columnis, & in epiſtylio circumquaque literæ. Incertarum ordini duas item Florentinas libenter accenſeam, quæ in Gaddiorum horto viſuntur. Unam legere eſt apud Reineſium (*a*), verſibus ſecundo & tertio corruptis, ſanius apud Sponium (*b*), ſeptimo tamen omiſſo; alteram apud Reineſium tantum. Lapides iſtos dum inſpicis, ad fidem adjungendam impelleris; ſcripturam ſiquidem eamdem vides, quæ apparet in genuinis pluribus : nullæ interpunctiones, interſtitia nulla, formæ literarum incertæ : Attalidis tabella pro H perpetuo Ƕ fingit, ut in Veronenſi Coſmiæ obſervatur (*c*). Turbant aliquantum tamen in hac carmina a lineæ capite reſumpta, & ſigna quædam in calce importune poſita; in illa jacentis hominis imperite, & præter antiquum modum figura adumbrata : ſub finem etiam Ξ novo hoc aſpectu effingitur Ƶ, & paulo ante A prætermittitur. Magis vero turbant mira quædam ratio, incondita verba, abſtruſa interdum ſententia, vel nulla. Γέμινι Scriptorem Græcum in Petavii Uranologio vidimus, Γέμινοι pro virili nomine audierat nemo. Neque initium conſimile, neque finem (annorum enunciatione omiſſa) levi negotio quiſpiam oſtendat : poſt hexametrum hemiſtichia incompoſita coacervantur : ſi conſideremus ſingula, laborat contextus, & gluten, quo ſenſus conjungantur, ægre reperimus : quis autem explicet NEKHZONOTTAXT in ſecundo verſu, & HCKI in tertio? Inſcriptio Attalidis tres habet verſus uno pede ampliores, ac redundantes, quæ anomalia in Latinis lapidibus frequens, in Græcis numquam fere, aut perraro deprehendatur. Primo diſticho ΔΟΛΙΑ & HCE. CXEIIICOIBAIANON (ſic lapis) nullam ſignificationem, ni fallor, continent. Sententiæ involutæ, & præterquam diſtichi tertii inuſitata locutio : λαμπεδὼς nuſquam viſum, ut opinor : denique hæc monumenta in ancipitum claſſe reponentes, præclare cum iis agimus & perhumaniter.

Commentitia Inſcriptione claudamus, in qua cum eadem jam pertractata ſuppoſitionis argumenta deprehendas, aliaque in Criticis diſquiſitionibus communiter diſcuſſa, tum ſollemnem illam, ac fere præcipuam apocryphorum, mendaciumque documentorum notam; orationem nimirum, ſententiamque involutam, & inconnexam, ſenſuſque, quos ſi invicem contuleris, atque univerſe expenderis, nec ſatis ſibi conſtant, nec determinatum quidem conſtituunt (*d*). A Pighio acceptam protulit Gruterus : Holthenius & Scrivetius emendationibus poliunt : celebrat Petrus Laſena (*e*) in *Gymnaſio Neapolitano*. libroque peculiari eam ſe illuſtraturum promittit : in hoc præcipue lapide Reineſius (*f*) nititur, ut Neapolis, & Puteolorum Duumviros *nomine Ἀρχόντων in inſtrumentis Græcis deſignatos* oſtendat : in hoc Spanhemius (*g*), ut a Tyro *deductas nobiles illas Colonias* comprobet : laudat *longam* hanc *Epiſtolam* Card. Noriſius (*h*) meus tamquam *in vetuſto lapide ſculptam*, locumque ex ea profert in Epochis Syro-Macadonum : laudat præmiſſi juramenti occaſione commentator Oxonienſis (*i*). Falſam tamen & omnino confictam fatabitur ut puto, quicumque mecum aliquanto attentius conſiderarit. Eam primum nondum translatam, nec communibus literis exhibitam propono, ut par eſt legi, verſione adjecta.

Ἐπιστολὴ γραφεῖσα τῇ πόλει Τυρίων τῆς ἱερᾶς καὶ ἀσύλου καὶ αὐτονόμου μητροπόλεως Φοινίκης καὶ ἄλλων πόλεων καὶ ναυαρχίδος ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ καὶ τῆς Τυρίας πατρίδος οἱ ἐν Ποτιόλοις κατοικοῦντες

Χαίρει. (l. Χαίρειν.)

Διὰ θεοὺς καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Αὐτοκράτορος τύχην. Εἰ καὶ τις ἄλλη Στατίων ἐστὶν ἐν Ποτιόλοις οσοι οἱ (l. ὡς οἱ) πλείους ὑμῶν ἴσασιν. (l. ἴσασι) καὶ ἡμετέρα ἐστὶ καὶ κόσμῳ καὶ μεγέθει τῶν ἄλλων διαφέρουσα. Ταύτης πάλαι μὲν ἐπεμελοῦντο οἱ ἐν Ποτιόλοις κατοικοῦντες, νῦν δὲ ὀλίγους ἡμᾶς περιέστη ἀριθμὸν (l. ἀριθμός) καὶ ἀναλίσκοντες εἰς θυσίας καὶ θρησκείας τῶν πατρίων ἡμῶν Θεῶν ἐνθάδε καὶ ἀφιερωμένων ἐν ναοῖς οὐκ εὐθενοῦμεν τὸν μισθὸν τῆς Στατίωνος παρέχειν κατ' ἔτος CKN. μάλιστα καὶ τὰ ἀναλώματα εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐν Ποτιόλοις τῆς βουθυσίας ἡμῖν προσετέθη. δεόμεθα οὖν προνοῆσαι ὑμᾶς τοῦ διαμένειν ἀεὶ τὴν Στατίωνα. διαμενεῖ δέ, ἐὰν πρόνοιαν τῶν κατ' ἔτος διδομένων εἰς τὴν μίσθωσιν ποιήσασθε KCN. τὰ γὰρ ἔργα, ἀναλώματα, καὶ τὰ γενόμενα εἰς ἐπισκευὴν τῆς Στατίωνος ἱερὰς ἡμέρας τοῦ κυρίου Αὐτοκράτορος συμψηφίσαντες ἑαυτοῖς ἐλογισάμεθα. ἵνα μὴ τὴν πόλιν βαρῶμεν, ὑπομιμνήσκομεν δὲ ὑμᾶς ὅτι οὐδεμία πρόσοδος γίνεται, οὔτε παρὰ ναυκλήρων, οὔτε παρὰ ἐμπόρων τῆς ἐνθάδε Στατίωνος ὡς ἐν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ. παρακαλοῦμεν οὖν καὶ δεόμεθα ὑμῶν τῆς τύχης φροντίσασθαι τοῦ πράγματος. Ἀπάρη (l. ἐγράφη) ἐν Ποτιόλοις πρὸ ι Καλανδῶν Αὐγούστων, Γαλλίῳ καὶ Φλάκκῳ Κορνηλιανῷ ὑπάτοις.

Ἀπολλίου τοῦ λπεχθείσης δι' ἔτους τῶν ἐφημέροντος Γ. Οὐαλερίου προέδρου.

Ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ Τυρίων Σταθμωναρίων ἀναδοθεῖσα ὑπὸ Λάχοντος ἑνὸς αὐτῶν ἐν HH.... (l. ἐν ᾗ ἐδήλουν ut inferius) πρόνοιαν ποιήσασθαι αὐτοῖς ὅτι θυσίας καὶ θρησκείας τῶν πατρίων ἡμῶν Θεῶν ἐκεῖ ἀφιερωμένων ἐν ναοῖς, καὶ μὴ εὐτονεῖν τὸν μισθὸν τῆς Στατίωνος παρέχειν. καὶ τὰ ἀναλώματα εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐν Ποτιόλοις τῆς βουθυσίας αὐτοῖς προστεθῆναι. τῶν γὰρ ἔργων ἀναλωμάτων γενομένων εἰς ἐπισκευὴν ἑαυτοῖς ἐλογίσαντο, ἵνα μὴ τὴν πόλιν βαρῶσιν. καὶ ὑπέμνησαν, ὅτι οὐδεμία πρόσοδος γίνεται αὐτοῖς, οὔτε παρὰ ναυκλήρων, οὔτε παρὰ ἐμπόρων τῆς Στατίωνος ὡς ἐν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ.

Μεθ' ἣν ἀνάγνωσιν Φιλοκλῆς Διοδώρου εἶπεν. οἱ ἐν Ῥώμῃ Στατιωνάριοι ἔθος ἔσχον ἀεί ποτε ἐξ ὧν αὐτοὶ λαμβάνουσι παρέχειν τοῖς ἐν Ποτιόλοις KCN. ἀξιοῦσι καὶ νῦν οἱ ἐν Ποτιόλοις Στατιωνάριοι αὐτὰ ταῦτα τηρεῖσθαι αὐτοῖς. ἢ εἰ μὴ βούλονται οἱ ἐν Ῥώμῃ αὐτοῖς παρέχειν, αὐτοὶ ἀναδέχονται δύο Στατίωνας ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄρειον. Ἐπεφώνησαν, καλῶς εἶπε Φιλοκλῆς, δίκαια ἀξιοῦσι οἱ ἐν Ποτιόλοις, ἀεὶ οὕτως ἐγένετο, καὶ νῦν οὕτω γινέσθω, τοῦτο πόλει συμφέρει, φυλαχθήτω ἡ συνήθεια. Ἀνε-

(*a*) Reineſius pag. DCCCLXIII.
(*b*) Sponius pag. 357.
(*c*) Diar. Italic. pag. 439.
(*d*) Gruterus pag. MCV. In Corrigend. & Addend. pag. CCCLVI.
(*e*) Cap. III.

(*f*) Reineſius pag. CCCXXX. Variar. Lection. Lib. III. cap. XVI.
(*g*) Diſſertat. II. pag. 558.
(*h*) Diſſertat. IV. cap. III.
(*i*) Oxonienſ. pag. XLIII.

Ἀπεγράφη πιττάκιον δοθὲν ὑπὸ Λάχητος Πριμογενείας καὶ Ἀγαθόποδος υἱοῦ αὐτοῦ Τυρίων Στατιωναρίων Στατίωνος Τυριακῆς κολωνίας σεβαστῆς (f. πολωνίας σεβαστῆς) ἐν ᾧ ἐδήλου τοῖς ἐν Ποτιόλοις παρέχειν τὴν ἡμετέραν πατρίδα.....

Epiſtola ad Tyriorum civitatem data. Magiſtratibus, Conſilio, Populo Metropolis Phœnicia, & aliarum civitatum, Sacra, Aſyli jure, ac ſuis legibus utentis, & Navarchidis, Tyrii Puteolis commorantes felicitatem.

Per Deos & Domini noſtri Imperatoris fortunam. Si qua Puteolis Statio eſt, noſtra quidem, ut multis veſtrum conſtat, & magnitudine, & ornatu antecellit omnes. Hujus olim, qui Puteolim incolunt, curam gerebant; nunc vero ad exiguum numerum redacti ſumus, & in ſacrificia, atque patriorum Deorum bis Templis conſecratorum ſollemnia erogantes ad annuum .... ſtipendium Stationi prabendum non ſufficimus; pracipue cum expenſa quoque Agonis, qui ſacrificio boum Puteolis peragitur, nobis injuncta ſint. Precamur ergo, ut de Statione perpetuo conſervanda cogitetis: conſervabitur autem, ubi eorum..... qua in ſingulis annis pro mercede prabentur, curam geratis; opera enim, & expenſas ad ſacram Domini Imperatoris diem celebrandam, in nos recepimus, ne civitatem gravemus. Monemus etiam, nullum ſive a navigantibus, ſive ab hujus Stationis mercatoribus proventum advenire, ſicut in Urbe Domina. Hortamur ergo, & oramus, ut negotium iſtud vobis cordi ſit. Datum Puteolis X. Kal. Auguſtas, Gallo & Flacco Corneliano Coſſ.

.... C. Valerio illius diei Praſide.

Lecta eſt Tyriorum Stationariorum Epiſtola, a Lachete uno ex his tradita, qua ſignificant, pro ſacrificiis, & patriorum Deorum in iis Templis conſecratorum ſollemnibus providendum ipſis eſſe; & Stationis ſtipendium erogare non poſſe: impenſas etiam pro agone Puteolano Sacrificiis boum additas ipſis fuiſſe; ſibi enim opera, & in apparatum expenſas impoſuiſſe, ne civitatem gravent: monere quoque, nullum ipſis ſive a nautis, ſive a mercatoribus proventum advenire, ſicut in Urbe Domina.

Poſtquam lectionem Philocles Diodori F. dixit: conſueverunt ſemper Stationarii, qui Roma, iis, qui Puteolis ſunt, erogare.... Rogant modo Stationarii Puteolani, morem hunc ſervari; aut ſi renuant qui Roma degunt, ipſi eodem conſilio Stationes duas ſubibunt. Acclamatum eſt: bene loquutus eſt Philocles; aqua petunt, qui Puteolis ſunt; ita perpetuo agatur, & nunc ita fiat: hoc civitati conducit, conſuetudo ſervetur.

Lectum eſt Pittacium Tyriorum Stationariorum Stationis Tyria, Colonia Auguſta, a Lachete Primigenii F. & ab Agathopede filio ejuſdem redditum, quo ſignificarunt iis, qui Puteolis degunt, prabere patriam noſtram......

Subſcribitur Græcæ editioni Gruterianæ: *Pighius qui habuit a Cardin. Bernardino Maffejo:* at in Maffejorum Cimeliarchio tam frequentato neminem ſpectaſſe, nullique alteri Cardinalem literatis viris eximie faventem communicaſſe; ac iis cimeliis ad Sereniſſimos Farneſianos delatis, mirum eſſet, ingens hoc & ſingulare marmor prorſus evanuiſſe. Si quæcumque in hac Inſcriptione abſona, & inconcinna ſunt, ſigillatim perſequi velim, charta, & calamus me deficiant. Quiſnam primo *Stationes* has Tyriorum nobis explicet, & quiddam ſimile in antiquorum monumentis indigitet? Nihil non incongruum excogitari poteſt, quod ad rem declarandam faciat. Locus eſt Strabonis (*a*) ἡ δὲ πόλις ἐμπορεῖον γέγονεν μέγιστον χειροποιήτους ἔχουσα ὅρμους. *Puteolorum civitas emporium facta eſt maximum, artefactos habens ſinus*, ſeu *navium ſtationes*: huic ſi reſpexit, ut arbitror, qui has nænias cudit, importune prorſus *Stationarios* admiſcuit, & *Stationis mercedem*, & conſimiles Romæ Stationes: importune quoque Tyrios *Stationarios*, militare præſidiariorum nomen, Romæ, & Puteolis collocavit: mercatorios cœtus forte intelligi voluit, priſcam Phœniciorum mercatorum celebritatem, ac frequentiam cogitans, & anno Chriſti CLXXIV. Flacco & Gallo Coſſ. adhuc floruiſſe, & duraſſe putans. Stylus autem quandoque pene vulgaris, alias inconditus, & nihil ſignificans, minime ad ætatem accomodatus. Quo exemplo loquutiones illæ, καὶ τῆς Τυρίας πατρίδος ἐν &c. ἐκ ἱεροποιῶν παρέχειν, ἔργα ἀναλώματα, τῆς τύχης τοῦ πράγματος, πεπλάκιν &c. Quis explicet Ἀπολλίου τοῦ λογ... ἐπειδήπερ δὲ ἐστὶ τοῦ? quis CKN, vel KCN? an νίκην? ſed non cohæret: quis ἐκκλησίας? ſi πολωνίας legis, quid ei cum Statione? Turbant & alia. Singulis documentis lemma præfigitur: Ἐπιστολὴ γραφεῖσα &c. Ἀπολλίου &c. nihil tale in lapidibus. Adriani, & Antonini (*b*) Reſcripta Farneſianis marmoribus inciſa ſpectantur, ſed titulo præfixo nullo. Quam lepidum præcipue initium illud, *Per Deos & Imperatoris fortunam*! ex formula juramenti eſt. Marmor Oxonienſe *pag.* II. Ὀμνύω Δία &c. καὶ τὴν τοῦ βασιλέως Σελεύκου τύχην. *Per Jovem juro, & Seleuci Regis Genium.* At in hac Epiſtola juramentum eſt nullum. Laſenæ (*c*) ſummopere placuit ἀλλὰ ille τῆς βουθυσίας, quem propterea Romanos a Puteolanis accepiſſe arbitratur, *Buthyſiæ apparatum* memorante Suetonio (*d*): verum Buthyſiæ, quæ boum ſacrificium ſonat, minime competit agonis nomen, certaminibus tantum cujuſcumque generis datum. Ταυροκαθάψια in Oxonienſi (*e*) toreumate exhibita, & ibidem docte illuſtrata, agon quidem dici poterant, cum in eis *feros Tauros per ſpatia Circi* equites *agerent* (*f*), defeſſoſque tandem inſilirent, & ad terram cornibus, & intorta cervice detractos necarent; at ubi, taurinis mactatis hoſtiis, res ſacra peragebatur, nihil id ad agones ſpectabat. Placuere Noriſio, & Spanhemio Diſſ. IX. Tyriæ urbis tituli bis ab eo allati, illeque præſertim *Metropolis Phœnicia & aliarum civitatum*; quo loquendi

(*a*) Lib. V.
(*b*) Gruterus pag. CCCXV. & CCCXVI.
(*c*) Gymn. Neapol. cap. III.

(*d*) Suetonius in Nerone.
(*e*) Pag. CCLXVII.
(*f*) Suetonius in Claudio.

quendi modo ea Provincia inter civitates computata videri poſſit. Verum ſi Metropolim pro matrice hic accipimus, Metropolis Phœniciæ improprie dicitur, cum eo ſenſu civitas non niſi civitatum, ad quas ædificandas colonias miſit, Metropolis appelletur. Si urbem primariam intelligimus, erronea eſſe adjectio illa, *& aliarum civitatam*, cum extra Provinciam ſuam minime præemineret, nec ſatis in ipſa, Sidone æqualiter florente, & primas affectante: Strabo (*a*) ὑπόλοιπον δὲ ὅπως ἄν τις Μητρόπολιν φοινίκων, ὅπως ἐν ἀμφοτέραις ἑτέρ. *utram earum* (de Sidone & Tyro) *Phœnicum Metropolin dicas, pugnant invicem utraque*. Nihil tamen magis vanitatem hujus documenti pateſacit, quam ſi contextum ipſum excutiamus, inanemque ſermonem ſpectemus. Factum eſt iis involucris, ut Reineſius *ad Puteolanos magiſtratus* datam crediderit priorem Epiſtolam, quam tamen *ad Tyriorum civitatem* miſſam patet. Exponunt in ea Stationarii, *ad annuam mercedem Stationi prabendum jam non ſufficere*; quapropter ut conſervetur Statio, Tyriam civitatem rogant, *ut ejus pecunia, qua pro annua mercede prabetur, curam gerant*: quis hæc conglutinet? Sequitur, *Lecta eſt &c.* ubi, a quibus, & quo tempore, monet nemo: refert Philocles Stationarios, qui Puteolis ſunt, ea Epiſtola querimoniam habere de Stationariis, qui Romæ, a quibus niſi tandem præſtetur, quod debet, velle ſe duas Stationes ſubire: at de his ne jota quidem in Epiſtola; qua contra Puteolani Stationarii exiguum numerum ſuum, & alia cauſantur, cur id, ad quod ipſi tenentur, erogare non amplius valeant. Quo autem refertur novum verbum ἐχόμενοι? Quo inferius ἐπαφωτίσας? quid deinde reliquum erat iterato illo Λιγυνίδου? quis ibi *quatuor dictiones* excogitet, quibus incepta rurſus relatio compleri poſſit? dicit enim Gruterus: *quatuor dictiones deſunt, qua abſumpta erant vetuſtate in extremo marmore*. Non eſt cur diutius in hac Inſcriptione immoremur. His autem omnibus ſatis conſtare arbitror, in hujuſmodi quoque monumentorum genere cautelam adhibendam eſſe; nec Græca marmora ſtatim, ut moris eſt, & ſine examinatione amplectenda: quin ex propoſitis obſervationibus, ac monitis lucis non minimum ad commenta dijudicanda affulgere, & ad Græcorum lapidum explorandam fidem ſatis præſidii contineri reor.

CANON IV.

Inſcriptiones recte deſcribendæ, cum ex literarum omiſſione, vel permutatione errores non pauci oriuntur.

NActus ubi demum fueris ingenuum, ac vetuſtum lapidem Græce loquentem, primus ſit labor, adamuſſim exſcribere, ſive, ut magis proprie loquar, accurate depingere, atque uti ſe habet, nihil prorſus immutando repræſentare. Præſtiterunt hoc quam pauciſſimi: quo factum eſt, ut quibus ipſa marmora inſpicere non eſt datum, quomodo vere ſe habeant, diſcere non potuerint, multiſque ad ea dijudicanda, recteque intelligenda luminibus deſtituti, fraudatique ſint. Vandalius ut plurimum peſſime verſus turbat, & Inſcriptiones ab aliis exacte, ut in marmoribus habentur, deſcriptas ingenio ſuo in longiores, ac breviores verſiculos diſtribuit, ita ut peritis harum rerum, falſitatis ſuſpicionem primo intuitu ingerant. Ut plurimum ſcilicet Inſcriptiones Græcæ disjunctis verbis, ſuoque intervallo diſtinctis, ſæpe etiam punctis cuique dictioni adpoſitis edi ſolent: in quo præterea, dies me deficiat, ſi quotieſcumque vel perperam diſtrahendo, vel importune copulando peccatum eſt, memorare velim. Carminibus compactas eodem modo, ac communi oratione conceptas ſculpi antiquitus conſueviſſe, ex editis titulis, hodierno more diducentibus, ac reſumentibus, cognoſci non poteſt.

Quod ad literarum formas pertinet, quam doctiores eſſemus, ſi anteactis temporibus monumenta vulgantes ea cura ſollicitaſſet! Verum quidem eſt, numquam in hoc fieri ſatis poſſe, nullique quemquam diligentia conſequi, ut qui ipſorum lapidum ſcripturam viderit, diverſum quiddam a typographicis exemplis ut plurimum non videat. At ſingulares ſaltem, inſolitaſque elementorum notas aut ob oculos ponere, aut de iis admonere, aut certe non transformare oportet, ne extraneas tenebras Inſcriptionibus quandoque offundamus. Lacunæ, ſi quæ ſunt, exacte deſignandæ, ut, quot elementa deſiderentur in lapide, intelligatur. Lineola ſuperpoſita, ſi qua umquam eſt, non prætereunda; nam admonet de compendio. Tres cum neglexerit Sponius *pag.* CCCLXV. Latinam verſionem ſpuria dictione *Pyem* contaminavit, quod recurret alio loco.

Si quod forte verbum antiquitus craſum appareat, monere ne prætermittamus; intereſſe enim hiſtoriæ poteſt. In Septimii, & filiorum lapide nomen Getæ deletum viſitur, nec ita tamen ut literarum veſtigia quædam non agnoſcantur. Reineſius (*b*) & Sponius (*c*) ΓΕΤΑ ſcribunt, ut dictiones reliquas. Cavendum præſertim, ne litera omittatur ulla. Quid ea ſignificant apud Reineſium (*d*) *Hujus enim cardo cinis eſt meus?* nimirum ΟΥΦΗ legit, cum legendum eſſet, ΚΟΥΦΗ, *levis* cinis. Pighius (*e*) apud Gruterum ΕΠΙΑΡΑΟΣ idem eſſe ac ἐπάρχου docet: at ea vox nihili; marmor enim in Muſeum Philarmonicum a me illatum ΑΠΙΙΕΡΕΩΣ præfert: *ſub Sacerdote*. In eadem epigraphe apud Gruterum ΑΝΤΙΧΕΤΤΣ emendant, Ἀντιχέτους; marmor Ἀντιοχεύς. Nec leve periculum haberi debet vel jotæ unius prætermiſſio iis locis, quibus nunc ſubſcribitur, olim ſerie eadem præcipue in lapidibus adſcribebatur. Uxori Satriæ monumentum Terentius ſtruxit; quod minime intelliges in Gru-

Tom. I. G tero

(*a*) Strabo Lib. XVI.
(*b*) Reineſius Cl. III. n. XXXVI. pag. 313.
(*c*) Sponius pag. CCCLXIX.
(*d*) Reineſius Append. Omiſſor. n. XXIV. pag. 1030.
(*e*) Pighius apud Gruter. pag. LXXXIV. n. 3. in Not.

tero (*a*) legens CATPIA TYXH, at erat in lapide, ut opinor, CATPIAI TYXHI, & infra ZΩCACHI. Patinus ad Smyrnæas Juliæ Inſcriptionem interpretans (*b*), reddit *Julia Eclecta ...*, cum vice verſa *Electa* ipſi vita functæ a filio, & conjuge titulus ſit factus: in quem errorem haud impegiſſet, dum in Grutero (*c*), qui a ſummundo acceperat, non IOYΛIA EKΛAEKTH, ſed IOYΛIAI EKΛAEKTHI vidiſſet: in eadem ψυχῇ Ἀγαθῇ legendum, & ἀγωνίας, non αἰωνίας. Sponius (*d*) in Licinii marmore, nunc juris noſtri, ante τοῖς προγεγραμμένοις omiſit CYN, quo ſententia involvitur. Oxonienſes *pag.* 11. καὶ τοὺς ἄλλους Θεοὺς πάντας, omittunt καὶ πάσας: *e gli altri Dei tutti, e tutte*, Deos, Deaſque omnes. Homerus: πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι. Demoſthenes: εὔχομαι θεοῖς πᾶσι τε καὶ πάσαις.

Quin nedum literas, ſyllabas, verba, ſed quam facillimum eſt in prolixa, ac minuta Inſcriptione verſus integros tranſilire. In Veronenſi Epictetæ marmore (*e*) Latina verſio columna prima lineam præterit. Evenire hoc præſertim ſolet, cum verbum quodpiam in ſuperiori ac inferiori verſu iteratur; tunc enim oculos priore exſcripto ad lapidem referentes, in proclivi eſt incidere in poſterius, & quæ conſequuntur, deſcribere. Apud Reineſium *pag.* 313. *verſ.* 10. ob repetitionem verbi Ἀρχιερεὺς verſus elabitur, quem apud Sponium videas (*f*). Quam lubricus ſit hic locus, Latini interpretes experti ſunt. Grutero (*g*) in Epicteta integræ duæ lineæ cum dimidia effugerunt, intra iteratam dictionem τεχνιτῶν comprehenſæ: Oxonienſi nihil minus in Smyrnæorum fœdere; quæ enim a voce γεγραμμένον ad γεγραμμένον recitantur (*h*), verſionem adhuc expectant. Verum ut demere non oportet, ita nec adjungere. Gruterus *pag.* CCXIX. mutat ΔEKA *decem* in ΔEKAI, quo ſenſus tollitur. Qui Inſcriptiones a Schedis hauriunt, caveant, ne verba a primo exceptore quandoque ſubjuncta, eadem majoris literæ majeſtate proferant, ita ut ad epigramma pertinere videantur. Epigraphen videas in *Diario Italico* (*i*), quæ ſic clauditur, KAI TA Λ ἐν τῷ λοιπῷ, aliam in *Miſcellaneis* (*k*) contextui intrudentem KAI TA EΞHΣ. primi ſiquidem exſcriptores progredi nolentes, adnotaverant, *& reliqua, & quæ ſequuntur*. Cyriacus addiderat poſt Inſcriptionem: *ſubtus viſitur Triton Neptuni tubicen*, quæ nomina Græce quoque ſubjunxerat. Editor Græcam, Latinamque epigraphen ex iis conflavit, ut in ipſa collectionis fronte vulgatam de Cyriaci mendaciis opinionem immerito confirmaret.

Quicumque huic literarum generi animum non adverterunt, nihil facilius opinantur, quam Inſcriptionem tranſcribere, & quod in lapide videas, in chartas referre, periculis tamen ea res non vacat. Nam inter Græcas majori forma literas, quibus lapidibus ſignantur, plures ſunt, quæ adſimilantur invicem, & tam leviter diſcriminantur, ut, breviſſima addita lineola, vel dempta, depreſſa etiam paululum, vel inflexa, elementum transfiguretur, alteriuſque faciem ſtatim induat, & pro altero accipiatur. Cum autem in exeſis, ſcabriſque lapidibus literarum ductus ancipiti aſpectu frequentiſſime occurrant, qui probe non intelligit quod excipit, magnum quid præſtabit a ſphalmatis temperans. Literæ, quæ facillime commutantur, hæc præſertim ſunt: A, & Δ, & Λ. item ΛΛ cum M, Є cum C; deinde E cum Ξ, & etiam E. Σ cum Ξ, pariter O & Θ. Ξ & Ζ Rurſus Π, & Γ, & T, nec non P cum Г, & B. In Philarmonico Licinii Friſci IT perpetuo ſic ducitur, IT ideoque pro Π habebat quidam. Neque moleſte quiſpiam ferat, in minutis hiſce commentationibus moram agi, aut arti Criticæ inſultet, velut apicum captatrici, & literarum aucupi, atque in jejuna quadam ſyllabarum concertatione verſanti. Nihil eſt in eruditione, inque gravioribus ſtudiis tam maximum, quod ex minimis hiſce aliquando non pendeat: variata litera dictionem variat; dictio ſententiam; ſententia rem. Jam periculis aliorum diſcamus. Novam gentem Romanorum faſtis intulit Sponius, (*l*) cum a Chiorum populo *L. Demelium* honorari dixit; nimirum ΔEMEΛION ſcripſerat pro ΛEMEΛION. Inaudita item urbe Geographiam auxit, cum Julii Bonnati Inſcriptionem transferens, *Pontificem Triſapoleon* appellavit (*m*): nec quid ſit TPIΣAΠOΛEΩN, leve erit exponere: at TPIΣΔ. ubi ſcripſeris, Pontificem habes ſummum tredecim civitatum, quas Tiberius terræmotu proſtratas reſtituit. Quis intelligat apud Gruterum (*n*) προδιδοναι ἐθέλων, cum ſit in lapide προδιδόναι ἐθέλων (*), ut paulo ante KAI, non KPI. Vacat tamen his erroribus Gruteriana editio prior. Salmaſius (*o*) in Regillæ Inſcriptione ΘYOCKOΛIPA, quæ cum ſint ἀπροσδιόνυσα, mutat in θυσιῶν ἱερά, ſed violenter. Exſcriptor Δ tantum in Λ converterat, ΘYOCKOΔIPA. *quæ ad Sacrificium pertinent*.

Horum characterum ſimilitudo effecit aliquando, ut eorum alter omitteretur, quaſi fruſtra repetitus. Sponius *pag.* 374. EΠIKΛEΩ pro EΠIKΛΛEΩ. Fabrettus *pag.* 288. ECΛIΛN loco EΣΛΛIΛN *ad ſiniſtram*: in eodem epigrammate ΠOC. lege TOC, vel TΩC Dorice. Leo Imperator *Aſontis* nomine prodit apud Capacium (*p*), AΣONTOΣ pro ΛEONTOΣ. Eximiæ Inſcriptionis exemplar miſit ad me præclarus Hiſtoriæ Siculæ Auctor Abbas Caruſius, doctorum ejus regni virorum illuſtrationibus additis, quam qui primus exſcripſerat AEIA pro AΞIA

(*a*) Gruter. pag. DCCCLXV. n. 4.
(*b*) Idem Gruter. CCCCLXII
(*c*) Idem pag. MCVIII n. 6.
(*d*) Sponius pag. CCCLXIII.
(*e*) Gruter. pag. CCXVII.
(*f*) Sponius CCCLXXIX. & muſ. Veron. pag. XIV.
(*g*) Pag. cit. CCXVII.
(*h*) Pag. VII.
(*i*) Pag. 426.

(*k*) Spon. Miſcellan. Erud. Antiq. pag. XLIX.
(*l*) Idem pag. CCCXL.
(*m*) Pag. 356
(*n*) Gruter. pag. cit. CCXVII.
(*) Vid. Muſ. Veronenſ. cit. pag. XIV. in Teſtamento Epictetæ. v. 30.
(*o*) Salmaſius pag. 37.
(*p*) Capacius pag. 183.

ΑΞΙΑ, ΕΕΑΝΗΝΟΥ pro ΕΞΑΜΗΝΟΥ depinxerat. Statia ΕΚΡΕΙΡΩΝΙΑ affertur a Gualterio (*a*), quæ mihi ΕΚΡΕΙΒΩΝΙΑ eſt. Scaliger, Gruterus, Bucherius in Paſchali S. Hyppoliti Canone ΕΖΟΔΟC iterato efferunt pro ΕΞΟΔΟC. quod ſuccurrit mihi, cum in Muſeo binos lapides dedicarem τὸ ζῆτα tranſverſa linea ſic augentes Ƶ, quæ ſummos viros decepit. In Grutero (*b*) ΑΡΖΑ...ΤΑ lege ΑΡΞΑΝΤΑ. In *Tabulis Siculis* Chriſtiani monumenti Jambicum redditur: *& ſtationem ſortiatur inquiſitionis* (*c*), quod reddendum erat: *& ſtationem ſortiatur dexterum*: καὶ στασίας τύχοιτο τῆς ΔΕΞΙΤΕΡΑC. nimirum legit interpres δι ζητήσεως, quia Ƶ credibile eſt ſculptum fuiſſe: ΔΙΑΝΕΥΜΕΝΩΝ ἀνδρῶν apud Sponium (*d*) nihil ſignificat: lineolam demas, ΔΙΑΝΕΥΜΕΝΩΝ habes, *hominem valde benevolentem*. Idem ſub finem *pag.* 329. ΟΕΙΔΟΤΩ vertit *Oedoto*, ita & Cuperus (*e*) in Harpocrate, ſed vel Θειδότῳ fuerat, vel Θεοδότῳ. *Pag.* 48. ἐν ΤΑ Αλλαμμανδια. quæ propterea non intellexit: reponas ἐν ΤΑΛ ἄλλημα ἀλία, *& Hylu decoru inclitu* Patinus pro *artium amore*, reddidit *amorem filiorum* (*f*): nimirum φιλοτεκνίας pro φιλοτεχνίας. In Gruterianis (*g*) Editione I. inter ludicra certamina recenſebantur ΒΑΒΒΙΛΔΗΑ. Verum nomen ΒΑΡΒΙΛΛΗΑ. additur in ſecundæ editionis notis, forte Βαβύλωνια. at Valeſiana Dionis Excerpta a *Barbillio* quodam denominata docent, in cujus gratiam Agonem iſtum Epheſiis Veſpaſianus indulſit: quem locum docte indicavit Prideaux in Oxonienſibus (*h*). Quoſnam ludos memorat Latina verſio penes Gruterum (*i*) *Podonulia*? nempe ΠΟΔΟΝΑΛΕΙΑ, ubi marmor, ut poſtea deprehenſum eſt, ΡΟΔΟΝΑΛΕΙΑ, *Rhodi Halia* bis vicit. Gualterius *pag.* 15. ΠΕΛΕΟΡΟΝ. lego ΠΛΕΘΡΟΝ *jugerum*. Ipſi quandoque (raro tamen) in his deflexerunt & marmorarii: noſtra Eutychidis ΑΝCΟΗΚΑ pro ΑΝΕΘΗΚΑ Epictetæ ΔΙΑΛΟΙΓΟΥ, in Gruteriana verſione (*k*) *moriente*: indicat ſententia ΔΙΑ ΛΟΙΠΟΥ legendum, *deinceps*. Tenebricoſam apud Reineſium Inſcriptionem faciunt verba ΛΑΤΕΙΝΟΝ, & ΗΡΙΤΕΝΕΙΗΣ. ubi Υ in Γ converteris, lucem omnem reddideris. ΠΑΙ bis in Sponiano Itinerario (*l*) quid ſibi velit non aſſequeris, niſi loco ΓΑΙ, hoc eſt Γαῖος ſtare cognoſcas. In Oxonienſibus (*m*), F Αὐιδίος Νίγερ. Seldenus F transfert, nihil addens ultra (*n*): Reineſius Æolicum digamma pronuntiat, & *Gnæi prænomen ſignare* docet: at qui Gnæum ſignet digamma, quo vel aſpiratio, vel V conſonans antiquitus ſignificabatur? Nullus dubito habuiſſe lapidem Γ, hoc eſt Γαῖος. Arringhius (*o*) ΕΓΟΙΗΣΑΝ pro ΕΠΟΙΗΣΑΝ. Reineſius (*p*) Κολλιδεὺς *ex Attico Populo Chollidenſi*, quem Χολλιδεὺς ſcribendum, ut Stephanus facit, ne cum altero confundatur, cujus Popularis Κολλυτεὺς, memorante Luciano (*q*) Τίμωνα τὸν Κολυττέα. In Grutero (*r*) ΑΜΑ ΠΑΡΕΡΠΟΝ ΕΙΠΩΝ ΑΡΑΤΕΙΩ ΓΑΙΑΝ ΕΧΟΙΣ ΕΛΑΦΡΑΝ, reponendum eſt ΛΛΛΑ, & ΕΙΠΟΝ. *qui præterit autem*

Dicat, Arateo ſit tibi terra levis.

Fabrettus (*s*) ΛΑΗCΙΤΕ pro ΜΗCΙΤΕ; emendavit Montfauconius (*t*); at non emendavit in eadem Inſcriptione ΑΙΝΟΤΟΚΩΝ ΕΩΝ, quin ipſe quoque bis ſic enuntiat, cum ſcribi debuerit ΓΟΝΕΩΝ. Idem Fabrettus (*u*) ΠΕΡΙΚΑΜΕΩΣΗΣ ΕΓΙΙΓΙΕΙΩΝ. Quod epitaphium ſic legas.

> Τύμβος ὅδε κρύπτει πυρὸς σωμὸς, ἢ ἀμώμητα
> Σῶμα κατακτάμενος ΠΕΡΙΚΑΛΛΕΟΣ, ΗΣ ΕΠΙΓΕΙΩΝ
> Παρθενικὴν ζώνην οὔτις ἔλυσε βροτῶν.

> *Contegit hic tumulus caſtæ, inſontiſque puellæ*
> *Perpulchræ corpus functu, cui nemo hominum*
> *umquam*
> *Eſt auſus zonam ſolvere virgineum.*

Capacius (*x*) ΕΠΙΣΤΑΜΑΙ pro ΕΠΙΣΤΑΛΑΙ. vidit Reineſius (*y*); ſed verſionem, *hunc aſpice ſaxo*, non attigit; ſic repaſtinemus.

Stans hoſpes cippo Cleopatram cerne ſub iſto.

At emendatio non ita eſt in promptu, ubi hujus generis peccata multiplicentur. Quis veram lectionem eruat Gruteriano (*z*) illo verſu ΩΣ ΙΔΟΡΑΤΟΥ. Ι. ΚΛΑΡΟΥ? niſi Gualterius (*a*) opitulatum veniat, qui ſic exhibet: ΩΣΤΑΟΡΙΑΤΟΥ Ζ. ΚΛΑΡΟΥ. (*) *ſicut termini ſortis* (hoc eſt portionis) *ſeptima*. In ea Inſcriptione uterque πόδων ἑξάποδον reddit *acceſſum planum*, cum ſit *ſex pedum*, *&* ἐλαιοτρίβιον *olivetum*, cum ſit locus, ubi oleum elaboratur. Præclaram Inſcriptionem Cyriacus recenſuerat, quæ in recenti ejus editione ſic exhibetur: Ἡ πόλις Γ. Ῥοῦφον ΒΙΑΝΟΡΑ ΣΕΡΑ ἀλείπτην τῆς τε περὶ τὸ λακωνικὸν ὅλης σπουδῆς ἢ τῆς ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀρετῆς χάριν. Gruterus (*b*) eamdem afferens, ſcribit ΒΙΑΝΟΡΑ. ΣΕΡΑ. ΑΛΕΙΠΤΗΝ. Cogitabam, an Serapionis nomen lateret; ſed poſt *Bianorem* Græcum nomen alterum minime arridebat: cum Salvinio meo locum indicaſſem,

(*a*) Gualter. pag. XIII.
(*b*) Gruter. pag. CCCCX. n. 3. V. 4.
(*c*) Pag. LXXXI.
(*d*) Sponius pag. 343. Verſ. 30.
(*e*) Cuper. pag. 153.
(*f*) Pag. 460.
(*g*) Gruter. pag. CCCXIV. n. 1. V. 3. a later. marmor.
(*h*) Oxonienſ. pag. LXXIV.
(*i*) Gruter. pag. CCCXIV. cit. n. 1. V. 4. & 5.
(*k*) Pag. CCXXX.
(*l*) Spon. Itiner. Tom. III. pag. 161.
(*m*) Oxonienſ. pag. CCLXV.
(*n*) Selden. pag. 113.
(*o*) Arringh. Tom. II. pag. 262.
(*p*) Reineſ. pag. 289.
(*q*) Lucian. in Tim.
(*r*) Gruter. pag. MCXXX. n. 9.
(*s*) Fabret. pag. 731. n. 449. V. ult.
(*t*) Montfauc. Diar. Italic. pag. 273.
(*u*) Fabret. pag. 144. n. 115.
(*x*) Capac. pag. 44.
(*y*) Reineſ. Cl. XVII. pag. 824. n. XXXVI. V. 2.
(*z*) Gruter. pag. CCX. V. 34.
(*a*) Gualter. pag. XXI.
(*) Hoc eximium Alesæ Marmor, non vero æneæ laminæ (ut opinatus eſt Cl. Corſinius in Not. Græc. §. II. pag. XX.) de agrorum terminatione mendis expurgatum editum fuit a V. Cl. D. Gabr. Lancellotto Caſtello Principe Turriſmutiæ in Libro, cui titulus: *Storia di Aleſa antica Città di Sicilia. In Palermo* 1753. ad pag. 154 Tab. VII. Et ſuperiori anno ex iiſdem typis operæ & ſtudio ejuſdem Cl. A. prodiit alterum vol. ut vocant in fol. quod inſcribitur: *Le Antiche Inſcrizioni di Palermo &c.* utrumque eſt omnigena eruditione refertum.
(*b*) Gruter. pag. MXC. n. 9.

is ſtatim, ac primo fere intuitu Ξηραλοίφ]ην *unctorem in ſicco* legendum eſſe pronunciavit: tam enim ξηρὸς dicitur, quam ξηρὰς, & ξηραλοιφεῖν valet *ungere citra lavationem*. Conjecturam optimam comprobat, & extra omnem aleam ponit *Laconici* mentio, quæ ſubſequitur; ſic enim appellabatur cella ſudori abſque balneis provocando deputata. Celſus (*a*) duobus modis ſudorem elici monens, *aut ſicco calore, aut balneo*, ſiccum calorem effici docet arena calida, clibano, & *Laconico*. Siccos hos unctores nec Mercurialis novit, nec Faber de Aliptis agentes. Inſcriptionem ergo ſic redderem. *Gajum Rubrium Bianorem unctorem in ſicco ob moris honeſtatem in Laconico, & ob virtutem in Gymnaſii exhibitum Civitas honorat.*

Inſcriptionem attulit P. Montfauconius in Palæographia (*b*), quæ ita concluditur: Ὑπάτε Φλαβίε Ἀππίωνος τὸ λαμπροτάτε ΙΝΔΒ, interpteratur: *Conſule Flavio Appiono ſplendidiſſimo illuſtri* 2. notam rurſus explicat: *poſt Conſulatum ejus anno* 2. Putat ſcilicet, etiamſi Flavius Appio ſemel tantum Conſulsres tabulas ſignet ad annum DXXXIX. annum tamen ſecundum poſt Conſulatum ejus, nempe DXLI. in hoc epigrammate ſignificari; *mira enim*, inquit, *tunc erat circa Conſulatum numerandi varietas*. At formula *poſt Conſulatum* iis tantum annis eſt adhibita, qui Conſule vacaverunt; neque igitur anno DXL. quo Fl. Juſtinus, neque DXLI. quo Fl. Baſilius Conſules proceſſerunt, adhiberi potuit. Ubi ea formula Græce eſſet proferenda, numquam per notam numeralem tantum deſignaretur, ita ut elementum B convertendum ſit *poſt Conſulatum ejus anno II.* Præterea intempeſtive ſubjungeretur *inluſtri* poſt λαμπρότατο, quæ vox *illuſtriſſimum* ſonat. Mihi ergo pro certo eſt, eam clsuſulam ſic ſcribendam, ΙΝΔ Β, locoque λαμπρὸς legendum λαμπροτάτε, *Conſule Flavio Appiono Viro Clariſſimo, Indictione II.* Poſt cunſulem Indictio ex Juſtiniani Novella 47. Ejuſdem Palæographiæ *pag.* 167. laudat Inſcriptio Imperatorum ἐπίτροπον quemdam ἐπὶ ΛΘΥΛΩΝ. qua voce *quid ſignificetur, ignoramus*, vir doctus ſubdit: an erat ἐπὶ ΑΣΥΛΩΝ? non enim incongruum videtur, eam procurationem alicui demandatam fuiſſe, ut quænam loca aſyli jure potiri deberent, & quouſque, eſſet qui decerneret. Eximius idem Auctor mutilatam recitat in Diario Italico (*c*) præmittens: *qua præſtantior altera vix uſpiam haberetur, ſi quidem integra ad noſtram uſque ætatem perveniſſet*. Obſtitit ea laus immodica, quo minus, ut vehementer cupiebam, ad Muſeum augendum quacumque conditione fragmentum iſtud adipiſcerer: pretium tamen ab errore partum, quo exiſtimatum eſt, in eo lapide decretum contineri *ad communem Græcorum ludum, ſive pugnam, ejuſque ritum ordinandum*, cum nihil hujuſmodi. Votis meis dimidia officit lineola; lectum enim eſt, ΕΠΡΑΧΘΗ ΕΝ ΙΕΡΑ ΠΥΓΝΗ, explicatumque, *Datum fuit decretum in ſacra Pugna*, cum nulla ibi pugna vel ſacra, vel profana, legendumque ſit ΕΠΡΑΧΘΗ ΕΝ ΙΕΡΑΠΥΤΝΗ, *Datum*, ſeu *Actum Hierapytnæ*, cujus civitatis Strabo, Plinius, Dio, Stephanus mentionem faciunt. Cretenſis civitas fuit, e qua Inſula & alia proxima in iiſdem ædibus Allarienſis Inſcriptio (*d*). Nullus heic, ut puto, controverſiæ locus. In documentis poſt *Datum*, ſive *Actum*, ludorum, qui tunc agerentur, mentio ſequi non ſolet, ſed loci. *Pugnam Sacram* inter veteres non eſt qui memoret: Πυγνὴ Græca vox non eſt, & eo loco jotis adſcriptis augeretur, ἐν ΙΕΡΑΙ-ΠΥΓΝΗΙ. Quæ deinceps afferuntur ad monumenti interpretationem de prandio in ludis, & de ejecto quodam e Senatu, fundamento ſublato, concidant neceſſe eſt. In eo monumento, modo integrum ſupereſſet, legatum haberemus, aut donationem Communi factam ad ſodalitatem quamdam inſtituendam, feſtumque diem celebrandum, ſimiliter prorſus ac in aliis, & præcipue in Epictete noſtro. In hoc ſiquidem honori defunctorum quorumdam locus conſtruitur, qui eorum ἀνδριάντας, Muſarumque etiam imagines contineret, & in qua τὸ κοινὸν τῶν συγγενῶν cogeretur quotannis ad rem ſacram peragendam, conviviumque τὸ θοινὸν celebrandum: de vino convivis miniſtrando ſpecislis fit mentio; nam præberi debebat exquiſitum: videtur & de pompa quiddam innui: ſi quis ſecundum præſcripta non ageret, pecuniaria pœna tenebatur, nec particeps conventus erat amplius, donec perſolviſſet: conventus ipſe ἄνδρα τὸν ἐγγραφέντα eligebat, penes quem acta cuſtodirentur: *legi* minimum quidem adverſari, cuiquam licebat. Ex his Cretenſis fragmenti ſenſus omnis in aperto eſt. Memorantur in eo οἱ Ἀγωνιαι, quibus forte convenite indictum erat: memoratur τὰ θυσιῶν ab iis celebrandum: memoratur οἴνε τριετοῦς κεράμιον, *vini triennis teſtula*, quam is, cui incumbebat δοῦναι τῷ κοινῷ *conventui* præbere debebat: vides ἀνδριάντα, & ἀνακας ἀγρίας, *quæ quorſum ſpectarent, expiſcari* Montfauconius *non potuit*: pompa (τὸν πομπὸν) ducenda erat incedentibus in binos ordines diſtributis, πομπεῦ ἐν μέρει τὰ δύο τάγματα. qui delinqueret, admittendus non erst μέχρι ὁ ἂν ἀποδῷ, *uſque dum ſolveret*. Legem infringere fas erat nemini, μηδὲν ἐξέστω τῷ κοινῷ τύτῳ ἐναντίον... Scriba bis nominatur. Hujus autem documenti fragmen non eſt ab ipſo teſtamento, ſive donatione ipſa deciſum, ſed a Senatus conſulto, quo acceptatur, & rata habetur; propterea τῆς Γερυσίας repetita mentio, ut τῆς Βυλῆς in ſecunda parte Corcyrenſis ab hoc item non abſimilis (*e*). Confirmantes, atque acceptantes legantis, ſive inſtituentis actum per extenſum referebant. Clauditur nominibus eorum, qui ἐπιχαμωθέντες παρῆσαν ſcribundis sdfuerunt. Ejuſdem Hierapytnæ liberæ adbuc, ut videtur, & nondum a Romanis occupatæ monumenta videas longe præclariora apud Gruterum *pag.* DV. & in Pricæi notis ad Apuleium (*f*), exinde apud Oxonienſes.

Clau-

(*a*) Celſ. Lib. II. cap. XVI.
(*b*) Palæograph. pag. 174.
(*c*) Diar. Italic. pag. 74.

(*d*) Vid. Diar. Italic. pag 72.
(*e*) Diar. Italic. pag. 414.
(*f*) Apul. pag. 121.

Claudamus tractationem hanc monentes, multa ſæpe, quæ omnino ænigmatica in editis Inſcriptionibus videantur, aſſequuturum eſſe, qui hac conſideratione literas in adfines, & conſimiles ſibi ſenſim commutet; oriri enim & paulatim emergere ex non ſignificantibus ſignificantia, & ex non verbis verba mirabitur. Numquam autem magis regula hac & circumſpectione utendum, quam cum in lapides incidimus, quorum ſcriptura recenti, nigroque penicillo deſignata fuerit. Invaluit in dies pluribus locis ea conſuetudo, ut in adjumentum legentium ſculptæ literæ atramento inducto conſpicuæ fiant: laudanda quidem bona mens, diligentia laudanda: Sed qui mihi fidem præſtabit aliquam, numquam hoc in antiquis marmoribus fieri patietur. Reliquiis veterum omnibus numquam melius conſulitur, quam cum omnino intactas relinquimus, manuſque, etſi leves, atque etiam pias abſtinemus. Scrutatores antiquitatis minime amant priſcas literas, recenti ea larva obtectas intueri, ſed genuino cultu, & minime fucato; ſecus enim non judicio ſuo legunt, ſed ejus qui depinxit; & ſi ambigua quædam occurrant, obductis ab atramento antiqui cæli veſtigiis, vera lectio indagari nequit. Mirum autem eſt, quibus tenebris infecta eo modo marmora, præcipue Græca, ſæpe involvantur. In ornatiſſimo regii Muſei veſtibulo quaſdam epigraphes Florentiæ feliciter exſcripſeram. Cum poſt menſes aliquot illuc redirem, eaſdem percurrens, non intelligebam amplius, nec quid ſibi quædam vellent, aſſequi poteram: nimirum atramento depictæ de novo fuerant, & o in α, ꙵ in N, ΛΑΤΡ· in ΜΤΡ· ΓΙΟΤΑ in ΕΓΟΤΑ tranſierant. Quæ tamen apprime emendabit doctus Cimeliarcha, quo abſente, ac ruſticante, ii lapides ſunt conſcripti.

C A N O N V.

Inſcriptiones ſumma diligentia reſolvenda.

GRæcos lapides poſtquam pictorio, ut ita loquar, ſtylo exſcriptos, ita, uti ſe habent, protulerimus, in quarumcumque literarum bonum, & ut illi quoque, qui rei antiquariæ non navarunt operam, uti iiſdem poſſint, communi ſcriptura iteremus, vulgaribuſque literis rurſus exhibeamus, neceſſe eſt. Nimietas diligentiæ viſa hæc Sponio eſt (*a*) de Anglicorum marmorum editoribus loquenti; at ſummam laudem & eo nomine ſibi comparavit ille, ut & Falconerius, ſummiſque præconiis donandus Salmaſius, qui primus Herodis & Regillæ monumenta tum majori, tum deinde minori litera edidit. Qui, ubi de prolixis epigraphis agitur, id non præſtiterit, neque ad eatum intellectum viam ſatis tutam ſternet, neque de ambiguis in lectione locis ſententiam ſatis aperiet ſuam. Dum autem, ut legenda ſunt, epigrammata ob oculos ponimus; ab illis cavendum nobis, quibus verba diſperſa quodammodo, & disjuncta ornamenti gratia quandoque collocantur: ne ſcilicet dictiones, aut ſententiam tranſponendo intercidamus: ut qui illa Sponii (*b*) Παρθικὸν Μέγιστον Πατέρα &c. in duas columnas diſpertita, ita ut exhibentur, afferret: cum legendum ſit Παρθικὸν Μέγιστον Γερμανικὸν Μέγιστον. Πατέρα Πατρίδος.

Perraro tamen accidet, ut eo titulo hærendum nobis ſit in antiquis; at in recentioribus peccatum aliquando eſt. Andreas Marmora in Corcyrenſi Hiſtoria italice perſcripta (*c*): ΕΜΜΑΝΟ-ΤΗΛ · ΚΟΜΝΑΤΤΟΚ · ΗΝΩ. Græci Imperatoris Emmanuelis Comneni diſtractum cognomentum noſtis. Inſcriptio illi poſita ob ereptam, Veneris juvantibus, Guillielmo Siciliæ Regi civitatem & Inſulam, quam Rogerius ejus pater, Rogerii Comitis filius occupaverat. Lepidius tamen in hac re exemplum afferri poteſt nullum, quam duorum epigrammatum ab Ughellio recitatorum Italiæ Sacræ Tom. 1. (*d*), Varini Camertis, qui XV. ſeculo literis Græcis excelluit, monumento dicuntur inſcripta. Eorum alteri nomen τοῦ Λασκάρεως, quod præmittendum erat, inter hexametrum, & pentametrum intruditur, ac ſi contextum ingrederetur; quo factum eſt, ut interpres Varinum *a Laſcare Grammatica excultum* indicari crediderit. Inſcriptio altera ſic proponitur, & transfertur:

Βίβλον ὁ Γραμματικῆς ἐργώδεα τὴν
δ' ἐκπονήσας Σκιπίωνος μέγαν φρο-
νίμων ἶσα Βαρῖνος ἶσω καρτερομάχου.

Libro Grammatices difficillimo perfecto, Scipionis bellicoſiſſimi famam Varinus adæquavit. Mira quidem inter Varinum Grammaticum, & Scipionem Africanum comparatio. At Scipio Piſtorienſis hic indigitatur ex familia *Fortiguerria*, cujus nomen gentilitium Græce enunciatur, quive id: epigramma in Varini, ejuſque Lexici laudem luſit, ſic exponendum:

Σκιπίωνος τοῦ Καρτερομάχου
Βίβλον ὁ γραμματικῆς ἐργώδεα τήνδε πονήσας
Ἕλλησι φρονεῖν ἶσα Βαρῖνος ἴσω.

Scipionis Fortiguerra
Librum Grammaticæ difficilem hunc: qui elaboravit,
Græcis ipſi non minor Varinus fuit.

Cum Inſcriptiones reſolvimus, ſeu communi ſcriptura exhibemus, accentus, ſpiritus, interpunctionis notas quam diligenter adjicere debemus; neque enim intelliget quiſpiam, cur prætermittens ea omnia Fleetwoodius tam informem ſcripturam obrulerit. Carmina disjunctim afferenda, & reſumenda a lineæ capite; perperam enim, exempli gratia, in Busbequiana apud Gruterum (*e*) Jambica tamquam commu-nis

(*a*) Itiner. Præf.
(*b*) Itiner. Tom. III. pag. 116.
(*c*) Lib. IV.
(*d*) Pag. 1072. nov. edit.
(*e*) Gruter. pag. MCLXI. 3.

nis orario continuantur. Jotæ, qui majuſculis formis adſcribuntur, uſitato loco ſupponantur, quod cum præſtitum non fuerit in eximia Hierapytnenſi, de ſignificatione pluries ambigamus, neceſſe eſt: nam Ἀγαθαῖ Τύχαι (*a*) exempli cauſa a ſingulari numero ad pluralem, a dandi caſu in nominandi tranſmigrat. Legitur in præſtantiſſima Corcyrenſi δόντω προςάται προβούλων (*b*), quæ vertuntur, *tradant procuratores principum Senatus*. Oſtendi in opuſculo Italice exarato (*c*), ſententiam omnem hic inverti, nec conſtare poſſe niſi eo modo, ut *Procuratores pecuniam Senatus principi*, ſeu Præſidi, *traderent*: cum ergo eſſet in lapide ΠΡΟΣΤΑΤΑΙ, qui in ſchedas retulit προςάται ſcripſit, cum προςάτᾳ ſcribendum eſſet, Doricum ſiquidem monumentum eſt. Viceverſa ejuſdem Inſcriptionis initio, δίδωτι τᾷ πόλει τῶν Κορκυραίων εἰς τὰν τῶν τεχνιτᾶν μίσθωσιν τῶ Διονύσω. *dat urbi & Baccho in mercedem operariorum*, ſuſpicari poſſumus Dionyſi nomini jotam ab exceptore gratis ſuppoſitum, cum genitivus Doricus eo loco videatur ut in Theocrito:

Ἠ κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα, ἢ κατὰ Πίνδω,

intelligendumque de τῶ Διονύσω τεχνίτας, ac explicandum, *dat civitati ob mercedem ſcenicorum artificum*: hiſtrionum ſcilicet, quos & Pollux Διονυσιακὰς τεχνίτας vocat, docetque Gellius (*d*) τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας communiter a Græcis dictos, ex eo forte, quod in Bacchi celebritatibus præcipue adhiberentur: memoratur in Tabulis Siculis (*e*) τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτᾶν.

Hanc vero titulos a majori forma in communem ſcripturam convertendi diligentiam, exilem curam, ac leve negotium non ſit qui reputet; periculi enim & aleæ plenum opus: nam cum Græca marmora dictiones nullo pacto diſcriminare ſoleant, neque accentus, neque ſpiritus, neque apoſtrophos, neque interpunctionis notas præſeferant, vel admittant, ut antea diximus; centum patent mendi in præceps viæ: exulant ſcilicet veræ lectionis normæ, ac tutiora ſignificationis indicia. Epigramma recenſetur apud Gruterum (*f*) incipiens ΜΝΗΜΑ. ΡΕΤΗC, de quo Scaliger in Corr. *pag* 312. *primus verſus ineptiſſimus eſt, nec ullam efficit ſententiam*; at efficit, ubi reſolveris Μνῆμ᾽ ἀρετῆς, μοιρῶν τέλος φίλον οὔνομα. Χρηστὲ. *Virtutis monumentum, fati terminus, Chreſte, dulce nomen &c.* In Cyriaci editione *pag.* 13. ΑΝΔΡΙ. ΑΝ. ΓΟΠΟΙΟΣ. & ΤΗΜΗ. ΠΑΝΤΕΣ. ubi legi debet ἀνδριαντοποιὸς, & τιμήσαντες. In Smyrnæorum & Magneſiorum Fœdere jusjurandum recitatur, quo Dii pactionum ſervandarum teſtes advocantur: at inter appellatos Deos, ubi minoribus literis documentum iteratur, & transfertur, evanuit Jupiter, qui in lapide, ut par eſt, agmen ducit: redditur enim, *juro per Terram, Solem &c.* (*g*), cum reddendum eſſet, *juro per Jovem, Terram &c.* hoc autem ex eo quod ΔΙΑ ita vir doctus reſolverit διὰ, cum eſſet Δία; neque enim, ut Latini, ſic jurandi verbo præpoſitionem adjungunt Græci. In documento (*h*) perſimili: ὀμνύω τὰν Ἑστίαν, καὶ τὸν Ζῆνα. Elucent ſæpe hallucinationes hujuſmodi ex ipſis verſionibus. Gruteriana Epictetæ *col.* 2. *nona quidem, & decima*, cum non bini dies, ſed unus ſignificetur, nempe decimus nonus: ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΑ ſiquidem non in ἐννέα καὶ δεκάτα, ſed ἐννεακαιδεκάτᾳ reſolvere oportet. *Col.* 3. ΟΙΣΩΤΕΛΟΥΣ redditur *Oeſotelis*; at enunciandum ſuſpicor οἱ Σωτέλους *Sotelis filii*, ut paulo ante οἱ Ἀγαθοκράτευ. *Pag.* 314. ΠΑΧΩΝΙΑ vertitur *Pachonia*, cum ſit Παχὼν ια *menſis Pachon die* XI. ut viderunt Scaliger, & Seldenus. Sponius *pag.* 329. ΕΝΝΕΑ γενόμεθα interpretatur *novem annos natus*, quod valet *cum adoleſcens eſſet*, ἐν νέᾳ, non ἐννέα. Patinus (*i*) in Commentario ad Smyrnæas Inſcriptionem affert a Mercuriali (*k*), deinde a Boiſſardo & Grutero (*l*) vulgatam. Monumentum eſt τὸ Ἡρῷον, quod Menecrati Medico, ἰδίας λογικῆς ΕΝΑΡΓΟΥΣ ἰατρικῆς κτίστῃ ἐν βιβλίοις ρνϛ ΔΙΩΝ ἐτειμήθη ὑπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων πόλεων ἐν τέλεσι, *propria, Rationalis, Evidentis Medicinæ libris* CLVI. *conditori, propter quos ab eximiis civitatibus honoratus eſt magiſtratuum muneribus*, Familiares fecerunt, nimirum τῷ ἑαυτῶν Αἱρεσιάρχῃ *eorum ſectæ Auctori*. At Patinus mirificum quiddam ex hac epigraphe exſculpſit, Argorum civitatem in eam invehens, & neſcio quem Dionem creans: pro ἐναργοῦς ſiquidem legit ἐν Ἄργει, & pro δι᾽ ὧν legit Δίων. Vocem etiam ψηφίσματι perperam intruſit, ut verteret *Senatusconſulto*: at τέλεσι ſubſtantivum nomen eſt a τέλος, non adjectivum a τέλειος *perfectus*, unde exiret τελείοις, non τέλεσι. In Allarienſis Senatuſconſulti (*m*) Latina interpretatione hæc leguntur: *decretum eſt ab Allariotarum magiſtratu, & civitate, ut laudetur quidem populus Pariorum &c.* deinde: *Quod ſiquidem inter Allariotas & Parios mutuum jus civitatis reperiatur, & Allariota in Paro ſit communicatio divinorum & humanorum &c.* Quo loco ſubabſurdum videtur, ignoraſſe Allariotas, an inter ipſos & Parios mutuum jus civitatis intercederet, ita ut decretum ſcriberent ſub conditione. Græca ſic habent. Δεδόχθαι Ἀλλαριωτᾶν τοῖς Κόσμοις καὶ τᾷ πόλει, ἐπαινέσαι μὲν τὸν δᾶμον τῶν Παρίων &c. ΕΙΜΕΝ δὲ Ἀλλαριώταις καὶ Παρίοις ΙΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ΜΕΤΕΧΟΥΣΙΝ ταί τε Ἀλλαριώταις ἐν Πάρῳ καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων μετέχουσι. &c. Legit interpres εἰ μὲν, deinde ἰσοπολιτείαν μετέχουσι connectit; in quo reclamat ſyntaxis; præcedentia ſiquidem Ἀλλαριώταις καὶ Παρίοις redundarent, nec haberent quo referrentur. Legas ergo εἶμεν, quod ea dialecto ſtat pro εἶναι, prioribus ἐπαινέσαι, & ὑπάρχειν, ut par eſt, reſpon-

(*a*) Oxonienſ. pag. CLVII.
(*b*) Diar. Italic. pag. 419.
(*c*) Tradott. Ital. pag. 130.
(*d*) Lib. II. cap. III.
(*e*) Inſc. CCCLIII.
(*f*) Gruter. pag. DCCLXIX. 4.

(*g*) Oxonienſ. pag. XI.
(*h*) Reineſ. pag. 501.
(*i*) Patin. pag. 454.
(*k*) Merc. Var. Lect. Lib. I.
(*l*) Gruter. pag. DLXXXI.
(*m*) Diar. Italic. pag. 73.

reſpondente. Eodem modo Hierapytniorum & Prianſiorum Homonœa (*a*) : ἔαδε τοῖς ἀλλάλοις ἰσοπολιτείαν. *placuit* ſiquidem non ſolum ut Parii laudarentur, & mutua ſervaretur benevolentia, ſed etiam ut reciprocorum jus civitatis inter Allariotas & Parios inſtitueretur : quæ ſententia verbo clauditur ἰσοπολιτείαν. Μετέχοντι propterea ſequitur τοί τε Ἀλλαριῶται &c. *Participes ſint Allariatæ in Paro humanarum ac divinarum rerum, ut & Parii in Allaria civitate ſunt* : τοὶ ſiquidem hic non eſt τῷ, ſed τοί, & ut infra τοὶ Πάριοι, *Parii*, non *Pario cuique* : Creto-doricæ ejus dialecti peculiaris modus.

In eodem Diario (*b*) e Veneta Lipſanotheca Jambica recitantur, Cruci adpoſita, quam ex Sanctiſſimæ Crucis ligno confectam Irene Auguſta dedicavit, Servatorem noſtrum ſic alloquens : *divinum hoc tibi donariam exhibeo, lignum ſcilicet vitæ*, Ἐι ᾧ τὸ πνεῦμα ΤΩΤΕΧΟΝΤΙ παρέθου. Reſolvit interpres τῷ τ' ἔχοντι, redditque : *in quo ſpiritum tuum habenti ipſum commendaſti* : at quid ſibi vult *habenti ipſum?* legendum τῷ τέκοντι: *in quo ſpiritum tuum Patri commendaſti*; illud enim reſpicitur (*c*) Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. In eodem epigrammate :

Πορφυρίδος χρίνασα τὴν ἐπωμίδα
Μελαμβαφῆ ἔχουσα, ὡς δεδοκτό σοι.

Transfertur : *Poſtquam purpureum amictum proſcripſi, ac depoſui, unam ſepultura gerens curam, ut tibi complacuit*. At ſepulturæ mentio hic ad rem non facit; nec μελαμβάφη legerem, ſed μελαμβαφῆ, *nigras veſtes*, Monaſticas ſcilicet, quas induerat. Habetur hæc dictio in Græcorum Ὀκτωήχῳ, Hymnos continente, quos die Sabbati modulantur, a Damaſceno, ut putatur, majorem partem concinnatos. Ἥλιος δ' αὐδῆ σ. Γμάτιον μελαμβαφὲς ὁ ἥλιος περιβάλλετο. *veſtem ſol induit atram*. Interpretemur ergo : *Purpureo amictu rejecto, nigram accipiens, ut tibi viſum eſt*.

In Tabulis Siculis (*d*) : τὸ κοινὸν τῶν τεχνιτῶν ΑΙΝΗΣΟΥΝ Νικῶνος. Sententia eſt, *Commune Artificum Æneſam Niconis filiam honorare* : at interpres : *omnibus artificibus Ænes igitur Niconis filias*; ac ſi in honorem ſcenicorum artificum imago illa, ſeu titulus conſtitueretur : nimirum Αἰνησοῦν nomen ita diſtrahens, Αἴνης οὖν, ab accuſandi caſu ad nominandi traduxit, adverbio *igitur* intempeſtive emergente. In opuſculo *Traduttori Italiani* hunc locum memorans, cum errorem agnoſcerem, cauſam nondum intelligerem, plura ineptivi, quæ nunc ut pro abolitis habeantur, deprecor (*e*). In iiſdem Tabulis Gruteriana affertur (*f*), in qua παραπρεσα τᾶς ϐωλᾶς ſignificatione nulla : Vandalius (*g*) emendationes tentat, quibus Grammatica repugnat. Forte erat παρὰ προςάτας ϐωλᾶς, aut παρὰ προςάταις τᾶς ϐωλᾶς, *apud Senatus Præſides*, altera ex ſyllabis τας ob repetitionem ab exſcriptore prætermiſſa. Conjecturam firmat Sicula alia, in Appendice *Muſei* proferenda, quæ Senatus Præſidem eodem loco recitat, & eodem προςάτας nomine.

Oxonienſes *pag.* 276. ἰδίωρτα μυ. lege ἰδιωρταῖς μυ. *Pag.* 308. κατὰ τὴν γεγονυῖαν ἐνχώρησιν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀντίγραφον &c. *ſecundum conceſſionem ſcripto factam. Scripti exemplar reponatur in archivio*. Interpunctionem retrahe ad ἐνχώρησιν, & *ſcripto* dele : *ſecundum factam conceſſionem. Inſcriptionis exemplar in tabulario reponatur*. Ibidem *pag.* 291 Δεδόχθαι τῷ δήμῳ ἐπαινέσαι Μενδίκιον : ita Reineſius (*h*) connectit : *honorare Mendicaum* : legendum ſuſpicor μὲν Δίκαιον, cum deinde, εἶναι δὲ &c. Fabrettus *pag.* 287. τίς ΜΟΥΤΗΝ γλυκερὴν ἥρπασ' ἀηδονίδα; hoc eſt : *quis rapuit dulcem luſciniolam meam?* cum loco μοῦ τὴν legeret Μούτην, reddidit, *quis rapuit Muten*. Falconerius *pag.* 549.

Τοιόν τοι Παιὰν Ἀσκληπιὲ ΣΕΙΟΒΟΗΘΟΣ
Χειρὸς ἄγαλμ' ἀγαθῆς τεῦξεν ἑαῖς πραπίσιν.

Reſolvit Σεῖο Βοηθὸς, & transfert : *Talem tibi Paan Æſculapie, Seioboethus opus docta manus ſua induſtria fecit*. Novam verſionem adornavit Sponius (*i*), *Seioboethum* tamen non deſerens, quem Cuperus (*k*) quoque in Harpocrate ſtatuarium putat, etiamſi nuſquam fuerit. Enunciandum : σεῖο Βοηθὸς, *manus ſua Boethus &c.* Sic Anthologiæ lib. IV. in buculam Myronis Σεῖο Μύρων &c. Plinius (*l*) : *Proximi ab eo* (Mentore) *in admiratione Acragar & Boethus* : rurſus (*m*) Boethi, *quamquam argento melioris, infans eximie anſerem ſtrangulat*.

Sponius (*n*) ΔΑΜΑ nomen reddidit *ſimul*, ac ſi eſſet δ' ἅμα : idem nomen transformarunt Oxonienſes (*o*) in *Damaparadoxam*, cum agnomine conglutinantes a Theatralibus acclamationibus parto : cur item elongaverit P. Bandurius non intelligo in Saloninæ numiſmate epigraphen ΕΠΙϹΜΑΥΡΔΑΜΑ explicans, (*p*) *ſub Pratore M. Aurelio Damaſia*. At idem nominis invenerunt, ni fallor, ubi non erat, duo literarum, & Italiæ lumina, amiciſſimum mihi pro ſumma eorum humanitate par, e quorum familiaritate, ac jucundiſſimis colloquiis multa didiciſſe libentiſſime profiteri ſoleo, Salvinius & Bonarotius. Nam in *Vitrorum Veterum* præclara illuſtratione (*q*), ut conſtet uſitatum olim fuiſſe nomen *Damas*, Inſcriptio recitatur de novo reperta, in qua hæc habentur :

Ἐν πεδίον ΔΑΜΑΣΤΕΙΧΩΝ σεμνὸν ἴδε Διὸς ἄντρον
Αὐτόθι ϗ Μούσαις βωμὸν ἐπ' ἄκρῳ τεῦξας
Ἐνθάδε ΔΑΜΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ μακάρων τρίβον ἦλθε.

E mem-

(*a*) Oxonienſ. pag. CXVIII.
(*b*) Pag. 53.
(*c*) S. Luc. XXIII. cap. XLVI.
(*d*) Pag. LIV.
(*e*) Gualt. pag. LVIII.
(*f*) Gruter. pag. CCCCI.
(*g*) Vand. pag. 764.
(*h*) Reineſ. pag. 500.

(*i*) Spon. pag. CXXXIII.
(*k*) Cuper. pag. 79.
(*l*) Plin. Lib. XXXIII. cap. 12.
(*m*) Lib. XXXVI. cap. 8.
(*n*) Sponius pag. CCCLXI.
(*o*) Oxonienſ. pag. CCCXCIX.
(*p*) Tom. 1. pag. 248.
(*q*) Pag. 137.

E membris Dama exiens magnificam ſubivit
Jovis domum,
Latonio, & Muſis aram ſub dio molitus,
Medicus Dama Aſclepiades ad beatorum ſe-
mitam ivit.

Additur in notis Δαμα στίχων pro Δαμᾶς στίχων, & Δαμ' Ασκληπιάδης pro Δαμᾶς Ἀσκληπιάδης, eſſe pronuntiationis potius, quam ſcripturæ vitia, ut *Idolatria* pro *Idololatria*; quæ ſcribendi conſuetudo, eamdem ſcilicet aut literam, aut ſyllabam minime geminandi, in Pandectis Florentinis conſtantiſſime retineatur. Retinetur & in aliis pluribus Latinis codicibus; at perraro deprehendatur in lapidibus: a quorum ullo an Græcum nomen ſyllaba ita plectatur, non memini. Venetus a me diligenter inſpectus: Ἀντίοχεωφος ΔΑΜΑ Ασίνομος, A geminata. Magnus Noriſius (*a*) ΙΕΡΑΣΥΛΟΥ in numiſmate pro ἱερᾶς ἀσύλου ita accepit, ut ſi poſtrema ſyllaba prioris vocis inſequentis etiam primam componeret; at mihi ΙΕΡ compendium eſt, ut ΣΕΒ ΜΕΓ & alia multa in nummis uſitata. Infrequenter etiam occurret Græcus homo duobus utens Græcis nominibus; & parum venuſte in allatis carminibus repetitio nominis evidenter eo loco adhibita: brevi ſuſpicor, ſcribendum eſſe, Ἐκ ῥεθέων δ' ἅμα στίχων, tum δ'ἅμ' Ἀσκληπιάδης; *e membris vero ſimul exiens*, deinde, *ſimul Aſclepiades:* ut Iliadis H. v. 2. Τῷ δ'ἅμ' Ἀλέξανδρος, & in Pſalmorum metaphraſi ab Apollinario elucubrata:

Ἰθυνόοις δ'ἅμα πᾶσιν ἀέξεται ἄσπετος αἶνος.

Rectis vero una omnibus ſuccreſcet laus immenſa.

Multiplici cæteroquin aſpectu apud Scriptores id nomen prodit, nam Δάμις quoque occurrit apud Lucianum in *Joſue Tragœdo*, & apud Philoſtratum, qui peregrinationis Appollonius ſocium Δάμιν quemdam conſtituit.

Accidit aliquando, ut vel e ſolis majuſculis notis, quibus libri Inſcriptiones proferunt, hi lapſus detegantur; cum enim verba ſæpe diſtinguant, ipſa perperam enuntiata diſtinctio perverſam intelligentiam declarat. In Reineſio (*b*): CΠΑΡΓΑΝ ΑΜ ΑΥΤΟC, ac ſi haberetur pro ἅμα, cum verſus ſit:

Καί μ' ἀπέλουσε λύθρου ἢ ἐς σπάργανα μ' αὐτὸς ἔδησεν.

Et me purgavit a ſordibus, & faſciis me ipſe involvit.

Sponius (*c*) Κύδρειον εἶμι ΔΙΟΝΗ Κωσταντίνου, quo Jambico δι' ὃν ἡ enunciandum, vertendumque: *per quem Conſtantinopolis liberata eſt*. Sic apud Gruterum (*d*) ΟΝΑΝΟΙ eſt ὃν ἂν ᾖ. & ΟΜΥΡΙΕΤΗC. ΔΟΥ ΜΑΡΑΝΕΙΣΕ. eſt ὁ μυριεὺς τοῦ μαραντίου (*e*). *Pag.* 210. *v.* 19. habet, ΤΟΥ Δ ΟΡΤΟ ἐκ τᾶς κράνας, vel nulla, vel contraria ſignificatione; transfertur, *quatuor fines a fonte:* ſcribendum erat ΤΟ ΥΔΟΡ ΤΟ &c. *aqua quæ de fonte*. Pag. 79. ΣΥΝ ΤΥΧΗ. Κάρπου Χρηστὴ χαῖρε. redditur: *Bonum factum. Fruere. Chreſte ave:* ex Apiano accepta dicitur: at ſi hæc emendatio eſt, ubinam deprehenderetur error? ſcribendum ΣΥΝΤΥΧΗ; quo nomine occurrit mulier

Syntyche Carpi filia optima vale:

quæ ſequuntur deformata ſunt.

C A N O N VI.

Inſcriptiones ſumma circumſpectione emendanda, vel ſupplenda.

INſcriptiones typis vulgatas exacte perlegere non eſt ſatis; oportet enim legere interdum, & quod in iis non apparet, ſeu diverſimode ac appareat: errorum ſcilicet ſcopulos caute vitando, & ſphalmatis, non minutis illis tantummodo, cum literula ob ſimilitudinem transformatur una, de quibus antea tractavimus, ſed etiam aliquanto craſſioribus emendatione occurrendo. Hac induſtria perraro opus erit nobis Græcos ipſos lapides perluſtrantibus, cum pauciſſima illis menda ſculptores inuſſerint: Secus vero ubi exempla percurramus, ſeu ſcripta, ſeu cuſa; magna enim harum rerum difficultate factum eſt, ut perſæpe aberratum ſit. De omnino depravatis, ac monſtroſis epigrammatis haud loquor; ſed ipſa etiam, quæ ſtudiis melioribus maximo uſui ſunt, nævis ſuis perſæpe non carent, quos niſi expungamus, periculo quandoque exponitur, ex purioribus ipſis Hiſtoriæ, atque eruditionis fontibus mendacia hauriendi, fallaceſque doctrinas. Accidere item poteſt, ut genuina monumenta commentitia, & nullius frugi videantur, niſi, mendorum lacuna detracta, veram eorum, ſinceramque faciem inſpiciamus.

Alacriter quidem ac ſecure reſtituere Inſcriptiones poſſumus, cum non ex ingenio, ſed ex marmore fide emendamus (*f*). Batonis monumento verſ. 17. pro ἐνταξίαν, quod nihil dicit, lege συνταξίαν, deinde καθίκοντα, & πρωτίσταμ, ut ſollemne eſt lapidibus, cum labiales ſequuntur, & εἰς λεύκωμα καταχωρίσαι *in Album referre*, ubi Gruterus εἰς λευχώματα χωρῖσαι: *v.* 12. ab eodem καταχωρίζω *colloco* habetur κατανευχώρησεν, male tranſlatum *conceſſit*, ac ſi eſſet καταχώρησε a χώρα. In Allariotarum placito (*g*) *v.* 3. marmor ΓΡΑΜΜΑΤ.... nempe Γραμματεὺς erat, non Γράμματος. *v.* 14. lapis διαφύλαττε, deinde Εὐθυμάχῳ, & ΔΙΟΤΙ, & ubi *Diariam* ὑπάρχειν τοῖς Παρίοις, ſcribe ὑπάρχειν τῇ Παρίας, paulo poſt συντελοῦντι, Σ omiſſo. Decem abhinc annis vir Cl. Ludovicus Andruccius ex Cypro in Bononienſi

(*a*) Epoch. pag 137.
(*b*) Reineſ. pag. 694.
(*c*) Sponius pag. CCCXXXII.
(*d*) Gruter. pag. CCCCXXVIII.

(*e*) Pag. MXCIX.
(*f*) Gruter. pag. CCXXXVII.
(*g*) Diar. Ital. pag. 72.

nonienſi Gymnaſio Græcarum literarum profeſſor Muſei Marſiliani Inſcriptionem lectu perdifficilem edidit, & illuſtravit. Loco τῦ ΕΜΟΙ habetur in lapide ΕΙΜΙ. Οὐκ ἤμην, μέμονα, ἤμην οὐκ εἰμί. *non eram, ſum factus, fui, non ſum:* conſimilis ſententia in Nicomedis titulo apud Falconerium (*a*), & in Latinis quibuſdam. Exinde in Bononienſi ΧΑΙΡΕ δίκαιος ὤν, *gaude juſtitiam colens:* Jambicorum autem initium non eſt ΟΠΑΙΦΥΛΑΧΣΟΥ, redditum *armis cuſtodiaris*, ſed ΩΠΑΙΦΥΛΑΣΣΟΥ, *cave o fili:* poſtremus verſus ΟΙΑΝΔΕΛΑΛΑΤΤΗ *unam tantum &c.* in marmore ΟΤΑΝΔΕΑΜΑΡΤΗ πολλὰ προσβάλλει κακά, *Cum lingua peccat, plurima infligit mala.*

Cum autem marmora ipſa contrectare raro liceat, Criticæ utendum ſubſidio. In Hierapytniorum juramento: ὀμνύω τὰν Ἑστίαν καὶ τὸν ΑΟ. ΡΑΤΡΙΟΝ ΚΑΛΕΝΙ Δικταῖον (*b*), quibus ſenſus conficitur nullus: ſcribendum forte, καὶ τὸν ΖΗΝΑ ΦΡΑΤΡΙΟΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΝ. *juro per Veſtam & Jovem Tribulem Victorem Dictæum:* neque enim inter Deos Cretenſes fas erat Jovem prætermitti, qui Cretam perreptavit puer, & Κρηταγενής dicitur in Titi nummo apud Triſtanum.

(*c*) *Creta Jovis magni medio jacet inſula ponto.*

Gruteriano (*d*) Capitonis Epitaphio, ubi primum affertur, nec metri ratio, nec ſententiæ conſtat: at verſus primus, & in aliis uſurpatus, ex Antipatro eſt (*e*): tertius, & quartus non *ex centonibus Homericis*, ut tradit Scaliger (*f*) *in Corrigendis*, ſed ex Homero (*g*) ipſo decerpti ſunt. De Ulyſſe Jupiter loquitur:

Ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν. περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
Ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

Qui cunctis hominum præſtabas mente, Diiſque,
Qui Cæli ſpatia ampla tenent, ſacra multa ferebat.

transfertur apud Gruterum: *ultra mentem habuit mortales, ultra ſacra Diis immortalibus &c.* Inter privilegia Herenniæ conceſſa numeratur (*h*) ἀτέλεια χρημάτων πάντων ὧν ἂν εἰσάγωσι καὶ ἐξάγωσι ΕΠΙΚΤΗΣΕΙ. interpretatur Vandalius (*i*) *immunitas omnium rerum, quas invehere, aut evehere poſſidendi gratia voluerit:* ſubſtituendum eſt ΕΠΙΧΡΗΣΕΙ. *pro uſu*; neque enim quotquot pro libito, & mercaturæ gratia in civitatem inferendi exemptio concedi ſolet: *jus poſſidendi* immobilia reſpicit bona, & proxime ſic exprimitur, καὶ ἐγγαίων ἔγκτησιν. in eodem monumento ἐκγόνοις pro ἐκγόνοις, minus feliciter Vandalius ἐκγονίοις. Cum emendare non poſſumus, de mendo ſaltem admoneamus. Idem Vandalius (*k*) Gruterianas affert

tamquam incorruptas, quæ ſub finem ex nominibus labant. Protocoſmus forte adſcribebatur, Θρασύβουλος, vel Ἀναξίβουλος. poſtremo nomine diminuta eſt, quæ in Grutero (*l*) antecedit.

In Diario Italico (*m*) Inſcriptio proponitur incipiens; ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΒΟΥΜΙΟΥ, & deſinens Ἀνέθηκε ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΤΕΟΣ Δάμωνος τοῦ Ἀριστέα, quæ vertuntur: *Hadriani Bumii:* deinde, *epigramma repoſuit anno Damonis filii Ariſteæ.* At cum Hadrianus *Bumius* nullis omnino tabulis agnoſcatur, binaque illa verba cum reliqua epigraphe conglutinari nequeant, delenda procul dubio ſunt: neque enim in lapide fuiſſe puto, ſed in ſchedis, quas qui ſibi deſcripſerat, lemma, ut opinor, huic Inſcriptioni Hadriano *Divi* Trajani F. olim dedicatæ præfixerat, Ἀδριανοῦ βωμός *Hadriani ara.* Sub finem vero nec *annus*, nec epigramma memorantur, ſed intempeſtivo E projecto, ſcribendum Ἐπὶ Γραμματέως, vertendumque *ſub ſcriba Damone Ariſtea filio*; fruſtra enim in adnotationibus: *memorari* aſſeritur *epigramma in honorem Hadriani ab Abeatibus inſculptum, quod excidit.* Cur ἔτεος pro ἔτους in epigraphe nec Jonica, nec Poetica? cur *anno Damonis*, cum Eponymus, ſeu qui anno nomen dabat, ſine dignitatis adjectione neutiquam ſcriberetur? ἐν τῷ ἐπὶ Ζήνωνος Ἄρχοντος ἐνιαυτῷ (*n*). Viſum eſt fortaſſe Cl. Interpreti non aliter verbi ἀνέθηκε rationem haberi poſſe: at vel ſenſus eſt: *Civitas Imperatorem honorat*, deinde: Inſcriptionem, ſive honorificum hoc monumentum *dedicavit ſub Damone:* vel ſenſus eſt, *Imperatorem poſuit, ſtatuit, dedicavit, collocavit, ſub &c.* qua formula utebantur aliquando, cum ſimulacra in alicujus honorem erigerent. Oxon. *pag.* 276. ὁ δῆμος ἀνέθηκε Γερμανικὸν Θεόδωρον.

In eodem volumine ΠΝΕΥΣΑΣ redditur *unnuit*: ſcribendum Πρυτανεύσας *ſummo magiſtratu functus*, cum ſequatur καὶ οἱ συνάρχοντες, *& collegæ:* nomina etiam luxata ſunt: qui Diis commendatur, accuſandi caſu enunciari debet: Latina, ut jacent, ſententiam non implent, nec ſignificationem habent. In eximio documento Corcyrenſi nullo pacto explicentur ea (*o*): εἰ μή τι δὲ ὑπὸ ἀδύνατον γίνοιτο. reſtituenda ex eodem διὰ πόλεμον ἀδύνατον γίνοιτο (*p*). *niſi ſi quid bello ingruente perfici nequeat*; quæ verba *pag.* etiam 417. haberentur, niſi vox ἀδύνατον excidiſſet (*q*). Alio loco, τῷ μὲν Ἀριστομένει παραδόντω τοῖς ἀγορανόμοις, ubi ſyntaxis nullo modo conſtat; redditur: *in menſe Eucleo ab Ariſtomene tradatur pecunia &c.* quæ ſententia nec Græca verba reddit, nec contextui quadrat; præmiſſa pariter, *exigant & ſummum pecuniæ, & uſuram*, rem involvunt. Interpunctionem præcedentem mutare, & μὲν in μετὰ convertere oportet: Ἀναπραξάντες τό τε κεφάλαιον, καὶ τὸν τόκον ἐν τῷ Εὐκλείῳ μηνί, τῷ μετὰ Ἀριστομένη (ut pau-

(*a*) Falconer. pag. 135.
(*b*) Gruter. pag. DV. 2.
(*c*) Virgil. Æn. III. V. 83.
(*d*) Gruter. pag. MXLIII. n. 2. *melius* MCXXIX. n. 81.
(*e*) Anthol. Lib. III.
(*f*) Scalig. pag. CCCXV.
(*g*) Odyſſ. A. v. 65. & 66.
(*h*) Gruter. pag. CCCCXIX. 2.

(*i*) Vandalius pag. 745.
(*k*) Idem pag. 752.
(*l*) Gruter. pag. MLXXXIV.
(*m*) Diar. Italic. pag. 426.
(*n*) Oxonienſ. pag. CCLXX.
(*o*) Diar. Ital. pag. 412.
(*p*) Pag. 420.
(*q*) Pag. 415.

lo ante ἐμμήνῳ Εὐκλείω τῷ μετὰ πρύτανιν Ἀριστομένη poſt Ariſtomenem Prytanin) παραδόντω τοῖς αἱρεθεῖσι &c. *Qui ſortem & fœnus exegerint Eucleo menſe, Magiſtratum Ariſtomenis ſubſequente, tradant electis &c. Pag. 419.* quid ea ſibi velint in ejuſdem Inſcriptionis verſione, & qui cohæreant : *Decretum defenſores Senatus immutatam deſcribant. Et cum deſcripſerint argentum pro ſingulis prave admiſſis ſtatutum, & deſignatam tradant procuratores Principum Senatus : atque parem argentum hujuſmodi, tricenas ſcilicet minas, ad tribunalia deferant.* Legendum eſt non ἐκπράξαντες ſed ἀναπράξαντες, vel εἰσπράξαντες (ut paulo poſt οἱ ..... εἰσπράξαντες) deinde non οἱ δὲ φερέτω, ſed ὅ, & non ἀνακοινῶν ἃ τριακοσίαι, ſed ἃ .... ἃ τριακοσίας, ut in eadem epigraphe μὴ μεῖον ἃ ἁμέρας τρίτη, & κα Dorica particula pluries, vertendumque : *eam Procuratores Conſilii ratam ſententiam ſcripſerint, & pecuniam cuivis culpa irrogatam exegerint, tradant Senatorum Præſidi : iı vero ad tribunalia deferat haud minus triginta minis* (*a*). In adnotationibus *patronymicorum ſingularis ratio* obſervatur, cum Ἀριστολαΐδαλεὺς initio documenti *Ariſtolaidaleas* reddatur, ſed ſcribendum arbitror Ἀριστολαΐδα υἱὸς, vel υἱὸς, Ariſtomenes *Ariſtolaida filias*, & ita in ſubſequenti nomine.

Elegantis apud Gruterum (*b*) epitaphii verſionem tentaverat nemo : deterrebat enim, ut opinor, ΑΜΠΑΑΑ, & ΕΦΗΒΕΙ, quæ quid ſibi in eo vellent, aſſequi non erat obvium. Accidit autem, ut cum Florentiam adveniſſem, Gruterianum exemplar, & lapidarias collectiones alias percurrere aventi Salvinio meo commodarem, quæ volumina cum poſt dies aliquot reciperem, Epigrammatis, pluribus minime tranſlatis, interpretationem amici manu ad margines adjectam reperi. Cum vero ædificia in alieno ſolo extructa ſolo cedant, nihil vereor, earum verſionum quampiam, tamquam mei juris factam, in uſum meum convertere. Reſtitutum ergo emendationibus epigramma, ſimul cum verſione, qua quid in hoc genere fieri exquiſitius poſſit, ignoro, accipe humane Lector : tertio carmine lampadiferum certamen innuitur, quod alibi memoravimus :

Ἕβδομον εἰς δέκατον με ἔτι λυκάβαντα περῶντα
 Μοῖρα με πρὸς θαλάμους ἥρπασε Περσεφόνας,
Λαμπάδα γὰρ ζωᾶς με δραμεῖν μόνον ἤθελε δαίμων,
 Τὸν δὲ μακρὸν γήρως οὐκ ἔτιθει δόλιχον.
Ἄρτι δ' ἐφηβείας θάλλων Διονύσου ἀγῶσι
 Καὶ σελίδων Μουσῶν ἤλυθον εἰς Ἀΐδαν.
Ἀλλὰ πάτερ, μᾶτερ τε προλείπετε πένθος ὀδυρμῶν,
 Τέρμα γὰρ εἰς με ζῶν μοῖρ' ἐπέθηκε τόδε.

Dum vita excurrit decimus mihi ſeptimus annus,
 Me Parca abripuit Perſephone in thalamos.
Lampada enim tantum vita mihi tradere Dæmon,
 Haud ſenis longum currere fecit iter.
Nuper ephebeis florens Dionyſini annis,
 Muſarum & chartis, Ditis ad ima feror.
At fletum materque, paterque relinquit amarum;
 Nam finem vivendi hunc mihi ſors ſtatuit.

Ut certis & manifeſtis emendationibus uti licet, ita ab incertis, & paulo audacioribus abſtinendum, nec niſi circumſpectione ſumma, & firmiſſimis argumentis inferendæ ſunt Inſcriptionibus manus ; nullus enim magis lubricus in his literis locus.

Prænobilem Theophili Epigraphen olim a Petro Bembo primum editam, Giſbertus Cuperus, cujus plures ad me datas humaniſſimas Epiſtolas ſervo, erudito commentario illuſtravit (*c*). In ea neque ΕΛΑΤΞΙΝ probat, ut Gruterus ſcripſit (*d*), neque ΕΚΑΤΞΙΝ, ut Urſatus : *utrumque male ; legendum enim* ἐκ τῶν .... τῶν θυρῶν. at nonne portarum combuſtionem ea lectio inferret? marmor in Muſeo proſtat, habetque ΤΗΝΕ ΚΑΤΣΙΝ. cum vero E ad verſus extremitatem jaceat, ubi mutilationis quiddam paſſus eſt lapis, credi poteſt, fuiſſe ΕΓΚΑΤΞΙΝ, ut Pignorius legit, ſive ΕΚΚΑΙΣΤΝ, hoc eſt, *pictaram encauſticam*, qua Templi portas exornari curaverat Theophilus.

Apud Gruterum (*e*) certamina memorantur Εὐρύκλεια ἐν Λακεδαίμονι, ᾧ ΔΙΑΝΤΙΝΙΑΝ, vertitur *Eurycleia Lacedæmone, & Diantinian*. In Adnotationibus Antinoi, ſacra latere ſine dubio ſub ea voce, traditur. Aſſentitur Faber in Agoniſtico, qui propterea Ἀντινόεια, & Seldenus (*f*), qui *certiſſimum eſſe* Μαντίνεια *legi oportere* docent (*g*). At ludos in Antinoi honorem Mantineæ inſtitutos neutra ex illis vocibus nobis declarat. Ἀντινόεια ἐν Μαντινείᾳ vocantur illi in præclara, & inedita Muſei noſtri Inſcriptione : ita legamus oportet in Gruteriana, modo eos ludos in ea deſignatos velimus : proclivius tamen eſt legere Εὐρύκλεια ἐν Λακεδαίμονι, ᾧ Μαντίνεια, *certamina ab Eurycle Lacedæmone, & Mantineæ inſtituta*, de quo Eurycle homine prædivite verba faciunt Strabo (*h*), & Plutarchus (*i*).

Reineſius (*k*) ἀπὸ Καταλύσεως in Athletica reficit in ἀπὸ, ſibique fingit Athletas ἀπὸ Καταλύσεως fuiſſe ut gladiatores ſine miſſione : ſed dicebatur ea Synodus *ab Hoſpitio*, denominatione, ut opinor, a peculiari, & fortuito loci nomine accepta, ne cum aliis confunderetur. Indicari Contubernium, quo una coirent, putat Vandalius (*l*); at coibant & ſodalitates ceteræ, nec propterea *ab Hoſpitio* vocabantur. Idem Reineſio fidit, & prætermiſiſſe Sponium *Inſcriptionis caput* monet, cum caput illud apud Reineſium ex alterius cauda formatum ſit. Falconerium conſule (*m*), qui eas ante utrumque ad ipſos lapides exſcriptas vulgavit.

In

(*a*) Pag. 429.
(*b*) Gruter. pag. MXXXVI. n. 9.
(*c*) In Harpocr. pag. 126.
(*d*) Gruter. pag. LXXXIV. n. 3.
(*e*) Pag. CCCXIV. n. 1.
(*f*) Seldenus Lib. III. cap. 27.
(*g*) Oxonienſ. pag. LXXVI.
(*h*) Strab. Lib. VIII.
(*i*) Plutarch. Apoph. Rom.
(*k*) Reineſius CL. V. n. XLIII. pag. 380.
(*l*) Vandal. pag. 651.
(*m*) Falconer. pag. 60.

In decreto Agrigentinorum apud Gualterium (a) Ἔδοξε TAIAAI, emendatur apud Gruterum ANAI, nulla perinde ſignificatione. Lego TA-IAAIAI, *placuit Conſilio*, *viſum eſt populo*: ἔδοξε τῷ δάμῳ in alio Siculo marmore exhibetur, quod in Muſei appendice vulgabo.

Scaliger in Gruteriana (b) ΠΛΟΥΤΗΣΤΗΝ reficit, ſubſtituens Πολιτείαν. ſubſtitui debuerat ΠΛΟΥΤΙΣΤΗΝ *ditatorem*, *qui divitem tribum fecerat*. In alia Μυστιπόλος τελετῶν (c) *Miaſter ſacrificiorum*; legi vult τελέθων *cum eſſet*, ſupervacanea mutatione. Ad eamdem verſum

Τῷ πάντα καιρῷ; θερμοτέρα πάντα φύσει.

optima correctione reſtitutum a Scaligero affirmat Vandalius (d), verbo θερμοτέρα repoſito: at neque a Scaligero hoc præſtitum apparet, neque ſine metri corruptione a quoquam præſtari poteſt. Ἐπίτροπον ΠΡΕΙΟΥΑΤΗΣ διὰ Φλαμινίας memorat honorifica (e) Inſcriptio: repaſtinat Lindebrogius ΠΡΗΤΑΤΗΣ injuria; nam *Procurator rei privata per Flaminiam* immerita contumelia afficitur. Begerus (f) in *Spicilegio Antiquit.* Boiſſardum arguit, quod ΚΗΣΟΡΗΙΝΑ ſcripſerit loco τῦ Κενσωρίνα, cum *Cenſorina notiſſimum nomen ſit*, *Ceſorina nullibi legatur*. Fieri non poteſt, ut de lapidum ſcriptura ſanum judicium ferat, qui multos lapides non contrectavit. Literam N ante conſonantem aliam Romanis nominibus Græci tituli multoties ſurripiunt: Πόδης, Ὀρτήσιος: ſcriptores quoque: Plutarchus in Mario τῆς Μαλίας: in Latinis etiam marmoribus aliquando, *Libes votum ſolvit*; nempe ex populari pronuntiatione. Doctus Auctor *Hiſtoria Critica* tom. IX. ΛΕΝΤΛΟΝ exſcriptoris mendum autumat: at Romana quoque monumenta PROCLVM, FELICLAM non ita infrequenter exhibent.

Votiva apud Reineſium (g) Inſcriptio ſic definit: ἀνέθηκαν ΕΠΑΓΑΘΩ. Emendat ille ἐπ' ἀγαθῷ, ceteroquin vel *deeſſe quædam* affirmat, vel *non cohærere cum antecedentibus*. At longe melius procedit textus nihil mutando: *dedicavit pietatis cauſa*, *bona mente feliciter*, *in bonum finem*. Eadem formula clauditur & alia apud Sponium, (h), etiamſi in Cuperi verſione omittatur (i). Ariſtophanes in Pluto: Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γὰρ ἐνθάδ' ἕστην οὐδενί. *non enim hic ſtatis ullius boni cauſa*, *in bonum finem ullum*. Idem nomen ἥρως Κρησφοῖν mutat (k) in Κρισφίτω. at Κρισφῖνος vocari is poterat, ut Τρυφῖνος quidam apud Lucianum: ita & Scholiaſtes Argonauticæ, quem Sophoclem vocat Reineſius in Præfatione, Σοφόκλεις dicitur in editione prima, quæ apud me eſt, textu majoribus literis exarato. *Pag.* 633. in Ligoriana e Spanhemio: Γορδιανῷ ΤΕ καὶ Πομπηιανῷ Κονίοις Κοσ. *Gordiano & Pompejano Civitas Conſulibus*, particulam ad elegantiam additam refingit in TP. explicans Τρίτου; ſiquidem, ut ait ipſe, *iſte Gordianorum tertius fuit*: verum nec τρίτος, nec δεύτερος ea ſignificatione viſuntur in antiquis lapidibus. Addit inſuper *teſtimonio hujus lapidis irrefragabili errorem Panvinii convinci*, *qui Gordiano Aug. II. Conſuli M. Aur. Claudium Pompejanum Collegam junxit in Faſtis*: quibus verbis non amplius *Gordianum Tertium*, ſed *Gordianum tertium Conſulem* videtur intelligere; in quo novus error; optime enim Panvinius docuit, ut Capitolinus teſtatur in Gordiano III. (l) *Gordiano iterum & Pompejano Conſulibus*: marmor item Gruterianum, & hoc ipſum, de quo agimus (m), dummodo parcamus innocuo, nec immerentem violemus. Evenit etiam non ſemel, ut importune numerales Conſulatuum, vel Tribunitiæ poteſtatis notæ reformarentur ab iis, quibus non bene inter ſe convenire videbantur. Ita Seldenus in Hadriani epigraphe (n) Δημαρχικῆς ἐξουσίας ΤΟΙ *Tribunitia poteſtatis* X, putavit *legendum procul dubio* ΤΟΓ, nempe III. *nam tertio Imperii anno Conſul erat tertio*: neutiquam reputans, poſtremum Conſulatum ſequentibus annis omnibus memorari conſueviſſe, cum Imperatorum dignitates recitabantur: neque enim intelligendum eſt, anno Tribunitiæ poteſtatis X. tertium Conſulem fuiſſe, ſed ad eam uſque diem Tribunitias poteſtates decem, tres Conſulatus geſſiſſe.

Eadem ratio eſt corrigendarum Inſcriptionum, & ſupplendarum; ut enim parce, & caute corrigendæ aliquando, ita & ſupplendæ: imo ipſi lapides, quibus emendationes perraro adhibendæ, ſupplementis perſæpe juvandi ſunt, ut literas, ſyllabas, dictiones ab edacitate temporum iis violenter ereptas, quibuſque injuria diminuti mœrent, juris æquitate, & publico bono ſuadente, reſtituamus. Noſtrum Epictetæ monumentum quibuſdam lacunis dehoneſtatur. Col. 2. EMME...... ſupple ΛΔΙΝΑΙΣ (o) ἐν Μελδίναις, ut legitur columna ſequente, ubi perperam vertitur apud Gruterum (p) *iis qui curam habent*, ac eſſet μελεδῶν, cum ſignificet *in Meldinis*, loci nomen. Ibidem ΚΑΤΑ...... in marmore ΚΑΙΤΑ (q), addendum ΛΟΙΠΑ ΤΩΝ, quod e contextu patet: *verſ.* 9. ἀνδρῶν ἀγάγοχα non cohærent; ſed quarumdam literarum corroſio interjacet, qua intelligitur, ὃ συνηγάγοχα ſculptum fuiſſe, vel ὃ Attice, ut paulo poſt col. 3. συναγαγὼν ἂν συνηγάγοχα. Col. 5. ΠΙΠΤΟ...ΟΔΟΝ. (r) lege πίθωσαι πρόσοδον, qua additione aperitur ſententia tota. In eadem columna ΟΨΑΡΙΑΤΑ. ubi lapidis lacuna neutiquam deſignatur, ſcribendum ΟΨΑΡΙΑ....Α. ſupplendumque ΤΙΝ, vel

(a) Gualter. pag. LXII.
(b) Gruter. pag. CDXC. Corr. pag. CCCX.
(c) Pag. XXVIII. Corr. pag. CCCIV.
(d) Vandal. pag. 30.
(e) Gruter. CDXCVIII.
(f) Begerus pag. 84.
(g) Reineſ. pag. 200.
(h) Spon. pag. CCCLXIX.
(i) Harp. pag. 153.
(k) Pag. 387.
(l) Cap. 23.
(m) Gruter. pag. XXIX. 23.
(n) Oxonien. pag. CCXCIII.
(o) Gruter. pag. CCXVI.
(p) V. 6.
(q) Col. 2. V. 3.
(r) V. 2.

vel ΤΑΛΛ. ὀφάρια τινὰ, vel τ᾽ ἄλλα, ut ſub finem primæ Oxonienſis, ϗ τὰ ὀψώνια τ᾽ ἄλλα. Par autem error, de defectu minime admonere cum adſit, ac indicare ubi non adeſt. In *Diario Italico* (*a*) ὡς κα βωλᾶ ϗ ἁλίᾳ, deinde poſt hiatum deſignatum ſatis amplum, καλῶς ἔχοι. quo loco nihil deeſſe ſenſus patefacit, ſcribendumque βωλᾶ ϗ ἁλίᾳ καλῶς ἔχοι, cum repetatur hic quod initio documenti habetur (*b*), καθὼς κα δοκῇ βωλᾶ καλῶς ἔχειν. fiat, *ſicut videbitur Conſilio recte ſe habere*: enitendum enim maxime nobis eſt, ut emendationes, & ſupplementa ex eodem ipſo monumento eruamus, quod corrigimus ac ſupplemus.

Nihil autem ad Inſcriptiones integrandas magis conferet, quam linguæ, ut ita dicam, ab iis adhibitæ, & ſollemnium verborum, ac conſuetorum ſenſuum notitia. Hoc adjumento admirationem Panagioti meo aliquando excitabam, cum quaſdam feliciter legerem, quas deploratas indicaverat, verbaque diſcernere viderer, quæ is acutiſſimo viſu ſuo neutiquam perſpiciebat, ex A, exempli gratia, & poſt longam abraſionem Ω initio marmoris, ΑΠΟΛΙΣΑΤΩΝ nihil hæſitans arguebam, & deinde tenuibus etjam veſtigiis comprobabam. Apud Gruterum ſuppoſititiam putes epigraphen illam (*c*) Αὐτοκράτορα Καίσαρα Τραιανοῦ παρθικοῦ Θεοῦ Νέρβας Τραιανὸν Ἀδριανὸν, quæ nihil videntur exprimere. Componuntur omnia, ubi ex conſimilibus pluribus υἱὸν, & υἱωνὸν addideris: *Divi Trajani Parthici filium, Divi Nervæ nepotem Trajanum Hadrianum*. Sine hac inſpectione monumenta reſtituenti minus feliciter res cedat, neceſſe eſt. Pſephiſma recenſetur in Oxonienſibus (*d*), quo Delii largiuntur benemerenti, ΚΑΙ ΑΤΕΛΕΙΑΝ ΕΝ ΔΗΛΩΙ ΚΑΙ......ΑΝ. Lacunam implet Vandalius (*e*) verbo ΠΑΤΡΙΑΝ, ſubditque: itanamque *ſuppleri debet, ut cuivis facile patet*; deinde per eam dictionem *tribum* hic denotari contendit: at nemini quidem eorum patet, qui in plurimis ejuſdem generis pſephiſmatis inter immunitates, honores, ac privilegia, quæ a Civitatibus concedebantur, πατριὰν hanc numquam enumerari animadverterit: contra quicumque ſimul cum ἀτέλεια irrogari conſueviſſe viderit προεδρίαν, aut προξενίαν, aut πολιτείαν, nihil ambiget harum dictionum unam in marmore olim ſtetiſſe. Idem Auctor Gruterianum hiatum (*f*), ἑαυτὸν ΔΙΑΤΕΛΕΙ... nullo adjecto participio obturat, velut εὐνοοῦντα, aut quopiam tali: *perſtat ſeſe benevolum exhibens*; (*g*) ut in Deliorum decreto: διατελεῖ παρεχόμενος *perſeverat ſuppeditare*.

Dialectus item regionis reſpicienda: Corcyrenſis Germanici in Diario Italico (*h*) incipit Η πόλις: reponatur A, quæ in acephalo lapide, nunc juris noſtri, deſideratur. Diligenter inſuper, & circino adhibito, lacunæ ſpatium metiri debemus, ut, quotæ deſint literæ, intelligamus: quod ſi præſtitiſſet Gruterianus (*i*) ad Epictetæ lapidem reſtitutor, abraſiunculam ante ΡΩΝ non meditaſſet quinque iis literis ΤΕΣΣΑ, quibus transformatur ſententia, & corrumpitur: neque enim tantumdem loci habetur in marmore, quod ultra duas literas ibi non admittit. Reponas ergo ΠΥ, legas πυρῶν, cum præmiſſa repetantur, ἐκ πυρῶν πεντε..., expliceſque, non *ellychnia quinque ex Quatuor chœnicibus*, ſed *placentas ex quinque ſextariis tritici*.

Difficultatem Græcas ſupplendi epigraphes augent etiam articuli, & explentes particulæ, quibus interdum fit, ut ob unius & alterius verbi defectum, quid integri verſus loquantur, divinare nemo poſſit; non enim, ut in Latinis, aliquid ſignificant dictiones omnes: ἂν τὰς τὰν, τὸ τὸν τῶ nihil dicunt. Gruteriana exemplo ſit: (*k*) ἐστὶ κατὰ τᾶνς τὰν ἐν τῷ; deinde ἂν τὰν τε ἐστάντα τὰν περὶ τά, ubi tam longo ſcripto nullam prorſus ſignificantiam tenes: Siculæ dialecti idiotiſmos puto. Mihi vero primam in his rebus legem dixi, ne umquam marmorum ellipſes ſuppleam, niſi cum ipſa eadem abſciſſa verba refricandi certus ſum: nam quæ utcumque adaptari poſſint, levi negotio excogitantur quidem, ſed ſacroſancta vetuſtatis monumenta ſpuriis, alienisque verbis inficiendi periculum exhorreo. Patet hinc, prolixa me ſupplementa improbare omnia; arbitraria ſiquidem & ambigua eſſe neceſſe eſt.

Peccarunt in hoc non uno quidem loco eruditi marmorei Chronici illuſtratores: quod ſatis apparet ex concertationibus, quibus ex repaſtinationes locum præbuerunt: ſupplementum exempli gratia eſt ex integro compoſitum, (*l*) Λακεδαιμονίοις ὁ Τυρταῖος συνεμάχησεν. ad Epocham XXXIII. ſupplet Seldenus ἰρῶν ὁ Ἄρχων, Palmerius ἱρῶν ὁ Κρίων. Ad VIII. conveniunt utrique reponentes (*m*) Ἀγηνορίδης Φοίνιξ; at rejiciunt Marshamus, Lydiatus, & Prideaux ſubſtituentes Εὐμόλπας ϗ Λακεδαίμων Λακωνικῆς. Ad ſequentem Prideaux: *penes Lectorem ſit, aut mea, aut Palmerii uti conjectura, aut utriſque invenire meliora*: conjecturas quidem licet promere; at ipſi Inſcriptionis textui eas minime licebat inſerere, ut factum eſt, ubi Epochæ minoribus literis deſcribuntur. Integros verſus aliquando ex ingenio ſupplet Palmerius in *Exercitationibus* ad Auctores Græcos (*n*); reclamat explanator poſterior, & inſulſa vocat (*o*), atque *argumentis confirmata plane frigidis* additamenta. Non ergo quidlibet, ſed quam minimum audendi poteſtas eſt nobis, & longe cautiores, ac circumſpectiores ſimus in lapidibus, quam in codicibus ſupplendis, oportet. Neque in pluribus tantum verbis periculum eſt, ſed vel in ſyllaba aliquando, & literula una; fieri enim poteſt, ut ſupplemento tam exiguo Hiſtoriæ, Chronologiæ

(*a*) Diar. Italic. pag. 420.
(*b*) Pag. 212.
(*c*) Gruter. pag. MLXXXIV. 8.
(*d*) Oxonienſ. pag. CCXC.
(*e*) Vandal. pag. 802.
(*f*) Pag. 744.
(*g*) Oxonienſ. pag. CCXC.

(*h*) Diar. Italic. pag. 426.
(*i*) Gruter. pag. CDXXVIII. col. 6. V. 6.
(*k*) Gruter. pag. CCXI.
(*l*) Oxonienſ. pag. CXCVI.
(*m*) Pag. 156.
(*n*) Pag. 681.
(*o*) Oxonienſ. pag. CXVII.

giæ, Geographiæ, ipſius religionis canones, integritaſque lædantur. Hæ dictiones in Palæographia (*a*) ΠΡΕΣΒ ΣΕΒΑ.. ΤΗ.. ΣΤΡΑ, ex Inſcriptione Ancyrana Fulvii Æmiliani honori deputata, augentur tribus literis ΝΩΝ. legitur Πρεσβεία Σεβαστηνῶν Στρατηγὸν, vertitur *Legatum Sebaſtenorum* (Ancyranorum intelligit) *Prætorem*; deinde illuſtratio adjicitur ex eo, quod *Ancyra, ut multæ aliæ urbes*, Σεβαστὴ, *ſive Auguſta cognominabatur*. Verum turbatur hic primum Imperii regendi methodus, & adminiſtrandarum Provinciarum ordo, qui Romanæ Hiſtoriæ medulla quædam dici poteſt, & pars utiliſſima: Provinciis ſiquidem, non Urbibus Legati præficiebantur, ita ut neque Ancyræ, neque civitatis cujuslibet Legatus auditus ſit umquam, ſed Cappadociæ, & Galatiæ Legati Auguſtorum Proprætoribus monumentis pluribus conſignentur, quibus cum Ancyra, tum urbes earum Provinciarum reliquæ parebant. Nec Legatum heic pro civitatis Oratore Romam miſſo accipere poſſumus, quo titulo Muſei noſtri lapis Timocratem laudat πρεσβεύσαντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Σύγκλητον, καὶ πρὸς βασιλεῖς, *Legationes pro Patria, & pro Græcis ad Senatum, & ad Imperatores obeuntem*; non enim de Græco homine, ſed de Fulvio Æmiliano res eſt inter primores Urbis, & anno Ch. CCVI. Quirinali trabea, faſcibuſque Conſularibus ornato & aucto. Peccatur iterum, cum ad ſuppletam ſyllabam tuendam, Ancyra, & multæ aliæ urbes Σεβαστῆς titulo traduntur uſæ; nullam enim memini Græcarum, atque Aſiaticarum civitatum id cognominis oſtentaſſe: affluunt numiſmata & lapides, quibus Πρώτη, Ἱερὰ, Λαμπροτάτη, Μητρόπολις, Νεωκόρος, Ἄσυλος, Αὐτόνομος, Φλαουΐα, Ἀρχαία inſcribuntur; Σεβαστὴ inter hos titulos locum inveniſſe, haud ſuccurrit. Damaſci nummum ex Medicea gaza profert Noriſius, in quo CEBACMIA. id verbum cum transferatur *Auguſta*, ſuſpicionem excitare poteſt ad urbem referri: at redderetur aptius *Auguſtalia*, ea nempe certamina indicantur. Plures quidem urbes Sebaſtæ, hoc eſt, Auguſtæ appellatæ ſunt, ut & Ceſareæ, in Imperatorum honorem; at cognomina hæc non erant, ſed nomina, ita ut vel de novo conditæ, vel a ſolo inſtauratæ nullo alio nomine vulgariter vocarentur; anterius enim abrogabatur: legitur in Epochis Syromaced. *pag.* 447. *Samaria, quæ Neapolis* (Stephani errore) *cognominata eſt*; unde duplici nomine civitates uſæ credi poſſit; at μετονομασθεῖσα *poſtea nominata* transferri debet, non *cognominata*. Ancyra vero tum Inſcriptionis hujus ævo, tum poſteriori Ancyræ nomen neutiquam dimiſit. Σεβαστῆς titulum videtur eidem manifeſto aſſerere Inſcriptio alia ibidem recitata, in qua: ἡ Μητρόπολις τῆς Γαλατίας Σεβαστὴ Τεκτοσάγων Ἄγκυρα: verum liceat in plena compendiis epigraphe hallucinationem aliquam ſuſpicari exſcriptoris; nam cum ſingularis tituli novitas turbat, tum quod duæ hic ejuſdem Provinciæ urbes videntur confundi, Ancyra, & Sebaſte. Plinius Cappadociam deſcribens, cujus uberrimæ parti Galatiæ nomen indiderunt Galli Tectoſages eam occupantes, inter *oppida Tectoſagum* Ancyram, & Sebaſtenos non tamquam unam & eamdem, ſed tamquam duas civitates recenſet (*b*). Gruterus Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος Σεβαστηνῶν Τεκτοσάγων. Sebaſte autem, ut ab homonymis aliis diſtingueretur, Σεβαστὴ Τεκτοσάγων *Sebaſte Tectoſagum* neceſſario inſcribenda erat, ut illa ab Herode condita ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ CΥΡ. *Sebaſtenorum Syriæ* nuncupata videmus in nummis. Illud etiam non omittendum; etiamſi Σεβαστὴ cognominata fuiſſet Ancyra, non propterea ejus cives *Sebaſtenos* dici potuiſſe, ita ut πρεσβεία Σεβαστηνῶν Legatum ſignificaret Ancyranorum; nam ea denominatione cum Sebaſtenis proprie nuncupatis, qui ſcilicet Sebaſten incolebant, permixti fuiſſent: nec quod Smyrna, exempli gratia, Πρώτη, & Νεωκόρος inſcriberetur, *Protinorum*, vel *Neocoritarum* nomine Smyrnenſes ſignificati poterant. Neutiquam ergo Σεβαστηνῶν in ſupradicta Inſcriptione, in qua H non fuerit in lapide, ſed legendum πρεσβευτὴν Σεβαστοῦ, vel Σεβαστῶν Ἀντιστράτηγον, *Legatum Auguſti*, vel *Auguſtorum*, *Proprætore*, ut in aliis pluribus: Memoratur apud Gruterum (*c*) L. Fabius Cilo *Legatus Auguſtorum Proprætore Provinciæ Galatiæ*: cui honorificum monumentum ponens Ancyra (*d*) Ἡ Μητρόπολις τῆς Γαλατίας Ἄγκυρα dicitur, alterius civitatis nomine Σεβαστὴ Τεκτοσάγων minime interpoſito, ut importune in nuper memorata epigraphe.

Claudamus tractationem hanc monentes, etiamſi unius interdum ſyllabæ ſupplementum tot creet pericula, plurium alias dictionum acceſſionem impune, ac feliciter procurari: nimirum cum ex conſimilibus titulis arripi ſupplementa poſſunt, ut in monumento Aſclepiadis athletæ, non a Spanhemio (*e*), ut Sponius tradit, ſed a Falconerio præſtitum eſt; cum enim ille fragmenta diligenter compoſuiſſet, atque exſcripſiſſet, hic alterius de eodem Aſclepiade Inſcriptionis ope auxit, ac ſupplevit. Feliciores tamen, quibus ex ipſis lapidibus vulgata Epigrammata integrare contingit. Noſtro illi, quod in *Iſthmo Corinthiaco* Sponius olim exſcripſit, addeas verſu 8. CΥΝ. 20. bis ΤΗC, & ad calcem: Ὑπόσχεσις Ποπλίου Λικιννίου Πρίσκου. Ἐάν μοι πωλήσητε τὴν λεγομένην Ῥήγλαν . . . . . *Promiſſio P. Licinii Priſci. Si mihi vendideritis ejus, quæ Reglia dicitur*... In eadem Inſcriptione V. 9. legas Ἐγκαινισμὸν & V. 16. Δήμητρος.

CANON VII.

Græcorum Epigrammatum verſio ardua, ideoque ſæpiſſime in eorumdem tranſlatione peccatum.

AGE porro cum Græcas Inſcriptiones ope artis Criticæ a commentitiis ſegregatas, inculpate exſcriptas, ſane & probe lectas, ac vulgari

(*a*) Palæograph. pag. 158. 3.
(*b*) Lib. v. cap. 32.
(*c*) Gruter. pag. CDVII. 2.
(*d*) Pag. CDVI. 10.
(*e*) Pag. 362.

vulgari ſcriptura redditas, emendatas item, qua licet, ac ſuppletas ob oculos habeamus, nihil jam reſtat, niſi ut transferantur, & in commune rei literariæ bonum Latina interpretatione donentur. Græcis quidem Scriptoribus, præterquam Scholiaſtis, Romana civitas fere omnibus data eſt, Inſcriptionibus non item; pluri-mæ enim habentur ab Editoribus minime verſæ: paucis apud Gruterum interpretatio adjicitur, paucioribus apud Reineſium: recentior marmorum illuſtrator Vandalius Græca epigrammata congerit magno numero, nec tamen, ſex aut ſeptem exceptis, Latine explicat. Videntur, quicquid hoc laboris eſt, deſpexiſſe, tamquam puerilem curam, & nulla difficultate implicitum, aut doctrina indigens opus; verumtamen aberraſſe eis toto cœlo, & perquam difficile negotium eſſe, ſatis ſuperque conſtabit, ubi viros doctos, quicumque fere id aggreſſi ſint, ſæpiſſime lapſos oſtendero, & poſt eruditionis pelagus feliciter emenſum, his lapidibus, tamquam lethalibus ſcopulis alliſiſſe. Pervulgatum eſt, quam ardua ſit Græcorum Scriptorum in Latinam linguam ſincera, & ab omni parte laudanda tranſlatio; innumeri certe ſunt in celebrioribus etiam verſionibus loci, quibus decipimur, & a vero Auctorum ſenſu avertimur: at in Inſcriptionibus multæ inſuper nos circumſtant peculiares difficultates, quas ego hic potiſſimum perſequar: neque enim quæ Sponius, Patinus, aliique ob minus integram linguæ Græcæ, Poeticæ præſertim, notitiam in titulis explicandis ſæpiuſcule peccarunt, perquiram, nec cum, exempli gratia, ἐπ' Ἠιόνι transfertur *ad Eionem*, λαὸς *publicam* (*a*), ἀναίμον *ſine cruore*, ἐπὶ κρατὸς *adeundum*, ἀγορανομίαν *fori utilitatem*, δολιχὴν *longam*, ἀνεπιμάστῳ *occulte verberanti*, ἀνδρὶ τῷ ἡμετέρῳ τοῦ κατος, *noſtri exercitus ductori*, ἐτεκνίωσε *curam habuit*, alibi *ædificari curavit*; pro *ad ripam*, *exiguam*, *ſine voce*, *ſuper caput*, *Ædilitatem*, *vacuum*, *fures verberanti*, *noſtri ordinis viro*, *inſtauravit*, vel hujuſmodi ſexcenta alia ſcrutabor: ſed quibus præterea periculis Inſcriptionum interpretatio ſpeciatim laboret, ut accurate exponam, ac recenſeam, operam dabo.

I. Nihil in hoc monumentorum genere frequentius, & copioſius occurrit, quam propria hominum, & mulierum nomina: cum vero hæc apud Græcos infinita ſint, & multoties extraordinaria, & inſolita, ac miris etiam modis inflexa, perfacile eſt, ut hallucinemur, aut aliena ſignificatione pura nomina reddentes, aut quæ vere nomina ſunt, communes dictiones putantes. Apud Gruterum (*b*): Τιβέριος Ἰούλιος Ταρσὸς Διοσκούροις καὶ τῇ Πόλει τὸν ναὸν καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ ΠΕΛΑΓΩΝ Σεβαστοῦ ἀπελεύθερος καὶ ἐπίτροπος συντελέσας ἐκ τῶν ἰδίων καθιέρωσεν, ſic vertitur: *Tib. Julius Tarſus Auguſti Libertus, & Procurator Caſtori & Polluci, Civitatique ædiculam, & in ea MARIS IMAGINEM de ſuo abſolvit, dedicavitque.* Quam verſionem purgare aggreſſus Capacius (*c*), reddidit, *in Templo Marium, ſeu Pelagorum:* at quamvis ſyrtis hic latuerit, in quam interpretes impingerent, pelagus tamen nullum; duos enim memorat lapis; Tarſum, qui Dioſcuris, & Patriæ Templum excitavit, & Pelagonem, qui pecunia ſua perficiens, conſecravit. In antiqua MS. Collectione Feliciani Veronenſis ea Inſcriptio ſic transfertur: (*d*) *Tiberius Julius Tarſus Caſtori Pollucique, ac Civitati Templum, & quæ in Templo. Pelagon Auguſti Libertus & Procurator cum conſummaſſet ex propriis, dedicavit.* Nomen illud, & fortaſſe ipſe ille Pelago occurrit in Taciti Annalibus; faciliime enim idem credi poteſt, quo uſus eſt Nero, cum Plautum interfici juſſit (*e*); hunc ſiquidem *centurio trucidavit coram Pelagone Spadone, quem Nero centurioni, & manipulo quaſi ſatellitibus miniſtrum regium præpoſuerat.* Idem nomen, etſi diverſimode inflexum, Pelagio fuit, orthodoxis dogmatibus tamdiu infeſto; & Pelagonio, Γεωπονικῶν Scriptori.

Vehementem mihi quidam excitaverat Inſcriptionis cupiditatem, quæ in Cephalenia inſula maximo marmore ad Guiſcardi Monaſterium conſpicitur; cum aſſererent, de Olympiadum Epocha abroganda decretum ſingulare in ea contineri. Literas eo nomine ad Andream Piſanum Venetorum Imperatorem dederam, qui pro mira, qua pollebat, humanitate, Muſeum noſtrum illo ingenti lapide ſe aliquando aucturum ſpopondit: at fatale infortunium illud, quo ſpes Reipublicæ in tanto viro collocata concidit, gazæ etiam literariæ noſtræ incrementum abripuit. Ejus epigraphes ad ipſum lapidem exſcriptæ exemplum conſequutus tandem ſum; non ſine riſu ad Olympiades detortum fuiſſe intuens, mulieris, Olympiadis nomine, monumentum. Τίτος Φλάβιος Διονύσιος ὁρκίζομαί σε τὴν σεβάσιον ὅρκον, μηδεὶ ἐξὸν εἶναι ἀνοῖξαι (ſic deinde exſcriptor vulgari dialecto) ἰδῶ ἦσαν συμμένα τρία γράμματα, *hic deleta ſunt tres literæ*: nempe τὴν σορὸν ΟΛΥΜΠΙΑΔΕC. *T. Flavius Dionyſius venerabili ſacramento te obteſtor, ne liceat alii Olympiadis arcam aperire.* Vulgavit hanc Inſcriptionem P. Montfauconius (*f*) inter acceptas a Cl. Cæſaris Hiſtorico, & Poeta Apoſtolo Zeno, legens ἀνεῖν, & transferens, *adjuro per mortem, quod venerandum ſacramentum eſt*: at illa adjurationis formula ad calcem S. Irenæi, Euſebiani Chronici, aliorumque librorum deprehenditur, nulla mortis mentione admixta.

Sponius (*g*) Τ Αἴτιον Ἀλφίον Ἀρίγνωτον interpretatur *illuſtrem*; at Græcum nomen eſt, ut Polygnotus, cognominis vicem hic ſupplens; quapropter *Arignotum* ſcribere oportet; neque enim nomina per eorumdem grammaticam ſignificationem ſunt transformanda. In votivo *Philonis* epigrammate quis Neptuni ſimulacrum dicaverit, non apparet (*h*), quia Στῆσε φίλων redditur,

(*a*) Spon. Miſcell.
(*b*) Gruter. pag. xcviii.
(*c*) Hiſt. Neapol. Lib. i.
(*d*) Pag. 101.

(*e*) Annal. Lib. xiv.
(*f*) Diar. Ital. pag. 424.
(*g*) Itin. Tom. iii. pag. 118. Miſcell. pag. 112.
(*h*) Pag. 332.

Digitized by Google

ditur, *collocavit Libens*. Τὸ Ἐπιτυχάνετο intelligit, *qui comparavit* (*a*), cum ſit *Epitynchanon*, Latinis Lapidibus inſcriptum multoties nomen: agnovit Oxonienſis interpres (*b*) χαρίτιν in eadem recto caſu, an pro χαρίτος, ut δηλοῖ dicitur & δηλφὶ ἡ τέχνη Λύδα vertitur, *Thecne Lyda* (*c*), at poſitio verbi, & conſequentia γυνὴ δὲ Χρυσίππου, patris nomen eſſe docent: *Techne Lyda Filia, uxor autem Chryſippi*. In Trypheræ Epitaphio: Ἣν τίκτε Εὐτυχίδη σθενάρῳ Κιλισσα Χαρίτοπις (*d*), interpretatur *Quam peperit Eutychidu Sthenaro Ciliciſſa Charitopis*; multo quidem melius quam in Itinerario (*e*), ubi *Cilicia Eutychidis filia* monumentum fieri autumavit: ſcribendum tamen erat: *quam peperit robuſto Eutychidi Charitopie e Cilicia* (*f*). Ἀνθεστήριον ἐκ Μυῤῥινοῦττης *Anthesterium ex Myrinutte*, Attico Populo, a Gruteriano interprete pro homine habitum eſſe improbavit: (*g*) contra Μαξίμου τοῦ Πάτρωνος conceſſionem memorante liberto, hominem multiplicavit, transferens *Muximo Patronis filio* (*h*).

Begerus in *Spicilegio* (*i*) *Antiquitatis* Gruterianum monumentum (*k*) ΕΛΠΙΔΙ ΕΩΣ καὶ Κενσωρῖνα τιμιωτάτη ἀπελευθέρα ἀνέθηκαν, explicat, *Elpidi Eoi filia, & Cenſorina honoratiſſima Liberta poſuit*: quæ vetuſtatem non ſaperent, & ἀνέθηκαν a pluribus poſitum indicat. ΕΩΣ nomen erat ab exſcriptore corruptum: *Elpidi Eous* (ut aliquid ponamus) *& Cenſorina Liberta præſtantiſſima poſuerunt*. In Sponiana (*l*) Τὴν καλουμένην Ἄριστον, Spanhemius vertit, *cognominatam Ariſton*: melius dictum *Ariſtium*, *optimulam*, ut *Glycerium*. In Seldeniana Τάτιον Ἀσκληπιάδου; Reineſius (*m*) *nutricem vel alumnam* intelligi jubet ἀπὸ τοῦ τίτθη: fallitur; mulieris nomen eſt ὑποκοριστικὸν, ſeu diminutive enunciatum, Latine *Tatium*, ut Melanium, & alia apud Plautum. Τατία habetur in alio marmore (*n*). Recte hic Oxonienſes, ſed *Aſclepiadis filia* pro *Aſclepiade* reponendum, & *vivens conjugi* (*o*), pro *dum vixit contaberaals*. Idem Reineſius (*p*) Στατίῳ Σεραπίωνος *Statium* explicat *Serapionis filium*; qui *Statius* erat ex libertate obtenta, & *Serapion* a natalibus, ut ibidem alter *Caſſius Apollonius*, non Apollonii filius. In Oxonienſibus (*q*) Θεοδώρῳ τῷ ἐμῷ γνησίῳ ἐκγόνῳ, καὶ Πνευματικῷ υἱῷ redditur, *Theodoro meo legitimo nepoti, & Pneumaticæ filio*; at idem Theodorus nepos erat ex natura, & πνευματικὸς υἱὸς filius ex amore, ſive *filius ſpiritualis*, qua appellatione utuntur hodieque Græci Sacerdotes erga ſeculares. Eodem volumine (*r*), ſibi & uxori ἰδίᾳ ἐσωτέρω vertitur, *in perpetuam poſſeſſionem*. Scribendum Αἰλία Ἐπικτήσει, vertendumque *Ælia Epicteſi*. Junia Epicteſis mater, & Aurelia Epicteſis filia memorantur in Romana (*s*). Lapis elegans in Grimanorum Cimeliarchio: Ἐπικτήσις Ὀνάσου Κυθηρίου Θυγατήρ. *Epicteſis Onaſi Cytherii Filia*. Patinus (*t*) Θεὰς Θεοδώρου ἰατροῦ ΞΑΝΘΟΥ. pro depoſitione Theodori Medici *Xanthi* filii, exhibuit nobis *Sepulchrum Theodori Medici ruſi*. Adoptati utrumque patrem profitebantur: Epictetæ monumentum: *Antiſtenes Iſoclis*, κατὰ δὲ νομοθεσίαν Γρίννου, *legis vero conſtitutione filius Grinni*: hinc minus proprie in Palæographia, Μητρόδωρος Μενεμάχου φύσει Διρύλλου redditur, *Metrodorus* (*u*) *Menemachi natione Diryli*, vel *Dorylai*: nam φύσει pro γένει ad patriam indicandam non adhibetur: Phrygiæ etiam civitas Δορύλαιον eſt, cujus τὸ ἐθνικὸν, ut e Stephano Δορυλαεύς. unde fieret Δορυλαεύς. Intelligendum igitur de Metrodoro adoptivo Menemachi filio, natura vero filio Dirylai. Cum accideret, ut, præter impoſitum a genitoribus nomen, aliud etiam populariter adhæreret, utrumque recitabatur ſub ea formula, *Felix, qui & Clemens*; Græce (*x*) Ἀσκληπιάδης ὁ καὶ Ἑρμόδωρος, Ἀφροδίσιος ὁ καὶ Ἐπαφρᾶς, quod non ſuccurrit interpretanti (*y*) Σιμπλικία ἡ καὶ Καλώνυμος. *Simplicia jure tale nomen ſortita* (*z*), ac ſi *Simplex* Græce ſignificaret: intelligo: *Simplicia quæ & Calonymos*; femina apud Fabrettum (*a*) appellatur *Rhanos*. In eodem Opere Ἀχιλλεὺς Ἐπαφρᾶ *Achilles Epaphra* (*b*), ſcribendum *Epaphræ filius*: ubi *in feſtis Dionyſii*, enunciandum *Dionyſi*, qui Bacchus eſt, Dionyſius ſcilicet hominis nomen: ubi *Legati Phanius, & Dorce*, legendum grammatice *Phanis & Dorcus*, a Φάνις nempe, & Δόρκος. ſequitur: *quos miſiſtis*, πρεσβεύσαντες περὶ τῶν Συλλοποτάμου, *ut de veſtris rebus nobiſcum agerent*; ubi reddendum videtur potius, *ut de Syllopotamo referrent*; loci nomen, ex quo prima legationis cauſa. Inter Athonis montis Monaſteria habetur hodie Ξηροπόταμος, ac ſi diceretur *ad fluvium ſiccum*.

II. Ellipticis formulis, verbo præcipue ſuppreſſo, paſſim & ſollemniter Græcæ Inſcriptiones utuntur, quas qui non callet, vel non declarat, mancas, vel erroneas verſiones exhibeat, neceſſe eſt. Honorariæ nominandi, & accuſandi caſu expediri ſolent; qui nihil ſupplet, ſenſum non aperit. In Palæographia (*c*) Γάϊον Ἰούλιον — Ἀλέξανδρος τὸν ἑαυτοῦ εὐεργέτην. *Gajum Julium = Alexander benefactorem ſuum*. Cuperus (*d*) in Harpocrate: *Sacra Synodus = M. Aurelium propter pietatem*: quæ Latinis auribus nihil ſignificant; nam vel dativo

(*a*) Pag. 315.
(*b*) Oxonienſ. pag. CCCI.
(*c*) Pag. 337.
(*d*) Pag. 318.
(*e*) Tom. III. pag. 39.
(*f*) Gruter. pag. CDV.
(*g*) Itiner. pag. 168.
(*h*) Pag. 356.
(*i*) Pag. 84.
(*k*) Gruter. pag. CMLXXIII.
(*l*) Tom. I. pag. 374.
(*m*) Pag. 715.
(*n*) Oxonienſ. pag. CCCI.
(*o*) Oxonienſ. pag. CCLXXIII.
(*p*) Pag. 290.
(*q*) Oxonienſ. pag. CXLVI.
(*r*) Pag. 146.
(*s*) Gruter. pag. DXCVIII.
(*t*) Patin. in Inſcript. pag. 449.
(*u*) Pag. 154.
(*x*) Gruter. pag. CCCXIII.
(*y*) Reineſ. pag. 569
(*z*) Diar. Ital. pag. 353.
(*a*) Pag. 203.
(*b*) Pag. 39.
(*c*) Pag. 159.
(*d*) Pag. 287.

tivo caſu honoratum efferre oportet, *Synodus M. Aurelia*; vel adjungere *honorat*, *veneratur*, aut quidpiam hujuſmodi, quod aliquando & Græce exprimitur: in Aeolica apud Gruterum (*a*): Ο' Δᾶμος ἐτείμασεν Αὖρ Α'ρτεμιδωρον. in Palæographia (*b*): ἐτείμασεν Μάρκον Κοκκήιον. Qui ergo viderit, exempli gratia, apud Cyriacum, (*c*) ὁ Δῆμος Γάϊον Καίσαρα Σεβαστοῦ υἱὸν νέον Α'ρη, interpretetur, *Populus Cajo Cæſari*, vel *Cajum Cæſarem*, *Auguſti filium*, *novum Martem veneratur*.

Alia item formula honorarii lapides inſcribuntur, quæ perperam transferri ſolet. In Muſeo: Ἁ πόλις Γερμανικον Καίσαρα = Θεοῖς. Diarium Italicum (*d*): *Urbs Germanicum Cæſarem Diis*. Rurſus: Ἰουλίαν Θεοδώραν ἀρετῆς ἕνεκεν Θεοῖς. *Juliam Theodoram virtutis cauſa Diis* (*e*). Apparet, Latina verba nullam ſententiam efficere. Cuperus, qui apud Sponium utramque legit, ſic vertendas docuit (*f*): *Urbs ſtatuam Germanici = Diis conſecravit: Statua Juliæ Theodoræ propter virtutem ejus Diis poſita eſt*: ita & Patinus (*g*), & Vandalius (*h*), qui ex his ſtatuas Diis ſacrari potuiſſe, *nullo eorum exſerte nominato*, diſcere ſibi viſus eſt. Verumtamen Diis generatim quidquam offerri non vidimus, & ſunt apud nos iſtiuſmodi lapides ea figura, ac forma, ut nulli imagini baſin, vel hypobaſin præſtare potuerint. Precationes ergo ſunt publico nomine in alicujus honorem pro ejuſdem ſalute Diis exhibitæ, ac ita explicandæ: *Civitas Germanicum Diis commendat*. Commendabantur etiam aliquando præſtantes, ac benefici viri Diis aliquibus nominatim, præcipue qui eo loco colerentur. Sponiana (*i*), quæ, ac ſi tribus locis deficeret, perperam in Diario (*k*) repræſentatur, nec propterea vertitur Α'πόλις Μάρκον Καλη .... Γαΐου υἱὸν Βύβλον τὸν Πάτρωνα, καὶ Εὐεργέτα Ε'ρμᾶι Η'ρακλεῖ, Cuperus (*l*) ſic exponit: *Urbs Marcum Cale ..... Mercurio Herculi honoravit*: ſive: *ejus in honorem erexit ſtatuam, quam vocant Hermeraclem*: additque, majori apud veteres honori fuiſſe, *Dei ſtatuam in honorem viri de Republica bene meriti erigere*: vide quam tranſverſos quandoque viros doctos agat inſcriptionum idiotiſmus non intellectus. Vertendum erat: *Civitas Marcum Calenium C. F. Byblum patronum, & benefactorem ſuum Mercurio & Herculi commendat*. Copulativam particulam in antiquis monumentis omitti, recte hic obſervat idem Cuperus. Omittitur & in ſequenti: Μάρκον συγγενῆ Βασιλέως = Αἰνείας καὶ Γάϊος Πέδιοι = Α'πόλλωνι Α'ρτέμιδι, at quid ſibi velit, & qua ſyntaxi cohæreat Oxonienſis verſio (*m*): *Marco cognato Regis = Apollini, Dianæ?* Mentem ſuam declarat interpres, ſubdens, hoc marmor ſtatuæ baſin fuiſſe, quam Marco Ptolemæi cognato in inſula Delo Pedii poſuere: Delium autem monumentum eſſe ex ultimis verbis Α'πόλλωνι Α'ρτέμιδι *manifeſte indicari*, tradit, quod ſtatuæ ibidem collocatæ, aut alterutri, aut utriſque inſcriberentur. At hæc numina multis locis colebantur, & plura ex Delo monumenta novimus, quibus minime gentium memorentur (*n*); neque *Marcum* noſtrum ſimulacro decoratum, ſed Apollini & Dianæ commendatum, Inſcriptio docet. Ita & *pag.* 271. *Alexandro = Apollini*, reponas *Alexandrum*, qui Apollinis tutelæ committitur.

Multoties quidem honorariæ Inſcriptiones ſimulacrum comitabantur. Apud Sponium (*o*) Senatus C. Valerium ἐτείμησεν ἀνδριάντος ἀναστάσει, *honoravit ſtatuæ erectione*: apud Gruterum (*p*) προτομῇ μαρμαρέῃ *marmorea protome*: item apud Sponium (*q*) εἰκόνι λαΐνῃ, non *ænea ſtatua*, ut ibidem, ſed *imagine lapidea*: qua honoris ſignificatione mulier decorata viſitur in eleganti marmore Muſei noſtri, anaglyptica ejuſdem imagine ſpectando, cum epigraphe Ο' δῆμος Δημοῦν Διονυσίου Εὐξένου δὲ γυναῖκα. *Populus Demum Dionyſii filiam Euxeni conjugem honorat*. Primum verbum intra coronam continetur: eodem modo plures in lapidibus aliis coronæ figurantur, unde ſunt qui ſuſpicentur, coronis donatos indicari, qui honorantur. Statuæ vero erectionem Inſcriptionis verbum tacite connotare ſolet, exempli gratia, τὸ ἀνέστησε. Grut. *pag.* CDLXIV. 7. ἡ βουλὴ Ρούφω Φήστω ἀνέστησεν. Oxon. *pag.* CXLVIII. ἀνέστησεν Φλ. Πατερνιανόν. vertenda, *Senatus Feſto*, vel *Paterniano ſtatuam erexit*. Comprobatur e Sponiana (*r*), qua Pariorum civitas Aureliam Liten ἀνέστησεν ἐν ἀνδριάντι μαρμαρέῳ: hoc eſt, *marmoreum ſimulacrum Aureliæ ſtatuit*. Statuam pariter indicat verbum ἀνέθηκε. Apparet (*s*) ex inſcriptione, qua Delii Cajum Billienum Α'ρνδηκαν; nam artificis nomen ſubſequitur: eapropter perperam Sponius (*t*) Herodis Attici memoriam, quem ἡ Α'ντιοχὶς φυλὴ ἀνέθηκεν, interpretatur, *Antiochis Tribus Diis commendat, & conſecrat*, cum ſignificetur *Herodis ſtatuam collocat*. Aliquando tamen & abſque ſtatua id verbum profertur: in Laodicenſi Nicoſtratus Veſpaſiano, & Populo Romano (*u*) τοῦτον τὸν λίθον ἐκ τῶν ἰδίων ἀνέθηκε, *lapidem hunc ſua pecunia poſuit*, ubi patet, inſcriptum tantummodo marmor intelligi. Perpetua ſtatuæ cogitatio effecit, ut Prideaux verbum ἀνέθηκαν videre, ſibi viſus ſit, ubi certe fuiſſe non credo; legit enim, Θεόφραστον = τῆς πρὸς τοὺς Θεοὺς εὐσεβείας ἀνέθηκαν Α'πόλλωνι (*x*): *Theophraſto &c.* ſed nullus dubito fuiſſe in marmore εὐσεβείας ἕνεκα, explicandumque, *Theophraſtum Heracliti F. Acharnenſem*, qui

(*a*) Gruter. pag. MXCI. n. 4.
(*b*) Palæograph. pag. 166.
(*c*) Pag. 18.
(*d*) Diar. Ital. pag. 426.
(*e*) Pag. 422.
(*f*) Hom. Apoth. pag. 281.
(*g*) Patin. ad Smyrn. pag. 461.
(*h*) Vandal. pag. 405.
(*i*) Itin. Tom. III. pag. 84.
(*k*) Diar. pag. 425.
(*l*) Hom. Ap. pag. 280.

(*m*) Oxonienſ. pag. CL.
(*n*) Spon. Miſcell. pag. 121.
(*o*) Spon. Pag. 330.
(*p*) Gruter. pag. CCCLIV. n. 2.
(*q*) Spon. pag. 334.
(*r*) Spon. pag. 335.
(*s*) Idem pag. 121.
(*t*) Idem pag. 321.
(*u*) Itiner. Tom. III. pag. 143.
(*x*) Oxonienſ. pag. CCCII.

Digitized by Google

qui Deli Curator fuit = *ob ejus erga Deos pietatem Apollinis tutelæ commendant*. Alias plures in Græcis lapidibus ellipſes, ac ſyntaxes reperias, quibus verſiones deformari poſſint. Lipſius apud Gruterum (*a*), exinde Falconerius (*b*): *Epidaurum Æſculapia, Olympia Pergamum, Smyrnam v.* interpretatione indiget interpretatio; cum enim certaminum locum quarto caſu enunciare ſoleant, opus eſt reddere, *Epidauri Æſculapia vicit, Pergami Olympia, Smyrnæ vicit quinquies*: Seldenus (*c*) & Reineſius (*d*) recte in conſimili: *Romæ Adrianalia II.* at cur deinde, *Puteolos II. Neapolim III.*? iiſdem enim ludis ſuperaſſe indigitatur Septimius *Romæ bis, Puteoli bis, Neapoli ter*. Eodem pacto qui ea velit interpretari (*e*) Ῥώμην Τραγωδοὺς, Νικομήδειαν Κιθαρῳδοὺς, Σμύρναν Τραγωδῶν, Πέργαμον διὰ πάντων, explicet oportet, *Roma Tragœdos vicit, Nicomedia Cytharedos, Smyrnæ Tragœdorum victor, Pergami victor fuit in omni certamine*: obſcurior ibidem ſecunda, Κύτικον κοινὸν Κωμῳδῶν. lego Κύζικον. Cyzici (in Propontide) *communem Comœdorum ludum vicit*. Interdum nomen tantum certaminis in corona depingitur (*f*): Σεβήρεια. Κομόδεια. Τὴν ἐξ Ἄργους ἀσπίδα τρίς. hoc eſt, vicit *Severulia, Comodalia, Argi in avulſione clypeister*. In Oxonienſibus (*g*), *Athenæus Ephebis Herculem*: Latine ſenſus non conſtat; *Herculis imaginem Ephebis dat*, vel *in Ephebeo poſuit*. Cum εὐχὴν videmus, latere ſolet, *ſolvit*; cum τὴν στήλην, *poſuit*; cum τὸ μνημεῖον. *paravit*. Ineditam Venetiis exſcripſi, quæ ſic clauditur: Μενοίτιος τοῖς γλυκυτάτοις συγγενέσι μνήμης χάριν Ἥρωας. *Menætius affines dulciſſimos & Heroes memoria gratia*, addendum, *hoc monumento donat*: melius tamen; *Menætius affinibus &c. memoriæ gratia*. Sponius (*h*) funerariam Διοδώρα χρηστὴ χαῖρε, ἢ ΣΥΓΕ, transfert, *Diodora bona, vale, & tace*: intelligendum puto, *Optima Diodora vale, & tu quoque viator*, vel *qui legis* (*i*): in Latina, *bene valeas qui legis*. Gualterius (*k*) Μινύραν Ἀρτέμωνος probe reddidit, *Minyram Artemonis filiam*: anceps eſt Cuperus (*l*) an reponi debeat *uxorem*, vel legi Ἀρτεμίδος, ſed fruſtra: Diodotus Minyram Sacerdotio functam, ſororem ex matre, Veneri Cœleſti commendat. Idem Cuperus Sponianam verſionem emendare aggreſſus, eamdem demum iterat (*m*), duobus tantum ſub finem verbis mutatis: at quidnam ſignificationis eruendum nobis ſit ex hac ſyntaxi: *Severi Alexandri, & Juliæ Mammeæ, Deo Soli, Aurelius Heron, Charite miniſtra conſecravit*. Verbum ἀνέθηκεν ab Aurelio Herone pendet: Ἱεροδουλία melius pro *ſacro miniſterio* ut Sponius, quam pro Ἱεροδούλῳ: forte erat in marmore ἱεροδουλίας χάριν, unde Sponius, *ſacri miniſterii cauſa*: ſententia

certe eſt, Heronem Serapidi, vel Severi & Juliæ ſimulacra in Templo, cui præſidebat, dedicaſſe, vel votum pro eorum ſalute obtuliſſe, ita ut intelligendum ſit ὑπὲρ Σωτηρίας, ut in alia ὑπὲρ ἑαυτοῦ εὐχὴν (*n*).

III. Augetur ſæpe mirum in modum Græcorum lapidum interpretandorum difficultas, quod verba in iis occurrant, aut a Scriptoribus minime adhibita, & Lexicis incomperta, aut ad novum quemdam, obſcurumve ſenſum detorta, itemque loquutiones novæ, & ſignificatione omnino ambigua phraſeologiæ. Pulcherrima inter Hierapytnios, & Prianſios, Cretæ populos, civitatis, & jurium omnium communicatio ita lecta eſt a Johanne Priczo, Reineſio, & Pridoaux (*o*) exinde adprobantibus: Θεὸς ἀγαθός. Ἀγαθῇ τύχῃ ᾗ ἐπὶ σωτηρία. ἐπὶ κοσμούντων ἐν Ἱεραπύτνῃ τῶν συνεπιστάντων τῷ Ἑρμαίῳ.... Vertitur ab eodem *Bonus Genius. Cum bona fortuna & ſalute. Coſmi magiſtratum cum Populo in Hierapytna gerentibus Hermæo.....* Ego quidem legerem; καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ Ἐπικοσμῶν. neque enim poſt primam precationis formulam alteram a contextu pariter ſeparatam ſubſequi puto, nec poſt ἐπὶ iterum ἐπὶ, nec σωτηρία cujuſnam non adpoſito: Ἐπικόσμων ut infra Κόσμοι: *cum bona fortuna* (ut ad literam exprimamus) *& ſalute Rectorum*. Prior formula reſpondet hodiernæ noſtræ, *in nomine Domini*; poſterior Romanæ illi ex hac Græca, ut opinor, *Salvis Dominis noſtris*, quam videre eſt in lapide Gruteriano (*p*). Sic initium Corcyrenſis Ἐπὶ σωτηρίᾳ Πρυτανεύοντος Ἀριστομένεος redderem, *Salvo Ariſtomeae regente* (*q*). Majorem creavit interpreti difficultatem inuſitata, quæ ſubſequitur, vox Ἐπίσας, quam propoſitioni copulans, *compoſitum* deinde *alibi nuſquam lectitatum* admiratus eſt, vertitque *eam Populo*, quod ibidem *ſtatum Democraticum nunni*, pro rato haberet. At legendum erat σὺν Ἐπάνω τοῖς, in ea ſiquidem civitate qui regimini præſiderent, ſic appellatos eſſe docet Gruteriana (*r*), in qua memorantur οἱ Ἐπάνω τοῖς Ἱεραπυτνίοις: qui vero inter illos præeminebat, Eponymus erat, ut ex noſtra diſcimus, & vere Ἐπάνω, quem Italice redderemus egregie, *il Sopratutti*; quapropter ea formula ſic eſt transferenda: *quod proſpere & feliciter cedat Epicoſmis Hierapyenæ Hermæo Superſtanti, & collegis*. Reineſius (*s*) Ἐπάνω *Univerſitatem* ſignificare docuit pari errore: ſic οἱ Ἐπίδαμοι ibidem male utrique interpretantur *cives*, cum indicentur *qui civibus præſunt* (*t*). Eodem pacto & infra: κοινωνίαν τὰν δικαιοσύναν ἐν σὺν Ἐπάνω τοῖ Καινῶν Κόσμοι. perperam transfertur ab utriſque, *Compenſanto ea cum populo communitatem Coſmi*: interpretor, *rem diſcutiant Coſmi Cænon Superſtans, & collega*. Eadem

(*a*) Gruter. pag. CCCXIV. n. I.
(*b*) Falconer. pag. 104.
(*c*) Oxonienſ. pag. LXX.
(*d*) Reineſ. Claſſ. II. n. XX. pag. 366.
(*e*) Gruter. pag. MXC. n. 4. 6. 7. 8.
(*f*) Gruter. pag. CCCXVI. n. 2. & CCCXVII. n. I.
(*g*) Oxonienſ. pag. LXXXIII.
(*h*) Sponius pag. 337.
(*i*) Gruter. pag. DCLXXXIV. 2. v. 8.
(*k*) Gualter. pag. XLIX.

(*l*) In Harp. pag. 127.
(*m*) Cuperus pag. 153.
(*n*) Sponius pag. 340.
(*o*) Oxonienſ. pag. CXVI.
(*p*) Pag. CCLXXXVI. 7.
(*q*) Diar. Italic. pag. 418.
(*r*) Gruter. pag. DV. 2.
(*s*) Reineſius Claſſ. VII. in not. ad Inſcript. XX. pag. 498. lin. 36.
(*t*) Oxonienſ. pag. CXX.

prorſus formula in Epictetæ lapide noſtro : Ἐπὶ Ἐφόρων τῶν περὶ Φοιβοτέλη *Sub Ephoris Phœbotele, & collegis*. Eodem fere in Reineſiana, Διὰ Ἐφόρων τῶν περὶ Μ. Αὐρήλιον, ubi pugnat vir doctus, explicandum, *Ephoro M. Aurelio curante*. ſed caſtigatius, *Ephoris curantibus M. Aurelio & collegis*. Occurrit in Athleticis hæc loquutio : Συνόδος τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα : (*a*) reddi ſolet, *qui circa Herculem, ad Herculem habitantium, qui ad Herculis ædem habitant, qui ſunt apud Herculem* : aptius redderetur, *Synodus Athletarum Herculeorum*, ſive *ſectatorum Herculis* : ita οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται. (*b*) *Bacchici*, ſive *ſcenici Artifices*, non *qui circa Bacchum*. Hiſtriones ſunt Baccho dicati, & in ejuſdem feſtis adhibiti. In præclaro Cretenſi monumento (*c*) Ἐπὶ κοσμίων, vel Ἐπ' Κοσμῶν τῶν περὶ Φιλόμβροτον τὸν Εὐθυμάχω ἀγαθᾷ τύχᾳ δέδοχθαι. interpres : *Philombroto Eutymachi filio magiſtratum gerente. Quod &c.* redderem : *Sub Coſmis Philombroto Eutymachi filio, & collegis, quod bene vertat, decretum eſt*.

Difficultatem interpretandorum lapidum nullum magis ex Græcis monumentis omnibus teſtatur, ac comprobat, quam Epictetæ noſtrum ; præter nova verba Ἀρτυτὴρ, Ἐπίσπορος. Πάρεκα. loca in eo ſunt, quæ ſatis extricare vix liceat. Gruteriana (*d*) verſio ſæpe deflectit. Col. I. τᾶς θυγατρὸς Ἐπιτελείας τᾶς Φοίνικος, *filia Epitleta Phœnicis* : eo loco valent, *Epitelia filia ſua, & Phœnicis*. *Heroia* Latine vix intelligitur : *Heroum monumenta*. Καταθέσθαι, *aliquid reponere* : eſt *depoſito dare*. Καὶ ἐς ἄλλα χωρία ἐξουσίαν ἔχοντας. ὅσοις ἀρκέοντας τὰς ὑποθήκας. *dent tales, qui & ipſi in alia prædia poteſtatem habeant, aut ſufficientes hypothecas* : reponit Scaliger (*e*) in Corrigendis ; *locato prædiis ſatis ſubſignatis* : ego vero, *& in alia prædia poteſtatem habeant ratas hypothecas exhibentes*. Ubi *cohabitantes his feminis*, dicerem, *conjugio junctas*. Ubi, *convenire omnes a cœnu ad primum acceſſum, & Muſarum & Phœnices*, ſubſtitue, *& primo poculo libare omnes in convivio Muſis & Phœnici* : quod illuſtratur præclare e conſuetudine etiamnum vigente apud Græcos Sinopenſes in conviviis funebribus ; quiſpiam ſcilicet e conſanguineis antequam primo bibat, vini guttas aliquot affundit terræ, velut in defuncti ſuffragium quoddam, ut narrabat mihi optimus Panagiotes meus, Sinopenſis. Οἶνον ξενικόν. *vinum hoſpitale* ; forte intelligendum de *peregrino*, regione illa minus probatum ferente. Initio columnæ quintæ nimium aberratur : redderem : *his autem annis qui Artyterum aget, redditum univerſitati provenientem adminiſtrans, conventui exhibeat, ac pro illo fidejuſſorem recipiat ab electis ſub idoneis agrorum hypothecis* : in eadem pro iis, *ejus tamen loco nihilominus ſit, cui eo menſe ſacrificium facere conveniebat, mactetque debitam pro ſe hoſtiam. Ipſe vero Structor quandocumque ei, quem ſors eo menſe &c.* ſubſtituerem : *Miniſter ipſe ſuſcipiat omnino, & ſacrificium peragat ad ſe pertinens : Artyterus autem Miniſtro, cui non erogavit, drachmas debebit* CL. *&c.* Extrema verba, *per modum interdicti*, quid ſibi velint ? Græca, δι᾽ ἀπολόγου. *rationes reddens* : eodem ſenſu ἀπολογισμὸς apud Heſychium. In Agrigentina ποιεῖν τὰν ἔξοδον διὰ τῶν ἀπολόγων Vandalius (*f*) : *reddunt ſummam per Rationarios*, apparet ex præcedentibus intelligendum eſſe, *expenſas in rationario ſignent, mettuno a uſtita* : in Corcyrenſi (*g*), τὸ δὲ γεγραμμένον ἀνάλωμα ταμίᾳ δόμεν, *expenſa computationem Quæſtori tradere* : ibi *penuario damus* ; at ſanciunt, ut ab aliis detur, & Dorice infinitivi eſt modi. Plura non perſequar, cum in *Muſeo Veronenſi* novam ex integro verſionem propoſiturus ſim : nec tamen a Grutero allata, & Venetiis primum volanti pagellæ credita, ita eſt improbanda, ut cum Scaligero *una litura* abrogandam putem (*h*) : multa ſatis implexa feliciter ab illo, quicumque fuerit, interprete enodata ſunt ; multamque promeruit laudem, qui tam lubricum, & anceps vadum tentavit primus, & decurrit. Scaligero autem quam impropere ceſſura res fuerit novam translationem aggredienti, emendationes teſtantur ab eo in *Corrigendis* propoſitæ (*i*). Cavetur ab Epicteta, ne quis Muſeum alienare poſſit τρόπῳ μηθενί, μήτε παρευρέσει μηδεμιᾷ. recte interpres, *ullo modo, aut quacumque adinventione* ; τέχνῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδὲ μιᾷ, ut loquitur Demoſthenes (a), *arte, aut machinatione nulla* : corrigit Scaliger, *malo peculatu, dolo malo*, cum peculatus nihil hic ad rem, eſt enim pecuniæ publicæ ſurreptio : συναγέσθω ἐν τῷ Μουσείῳ καθ᾽ ἕκαστον ἔτος ἐν μηνὶ Δελφινίῳ = ἁμέρας τρεῖς ἀποδείξας ἐπιμηνίους ἐξ αὐτῶν. Scaliger, *cogatur in Muſeo menſe Delphinio triduum = creatis ex eorum corpore menſtruis miniſtris* : imo vero, *cogatur in Muſeo quotannis menſe Delphinio = trium dierum ſacrificulos ea pecunia conſtituens* : & ipſe ſiquidem fallitur nihil minus ac vetus interpres, qui ἐπιμηνίους vertit, *qui menſtruatim*, & ἐπιμήνια menſtrua *ſollemnitas*, & ἐπιμηνιεύειν *menſe ſuo miniſtraverit*, cum nulla in his habeatur menſis ſignificatio ; annua enim erat inſtituta ſollemnitas, diſciturque ex lapide, hæc vocabula ſacrorum antiſtites generatim, & ſacras epulas, ac ſacrificia etiam, quæ menſtrua non eſſent, interdum ſignificare, ut optime annotavit Seldenus (*l*). Italicam ejuſdem monumenti verſionem duobus abhinc annis edidimus libello inſertam *Traduttori Italiani* : ea quoque nunc diſplicet in uno loco. *Pag.* XCIII. εἰ κα μή τις, *benchè &c.* ita & anterior verſio, *etiamſi* ; at ſententia in contrarium abducitur ; reddendum *niſi quis*. Ubi, *miniſtri per lui*,

(*a*) Gruter. pag. CCCXV. n. 9. Falconet. pag. 78. Sponius pag 361. Lalena pag. 100.
(*b*) Cap. Herp. pag. 287.
(*c*) Diar. Ital. pag 72.
(*d*) Gruter. pag. CCXVI.
(*e*) Scaliger pag. CCCVII.

(*f*) Vandal. pag 764.
(*g*) Diar. Ital. pag. 421.
(*h*) Gruter. Corrig. pag. CCCVII.
(*i*) Pag. CCCVII.
(*k*) In Neæram
(*l*) Oxonienſ. pag. XXXII.

lui, corrige (*a*), *miniſterium ex ſe peragat*; deinde : *e nelle proceſſioni cammini il primo* : ita tranſtuli, quod in ſcabro marmore προόδων legi mihi videretur. Pomparum modum apud Ethnicos Plutarchus in Arato pulchre deſcribit, & Sponianum marmor in Itinerario (*b*) : adde ejuſdem omnino generis fragmentum Venetum, in quo quid inſtituta cognatorum ſodalitas ΕΠΙ ΤΗΝ ΠΟΜΠΗΝ deferre deberet (*c*), & quomodo *in duos ordines diviſi* procedere qui aderant, præſcribebatur πομπέτω δὲ μέρη τὰ δύο τάγματα: verumtamen cum lapidem denuo, & alia lucis refractione inſpexerim, deprehendi Π··ΘΟΔΩΝ. lego ergo, ἐκ κωμωιδῶν ἀπὸ τᾶν ποθόδων (Dorice pro προσόδων) πρᾶτος, & verſioni meæ antiquam, *ſumatque de proventibus primus*, antepono. In eodem libello de inſignis documenti verſione me pluribus locis ſubdubitare monui, quorum aliquot hic indicabo; Italicam autem verſionem conſulere ne pigeat. Ἑκάστακις εἰς ἐνιαυτόν, *ſingulis vicibus in anno* (*d*) : verterem, *quotannis* : Heſychius & Suidas eadem ſignificatione ἑκάστοτε. Ὡς δὲ καὶ φέροντες τοκίζεσθαι μνᾶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, *uſque ad uſuram dcatur* : imo, *cum vero ab uſuris reddita fuerint*, CLXXX. *minæ*. In Fabrettiano lapide (*e*) relinquuntur Reipublicæ HS XII. ut ad XL. *uſuris perducerentur*. Ἀποστειλάτω ἁ πόλις ἐπὶ τὰν τῶν τεχνιτᾶν μίσθωσιν, *mittat urbs ad ſolvendum operariorum mercedem*, quod iterum recurrit *pag.* 416. meam quoque interpretationem, *mandi per la mercede degli operatori*, hic repelle : vertendum erat, *mittat ad ſcenicos artifices pretio conducendos*; exinde ἀφ᾽ ὧ. *a quo tempore*, intelligendum, a qua conductione, *dal che* : ſic *pag.* 417. μισθώσω δὲ τὼς τεχνίτας, ἀφ᾽ ὧ κ᾽ ἀρχὰ γίνεται καὶ ἕτερον ἐνιαυτόν, intelligendum non eſt, *alterius, ac ſubſequentis anni initium ducatur*, ſed quod & ſubſequentibus annis ἀπὸ τῶ μισθῶ τὼς τεχνίτας a ſcenicis artificibus (non operis) *conducendis*, aut eam ſollemnitatem exordiri deberent : Καὶ μὴ ἀποστείλῃ ἁ πόλις ἐπὶ τὼς τεχνίτας (*f*), *neque urbs, quæ confacta ſunt, miſerit ad operarios* : ſententia eſt, *neque civitas ad hiſtriones arceſſendos mittat*. Μὴ μισθώσαιτο, *mercedem non ſolvat* : imo *mercede non conducat*. Ἢ εἰς ἄλλοτι καταχρήσαιτο τὸ ἀργύριον (*g*). *neque in alios uſus argentum hujuſmodi deputetur* : aliquanto propius, *vel ad alios uſus civitas pecunia abutatur*; negant enim particula eo loco ſenſum invertit (*h*). Ubi de præconibus, *dies quinque ad currus ſtabunt*, prædicationem quinque vicibus faciendam in loco, qui a Curribus denominaretur, innui puto; in Fabrettiano marmore (*i*), *ad Quadrigam fori vinarii*. *Pag.* 416. δυνατοὶ ἐόντες, *cum re familiari valeant*, redde, *cum poſſint*, quod non ab eorum re familiari pendebat, ſed ne διὰ πόλεμον, aut alio impedimento ἀδύνατον fieret, ut antea excipitur. Εἰ δὲ ἐκδανείσαντες μὴ ἂν πράξωντι τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸν τόκον, *quod ſi ii, qui pacto ſænore argentum acceperant*, *ſummam pecuniæ, & uſuram ejuſdem non confecerint* : multum quidem hoc loco diverſus abit interpres; transfer, *at ſi poſtquam ſæneraverint, ſænus, & ſortem non exigent*. Ἐπεὶ δὲ κα φέροντες τοκίζεσθαι μνᾶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, *cum autem revoluto tempore prædicta centum octoginta minæ annuam ſænus produxerint* : immane quantum diſcrepat! in Senatus conſulto, quo acceptatur donatio, de CLXXX. minis nondum mentio habita erat, ſed de oblatarum CXX. forte; nec ſenſus eſt, *cum minæ* CLXXX. *ſænus pepererint*, ſed, *cum a minarum* CXX. *ſænore ſumma minarum* CLXXX. *conficietur*; ſimplex autem tranſlatio : *poſtquam minæ* CLXXX. *ex uſura provenerint* : ſequi debet, *illæ quoque*, non *aliaque*. Ἀποστειλάντω οἱ ἄρχοντες, *Adminiſtratores* : non hic tres illi veniunt ad pecuniæ adminiſtrationem electi, ſed publici Archontes. Alia alibi attigimus, vel Italico libello perſequuti ſumus. In confeſſo eſſe oportet, nullum omnino in hac lingua genus monumentorum magis obſcurum, & ad interpretandum operoſius eſſe priſcis Actis, & documentis, quorum aliquot unice e lapidibus adhuc eruere nobis licet; cum ob idiotiſſimos locorum, tum ob ſcribatum implexas formulas, & intercilas, ut his etiam temporibus videmus, ſententias.

IV. At quarumcumque fere Inſcriptionum Græcarum quam arduum ſit mentem prorſus aſſequi, & apta verſione explicare, id præcipue comprobat, quod ſi qui recentiori ætate verſiones priores emendare ſunt aggreſſi, vel novas procudere, multo magis ſæpe deviarunt, & multo minus laudabiles protulerunt. Poſtremi, qui data opera in hoc eruditionis genus incubuerit, quædam exempla ſubjiciam. Melitenſium decretum ex ænea tabula Maffejana Gruterus (*k*) vulgavit, cui lemma quodammodo ſic præfigitur : Ὑπὲρ Προξενίας καὶ Εὐεργεσίας Δημητρίου. vertitur *De hoſpitio, ac beneficentia Demetrio* : Gualterius (*l*), *& benevolentia* : obſcure uterque, nec ſatis apte : at Vandalius tertium transferens (*m*) *Super hoſpitali amicitia acquiſita, & ob beneſacta Demetrio*. Quid hæc ſignificant, qui cohærent inter ſe, & quid arguet Lector in ſubjecto Senatus conſulto contineri? Dictionem εὐεργεσίας nemo hic recte explicabit, qui latentem ellipſin probe non intelligat. Convertere oportet : *De Hoſpitio publico, & beneficentiæ præconio*, ſeu *Beneficorum jure, Demetrio conceſſo* : apparet infra, ubi a Senatu Populoque decernitur, Πρόξενον εἶναι, καὶ Εὐεργέτην τοῦ Δήμου τῶν Μελιταίων ut Demetrius ſit *Hoſpes publicus, & inter publicos Beneſactores recenſeatur*. In eadem : *quoniam Demetrius* ὅτι ὑπάρχει τοῖς δὲ δημοσίοις ἡμῶν πράγμασι καὶ ἐπὶ ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν παραίτιος ἀγαθῶν πολλῶν γεγένηται : verſiones veteres, *benevolus extitit publicis negotiis noſtris, & civium cuique auctor commodi ſæpe numero fuit* : Vandalius : *etiam in Curia civium noſtrorum ſapius, ut illis bene eſſet, cauſa extitit* : quam implexius, & quam

(*a*) Oxon. pag. XCVIII.
(*b*) Tom. I. pag. 283.
(*c*) Diar. Ital. pag. 74.
(*d*) Diar. Ital. pag. 412.
(*e*) Pag. 644.
(*f*) Pag. 413.
(*g*) Pag. 414.
(*h*) Pag. 415.
(*i*) Pag. 731.
(*k*) Gruter. pag. CCCC. n. 8.
(*l*) Gualter. pag. 63.
(*m*) Vandal. pag. 768.

quam intempeſtive advocata Curia! Conſimilem formulam alibi vertens adjecit de ſuo *circa fœdus*, cum de fœdere nemo hiſceret (*a*); & σπυδῆς ἐθὲν ἐνλείπον ἐν πᾶσι τοῖς ἀξιωμένοις, interpretatus eſt, *nihil circa cunctoc*, qui digni *eſſent*, *omittens*, cum ſonent potius, *circa ſingula*, *quæ rogarctur*, *ſtudium non prætermittens*. In Melitenſi etiam expletiva κα pro κ videtur admirari, cum Doricos quoſque lapides frequenter inſideat. Agrigentinæ conſociæ poſt Gruterum & Gualterium tertiam pariter verſionem conſlavit (*b*); at *Philonic filio* in ipſo ingreſſu deſideratur: ἔδοξε τῷ Ἁλίῳ, *placuit Heliaco conſeſſui*; repone, *placuit Populo*, ut in anterioribus; Ἁλίασμα *Heliaci conſeſſus decretum*, repone, *Concilii*; Ἁλίας enim nomine populi conventum Siculi indigitabant; ut ex hac ipſa; ἔδοξε τῷ Ἁλίῳ, καὶ τῷ Συγκλήτῳ, *Senatui & populo*: ita & apud Byzantios, ut ex Demoſthene *de Corona*; ἐν τῷ Ἁλίῳ ἔλεξεν: idem ſonat ac Ἐκκλησία, ut, Heſychius docet: Ἐκκλησίαν vero male alibi pro Senatu accipit (*c*). Sub finem τῷ Συνεδρίῳ παντὸς, optime anteriores, *omnes qui in Concilio erant*, non ipſe optime, *omnec Synedri*. Novam item verſionem Porphyreticæ Inſcriptionis noſtræ adornans (*d*) τούς τε τῷ Ἑρμῇ καὶ Ἡρακλεῖ τεθειμένους ὑπὲρ τῦ Βασιλέως γυμνικοὺς ἀγῶνας, reddidit, *& certamina Mercurio & Baccho in Regic honorem*. Quo tantum diverſus abis? Gruteriano (*e*) ſiquidem præeunte interprete, *gymnici ludi* ibi memorantur *pro Imperatoris ſalute Mercurio, & Herculi dicati*. Ὑπὲρ τῦ νέου reddit *in loco iſto*, cum pertineat ad ſuperiorem ſententiam; *erga hunc locum*: ubi priſcus interpres *in Album referre*, corrumpit ipſe Latinam loquutionem ſubrogans, *depone in album*. Ibidem Προσαξιοῦσαι δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ΘΚ L ἔτι γυμνασιαρχῆσαι, διότι τῦτο πράξας ἔσαι πᾶσι τοῖς Ἀλειφομένοις κεχαρισμένος, Latine ſic profert: *honorarique illum amplius Gymnaſiarcha munere in annum* XXIX. *quoniam ſi id fecerit, omnibus unctis gratus & accepcus erit*: cum ſententia ſit: *ipſum vero ut & anno* XXIX. *præeſſe Gymnaſio velit*, rogare; *quandoquidem id præſtans Aliptis omnibus gratificabitur*, Sponianam alibi tranſlationem repaſtinans (*f*) διαμονὴν, hoc eſt *incolumitatem*, interpretatur *proſperitatem*, propius accedente Sponii *perennitate*: ponit *ipſius domus*, ubi ſcribendum *domus eorum*: ad illa καὶ ὡς χρηματίζω (ſic lapis) Ἀλεξανδρεὺς φιλόσοφος, quæ reddit Sponius, *& veluci oraculi reſponſum dans*, (*g*) Vandalius in ancipiti eſt: mihi is locus ſic explicatur: *& ut vocor*, *Philoſophus Alexandrinus*. Diodorus Libro I. Πτολεμαῖος ὁ νέος Διόνυσος χρηματίζων, *Ptolemanc novus Bacchus nuncupatuc*. Rurſus Ἀρχιερεὺς τῦ Καθηγεμόνος Διονύσου διὰ βίου, *Pontifex Bacchi Ductorc ad vitam*; potius, *Pontifex perpetuus Bacchi Præceptoris*: Deinde: ἐπαγγειλάμενος τὸν Διόνυσον ἀνανεώσασθαι, Sponius (*h*), *exorſus Bacchum honorat*; Vandalius magis devius; *exorſus Bacchum ornare cantu*: legitur in ipſo lapide ἐπαγγειλάμενος, *pollicitus*; ſequentem phraſin accipiunt utrique, & cum ipſis Reineſius (*i*) quoque, de ſcenicis ludis in Bacchi honorem editis: mihi veriſimilius videtur, intelligi de Bacchi templo inſtaurato: tribus rationibus, ut ſic opiner, inducor; quod ἀνανεώσασθαι magis ad renovandi, & reficiendi ſignificationem videatur accedere, quam ad honorandi, vel celebrandi: quod ſubſequatur paulo poſt, ἐτέλεσα δὲ ὡς ἐπηγγειλάμην τὸν Διόνυσον, ubi ἐπιτελέσας non additur; durum autem nimis eſſet, ac novum, ut etiam ἐτέλεσα τὸν Διόνυσον *Baccham perfeci*, explicandum eſſet, *Bacchi ludos edidi*: quod ejuſmodi reticentia, ubi de ludis agitur, non ſit uſitata, familiaris autem ubi de Templis; nam & apud Romanos *ad Bacchi*, *ad Herculis*, ſonat *ad ædem Bacchi*, *ad Templum Herculis*; noſtra etiam lingua *S. Pietro*, *S. Giovanni* his dicatas Eccleſias ſignificant. Vertendum ergo *pollicitus Bacchi Templum reficere*, deinde, *Bacchi ædem perfeci ſicut promiſeram*: videtur autem id Templum ad ſcenicorum Artificum Synodum ſpectaſſe, cujus Trypho noſter Sacerdos eſſet, ut ipſa docet Inſcriptio: quapropter de Collegiorum, ac Sodalitatum more Præſides ejus temporis, nempe Ἄρχων, Γραμματεὺς, & Νομοδείκτης recitantur; neque enim cum Vandalio de *Archonte eorum ludorum* intelligo, cum Archon feſti alicujus nuſpiam auditus ſit, ſed de Archonte ejus Synodi. Involuta etiam multum eſt, & quibuſdam autographi verbis præteritis, alterius Sponianæ verſionis emendatio, quamvis cauſas ſubdat (*k*), ob quas *ita vertere ſubſtituit*: illa pariter τῶν ἐν Λυδίᾳ Σαρδιανῶν, quæ recte Sponius *Sardibus in Lydia*, mirifica transformatione ſubvertit (*l*), *in Lydia, quæ ad Sardianos ſpectabat*: Εὐφροσύνου ἱερονικῶν Πολυνίκου Β. Sponius, ſtatuam *dedicante Euphroſyno Polyncho ſecundum* explicat ipſe de *Sacerdote Dei tutelaris*, quod minus placet: ſed ad alia progrediendum.

V. Sicuti ad antiquos Scriptores intelligendos, interpretandoſque linguæ & Grammaticæ peritia neutiquam ſufficit, ſed rerum, hiſtoriarum, veterumque inſtitutorum notitia inſuper requiritur, ita & multo magis in Inſcriptionibus explicandis accidit, quæ paucis & conciſis verbis multa ſæpe indicant, ac præclara. Ea propter labare perpetuo, & ceſpirandi periculo exponi neceſſe eſt, quicumque Græcis antiquitatibus, Atticis præſertim, non apprime excuſſis, Inſcriptiones Græcas transferendas ſuſcipit: exemplis aliquot rem comprobabo. Quod antiquarum nationum politicum regimen, intimamque notitiam perquirenti confeſtim occurrit, diviſio eſt populi univerſi in partes, quas Romani Tribus dixere; Græci φυλάς. Athenienſis Reſpublica quatuor primitus, exinde decem Tribubus componebatur; duæ poſtea additæ, & Hadria-

(*a*) Vandal. pag. 744.
(*b*) Idem pag. 764.
(*c*) Idem pag. 483.
(*d*) Idem pag. 592.
(*e*) Gruter. pag. CCCXXVII.
(*f*) Spon. pag. 261.

(*g*) Sect. II. in princip.
(*h*) Miſcellan. Erudit. Antiquit. pag. 370.
(*i*) Claſſ. III. pag. 314.
(*k*) Pag. 618.
(*l*) Pag. 243.

Hadriani tempore decima tertia. Attica ergo tota cum ipſa urbe in regiones duodecim, poſtremo tredecim partita erat; at hoc peculiare habuit floridiſſima, quamvis arctis concluſa finibus, Provincia, ut cum Tribus quævis, ſeu quævis extra urbem regio plura contineret oppida, vel inſignes pagos, & quævis intra urbem plures civium multitudine refertos vicos, oppidula iſta, & vici novam quædam ſeorſim Communia conſtituerent, quorum ſingula ad univerſæ Reipublicæ adminiſtrationem homines conferebant, appellabanturque Δῆμοι *Populi*. Hinc ut Romani cives Tribum profiteri ſolebant, ſic Athenienſes Populum, ut non in lapidibus tantum, ſed & apud Scriptores paſſim obſervare eſt: at imprime apud Athenienſes diſtabant, & primum tamquam pars a toto, Tribus & Populi, cum plures Populos quælibet Tribus complecteretur; deinde tamquam Hiſtoricum, & mere Politicum nomen a Geographico, vel Topographico, cum adjectus Populus velut peculiarem civis cujuſque patriam, & natale ſolum, ſive ipſum domicilii locum indicaret. Confuſa hæc tamen ut plurimum, & permixta a viris doctis reperias, non quod rem ignorarent, ſed quod ad animum, ut puto, non revocaverint. Montfauconius in Palæographia laudat (*a*) Sponii *recenſionem* CLXXIV. *Tribuum Atticarum*, cum Tribus Atticæ a tam immodico numero nimium quantum abeſſent. Vandalius ad Eurychidis marmor, nunc juris noſtri, docet (*b*) *Athmorum Tribum Atticam fuiſſe*, cum Δῆμος fuerit τῆς Κεκροπίδος φυλῆς, *Cecropidis Tribus Populus*, ut tradit Stephanus: alio loco Populus Oeneum & Myrinuſium reddit (*c*) *Thinaum*, & *ex Merimutta*. Reineſius ad Indicis caput XII. Tribus Romanas, & Græcorum φυλὰς promittens, XI. Atticæ Populos recenſet. Pag. 290. lin. 3. & 4 Κολλίδας, Στειριεῖς, Ἐλευσίνιος, Κηφισιεῖς *adpellationes a Tribubus* dicit eſſe, cum ſint Populorum nomina. Alibi commentitiam illuſtrare pergens (*d*), *Tribubus* Atticis, & *Sodalitiis*, *in qua nobiliſſimi quinque civium lecti*, accuſet Ανθεμίδας, Χυμαρίδας, Κοινίδας, quæ nec Tribus erant, nec Populi, ſed familiæ ac gentes. Cum vero tam magno numero ſint Populorum nomina, callere oportet ſingula, vel ſaltem cum lapides percurrimus, a loco, & a poſitu ignotæ dictionis ſuſpicari, & perquirere: Σαραπίωνος Κολλείδη vertit Seldenus (*e*) *Serapione Collidæ filio*, nec poſteriores emendant; verti debuerat, Statio *Serapionis filio Chollidenſi*, in tribu Leontide [Ægeidi adſignat Sponius (*f*)] Populus, ſi Stephano fides. Idem ad alium lapidem, vocem φλυία *Populum* connotantem, quid ſibi vellet, non intellexit; nec ideo tamen deterrima illa verba ſubjungi debuerant a neſcio quo: *cum Seldenus* (*g*) *ſe neſcire dicat, quid ſit* φλυία, *ignorantium ſuum hic etiam, ut ſolet ſæpe, in re manifeſtiſſima confitetur*: hæccine de illo, qui anteriori, & pene eadem pagina *magnus Seldenus* (*b*)? Nomen Κεραμεικὸν Patinus ad Smyrnæas *de publico ſepulchro* accepit, & δύο Κεραμεικοὺς *duo ſepulchra* tranſtulit, cum duo intelligendi eſſent eo nomine Populi Attici. Sponius ipſe, qui poſt Sigonium, & Meurſium tanto majori laude in Atticis Populis eruendis, atque intruſis deturbandis verſatus eſt, quanto eum decebat, qui non Scriptorum tantum, ſed & veterum Lapidum ſubſidio inſtructus eam provinciam ſuſciperet, rem videtur non animadvertiſſe ab hoc ſtudio præcipue hauriendum; nam cum Anticlea quædam in Athenienſi marmore Θηβαία dicatur (*i*), Populum profiteri, & non a Thebe aliqua externa, & celebriori, ſed ab Attica Stephano tantum memorata eam denominationem deſumere opinantur. At ſicuti apud Romanos feminis numquam Tribus adjicitur, ita Atticis mulieribus numquam Populus: me talem in genuina, & minime deformata Inſcriptione id reperire non memini. Sunt quidem mulierum monumenta Populum memorantia, quibus forte Sponius deceptus; at in patrem referas, vel maritum, ita ut exempli cauſa (*k*), Μελίτη Ἡλιοδώρου ἐκ Γαργηττίων non ſit intelligendum tamquam de ipſius Melites Populo, ſed de Heliodori: in Muſeo Ἐτοίμα Κυδήνορος ἐκ Βερενικιδῶν, intellige, *Etæma filia Cydenoris, qui ex Populo Berenicidarum*. Patet ex plurimis diſerte explicantibus: (*l*) Ἀριστονίκη Ἐλπίστου Ἀναγυρασίου θυγάτηρ, *Ariſtonica Helpiſti Anagyrenſis filia*. Μυῤῥίνη Θεοδώρου ἐκ Κεραμέων θυγάτηρ Πολυκράτου ἐκ Κεραμέων γυνή. *Myrrhina Theodori Ceramenſis filia, Polycrati Ceramenſis uxor* (*m*). Grut. *pag.* CV. Μεγίστη τῆς Ἀσκληπιάδου Ἁλαιέως θυγατρός, ſub *Megiſte* (nomen enim eſt, ut *Maxima* apud Romanos) *Aſclepiadis Halaenſis filia*. Cuperus (*n*) verba transferens, Ἁλαιέως non reddidit, & Græce in Ἁλαιεὺς mutavit, non recogitans, duos Halearum nomine Atticos Populos a Stephano deſcribi.

Quod Gentilium Theologiam non aſſequerentur, & rem eorum ſacram minus callerent, hallucinati ſunt plurimi Græcos lapides interpretantes. Ἀρχιερεία τῆς Ἀσίας ναῶν pulcherrimæ quædam Inſcriptiones memorant. Quicumque eas attigerunt, Sacerdotem totius Provinciæ Aſiæ intelligunt: Sponius (*o*) *Ponſife d' Aſie mineure*; totidem verbis Vandalius (*p*): Spanhemius (*q*) Ἀρχιέρειαν Ἀσίας ναοῦ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ accipit ac ſi ea mulier Sacerdos fuerit *communis Aſiæ Templi Dianæ Epheſiæ*. Ego nihilominus nullus dubito, Aſiæ nomine non locum, ubi Sacerdotio iſti fungerentur, ſed numen, cui miniſtrarent, in iis monumen-

(*a*) Pag. 149.
(*b*) Vandal. pag. 589.
(*c*) Pag. 484.
(*d*) Claſſ. 1. pag. 180. lin. 3.
(*e*) Oxonienſ. pag. LXXXIV.
(*f*) Itiner. Tom. III. pag. 218.
(*g*) Oxonienſ. pag. CCLXXI.
(*h*) Pag. CCXIV.

(*i*) Itiner. Tom. III. pag. 134.
(*k*) Itiner. Tom. III. pag. 104.
(*l*) Ibid. pag. 91.
(*m*) Cyriac. pag. 14.
(*n*) Cuper. Harp. pag. 138.
(*o*) Itiner. Tom. III. pag. 115.
(*p*) Pag. 235.
(*q*) Tom. I. pag. 574.

mentis ſignificari, ita ut reddi debeat, *Templorum Deæ Aſiæ Pontificem*. Patet primo, quod cum hæc Templa memorantur, niſi Aſia Dea ſit, nullius Dei nomen appareat, nec, cuinam ſacra eſſent, declaratur : quis autem in antiquitate tota *Sacerdotem Templorum* oſtendat, quorumnam Templorum, & cui numini dicatorum, neutiquam indicante monumento? neque enim Sacerdotes vagos, & cuivis ex Diis, ac in quovis Templo ſacra peragentes noverunt veteres. Quis pariter ſibi perſuaderi patiatur, Ἀσίας ναὸς *Dianæ Epheſiæ Templum* explicandum eſſe? Patet rurſus, quod cum hi Sacerdotes memorantur, Urbs aliqua ſemper adponatur, in qua Deæ Aſiæ Templa procurarent : *Templorum Aſiæ* τῶν ἐν Περγάμῳ, τῶν ἐν Λυδίᾳ Σάρδεσι ναῶν, τοῦ ἐν Ἐφέσῳ. *quæ Pergami ſunt, quæ Sardibus in Lydia, quod Epheſi eſt* : valde autem abſonum eſſet, ut qui in Aſia tota Pontificali poteſtate præditus eſſet, quod Vandalius urget acriter, unius tantum civitatis Templis præeſſet : ridicule pugnant hæc inter ſe; ea enim haberetur verborum ſententia : *Pontifex Templorum omnium, quæ in Aſia Minore, hoc eſt, in civitate Pergami*. Nihil ergo clarius quam Deæ Aſiæ Templa in iis marmoribus ſignificari, quod mirari minime debemus, cum Urbium, & Provinciarum apotheoſis aliis etiam monumentis conſtet. *Romæ & Auguſto* aræ plurimæ : Zenonem ἱέρεια Θεᾶς Ῥώμης *Sacerdotem Deæ Romæ* reperies apud Cyriacum (*a*), & Gruterum (*b*). HISTRIAE PANVM a Varo inchoatum, a Macrino perfectum, dedicatumque in *Monumentis Patavinis* legere eſt (*c*). Cur autem Aſia eo loco haberi non potuerit, quo anguſta Provincia Hiſtria habitam conſtat? Cur igitur aliqua dupliciter chimærica nomina, ex commentitiis Inſcriptionibus hauſta, ab Elenchis Deorum Gruteriano, Reineſiano, aliiſque detrahenda oſtenderim, Deam Aſiam ex genuinis deprompram libenti animo largior, ut ſubrogetur : quin cum plura ſint, quæ in Antiquariorum Cœlo in hoc Opere nomina deturbantur, plura quoque, ut eidem denovo inſerantur, excitare par eſt : quod ex ipſis, quibus nunc immoramur, Inſcriptionibus præſto; ea ſcilicet, Καὶ ἱέρειαν τῆς Μασσαλίας non interpretor ego cum Spanhemio (*d*), Sponio, Vandalio, *in urbe Maſſilia*; quomodo enim ea mulier Epheſi, & Maſſiliæ rei ſacræ vacare poterat? Cuperus (*e*) quid ea vox ſibi velit, neſcire ait, *niſi fuerit ſacerdos in urbe Maſſilia* : interpretor *Sacerdotem Deæ Maſſiliæ*, & comproho a perpetuo uſu priſcorum lapidum poſt ἱερείας numen ſubjungendi, cui miniſtrabat, non locum; quod non in Græcis tantum, ſed & in Latinis marmoribus obſervare eſt; nam *Sacerdos Romæ* non ſignificat *in Urbe Roma*, ſed *Deæ Romæ*, in Gruteriano (*f*), *Sacerdos Romæ & Salutis* : Maſſilienſis quiſpiam Patriæ ſuæ Templum Epheſi forte excitaverat, in quo Flavia ſacerdotis munere fungebatur. Rurſus in altera ſupra memorata (*g*), Καὶ Ἀρχιερέα τῆς Πατρίδος mihi pariter non explicantur, ac ſi in patria civitate ſacerdotium obierit, ſed quod etiam *Deæ Patriæ* fuerit ſacerdos major. In marmore (*) Muſei noſtri : Θεᾶς Πατρίας καὶ τῇ Πατρίδι. Apud Gruterum (*h*) : ἱερασάμενος τῇ Πατρίδι, non ἐν Πατρίδι.

Ad eamdem Inſcriptionem mera monſtra loquuti ſunt interpretes, quod diverſis, ſummiſque ſacerdotiis eodem tempore fungi non licuiſſe, niſi ex indulto, ignorarent : ſatius eſt ipſam præmittere. Ἡ Πατρὶς Μ. Αὐρ. Διάδοχον Ἱππικόν, τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ἀσίας ναῶν τῶν ἐν Περγάμῳ, καὶ Ἀρχιερέα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τῆς Πατρίδος, καὶ διὰ βίου Βουλάρχον, τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ θειοτάτου Αὐτοκράτορος Μ. Αὐρ. Σεουήρου Ἀντωνίνου Σεβαστοῦ συνάψαι τὰς Ἀρχιερωσύνας, τοῖς ὅλοις ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν φιλοτιμησάμενον ἐνδόξως καὶ μεγαλοφρόνως, ἄνδρα ἐπὶ ἤθει καὶ ἐπιεικείᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὴν Πατρίδα εὐνοίᾳ διαπρέποντα. Præclari hujus monumenti medium ſic transfert Sponius : (*i*) *honoré des charges du Pontificat, qu'il a données dans l'une & l'autre ville à des perſonnes intelligentes, qui s'en acquittent avec honneur & éclat*. Vandalii (*k*) verſionem integram accipe. *Patria honori M. Aurelii Diadochi Pontificis Aſiæ* (minoris) *Templorum, quæ nunc Pergami, & Pontificis eodem tempore Patriæ ſuæ, & ad vitam primi Conſiliarii, honorati a digniſſimo Imperatore M. Aurelio Severo Antonino Auguſto, quod glorioſe ac magnifice ſtuduerit injungere Archierosynas in ambabus civitatibus acutis, viris moribus, æquitate, ac bona in patriam voluntate eximie excellentis*. Explicationem addit, honores Diadochum conſequutum fuiſſe, quod Thyatiræ & Pergami ſacerdotes crearit eo munere dignos; ita ut quem in primo Inſcriptionis membro *Archiereum*, in ſecundo *Archiereorum* creatorem faciat. Nihil quidem ab Inſcriptionis ſententia remotius; quæ poſtquam duorum eodem tempore numinum primo ſacerdotio contra inſtitutum, & receptum morem functum eſſe Diadochum, præmiſiſſet, ſubdit, honorem & privilegium hocce, ut duo Sacerdotia ſimul adminiſtraret, ab Imperatore, hoc eſt, a Pontifice Maximo conſequutum eſſe. Ita ergo verti poteſt, *Patria honori M. Aurelii Diadochi, Equeſtris Ordinis, Sacerdotis primi Templorum Deæ Aſiæ, quæ Pergami ſunt, & eodem tempore Sacerdotis primi Deæ Patriæ, & perpetui Senatus Præſidis, qui a Sacratiſſimo Imperatore M. Aurelio Severo Antonino Auguſto id honoris obtinuit, ut duo prima Sacerdotia ſimul conjungeret, & glorioſe, ac magnifice in utraque civitate muneribus fungi ſtuduit*

(*a*) Cyriac. Anconit. pag. 2. Hoc anno 1763. edita ſunt Piſauri *Commentariorum Cyriaci Anconitani Nova Fragmenta* opera Ampliſs. ac Eruditiſs. Præſulis POMPEJI COMPAGNONII Epiſcopi Auxim. & Cingul. ab eoque dicata Clariſs. & Ampliſs. VIRIS Academ. Etruſc. Cortonenſium, optimeque illuſtrata ab Equit. Hannib. de Abatibus Oliverio VIRO Doctiſs.
(*b*) Gruter. pag. CV. n. 9.
(*c*) Lib. 1. Sect. 11.
(*d*) Spanhem. de Uſu Numiſm. Tom. 2. pag. 574.
(*e*) Cuper. Harp. pag. 287.
(*f*) Gruter. pag. CCCXII. a. 11.
(*g*) Itiner. Tom. III. pag. 114. Vandal. pag. 235.
(*) Editum in Muſeo Veron. a Clariſs. noſtro A. Veronæ 1749. pag. XXXIX.
(*h*) Gruter. CDLVIII. n. 1.
(*i*) Spon. Itiner. Tom. III. pag. 115.
(*k*) Vandal. pag. 235.

dsit, *viri tam moribus*, *tum æquitate*, *& amore erga patriam eximii*. Τοῖς ἤθεσι purum putum mendum eſſe, meo judicio protinus patet : ſententia eo loco habetur in honorariis Inſcriptionibus frequens, πολυτελεστάτῃ φιλοτιμήσατο, ut in Muſeo noſtro, πολλαῖς φιλοτιμίαις ἐπιδεδωκότα, ut apud Sponium (*a*) : forte erat in marmore ταῖς ἐπιδόσεσι φιλοτιμησάμενον *largitionibus ſtudioſe deditam*, vel quiddam ſimile; neque enim quidnam verbi lateat, divinare ſcio, ſed id probe ſcio, quicquid lateat, cum conſequentibus ſenſum conſtituere, non cum antecedentibus, ut viſum eſt prioribus interpretibus. Γυπικὸ (Sponius Hippici) Vandalius caute tranſiliit. Cum Libertus hic primitivo nomine Διάδοχος appellaretur, nec plus uno nomine Græci uti ſoleant, ni mendum ſubſit heic quoque, honoris cauſa Γυπικὸ addi puto, hoc eſt, in Equeſtrem Ordinem adſcito : in alia ἱππικὸς Ῥωμαίων (*b*). Nec inficior tamen, agnominis etiam loco haberi poſſe.

Binæ apud Sponium (*c*) Inſcriptiones hanc formulam præferunt μυηθεὶς ἀφ' ἑστίας : quam ab eodem minime intellectam docti viri Cuperus, Spanhemius, Vandalius explicare, atque illuſtrare aggreſſi ſunt, an feliciter admodum, haud ſcio. Caſtigatior inter hos Cuperus (*d*); at Suidæ auctoritatem ſtatim protulit, non animadvertens, ea verba Suidæ non eſſe, ſed Iſæi Oratoris quamvis nominatim non compellati, ut Lexicographo ſollenne eſt : deſiit autem concludens *clare patere*, *ἀφ' ἑστίας ſignificare tempus*, *vel aliud*, *a quo res quapiam incipiatur*; quæ definitio nec rem aperit, nec ſatis veritati conſonat. Spanhemius (*e*) perobſcuris, implexiſque periodis ad Porphyrium, & ad Themiſtium ſe transfert : loquutiones autem μυηθέντα, & μυηθῆναι ἀφ' ἑστίας Δήμητρι καὶ Κόρῃ ἀνέθηκε, interpretatur, *filium ac filiam*, *tamquam a Veſta*, *ſeu a domo initiatar Deabus Eleuſiniis conſecraunt*; additque inferius, intelligendum de conſecratione *ad miniſterium*, exemplo pueri illius Myſteriis traditi, & a Porphyrio memorati. Ubi peccatur primo, quod nulla ibi conſecratio ad miniſterium; non enim Nicoſtratum Senatus & Populus, nec Polycritum parentes, ſed eorum ſtatuas in Dearum Templo dedicant, ut ſatis conſtare arbitror ex iis, quæ de hac formula ſupra diſſerui : deinde quod *a Veſta*, *ſeu a domo* alternentur, ac ſi idem fere ea verba dicerent, cum tamen nihil diſparatum magis : poſtremo quod Latina Græcis obſcuriora ſint; nam *initiatas a Veſta*, & *initiatar a domo*, vel nullam prorſus, vel nimis ambiguam ſignificationem habent; neque enim Dea Veſta, vel domus quælibet, ſed homines initiabant : & qui Diis conſecrarentur, *Cereri*, exempli gratia, initiati dicebantur, non *a Cerere*, qua formula, qui Deorum ædes procurabant, efferebantur : locus item initiationis communi uſu loquendi indicabatur, *Romæ*, non *a Roma*. Adde, neque in Inſcriptionibus, neque in allatis a Spanhemio locis Deæ Veſtæ locum ullum eſſe, ita ut Iſæi, Porphyrii, Themiſtii, quas ſubdit verſiones, vel innuit, æque erroneæ ſint; nullus enim ibi *a Veſta initiatur*, neque *a Veſta puer*. Vandalius (*f*) hoc loco *a Veſta* recipit, & confirmat; non recipit eadem alacritate *puer*, quod & ſervi eo nomine veniant, & Poetæ, Philoſophi, Medici, nimirum τῶν ποιητῶν παῖδες &c. mirifico quidem acumine. Expoſitionem ſuam ab eodem ipſe quoque erroneo documento auſpicatur, nempe ἀφ' ἑστίας μυηθεῖσαν *Veſtæ Sacerdotem* fuiſſe, nec felicius hunc loquendi modum cum illis confert, οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, οἱ ἀπὸ ποιημάτων, nec quod a Veſta, & a Concordia dicerentur Æditui, ad initiatos formulam recte traducit. Ego quidem eam ſic transferrem; *initiatum domi*. Plurimi ſunt Scriptorum loci, quibus ea loquutio nihil aliud inferre conſtet, quam propriam domum, & tranſlate ſemetipſum, vel patrium ſolum. Suidas ſine ambagibus uno verbo rem declarat, ſed quod eruditi locum adſerentes prætererunt. Ἀφ' ἑστίας, ἀπὸ τῆς οἰκίας, ita ut ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι, quod habet Plato in Euryphrone in principio, nihil ſit aliud, quam *a domo* ſua incipere : ubi autem de initiatis ſermo eſt, non reddo *a domo*, ſed *domi*, ad ambiguitatem vitandam. Adultos in Templis inaugurari conſueviſſe, par eſt credere : ſed cum invenirentur inter Athenienſes, qui filios ſuos ab infantia Diis addicere geſtirent, tunc ſacra inchoatio domi peragebatur; quamobrem ad deſignandum, qui ab ea jam ætate ſacris addictus fuerat, *domi initiatum* enuntiabant. Iſti exinde pueri erant, quorum in re ſacra non unus uſus : docet Porphyrius quomodo in Eleuſiniis myſteriis numina placaret pro cunctis ὁ ἀφ' ἑστίας λεγόμενος Παῖς, *Puer*, *quem domi initiatum vocamus*, vel *cui a domo denominatio eſt*. Speciale autem Athenenſium privilegium ejuſmodi initiationem fuiſſe, Iſæus docet apud Harpocrationem, & Suidam.

Montfauconius in *Diario* (*g*) : Ἀρχιθεωρός τε ἀποδειχθεὶς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ (ſic in marmore, non υἱοῦ τε καὶ) τῶν ἄλλων συνθεωρῶν πάντα καλῶς καὶ πρεπόντως βραβεύσας, interpretatur : *& poſtquam ſpectaculorum quoque præfectus electus eſt*, *cum filio*, *cæteriſque collegis probe*, *& pro merito præmia diſtribuit* : quæ interpretatio magnopere aberrat; nulla enim hic præmiorum diſtributio, nulla ludorum præfectura. Mos erat, ut ad ſollemnes ludos ex regionibus pluribus ſollemniter, & publice mitterentur qui ſpectarent, quæ miſſio obſequium, vel benevolentiam teſtabatur; miſſi vocabantur Θεωροί. Harpocratio : Θεωροὶ μὲν τοι λέγονται οὐ μόνον οἱ θεαταὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς Θεοὺς πεμπόμενοι : *Theori dicuntur non ad ſpectandum tantum*, *ſed & ad Deos miſſi*. Dionyſius Halicarnaſſ. Ἔπεμψε γὰρ θεωροὺς εἰς τὴν Πανήγυριν ὁ Διονύσιος : *miſit enim Theoros Dionyſius ad ſollemnitatem*. Athenienſes, qui magno numero in Delo commorabantur, ut alio loco memorabimus, Theoros ſuos Athenas mitte-

(*a*) Spon. pag. 356.
(*b*) Reineſ. Claſ. V. pag. 357. n. VII.
(*c*) Spon. Itiner. Tom. III pag. 104. & 193.
(*d*) Cuper. Hom. Ap. pag. 297.

(*e*) Apud Vandalium pag. 401.
(*f*) Vandalius pag. 407.
(*g*) Montfaucon. pag. 43.

mittebant ad ſollemnia Panathenæa : hoc autem decreto Eubulum corona donant, cum quod publica munera optime geſſerit, tum præcipue quod *Architheonet electus, ſimul cum filio, & cum Theoris ceteris omnia præclare, ac, ut par erat, perageret*, & effecerit, ut ſodalitium Athenienſium, qui in Delo erant, corona in Panathenæis honoraretur.

De Regilla Herodis Attici conjuge hæc habet perceleberis Inſcriptio :

Θεαὶ δὲ μὲν οὐρανιῶναι
Τίειν, Δηοῖ νέῃ, Δηοῖ παλαιῇ.

ſic vertit Salmaſius (*a*) :

. . . . *dilecta Deabus*
Cælitolis, magnæ Cereri, Cererique minori.

Adnotat : *duæ Cereres hic nobis proponuntur, nova & antiqua : pronum eſt intelligere Cererem & Proſerpinam*. Verumtamen nec Cererem hic proponi puto, nec Proſerpinam, ſed Regillam *novæ Cereris*, & antiquæ, hoc eſt, *veræ Cereris* nomine donari. Novæ Veneris, Novi Bacchi, Novi Martis appellationibus aſſentatorum ingenio conflatis affluunt monumenta & Scriptores; honorari etiam a Cœlitibus Herodis conjugem tamquam veram Venerem, luſit Poeta, quod minime incongruum, & in Auguſtia feminis familiare; incongruum autem magnopere fuiſſet, Proſerpinam, Plutonis conjugem, Cœlicolam appellari. Cuperus in Harpocrate (*b*) Διὶ Ἡλίῳ vertit *Deo Soli* : præſtabat forte vertere *Jovi Soli*, ut vox Διὶ ſonat; nam apud Aſſyrios *eumdem Jovem, Solemque eſſe*, Macrobius (*c*) docet. Montfauconius in Diario (*d*) :

Παστοφόρος τε Θεᾶς Νειλωτίδος Εἴσιδος ἁγνῆς

vertit, *Et thalamifera Deæ Niliacæ Iſidis caſtæ*; ubi vertendum erat *Sacerdos*, vel *Paſtophora*; diſcimus enim ex Apulejo Lib. x. & xi. Paſtophoros Sacerdotes Iſidis fuiſſe, & diſcimus ex hoc lapide etiam feminis id Sacerdotii genus patuiſſe. Sic Δᾳδουχήσαντα Δήμητρι καὶ Κόρῃ δὶς, qui *Daduchi munere*, inter ſacros Cæſaris miniſtros præcipuo, bis erat functus, minus apte vertit Sponius (*e*) : *portant les flambeaux*.

In iis, quæ pertinent ad notationem temporis, non ita obvium aliquando eſt rectam tranſlationem conficere. Oxonienſium Epocharum marmor captam Trojam docet (*f*) μηνὸς Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ φθίνοντος : vertitur : *menſis Thargelionis die ſeptimo ante finem*; inculpatim, ſed minus proprie; perdoctus concivis meus Franciſcus Blanchinius (*g*), Summi Pontificis a cubiculo, eam Inſcriptionem Italice exhibens, explicationem addidit, *cioè nel dì 27. del meſe* : at cum Græci antiquitus menſes haberent tricenarios, tertiamque menſis partem numerarent retroverſus, incluſis terminis, ut in Kalendis Romanorum, cadentis ſeptimus in menſe pleno vigeſimus quartus dies eſt, in cavo, hoc eſt, qui diebus xxix. conſtabat, vigeſimus tertius. Dionyſius Halicar. Lib. i. captam dicit ejuſdem menſis ὀγδόῃ φθίνοντος *die octava deſinentis*, hoc eſt, xxiii. vel xxii. Apud Ariſtophanem in *Nubibus* obæratus ille dies computans : πέμπτῃ, τετρὰς, τρίτη, μετὰ ταύτην δευτέρα : ubi perperam interpres, quinta, quarta, tertia, ſecunda; ſignificant enim xxvi. xxvii. Latine vi. Kalendas, vii. viii. &c., & ſic deinceps. Scholiaſtes numeraſſe ait Athenienſes οὐ προστιθέντες, ἀλλ' ἀφαιροῦντες *non addentes, ſed detrahentes*, velut imitarentur τὰ τῆς Σελήνης φῶτα ὥσπερ μειούμενα, *Lunæ lumen pari modo deficiens*.

Reineſius (*h*) novam, & miram Epocham Meſſeniis attribuit a Romanorum dominatu, quæ anno Urbis inceperit dcvii., ob Inſcriptionem in Meſſeniæ arce, ut dicitur, repertam, in qua Ἐπὶ ἱερέως Κρεσφόντου ἔτους ΡΝΖ (*i*) *Sub Creſphonte Sacerdote anno* clvii. At dormitabat Vir doctus, cum antiquatam illo ævo a Peloponneſi urbe Olympiadum epocham credidit, & in ipſo ſervitutis exordio conſummatæ aſſentationis ingenio Meſſenios uſos. Aſiæ quidem civitatibus ſingulares, ac multiplices æras adhæſiſſe ſcimus, Græciæ non item : illæ etiam vel a Regum initiis, vel a libertate parta, vel a civitate inſtaurata deduci ſolebant; ab ingreſſu, & dominatione Romanorum perraro : id præſtitiſſe Samoſatenos ad Veſpaſianum ſibi demerendum, oſtendit immortalis Syriacarum Epocharum detector & illuſtrator (*k*), conſimile exemplum ante Imperatores, & Republica ſtante, proferetur nullum. Iſtæ peculiares Epochæ non niſi præmiſſo civitatis nomine conſignari ſolebant, ut ex nummis conſtat, quod hic omittitur. Quid vero ſibi velit Reineſiani lapidis ſupputatio, operæ pretium non eſt excutere, cum informe fragmentum ſit, quamvis ut abſoluta Inſcriptio afferatur, & ex ſchedis deſumptum, quapropter alicujus literæ permutatione, vel adjectione perquam facillime laborare poſſit : illud pro certo habeatur, nullam ibi publicam Epocham denotatam fuiſſe, ſed privatam quamdam, veluti a Synodo, aut Gymnaſio, aut Sacerdotio inſtituto : mirum autem eſt, crediſiſſe Reineſium, annuo Sacerdote enuntiato, tempus in eo lapide deſignari, velut Athenis ab Archonte, deinde aliam Epocham ſuperaddi.

Exiguum marmor Venetiis cuſtoditur in Grimanorum Cimeliarchio, in quo legitur ἐν τῷ ἐπὶ Διονυσίου τοῦ μετὰ Λυκίσκον Ἄρχοντος ἐνιαυτῷ : Gruteri (*l*) ſeu Velſeri interpretatio; *eo qui fuit Dionyſio poſt Lyciſcum Principe anno* : melius; *anno Archontis Dionyſii, qui poſt Lyciſcum* : ad Archontes

(*a*) Salmaſius pag. 92. n. 1.
(*b*) Cuperus pag. 153.
(*c*) Lib. 1. cap. xxiii.
(*d*) Montfauc. in Diar. pag. 361.
(*e*) Spon. Itiner. Tom. iii. pag. 100.
(*f*) Oxonienſ. pag. cxxv.
(*g*) *Storia univerſale con monumenti, e figurata con ſimboli degl' Antichi. In Roma* per Antonio de' Roſſi 1694. 104.
(*h*) Reineſ. Claſſ. v. pag. 387.
(*i*) Idem Claſſ. cit. pag. 388. n. xiii.
(*k*) Pag. 118.
(*l*) Gruter. pag. cccxii. n. 2.

tes ſiquidem homonymos diſtinguendos anterioris nomen adjungebatur. Decreti Agrigentinorum tres proſtant verſiones: ea tamen verba Ἁλίασμα ἐν ταῖς Δισμήνω Καρνείω ἐξηκότος πάντα, nemo adhuc intellexit. Gruterianus interpres (*a*), *decretum die ſexto vetere bimeſtris Apollonii exeuntis*: Scaliger ad Indicis caput IV. Δίμηνον inter menſium nomina recenſet; addit, ἤτοι ἐμβόλιμον, *hoc eſt, intercalarem*, nova, nec minori hallucinatione, deinde, Συρακουσίων, cum Inſcriptio ad Agrigentinos ſpectet. Gualterius (*b*), *decretum die bimeſtris Carnei exeuntis omnino*. Vandalius (*c*) demum, *factum ſexta bimeſtris Carnei jam exeuntis*; & in *Commentario pro embolimo* habet, vel pro menſe ſecundo. Falluntur una omnes. Græcarum civitatum regimen a Tribubus ſibi invicem ſuccedentibus adminiſtrabatur, quæ cum vel menſis unius ſpatio, vel duorum, vel plurium gubernarent, in totidem temporis periodos, in publicis decretis enuntiandas annus dividebatur. Diſcitur ex hoc Marmore, ſingulis bimenſibus mutari conſueviſſe Prytanes Agrigentinos; quamobrem allata verba ſignificant, *Decretum Bimenſis Sexti, Carneo exeunte*, vel *Carnei menſis die extrema*; præſidente, ut ibidem, Tribu Hylleorum, & *praeunte*, ſeu *verba faciente* (non *Prætore*) Diocle. Gelæ, pariter in Sicilia, decretum ſuo loco emittam continens Ἁλίασμα τᾶς δευτέρας Ἑξαμήνου Καρνείω τριακάδι, *Decretum Semenſis ſecundi, die Carnei menſis trigeſima*.

Smyrnenſes in Oxonienſi profitentur (*d*), aſſenſiſſe Syriæ Regem Seleucum τὸ ἱερὸν τῆς Στρατονικίδος Ἀφροδίτης ἄσυλον εἶναι, καὶ τὴν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον. vertitur: *Fanum Veneris Stratonicidis inſpoliatum fore, & eorum item urbem ſacrum, & inſpoliatum*: ubi *Aſylum* utrobique ſubſtituas, quo jure fruens locus, fiebat τηρητὴς τῶν ἱκετῶν *ſupplices tuens*, ut Suidas loquitur, & *inviolatos præſtabat omnes*, ut Livius (*e*) de Deli Templo, & Inſula. Hermiæ Antiocheno, poſteriſque ejus publico Senatus conſulto immunitates, & privilegia irrogantur multa; inter cetera, ut Senatum, & populi Concilium ingrediantur, πρώτοι μετὰ τὰ ἱερά. transfert Vandalius (*f*) *primi poſt ſacrificia facta*: transferendum videtur, *primi poſt rem ſacram adminiſtrantes*. Significationem mutant vocabula pro argumento: ἐφήβευε Ἀντώνιος redditur apud Gruterum (*g*), *pubeſcebat Antonius*, apud Oxonienſes (*h*), *Ephebus factus erat*, apud Vandalium (*i*), *erat inter Ephebos*; at cum de Gymnaſio agatur, reddendum *Ephebis præſidebat*. Aliptes intelligi ſolet qui palæſtritas ungit: Cicero Epiſtola ad Lentulum Aliptem dicit Magiſtrum ludi: in Sponiana ἀλείψαντα λαμπρῶς, καὶ πολυδαπάνως, ubi videtur accipi pro Agonotheta (*k*) *Aliptis munere ſplendide, & magnifice functum*. Vocem Ἀλείψαντα Sponius in verſione ſua prætermittit. Vandalius *pag.* 717. reddit *unctorem egit*; deinde explicat, quod ſuo ſumptu oleum ſuppeditarit, *minime avare, aut ſordide, ſed ſplendide, ac ſumptuoſe, atque incomparabili modo unctionem curans*. At eo loco ſignificari puto munerarium, qui palæſtræ ſpectaculum edidit; neque enim diceretur ἀλείψαντα λαμπρῶς, καὶ πολυδαπάνως de eo, qui oleum tantummodo ſuppeditaſſet. Conſimilis eſt phraſis, cum dicimus, *non c' è chi apparecchi meglio*, ad ſignificandum, *non c' è chi faccia miglior tavola*, a præparatione ſcilicet rem indicantes. τῶν Διπλῶν apud eumdem Sponium redditur *duplicium*, ubi melius *Diplomatum*. Idem (*l*) Μινυᾶν Ὀρχομενίων, ut legendum videtur ὤκει τὰν πόλιν, explicat: *Minyam Orchomenum cepit civitatem*; explicarem *Minyarum Orchomeniorum*, hoc eſt, Thebem, a duobus Regibus ita dictam. In eadem τὰν πόλιν οἰκίζει, transfert *habitavit*, ubi potius *condidit*: credibile eſt haberi in marmore ᾤκισε, ut antea οἴκισε.

Minime prætereundum, ad Græcas Inſcriptiones interpretandas non Attica tantum antiquitate opus eſſe, ſed & Romana; de Romanis enim hominibus, Magiſtratibus, inſtitutis agunt ſæpiſſime. Patinus *Tiberii Claudii Quirina inſcriptionem* vocat, quæ Ti. Claudium Κυρείνα, hoc eſt, e Quirina tribu [non *Cyrena*, ut vertitur apud Gruterum (*m*)] memorat; & ad illam Τι. Κλαύδιον Τι. υἱὸν Κυρείνα adnotat (*n*), *Quid ni hic Quirina prænomen Tiberii acceperit a ſuo patrono?* ubi pariter cognomen putat, & putat libertum, quem, ni mea me fallit obſervatio, patris adjectum nomen, libertum non eſſe, indicat; & Græcos libertos nomen patroni ex adulatione ſumpſiſſe arbitratur, cum in manumiſſione libertis quibuſcumque Romanum nomen per dominum imponeretur apud Cenſores. Montfauconius in Palæographia (*o*) ἡγέμονα Λεγίωνος ά. Ἀθηνᾶς interpretatur: *Legionis primæ Athenienſis*; at cum inter Legiones Romanas *Athenienſis* fuerit nulla, transferre oportet *Legionis I. Minerviæ*, cujus plures lapides, & Spartianus mentionem faciunt. Coi apud Sponium (*p*) honorant Victorem τὸν κράτιστον Ἔπαρχον Βεικλῶν ἡγέμονα, καὶ Δουκηνάριον Σαρωνίας τῆς ἐπὶ πάσαν θάλασσαν ἡγησάμενον μετ' ἐξουσίας σιδήρου. Latine ſic transfert: *potentiſſimum Præpoſitum Vehiculorum Ducem, & Ducem Saronia ſuper univerſo mari, cum poteſtate ferri*. Transferendum: *optimum Præſidem, vehiculorum, ſeu curſus publici, Præpoſitum Ducenarium*............ *qui præfuit cum poteſtate gladii*. De Ducenariis alibi verba faciemus. Plura explicatu difficilia in illa etiam Sponiana (*q*) ubi Ἐπίτροπον τοῦ Σεβάστου Λιβιανῆς: interpretatur, *Procuratorem Auguſti arca Liviana*, ſuſpicans Liviæ Auguſti conjugis theſaurum intelligi: mirum quidem, cum in ea Inſcri-

(*a*) Gruter. pag. CDI.
(*b*) Gualter. pag. 62.
(*c*) Vandal. pag. 764.
(*d*) Oxonienſ. pag. VI.
(*e*) T. Livius Lib. XLIV.
(*f*) Vandal. pag. 745.
(*g*) Gruter. pag. CCCXVII. n. 3. lin. 7.
(*h*) Oxonienſ. pag. LXXXV.
(*i*) Vandal. pag. 587.
(*k*) Pag. 142.
(*l*) Pag. 47.
(*m*) Gruter. pag. MXCIV. n. 5.
(*n*) Ad Smyrn. pag. 434.
(*o*) Palæograph. pag. 162.
(*p*) Spon. pag. 337.
(*q*) Pag. 112.

Inſcriptiona alarum Flaviatum, & Divi Antonini mentio habeatur. Qui vocem ἀρχῆς recipiat Latino vocabulo (*Quaſtor arca publica* apud Gruterum) *Procuratorem Fiſci Africani* interpretari poſſit, ut Fiſci Aſiatici habetur in aliis. Getulorum & Numidarum alis hic idam præfuit (*a*). Qui malit legere ἀρχῇ, *Procuratorem Auguſti in Provincia Lybia* intelligat; Præfectus Libyæ, & Libyæ Proconſul in Gruteriaña (*b*), ſed carminibus compacta. Militaria nomina ſequuntur, quibus ambigue Romanorum alæ, cohortes, turmæ, & illarum præfecti ſignificantur: mendia res magis involvitur; ſed de hac Inſcriptione alio loco: illorum felicitatem invideo, qui ab his nodis ne minimum quidem turbantur; ſed hujuſmodi inſcriptionibus libros ſuos magnifice decorantes, quid ſibi velint, & quomodo transferendæ ſint, nihil memorant, ac ſi in aperto aſſent, & hominibus etiam de trivio paterent: ſic hanc ipſam affert Vandalius (*c*), & allata, progreditur.

VI. Eniti etiam debemus, ut Græca Inſcriptionum verba aptioribus, quam fieri poſſit, vocabulis repræſentemus. Κτίσται multoties appellantur, qui civitates beneficiis affecerunt, & honorariis monumentis coluntur: reddi ſolet *conditor*, quo videtur ſignificari qui a ſolo fecit. *Conditorem Ancyræ* Gajanum vocat Montfauconius (*d*), qui certe haud condiderat. Κτίστης τῆς οἰκουμένης dicitur Trajanus in Gruterianis (*e*): non converterem *conditor orbis terrarum*, ſed *Reſtitutor orbis*, ut in Latino Valeriani numiſmate (*f*). Uno quidem in lapide, nec tamen inculpato, & ab interpolationis ſuſpicione immuni, *Aquilejenſium reſtitutor, & conditor:* ſed ut ut ſit, laudabilius erit nobis, minime ancipiti vocabulo uti. Boni ominis formula ἀγαθῇ τύχῃ, (*g*) non *bona fortuna*, ut aliquando redditur (*h*), ſed *feliciter*, *quod felix fauſtum*, *bona fortuna ſit*, ut Donatus ad Terentium; Chriſtiani, *in Dei nomine*: eum qui *bonum factum* apud Gruterum vertit, Suetonius tueri videtur in Vitellio, ſed minus arridet. Σύμβιος redditur ut plurimum *contubernalis*, in *Corrigendis* Scaligerianis, *compar*; cum ſit conjux. Oxon. *pag.* CCLXXIII. ζῶν κατεσκεύασεν ἑαυτῷ καὶ τῷ συμβίῳ, *dum vixit, præparavit ſibi et contubernali ſuo*; melius, *vivens conſtruxit ſibi & marito*. Sollemne verbum χαῖρε in ſepulcralibus ſæpe exprimunt *Salve*: ita Montfauconius ut plurimum. Virgilius (*i*):

> .....*Salve æternum mihi, maxime Palla,*
> *Æternumque vale* . . . .

hoc ultimum adhibendum: Xiphilinus (*k*) τῷ ἰδίῳ προσφθέγματι Χαῖρε, Suetonius (*l*), *mane ſalvere, veſperi valere*. Servius ad Æneid. VI. *Ter clamitabant qui requiem defunctis deprecabantur, vale vale vale*. Σορὸς, *ſepulchrum*, vel *monumentum* verti non debet, ſed *loculus*, quorum multi in monumento uno (*m*): ἐπεὶ βούλεται τεθῆναι εἰς τὸ μνημεῖον, δίχα σορὸν ἑαυτῷ θέλοντα μόνῳ. *ſi velit in monumento condi, arca ſibi poſita condatur ſola*. Oxon. *pag.* CCCVI. σορὸς προκοννησίας vertitur, *ſepulcrum loricatum*; vertendum, *arcam Proconneſio marmore*: contra *pag.* CXXX. τὸ θωράκιον, *deinde* τὴν καμάραν, *Thoracium, & camaram*; aptius, *hunc loricatum locum, & fornicem*. Activa præteriti temporis participia, quibus carent Latini, participiis non exprimuntur fideliter: ἀγωνοθετήσαντα Gruterianus interpres (*n*), *agonalium principatum exercentem*, loco, *qui ludis præfuit*: ἀποχαρισάμενον Patinus *donatus Senatui*, loco *qui dedit* (*o*): Sponius Στρατηγὸν *militiæ Ducem* facit etiam, ubi civilis Prætor eſt. Ἀδριανεῖον Gruterus (*p*), & Gualterius (*q*) *Adrianeum*, pro *fanum Adriani*: hallucinatur Samuel Priſcus in *Lexico Antiquitatum Romanarum* explicans *ſepulcrum Adriani*. Προεδρίας Vandalius (*r*) *jus præſidentiæ*, pro *prærogativa loci*. Ἐπιφανέστατον Καίσαρα Oxonienſes *illuſtriſſimo*, Romana formula *Nobiliſſimo Cæſari*. Magiſtratuum nomina ut plurimum retinenda; nam ſi Latine transformantur, vix agnoſcuntur. Cornelius Nepos, Spartianus, Cicero ipſe de Fato *Archontis* vocabulo uſi ſunt. Ὑπάτοις in Diario Italico (*s*) *Conſulibus*, ſunt quibus videatur cum Romanis confundi: Dionyſius Hal. (*t*) ὕπατον vocari apud Græcos quicquid præcellens, & ſummum eſt, docet. Πρεσβεύσαντα κατὰ Θεὸν Ἀντωνῖνον, in Palæographia (*u*) *functum Legati munere ſub Deo Antonino*; melius *Legatione geſta ad Divum Antoninum*: in eadem Inſcriptione τὸ κοινὸν τῶν Γαλατῶν, *communis Galatarum cœtus*; aptius, *Commune Galatarum*, ut loquitur Cicero. Eruenda ſcilicet, ubicumque locus datur, ex ipſis antiquis Scriptoribus interpretatio. M. Tullius, exempli gratia, Philippica IX. Senatus Conſultum integrum recitat, ubi ſollennia verba decerpi poſſunt: contra Vertem de translatione vocabuli Σωτὴρ agit, & Latina voce reddi non poſſe affirmat, ea vis eſt aſſentatorio nomini. Στεφανηφόρος quomodo reddi debeat, Dionyſius Halicarnaſſenſis docet (*x*): τοῖς καλουμένοις ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων Φλάμισιν: *iis, quos Græci Stephanephoros, Romani Flamines vocant*. *Munerarium* pro Ἀγωνοθέτην *Auguſtus primus dixit*, ut e Quintiliano (*y*).

VII.

(*a*) Gruter. pag. MLXXV. n. 9.
(*b*) Idem pag. CCCLXI. n. 3.
(*c*) Vandal. pag. 305.
(*d*) Palæogr. pag. 161.
(*e*) Gruter. pag. MLXXXIV. n. 9. lin. 8.
(*f*) Apud Spanhem. de Præſt. & Uſu Numiſm. Tom. II. pag. 626.
(*g*) Oxonienſ. pag. XLVII.
(*h*) Gruter. pag. CCCXV. n. 9. & 10.
(*i*) Virgil. Æneid. Lib. XI. V. 97.
(*k*) In Hade.
(*l*) In Galba.
(*m*) Oxonienſ. pag. XXIV.
(*n*) Apud Gruter. pag. MXCI. n. 4.
(*o*) Pag. CDLII.
(*p*) Gruter. pag. CCX. n. 57. & 58.
(*q*) Gualter. pag. 28.
(*r*) Pag. 745. Antonius Vand-Dale *Diſſertationes IX. edidit Antiquitatibus, quin & marmoribus cum Romanis, tum potiſſimum Græcis illuſtrandis inſervientes cum figuris. Amſtelodami* apud Salomonem Schouten 1743. in 4. ut vocant.
(*s*) Diar. Italic. pag. 75.
(*t*) Dionyſius Halicarnaſſ. Lib. IV.
(*u*) Montfauc. Palæograph. Græca. Pariſiis 1708. in fol. fig.
(*x*) Dionyſius Halicarnaſſ. Lib. II.
(*y*) Lib. VIII. cap. III.

VII. Cum non deſuerint qui Græcas Inſcriptiones vel adnotationibus adjectis, vel Diſſertationibus inſtitutis augerent, exponerent, illuſtrarent, manca quodammodo, & imperfecta videri poſſit Ars Critica noſtra, niſi & de his ſermonem habeat: breviſſimum tamen; nam multa, quæ huc referri poſſent, tradidimus jam, vel ſaltem adumbravimus, cum de verſionibus ageremus: ut plurimum ſcilicet ideo quis exponendo peccat, & in erroneos commentarios diffunditur, ac fallaces moles ſuperſtruit, quia dictionum, aut ſententiæ vim non ſit aſſequutus, quod e tranſlatione jam elucet; ita ut ubi de Græcis monumentis agitur, optimum quandoque illuſtrationis genus ſit optima, & inculpata verſio.

Qui inſcriptos lapides illuſtrandos, & commentariis exornandos ſuſcipit, onus ſibi imponit, & omnia detegendi, atque indicandi, quæ, velut in nucleo, in iis continentur, ac ferme occultantur ad religionem veterum, Reſpublicas, leges, mores, ritus eruendos, atque intime pernoſcendos. At contigit aliquando, ut præclariora expoſitoribus effugiant, qui obvia tantummodo perſequentes ac trita, difficillimos nodos declinant. Putes aliquando id ſolum a quibuſdam ſibi propoſitum fuiſſe, ut quam plurimos Auctorum locos congererent, etiamſi non omnino ad rem. Alii ſunt, qui Inſcriptionum ſarragine adnotationes impleant, vel Diſſertationes ſuas, inutili quidem pompa, & levi negotio, cum e libris ubicumque expoſitis tranſcribantur: Gruterianas, & Sponianas Patinus, & Vandalius multoties turmatim, integraſque recitant, & cumulant utilitate perquam exigua, neceſſitate nulla. Diverſi etiam generis lucubrationibus ſunt qui prulixas, vulgataſque Inſcriptiones, occaſione leviter arrepta, ſæpe intermiſcere geſtiant, cum duobus ex illis, vel tribus deſumptis verbis propoſito ſuo ſatisſacere abunde poſſent: quos tamen hujuſmodi monumentorum pretium, & gratia vel commendat, vel excuſat. Methodum præcipue, & perſpicuitatem niti debent ut conſequantur res hujuſmodi pertractantes; nam qui iis virtutibus carent, hiſce amœnitatibus venuſtatem omnem, ac dulcedinem detrahunt, ita ut præ obſcuritate, ac multarum rerum commixtione, faſtidiant lectores ſæpe ſæpius, & rejiciant, quæ cæteroquin ſumma cum voluptate perlegerent. Prolixos excurſus frequenter videas, e quibus ad propoſitum vix ſe recipiant, id demum minime extricantes; nam ab una ſe in illam, & ab illa in aliam, antequam quicquam ſtatuerint, declinant, adeoque involvunt ſeſe, ut multo difficilius ſit, quid de obſcuris locis ipſi ſenſerint, quam illos ipſos intelligere.

Præſto ne ſint apud viros doctos Vandalium, Spanhemium, Cuperum, hujuſmodi exempla, alii judicent: judicent etiam, num apud eoſdem, & Reineſium, alioſve quoſdam externos Scriptores augeatur aliquando obſcuritas ex peculiari quodam linguæ Latinæ uſu, quo hyperbatis, ſyntaxi, loquutionibus ex alienis linguis petitis interdum utentes, quid ſignificare velint, non ita in promptu eſt pernoſcere.

Ponderandum eſt quicquid traditur, & multoties ad incudem revocandum; facillime enim hallucinari poſſumus, & in perardua antiquitatis inveſtigatione decipi, doctrinamque fallacem emittere. Putavit Sponius, antiquam Geographiam civitate auxiſſe ea verba Deliacæ Inſcriptionis τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ſic illuſtrans (*a*): *Populus Athenienſium, qui hic memoratur, non eſt Athenarum Atticarum, ſed oppidi in Delo, cui Athenæ novæ nomen erat; quod incognitum fuiſſe miror Jo. Harduino*. Hujus oppidi *teſtes* citat *præter lapides Stephanum* (*b*) Ὀλυμπιεῖον τόπος ἐν Δήλῳ δηνητίσαντος Ἀθηναίοις χρήμασιν Ἀδριανοῦ. Νέας Ἀθήνας Ἀδριανάς ἐκάλεσαν (*). Multo fortius hoc Stephani loco videtur idem docere Gruterianum Decretum (*c*) (*) τῶν Ἀθηναίων τῶν ἐν Δήλῳ, in quo (**) ἀιδέχθαι τῇ βουλῇ, & a Senatu (***) εἰς τὸν δῆμον referri debebat. Nihilominus poſt rem longa perquiſitione diſcuſſam, nullam hoc nomine civitatem in Delo inſula extitiſſe, mihi conſtitutum eſt. Stephani verba, ædificium ab Athenienſibus Adriani pecunia ibi excitatum *Olympicum* fuiſſe, declarant, quo nomine ludis, ac certaminibus locus aptus ſignificari potius videtur, quam civitas: eum quoque τόπον vocat ἐν Δήλῳ, qua appellatione civitates is Auctor non indicat: ſibi tamen parum conſtare, & civitatem innuere videri poſſit, cum ſubdit; τὸ ἔδαφος Ὀλυμπιεῖς; at Stephano Stephanum oppono, qui civitates Athenarum nomine, ubicumque fuerint, multo ſtudio perquirens, octo numero recenſet, hiſque χωρίον *oppidulum*, ſeu pagum ſuperaddit in ponto Euxino: quo loco Deliacas Athenas accuratus Scriptor minime prætermiſiſſet. Sponiana Inſcriptio nihil ad hoc confert; Decretum enim eſt *Synodi*, ſeu τοῦ κοινοῦ τῶν Τυρίων ἐμπόρων καὶ ναυκλήρων *mercatorum & nautarum ex Tyro* Deli commorantium, quo coronatur Patro ob legationem *ad Senatum Populumque Athenienſem* ſuſceptam, navigatione ære ſuo peracta, ut quidquam obtineret in ſodalium commodum: quo ſatis patet, ad Athenas Atticas miſſum fuiſſe eo tempore, quo in Athenienſium ditione Delos erat. Gruteriana (*d*), quæ in veſtibulo Venetæ Bibliothecæ integerrima cuſtoditur, Decretum continet Communis, ſive Synodi Athenienſium in eadem inſula vel mercimonii cauſa, ut Tyrii ſupraſcripti, vel ob celebris Templi cuſtodiam, vel alia de cauſa degentium: quibus maxima habitatorum pars continebatur; ut diſcimus e Pauſania: Hæ vero ſodalitates Reipublicæ more, & ad Patriæ ſuæ imaginem regebantur, ut etiamnum fieri ſolet: quapropter coi-

(*a*) Sponius pag. 345.
(*b*) In verb. Ὀλυμπ. in Theſ. Græc. Linguæ excuſo ab Henrico Stephano Anno 1582. in IV. Volum. in fol.
(*) Ὀλυμπιεῖον . . . *locus eſt apud Delum, quem, quum Athenienſes Adriani ſumptibus ædificaſſent, novas Athenas Adrianas appellarunt.*

(*c*) Gruter. pag. CCCCV.
(*) V. 12.
(**) V. 23. & 24.
(***) V. 30.
(*d*) Apud Gruter. pag. CDV. de qua ſupra.

bant rite, ſacerdotes ſibi præficiebant, propria ſacra, & ſui juris templa curabant, præſides ſibi deligebant, & varia officia pro tempore, Senatumque βουλὴν definitum adminiſtrantium collegium appellabant, omnium autem conventum τὸν δῆμον: hinc ad calcem hujus Plebiſciti pompa quadam Ἡ βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος: quamvis de civitate minime intelligi pateat, ex eo quod, ut Decretum ratum ſit, Athenas pro confirmatione oporteat mittere, quod nec a colonis, nec a ſubditis civitatibus erga Metropoles præſtabatur: pateatque adhuc magis, quod quibuſcumque in eo Decreto memorantur, Populus Atticus adjicitur, quo evidenter appareant Athenienſes in Attica, non in Delo nati. Confirmant hanc ſententiam Oxonienſes lapides, quos ſiſtunt Ἀθηναίων καὶ Ῥωμαίων καὶ τῶν ἄλλων ξένων οἱ κατοικοῦντες καὶ παρεπιδημοῦντες ἐν Δήλῳ, (*a*) *Athenienſes & Romani, & advenæ ceteri degentes in Delo, vel advenientes*: καὶ Ῥωμαίων pariter legendum vix ambigo in illo Ἀθηναίων κ.. .... οἱ κατοικοῦντες ἐν Δήλῳ, καὶ οἱ ἔμποροι καὶ ναύκληροι. (*b*) quamvis Δηλίων manifeſto errore ſuppleant, nec adeo melius Σαμίων Reineſius (*c*). Tam hi Athenienſes ex Athenis Deliacis, quam Romani ex Deliaca Roma. Vandalius Diſſ. vi. Athenienſes Delios vocatos hircocervum ſtatuit.

Cum Inſcriptiones explanantur; & hiſtorica ab iis lumina mutuamur, caveamus oportet, ne a nominibus decipiamur; plurimos enim invexit errores homonymia, ut etiam admonuerunt Hiſtorici, Herodotus Lib. v., Plutarchus in Ariſtide, aliique. Veterum Scriptorum, & monumentorum lectione exercitus conjicit quidem non ſolum inſcriptorum lapidum ætatem, & aliunde notas oſtendet, qui in iis occurrunt; veruntamen ſunt, qui meras conjecturas tamquam certiſſimos Hiſtoriæ canones haberi velint, & ita ex nomine arguant, ac ſi idem nominis innumeris hominibus non fuiſſet. Alcmanum in lapide cum quidam legeret, celebris Poetæ monumentum ſtatim arbitratus eſt. Aphroditam Begerus (*d*) videt, eamdem ſtatim putat ac Gruterianam (*); in Dionyſium quemdam incidit Sponius, pro Siculo rege haberi poſſe judicat (*e*). Minus incongrue L. Egnatium Victorem Lollianum τὸν ῥήτορα, qui honoratur ἀντὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν Ἀθηνῶν, *ob Athenarum curam*, quam geſſerat, pro Lolliano Sophiſta habere poterat, cujus vitam ſcribit Philoſtratus; perperam certe interpretatur *Orateur des Atheniens* (*f*). At nemo Reineſio felicior, qui ab hominis, vel mulieris nomine, quo patre geniti, qua educati patria, quibus avis illuſtres, qua arte clari, confeſtim recitat, nihil ambigens, nihil hæſitans. Κλαυδία Νικήτου inter multa nomina forte occurrit: commentatur iſte (*g*), *Niceta Rhetoris Smyrnai ſive conjugem, ſive filiam* eſſe; ac ſi nullum alium Smyrna Nicetam tulerit, & quamvis in ancipiti ſit, num marmor ad Smyrnam ſpectet. Ad Claudii Agathemeri Medici, uxoriſque Myrtales monumentum (*h*): *Agathemerus is ipſe eſt, quem Probus in vita Perſii ſecundum editores vocat Agathemeram, Medicum Lacedæmonium, Cornuti philoſophi Stoici auditorem*. Ad *C. Julii Laconis* Εὐρυκλέους *filii* Inſcriptionem, hiſtoriam Euryclis Lacedæmoniorum Principis pertexit (*i*), nihil ambigens illum ipſum deſignare. E Smyrna marmor adveniſſe colligit e Claudii Rufini Cartoriani nomine, inter Quæſtoris collegas recenſiti, quod is innotuerit nobis e Severi numiſmate, in quo Κλαύδιος Ῥουφῖνος Σοφιστὴς Σμυρναίων Στρατηγός, diverſitatem cognominis nihil morans; Σοφιστὴς enim pro cognomine accipio. Explicari in ea Inſcriptione mallem vocem Σαγαρίτου; nam Sagarim fluvium novimus, Sagarim urbem non novimus: nomen ne eſt patris pro τοῦ præpoſito υἱοῦ, ſicut infra intelligendum videtur Κλ. Ῥουφῖνος Καρτεριανὸς Ἑρμογένης Ζωσίμου *Zoſimi filius*? νέα certe aliquid inſueti præfert; non enim νέος, ſed νεώτερος addi ſolet, cum a ſeniori homonymo diſtinguitur. Nominibus ergo ne plus juſto fidamus.

Caute etiam pronunciandum de lapidum ætate: Græca plebiſcita, ſive Senatusconſulta ante Romanorum imperium putantur ſculpta, incerto ſæpe judicio; nam & ſub Romanis eadem Reipublicæ facies in quam pluribus Græcorum civitatibus perſtitit. Gruterianum (*k*), exempli gratia, antea memoratum liberam Græciam videtur ab omni parte indicare, niſi ſacrificia ὑπὲρ Ῥωμαίων in tranſcurſu memorarentur. Quod ſpectat nomina, miratus etiam ſum non ſemel, de Romanis nominibus Græcis ſæpe ſæpius impoſitis neminem rationem habuiſſe, vel Tractatum inſtituiſſe; docendi enim videbamur, unde ſit, quod cognomen quoque Romanum deprehendamus haud infrequenter, nullo Græcitatis indicio appoſito.

Patinus ad Smyrnæas *L. Murdium Heraclam* fuiſſe docet (*l*) *ex Heraclidarum genere*: ibidem alios plures Romano nomine, ac prænomine, cognomine autem Græco memorans, Romanos putat, & e Murdiorum gente, quamobrem tradit *Murdios variis nobilitatos cognominibus* fuiſſe: cum omnibus pateat, Murdiorum ſervos libertate donatos ibi deſignari, & ea cognomina a Murdiis numquam adhibita. Quæ tamen etiamſi omnino abſurda, tolerabiliora ſunt iis, quæ ad illam Arringhii de Gordiano Galliæ nuncio commentatur Reineſius, ad Galli Cæſaris Eunuchum mirifice Inſcriptionem transferens. De fundis militaribus, agris limitaneis, & vetuſtiſſima Feudorum natura Oxonienſis explanator (*m*) verba facit ob κλήρων ἱππικῶν in Magneſiorum fœdere memora-

(*a*) Oxonienſ. pag. cccı.
(*b*) Pag. ccLxx. & Reineſ. Claſſ. 1. n. Lv.
(*c*) Reineſ. pag. 104. in princip.
(*d*) *Spicileg. Antiquitatis, ſive variarum ex Antiquitate Elegantiarum* Coloniæ Brandeburgicæ 1692. in fol. ad pag. 114. n. xxxvı.
(*) Pag. DCCLVI. n. 6.
(*e*) Itiner. Tom. III. pag. 88.
(*f*) Idem Tom. cit. pag. 18.
(*g*) Reineſ. in Not. ad Inſcript. LXIII. Cl. II. pag. 288. in princip.
(*h*) Idem cl. XI. n. VI. pag. 610.
(*i*) Idem cl. VI. n. CXX. pag. 457.
(*k*) Gruter. pag. ccccv.
(*l*) Patinus pag. 232.
(*m*) Oxonien. pag. 22.

moratum; at falli opinor: non enim militibus, ſed quibuſcumque ceteris Magneſiæ incolis agri portio adſignanda erat; nec iis temporibus, aut regionibus allata Codicis, & Scriptorum loca adaptari poſſunt. Illorum ergo verborum explicationem a Plutarcho peto, & pro terræ quantitate ac menſura ἱππικὸν accipio; ita enim in Solone: *ἱππικὸν διάστημα τεττάρων ἦν σταδίων, prædium equeſtre quatuor ſtadiorum erat.*

Nullam quidem antiquitatis partem tanto ſtudio, ac contentione excuſſerunt, atque exornarunt, qui in antiquis monumentis verſati ſunt, ac rem ſacram, & religionem gentium: teſtantur magno numero, & ingenti mole volumina & lucubrationes, huic, vel illi in hac materia nodo explicando, adornatæ. Cum tamen de Diis agant ut plurimum, & quomodo ſub diverſis ſæpe nominibus lateant, inveſtigent, eorumque notitiam prodant: id videtur mihi peccari ſolere, quod eorum genealogiam, hiſtoriam, cultum aſſeveranter, & indubie proponant, ac ſi Theologia mythica, velut apud Chriſtianos Catholica, una fuiſſet, & conſtans, atque ab eodem auctoritatis principio ita præfinita, ut tamquam ſolidum quid, & determinatum pertractari poſſit. Oſtendam autem in Muſeo Veronenſi, arbitrariam fuiſſe, atque errabundam, adeo ut quod heterodoxorum ſectis videmus eveniſſe, pro regionibus, temporibus, hominumque ingeniis diverſimode habitam, ac multiformiter traditam conſtet, perpetuiſque mutationibus, ac ſibi invicem contrariis fabulatoribus involutam. At vellem ego minus multa de Diis diſputata fuiſſent ab Eruditis Viris, aliquanto autem plura de Sacerdotum initiatione, conditionibus: quæ tractationes ad præclariſſimas inveſtigationes multum conducerent, & origines remotiſſimas magno cum eruditionis, tum veræ religionis emolumento nobis detegerent. Horum quædam ſpeciatim attigit Vandalius, & e Græcis Inſcriptionibus eruere profeſſus eſt: veruntamen aberravit non ſemel mirum in modum, quod ut a crimine uno diſcantur omnes, curſim oſtendam ab iis, quæ de Pontificatu Maximo, & de Provinciarum primis Sacerdotibus fuſe tradit, ac docet: quo etiam conſtet, non ſemper lapidarios Criticos minutis, levibuſque diſputationibus concluſos, atque illigatos eſſe.

Auctor iſte ſecunda & tertia Diſſertatione, quæ ſunt de Pontifice Maximo, & de Ἀρχιερεῦσι Provinciarum, duo præcipue ſtatuit: unum, Summos apud Chriſtianos Pontifices ſequioribus ſeculis injuria & perperam eam dignitatem Imperatoribus ademiſſe; diſtraxiſſe ſiquidem, quæ in Chriſtiana quoque religione ſeparari minime debeant, ſicuti apud Gentiles ut plurimum erant conjuncta: alterum, habuiſſe veteres Metropolitanos Pontifices, qui totius Provinciæ ſacris præeſſent, nomine a Provincia ſumpto, *Aſiarcha*, *Lyciarcha*, *Bithynarcha &c.* Chriſtianoſque Epiſcopos Metropolitanos originem ab iis traxiſſe. Primum quidem difficile dictu, magis ne falſum, an ridiculum ſit: nam ex hac doctrina cum Cæſarem videamus in nummis, & marmoribus, ac Imperatores alios velatos, atque Pontifices ſacrificia Diis peragentes, Chriſtianos quoque Imperatores ſacerdotales veſtes ut induant, ad altare accedant, & rem ſacram conficiant, hortari debebimus. Quod ſi reponant heterodoxi, Miſſam ſuſtuliſſe, & deformitate quadam Gentilium cæcitatem excedente religionem ſine ſacrificio inſtituiſſe; incumbent Imperatoribus ſaltem ſacræ Scripturæ explicatio, duorum, quæ recipiant, Sacramentorum adminiſtratio, & quæcumque ab eorum miniſtris peragi ſolent; quæ enim per vicarios agent, & ipſis agere pulcrum erit. Non animadvertit autem Vandalius, quomodo cum ea ſententia altera pugnet de Gentilium Pontificibus Provincialibus: cur enim in Provinciis omnibus ſacrorum cura, & Sacerdotum præfectura non Prætori, Proconſuli, Præſidi demandabatur, ſed ſacerdotali dignitate inſignitis, ita ut in ea quoque religione a civili imperio ſacrorum adminiſtratio disjungeretur? Cum autem hac doctrina, & allato Gentilium exemplo fateatur Vandalius, quamvis incogitans, Pontifice Maximo Chriſtianam quoque religionem opus habere; docens deinde, ſoli Imperatori, ſeu ſæculari Principi id muneris convenire, quemnam dicet Chriſtianorum Pontificem Maximum fuiſſe, antequam Conſtantinus fidem amplecteretur? Nihil agit, cum priſco ævo quædam curata ab Imperatoribus dicit, quæ exinde Summi Pontifices præſtiterunt: nam ſic exigebant iis temporibus nondum adultæ Chriſtianæ religionis oppugnationes variæ, & multiplices calamitates: nihil autem hoc cum Sacerdotio, & Pontificatu aſſumpto. Nugas agit pariter, cum lapides profert, quibus Pontificatum Chriſtianos etiam Imperatores geſſiſſe contendit: quid enim ad hanc quæſtionem facit, quod antiquæ formulæ in Imperatorum etiamſi novæ religioni addictorum Inſcriptionibus aliquo tempore ſint retentæ? etiam D. M. in Chriſtianis monumentis quandoque inſcriptum fuiſſe oſtendam ſuo loco, a minime recogitantibus, Deos Manes conſueviſſe iis ſiglis ſignificari. Audeant ne dicere, ut antea Pontifices Gentilium, ſic, Baptiſmo accepto, Pontifices Chriſtianorum eo compendio indicatos? at, ut ita eſſet, oportuiſſet nullum alium eo tempore Summum Pontificem Chriſtianorum habitum eſſe, ut nullus erat Pontifex Maximus Gentilium, cum eo munere Cæſares cumularentur. Oſtendere ergo Vandalio incumbit, interruptam Gratiani, & reliquorum, tempore Chriſtianorum Pontificum, ſeriem, ob aſſumptam ab Imperatoribus ſacram dignitatem. At cum hoc fieri nequeat, & Pontificalis ſedes perpetua Sacerdotum ſucceſſione fuerit impleta, quid attinet unum & alterum monumentum oſtendere, in quibus ex antiqua formula cum Tribunitia poteſtate etiam Pontificatus Cæſaribus adnotetur? Adde quod, qui eas Inſcriptiones dictabant, ſeu concipiebant, facillimum eſt ethnicos fuiſſe; quænam ergo ex his probatio ad Chriſtianorum regimen deſignandum? mirum quidem eſt quam tranſverſos & eruditos viros agat partium ſtudium, & deterioris

cauſæ

Digitized by Google

cauſæ patrocinium ſuſceptum. Ponderent, obſecro, doctiſſimi inter heterodoxos in quam abſona, abſurda, incondita conjiciantur ex erroneis principiis, & quam indigna doctis hominibus propugnare oporteat, qui Catholica principia convellere ſtatuit.

Cum vero Sponianam inſcriptionem explanans Eccleſiaſticos Primates ab ethnicis Provinciarum Ἀρχιερεῦσι *originem traxiſſe*, attingit (*a*), & Metropolitas Chriſtianorum *eodem pene modo apud Gentiles obtinuiſſe* (*b*), Eccleſiaſticæ quidem Hierarchiæ mirificam, & inauditam nobis normam & originem prodit. Viros doctiſſimos ea maxime quæſtio exercuit: fuere qui primas ſedes, ubi majori numero Hebræi confluebant, qui, ubi eorum Synedria erant conſtituta, qui in urbibus frequentioribus populo & opulentis, qui demum in Metropolibus civilibus conſtitutas crederent; at a Gentilium hierarchia normam arreptam, nemo certe fuerat qui cogitaſſet. Quid vero magis incongruum, ac monſtruoſum excogitari poterat, quam Apoſtolos, vel Apoſtolicos viros ab Ethnicorum ſedibus normam accepiſſe? quibuſnam autem? nimirum quæ nuſquam erant: nam quamvis hos Provinciarum Pontifices recipiant eruditi Valeſius, Harduinus, Spanhemius, Noriſius, alii, nullos nihilominus fuiſſe, primis ſaltem Chriſtianæ religionis temporibus, mihi pro certo eſt. Memorari videntur quidem in Aſiæ regionibus; at ubi ethnicæ religionis ordo id poſtulaſſet, memorarentur & in Græcia, Italia, ceteriſque antiqui orbis Provinciis. Sacerdotes Coloniarum, quos e lapidibus Vandalius citat, publicis civitatum ſacris præſides deſignant, non Provinciæ ſacerdotiorum fontes & coryphæos. Tantum autem abeſt, ut nec in iis regionibus, in quibus videntur memorari, ea ætate fuerint, qua primæ ſedes fundatæ ſunt, ut non niſi declinante Gentilitate, & Chriſtiana fide ampliſſime jam diffuſa, Archiſacerdotes iſti integræ Provinciæ in re ſacra præfecti reperiantur (*c*). Juliani Epiſtola Urſacium quemdam ita alloquitur, ut, in Galatia ſacerdotibus omnibus præfuiſſe, & rem ſacram in tota Provincia adminiſtraſſe, appareat: at indubitatum eſt, hanc methodum a Chriſtianis mutuaſſe Julianum ipſum, cum in ea ipſa Epiſtola, ut probe Vandalius adnotat, plura eidem ſuggerat ad Ethnicorum religionem ſervandam, & amplificandam, quæ a Chriſtianorum diſciplina, & a Conciliorum canonibus manifeſto didicerat, & arripuerat. Verum quidnam ſimile adducetur ex anterioribus ſeculis? Ἀρχιερεὺς appellabatur quidem, qui cuilibet ſacerdotum collegio præeſſet, ita ut multi in quacumque civitate Archiſacerdotes reperirentur. Ἀρχιερεὺς τοῦ κοινοῦ in Provincia aliqua nihil refert, niſi ſacrificiis præfuiſſe, quæ communibus expenſis, & communi nomine peragebantur. Quod vero eruditis viris impoſuit, ea fuerunt nomina, Aſiarcha, Lyciarcha, Bithynarcha, & ſimilia, quibus Provinciales Pontifices ſignificari, omnes conſenſerunt: cum tamen proprie ſollemnium ludorum Præfecti iis nominibus indicentur, qui Provinciæ alicujus, vel civitatis nomine edebantur, quod muneris a rerum ſacrarum extra ludos arbitrio, & a juriſdictione in ſacerdotes omnes Provinciales diſtabat quam maxime, atque eo modo, ut Romæ Pontifex Maximus ab Ædili. Verum quidem eſt, quod cum ludi in Deorum honorem haberentur, cumque in iis regionibus, ſacrificiis in ludorum Communi Aſiæ, exempli gratia, nomine editorum ſollemnitate peragendis Aſiarcha præſideret, inter ſacerdotes maximo quidem honore habebatur, & ſacerdotii ornamentis decorabatur; at nulla ei præterquam in ſpectaculis auctoritas & jus. Qui antiquitus id nominis in Latinum converterunt, ſatis hoc evincunt; nam Ἀσιάρχης apud Euſebium Rufinus (*d*) *Munerarium* vertit: evincit Codex Theodoſianus, ubi *Syriarchas Agonothetas* memorat (*e*), quo loco Syriarchæ vocabulum notiori vocabulo Agonothetæ explicatur. Ubi quæ hic prætiterint, memorantur, perpetuo reſtitutos ludos, vel inſtitutos videas. Cur vero expenſis ſuis ut plurimum ludos ederent, opulentiores, & primores civitatum eligebantur; atque hinc eſt, quod τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν in Apoſtolorum Actis (*f*) Vulgatus interpres reddidit *quidam autem, & de Aſiæ Principibus*. Hinc etiam pro civilibus Præfectis accipi videntur aliquando, ut in Digeſtis non ſemel: & Machabeorum Lib. I. cap. xv. V. I. ſcribit Antiochus Simoni ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ Ἐθνάρχῃ priori titulo ſacrorum adminiſtratione, ſecundo civili deſignata. Hinc Strabo (*g*) οἱ πρωτεύοντες κατὰ τὴν ἐπαρχίαν, οὓς Ἀσιάρχας καλοῦσι. *primarii in Provincia, quos Aſiarchas vocant*: ubi perperam emendatur ἱεράρχας. idem pariter de Lyciarcha, ἐπ᾽ ἄλλαι ἀρχαὶ τοῦ συστήματος, δικαστήριά τε ἀποδέδεικται κοινῇ. *deinde dignitates cateræ regiminis, tribunalia vero a Communi &c.* ubi nihil ſacri. Neque ſic nominati ludorum primatum in Provincia ſemper ferunt, ſed interdum in civitate tantum: ſic Alytarcha Caracalla imperante creatus in urbe tantum Antiochia ludos procurabat, unde in Cod. Theod. (*h*) plantandi plures cupreſſos facultas tribuitur *Alytarchæ urbis Antiochenæ*; qui cum Olympicos ludos in ea civitate reſtituit, ut a Jo. Malela diſcimus. Qui autem ſecum ipſe convenit Vandalius? (*i*) *Aſiarcha totius Aſiæ Proconſularis ratione ludorum — communium moderator erat*: deinde: *videmus in nummis plures ac diverſos diverſarum civitatum Aſiarchas*. Eodem modo Templis Aſiaticis omnibus Ἀρχιερέα præpoſitum opinatus eſt, ut alibi innuimus, cum eamdem dignitatem Pergami, Sardis, Epheſi in iiſdem marmoribus conſpiceret.

CAPUT

(*a*) Pag. 235.
(*b*) Pag. 240.
(*c*) Apud Vandalium pag. 2.
(*d*) Lib. IV. cap. XIV.
(*e*) De Exp. Lud.
(*f*) Act. Apoſt. cap. XIX. v. 31.
(*g*) Strabo Lib. XIV.
(*h*) Lib. XII.
(*i*) Vandalius pag. 277.

Digitized by Google

CAPUT II.

Canones traduntur ad fictitias Inſcriptiones Latine loquentes internoſcendas.

ETiamſi difficillimam videar hujus operis partem emenſus, quæ implicatiſſima Græcorum lapidum tractatione continebatur; non eſt profecto, cur mihi ipſe plaudam, & gratuler, ac ſi minus ardua, minuſque involuta, quæ de Latinis diſceptatio ſupereſt, futura ſit. Paucioribus quidem ad Romanas Inſcriptiones me conferens diſquiſitionis capitibus, errorumque fontibus exercebar, cum nulla in his vertendis circumſtent pericula, legendi, ſcribendive fere nulla: at quæ ex hac parte difficultas removetur, ſuppletur aliunde; immo, ſi recte perpendamus, amplificatur mirum in modum. Cum enim primarium Criticæ Artis munus genuinorum a ſpuriis, ac recentibus titulis ſecretione conſtet; ea quidem in Latinis epigrammatis perveſtigatio tam obſcura, & ardua, tamque ambiguum, & implexum ſæpe numero id judicium eſt, ut ceteræ omnes in hoc negotio difficultates ab hac una facile vincantur: neque enim hic vel a priſco recedens figurandi modus, vel multiplicia ſtaturæ indicia, vel alienæ a certis illis, pauciſque formulis epigraphæ de dolo admonent, ut in numiſmatis uſuvenire ſolet, ſed in infinito pene, ac multiplici pelago verſamur, in quo varia ſemper, & nova, atque inſueta occurrere poſſunt, nullis ut plurimum ocularibus notis examen juvantibus, ſolemnibuſque, quæ admiſceri ſolent, verbis, deciſiſque a legitimis, veriſque Inſcriptionibus fruſtis ita rem involventibus, ut major ſane perſpicacia, acumen acrius, ampliorque rerum, ac verborum notitia ad quodcumque alterius generis judicium non requirantur. Rem comprobant ludificata ſæpiſſime magna ingenia, & communi fere, ac quodammodo fatali infortunio, ubi de hujuſmodi monumentis agitur, ſummi viri decepti, & lapſi. Acerrimas propterea audivimus quandoque diſputationes, in quibus irrito utrinque conatu de chimera confligebatur: integra vidimus volumina, quorum machinatio in lubrico ejuſmodi, ac fallaci ſolo conſtructa ruat omnis, & dejiciatur præceps, neceſſe eſt. Plurimum ſæpe (quod in *Corrigendis Gruterianis* non ſemel aſpicimus) ingenii & laboris in enodandis, vel repaſtinandis Inſcriptionibus fruſtra inſumitur, in quibus luditur opera, cum fictitiæ ſint. Neque enim in hæc pericula raro incidimus, & ambigua, vel fictitio calamo, aut ſcalpro ſimulata epigrammata infrequenter occurrunt.

Ubi primum tribus ab hinc, aut ultra ſeculis reviviſcere præſtantiora ſtudia cœperunt, Latinæque, & Græcæ literæ celebrari, quo loco habendæ eſſent facundæ ejuſmodi antiquitatis reliquiæ, quantumve in iis ad quodvis ferme literarum genus præſidii contineretur, agnitum ſtatim, & intellectum eſt. Non defuerunt propterea, qui vetuſtos lapides conquirere inciperent, & numerata etiam pecunia comparare; quodde quacumque re fiat, falſariis ſtatim, & mangonibus ingenium acuit, & anſam præbet. Sed multo plura in hoc genere ab iis prodierunt, qui vel patriæ mentionem antiquitus habitam, vel alicui civitati, coloniæ, aut municipio jura affingere voluerunt, ſive etiam ſententiam tueri aliquando ſuam, & eruditam controverſiam quampiam dirimere. Plures quoque libido quædam impulit, ut res præclaras, & a ſummis viris magno in pretio habitas poſſidere viderentur. Rurſus cum his vetuſtatis ſpoliis jam a decimoſexto ineunte ſeculo, atria, horti, villæ in Italia exornari cœpiſſent, videreturque non omnibus elegantiæ & magnificentiæ numeris ſatisfeciſſe, qui iſtiuſmodi cimeliis careret, fuere, qui cum ſincera non eſſent ad manus, eorum imitatione ſpuria confingi paterentur, vel ſaltem ad loculos omnes venuſte complendos, fictitia cum legitimis admiſceri.

Denique pravum illud hominum genus ut omittam, qui nulla magis voluptate capiuntur, quam mentiendi, adulterandi, corrumpendi omnia, Inſcriptionum novitiis marmoribus vetuſta ſpecie affictarum plurimas elaborarunt ii, qui rerum antiquarum notitiam profitentibus illudere ſtuduerunt, atque ut doctrinam, Latinitatem, antiquitatis peritiam amicis oſtentarent, veterum monumenta ſic æmulabantur: hinc factum eſt, ut in civitatibus, ubi eruditionis ſtudia viguerunt magis, plures quam in aliis locis id genus fictiones aliquando deprehendantur. Illas autem longe quidem majori numero, quæ lapidibus numquam inſculptæ ſunt, ſed in libris tantum ſpectantur, partim eædem, quas recenſuimus, cauſæ protulerunt, partim etiam libros ornandi, augendi, ſplendideque decorandi amor, & ſtudium, cupiditaſque novum quiddam, & mirificum in publicum proferendi. Quantum autem interſit genuina a commentitiis in hoc monumentorum genere diſcerni, atque internoſci, quiſcumque vel primoribus labiis ſaniores literas attigit, abunde videt: cum enim puriorem, ac præclariorem rerum, & temporum notitiam expiſcari e lapidibus ſoleamus; cum adverſus librorum inconſtantiam, menda, reconcinnationes ad Inſcriptiones, tamquam ad incorruptos judices, provocare ſolemne ſit; quo recidet Hiſtoriæ fides, quænam erit in eruditione dignitas, in ſtudiis noſtris utilitas, ubi fictitia monumenta pro legitimis, genuina pro ſuppoſitis habeantur? Nonne in errorem, ac mendacium ipſa eadem nos aget via, quam ad veritatem certiſſimam ducere arbitrabamur? In Grammaticis itidem, & in Rethoricis, ut minora quoque attingamus, qui titulis acquieſcet omnibus, fallacias hauriet quamplures: hinc verba videas tamquam Latina, & priſca a Lexicis etiam quandoque recenſita, quæ Romana frui civitate minime poſſunt, quippe qua iniquis tabulis, hoc eſt, captione Inſcriptionis fide adſcita. Succurrit de Franciſco Pola J. C. Veronenſi, qui cum Inſcriptionum eleganter pangendarum eximius artifex haberetur, plures pro re nata lucubravit, quæ in civitate noſtra inſignibus locis etiamnum viſuntur. Cum quædam ſpe-

ciatim

ciatim circumferretur a celebri Poeta, familia olim Veronenſi, Baptiſta Guarinio inter Academicos Philarmonicos adſcripto, tamquam ineptis floſculis reſperſa, & priſca gravitate recedens, notata eſt. Cenſuram repulit J. C. noſter vernaculo Dialogo *Epitaphium* inſcripto: & quidni triumphaſſe ſibi viſus ſit, cum a conſimilibus Epigrammatis Gruterianis eas ſententias, & formulas pene decerptas oſtenderit? at labanti parieti incumbebat; a novitiis ſiquidem titulis vetuſtatis perſonam gerentibus deceptus fuerat. Cum ergo *primus Sapientiæ gradus ſit falſa intelligere*, (*a*) ab hac tractatione exordiemur, animadverſiones congerendo, quibus in lubrico hoc negotio uti poſſimus, & maxima probabilitate judicium ferre. Cum autem duplicis generis indicia enumeranda ſint, altera *practica*, ut vocant, & ab ipſa monumentorum inſpectione petita, interiora altera, & ab iis, quæ continentur, deſumpta, initium ab illis utpote primum occurentibus capiemus.

I. Puræ putæ antiquitatis indubitatum ferme argumentum eſt, cum Inſcriptiones in æneis tabulis inciſæ repræſentantur. In deſuetudinem abiit, poſtquam res Romana labefactata concidit, artificium illud in cupreis laminis perſcribendi aptiſſima literarum figuratione, latoque & profundo veſtigio. Hujus ſcriptionis inſtrumentum deſignari ſuſpicor, ubi Vitellii patruum, ut mortem ſibi conſciſceret, *Scalpro librario* venas ſibi incidiſſe, tradit Suetonius (*b*): illud enim, quo ceratas tabellas, vel pugillares exarabant, Stylus (*c*) dici ſolebat. Leges, & Acta præſertim publica ſic exarari conſueviſſe, & ſic exarata cuſtodiri, cum pauculæ, quæ ſuperſunt, reliquiæ nos docent, tum Scriptores ſæpius; præcipueque is Suetonii locus, ubi Veſpaſianus *ærearum tabularum tria millia*, quæ in Capitolio deflagraverant, reſtituens, *inſtrumentum Imperii pulcherrimum, ac vetuſtiſſimum confeciſſe* dicitur, *quo continebantur pene ab exordio Urbis Senatuſconſulta*, *Plebiſcita* de Societate, & *fœdere, ac privilegio cuicumque conceſſis*. Aliquando in una, & ampla lamina documentum omne ante oculos proponebatur, aliquando pluribus, & exiguis veluti libellus quidam conficiebatur: Honeſtæ militum miſſiones, quarum binas e vetuſtatis naufragio emerſas, & feliciter ſuperſtites Florentiæ vidi, duabus æreis tabellis utrimque inſcriptis, item ligamine conjunctis, ac in libri morem complicatis tradebantur (*). His certe temporibus ægerrime, vel nullo modo hujuſmodi monumenta ita ſimulari poſſent, ut dolus ſe primo intuitu non proderet. Unam quidem, & alteram in Inſcriptionum collectionibus videas, ut apud Scardeonium (*d*) & Gruterum (*e*) eſt, falſi damnandas, quæ tamen tamquam ab æneis tabulis decerptæ afferuntur; at nullus dubites, ab aliis editores deceptos, nugaſque illas metallicas numquam, ſed chartaceas tantum fuiſſe. Mihi profecto ex Inſcriptionibus, quas in ea materia Romæ, Florentiæ, Venetiis, Veronæ hucuſque cernere licuit, quaſve gemmis quibuſlibet anteponendas cenſeo, nulla umquam fuit, quæ vel minimam ſuſpicionem ingereret. Injuria ergo tecte,

(*a*) Lactant.

(*b*) Suet. cap. 2. in Vital.

(*c*) *Stylus* igitur erat inſtrumentum ſcriptorium ex ferro, vel ex ære, aut etiam ex oſſe, quo in ceratis tabellis ſcribebant veteres, ab una parte acuminatum ad literas efformandas, ab altera vero obtuſum & planum ad delendum, & ceram rurſus complanandam; appellatur etiam *graphium*. Unde canit Ovid. Metamorph. Lib. 18. v. 520. & ſeqq.

> *Et meditata manu componit verba trementi.*
> *Dextra tenet ferrum: vacuam tenet altera ceram.*
> *Incipit, & dubitat; ſcribit, damnatque tabellas:*
> *Et notat, & delet; mutat, culpatque, probatque;*
> *Inque vicem ſumtas ponit, poſitaſque reſumit.*
> *Quid velit, ignorat: quidquid facture videtur,*
> *Diſplicet: in vultu eſt audacia mixta pudori.*
> *Scripta ſoror fuerat: viſum eſt delere ſororem,*
> *Verbaque correctis inſidere talia ceris.*

Horat. 1. Serm. Satyr. 10.

> *Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,*
> *Scripturus* . . . .

Sympoſius in ænig. de Stylo:

> *De ſummo planus, ſed non ego planus in imo:*
> *Verſor utrimque manu, diverſo & munere fungor:*
> *Altera pars revocat, quidquid pars altera fecit.*

Styli ferrei meminit Job. cap. XIX. 24. *Quis mihi det, ut exarentur ſermones mei in libro ſtylo ferreo &c.* At etiam ex ære, & oſſe efformabantur, ut ſupra diximus, & ex Barthio diſcimus Adverſ. Lib. IV. cap. 21. *Veteres, cum calamorum uſus non eſſet, ſcribere ſolebant oſſibus præparatis, iiſque etiam uſi vice ſtylorum.* Varo apud Ceniſium: *oſſe ſcribebant.* Et Titinius: *Velim ego oſſe arare campum cereum.* Hujuſmodi *graphiis*, ſeu *ſtylis*, qui a Plinio adpellantur *Cultelli Scriptorii*, ad ſcribendum utebantur antiqui. Suet. in Cæſ. cap. 82. *Caſſius brachium graphio trajecit.* Prudent. Περὶ Στεφάνων Hymn. in S. Caſſian.

> *Innumeri circum pueri, miſerabile viſu,*
> *Confoſſa parvis membra figebant ſtylis,*
> *Unde pugillares ſoliti percurrere ceras.*

De his inſtrumentis Scriptoriis fuſius egi in Libro, qui inſcribitur: *De' Dittici degli Antichi Profani e Sacri* edit. Lucæ 1753. in 4. cum fig.

(*) Has Honeſtas militum miſſiones ad fidem archetypi vulgavit Cl. N. A. anno 1727. *Hiſt. Diplomatica*; iterum in Muſ. Veronenſi pag. XCVII. & ſeqq. ubi inquit „Praeclarum monumentum Florentiæ ante quinque annos exſcripſeram „ ex Abb. Andreinii Muſeo. Accidit poſt annos duos, ut „ eamdem Honeſtam Miſſionem, iiſdem a Galba militibus, & conſimilibus æneis tabulis datam ex Urbe æterna L. Venetorum aureorum pretio mihi mitteretur, „ quam in Academiæ noſtræ veſtibulo ſtatim publicavi. „ Indubie utraque & ſincera vetuſtate pollent. Nec mirum bina reperiri ejuſdem miſſionis autographa; cum „ enim de more viri fuerit militibus conceſſa, credibile „ eſt, plures ex ipſis penes ſe honorificum diploma ſervare voluiſſe. Edidit hanc eodem anno Cl. Gorius, „ & iterum Cl. Muratorius; ſed liceat dicere, qui æs „ originale non videns, non aliter poſſe harum Inſcriptionum diverſam a monumentis omnibus formam intelligere, niſi eodem modo, & eadem facie exhibeantur, „ quo conſtructa ſunt. Id ego curavi tunc ut fieret, quamvis libri compactores, duarum paginarum cæteris multo minorum rationem non intelligentes, conſilium „ meum ut plurimum fruſtrati ſint. Binæ ſunt æneæ „ laminæ . . . . æneo filo foraminis circumplicante, conjunctæ, ita ut libellus videatur emergere paginarum „ duarum. Liber *ſcriptus intus & foris*, & tabulæ ſcriptæ *ex utraque parte*, ſi ſacra ea verba memorare hic „ liceat (Ezech. XXXII. 5 Apoc 1. 6. Exod. 32. 9.) Diptychorum videtur ab horum monumentorum deſumptum „ fuiſſe quodammodo exemplum „ Aliaque ad illuſtrationem hujus eximii Κειμηλίου videſis in Muſ. Veron. loco, de quo ſupra diximus.

(*d*) Scard. Hiſt. Pat.

(*e*) Gruter. pag. CCCCXCIX. n. 12.

cere, qui monumentum illud præclariſſimum Capitolinum, legis Regiæ nomine agnitum, cui paucæ admodum ex tota antiquitate reliquiæ comparari poſſunt, inſimularent falſi: vindicavit Gravina, Fabretti & Blanchinii calculis poſt diligentem tabulæ inſpectionem adjectis, in Libro de Origine Juris primo. Qui tam eximii decreti fragmentum ingens, quo traditam a Senatu Auguſto, Tiberio, Claudio, & Veſpaſiano ſummam in Republica ex pluribus, & potentioribus Magiſtratibus collectam poteſtatem unice docemur, in ampla æris tabula inciſum ſpectari audiet, is profecto, & ſine oculari inſpectione de ejuſdem vetuſtate, & fide haud omnino temere pronunciare poterat. Nec abſimile judicium ſerendum eſt, ubi alia lingua æneæ Inſcriptiones occurrant. Græca Reipublicæ Syracuſanæ decreta duo metallicis laminis exarata in Muſeo Maffejano Romæ olim oſtendebantur, ut e Grutero (*a*) diſcimus; quorum illud de Nymphodoro ſervari etiamnum Parmæ in Principali Bibliotheca ab amico Viro, qui tria priora verba tranſmiſit, nuper accepi: quamvis autem ipſe id non viderim, de perrari ac præſtantiſſimi cimelii ſinceritate minime ambigo. Quid dicemus de Etruſcis, nulli ſorte ubique terrarum ſuperſtiti monumento vetuſtate, & præſtantia concedentibus tabulis, quæ Eugubii ſeptem multa ſcriptura refertæ ad hanc diem ſuperſunt, quarum duæ Etruſcorum quidem, ſive Umbrorum lingua, ſed Latinis litteris inciſæ ſunt, opiſtographæ autem præter unam ſingulæ? Toto cœlo aberrant, qui apocryphas ſuſpicantur. Fruſtra a multis tamdiu exoptatæ, eadem omnino facie, ipſiſſimaque litterarum forma edentur tandem propediem in præclara Etruſcarum Antiquitatum collectione, quæ Florentiæ adornatur, præſide, & duce Philippo Bonarroto Senatorii ordinis viro, & Antiquariorum hujus ævi facile principe (*).

II. Ad lapidearum vero Inſcriptionum explorandam fidem, marmoris genus, faciem coloremque inſpiciamus, oportet; nam & marmoribus longa ſeculorum ſerie quiddam adjici ſolet, quod eruditis oculis aliquoties indicio ſit. Obſervanda inſcripti marmoris figura & modus; ſuus enim ut plurimum uſus erat regionibus ſingulis, qui, ubicumque multa reperiantur, non aliunde advecta monumenta, intelligitur ſtatim. Tutior dabitur conjecturæ locus, ubi parerga, & anaglyptica comitantur opera, vel imagines ſint, vel ſculptoria ornamenta, atque artificum ſive myſteria, ſive luſus: veterum enim in his rebus morem, & cælaturas ſcimus: cavendum tamen, ne cælaturæ antiqui cujuſdam lapidis exemplo adamuſſim efficte nos quandoque decipiant; cum enim multo ab hinc tempore elaborata ut plurimum ejuſmodi mendacia fuerint, obſcuro aſpectu, & concretione quadam ex diuturnitate, pluvia, pulvere, ventiſque adjecta fallere perquam facile poſſunt. Inter veritatis argumenta, id præcipue computo, cum ingentibus lapidibus inſculptæ occurrunt epigraphæ, animadverti ſcilicet, noluiſſe ut plurimum epigrammatum adulteratores multo impendio nænias ſuas proferre: difficilius etiam, ubi multæ molis ſaxa fuiſſent incidenda clam, & in abdito opus peragi potuiſſet: eapropter ſumptuoſas arcas & magnas iſtas, quadrataſque baſes priſcas, & genuinas deprehendi ſere ſemper. De Inſcriptionibus in Templorum, Arcuum, & veterum quorumcumque ædificiorum fronte petampla littera præfixis loqui non attinet, cum earum auctoritatem & fidem, quiſquis ſano ingenio fruitur, profecto agnoſcat. Ex adverſo exiles tabulæ ſuſpicione multoties non carent, niſi ex iis titulis ſint, qui in ſubterraneis Romanorum monumentis apud ollas cinerarias figi ſolebant: nam honorariæ, exempli gratia, Inſcriptiones, vel in ſtatuarum baſibus exarabantur, vel in Foris, Baſilicis, aliiſque celeberrimis locis ſtatuebantur, quo conſtat, minutis characteribus, arctoque lapillo eas proponere, minime congruum fuiſſe. Diſplicent etiam quandoque mihi ampliores lapideæ tabulæ, ſed graciles, & in laminarum morem extenſæ; ſtandum enim erat, & conſiſtendum ut plurimum veteribus iis monumentis; quapropter craſſitudine pollebant, & veluti ſtylobate quodam, & corona, aliiſque ad ſummitatem ornamentis in ædificioli ſpeciem haud infrequenter decorabantur. Hinc eſt, quod cum ea muris infigimus, indicia etiam aliqua quandoque occulimus, ex circumſpiciendi facultate ſublata plenioris conſiderationis facultatem adimimus, quod mihi collectionem meam ita dedicanti in mentem veniebat non ſemel; at nullus alius modus eſt, quo conſervare, & a variis vicibus, atque injuriis hæc tutati cimelia poſſimus. Ab illis quoque, etiamſi ceteroquin aſpectu probo, interdum cavendum, quæ in fruſta ita olim comminuta videmus fuiſſe, ac deinde connexa, ut nihil perierit tamen, nihilque deſit; fuere ſiquidem qui ad vetuſtatem ſimulandam marmora artificioſe confregerint, deinde elaborarint, atque inſcripſerint. In ſuſpicionem item adduci ſoleo, cum in viridario, vel nitenti atrio, aut nobili alio loco binas video Inſcriptiones magnitudine, conformatione, parergis affabre perſimiles; nam unam ſaltem ex iis, loci ornandi gratia, atque ut ſibi invicem reſponderent, confictam & fabrefactam, vehementer, nec ſine experientia duce, pertimeſco.

Quid dicendum ubi priſcorum lapidum collectiones pulchre, ornateque collocatæ, & pictoria quadam concinnitate diſpoſitæ, atque infixæ niteant? Mirum profecto erit, ni recentia quædam, & ſimulata, ut loculi complerentur omnes, atque ut partes ſibi venuſte reſponderent ſingulæ, cum vetuſtis fuerint admixta. Animadverſionem addam ex multa lapidum perquiſitione mihi ſubortam: cum inter multas aliquam deprehendis epigraphem indubie commentitiam,

(*a*) Gruter. pag. cccc. n. 8.

(*) Jampridem editæ fuerunt. Vid. Dempſterum Etruriæ Regal. Tom. I. pag. 91. edit. Florentiæ 1723., Grut. pag. CXLII. & Muſeum Etruſcum. Ipſarum mentionem faciunt plures Scriptores. Confer Antonium Concioli *Diſſertazione ſopra le Iſcrizioni di Gubbio preſiſſa alle ſue Annotazioni allo Statuto di queſta Città*, Saggi di Diſſertazioni dell' Academia Etruſca &c. Tom. II. pag. 33. e ſeqq. in Roma 1742., & ipſum Maffejum *Oſſerv.* Lett. T. III. & V. pag. 330.

& quam decipiendi animo excogitatam agnoſcas, reliquas attentius excute; ſæpius enim accidit, ut ejus farinæ lapides gregatim jaceant, & non unum tantum, ſed plura, ubi recepti ſunt, artis ſuæ veſtigia falſarii reliquerint.

III. Ad ſcripturæ obſervationem, atque judicium literarum tranſeundum eſt, quod non adeo breviter ut ceteræ, nec tam paucis expedire potero; autumatur enim communiter, veterine, an noſtro ævo ſculpta quæcumque Inſcriptio fuerit, hoc argumento comperiri proculdubio poſſe, neque illud tantum, ſed qua etiam peculiariter ætate: quod ſi ita eſt, ut dicitur, nullo alio Ars Critica ſubſidio, adjumento alio nullo eget, ut ſine periculo de litteratis lapidibus judicet. Reperi inquirendo, Smetium ante alios, quod lapides ſpectat, fidenter hos canones tradidiſſe, nam in ejus Præfatione habetur, *ex ipſa literarum forma tempus, ſeu ætatem, qua quæque res ſcripta eſt, cognoſci fere poſſe*: habetur, Romanos *ante Cæſares literis uſos eſſe informibus; ab Auguſto ad Antoninos formoſiſſimis, quadratis, atque omni ex parte optime dimenſis*; docet etiam characteres cum ipſo imperio declinantes *primo obliquiores, deinde oblongiores* fuiſſe. Horum canonum fide vir clarus apud Malvaſiam in Felſineis ſex ſcripturæ claſſes in marmoribus ſtatuit, ex quibus tempora decernuntur. In Gruteriano Theſauro recentis editionis ex Gudii præcipue effatis hujuſmodi adnotationes ſubjiciuntur (*a*) aliquando: *Litera eſt ſecundi ævi: literis rudibus tertii ſeculi* (*b*): *litera medii ævi circa, aut poſt Antoninos* (*c*): *circa Commodi tempora* (*d*) *litera qualis erat ab Honorii ſeculo ad Juſtinianum*.

Fabrettus (*e*) ex forma literarum epigraphen quamdam *circa III. poſt Imperium ſeculum inciſam ſe prodere*, adnotat, quæ tamen longe modeſtior, & caſtigatior locutio eſt; at cum in epigrammata incidebat, non eadem ubique literarum conformatione exarata, ſed poſterioribus verſibus ſtrictius, & informiter inſculptis (*f*): *poſteriori manu*, vel *poſteriori tempore addita* fuiſſe; communi præjudicio abductus ſtatim arguebat (*g*). Uno verbo; nihil eſt tam univerſim receptum, & apud omnes fere inconcuſſum, quam quod ex ſcripturæ facie, & figura literarum, monumentorum ætas ejuſmodi ſtudii peritis omnino conſtet.

Liceat tamen antequam de iſtiuſmodi indicio ſtatuo, ſalva, ut par eſt, erga tot doctiſſimos viros reverentia, dicere, hanc opinionem invaluiſſe perperam, erroribuſque plurimis viam ſtraviſſe: nam quicumque e characterum forma ipſam lapidum ætatem ſtatim elucere arbitrantur, plura pro veris & certiſſimis habeant, oportet, quæ ſunt proculdubio falſiſſima: primum evenire non potuiſſe, ut nedum diverſa ætate, ſed diſſitis valde ſeculis, qui eadem Latinorum elementorum figura, eodemque artificio marmora ſculperent, invenirentur; deinde quadratarius, qui uno tempore vivunt, eadem literarum delineatione univerſos uti, ac velut uno exemplo ſcribere; inſuper quavis temporis periodo, & e variorum fere Auguſtorum ſucceſſione ſcripturam, quaſi edicto propoſito, ubique, & apud omnes immutatam; poſtremo fieri non potuiſſe, ut anteriori tempore quidam inter tot artifices reperirentur minus periti, & quædam aliquando negligentius, vel properanter ſaxa inſcriberentur; atque ut ſubſequenti, quidam florerent doctiores cæteris, multoque ſtudio, ac diligentia non numquam epigraphæ inciderentur. Illud quoque, nihil referre ad eas ſcalpturas varie inflectendas quorumdam lapidum ſcabritiem, aut fragilitatem, nihil areæ anguſtiam, aut amplitudinem, nihil quod in urbibus, aut in pagis, ex ruſticis locis elaborarentur, nihil quod privati eſſent tituli, vel publico nomine propoſitæ Inſcriptiones, quarum tamen orthographia quoque caſtigatior eſſe ſolet. Hæc omnia rectæ ratiocinationi adverſantur; ſed experientiæ quoque, monumentiſque adverſari, pateret quidem omnibus, ubi Inſcriptionum editores ſua ſingulas, vel ſaltem multas ſcriptionis conformatione effinxiſſent. Præſtiturus hoc erat Smetius, ipſomet profitente; nam, ut erant, exſcripſerat; at ejus ſchedæ, antequam ederentur, miſere deflagrarunt: Laudandus profecto magnopere, etiamſi fructus, qui ex ea diligentia fuiſſet perceptus, longe aliorſum, quam putabat ille, nos adduxiſſet, putabat enim, ut & alii ſolent, fore, ut tunc doceremur, Inſcriptionum ætatem e literis dignoſcere; cum e contra optime ex eo fuiſſemus edocti, e literis tantum dignoſci ſæpe numero haud poſſe: nimirum ætate anteriores deformi quandoque, & inconcinna litera, poſteriores ſpecioſa, & quadrata; tempore multum diſſitas eadem pene facie, iiſdem diebus cælatas aliquando diverſiſſima: quin ſpectaremus ſæpe Inſcriptionem eamdem duplici ſcripturæ aſpectu, literarumque multiplici conformatione exaratam. Inficiabitur autem nemo, multo melius quam ex quibuſcumque typis characterum doctrinam ex ipſis marmoribus, eum, qui hujuſmodi ſtudio flagrat, hauſturum eſſe; præcipue ubi multa & varia, quorum ætas aliquo argumento conſtet, in eodem loco congeſta identidem ſpectet, atque invicem comparet. Qui Veronam forte advenerit, & ad Collectionem a me adornatam pedem ferre operæ pretium duxerit, ingentem orbicularem lapidem attente inſpiciat, quem Sex. Atilius Saranus, ut inter Ateſtinos, & Vicentinos fines, terminoſque deſignaret, collocari, atque inſcribi juſſit. Mira videbor proferre, ſi, nullam forte vetuſtiorem oſtendi hodie poſſe Latinam in lapide Inſcriptionem, dixero; id tamen ex alibi afferendis conſtabit. Eam quidem anno V. C. Capitolino DCXVIII., quo Saranus regionem Transpadanam Proconſulari imperio adminiſtravit, ante Chriſtum natum CXXXV. intelligimus poſitam: forma autem literarum ipſa eadem eſt ac ſubſecutorum temporum, nec ſcripturæ facies invenuſta, quantum patitur fuſcum duriſſimi ſaxi genus,

(*a*) Gruter. pag. DCCCXXXIII. n. 13.
(*b*) Idem pag. CCC VII. n. 7.
(*c*) Idem pag. DCCCXXVI. n. 3.
(*d*) Idem DCXI. n. 12.

(*e*) Fabret. Inſcript. Antiq. cap. III. pag. 163. circa fin. 2. col.
(*f*) Pag. 528.
(*g*) Pag. 721.

genus, & ſcalptura orbicularis : corruit ergo prima regula *de informibus ante Cæſares literis*. Immanis inter ceteros lapis eſt e Dalmatia advectus, qui, cubitalibus literis concinne prorſus, & affabre effictis *Imp. Cæſar. Divi F. Aug.* verſu primo exhibentibus, oculos in ſe convertit. Qui primo conſpiciunt, ævi Auguſtei magnificentiam mirari, & elegantiam ſtatim celebrare ſolent; at patet ex iis, quæ conſequuntur, non niſi longo poſt Auguſtum ævo lapidem inſcriptum, hoc eſt, non antequam turres, quas Auguſtus ædificaverat, *vetuſtate conſumptas* T. Julius Optatus reſtituiſſet. Auguſti Tribunitiam poteſtatem XIII. agentis tabulam, quæ ibidem viſitur, cum milliari Trajani Decii lapide qui conferet, concinnius, & elegantioribus literis Decianam columnam inciſam mirabitur. Binos habemus e Regione collocatos milliares cippos, alterum quidem decora, uſitata, quadrata litera; alterum oblonga, arctata, & a majori forma recedente: plura inter utroſque effluxiſſe ſecula, ex communi præjudicata opinione quilibet illico decerneret; verumtamen ad eumdem Diocletianum utrique pertinent. Polita item ſtat columella duabus Inſcriptionibus ſibi adverſis ab utraque extremitate prædita, quarum una charactere optimo, & adamuſſim effictо; deformi altera, & diſtorto; pauculum nihilominus ab una ad alteram temporis interceſſit, cum hæc Criſpum, & Conſtantinum Juniorem nobiliſſimos Cæſares laudet; Imperatorem Auguſtum Maxentium venuſtior illa. Satis profecto colligi jam poſſe arbitror, quam fallax, & ambigua ſcripturæ conjectura ſit; dies enim me deficeret, ubi ſingula, quæ in hanc rem animadverti, proferre vellem. Evenire quidem interdum poteſt, ut, ejuſdem ætatis Inſcriptiones eſſe, e litera arguere liceat, ſed fortuita notatione; nempe cum ab eodem loco advectæ eumdem artificem ob ſingulares quoſdam ſculpendi modos produnt: quod in tribus e noſtris apparet, de quibus mox incidet mentio, & in Africanis a Falconerio editis poſt Athleticas, ac veſtibulum cimeliarchii Florentini modo decorantibus, in quibus L inſolita hac facie depingitur ⅃. Tiberii numiſma mediæ formæ objacet mihi modo ante oculos, in quo *Trib.* POTESTATE habetur; miſceri vides Quadrata Rotundis, etiamſi inferiori ævo rotundatio affingatur, quadratura anteriori. Ita in medii ævi nummis ejuſdem, verbi gratia, Ludovici Pii quoſdam apud Blancium pulcherrimis literis videas, quoſdam peſſimis. Labentis ævi ſunt qui tabulas putent, quæ pro punctis interſerunt dictionibus recurvas lineolas, vel aliud quippiam: at ejuſmodi in Muſeo binas habemus, quarum hæc Theodoſium loquitur, Auguſtum illa. Cogitaveram, an, ſingulares ſaltem cum adſunt literarum formæ, ætatem ſuam certius loquerentur; ſed hoc quoque inane, & nullum eſſe argumentum reperi; nam ubi primum Veronæ in aliquot incidi numiſmata capite, & navi inſignita, in quibus ROMA, vel ROMΛ viſitur, eamdemque li-

teræ A figurationem in vetuſtiſſima apud Fabrettum (*a*) lamina, & inter *Sepulcra Romana, & Etruſca* in monumento Furiorum animadverti; pro certo habui, remotiſſimum ævum ea forma ſignificari: quæ maxime roborari conjectatio videbatur, quod ad Samaritanam N accederet, & eadem prorſus eſſet, ubi lineam demas, & ab oppoſito aſpicias. Verumtamen cum Florentiam veniſſem, ubi plures titulorum ſepulcralium e Roma advectorum collectiones viſuntur, eam literam prius in mediocris vetuſtatis memoriis deprehendi, quarum unam ab Imperatoris M. Aurelii liberto poſitam acquiſivi, deinde in pluribus labentis ætatis tabulis animadverti, adeoque ſequioribus ſeculis uſitatam, ut duas iſtas ejus literæ conformationes, quas hodie adhibemus, altera cum ſcribimus manu, altera cum typis utimur, ab illa fluxiſſe cognoverim. Mirifica loqui videar iis, qui literarum ſtemma, ut ita dicam, & ſucceſſiones non ſunt ſcrutati; at quæ in aliquibus lapideis tabellis ad hunc modum effingitur A, vel A, in aliis ſic apparet A, vel λ. Deinde in aliis, ut ſub icone marmorea in M. Ducis cimeliarchio, ſic A, vel A, ut in Strozziano lapide, quas formas apud Bonarrotium, quo in his rebus nemo umquam melius, in Præfationis ad Antiqua Vaſa Vitrea pag. XXI. conſpicies: utraque in antiquis codicibus occurrit ſæpiſſime; primam autem ipſiſſimam eſſe, quam ſcribentes etiamnum effingimus, ſecundam haſta, ut depreſſior fieret, inflexa a librariis primum, deinde a typographis arreptam patere arbitror. Infirmum ergo in literarum exaratione argumentum eſt ad ætatem lapidum eruendam; eoque magis, quo pugnant ſæpe in eadem Inſcriptione partim uno, partim alio Scripturæ genere depicta ejuſmodi canones.

Iam firmiter tamen in Antiquariorum pectore contraria ſedet ſententia, ut cum Fabrettus epigraphen videret, quorum duo verſus ultimi diverſis, & malis characteribus inciſi fuerant, non ab artifice laborem minuere volente, & citius ſe expedire, vel ex areæ anguſtia, & deficientis ſpatii neceſſitate eam diverſitatem ſubortam crederet, ſed quod *poſteriori tempore* pars extrema fuiſſet inſculpta (*b*): qua quidem imaginatione mirabilius nihil; deſinit enim ſcriptura melior C. SEPTIMI, incipit pejor Q. GEMELLO, itaut uno ſeculo prænomen, & partem nominis, altero quod erat reliquum, cum cognomine ſcriptum fuiſſe, ex ea opinione conſequatur. Quid dicendum erit de illa Fratrum Arvalium tabula; in qua prima, & poſtrema pars aliquanto ruditer & inconcinne, media autem affabre, & pulchre ſignata viſitur? medium ne antiqua manu, poſteriora, & anteriora quoque, recenti inciſa? minime quidem gentium; ſed cum inter Acta ejus Collegii, ſeu peracta ab eo Sacrificia, & vota nuncupata, diverſum quiddam, & Fratribus maxime jucundum de acceptis publice in Amphitheatro lo-

(*a*) Fabrettus cap. I. pag. 27. & 28. n. LV. & LVI.

(*b*) Fabrett. cap. X. pag. 721. n. CCCCXLIV. cap. III. pag. 150. n. CCIV.

eis inſcrendum, & lapideæ tabulæ mandandum veniret, majori charactere, & quod conſequi ſolet, politiori, & quadrato, marmorarius inſculpſit. Alterius ex iis tabulis quod aliquanto deformior ſcriptura ſit, inde factum conjecit perdoctus olim, & ſuavi mihi amicitia junctus Philippus a Turre (*a*), quod *ſcribendi modus centum annorum ſpatio aliquantulum defluxiſſet*. At præterquam quod ea monumenta, etiamſi diverſorum temporum acta continentia, eodem tamen tempore in iis tabulis redacta fuiſſe, & collecta, pluribus indiciis vehementer ſuſpicor; ex Conſulum nominibus, quæ illi ipſi tabulæ quadratis, pulchriſque omnino literis præponuntur, diſci facile poterat, meliorem ſcriptionem iis temporibus minime obſoletam, & eadem norma, libuiſſet modo, effigiare cetera artificem potuiſſe. Accentus ipſos, ſive apices dicamus, in lapidibus cum videris, cave labentis ævi ne ſtatim judices; in pluribus enim Auguſtei ævi monumentis eos oſtendit Fabrettus, Telephi Seviri epitaphium Muſeum noſtrum eleganti tetraſtico nobilitat, in quo transverſæ ejuſmodi lineolæ ſpectantur.

Ne tamen præſtigiis, vel faſcino quodam doctiſſimos viros detentos putemus, ut in re tam manifeſta perperuo cæcutirent, Fabretto ipſi, quo nemo unquam plures, vel ſæpius veteres lapides inſpexerit, quamvis, ut vidimus, a communi præjudicio ceteroquin abrepto, veritatem tamen hanc aliquando illuxiſſe oſtendam: nam *pag.* 363. ad ætatem Claudii Cæſaris Inſcriptionem revocat, *quamvis corrupta literarum forma Seculum inferius arguat;* certiſſimo quidem argumento, cum a Claudii liberto monumentum ſit poſitum: ſubjungit autem: *hinc itaque potius colligemus, incertum & fallax eſſe probationis genus, ex characterum conformatione tempora diſtinguere:* advertitque, eam Claudiani ævi tabulam mala litera ſignari, optima vero in Ponte Ceſtio illam ſub Valentiniano, & Gratiano exaratam. Eodem loco diphthongi AI uſum Claudiana tempora ſubindicare, Fabrettus tradit: at plures in Muſeo noſtro Lapides ab ætate Claudii diſſitos videas, eam diphthongum, in Veronenſibus titulis frequentem, præferentes. Unus eſt, in quo CASSIAI Q. F. MAXIMAI, deinde SECVNDAE· AVIAE legitur: Disjunctiſne temporibus & hunc unum lapidem adſignabimus? Colligi poteſt, Eduardi Bernardi Latinum Alphabetum anno ante Chriſtum DCCXIV. uſitatum, tum Chriſti I. & CCCVI. & CD., apud Spanhemium depingentis, quam ſomnialia ſint, ut & ſimilia aliorum complurium documenta. Poſt hæc autem omnia a me in hanc rem allata non deerunt, qui Inſcriptionum Seculum e literis nullo modo dignoſci poſſe fateantur quidem, autument tamen, quod in re Critica caput eſt, num ad vetuſtum generatim ſpectent, vel ad novitium ævum, eo indicio probe diſcerni. At quam in lubrico ea ipſa conjectatio verſetur, ſatis, opere procedente, patebit: plurimas enim ſimulatas agnoſcamus epigraphas, de quarum ſcriptura nemo hactenus dubitavit, quin antiqua eſſet, utpote diligenti priſcorum lapidum imitatione repræſentata. In Gruterianis adnotationibus *litera ævi Trajani* Julii Fauſti monumentum inſculptum dicitur, quod recens & fictitium eſſe (*b*); item *litera circa Antoninos* Sempronii Firmi titulus (*c*), quem a nupero, & mendaci ſcalpro protectum, ſuo loco oſtendemus. Qui acriter pugnant, ut audivi plurimos, lapidum ætatem e Scriptura patere, id minime cogitarunt, ſi ita eſſet, literatos viros a commentitiis, hoc eſt, novitiis lapidibus numquam potuiſſe falli; quod tamen ſæpiſſime contigiſſe, nemo ſanus inficias iverit. Nihil tamen in hoc negotio præſtitimus, niſi & errorem alium univerſim pariter receptum conemur diſpellere, quo putatur communiter, uſque eo characterem nos provehere, ut ejus ductu, num a Romanis, vel a Gothis, vel a Longobardis, aut quibus ex iſtis Italiam tenentibus inſcripti lapides fuerint, dijudicare poſſimus: exiſtimantur enim ſuas literas, & peculiarem cum in codicibus, tum in marmoribus ſcribendi modum exteræ nationes habuiſſe: quapropter Smetius (*d*), declinante Imperio Romanorum, lapidum ſcripturam *literis Gothicis quam ſimillimum factam* eſſe ait, & Mabillonius (*e*), Apoſtolorum nomina, quæ Ravennæ vidit, *vetuſtis literis Gothicis inſculpta*: ſunt etiam qui inferiorum temporum Gothicam ſcripturam agnoſcant, initio docti, recentiſque voluminis lapis quidam *in Gothicam ſeculi duodecimi ſcripturam inclinare* dicitur (*f*). Cum ad tres conſequenter Inſcriptiones in Theſauro Gruteriano adpoſitum eſſet, *literis incompoſitis & rudibus*, emendavit Gudius (*g*), *imo Longobardicis*. Reineſius (*h*) in Florentina Lindebrogii OLYPVS reficit in *Olympus*, vel *Alypus*; optime: Olypus enim Græcum nomen haud ſonat, & vere OLYMPVS præfetert lapis in ornatiſſimo Marchionis Ricardii atrio: at cum ſubdit, *A & O in ſcriptura Longobardica prorſus eiſdem figurari*, dupliciter aberrat; nam in iis, quos Longobardicos putat, ſcribendi modis, *a* & *o* minime aſſimilantur, ſed crebro *a*, & *u*. Fabrettus (*i*) de Nepeſino marmore, *character iſtius Inſcriptionis Longobardicus eſt*: quæ quidem magnopere Artem Criticam juvaret cognitio, temporiſque, & gentis diſtinctio, modo legitima eſſet, ac ſolido fundamento nixa; verumtamen nihil inanius eſſe, levi negotio me aliquando patefacturum ſpero, (Bibliothecam modo Veronenſem manuſcriptam reſumere, ac perficere mihi aliquando liceat:) Gothicaſque & Longobardas literas pro Sphingibus habendas in hominum tantummodo ingenio

(*a*) Mon. Vet. Antiq. pag. 384.
(*b*) Gruter. pag MCLVI n. I.
(*c*) Idem pag. DCCLXXVII. n. 5.
(*d*) Smet. in Præfatione.
(*e*) Mabillon. Itiner. Italic. pag. 40.

(*f*) *Marmi Eruditi* Part. II.
(*g*) Gruter. pag. MXC. n. 14. 15. 16.
(*h*) Reineſ. Claſſ. XI. pag. 622. n. XXXVIII.
(*i*) Fabret. cap. II. pag. 111. in not. ad Inſcript. ſub n. 275. col. 1. prope fin.

nio natis, & cum Hippocentauris computandas. In præſentia, quæ ad codices, & manuſcripta documenta pertinent, prætermittamus, de lapidum exaratione, quod hujus præcipue argumenti eſt, paucis perſequentes.

Mirifica profecto videtur mihi, quæ de Barbarorum temporibus infixa eſt omnibus, imaginatio; non enim ſcripta tantum, ſed quæcumque prorſus poſt eorum invaſionem conſtructa, & elaborata ſuperſint monumenta, ſiva murorum reliquiæ ſint, ſive ædificia varia, ſive ſcalptoriæ, aut fuſoriæ artis opera, ad Gothos, vel ad Longobardos referre ſtatim ſolemus: quæ non aliter conſtare ſententia poteſt, quam ſi Italos omnes ſub ipſum Barbarorum adventum, velut conſpecta Gorgone, diriguiſſe velimus, aut manus ſaltem univerſis exaruiſſe; ita ut quæcumque in poſterum in Italia confecta ſunt, non ab infinitis pene indigenis ut antea præſtita, ſed ab aliquot illis advenarum millibus intelligamus. Ego vero ab hac opinione tam longe abſum, ut nedum omnia. Sed nulla omnino elegantiorum artium opera ab invaſoribus illis confecta putem: non enim librarii, non ſculptores, non architecti nobis advenerunt, ſed errones, prædones, armigeri, & qui præter artificia quotidiano victui, ac veſtitui, bellique uſibus neceſſaria, illam unice doctrinam profiterentur, *omnia fortium virorum eſſe* (a). Animadverti non ſemel, & in ſequiorum ætatum monumentis, ubi opificum nomina forte appareant, non Gothica legi, vel Longobardica, ſed Latina. Binas in Muſeum Veronenſe Inſcriptiones intuli de ædificato in S. Georgii Templo apud Aruſnates *Ciborio*, ſeculo octavo ſub *Lioprando Rege*. Ibi *Gaſtaldius* quidem *Reſol* eſt, & unus e Presbyteris *Tancol*, ſed artifices *Urſus mageſter cum diſcepolis ſuis Juvintino & Juviano*. Non eſt ergo, cur ad earum nationum, vel quæ iis ſucceſſere Franciсæ, & Alamannicæ, ſolertiam in fabricando commendandam tam multi convertantur, cum veterum quarumdam ſequioris ævi Baſilicarum muros inſpiciunt tam firmiter, tam magnifice, tam ſcite & affabre compactos, atque compoſitos: nullæ enim in iis rebus externis hominibus partes fuerunt, & antiquam in ædificando ſoliditatem, atque in coagmentando elegantiam, quamvis ornatu amiſſo, & architectonicis rationibus corruptis, diutiſſime, & uſque ad propiora ſecula Itali retinuerunt. Nullas vero reperiri poſſe in marmoribus Gothicas literas, aut Longobardicas, id ſtatim evincit, quod artem hanc ſculpendorum marmorum, & Inſcriptionum pangendarum uſum gentes iſtæ minime habuerint: nulla etenim viſa uſquam eſt iis linguis propoſita Inſcriptio, & peculiaris Græcorum, & Romanorum is ſemper mos fuit. Quid autem de iis copiis dicendum, quæ in Italiam irruperunt? exercitus hominum, qui ſedes mutarent pluries, & qua data porta, vi & armis omnia ſibi comparantes, ruebant, iis ne lapidea inſcribendi monumenta curam adhæſiſſe, & civilia hæc, ac pacifica ſtudia perdiſcendi? Satis autem conſtat, nullos lapides ab iis, qui primo advenerunt, inſcriptos, cum ne verbum quidem unum Gothicum, vel Longobardicum in lapidibus noſtris deprehenſum umquam ſit: neque enim Latinam tam cito linguam edidiciſſe, neque eos alienam pro ſua perpetuo in monumentis adhibituros fuiſſe, quiſquam credet.

Reſponderi mihi ſolet, credibile quidem non eſſe, ab iis ipſis, qui primo huc contenderunt, militibus Inſcriptiones ullas exaratas; verum ab eorum filiis, nepotibuſque, quibus jam lingua noſtra, & artes communes erant: quod ſi ita eſt, ego jam cauſam obtinui: nam qui in hoc ſolo nati, & alti Longobardi, & Gothi literas noſtras effingere, & ſcalpro incidere ab Italicis magiſtris didiciſſent, nihil profecto, quod mere Italicum non eſſet, in hoc artificio haurire, & repræſentare potuerunt. Illa removenda eſt, & diſcutienda difficultas, quæ hunc errorem unice invexit, & propagavit; Inſcriptionum ſcilicet deteriorum temporum deformitas, & a priſca concinnitate diſcrepantia: cum enim multorum veterum opificiorum pulchritudo, & elegantia nobiliſſima nobis ſpecie obverſetur, cumque Romani nominis amplitudo & majeſtas maxima quadam opinione nos obruat, fieri pene non poteſt, ut, cum informes literas, impolitamque ac turpem ſcalpturam videmus, eam infamiam quaſi a Romanis removentes, in Barbaros, quos ſequioribus ſeculis Italiam occupaſſe ſcimus, ſtatim non derivemus. Fallimur tamen prorſus, & a præconcepta phantaſiæ noſtræ repræſentatione decipimur: nihil enim facilius, quam in eadem gente artes corrumpi, & volventibus annis, noviſque ingruentibus rebus, ipſaque etiam humanæ conditionis quadam viciſſitudine, aut miſere labi, aut prorſus exoleſcere. Eadem eſt de Architectura ratio; nam, cum medii ævi columnas cernimus ſymmetria nulla, & ridicula altitudinis, craſſitudiniſque comparatione, monſtroſa item capitula, nugiſque miris referta, Gothicæ, & barbaricæ architecturæ portenta dicimus; etiamſi nihil prorſus in eam rem de ſuo conferre Barbari potuerint, quibus magnifica illa ædificiorum ornamenta minime comperta eſſent, eaque elaborare nec recte ſcirent, nec prave. Multum autem ante externorum dominatum rationes architectonicas, & ſculptoriam artem cum ceteris melioribus jacuiſſe proſtratas, quarti, & quinti ſeculi, quæ ſuperſunt, fabricarum reliquiæ, vel iconum marmorearum, & numiſmata præcipue inferioris ævi ſatis teſtantur; imo vero ante Conſtantinum magnopere jam inclinatas nemo eſt qui ignoret, cujus quidem corruptionis prima, & præcipua cauſa novitatis amor fuit, & inventionis affectatio; tædium ſiquidem artifices cepit, volutas ſemper, & cauliculos, & folia, & triglyphos, & guttas eadem facie, eademque commenſuratione effingendi; quamobrem Doricis, Jonicis, Corinthiiſque rationibus ablegatis, cum ſuo quiſque ingenio indulgere cœpiſſet, nullaque norma quotidie nova proferre,

(a) Liv. Lib. v.

ferre, factum eſt, ut, Seculis procedentibus, in ea demum delitia prolaberentur. Hinc eſt, quod ſi quinquaginta videas in medii ævi fabrica columnas, totidem ut plurimum videbis capitulorum conſtructiones diverſas, & diverſimode figuratas; in ea enim varietate, ac multiplici inventione artis laudem collocabant: quæ profecto ipſiſſima ratio eſt, cur noſtro, & patrum ævo Architectura apud plurimos iterum conciderit, nimirum imitationis ſatietate correpti artifices, & naturæ quodammodo, ac veteris artis operum pertæſi, arbitrio ſuo rurſus quidlibet permiſerunt, rectiſque lineis omnino proſcriptis, ita diſtorta, incurva, implexa, undulata effingere non dubitant omnia, ut vel in magnificas ſcalas incidere accidat, quas conſulto, & dedita opera, ut præcipites agamur in caput, elaboratas putes.

Rem noſtram proſequentes, ut ceteras, ita & artem literas cælandi in marmore, etiam ſine ulla alienæ, extraneæque ſcripturæ admixtione, apud Latinos homines depravatam aliquando eſſe, ambigi non poteſt: ſicut & apud Græcos accidit, cum in Provinciis, tum in ipſa Imperii Metropoli, quamvis eo loco nullæ barbaræ nationes inſederint. Nec inficior quidem, inſcribendi lapidea depravationem auxiſſe Barbaros, verum non quod ex eorum literis, quas, in lapidibus ſaltem, exarabant nullas, quicquam arriperent artifices noſtri, ſed primum quod libertate, imperio, dignitatibus ereptis, Inſcriptionum occaſio, & priſtina ejus artis exercendæ frequentia hominibus noſtris adimerentur; deinde quod terrore undequaque effuſo, ſtudia & artes id temporis maxime haberentur infeſtæ. Cæterum nihil in monumenta noſtra ex barbarica ſcriptura translatum, id etiam probat, quod ſequioris ætatis ruditer inciſas Inſcriptiones ipſa ut plurimum Roma dederit, ubi minus quam in regionibus aliis Barbari conſederant: innumeræ ejuſmodi e Romanis certe cœmeteriis ſunt erutæ; ita ut Chriſtianorum potius, quam externarum rudis, atque informis literarum ſcalptura indicium præbeat; nimirum eas artes averſabatur Chriſtiana religio tam fidas, & diutinas Idololatriæ, & intemperantiæ comites, & adminiſtras. Animadverti pariter velim, poſteriorum lapidum ſcripturam non ita ab optima diverſam eſſe, ut in unum quoddam, vel in duo determinata, & ſibi conſtantia ſcribendi genera propendeat, quæ propterea Gothorum fuiſſe, aut Longobardorum credi poſſint; ſed ita depravata, ut ubique diverſo aſpectu prodeat, & quot ſunt deformiores ceteris tituli, tot ſæpe appareant literas figurandi, & exhibendi epigraphas modi. Ex eo fit, ut eorumdem lapidum ſcripturam variis nominibus appellari audiamus: quam Scardeonius Longobardicam dixerat, Muratorius in præclara *Antiquitatum Eſtenſium* Collectione Gothicam vocat; ubi tamen viro doctiſſimo hæ ſuboluiſſe errationes videntur; addit enim (*a*), *ut cum vulgo loquar*.

Verumtamen quid operam perdo varia argumenta congerens, cum in re tam manifeſta unum illud ſatis ſuperque ſit meminiſſe; diſtortiones illas elementorum, & ſcriptionis turpitudinem, quæ barbaris nominibus indigitari ſolent, in multis lapidibus ante Barbarorum dominatum inciſis ſpectari? quam plures ſunt ante ſextum ſeculum inſcripti ex iis, quos Boſius, Aringhius congeſſere, id genus figurationes præſeferentes. Nulla fere eſt informium literarum, nulla diſtortæ, inæqualis, tremulæ, oblongæ, confuſæ, connexæ ſcripturæ facies, cujus ſpecimen vel in milliari cippo, vel in funereis Paganorum tabellis aliquando non viderim. Qui Muſeum Veronenſe ingredietur, Sexti Vinii Damæ, & Aurelii Epicteti Auguſtorum liberti titulos, item Imperatorum Conſtantini & Magni Maximi cum Flavio Victore cippos præſertim obſervet, precor. Illas ipſas literas, quas, ut antea vidimus, (*b*) ſpeciatim Longobardicas Gudius docet, erit ne qui Longobardorum temporibus adſignet, cum Sex. Ælii Tertii, & Sexti Ælii Victoris Quæſtorii ſcribæ, & L. Ælii Perpetui legatione functi memoriam contineant? Ex Barbarorum ſcriptura derivari præcipue putantur in marmora literarum nexus, & compendia; verum præter Septimii Severi, quæ apud Gruterum (*c*) eſt, priſcaſque Inſcriptiones alias, tres in Muſeo pulcherrimos lapides dedicavi paucis ab hinc annis Piſcheriæ ad Benaci fauces alte terra egeſta, erutos. Romanorum proculdubio temporibus inſcriptos, quorum qui prægrandis eſt, ex legata Collegio pecunia *roſas quotannis* ad monumentum *deduci, & cibos imperat poni*: literæ autem ſingulorum pulcherrimæ ſunt, ſed his perpetuo nexibus, & monogrammatis implicatæ. ÐDVCNTVR. PONENDM. ΣCVS. Sunt qui Barbaris imputent diphthongum Æ conglutinatam (*): at FORTVNÆ Antiates ſic viſuntur inſcriptæ in Gentis Ruſtiæ numiſmate. Quis præſertim a Romanis lapides non abjudicet, in quibus literæ admiſceantur a majori forma recedentes, & in aliud ſcripturæ genus declinantes? attamen in lapidibus plurimis, a Romanis multo ante Gothos exaratis, modo has, modo illas minoris formæ literas videas. Id adeo verum eſt,

(*a*) Murat. Antiquit. Eſtenſ. pag. 403.
(*b*) Gruter. pag. MXC. n. 14. 15. & 16. ſup. cit.
(*c*) Idem pag. CLXII. n. 1.
(*) Criſtoph. Cellarius *Orthograph. Latin. ex vetuſt. monumentis* &c. pag. 16. in edit. Patav. 1724. ultimis Senenſibus emendationibus reicit diphthongum Æ nexam ab omni Antiquitate, ubi ait: *eliminanda* (eſt) *figura Æ, tanquam ignota antiquitati*. Sed quum eam inſpexerit in quibuſdam Romanorum nummis, in quibus ÆBVTIVS, CÆCINA, CÆSIVS, CÆSAR, LÆCA, addit pag. 17. & 18. *Eſt antiqua* (illa connexio), *ſed rariſſima, & nummorum fere propria, quibus ſpatii anguſtia varias literas, non tantum Æ connectit ... quæ omnia* (idest, adiectae aliarum literarum nexus) *luculenter oſtendunt, anguſtum ſpatium in parvis nummis fuiſſe in cauſſa, ut literas quaſdam artifices contraherent, & ligarent: quod ſecus ſe in lapidibus, ac æneis tabulis habet, ubi omnia plerumque ſunt plene, diſtincteque expreſſa*. At quantum a vero eat, non paucis veterum epigrammatis ex autographis fideliter exſcriptis probari poſſet, quorum nonnulla exempla proferam, in quibus nexus Æ clare apparet.

1 DOMITIVS A. F. QVIR. HIMERÆVS &c.

Pa-

Digitized by Google

eſt, ut propterea non defuerint qui demum advertèrent (a), *aliqua celeris ſcriptionis veſtigia* cum in lapidibus deprehendi, tum in nummis (b): quæ tamen animadverſio minus proprie, ſi meæ ſententiæ ſtandum eſt, proponitur: ego ſiquidem a vulgato, quod hactenus obtinuit, ſiſtemate prorſus recedens tres reperio, & ſtatuo priſcæ latinorum ſcripturæ formas; Majuſculam, quæ antiquiſſima, atque, ut ita dicam, legitima; deinde Minuſculam & Properatam: quæ ex his duabus interdum in marmora irrepſit, Minuſcula forma eſt; apparet ea præſertim ſub opere Atticiani Statuarii in Muſeo Florentino; ταχυγραφία (c) vero in monumentis vel cælatis, vel flatis obſervari haud ſolet, ſed in notariorum actis papyro præſerim Ægyptiaca deſcriptis, & in Documentis aliis per quam vetuſtis. Id autem ſcripturæ genus pro loco, in quo iſtiuſmodi documenta reperta ſunt, vel pro varietate quadam, quæ inter celeriter ſcribentes neceſſario exoritur, modo Gothicum, modo Longobardicum, modo Saxonicum, modo Francogallicum appellatum eſt, in quæ genera, præter Romanum, antiquam ſcripturam partiti ſunt percelebres harum literarum dictatores.

Sed ut tractationem hanc aliquando claudamus, unum pro cunctis adhuc afferre liceat. Qui Inſcriptiones a Romana majeſtate & elegantia deflectentes, aliaque quam majori forma literas præferentes, Gothica, ſeu Longobardica ſcriptura exaratas, vel ſaltem infectas putat; is lapideum Gaudentiæ Titulum apud Antiſtitem Doctiſſimum Franciſcum Bianchinium popularem meum, vel ejus Typum exacte repræſentatum in Præfatione ad *Antiqua Vitrea Vaſa* intueatur. Poſt tres majori charactere verſus decem in eo verba minori omnino forma exarata inſpiciet, & adeo quidem, ut literæ *fili* in dictione *filia* (quod alibi in lapidibus non vidi) celeri ſcriptionis genere, eo ſcilicet quod peculiariter Gothicum, & Longobardum putant, efficta ſint. At is lapis Conſtantini fere tempore, Urſo & Polemio Conſulibus, inſcriptus eſt, antequam Italiam Theodoricus irrumperet, qui Gothorum regnum primus in hac Provincia fundavit, annos ultra c. & L.

Singularis etiam eſt, & quæ barbarica videri poſſit, in poſtrema parte Tabulæ Arvalis, M. Aurelio IV. Conſule, inciſæ pravitas, & deformitas. Quid pro vulgata opinione reponi poſſit, non video. Nolim autem e memoria excidat poſt exterarum etiam nationum invaſionem, & ſub earum imperio Inſcriptiones aliquando proba litera, & pulchre elaboratas, præcipue cum in grandi marmore, & publica impenſa ſculperentur. Lapidem, Theodoſio, & Honorio imperantibus, poſitum, *literis formoſis* inſcriptum eſſe monuit Gruterus (d). Optimas exhibet notas arca, quam Ravennæ inſpectavi, marmorea, in qua requieſcit *Seda Ignucus, & Cubicularius Regis Theodorici*, Baſilio Juniore Conſule, *depoſitus*; Inſcriptionem nondum compertam in Muſei Veronenſis Appendice proferam. Epigramma in Narſetis laudem poſt victoriam Gothicam ponti Salario adpoſitum, ſcriptura laudabili cernere eſt. Gothorum in Italia Regum probis & uſitatis characteribus occurrunt nummi. Cuniberti Longobardorum Regis epitaphium *affabre & Romanis literis* inſculptum ſpectavit Ticini Cl. Muratorius (e). Exaratam, *Berengario imperante*, in Muſeo noſtro epigraphen videas polito ſcribendi genere. Valeant ergo demum larvæ, & vana nomina, Gothicæ, ac Longobardæ in lapidibus literæ, quæ inani terriculamento Rempublicam literariam ad hanc uſque diem perturbarunt, & injuria doctorum hominum linguis & calamis tamdiu inſederunt: hominibuſque res ex veritate ipſa, non ex præjudicata opinione æſtimantibus, iis uti amplius nominibus haud liceat, niſi ut vulgariter ſolet, & Καταχρηστικῶς, ad inconcinna, & incon-

---

Panormi in Muſ. Salnitr. ex Lib. Antic. Inſcriz. di Palermo *Celſiſſ. Princip. Turriſmutiæ* p. 38. n. LXX.

2 IVLIAE FLORENTINÆ &c.

*Ex Aldo Manut. Ortograph. Rat. pag.*231. *n.*31. *Edit. Venet.* 1566.

3 P. FLORIVS
OPTATVS
VIVS . SIBI . ET
RVFRIAE . PRIMÆ

In S. Mariæ Belmontis Diœceſeos Firmanæ. In Diar. Liter. qui inſcribitur: Memorie per la Storia Letter. d' Italia per l'anno 1756. nel Meſe di Maggio pag. 16.

4 IMP. CESARI DI
NERVÆ . FIL. NERVÆ
TRAIANO . OPTIMO &c.

Et V. 7. PATRIÆ &c.

Ex MS. Cod. Stoſchiano apud me.

5 HALICIO &c.
ET . TIOPHILMÆ . MATRI

Ex Eodem. Has duas epigraphes exſcripſit Romæ Cl. olim Baro Philip. de Stoſch, & per epiſtolam miſi ad Celſiſs. Principis Turriſmutiæ, qui eas integre edidit in Lib. cit. pag. 326. & ego iterum prodam in Supplem. Murat.

6 VALERIÆ . CRIAPI
NÆ . ANIMÆ . INNOC
ENTISSIMÆ . QVÆ . VIXIT
ANN. XXXIIII. M. V. D. VII. OR. X
L. POSTVMIVS . VRSIANVS
COIVGS . FRVGALISSIMÆ &c.

Ex Hiſt. Lit. Ital. Vol VI. Lib. III. cap. 3.

7 C. CASSÆ .

In Muſ. Paſſer. Tom. II. Tab. XXXIII.

Vid. eruditiſs. adnotat. in cit. Lib. *Antic. Iſcriz. di Palermo* ad Inſcript. ſub n. LXX.

(a) Montfauc. Palæograph. pag. 175.
(b) Buonaroti *Vetri Antichi* Prefaz. pag. XVI.
(c) V. *Ant. Vetr. Præf.* pag. XXI.
(d) Gruter. pag. DCLXXXVI. n. 3.
(e) Antiq. Eſt. pag. 73.

Digitized by Google

inconditа opera generatim ſignificands, quo ſenſu libros quoque minus eleganter olim editos Gothicis, vel Longobardicis Typis excuſos dicimus: cum autem eas loquutiones uſurpare neceſſe ſit, Ciceroniani præcepti meminiſſe oportet (*a*): *uſum loquendi populo conceſſi, ſcientiam mihi reſervavi*.

Jam quid ex his omnibus in rem noſtram colligendum maxime ſit, quidve præcipue Ars Critica ex tota hac characterum diſceptatione arripere ſibi debeat, exponam: neque enim inutilem prorſus in re lapidaria ſcripturæ conſiderationem quiſquam exiſtimet, velim, vel quidquid hoc indicii eſt, a me repudiari. Habetur profecto in ſcribendi forma argumentum quoddam, nec omnino contemnendum; dummodo ſanius accipiatur, & in adhibendo ſit modus. Quidpiam ſæpe diverſi aſpectus præſeferunt veterum, & fictitiarum Inſcriptionum literæ; imo altioris ævi illarum, & ſequioris; ita ut non minimum conferre poſſit ad judicium proferendum inſpexiſſe plurimas, atque ea cogitatione contemplatum eſſe. Accidit mihi non una vice, ut, cum de Inſcriptione aliqua in libris perlecta ſubdubitarem, ex lapidis & ſcripturæ inſpectione dubitationem omnem abjicerem.

Verum quod ex iis, quæ antea diſſerui, hauriri & ſtatui volo, illud primum eſt, ſcripturæ argumentum generatim minime certum & indubitatum eſſe, ita ut ex eo tantum de ſinceritate lapidum poſſimus decernere: nam ea quidem quandoque eſt in lapidibus ſcripturæ facies, ut validum aut vetuſtatis, aut novitatis indicium faciat; at ſæpiſſime ita ambigua eſt, ut argui nihil poſſit. Secundo haberi pro certo velim, aberrare toto cœlo, qui e literis, num ſub Trajano, an ſub Commodo; num ſecundo, vel tertio, vel alio quopiam ſeculo; num Romanis, vel Longobardis, aut Gothis Italiam tenentibus inſcripti lapides fuerint, decidi poſſe opinatur: Summa enim harum obſervationum eſt, ut primis Imperii ſeculis multo plures occurrant eleganter inciſæ Inſcriptiones, quam rudиter; contra inferiori ævo multo plures deformiter, quam concinne: quo conſtat, non niſi late admodum, & ad amplum, atque, ut ita dicam, indefinitum temporis ſpatium probabilitate quadam arguendum, hac nos indicatione uti poſſe. Ad ultimum is ex indagatione noſtra fructus percipiatur, opto, ut hanc ipſam e ſcriptione tam limitatam conjecturam non ab iis tamum, quæ tradi ſolent, præceptis, ſed multo magis ex animadverſionibus aliis pendere intelligamus: haud enim multum conferet literarum figuram contemplari; quæ vel eadem in plurimis diſſiti omnino temporis lapidibus deprehenditur, vel in quibuſdam ita incerta, & omni ævo multiplex, ut parum ex ea notatione erui poſſit: at quæ ad politiores ætates pertinent Inſcriptiones, exiguis titulis monumentorum ſubterraneorum exceptis, literas exhibere ſæpe numero magnificas, & peramplas, latis lineis, acuminatis ab interiori parte, ac præcipue multo profundioribus, quam a recentiori ſcalpro ſoleat: aptiſſima autem, & mira ipſarum literarum commenſuratio, & proportio eſt, tum ſingularum, tum omnium ſimul, & etiam quoad diſtantiæ rationem, ſeu intervalla, ita ut ſæpe in novitiis titulis figura eadem quidem ſit, venuſtas nequaquam. Verborum etiam poſitus, & diſtributio obſervanda, quæ in veteribus pro ſingularum genere, ac pro lapidis figura Inſcriptionibus peculiare quoddam habere ſolet. Hæc autem per regulas exigi, atque ex præceptis diſci minime poſſunt, cum oculorum peritia conſtent, diutina plurimorum varii generis, & diverſarum regionum lapidum αὐτοψία, & contemplatione parta. Alia tradam, quæ animadvertere quiſque poſſit.

Interpungebatur ut plurimum verbis ſingulis in latinis marmoribus; at cum ea puncta dictionibus tantummodo diſtinguendis inſervirent, non ſolebant ad finem verſuum incidi, ubi finis ipſe diſtinguebat: multo minus initio verſuum, & prioribus verbis præponebantur; quæ propterea cum adeſt, punctorum ſcalptura facit, ut literati lapides non bene oleant. Locus quidem Auſonii (*) eſt, ubi exeſæ Inſcriptionis reliquias deſcribit, in qua L prænominis nota *geminis diſſita punctis* fuiſſe dicitur. Deceptum putavit Poetam Sertorius Urſatus (*b*) a ſtigmate quodam male habiti marmoris. Elias Vinetus duo conjunctim puncta poſt literam intellexit, L: potuit etiam inter duo puncta. L. conſpici, nimirum quæ non ad caput, ſed verſu medio jacuiſſet, priore puncto ad anterius verbum pertinente. Nec monere prætermittamus, quadratarios veteres puncta intermedia non inferius ad literarum pedem, ut nunc mos eſt, ſed paulo ſuperius, & ad mediam altitudinis literarum imprimere conſueviſſe: quod multi ex veteratoribus noſtris non animadverterunt, neque imitati ſunt. Suſpicionem item ingerant verborum compendia Romanis minime uſitata, & verba ὁλογράμματα expoſita, quæ Romanis contrahere, & per ſiglas ſignificare ſolemne fuit. At illa numquam nobis excidat conſideratio, has obſervationes omnes, tamquam certos & indubitatos canones, minime uſurpandas, ſed cum moderamine inculpatæ prudentiæ adhibendas, & cum quibuſque diſcuſſionibus ceteris conjungendas. Sunt quæ nullis omnino punctis Inſcriptiones ſint ſcalptæ; ſunt quæ unicuique ſyllabæ puncta interponant, nec tamen falſi inſimulari ullo modo poſſint. Non prætermittam, quorumdam temporum ſingularia quædam in figura literarum indicia aliquando deprehendi: digamma ſcilicet Ⅎ pro V conſo-

(*a*) De Orat.

(*) Auſon. Epigr. xxxv. de nomine cujuſdam Lucii ſculpto in marmore:

Lucius, una quidem, geminis ſed diſſita punctis
Littera prænomen ſic L. nota ſola facit.
Poſt M. inciſum eſt: puto ſic M, non tota videtur.
Diſſiluit ſaxi fragmine læſus apex.
Nec quiſquam Marcus, ſeu Martius, an ne Metellus
Hic jaceat, certis noverit indiciis.
Truncatis convulſa jacent elementa figuris:
Omnia confuſis interiere notis.
Miremur periiſſe homines? monumenta fatiſcunt,
Mors etiam ſaxis, nominibuſque venit.

(*b*) Urſat. Marm. Erudit. P. II. Ep. 3.

conſonante Claudii ætatem enuntiat, cum ab eo Latinis literis additum in ejus tantum gratiam, raro tamen, ſit adhibitum (*a*).

Inter proximiora tempora ſcribendi genus quoddam eſt, quo ſeculum XIV., vel anni contermini ſignificantur: illud eſt autem, quod, cum de Inſcriptionibus agitur, Gothicum peculiariter appellatur, & craſſioribus lineis pro C, pro E, pro F, pro T nobis repræſentat. A nomine ſuo nimis quibuſdam videbitur tempus abſcedere, quod huic ſcripturæ adſigno; at ea forma nondum contigit mihi lapidem inſpicere, qui ante inclinatum XIII. ſeculum inſcriptus fuerit. Architectura quoque pro Gothica peculiariter indigitata, pyramidatis undique, & multiplicatis ornamentis, columniſque maxime gracilibus, ad eamdem præcipue ætatem pertinet. Literam A excipio, quæ capitata, & cacumine minime acuminato præſertim in Juliæ Paullæ & Magniæ Urbicæ (*) nummis, imo & in aliquibus Veſpaſiani, & filiorum jam viſitur. Iſtiuſmodi autem ſcriptio obtinuit eo ſeculo ob novitatis, majoriſque elegantiæ cupiditatem, quæ marmorarios invaſit; nullam enim artificii laudem viſum eſt ineſſe in literis ſimpliciter, atque ut anteriores fecerant, inſculpendis: quapropter lineolis quibuſdam augere, atque, ut ſibi videbantur, exornare cœperunt, ut in lapidibus ejus generis prioribus animadverti: quæ cum magis & magis inſania excreſceret, literas brevi transformarunt, novumque ſcribendi genus in lapidibus condiderunt, quod ante XV. ſeculi medium exolevit. Alia occurrit forma ob ſummam literarum ſimilitudinem omnium aliquando difficillimam lectu, quam cum pharmacopolæ arripuerint, vaſculiſque ſuis illinere conſueverint, pharmaceuticam appellare liceat; ea in monumentis inciſa, vel muris inſcripta XV. ſeculum indicare ſolet.

IV. Jam vero ab examine, quod oculorum opera peragitur, ad illud, quod mentis ac doctrinæ ſubſidio inſtruitur, tranſeundum eſt: evenire enim poteſt, ut quamvis monumentorum inſpectio in nullam nos ſuſpicionem adduxerit, nihilominus quæ in iis leguntur, de fraude manifeſto admoneant: quin non alio ſæpiſſime diſcuſſionis genere ad Inſcriptionum fidem inveſtigandam uti datur, cum eas ut plurimum non aliter quam exſcriptas, & non alibi quam in libris, vel in ſchedis intueri facultas ſit. Quamvis autem hæc conſideratio infinite amplior anteriori ſit, & non ut illa anguſtis quibuſdam cancellis coerceatur, ſed per omnes ſtudiorum, atque eruditionis tramites late evagetur; perbrevem tamen me in ea pertractanda præſtabo: cum enim in Inſcriptionibus expendendis temporis, hominum, morum, & latinæ linguæ ratio diligenter haberi debeat; cumque Hiſtoriæ univerſæ, religionum, adminiſtrationum, locorum, rituum, doctrinarum veterum, ac diſciplinarum notitia huc ſpectare poſſint; nolim equidem, vel quæ ad libros quoque, & ad quæcumque univerſim monumenta dijudicanda æqualiter pertinent, hic congerere, vel quæ a quam multis aliis identidem, & doctiſſime agitata ſunt, oſtentare. Communibus ergo documentis omiſſis, quæ Inſcriptiones peculiariter ſpectant, dabo operam, ut appareant.

Primum & ſæpe maximum falſitatis argumentum præbet vetuſtas nimia, ſeu vetuſtatis quoſdam limites excedentis ſimulatio, nimirum cum longinqua nimis, & obſcura tempora Inſcriptiones loquuntur. Latina ejuſmodi remotioris ætatis monumenta præripuere nobis tempus edax, hominum negligentia, rerum viciſſitudo. Genuinorum, quæ ad hanc diem emerſerint, antiquiſſima generatim eſſe reperio fragmenta Legum, & Senatus, Populique Romani effata a Sigonio præcipue, & Urſino ex æneis Tabulis eruta, & vulgata (*b*): illa vero ſeculum ab Urbe condita ſeptimum non antecedunt. Fruſtum Serviliæ legis (*c*), Thoriæ duo (*d*), Sententia in controverſia finium inter Veturios & Genuates lata (*e*), Lex, qua Thermeſes majores in Piſidia liberi, & immunes facti ſunt (*f*), Senatuſconſultum in trium Græcorum gratiam, qui bene de Romanis meriti fuerant

Tom. I. M rant

(*a*) Suet. in Claudio cap. 41.

(*) Litera A capitate viſitur etiam in rariſſimo nummo ær. minimi moduli olim apud Eruditiſſ. Philip. Baron. de Stoſch, in quo IMP CARINVS AVG & caput Carini galeatum, & laureatum; P. A. MAGNIA VRBICA AVG atque caput Magniæ Urbicæ ornatum, ut in aliis ejuſdam Auguſtæ nummis. Hunc nummum ſingulari Epiſtola ad nobilem Academiam Hetruſcam Italice ſcripta, & edita Florentiæ 1755. illuſtravit idem Stoſchius, & litem diremit diu inter Antiquarios (1) agitatam, oſtendens hoc monumento, ad quem Auguſtum Magnia Urbica ſpectaret.

(*b*) Vide Adolph. Occon. *Numiſm. a Pompeo M. ad Heraclium* pag. 343. Auguſtæ 1601, Angelonium *Hiſt. Aug.* 197. Triſtanum *Commentair. Hiſtoriq. contenant l'Hiſtoire Generale des Empereurs* pag. 462. a Paris 1644., Carolum Patinum *Impp. Romm. Numiſm.* pag. 457. Argentinæ 1671. Franc. Mediobarbum Biragum *Impp. Romm. Numiſm.* pag. 451. Genevrier *Diſſertation. ſur Magnia Urbica* Paris 1704.

(*c*) Gruter. pag. DVI. Fragmentum ex ære apud Fulv. Urſinum e Bibliotheca Bembi, quod ſupplevit Sigonius Lib. II. cap. XXVII. *de Judiciis*.

(*d*) Gruter. pag. CCII. ubi *Agrariæ Legis* fragmentum ex ære apud Fulv. Urſinum Romæ: *prius habuit in Bibliotheca P. Bembus*, inquit Sigonius Lib. II. cap. 21. *De Antiq. Jur. Italiæ*, ubi ſuppleter iſtud, ac ſequens relat. a Grut. pag. CCIII. quod eſt alterum fragmentum agrarium Patavii in Bibliotheca ejuſdem Bembi.

(*e*) Gruter. pag. CCIV. refert hujuſmodi decretum Arbitrum finium regundorum inter Genuates, & Veturios in ænea Tabula ad Apennini radices in Liguria effoſſa an. 1507. in valle Porcifera: hodie Genuæ adſervatur in ædibus Patrum Communis. Hanc edidit Pinellus, Georgius Fabricius in Antiquit. Monument. Lib. I. Jacobus Bracellius in ſuis Lucubrationibus ab Joh. Badio Aſcenſio an. 1520. edit. pag. 70. Hubert. Folietta in Latina Genuæ Hiſtoria Lib. I. p. II. Auguſtinus Juſtinianus Ann. Gen. Lib. I. p. 23. Hortelius, Antonius Terraſſon ad calcem *Hiſtoire de la Juriſprud. Rom.* a Paris 1750. p. 61. & 62. §. III. n. LXXVI. & Zacharia Excurſ. Litter. per Ital. cap. III. n. VII. Tab. IV. p. 37. Coſmus I. Hetruriæ Dux, ut hanc Tabulam repertam accepit, exemplum in ære ejuſdem magnitudinis inſculpi curavit. Id paucis ante annis cum adinventum fuiſſet Florentiæ in Palatina Imperiali Bibliotheca e Cl. Duvallio petiit Gorius, ut ipſum ſibi liceret evulgare. Ex hoc exemplari protulit Zacharia. Nuper iterum publici juris fecit Cl. P. D. Joh. Stephanus Remondini ad calcem Libri, cui titulus: *Diſſertazioni ſopra una ſingolare Iſcrizione Oſca* p. 67. & ſeqq. in Genova 1760. At omnes non ſine variantibus ab Archetypo. Qua de cauſſa iterum proferam in Supplemento Muratoriano ex Exemplari fideliter exſcripto ab autographo ſumma diligentia a docto Viro Ampliſſ. Præſule Joh. Ant. *della Berretta* Mediolanenſi.

(*f*) Apud Gruter. pag. D. & DI. *Tabula ænea domo Capranica literis rudibus, & obſoletis, ſcriptura rara, Orthographiaque varia ſæpe mala*; & apud Terraſſonium Hiſtor. citat. ubi de veter. *Juriſprudent. Rom. Monument* §. I. n. XII. pag. 14. qui in not. p. 15. inquit: *Hoc Plebiſcitum deſcriptum eſt a Carolo Sigonio, Fulvio Urſino & aliis, ex ære in Mu-* ſeo

rant (*a*), cujuſque non Græcam verſionem tantum, ſed authentici Latini præcipua verba Romæ ære fixa Briſſonii ætate extaſſe, vir ipſe Doctiſſimus docet, (*b*) ſeculi ſeptimi ſolemnes & manifeſtas præſeferunt notas. Fragmenta judiciaria ex Urſino (*c*), Decretum (*d*) de viatoribus ex Sigonio, reliquias alias perſimiles quicumque expenderit, iiſdem temporibus adſignandas nequaquam ambiget. Seculi ſexti aliam me noviſſe genuinam Inſcriptionem non memini, præter Senatusconſultum de Bacchanalibus, quod Auguſtinus Scilla Metanenſis ex ærea Tabula exſcripſit. Monumentum, cui neſcio an inter omnes antiquitatis exuvias comparari ullum poſſit, attulit Fabbretus (*e*) velut agens, & Παρέργως loco. Tradit Livius, negotium datum eſſe Q. Marcio, & Sp. Poſtumio anni ab V. C. 568. Conſulibus, *ut omnia Bacchanalia Romæ primum, deinde per totam Italiam diruerent*: exinde *Senatus Conſulto cautum eſſe*, dicit, *ne qua Bacchanalia eſſent: ſi quis tale ſacrum ſollemne, & neceſſarium duceret, nec ſine religione & piaculo id omittere poſſe, apud Prætorem Urbanum profiteretur: Prætor Senatum conſuleret: Si ei permiſſum eſſet, cum in Senatu centum non minus eſſent, ita id ſacrum faceret, dum ne plus quinque ſacrificio intereſſent, neu qua pecunia communis, neu quis magiſter ſacrorum, aut Sacerdos eſſet*. Ipſiſſimum autem, quod hic Livius memorat, Senatuſconſultum illa nobis ærea Tabella ſervavit: in ea enim legitur: *Nei quis eorum Bacanal habuiſe velet. ſei quei eſent, quei ſibei dicerent neceſus eſſe Bacanal habere, eeis utei ad pr. urbanum Romam venirent*: Deinde *ne minus Senatoribus C adeſſe quom ea res conſoleretur*, itemque ſtatutum, *ſacerdos ne quis vir eſet, magiſter neque vir neque mulier quiſquam eſet, neve pecuniam quiſquam eorum comoinem habuiſe velet*. Huic Inſcriptioni duas tantum anteriores ineptias (aperte confictas non moror) ab eruditis viris celebrari video; C. Duilii columnam (*), & L. Scipionis monumentum, de quibus peculiariter ſuo loco verba faciam: utraque autem non ante extremos quinti ſeculi annos fuiſſet poſita. Conſtare ex dictis puto, quid nobis credibile, quid incredibile univerſim videri poſſit, cum de antiquioribus titulis agitur. Mirum eſt quam raro hujuſmodi monumenta occurrant, quæ Auguſti, & Cæſaris tempora antecedant.

Cum Inſcriptiones temere, & quandocumque Romani effingere non ſolerent, ſed in uſos certos, & ex iiſdem ut plurimum cauſis collocare; inde fit, ut Inſcriptionum quædam veluti definita genera oriantur: vel enim Votivæ ſunt, & rei ſacræ addictæ, vel Juridicæ, & legales, vel Honorariæ, vel Publicis operibus præfixæ, vel Funebres, & ſupremis officiis devotæ. A ſuſpicione propterea non vacant, quæ tam novo argumento ſunt, tamque inſueta continentia, ut neque in iſtarum ulla, neque in alia quapiam uſitata veteribus claſſe cenſeri poſſint. Habuerunt etiam cujuſvis fere generis Inſcriptiones formulas ſuas, ſolemnes modos, & ſtata verba, quibus ut plurimum conciperentur: quapropter valde apud me laborat illarum fides, quæ aut iis minime utuntur, aut utuntur quidem, ſed præpoſtere, itaut ordines perturbentur, & quæ Votivas ſpectant, Honorariis formulæ tribuantur, & quæ Honorarias, Funebribus. Caveat ſibi quiſque a titulis, quorum implexa verba, inconnexa oratio, & nequaquam concluſa, involuta ſententia, vel fere nulla, orthographia, & Latinitas minime lapidariæ: caveat ab iis, qui rhetoriſſant, ſive argutiis ineptiunt, periodos integras proferendo, in quibus res, vel notitia nulla. Qui magiſtratus memorant tempori, vel loco non congruentes; qui gentilitia nomina Romanis, & Græcis auribus abſona; qui ſiglas aggerunt nuſquam viſas, & appoſita nequaquam interpretabiles, multis tabulis, magniſque patronis egeant, ut nobis probentur. In proclivi eſt de Inſcriptionibus ſubdubitare, quæ in cujuſdam civitatis, vel populi gratiam fabrefactæ videantur, vel etiam hauſtæ ab Hiſtoria, aut ex alicujus Scriptoris loco, ut parata defenſio eſſet, efficta: idem dicas de mirificis nimis, & quæ celebriora facta, ac magis decantata belli, vel pacis artibus nobis nomina repræſentant; mirandum ſcilicet quam maxime eſſet, in vaſtiſſimo antiquitatis naufragio ea ſpeciatim monumenta ſupernataſſe. Rerum etiam geſtarum ſeriem enarrantes, *flantes magnas glorias* (*f*), cum ad Hiſtoriæ potius, quam ad honorifici tituli modum incipiunt, rejicere ſæpe ſoleo: unum equidem, florente Republica, iſtiuſmodi Inſcriptionum genus fuit, nempe quibus reduces a profligatis hoſtibus Duces nuncupata ante profectionem vota ſolvebant: ea religionis facie prætexebant, ni fallor, jactantiam ſuam, laudiſque immenſam cupiditatem: ſicut enim Tiberio Gracc ho in id genus tabellis, agentis Jovi gratias ſpecie, Sardiniam a ſe ſubactam conſignare, *& in ea provincia hoſtium cæſa, aut capta ſupra LXXX millia* (*g*), & poſt plura feliciſſime geſta, *exercitum ſalvum, atque incolumem pleniſſimum præda domum reportatum*: ſicut Pompejo Magno in delubro Minervæ, *bello triginta annorum confecta*, perſcribere, quot ab eo centena

ſeu Ædium Farneſianarum Alexandri Cardinalis, Romæ. E[illegible] Plebiſcit. Thermenſes [illegible] bello Mithridatico ſoci Populi Rom. liberi, immuneſque facti ſunt. At Clariſſ. Hiſtoricus non vidit Muratorium, qui in Nov. Theſ. pag. DLXXXII. hoc venerandæ Antiquitatis Κειμήλιον [illegible] eru gavit, & ſuæ integritati ex Schedis Ambroſianæ Biblioth. reſtituit: nam a Grutero loc. cit. edita fuit cum lacunis.

(*a*) Gruter. pag. DIII.

(*b*) Briſſon. *Form Lib. II.*

(*c*) Gruter. pag. DVIII & ſeqq. *Fragmentum Judiciarium apud Fulvium Urſinum*.

(*d*) Gruter. pag. DCXXIX. *Romæ in Palatio Crepanicenſi, haud procul a Rotunda, Tabula ænea partem Legis de augendo numero viatorum, præconumque continens, cæteris notis, & vix ſatis bene formatis*. Edidit etiam Perizonius, ubi de Legib. & S C ad fin. *Hiſt.*: e pag. 6 & 7. n. V. & VI. & inquit: *Hæc Lex deſcripta eſt Romæ, ex ære in Muſæo Ædium Farneſianorum Alexandri Cardinalis a Carolo Sigonio, qui illam refert Lib. II. de Antiquo Jur. Civium Roman. cap. 9.*

(*e*) Fabrettus pag. CCCCXXVII.

(*) De qua vid. Plin. L. XXXIV. c. V. Quinctil. L. I. 7. Serv. ad Georg. Virg. L. III. 29. & Petr. Ciaccon. edit. Rom. 1608. & ap. Græv. Antiq. Rom. T. IV.

(*f*) Gell.

(*g*) Livius Lib. XLI. in fin.

tena hominum millia (*a*) *fuſa*, *fugata*, *occiſa*, *in deditionem accepta* fuiſſent, quot depreſſæ, aut captæ naves, quot oppida in fidem recepta, *terras* denique *a Mæotidis lacu ad rubrum mare ſubactas*. Verumtamen nulla, quod ſciamus, ex votivis iis tabulis ad nos pervenit: neque in illis acta omnia cujuſquam, & quæ pacis etiam artibus egerat, recitabantur, ſed tantummodo quæ in expeditione illa, & bello ſuo confecerat. Non deſuturos puto qui mirentur, cum dixero ſuſpectas me quam maxime epigraphas omnes habere, quæ ænigmata continent. Compunebantur quidem apud Veteres captioſe ejuſmodi quæſtiones, ſed lapidibus non cudebantur, neque, cur cuderentur, ratio erat ulla. Græci appellabant Gryphos, de quibus fuſe Atheneus lib. X. plurimos recitans, & multos Auctores laudans, qui de iis ſcripſerant, vel compingendis operam dederant: at nulla uſquam mentio eſt de quoquam marmori inſculpto. Sollemnem eorunt uſum in conviviis habitum eſſe apparet (neque abludunt Convivales Plutarchi Quæſtiones) ad exhilarandum præmio, & ludicra pœna propoſita conventum; quamobrem *πρόβλημα παιστικὸν quæſtionem jocoſam* definivit ænigma Clearchus Sotenſis (*b*): non erat ergo, cur marmorarii adhiberentur, & lapidearum Inſcriptionum in publicis, magniſque rebus adhibitarum ſeveritas ad oblectamenta, & jocos revocaretur. Gryphum ternarii numeri habet Auſonius; ſcrupos, vel ſcirpos a Latinis veteribus appellatos Gellius (*c*) docet, unumque affert e Varronis libris, quem inenarratum relinquit, & pro Termino Muretus explicat: verum in conviviis, & Romæ adhibitos, mihi Sympoſii Ænigmata, quæ circumferuntur, ſubindicant; nomen enim, quod homini minus competit, ab ipſa re ad Auctorem ſignificandum fuiſſe detortum, opinor.

Quod Inſcriptionum judicium ſpectat, unum haud prætermittam. In quocumque monumentorum genere illud ſubleſtæ fidei primum ſæpiſſime indicium eſſe reperi, quod autographum nemo viderit, & monumentum ipſum minime appareat. Periiſſe quam plura, non eſt qui inficietur; multos literatos lapides ædificiis addictos, multos in calcem converſos, multos pluvia, ventiſque diſſolutos, ignorat nemo: nihilominus non tam immenſo ſunt numero, qui poſtremis hiſce ſeculis evanuerint, quot eſſe oporteret, ut quorumdam Collectorum fides conſtaret. Ego certe cum plures in libris præteriti, vel anterioris ſeculi Inſcriptiones video, quæ nuſquam exſtant, ſtatim ſuſpicari incipio: quæ in illis augetur ſuſpicio, quas a diverſis diverſimode recitari invenio: amplificatur autem ſummopere, cum a ſuſpectis fontibus primum emanaſſe deprehendo. Id profecto diligenter in titulis animadverti debet, quorum lapides non appareant; unde, & a quibus venerint. Ego, cum a Provinciis quibuſdam proficiſcuntur, vel ambigua quorumdam hominum fide, de quibus ſuo loco ſermonem ſatis habui, prolata fuiſſe intelligo, colligo me ſtatim, hæreo, ambigo, perſcrutor, & cum mendacibus ægre ipſa veritas credi ſoleat, undequaque circumſpicio, *omnia tuta timens* (*d*). Nihil autem magis ad diſcernendas Inſcriptiones conferet, quam attenta cum genuinis, & omnino indubitatis ejuſdem præcipue generis collatio; id tantum præcavendo, ne a truſtis decipiamur ab antiquis deciſis, & in commentitias aliquando inſertis. Illud ne nobis excidat, quod, cum in Græcis verſaremur, monuimus; in omni veterum reliquiarum genere legitimas occurrere, fictitias, & ancipites: occurrere & Inſcriptiones poſſunt, de quibus liquido pronuntiare nemo poſſit, erunt enim quandoque in utramque partem argumenta ſatis probanda. Quid de interpolationibus dicam? quanto nobis ſtudio ab ea fraude proſpiciendum eſt, qua legitimæ quidem, ſed verſu, verbo, numero intruſo, dempto, vitiato, productæ ſunt Inſcriptiones haud infrequenter!

Nihil profecto minus, quam ne falſa amplectamur pro veris, elaborandum nobis eſt, ne vera monumenta explodamus tamquam falſa: idem periculum, æque pernicioſus error. Inſigne inter cetera hujus peccati nobis exemplum præbuerunt Gruterus & Scaliger, cum Piſana de honoribus Caii & Lucii Cæſarum Decreta ita rejecerunt, ut ille a Theſauro ſuo prorſus exulare juſſerit; iſte *hodie, aut heri nata pronuntiarit*, & ab Italo conficta, qui *Tranſalpinos nullum naſum habere putaret* (*e*). Nihil tamen purius, nihil ſincerius, elegantius nihil. Quid dixiſſent illi, ubi magno, & pereruditο volumine præclariſſimas eas Inſcriptiones, veterum parentalia, pluraque Romanæ antiquitatis arcana diſerte tradentes, a Cardinali Noriſio non ſine ſingulari Reipublicæ literariæ univerſæ acclamatione illuſtratas, celebrataſque vidiſſent? (*)

(*a*) En integrum textum Plinii ex Lib. VII cap. 26. Cn. *Pompejus Magnus Imp. bello XXX annorum confecto, fuſis, fugatis, occiſis, in deditionem acceptis hominum centies vicies ſemel octingentis tribus millibus, depreſſis, aut captis navibus* D. CCCLVI *oppidis caſtellis*, M. *quingentis* XXXVIII. *in fidem receptis. Terris a Mæotis lacu ad rubrum mare ſubactis votum merito* MINERVAE.

(*b*) Athen. ibi.

(*c*) A. Gellius Lib. XII. cap. VI. inquit „ quod Græci dicunt „ ænigmata, hoc genus quidem e noſtris veteribus Scirpos „ appellaverunt: quale eſt, quod nuper invenimus, per here „ cle antiquum, perque lepidum, tribus verſibus ſenariis „ compoſitum ænigma: quod reliquimus inenarratum, ut „ legentium conjecturas inquirendo acueremus. Verſus „ tres hi ſunt: „

Semel minuſne, an bis minus, non ſat ſcio:
An utrumque eorum, ut quondam audivi dicier,
Jovi ipſi regi noluit concedere.

In not. autem hæc: *Scirpus*, vel *Sirpus* ænigma hic denotat, & nomen accepit non a Sirpo junco enodi, ſed a naſſa piſcatoria ex ſcirpis contexta. Poteſt autem per *Sirpum* intelligi omne πλέγμα ex junctis viminibus contextum. Canterus Lib. II. c. ult. legebat *Scrupos*, ut Mafferius, ſed hic locum habere non poteſt, cum *Scrupus*, & *Scrupulus* proprie lapillus denotet, qui pedem offendit; metaphorice quicquid animo moleſtum eſt, quibus omnibus ænigmatis vox non reſpondet.

(*d*) Virgilius.

(*e*) Epiſt. ad Gruter. 429.

(*) Duas marmoreas Tabulas a Cardinali Noriſio *Cenotaphia Pi-*

Recentiſſimi nota expulit Scaliger (*a*) epigramma aliud, de quo cur ambigatur, nihil prorſus eſt. Recenſuit & Marcanova, in cujus Codice vox *Iter* non apparet, (forte *Item* erat in lapide) & *Latius* ſcribitur, non *Lutius*.

Summe cauti, circumſpecti maxime in hoc judicii genere, quo difficilius nullum, oportet ſimus: nonnulla ſunt haud proba equidem generatim indicia, ſed ex quibus tamen ſolis repudiare Inſcriptiones non oporteat. Si quæ nobis in editis, vel exſcriptis titulis diſplicent, excutiendum primo eſt, utrum quæ diſplicent, a librariorum, vel exſcriptorum inſcitia, & ſphalmatis eſſe non poſſint: ob erroneas Conſulatuum, vel Tribuniciæ Poteſtatis numerales notas Inſcriptiones numquam rejiciendæ, quarum marmoreum, vel æreum exemplar non inſpexerimus; nihil enim facilius, quam ob monumentorum corruptionem, & vetuſtatem in iis deſcribendis peccare. Nihil facilius etiam, quam verba alioua perverſe excipi, vel in alia converti ab illis, qui his ſacris non ſunt initiati. Exſibilata diu eſt votiva (*b*), quam Rubeus inter Brixianas vulgavit, tabula a Nonio Macrino *Dis Conſervatoribus* poſita *pro ſalute* ANIMAE *ſuae*: cum lapidem multum perquiſitum in Muſeum tandem intuliſſem, præſeferre vidi ARRIAE *ſuae*.

Inſpiciendum quoque, ne qui parum ſibi in libris conſtare lapides videantur, & res diſparatas continere, duo fuerint vel plures, importune conſuti, & in unum a compilatoribus conflati. Subdubitare viſus eſt P. Bandurius de Imperatorio titulo, quem a Grutero (*c*) acceptum, Juliani numiſmatis ſubjecit: qui non in dubium revocandus, ſed omnino ablegandus foret, ſi ut apud Gruterum, & Bandurium ſcriptus, ita & in marmore ſculptus eſſet; neque enim Juliani Auguſti III. Conſulis cum Theodoſii Imperatoris honores conjungere potuiſſet Venetiæ, & Hiſtriæ Conſularis Palladius: at duplices Inſcriptiones ſunt

Piſana appellat, in quibus decreta inſeriarum inciſa ſunt in honorem LVCI & CAI Caeſarum, ex Igeroni Curt. Pichena, & produxit ad *I. Ann. Cæſ.* Boldonius *Epigraphic.* Lib II. n. VII. pag. 57. 58. & 59. edit. Auguſtæ Perуſiæ 1660. qui monet harum *exempla ſumma fide deſcripta, &, quoad fieri potuit, integritati reſtituta ab Franciſ. M. Ceſſino Patr. Flor. Juris Interprete in alma Gymnaſio Piſano, Commentario etiam doctiſſimo illuſtrata fuiſſe*; Dein Enric. Noriſius ſingulari atque eruditiſſimo Commentario ea illuſtravit edit. Venet. 1681. Reineſium *Syntagm. Inſcript. Antiq.* 12. 13 VII. Lipſiæ 1682. Martinum *Theatr. Baſilica Piſana* cap. XVIII. p. 117. Romæ 1728. Gorius *Inſcript. Antiq. Etr.* Part. II. Tab. I. & II. poſt pag. 10. Florent. 1734. At Paulus Troncius C. P. plus omnibus his præſtitit, qui hæc pretioſa Κειμήλια ab imminenti interitu vindicavit, nam alias Piſanorum privatis uſibus addicta, fabrorum etiam temeritate effracta in Cœmeterio Piſano expoſuit, & inciſis ſubter argumentis decoravit. Ego iterum in meo ſyntagmate exhibebo accurate exſcripta ex Archetypis, quia laudati celebratiſs. Scriptores non ſatis recte ea prodiderunt.

(*a*) Iterum hoc Gruterianum epigramma pag. CLXXII. 3. iſſeram, ut Maffejanæ correctiones clarius appareant:

(*ſic*)

C. LVCTIVS . L. F. AVLIAN. Q. * PLAVSVRIVS. C. F. VARVS

L. †VENTILIVS . L. F. BASSVS . C. OCTAVIVS . C. F. OBARCHIN (*ſic*)

IIII. VIR.

PORTICVS P. CCLX. ET . EXSEDRAM . ET . PRONAON . ITER

ET . PORTICVM . PONE . SCAENAM . LONG. P. CXL.

S. C. F. C.

In repet. Edition. in not. * PLASSARIVS DLXXI. 9. †VENTIDIVS. leg. Reineſ. Maff j. lin. I. LVTIVS. l. 4. ITEM. (*forte*) Vid. Scaliger. *Corrig.* pag. & num. in cit. Gruter. ait Epigramma *eſt recentiſſimum*, ſed qua ratione id afferat, non indicat.

(*b*) Rubeus *Mem. Breſc.* pag. 233. n. 3. Vinac. pag. 234. n. 20. contra fidem marmoris habent ANIMAE SVAE; at ego ex *Muſ. Veron.* [illegible] n. 7. & ex MS. D. Abb. Gnocchi pag. 190. n. 2. genuinæ lectioni reſtitui Epigraphen M. Nonii ad Claſſ. I. ubi de *Diis Antiquor.* & cum Maffejo a Cenſorum riſu eripui.

(*c*) En Inſcriptio ex Gruter. pag. CCLXXXV. 2. ut is locus facilius a Tyronibus percipiatur:

IMP. CAESARI

DN. FL. CL. IVLIANO

P. F. VICTORI . AC . TRIVMF

SEMP. AVG. P. M. IMP

VII. CONSI. III. BONO . R. P

NATO . PATRI . PATRIAE

PROCONSS

HORTANTE . BEATITVDINE

TEMPORVM . D. D. D. N. N. N

GRATIANI . VALENTINIANI

ET . THEODOSI . AVGGG

STATVAM . IN . CAPITOLIO

DIV. IACENTEM . IN

CELEBERRIMO . FORI

LOCO . CONSTITVS

IVSSIT . VAL. PALLADIVS

V. C. CONS. VENET. ET. HIST

ſunt (*a*), quarum primam columna ſervat, alteram quadratus in Muſeo noſtro lapis. Qui Grutero crediderit, tria illa pag. LXXXIV. 6. 7. 8. monumenta ab *uno lapide Iadera* in *Dalmatia* extante exſcripta fuiſſe, de eorum veritate valde anceps erit; neque enim Q. *Aſiſeni* honorarius titulus *Iſidis*, & *Serapidis* votum, & ob *murum*, & *turris Coloniæ* datas, & reſtitutas Auguſti, atque Optati memoria, complicata antiquitus in lapide uno fuiſſent: at præclaras eas Inſcriptiones Muſeum noſtrum jam oſtentat (*b*), non uno, ſed tribus, & quidem grandibus marmoribus conſignatas. Quatuor iterum Brixianas epigraphas Gruterus recenſet, perinde ac eſſent *in ſaxo quadrato omnibus lateribus literis exarato*, quod ex Apiano hauſit: quibus Auctoribus qui fidem habeat, Inſcriptionibus demat, neceſſe eſt: nam una votiva eſt, publico operi præfingenda altera, ſepulcrales duæ: proſtat quidem in Muſeo vetus lapis quadrangulus ab omni parte inſcriptus, ſed idem ubique negotium agitur, & ad eoſdem quævis Inſcriptio refertur: legitimæ ſunt Brixianæ quoque, ſed lapidibus diverſis.

Quod obſcuræ, nec intellectæ aliquando Inſcriptiones afferantur, non continuo contemnendæ; multa enim in antiquitate ſunt, quæ minime noſcimus; multa vetera monumenta, in quorum pertractatione ea nos protegere, & excuſare cogamur lege (*c*): *non omnium, quæ a majoribus noſtris conſtituta ſunt, ratio reddi poteſt*. Interdum vero ex quadratariorum erroribus, vel ex popularia cujuſdam idiotiſmi, quorum & in lapidibus exempla abundant, admiſtione, omnis pendet obſcuritas. Requiſitus aliquando fui, quid in lapide ante Servatoris ortum inſcripto, Sulpicio nempe, & Valgio Conſulibus (aut antiqua, aut novitia, aut mendaci manu) conſignato, hæc ſibi velle verba opinarer: HOC MANSVM VENI. Reſpondi, *manſum* apud Scriptores medii ævi latifundium, ſive, ut Juriſconſulti loquebantur, [illegible] eſſe, cujus extenſionem, menſuramque ipſam pateſeciſſet nuper e pluribus documentis collatis Cl. Muratorius: verum in tam antiquo monumento eam vocem reperiri, vix credibile eſſe: accedere, quo minus crederetur, eorum verborum diſſidium: ut enim ſententia conſtaret *Hoc Manſum Veniet*, ſeu *Venit*, dicendum fuiſſe: quibus rationibus confirmati viri docti plures, eam Inſcriptionem tamquam ſpuriam & confictam excludere perſtiterunt. Cum autem tum ea ſingularitas, tum enuntiati Conſules novum aliquod Faſtis lumen, ut alias oſtendam, afferentes multo me deſiderio incendiſſent, lapidem ipſum numquam vulgatum, & in perobſcuro, atque agreſti latibulo jacentem conſulere volui, quem etiam mox in Muſei Veronenſis acceſſionem avide comparavi. Ingenuum, & extra omnem aleam eſſe, ipſa me ſtatim inſpectio docuit: ſic autem loquitur:

V. TI. LATINIVS. TI. L. DORI....
Θ AGRASIA. T. L. RVFA
HOC . MANSVM . VENI . IIII K. SEPT
P. SVLPICIO . C. VALGIO RVFO
CONSVLIBVS (*)

Tenebras litera offundit una, *o* ſcilicet pro *u* ex populari pronuntiatione, & ex frequentiſſima in cujuſvis generis, & cujuſvis ævi monumentis permutatione adhibitum: lego enim *Huc manſum* (hoc eſt ad manendum) *veni*: ut in Capuana (*d*) *Inferri Hoc non licet*, pro *huc*. Agraſia, quam lethale præfixum theta defunctam indicat, loquitur, & annum ac diem, quo tumulata fuit, docet; in funebribus ſiquidem tabulis cum dies & Conſul adponuntur, non venditionis, ſed funerationis tempus perpetuo deſignatur. Antequam claudo, lepidum, qui aliquando in re lapidaria uſuvenit, errorem noto. Lege Cornelia de falſis plures injuria condemnari Inſcriptiones videas, quæ priſcæ quidem non ſunt, ſed nec pro priſcis haberi quiſquam voluit. Prolixam Gruteri (*e*) paginam Sergii, e Pola Iſtriæ civitate Hiſtrionis, epitaphium implet. Pro antiquo exceperunt multi, & ob ea verba *malleolo, & celte literatus ſilex* in graviſſima de verſiculo Job legendo, atque explicando quæſtione attulerunt: utitur eo teſtimonio Voſſius (*f*) quoque in Grammaticis, nec de auctoritate quidquam ambigit: contra explodunt alii tamquam commentitium, quibus Antonius Auguſtinius olim ſe ducem præbuit. At lepida illa inſcriptio nec inter antiquas, nec inter ſpurias recenſeri debet: compoſita enim, & inciſa fuit xv. ſeculo, Veneti Præfecti, feſtivo ingenio viri, juſſu, neque Deorum Manium præmiſſo nomine, neque clauſula ulla adjecta, quæ vetuſta tempora mentiretur. Rem didici a Feliciano Veronenſi, qui in MS. Collectione, de qua ſuo loco verba feci, eam Inſcriptionem in lapide vidiſſe, nar-

(*a*) Vid. ad meam Claſſ. VI. illas iterum editas ex *Muſ. Veron.* pag. CV. n. 4. 5.
(*b*) Edit. in *Muſ. Veron.* pag. LXXXIV. 3. XCV. 2. CXV. 1.
(*c*) L. Non omnium D. de Legib.
(*) Hanc mendoſe in lucem protulit inter Gudianas Cl. Heſſelius pag. CCCLVIII. 7. at emendatam ex Gorio in *Nov. Theſ. Mur.* pag. CCXCVII. 2. ubi exiſtentem *Florentiæ apud Nobiles Galler*: Gorius autem ipſe *Inſcr. Antiq. Etr.* Par. III. pag. 114. n. 107. edit. Flor. 1743. & Cl. N. A. heic & in *Muſ. Veron.* pag. CVIII. n. 2. ad fidem Lapidis, quamvis ante ejuſdem acquiſitionem vitiatam in *Obſervat. Liter.* exhibuerit. Confer ad hujuſmodi Marmor horum Clariſſ. VV. doctiſſimas adnotationes.
(*d*) Gruter. pag. DCCCLXXIV. n. 5.
(*e*) Gruter. pag. CCCXXIX. *ex Fabricio*, *Manutio*, *aliiſque* adfert hanc Inſcriptionem *jocoſam* & *ludicram* adpellatam a Baldonio *Epigraphic. Lib.* VI. *Monit.* IV. pag. 659. & ſeq. quam *fabuloſam*, & *ridiculam* eſſe ait Ant. Auguſt. *Dialog.* XI. ut bene advertit etiam Cl. Maffej.
(*f*) Lib. I. cap. XXXV. & in *Append. de vitiis ſerm.* p. 812 §. ult.

narrat, quam *Jacobus Baduarius Sergio Polenſi purnſito, & hiſtrioni poſuit*. Pro fictitia recepta in Italia eſt Inſcriptio illa in *Diario Italico* (*a*) recenſita. ANIA L. *INGRATIVS HOMINE NVLLVM EST*. Si enim legamus *Annia Liberta* ut in Diario docemur, neque antiquæ ullius formulæ veſtigium habetur, neque latinæ loquutionis ratio conſtat. At qui ea verba in ſublimi loco effingi voluit, de veteri imitando titulo nequaquam anxius fuit, ſed de morali tantum effato proponendo, ANIMAL *ingratius homine nullum eſt*. Sub Tetraſticho Gruteriano (*b*) hæc viſitur nota: *recentioris Poetæ figmentum*: deinde in *Corrigendis* Scaliger (*c*): *hujuſmodi multa ab illis hominibus nuper conficta*. Quibus verbis Itali Poetæ de quorumdam externorum hallucinationibus pœnas pendunt, & pro elegantiæ laude impoſturæ contumeliam reportant: nam quæ Scaliger conficta vocat, ornamenta fuerunt quandoque novarum fabricarum, quæ qui marmori curabat mandari, de lapideis Romanorum monumentis ſimulandis ne cogitabat quidem, quamvis ab externis hominibus carminis venuſtate deceptis tamquam antiqua exinde deſcripta fuerint. Memoratum epigramma noſtrati petræ inciſum vidi ego multis ab hinc annis ſub Veneris Cupidinem verberantis ſimulacro in amœniſſima Brenzoniorum villa S. Vigilii ad crepidinem Benaci lacus, nec Dis Manibus præfixis, nec Rufilla ulla, ut perperam in Grutero, & hac præterea diverſitate:

CVR NATVM CAEDIT VENVS? ARCVM PERDIDIT: ARCVM
NVNC QVIS HABET? VENETO FLAVIA NATA SINV.
FLAVIA CVR RAPVIT? DEDIT HIC, NAM LVMINE FORMAE
DECEPTVS, MATRI SE DARE CREDIDERAT.

Nullus dubito, quin ab Auguſtino Brenzonio, viro Urbis noſtræ nobili & eleganti, qui XVI. ſeculo floruit, compoſitum epigramma fuerit; is forenſibus cauſis, & juris civilis exercitationi præcipue deditus Venetiis multum egit, & villam iſtam ſplendide conſtruxit, multis elegantiorum artium operibus, & epigrammatum conſperſis lautitiis decoratam, quorum cum ego eum locum inviſi, hoc quoque ſupererat:

Dum rides, mihi baſium negaſti;
Dum ploras, mihi baſium dediſti.
Nata eſt de lacrimis mihi voluptas,
De riſu dolor: o miſelli amantes,
Sperate ſimul omnia, & timete.

CAPUT III.

Exquiruntur quæ in lapidibus fictitiæ Inſcriptiones extant, & in judicium adducuntur.

HAbent id commune inter ſe quæcumque ſtudiorum genera, eaque continetur ratione cujuſcumque artis doctrina, & explicatio, ut ſine rerum demonſtratione regularum expoſitio parum utilis, & ab exemplis ſejuncta *jejuna, atque arida*, ut Quintilianus (*d*) loquitur, *præceptorum traditio* ab omnibus exiſtimetur. Ut ergo ad praxim, quæ hucuſque tradidimus, monita revocentur, eorumque momentum pateat, atque oſtendatur uſus, Inſcriptiones ab eruditorum ferme conſenſu ad hanc diem receptæ, & commentitiæ tamen, ſedulo perquirendæ, inque redintegratum judicium novis tabulis, noviſque teſtibus adhibitis pertrahendæ ſunt. Cum autem duplex indiciorum genus ſuggeſſerim, alterum ex lapidum inſpectione, alterum ex verborum conſideratione petitum, de iis primo Inſcriptionibus agam, ad quarum examen utraque indagatione uti poſſumus, cum non in libris tantum excuſæ, ſed & in marmoribus ſculptæ ſpectentur. Univerſas quidem, quæ ubique terrarum habeantur, homini uni perquirere & intueri haud licet; quapropter operam dedi, ut in iis maxime civitatibus, quæ ſupra ceteras antiquis lapidibus affluunt, diligentiam meam collocarem, anguloſque omnes excuterem: ex qua perquiſitione tot huc affero fictitios lapides, quot ad Artem Criticam hauriendam, & ad quoſcumque alios dijudicandos ſufficere abunde poſſint: vix enim puto, falſis quibuſcumque titulis quiddam exprobrari poſſe, quod hic non memoretur.

Initium a Veronenſibus, imo a mei ipſius Muſei monumentis mendacibus capiam, quæ (tantum abeſt ut parcam) induſtria excutiam ſingulari; cum quia majori commodo facere potui; tum ut morem illum teterrimum aliquando, ſi fieri umquam poteſt, eradicem, ac profligem, quo de rebus non ex rebus ipſis, ſed alienis prorſus cogitationibus judicari ſolet; ita ut cum expen-

(*a*) Diar. Italic. pag. 111.
(*b*) Gruter. pag. DCCCCXII. n. 1.
(*c*) En integra animadverſio Scaligeri, ubi pag. cit. ait: *Eſt fœtus recentioris Poetæ, elegans quidem, ſed affectata venuſtatis. Hujuſmodi multa ab illis hominibus nuper conficta: ut Menandri Anechomenos ex Apuleio, Cornelii Galli Elegiæ ineptiſſimæ ab Aldo ſuperioribus annis edita, & alia, quorum piget, pudetque* (in Gruter. pag. cit. n. 10.)

. . . .

BALNEA . VINA . VENVS . CORRVMPVNT
CORPORA . NOSTRA
SED . VITAM . FACIVNT &c.

. . . .

Exſtant item Romæ iidem verſus, quos alibi producimus, deſumptos autem ex Græco.

(*d*) Lib. III. Cap. I.

expendendum aliquid venit, vel quæſtio agitanda proponitur, non quid verum, vel veriſimilius ſit, ſed quid magis ad rem ſuam faciat, quid ad patriam, gentem, opinionem ſuam magis conſerat, quiſque ſtatim ſibi reſpiciendum putet. Verum claſſica jam exaudire mihi videor, & inſtructam aciem, pugnamque fortiter depoſcentem intueri; quapropter quod cum infinito pene hoſtilium lapidum numero gerendum mihi bellum ſuſcepi, ineundum intrepide, & nervis omnibus contendendum, ut disjecta, attritaque ubique gentium fictitia marmora jaceant, informibuſque, & vulgaribus ſaxis, ut antequam inſcriberentur, rurſus tandem accenſeantur.

. C . SERVIL .
. CAEPIONI . CON .
. CEN . ET . TRIVM
PHALI . PATRIAE .
. LIBER . DECVR .
. VERONEN . OB .
. IVD . RESTITVTA .
M C

Inſcriptionem hanc Gruterus (*a*) afferens, non una vice aberrat. Ediderant ante Gruterum Apianus, Saraina, Smetius, Manutius, alii: illuſtrarunt, vel in antiquitate illuſtranda adhibuerunt, Scaliger, qui in Indice Hiſtorico *Judicia Veronenſibus reſtituta* hinc deducit, Panvinius in Faſtorum Commentariis, Rupertus in Epiſtolis, (*b*) Streinius in Familiis, Freinshemius in Supplemento Liviano, Gruteri illuſtratores in *Corrigendis*, Almelovenius in Faſtis, Antonius Auguſtinius (*c*), qui critico acumine Inſcriptiones expendere profeſſus eſt; hac noſtra tamquam incontaminatæ fidei bis utitur Reineſius, qui tam frequenter criticam oſtentat facem, fuſe admodum, ac prolixe in epiſtola (*d*) ad Rupertum eamdem celebrat, & explanat. Tot attamen, tantique nominis patroni, literæ quoque apte delineatæ, & vetuſtatis larva quædam marmori ſcite impoſita, ſubſidio miſeræ nequaquam fuere, quo minus ego a legitimarum conſortio ejicerem, & in oppoſita parte Septemtrionalibus ventis damnarem. Quod autem ne unus quidem in conſerto Doctiſſimorum hominum choro ſit inventus, qui de illa ſubdubitarit, in ipſo hujus inquiſitionis limine documento ſit, quam lubricum, periculoſum, atque, ut ita dicam, viris etiam Celebratiſſimis fatale quodammodo in hoc eruditionis genere judicium eſſe poſſit. Puncta, quæ ab initio verſuum & ad finem vides; CON pro COS ad *Conſuli* ea ætate ſignificandum; LIBER. pro *Liberatori*, IVD. pro *Judicia*, quæ inuſitata compendia ſunt, vehementem jam ſuſpicionem ingerunt. Singulariæ M C, quas *Monumentum Condiderunt* explicare liceat, ſpuriæ ſunt, & in honorario præcipue titulo ridiculæ adjectæ. Auguſtinius S ſubſtituit, explicans *Monumentum Statuerunt*, quod æque importunum eſt. Jam ad penetralia.

De Servilio Cæpione, cui Juliam filiam Cæſar deſponderat, ſed, eo aſſentiente, Pompejus repente duxit, ut Plutarchus tradit, in Pompejo & in Cæſare, nequaquam heic agitur. Ex Serviliis Cæpionibus, qui Romana in Hiſtoria collucent, & Faſtis Conſularibus nomen dederunt, Inſcriptio noſtra, ut a veriſimili minus recedat, ad recentiorem pertineat, qui anno Urbis DCXLVIII. Conſulatum iniit: quin eumdem iſtum cogitaſſe, qui Inſcriptionem compoſuit, apparet ex mentione Judiciorum, & Triumphi; is enim eſt, de quo Valerius Maximus (*e*) *Triumphi claritatem* celebrat, & de quo ſcripſit Julius Obſequens (*f*): *per Cæpionem Conſulem Senatorum, & Equitum Judicia communicata*. At quam diverſa iis temporibus orthographiæ ratio obtineret, Sexti Atilii Sarani cippus noſter, & Sigoniana æra abunde teſtantur. Ab ejus ætatis locutione abhorret pariter dictio *Triumphalis* nude pro viro, qui triumpharit, poſita; nam ante Suetonium & Plinium ſic adhibitam fuiſſe, non ſuccurrit. Hunc Cæpionem Cenſorem fuiſſe, ut hic dicitur, nullæ nos docent tabulæ. Caii etiam prænomen Scriptor ei tribuit nullus. In anguſto autem admodum tempus fuit, quo Cæpioni honorificum monumentum ſtatui potuiſſet; is namque, proconſulari imperio poſt Conſulatum prorogato, una cum Gn. Mallio Conſule Cimbros poſt aliquot menſes infauſtis avibus laceſſens, maximæ Romanis cladis auctor fuit: ex qua calamitate ipſius *Cæpionis, cujus temeritate clades accepta erat, damnati bona publicata ſunt*, ut ex Liviana Epitome (*g*); ſed plura docemur a Valerio Maximo (*h*) hæc de Q. Cæpione memorante: *Is pratura ſplendore, triumphi claritate, Conſulatus decore, maximi Pontificatus ſacerdotio, ut Senatus patronus diceretur, aſſecutus, in publicis vinculis ſpiritum depoſuit, corpuſque ejus funeſti carnificis manibus laceratum, in ſcalis Gemoniis jacens, magno cum horrore totius fori Romani conſpectum eſt.* Quo conſtat, etſi honorifica Inſcriptio noſtra inſolito in monumentis publicis, & cujus in Cæpione cauſa non apparet, *Liberatoris Patriæ* titulo fuiſſet poſita, permanſuram tamen non fuiſſe, ſed ignominiæ nota ſuperveniente abolitam. Nihil autem in hac Inſcriptione tam mirificum eſt, quam Decurionum Veronenſium mentio ea ætate, qua Verona nedum civium Romanorum, ſed Latinæ Coloniæ jure nondum erat nobilitata; eam enim, Cæpione jam vita functo, anno tantum V. C. DCLXIII. Gneus Strabo deduxit: norunt autem & qui nondum ære lavantur, Decurionum nomen Colonias Romanas in

(*a*) Vid. pag. CCCCLXVIII. 5. Edita fuit in Muſ. Veron. pag CLXXV.
(*b*) Epiſt. pag. 124.
(*c*) Dial. 2. & in Fam. Servil.
(*d*) Epiſt. XXVII.

(*e*) Lib. VI. cap. 12.
(*f*) Prod. cap. 101.
(*g*) Lib. LXVII.
(*h*) Lib. VI. cap. 9.

in civitates attuliſſe. Quid hic Reineſius (*a*) reponeret, qui, *Veronenſium forte patronum fuiſſe Servilium, ſi non & civem*, ſuſpicabatur? Quid Auguſtinus, qui ad Cæpionem alium noſtro adhuc vetuſtiorem ſpectare epigraphen credidit? Quod etiamſi jus Coloniæ tum temporis Veronenſes jam obtinuiſſent, ineptum nihilominus eſſet eos credere ob *judicia reſtituta* Cæpionem coluiſſe: quæ enim Romæ judiciorum cauſa inter Senatorium Ordinem, & Equeſtrem identidem diſſidia efferbuerunt, intrinſeca fuere Reipublicæ mala, & inteſtinæ contentiones, quæ ad externos nihil omnino pertinerent. Judicia primum penes Senatores erant; lex Sempronia C. Gracchi a Senatoribus ad Equeſtrem Ordinem tranſtulit; lex Servilia Q. Cæpionis noſtri triumque ordinem ex Obſequentis, & Caſſiodori verbis videtur admiſiſſe: quid hoc ad Veronenſes? Alternarunt hæc ſubſecutis etiam annis non una vice, uſque dum Sylla Dictator, Equitibus rejectis, Senatoribus judicia reddidit, fluctuante tamen ſemper ex acerrima ea contentione Republica, ita ut Cicero in Verrem agens, illum ſæpe locum urgeat, meminerint judices, ſi apud ordinem Senatorium manere judicia vellent, integros ſe in ea cauſa, incorruptoſque præſtandos; populum enim Romanorum veterem judiciorum vim, gravitatemque requirere, & ex eorum levitate, & infamia Ordinem alium ad res judicandas jam poſtulari: paululum ſane temporis interceſſit, cum ex Prætoris L. Cottæ lege non Equites tantum rurſus, ſed ex plebe quoque aliqui in judicum decurias recepti ſunt. Verumtamen Urbes alias, & præſertim a Roma magno locorum intervallo ſejunctas, eæ viciſſitudines vel nullo modo ſpectabant, vel certe non ita, ut illarum auctores publicis, honorificis monumentis externæ gentes proſequerentur. Hanc Inſcriptionem aliquanto fuſius diſcuſſi ob reverentiam erga communem eruditorum conſenſum, quo ſe tuebatur.

Sequentem, quam habui ex eodem loco, & elaboratam olim ab eadem manu conſimilis patriæ caritas, & Triumphalis pariter ſtylus indicant, vulgavit nemo, quia nemo vidit: erat enim ſummo nobilis domus muro exigua tabula ſub ipſum tectum infixa.

2 . . . .

. . . ONA . VALLARI . TRIVMP. . . .

. . . RICO . THEATRVM . CONDENT . . . .

. . . ORIS . CAVSA . TRANS . ATH . . . .

P A T R O N O (*)

Nullam noſtrates præcipue Hiſtorici arripuiſſent alacrius ob mentionem, quam continet Theatri noſtri, cujus Conditorem hoc titulo antiquitus celebratum mentiri ſtuduit, qui effinxit; ac ſi ad id ædificium aſſerendum magnificæ, quæ ſuperſunt in colle, quamvis nunc partim ſubterraneæ, partim habitaculis commixtæ reliquiæ haud ſufficerent. Verum Theatris, & Amphitheatris præfixos titulos, vel eorum, qui condiderint lapidea monumenta, hactenus non eſt, qui viderit: ubi apparerent, non anguſtis tabellis, ſed maximis & literis, & marmoribus ſpectarentur: quo modo apte ſuppleas decurtatam data opera ab omni parte epigraphen, ita ut non verba tantum, ſed ſententia, & contextus conſtent, non invenies: fruſtra ex RICO T. Flavium Noricum Veronenſi ædificio alteri *incredibilis altitudinis, & majeſtatis*, ut Scultetus apud Gruterum (*b*) loquitur, præfixum cogitari, ut puto, voluit veterator. *Coronam Vallarem, & Triumphalem* eidem homini obtigiſſe, *difficile ad fidem eſt*, ut Liviano utar verbo (*c*); nam Triumphalis Imperatoribus ad triumphum properantibus mittebatur; Vallarem is conſequebatur, qui primus hoſtium vallum, & caſtra irrupiſſet, quæ gregariorum militum, vel minorum Officiorum laus eſt. *Theatrum Condenti* neque lapidaria, neque eo loco Latina eſt loquutio: *Decoris Cauſa* ex recentium Inſcriptionum formulis nihil agentibus una eſt.

3 . S A L V S .

ÆTER. R. P. PoP. ROM

L. FLACCVS . PRÆF. V. (*d*)

Brevis eſt lapillus, in quo tria vides ad extrema verſuum, & ipſo initio puncta male collocata. De L. Flacco Urbis Præfecto non eſt qui doceat: is modus *Reipublica Populi Romani* non ſolet occurrere: *Salus æterna L. Flaccus* non connectuntur; votiva marmora vel *Saluti* præſeferunt, vel *pro Salute*. Commodi etiam nummus, quem forte reſpexit, qui Inſcriptionem cudit: *Vota ſoluta pro Salute Populi Romani*

4 D I S S

P A R E N T I B

V S L M

M C E N S O R

T E N E T (*e*)

In Auctario *Antiquitatum Veronenſium* exhibetur. Lapidem qui aſpiciet, antiquum non eſſe, mihi

(*a*) Epiſt. pag 101.

(*) In Muſeo Veron. pag. CLXXVII. n. 1. & in MS. *Art. Crit* TRIVMPHAL.

(*b*) Pag. CLXXVII. n. 1. ubi legitur: *Verona ad portam Leoninam, fuit aliquando arcus totus marmoreus, artificio ſingulari: portis geminis &c. Hujus arcus reliquiæ, magna ex parte, contiguis privatorum ædificiis deformantur . . . . incredibilis tamen altitudo, & majeſtas etiam hodie oculos in ſtuporem converſis.* „ Inſcriptio tamen ſic adhuc diſtincte legitur.

TI. FLAVIVS. P. F. NORICVS. IIIIVIR. I. D.

Eadem in *Muſ. Veron.* pag. CXCIII. cum arcu affabre delineato.

(*c*) Livius Lib. III.

(*d*) Edita eſt in Muſ. Veron. pag. CLXXVII. 2.

(*e*) In Muſ. Veron. pag. cit. n. 7.

mihi vix credet ; ea facies, is color, ea corroſio : at *Tenet* cognominis loco mendacium prodit ; compendio detruncatum ſi dixeris, compendiis cognomina non obſcurantur : *Cenſor* demus pro *Cenſorius* eſſe : DISS quis uſquam viderat? puncta ad imum literæ, non ad medium : S C ridicule in dextro lapidis latere : præterea una & altera literarum in ipſis ſaxi cavis ſculptæ fuere contra priſcorum artificum morem, qui ejuſmodi lapidum defectus tranſiliebant, ut præſertim in milliaribus Muſei lapidibus duobus cognoſcitur : idem fuit & librariis uſus, cum in membranis labes, ſeu vitium aliquod occurrebat.

Satis apte efficta baſi, quam Panvinius in *Veronenſibus*, in *Miſcellaneis* Sponius (*) magnis literis : GENIO IVCVNDITATIS MVSIS FLORAEQVE S. quis dedicaverit, obliti ſunt memorare : nec Muſis, nec Floræ genuinum videre inſcriptum titulum memini : horum Numinum conjunctio omnino nova : *Genius* autem *Jucunditatis* non ex veterum Deorum turma, ſed ex Italicæ loquutionis genio petitus. Communiori acceptione Genius *eſt Deus, cujus in tutela, ut quiſque natus eſt, vivit* (*a*): Collectionibus etiam hominum, vel locis ipſis ejuſmodi tutela tribuebatur : hinc civitatis, coloniæ, domus, fontis, Theatri, horrei, curiæ, Collegii, conventus, exercitus, centuriæ, cohortis, Familiæ, Cæſarum Genii ſæpe honorantur, numquam vero jucunditatis, aut triſtitiæ. *Genios inſolitos* recitat Sponius, ut hunc tueatur, ſed hujus generis nullum. Jucunditatem etiamſi pro Dea recipiamus, Genius ipſi non competet ; neque enim Reineſii (*b*) doctrinæ ſubſcribo, Genios *cuique Numini, ejuſque ſimulacro perinde ac cuilibet homini* deputatos tradentis ; quod unde hauſerit, vel conjecerit, nequaquam indicat. Plato certe, Plutarchus, Cenſorinus, Apulejus, qui de Geniis multa, hujuſmodi nihil. Genius a gignendo dicitur, quia cum gignimur, imponi ſtatim nobis putabant, Dii autem ἀγέννητοι. Quem Latini Genium, Græci Δαίμονα, quibus idem erat ac Fortuna, Genius civitatis in Græcis nummis τύχη τῆς πόλεως : Diis autem fortunam ſuam nemo adſignavit. Votivam ergo, quam ibi Reineſius tabulam illuſtrat, GENIO MARTIS poſitam, ſchedis reddat, a quibus accepit, ni mendum quoddam in voce MARTIS ſubſit ; ut ſubeſſe plane dicendum in mutila Gruteriana (*c*), quæ tamquam GENIO PLVTonis dicata recenſetur in *Indice* ; alioquin pro ſpuria habebimus.

Non omittendus inter noſtros ſummo olim ſtudio elaboratus lapis, funebria ſimulans carmina, ſed tot ex effectata abraſione lacunis interciſus, ut quatuor conjunctim verba hæc tantum, quæ male ſonant, expiſcari liceat, *Mihi Danti Cerea Prata*. Supplementa reperias nulla, quibus disjuncta, quæ hinc & hinc apparent, apte ſarcire verba & conglutinare poſſis. Magnificentiæ Pedum LXX. *in fronte* non bene reſpondent XIV. in agro : ob ſpurias M T C ſingularias, quæ ſummo lapide ſpectantur, non deerant qui ad M. Tullium Ciceronem monumentum referrent.

Ad aliam vetuſtorum lapidum Collectionem accedamus, quæ in Comitum Juſtorum Hortis, qui civitati noſtræ præcipuo ornamento ſunt, undequaque diſperſa, & concinne propoſita viſitur. Quæ inter Inſcriptiones illas ſuſpicionem moveant, Gombertum Comitem nequaquam latet, antiquarum rerum eximie peritum, & præſtantem, quam ipſe comparavit, veterum Numiſmatum gazam erudite augentem in dies. Advenarum oculos hæc in ſe præcipue convertit, in *Auctario Antiq. Veron.* edita, & a viro docto apud Malvaſiam (*d*) impenſe celebrata :

5 D M
IPSITHILLAE
DVLCISSIMAE
C. VALERIVS CATVLLVS
LEPORIBVS SVIS
MOERENS P

Stylobates ad priſcorum lapidum normam pulchre conſtructus, elegantibuſque omnino literis exaratus. Poetæ noſtri tam præclarum & diſertum nobis monumentum tot revoluta ſæcula non invidiſſe, maximæ profecto admirationi eſſet ; at unde, & quando tanti pretii cimelium exſiluit? nulli enim ex Scriptoribus noſtris innotuit, adeo ut Polycarpus Palermus, cujus lapides poſt ejus obitum huc tranſlati ſunt, anno 1608. quo librum ſuum vulgavit, hujus Inſcriptionis non meminerit. Conficta eſt ex iis verſibus :

Amabo, mea dulcis Hypſithilla
Meæ deliciæ, mei lepores : (*e*)

at leporem omnem amittit vox huc tranſlata, & *Ipſithilla* his literis ſcripta ſe ipſam non agnoſceret : fuit enim *Hypſiclea* ὑποκοριστικῶς *Hypſithilla*, ut *Bathyllum* dixere a primitivo *Bathycles*.

Multo anterius in rubeo marmore artificioſe confracto elaborata eſt, quæ ad Plinium pertinet, quippe quam Apianus jam vulgavit. Utitur ea non ſine multo quidem clamore Palermus *de Plinii patria* ; quem deceptum opinor, cum recenſitam a Feliciano aſſeverat ; meus enim Feliciani codex nequaquam exhibet, nec Feliciani tempore extare puto : rejecta eſt a Saraina, Panvinio, aliiſque noſtris, ſed accepta a Reineſio (*f*), quod valde miror ; nullum enim ferme in eo marmore verbum eſt, quod mendacium non oleat. Ex contextu, ad quid antiquitus fuiſſet poſita, non eſt eruere, neque in ullo veterum Inſcriptionum genere cenſere eam poſſis. Inſo-

(*) Spon. *Miſcellan. Erudit. Antiq.* Sect. III. & vol. IV. col. 849. C. *in Utriuſque Theſ. Antiquit Roman & Græc. Nova Supplementa congeſta ab Joan. Poleno edit. Venet.* 1737.

(*a*) Cenſor. cap. I.

(*b*) Rein. in not. ad Inſcript. 85. I. pag. 121. lin. 12.

(*c*) Gruter. Ex *Pighianis* pag. MLXXIII. 8.

Romæ in via Latina
GENIO. PLVT. S
&c.

(*d*) Marm. Felſ. pag. 503.

(*e*) Cat. Carm. 28. pag. 12. edict. Lugdun. 1607.

(*f*) Inſcriptionem Plinianam ub oculos ponam uti relatam a Rei-

Yita patriæ profeſſio fictionis cauſam patefacit, ac ſi veritatem manifeſtiſſimam mendacio tueri oportuiſſet. Non eadem objicere poſſumus Pliniano alteri in iiſdem Hortis detrito monumento, quod Gruterus integrum, ſeu ſuppletum protulit (*a*). Me tantum & de ipſo aliquantulum ambigere non diffitear. Primus omnium edidit Joannes Antonius Pantheus in Dialogis de *Balneis Caldarianis;* Felicianus non recenſuit, qui Panthei ætatem attigit. Videtur alio in marmore hæc olim Inſcriptio ſpectata eſſe; eam enim laudat Panvinius (*b*) ab *elegantiſſimis literis, ita ut ab horum temporum lapicida effingi non potuerint*, quod de hodierna dicturum fuiſſe non puto: in qua etiam *Orcivia Marcella* nomen una tantum & altera mutilatum litera cernitur, quod Pantheus nequaquam recitat. Carotus integram vulgavit, ac ſi nihil deeſſet. Literarum omnium veſtigium tantum ultimum cernitur, quaſi lapidis ſuperficiem æqualiter abſtuliſſet edacitas temporis, qui corroſionis modus inſolitus eſt. Sibi ne prænuncupato teſtamento in patria ſepulcrum ſtatui juſſerit Plinius, quem vitæ ratio quam longiſſime a patria deceſſurum eſſe admonebat: verum juſſerit; qui fieri potuit, ut voluntas ejus fuerit impleta, corpore a Veſuvii eructationibus abrepto, exuſto, abſumpto? Reſponderi poteſt, *Sibi* in lapide non apparere, & a farcinatoribus eſſe, teſtamento juſſos ingredi tamen id verbum ſolet: denique ad hanc diem mihi de ea non liquet.

Binas alias non prætermittam: *L. Redonius Q. F. Planta. Flamen. Vovit. MANISNAVIVS Poſuit*. deinde: *P. Valerius. P. F. Montanus Flam. MANNISNAVIVS Dedit*. Prima tantum innotuit eruditis, a Thomaſino adhibita (*c*). Non placuit Reineſio (*d*) *Redonia* gens, & *Renodiam* ſubſtituit, nec *Manis*, & in *Manius* convertit; *Navium* ſegregans, forte ut cognatione aliqua Attium Navium augurem attingeret, qui miro prodigio cotem novacula ſecuiſſe dicitur (*e*). Fabrettus ex eo lapide Renodia gente Romanos Faſtos auxit (*f*), & in Adnotationibus *Manisnavius* non pro prænomine, & nomine recipit, ut Reineſius, ſed pro ſacerdotio quodam incorrecte expreſſo. Ego utramque Inſcriptionem ſpuriam opinor: rubeo & levigato marmore exhibetur utraque, ut Pliniana prima; puſillo quoque, & recentis aſpectus: utraque Numen oblita eſt profiteri, cui ſacrabatur: *Manisnavius* modo ſimplici, modo duplici N diſerte legitur, quæ vox nec Romanum nomen ſonat, nec Sacerdotium: ignoti alicujus Numinis deſignaretur Flamen, non ita enunciatus fuiſſet; habemus enim Diales Flamines, & Concordiales, & Martiales, non *Martiavios*, aut *Deavios*.

In Comitum Moſcardiorum Muſeo, a Tranſalpinorum Itinerariis maxime decantato, arcto lapillo *Tracidati Cimbri* proteruntur. Ærario ſuo *Senatus Populuſque Romanus* numquam conſuluit magis quam cum C. Mario tam minimo impendio hanc *memoriam* poſuit. Novas hinc haurire ſiglas licet: R R pro *Republica Reſtituta*, I N F. I T A. A. V. pro *in faucibus Italia agri Veronenſis*. Tam puerilis ineptiæ non meminiſſem, niſi ea Inſcriptio una ex duabus eſſet, quas P. Mabillonius (*g*) ex hoc Muſeo vulgandas ſelegit; tanto enim nomine quidvis ſe quodammodo tueri poterat. Conficta eſt ad C. Marii Cimbricam pugnam Veronenſibus campis aſſerendam: quamobrem recentior Veronenſis Hiſtoria (*h*) hoc lapide in ea controverſia pugnat, quam paucis verſibus, & ſine fallaci ſubſidio ullo in vernaculo opuſculo de *Antiqua Veroan Conditione* adverſus viros doctiſſimos Cluverium & Cellatium, ni fallor, diremi. Alias eodem loco lapideas tabellas videas fragmenta vetera incondite mentientes: *P. Rovino Ædilis Plebis: Thermarum Reſtitutioni: Laribus Imp. Cæſaris Parthici: Bono Evento: Ad Dominam Felicem, & Totum Populum*: quarum nullam Antiquatiorum filii amplectentur. Poſtrema non in hujuſce Muſei ſolum volumine edita eſt cum ceteris, ſed apud Fabrettum (*i*) quoque, & in Gruteriano Theſauro bis, nugali etiam alia, tamquam ad latus ejuſdem lapidis haberetur, perperam adjecta: quam autem ſignificantiam iis verbis appingerent, quidnam excogitari poſſit præceſſiſſe. quod viderint veterum titulorum genus eo modo concludi, admonuit nemo. Habetur etiam in eodem Muſeo hoc fragmen a Fabretto vulgatum (*k*):

6 ...HIS PRAEDI...

...ALERI IANVARI HC....

...ID MESOLAEVM FA....

Verum quid frugi? *Meſolaeum* nec latina vox videtur, nec Græca: *Mauſoleum* dicimus, nec per *ae* ſcribimus; non enim eſt ab *αι*, ſed ab *αυ*, quæ in *e* verti ſolent, ut ab Αἰνείας *Æneas*: regulam prætergredimur in Darii regis nomine, ſed valde antiquus Q. Curtii Mediceus Codex *Da-*

Reineſio 18. 21. ut quiſque pro ſuo ingenio ejus falſitatem videat.

C. PLINI..... VERONENSIS

.... HISTORIARVM

M. L.......... OMNIVM

... MEMORIAM DEDIT

.... NEC NON ... T. .... C.

.. XXXV. ... CONSS. ... MACER.

(*a*) Gruter. pag. CCCCLIV. 6.

(*b*) Ant. Ver. pag. 148.
(*c*) De Donar. cap. XXVIII.
(*d*) Rein. 17. v. pag. 364.
(*e*) Cic. de Divin.
(*f*) Fabrett. pag. 648. n. 360.
(*g*) Mabill. Itiner. Italic.
(*h*) Lib. 1.
(*i*) Fabret. pag. 696. n. 172.
(*k*) Fabret. pag. 712. n. 340. ita refert:

IN HIS PRAED

VALERI. IANVARI. HOC

ID MESOLAEVM. FA

Verona ex Blanchino.

Doreus perpetuo exhibet. Cuiqnam forte cordi fuit, ut Veronenſibus etiam prædiis ſepulchra immodica defuiſſe ne viderentur, *Aëre nec vacuo pendentia Mauſolea*. Ancipitem me diu habuit inter genuinas, quæ impluvium, & viridarium ornant, Gruteriana illa (*a*), quam Fabrettus (*b*) iterat, ut de *Quarti* cognomine ſibi plaudat (*c*): amplus enim lapis eſt, nec imprudenter exaratus. Ad fabellas poſtremo latam, ſed gracilem contra funebrium noſtrarum morem tabulam amandavi, ob Cominium libertum alio quam patronus prænomine, ob minus propria cognomina *Attius* & *Tertius*, ob *Quarti* prænomen, de quo multum ambigo, ob ſpatioſam affectatæ abraſionis faſciam, quæ Inſcsiptionem modo inſolito poſt quartum nomen ſecat, ob quinque diverſarum gentium nomina, quæ cum idem monumentum acciperet, nulla appareret ratio, ſed præcipue ob clauſulam *Vſtrinae Commune*, quæ ridicula eſt, & nihil dicit, ineptęque arrepta eſt ab ea, quæ in editis pluribus occurrit: *Huic monumento uſtrinum applicare non licet* (*d*).

Mirari non paucos puto, cur inter Veronenſes ſpurias Inſcriptiones illius nondum meminerim, quæ ſub arcu Gaviorum viſitur duplex, & a noſtris etiam paulo doctioribus exſibilari communiter ſolet:

7 L VITRVVIVS L L CERDO
ARCHITECTVS (*e*)

Mirabuntur magis, cum me in id propendere aſſeverabo, ut eam ſaltem, quæ ingredientibus occurrit dextra, genuinam, & antiquam judicem. Literæ certe, puncta, poſitus quod diſpliceat, non habent; & a Feliciano recenſetur, qui in hujus ſtudii exordio floruit, & apud quem nulla ex commentitiis omnibus, quas memoravi, reperitur. Repudiant plurimi propter legem de nomine non inſcribendo, quæ Architectis impoſita vulgariter dicitur, & quod in Arcus ornamentis appareant quædam, a Vitruvio in libris de Architectura improbata, Legem quod attinet, Scriptores nullam memorant. Digeſtorum illa adduci poſſet: *Inſcribi nomen Operi publico alterius quam Principis, aut ejus, cujus pecunia id opus factum ſit, non licet* (*f*): quamvis præcipuam legis mentionem paulo ante præmiſſa verba declarent; *ne ejus nomine, cujus liberalitate opus extructum eſt, eraſo, aliorum nomina inſcribantur*: ubi etiam diſcitur, minus recte in hanc rem Lacones Architectos (*g*) ex Plinio (*h*) afferri, quibus, quamvis Templum Octaviæ ſua impenſa conſtruxiſſent, permiſſa Inſcriptio non fuerit: lex enim ædificium ſuo impendio extruenti Inſcriptionem dabat; quamobrem alia de cauſa Laconibus illis uſitatam opinor, veluti quod externi eſſent, nec Romana civitate donati: ſi tamen huic Hiſtoriolæ fidendum eſt, eam ſcilicet minime aſſeverat Plinius, ſed ita *quoſdam putaſſe*, refert. Verumtamen vel ſine lege architectonicis fabris id permiſſum non fuiſſe, ex ipſa inhoneſtate rei facile intelligi poteſt: nam & his temporibus, etiamſi nulla vetet lex, Architectorum nomina publicis Operibus præfixa minime videas. Quædam tamen & præter conſuetudinem fieri contingit: itaque Proclum Architectum, qui Theodoſii juſſu Κίονα τετράπλευρον *Obeliſcum quadrilaterum* humi jacentem Conſtantinopoli erexit, Græca Inſcriptio baſi conſignata profitetur (*i*): & inter recentes Falconetti Veronenſis, quem in Veneta omni, & finitimis provinciis extinctas a Romanorum ævo præclaræ ejus artis rationes primum ſuſcitaſſe, docet Vaſarius, ad duas Patavii portas nomen intueri eſt. Quid autem magis inſuetum, quam Architecti nomen in eodem marmore, & eadem literarum magnitudine, qua Præfectorum, & ipſius Principis inſpicere? id tamen honoris eximio, & cum paucis cujuſcumque regionis comparando *Sammichaelio*, ut vocant, præſtitum mirabitur quicumque Veronæ ad interiorem Portæ Novæ proſpectum, ſub feneſtra exeunti ſiniſtra, hanc a nemine ex Scriptoribus noſtris animadverſam Inſcriptionem leget: *Andrea Griti Principe, M. Antonius Cornelius Prætor, & Ludovicus Faletro Eques Præ-*

(*a*) Gruter. pag. MXXII. 3.
(*b*) Fabret. pag. 24. n. 107.
(*c*) Idem *loc. cit.* inquit. Item Quarti (prænomen) *ex eodem Grutero, quamvis id non agnoverit Scaliger, qui in ultimo Indice Viror. & Mulier. prænomen Cominii inter nomina centuriavit, & Manilii nomen ſimul ac prænomen præmiſit.*
(*d*) Majoris intelligentiæ cauſſa Maffejani textus exhibetur cit. Inſcript. Gruter. & Fabret.

M. CATIVS . M. F. TERTIVS
M. TVLLIVS . M. L. ATTIVS
M. COMINIVS . C. L. FELIX
C. CLODIVS . C. L. PARATVS

QVARTVS . MANILIVS
VSTRINAE . COMMVNE
IN. FRON. . . . . . .

(*e*) Edita in Muſ. Veron. pag. CXCV. cum delineatione faciei Septentrionali & Meridionali arcus, ubi ſub porta ad dext. fac. ſept. leg.

GAVIAE.
M. F

Et ſub altera fac. Merid. ad ſiniſtr.

C. GAVIO . C. F
STRABONI

(*f*) De Leg. 3. D. de Oper. publ.
(*g*) V. Mon. Vetr. Ant. p. 119.
(*h*) Plin. Lib. XXXVI. cap. V, prope fin.
(*i*) Gruter. pag. CLXXXV. 6.

fectus Curavere. Hermolao Lombardo Publicarum Fabricarum Proviſore, Michaele Michaelia Veronenſi Architecto MDXXXV. Vitruvium autem noſtrum id præcipue tuetur, quod non in Arcus fronte, neque in facie alterutra inſcriptus viſitur, ſed ſub fornice, ad latus, & exiguis literis, qua modeſtia occultatum potius, quam oſtentatum videri quodammodo nomen poſſit. Sic & Puteolis Architecti L. Coccei nomen *in latere ſiniſtro Templi* ſculptum fuiſſe, docemur in Gruterianis (*a*). Recentes quoque, quos vidimus, Falconettus, & Michaelius ſummis Operibus, & conſpicuo in primis loco non præfiguntur. Quod Architecturæ ratio non ſit omnino Vitruviana, nihil obſtat; neque enim Vitruvius noſter celebris ille de Architectura Auctor eſt; ille *Pollio*, hic *Cerdo*; ingenuus ille, hic libertus: falli hinc conſtat ſuſpicantes ad eximium nobis vindicandum Scriptorem Inſcriptionem confictam; neque enim alio prænomine, & cognomine, diverſoque hominis ſtatu prolatus fuiſſet.

Antequam Veronam, agrumque Veronenſem deſero, quæ Bardolini ad Benaci ripam in horto Parochi jacet, ab Eroticas fabellas amantibus prurietre epigraphen expoſtor. *Pardali Paella Tenerrima Aaletis Regis Filia Benacenſes.* Fruſtra eſſet, qui *Pardalidis* nomen in ſubſidium e Grutero (*b*) advocaret, & Etruſcam e Lydia profectam ſomniaret gentem (*c*), ubi *Lydiæ lacus undæ* perſonant, quod Plutarchus urbem Sardas everſam pene dicat *ob iniminicitias Pardali, & Tyrrheni*, τὴν Παρδάλιν καὶ Τυῤῥηνὸν ἔχθραν. Oppoſita Riparienſis regio plures habet veteres lapides, plures Triumpilinæ valles, & Sabienſes, & Camnorum, nec non in planitie poſitus Brixianorum ager, multoſque urbs ipſa; attamen luſtranti mihi commentitii in hac Provincia non occurrerunt, & qui a Rubeo in Brixianis ejus farinæ afferuntur, inter extantia monumenta fruſtra exquiſivi.

Vicetiæ in Comitum Gualdiorum horto Collectio viſitur marmorum, quæ ſive ad exercendos, ſive ad eludendos antiquarum rerum ſtudio deditos conſulto elaborata opinor fere omnia. Fragmina primo ſimulantur mirifica: quid *Africam Receptam* memorem, quid *Catonem Uticenſem*, quid *Aathigoniam* (ſic) *Priami Regis Uxorem?* Sex hinc arrepta monumenta recenſuit Urſatus (*d*) in Paravinis, quorum fides apud me pariter labat. Quæ in ea pagina quarta eſt, non reperitur amplius, rejicio tamen nihilo minus: quid enim ſibi vult *Miſſas Ex TR. Speculator?* Reineſius, qui rurſus edidit, (*e*) & in Indice *ex Prætorio* explicat, rem miram nos docuit, & novum ſpeculatorum genus excudit. Minus etiam propriæ Numen, cui votum ſolvi fingitur, in calcem conjicitur; ſiquidem A A non *apud agram*, vel *aurum, argentam*, ut Urſatus in adnotationibus, ſed *Aquis Aponi* intelligendum eſſet. Jam quæ Aquilejam Coloniam deductam ſpectat, & integra apud Gruterum (*f*) quoque recitatur, detritis, ut mentitur, ceteris, poſtrema tantum ſic exhibet: AE COLONIAE DEDVCVNDAE. Qui integram ſcripſerunt, *L. Manlius L. F. Acidinus* TRIV. VIR *Aquilejae Coloniae Dedacondae*, fallaciam facilius dignoſcere potuerunt: quid enim hac Inſcriptione peragitur, & cuinam generi adſignemus? TRIV. VIR inficete ponitur pro IIIVIR, vetuſtas etiam nimia, & aliam ortographiæ rationem requirens, quandoquidem anno V. C. DLXXII Triumviri P. Cornelius, C. Flaminius, L. Manlius Aquilejam Coloniam Latinam deduxerint. Celebritate autem inter iſtas accipe, ut jacet:

8 D. M.
T. CAPELI. T. F.
VINDICIS
IN. F. P. XXXVI.
A. T. COX. S. P. XXII
INTRA COX. P. XXXVII

Scardeonius (*g*) protulit, exinde Gruterus (*h*), Urſatus, Fabrettus: quorum recentiores duo ob *Coxae* mentionem multum illuſtrarunt. Contendit Urſatus *Marm. Erud.* P. 1. Siculo Flacco nixus, *Coxam* aggerem fuiſſe, quo monumentum circumdaretur: quem refellit Fabrettus (*i*) ex eodem Flacco, Coxamque *in agris angulum internum ſignare* aſſeverans, ſchemmate propoſito, quomodo in area monumenti ſine ullo aggere *Coxa & Tergum Coxae* intelligi debeant, exponit. Sed operam perdidere viri docti; commentationes enim ſuas in fallaci ædificarunt ſolo. Ea tabula puſilla eſt, cujuſmodi funebres hic loci non occurrunt, niſi e ſubterraneis Romæ monumentis arceſſitæ ſint, quas e tam longinquo in has regiones ante me nemo merces advexit: petræ color, & facies vetuſtum ævum non redolent: puncta ad imum literarum, non ad medium. Singularia S in quinto verſu importune poſita quid ſibi velit, nemo dixit. T pro *tergo* in lapide quis viderat? Sed falſitas præcipue patet ex inauditis ipſis dimenſionibus *Intra Coxam*

(*a*) Gruter. pag. CCXXVII. 2.

L. COCEIVS.
C. POSTVMI. L
AVCTVS. ARCHIT

De hoc Architecto Vid. Strab. L. v. fol. 196 & Capac. L. 2. cap. 2. pag. 384.

(*b*) Idem pag. DCXCII. 14.
(*c*) Catull.
(*d*) Sertor. Urſat. *Monumenta Patavina* pag. 227. Edict. Patavii 1652. in fol. fig.
(*e*) Reineſ. 28 v 11 pag. 517.
(*f*) Gruter. pag. CCCCXXXIII. 8.
(*g*) Scard. pag. 76.
(*h*) Gruter. pag. DCCCCV. 11.
(*i*) Fabret. pag. 160. num. 277.

Coxam, & *a Tergo Coxa*. Id cogitavit qui confinxit; ubi formulam numquam viſam minime intelligere faterentur omnes, proditurum ipſum, & Siculi (Siculii, vel Seculii enuntiandum opinor) Auctoris, parum triti loco, ut arbitror, unico in medium producto, non ſine populi acclamatione explicaturum. At *coxam* Siculius dixit, *intra coxam*, & *a tergo coxa* non dixit. Is de agrorum terminis ſermonem habens, *omnibus angulis, coxiſque* poſitos eſſe debere monet: Fabrettus coxam *in agris angulum internum ſignare* tradit, & ea ſimilitudine externum angulum vocari *cubitum* notat. Ego, quid interni & externi anguli ſint, ubi de agris agitur, vix intelligo; multo minus quid anguli tergum. Externum angulum Mathematici vocant, quem trianguli latus efficit, ſi producatur: conſtat ex Euclidis Prop. XXXII. Libri primi, qua docet omnis trianguli *μιᾶς τῶν πλευρῶν προσεκβληθείσης uno laterum producto*, *τὴν ἐκτὸς γωνίαν externum angulum*, hoc eſt, qui extra triangulum fit, duobus internis æqualem eſſe: at in re limitanea qui extra agrum anguli concipi poſſunt, nemo conſiderat, & internos ab externis diſtinguit nemo. *Coxa* flexus, ſeu flexura eſt, cum ſcilicet campus rectis lineis non circumſcribitur, ſed flexuoſis: tunc enim neceſſe eſt, non extremos angulos tantum, ſed locos etiam, ubi inflectitur fundus, & procurrit, terminis deſignare: *verſuras* itidem Flaccus appellat, & ubi habet *in flexis verſuris*, putavit Rigaltius (nulla tamen neceſſitate) *in coxis* legendum eſſe; *nam*, inquit, *in arte iſta menſoria, Coxa dicantur flexus, & verſura terminorum*. Poterat ea propter & in ſepulcri area, ac religioſo loco coxa fortaſſe memorari; at vocabuli vim non intellexit, qui Pedes *intra coxam*, & *a tergo coxa* commentus eſt. Eradatur ergo fictitius hic titulus ab eximia, quæ paucis abhinc annis adornata Patavii eſt, Latini Lexici editione, ſimul cum doctrina de voce *Coxæ* angulum agrorum *internum* ſignificante. Antequam ex hoc viridario pedem efferimus, genuinas etiam unam & alteram in eo ſervari Inſcriptiones admoneo, quarum præcipua *Q. Clodii Medici ocularii* eſt, rotundo lapide (ingentis columnæ fruſtum credas) inciſa; primus vulgavit Trinagius, exinde Reineſius (*a*), cui nuntiatum perperam eſt, *in vaſe* ſpectari.

Patavium doctam urbem & magnificam ingrediamur. In Alverſiorum domo prope Theatinos, Gruterianam vidi *P. Manlii Suri* (*b*), quam Scaliger, Gudius, Reineſius, chorusque reliquus plaudentes excipiunt: liceat tamen dicere, nihil ineptius. Oratio quibuſdam fruſtis ex veteribus monumentis deciſis contexitur, ſed importune adhibitis, & recentibus loquutionibus intermixtis. Lapidea tabula ſpatioſa eſt, ſed gracilis; ſcriptura non ex veterum more diſtributa. Initium ab editoribus omiſſum. D. M. punctis tergeminis: prænomen patris extra locum; nam antecedere cognomentum debuit. *Triumviros Capitales* (Tres viros vocat Soſia in Amphitryone) municipia non habuere; urbanus enim magiſtratus fuit. S. V. P. HAC. F. ſpuria compendia ſunt; Scaliger in *Indice* Gruteriano, & Urſatus in *Notis Romanorum*, qui ex hoc lapide recenſent, & explicant *Sponſione Utriuſque Partis Hac Facta*, ſibi ſomnia fingunt; neque enim aggerari ſolent in lapidibus Siglæ, niſi ad notas, & perpetuas formulas ſignificandas. Præterea Latinuſne nedum Lapidarius habebitur ſermo *Quos Moriens Damnet Ad Tale Poſteros?* & quæ exinde conſequuntur meliora ne videantur? Bini in eodem loco breves cippuli, quos in Patavi-

(*a*) Reineſ. 8. xi. pag. 611. ex Cl. Bartholino.
(*b*) Hunc titulum ob oculos ponam, ut magis ejus fictio agnoſcatur:

P. MANLIVS.SVRVS. P. F. III. V. CAP
ET POMPONIA.CN. F. MARITALI
CONCORDIA.INCOMPARABILES
S. V. P. HAC.F
SINE.VLLA.PENA.VT.SVPERSTES
ROSIS.S. IACENTIS.QVOTAM
KAL. IVN. EXORNET.HICQ. CVM
SVR. OMNIBVS.EPVLENT.QVOS
MORIENS.DAMNET.AD.TALE.POSTEROS
QVI.SVPERERINT.HVC.DEFVNCTVM
NIHILO.IMMVTATO.QVOD.AD COR
. . . . . ATTINET.COMITETVR.QVAN
. . . . . . T.OMNIBVS.IMMVTABILI. F.L.
. . . . I. DVM, N. S. H. M. NAM.VT
CONCORS.VIVORVM.ANIMVS.STETIT.ITA
CONCORS.MORTVOR.CINIS.HIC.IACEAT

Gruter. pag. ccccxxxv. 2. e *Fabricio*, & *Scardeonio* ponit *Patavii apud Alex. Baſſianum*.

tavinis accurate depictos intueri potes: tam ſimiles magnitudine, forma, petra, genere, & eodem parente genitos vix dubitem;

. . . . . . par nobile fratrum.
Nequitia, & nugis pravorum, & amore gemellum (*a*).

Columellæ enim antiqua Inſcriptione præditæ iis parergis ornatæ haud ſolent conſpici, & ſculptilia, quæ in his ſpectantur opera artificum, vetus non ſapiunt. Utramque exhibuit Inſcriptionem Gruterus (*b*), priorem Fabrettus (*c*) quoque. Funerarias ſi velimus, nulla apparet nota; ſi honorarias, vix credatur de gregario milite, & de gregario homine. Unam plura fragmina doloſe, ut perſpicue inſpicienda patet, elaborata componunt; alteram Marcelli, & Secundi cognomina genti Acutiæ plebejæ data dehoneſtant; Marcelli præſertim, quod Claudiorum fuit, & paucarum præcipue nobilitatis gentium. Qui tribunatum plebis Acutii geſſere, nulla præſeferunt cognomina: Acutium Nervam ſuffectum Conſulem recenſuit Panvinius ex Plinio Juniore, ſed *Curtius* reponi debet, ut optime animadvertit Reineſius (*d*). Apud hos cippos Caetroniorum lapis viſitur ex eadem caterva, quod & ab inſpectione conſtat, & a lectione: cum enim nulla ex parte ſit mancus, mulieris tamen, quæ monumentum parat, fruſtra nomen requiras (*e*). *Viva* quidem viro, & filiis feciſſe dicitur; quænam autem hæc viva fuerit, obliti ſunt memorare: ſed aures præcipue vexat *Anderendi* cognomentum, ſic enim marmor, ut probe exſcripſit Urſatus. Illuſtratores Gruteri (*f*), qui emendant AN. *Gerulo*, & de tribu *Anienſi* jubent intelligere, non cogitarunt, libertos in lapidibus tribum nequaquam profiteri.

Ad Baſſanorum ædes accedamus, quorum marmora jam penes eoſdem Scardeonius laudavit. Præfulget inter ea Veſtalium Virginum monumentum, quod multo melius, quam apud Gruterum (*g*) eſt, Urſatus (*h*) exhibet; at ita præfulget, ut excedat fidem. Qui Inſcriptionem cælavit, ut recta procederet, ſingulorum verſuum viam præſignavit cuſpide, ita ut adhuc appareat, ac ſi puerorum ſcribere incipientium ſubdititiam regulam de lapide reliquerit. Librarii olim ſimile quid interdum in membranis præſtabant, quod forte Catullus reſpicit, ubi ait, Suffenum *chartas regias* habuiſſe, & *membranam plumbo directam*. Quam mirum autem, utramque ex feminis, quæ in hoc lapide memorantur, *Serviliam*, & *Sextiliam* prænomen *Publia* oſtentare; & ita quidem, ut nec de nomine male accepto, nec de perperam diviſo, ut in aliis pluribus ſuſpicari liceat. Vulgatum eſt, feminas prænomine numquam uſas, a viris doctis pluribus autumatum eſſe, ſaltem vero perquam rariſſime ab omnibus. Ego tamen multo adhuc difficilius, quam hæc prænomina, Veſtales Patavinas (bona Urſati (*i*), & Octavii Ferrarii venia) recipio. Urbanum id ſacerdotium fuit, non municipale, nec cum quibuſlibet urbibus aliis communicatum. Eas legere, vel capere Pontifici tantum Maximo licuit, ſollemnibus iis verbis adhibitis, quæ a Fabio Pictore (*k*) Gellius (*l*) attulit: SACERDOTEM . VESTALEM . QVAE . SACRA . FACIAT . QVAE . IOVS . (*m*) SIET . SACERDOTEM . VESTALEM . FACERE . PRO . (*n*) POPVLO . ROMANO . QVIRITIVM . VTEI . QVAE . (*o*) OPTVMA . LEGE . FOVIT . ITA . TE . AMATA . CAPIO. at Pontificem Maximum Municipia non habuere.

De Tiburtibus unice Veſtalibus muſſitatur quiddam, quæ civitas vix quatuor, aut quinque horarum iter abeſt ab Roma: a duobus etiam ſolummodo lapidibus Tiburtes iſtæ Virgines pendent, quorum fides, vel intelligentia difficultate non vacat. Non deerunt, qui monumentum noſtrum tueri conentur, quod nihil prohibeat e Roma allatum fuiſſe: necdum tamen acquieſcerem; funereum enim Veſtalis Virginis monumentum in Urbe ipſa, vel in Romano agro, nemo umquam fuit, qui repererit. Quæ hujus Sacerdotii apud Gruterum Inſcriptiones meminerunt, Honorariæ ſunt, & Virgini Veſtali *Maximae* dedicatæ: ſi quæ habentur ſepulcrales Veſtalem memorantes, non ipſis Veſtalibus ſunt poſitæ, ſed earum libertis, etiamſi L in Gruterianis (*p*) duabus perperam prætermiſſum ſit; neque enim a fratribus, vel parentibus expectandum Veſtalibus ſepulcrum erat. Quid dicendum præterea de bigati hujus lapidis imaginibus, de quibus alio loco verba faciam? nihil plane illis cum Veſtali Virgine. Qui epigraphen eſt mentitus, Sextiliam puto reſpexit, quam eo ſacerdotio nobilitatam Liviana Epitome memorat;

ſed

(*a*) Horat. Serm. Lib. II. Satyr. III. v. 244.
(*b*) Gruter. pag. DXIX. 4. pag. DCCCLIV. 3.
(*c*) Fabret. pag. 139. n. 146. e *Schedis Lilii Vaticanis* variantem a Gruteriana, & ponit *Aceste*.
(*d*) Reineſ. l. VI. pag. 394. in Not. ad Inſcript. 1.
(*e*) Monument. Patavin. pag. 68.
(*f*) in Not. ad Inſcript. pag. MCLV. 3.
(*g*) Gruter. pag. CCCXI. 3.
(*h*) Urſat. *Monument. Patavin.* pag. 53.
(*i*) Idem pag. 76.
(*k*) „ Quæ ex Fabii Pictoris annalibus veteres referunt, ea „ partim ſunt de antiquitatibus Italiæ, & urbis initiis: „ partim de geſtis Populi Rom. Utrum autem ex Græco, „ an Latino ſint opere, non ſemper dicere poſſumus. „ Nec de eo anxie diſquiri, opus eſt, ſi utraque lingua „ idem opus ab eo tractabatur. Ex Latinis meminit Plin. „ lib. 10. Hiſt. Nat. cap. 28. & lib. 14. cap. 13. Quintilianus Lib. 1. cap. 10. Solin. cap. 10. „ Hæc ex not. *A. Gellii Noct. Att.* Lib. 1. cap. XII. pag. 60. n. 28. ex edit. Lugduni Batav. *cum ſelectis noviſque commentar. & accurata recenſione* Ant. THYSI, & Iacob. OISELI, 1666.
(*l*) A. Gellius Lib. 1. cap. XII. pag. 60. cit. edit.
(*m*) Jous, [IOVIS] A'pyaiwc.
(*n*) „ PRO POPVLO ROM. QVIRITIVM) Emendat Carrio, POPVLO ROMANO QVIRITIBVSQVE, „ quod in omnibus ſacrificiis & precibus ita loquerentur „ Feſtus: *Dici mos erat Romanis in omnibus ſacrificiis precibuſque* POPVLO ROMANO QVIRITIBVSQVE. *quod eſt, Curenſibus, quæ civitas Sabinorum potentiſſima fuit*.
(*o*) OPTIMA LEGE] Male vulgo legebatur, VTI. QVOD. OPTVMA. LEGE. FIAT. Feſtus: *ut qui optima (lege optima) lege fuerint, adjici ſolet, cum quidam Magiſtratus creatur*. Adde ſimilem locum Feſti, in *optima lex*. Vid. Scalig. in Feſt.
(*p*) Gruter. pag. CCCXL. 6. 7.

ſed illa monumenti ſumptu neminem gravavit; nam *damnata inceſti viva defoſſa eſt* (*a*). Addo etiam, minus placere in hac Inſcriptione ſollemnia verba V. F. in calcem rejecta; ut plurimum enim ſummo lapidi præfigi ſolent. Ab hoc lapide modico intervallo diſtat Græci marmoris infixa tabula, Gruterianam Flaviæ Quintillæ titulum continens (*b*): recentem cum aſpectus, tum loquela teſtatur. Ponit Quintilianus *Vix Dolore Vivus*, deinde, *Poni Curarunt Heredes*; & ponit Quintillæ, ac Curullo Conjugi *Impacientiſſimo*, quodque leporem omnem ſuperat, *Una Heu Superſtiti*: in pluribus tamen libris recenſetur. Non uno mihi nomine & L. Raecii epigramma (*c*) diſplicet, in quo ſpatium ad ejus nomen recipiendum, qui fecit, (*d*) deerat: ante *Suis* quænam in L I deſinens poſuerit apte dictio ſpectari, non video. 7. L. eo loco pro *Cujus liberto* accipienda eſſent, non pro *Conliberto*, ut in commentario explicatur. Viſitur hic etiam victoris Annibalis monumentum, cui veterator nullam antiquæ Inſcriptionis faciem indere valuit. Rejecit prudenter, ut & nugacia alia Urſatus (*e*), recenſuit Bartholini fide Reineſius (*f*), qui de *Baſſuni* quoque, & *Antenoris Trojani* lapide perquam ridendo ſerio egit. *Patavina Monumenta* perlegenti mihi duæ præſertim minime arridebant Inſcriptiones (*g*), quas cum prope Marcelli pontem viſum veniſſem, ludicrum opus fuiſſe, ſtatim intellexi: viſuntur enim in una ex pilis, quæ domum quamdam fulciunt; quæ pila tribus ex eodem genere, ut par eſt, lapidibus conſtat, ita ut cum ea duo fruſta, quæ titulos proferunt, tum intermedium nullis literis inſigne, eadem omnino lapicidina ſubminiſtravit; unde patet, poſt columnam ſtructam inditas epigraphas per jocum fuiſſe. Alteram ex his Gruterus (*h*) exhibet e Pinelli ſchedis, gentilitio inaudito, cognomine, ut melius ſonaret, a Scaligero in *Irenae* mutato (*i*), & demum Hebraico nomine: alteram bis recenſet initio ſic variato (*k*), *Cutia C. F. Prima*, & *C. Atilia C. F. Prima*: emendavit Fabrettus (*l*) ex conjectura *Catilia*, ut feminæ prænomen adimeret: verum divinavit nemo; eſt enim in lapide *C. Atia C. F. Prima*, adeo ut virili quodammodo larva mulier iſta prodeat in ſcenam. Formula *Vivens Fecit* poſt nomina collocatur: finalem clauſulam iis conjunctim verbis, *Hunc Locum*, *Et Monumentum*, an viderim, hæreo: ſed hæc minutiora, & minus certa. Quid dicendum de *Dis Penatibus*, quos una diminutos litera reſtituiſſe ſibi gratulantur Scaliger, & Gudius? nonne id funereæ Inſcriptionis calce opportune memorantur? Ea quidem verba non in eadem lapidis facie, ſed in averſa parte ab eodem ſcalpro exarata ſpectantur: docet hic Urſatus, *monumenta fere omnia diverſorum numinum tutelæ commendata obſervari*; quæ, pace tanti viri, falſiſſima doctrina eſt, & ob eam vulgariter receptam non in antiquis tantum Inſcriptionibus dijudicandis, ſed & in novis pangendis peccari communiter etiamnum ſolet, ut alibi animadvertemus. *Imagines argenteas Laribus Publicis* datas Reineſius (*m*), & Sponius (*n*) certatim exſcripſere: exigua tabella eſt, literis levi manu, nec more priſco inciſis. Erit autem mihi magnus Apollo, qui verſus primi ſententiam extricet: *Genio Domnorum Cereri*. In hæc verba ſingulatim conſiderata doctum commentarium Urſatus (*o*) ſtruxit; at cogitandum erat, & conjunctim poſitis aliquid ſignificandum fuiſſe: item Cereri cum Genio, & Laribus. Emendavit, lapide adverſante, Reineſius, *Caeſarum*: at docere debuerat, ubi *Domni Caeſares* occurrant.

Inter præclara multa varii generis cimelia Urnam fictilem ſervat Valliſnerius meus ubique notus, in qua hæc cuſpide inciſa verba *L. Verus Aug. Arm. Parth. Max. Tr. P. VIIII. Coſ. III.* Spectabatur olim in Muſeo alio percelebri, & ad condiendum mendacium Altini reperta aſſerebatur, ubi Verus fato conceſſit. Eam doctus poſſeſſor ridet: memoravi, ut hac occaſione monerem, pro commentitiis illas omnes habendas Inſcriptiones, quæ in fictili cælatæ, & inciſæ afferuntur: quas enim ejuſmodi materiæ mandabant veteres, formis effictas videas, & ut plurimum anaglypticas: quamobrem non funerariæ ſolent eſſe, ſed ejus generis, cujus multas iiſdem nominibus & notis cudere oporteret. Etruſcorum contra figulorum multæ reperiuntur funereæ capſulæ, inſtrumentaque alia, literis nec exſtantibus, nec cavatis, ſed colore, aut concretione quadam, mire tenaci, & adhærente depictis.

In impluvio nobilium de Lazzara, qui adverſus columnam habitant, lapidea viſitur *T. Muſſii Hoſtilii Fabricii Medullae Augurini* tabula (*p*): conſpectus non una de cauſa maxime ſuſpectam reddit. Inſcriptio quoque minus placet: ſub Nerva Auguſto, & proximis Nervæ temporibus tot nomina in homine uno coacervari perrarum erat: tria quidem multo anteiſſe videas, & quatuor interdum, ſed in adoptatis, ut Valerius Meſſala Barbarus Æmilianus, qui anno V. C. DCCXLI. in Conſulatu deceſſit: at gentilitiis tribus, cognomentis uti duobus, nulla intercedente adoptione, ſequiori tantum ævo videtur obtinuiſſe. Imo quod attinet cognomina, vix quidem; cum enim tertio, quarto, & quinto præcipue ſeculo congeriem videmus nominum, rationem cognominis poſtremum unice habere ſolet: penultimum vel ex adoptione inflexum eſt, ut in eo viro apparet, qui nominum numero ſupergreſſus eſt pene omnes, Correctore nimirum Venetiarum & Hiſtriæ *M. Maecio Memmio Furio Bal-*

(*a*) Livius Lib. XIV.
(*b*) Gruter. pag. DCCLXXXIV. n. 1.
(*c*) Idem pag. CMXCI. 14.
(*d*) Urſat. *Monument. Patavin.* pag. 51.
(*e*) Idem loc. cit. pag. 341.
(*f*) Reineſ. 65. III. pag. 587. & 35. II. pag. 376.
(*g*) Urſat. *Monument. Patavin.* 181.
(*h*) Gruter. pag. DCCCLXXIII. n. 14.
(*i*) In Indic. pag. CXLIX.
(*k*) Gruter. pag. DCCLIX. n. 4. DCCLXVIII. 6.
(*l*) Fabret. pag. 373. In not. ad Inſcript. 167. n. 22.
(*m*) Reineſ. 159. I. pag. 18.
(*n*) Spon. pag. 114.
(*o*) Urſat. *Monument. Patavin.* pag. 133.
(*p*) Gruter. pag. CDXC. n. 4. Monument. Patavin. pag. 166.

Balbario Caeciliano Placido (*a*); vel gentilitium frequenter eſt, quamvis non videatur, quod in *ius* non exeat. Non exit autem ſæpiſſime ex ſolemni errore, qui nomina quamplura corrupit; cum enim in vetuſtis permultis lapidibus, nummis, codicibus, unum I ſignetur, ubi duo deſcribenda erant; propter genitivum in I peccatum eſt communiter in nominandi caſu enuntiando; qui error ſi quoties erratus ſit, enumerare velim, multas mihi, & quidem *regias*, ut Catullus loquitur, *chartas* parem, neceſſe eſt. Nec ſit qui putet, cum I duorum vicem fungitur, prælongum perpetuo conſpici, & altius exſurgere: infinita enim pene marmora inſpexi, in quibus illa nequaquam ſervatur regula; multa enim, in quibus I longius pro uno tantum jacet: elegans Magni Ducis lapis, de quo alibi, habet VLPII. Itaque & in MSS. libris cum *Siculi Flacci*, exempli gratia, reperirent, non intellexere pro *Siculii* eſſe, ut innuebam paulo ante, & *Siculum* tamquam gentilitium nomen nobis obtruſerunt. Ob eamdem cauſam M. Aurelium *Caſſiodorum* Senatorem ad hanc uſque diem ſcripſimus, & recepimus: at præter *Senatoris* cognomentum (de agnomine enim non ſuſpicabitur qui ea tempora pauliſper noverit) quid Caſſiodorus (*b*) tamquam cognomen aliud præſtabat? Docuerat etiam nos Senator ipſe, id *vocabulum* non per ſuam tantum, ſed & *per alias familias currere*; quod autem inter plures familias commune eſt nomen, gentilitium eſt, & eapropter, niſi ſingularis quidam modus obſtet nominis, derivativorum, non primitivorum more deſinere debet. Nullus autem amplius in hoc quæſtioni locus, poſtquam præclariſſimus, qui nuper emerſit, Veronenſis codex, majori litera exaratus, non una, ſed triplici vice CASSIODORII ſcribendum docet. Ad Muſtium noſtrum ut redeamus, cum *Medulla Angurino* duplicia cognomenta ſint, eo modo collocata & conjuncta nedum Nervæ, ſed & ſequiori ævo convenire videntur parum; quamvis inficiari nemo poſſit, inſueta plura, & captæ conſuetudini adverſantia in uſu nominum quandoque occurrere. Ait ALLECTO etiam legitur in ea tabula; quam literæ D colliquationem in antiquis Inſcriptionibus vidiſſe nun ſuccurrit; perraro profecto deprehendi poſſe crediderim. Gruterianus Index (*c*) *Alectus* & *Adlectus* perinde ac ſi promiſcue reperiantur, recenſet; ut in Gruterianis ipſis cum triginta circiter Inſcriptiones id vocabuli contineant, niſi quatuor, aut quinque præferunt *Allectus*, & illæ vel fictitiæ, vel ſuſpectæ. Magis adhuc turbat in hoc lapide *Curator Aerarii Pontificii*; Pontificium enim ærarium apud Scriptores legere contigit, vel in monumento, quod & aliis nominibus ſuſpectum non ſit?

Eximiam apud Gruterum (*d*) Patavinam Inſcriptionem videas, cujus pars pluſquam media recens lucubratio eſt: viſitur tamen ad fornicem prope S. Benedicti pontem integra, quia ſupplementum marmori inciſum fuit, & fruſto antiquo adglutinatum. Urſatus (*e*) optime edidit, nova a veteribus ſejungens: hæc autem inſolita & peſſimi exempli ſupplendi ratio cauſæ fuit, cur viri docti ad hunc lapidem olim impegerint; legitimum enim arbitrantes totum, in ſphalmatis, quibus recens ſegmentum ſcatet, acquievere. Numerandis ſuperſedeo; quandoquidem indigitavit Pignorius, docteque emendavit. Romanam exhibuit Fabrettus (*f*) pariter in lapide redintegratam, cujus item ſupplementi errores patefecit: verum ſupplementa noſtra, etſi certiſſima forent, ac inculpata, chartis noſtris reſervare debemus, &, quotquot libet, cum ſcribimus, explicare; ſanctius autem marmorum numquam violanda, nec ſinendum, ut vel jota unum priſcis monumentis de novo inuratur, nedum

(*a*) Gruter. pag. CCCXXIII n. 4.
(*b*) Caſſiodor. Var. lib. 1. Epiſt. IV.
(*c*) Vid. Indic. Gruter. pag. XV.
(*d*) Hanc Inſcriptionem continentem Legem dedicationis Aræ Jov. Opt. Max. ſacræ hic referam a Grutero editam pag. XXXIII 12. ut quiſque abſque illius ope ex ſe recentioris manus auctarium videat.

Salone in Dalmatia, poſtea Patavium tranſlata ad Rhemuſios.

L. AELIO . CAESARE . * IMP. P. COELIO . P. F. BALBINO . VIBVLLO . PIO . COSS

VII. IDVS. OCTOBRES

CN. DOMITIVS . VALENS . II. VIR. ID. PRAEEVNTE . C. IVLIO . SEVERO . PONTIFIC
LEGEM . DIXIT . IN . EA . VERBA . QVAE . INFRA . SVNT

IVPPITER . OPTIME . MAXIME . QVANDOQVE . TIBI . HODIE . HANC . ARAM . DABO . DEDICABOQVE . OLLIS . LEGIB
OLLISQVE . REGIONIBVS . DABO . DEDICABOQ. QVAS . HIC . HODIE . PALAM . DIXERO . VT . INFIMVM SOLVM . HVIVS . ARAE . EST
SIQVIA . HIC . HOSTIA . SACRVM . FACIT . QVOD . MAGMENTVM . NEC . PROTOLLAT . ITCIRCO . TAMEN . PROBE FACTVM . ESTO . CETER
LEGES . HVIC . ARAE . EAEDEM . SVNTO . QVAE ARAE . DIANAE . SVNT . IN . AVENTINO . MONTE . DICTAE . HISCE LEGIBVS . HISCE . REGIONIB
SICVTI . DIXI . HANC . TIBI . ARAM . IVPPITER . OPT. MAX. DICO DEDICOQVE . VTI . SIS . VOLENS . PROPITIVS MIHI . COLLEGISQ
MEIS . DECVRIONIB. COLONIS . INCOLIS . COLONIAE . MARTIAE . IVLIAE . SALONAE . CONIVGIBVS . LIBERISQVE . NOSTRIS

(*) „ PRO IMP. Urſin. Sched. II. quod & probat. Pignor. Symb. „ Epiſt. 30. Steph. Pighius deſcripſit ex Schedis Marcelli „ Cervini, Card. S. Crucis, qui poſtea Sum. Pont. XXII. „ dieb. fuit: ad Marmor vero ipſum Manutius. Quæ hic „ ſunt mutata, ex Pignorio, qui accuratiſſime ad lapidem „ hunc titulum exegit, ſententia ſunt mutata, quem vid. „ loc. cit. EST tamen etiam v. 6. ſcilicet, cum ibi legatur ES. „ in v. ult. NOSTRIS eſt in lapide. Quæ vero ſint recentia „ ibid. vide. Nam pars prior horum verſuum eſt auctarium „ recentioris manus, quæ lapidem fractum ſic supplevit. „ Hæc in not. repetit. edit. Gruter.
(*e*) Vid. *Monument. Patavin.* pag. 322. Patavii edit. fol. fig.
(*f*) Vid. *Inſcript. Antiq.* &c. cap. 8. pag. 726. in 1. col.

nedum tanta inſcripti lapidis adjectione augeantur.

Patavium egrediamur nolim, Liviorum monumentis, ut ipſe aliquando T. Livius (*a*) loquitur, *invifitatis*. Tria omnino numerantur. Quod in Aula judiciorum maxima ornate & magnifice dedicatum eſt, antiquum eſſe ait: deſcripſerunt Paſtregicus, Cyriacus, Felicianus: illum autem, qui id *vivens fecit*, T. Livium Hiſtoricum minime fuiſſe, Pignorius (*b*) demum agnovit; quamvis argumento utatur futili, & tanto viro minime digno. Operam ludit Urſatus, qui contra pugnat; nihil enim clarius, quam *T. Livium Halyn Liviæ Quartæ* libertum ſibi monumentum paraſſe, ut Gudius optime adverſus Reineſium (*c*) adnotat. Et laudatum nomen in hoc lapide Hiſtoricum memorari, incredibile nequaquam eſt; Titum enim Liviæ patrem eumdem ipſum fuiſſe, ut aſſeverari, ita præfracte negari omnino nequit. Eodem nomine Comites Capoliſtei lapidem ſervant (*d*), quem nec inſpectio pariter, nec inſcriptio reprobant: eo petræ genere Patavii veteres alias unam & alteram vidi; recenſuit Felicianus, qui raro fallitur: utrum autem in iis Titis Liviis Hiſtoricus lateat, ego quidem nec affirmare auderem, nec impugnare: pro favente indicio quodam accipi poſſit, T. Livium, qui ſepulcrum adnornavit, cognomine non uti, uti & Hiſtoricus videtur uſus non eſſe. T. Livii Libertum, cui Gruterus (*e*) Turcarum inſigne viſus eſt appinxiſſe, nimis humaniter Urſatus (*f*) excepit. AN. XV. ſine *Vixit*, hodiernarum imaginum uſum ſapit: imaginis autem quod apparet muliebres oſtendit veſtes, ac ſi Libertum perſonatum exhibuiſſet.

Tom. I.

(*a*) Lib. xxvii. cap. xxxix.
(*b*) Pignor. *Orig. Pat.* cap. xvii.
(*c*) Videſis heic integram epigraphen ex Grut. p. DCCCXXXVII 9. & faciliime cognoverit non de Livio Hiſtorico loqui, ut recte animadvertit, Cl. N. A. *Artis Critic. Lapid.*

V . F
T. LIVIVS
LIVIAE . T . F
QVARTAE . L
HALVS
CONCORDIALIS
PATAVI
SIBI . ET . SVIS
OMNIBVS

(*d*) *Monument. Patavin.* pag. 201. in Urſato.
(*e*) Hanc epigraphen Gruter. pag. CMLXXXII. 8. ponit *Patavii apud Baſſianum e Scardeonio. & Pinelli Schedis*, & ſuper eam viſitur media Luna, ibique legitur:

T. LIVIVS
T. L
OPTATVS AN. XV

(*f*) Vid. ejuſdem *Marmi eruditi* P. 1. Padova 1659. in 4. fig.
(*g*) Gruter. pag. DCCXII. 6. ex *Simeonio*, & ponit *Ferrariæ ante ædem S. Franciſci*.
(*h*) Edita in *Maſ. Veron.* pag. CLXXVII. 5. & poſita inter *Spurias*.

Rhodigii eruditam Numiſmatum præcipue collegit gazam, antiquitatis valde ſtudioſus, & dum viveret mihi amicitia junctus Comes Camillus Silveſtrius. Inter lapidea cimelia columella eſt, Viro Clariſſimo bona olim fide miſſa, quæ apprehendentis vix manum impleat: *Val Atilio M. Rom. F. P. Inocet. In. Patr. Vr. Recond. Attia Mater &c.* efficta eſt inepte e genuino apud Gruterum (*g*) fragmento, *Atilio Q. F. Rom. Attia Con. Et...* ubi nec Valerium loco prænominis, nec Romiliam tribum extra locum, nec intruſas ſiglas, aut importuna conſpicis verba. Exigua item tabella a Cerere incipiens, & in Herculem deſinens, quam *Hedomacus* quidam *Ob Honorem Libertatis* male ſacrat (*h*). Suſpicionem mihi etiam injecit aliquam titulus iſte, quamvis ingenti Saxo creditus: *Oſſa L. Domiti Tigrani Patavini*: nam patria neque adponi ſolebat in ipſo patrio ſolo decedentibus, neque ita in antiquis lapidibus enunciari.

Ex Forojulienſi pago hæc ad me Inſcriptio eſt miſſa (*i*): DEO RVBIGO SACRVM. at quod infra in lapide ſculptile ornamentum depingitur, antiqui operis nequaquam videtur. Deum etiam *Robigum*, qui colebatur, ne *mala culmos eſſet robigo* (*k*), nulla uſquam nobis votiva marmora exhibuerunt, niſi unum tantummodo apud Reineſium (*l*), & id quidem fictitium. Fictitium probant Ligorius auctor, a quo Ez. Spanhemius accepit; *Ampiania*, quæ Reineſiana gens eſt; Præfectus *Prætorius*, quod Ligorianum eſt officium; patria Lanuvium perperam enuntiata; Floræ numen, nulla pariter, quæ commentitia non ſit, votiva tabula (*) conſpicuum, & quo ſuboleat, falſarium e Calendario (*m*) Maffejano ſibi Deos hauſiſſe,

O

(*i*) Publici juris facta fuit a Philip. a Turre in *Monument. Veter. Antii* pag. 316. Romæ 1724. in 4. fig. a Muratorio ex Eodem pag. CII 6. & a Jo. Dom. Bertoli in libro, qui inſcribitur *Antichità d'Aquileja*, pag. 109. n. XCIV. Venet. 1739. in fol. parv. fig.
(*k*) Virgil. *Georgic.* Lib. 1. v. 150.

Mox & frumentis labor additus, ut mala culmos
Eſſet robigo, ſegniſque horreret in arvis
Carduus . . . .

(*l*) Reineſ. 233. 1. pag. 218. & ponit *Romæ vel Campana*:

ROBIGO ET CERERI ET FLORAE
SACRVM L. AMPIANIVS MER
ENDA LANVMVINVS PRAEFEC
TVS PRAETORIVS PECVN. S. D. D.

(*) In Nov. Theſ. pag. XCII. 5. & 6. & pag. MCMLXXXIV. 8 habentur Inſcriptiones DEAE FLORAE ſacræ, quas Cl. Author inter ſpurias non adnumerat. In hujus honorem dies Feſti, ludique inſtituti fuere. Ovid. 4. Faſt *Floralia* (inquit Plinius Lib. XVIII. Cap. XXIX.) IIII. *calen.* Maii *inſtituerant* Romani A. V. DXVI. *ex oraculis Sybillæ, ut omnia bene defloreſcerent*. V. Varr. I. *de re ruſt. &* v. *de L. L.* Hæc Feſta celebrantur omni cum laſcivia meretriciæ memoriæ congruentia (Lactant. L. I. c. 20.): quamvis venerando nomine *Flora Mater* a Tullio appelletur. In. Verr. L. v. c. 14.
(*m*) Gruter. pag. CXXXIII. edidit hos faſtos Kalendares *Romæ* exiſtentes in Tabula Marmorea apud Card. Mapheum, quales Cn. Flavius publicaſſe, ac Pop. Romano tradidiſſe creditur, quos Ovidius III. libris deſcripſit.

ſiſſe, in quo *Floralia* poſt *Robigalia* (*a*) conſignantur. Et Forojulienſem ergo fictum pariter opinor lapidem, ut in illius pagi nomen *Rubignaco* quiſquam luderet.

Ad triumphalem Venetiarum urbem, cui regere imperio populos feliciter contigit, lætus libensque appello. In Placentiniorum æde, haud longe a S. Joanne Novo, Tergeſtina ſervatur (*b*), cujus fallaciam olfecit Scaliger, etiamſi Reineſius rurſus produxerit, *Imp. Caeſar* nullo adjecto nomine: *Cos* nulla adpoſita numerali nota, quamvis *Deſig. Tert.* ſequatur: *IIIVir R. P. C*, quæ nummaria eſt dignitatis mentio, non lapidaria, præterquam unice in Faſtis, unde huc invecta: *Murum Turreſque Fecit*, cum uſitatior lapidum phraſis *Dedit*, Quæ inferius jacet *Friderici III. Romanorum Imperatoris*, qui *Tergeſti murum IIII vice readificari juſſerit*, *addita recentiore longe ſcriptura*, Gruterus Inſcriptionem vocat: ipſiſſimo tamen cælo factam, etiamſi minoribus aliquanto literis, quicumque inſpiciet, agnoſcet. Literæ autem tam profundæ ſunt, & adamuſſim delineatæ, ut a priſcis minimum deflectant, præterquam in proportione; altitudo ſiquidem latitudini, ſeu craſſitudini non reſpondet, ita ut Tuſcanicæ rationis quodammodo videri poſſint. Apud amicum clariſſimum Patricii ordinis Virum, Jo. Bapt. Recanatum, Sponianam (*c*) vidi *L. Libarcii*, eo plane artificio inſculptam, ut ex inſpectione ſuſpicionem nemini injectura ſit, Verum ne contextui excutiendo immorer, in quo nihil ex antiquis formulis, prima tantum, & poſtrema verba animadverti volo: nam ſingulariæ IOM, quas prætermiſit Sponius, cum hanc Inſcriptionem tamquam inter præſtantiſſimas e Marulli MS. *ſelegit*, funerario titulo præfiguntur omnino inepte, ubi nullus Jovi locus: ex quo apparet, ſimulatam Inſcriptionem eſſe, poſt quam error haud ita pridem obtinuit, ſepulcrales noſtras ridicule incipiendi *Deo Optimo Maximo*. Clauditur titulus voce *Obiit*, in veterum monumentis inuſitata; nam ex obſervatione Doctiſſimi Briſſonii (*d*), *ominis cauſa*, & δυσφημίας *vitandæ gratia non obiiſſe, ſed vixiſſe mortuos dicebant; quapropter in titulis monumentorum numquam OBIIT, vel MORTVVS EST legitur*. In Muſeo Magni Ducis Græca Inſcriptio Aurelium Charidemum publice coronat Προμοῖρος βιώσαντα tamquam non præmature deceſſerit, ſed vixerit. Lepidiſſime autem Liburcius iſte obiiſſe dicitur *poſt diem tertiam*, quæ videtur intelligenda poſtquam *interfectus* fuiſſet, & *ad rogum ductus*. Apud Patres Congregationis Sommaſchæ gracilis admodum tabula porphyretica has ſervat notas;

50 D. M.
ZIBEA. G. Q.
MA. FI.
SO. FR.
AMI. NE,
HIC. IAC.
S. DVO. T.

Edidere Ferretius pag. cccvi. in *Muſis Lapidariis*, Malvaſia ad *Aeliam Criſpidem*, ſed diminute: nec illi tantum, ſed alii quamplures torſerunt ſe diu, ut, quid hoc ſibi vellet præclariſſimum, ut ajunt, monumentum, eruerent. Ego vero quomodo *Duo Tantum Sint*, quibus *Matris*, *ſororis*, *amitæ*, tum *filii*, *fratris*, *nepotis* nomina competant, minime expiſcari volo; nuperi enim & otioſi hominis commentum eſſe, perquam certiſſime video, Perſimilis apud Gruterum (*e*) habetur luſus deſinens, *Heic tantum duo jacent*. Ejuſmodi nugas marmoribus minime mandarunt Veteres, neque ejuſmodi compendiis uſi ſunt: G. Q. hic nihil dicunt, *Zibea* nullius linguæ nomen, puncta neque ad finem ſingulorum verſuum, neque in medio, ubi verba tantopere diſtent, obſer-

(*a*) *Robigalia*, ait Varro de R. R. L. 1. c. 1. *ferias eſſe Robigo inſtitutas, & celebrari, ne rubigo frumenta, atque arbores corrumpat*. Plinius L. xviii. c. xxix. inquit; *Robigalia Numa conſtituit anno regni ſui xi. qua nunc aguntur ad. vii. Kalen. Maij, quoniam tunc fere ſegetes rubigo occupat*. Cl. Bertoli l. cit. p. 109. 110. in Notis ad Inſcriptionem ſub n. 94. putat aberraſſe Ampliſſ. Præſulem a Turre, ubi Deo *Robigo*, aut *Rubigo* docet canem, & ovem ſacrificari, ac Turrius id probat ex authoritate Ovidii *Faſt.* L. iv. v. 935. qui canit;

Thura focis, vinumque dedit, fibraſque bidentis
Turpiaque obſcœnæ vidimus exta canis.

At non animadvertit ad verſ. 907. cit. Libri, ex quibus ſatis conſtat *Robigini*, & non *Robigo* veteres ſacrificaſſe:

Flamen in antiqua lucum Rubiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ovis.

De hujuſmodi Deo loquuntur Tertull. Lib. 1. *de Spect.* Cap. v. Lactant. Lib. 1. cap. 20. & D August. de *Civit. Dei* L. 12. c. 221. ubi ſcribit: *ut Dea Rubigo* (alias Robigo) *ut non accederet, rogaretur*. Vide Coqueum in Notis ad hunc locum Auguſtini, ubi legit: *Quarto Rubiginem*, & *Floram* &c. Attamen Feſtus in *Robigalia* Rubigum Deum facit; ubi ait: *Robigalia dies feſtus* vii. *Kalen. Majas, quo Robigo Deo ſuo, quem putabant rubiginem avertere, ſacrificabant*: Et Gell. *Noct. Att.* Lib. v. cap. xii. in fin. pag. 339. cit. edit. habet: „ In iſtis autem Diis, quos placari „ oportet uti mala a nobis, vel a frugibus natis amoveantur, *Averruncus* quoque habetur, & *Robigus* „ Ad notam 24. *Robigus* (hujus Edit.) „ qui Rubiginem a ſegete „ averruncare credebatur, ut ſcribit Varro Lib. 5. de L. L. „ . . . . . Huic Deo canis & ovis exta ſacrificabant. „ At heic horum Commentariorum CC. AA. perperam pro Deo *Robigo* afferunt Ovidii verſ. 907. ſupra allatum. Inter Recentiores de *Robigo* mentionem faciunt Reineſius *Syntagm. Inſcript. Antiq.* in Not. ad Epigraphen 233. e. Nieupoort *Rit. apud Rom. Explicat.* §. xxviii. Roſinus *Antiquit. Rom.* Lib. iv. cap. viii. pag. 288. col. 2. D E. F. & alii.

(*b*) Gruterianus lapis clxvi. 6. heic exhibetur, ut melius appareant Reineſii variantes 86. ii. pag. 297. qui & aliter verſus diſtribuit;

IMP. CARSAR, COS. DESIG
TERT. III. VIR. R. P. C. ITERVM
MVRVM. TVRRESQ. FECIT

Reineſius l. 2. FERT. pro TERT. IIII. VIRI pro III. VIR. l. ult. FECE. pro FECIT.

(*c*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiquit.* pag. 180. iterum N. A. in *Muſ. Veron.* pag. clxxvii. 3. quam ego rejicio inter Spurias ad claſſ. xxiv.

(*d*) Briſſon. *de Formul.* Lib. viii.

(*e*) Gruter. pag. dccccxcvii. n. 3.

obſervari ſolent. Qui effinxit, ad exemplum properavit Ligorianæ jam exſibilatæ, in qua legitur (*a*):

Hæc ſoror, hæc genitrix, hæc mihi ſponſa fuit. (*)

Veneta ditione luſtrata, Pontificiam aggredimur. Miſſa ad me Ferraria fuerat tamquam Quarteſanæ (pagus eſt ſexto ab ea Urbe lapide) *in prægrandi ſaxo* extans, ſequens Inſcriptio: *Silvano Sancto Putri & Cuſtodi Pecudifero Lactifero Glandifero Pomifero Canabifero Linifero. Q. Zoſimus Q. F. Tertull. Grammaticus. L. Sergius L. L. Cipuriſſ. Menſor. C. Petilius, C. L. Strabo Caelator. C. Ruffus C. L. Charito Muſicus. Ex Voto FF.* quam cum accedens curaſſem, ut perquireretur, evanuiſſe deprehenſum eſt, furtimque ablatam aſſeverabant; nec deerant qui emiſſariis meis (ita loquebantur) quos nullos habui, id criminis imponerent: at quæ *in prægrandi ſaxo* ſpectantur, furtim non auferuntur: vel numquam extitit, ut puto, vel recens fuit jocus; nimiis enim, nimiſque novis titulis Silvanum onerarunt Grammaticus cum Menſore, cum Cælatore Muſicus. In fragmento Hiſtoriæ Ligorianæ (*b*) Inſcriptio legitur Domitiæ tam abſona, & ἀνακόλουθον, ut eam rejecturus, & riſurus confeſtim ſit, quiſquis mentis acie tantillum valet: pars tamen ejus, quæ ſupereſt ſiniſtra in exteriori majoris Eccleſiæ muro, ſinceriſſima eſt, in dextra peccatur conjunctim edita, quam ſupplevit ex ingenio Ligorius. At nullus inter Ferrarienſes titulos celebratur magis Gruteriano (*c*) illo *C. Polycarpi*, ex quo priſcas civitatis origines ſunt qui exſculpſerint. Lapis penes Cl. Hier. Baruffaldium eſt, non uno nomine laudandum: Ligorianum commentum fuiſſe, poſt diutinam ſcrutationem intellexi. Honorarium, & publice dedicatum monumentum non baſis recipit, ſed lapidea tabula: literæ minimum profundæ, verborum poſitus & diſtributio veterem uſum non redolens; nam reſumuntur verſus ſectis dictionibus & abruptis, quamvis in lapide ſpatium ſupereſſet, & duo plus ceteris ſe incipientes exporrigunt ſine ulla cauſa. Præterea en tibi verſum primum; C. VALIO. en

ultimum; L. D. D. D. P. punctis finalibus, *Vallio* ſimplici L, & P. poſt illa, *Locus Datus Decreto Decurionum* importune prorſus, & ſignificatione nulla. Multo adhuc magis ea diſplicent in xv. linea, ET. VICIMAG. ſi enim explicemus cum Ligorio *Vici Magni*, perturbant omnino orationem, & ſententiam intercidunt: ſi cum Scaligero, qui ex hac Inſcriptione (*d*) *Vici Magiſtrum Coloniæ Piſaurienſis* nobis cudit, urbanum munus municipio tribuimus, & illuſtri viro, civitatum Patrono, officium plebejum, ab Auguſto inſtitutum, cum *ſpatium Urbis in Regiones Vicoſque diviſit* (*e*), juſſitque ut Vicos *Magiſtri e plebe cujuſque viciniæ electi tuerentur*: quomodocumque ergo explicetur, intempeſtive intrudi patet. Rem autem aperiam: in antiquo marmore hæc olim Inſcriptio ſpectabatur; recenſent præſertim Bononius in MSS. qui Piſaurienſem dicit (*f*), Jacobonius in editis, qui Romanam; at Vicum, vel Vici Magiſtrum neuter interſerit: quo conſtat, Vico Magno auctam, & inter Ferrarienſes Inſcriptionem hanc VII. Vicos memorantem a Ligorio (*g*) adſcitam, poſtquam fabellam comminiſci decreviſſet de ſeptem Vicis in ea vicinia florentibus, quorum qui Magnus diceretur a Pompejo Magno honorifice deductus, etſi a nemine auditus umquam, Ferraria ſit ipſa. VII. Vicos quæ memorent deſignatæ in margine Inſcriptiones (*h*) circumferuntur, Ariminenſes omnes: unde apparet ad agrum modo Ferrarienſem, regioneſque Pado adjacentes minime pertinuiſſe.

Rem a præſenti inſtituto nequaquam alienam me præſtiturum arbitror, ſi pauliſper a via deflectens, quantum e literatis marmoribus antiqua Geographia mutuari adhuc lumen poſſit, exemplo uno faciam ut intelligatur. VII. Vicorum qui meminerit, inter diligentiſſimos rei Geographicæ indagatores invenio neminem. Holſtenium, Cluverium, Cellarium priſcam Italiam gnaviter perſcrutantes fruſtra in eum finem evolvi. Nihilominus paulo ante citati Gruteriani lapides VII Vicos nominant non ſemel quidem, ſed quinquies. Cur negligenter profecto non erat; Vici ſcilicet erant quidem magiſtratibus ſuis adminiſtrati, & corpus civile efficientes: quam ob

(*a*) Idem pag. DCCLXXXIX. n. 6. ponit *Romæ in Domo Bruti de Valle*, & ſubdit: *Vidit Metellus, exſcripſit vero Pyrrhus Ligorius*, & rejicit poſtea inter *Spuria ac ſuppoſititia* pag. XV. n. 5. at varians, & producit ubi extiterit apud *Epiſc. Proſperum de Caſarellis* in eadem Urbe ex *Mazochio & Apiano*. In *Variar. Corrigend.* pag. CCCXLVI. ad cit. *pag.* DCCLXXXIX. *Epig.* 6. ſic legitur: *Epigramma hoc, quo variæ patebunt lectiones, adſcribam ex editione vulgo putata Fiſboeana Lib.* III. *pag.* 86. exhibeturque varians a duobus Gruterianis citatis, & iterum heic ex Barthio Adverſar. Lib. XLI. c. I. n. 24. 23. v. 3. diſſimilis a prima producitur. Ex Ferrett. vero *Muſ. Lapid.* p. 305. edidit Cl. Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid.* &c. vol. II Cl. VI. n. XLVII. pag. 134. edit. Romæ 1753. in 4. & ex Ferrettio *addit antiquitus fuiſſe poſitum* (hunc lapidem) *in via ad Templum Fauni a Simplicio Pont. Max. dicatum S. Stephano, & pene collapſum a Nicolao V. P. M. reſtauratum*, nihilque de ejus falſitate ſuboderavit Eruditiſſ. Scriptor, quamvis eam pro falſa derideat inter alios Ant. Auguſt. dial. XI. 232. Nam, ut ait. Horat. in Art. Poetic. v. 327.

. . . . *quandoque bonus dormitat Homerus*.

(*) Neſcio vero ex quo exemplari Cl. N. A. ultim. v. cit. Epigrammatis excerpſerit; varians eſt enim in omnibus editis. Nam Gruter. pag. cit. DCCLXXXIX. 6. habet:

SIC. MIHI. SPONSA. PARENS. SIC. FVIT. ILLA. SOROR

ita Bonada. Idem Gruter. *ad Spuria &c.* pag. XV. 5.

SIC SOROR ET CONIVNX. SIC FVIT ILLA PARENS.

Eadem *in Corrig.* loc. cit.

(*b*) Pag. 21.
(*c*) Gruter. pag. CCCCLXXXI. n. 9.
(*d*) Scaliger. pag. XXIII.
(*e*) Suet. cap. XXX. in Aug.
(*f*) Pag. LV.
(*g*) Fragm. Pag. XVII.
(*h*) In MS. Maffejano citatæ in margine fuere, a me autem in Not. ut inceptum ordinem citat. non invertam; Apud Gruter. Pag. CCCCLXVII. I. pag. CCCCLXXXI. 9. pag. MXCIII. 3. pag. MXCIV. 2. pag. XIC. 6.

rem (*a*) *Lacus Datus Decreto Decurianum* legimus: in Urſiniana (*b*) pro iis, qui in officio ſunt, videntur accipi, diſtinguuntur enim Vicani a Populo, cui cruſtulum, & mulſum datur. At VII Vicorum eo major habenda ratio erat, quo nobiliores eminuere: patronum enim ſibi cooptabant, ut de *C. Polycarpo* nuper didicimus *Patrono VII Vicorum* (*c*); & a Duumviris regebantur, ut de *C. Sentio*, quem *Vicani Vicorum VII* celebrant *Ob honorem Iluiratus induſtrie adminiſtratum* (*d*), quodque in eo *omnibus plebis deſideriis ſatisfeciſſet*; & præterea Decurionibus illuſtrabantur: nam publicus honor L. Septimio eſt habitus, *Quod Decurionibus & Vicanis Vicorum VII* (*e*) beneficia impertiviſſet. Equidem putavi, cum hæc primo occurrerent, civitatem unam eo nomine indigitari, ut alia fuit in Etruria, quam Plinius (*f*) recitat *Novem Pagi* appellata. Sed re maturius ponderata, ſeptem numero fuiſſe didici in agro Ariminenſi, ut opinor, Vicos, ſocietatis jure conjunctos, qui ſeorſim ab Ariminenſibus in Commune unum coaleſcerent. Haud longe ab Arimino fuiſſe patet, quia ejuſmodi lapides fere omnes ex ea civitate afferuntur; & idem viſitur C. Faeſellius *Patronus Coloniæ Ariminenſis, Itemque Vicanorum Vicorum VII.* (*g*), & conjunctim ſpectantur Vicani iſti cum Collegiis Fabrûm, & Centonariorum Ariminenſibus. Diſtinctos autem fuiſſe ac diverſos adeo verum eſt, ut nomina etiam recitari fere omnium poſſint (*h*): monumentum enim Decuriones, & Vicanos Vicorum VII memorans poſuere Vicani *Vici Germali* (*i*): Patronum Coloniæ Ariminenſis, itemque Vicanorum Vicorum VII honorans dicarunt Vicani *Vici Dianenſis* (*k*), quem cave propterea, ne cum *Dianae* miſceas, qui urbanus Vicus fuit in Regione XII. Duæ item recenſentur honorariæ Inſcriptiones Ariminenſes, quarum unam *Vicani Vici Velati* (*l*) exſtruxerunt, alteram *Vicani Vici Aventini*, (*) qui M. Vettio ſtatuunt *Patrono ſuo*, & *Patrono Coloniæ*, hoc eſt, Ariminenſis civitatis. Alium rurſus profero ex Hortenſio, qui haud procul a Monte Feretro, nec eapropter ab Arimino, lapidem repertum narrat, in quo, *Balineum Vicanorum Titienſium*: eum quidem Vicum arripuit Cellarius, & in Italiæ mediæ tabula exhibuit: quatuor quoque exhibeantur in poſterum, quos modo recenſui, uſque dum & duo reliqui emergant. Ex his autem nominibus Ligorii (*m*) ædificium rurſus ſubruitur, & Ferrarienſis comminuitur lapis; minime enim conveniunt cum nominibus, quæ recitat VII Vicorum ad Padum, quorum quidam revera fuerunt, quidam ſomniantur.

Ravennam extra ordinem memoro, quod eam, antequam continuum iter ingrederer, repentino deſiderio captus Venetiis ſolvens, expedita navicula petii, ſummaque cum voluptate luſtravi. Duæ mihi in hac urbe præclaris antiquitatis exuviis referta ſuſpicionem maximam Inſcriptiones excitarunt, Conſtantinum Magnum loquentes, quæ ad portam S. Apollinaris muro ſunt infixæ, & apud Fabr. (*n*) eadem pagina ſpectantur: tabulæ enim ſunt marmoreæ dimenſionibus ſingulis, forma, ornatu, aſpectu adeo perſimiles, ut ad veſtibulum ornandum conſulto fabrefactæ ſtatim videantur. Scriptura nequaquam profunde adacta, & affectata quadam literarum æqualitate. Corona, qua perinde ac picturæ utraque Inſcriptio præcingitur, ejus opificii eſt, quod in lapide, aut quacumque fabrica veteri videre non memini. Nec ipſi tituli videntur innocui. In eo, quem poſt Gruterum (*o*) non una vice Bandurius (*p*) recitat, D diſplicet, ubi D N ſculpi debuerat; diſplicet *Nepoti* ante *Filio*, contra perpetuum lapidum morem; & mentio diſplicet *Divi Claudi*, cujus nepos Conſtantinus fuerit, quam in nullo ex tot Conſtantini lapidibus video, & quæ privatum hominem perperam *evehit ad Deos*.

Plures prætereo civitates, quod in iis fictitia epigrammata haud viderim: Mutinæ præſertim præclari habentur lapides, ſed genuini. In S. Mauritii pago prope Rhegium Lepidi, Arioſti olim commoratione & verſibus nobilitato, veteres lapides inſpexi, quorum uni M A L A C recenti ſcalpro quiſquam addidit, ut loci dominis Malacutiis gratificaretur.

Bononiæ, quæ multis veteribus laudibus Marſilianum Inſtitutum in ſummum ſcientiarum bonum nuper adjecit, apocryphas Inſcriptiones nequaquam offendi: ſed in eximia Marchionum Bivilaquarum, tertio ab ea urbe lapide, Tuſculana villa plures inſpexi nitidiſſimas, quarum etiamſi in Felſineis (*q*) valde oſtententur, & probentur communiter, paucis admodum fidendum arbitror. Veſtibulum ornatiſſimum iis marmoreis tabulis tamquam gemmis quibuſdam diſtinguitur, atque illuſtratur: & profecto tam apte inſculptæ, tam concinne excogitatæ ſunt, ut proculdubio mille voluminibus daturæ nomen fuiſſent, ſi in civitatis alicujus frequentia, & in doctorum peregrinantium oculis verſarentur. Mihi negotium faceſſere cœperunt ſtatim ac tam bene ſibi invicem reſpondere vidi, & idem ferme petræ genus, coronas, ſeu parerga propemodum eadem, literas eadem menſura, verbaque in variis uniformiter exarata, ut ab eodem marmorario videri poſſint; eamdem denique ubique fere incorruptionem, atque elegantiam, qua renident candidi iſti lapides uſquequaque. Ne condemnemus tamen, antequam audiantur, Grute-

ria-

(*a*) Gruter. pag. LXXXII. n. 9.
(*b*) Idem pag. C. n. 5.
(*c*) Idem pag. CCCCLXXXI. n. 9.
(*d*) Idem pag. CCCCLXVII. n. 1.
(*e*) Idem pag. MC. n. 6.
(*f*) Plin. Lib. III. cap. V.
(*g*) Gruter. pag. MCVI. n. 2.
(*h*) Idem pag. CCCCLXVII. 1. CCCCLXXXI. n. 9. MXCIII. n. 3.
(*i*) Idem pag. MC. n. 6.
(*k*) Idem pag. MXCIV. n. 2.
(*l*) Idem pag. MXCVII. n. 2. (*) & pag. MCII. n. 5.
(*m*) Frag. in pag. XVII.
(*n*) Fabret. pag. 127. n. 45.
(*o*) Gruter. pag. CCLXXXII. n. 4.
(*p*) Bandur. T. II. 58. & 271.
(*q*) Vid. Malvaſ. *Marmora Felſinea* Bononiæ 1690. in 4.

tianam (*a*) *Januarii*, quam Malvaſia (*b*) accuratius exhibet, ſumamus præ aliis in manus. Ponit Januarius filiis & conjugi, cujus *Nulla Cupiditate Eſt Expertus*; ridiculum elogium, in nullo monumento viſum, & creditu difficile. Rurſus *P. Aelius Auguſti Libertus Pater* ponit *Filia Tiberio Claudio Auguſti Liberta Cenſorino*; ita ut naturæ ordine præpoſtero annos minimum XXXV. ante patrem manumiſſus fuerit filius; ſiquidem filius a Claudio, ab Hadriano pater. Duplicem deinde Inſcriptionem reſpiciamus in eodem lapide, quem bis affert Gruterus (*c*): docemur altera, C. Silium Jucundum *ſibi feciſſe & libertis, poſteriſque*; altera, Ti. Claudium Vitalem (*d*) (eædem nomina in præcedenti ante XII. annum defuncto tribuuntur) *ſibi* pariter *feciſſe, & conjugi, & libertis, poſteriſque*: poſt quæ quam inſipide ſubditur, *Hoc Monoment. Commune eſt cum Ti. Claudia Vitale!* non ita veteres ineptiebant, ut, poſtquam Claudium monumentum feciſſe dixiſſent, id cum eodem Claudio commune eſſe monerent. Additur, quot pedes in fronte, & quot in agro: quam clauſulam quadrata ſaxa præferre ſolent ſupra ſepulchri locum mediis campis, & in conſpectu poſitis, non lapideæ tabulæ, quæ ſubterraneis cryptis, vel monumentis tectis inſigebantur. Fabrettus, ut probaret ſervilia capita dominorum ſepulcris aliquando illata, hanc inter ceteras e Grutero (*e*) Inſcriptionem protulit, quæ in hac villa viſitur: *Ex Doma Caeſarum Libertorum Et Servorum Quod Eſt Callegi Tabernaclariorum*. At idne ſibi perſuaderi vir doctus (*f*) potuit, antiquum titulum fuiſſe, cujus ſententia nulla? Smetianus quidem circumfertur, qui ad noſtrum accedere videatur: (*g*) *Ex Doma Caeſarum Et Liviae Libertarum, Et Servorum*. Verum intelligimus, hic ſaltem monumentum deſignari *Servorum ex domo Caeſarum quod eſt Collegii?* quod ſi etiam verba coaleſcerent, qui fieri poterat, ut monumentum Libertorum, & Servorum Cæſareæ domus externo item Collegio pateret? Collegium autem nugatorium, & imaginarium; quis enim Tabernaclarios audivit? pro iis, qui tabernas conficiebant, doctus, ac recens Calepiniani Lexici editor accipit, qui hujus lapidis teſtimonio eam vocem Romana civitate donat: ego potius pro artificibus tabernaculorum acciperem, quam artem Divus Paulus *σκηνοποιὸς* nobilitat: ſed vocabulum repudiemus oportet, niſi aliunde nobis emergat, quam ex hac Inſcriptione; eam enim fictitiam eſſe rurſus oſtendo, quod Smetianam (*h*) quoque nuper recitatam, & in eadem officina cuſam, quamvis a Fabretto (*i*) ſimul amplexam, plura ſint, quæ me recipere non ſinant. Quænam hæc in primis obſcura & detruncata funerarii tituli formula? *Ex domo Caeſarum & Liviae Libertorum, & Servorum*: Dis Manibus non prælaudatis, nec ullo nomine, quo ſententia conſtet, & a quo verba regantur, propoſito. Titulum ejuſmodi, qui non hominis conditorio, vel unius familiæ cineribus, ſed univerſo monumento præfigendus erat, in quo liberti & ſervi infiniti propemodum reponerentur; non *parva tabella* accipere debuit, ſed magnus lapis: ex tituli autem forma libertis ſolummodo, ac ſervis id monumentum deputatum fuiſſe, erui deberet potius, quam ſimul cum dominis poſitos, ut libertorum fere ſemper, ſervorum interdum mos erat, atque ut Fabrettus ex his lapidibus ibidem contendit. Jam præcipue velim, quidnam domus *Cæſarum* hoc loco dicat, mihi explicari. Familiæ id nomen fuit in gente Julia, non *titulus*, ut Fabrettus (*k*) de Druſo, & Spanhemius (*l*) de Cajo, & Lucio loquentes putant; hinc Octavius a Cæſare adoptatus C. Cæſar eſt dictus, neque in titulum nomen tranſiit, antequam (*m*) *progenies Cæſarum in Nerone defeciſſet*. Quis autem ſibi perſuadeat Cæſarum omnium ſervos monumento uni addictos? cur etiam Livia Auguſti conjux adnectitur, Julia Auguſti filia non adnectitur? Num Cæſarum nomine intelligi peculiariter voluit Cajum, & Lucium, Juliæ & Agrippæ filios in Cæſarum domum ex Auguſti adoptione adſcitos, qui Inſcriptionem dedit? credo, quod Liviam conjunxerit, pro minore accipiendam, Druſi Tiberii fratris filia, *quæ Cajo Cæſari, mox Druſo nupta*, ut Tacitus (*n*) docet. At innumeris & diſtinctis Caii, & Lucii ſervorum, & libertorum turmis, adde etiam Liviæ Imperatoriæ pariter feminæ, unum & idem ſepulcrum deſtinatum fuiſſe, vix credibile videatur: cur etiam Auguſto ſuperſtite *domus Cæſarum* ad eos duos ſolummodo deſignandos diceretur? denique *ſervos ex domo* audivimus, non ita *libertos ex domo*: formula, qua ſervis, & libertis monumentum parabatur, hæc fuit: *Libertorum & Familiæ*, domini & Patroni nomine ſtatim adjecto. Fontem, unde Inſcriptiones iſtæ emanarunt, ni fallor, oſtendam: Mazochianam ſcilicet apud Gruterum (*o*); *Ex Domo Scriboniæ Cæſaris Libertorum Libertarumque Et Qui In Hoc Monumentum Contulerunt*: quam pariter nugatoriam eſſe, cum omnia hucuſque conſiderata demonſtrant, tum adjectio eorum, qui in id monumentum contulerunt; ac ſi libertis omnibus Scriboniæ Auguſti conjugis ad ſepulcrum parandum ſatis pecuniæ non fuiſſet. Sed multo certius res adhuc conſtat, poſtquam, bono quodam Genio favente, genuina Scriboniæ libertorum & ſervorum Inſcriptio detecta eſt; quam diverſam inſpice, & Fabret-

(*a*) Gruter. pag. DCIV. n. 5.
(*b*) Malvaſ. cit. *Marm.* pag. 615.
(*c*) Gruter. pag. CCCCLXX. n. 3.
(*d*) Idem pag. MC. n. 9. Malvaſia pag. 614. l. cit.
(*e*) Gruter. pag. DCLLII n. 8. Malavaſia pag. 616. l. cit.
(*f*) Fabret. pag. 42. n. 231.
(*g*) Gruter pag. CMXXXIV. n. 12.

(*h*) Idem loc. cit.
(*i*) Fabret. pag. 42. n. 232.
(*k*) Fabret. pag. 50. n. 345. Vid. Not.
(*l*) Spanh. Diſſ. VIII. pag. 663.
(*m*) Suet. in Galb. 1.
(*n*) Tacit. Annal. Lib. IV.
(*o*) Gruter. pag. CMLIV. n. 2.

bretto (*a*) gratias habe. *Libertoram Et Familix Scriboniæ Cæſaris Et Cornelii Marcelli*, filii ejus, ut ſequebatur, pedibus etiam in fronte, & in agro deſignatis. Unam, quæ reliqua adhuc eſt, ex iiſdem fodinis erutam indigitabo. Libertorum Mecœnatis recenſet monumentum Gruterus (*b*), mehercule pro tam literata familia ineleganter inſcriptum; nam ſi quis *Libertorum Poſteriſque* diceret, vapularet a Priſciano perquam acerbe: ſed ridicule prorſus additur, ad eos etiam omnes monumentum ſpectare, *Qui ad id tuendum contulerunt, contulerintque.*

Hanc etiam ex Tuſculanis noſtris Gruterus (*c*) recenſet: *Cineribus Hamillae Alpioniæ* (ita marmor) *Quintæ Ornatrici Feſtus M. Septimi Galli Diſpen. Contubernali B. M. Fecit Et Sibi* (*d*). Apianus *Cineribus Locum Sacrum* exhibet alibi, ſed non veritati. In medio lapidis roſam, vel quid ſimile Malvaſia (*e*) depingit; Gruterus *ſpeculum* eſſe monet: ſed ubi artis a defuncta exercitæ inſtrumenta oſtendere voluiſſet, ſubtus titulum, non in medio lapide, & inter verba lapicida effinxiſſet. Qui marmor ſculpſit, ſcutellam cum foraminibus ad lacrimas, vel libationes excipiendas, mentiri in animo habuit, quæ in funerariis pluribus cavata conſpicitur; ſed non ita imitatus eſt, ut novitium opus agnoſcere non poſſint periti. Ad Inſcriptionem decorandam abunde ſunt tria nomina in Ornatrice; etenim ſervile id miniſterium fuit:

> *Componit crinem laceratis ipſa capillis*
> *Nuda humeros Pſecas infelix, nudiſque mamillis* (*f*).

Ornatricem aliam duorum nominum profert e Ligorio Reineſius (*g*): *Cineribus Gemellæ Torquatæ Ornatricis Auguſtæ*: ſed in iiſdem officinis cuſam etiam ex formula agnoſcis; rejectam a Fabretto (*h*), & exſibilatam, quod Diſpenſatorem quoque tribus nominibus afferat. De Hamilla noſtra contendi poſſet, fuiſſe Ornatricem Alcioniae Quintae, & ea ambiguitate non locantur nomina in genuinis lapidibus: & quanam ſyntaxi *Cineribus Ornatrici*? & undenam Poetica gens *Halcyonia*?

Ad illas convertamur, quas Malvaſia (*i*) vulgavit. Alexandri liberti titulum arripuit ab eo Fabrettus (*k*), atque ut libertorum obſequia oſtenderet, iterum edidit: liceat tamen dicere, commentitium eſſe. Habet: *Huic Monomento Cedit = Quidquid Juris Eſt Ejus Sepulcri*: item, *Cuſtodiæ Cauſa, Quae Eſt Juncta Tabernae.* quid hæc ſibi velint, & qui cohæreant? nonne ſtylum noſcis, a quo paulo ante: *Ex domo Caeſarum quod eſt Collegii*? qui concinnavit, formulas reſpexit, quibus in funerariis monumentorum cuſtodia libertis demandari ſolet, & quantum agri, quorum ædificiorum in eam rem deputatum eſſet, declarari; verumtamen cum eas male conſueret, monſtrum coagmentavit informe. Legimus equidem in lapidibus: *Haec taberna cum ædificiis hujus monumenti tutela eſt: Huic monumento tutelæ nomine cedunt agri jugera decem, & taberna quæ proxime eum locum eſt: Hortus & diaeta adjuncta januæ cuſtodiæ cauſa ſepulcro cedat*: & alia id genus, quæ intelliguntur optime, & cohæreſcunt probe: ſed nugator noſter Cuſtodiam prope tabernam locavit, & quidquid etiam conſequitur, inſolenter & inconnexe propoſuit. *Aedificium heredem non ſequi* inuſitata pariter, & importuna clauſula eſt, ab uſitata illa *Monumentum Hæres non ſequitur* detorta. *Coetonidem* omitto, quod nominis cum *Aprodiſie* facit, quæ tamquam mulier in alia ex iſtis producitur (*l*). Nihil minus exotica hæc oratio eſt (*m*): *Decimi Octacilii Paulini Duo Qui Vixit Menſes V.* ubi *Paulini duo qui vixit* apprime reſpondet loquutionibus paulo ante notatis. Inepte in eadem epigraphe *Octacilii* bis evadunt, qui Otacilii ſemper fuere: & mirifice iis infantibus idem etiam cognomen appingitur. Habentur in Muſeo Veronenſi *Caii, Julii*, ſed *Paternus & Verus*; habentur *L.* & *C. Octavii*, ſed *Martialis & Macer*; habentur apud Sponium (*n*) *Cingi Duo*, & *Volumni Duo*, ſed illi *Stabulo & Aulus*, hi *Verus & Severus*. Fabrettus (*o*) quidem hanc amplectitur, & profert: *Monumentum Et Oſſuarium Et Uſtrinum CC. Juliorum Fauſtorum Et Eorum Qui Sunt*: verum de hac quoque multum anceps ſum, imo, ut aperte fatear, minimum anceps: nam quis intelligat monumentum *eorum qui ſunt*? decurtatam dicent; at numquam vidimus plurium hominum *oſſuarium*, quo nomine lapideæ veniunt in monumentis urnæ ad unius olla,

(*a*) En tibi integræ ex Fabretto pag. 43. n. 239.

1. L I B E R T O R V M . E T
F A M I L I A E
S C R I B O N I A E . C A E S A R
E T . C O R N E L I . M A R C E L L
F . . . E I V S
. . . . P. X X X I I
. . . . R. P. X X

(*b*) Ex Grut. pag. CMLV. n. 10. qui eam ponit *Romæ in ædibus Epiſcopi Aquinatis adverſus ædes Farneſii ad Tiberim, inſignibus literis, lapide modice concavo, ex Aldo & Lipſio*:

1. LEIBERTORVM . ET . † LEIBERTAR
C. * MAECENATIS . L. F. POM
POSTEREISQVE . EORVM . ETQVI . AD . ID
TVENDVM . CONTVLERVNT
CONTVLERINT
† LEIBERTARVM . Boiſſ. T. V. 5.
* MECENATIS. Idem.

(*c*) Gruter. pag. DLXXII. n. 1.
(*d*) Idem pag. DCCC. n. 9. & DCCCLXXVII. n. 3.
(*e*) Malvaſia pag. 615
(*f*) Juvenalis Satyr. VI. v. 439.
(*g*) Reineſ. Cl. 11. pag. 575.
(*h*) Fabret. pag. 294. n. 241.
(*i*) Malvaſia pag. 411.
(*k*) Fabret. pag. 393. n. 266.
(*l*) Malvaſia pag. 115.
(*m*) Idem pag. 435.
(*n*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiq.* pag. 72.
(*o*) Fabret. pag. 750. n. 570.

oſſa, ſive cinerea recipiendos (*a*). Multo minus *Uſtrinum* vidimus cum monumento, & cum Oſſuario conjungi: de titulis, in quibus *uſtrini* mentio eſt, haud vacat in præſentia diſſerere; ſed ex iis omnibus repellendi uſtrinum a monumento apparet cura, nec in ullo peculiare hominis, aut familiæ *uſtrinum* memoratur, nec video quomodo eadem oſſuario & *uſtrino* præfigi Inſcriptio poſſet. M. Cerelli epigramma clauſulæ deturpant iteratæ, quarum alterutra tantum titulis ſubjungi ſolet: mirum etiam eſt, nullam ex iis dictionibus per ſiglas efferri ut mos eſt: poſtremum autem, maximeque lepidum poſt ABESTO verbum APVTVRVSQVA commemum ſatis prodit (*b*). Eaſdem rurſus clauſulas adnectit Furii Phœbi monumentum, ita ut, quæ in infinitis vix occurrit conjunctio, in his lapidibus bis ſpectetur: bis etiam in iis *Monomentum* vidimus; & ut ex iiſdem monſtris eamdem Africam noſcas, novæ gentes ex tam paucis titulis cum *Alconia* ſociendæ afferuntur (*c*) *Strabonia*, *Maguinia*, *Menaea*, *Flaccinia*. Flacciniam quidem recenſet Gruterianus Index, ſed ex fictitio lapide, & quem *Faccinus* non Flaccinius habuiſſe affirmant, qui ediderunt. Nullam ex his recepit Fabrettus, ubi Capite IX. gentes a Gruteri collectione exulantes conquiſivit ſummo ſtudio, & in unum coegit. *Moguluiam*, de qua exultat Malvaſia (*d*), quod in eo unice lapide memoretur, nullus dubito ex hallucinatione ortam MOGVLNIVS reperientis in ſchedis pro M. OGVLNIVS, quæ gens eſt jamdudum nota. M. Ogulnium Romanum Equitem ſchedæ Barberinæ ſervant (*e*).

Prætereirat illa pene me ob duo mulieris cognomina ſingularis (*f*): *Arbitratu Flaviæ C. F. Flaccillae Pollae Ex Teſtamento*: ubi rurſus fruſtum potius Inſcriptionis, quam Inſcriptionem repræſentari putes, ut in illa, *Ex Domo Caeſarum*. Habetur quidem ea formula in lapidibus, ſed non ita nuda, & a contextu deciſa, & abſciſſa: occurrit (*g*), *Factum ex Teſtamento Arbitratu L. Anni Rufi*; *Teſtamento Fieri Juſſit Arbitratu Erotis Liberti* (*h*): ſed nomina præeunt eorum, qui teſtamentum condiderunt. Vim enim ſollemnis ejus verbi non opinor fuiſſe, ut *arbitratus ſepulcri in alium conferretur*, quod habet Fabrettus in Indice, ſed ut monumenti, quod decedens ſibi fieri teſtamento caverat, conſtructioni is præeſſet, opuſque ipſi placere deberet, quod alia formula redditur in maximo & pulcherrimo Muſei noſtri marmore: *L. Annius* = *Fieri Teſtamentu Juſſit* PROAAVEAA *Diomedes & Authus Liberti*.

Antequam prænobilem villam deſerimus, in qua marmoreæ item icunculæ ſpectantur antiquarum imitatione, ſed ſecenti cælo effictæ, memoratum volo, ſicuti horum lapidum facies adeo ſtructura, & ſculptura uniformis apparet, ut ab eadem manu elaborati videri poſſint, ſic & Inſcriptiones indole, & lingua adeo conſentire inter ſe, ut non cognatas ſolum, ſed eodem patre genitas non ſit abs re ſuſpicari. Animadverterit hoc jamdudum perſpicax Lector; id quoque commune eſt ſingulis, ut inter tot ingenuos homines his lapidibus inſcriptos nemo unus patris prænomen profiteatur unquam contra communiorem uſum. Quî vero fieri potuerit, ut congenitæ & collectaneæ fuerint, quæ a Scriptoribus diverſis olim locis adſignatæ Inſcriptiones ſunt, mihi quidem diſcutere haud vacat, id meum fuit diſcutere, quod rem magnam præſtet, ſi bona eſt ulla. Unum addo. In eximiæ ejuſdem Familiæ olim Veronenſis vinea, quæ eſt in agro Romano, Inſcriptio extat a Fabretto recenſita, quæ ejuſdem farinæ omnino eſt, & eodem ſtylo lucubrata. Præjudicata opinio virum doctum abripuit, ne ludibrium internoſceret. Eam ſtatuit patrono ſuo liberta *Helpine*. Novis rebus nova nomina eſſe imponenda, dictum eſt olim: harum Inſcriptionum artifici feminas quoque novas res viſas eſſe arbitror; nam iis nova ſæpe nomina imponit. Poſt Cottonidem, Hamillam, Alcioniam, Aprodiſiæ, prodit in ſcenam Helpine, ab Italicis quidem & paſtoritiis ſcenis arreptum nomen. Inauditum autem, & mirificum antiquæ Inſcriptionis initium accipe: *C. Herius Felix Patronus Heriae Helpinis Hic Ille Eſt Situs Herius Felix Coaequalibus Certeis Quei Vixit Annus Viginti*. Potius quam *coaequales certos* certum patrem habuiſſe præſtabat, quem de more C. Felix non ciet. Quo autem glutine duo illa verba adhæreſcant ceteris, & quid eo loco ſignificent, docebit felicior. Relativum nomen, cujus in iſtis frequentem uſum vidimus, ter in præſenti, eadem plane elegantia, adhibetur: ſequuntur enim *Helpinis* (ut hic inflectitur) verba: *Quei Me Reliquit*, deinde, *Quae Illius Oſſa Reſtituit* (oſſa reſtituta quis viderat?) *Poſt Annum Viginti* (lepida loquutio) *Et Monumentum Nobis Aedificavit*: quis modo loquatur, latet: nonne inconnexa delirantis verba audire putes?

Apenninum jam ſuperare oportet, ac tot montium moras fortiter ſupergredi, ut in Etruriam deſcendamus, de cujus Provinciæ dignitate, vetuſtate, & laudibus ſermonem ingredi ſi velim, fruſtra me, quæ nunc monumenta perquirimus, quam diutiſſime profecto expectent. Provinciæ caput, atque Italiæ ocellum, Florentiam aggrediamur; ad cujus laudes, etſi credibile haud videatur, quiddam me, quod nondum conſtat, hic additurum profiteor: nimirum antiqua hujus Urbis ſigna, ſtatuas, numiſmata, inſculptas gemmas Europa loquitur univerſa; at vetuſtis etiam epigrammatis perquam refertam eſſe, vulgatum ad hanc diem non eſt: in cauſa fuit, quod cum ceterarum Italiæ quam plurimarum civitatum Inſcriptiones in unum coactæ prodierint, qui Florentinis obſtetricaretur, nondum refer-

(*a*) Vid. Fabret. pag. 16.
(*b*) Pag. 404.
(*c*) Pag. 515. 442. 435. 357.
(d) Malvaſia pag. 443.

(*e*) Vid. Fabret. pag. 176. n. 351.
(*f*) Malvaſia pag. 429.
(*g*) Fabret. pag. 755. n. 610.
(*h*) Idem pag. 730. n. 567.

refertus ſit (*a*). At quod felix fauſtumque Reipublicæ literariæ fuat, bono & eleganti Genio, qui nunc per Italiam totam priſcis lapidibus tamdiu neglectis, & miſere proſciſſis mirum in modum favet, ſtimulante, his ipſis diebus vir præſtans, & ob diligentiam ſingularem maxime laudandus, hanc demum Spartam ornat. Nos, quæ ex his monumentis documenta eruere poſſimus, & quid in Artem noſtram referre, videamus.

Cimeliarchium Magni Ducis (*b*), quo nullum in terrarum orbe ſplendidius, præclariſſimis cujuſcumque generis antiquitatis reliquiis refertius nullum ipſo veſtibulo divitias prodit ſpectatiſſimas; quam plurimis enim priſcis Inſcriptionibus, & anaglyphis incruſtatur undique, eleganterque cooperitur, atque illuſtratur. Collucent inter titulos Fabii Maximi, & Appii Claudii honores: apud Petrum Victorium Panvinius olim vidit: ediderunt has Inſcriptiones, atque enarrarunt complures. Auguſtinius (*c*) quoque tamquam priſcas & legitimas excepit, atque illuſtravit: coævas quidem Ap. Claudio, & Fabio Maximo (*d*) non credidit, ſed inter illas recenſuit, quas vel ab Auguſto, vel a Trajano poſitas, & quodammodo reſtitutas ſuſpicatur: quod judicium Gruteri adnotatores ſequuti ſunt, qui ob *ſtylum*, & ob *literam elegantiſſimam* ab ævo tantum Claudii & Fabii, non a Romanis quibuſcumque temporibus alienas

(*a*) Immortalis Anton. Franc. Gorius publici juris fecit Inſcriptiones Antiquas Græcas & Romanas, quæ extant in Etruriæ Urbibus in tres Partes diſtributas:
I. complectitur eas, *quæ ſunt Florentiæ cum Notis Cl. V. Ant. M. Salvinii. Accedunt LXXII. antiquæ Gemmæ literatæ, aliaque plura priſca Monumenta ære inciſa in XX. Tabulis, quæ ſupplentur, & illuſtrantur*. Florentiæ 1727. in fol. parv. figur.
II. continet *in Etruriæ Urbibus, Piſis, Senis, Fæſulis, Piſtorii, Prati, Volaterris, Arretii, Cortonæ, Cluſii, Politiani, finitimiſque locis extſtantes cum notis integris ejuſdem Cl. Collectoris*. Ibidem 1734.
III. Appendicem poſtremam continet *Inſcript. Antiq. Græcarum, & Romanarum, quæ in Etruriæ Urbibus extant, adjectis Tabulis L. Laconico Piſano, Sarcophagis, & Urnis inſignioribus anaglypho opere inſculptis, quæ in Florentinis Muſeis, cæteriſque per Etruriam ſpectantur*. Ibidem 1743.
Ex hoc Goriano Syntagmate Cl. Muratorius quamplurimas hauſit epigraphes pro *Novo Theſauro*, & eas, quæ eum fugerunt, vel non ſine mendis fuerunt vulgatæ, in mea Sylloge iterum proferam. Cl. Johannes Targioni Tozzetti cum Medicinæ, & Hiſtoriæ Naturalis, tum Antiquitatis peritiſſimus, ac in omni Eruditionis genere verſatus, non pauca epigrammata in Etruria extantia edidit in ſuis Itineribus, quibus titulus: *Relazioni d'alcuni viaggi fatti in diverſe Parti della Toſcana per oſſervare le Produzioni Naturali, e gl' Antichi Monumenti di eſſa*. In Firenze 1751. vol. VI. in 8. Et poſtremum prodiit an. 1754. Ego autem nuper ex archetypis exſcripſi quotquot Epigrammata etiam inferioris ævi in Baſilica Piſana, in ejuſdem Cœmeterio, & in Baptiſterio viſuntur; Ex hiſce ea antiqua in Supplementum Muratorianum referam, a CC. Collectoribus prætermiſſa; omnia vero edam (Deo favente, in Auctarium *Theatri Baſilicæ Piſanæ* iterum editi cura, & ſtudio Joſephi Martinii ejuſdem Baſilicæ Canonici J. C. & Nob. Piſ. Romæ 1728. in fol. fig.
(*b*) *Muſeum Florentinum* exhibet *inſigniora vetuſtatis Monumenta, quæ Florentiæ ſunt*. Ibidem 1731. & ſeqq. Tom. IX. in fol. max. fig. & *Muſeum Etruſcum* exhibet *inſignia vetera Etruſcorum Monumenta*, Ibidem 1737. Tom. III. in fol. fig. A. Ant. Franc. Gorio. Idem evulgavit & illuſtravit *Muſei Guarnaccii Antiqua Monumenta Etruſca, eruta e Volaterranis Hypogæis*, atque Præſuli in Romana Aula Ampliſſimo, Eruditiſſimoque Mario Guarnaccio P. V. dicavit. Florentiæ 1744. in fol. fig.
(*c*) Dialog. X.
(*d*) Videſis heic binas Epigraphes relatas a Grutero, unam ad pag. CCCLXXXIX. 4. & a Gorio *Inſcript. Etrur. Par. II.* pag. 237. n. 5.

I APPIVS . CLAVDIVS

C . F. CAECVS

CENSOR . COS . BIS . DICT . INTERREX . III †
PR . II . AED . CVR . II . Q . TR . MIL . III . COM
PLVRA . OPPIDA . DE . SAMNITIBVS . CEPIT
SABINORVM . ET . TVSCORVM . EXERCI
TVM . FVDIT . PACEM . FIERI . CVM . PYRRHO *
REG . PROHIBVIT . IN . CENSVRA . VIAM
APPIAM . STRAVIT . ET . AQVAM . IN
VRBEM . ADDVXIT . AEDEM . BELLONAE
FECIT

In Tab. marmorea altu Rom. ped. I. unc. XII. lata ſimiliter ped. circiter I. An. 1555. Arretii eruta, cum circum foderentur fundamenta propugnaculi S. Joh. ſub Porta Colcitronis; Florentiam tranſlata, hodie in Imper. Muſ. Mediceo.
† Grut. et. Sched. Urſini, Borghin. & Ligor. III.
* Gruter. PYRRHO. & aliter verſus diſtribuit.

naa judicant (*a*). Recentis tamen, & ejuſdem ſorte artificia laborem fuiſſe utramque, qui exercitatia oculia exiguas tabulas contemplatus fuerit, agnoſcet: nec ſub ſtatuis olim poſitas cum Auguſtinio opinemur; ingentibus enim lapidibus ſpectarentur, & *maximis literis* inciſæ, ut Verrinas Inſcriptiones, quæ *in baſi ſtatuarum* erant, vidit Cicero (*b*). Orationem, & verba ſatis ſit perfunctorie conſiderare. *Interrex* II. Fabiua III Claudius dicitur; quæ unde hauſta iteratio fuerit, plane ignoro; ſed nequaquam ignoro, veteri lapide nullo eum magiſtratum conſignari: quatuor quidem a Grutero recitari *Interregem* memorantes fateor, ſed fictitioa omnes. *Cos* BIS alter laudatur, alter *Dictator* BIS. vetuſta marmora II ſcribere ſolent ut plurimum, vel *Iterum*; a Livio (*c*) quoque *Dictator iterum* Q. Fabius traditur: Singula munera, aut verba non diſcutio: indico tantummodo in priori Appios Claudios plures commiſceri; neque enim Cæcus, qui anno 457. Conſul proceſſit, idem Appius Claudius fuerit, quem anno 39·. Servilius Conſul Dictatorem dixit, neque Ædilia ille, & Tribunus militum, qui una cum ſocia ſummam imperii P. Scipioni detulit (*d*), quoniam *Pulcher* is cognomento fuit: in alteram, triumphaſſe Q. Fabium de Liguribua, illatum eſt e Faſtis Capitolinis; at *de iis triumphaſſe Tertio & Quarto*, e nullo profecto Auctore, e nullo veteri monumento decerptum eſt. Ut prima enarrationis verba, ſic peccant poſtrema; nam *Princeps in Senatum duobus luſtris lectus eſt*, nec Hiſtoriæ conſentiunt, nec Grammaticæ: *lectus a Sempronio Princeps in Senatu Q. Fabius Maximus Conſul*, ait Livius (*e*). Multa tranſilio, ut, quod caput eſt, & pro ſimilibus multis valet, quamvia ad hanc diem, ubi de vetuſtis titulis agitur, nondum ſit animadverſum, adducam. Mihi in hujuſcemodi Inſcriptionibus prima ſtatim verba fallaciam detegunt, cum nominandi caſu, qui honore afficitur, præire video; deinde quæ fortiter, vel prudenter & feliciter tota vita geſſerit, hiſtorico more enarrari: neque enim monumentorum veterum is ſtylus eſt, neque ad ullam eorum claſſem, quæ ſic eloquuntur, referre poſſia. Honorariæ Inſcriptiones tertio caſu Honorati nomen ex elliptica loquutione, & ſubaudito verbo proferunt, deinde munera obita, & magiſtratus eodem modo ſubdunt; quæ in officio, cujus gratia monumentum ponitur, vel in aliqua expeditione confecerit, interdum addentea, non quæ vita univerſa præſtiterit. Hiſtoria quoque horum lapidum ſibi non conſtat: nam Fabianum Florentiæ repertum, & una cum marmoreo ipſius Fabii capite eruderatum Borghinius tradit (*f*), Marlianus autem Aretii;

(*a*) Alteram apud eumdem Gruterum *ex Onufrio & Borghin. aliiſq.* pag. ccccvi. 7. & apud Gorium loc. cit. pag. 241. n. 6.

2 Q. †F. MAXIMVS

DICTATOR.BIS.COS.V.CEN

SOR.INTERREX.II.AED.CVR

Q.II.TR.MIL.II.PONTIFEX.AVGVR

PRIMO.CONSVLATV.LIGVRES.SVBE

GIT.EX.IIS.TRIVMPHAVIT.TERTIO.ET

QVARTO.HANNIBALEM.COMPLVRI

BVS.VICTORIA.FEROCEM.SVBSEQVEN

DO.*COERCVIT.DICTATOR.MAGISTRO

EQVITVM.MINVCIO.QVOIVA.POPV

LVS.IMPERIVM.CVM.DICTATORIS

IMPERIO,AEQVAVERAT.ET.EXERCITVI

PROFLIGATO.SVBVENIT.ET.EO.NOMI

NE.AB.EXERCITV.MINVCIANO.PA

TER.APPELLATVS.EST.CONSVL.QV.IN

TVM.TARENTVM.CEPIT.TRIVMPHA

VIT.DVX.AETATIS.SVAE.CAVTISSI

MVS.ET.REI.MILITARIS.PERITISSIMVS

HABITVS.EST.PRINCEPS.IN.SENATVM

DVOBVS.LVSTRIS.LECTVS.EST

Grut. †FABIVS. Idem *COHERCVIT & alter verſus diſtinguit.

In Tab. marm. alta ped. Rom. 1. unc. VII. lata ped. 1. circiter, inventa, ut plures veteres Cod. teſtantur, Aretii in Baſilica, hodie Florentia in Imp. Muſ. Mediceo. Ita Gorius; Gruterus enim inquit: *Florentiæ olim in ruinis Theatri inventum cum ſtemmate, verſuſque a faſtidioſo & ignorante aditum domino ſepultum, haud eſſe tamen aevi Fabiani clamat ſtylus, ut illa* CCLXXXIX. 4. (& a me ſupra relata n. 1.) *Aretii reperta eſt, teſte Marliano. Extat nunc in Muſ. M. D. littera elegantiſſima, quæ vel ſola facile oſtendit, non eſſe opus ejus ævi, cujus nomen præfefert*. Vid. de hac Pighium ad A. 528. qui eam apud Petrum Victorium Florentiæ extare aſſerit. Gorius totus in eas explicandas incubuit, & nihil attigit de illarum ſuppoſitione, neque meminit jam relatas fuiſſe a Grutero, aliiſque.

(*b*) Verr. II.

(*c*) Livius Lib. XXII.

(*d*) Idem ibidem.

(*e*) Idem Lib. XXVII.

(*f*) Orig. pag. 184.

retii; Mazochius (*a*) multo ante iſtos ediderat, & ante Mazochium Bononius in MS. Opere recenſuerat, qui pariter Arretii ponit.

Adſtat Gruteriana (*b*) C. Umbricii a Victorio & Borghinio celebrata. Lapidis novitiam frontem agnoſcas; canaliculo etiam circumdatur non ex antiquo artificio: quinque verſus punctis clauduntur: Filiæ ὁλογράμματα: verba non ad modum diſpoſita ingenuorum, ſibi & uxoribus ponentium, ſed tamquam libertorum mera nomina, vel duo tituli eſſent, ut vere duo ſunt conglutinati lapides: I bis pro L errore inſolito, & diligenti ſcripturæ reliquæ non reſpondente. Multo autem magis fallacia conſtat ex *Colono Adlecto*, quam loquutionem in nullo uſquam antiquo monumento deprehendere liceat. *Coloni* nomine & ſenſu, & ſingulari numero, neſcio, an uſi fuerint veteres; officium certe, aut dignitas non erat, ut in eum ordinem *adlegi* alii dicerentur. In Coloniæ jura admittendus fuiſſet quiſquam? civis fieri dictus eſſet, non Colonus: a Colonia denominandus fuiſſet? *in Coloniam Adlectus*, vel *inter Colonos* eloqui ſolebant, ſicuti *in Senatum*, *inter Patricios*, *in ordinem Decurionum*, ut paſſim occurrit. Id etiam perpendendum: licuit ne municipalibus Coloniarum magiſtratibus alios homines aggregare in Coloniam, ſive, quod idem eſt, civitatem ſuam dare? ita ut Florentini Decuriones Colonos adlegere de novo poſſent? Hanc quæſtionem, etſi plura ac perdocta volumina de his rebus proſtent, quod ſciam, attigit nemo; digniſſima eſſet tamen quæ tractaretur: ego quidem ægre crediderim; nam cum Coloniæ jure ad ſuffragiorum in urbe poteſtatem via pateret, ubi auctoritate novos ſcribendi Colonos Colonici magiſtratus donati fuiſſent, ipſius civitatis Romanæ conferendæ quodammodo jus habuiſſent. Hæc mire confirmatur ſententia ex Senatus Conſulto municipali Tergeſtinorum (*c*), Lentulum Nepotem impenſe laudantium, quod ab *Antonino Pio impetraſſet*, uti Carni eorum Reipublicæ jam antea *ab Auguſto adtributi*, per ædilitatis gradum in eorum Curiam admitterentur, ac per hoc *civitatem Romanam adipiſcerentur*. Urgere conjecturam acriter poſſem ex illuſtris municipis mei, quo nemo melius de Colonica poteſtate diſſeruit, animadverſione, niſi quod illi profecto perraro accidit, hallucinatus eo loco eſſet. Municipalium magiſtratuum dignitatem imminutam plurimum Card. Norifius (*d*) tradit, cum Hadrianus *quatuor Proconſules Italiæ provinciis impoſuit*; ſed & antea Coloniarum juriſdictionem ab Auguſto *decurtatam* docet ex Suetonii (*e*) loco: *excogitato genere ſuffragiorum, quæ de magiſtratibus urbicis Decuriones colonici in ſua quiſque colonia ferrent, & ſub diem comitiorum obſignata Romam mitterent*: hæc enim ita accipit, ac ſi colonis ſuos ſibi magiſtratus præponendi jus ademptum eſſet, *cum tamen*, inquit, *ſtante Republica, ſuos ſibi magiſtratus coloni eligerent, nec eorumdem confirmationem a Romano Senatu poſtularent*. Homines ſumus; quapropter nullus eſt, qui non aliquando dormitet Homerus: patet de urbanis hic magiſtratibus agi, non de municipalibus, & de addita tunc Auguſti conſilio Colonis dignitate, ac juriſdictione, non de adempta; modum enim excogitavit, quo in Romanis magiſtratibus cooptandis Decuriones colonici ſuffragia ferrent, etiamſi Romam nequaquam peterent, nec e patriis civitatibus pedem efferrent: qua conceſſione Auguſtum colonias *jure, ac dignatione Urbi quodammodo pro parte aliqua adæquaſſet*, ipſemet Suetonius (*f*) animadvertit. *Quatuor* etiam *Conſulares* (minime Pro Conſulibus) quos Hadrianus *per omnem Italiam judices conſtituit* (*g*), eligendorum in coloniis magiſtratuum jus violaſſe, haud crediderim; nam eorum munus judicandi poteſtate continebatur: quamobrem & M. Aurelius poſt aliquod tempus, *datis Juridicis, Italiæ conſuluit ad id exemplum, quo Hadrianus Conſulares viros reddere jura præceperat* (*h*). At ex eo quod ſuos ſibi magiſtratus libere eligerent, non infertur, potuiſſe etiam civitatem dare; quamobrem & hoc nomine Umbricii noſtri labat fides.

Q. Gargennius, & Grantanius a Grutero (*i*) in eadem pagina collocati hic quoque ſociantur, & pariter incedunt: ſuſpicionem ingerunt lapides, quorum aſpectus vetuſtatem non videtur loqui. Prior tam fragilis naturæ eſt, ut non videatur potuiſſe tantum ætatis ferre: vidit Inſcriptionem Smetius *in cippo oblongo e Tiburtino*; at hæc quadrata eſt tabula, nec e Tiburtino: eodem cognomine, tribu, & patria mutilam recitat Fabrettus (*k*). Grantanii pariter (ſeu G. *Rantanii* mavis) Gruteriani ſaxum ab illo diverſum fuiſſe, arguet ſtatim qui conferet: non intelligebat Gudius, quid in illo ſibi vellet *Mil. Coh. XII. Urb. Ceſern.* in hoc videtur eſſe *Ceſeri*; omiſit ſcilicet centuriæ notam lapicida, quam prætermiſſionem in veteribus difficile ſit reperire. Corona in apice ſculpitur, quæ Dis Manibus

(*a*) Mazoch. pag. XVIII.
(*b*) Gruter. ex Sculiero qui vidit pag. CCCCLXXXIX. 7. ponit *Florentiæ in Palatio publico*, Victorius in *ædicula juxta D. Caſſianum*; Gorius *Inſcript. Etr. Par.* 1. pag. 28. n. 2. ibidem in Regio Muſ. Medic.

C.VMBRICIVS.	VOLTVRNIAE
C.F.SCA.CANSO	C.FILIAE.
† COION.ADIECT.	TERTVLLAE
D.D.FLORENT.	VXORI
SIBI. ET *	

Gruter. † COLON. ADLECT. COLON. *habetur in lapide*, ait Victorius qui vidit lib. 37. cap. 11. *Var. Animadv.* Vid. Vincent. Borghinium pag. 60. de *Orig. Urb. Florentiæ*. Gorius Gruterum non meminit, nec de lapide dubitat.
* Ibi ponit folium, ſeu corculum.
(*c*) Gruter. pag. CCCVIII. n. 1.
(*d*) Norifius *Cenotaph. Piſan.* pag. 32.
(*e*) Sueton. in Aug. cap. 46.
(*f*) Idem loc. cit.
(*g*) Spartian. in Hadrian. Tom. 1. *Hiſt. Aug.* pag. 198. edit. Lugd. Batav. 1671.
(*h*) Capitol. in M. Anton. Phil. 332. Tom. 1. pag. cit. edit.
(*i*) Gruter. pag. DXLIII. n. 5. & 8.
(*k*) Fabret. pag. 135. n. 101.

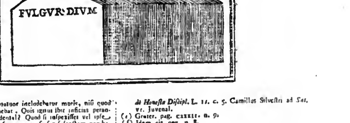
bus intermedia quid præſtat. E regione iſtam leges adhuc ignotam : *Petronio Lono Militi Coh. X. Pr* ⩘ *B. M. Aurelius Vibius M.. Coh. X Pr* ⩘ *Juſti H.. res Fecit* ⁊ *Florentini* pariter *Centuria*, ex qua eſſe non poterat, qui Centurix *Juſti* paulo ante adtributus eſt; neque is eſt locus Centurionem profitendi : extra locum pariter ſiglæ ſunt B M. & extra uſum nota illa ⩘, quæ primum pro puncto, deinde pro *Centuria* adhibetur. Adverſo item pariete viſitur, quam Diarium Italicum (*a*) recenſet, equorum nomina, & patrias cum Circenſium præmiorum numero exhibens. Color marmoris, & ſuperficies recens quiddam oculis meis ſtatim ingerebant : quod etiam ad medium turbato ordine, etſi in editis non appareat, nominum, & numerorum columnas ſcriptura inflecteret, ac transferret, non placebat : hærebam tamen, & pendebam anceps, cum in mentem venit, Sponium in Itinerario Italico (*b*) hujus generis aliquid protuliſſe : curo, ut libelli afferantur, confero, & eamdem in iis Inſcriptionem video, ſed duplo ampliorem ; quamobrem lapidem eo exemplo effictum agnoſco : neque enim illum ipſum, ſed poſtea decurtatum ſuſpicari poſſumus, cum poſt nomina Alcimi, & Memni lapis illa verba ſubdat, *Palmas Sibi Complevit*, quæ Sponius niſi poſt triginta alia equorum nomina non habet. Ubi Cl. Montfauconius *Eutonſo*, legendum *Eutono*; ubi *Glaphus*, hic lapis *Glaphy*, Sponius *Glaphyro*, ut vetus loqui decebat ſaxum.

Tom. I.

Aliquæ aliæ apparent ex genuinis diffractis, ut puto, vel detritis renovatæ : Labieni Votum inter eas computes velim, & illud adhuc certius, quod Firmulus Deo Soli, vel Saturno ſacrat; affertur enim Inſcriptio, ſicuti & ſuperior a Falconerio (*c*) inter præclaras illas Africanas, quæ Muſeum iſtud nunc illuſtrant, & a Fabretto (*d*) quoque, nec quid opponas, invenias; ſed lapis ex eo genere eſt, quod hodiernæ lapicidinæ ſubminiſtrant, & *Petra Serena* dicitur : litera L ut ſingularem quarumdam ex iſtis formam imitaretur, ridiculam prorſus induit: puncta verſu primo plena manu ſic profunduntur. S..D..S. Superſtat huic *Sariolen Meaco* &c. quod nihil dicit. Nullius autem veteris auctoritate ſculptus his verbis eſt lâpillus, FVLGVR DIVM (*), ſed ad illarum ex Gruterianis exemplum *Fulgur conditum* (*e*), *Fulgur conditum Divum* (*f*), quæ fabellæ ſunt ex Ciceronis loco efficte (*g*); *ara poſitu, fulgur conditum fuit* : unde Juvenalis (*h*), *Senior, qui publica fulgura condit*, ex more defodiendi interdum ſub terra, & contegendi, quæ tacta de Cœlo eſſent. Lepidior alia : *Ara Procur. Fulgetrue*, ubi quod procurarentur, ſive experirentur fulmina, quæ fulgura etiam dicebantur, fulgetra quoque, hoc eſt, conſecrationes in nubibus expiationi mandantur. Inter ſepulcrales titulos marmorea vaſa conſpicias novercarum Inſcriptionibus inſignita, quas Fabrettus (*i*) afferens *muſtei alicujus Epigrammatarii inventum* vocavit : ſed quam proxime ſubdidit,

(*a*) Diar. Italic. pag. 358.
(*b*) Spon. Itiner. Italic. Tom. III. pag. 23.
(*c*) Falconer. n. X.
(*d*) Fabrett. pag. 649. n. 423.
(*) Romæ ad Thermas Diocletiani in Vinea S. J reperta fuit velut magna capſa cum operculo in duas partes diviſo et grandibus Tiburtini lapidis ſegmentis efformata, ac inferius haud clauſa, ſed ſuper pavimentum calce & lapidibus conſtructum poſita, longitud. palm. Rom. VIII. lat. VI. alt. IV in cujus fronte elegantibus literis Romanis legebatur : FVLGVR. DIVM ut vides in ejuſdem typo hîc delineato ex Diſſert. V. cujuſdam Religioſi, ac doctiſſimi Viri S. J. *Sopra un Bidentale nuovamente ſcoperto*, in Vol. V. de' *Saggi di Diſſert. della Nobile Accademia Etruſca* pag. 150. in Roma 1751. in 4.

Hoc cimelium, quod quatuor includebatur muris, niſi quod rudera, & ſaxa continebat. Quis igitur ibit inficias peranriquum non fuiſſe Bidental? Quod ſi inſpexiſſet vel ipſe Cl. Maffejus, ipſius inſcriptionem forſan ſuſpectam non haberet : Plures id genus epigraphes legas apud Murat. pag. CXIX. n. 2. 4. 5. & apud meum Syntagma Cl. II. ex lapide olim in Muſ. Tuſculano Card. Paſſionei, edito ab Ampliſſ. & Eruditiſſ. Præſule Benedicto ejus Nepote in libro, qui inſcribitur : *Inſcrizioni Antiche* &c. Cl. I. n. 21. pag. 8. Lucæ 1763. in fol. fig. Gorius etiam *Inſcript. Etr.* Part. I. pag. 52. n. CVII. fert hunc titulum ex Muſeo Imper. Mediceo FVLGVR. DIVM.
De *Bidentali* ſcripſerunt Perſius *Sat.* II. v. 24. Lucanus L. I. v. 606. Nigidius Figulus apud Nonium, Petrus Crinitus *de Honeſta Diſcipl.* L. II. c. 5. Camillus Silveſtri ad *Sat.* VI. Juvenal.
(*e*) Gruter. pag. CXXXII. n. 9.
(*f*) Idem cit. pag. n. 8.
(*g*) Cicer. *Attic.*
(*h*) Juvenal. *Satyr.* VI. v. 585. Salmaſius enim inquit : *condere fulmina ſignificat monumentum eo loco ſtatui, Aram nempe, vel Puteal cum aliqua fortaſſe Inſcriptione, quæ teſtaretur fulgur ſub illa ara conditum*. Nam rerum a fulmine percuſſarum fruſta ſepeliebant Ethnicorum Sacerdotes; ibique *Bidente* ſacra faciebant. (*Cornel. Fronto vetus Gramm.*) Deinde talis locus ſemper religioſus erat.
(*i*) Fabrett. pag. 201. in not. ad Inſcript. ſub n. 495.

didit, ut legitima novercarum cum privignis concordiæ documenta oſtenderet, ejuſdem farinæ eſſe, vir doctus non agnovit. *Non Injuſta Noverca, & Debita Sibi Uxor*, & compendia minime uſitata, & is finis, *In unius funeris gemina orbitate Monumentum Poſuit*, monere de fallacia poterant. Luſoriam etiam comprobat marmoris, quod in ædibus eorum de *Vecchiettis* inſpexi, nova forma, quæ vaſis non eſt, aut urnæ, ſed ſolidæ pilæ. Idem paries novitiis quibuſdam lapillis incruſtatur: *Aurelius Caeſar*, *Nero Claudius*, *Pylades Veſtiarius*, quem arripuit idem Fabrettus: in uno legas D M T. *Clementianeti Cojugi Benemeret. Clementianeti*, ut *Irenæti*, atque ut alia extendere nomina lapides ſolent, recipiamus; recipiamus etiam T. minime quidem tamquam prænomen; ſed pro gentilitio, velut Titiae, aut Terentiae, etſi eo loco dure admodum: ſed Manes in Manii prænomen, converſos, & nugacem quamdam in medio earum ſiglarum diviſionem recipere non poſſumus. Ad Muſeum redeamus, cujus hanc non opinor editam: *D. M. Cominiae Venuſtae, & Cominiae Secundae Sororibus L. Cominius Secundus Fecit Pater*. Lapis videtur recens, & faſtigii forma illa pilis, ſeu aris uſitata eſt, non tabellis: ſolet etiam pater *filiabus* ponere, non *ſororibus*; filiæ quidem ſorores inter ſe ſunt, nihilominus ita loquentes in monumentis patres non occurrunt. Hæc quoque inedita:

II. ..VBRIAE.NICE
SERVILIVS.SIGERVS
..LOTIAE.ISAVRICAE LIB
T.RVBRIA SEVERA.FECERVNT
ET.LIBERTIS.LIBERTABVSQVE SVIS
POSTERISQ EORVM
ET.AMICIS.OPTIMIS
ET.SIBI (*a*)

Fictitiam monſtrant non marmoris ſolum color, & genus, ſed nova liberalitas ſepulcrum ponentium Rubriae, & *Amicis Optimis*. Eximia eſt inter iſtas Inſcriptio, in qua *Amicis Fideliſſimis* legas (*b*), ſed poſt eorum nomina recitata; quodnam enim eſſet legati genus, *amicis optimis* infinite, & indeterminate ſcriptum? Duæ, vel tres deſiderantur ex ſimulata lapidis mutilatione in capite verſuum literæ, ut vides; ſed cum marmorarius non ſatis diligenter ſpatium dimenſus fuerit, perperam primum R omnino abeſt, eum tantum lapidis appareat, quantum ad eum recipiendum, vel maximam ſaltem ejus partem ſufficiebat.

Sub figura decumbentis in lectulo hæc videas, EXCAS. VIIII K CARMINIIS ADNIANO. ET ALAESO.COS (*c*). ubi Latina quidem verba minus bene iconibus, quas ſepulcra Græca præſe.

(*a*) Gor. *Inſcr. Etrur*, Par. 1. pag. 30. n. LIV.
DIS.MATIBVS
L. 2. RVBRIAE
L. 4. PLOTIAE
L. 5. ET. *in princip.*

(*b*) Fabret. pag. 14. n. 63. qui ponit *apud Nobb. de Caſalibus; hodie in Imperiali Muſeo Mediceo*, ex *Gorio Inſcr. Etr. Part.* 1. *pag.* 21. n. XXXIX.

D . M
MAGNIA·TYCHE·FECIT·SIBI
ET.KARIS.SVIS.T.MAGNIO.ANI
CETO.ET.T.MAGNIO.EVTYCHO.ET
Q.TILLIO.FIGVLIANO.BENEMERENTI
BVS
ET.LIBERTIS.LIBERTABVSQVE.POS
TERISQVE.EORVM.H.M.D.M.A
ITEM.TI.CLAVDIO.HONORATO.ET.CLADIAE
MARGELLAE (*ſic*)
AMICIS.FIDELISSIMIS.VASA.OBRENDARIA.DVA.ITEL
OLLARIA.TRIA.INTROEVNTIBVS.PARTE.DEXTERI
ORE.FECIT.ET.DONAVIT

(*c*) Gorius loc. citat. pag. 75. num. CCXIII. variantem adfert:

EX CES VIIIICERMIIDIIISANIA
NIO ET ALAESO.COS

præſeferre ſolent, aptantur; ſed Germidius mentis optimo conſilio cum Adniano Conſule ſociatur. Tempus autem, quo Anonymus iſte fuit conditus, die, & Conſule adpoſito, deſignare ab antiquis moribus minus alienum erat, quam quo vita exceſſit.

Fabrettus (*a*) ejuſdem *Tyranni* liberti binas attulit eodem exemplo, quæ hic ſpectantur: neutri admodum favet inſpectio; ſed alteram videtur excludere ob duodecim ad extrema verſuum puncta, apud Fabrettum nequaquam apparentia, quorum quinque initiis præfixa.

Sequens tabula muro infixa non eſt. *D. M. Filosyrio Filio Dulciſſimo Qui Vixit Annis* $\overline{\text{II}}$. *Diebus XII. Orabus* $\overline{\text{II}}$. *Fecit Nice Mater Pientiſſimo Non Merenti* (*b*). Novitates præcipue vocum *Orabus* & *Non Merenti* luſum detegunt: poſt D & M punctorum vice transverſæ lineæ ſignantur antiquis ſculptoribus non adhibitæ: lapidem callide diffractum, deinde conglutinatum recens tinctura prodit, qua infectus noſcitur: infectus eadem eſt infixus alter, qui propterea ſecundum anni tempeſtates, ac cœli temperaturas colorem alternat. Cum his & iſtam accenſe: *Octavia Apro vieſit anis XII.* † *Tu quicumque legis ſit tibi ſuavite* (*c*), & altius collocatum, *Diis Manibus N. Fulvius Felix ſibi & ſuis fecit* (*d*); inſpectione & erroribus reprobatas: & magnis literis, *P. Rutilius Lupi L. Roſ.* (legerunt alii *Lupi* * *Eros*, errorem mutantes potius, quam tollentes) *Nomenclator* (*e*), quod officium vel Auguſtis, vel Magiſtratibus, non item & privatis hominibus famulabatur. Sequentis clauſula ſuſpectam reddit: *M. Curtius Victorinus Et Plotia Marcella Viventes fecerunt. Si Deus Permiſerit Sibi* (*f*); ſed in lapide, & ſcriptura nihil eſt quod reprehendas. Fragmina interdum diverſorum lapidum conjuncta ſunt, ut in iis, *Syuiſcaſis* * *Hiberorum Valeria Egema*, & *Ti. L. Ti. Herennius Ti. L.* (*g*). Sed quid ego minutos lapillos, & nullius momenti titulos continentes ſingulatim perſequar? ſatis ſit admonuiſſe, dubitari & de aliquibus aliis ex iſtis poſſe: judicium autem tuto ferre, arduum ſæpe, cum verba pauca, literæ ab atramento infuſo tectæ, tabulæ ex infixione aliquanto occultatæ. Nec ſit qui admiretur, in tam auguſto Cimeliarchio complures ſpectari commentitias Inſcriptiones. Ingens lapidum congeries ab Apollonio Baſſetto, viro ſtudioſo, olim collecta huc tranſlata eſt: cum vero loculos venuſte & architectonice deſignatos complere oporteret, de ſtatu & ingenuitate non eſt habita accurate quæſtio. Illud etiam cum hanc, tum collectiones alias ſatis excuſat; quod Inſcriptionum ſecernendarum, quam modo qualitercumque tradimus, nova prorſus Ars ſit; neque uſitatum hactenus fuerit, ſicuti numiſmata, ſigna, atque inſculptas gemmas, ſic & Inſcriptiones excutere, ſed ut plurimum quotcumque oblatæ, totidem & receptæ. Inter præclariſſimas cæteroquin hanc collectionem collocant eximiæ, quæ in ea ſpectantur, inſcriptæ baſes, & præſtantia monumenta quam plurima nulli ſuſpicioni obnoxia.

Ampliſſimam, & pluſquam privatam ingredienti Marchionis Riccardii domum ſplendidiſſima occurrit impluvium circumambiens porticus, regio plane apparatu: neque enim hodiernis, mutiſque, & nihil docentibus marmoribus decoratur; ſed Inſcriptionibus, anaglyphis, protomis, ſignis nobilitatur tota. Verumtamen, quod Inſcriptiones attinet, mira dixero: dimidium plane earum, ut moderate loquar, mihi ſuſpectas eſſe. Invito, & ægro animo, & niſi poſt iteratam etiam atque etiam inſpectionem, contemplationemque lapidum hæc loquor, cum mihi vix ipſe fidem haberem, & angeret me non parum tot monumentorum expunctio, quorum multa in multis triumpharent voluminibus, & quæ poſt hujus tantum Muſei conſtructionem agnita ſint, ab eruditis advenis nulla hæſitatione, & plena fide quotidie tranſcriberentur. At nulla me magis collectio docuit, quantum Arte hac Critica Reſpublica literaria indigeret, quantumve in negotio hocce incredibilis profecto difficultatis ineſſet: neque enim cum primo, aut tertio, aut quinto acceſſu, hæc mihi prorſus agnitio illuxit, ſed poſt vigeſimam fere, diebus interdum, & hebdomadis quoque conſulto interpoſitis, contemplationem, collationemque: quod ideo narro, ne putet quiſquam, una & altera inſpectione iſtiuſmodi judicium peragi ubicumque poſſe. Dolendum quidem, multo plures ex genuinis Palatium illud Inſcriptiones non adveniſſe; loco enim alio nullo tam magnifice, & tam ornate dedicatas intueare, ac diſtributas: ſed vel exercendi ingenia, & eruditorum periculum faciendi primi collectoris mens fuit, vel cum ad beatorum domus facilius confluant, qui vitam fallaciis tolerant, cum liberali, & magnifico emptore perinique actum eſt. Attamen has quoque diligenter ſervaſſe, inutile huic ſtudio nequaquam eſſe, documenta oſtendent, quæ hinc haurire pergimus. Mihi ſingulas excutere non eſt animus, nec ſingulas internoſcere quiſquam valeat; lapideæ namque tabulæ ita prominentibus coronis protectæ, & earum aliquæ τῷ πίνῳ adventitio ita reſperſæ, ita calce ad extrema obductæ, atramentoque obſcuratæ ſunt, ut eas perattente ſpectans, videas tamen, & non videas, perinde ac ſi velati homines occurrerent, aut perſonati. Minutioribus, & nihil novi afferentibus omiſſis, ſeligam quarum magis interſit conditionem noſſe, & de quibus detur aliquanto ſecurius pronuntiare.

Inſpectare primum ſedulo velim literatam hanc por-

(*a*) Fabrett. pag. 82. n. 125. & n. 126.
(*b*) Apud Gorium non reperitur.
(*c*) Idem Part. I. pag. 59. n. CXLII.
† XXII. & in fin. mutila.
(*d*) Idem Part. I. pag. 57. n. CXXXV.

* EROS.
(*e*) Idem loc. cit. pag. 44. n. LXXVI.
(*f*) Idem loc. cit. pag. 20. n. XXXVII.
* L.
(*g*) Idem loc. cit. pag. 60. n. CLIV.

porticum ſtudii cauſa ingredientes, lapidis genera, quibus exarati quam plures ex iſtis titulis proſtant: priſca non eſſe, oculis tandem conſtabit in his rebus exercitatis: adnotat etiam ejuſdem ſæpe fodinæ lapides recurrere, atque in his aliquas ſpectari procul dubio fictitias epigraphas, unde & adverſus alias quaſdam, quæ cæteroquin non improbarentur, valida oritur ſuſpicio. Obſervandum rurſus, veterum ejuſmodi tabellarum figuram, & venuſtatem ab his ſaxis abeſſe: fragmina ut plurimum ſimulantur, extremitates deſunt, complementum & ornatus vel nullus, vel ineptus, & incongruus. Multitudinem demum in ipſis epigrammatis, & ſimilitudinem ænigmatum, & ſphalmatum animadvertamus; nam plures non ſemel conglobantur literæ, quibus verbum efficiatur nullum, & in verbis uſitatis permutationes literarum ſæpe occurrunt a veteribus quadratariis omnino alienæ. Exemplo iſta ſit amplis, & bene efformatis literis ſic inſculpta: IVLLO POLILICO COIITSEATO SVO CARISSTMO &c. (*) Jam ut ab Jove principium fiat, en nobis puſillas & conſimiles columellas ita loquentes: *Domini Metuens* I. O. M. L. IT. *Sac.* & *Jul. Pr. Sac.* (*a*) quæ ſunt verba nihili: recenſuit priorem Reineſius (*b*), eique miris ſuis pharmacis fruſtra opem ferre conatus eſt: me quidem ne dum expoliendis, ſed quiſquiliis ejuſmodi refutandis operam puderet inſumere. Gruteriana (*c*) *L. Hermetis* pila Jovis juſſum præloquens ſuſpicionem injicit non levem. Cur Juppiter Dolichenus *Cantharum*, quod Bacchi ſymbolum eſt, cum baſi ſua poni jubet? ubinam memorari audita eſt canthari baſis? cum verbum *Juſſu* cetera in eodem verſu ſupereminet? cur VASF pro *baſi*, aut *baſe*, vel *vaſe* perſpicue ſcribitur? cur *Hermes poſuerunt*? ubi antiquus ſcalptor, deficiente ſpatio, poſtremam literam in penultima ſic adumbraſſet N. *Scribam* vero in Latinis votivis tabulis quis umquam laudari vidit? affirmat tamen Smetius in lapidis latere hæc legiſſe: *Sub Scriba Fonteio Eutycho*, quæ nunc recentiſſimo cippulo ſeorſim poſito indita verba in hac Collectione ſpectantur. Quæ etiam additat *Invictae Caeleſti* (*d*) poſita, parum arridet: nam cippus incondita ſtructura eſt, multumque inferiori parte ſub titulo auctior, quam ſuperiori. Invicta & Cæleſtis non una Dea dicta; ſed Invictam Cæleſtem invocare, neque expreſſo nomine, neque Deæ appellatione præmiſſa, lapidibus noſtris inſuetum. Africanam quidem afferunt Falconerius, Sponius, Fabrettus, *Caeleſti Auguſtae Sacrum*: at nemo admonet, mutili ejus lapidis caput non adparere. Integræ certe Inſcriptiones aliæ præſeferunt (*e*), *Veneri Caeleſti Auguſtae Sacrum*: item *Veneri Victrici*, *Lucinae Invictae*, *Bonae Deae Caeleſti*: quænam enim ex Dearum illo umbratili choro Latini hominis excepiſſet preces, & ſe compellari intellexiſſet nudis *Invictae*, & *Caeleſtis* titulis? Juno, Luna, Venus præcipuo unaquæque jure ea ſibi vota vindicare poterant, Caelumque novis litibus perturbare. Hiſpanicam non diſſimulabo:

12. D . M
C. AVIDIO . APRIMVLO
SACERDOTI . CAELESTIS
INCOMPARABILI
RELIGIONIS . EIVS
C. AVIDIVS . VITALIS
PATRI B M (*f*)

At

(*) Edidit Gorius *Inſcr. Etr.* Par. 1. pag. 103. n. 69.

D. M
IVLIO POLILICO
COIITBEATO SVO (ſic)
CARISSTMO FE
CIT IVLIA HEL
PIS BENEME
RENTI

(*a*) Ex eodem loc. cit. pag. 104. n. 72. parumper variantem a Maffejana eam iterum refero:

In Ara rotunda marmorea ornata capitibus arietinis, & encarpo cum vittis.

DOMINI . METVEN
IOM LIT.
SACR

(*b*) Eodem apud Reineſium 26 I. pag. 55. e Collectaneis Viri Ill. Frid. Lindebrogii qui legit Lin. 2. I . O . M L . M

(*c*) Gruter. pag. XVI. n. 12. qui ponit *Romae in domo quondam Jo. Caritii, in foro Trajani in baſi rotunda. Hodie Florentiae in aedibus Riccardii:*

EX . IVSSV . I . O . M . D
L . TETTIVS . HERMES
CVM . CONIVGE . SVA . ET . FILIS
ET . OMNIBVS . SVIS
CANTHARVM . CVM (ſic)
VASE . SVA . POSVERVNT

a latere

S V E

SCRIBA
FONTEIO
EVTYCILO

Variantes vide in repert. edit. ejuſdem & Gor. Par. I. loc. cit. pag. 105. n. 74. l. 3. COIVOE. l. ult. EVTYCHO.

(*d*) Gruter. pag. XIII. 4. & Gor. loc. cit. n. 75.

In baſi marmorea rotunda.

INVICTAE
CAELESTI
AVR . ONESI
MVS . D . D .

(*e*) Gruter. pag. IX n. 3 10.

(*f*) Idem pag. CCCXVIII. 4. e *Schotto* ponit *extra Tarraconam ad molem D. Clarae.*

At commentitiam judico, non e ſuſpecto tantum fonte, unde manat, & ob *Caeleſtis* numen, quod Africæ peculiare fuit, nec, quod ſciamus, in Hiſpania, vel Italia agnitum, aut receptum; ſed etiam ex illis, *Religionis ejus*, quæ ſententiam turbant, nihil dicunt, & a ſtylo ſepulcralium lapidum prorſus recedunt. Tertulliani locus in Apologetico has Inſcriptiones videtur peperiſſe: *unicuique etiam Provinciæ & civitati ſuus Deus eſt, ut Syriæ Aſtartes, ut Arabiæ Dyſares, ut Norici Belenus, ut Africæ Cæleſtis*; verum aliter Africanum Scriptorem, aliter Italicum lapidem loqui decet.

Ad celebrem non uno nomine inter votivas me Inſcriptionem confero, quam verebar quodammodo attingere, cuique ut parcerem, multa mecum evolvi, ſed religio non ſinit:

13. SOLI. INVICTO. MITRE
M. VLP. MAXIMVS. PRAE
POSITVS. TABELLARI
ORVM. ARAM. CVM
SVIS. ORNAMENTIS
ET. BELA. DOMINI
INSIGNIA. HABENTES
N. IIII.
VT. VOVERAT. D. D.

In ejuſdem marmoris faſtigio & corona more prorſus inſolito:

ARA. POSITA. ASSTANTE. SACERDOTE. SEX.
CREVSINA. SECVNDO. VT. VOVERANT. MA
XIMVS. ET. MAXIMINVS, FILI. IMP. COMM
ODO. AVGVSTO. PIO. FELICI. IIII. ET. VICTORINO. II. COS (a)

Monſtra vides majoribus hoſtiis procuranda: quæ deglutierint Manutius, Lipſius, Gutherius, Lindebrogius, aliique permulti, haud intelligo. Maximus *aram* dat, & *vela habentes Domini inſignia*: navim & vela audieram, aram & vela non audieram; neque enim hujuſmodi aræ velaris obtegebantur: vela habentia intelligo, *vela habentes* vix intelligo; neque enim ævi Commodiani marmora tam incondite loquuntur. Quid autem eſſe putabimus *Domini inſignia*? nonne Inſcriptionem concinnanti hodierna nobilium oſtiorum velaria obverſabantur, quibus gentilitia inſignia depingere ſolemus, & ea ſtemmata Romanis etiam uſitata credidit? Vela *Numero* IIII. lapidaria non videtur loquutio, ſicuti *Mitre* non eſt lapidaria ſcriptio. Dedicatio autem ea formula minime adſcribebatur: *ara poſita adſtante Sacerdote*: ſexcenti proſtant ejuſmodi lapides, quibus nihil ſimile deprehendas: ad titulorum calcem *Dedicati* dicuntur, deinde ante Conſules dies adponitur, qui hic deeſt. In Conſulibus recitandis tituli *Pii Felicis* adjunguntur Commodo omnino importune. Puncta finalia ſex. ASSTANTE eumdem hominem ſcripſiſſe, qui ut vidimus paulo ante, CARISSTMO, videtur conjectari poſſe. Statuitur ara prius, *ut voverat M. Vlpius Maximus*, deinde, *ut voverant Maximus & Maximinus*, filii Sex. Creuſinae Secundi. Gentilitium *Creuſina* mirum advenit: viderat forte epigrammatarius *Creuſiniam Quartinam* in lapide a Fabretto (b) vulgato, ſed inde *Creuſinius*, non *Creuſina* eliciendus erat.

Recenſuit, & illuſtravit Reineſius (c) incipientem, *Vejos, poſt Urbem captam, commigrari paſſus non eſt*. Agi de Camillo Dictatore intelligis, & quarti ab Urbe condita ſeculi geſta memorari. Ea verba Livium (d) habent auctorem: *Quin illa quoque actio movebatur, quæ poſt captam atque Romam a Gallis celebratior fuit, transmigrandi Vejos*: item Epitomen: *Dictum eſt, ad Vejos migrandum eſſe propter incenſam & dirutam Urbem, quod conſilium, Camillo auctore, diſcuſſum eſt*: ſed quod titulum ſpectat, quæ de Fabii Maximi, & Appii Claudii epigrammatis diximus, in mentem revoca, & monuiſſe ſufficiat, nullam in lapide mutilationem apparere, cum Inſcriptio fragmentum ſimulet. Militarem ſubdam hanc;

14. D M
P. POMPEIO
PROCLO. MIL
COH. XI. VRBAN
7 CLAVDI. VIXIT
ANNIS. XXX
MILITAVIT. ANNIS
XVII. ME. VII
SVABIA. LONGINA
C. D. M. L (e)

Litera *L* in marmore bipartita fingitur tam nove, ut *b* minuſculum repræſentet: ſingularis ad calcem erroneæ: *Suabia* ſeu *Suavia* gens audita numquam: menſes ſtipendiorum numerationem ingredi non ſolent, quæ per annos tantum exigitur.

(a) Idem pag. xxxv. n. 1. & Gor. *Inſcript. Etr.* Part. 1. pag. 112. n. 93.
(b) Fabret. pag. 617. n. 149.
(c) Reineſ. 43 VI. pag. 417.
(d) Livius Lib. v.

(e) Apud Gorium *Inſcript. Etr.* Part. I. pag. 98. n. 55 qui lin. ult. habet C. B. M. F. ſcil. *Conjugi Benemerenti Fecit*, & repetit in Part. I I. pag. 269. n. 388 at variantem a priori, ubi lin. 8. ANNIS XVI. lin. 9. SVAEIA.

paret; at in lapide ſic jacet: M. AVRELI.S DIONYSIVS, deinde CVM ARIAPARASCINTA CIPPIR N̄ IIII. detritione, quæ ambiguitatem pariat, nulla. *Aru Cincta Cippis* Sponius ſubſtituit, ſed contra fidem, & ſine exemplo. Ut hic AVRALI.S. ita eſt in alia IVLI.R SOAORI. Epitaphium quoque *P. Papiris*, operam dedit Reineſius (*a*), ut recoqueret; nam fieri poſſe non putavit, ut ſculpta hæc eſſent:

18 LOCVM EMPTVM QVINQE PE
ROVATVORETSICINI
IBHSXX

Quamobrem ea induſtria reſtituit, ut legi poſſet: *locum emptum quiſque revocare volet, Reipublicæ inferre debet Seſtertium vicies*: quam emendationem, ubi primum vidi, probare non poteram; nam *revocare locum, & Reipublicæ inferre* non arridebant; opinabar autem pretium & menſuram loci empti in marmore connotari debere: Pedes ſcilicet Quinque in Fronte, Quatuor in agro, vel quatuor & ſemis, cum habetur in aliis; *Qui locus empens eſt longum P. VI. latum P. IIII.* (*b*) &, *Emi juſſit ex* H̄S X̄ M̄ N̄. Verumtamen fruſtra ſunt omnia, cum lapis perſpicue, & ſine lacuna ulla, ut ſuperius exhibui, eloquatur, ac ſi ænigma componeret. Quæ idem Reineſius huic Inſcriptioni ſociat, *Nicomachus Alexandris* L. diverſum, recenſque, ut etiam *Alexandris* indicat, continet ſaxum (*c*). Huic affinis eſt, in qua PARPAVXERIS. & ſubſequens: *L. Celadus Senior & L. Celadus Junior ſe Bi.... mpuraver. Sibi & Lucenine ... lins Et Lib. Lib. Poſ.* AOR..M... TVSINCONT. *ex donatione unum* ROLEVM *poſſidet*. Ubi quid nominis *Tuſicons*, referat, & adumbret, alii divinent: num RINR ONERR exſculpi poſſet, ſedulo inſpexi, ſed labore irrito. Puncta per miras quaſdam figuras repræſentantur. *Senior*, & *Junior* addi non ſolet, niſi poſt tria nomina recitata, quibus ſingulis bini uterentur: Luceniam gentem audierat nemo: Solia vero plura defunctis excipiendis in privatorum etiam ſepulcris fuiſſe poſita, ut credi vult, qui tamquam ollam unam, *ſolium unum* hic donatum narrat, ei tantummodo perſuadebitur, qui Romanorum corpora vel cremata, vel in lapideis arcis extenſa neſciat. Magnopere hæc Inſcriptio iis Lexicographis placuiſſet, qui *Solium* ſignificare etiam docent *ſepulcrale loculamentum*, miro quidem commento: quæ afferunt ejuſmodi ſignificationia exempla, nihil profecto huc faciunt. Fuerint ſane qui vita functos ſedentes collocarent in monumentis; num inde ſequitur, vocem *ſolium* pro ſepulcrali loculo uſurpatam eſſe? Plinii (*d*) etiam locum in hanc rem memorant; *multi fictilibus ſoliis condi maluere*; ubi quæ circumſtant percurrenti manifeſtum erit, legendum *doliis*.

C. Vergilium Martanum ducentia abhinc annis Mazochius edidit, comprobavit exinde Smetius (*e*) ab inſpectione non arguitur, ſed a conceptis verbis. C. F. præfiguntur, hoc eſt *Cajus Fecit*; nove & inconſiderate; nam recepta formula *Vivens Fecit*. Miri nominia *Agor Caeli Aenei* fuerit, quem Martanus coleret; idcircone conjux ejuſdem agri *Colona* diceretur? noſtratis linguæ mos apud Latinos non obtinebat, ut Fabri conjux Fabra, & Coloni Colonæ vocaretur. Ecquid ſibi vult *Cojugi Cojugali?* hæccine vetus loquutio? nænia ſequitur inficeta, *Caſtae Carae Bone Piae Fideli Dulci Care Amantiſſime Deſideratiſſime*; at non ita ineptiunt priſci lapides, neque ita deſipiunt. Poſt undecies dandi caſu enunciatam Colona noſtra caſu recto *Sodaliciaria* prædicatur, & additur eodem lepore, *Conſili Boni*. Vocabulum *Sodaliciarius* nulli aut Scriptori, aut veteri monumento adhibitum, recens, & accurata Calepini editio conſecravit Fabrettianæ inſcriptionia teſtimonio, quæ itidem apud Spo-

(*a*) Reineſ. 68. aII. pag. 672.
(*b*) Fabret. pag. 153. n. 230.

(*c*) Videſis etiam apud Gor. Par. I. loc. cit. pag. 87. num. 12. quæ eſt ita:

. . . .
DIIS MANIBVS
P. PAPIRIO NATALI VIX
ANNIS VI M II DIEBVS
VI P PAPIRIVS HELIVS
ET PAPIRIA HYGIA PA
RENTES FILIO PIEN
TISSIMO FECERVNT
ET SIBI POSTERIS
QVE SVIS LOCVM
EMPTVM QVINQVE PE
ROVATVOR ET SIC INT
IR. H-S XX

Adnotat *Emptum Quinque &c.*
„ Literæ his duobus ult. verſib. admodum vetuſtate exeſæ „ confuſam, & obſcuram reddunt lectionem &c.„
„ H-S. XX. Reineſ. poſt has notas duos verſus addit; (quos ſupra refert M.ſſ.j.) „ quorum ne unum qui „ dem jota in marmore, cum ſeparatus ſit titulus ille „ ſepulcralis inferius ponendus: præterea cum duobus mendis attulit, nec verſus dedit eo, quo jacent, ordine.„ Ponitque puncta ad omnes voces.
(*d*) Plinius Lib. xxxv. cap. xII.
(*e*) Vid. Gruterus pag. DCII. num. 5. ponebat *Romæ apud Colotios: hodie exportata eſt Florentiam*. Gud.

Sponium (*a*) eſt, cui tamen nihil plus tribuendum auctoritatis, quam nuper excuſæ : non ſolum enim æque fictitia eſt, ſed ab eodem fictore compacta, qui hujus collectionis complures fabricavit, a qua neſcio quo abſit caſu. Non deerunt profecto, qui hanc aſſertionem rideant, tamquam audentis nimium hominis, & Virgilianæ *Vatis fatidicæ* ſibi quodammodo virtutem arrogantis; at argumenta, quibus moveor, perſpicaci, naſumque habenti Lectori, qua par eſt reverentia, ſubmitto. Inſcriptionem accipe a Sponio (*b*) quoque laudatam :

ao IVLIVS . BALERIANVS
QVI . VIXIT . ANNIS. N. XX
NATALI . SVO . D
SODALICIARIVS
BONVS . AMORATVS
FILETIVS. VSQVE . AT FOTSA

Summam mihi admirationem incuteret, viros doctiſſimos id genus nugas amplecti potuiſſe : niſi jam omnino comperiſſem, & in dies ulterius comperirem, in re lapidaria faſcino, ut ita dicam, & incantatione quadam Rempublicam literariam univerſam alligatam hactenus, & detentam. Ut fidem liberem, en tibi *Balerianus* ab eodem ſcalpro, quod *Bolumnius*, *Seberus*, *Flubio*, *Beiu*, *Iubiclu* in his lapidibus protulit : en *Annis Numero* XX. ab eadem manu, quæ nuper Vela *Numero* IIII. & Cippos *Numero* IIII. dedit : en FOTSA ab eodem ſtylo, quo antea COIITESATO, & CAAISSTMO. Eumdem ænigmaticum Genium adhuc certius ea demonſtrant, *Amoratus Filetius Uſque At Fotſa* : ex quibus tantumdem ſignificationis eruas, quantum ex illis, QVINQVA PAAOVATVOA ATSICINT, & ex *Aria Faraſcinta*. Amoratus cum Filetio (inſcite pro Philaetio) jocoſe junctus, ut e contraria ſignificatione mirum quid eliceretur, & cum Latina perverterentur verba, tum Græca, ex eadem cognatione judico, qua *Latterninus*, *Minna*, *Italicenes*, *Buccio*, *Suffenuta Sunctu* a Fabretto (*c*) perhumaniter excepta, aliaque plura ejuſdem novitatis nomina in hæc ſaxa prodiere. Quovis pignore contenderem, *Amoratas uſque ad foſſam* ex vernaculo *ſino alle ceneri*, prodiiſſe. Illa *die natali ſuo deceſſit*, e genuina alia decerpta ſunt, ſed perperam expreſſa ; neque enim D pro *deceſſit* Romana eſt nota. Ipſiſſimum denique Auctorem ſingularis vox *Sodaliciarius* prodit, de qua ſermo erat, & quam alibi nequaquam reperias.

Turmatim alias innuam, de quibus cum petræ genus, & facies, tum difficultas verborum aliqua dubitare cogat : Quæ incipit *L. Vibius*, inter plura nomina recto caſu propoſita, *Piliaes C. L. Calliſtenis*, (ſic) nulla hujus diverſitatis ratione, numerat : hæc autem Pilia, vel in maſculum deſinit, etſi litera una diminutum, vel cognomen dure inflectit. *Nebridem Antonia Druſi* oſtentat Fabrettus (*d*) : at *Nebris* & *Lychnis* novitate nominum aliquanto me deterrent, magiſque *Contubernae* pro Contubernali nullo exemplo. Singularis in *Ulpiae Vitulis* monumento adjectio eſt, *Quae Sibi Moriens Fidem Servavit* ; nec minus in *Onomaſtae* titulo, *Matres Oſſua Ibi Condita S.* in eodem PA. FE. ad *Pater fecit* ſignificandum ; familiaris his lapidibus modus, aliis perrarus : vidimus ME pro Menſibus, rurſus PO pro Poſuit ; nam Gruteriana (*e*) Liguſtiorum (ab hoc Saxo unice memorata gens) ita clauditur. Ubi legitur, D. M. *Faelia Helpidi Sacrum* (apud Reineſium (*f*) *F. Aeliae*) Inſcriptio recipi tutius poſſet, dummodo *Helpidis* ſcripſiſſent, cujus Manibus ſacrum ſepulcrum eſſet. Funerea nota, quæ in Sponiana (*g*) viſitur, Θ *L. Appulei Eupori*, non obſervatur in lapidibus nomen unicum præferentibus. Ad calcem tituli *Speruto* SILIO poſiti IVS. DVS ſignificatione nulla : proximi pluries editi *Aegypti* ſervi, & *Irenes Lanipendu* ſibi conſulant, in eodem lapidis genere exarati : in Digeſtorum libris ſcribitur *Lanipendia*. *Livi Oneſimi* titulum, quem Reineſius (*h*) explicat, marmoris faſcia tenet recens efficta, & ita efficta, ut cum arcarum cadaveri excipiendo extenſionem æquet, & longitudinem, alta vix quatuor pollices ſit. *Arriae Januariae* (*i*) ad quem ſpectet monumentum, neſcio ; fecerunt enim ipſi *Polybianus & Auguſtalis*, idemque fecit *Treptio Libertus Sibi Et Aeliae Uxori*. Alibi *Decia Mater*, & *Trophimus Vicarius Conjugi Fecere* (*k*), ubi ſingulari exemplo, ut opinor, infimæ ſortis homo, & pluſquam ſervus, Vicarius nempe, *Conjugem* oſtentat. Fabrettianam Aſclepii clauſula accuſat, *Et S. Et S. P. E.* Corinthus *Tata*, & Nice *Mamma*, item *Philadelphus Caeſaris* Montana *Caeſaris* (*l*) ab inſpectione parum laudantur. Ad gentem *Titucciam* (in marmore *Titucciam*) noviter aſſerendam epigraphen affert Fabrettus (*m*), in qua ASANIS pro *Verniſ*, & B M pro *Benemerentibus*. Horum autem titulorum Ὀνοματοθέτου Poetica, qua, ut vidimus, pollebat, inventio aliquando

(*a*) Spon. *Miſcell. Erud. Antiquit.* pag. 296.
(*b*) Idem *Itiner.* Tom III. pag. 39. *Miſcell.* pag. cit. & Fabret. e *Schedis Barberinis* pag. 329. n. 481.
(*c*) Fabret. pag. 649. n. 432.
(*d*) Idem pag. 41. n. 227.
(*e*) Gruter. pag. DCCCXLIX. n. 14. e *Scardeonio* ponit *Patavii*, lineis ult. FRATRI P. O
(*f*) Reineſ. 2. XVII. pag. 815
(*g*) Spon. *Miſcell. Erud. Antiq.* pag. 246.
(*h*) Reineſ. 59 VI. pag. 424. e *Lindenbrog.* ponit *Florentiae in atrio Ricardi*.

(*i*) Hæc apud Gruter. pag. DCV. n. 2. qui e *Caſtalione* ponit *Romae* ; at variantem a Gorio *Inſcr. Etr.* Par. I. pag. 106. n. 80. & ego ex eodem ad Claſſ. XIV.
(*k*) Apud Reineſ. 46. 12. pag. 567. mendoſa e *ſchedis Lindenbrog.* & mutila apud Fabret. pag. 203. n. 287. ut videre eſt ad meam Claſſ. XII. ex Gorio *Inſcr. Etr.* Part. I. pag. 107. n. 82.
(*l*) Fabret. pag. 40. n. 210. & Gor. Par. I. pag. III. n. 91. ponit in Muſ. Ricardio.
(*m*) Fabret. pag. 651. n. 437. perperam TITVCIVS & ex Gorio ad fidem marmoris Par. I. pag. 93. n. 23. & in Supplement. Murat. ad Claſſ. XX. TITVCCIVS.

quando deſtituit; nam *Filia* Turranius, *Servo* Oneſimus, præter morem anonymis, & τῷ Aphrodite *Heres* pariter anonymus facit. Objiciet aliquis, multas ex hujus collectionis Inſcriptionibus diverſis olim jacuiſſe locis, ab editoribus enarrari; qui ergo in illis uniformitas iſthæc reperiri poſſit? de qua quidem difficultate minime anxius ſum, ut ad diſquiſitionem noſtram minime attinente: ego quæ video, refero; quæ cogito, expono: doctiores, ſuper ipſa re quid ſentiendum ſit, judicent. Judicent & de hoc tetraſticho, petra *Serena* nuperrime, ni fallor, inſcripto, ſed non ut iſthic dedicaretur:

QVIDNAM QVID SAPIS, O PVELLA FVGAX?
NE ƎAMOS TƎAHERES TIƎI HÆC FEKEƎAM,
SED POSTHAC CAVEATVƎ FEƎAS QVID HOATO,
OƎDVXI LICET ARMA, SVM PƎIAPVS. (*a*)

Non ſemel autem, cum his contemplandis vacarem lapidibus, ludibriorum fortunæ, conditionis noſtræ, humanarumque rerum, ac viciſſitudinum ſubibat animum cogitatio, quarum miram imaginem ibi deprehendere videbar mihi: infinitæ enim pene ſunt genuinæ, indubitatæ, & maximi pretii Inſcriptiones, quibus cum Jove frigido, & cum imbribus aſſiduis atrox & miſerandum eſt bellum; in ſtabulis ſunt quæ jaceant, ſtolidæ plebis pedibus ſunt quæ calcentur: cum tot interea ſpuria ſaxa, tot male feriatorum hominum mendacia, & joci tuto & magnifice in aula iſta ſplendida ſedeant, ac ſumptuoſo ornatu colluceant.

In Nobilium Gaddiorum ædibus erudita omnis generis gaza ſervatur, & elegantiſſima ubicumque cimelia ſpectantur: marmoreæ icones cujuſcumque formæ, anglypha, picturæ, numiſmata, & MSS. codices magno numero, & præſtantia ſingulari: ut vero Viridarium quoque literaria quadam ſuppellectile ſuperbiret, Inſcriptiones hac illac conjectæ ſunt, quarum maximam partem recentis alicujus Epigrammatarii luſus fuiſſe judico, & certamina Antiquariorum. Paucas inviſi literatorum lapidum congeries, ex quibus poſt longam indaginem plus didiciſſe mihi viſus ſim: aptiſſima enim vetuſtatis ſimulatione inſcriptos videas, plureſque etiam ſculpturis additis veterum opera imitantibus nobilitatos: ſubolet nihilominus dolus, epigraphas in eodem omnino lapidis genere plurimas obſervanti, & ipſiſſimum diſponendi verſus, literaſque ſculpendi, ac figurandi modum. Multæ etiam forma tabulæ aſſimilantur, quæ vetuſtos titulos haud admodum referat, & ſtylus ipſe non infrequenter uniformis; in quo id præſertim eſt mirum, quod cum tot in his lapidibus Romani, & trium nominum homines memorentur, ne uni quidem patris prænomen adponatur umquam, etiamſi in titulis id genus ab ingenuis raro abeſſe ſoleat; ſecus enim eſt ubi nominum laterculi congerantur. Sed audiamus quid loquantur, ab eo incipientes, quem ſelegit inter omnes Cl. Montfauconius, ut in Diario Italico *pag.* 319. recenſeret. Informis & diſtortus canaliculus, quo circumdantur verba, *maliciam* ſtatim *olet*, ut Ciceronis verbis utar (*b*), & *calliditatem clamitat*, ubi in Diario *Portiunculae*, *Movumentum Sepulcrum*, *Vivus*, in ſaxo *Porticunculae*, *Monimentum Sive Sepulcrum*, *Vivus a Solo*. Qui titulum cudit, Gruterianum Agathopi ante oculos habuit (*c*), a quo nomina omnia mutuatus eſt; ſed orationem verbis multis dicentem nihil a nullo plane monumento veteri mutuatus eſt. Dictionem *Portiuncula* quis nobis explicet? ſive a Porta deductam velis, ſive a Porticu, ridicule omnino: imagunculam dicimus, ſed *imaginem* nullo alio modo diminuas; e porticu autem porticulam Cicero (*d*) deduxit, ubi Tuſculani ſui porticulam memorat. Initium mirare: QVƎADMODVM IN INTROITVM. periodum integram ſuſque, deque verſa, ſententiam excudes nullam. Conſequitur: *Qui Titulus Attendit in Horto*: eritne cui hæc verba aliquid ſignificare videantur? vel qui Veteres tam fatue blaterantes viderit? Extrema clauſula, ob quam hæc maxime Inſcriptio celebratur, nihil eſt ab antiquis moribus, nihil a Romanis inſtitutis alienius: *Ab Iis Omnibus Dolus Malus Abeſto Et Jus Civile*. Infanda iis temporibus verba, quibus morum norma, ſocietatis vinculum, recti, juſtique ratio nulla pene habebatur alia quam jus civile. Gruterianum illud (*e*) in animo veterator habuit, *Dolus Malus Abeſto & Juriſconſultus*, quod etiam quantum auctoritatis habeat, non exploro; ſed irriſionem & convicium a Juriſconſultorum ambagibus ad ipſius juris civilis ſanctitatem inepte & impie detorſit. Sanctum tamen & elegans hoc haberi epigramma poſſit, ſi cum illo *Fl. Hermetis*, quod nihilominus adoptavit Fabrettus (*f*), & in lucem protulit, comparetur. Prælongæ & inſulſæ næniæ examinandæ ſuperſedeo: ubi Fabrettus *Fatus*, in lapide *Fauſtus*: hoc lepore clauditur: *Itaque tibi dico qui neſcis dulce voce dicere ſilei ne vellis cupidus pæne manere male*. Univerſim mente capti ſermo videtur ſimulari; at mente captis monumentorum inſcribendorum negotium non mandabatur.

In *Heraclide* Gruteriano (*g*) verborum diſtributio veterem uſum non refert: inter Plautios & eorum cognomenta lacunæ immanes & inſolitæ: verbis ceteris puncta addenda non erant, quod amplo intervallo ſatis diſtinguerentur: elementum T ſingulari forma, ſinuato nempe, & flexuoſo apice tranſverſo, ut in ante memorata Agathopi, & in aliis hujus collectionis pluribus. Sigla P. O. M. S. nullam eo loco non futilem, & incongruentem interpretationem admittunt.

Tom. I. Q 2 Hera-

(*a*) Gor. Part. I. *Inſcr. Etr.* pag. 95. n. 45.
(*b*) Pro Roſc. Com.
(*c*) Gruter. pag. DXCVIII. n. 6.
(*d*) *Familiar.* Lib. VII.
(*e*) Gruter. pag. DCLXII. n. 5.
(*f*) Pag. 417. n. 370. etiam ipſe ponit *Florentiæ apud Nobb. De Gaddis*.
(*g*) Gruter. pag. DCCXXIV. n. 3.

Digitized by Google

Heraclides ſervile, ut videtur, caput patrem laudat, quod nec liberti ſolent, & Menodotum fratrem Luciorum libertum dicit, nec tamen gentilitium ab eo aſſumptum profert. Idem matri, & fratri hoc monumentum parat; nihilominus id ſubinde Plautii *monumentum ſuum* dicunt. Clauſulam de *violato ac vindicato* monumento in nullo alio lapide viſitur; at violationi non vindicatio reſpondet, ſed expiatio: cur autem Heraclidis, & Menodoti monumentum tres Plautii vindicent, non datur intelligi. Idiotiſmos popularem pronuntiationem referentes, quos nonnumquam in marmoribus, & vetuſtioribus libris deprehendimus, inepte repræſentare conatus eſt, qui pro *Nomina Obitorum* ſculpi fecit in hac tabula NONMINA OBITORVNT. vetus enim vulgus N intrudebat quidem, ſed ante S, *Formonſus*, *Thenſaurus*, *Tricenſimus*, non ante M. Item deſinentia in VM per V efferebat, vel per OM, vel per O, non autem per VNT, nec de addito T ullum arbitror ex tota antiquitate exemplum afferri poſſe. Qui MSS. vetuſtos codices triverunt plurimos, adeſſe hic mihi præ aliis poſſunt.

Almelovenius ad annum Chriſti CLXV. L. Cornelium Scipionem Orfitum & Servilium Pudentem Conſules laudat, vulgarium Faſtorum, ſive Panvinii conjectationum fide, & Panvinium exſcribentis Leunclavii; nam Caſſiodorus, Idatius, aliique Orfitum, & Pudentem nude memorant. At vera illorum nomina Honeſtæ Miſſionis fragmentum, quod quid rei eſſet non intelligebat Gruterus, (a) videtur docuiſſe; in eo ſiquidem M. Gavius Orfitus, L. Annius Pudens Conſules exhibentur: hinc eoſdem in *Epiſtola Conſulari* repoſuit magnus Noriſius, (b) & poſt illum eidem fragmento prudenter adnæſit Relandus, ſed *Sponianam* Inſcriptionem iiſdem nominibus inſignitam in ſubſidium afferre non licebat, quod lapidis inſpectio eum reprobet & damnet, quamvis Conſulibus e Grutero fideliter deſumptis decoratam. Quis intelligat apud Sponium (c) APITYNCHANVS MIN. BASSI? nugacius in ſaxo: EPITYNCHANMINVS BASSI. mens fuit, ut *Epitynchanus Baſſi* ſcriberetur, & ſuperiori verſu ac grandioribus literis, ante ſervilia ea nomina, MIN. hoc eſt, *Miniſtri*; ſed uſum veterem non intellexit quadratarius novus. Ludibunda etiam videntur nomina, *Facundae Zotici & Acribes*, in Sponio *Scribes*. Inepte ad calcem KAL SEPTA, præmitti enim de more debebat DADICAT. ceteroquin dies fruſtra eſt. Hauſit hanc Sponius e ſchedis; neque enim illi Muſeum hocce innotuit, etiamſi Florentinam urbem multum ſcrutatus ſit: harum Inſcriptionum quotcumque nondum vulgatæ fuerant, recenſuiſſet procul dubio nitide, & ambitioſe; in quem finem avide arreptas præparaverat olim Gudius, ut audio: de titulo ad hos lapides emendato ſibi certe multum gratulatur apud Gruterum (d), abſonum *Vertigeat* nomen, gentilitii loco exhibitum, nihil morans, & de *Calliſtene* minime anxius. Maximo Epigrammatum numero obrutus non reputavit Fabrettus, quomodo ea cohærerent. *C. Geminius Jovicus Juliae Caloni* (e), exinde *Et Sibi Et Fili Fecerunt*: lepidiſſime de hac Julia dicitur, *Et In Re Saa* (*) *Posita Eſt*; unde epitaphium quoddam revocatum in mentem eſt, quod Veronæ XIV. ſeculo, cum rithmus in titulis unice quæreretur, ſanctimonialibus feminis, quæ conterminis Fratribus terreni portionem quamdam donaverant, ſepulcri jure retento, inſcriptum fuiſſe, & a ſe viſum ante dirutum ædificium quoddam Canonicus Carinellius vir amiciſſimus, & eleganti ingenio narrabat mihi: *Hic jacent Sorores Saa Rei Largitorce*. Sed quid monſtra nominum, aut ſcripturæ, aut verborum, aut rerum, quæ in his lapidibus occurrunt, ſingulatim recenſeam? ALLRIARSIVS. MANLLIVS in *Manilium* a Fabretto (f) verſus, ut *Napeni* in Nape, PHRONTINVS THRPHII CVRCHLALIS. item *Redeptas* (g), *Papas* (h), *Falernus* (i), *Voltelius* (k), *Volupeas*, cui Fabrettus hoc modo præfixas literas demſit D. I. S. M. *C. Julius Doryphoras & L. Terentias Philetus* (l) patroni prænomen, ut hic ſæpe accidit, reticentes: Apollonia (m), *Qua fuit Cum Biſyrco*, ubi primo intuitu, *Qua fecit Cajum bis hircum* quidam legerat: *Vlpia Conjux*, *Papiae* (n): *Tavia*, & *Gratus* (o), cujus tituli fide, duarum etiam literarum permutatione laborantis, gentem *Taviam* Fabrettus (p) invexit. *Torniam* conjugem Primus, qui monumentum ſtatuit ſic alloquens: *Tibi nunc quoniam omnes mortui idem ſapimus ſatis eſt*. Integram accipe:

20 Q. CAECILIVS. 7. L. EROS
SIBI. ET
STATIAE. LALAGENI. PVPAE. SVAE. V. A. IV
STATIAE. MELITENI. CONIVGIS (*)

Ubi

(a) Gruter. pag. MXXXII. 6. & in Not. Baronii edit. Lucæ ad An. Ch. 165. & juxta Baron. 167.
(b) Vide quæ Noriſius in cit. *Epiſt.* A V. 918. adverſus Panvinium adnotat de falſis ejus conjecturis, ad horum Conſulum nomina quod attinet.
(c) Miſcell. Erud. Antiq. Sect. II. Art. VII. pag. 33. Gor. *Inſcr. Etr.* Par. I. pag. 199. n. 17. & ex eodem in Supplem. Murat. ad Cl. V.
(d) Gruter. pag. M. n. 8. Gor. loc. cit. pag. 209. n. 46.
(e) Fabret. pag. 253. n. 4. & Gor. Part. I. loc. cit. pag. 206. n. 38. qui ſcribit.
(*) POSITA EST.
(f) Fabret pag. 316. n. 404. refert variantem a Gorio Par. I. pag. 198. n. 15. Ex quo Ego ad Claſſ. XX. iterum exhibeo.
(g) Gorius T. I. pag. 209. n. 44.
(h) Idem loc. cit. pag. 202. n. 29.
(i) Idem loc. cit. pag. 198. n. 14.
(k) Idem loc. cit. pag. 204. n. 34.
(l) Idem loc. cit. pag. 211. n. 53.
(m) Idem loc. cit. pag. 205. n. 37.
(n) Idem loc. cit. pag. 209. n. 43.
(o) Idem loc. cit. pag. 197. n. 11.
(p) Fabret. pag. 653. n. 458. Inſcriptiones Gorianas, quas non attulerunt Clariſs. Collectores, de quibus in Præfat. loquutus ſum, videſis diſtributas ad proprias Claſſes in mea Sylloge.
(*) Gorius loc. cit. T. I. pag. 211. n. 54. lin. 1. ∂. pro 7. L ult. MELITINENI. CONIVGI. R

Ubi *Caja* libertus *Quinctus* dicitur : *Heros* evitatut, pupae afferuntur, quas lapides loqui non ſolent : *Lalageni* denique, & *Melitineni* probe ſociantur : haud tamen ſociantur probe *Melitineni Conjugis* ; ratio enim Grammatica reluctatur : nec unde pendeant ea verba, vel quid ſibi velint, ſatis conſtat.

De ejuſmodi femininorum nominum metaplaſmo inutile haud erit quidquam diſſerere. Ævo inclinato, & Latinitate corrupta, uſus inoluit mirificus, Græca & Latina ita commiſcendi, ut non ſolum utriuſque linguæ voces & characteres in iiſdem lapidibus occurrant, & non ſolum Græca verba Latinis literis, Latina Græcis ; ſed interdum inflexiones quoque nominum promiſcue uſurpentur, vel ſic detorqueantur, ut nec Latina ſint amplius, nec Græca. Accidit id feminarum nominibus præcipue in dandi caſu : quamobrem apud Aringhium ex Irene Irenecti, ex Marciana Marcianeti, ex Leoparda Leopardeti : alia etiam quandoque terminatione ex Theodote Theodoteni, ex Agape Agapeni. Commentitiarum Inſcriptionum fabricatoribus nihil gratius accidit, quam cum inſueti quiddam, & quod erroneum videri poſſit, reperiunt : arripiunt id ſtatim, & plena profundunt manu ; etenim ſi quis improbet, aut miretur, eruditionis laudem aucupari meditantur, exemplo indicato, & nihil præſtitiſſe ſibi viderentur trita & communia proferentes. Inſcriptionum, in quibus verſamur, artifici paragoge illa placuit magnopere, ſed cum *ei* forte non noviſſet, *ni* ſemper adjunxit : *Lalageni*, *Melitineni*, *Calliſteni*, *Caleni*, *Napeni*, *Niceni*, *Antiocini*, *Genialini* : ubi etiam deformitatem auxit, quid enim eſt *Antiocini ?* & quid *Genialini ?* præſertim ad hominem connotandum contra perpetuum hujus metaplaſmi morem : nam quamvis Fabrettus (*a*) *Genialini Vernae Suae* ediderit, eſt in lapide *Vernae Suo*. Peccavit autem Epigrammatarius, non eo ſolum quod nimis frequens in nominibus id genus fuerit, ſed etiam quod quæ labentis ævi, & Chriſtianorum monumentorum magis propria ſint, ad ſuperioris ætatis, & ad tot Gentilium ſimulandos titulos tranſtulerit, in quibus (de genuinis & indubitatis loquor) eam paragogen deprehendas quidem aliquando, ſed raro. Dices, in Gruterianis multoties haberi ; quod minime inficior : at inſpicias quæſo quam multæ ex illis alia etiam ſubdubitandi argumenta ſubminiſtrent. Fontes primitus, unde manant, intuere : iidem ſæpe recurrunt, atque hi parum probati. Mazochius præ aliis, qui *Grapteni* (*b*), *Sigeni*, *Eroticeni*, *Threpteni*, *Rhomeni* (*c*), qui *Folliae Teleteni* (*d*), qui *Creſteni*, & *Beroniceni* (*e*) in titulo uno, qui *Myrineni* nulla cum reliquis verbis junctura dedit (*f*). A Boiſſardo eſt *Tozimeni*, & *Spleni* (*g*), quod Scaliger in *Seleni*, Fabrettus in *Spiniae* reformat, & *Teſia Compſe Flavio Parnaſeni* (*h*) : apte enim nova novis junguntur, unde hic *Teſia* cum *Parnaſeni*, ut paulo ante *Follia* cum *Teleteni*, & apud Fabrettum (*i*) *Biſellia*, & (*k*) *Liſcia* inauditæ pariter gentes cum *Genialini* componuntur, & *Zoſimeni* : Equitiam non memoro, quam idem adjicit *Epictesini* (*l*) ; nota enim Grutero eſt, & Conſularibus Faſtis, quamvis inter noviter repertas collocavit. Scaliger *Augeni* protulit ; eadem elegantia *Ter. Luciae Eremini* (*m*) ; nec non *Fileteni*, ubi etiam *Regius* (ſive nomen, ſive prænomen velis æque exoticum) *Ariſtius* (*n*) *Primitivus* affertur, & poſt patronam *Benemerentiſſimam* Uxor *Merentiſſima*. Quis item admittat fuiſſe in veteri lapide, *Lurio Agathoclene Coram Soris Suis ?* (*o*) quis titulum *Meleteni* poſitum credat a *L. Afranio Scriptore Tegatarum* (*p*) ? Abunde hæc ſint, ut, ſuperioris ætatis Inſcriptiones iſtiuſmodi metaplaſmum continentes aliquanto attentius explorandas eſſe, intelligamus ; neque enim de cetero repudiare univerſas oportet. Libertæ, exempli gratia, Tychene, & Eleutherine proxime in Sponii Miſcellaneis (*q*) ſitæ nulli ſuſpicioni ſunt obnoxiæ : Niceni plures tituli dicantur irreprehenſi.

Raro occurrunt ſpuria epigrammata, quibus ſimulacra, aliaque ſculptilia, & ornamenta ſint adnexa : ſed cum horum cimeliorum collector pecuniæ minime pepercerit, hujus quoque generis quædam ſingulari obſervatione digna hic ſpectantur, de quibus fieri non poteſt quin multum ambigam. Figuris e marmorea tabula extantibus Herculis, & Jovis ſtantium, barbatique hominis ſedentis hec levi admodum ſcalpro exarata verba ſubſunt, a Pighio, & a Grutero vulgata :

Stat heic imberbis cum leonina & clava.	*Stat Jupiter cum Aquila & fulmine.*	*Sedet Genius in monte, laurumque arborem amplectitur.*
HERCVLI	IOVI	GENIO
IVLIANO	*CAELIO	CAELIMONTIS

ANNA SACRVM (*r*)

Cui

(*a*) Fabrett. pag. 609. n. 76. lin. 3. & 4.
(*b*) Gruter. pag. DCCXLVII. n. 2.
(*c*) Idem pag. DCX n. 12.
(*d*) Idem pag. DCCLXXXV. n. 2.
(*e*) Idem pag. DCCCLXIII. n. 4.
(*f*) Idem pag. DCXCVII n. 2.
(*g*) Idem pag. DCCLI. n. 9.
(*h*) Idem pag. DCCCXXXIII. n. 13.
(*i*) Fabrett. pag. 609. n. 76.
(*k*) Idem pag. 629. n. 246.
(*l*) Idem pag. 620. n. 107.
(*m*) Gruter. pag. CMLXXXII. n. 11.
(*n*) Idem pag. CMXXXII. n. 7.
(*o*) Idem pag. DCCCLVI. n. 7.
(*p*) Idem pag. DCLII. n. 7.
(*q*) Sponius *Miſcel. Erudit. Antiquit.* pag. 289.
(*r*) Gruter. pag. XLVIII. n. 7. ponit *Romæ in Quirinali ad malum Punicum, in hortulo quondam Jacobi Sadoleti Cardinalis, in baſi ſub Herculis, Jovis, atque in monte ſedentis Genii ſimulacris*, ex *Pighii Faſtor. Comment.* Gorius *Inſcript. Etr.* Part. I. Pag. 185. num. 1. ubi ſchemata refert, & ponit Florentiæ in *Horto Nobb. Gaddiorum* : Ipſique nulla de hac ſuborta eſt ſuſpicio. Vid. ejuſdem Notas.
* Gruter. COELIO.

Cui apprime alia reſpondet, quam Gruterus e Fauno hauſit, *marmorea* pariter *tabula cum tribus ſimulacris, totidemque ſubſcriptionibus*, nempe:

22 GENIO CELIMONTIS — IOVI CELIMONTIS — HERCVLI IOVIO (*a*)

In eadem officina elaboratas arbitror. Caelium collem, a quo Porta Caelimontana, qui *Caelimontem* dixerit, Auctorem exſtare non arbitror: *Hercules Jovius* & *Juppiter Caelimontis* nova numina: *Juppiter Caelius* minus congruenter enunciatur; neque enim Jovem Capitolium dicimus, ſed Capitolinum, quamobrem vel *Caelianus* fuiſſet, vel *Caelimontanus*: quod ſi Caeliorum volumus, ut *Juno Claudia*, minus apte cum Juliorum Hercule conjungeretur; cum enim iſtiuſmodi numina familiarum peculiaria haberentur, non ſolent plura ſimul coli. Verum hæc leviora: multo magis *Anna* turbat, eo loco vox nihili. Cogitaveram primitus, num Dea memoraretur, quam ab annorum perennitate dictam docuit Macrobius, Ovidius (*b*) autem a Numicio amne, cujus Nympha eſſet:

Amne perenne latens Anna Perenna vocor.

ſed *Annae*, imo *Annae Perennae* ſcribendum fuerat, & ejus quoque cum ceteris icon exhibenda. Putavi deinde Annalia innui, cum AVGVSTORVM. ANNALIA. FELICITER (*c*) occurant alibi; ſed cum Inſcriptione reliqua junctura eſſet nulla. Minimum etiam fidei *Annalibus* iis habendum puto, cum *Vicennalibus* apud Gruterum ſociatis: nam *Vicennalia*, & *Decennalia Vota* quid eſſent, ſcimus, *Annalia* ignoramus; quin Decennalium ratio *Annua* excludebat. Imperii enim adminiſtratio in decennium collata, & peracta celebrabatur, & in decennium aliud ſucceſſive iis Votis pronuntiabatur; quamobrem ſingulis annis nuncupari nequaquam poterant. Nulla tamen magis huic noſtræ affinis Inſcriptio extat Lugdunenſi illa a Pighio, Gudio, Sponio, P. Menetrierio, aliiſque commendata *Marti Segomoni Sacrum Annua* (*d*): tantumdem enim nobis ſignificationis & ſyntaxeos affert *Sacrum Annua*, & *Anna Sacrum*. Verumtamen quid de hac quoque ſentiendum ſit, judicent qui animadverterint inconſtanter, & diverſimode exhibitam, in contextu toto nullam fere ſententiam, & cohærentiam omnino nullam; memoratum importune Conſulem; votivam Marti tabulam a Martino poſitam ſic deſinentem; *Tres Galliæ Honores Suis Decreverunt*. Nulla eſt fictitia, ſi hæc vera eſt. Urbici filium *Martinum* hic appellatum Menetrierius monet (*e*) ob Sacerdotium Martis; ſed pace viri clariſſimi, cognomen eſſet ſatis notum, & locus, quo jacet, nempe poſt nomen patris, cognomen indicaret, etiamſi minus notum eſſet, & qui *Sacerdos Romæ & Augusti* dicitur, cur etiam Marti ſacratum velimus? Adde *Diales Flamines*, *Martiales*, *Auguſtales* omnibus innoteſcere, nulli autem hactenus *Diinos*, *Martinos*, vel *Auguſtinos*.

Diu me in iſto Viridario detinuerunt elegantiſſimæ baſes duæ, mire ſororiantes. Nullos magis pavide & verecunde de ſtatu deturbare lapides aggreſſus ſum; nigranti enim colore, & τῷ πίνῳ circumquaque adhærenti, tum ſculpturis in fronte, & lateribus plurimis, & opportunis, aſpectu demum ipſo, ac mole haud exigua ſe tueri videbantur. Me tamen in dubitationem adducit cum ſimilitudo eorum ex omni parte maxima, tum quod cavi in faſtigio ſint, & funetarias capſulas imitentur; elaboratis etiam fruſtis ad opercula ſimulanda impoſitis: iſtiuſmodi enim urnæ marmoreæ, cineribus recipiendis accommodatæ, & arctis tabellis epigrammata proponentes, in hypogeorum loculis ſtatuebantur; quapropter numquam tanta altitudine, & magnitudine occurrunt. Inſcriptiones etiam ipſæ turbas excitant: *Deis Et Genio Rhodonis Domitiae Auguſtae Servi*. Hujus *Aræ elegantiſſimæ*, ut vocant, diligenter ſchemmata deſcripſit Gruterus (*f*): at

(*a*) Idem pag. XVIII. n. 4. ponit *Romæ in Quirinali, qua portæ Viminali opponitur*.
(*b*) Ovid. Faſt. III. v. 644.
(*c*) Gruter. pag. CXVI. n. 2.
(*d*) Ex Gruter. pag. LVIII. n. 5. Inſcriptiones ſubjicio, qui primam ponit *Lugduni in Turre S. Petri Monialium*.

MARTI. SEGOMONI. SACRVM
ANNVA
... VRBICI. FIL. MARTINVS
.... SACERDOS. ROMAE. ET. AVG
.... MVNACIO. PANSA. COS
... IN CIVITATE SEQVANORVM
.... E GALLIAE. HONORES
... ET SVIS DECREVERVNT

Spon. in *Antiquit. Lugdun.* c. 7. recte obſervat ſculptoris vitio PANSA fuiſſe ſcriptum pro PLANCO, quod & vidit Gudius & hic Gruterus *in corrigend* pag. CCCV. *Epig* pag. LVIII. 5. cit. legitur: *Tuam inſcriptionem ſic conceperunt. tamquam ſi omnibus membris integra eſſet*, *Scheda Pighiana*:

MARTI. SEGOMONI. SACRVM
Q. ADCINNIVS. VRBICI. FIL. MARTINVS
SACERDOS. ROMÆ. ET. AVG. MVNACIO
PANSA. COS. IIVIR. IN. CIVITATE. SEQVA
NORVM. III. PROVINCIA. GALLIAR
HONORES. SVIS. DECREVERVNT.

(*e*) Menetr. Hiſt. de Lion. pag. 74.
(*f*) Gruter. pag. DXC. n. 2.

at ſervo tumulando tantane elegantia, & magnificentia? formulam illam *Deis* eritne qui ab immenſo funebrium titulorum acervo eruere queat, & ſemel tantummodo oſtendere? Aſſociat hanc epigraphen Fabrettus (*a*) cum confundentibus Genium & Manes, at *Deis & Genio* nullam aliam profert; nam *Dis Manibus Rhodonis*, & *Genio Rhodonis* dicari ſepulcrum poteſt, Deis, aut defuncti Deis non videtur poſſe. Rhodo autem *Exactor* erat *Hereditatium* (*) *Legatorum Peculiorum*: quod munus ab iſta tantum, & adjacenti alia Inſcriptione memoratum (*b*), non videtur ſervile eſſe debuiſſe, cum Exactores Tributorum civitatum Galliæ, & Exactores Operum Publicorum ingenui homines ex monumentis aliis appareant; nec minus eſſet honorificum legata Imperatori peculia recipere. Servus quidem alter quoque dicitur in Gruteriana proxima; cui tamen & a graviori ſe probro purgare incumbit; eum namque ſervum prænomine, & gentilitio nomine, atque eo quidem inaudito, decoratum exhibet *Publium Capullium*. Titulum noſtrum Rhodoni *fratri* Rhodinus facit: putaveram idem utrique nomen, ſed unum forte in Græcia, alterum in Latio matrem enixam; at ſequitur *Gemino Sibi*. Jam ad geminum pariter lapidem liberto (*c*) *C. Julio Phoebo Rufeniano* poſitum. Tabella, quæ ſub corona titulum continet impolite quadrata eſt, & multo ab una parte arctior, quam ab altera; quod in tam elaborato, & eleganti lapide ab antiqua manu vix credi poſſit. Græca ſententia ſubditur, quæ Latinis titulis contra morem adpoſita magnam mihi ſemper ſuſpicionem ingerit: eamdem ſententiam tamquam nude & ſolitarie cippo quodam inſcriptam alibi recenſet Gruterus (*d*). Proſtat in eadem collectione Juliani tabula, quæ ſic concluditur: Χρηστὴ ψυχὴ υἱὲ ϗ στόμα τῶν Μουσῶν. *Fili anima bona, & os Muſarum*. Καλλιόπης στόμα dicitur Homerus in epitaphio Bionis; at quam frigide in hoc epitaphio ea verba ſedeant, unuſquiſque videt: nihil certe minus quam in *Audacis* monumento Jambicum illud, quod, ne Inſcriptionem totam, ut faciendum erat, repudiaret, additum *a recentioris ævi manu eſſe*, Reineſius judicavit (*e*).

Inſcriptionem afferam, qua nullam ſæpius, nullam ambitioſius Antiquariorum filii vulgaſſent, & multis quidem, ac doctis illuſtrationibus redimitam, ſi cum ceteris in horto proſtaret omnium oculis expoſita. Tabula eſt marmorea, in qua ichnographia ædificii, ſive ædium plurium eleganter eſt ſculpta, hac adjecta epigraphe:

23 CLAVDIA . OCTAVIAE . DIVI . CLAVDI . F. LIB . PELORIS
ET . TI . CLAVDIVS . AVG . LIB . EVTYCHVS . . PROC. AVGVSTOR
SORORIBVS . ET . LIB . LIBERTABVSQ . POSTERISQ . EORVM. . . .
MAS. AEDIFICI . CVSTODIAE . ET . MONVMENTI . RELIQVERVNT (*f*)

Summo loco habendam viri doctiſſimi opinantur præcipue ob ichnographiam architectonicam, quæ videtur tueri ſe ſimili altera a Fabretto (*g*) viſa, & emiſſa: videtur etiam epigrammatis ſatis conſtare auctoritas & fides, & Maſſa in titulis aliis memoretur, & quod Octaviæ Claudii, & Meſſalinæ filiæ liberta gentilitio patris ejus nomine rite & recte nuncupetur: nihil denique, quod hunc lapidem non commendet, hactenus repertum eſt: quamobrem non ante petitam veniam argumenta, quibus mihi commentitius omnino videtur, exponam. Politiſſima primo tabula ea eſt facie, quæ priſca tempora nequaquam loquatur: inviſebam hæc aliquando cimelia una cum eximio, & percelebri quarumcumque antiquitatum collectore, & cognitore cum pauciſſimis comparando Petro Andreinio; qui ad hunc lapidem ſubſilens, poſtquam diu ejus formam ac cælaturam conſpicillorum ſubſidio attente ac tacite perluſtraſſet, *Amice*, inquit, *ita nos rerum antiquarum Genii juvent, hunc tabulam in contubernium noſtrum ne recipiamus*. Ichnographia non hodierno tantum more videtur depicta, ſed hodiernas etiam domos ſcalis, & cubiculis deſignatis repræſentare; nimis minute procul dubio, quamvis antiqua exhiberentur, & in re funeraria prorſus inutiliter: quæ vero apud Fabrettum (*h*) viſitur, longe diverſa res eſt; ea enim tabula terreni monumento cedentis deſcriptio exhibetur, limitibus *Arundineti*, & *Viae Privatae* indicatis, loci religioſi area definita, & monumento ipſo, atque ædificiolo quodam per externas tantum, & pauciſſimas lineolas adumbratis. Multo minus placet Inſcriptio, quæ partim ad ſuperiorem extremi lapidis oram, partim ad inferiorem inſueto prorſus modo exhibetur. Claudiæ nomen in Octaviæ liberta non improbo; quamvis enim videatur Octavia dici aptius debuiſſe, attamen, ſicuti mulierum liberti, qui a patrona prænomen, quo carebat, accipere non poterant, ab eorum patre id deſumere ſolebant; ita femina alterius feminæ liberta a manumittentis patre videtur nomen non incongrue mutuari potuiſſe: ſed cur Octavia Auguſta non dicitur? Neronis enim uxor, Claudio jam vita functo, ut ex Divi titulo apparet, eo præconio carere non

(*a*) Fabret. pag. 73. n. 68.
(*) Vid. Fabret. pag. 99. in not. ad Inſcript. 233. I. K.
(*b*) Gruter. pag. DXC. n. 3.
(*c*) Idem pag. DCXV. n. 2.
(*d*) Gruter. pag. DCLXXVI. n. 4.
(*e*) Reineſ. ad Inſcript. 2. VI. in *Not* prope fin. pag. 510.
(*f*) Apud Gor. T. I. cit. pag. 439. n. 19. in quo ichnographia ædificii delineata.
(*g*) Fabret. pag. 224. n. LX.
(*h*) Idem loc. cit.

non debuit. Jam Eutychus & *Veloris monumentum parant *Sororibus*; quod «› fu brem titulum falſi arguendum ſatis kabe› ɔoſſit: ſororibus enim innominatis nemo ſepulcrum ſtruxit: Eo tibi fratrum formulam:

24 AEL AE. GAMICENI. SORORI

QVAE. VIX. ANN. XVIIII. M̄. VI. D̄. XIIII

AEL. MARCELLINVS. FRATER

B. M. F. (*a*)

* *Floreatiæ apad Nob. Franciſcum Gaicciardinum.*

Nemo etiam *ſororibas, & libertis, libertabaſqae*, quod ſibi quoque, aut liberis non pateret. *Reliqaerant* nec formulam, nec linguam lapidariam ſapit; prædia relinquere qui teſtatur, dicit, monumentum relinquere qui cuidam ponit, non dicit. M A S. pro *Maſſam* vetera haud olet compendia, utpote in verbo vix noto, & perraro adhibito. Trium anteriorum literarum loco, quæ in integerrimo, & refulgenti lapide deeſſe ſimulantur, quas tibi libet repone, numquam efficies, ut hæc invicem cohæreant, & ſanum quidquam ſignificent verba: *maſſam ædificii caſtodia & monamenti*. Maſſam in re ſepulcrali connotare docuit Fabrettus (*b*), mutum in monumentis exiguum, ad ollas & fictiles capſas complectendas, tuendaſque: at quænam hæc eſt incondita, quæ ſororibus relinquitur, ædificii, cuſtodiæ, & monumenti Maſſa? Unum prætererat pene me, quod pro cunctis ſatis erat attuliſſe. Eutychus noſter *Procarator Aagaſtoram* dicitur; ex quo conſtaret, non ante M. Aurelium & Lucium Verum vix. e, qui omnium primi Auguſti ſimul appellar:. int: qua ergo congruentia idem Auguſti libertus ex nomine & prænomine a Tiberio Claudio libertatem conſequuturus iter ingreſſus fuerat, unde negat redire quemquam?

In recenti marmorea tabula figuræ duæ ex Græcorum funebrium lapidum imitatione ineptiſſimo ſcalpro adumbratæ ſunt potius quam effictæ; at Inſcriptio non Græce, ut oportebat, addita; ſed Latine, quamvis literis nec Latinis aliquando, nec Græcis: eas ſic interpretor:

25 EVHODVS. EVPLAE. * L. VELATI. GLAPI. CONCVB.

ATHENESIS. DE. SVO. FECIT

Inferius.

D. S. M

Importuae omaia. (*c*)

Concubinæ ſuæ fuere qui monumentum ſtruerent; feminarum nominibus incidentibus, cujus eſſent concubinæ, qui adjungerent, non fuere. Aſcia Lugdunenſis titulo ſupponitur, in quo *Sativa Margaris* (*d*) proſilit; ſed cum quid e Lugdunenſibus vulgatis epigrammatis exciperent, non intelligerent, manubrium deforme, & prælongum addidere. Ab eadem manu piſcis & anchora videtur alibi intempeſtive delineata. Foramina ad libationes & lacrimas imitatur lapis alter, ſed numero immodico, & pluſquam in duplum ſupra quemcumque veterem aucto: ibi IDEN ter ſcribitur, & præter morem etiam adhibetur: *Zoſimus Idea Claudia* (*e*). Cum in genuinis *Liberto Idem Coajagi* legimus, D pro T (*) uſurpari puto, etiamſi In-

(*a*) Gor. Part. I. pag. 231. n. 18. ponit

* Ibidem apud Eumdem.

(*b*) Fabret. pag. 98. E.

(*c*) Gor. Par. I. pag. 212. n. 56. ponit *Florentia in Horto Nobb. Gaddiorum, in tympano perelegantis Cippi marmorei, ſub quo pulchra femina, ſimulacrum manu gemmullas tenentis, juxta ancilla, cum aperta arcula, ſeu myrothecio.* Legit * LVERATI CAPI.

(*d*) Apud Gor. Par. I. pag. 202. n. 27. & Mur. DXXXVII. n. 4. utrique vero cum Aſciae delineatione.

(*e*) Item Gorius Part. I. pag. 201. n. 22. ponit Florentie apud Nobiles Gaddios.

TI. CLAYD PŌ. THALLO

TI. CLAYDIVS. ZOSIMVS

IDEN. CLIDI IA. TYCHE

FECE RVN

BENE MERENTI

PATRO NO

IDEN CLAYDIVS

PRIMITIVS IDEN

CLAYDIVS IANVARIVS

(*) In aliquibus pagis agri Lucenſis in eorum dialecto uſurpatur etiam D pro T.

Indices Grammatici Grutesi, & Reineſii non recenſeant, & *item* ſignificari. Fabrettus (*a*) hunc quoque recepit & exhibuit, non animadvertens nullo minimum diſcrimine patronum *Ti. Claudium Thallum*, & libertum *Ti. Claudium Zoſimum* appellari, & *Primitium* ac *Januarium* ingenuitatem magis ſapere, quam *Thallum*. Duas demum adhuc memorabo, de quibus ut dubitem locus primum, & contubernalium fictitiarum turba facit. Urna viſitur elegans, quadrata, & alta, anaglyphis multis, & congruentibus: at reclinatarum inferius iconum facies omnino informes, non videntur detritæ, ſed ut venuſtatem mentirentur ita primitus efficta: Epigraphe ad M. Ulpium Aug. Lib. Floridum (*b*) pertinet, in qua literam T eodem aſpectu, quo in Agathopi, & aliis titulis apparet, animadverti. Tabulam, qua de his ſermonem claudo, *Juliae Tyndaridis C. Julii Regis Rhoemetalcaes Libertae*, nullæ commendant ſculpturæ; ſed Fabrettus (*c*) magnopere, cum ex illa id, quod ex hiſtoria latebat, intelligi monuerit, Auguſtum ſcilicet Regi Thracum Rhoemetalci civitatem dediſſe, ut recte arguitur ex nomine & prænomine communicato. Verumtamen lapis ſuſpicionem excitat, quod eodem genere ſit ac alii hujus loci quamplures, & in quatuor fruſta comminutus, nihil tamen prorſus amiſerit; & quod *Rhoemetalcaes* * nomini, ſic enim lapis, poſtremam diphthongum intruſerit perinde ac ſi feminæ nomen eſſet. Inſcriptio quoque difficultate non vacat: nam ægre adducor ut credam, ab eo Rege *Juliæ* gentis nomen umquam aſſumptum, quod quinque, aut ſex diverſo typo ejus numiſmata viderim hac perpetuo epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. in quibus quidem numiſmatia ob benevolentiam ſingularem, & ingentia merita cum Auguſto in antica parte exhibito conjungitur; quamobrem Auguſti cum nominibus inſignire, modo fuiſſent communicata, minime prætermiſſum foret. Græca etiam apud Sponium (*d*) Inſcriptio hunc Regem eodem modo, & ſuo tantum nomine nuncupat.

Finem faciamus aliquando, lapides in eruditum luſum, & ad ornamentum elegans fabrefactos, relinquentes, quos tamen auctor ſum, diligenter ut ſit, etiam in poſterum ſervandos, cum ex his ad veteres internoſcendos multa haurire documenta poſſint, qui antiquitatis ſtudio tenentur.

(*a*) Fabret. pag. 66. n. 22. ſcribit ſemper CLAVDIVS & CLAVDIA ſine Y contra fidem lapidis.

(*b*) Apud Gor. P. I. pag. 197. n. 10. & in *Supplem. Murat.* ad Claſſ. XIV.

(*c*) Fabret. pag. 439. n. 44. Gor. Par. cit. pag. 211. n. 52. & ego ex eodem ad Claſſ. XXI.

* Fabret. RHOEMETALCES contra lapidem.

(*d*) Spon. Itiner. Tom. III. pag. 196.

(*e*) L. FVRIVS M. F. CAMILLVS memoratur in altera Inſcriptione apud Muratorium MDCLXXX. n. 3. quæ ponit *Romæ in porta S. Laurentii*.

(*f*) Inſcriptio poſita VISIDIAE apud eumdem MCDXXXVIII. n. 10.

(*g*) Exhibent etiam Gorius Part. I. pag. 290. n. 13. & Murat. MCCCXCIV. n. 8.

Conſimiles in hortis Spigliatorum joci: quinque ibi Inſcriptiones ſpectantur, quas novitias ſuſpicor. Furium Camillum inepte muſſitat, quæ his nugis depingitur:

26 S. CAM. FVR. GALL. EXP. CAP.
LIB. P. CIV. CONS. B. M. ◇. P. P. P. (*e*)

ſequitur:

27 VISIDIA INCOMPARABILI VITAE (*f*)

Deinde *Pupiae* (*g*) titulus dimidiatus, quem Chimentellius (*h*), & Noriſius (*i*) memorant; at in eo Tribus & Civitas a nomine ſeparantur, & extra locum perperam collocantur. Sequentem recenſuit Fabrettus (*k*), ſed nomine transformato: ita enim lapis:

28 C. POBLICIO. C. L.
M'AHETI
SEX. VIR. MAG. AVG
DECIMIA. M. L. PNEVMA
VXOR

Tabula eſt maxima, & literas præfert optime inſculptas; ſed a dubitando tamen cohibere me nequeo, ob eaſdem cubitales, ut ita dicam, cujuſmodi in infigendis tabulis numquam vidi; non enim e longinquo opus erat legi, quæ in hypogæis locari ſolebant; ornamentum, ſive complementum ad oras omnino nullum: petræ genus videtur recens: nomen *Mahes* ingrate auditur, & nulla ſignificatione eſt, contra Græcorum nominum morem; habetur & in Scaligeriana (*l*), quæ commentitia eſt, ut extranea teſtatur ſtructura & clauſula P. O. XV. nullo ſenſu. Ingratius advenit neutrum nomen *Pneuma* in femina; iſtud ægre admodum recipio. Infeſtabar etiam voce *Servir* puncto diducta, magiſque munere *Sexviri Magiſtri Auguſtalis*; Auguſtales enim Sexviri, & Magiſtri Auguſtales paſſim proſtant, ſed nullam, quæ has appellationes ita conjungat, editam Inſcriptionem novi; nam Gruteriana (*m*) quæ adduci forte poſſet, *VI Auguſtalem Magiſtrum Juvenum* exhibet. Sed quod e libris diſci haud poterat, hic me docuit lapis, qui ob rei novitatem hæſitan-

PVPIA. PIEtas
SIBI. ET. P. SEprimio
CONIVGI. SVO. Q...
GAL. PIEIS. QV...
AN....

(*h*) *Marmor Piſanum de Honore Biſellii* Cap. III. Bononiæ 1666. 124. fig.

(*i*) *Cenotaph. Piſan.* pag. 17.

(*k*) Fabret. pag. 408. n. 317. perperam C. POLFBIOO. Recte apud Gor. Par. I. pag. 290. n. 12.

(*l*) Gruter. pag. CMLXXXI. n. 8.

(*m*) Idem pag. CDXIV. n. 3.

ti mihi opportune occurrit in impluvio Senatoris Bonarrutii, apud quem complures, & quidem optimæ notæ, ſervantur.

29 ATILIA . SEVERA
SIBI . ET
L. SATTIO . CRETICO
VIRO . SVO
SEX VIR
MAG AVG (*a*)

Celeberrimam poſtremo expendamus a Salmaſio primum in Exercitationibus Plinianis (*b*), deinde a Reineſio (*c*), Sponio (*d*), Fabretto (*e*) certatim exſcriptam, & commentariis illuſtratam (*). Momento tantorum nominum aſpectus accedit auctoritas, quo pura puta videtur vetuſtas indigitari, ſive formam, & colorem ſpectes, ſive fracturam lapidis, & literarum attritionem. Fictitiam nihilominus aliquanto fidentius reputo; nam hæc omnia nuper memorata facillime partim ab artificio, partim a diuturnis, quibus patet, temporis injuriis provenire potuerunt: & diſplicet tamen, magnam eſſe tabulam, & præaltam, ſed ſubtilem, magiſque quod ubi trium nominum lacunam editores deſignant, nulla in lapidis parte, quæ apparet, vel abraſio, vel detritio ſit; cur enim cognomenta ſculpſiſſent, ſeriem nominum intermiſiſſent? *Modios* fuiſſe ſingulos, Reineſius opinatur, & quod *L. Modius* præcederet, repetitionem omiſſam; quæ nova profecto inſcribendi ratio eſſet, cum præſertim

(*a*) Eadem apud Gor. T. cit. pag. 214. n. 2. & apud Murator. DCLXXVII. 3.
(*b*) Tom. I. pag. 248.
(*c*) Reineſ. 4. x. pag. 599.
(*d*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiq.* Sect. III. pag. 100. n. 63.
(*e*) Fabret. pag. 429. n. 4. At omnes iſti mendoſe.
(*) Hæc Tabula marmorea alta ped. IV. lata II. unc. XIV. eruta Caſcinæ prope Piſas an. 1626. inde Florentiam translata exhibetur ex Gorio Part. I. Pag. 291. n. 14. ad fidem archetypi.

V . F
CVLTORES HERCVLIS
SOMNIALIS DECVRIA . I
DIS MANIBVS
SIBI . ET . POSTERISQVE . SVIS
II . QVI . INFRA . SCRIPTI . SVNT
Q . CAECILIVS . Q . F . GAL . LVCCEIANVS
Q . CAECILIVS . AMANDVS . AVG .
T . FABIVS . SEPPIANVS
L . ATILIVS . MODEST....
SEX . SCVTARIVS . SVCCESSVS
M . LVCCEIVS . BACHYLLVS
L . LAPPIVS . RECEPTVS
L . ATILIVS . SOTERICVS
A . CAECILIVS . EVTYCVS
L . OLGIVS . VENVSTVS
T . FABIVS . GALAESVS
L . CASTRICIVS . CARVS
M . MODIVS . MASCVLVS
FVSCVS
ALVPVS
PARIS...
DECIMIVS COSMVS . CICERO
ALBIVS . IANVARIVS
PETRONIVS . BVCAERVS
RENTIVS . ABASCANTVS
... IVS ... CVNDVS

Boldonius fruſtum quoddam hujus Inſcriptionis deſcripſit Lib. V. *Epigraph.* pag. 619. *& male* (inquit Gorius loc. cit. pag. 249.) *apud Carolum Strozium Senatorem Florentinum extare aſſeruit, apud quem apographum tantum fortaſſe viderit.* Gorius vero eam genuinam cenſuit; atque doctiſſimo adornavit Commentario loc. cit. pag. 291. uſque ad pagin. 294.

tim prænomina quoque ſint prætermiſſa : calliditas plane hinc mihi ſubolere incipit, & fallacia ; judicium tamen ex ipſa Inſcriptione eruendum. Somnia & nugas venditari, *Hercules* primo *Somnialis* indicat ; inauditus omnino, etſi adeo cultus hic oſtendatur, ut in ejus honorem tam numeroſæ ſodalitates in Italia inſtituerentur. Mira quidem afferunt interpretes ; nihil tamen, quod ſatis ſolide, vel veriſimilitudine ſaltem aliqua, quænam inter Herculem & Somnia analogia intercederet, indicet. In tanta titulorum turba Somnialem nullum umquam videmus vocitatum Deum ; & ipſa vox alienum quid Latinis auribus ingerit. Somnificum enim, vel Somniferum, qui ſomnia immitteret, libentius enuntiaremus. In ſodalium laterculo ſine prænomine, & Latino cognomento poſt Græcum, *Decimius Coſmus Cicero* inter alios perſtringit oculos ; perperam [illegible] *Bacbyllus*, & *Eurycus* prætereantur, & exordium percurramus. *V. F. Cultores Herculis*. Lepide profecto *Cultores Vivens Fecit* ; hoc enim & ſingulariæ ſignificant in titulorum fronte poſitæ. Non deerunt, qui *Viventes Fecerunt* legendum eſſe contendant ; at inter innumera, quæ ſuperſunt, funebria marmora, neque unum oſtenderetur, in quo V. F. eam poteſtatem habeant, & ſic legi debeant. Scaliger (*a*) quidem in Indice hæc ſigla ad calcem votivi lapidis *V. S. F.* explicat *Universi Sic Fecerunt*, qua explicatione & *Viventes Fecerunt* quodammodo comprobari poſſit : verum pace tanti viri falſa prorſus & futilis ea interpretatio eſt ; nihil enim apertius quam *Votum Solvens Fecit* (*b*) (Carpus ſcilicet) ſeu *Voto Soluto*, aut *Suſcepto*, ibi intelligendum eſſe : habentur eadem in illa

30 D I A N A E

T I T V S * M E V I V S

* F. V. S. (*c*)

Ubi certe ſecus explicari nequeant. Reineſius difficultatem eludit, interpretans in Somniali noſtra *Voto Facto* ; at nullo exemplo, & incongrue omnino in funerario lapide. Pergit Inſcriptio : *Decuria I.* ſed nomina leguntur XXI. Deinde : *Dis Manibus Sibi Et Poſteriſque Suis*. Quæ hucuſque nutavit Inſcriptio, jam prorſus corruit : quis enim ſepulcralem vidit umquam, in qua Dii Manes quarto demum verſu, vel alibi quam in ſummo lapide perſcriberentur ? nulla ſollemnior formula, & quam minus liceret transferre. Docet Reineſius, quoſcumque Φράτορας, ſeu Sodales, qui religionis cauſa coirent, locum ſepulturæ communem habuiſſe : mihi contra id tam novum advenit, ut vel ex hoc capite ſuſpectam hanc epigraphen ſtatim haberim : id enim apud Romanos ſumma religione attendebatur, ut in monumentis niſi cum ejuſdem familiæ, aut nominis hominibus, & mulieribus, vel cognatis ſaltem, & amicis requieſcerent : milites excipe, qui procul ab Urbe, & in alienis locis ut plurimum decedebant : verum ubi Sodalitia id genus ſepulcra ſibi ſtruxiſſent, alienigenarum gentium commixtiones, cinerumque heterogeneorum acervos quotidie cumulaſſent. Adde, maximo numero apud Romanos iſtiuſmodi cœtus floruiſſe, quapropter non pauci emerſiſſent lapides, eorum monumenta teſtantes. Unus profertur a Gutenſtenio e ſchedis hauſtus :

31 L O C V S

S E P V L T V R A E

C V L T O R V M

H E R C V L I S

D E F E N S O R I S

P O L L E N T I S

I N V I C T I (*d*)

Sed commentitium demonſtrant tria illa Herculi attributa ; neque enim illic elogii Herculi texendi locus erat, ſed ſimulacrum quoddam indigitandi, cui colendo Sodalitium coaluiſſet ; id vero unico titulo rationem nominis obtinente, perpetuo fit, ut lapidis univerſi, & antiqui pariter Scriptoris infinitis pene locis teſtantur. Quod ſi Somnialis Collegii noſtri homines procul ab uxoribus, procul a libertis ſuis una condi voluiſſent, cur monumentum non ſibi tantum, ſed & *Poſteris Suis* adſignaſſent ? ea enim formula in ſepulcralibus titulis perſcripta nepotibus & deſcendentibus locus dari ſolet ; adeo ut religioſi cœtus, & multarum familiarum jura in eodem monumento Manibus nequicquam adverſantibus confuſa fuiſſent, & intermixta. Denique antiqui epigrammatis loquelam credat, qui volet interciſum hunc ſermonem, & perturbatum. *Cultores Decuria Dis Manibus Sibi, & Poſteris ſuis ii qui infraſcripti ſunt*.

Clauſula pedes in fronte, & in agro numerans addebatur ut plurimum funereis cippis, & quadratis lapidibus ſub dio collocandis, ut de ſpatio religioſo, atque ab aratro immuni coloni admonerentur : eapropter ſuſpectæ mihi eſſe ſolent iis notis inciſæ ſepulcrales tabellæ, quæ cum hypogeis deſtinarentur, inutiliter eam clauſulam præſetuliſſent. Animadverti inſuper, aliquid aliud etiam, quod minus placeat, habere ut plurimum quæ ſic inſcribuntur. Liberti Regis Rhoemetalcis tabula quantum laboret, diſcuſſimus ; hanc in impluvio D. Raph. Nardii legi : *Q. Senae L. F. Sen. Nau. Cramponiae A. F. Maxim. L. Senae Celeri Filio Q. Senae Clementi Fil. L. Sena Saturninus Filius Fecit In. Fr. P. XII. In Agr. P. XII.* ubi gentilitia *Cramponia & Sena* de novo adveniunt, & Saturninus *Filius* Cele-

(*a*) Scalig. pag. CIV. lin. 7.
(*b*) Apud Gruter. MLXVI. n. 9.
(*c*) Apud eumdem pag. XL. n. 7.

* MENIVS.
* E. S. V. S. MSS. Pigh.
(*d*) Apud eumd. pag. CCCXV. n. 7.

Celeri, & Clementi *Filiis* facit. Nequaquam tamen ob eam clauſulam tantum exiles titulos expunxerim; hanc enim apud Nob. Franc. Guicciardinum genuinam tabulam etſi craſſam & grandiuſculam exſcripſi:

32 D . M
DASVMIA . ERASTE . ET
MARIVS . ZOTICVS . SE
VIVI . FECERVNT . SIBI . ET
FILIS . SVIS . ET . LIBERTIS
LIBERTABVSQVE . EORVM
IN . FRONTE . PEDES . XVIIS
IN . AGRO . PEDES . XXXII.
CVM . MACERIA . CINCTA (*a*)

Penes Joan. Nardium illa diligenter cuſtoditur, quæ præter ponentium varietatem, & omiſſum inſcite defuncti nomen, recens etiam ex eo probatur, quod non lapidi, ſed concretioni cuidam lapidem ſimulanti, graphio adhibito, ſit impreſſa.

33 FL. TROILVS LIBER.
KARISSIMO
ET FECVNDA LIB.
KARISSIMO
VOL . SEVERINVS FRATRI
CAECINIA CAPRIA FRATRI
VOLVS ZOILVS FRATRI.
V . AN. XXXIII (*b*)

Cujus tamen probrum eximia, quæ conſequitur, abunde reparat in eodem loco ſervata:

34 SILVANO AVG SACRVM
CRESCENS ALYPIANVS
IMP CAESARIS NERVAE
TRAIANI AVG GERM
DACICI DISP FISCI FR (*c*)

Officium nondum agnitum Diſpenſatoris Fiſci Frumentarii docet: ejuſdem Fiſci Tabularium cum aliæ, tum hæc apud Strozzios exhibet urnula quadrata, in qua *Caſtor* deficiente ſpatio mutilatur, & Flavii per ſingulariam ſignificatur.

35 D M
TF PHOEBI
TAB . F . F
ATCOFVSA
AMICO OPTIMO
P . CLODIVS CASTO
A . B . M . F (*d*)

Cum Gruteriana evolverem, nigrum theta epigrammati præfixeram (*e*), in quo *Mirmillo Veteranus* novo, inſolentique titulo, ac gladiator, hoc eſt, e ſervili grege homo, Tungrenſis, honorificis & Latinis *M. Ulpii Felicis* nominibus in ſcenam prodit. Condemnavi iterum, ubi ipſum lapidem in Marchionis Nicolinii Muſeo incurri: *vaſculum eſt* diſtortis, & inæqualibus literis, verſuque extra deſignatum ſpatium, ac ultra anſas abſque neceſſitate procurrente. Ibidem vas aliud recens: *Januario Aug. L. Gratiano Nomenclatori*; qui cum Auguſti libertus haberi velit, perverſe ſui ipſius nomenclaturam enuntiat. Suſpecta etiam eſt, quæ *C. Salluſtio Amycho* inſcribitur: præclariſſima cæteroquin in hoc Palatio cujuſvis generis cimelia, & numiſmata, ac pluſquam privata antiquarum iconum, ſignorumque marmoreorum collecta multitudo ſpectatur.

Stroziana Collectione diſputationem claudamus, quæ in ſuburbana villa ultra tercentas genuinas Inſcriptiones pulcherrime qua collocatas, qua infixas ſervat: loco alio nullo tot minutiſſimos funerarios titulos videas, nec quatuor & viginti capſulas, ſive quadratas urnulas anaglyptice elaboratas: commentitia hæc procul dubio eſt:

36 . S . A . S .
. A . IVLIO . TER
ENTIAÑO
FECIT
LICINIA . BEN
ERIA . CVON
DAM . CONIVGI
BENEMERENTI (*f*)

nam literarum ſcalptura inter tot veteres epigraphes a reliquis mire diſſonat; quæ diſcrepantia, quamvis dicendo exprimi nequeat, ab inſpectante, & cum ceteris comparante, optime ſtatim dignoſcitur: an & capſula recenti opere ſit, modo non diſcutio; quamvis enim antiquo eſſet, acci-

(*a*) Apud Gorium Par. I. pag. 232. n. 19. lin. 6. LIBERTABVSQVE . POSTERISQVE . qui & alter verſus diſtribuit; & apud Murat. MCLVIII. 3. l. 4. deeſt SIBI.
(*b*) Apud eumd. loc. cit. pag. 300. n. 31. l. 5. FRAT. l. 7. FRAT. & cum diverſa Orthographia, ubi aliquando commata pro punctis.
(*c*) Eadem apud eumdem loc. cit. pag. 296. n. 25. & apud Murat. LXVIII. n. 13.

(*d*) Eadem apud eumdem loc. cit. pag. 325. n. 25. ubi ad omnes ſiglas & voces puncta præterquam in fine verſuum; & p.ā rā AMICO. & apud Murat. MCDLXXXIX. 5. l. 4. ATTOFVSA non recte.
(*e*) Gruter. pag. CCCCXXXIV. n. 3.
(*f*) Eadem apud Gorium Part. I. pag. 345. n. 24. & apud Murat. MCCCLX. n. 5.

Digitized by Google

accidit quandoque, ut veteribus nondum adhibitis, & in uſu poſitis, quarum quadratura nuda remanſerit & illiterata, fictitiæ ſupperadditæ Inſcriptiones ſint. *Quondam* ex novitia formula importune eſt, & inepte ſcriptum; *Cotidie* ſiquidem æque efferebant ac *Quotidie*, ſed *Cuotidie*, aut *Cuondam* nemo vidit. Puncta initialia non memoro, ubi ſingulariæ præcedunt, quas cum qui ſculpſit ignoraret, ſepulcrali epigrammati votivum exordium *Saturno Auguſto Sacrum*, vel quid ſimile præfigere non intellexit. Hæc quoque mihi parum probatur:

37 M . AVRELIO M . F.
LYAEO EQVIT . ROM .
PRAEF . COH . I . FL .
HISPANOR.
AVRELIA . VIBIA
CRESCINA
FRATRI
PIISSIMO (*a*)

quod columellæ valde exili, & forma inter ſepulcrales inſolita inciſa ſit; & quod *Lyaus* Equiti Romano parum quadret: nec placet *Creſcina*; *Spanorum* etiam libentius ſcribebant, quam *Hiſpanorum*, ut ex pulcherrima hujus ipſius loci baſi alibi memoranda colligitur. Aliam ex hoc Muſeo affert Sponius (*b*), in qua cur *Decuriones Scribae* & *Unctores* repetantur, & quidnam inter ſe affinitatis haberent, peto; itemque quid cum Magiſtris Balneorum Decurionibus eſſet ac Scribis, & num vetus loquutio habeatur *Magiſter a Balneis*, & Magiſtriſne ipſis an *Ulpio Fratri* (ita lapis) monumentum ſtatuatur, quidve demum eſſet *Proc. Caſtr.* aut *Caſpſi*, ut loquitur marmor.

Helvicia gens, Grutero (*c*) cæteroquin non incognita, ex corrupta epigraphe, quam Jucundi Codex Veronæ indicat, infirme per Fabrettum (*d*) adſtrui mihi viſa fuerat ex unico titulo, in quo *Aciba* cognomen eſſet, & V. SVP. quod nihil dicit, extrema clauſula: confirmata ſuſpicio eſt ab inſpectione lapidis in Muſeo hocce; ubi & Fabrettianus ſubſequens viſitur, ex quo non *Hermeleja*, ſed *Hernaleja* Faſtis inferenda gens erat. (*) CA-

(*a*) Gorius Part. I. pag. 337. n. 7 lin. ult. DVLCISSIMO.

(*b*) Miſcell. Erud. Antiq. Sect. VI. pag. 213.

FLAVIO MARCIANO
VLPIO IVLIANO
MAG. A BALNEIS AVG.
DECVRIONES SCRIBAE VNCTORES AVG.
VLPIO CRATERI AVG. LIB. PROC. CASTR.
DECVRIONES SCRIBAE ET VNCTORES D. D.

Gorius Par. I. pag. 399. num. 189. verſ. 3. A BALINEIS, verſ. 5 CASTRES, verſ. ult. SCRIBAE E. M VNCTORES FEC. D. D. Muret. CMI. n. I. legit A BALNEIS, cetera ut in Gorio.

(*c*) Gruterus MCLXXVIII. n. 2.

(*d*) Fabrettus pag. 626. n. 221.

(*) Harum mercium venditores hac noſtra etiam ætate non deſunt. Nonnullas vidi Florentiæ in Muſeo olim V. C. Bar. Phil. de Stoſch, in Antinorianum eamdem, poſtquam ille e vita ceſſit, tranſlatas. Hujus generis eſt ea *M. Atilii Serani*, quæ extat Piſtorii in Pub. Palatio ad dirutos Caſtri Serrani muros eff[illegible] An. 1750. quam ſingulari Diſſertatione Italice ſcripta, & edita in eadem Urbe 1752. docta utique, & ingenioſe V. C. Dominicus Cr[illegible] illuſtravit, & tuetur. A[illegible] fictitiam demonſtrat V. C. Franc. Anton. Zacharias Epiſtola, quæ habetur in Collectione Calogeriana Tom. XLVII. pag. 469.

Hoc ipſo anno 1763. vendita fuerunt Florentiæ VI. æneæ Lamellæ, quæ nunc extant apud N[illegible]. D. Joh. de Podio Baldovinetti P. F. quarum exemplaria perhumaniter ad me miſit Eruditiſs. Dominicus Maria Manni gravem de earum veritate ſuſpicionem habens. Hiſce ſimiles IV. aliæ viſuntur Piſtorii in Muſeo Doctiſs. V. Flam. Ignat. Merlini-Calderini P. P. Has omnes epigraphes ex mea quamvis tenui obſervatione ad Dubiarum Claſſem remitto. Ubi ad earum falſitatem detegendam pauca adnotabo. Eumdem quidem locum meretur ſequens, de qua Maffejus in opere, cui titulus: *Degli Anfiteatri, e ſingolarmente del Veroneſe Libri* II. pag. 126. edit. Veronæ 1728. ita loquit: *Non parlo di quella tanto ſcioccamente finta Iſcrizione, che attribuiſce al noſtro Anfiteatro ad un Flaminio Conſole, La diedero fuori il Corato, e Leandro Alberti come eſiſtente in Lucca, dove non fu mai, e malamente è ſtato ricevuto in più libri.*

L.V.FLAMINIVS.ROMAN.CONS.
AC VNIVERSAE GRECIAE DOMITOR
AMPHITHEATRVM VERONE
PROPRIIS SVMPTIBVS
EREXIT ANNO AB VRBE CONDITA
D. III.

Hæc ex cit. Alberti *Deſcrittione di tutta l' Italia* car. 413. *in Bologna per Anſelmo Giaccarelli* M. D. L. in fol. ubi ita ſcribit: *Evi etiandio quivi* (cioè in Verona) *il grande Anfiteatro molto antico* [*dal volgo Harena nominato*] *da L. V. Flaminio fabricato, ſecondo una Tavola di marmo ritrovata nella Chieſa di S. Frediano di Lucca.* At veriantem ex nonnullis noſtrarum Hiſtoricorum MSS. referam, ut magis ejus falſitas cuicumque appareat, cum non ſolum Veronenſis Amphiteatri, ſed etiam Lucenſis Flaminium conditorem fecerunt. Quæ ita eſt:

L.Q.FLAMINIVM ROM.CONS.
AC VNIVERSAE GRAECIAE DOMINATOREM
AMPHITHEATRVM H.ET ILLVD
VERONAE PROPRIIS SVMPTIBVS
EREXISSE ANNO AB VRB.CONDI
D.LII.

Alias quoque ſuſpectas, adulterinas inſpexi, dum per aliquas Italiæ urbes ad has ſupellectiles colligendas iter agerem. Nam qui ad has Eruditionis partem vult animum adjicere, neceſſe habet *non minore ſtudio* (ut ait Cl. Murat. pag. 1791. T. III.) *ad veritatem anhelare, quam ſibi cavere ab errore, atque ab alterius dolis. Neque ſane deſunt in Lapidaria eruditione impoſtura atque figmenta.... Quare & hic Critices opus eſt.*

CAPUT IV.

Suſpectarum, quæ in Libris ſolummodo ſpectantur, Inſcriptionum diſquiſitio peragitur.

I. Earum, quæ in Gruteri Theſauro.

AMbiguorum Lapidum, qui ſub oculorum meorum judicium cadere potuerunt, diſceptatione peracta, ad eas Inſcriptiones me convertam oportet, quæ in libris tantum apparent, & in quibus propterea ocularibus indiciis uti nequaquam licet: ſive quod evanuiſſe dicantur marmora, quibus adhærebant, & in rerum natura non eſſe amplius, ut de commentitiis ſæpiſſime dici ſolet; ſive quod ad regiones, ubi ſervari prædicantur aliqua, neque ego acceſſerim, neque Italo homini accedere in promptu ſit. Cum vero fieri abſque prælonga, magnamque partem inutili moleſtia non poſſit, ſpuria epigrammata ea conabor ſeligere, de quibus diſſeri, cum ob res quas continent, tum quia recepta univerſim, ac perpetuo celebrata fuerint, literariæ Reipublicæ magis interſit. Hæc autem tam magno numero erunt, ut nedum ingenio ſtudioſis quibuſcumque ad cetera omnia dijudicandi acuendo, ſed animadverſionibus ſingulis, quæ in præarduo iſtiuſmodi examine haberi poſſint, iterato ſuggerendis abunde ſint.

Initium a Theſauro Gruteriano ducam; quæ etiam in anterioribus Collectionibus fictitia proſtant, vel in eo ſpectantur ſimul congeſta, vel adeo ineptiunt, ut memorari non debeant: quin maximam laboris mei partem in eodem Theſauro pro viribus defæcando collocabo; Inſcriptionum Promptuario ſcilicet aliorum longe omnium locupletiſſimo, & ex quo doctiores quilibet epigraphas certatim, & nullo fere delectu habito, velut gemmas libris ſuis elaboratiſſimis interſerendas, hauſerint ſemper, & quotidie hauriant. Quota eſt in re antiquaria quæſtio, in veteri hiſtoria indagatio, in eruditione detectio, ubi Gruterus non advocetur in partes? accidit ſæpe, ut a quibus novas & peculiares Inſcriptionum ſeries expectabas, vix alias quam ex perenni eo fonte repetitas accipias. Nullum certe umquam volumen fuit, quod tot volumina pepererit, vel tot ſaltem plurimorum voluminum chartas impleverit; cum, quæ inde eruuntur, ex incorrupto, atque impolluto antiquitatis ſacrario communiter putentur eruta. Non ita tamen præclariſſimum reapte Corpus minute perſcrutabor, ut de quibuſcumque mihi ſuſpectis titulis verba facere velim; molem enim nimis magnam hunc librum excreſcere oporteret, & nimis frequenter non ſine faſtidio exceptiones retractare, & nimis multa nullius momenti, ac nullius frugis fragmenta, & monſtra revolvere. Adde, multoties ambigi quidem poſſe, decerni non poſſe, & utrum exſcriptorum erroribus, aut ſphalmatis deformitas perſæpe imputanda ſit, nullo modo conſtare. Fac etiam, illuxerit mihi quandoque Inſcriptionum ſuppoſitio ex inquinato fome, quo manant, & ex quadam diutino uſu parta ſubodoravi: ubi abſurda & abſona in earum contextu nequaquam appareant, cohibeam me opus eſt, & quas indiciis clarioribus expungere nequeo, dimittam.

Nolim tamen credatur, quaſcumque notavero, certiſſime a me repudiari: dubitationes tantummodo meas proponendi, ſicuti & in hactenus recenſitis, mens eſt ſæpiſſime: quin etiamſi de quam plurimis liquido pronunciari poſſe videatur mihi, quibuſlibet tamen a me qua proſcribendis, qua proſcriptis ad Literarium Senatum provocationem lætus libenſque permitto; cui ſi ſecus viſum fuerit, a judicio per me lato me ipſum ſtatim receſſurum, ſponſionem facio. Illud monere non prætermittam, docto & in rebus exercitato Lectori hæc commentaria perſcribi; quapropter breviſſime agam, atque ut plurimum, ubi peccetur, innuam tantummodo, & quod ſagaci genuinæ antiquitatis veſtigatori ſufficit, argumenta ſubleſtæ fidei indigitabo potius, quam explicem.

Nec diſſimulabo, valde me, diuque anxium ac ſuſpectum habuiſſe, quo potiſſimum ordine tam amplam, & confertam epigrammatum Silvam percurrerem; nulla enim ſatis placebat methodus, & quamcumque eligerem, quo artificio ab infinitis, vel unius generis, vel alterius repetitionibus, incommodiſque aliis pluribus mihi proſpicerem, non apparebat. Libentiſſime Provinciarum & Auctorum ſeries diſtinctim perſequutus eſſem; ſicut enim cum in lapides animadverterem, multum ponderis objectationibus adjiciebat quod in quibuſdam locis eadem ſæpe vitia mangonem eumdem arguerent; ſic & in chartaceis Inſcriptionibus evolvendis multum luminis afferret, quod eadem portenta, vel eædem mentiendi cauſæ in iis ſæpiſſime titulis deprehenderentur, qui Moralis, Schotti, Stradæ, Apiani, Lazii, Zamoſii, Scaligeri, quem invitus inter hos numerare cogor, Boiſſardi, Verderii, Camdeni, Ligorii, Pingonii, Fabricii, aliorumque id genus nomina præfeferunt, a quibus perraro accidit, ut Inſcriptiones exhibeantur, quas vel omnino fictitias, vel interpolatas ſaltem, aut diminutas, aut alio modo depravatas ſuſpicari non cogamur. Verumtamen eam methodum Lectori quam maxime moleſtam, & incommodam fieri neceſſe erat, cum ad libri oras perpetuis & condenſatis numeralibus notis refertas continenter reſpicere, & ad Inſcriptionem quamlibet novam, & ſæpe multum diſſitam Gruteri paginam perquirere, plurimumque temporis ſummo tædio conterere cogeretur. Obvium propterea, & ab ipſius rei natura indicatum ordinem amplecti decrevi, ſatius ducens, Inſcriptiones, ut in Grutero jacent, percurrere, ejuſdemque diſpoſitioni a capite ad calcem inhærere.

A pulcherrima facti, & reſtituti Panthei Epigraphe Gruteriana præclare exorditur Collectio: ſed cum ex illa, monumentiſque aliis pluribus, Panthei nomine, vel Templum numinibus uni-

ver-

verſis dicatum, vel ſignum multiplicatis ſymbolis plures Deos referens venire conſtet, ſequentium, quæ *Pantheum*, & *Pantheum Auguſtum* tamquam peculiarem quemdam, & ab aliis diverſum Deum laudant, non nihil elevari videtur fides: adjectioni enim nominis rationem & locum obtinere Pantheus videtur. Druſilla poſtquam vita functa diverſarum Dearum honoribus Caii fratris juſſu fuiſſet culta (*a*), Πάνθεα ὠνομάζετο, non tamquam Dea quædam ejus nominis, ſed tamquam Diis pluribus æquipolleret. Hinc Signum Pantheum dici magis placet, quam *Signum Panthei*, ut *P. Numerius* loquitur in eadem pagina: idem *Aſtigitanus* dicitur, qui patriæ in titulis profitendæ modus eſſe non ſolet: & ſignum poni jubet ex argenti Libris c. *ſine ulla deductione*; quæ certa quidem & ſtata verba fuere apud veteres, ut Senecæ locus indicat de promiſſis beneficiis *ſine ulla*, *Quod Ajunt*, *deductione* præſtandis, quamvis Briſſonio Romanas Formulas doctiſſime digerenti effugerint; ſed numquam, quod ſciamus, in iſtiuſmodi ordinationibus adhibita: neque enim in iis locum habuit deductio, neque eo ſpectabat clauſula (*b*), *Quod amplius Legatorum nomine ceperis quam e lege Falcidia capere liceat*, neque ab Auguſti lege (*c*) hæreditatum & legatorum viceſima comprehendebatur. Eodem nomine (*d*) *Sentuam Picea* ejicias, quam iiſdem auctoribus ex argento pariter *Pondo C. Heredes Sine Ulla Deductione XX. P. Signum Pantheum* optime dedicat *Veſtorius Zeloeus*; ſed hæc nomina parum probantur, & *Aedis Forenna* Adſignatio importune memoratur, & quid Latine ſignificet, vix conjicitur. Sunt, qui Votum *Sive Deo Sive Dea* ſubſequenter poſitum tamquam nimis ſingulare non recipiant; ſed hoſtias *ſive Deo ſive Dea* immolatas docet Gellius (*e*), & cur Deum illum, ᾧ μάλιστα τὴν Ῥώμην σώζειν προσήκει ἢ φυλάττειν, ſic invocarent, exquirit Plutarchus, quodque ad rem magis facit, in præclariſſimis Fratrum Arvalium Tabulis eadem formula eſt exarata. In ſequenti pagina *Priami Fratrem* omitto, & regem Jovem aliorum Deorum appendicem factum, ut *Arum* conſiderem, quam quis *Pecunia Sua Fecerit* (*f*), docebit nemo, cum involuto ſermone & implexo tectus caſus præſideat nullus: Inſcriptionis ſententiam fruſtra perquiras, ubi partes minime agglutinantur: quid *Aqua Aperienda* ſibi velint, ego certe non aperiam, nec ubinam non pro ſalute tantum, ſed & *Pro virente* ſigna & aræ poſitæ fuerint, oſtendam. Statius Priſcus anni ab V. C. CMXI Conſul quid iſtic præſtat Legioni adpoſitus, munuſne militare ſomniatur aliquod, ſicut in Indice (*g*) *Sub Conſulem Legionis* protulit Scaliger? at officium iſtud mendum peperit, error eduxit. *Conſentio Deorum*, & ex *Imperio* (*h*) ſimul ac *Voto*: formulas in eodem lapide (*i*) *Ex Voto Poſuit*, & *Votum Solvit* haud moror: ſed (*k*) *Jovi Optimo Maximo Trajano* ſupplicabimuſne? Septemdecim ex eadem ipſa Alba Julia Inſcriptiones teneo, vel noviter repertas, vel nova diligentia exſcriptas, quæ I. O. M. dicantur; inter varias autem adjectiones nulla *Trajani* nomen Jovi appingit. Alio quidem rurſus epigrammate affertur, ſed ab eodem Lazio, & quod *Milites Conſiſtentes Municipii* (*l*), & S I nullo ſenſu dedecorant. *Pro Salute Victoris* non ſolet occurrere, *Deorum* autem *Proſperitati* (*m*) eſt ne qui tabulam audierit poſitam? tam futili teſte non egebat profecto Vindobona, ab Itinerario, Peutingeriana tabula, Victore atque adeo Ptolemæo laudata. Proxima, unde *Caelus Aeternus* exſilit, numquam in monumentis viſus, deformis eſt undequaque. Οὐρανὸς fuerit Saturni pater, de quo Ennius, *Saturno quem Caelu' genit*: ſed quî cohærent *Caelus*, *Juppiter*, deinde *Junoni*, poſtea *Minervae Juſſus*? Deformiter item affertur Maſiorum ſuperior, nec non illæ *Propitiis Deis*. Mira ſequitur conjunctio *Deæ Syriae* (*n*) cum *Genio Venaliei*, ubi mirificum item nomen *Liſſia*: nec minus mire inferius *Speculum Venereum* Diis Capitolinis, ea ſuppellectile, minime utentibus oblatum dicitur.

Sarmis Colonia (*o*) in conſpectum ſæpe veniet; ſed hic parum honorifice Gruterianum Theatrum ingreditur, quamvis ſingulari Spanhemii (*p*), Cellarii (*q*), Harduinii (*r*), Gudii (*s*), aliorumque plauſu excepta, qui ſuper hunc lapidem ædificant. Inſcriptionis forma exotica prorſus eſt, & quam in nulla veterum claſſe cenſere poſſis. Hiſtoricam dicis? at conſimilem nuſquam videris, & *Jovi Optimo Maximo* inepte præfigeretur, & intempeſtive. Votivam mavis Jovi, Romulo, & Marti? at nemo adſtat, qui votum ſuſcipiat, vel ſolvat. Quid hæc efficiunt, *Jovi Condita Colonia per M. Scaurianum*? Quid item eſt *Colonia Dacica Condita*? Coloniam ſiquidem in Gallicam, vel Hiſpanicam urbem a Romano Magiſtratu *deductam*, Coloniam Gallicam, vel Hiſpanicam appellare non ſolebant. *Martem Auxiliatorem*, *Romulum Parentem* nullus loquitur lapis, nec *Romulum* quidem, qui poſt apotheoſin *Quirinus* dictus. *Felicibus Auſpiciis* recens videtur modus, & *Caeſaris Divi Nervae Trajani Auguſti* omnino inepta, quippe quæ viventi Auguſto Divi titulum impingat: fac *Divi Nervae Filii* legamus, IMP. *Caeſ.* præmittendum erat. Nec Urbis nomen ipſum, quod nullus umquam Scriptor docuit, ſatis placet: pluries

(*a*) Dio Lib. LIX.
(*b*) Lib. 1. §. Hæc verba D. eod.
(*c*) Dio Lib. LX.
(*d*) Gruter. pag. CI. n. 2.
(*e*) Lib. II. cap. XXVIII. At in cit. edit. Lugduni Batav. 1666 pag. 195 & in alia Venet. in Ædibus Aldi, & Andreæ Soceri 1515. pag 45. legitur: *hoſtiam* SI. DEO. SI. DEAE. *immolabat*: non ut in MS. Maffejano *ſive Deo*, *ſive Dea*.
(*f*) Gruter pag. II. n. II. v. 12.
(*g*) Pag. XXXII lit 5.
(*h*) Idem pag. III. n. 8.
(*i*) Idem pag. cit. n. 8.
(*k*) Idem pag. IV. n. 4.
(*l*) Idem pag. II n. 3.
(*m*) Idem pag. IV. n. 11.
(*n*) Idem pag. V. n. 1.
(*o*) Idem pag. VI. n. 3.
(*p*) Præſt. Num. pag. 835.
(*q*) Cell. Geogr. pag. 380.
(*r*) Numm. pag. 129.
(*s*) Not. Gr. 259. 7.

ries quidem in Inſcriptionibus profertur, ſed quæ alia etiam de cauſa laborent fere ſingulæ. Norunt omnes batbara nomina a Latinis, Græciſque eorumdem more inflecti, atque ad eorum ſonum traduci conſueviſſe: cur ergo Romana epigrammata *Sarmiz* vocabulo fuiſſent efferata? Urbem indigitari credendum eſt, quæ a Ptolemæo Ζαρμιγέθουσα, vel Ζαρμιζεγέθουσα dicitur; at cur in hoc titulo, ubi iſti nomini verſus integri ſpatium deputatur, mutilatum ita fuiſſet, ac detruncatum? (a) Extenſe habetur alibi *Sarmizegetuſa*; ſed in Epigraphe, quæ, ut alia omittam, honoraria incipit, funeraria deſinit, quamque mixtura incondita uno tempore Colonia Ulpia Trajana honori Turbonis, & Succeſſa conjugis memoriæ dicant. Eſt quæ ita clauditur (b): *Pop. Plebſq. Ulpiae Traian. Sar. Patr.* at vitioſe, ut opinor; nam *Populus Plebſque* non dicitur, & *Patr.* apte hoc loco non explicatur. In eadem regione Ti. Claudius Anicetus (c) *Aug. Coloniar.* prædicatur, quod muneris apud me parum obtinet auctoritatis; & qui Templum *a ſolo* excitat, non *reſtituit*, ſed facit: forte *Coloniae* ſcribendum erat, & omittendum *a ſolo*. Moguntinam informem nequaquam profecto admiſerit, qui adſcriptos Conſules annum deſignare ante Chriſti adventum CCXXXIV. animadverterit, & tempora computarit, ac mores. *Sarmiz* (d) in ſcenam redit: ut vero eamdem producentis manum agnoſcas, en tibi Auguſtorum titulos a Cæſareo incipientes; ſicuti enim illa *Auſpiciis Caeſaris D. Nervae Trajani*, ita in hac *Fortunae Caeſaris M. Antonini Imperatoris*, contra perpetuum lapidum, & numiſmatum morem. COR. quid hic ſignificet, neſcitur; ſed probe ſcitur, Latinos homines numquam ſic eloquutos eſſe, *Signum Jovis* EX VETUSTATE *Reſtituit*. Sequentem dedit *qui vidit*; Sponius tamen exhibet diverſimode. *Appium Auguſtum, Hilarinum Amabilem, Ingenuum Ingenuinum* dimittamus (e): *Gallia Tranſalpina Pro Coaſale* quis impune dimittat? erit ne qui Provincias Gallias eo nomine conjunctas, & antiquitus nuncuparas oſtendat? Arnoldus Mercator tres exiguo ſpatio largitur epigraphas, quarum unaquæque Collegio Conſulum decoratur, & Beneficiarium Conſulis mira uniformitate memorat; paſſibus æquia & alia ſubſequitur. Ab eodem Mercatore paulo poſt conſimilis itetum merx (f), & Conſules inſuper numquam auditi. Neapolitana accedit (g) non uno nomine mirifica; nam Inſcriptio nulli claſſi adſignari poſſit, & forma eſt inſueta: Auguſtales exhibet numero tres, & qui ludos fecerint, cum ad eorum ſacerdotium ludos pertinuiſſe, nullum ex tot genuinis monumentis indicarit umquam: Neronis & Agrippinæ nomina eraſa fuiſſe, nec Scriptor ullus, nec vetus monumentum docet: dies a Conſulibus ſejungi non ſolet: *Tantiliam* gentem quis noverat? Denique *Neroni & Agrippinæ, & Jovi Optimo Maximo* nec ludi facti, nec lapis inſcriptus credi poteſt; quamvis enim Imperatores paſſim eveherentur ad Deos, non uſque eo tamen aſſentatio inſaniit, ut Jovis numen haberetur inferius, & poſt eorum nomina publice collocaretur. *Genium Fortunarum* colit cui libet, & lapidem non a Cultoribus, ſed *Jovi, & Cultoribus* ſacratum recipiat: commentitium quidem fuiſſe non puto, ſed miſere ab editoribus interpolatum, depravatumque; ſicut & alterum *in ponte Senatorio* (h), ut præſcribitur, in quo Hadrianus cum Julia Auguſtorum matre, cum Matronia, cum Divo Auguſto, & cum Numine Deorum, ædeſque votivæ, cum Reliquis abolitis lepidiſſime involvuntur. Duo tantum hujus Inſcriptionis verba (nempe *centena millia*) diſplicuerunt Spanhemio (i), doctiſque aliis viris. Conſules in ea laudatos arripuit Almelovenius, & eoſdem eſſe autumavit, quos itidem Fabricio ponti adſcribit Gruterus (k); veridica quidem conjectura; nam æque imaginarii ſunt, cum docuerit Fabrettus (l), verſum poſtremum ejus Inſcriptionis integrum a marmore abeſſe. Annum tamen, quo collocarentur, reperit Fletvoodius; at non animadvertit, annos tres ab altero ex illis poſtulari, cum dicatur COS. III. In eadem pagina, quæ nihil ſani habet, *Sanctitati Jovis*, & *Jovi ac Dis Manibus Pro Fructibus* ſunt qui litent.

Pag. XII. *Aug. Raven.* cum præcedente *Coa.* haud explicabili parum arridet; minus etiam, quæ *Pro S. Imperatoris*, utrum a Collegio, vel a Calpurnio ponatur, neſcitur: quid ſit in octava *Inambulati*, arduum eſt cogitare; *pro* cujus autem *ſalute* votum fiat, reticetur. Inemendatæ adſtant & aliæ (m): *Buburium* cum * *Ala Scubulorum*, & monſtris ceteris, nec mutilatum probo, nec integrum. Ut earum, quæ a Scaligero ſunt, ſpecimen jam capias, hanc conſidera: *Deo Jovi Clamoſa Civis Trevera Votum Solvit*: ita feminæ adjunctum Civis aptatur, ut Jovi in lapidibus adjunctum Dei; & tam proprie vocatur Clamoſa, quam Trevera dicitur. Magnificus eſt, cui Templi exſtructio appendicem ſapit (n); *Votum Solvit Idemque Templum Dono Dat*. Monſtroſa ſunt epigrammata nonum & tertium decimum. Quin & in decimo ſexto Rufina patriam oſtentans *Flaminica* dicitur *Provincia Luſitania*, deinde Coloniæ *Emeritenſis*, & *Municipii Salacienſis*; totius Provinciæ, & duatum deinde civitatum:

(a) Gruter. pag. CCCCXXXVII. n. 1. lin. 5.
(b) Idem pag. CCCCXLVIII. n. 3. lin. 5. & 6.
(c) Idem pag. VII. n. 2. lin. 3. 4.
(d) Idem pag. VIII. n. 1. lin. 4.
(e) Idem pag. IX. n. 1. verſ. 5. & 6.
(f) Idem pag. XIV. n. 3.
(g) Idem pag. IX. n. 4.
(h) Idem pag. X. n. 6. ponit *Romæ in Ponte Senatorio, nunc S. Mariæ.*
(i) Spanhem. Diſſert. IX.
(k) Gruter. pag. CLX. n. 3. ponit *Romæ in Ponte Fabricio, Quatuor capitum nunc vocant.*
(l) Fabret. pag. 240. n. 640.
(m) Gruter. pag. XIII. n. 4. v. 1.
* Verſ. 6. & in *Corrig. & Animadvert.* pag. CCCXVII. ad Inſcr. cit. pag. XIII. n. 4. ubi ex Smetio fol. XLVII. n. 22. ſola exhibetur, & ſine lacuna.
(n) Idem pag. XIII. n. 7.

tum : ubi conſiſtebat quæ Provinciæ univerſæ miniſtrabat? & qui poterat in diverſis etiam civitatibus rei ſacræ adeſſe? Salaciam *Urbem Imperatoriam* cognominatam Plinius docet : mirum itaque videtur Municipium fuiſſe, quæ ut plurimum exiguæ civitates erant. *Eques Romanus* nove dicitur *Sacerdos Loci*, & ridicule a Boiſſardo *Aquila Legionis V.* & *Aquila Legionis IIII.* inſtruitur. Nec etiam difficultate carent ejuſdem paginæ ex cæteris aliqua : ut & finales quædam in ſequenti inſuetæ clauſulæ, & priorum quatuor non minus inſuetus modus in ſubſequenti. Luſitanicam (*a*) optime rejecit Scaliger, nec lapidariis Muſis acceptam admodum teſtatus eſt ſe Gudius cum recepit : *Pulſas a Q. Sertorio Metellum*, atque *Pompejum* non memorant marmora, neque ob id *Coronam & Sceptrum* Jovi afferebant feminæ, vel *Flaminica Phialam*. *Pag.* XVII. votivam reſpice, quæ dicitur *urna inſcripta* (*b*); & ſepulcralem, quæ incipit (*c*), *Deo Qui Eſt Maximus*. Schottus lapide ingreditur, Aram afferens *Ob Incolamitatem Temporum* (*d*). cujus novitatem vincit Lazius (*e*), *Quirian Salvatori* aliam dedicans : hanc vocem hujus tabulæ fide recenſet inter Romanas Patavina Calepini editio (*f*), & adſciſcit; ſed quæ Lazius mittit, non id habent auctoritatis epigrammata. Quam Pingonius narrat, *Juppiter Cuſtos Augustae Taurinorum*, nihil minus exotica Romanæ Inſcriptionis forma eſt, quam ſculptura ſit cum titulo ſociata, Juppiter nimirum ſub figura *Dei imberbis ſcutum tenentis*. Hanc proxime æmulatur Boiſſardus; ſed oculos Votum in ſe convertit a Cejonio Solutum (*g*) *pro ſalute ſua*, & *Veſpeciatiae axoris*, & *heredum ſuorum omnium* : quid *Aul.* quid *Ve.* quid *Sacerdotale* hic ſibi velint, ſcire non laboro; ſed depellat novus iſte *Juppiter Depulſor* quæ ad Decurionem Poetovionenſem aſſerendum, & Speciatiam conſecrandam ſubduntur in adnotationibus. *Detectos Daciæ Theſauros* (*h*) reſpuit Scaliger * jure merito, utpote a quibus parum ditari poſſet, ſed liceat & mihi Aſclepium, & Hygiam in Jovis *Etazii* (*i*) Voto. Deos *Montenſes*, & Sacerdotem Deorum omnium, Fulminatoris & Tonantis ex S. C. dedicatam in dubium revocare. Mirifica eſt Poetovionenſis altera, in qua ponentis (*k*) & *proficiſcentis ad opprimendam factionem Galli*, dignitates recitantur, nomen ſupprimitur : Tribunus Cohortis erat ille & *Prætor*, & non aram tantum poſuit, ſed *Aram Iſtam*.

Rauci *tibicines* ſunt, quibus pro Dacia domita, & victo Decebalo votum *munitur*, & *Trajanus Caſar* propugnatur (*l*). *Vetarianus Leg. IIII.* (*m*) quid eſt? *Expeditionem Eburicam*, ſeu *Buricam* cum Velſero mavis, quis audiit? tam implicitam, quæ e Lazio ſequitur (*n*), ſupplicationem qui intelligat Juppiter? *Votum Retulit* (*o*) quis vidit in lapide? Templum *Excludum* quis explicet? ſex in eo Templo Dii collocantur, qui συμβωμοι & σύνθρονοι nequaquam ſunt. Nimiis, & ſimul pugnantibus oneratur nominibus Juno *Julia Anſidena Capitolina*; haud tamen adeo miris ut *C. Blandius Procos*. Quid Junoni donat Puteolana *Petronilla* (*p*), quæ quidnam de virginitate erepta monſtroſis ſiglis, & loquela incondita blateret, vix divinare licet? Torquatam Silani Filiam ex Urſino, & Aldo habuiſſe profitetur Gruterus (*q*), iteravitque Sponius (*r*): at Veſtales *Virgines* perpetuo nuncupantur, non *Sacerdotes*; *Sacerdoti Annis &c.* lapides non dicunt; cur autem præfigitur *Junoni*? unane Junonis, & Torquatæ dicati icon poterat? ineptum etiam *Caeleſtis Patronae* elogium Juno & Torquata cuinam ex ipſis tribuatur, litigent oportet: nihil certius, quam e Taciti loco (*s*) Silani ſororem Torquatam *priſcæ ſanctimoniæ Virginem* memorante Inſcriptionem effictam. *Themmidinnus ab marmoribus* cum *aris quinque* non ſatis placet; & conſequens pagina non parum turbat: nam Patavina ſingularis erroneis Q. Aſconii *Prætoris* & *Pro Conſule* (*t*); *Locus* non monumento *Adſignatus*, ſed *Aedi Opis & Saturni*; Imp. Helvii Pertinacis votum nugaciter expreſſum, nugacius adimpletum, & a Ligorio e Maſſejano Pertinacis numiſmate effictum (*u*); Bennia *Magiſtra*, & *Matri Aci Dies Sacrifitj*; Mazochiana P. Decii *Primum Conſulis de Samnitibus triumphantis*, quæ ſuperſtitum Inſcriptionum ætatem nimis anteit, & Decium Murem pluribus inſignem Conſulatibus, cum Decio tribuno militum miſcet, de quo Livius (*x*), *Conſules ambo de Samnitibus triumpharunt ſequente Decio inſigni cum laude doniſque*; exulent oportet ab incorruptæ antiquitatis ſacrariis. Tertia & quarta in *pag.* XXVIII. ob novam nimis faciem a ſuſpicione immunes eſſe non poſſunt, & *Milleſimi Anni Coronam* pauci erunt, qui excipiant benigne, Antiquarii.

De *antiqua Verona Canditiana* differens, ex Romani Imperii forma nullas in Provinciarum adminiſtratione fuiſſe Metropoles conſtitutas, nova quidem ſententia, & pagellis paucis, ſed ut opinor, ſatis evidenter oſtendi. Confirmant eam obſervationem Latini lapides univerſi, qui primariis Occidentis civitatibus honorificum, & nequaquam omittendum Metropolis titulum numquam adjiciunt. Dacica *Sarmiz* obitare videtur,

(*a*) Gruter. pag. XVI. n. 2.
(*b*) Idem pag. XVII. n. 4.
(*c*) Idem cit. pag. n. 9.
(*d*) Idem pag. XIX. n. 1. verſ. 2. & 3.
(*e*) Idem pag. cit. n. 5. verſ. 2. & 3.
(*f*) Cuique notum eſt, Calepinum edidiſſe V. Cl. Jacob. Facciolatum Patavii 1736.
(*g*) Gruter. pag. XX. n. 3.
(*h*) Idem pag. XXI. n. 8 verſ. 5. 6. * Corrig. pag. CCCIV.
(*i*) Idem pag. XXI n. 2. verſ. 10. in parte averſa baſeos verſ. 5.
(*k*) Idem pag. XXIII. n. 1.
(*l*) Idem pag. cit. n. 3.
(*m*) Idem pag. cit. n. 5.
(*n*) Idem pag. cit. n. 10.
(*o*) Idem pag. XXIV. n. 5. verſ. 5 & 6.
(*p*) Idem pag. XXV. n. 3. verſ. 1.
(*q*) Idem pag. XXV. n. 10. verſ. 3.
(*r*) Spon. *Miſcell. Erud. Antiquit.* pag. 150.
(*s*) Tacit. Annal. Lib. III.
(*t*) Gruter. pag. XXVI. n. 2. verſ. 2. & 4.
(*u*) Idem pag. cit. n. 4.
(*x*) Liv. Lib. VIII.

de qua quinque * affert Gruterus cum *Metropolie* elogio epigrammata; ſed ubi ea undequaque commentitia oſtendero, novum ſententiæ meæ ſubſidium me allaturum puto. Præmonere juvat, fuiſſe proculdubio in illis regionibus, qui vetera ſimulando epigrammata operam luſerit, non ſcripto ſolum & calamo, ſed ſcalpro ipſo, & lapidibus: quod certiſſimo argumento didici beneficio & gratia Comitis Joſephi Arioſti in Cæſareo exercitu Centurionis, ſingulari ingenio juvenis, qui cum in Dacia plures jam commoretur annos, partim ſuo ipſius genio impulſus, partim ut exoranti mihi gratificaretur, inſcripta marmora accuratiſſime perquiſivit, & eorum exempla ad Bonarrotium Senatorem, atque ad me tranſmiſit. Miratus profecto vehementer ſum, cum quædam inter illa non ambiguis indiciis, ſed manifeſtiſſime commentitia deprehendi; quorum ſpecimen ſuo loco abunde præbebit *C Reguli* (a) Saltantis pueri, & Cantantis titulus, quem in Hermenitadii civitate Arioſtus reperit, atque exſcripſit. Ipſum *Sarmiz* nomen ægre recipi poſſe oſtendimus nuper: multo difficilius cum adjuncto *Metropolis*, quod cum ea unice civitas inter tot Occidentis maximas in Romanis Inſcriptionibus oſtentaſſet? Sive Zeanenſium Coloniam hoc nomine venire velint, ſive Sarmizegethuſam utramque, & tres inſuper alias in Dacia civitates æquabili conditione *juris Italici* fuiſſe, ab Ulpiano (b) diſcimus. Jam primum epigramma hic occurrens ſatis arguit inconſtantia; cum enim ter afferatur (c), varium & mutabile ſemper advenit: in eo ubique perſtat quod falſitatem fere evincit: nam qui *Sorori Pientiſſima* ſepulcrum inſcribit M. Cominius, nomen ejus recitare non meminit; quin proprii quoque cognomenti obliviſcitur, & funercum titulum ad honorarii normam exigit. In ſecundo (d) *Priſcian. Aug. Sarmiz. Metrop. & Fortunata Liberta Ejus* quodnam pulmentum componant, ſuſpiciam qui dixerit. In tertio prodigia plura; proponitur alibi (e) aliquanto verecundius, & ſine mentione Metropolis; nihilominus nomen unicum in honorifico epigrammate dedecet, & *Amico Fidiſſimo* nullus alius puto inſcribitur lapis. In ſepulcralem modo *Julii* (f), modo *Tullii* (g), & huic geminam *Terentii* (h) quam intempeſtive, & incongrue *Aug. Col. Sarmiz. Metropol.* * intruſerint, quilibet videt.

Saturninæ lapidem (i) ut expoliant, nituntur; ſed ſibi nequaquam conſtat: *Doaam Dedit* votiva eſt formula, non ſcralis, & *Mammulae* nullus ibi locus. Sequentes duæ nihil ſunt: *Q. Prima Lactor.* (k) tranſmittatur: *Taurobolio* (l) Pingonius incondite abutitur. *Pag.* xxxi. monſtra loquuntur prima, tertia, quinta, nona: at quam Strada profert & Cellarius (m) adoptat, vituperant prorſus, & Chriſtianum epigrammatarium ſapiunt, *Locus Sepultara Ante Aedem Deu Acceptus*, & repugnans futiliſque clauſula, *Quam Iruatam Morte Senſi*, & patris prænomen extra ſedem poſitum. *Soli Hierobo* (n) optime aptatur anonymorum *Sacerdos Numinum*. Aquilejenſia monumenta *Belenum* loquentia exhibentur decem (o), quorum ſex præſtantiora Venetiis inter præclara Grimanorum cimelia partim in impluvio, partim ſuperius in Apſide cuſtodiuntur. Sinceriſſima ſunt, quamvis mira videri poſſint, quæ Apollini *in honorem* patroni, vel in *memoriam* filiorum libertus, & pater marmora conſecrant: emendatiſſime etiam vulgata; nam & *Belino*, & *Vell.* pro Velina ita eſt in lapidibus, ut apud Gruterum. Quæ autem Verderius refert (p), *Vercellenſem Et Aſiuticum*, & *Belenum Foncem* (q) memorantia, non eamdem apud me fidem obtinent. Ad poſtremum tuendum præſtantiſſimus Antiſtes (r), inter amicos olim meos, divinitatem fontibus optimo jure aſſeruit: ſed adjiciendum erat, quomodo Belenus pro Apolline ſemper habitus repente in fontem migret; pariter cur B ſuperaddatur, poſtquam *Beleno* præmiſſum fuit, & ubinam viſæ ſint ſingulariæ ſubſequentes B S D. Puſillo fuit animo Reineſius, qui ob ſex Pighianas incertæ ſignificationis, & nullius auctoritatis literas *Fonti B...* palinodiam cecinit. Quanam hæc verba lingua putamus eſſe, *Abellioni Ciſontem Ciſſonbonnis?* (s) ea tamen illuſtrat Scaliger, & conſecrat. *Pag.* xxxviii. *Agoniſtarcha Commodianus, Apollo Præſtans*, & *Medici Profeſſoreſque* inconnexe inſerti mihi non probantur. E ſequenti eximas, quæ auſpicio malo ſic orditur (t), *Lapis Auſp. S.* & quæ *Juveaentem* (u) laudat: nihil in prima ſani ac legitimi habetur, quamvis a Noriſio (x) meo tamquam *Inſcriptio antiquiſſima* excepta ſit. *Julianum Caelium* (y) cum *Diario* ſuo, *Junianiam Amabilem* (z), Ligorianam *Virginem Chitonam* (a) proſcribere ne vereamur. Audax profecto Hiſpania, quæ Dianæ pudicitiæ laudem eripere non ſit verita, & de virgine *Matrem* (b) fecerit; qui templum dederit, non enuntiatur; ſed tantummodo * *Apulejus Architectus*, qui ſubſtruxit: tam futilem nihilo-

minus

* Gruter. pag. xxix. 5. lxxxiii. 1. cdxiii. 2. cdxx. 8. cdlxiii. 5.
(a) Idem pag. cccxxxii. n. 2. verſ. 2.
(b) Leg. 1 § 8. D. de Cenſib.
(c) Gruter. pag. xxix. n. 5. ccccLxxxii. num. 4. & ccccxciv. num 1.
(d) Idem pag lxxxiii. n. 1.
(e) Idem pag. ccccxiii. n. 2. verſ. 11. & 12. & ccccLxxvii. n. 3 verſ. ult.
(f) Idem pag. ccccxxv. n. 8. verſ. 2.
(g) Idem pag ccccLxxvi. n. 6. verſ. 1.
(h) Idem pag. ccccLxxii n. 5. verſ. 1. * verſ. 2. & 3.
(i) Idem pag xxix. n 7.
(k) Idem pag. cit. n. 11. verſ. 3. LECTOR. & in not. LACTOR uti in Maffejo.

(l) Idem pag. xxx. n. 6. verſ. 3.
(m) Cellar. *Geograph* Lib. ii. cap. 1.
(n) Gruter. pag. xxxiii. n. 3 verſ. 1. & 2.
(o) Idem pag. xxxvi. n. 11. & ſeqq.
(p) Idem pag. xxxvii. n. 1.
(q) Idem pag. cit. n. 3.
(r) Phil. a Turre *Monument. Veter. Antii* pag. 271.
(s) Gruter. pag. xxxvii. n. 6.
(t) Idem pag. xxxix. n. 5. verſ. 1.
(u) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 3.
(x) Noriſ. Cenotaph. Piſan. p. 485.
(y) Gruter. pag. xl. n. 4.
(z) Idem pag. cit. n. 6. verſ. 2. 3.
(a) Idem pag. cit. n. 11. verſ. 1.
(b) Idem pag. xli. n. 5. verſ. 2. * verſ. 3.

minus ineptiam *in columna area* contineri, fuere qui præſcripſerint. Nova deinde miſcentur & vetera, ubi Diana, & Veſta colligantur (*a*), Trajanuſque, & Præfectus ejus, Quæſtores quoque, & Aediles abſque ulla omnino cauſa, & confuſe recitantur. Diana conſequitur *Opifera* (*b*) *Nemorenſis*, quæ vel duo fuerunt diverſa ſimulacra, vel, ut appellationum novitas arguit, nulla. Deformem Mazochiani Herculis (*c*) larvam reſtituet nemo; ut Herculis carmina (*d*) pro antiquis recipient pauci; & Erbonii (*e*), Carpiique (*f*) ænigmata interpretabuntur adhuc pauciores: ubi explicat Reineſius *Decrete* (*g*), neſcio profecto quid eo loco minus apte reponi potuerit. Qui (*h*) *Rectorem Provincia* Campaniæ impoſuit, non reputavit ubi Campania eſſet, & quo jure. Dediticii quidem ab initio Campani, & iniquiſſimo fœdere recepti, ſed iis temporibus, a quibus nobis Inſcriptiones adveniunt, imo *ante Cannenſem cladem* non fœdus æquum tantummodo, Romanaſque leges, ſed civitatem magnæ eorum parti datam Conſul C. Varro teſtatur apud Livium (*i*): hinc Regulus in Senatu: *agi de Campanis, qui Cives Romani ſunt, injuſſu populi non video poſſe*. Eumdem tamen *Fabium Maximum Rectorem Provinciae* (*k*) exhibebit rurſus Pontani liber eodem lepore, quamvis non *Thermas* (*l*), ut hic, ſed *Vias Herculis ob Terramotas Everſas* perridicule, & perinde ac ſi turres eſſent, *Reſtituentem a Fundamentis*. Quid ſit *Col. Equitum* declarabit Mercator (*m*), quid *Aureliana Popa at gratias ago dedicavit* (*n*), Lipſius.

Remp. Arucitanam Schotti & Moralis Schedæ cum *Thebano Templo* (*o*) lepidiſſime ſociant; quibus invidens Strada *Q. Servilium* producit *Vulnere Servatum* ſignum ponentem *in magna Ara* (*p*): atque Hiſpaniam Gallia ſupergredetur, Narbonenſem *Deum Herculem Invictum* adjungit Scaliger *Argenteum Signum de ſua pecunia facientem*. *Placidus* & *Romanus* a Boiſſardo ſunt; *Hercules Pacifer* (*q*) alibi a nobis excutitur: hic de conſanguineis *In Petra*, & *Saxano* agendum; ſurda & dura numina, quorum primum inſulſa etiam, & nullius eo loco ſenſus verba *Item Q. Aram* deturbant, ſecundum, quamvis a Marcanova jam cultam, *Aedes Zotheca*, & in honorem Herculis *Calina Dedicata*, & ſervi, importuna adſcriptio, & inſolita formula *Peragendum Curavit*. Nec melioris mihi erit notæ *Hercules Tiburtinus Victor*, cui unice memorato *Et Ceteri Di* nimis propere adjiciuntur: qui votum ſolvit *Minicius Vitalis* tam *Prætor Tiburis* admitti poteſt, quam *Conſul*: admiſit Almelovenius Faſtis omnibus ignotum antea, alterius ſed Tiburtinæ pariter Inſcriptionis fide, in qua Ὕπατος & Ἀνθύπατος (*r*) dicitur, & quæ cur Tibure a Romano, & primario viro poſita Græce loquatur, nemo dixerit (*s*). *Tricoſum* Herculem qui celebrare cupiet, Tarraconenſibus infra poſitis verſibus nil ſignificantibus utatur.

Mercurius ingreditur, ſed parum feliciter. Deos *Tutelares* (*t*), & *Poſtvertam* (*u*) marmor laudat nullum: *Decialis* (*x*) gryphos Oedipus enodabit nullus: *Sedes* non *Mercurio* tantum, ſed Dis etiam reliquis *a Tergo ſunt* (*y*); jocabatur hic Velſerus, cum *Legatum Pro Prætore Legionis III.* venditare non dubitavit; ut & mox ejuſdem Legionis *Conſulem* tradens (*z*), & compendiis inconditis augens: nec non ubi *Mercurio Templum* (*a*) aditruit ſine conſequentia ſermonis. *L. Cominius*, qui *Aram & Tectum Votum Solvit* (*b*) longe tamen melius loquitur, quam *M. Cornelius* (*c*), & *L. Bellonus* (*d*) faciant, qui cabaliſticis circulatorum næniis titulos ſuos videntur claudere. *Marogatanum* (*e*) Lazius tertio jam profert, *pro ſalute Suorum* voventem, modo *Ex Suis*. *Pag.* LIII. inſueta videntur continere verba, aut ſigla, aut ordinem, aut modum tertia, 4. 5. 6. 9. 11. & decimatertia.

Exiguæ fidei fragmenta Dei *Conſualis* (*f*), & *Aculti* (*g*), Mercurium item *Caeleſtem Fatalem a Tricboro* cultum, nec non *Viacum* (*Vialem* dixiſſent ut ὁδίον) & *Negotiatorem*, cum adjacentibus fragminibus deſero, ut ad Veronenſem me conferam, quam irrito conatu propugnat Reineſius (*h*) acerrime. Neque extat, neque eſt qui viderit: attulit Saraina (Felicianus antea deſcripſerat) Panvinius neglexit. Laudabili acumine e votivis eam exemit Reineſius, funus enim potius ſaperet, & *Mercurius* iſte hominis larvam magis videtur præſeferre, quam numinis: at ſervorum nomina, & libertorum cognomenta e Diis petita occurrunt haud infrequenter, Phœbi præſertim, & Mercurii, pro gentilitiis nominibus habita nuſquam vidi, & Mercuriorum familiam, quam docere ſpondet Reineſius, e quibus ſinceris tabulis haurire cogitaverit, non video. Non ignoro, *C. Mercurium Amaranthum* (*i*) Boiſſardi, Ligorii, Lipſi, Gudii teſtimoniis Gruterum recenſere *Pro Salute Parthenopæjae* voventem; ſed unico exemplo: &

(*a*) Gruter. pag. XLI. n. 7.
(*b*) Idem pag. cit. n. 8.
(*c*) Idem pag. XLII. n. 7.
(*d*) Idem pag. XLIII. n. 2.
(*e*) Idem pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 8.
(*g*) Vid. not. repetit. Edit. Gruteri.
(*h*) Idem pag. XLIII. n. 6. verſ. 1. 2.
(*i*) Liv. Lib. XXIII.
(*k*) Gruter. pag. CL. n. 9.
(*l*) Idem pag. XLIII. n. 6. verſ. 2.
(*m*) Idem pag. XLIV. n. 1. verſ. 3. & 4.
(*n*) Idem pag. cit. n. 2. verſ. 2. & 4.
(*o*) Idem pag. XLVI. n. 11. verſ. 2. & 5.
(*p*) Idem pag. XLVIII. n. 5.
(*q*) Idem pag. XLIX. n. 1. verſ. 9.

(*r*) Idem pag. LIX. n. 8. verſ. 4.
(*s*) Idem pag. L. n. 1. verſ. 2.
(*t*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 3.
(*u*) Idem pag. cit. n. 9. verſ. 1. & 2.
(*x*) Idem pag. cit. n. 8. verſ. 5.
(*y*) Idem pag. LI. n. 1.
(*z*) Idem pag. LIII. n. 10.
(*a*) Idem pag. LII. n. 5.
(*b*) Idem pag. LI. n. 4.
(*c*) Idem pag. cit. n. 6. verſ. 3.
(*d*) Idem pag. LII. n. 1. verſ. 4.
(*e*) Idem pagg. XXIV. n. 10. XXVI. n. 6. LII. n. 8.
(*f*) Idem pag. LIV. n. 3.
(*g*) Idem pag. cit. n. 5.
(*h*) Vid. Reineſ. Not. ad Epig. 81. 1. pag. 119.
(*i*) Gruter. pag. CXV. n. 3.

cum iſtiuſmodi epigraphas vides, numinis, cui ſuſcipiuntur, vel ſolvuntur vota, nequaquam memorantes, mirum erit ni & aliis nominibus diſpliceant. *Amaraatum* etiam ſine aſpiratione ſcribendum erat, ἀμάραντον, quod eſt incorruptum: verum hæc obiter dicta. *Præſidem Provinciæ Transpadanæ* vir doctus amplecti minime debuerat; Provincia enim Gallia & Regio Tranſpadana multoties habentur. *Tranſpadanam Provinciam* in veteri monumento nullo reperiemus; neque enim quæ ultra Padum civitates ſunt, in Provinciam unam & ſeparatim adminiſtratam coaleſcebant; nec Tranſpadani, quibus Latinitatis jura Pompejus Strabo multo ante impetraverat, Provincialium nomine cenſeri amplius poterant. Quid autem deformius, quam civitates Tranſpadanas *Coloniarum Juliarum* titulo in hac epigraphe utentes, Romanaque jam civitate per Julium Cæſarem Dictatorem donatas; eodem nihilominus tempore Præſidi parentes, & ſub Provinciæ nomine cenſitas, Reineſium ſtatuere? quid mirabilius, quam Romana nomina præter trita & notiſſima eumdem recipere nulla velle, officium autem adeo ridiculum *Tumvuri Trium. Provinciarum* in hac Inſcriptione ultro excipere? Singularias omitto ignotas & inconditas; Conſules pariter importune & inepte adſcriptos, & quod caput eſt, ſtylum & formulas minime lapidarias, connexionemque in contextu nullam. (*a*) *Deo Marti Contubernium Marti Cultorum Poſuerunt*, Grammatiſtam expecto, qui mihi explicet: quid cogitarit Velſerus, libenter ſcirem, cum *Poſuerunt* ſcripſit, & *Votum Solvit*, ubi qui ponat vel ſolvat, memoratur nemo. Poſt Camdeni monſtroſa compendia & inconditam (*b*) *Victoriam Noricam*, informis omnino affertur, & involuta: Cohors X. nullo glutine adpoſita; ſtipendia, & centuriæ, Roma, & Cameria extra ſedem, & præter uſum (*c*). Quæ hic bis proponitur (*d*), bis & alibi conſignatur; inconſtanter ubique, ubique perperam: Martiſne, an Imp. Severi res agatur, vix intelligi poteſt; ſed utcumque ſit, Templi Deo dicati Inſcriptio ab Imperatoris præconiis, & tamquam Imperatori addicta incongrue exorditur. *Fundator Imperii Romani* titulus eſt Romanis monumentis omnino ignotus, & quem ingenioſa ac cauta adulatio nequaquam deprompturа fuiſſe videatur. Poſt cognomentum *Martius*, & gentilitium *Vetinus* (*e*), *Mavortius* Ligorianus venit cum *Equite Romano Duplari* (*f*) Equeſtrem ordinem cum duplaribus militibus confundente; deinde ejuſdem *Mavortii* (gentem in Cœlo præclaram puto) Signum, quod a *Servo Tangi Nefas Eſt* (*g*). Eheu quibus me vepribus, quibus me dumetis implicui, cum ad hanc provinciam capeſſendam neſcio quis me Genius bonuſne an malus improvidum, & rei magnitudinem, taſtidium, periculum nequaquam reputantem impulit! quo me in his paginis vertam! Martem ne colam *Conſervatorem Corporis* (*h*), vel *Britovium* (*i*), vel *Dominum* (*k*), vel *Ciradiuum* (*l*) Templo erecto, vel *Campeſtrem* (*m*), quem *Decimas* * cognomine, *Praep. Simul Et Camp.* veneratur, cum novitates iſtæ e miſeris omnes manent fontibus, & inquinatis? probenturne mihi (*n*) *Architectus A. F. Danienſis Luſitanas?* (*o*) Valentinus *Coroaatas Dac?* Silvanus (*p*) *Idemque Dedicavit* cum nullum verbum præceſſerit? Viri docti, qui ad Gruterum animadverſiones elaborarunt, in Inſcriptione a Pighio, Smetio, Gutenſtenio protecta (*q*) numerales tantum notas arguunt, iiſque multo ſtudio immutatis inculpatam reddidiſſe autumant (*r*): verumtamen quamvis in literario Senatu primas teneant, multiſque ex eo privilegiis aucti, ornatique ſint, ſpurias iſtiuſmodi natalibus reſtituendi poteſtatem non habent.

Ubi Marti pro Auguſti Salute Votiva ſtatua erigitur, quemnam habere poſſunt locum honorariæ ipſi Auguſto formulæ (*s*), *Felici Fundatori Pacis Republica* Conſervata? non ita inſcribuntur ſtatuæ Deorum: quod ſi Auguſto datam velis, Martis pro ejus ſalute exorati majeſtas minuitur (*t*). *Imp Auguſtus Divi Juli Fil.* Auguſti formula & genuina appellatio non eſt, ſed *Imp. Caeſ. Divi F. Auguſtus: Fundatoris Pacis* (*u*) elogium ſequioris ætatis linguam refert, & ævi Conſtantiniani morem: *Domini Noſtri* illud in monumento a S. P. Q. R. poſito quantum Auguſto conveniat, qui *Domini appellationem, ut maledictum & opprobrium ſemper exhorruit*, & *Dominum* appellari ſe, *ne a liberis quidem, aut nepotibus ſuis vel ſerio, vel joco paſſus eſt* (*x*), alii judicent. Sequitur Mars *Leucetius* (*y*), & anonymus *D. N. Auguſtus Pius*, & *Vitulus*, qui in Legione XXII. quid eſſet, reticet. Ex *Modii Novantiquis Lectionibus* Novantiqua exinde accedit epigraphe; nam in ea poſt initium ex antiquitate ſumptum de novo videntur eſſe *Mars Militaris* (*z*), & *a ſolo Reſtituit Die* XIII. Repertos in Batavia *Gladiatores* (*a*), Sigla, ut e Jove Pallas, ex Apiani cerebro nata, *Martem Vincium* (*b*) Scaligerianum cum *Incola Cemenaei*, qui Cluverio, de Cemeneleo agenti impoſuit, derelinquamus quæſo tandem: idne in antiquo lapide (*c*) *Seviro Et Incola?* Sponius (*d*) diver-

(*a*) Gruter. pag. LV. n. 10.
(*b*) Idem pag. LVI. n. 1. 2.
(*c*) Idem pag. cit. n. 4.
(*d*) Vid. Eumd. pag. CCLXII. n. 9. & pag. CCLXVII. n. 6.
(*e*) Idem pag. LVI. n. 10.
(*f*) Idem pag. LVII. n. 1.
(*g*) Idem pag. cit. n. 2.
(*h*) Idem pag. cit. n. 4.
(*i*) Idem pag. cit. n. 10.
(*k*) Idem pag. LVII. n. 14.
(*l*) Idem pag. cit. n. 13.
(*m*) Idem pag. cit. n. 12. * verſ. 5.
(*n*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 5.
(*o*) Idem pag. cit. n. 5. verſ. 7. & 11.

(*p*) Idem pag. cit. n. 6. verſ. 3. & 8.
(*q*) Idem pag. LVIII. n. 1.
(*r*) In *Corrig.* pag. CCCXIX. ad Epig. cit. LVIII. 1.
(*s*) Idem pag. cit. n. 1. verſ. 10. 11. & 12.
(*t*) Idem pag. cit. n. 1. verſ. 5. & 6.
(*u*) Vid. Eumd. pag. & n. cit.
(*x*) Suet. cap. 53. in Aug.
(*y*) Gruter. pag. LVIII. n. 3.
(*z*) Idem pag. cit. n. 4.
(*a*) Idem pag. cit. n. 6.
(*b*) Idem pag. cit. n. 8.
(*c*) In cit. Epig. ſub n. 8.
(*d*) Spon. pag. 93.

diverſimode hanc reformat, ſed nequidquam. Mirum quam maxime eſt, ex XL. quæ huic afferuntur Marti votivæ tabulæ, nullam propemodum eſſe, quæ ab Auctore ſaltem non laboret. Quam raro huic Deo dicati lapides occurrant, cum Muſeum inſtruerem, ſatis percepi; votivos enim, quorum exigua ubique eſt copia, ſingulari diligentia perquirens, L. circiter, quo numero collectos alibi non videas, tandem congeſſi; nec ullum tamen Marti ſacratum acquirere hactenus datum eſt.

Venerem (a) *Aug. Cum Parergo*, cui *Phialu* & *Tabula*, & *Anulus Aur. Gemma Meliore* datus, venereturne, an ludificet *Aemil. Ruſt. F.* neſcio (b). *Veneri Ericinae Votum Solvit* ἑπτὰ Homericus Pingonii fide: *Felici* facit *Aprilis* (c), ignotis Magiſtratibus præditus, & hoc ænigmare ſpecioſus, *Curia, O. F. N. D. Reip. Ejaſdem* (d). Diverſi generis, hoc eſt, extenſis verbis ænigma adornant Apianus, Pontanus, Gudius, *Venerem Jovium* (e) cudentes, & *Magiſtrorum* quicquam ponentium corrumpentes mire formulam, & involventes; quid enim poſt præmiſſa nomina *Heiſce Magiſtreis Aedificandum Coiraverunt* (f) ſignificat? & quî cohæreat oratio, ac ſibi conſtet? *Medicus Sacr. Ex Voto* (g), non aliter cogmentantur quam ſi *Sacravit* legamus, compendio inuſitato. *Prima Minucia* (h) pro *Minucia Prima*, *Viſu Juſſa* pro *Ex Viſu*, vel *Ex Juſſu* mihi non probantur. *Feci Servire Tonantem*, & *Martem Sine Marte Subegi* (i), veteres Muſas non olent.

Ad Mazochianam (k) devenimus, a Reineſio & Sponio iteratam, quam in multa collocarunt luce Scaliger ad Varronem de Re Ruſtica, Lipſius ad Tacitum, & Voſſius in Etymologico. Quænam hæc non Templi, aræ, ſigni, ſed *Area* Dedicatio? *aedem Concordia in area Vulcani dedicatam* memorat Livius (l), aream dedicatam qui memoret, non ſuccurrit. Quid ſibi volunt *Definitio Cipporum*, *Area Clauſa Verubus*, & in area *Ara Quæ Eſt Inferius?* (m) Sponius, qui *dedicatam* addit *ab Imp. Caſare Domitiano Aug. Germanico*, Romani Senatus auctoritatem audacter temerat, qui *eradendos ubique* Domitiani *titulos*, *abolendamque omnem memoriam* (n) decrevit. *Urbem Neronianis temporibus per Novem Dies arſiſſe* (o) Suetonii (p) & Taciti fidei derogat, qui dies ſex incendio illi deputant. Lex dedicationis, ne cui liceret intra eos terminos *manere*, aut *negotiari* (q), nec linguam veterum ſapit, nec mores. Quam improprie quæſo *Hac area dedicata eſt, ut Prator Cui Haec Regiō Sorti Obvenerit Litaturum Se Sciat!* (r) hæccine in antiquo lapide? Ut autem repudietur Inſcriptio, Regionum ſortitio abunde eſt, quæ Prætoribus hic tribuitur: etenim ſortiti Prætores ſunt pro ratione temporum juriſdictiones urbanam & peregrinam; ſortiti ſunt judicia; unde Tullius (s) *cum Pratores deſignati ſortirentur, Q. Metello obtigit, ut is de pecuniis repetundis quæreret*; ſortiti etiam ſunt Romanæ ditionis Provincias, quas regerent, & in quibus jus dicerent: at Regiones Urbis nec ſingulis umquam Prætoribus adſignatæ, nec ulli Magiſtratui ſortito traditæ. Reliquas in hac pagina non magni facio: *Capito* (t) centum titulis Vulcanum obruit, & in arctum conjicit; inter quas nullius auctoritatis, nulliuſque proventus officium eſt *Procuratoris Ab Epiſtulis* (u). Narbonenſis (x) informis proſilit, texturaque omnino inſolita, & inconnexa. Poſtremæ (y) cum caput (uti patet ubi repetitur) deeſſet, Neptunus præfixus fuit, & ſingulariæ ad calcem perperam additæ. Deturpatæ *Neptuni Conliberto* (z), *Homo* (a) in agro Bergomate Neptunum colens, *D. Neptuno Contubernio* (b), *Portitor Ocriſivae* (c) cum mirificis quæ ſubjunguntur adnotationibus, *Arete* etiam *Druis* (d) abeant, ac recedant. Smetium & Boiſſardum audiamus, qui *Arulam a Solo* repræſentare non verentur, quamque *Sua Impendia* C. Domitius *Marcus* Donum *Fecit*. (e) *Silvanum Caleſtem* cum *Vergiliano Poeta* (f); *Silvanum Dendrophorum* a Pobliciis pariter *Dendrophoris* involute cultum, & cum Deum Matre mixtum (g); inauditum Conſulem tam ambiguo teſte (h), *Palladium Senem* gratias agentem, longum eſſet excutere (i).

Protei more multiplicem induit faciem Hiſpanica, *Libro Patri* (k) inſcripta; nam præter ſubnotatos diverſimode etiam exhibuit Apianus. (l) Pighii *Signum Sileni & Satyri* (m) *Veſponius Didas* (n) a Siglero Conſul creatus, Pontani *Orgiophantae* (o), nullius patris Filii; *Dii Maximi Bacchus, & Somnus* (p) valeant ſi placet, & ſecum habitent. *Qui Redditis Sibi Luminib. Grat. Ag. Ex Viſo* (q), nec religionem mihi probat ſuam, nec fidem; nam *Viſum*, ſeu Moni-

(a) Gruter. pag. LIX. n. 2.
(b) Idem pag. cit. n. 7.
(c) Idem pag. cit. n. 6.
(d) Epig. cit. ſub n. 6.
(e) Idem pag. cit. n. 8.
(f) In cit. Epig.
(g) Idem pag. LX. n. 1.
(h) Idem pag. cit. n. 2.
(i) Idem pag. cit. n. 4.
(k) Idem pag. LXI. n. 3.
(l) Liv. Lib. IX.
(m) Gruter. in cit. Epig. ſub n. 3.
(n) Suet. cap. 23. in Domit.
(o) Gruter. in cit. Epig. ſub n. 3. verſ. 5. & 6.
(p) Suet. cap. 38. in Neron. Claud.
(q) Gruter cit. Epig.
(r) Idem in cit. Epig.
(s) Tull. *In Verr.* 2.
(t) Gruter. pag. LXI. n. 4.
(u) Idem pag. LXII. n. 4.

(x) Idem pag. cit. n. 5.
(y) Idem pag. cit. n. 6.
(z) Idem pag. LXIII. n. 1.
(a) Idem pag. cit. n. 2.
(b) Idem pag. cit. n. 4.
(c) Idem pag. cit. n. 5.
(d) Idem pag. cit. n. 9.
(e) Idem pag. LXII. n. 8.
(f) Idem pag. LXIV. n. 5.
(g) Idem pag. cit. n. 7.
(h) Idem pag. cit. n. 9.
(i) Idem pag. cit. n. 11.
(k) Idem pag. LXVI. n. 3.
(l) Idem pag. cit. n. 10.
(m) Idem pag. cit. n. 6.
(n) Idem pag. cit. n. 7.
(o) Idem pag. cit. n. 9.
(p) Idem pag. LXVII. n. 8.
(q) Idem pag. cit. n. 9. verſ. 5. 6. 7.

Digitized by Google

Monitum expectare non decebat tam inſigni beneficio affectum; quid eſt præterea * *Legio V. M. P.*? Occurrunt exinde neſcio quam fauſto auſpicio *Manus Ex Voto* (*a*), *Miles* innominatus (*b*), *Serranus Exactor*, qui *Aeſculapio Super Salute Conjugis Benemerentis* (*c*) quid obloquatur, non capio, Mazochianum monſtrum (*d*), & *Donante Coſſutio Cultores Larum* (*e*) nihil agentes. Suſpicionem excitant inuſitatæ oblationes *Enchiridium* & *Anabolium*, quas legitimum non conſequitur verbum *Poſuere*, vel *Dedere*, ſed parum ibi quadrans *Solvit* (*f*). De Reatina (*g*) non liquet, corruptiſſimam ſiquidem ſuſpicor; quem Deum loquatur, fruſtra divinant, & tres Octovitatus incaute admittunt. Pingonium *Chironi* (*h*) ſuo relinquamus: (*Principiamus* cui optet ac ridicule ominetur *Salvos Venire Salvos Ire* (*i*) non conſtat; exhibetur & alibi (*k*) una cum ſororiante altera, in qua pariter prius *Salvos Redire*, quam *Salvos Ire*). Forum Cornelii novimus, *Urbem Corneliam* non audiimus, & *Magiſter*, ſeu *Vici* legas, ſive *Hic*, importune ponitur (*l*).

Fortuna *Cincr.* (*m*) tam mihi eſt nota, quam *Canabenſes*, & *Magiſtras Primus Incau.* (*n*) nec lucis mihi affulget quicquam ubi *Magiſtratus* cum Cupero legeris (*o*). Quænam inter Deam Fortunam, & *Balingium* neceſſitudo intercedat, idque *Exuſtum Vi Ignis* num reſtituerit *Lupus*, an *Cohors Thracum* (*p*), divinari non poteſt. Fortuna Dacica *Omnipotens* (*q*) fruſtra ſe Leunclavio, Lazio, Cluſio, Reicheſdorfio, Troſtero, Gudio muniit: ad ſuppoſititia ablegavit nihilominus, & jure quidem merito, nec Decebalum veritus Scaliger (*r*), nec Trajanum. Subiraſci mihi nolim Smetium, Pighium, Scriverium, Douſam; Cellarium (*s*) adde, ſi cum adjacente eorum nominibus inſignita idem præſtitero. At miſeri Getæ nomen publica monumenta non ſolent præferre, niſi in abraſione, & litura jacens: *Cives Batavos* (*t*) provinciæ accolas, quam *nobiliſſimam Batavorum Inſulam* Plinius (*u*) vocat, antiquitus appellatos non credam, ſicuti cives Britannos, vel Friſios nemo dixit umquam: Votum *Solvit*, ut ſingularia ſignificat, cum Civibus non annectitur: *Amici P. R.* (*x*) incognita lapidibus formula, intra Romanam ditionem degentes, *viroſque & arma imperio miniſtrantes* (*y*) ſe inſcripſerint; idne etiam in veteri monumento reperiri putemus (*z*), *Batavi Fratres Populi Romani*? tam inepte haud loquuntur marmora; & apud Scriptores quoque *Socios* appellari ceteros populos paſſim videatur, *Fratres* nequaquam. Inſcriptionem ergo cum alia computemus in eadem plane officina cuſa, & adhuc lepidiori Fraternitate prædita, quam Cornelius Aurelius citat, & Cellarius (*a*) itidem amplectitur: *Gens Batavorum Amici Et Fratres Romani Imperii*. Ponaturne Domitio Coactori Pighianus lapis (*b*), an *Fortunæ Primigenia*; tam ſciri poteſt, quam quid in eodem ſibi velit, *A. VII. Caſares*: paſſibus æquis proxima (*c*) incedit: quintam (*d*) ejice: *Jovi Puero* (*e*) ne fidas, nec legitimum credas quem *Nothus* laudat: *Lari Viali*, quem *Ve Proc.* & *Joni* (*f*) deturpant, ne ſacrifices; pluraliter enunciavit Plautinus * *Invoco vos Lares Viales, ut me bene juvetis*. Appium *Auguſtum* Dedicantem (*g*), cum ſequenti (*h*) intrita, & Fortuna *Regina*, *& Sieja* (*i*), & *Fortunis Salutaribus* (*k*) cautius adhibe: Feſtive demum inſcriptum Votum perlege, *Dea Nemeſi Sive Fortunae* (*l*), & *Virginem Victricem* cum novo *Optione Karc* (*m*) admirare.

Morinorum Coloniam (*n*), etiamſi nummo confirmatam, difficillime admitto; nummum enim nemo vidit, & niſi in Goltzii arca reperire eſt. Morinorum nomine non civitas olim venit, quæ Colonia deducta eſſet, ſed regio, & gens: ita Cæſar (*o*) accipit, cum *omnes copias in Morinos* duxiſſe narrat, & Pomponius *Mela*, qui *Gallicarum Gentium* ultimos Morinos vocat (*p*). *Civitatem Morinorum* memorant *Notitia*, ſed quarum ætate Coloniarum Duoviri diu obſolviſſent? Attamen ex hoc tantum capite minime Inſcriptionem rejicerem, quæ incontaminata eſſet, quin una & Coloniam reciperem, Cellario duce; at cum Inſcriptio aliis etiam nominibus improbetur, de Colonia quoque ambigo nullo Scriptore ſuffulta: quid enim eſt obſecro (*q*), *Minervae Curiadae*? quid ſunt ſingularia ſeptem (*r*) nulla ſignificatione? cur ambigunt de *Punicio* (*s*), *Pynicio*, *Publicio* (*t*), quibus lapis ad ma-

* Gruter. loc. cit. verſ. 5.
(*a*) Idem pag. LXIX. n. 5. verſ. 3. MARCVS. EX. VOTO. Perperam Maffejus *Manus*.
(*b*) Idem pag. cit. n. 7.
(*c*) Idem pag. cit. n. 10.
(*d*) Idem pag. cit. n. 11.
(*e*) Idem pag. cit. n. 12.
(*f*) Idem pag. LXX. n. 8.
(*g*) Idem pag. LXXI. n. 2.
(*h*) Idem pag. LXXII. n. 1.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4.
(*k*) Idem pag. MLXXXI. n. 10.
(*l*) Idem pag. LXXII. n. 6.
(*m*) Idem pag. LXXXII. n. 2.
(*n*) Idem pag. cit. n. 4.
(*o*) In Not. cit. Epig. repet. edit. Gruter.
(*p*) Gruter. pag. LXXIII. n. 5.
(*q*) Idem pag. cit. n. 8.
(*r*) In *Corrig.* pag. CCCIX. ad cit. pag. LXXIII. n. 8.
(*s*) Cellar. *Geograph.* Lib. II. cap. III.
(*t*) Gruter. pag. LXXIII. n. 9.
(*u*) Plin. Lib. IV. cap. XV.
(*x*) Gruter. in cit. Epig. ſub n. 9. verſ. 8. & ult.
(*y*) Tacit. Hiſtor. Lib. IV. cap. XII.
(*z*) Gruter. in cit. Epig. ſub n. 9. verſ. 7. & 8.
(*a*) Cellar. *Com. in Batav.* Lib. I.
(*b*) Gruter. pag. LXXVI. n. 1.
(*c*) Idem pag. cit. n. 2.
(*d*) Idem pag. cit. n. 5.
(*e*) Idem pag. cit. n. 7.
(*f*) Idem pag. LXXVIII. n. 2.
* *De Helvetia*.
(*g*) Gruter. pag. LXXVIII. n. 5.
(*h*) Idem pag. cit.
(*i*) Idem pag. LXXIX. n. 5.
(*k*) Idem pag. cit. n. 2.
(*l*) Idem pag. LXXX. n. 1.
(*m*) Idem pag. cit. n. 5.
(*n*) Idem pag. LXXX. n. 6.
(*o*) Cæſar Lib. IV. cap. XXI.
(*p*) Lib. III. cap. II.
(*q*) Gruter. in cit. Epig. ad pag. LXXX. n. 6. verſ. 1. & 2.
(*r*) In cit. Epig. verſ. ult.
(*s*) In cit. Epig. verſ. 3.
(*t*) In not. ad cit. Epig. in repetit. edit. Gruteri.

manus eſſe debuit ? formula *Ob Honorem* (*a*) complementum adhuc expectat : Sacerdotes *Romæ & Auguſti* (*b*) omine infauſto epigraphas ſignant ; nam eo Sacerdotio prædiias ſæpiſſime ab aliqua parte laborare animadverti. Paradinus *Claſſem Ravennatium* (*c*) Lugduno intulit, *Palladem Atticam* (*d*) Auguſtæ Taurinorum Pingonius.

Auſuſtius Homuncio Sevir, ut videtur, *Collegii Fabrorum* (*e*) a Juliana vincitur *Indulgentia Medicinarum Infirmitate Gravi Liberata* (*f*) : minus uſitata utrobique formula, *Dono Poſuit* (*g*). Nec *Minervae Cabardiacenſi* (*h*), nec *Annonae Sanctae* (*i*) mea profecto thura adolebuntur ; ſatis hanc *Menſor* reverebitur, non ædificiorum quidem, ſed *Corporis Piſtoram* (*k*). Inſueta, & vix ex antiquo credibilis Inſcriptio *Te Tibi* (*l*) me adhuc ſuſpenſum habet : idem de *Lucretia Fida* Romæ, & Auguſti Sacerdote, cui *Conventus Bracaraugustanus* (*m*) gratuito appingitur, & inconnexe. Poetovionenſi *Martialis* (*n*) nihil magis inconditum, & loco minus aptum : certant tamen, quæ variato ſequuntur aſpectu *G. P. P. Serari* (*o*), & *Iſidi Triamphali Baſis*, tantum data ab *Adlectora Collegii* (*p*). *Templum Iſis Exoratae* (*q*) adeat cui libet. Iſidem *Reginam* (*r*), quæ in extremo comitatu viſuntur larvæ, parum decorant : computes terme inter eas velim L. D. D. D. (*s*) quas cum in Votivis epigrammatis conſpicis, fac tibi caveas, & attente ſcruteris ſingula ; ea ſcilicet formula honorarios titulos proprie reſpicit, quibus in municipiorum Foris, in Curiis, in Baſilicis locum adſignabant Decuriones, cum religioſas tabulas Diis, Templiſque devotas vel exhibentium arbitrio, vel Sacerdotum deceret collocari. Solemniores quædam excipi poſſunt publicorum ſacrificiorum memoriam continentes, ut Lugdunenſis illa de Taurobolio, quam Philippus a Turre illuſtravit. Sufficiat ſemel monuiſſe, quod notare multoties poteram ; nec tamen pro firma id ſedeat regula : eadem ſigla legitimis titulis injuria ab editoribus affixa aliquando deprehendi, cum a marmoribus exulent. Nemauſenſis Poldi nullus dubito (*t*) quin merum figmentum ſit, lacunis pluribus fruſtra interciſum ; apertius patet, quam ut nos remorari debeat. Fuit inter amicos viros, qui de præclara, quæ adjacet (*u*), ambigeret ; ſed nihil habet illa non ex integerrima antiquitate petitum, & conſpectus ingentis marmoris, quod bipartitum, & in fabricæ uſum adhibitum Bononiæ vidi, extra omnem aleam ponit. Contra *Bivios* Deos, *Trivios*, & *Quadrivios*, qui hic (*x*) & in Vittembergenſi (*y*) laudantur, nauci facio ; nam Trivia Cœlo inſerta nullibi legimus, vel inter Deas habita, & ea conjunctio jocum ſapit : utraque etiam Inſcriptio gryphis involvitur ; quid enim eſt *Conſul Germaniæ Superioris* (*z*), & quid *Sal. Jo.* (*a*) deinde * *Ids* ? Diu jam e Dacia nullum portentum advenerat, mittit modo (*b*) Alba Julia. Seldeno de Diis Syris tractaturo præluſiſſe videtur Spoletius (*c*). *Bacurdum* (*d*) non exhorreo, ſed proferentem vereor, & blictricam clauſulam, in qua explicanda inanem curam viri docti (*e*) collocant.

Deos exoticos, ignotos, & ἐπιχωρίους nequaquam licere aſpernari, Muſeum noſtrum documento eſt, ex quo *Cuſlanus* (*f*), & *Udiſna* (*g*) numquam audita prodibunt. *Eponam* (*h*) cæteroquin miror, quam niſi triplici teſtimonio recitaretur, Hipponam credidiſſem a Tertulliano (*i*) & Apulejo (*k*) memoratam. Quibuſdam ex his Numinibus menda, & quæ ſociantur involucra, ſæpe fidem adimunt, ut Reſendiano *Endovellico* (*l*), Scaligeriano *Eaobolico* (*m*), Smetiano *Dievas* (*n*). Singularitas *Boni Dei Pueri Phoſphori* (*o*), ſuſpicionem ſtatim excitat, ſed injuria ; lapis enim etiamnum extat Albæ Juliæ in Dacia, & genuinus eſt.

Num idem de Patavino dici poſſit *Auribus* (*p*) dicato, vehementer dubito : hodie, & a multo tempore non extat ; extitiſſe tamen penes Paullum

(*a*) Gruter. in cit. Epig. verſ. 8.
(*b*) In cit. Epig. verſ. 7.
(*c*) Idem pag. LXXI. n. 9.
(*d*) Idem pag. LXXXI. n. 2.
(*e*) Idem pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 9.
(*g*) In cit. Epig. verſ. ult.
(*h*) Idem pag. cit. n. 8.
(*i*) In alia ſub cit. Epig.
(*k*) In dicta Epig. verſ. 3. 4.
(*l*) Idem pag. LXXXII. n. 2.
(*m*) Idem pag. LXXXIII. n. 4.
(*n*) Idem pag. cit. n. 5. verſ. 4.
(*o*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 5.
(*p*) Idem pag. cit. n. 14.
(*q*) Idem pag. cit. LXXXIII. n. 9.
(*r*) Idem pag. cit. n. 12. 13.
(*s*) In Epig. cit. ſub n. 12. verſ. 7.
(*t*) Idem pag LXXXIV. n. 1.
(*u*) Idem pag. cit. n. 2.
(*x*) Idem pag. cit. n. 5.
(*y*) Idem pag. MXV. n. 1.
(*z*) In Epig. cit. pag. LXXXIV. n. 5. verſ. 7. 8.
(*a*) In Epig. cit. pag. MXV. n. 1. verſ. 3. * verſ. 8.
(*b*) Idem pag. LXXXV. n. 9.
(*c*) Idem pag. LXXXVI. n. 3.
(*d*) Idem pag. cit. n. 9.
(*e*) Vid. not. ad cit. Epig. ſub n. 9. in repetit. Edit. Gruter.
(*f*) Perperam apud Gruter. pag. XCVI. n. 2. a *Sarayna*, & *Panvinio*, & apud Murat. pag. XCVIII. n. 2. at recte in *Muſ. Veron.* pag. LXXXIX. n. 4. ex quo in *Supplement.* ad Claſſ. I. ubi de *Conſo*, *Caſtino*, &c.
(*g*) Apud Murat. pag. CDLXXX. n. 6. & *Muſ. Veron.* pag. LXXXIX. num. 3.
(*h*) Gruter. pag. LXXXVII. n. 4.
(*i*) Tertull. in Apolog. cap. XVI.
(*k*) Apul. Lib. III. de *Aſin. Aur.* Hujus Deæ equorum præſidis meminere Juven. Sat. VIII. verſ. 157. Minut. Felix cap. XXVIII. Plutarch. in Parallelis, Joan. Roſin. Antiquit. Rom. ex edit. Thom. Dempſteri Lutetiæ Pariſiorum 1613. Lib. II. cap. 20. *de Diis Ruſticis* pag. 192. *col.* 1. D. & alii.
(*l*) Vid. Epigraphas relatas a Grutero ex *Reſendio* pag. LXXXVII. n. 9. 10. 11. 12. & pag. ſeq. n. 1. 2. 3. & e *Scaligero* pag. cit. LXXXVIII. n. 4. 5. 7. 8. quas omnes DEO ENDOVELLICO ſacratas vides.
(*m*) Gruter. pag. cit. n. 6. ex *Scaligero*.
(*n*) Idem ex *Smetio* pag. LXXXVIII. n. 14.
(*o*) Idem pag. cit. n. 13. ubi POSPHORO etiam ipſe ponit *Albæ Juliæ in Horto Principis*.
(*p*) Idem pag. LXXXIX. n. 6. ponit *Patavii* apud *Remmuſiot ex Pinello*. „ Scalig. in Indic. Gruter. & Pign. *Epiſt. Symb.* 38. „ AVRES inter DEAS referunt, ſed refutat Reineſ. in Epiſt. „ ad Rubert. pag. 51. ipſe mallet legere MATRIAVS. Sed „ AVRIBVS eſt in Lapide, teſte Urſato. Explico AVRI„BVS BONAE DEAE DICAVIT. Sic Jul. Capi„tolinus Alexandro Severo Imp. *auribus Veneris eos* (duas „ uniones) *dicavit*. Gud. „ Ita in Not. ad cit. Epig. repetit. Edit. Gruteri. Roſinus *Antiq. Rom.* Lib. II. cap. XIX. pag. 185. col. 1. E. inquit : *Aurem memoriæ conſecratam refert Servius*.

lum Ramnuſium, ex ejus MSS. adnotationibus ad margines Scardeoniani exemplaris ſui Patavii didici: verum qui accipiemus [*a*] *Magiſtra Galgeſti?* & quod Severus *Imperator* Veneris auribus *aniones* dicarit ex Capitolino, veriſimilius non redditur [*b*], *Bona Dea Auribus* [*c*] dicatum lapidem a quoquam fuiſſe. Monſtroſa ſuper ceteras eſt Camdeni Anglica [*d*]; Dacica ſequitur *Matri Aug.* [*e*] quæ antea *Marti* [*f*] ſacrata fuerat, ſicut qui ibi [*g*] *Decuris Colonia Apulenſis*, hic [*h*] *Municipii* dicitur. Dicatam *Matribus* [*i*] paginam plura de more menda deformant, ut ubi *Pesnis* [*k*] legitur poſt * *Votum Solvit*; ſed pluſquam menda opinor, *Fanum Dominarum*, quod *Meſtrius Mariinas Piſtor Conſtituit* [*l*], nihil non novum habens, *Maſtonia Bella* [*m*] *Matri & Patribus* [*n*] *Ter Megiſte* [*o*]: De obſcuris, & πολυωνύμοις *Matronis* [*p*] ſine inſpectione lapidum pronunciandum non eſt; ſed ingratum accidit, cum novitati nominum nova etiam alia adjunguntur, ut *Explorator Legionis* [*q*], *Ordo Britonum* [*r*], & ſimilia. *Brittones* [*s*] iſti valde mihi ſuſpecti ſunt etiam ubi cum * *Triputien* ſociantur, & cum † *Nymphis* N̄. Tres hic breviores [*t*] a veterum titulorum uſu recedunt. Quid eruerit Grotius [*u*] e grypho Hiſpanico [*x*], libenter quidem intuebor. Aras habuerit [*y*] *Vis Divina* [*z*], *Genius Numinis Fontis Sermon* certe non habuit; Numinibus enim Genius non adſtat.

De venuſtis Priapi carminibus [*a*] ſatis diſſeruere viri docti: nihil cæteroquin habent, quod priſcum Auctorem dedeceat: acumen non arripuit; qui in *Corrigendis* pro re ſubſtantiva vocem * *Tento* habendam docet; id ipſum eſt quod innuitur & reticetur; & niſi adjectivum nomen, ac pro *extenſa* eſt, præcedens *ſed* omnino frigeſcit. *Faciendam Dederant* [*b*] nec lapidaria eſt loquutio, nec Latina. Satis eſt inepta, quam *vidit, deſcripſitque* Smetius [*c*]: in Cumana *Palumnus* [*d*] videtur ſuperadditus. *Lucii Mumii* [*e*] præclariſſimum titulum haud excluſerim, ſed ambiguæ non uno loco lectionis eſt: obſcurus verſus, * *Cogendi diſſolvendei tu ut facilia faxſeis*, intelligendus forte, † *rogaus, ut exigendi & ſolvendi facilitatem des*. Serani terminalem noſtrum lapidem vetuſtate anteiret, dum extaret; Mumius ſiquidem, qui Corinthum excidit, de Achæis an. V. C. DCVI. triumphum egit. Num vere in marmore lectum ſit ** *Sanco Fidio Semopatri*, ſcirem libentiſſime: *Sancum* quidem novimus, & Decimam, quæ Herculi ſacrabatur, ipſi convenire fatemur; docet enim Feſtus [*f*], *propter viam ſacrificium fieri, quod eſt proficiſcendi gratia, Herculi aut Sanco, qui ſcilicet idem eſt Deus*. Incerta plura in hac pagina habentur, ut in ſequenti [*g*] *Febris Diva*, & *Plutoni* gratias referens *Loco Sub Terra Condito*, qui *Periculo Oceani Liberatus* fuerat. [*h*] Informem, & nihil dicentem cum feminis male confutis, & aris reficiendis proſcribo. [*i*] *Dibus Inferis Votum Solutum* Jovis Filiis Zamoſii, ejuſdemque [*k*] *Menti Fideique*, quæ utinam Inſcriptiones vulgantibus Deæ præſiderent, æquiparo. Templis tituli non præfigebantur marmoreis *tabulis* ſculpti, ut hic de Libertatis æde [*l*] ſupponitur, ſed Zophoro, aut epiſtylio inſcribebantur. *Quintius* [*m*] prænomen novum, ut * *Latina* nova tribus pro Palatina fuerit; at tot nominum ævo tribus non memorabantur amplius. In ſexta [*n*] non cohærent ultima primis. Perdocte, ut ſolet, illuſtravit poſtremam [*o*] Gualterius [*p*]: at, cum Concordia Dea ſit, [*q*] *Concordia Agrigentinorum* ſtatus civitatis videtur eſſe; * *Reſpublica Lilybetanorum* poſt *Sacrum* non ita apte conſequitur; ** *Dedicantibus* non adeo uſitata eſt formula: verum hæc leviora: quomodo in eadem Provincia † *Candidus Pro Conſule*, & neſcio quis * *Pro Prætore*, cujus Quæſtor *Marcellus* eſſet, conjunguntur? ex his magiſtratibus alterutri parebant Provinciæ, Pro Prætore quæ ab Imperatoribus regebantur, Pro Conſule quæ a Senatu, inter quas Sicilia. Hiſpanica [*r*], quæ bis & varie recenſetur, *Gambara*, Brixiano pago, a Rubeo * ponitur: *Colonia Immunium* (cum multæ in Hiſpania *Immunes* eſſent Coloniæ) & *Pontifex Do-*

mus

(*a*) In cit. Epig. pag. LXXXIX. n. 6 verſ. 5.
(*b*) Diverſimode ſentiunt Clariſſ. Editores Gruteri 1707. uti ſupra innuimus ad adnotat. in fin. col. 286. ſub lit. *p*
(*c*) Vid. cit. Epig. verſ. 1. 2.
(*d*) Apud Eumd. Gruter. pag. cit. LXXXIX. n. 8.
(*e*) Apud Eumd. pag. cit. n. 11.
(*f*) Apud Eumd. pag. LVII. n. 5.
(*g*) In Epig. cit. verſ. 8.
(*h*) In Epig. cit. pag. LXXXIX. n. 11.
(*i*) Apud Eumd. pag. XC. a n. 1. uſque 12. excepto n. 4. 6. ubi n. 1. 2. 3. 5. legitur MATRIS. in ceteris MATRIBVS.
(*k*) Idem pag. cit. n. 10. verſ. ult. * verſ. 8.
(*l*) Idem pag. XC. n. 4
(*m*) Idem pag. cit. n. 2.
(*n*) Idem pag. cit. n. 6.
(*o*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 3.
(*p*) Apud Eumd. reperies pag. XCI. omnes Titulos MATRONIS dicatos ſi VI. exceperis.
(*q*) Idem pag. cit. n. 4. verſ. 2.
(*r*) Idem pag. cit. n. 6. verſ. 7.
(*s*) Idem pag. XCIII. n. 5. verſ. 2. * verſ. 3. † verſ. 1.
(*t*) In cit. pag. n. 3. 4. 12.
(*u*) *Ad Martian. Capellam*.
(*x*) Gruter. pag. XCIV. n. 3.
(*y*) Idem pag. cit. n. 5.
(*z*) Idem pag. cit. n. 7.

(*a*) Idem pag. XCV. n. 3. 4.
* In Epig. cit. n. 3. verſ. ult. Vid. not. in repetit. Edit. Gruteri.
(*b*) Idem pag. XCV. n. 6. verſ. 3.
(*c*) Idem pag. XCVI. n. 3.
(*d*) Idem pag. cit. n. 4. verſ. 1.
(*e*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 2. * verſ. 5. † verſ. 4. ** verſ. 1.
(*f*) V. Propter viam.
(*g*) Gruter. pag. XCVII. n. 1.
(*h*) Idem pag. cit. n. 4.
(*i*) Idem pag. n. 5 verſ. 4. 5.
(*k*) Idem pag. XCIX. n. 7. ex *Zamoſio ponit ad Ulpiam Trajanam*.
(*l*) Idem pag. cit. n. 12. ponit *Romæ in foro in æde D. Martinæ fragmentum tabulæ marm. quam olim in Libertatis templo fuiſſe veriſimile eſt*.
(*m*) Idem pag. C. n. 2. verſ. 3. * verſ. 4.
(*n*) Idem pag. XCIX. n. 6.
(*o*) Idem pag. C. n. 10.
(*p*) *Sicil.* pag. 17.
(*q*) In cit. Epig. verſ. 1. * verſ. 3. ** verſ. 4. † verſ. 5. * verſ. ult.
(*r*) Gruter. pag. CI. n. 3.
* Pag. 246. n. 11. Aldus Manut. pag. 101. n. 4. MS. Gnocchi pag. 54. ex quo ego ad Claſſ. III. ubi de *Pontific. & Sacerdotib.* & ibi videſis variantes lectiones a Gruteriana.

mus Auguſta maxime hic oculos ad ſe convertunt: tertia [*a*] eſt inter Attigitanas, & quarta [*b*] in hac ipſa inſtat pagina; quæ [*c*] *Argenti P. C.* vel quod idem eſt, *libras* c. loquantur; beata profecto civitas, cui ſolemnis is numerus, eaque haud contemnendi metalli vis eſſet: Signa *ex Argenti Pondo X.* & *ex Argenti Pondo V.* memorant alii lapides non ſemel in regina urbe, & pro Imperatorum ſalute a collegiis poſita: iſta præterea etiam mira eſt ob Sacerdotium inauditum Divarum Auguſtarum. Ibidem *Spei poſita* [*d*] fabella, & *Miles Exercitus* SS *Maternius Perletus*; quo exercitu, & quibus militibus Hircocervi tantum, *flammiſque armata Chimæra* invadi poſſunt. *Spei Virtuti Victoria* [*e*], deinde *Nutrici Auguſtæ* [*f*] ſacratæ epigraphæ majori aliquando auctoritate indigent; ſed nulla [*g*] *Merula* ſufficeret *Turpilii* Filio, & *Druſio Filio Fidelis Tribuno Plebis*, *Turrem Cen. Ped.* Victoriæ dedicantibus, etiamſi a tot Scriptoribus, inter quos eſt Reineſius, afferantur, & prædicentur. *Victoria de Marcomanis* [*h*], *Victoriae Imperio Nervae* [*i*], *Decebalum Herculem Laceſſentem* [*k*] Lazio, Pingonio, Leunclavio, Reicherſdorfio ſinamus habere. Poſt Sphingem, Solvenſem unde proſilit Dea mira (*l*) *Laurea Auguſta*? [*m*] *Deo tutela* melioris vellem ſacrificulos, quam ſint ** Mimographus* [*n*], *Emeritus* [*o*], *Laſcivus*, & [*p*] *Sotti Libertus*, & [*q*] anonymi poſtremi duo. *Roma & Auguſto* [*r*] quæ afferuntur, infirmi tuentur patroni: *Laevius* [*s*] aram *Roma Cone* ponens, *conjugioee* urbis dominæ inhiabat? *Deus Aurelianus* [*t*] nude enuntiatus in lapide non minus nove, quam femina, [*u*] *Cui Ceres Publicas Inter Decuriones Venire Permiſſum*, & [*x*] *Scrofa Cum Porcis Triginta Dono* nemini *Data*: *Auguſto Deo* habemus in nummis, ſed cum Auguſti Conſecratione. *Compitales Lares*, quos *vernis floribus & aeſtivis* [*y*] ornabat Auguſtus, Moralia (*z*) male diſſipat, & non ipſis *Ludos & Epulum* videtur addicere, ſed nova liberalitate *Vicincis*. *Pag.* CIX. tertiam & conſequentes duas habeat qui volet; & pro

mantiſſa [*a*] *Conſules*, & [*b*] *Aeternitatem* ejuſdem folii ferat. *Napuca* a Ptolemæo & Legaide Cenſibus memorata, exiguam hic [*c*] fidem exigit, quamvis a Reineſio, & Fabretto integra non conſequuta ſit; nam *Genio Ordinis Quem Hermes Promiſerat*, ita veteri lapide convenit, ut eo loco ſingulariæ, quæ ſequuntur.

Borvoni Thmona [*d*] Geniiſque ſequentibus [*e*] ab incognitis cultis nequaquam fido. *Deo Magno* [*f*] quid conſecrat Hermadion *Patriae Suae* cultor? [*g*] nam *Donum Dat* oblationem deſignat, *Extruxit* Templum, aut quid ſimile. *Neſcania* Bæticæ oppidum, ut aſſeritur, Singili proximum, quod nec a Plinio Hiſpaniam diligentiſſime recenſente, nec a Geographis priſcis ceteris, vel Hiſtoricis memoratum invenitur, neque adeo in exactis doctiſque Cellarii tabulis deſcriptum; nam * quater in Inſcriptione una depingitur: verum neque antiqui moris eſt, ut nominatis bis addatur *Neſcanienſis*, nec veteres lapides hæc verba ſonant **, *Quod Donum Ut Conſummari Poſſet* †, *Adjectis Ad Impenſas Operis*, & nihil dicentia *S. N. Cam AL.* Tres aliæ [*h*] iiſdem ſponſoribus recenſentur alibi ex eadem patria: quæ [*i*] *Municipium Felix Neſcaniam* laudat, inſueto tribuitur *Numini Divorum Augustorum*. Nimium loci [*k*] *Genio Noricorum*, quem *Maſcellus Maſcellinus* colit, ſubtuliſſet, & nimis ampiæ regionis cuſtodia fatigari oportuiſſet. *Genium Jovis Aug.* non agnoſco, & *Porticum Exculcatam* hic [*l*] non intelligo: *Genio Lavacrorum* [*m*], & *Genio Iluni Patrono* [*n*] haud ſito. Quæ *Medicis & Profeſſoribus* [*o*] clauditur, cur iis indigeat, minime docet; nec cur Apollinem parum honorifice habeat. *Audacamuenſes* miror *Plutonis Fanum Numinibus Auguſtis* [*p*] dedicantes, & *Campanam Sanctis* [*q*] vel *Sanctis Virginibus* [*r*]. Quid ſentiendum ſit de *Interamnenſi* [*s*] non ſatis liquet; quin nec liquet quid ſentiant Illuſtratores ipſi, qui ſic exordiuntur: *Elegantiſſima Inſcriptio: expreſſa eſt ex Valerio Maximo*: ſic enim loquentes antiquam ne, an recentem judicent, quis divinet? Gruterus tamquam unam, & *Interamnæ*

 exi-

(*a*) Eſt eadem ſupra cit. ſub n. 3. quam Gruterus ponit *Aſtigi inter Hiſpalim & Cordubam*.
(*b*) Apud Eundem pag. CII. n. 4. qui eam ponit *Martos in Hiſpan. in templo D. Virginis, in marmore quadrato*.
(*c*) Vid. Epig. pag. CI. n. c. verſ. 3.
(*d*) Idem pag. cit. n. 6. pag. CII. n. 1. 3.
(*e*) Idem pag. CII. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 7.
(*h*) Idem pag. CIII. n. 8. ex *Lazio*.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4. e *Pingonio*.
(*k*) Idem pag. cit. n. 5. e *Lazio*, & *Leunclavio aliiſque* ut & *G. a Reicherſdorf. in Chorograph. Tranſilv.*
(*l*) Idem pag. CIV. n. 5.
(*m*) Idem pag. cit. n. 7. * verſ. 3.
(*n*) Idem pag. cit. n. 8. verſ. 6.
(*o*) Idem pag. cit. n. 13. verſ. 3. ſcribit LASCIVOS.
(*p*) Idem pag. CV. n. 1. verſ. 4.
(*q*) Idem pag. cit. n. 2. 3.
(*r*) Idem pag. cit. n. 7. 8.
(*s*) Idem pag. cit. n. 10.
(*t*) Idem pag. cit. n. 13.
(*u*) Idem pag. cit. n. 11.
(*x*) Idem pag. cit. n. 12. verſ. 8. 9. & ult.
(*y*) Vid. Suet. cap. 31. in Aug.
(*z*) Idem Ambroſ. de Morales *Chronica Gener. en Eſpanna* edit. Compluti 1574. refert Epig. hanc a Maffejo caſtigatam, & ad latam a Grutero pag. CVI. n. 13.

(*a*) Vid. Gruter. pag. CIX. n. 7.
(*b*) Vid. Eumd. pag. cit. n. 9.
(*c*) Idem pag. CX. n. 1. ubi lin. 11. ſunt ſingulariæ, Chriſſ. Editores Gruteri 1707 legunt COLVNIAE NAPVCAE. ex auctoritate Reineſii in not. ad Epig. 161. & pag. 185. & Fabretti, item in e not. ad Epig. 308 pag. 166. qui ait: *Hinc prorſus Reineſius ad Inſcriptionem 163. Claſſ. 1.* (ubi v. 6. COL NAP.) *haſce ſiglas in Grutero pag.* CX 1. AVG. COL. N. P. C. Auguſtalis Coloniae Napucae *optime interpretatur*.
(*d*) Gruter. pag. CC. n. 4.
(*e*) Vid. pag. CI. CXI. & CXII.
(*f*) Idem pag. CC. n. 7.
(*g*) Idem pag CC. n. 9 * v. 1. 2 4 6. ** v. 5. † v. 7.
(*h*) Idem pag. CCCLVII. n. 2. CCLVIII. n. 5. & CCCLXXXIV. num. 1.
(*i*) Idem pag. cit. CCLVIII. n. 5.
(*k*) Idem pag. CXI n. 2.
(*l*) Idem pag. cit. n. 6.
(*m*) Idem pag. cit. n. 7.
(*n*) Idem pag. cit. n. 10.
(*o*) Idem pag. CXII. n. 3.
(*p*) Idem pag. cit. n. 6.
(*q*) Idem pag. cit. n. 13.
(*r*) Idem in not. repet. edit. VIRGINIBVS. ut CCXXI. n. 1. verſ. 10.
(*s*) Idem pag. CXIII. n. 2.

exiſtentem affert; Mazochius tamquam triplicem, & *Romæ*. In Tiberii elogio neſcio quid ævi Conſtantiniani videtur audiri: *Annus Poſt Interamnam Conditam* (*a*) non inuſitate tantum in municipiis additur, verum & unice. De Conſule eraſo Scaliger, Voſſius, Gudius, alii digladiantur (*b*); mihi quidem nullius laboris, atque inveſtigationis argumentum tabula præbet, quæ Conſules ſic apponat: *Ad Cn. Domitium Ahenobarbum Coſ.* formulam enim minime genuinam olfacio ſtatim. Involuta eſt poſtrema (*c*), ac transformata; ſed quæ (*d*) illi præit, laborat magis, quamvis Jucundi municipis mei nomine munita: *Pro Saluto Redeunt* lapides non dicunt; nec etſi *Pro Saluto & Reditu Divi Titi* diceret, reciperem; nam reditus exorari poterat nullus pro Tito jam *Divo*, hoc eſt, poſtquam abierat, unde negant redire quemquam. *Sacrum Numinis* (*e*) per ſe exploditur; Spoletinus item *Hannibal* (*f*), & *Votis Omnibus Cæleſtibus* (*g*) non expetita, ſed rejecta nænia: primam, ſecundam, & nonam in hac pagina caute accipe, & e ſequenti Verderianam nihil præſtantem, & *Praeſentibus D. Neronis* (*h*) importune ſignatam pelle.

Quæ *Holocauſtum* (*i*) pluries memorat, hoc ipſo nomine mihi ſuſpecta eſt; nam penes Romanos holocauſta memorari numquam vidi: quid etiam hic agatur, non perſpicio: *de opera, quam mactandis victimis* quis *locaverit* (*k*), certe non agitur, ut putant, qui ſubſcribunt: modus neque accepti, neque expenſi ob ſacrificia rationibus deſcribendis quadrat: miri ſunt, qui æruſcatorem, & Pontificia arcana in his verbis vident. Audeamne eximiam illam (*l*), quæ utramque paginam facit, in dubium revocare? petita prius venia, audebo. Tam longa nominum latercula non *marmorea tabula* (*m*), ſed vel ænea, ut Venetum illud, vel (*n*) quadrata baſi, ut Farneſianum, conſignari ſolent: mirum autem, ampliſſimum monumentum *Columnenſium Palatio* infixum evanuiſſe prorſus, & pluribus Conſulum Collegiis inſigne, quodque ea propter Panvinius, & illius ætatis proceres alii avidiſſime arrepturi erant, & non unis voluminibus oſtentaturi, tam in obſcuro jacuiſſe, ut nec pro ſponſore hic prodeat, recitetur. Nomina recenſentur hominum, qui *ad ampliandum Templum* (*o*) quoddam *Aliorum* pecuniam contulerant, ii vero Ordo appellatur *Corporatorum**; quarum dictionum utraque mihi eſt ſuſpecta: nam *Ordinem* pro Catalogo Latine adhiberi non opinor, ſed pro ſtatu, & conditione civium, ſpeciatimque in lapidibus municipalibus pro Decurionum collectione. *Ordo Epiſcoporum* inſcribitur quidem Pontificialis liber, quem inter Veronenſia anecdota aliquando exhibebo; at ſeptimo, vel octavo ſeculo exaratus. *Corporatum* pariter pro *corporeo* vidimus, pro ſodalitati adſcripto Reineſius (*p*) unus multoties vidit; ſed an viderit, an ſomniarit, in ancipiti eſt; nam ubi *Quinque Corporati Navigantes* (*q*), & ubi *Sever Corporatus* (*r*) legit, plane ſibi ſomnia fingit: *Patronus Corporat. Ferrariorum* unice profertur in Gruteriana (*s*), ubi nullus dubito *Corpor.* ſcribendum fuiſſe, vel *Coll.* & *Corporis*, vel *Collegii*, ut in ſexcentis aliis legendum. Jam vero deſcripta eſt tabula (*t*) *Antonino III. & Aelio Caeſare Coſſ.** anno V. C. Capitolino DCCCXCII. qui ergo fieri potuit, ut *Quinquennales*** ſeculi ſubſequentis, & uſque ad Maximum, & Urſicum poſt annos triginta Conſularibus faſcibus ornatos in eadem appareant? qui fieri potuit, ut *Patroni* haberentur eodem tempore *Rafinius Geminus*, quem ex Plinii Epiſtola anno DCCLIII. Quæſtorem volunt, & nimis pro ætate illa nominibus auctus *M. Seluccius Albinus Trebellius Salluſtius Rufus*, quem anno DCCCCXXXIV. Conſulem aſſerunt? Omitto enumerare quæ in hac Inſcriptione nequaquam congruunt, ſive municipalem, ſive Urbanam velis, & ſive ſacri ſodalitii, ſive civilis ordinis, ſive fortuitæ collectionis nomina continentem. Quis etiam vidit, ubi Quinquennales nominandi fuerint, Conſulatus ejus anni ſingulis præmitti? nomina ipſa non uno loco diſplicent, ex Egrilia gente, pauciſſimis teſtimoniis vix nota, amplius XL. in hoc epigrammate homines conſignantur. Jam quæ objici mihi videbantur poſſe, propoſui; quibus id juris eſt, in ſuffragium eant.

Philadelphus (*u*) ex urbe *Cavalla* veniens exulet precor, nec non *apinæ, tricaque* (*x*), quæ conſequuntur; nec properantes detineant Boiſſardi, Lazii, Camdeni, Scaligeri, Paradini monſtra (*y*), quibus & *Benacum* (*z*) meum aliena culpa accenſere invitus cogor. Non diſſimulabo, & quod Veſpaſianus *Per Collegium Pontificum Fecit* (*a*), ancipitem me habere; magiſque *Sublatae*

(*a*) In cit. Epig. v. 1. 2.
(*b*) Vid. Not. ad cit. Epig.
(*c*) Idem pag. CXIII. n. 5.
(*d*) Hanc pag. cit. ſub n. 4. *Grutero Metellus e MS. ad Fratr. Jucundi, qui vidit.*
(*e*) Idem pag. CXIV. n. 7.
(*f*) Idem pag. cit. n. 10.
(*g*) Idem pag. CXV. n. 10.
(*h*) Idem pag. CXVI. n. 3.
(*i*) Idem pag. CXXV. n. 2. v. 4. 6. 7.
(*k*) In not. ad Epig. cit. in repetit. Edit. Gruteri.
(*l*) Idem pag. CXXVI. & CXXVII. *ubi Tabula marmorea pariett Palatii Columnenſium, quod ad Sanctos Apoſtolos eſt, incluſa.*
(*m*) Vid. Fabret. pag. 508. n. 9.
(*n*) Vid. Gruter. pag. CCXXXIX. n. 3. & pag. CCXL. & ſeq.
(*o*) In cit. Epig. *Columnenſium* v. 3. * v. cit.
(*p*) Vid. Reineſ. cl. 1. pag. 170 & not. ad illam Epig.
(*q*) Vid. alt. not. prope fin. ubi Reineſ. legit v. 11. Epig. Gruterianae pag. CCCCVL. 3. ut ſcrita in textu Maffeii.
(*r*) In cit. not. idem Reineſ. in fin.
(*s*) Gruter. pag. XLV. n. 8. v. 5. 6.
(*t*) In cit. Epig. Gruteriana pag. CXXVI. & CXXVII. quam expendere pergit Cl. N. A. v. 1.* v. 2. ** v. 6. ROSIANUS.
(*u*) Gruter. pag. CXXIX. n. 10. *ponit in Urbe Cavalla Macedoniae, aut Thraciae.*
(*x*) Martial. Lib. XIV. Ep. 1.
(*y*) Gruter. pag. CXXX. n. 4. 5. 8. & pag. CXXXI. n. 2. 4.
(*z*) Idem pag. cit. CXXXI. n. 1. Hæc edita eſt a Cl. N. A. in *Muſ. Veronenſi* pag. LXXXIX. n. 5. a Grutero varians, mutilior vero apud Murat. pag. LXXXVIII. n. 4. & ex Maffeio ego ad Claſſ. 1. qui l. cit. hæc adnotat: „ Inter
„ Epichorios Deos nefas Veronenſibus fuiſſet in hoc Mu-
„ ſeo Benacum non collocare; ſiquidem *lacus eſt Italiae*
„ *Benacus in Veronenſi agro*, ut Plinius (L. 9. c. 22.) do-
„ cuit. In S. Vigilii vico perſpicuus undis imminente, &
„ ubi univerſi lacus proſpectus ridet, repertum fuit olim
„ marmor, & in nobilium Brenzoniorum amœniſſima
„ villa ſervatum. Dii accenſebantur lacus eo jure, quo
„ flumina & fontes „.
(*a*) Idem pag. CXXXII. n. 4.

latae Sortes (*a*), novo exemplo, inſolito Inſcriptionis modo, & ſuſpenſo, & quam gentilitius *Gallio* & patria Mediolanenſis rurſus arguunt.

Novam rerum ſeriem aggredimur, & a divinia ad humana, Divis tamen Imperatorio faſtigio propriora, non inviti deſcendimus. *C. Julius Cæſar* (*b*) primo, ut par eſt, occurrit: non ille tamen, qui (*c*) *omnium fere oratorum latine loqueretur elegantiſſime*, & de *ratione latine loquendi accuratiſſime ſcripſerit*, ſed umbratilis, & fictitius, nulla magiſtratus, aut dignitatis nota conſpicuus, barbareque, atque incondite loquens. Nec antiquos lapides viderat, nec Grammaticam vel a limine ſalutaverat, qui informe hoc ſaxum, ad quod miſere impegerunt Sabellicus & Cluverius, confinxit; ſiquidem eam phraſin, *Viam Reddere Rotabilem* Cæſaris ævo adſtruxit, inſuetis etiam compendiis, *Rotab. Redd.* deſignavit, & *Rotabilem*, quæ vox *circumagendam* valet pro *vehiculis adeunda* uſurpavit. Haud multo ſanior videri poſſit loquutio *Viam Integere* (*d*), etiamſi Pareus in Lexicum Criticum derivaverit ex Inſcriptione una, cujus etiam labar auctoritas, quod appareat triplex, ter ſcilicet cum afferatur, varia prorſus ubique comparet. Bona Freheri, Urſtiſii, Gudii, & Reineſii emendantia venia *Numini Auguſtorum Via Facta* (*e*) veterem lapidem habuiſſe non puto. Viam quoque *Auguſtam* (*f*), quam apud Moralem *Denſus Fecit*, ægre admiſerim: *De Clivo Martis In Planitiem Redacto* (*g*) nihil pronuntiare audeo: ſed nimia varie proponitur, & inſueta nimis eſt Inſcriptionis facies.

Majus autem in milliaribus cippis opus & labor. Nullum fere in marmorea, eruditaque ſuppellectili lapidum genus eſt rarius; cum enim non in civitatibus, aut frequentioribus locis, ſed ſecus vias publicas in ſolitariis ut plurimum ſtatuerentur, Imperii Romani vi & majeſtate dilapſa, uniuſcujuſque arbitrio patuerunt, & agreſtium hominum operibus, atque ædificiis ubicumque inſervire ſunt coacti. Nihil propterea mirantur magis docti homines, qui collectionem a me Veronæ adornatam viſum peregre adveniunt, quam decem (*h*) id genus columellas milliariorum numero, & Imperatorum nominibus inſignitas. Sexaginta circiter (*i*) ex toto orbe Romano recitat Gruterus; at quot ex iſtis nullum aliud infederunt iter quam ad Utopiam ducena! Id primum animadverti volo: ex Italia omni, ubi vias tanto majori ſtudio curabant Romani, & ubi tanto majori erant numero viæ Romanæ, ſeptem omnino inter has deprehenduntur milliariæ epigraphæ; contra amplius numerantur, quarum advenit unaquæque *Heſperia*

Tom. I.

ſoſpes ab ultima (*k*). Præterea quæ apud nos in irreprehenſia cippia milliaria epigrammata conſpiciuntur, Auguſtorum nominibus, & numerali nota plerumque rem totam peragunt: in Hiſpanicis & externia aliis prolixa ſæpe elogia texuntur, & civitatia alicujus nomen ut plurimum additus, cujus gratia plures confictos exiſtimo: ſeptem certe ex agro Veronenſi cippos coegi, in quorum nullo Verona conſignatur; millia enim paſſuum a præſtantiori & proximiori urbe in promptu erat intelligere. Puteolana (*l*), quæ * *A Puteol* præſefert, de ſtatu doceat, & veritatem comprobet. Hæc præmiſi, ut conſtet, non ſine circumſpectione *notata* hæc *in ſcriptis lapidibus ſpatia*, ut Quintilianus loquitur, accipienda eſſe.

De numeralibus Auguſtorum notis inter ſe haud congruentibus, quo hactenus Criticorum virum ſtudium omne conſtitit, verba non faciam; obvium enim eſt in exſcriptores hæc ſphalmata refundere, atque ut certatim faciunt eruditi, arbitrio ſuo refingere, & repaſtinare.

Jam magnificum Auguſti titulum (*m*) *Orbem Mari & Terra Pacatum*, *Templumque Jani Clauſum* memorantem, inter milliares computandum eſſe, ſubſcriptus numerus probat. Quia vero loquutiones iſtas tamquam Auguſteas, & lapidarias admittat? *Republica Populi Romani? Republica Optimis Legibus Reformata?* Auguſti ævo *reformare* non eſt *corrigere*: *Superiorum Conſulum Tempore* pro *ſuperioribus temporibus*? præſertim ubi de Viis agitur, quarum ſtratura & reparatio ad Cenſores potius ſpectabat, quam ad Conſules: *Viam Latiorem Longioremque Gadeis Uſque Perduxit*? neque enim dicitur *viam longiorem perducere*, præcipue cum terminus, ad quem perducitur, explicatur; quo ſatis patet quam longa ſit. Cum huic Inſcriptioni ſubſcripſit magnus Noriſius (*n*), uſitata fide magis uſus eſt, quam judicio ſuo.

De Braccarenſi (*o*) cui ſubſcribentes ſinguli commentationes ſuas inutiliter profudere, cum erudito Maſſonio conſentio, qui in *Carrigendis* (*p*) explodit: præter ab eo animadverſa mendacium detegit *Dacici Maximi*, & *Sarmatici Maximi* elogium *Maximino Auguſto*, & *Maximo Cæſari* adpoſitum, cum non filius ſolummodo, ſed & pater in nummis omnibus *Germanici* appellentur: eoſdem titulos recitat alia, quæ mox occurret (*q*), ſed quæ ob illos Patri in eodem lapide bis adtributos, & prolixa nimia in milliari cippo recitatione etiam diſplicet, & monſtruoſo, atque erroneo item fragmento (*r*) ibidem jugatur.

T 2 Deus

(*a*) Gruter. pag. CCXXII. n. 6.
(*b*) Idem pag. CXLIX. n. 1.
(*c*) Cicer. *de Orat.* pag. 230.
(*d*) Gruter. pag. CL. n. 1.
(*e*) Idem pag. CLI. n. 1. ex Frehero, Urſtiſio epit. Hiſt. Baſil. c. 6.
(*f*) Idem pag. CLII. n. 5.
(*g*) Idem pag. CII. n. 7.
(*h*) Vid. Muſ. Veron. in quo XIV. cippos Milliarios N. A. evulgavit pag. CII. n. 3. CIII. n. 1. 2. CIV. 1. 2. 4. CV. n. 1. 2. 4. 5. CVI. n. 1. 2. 3. & 4. &. in not. ad Epig. 3. pag. CII. inquit „ Notum eſt quod D. Auguſtinus (Serm. „ 351. II. II.) quoque memorat viatores antiquitus vidiſſe „ ubique *milliaria lapidea literis plena viam docere* „ *Si ubique erant milliaria lapidea* ex auctoritate D. Auguſtini, quam veneratur Maffejus, non tam pauca, quæ ſuperſunt, etiamſi *unius cujuſque arbitrio* patuerint.
(*i*) Vid. Gruter. pag. CLIII. uſque ad CLIX.
(*k*) Horat. Lib. 1. Od. XXXVI. verſ. 4.
(*l*) Gruter. pag. CLVII. n. 7. * verſ. ult.
(*m*) Idem pag. CXLIX. n. 4.
(*n*) Cenotaph. Piſan. pag. 195.
(*o*) Gruter. pag. CLI. n. 5. ex *Morali*.
(*p*) Pag. CCCXXI. Epig. cit.
(*q*) Idem pag. CLVIII. n. 6.
(*r*) Apud. Eund. pag. CII. n. 7.

Deus immortalis, de pagina CLIII. quid proferam? Auguſtinius (*a*), Surita (*b*), Scaliger (*c*), Cellarius, quam magna nomina! commentitias nihilominus omnes fere, & ſingulas puto. Credat ne qui milliares lapidis novit, quot paſſuum millia *Ad Oceanum* (*d*) haberentur, in iis perſcriptum fuiſſe? ea formula *Ad* in nullo viſa umquam eſt: credat rurſus, millia notari non ab inſigni Urbe aliqua, ſed *a Baete* (*e*) fluvio? & quid eſt *Janus Auguſtus* (*f*), Plinio, ceteriſque antiquis incognitus, atque harum unice Inſcriptionum fide a Cellario exceptus? quis ibi locus *Conſtantia Auguſti* (*g*), cui Mariana, Boſius, Gudiuſque ſubſcribunt? Auguſtum Flaminiam viam Arimino tenus muniiſſe, Italiæque reliquas aliis ſternendas diſtribuiſſe, unde numiſmata *Quod Viae Munitu Sunt*, ex Hiſtoria novimus, Hiſpanicas curaſſe, nullus Auctor docet. Ubinam terrarum fuit (*h*) *Piſoracu*? ubinam gentium mortuus agens, nempe (*i*) *Divus Claudius Iter Reparans*? utque Hiſpaniæ Galliam jungamus, Tiberii, priorumque aliorum Auguſtorum milliarias epigraphas (*k*) maxime ſuſpectas habeas; neque enim munera omnia in ſe ſtatim tranſtulerunt Imperatores, neque viales bi lapides eorum ſtatim nominibus inſigniti. Conſtat ex genuinis omnibus, quos in Italia ſpectamus: ſequioris enim ævi ut plurimum ſunt, ita ut vetuſtior in Muſeo noſtro (*l*) *Traianum Decium* præſeferat. Nervæ Trajano anteriores perraro profecto occurrant, & ante Claudii Cenſuram (*m*) genuinum oſtendi poſſe nullum arbitror, adeo ut antiquitatis palmam Teatino tribuam ab Holſtenio (*n*) vulgato. Neronis ſequuntur duo (*o*), quos præter alia * *Pronepotis* etiam, & ** *Abnepotis* mentio exſibilat, a Reineſio (*p*) repetita, ſed in Antoninis incepta. *Pronepotem Q. Catuli Capitolini* ſe multo poſt Galba inſcripſit ſub *ſtatuarum titulis* (*q*), ſed non & cujus Abnepos dici vellet, addidit. Quid *Conſices Juſſerit* (*r*) Domitianus, non apparet, & *Operis Paterni* nomine etiam intelligi debere, mirum eſt. Gentis vocabulo muneri & officio addictos nominari Latini Lexicographi ignoraverant ante *Publicanarum Gentem* (*s*) in hac epigraphe perlectam: qui autem factum credimus, ut *Publicanos*, hoc eſt, publicum munus exercentes * *Omni Munere Publico Privarentur*? Summas proximas Surita (*t*) colligat: *Generis Humani Amor Et Deſiderium* (*u*) Tito quidem aptatur, at non milliario lapidi. Extat *viam Caſſiam* memorans columna (*x*) Florentiæ in Eccleſiæ majoris *Opera*, quam vocant, & genuina eſt; ſed tres verſus ultimos tempus edax abſumpſit. Emeritenſem (*y*) prolixa Severi ſtemmatis, & proavi, abavi, atavique nominum recitatio infirmat, milliari cippo minime quadrans, & * *Proconſul Iterum* pariter deturpat.

Germanicæ (*z*) itidem quæ ſequuntur, ampliores videntur, quam id genus ſaxis conveniat. Severus (*a*) * *Tribunicia Poteſtate III.* ** *Britannicus Maximus* dicitur, quam appellationem nondum conſequutus fuerat XIII. gerens, ut Romanus Arcus (*b*) literis cubitalibus docet; imo victoriam Britannicam non ante Trib. Poteſtatem XVIII. numiſmata eloquuntur; cum Severo Caracalla conjungitur Trib. Poteſtate XVI, qui XIII. agens patrem amiſerat. *Principi* (*c*) poſt utriorumque præmiſſa nomina ſequi non debuit, ſed *Principibus*: * *Domini Indulgentiſſimi* præconium Severi ætate multo poſterius eſt.

Numerales notas in aliis ne attingamus; ſed *Auguſta* (*d*) nomen in adjacentibus quatuor nude prolatum non arridet; ſolebat enim antiquitus adjuncto ſuo urbs illa indigitari, ut in Tabula Peutingeriana (*e*) apparet: *Auguſta Vindelicum* non arridet, quod *Geta* (*f*) nomen ſingulæ diſerte profiteantur; eradi enim e publicis monumentis parricida frater juſſit, ut in Sponiano Muſei Florentini lapide (*g*) conſpicitur, quamvis Græcus ſit; unde a tot columnis vias militares ornantibus, quibuſque omnium oculis nihil erat expetitum magis, expunctum nequaquam fuiſſe, vix credi poſſit: turbat denique adhuc amplius incongrua formula *Imp. P. Septimius Geta Antoninus*; cum ſcilicet nec ſine *Cæſaris*

(*a*) Gruter. pag. CLIII. n. 1. 4. *ex Ant. Auguſtini Schedis, & Surita.*
(*b*) Idem pag. cit. *e Surita.*
(*c*) Idem pag. cit. n. 3. ex *iis, quæ Scaligero miſſa*. n. 6. ex ejuſdem *Schedis*.
(*d*) Apud Gruter. pag. cit. n. 1. verſ. 5. n. 2. verſ. 7. n. 4. verſ. 7.
(*e*) In Epig. cit. n. 1. verſ. 3. & n. 2. verſ. 5.
(*f*) In cit. Epig. n. 1. verſ. 3. n. 2. verſ. 5. & 6. n. 4. verſ. 5.
(*g*) Idem pag. cit. n. 2. verſ. 9. & ult.
(*h*) Idem pag. cit. n. 7. verſ. 5.
(*i*) Idem pag. cit. n. 9. verſ. 1. & 5.
(*k*) Idem pag. cit. n. 3. 5. 6.
(*l*) Edit. in Muſ. Veron. pag. CII. n. 3. & a Murat. pag. CDLX. n. 4. & contra fidem Lapidis verſ. 3. qua de cauſſa iterum ego ad Claſſ. VI.
(*m*) Vid. Gruter. pag. CLIII. n. 9. de qua ſupra.
(*n*) Ad Clover. pag. 154.
(*o*) Gruter. pag. CLIV. n. 1. * verſ. 3. & ſub n. 2. ** verſ. 3.
(*p*) Apud Reineſ. variant 79. III. pag. 332.
(*q*) Suet. cap. 2. *in Galb.*
(*r*) Gruter. pag. CLV. n. 1.
(*s*) Idem in cit. Epig. verſ. 4 5. * verſ. 7.
(*t*) Idem pag. cit. CLV. n. 2. 3. 4. e *Surita*.
(*u*) Idem pag. cit. n. 3 verſ. 4. 5.
(*x*) Idem pag. CLVI. n. 2. ponit *in monte Pulciono in columna publica*; Hanc columnam milliariam ex Tiburt. marmore alt. ped. VII. iterum edidit Gorius *Inſcr. Antiq.* Part. 1. pag. 301. n. 34. *Primus*, inquit cit. A. ad hanc Epig. pag. 302. n. 34. *hic via Caſſia lapis ſuper octogeſimum, prope montem Pulitianum repertus eſt.*
(*y*) Gruter. pag. CLVI. n. 9. ponit *Emerita* * verſ. 11.
(*z*) Idem pag. CLVII. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8.
(*a*) Idem pag. cit. n. 1. * verſ. 5. ** v. 4.
(*b*) Idem pag. CCLXV. n. 1.
(*c*) Vid. cit. epig. pag. CLVII. n. 1. verſ. 11. * verſ. 12.
(*d*) Idem pag. cit. n. 2. 3. 4. 5. verſ. ult.
(*e*) „ Peutingeriana Tabula Itineraria, quæ in Aug. Bibliotheca „ Vindobonenſi nunc ſervatur, accurate exſcripta, Nu „ mini, Majeſtatique, MARIAE THERESIAE Reginæ Auguſtæ „ dicata a Franciſco Chriſtoph. de Scheyb &c. Vindobonæ „ ex Typographia Fratteſtana 1753. „ An. Ch. 393. *Theodoſii M. cura & mandato adnotata, pictaque fuit*, ut a Cl. A. cap. II. ſtatuitur.
(*f*) In cit. Epigraphis pag. CLVII. ſub n. 2. 3. 4. verſ. 12. in Epig. ſub n. 5. verſ 8.
(*g*) Perperam Spon. *Miſcell. Erudit. Antiq.* ſect. X. pag. 369. apud Reineſ. 36. III. pag. 313. mutila, ac plurimis mendis fœdata, & apud Gor. Part I. pag 22. n. XXXXI. ad fidem lapidis, & ego ex eo ad Græcas iterum referam.
Geta nomen adeo Antonino Caracallæ fratri exoſum erat, ut etiam in teſtamentis, aut in Comœdiis ſcribi, vel pronuntiari capitis pœna prohibuerit, ut ex Dione in ejus vita.

ſaris titulo, nec cum *Antonini* cognomento, quod numquam aſſumpſit, vel in nummis reperire erit, vel apud Scriptores.

Mirifici homines ſunt, qui epigramma ſextum, (*a*) Severum *Gotbicum*, & *Caracallam Arabicum* (*b*) exhibens, reſtituere in *Corrigendis* (*c*) ſatagunt; cum non aliter id conficiatur, quam ejus majorem partem delendo, novamque epigraphen ſubſtituendo: quæ prorſus verba de monſtro gemino (*d*) æque incondito dicta ſunto.

In quinta (*e*), quam Reineſius (*f*) auxit ſuo arbitrio, & minuit, quis eſt *Divus Aurelius Antoninus*, & quam e longinquo Trajanum Caracalla arceſſit! Gallieni (*g*) *Ad Bonum Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ Publicum Converſi* epigramma, quod P. Bandurius (*h*) arripuit, e ſtatis ac ſolemnibus lapidum dictionibus, ſibi ferme nullam ſumpſit: prælongam ſane viam (*i*) *Reſici Imperavit* Gallienus, quæ per ampliſſimas eas * *Provincias* duceret. Ab eadem manu compactam (*k*) eadem Emerita ſtatim offert, Conſtantinum tamquam * *Fidei Auctorem* celebrantem: in illa (*l*) * *Urbe Aedificiis Reſtaurata*, ſcribitur in (*m*), hac *Iter Reſtaurari Fecit*; cum vetera monumenta *Inſtaurare* præſeferant.

Quid de Trajani honoribus (*n*) ſtatuam, ſtupeo. Carmina a vetuſtate non deviant, illudque pulchritudine me ſua detinet,

TEMPLVM . IN . RVPE TAGI . SVPERIS ET CAESARE . PLENVM

ac viventi (neque enim Divus (*o*) inſcribitur) Templa erecta; *Locer* architectus, qui etiam *Dedicavit*, & exemplo alio nullo literæ H. S. F. (*p*) in Indice (*q*) *Hoc Solus Fecit* explicatæ, illaque *Amico Curio* aliquanto turbant.

Municipia Luſitanica (*r*) varie apud varios enunciantur. Inuſitate loquuntur (*s*) *Aquæflavienſes*, qui * *Pontem Nervae Trajano Fieri Curarunt*; ** *De Suo* item addi non ſolet ubi Commune aliquod ponit. Poſtremas duas (*t*) meo periculo præteri, ac neglige, quamvis alteram ut genuinam recitaverit Mediobarbus (*u*); *Rempublicam Scodrenſem* tumulat ne anonymus Imperator (*x*) Benemerentem? eſt ne qui audierit (*y*) * *In Honorem Domus Divinæ Pontem Factum*, aut (*z*) *Pontes Dono Datos*? Quid de Criſpo dicam (*a*) *e Tribu* Voltinia, qui *Pontem Paulo Plebique Sergidavenſi Reſtituit*? crederes furto ablatum antea ignoto illi populo, plebique. Quid monſtri eſt (*b*) *Anno Conſulibus*? quid portenti Elagabalus & Alexander (*c*), ſeu Maximinum & Maximum cum Ligorio (*d*) velis, cum titulis horum omnino nemini congruentibus, & qui * *Littus Ad Lubem Ruinæ Labefactatum a Fundamentis Extrui Curavit*? me miſerum! hæccine eſt, quæ univerſim colitur ac prædicatur, veterum reliquiarum cuſtodia? hæccine incorruptæ antiquitatis ærarium illud, ex quo ſecura manu, & trutina fere nulla pretium, quo doctrinæ laudem merentur, literati homines hauſerunt, atque hauriunt in dies? quo me conferam, ubi pedem figam? Vetuſta monumenta in hac vicinia aptius refert Veſpaſiani Reſcriptum ad Saborenſes (*e*); id ipſum tamen difficultate non vacat. Quinam fuere Saborenſes illi, *Quatuorviris*, & *Decurionibus* florentes, nec a Plinio tamen, aut alio quoquam memorati? numerales notæ aberrant ſingulæ, ut Maſſonius (*f*) animadvertit. Quid Latine ſignificat, * *Vectigalia Quæ Accepiſſe Dicitis Cuſtodio*? neque Reſcriptorum Principalium ea fuit ratio, neque in iis ** *Decretum* ſubſcribitur, aut *Salutem Dicit* præmittitur, quæ etiam formulæ ſimul eſſe non poſſunt. Exinde veniunt (*g*) *Aqua Vi Ignis Conſumpta*, & *Nundina D. Solis* a Conſtantino *Perpeti Anno* conſtitutæ; (*h*) *Civitas a Legione Sicambrorum Aedificata*, & *Auguſto Sacrum Peruſia Reſtituta* (*i*).

De Burgorum ædificationibus ſine marmorum inſpectione nihil ſtatui poteſt: rariſſimi profecto id genus tituli (*k*), & miræ in lapidibus loquutiones, * *Ad Summum Munum* perducere, & Præpoſitus Legionis ** *Una cum Militibus Sibi Creditis*, & Conſules annum ſignantes in ſermonis contextu enuntiati.

Multus foret de percelebri Juſtinopolitana (*l*) mihi habendus ſermo, ni P. Antonius Urſatus (*m*), dignus Sertorii nepos, provinciam occupaſſet, & me

(*a*) Gruter. pag. CLVII. n. 6.
(*b*) In cit. Epig. Gruteri non legitur et *Caracallam Arabicum*.
(*c*) Pag. CCCXXII. Epig. 6. pag. cit. CLVII.
(*d*) Gruter. pag. CLVIII. num. 1. 2. Vid. in *Corrig.* pag. cit. CCCXXII Epig. 2. cit. pag. Gruter. CLVIII.
(*e*) Gruter. pag. CLVIII. n. 5.
(*f*) Reineſ. Epig. 79. 91. pag. 294.
(*g*) Gruter. pag. CLVIII n. 9 ponit *Emerita* verſ. 4. 5. & 6.
(*h*) Bandur. *Numiſmat. Imperatorum Roman.* Tom. I. pag. 177. *Lutetiæ Pariſ.* 1718. in fol. fig. Tom. II.
(*i*) In cit. Epig. verſ. 8 & 9. * verſ. 7.
(*k*) Gruter. pag. CLIX. n. 4. * verſ. 6.
(*l*) Ideſt in cit. Epig. 9 pag. CLVIII. * verſ. 3.
(*m*) In Epig. cit. 4. pag. CLIX.
(*n*) Idem pag. CLXII. n. 1.
(*o*) Vid. Diſſertationem, quam V. C. Sebaſt. Pauli Congregat. Matris Dei & Hiſtoricus Ordinis Hieroſolymitani habuit Vindobonæ coram Eruditis Viris in ædibus Excellentiſſ. Comitis de *Savallà* edit. Lucæ 1712. a Cl. Lubotomo Petro Paulo ejus fratre typis Sebaſt. Dominici Capponi, cum titulo: *Ragionamento ſopra il Titolo di Divo dato agli Antichi Imperadori*.
(*p*) Gruter. in cit. Epig. verſ. ult.
(*q*) Idem pag. XCIX.
(*r*) Idem pag. CLXII. n. 2. inquit: *In eadem arcu fuere olim tabulæ marmoreæ quatuor, quarum ſupereſt una, digitis aneis affixæ, ſic habens:* MVNICIPIA PROVINCIAE LVSITANIAE STIPE CONLATA. &c.
(*s*) Idem pag. CLXII. n. 4. * verſ. 6. & ult. ** verſ. ult.
(*t*) Idem pag. cit. CLXII n. 5. & 6.
(*u*) *Imperator. Romanor. Numiſmata* pag. mihi 154.
(*x*) Gruter. pag. CLXIII. n. 3.
(*y*) Idem pag. cit. n. 5. * verſ. 4. 5. & 6.
(*z*) Idem pag. cit. n. 5.
(*a*) Idem pag. cit. n. 6.
(*b*) Idem pag. cit. CLXIII. n. 7.
(*c*) Idem pag. cit. n. 8.
(*d*) Vid. Gruter. loc. cit. * LITVS Gruter. verſ. 11. & Ligor. verſ. 9.
(*e*) Idem pag. CLXIV. n. 1.
(*f*) In *Corrigend.* pag. CCCXXII. ad cit. Epig. * verſ. 7. & 8. ** verſ. 10.
(*g*) Idem pag. cit. CLXIV. n. 2.
(*h*) Idem pag. cit. n. 6.
(*i*) Idem pag. cit. CLXIV. n. 8.
(*k*) Idem pag. cit. n. 3. 4. * in Epig. cit. ſub n. 3. verſ. 12. & ſub. n. 4. verſ. 9 ** verſ. 6. De burgis, ſive præſidiariis caſtris ſtudio muniendorum limitum a Valentiniano Imp. extructis vid. Ammian. Marcell. Lib. XXVIII. pag. mihi 1767. A.
(*l*) Gruter. pag. cit. n. 5.
(*m*) *Marmi Eruditi* Par. II.

me feliciter prævertiſſet, commentitiam eſſe, multis ac certis ex Hiſtoriæ præcipue fide argumentis petitis perſpicue oſtendens. In ipſo ſtudii lapidarii exordio jam circumferebatur, ut e Feliciano mihi conſtat, qui illam recenſuit, & quidem aliquanto honeſtius; ſcribit enim *Imp. Caeſar. Tr. P. VII.*; & extremos verſus habet minus incongruos. Attamen, ut libere loquar, tam inepta eſt, ut plurimis doctiſque viris, ipſeque adeo Panvinio impoſuiſſe, mirer magnopere. Qui lapidarium regnum percurrerit, & publicarum Inſcriptionum uſum poſt Arcadium, & Honorium in Italia ferme defeciſſe animadverterit, immutataſque ſaltem prorſus ab illa ætate dignitates, & nomina, & morum ac rerum ordinem, ob Italiam a Gothis occupatam, & Imperium ad Græcos ablegatum, ſexti ſeculi titulum cum Tribunitia Poteſtate, & Imperatoria acclamatione V. etiamſi cetera non adeo conciderent, riſu ſtatim excipiat, neceſſe eſt.

De Vitudori muris fabricatis non in baſi, aut tabula, ſed in ipſius civitatis porta incidendus fuiſſe titulus (*) videtur, ut Veronæ Gallienianum ſpectamus: nova loquutio * *Murum Vitudurenſem*; *Veronenſium Muri* in noſtra ſcribitur, ** *Inſtaurare a Solo* ſibi videtur adverſari: *a Solo Refecerunt* legitur quidem, & alibi (*a*), ſed falſo; marmor (*b*) enim a me inſpectum habet *Fecerunt*, *V. C.* (*c*) ſi *Viro Clariſſimo* legimus, *Provincia Maxima Sequanorum*, cui adnectatur, non habet; ſi *Conſulari*, V præmitti non debuit; neque enim dicitur *Vir Conſularis Provinciæ*: Conſtantius & Galerius non * *Filii Caeſares* inepta, & inaudita formula, ſed *Nobiliſſimi Caeſares* inſcribendi erant.

Miræ admodum ſunt, quæ de Cularone (*d*) portis afferuntur, quas Herculeam, & Joviam vocare Diocletianus & Maximianus juſſerint; non viſis marmoribus nihil pronuntio, ſed ut *Viennenſem Portam* ab urbe proxima admitto, ita *Romanam* miror in civitate trans alpes poſita, & phraſin lapidibus omnino inſuetam, *Muris Inſitutis*, & obſcuram additionem *Muris Cum Interioribus Aedificiis*. Quid ſi Muros, Portas, & Interiora Ædificia Diocletianus Urbi illi dedit, cur nomen non ab ipſo, ſed a poſteriori Auguſto accepit? Gratianopolin (*e*) ſiquidem eſſe volunt. Quid Puteolanis in mentem venerit, cum alteram ex his Inſcriptionibus mitere etiam deformatam ad ſe converterunt (*f*), profecto non dicam.

Portum Topillum (*g*) cum * *DD.* intempeſtive, *Pro Conſule Auguſti Taurinorum* (*h*), Nemeſium *Betienum Gubernantem* (*i*), *Valerianum* incognitam patriam profitentem (*k*), & *Forum*, & *Aedes Quinque* * inſcriptione una *Donantem* cum Plinio ad calcem in *Propertium* mutato, & *Secundarium* a Reineſio excogitatis *Ciſimbrenſium* Signis; ** Præfectum Urbi (*l*) ſervilibus duobus nominibus * *Eurielem Epitynchanum*, ab Amelovenio arreptum, cum ** *Coll.* pro *Ded.* vel ſaltem *Conl.* nec admodum probo, nec moror.

Lepide Zamoſius (*m*) *Baſilicam* & ſepulcrum una confundit, & Tribunum plebis in Dacia locat. Bina (*n*) quæ conſequuntur monſtra, cum *Omni Sua Re* (*o*) abominor.

Parum habent auctoritatis Tomaſinii (*p*) ſuppleta, & Apiani (*q*) *Horologium Poſitum*. Sepulcralis *Succeſſi* (*r*) importune inter iſtas jacet. Mira deinde deprehenditur inter Mazochium, & collectores Hiſpanicos conſpiratio; utrimque enim *L. Aemilius* (*s*) advenit *Quirina* tribu, avi prænomine * ſingulari honorificentia adjecto, qui tamen non in Conſulem deſinit, ſed in *Scribam*, quod muneris exiguæ ſortis homines ſuſcipiebant apud Romanos: occurrit hic quod neſcio an alibi, *Domo Roma*, & quod certe non alibi niſi ex commento, ut Romanus civis aliarum etiam urbium ſe civem jactet. Quod municeps meus Cornelius Nepos docuit, & præclare Sigonius animadvertit, harum Inſcriptionum artifices ignorarunt; *factum eſſe, ut cum Athenienſes Atticum civem facere ſtuderent, eo beneficio ille uti noluerit; quod nonnulli ita interpretarentur amitti Civitatem Romanam, alia aſcita*. Inficete profecto tot in Romano Aemilio noſtro civitates agglomerantur; *neque enim*, Ciceronis (*t*) relatu, *jure Quiritium idem duarum civitatum civis eſſe potuit*, nedum multarum: mirifica etiam conjunctione (*u*) *Carthaginenſis* idem erat, & * *Argivus* & (ubinam gentium ignoratur) ** *Sicellitanus*, & † *Aſſotanus*. Ignoratur etiam ubi *Municipium Cartimitanorum* fuerit, quod Mazochius pariter & Hiſpani proferunt; involuta admodum oratione, & prolixa.

Nihil dicentia, & parum probanda in hac (*x*) & ſe-

(*) Gruter. pag. CLXVI. n. 7. * verſ. 6. ** cit. verſ.
(*a*) Idem pag. CXCV. n. 91.
(*b*) In Muſ. Veron. pag. LXXIX. col. 2. & ex eo ad noſtram claſſ. VI.
(*c*) Vid. cit. Epig. Gruteri pag. CLXI. n. 7. verſ. ult. * verſ. 5. 6.
(*d*) Idem pag. CLXVII. n. 1. 2. in Epig. 1. verſ. 4. legitur CVLARONENSIBVS. in 2. verſ. 3 CVRALONENSIBVS.
(*e*) Vid. Scalig. not. Gruter. pag. CCCVI. ad Epig. 1. 2. cit. pag. CLXVII.
(*f*) Capac. *Hiſtor. Neap.* l. 21.
(*g*) Gruter. pag. CLXVIII. n. 2. verſ. 3. * verſ. 6.
(*h*) Idem pag. cit. n. 3.
(*i*) Idem pag. cit. n. 4. verſ. 2.
(*k*) Idem pag. cit. n. 5. in qua verſ. 1. VALERIANVS CISIMBRENSIS. * verſ. 2. ** Vid. Not. ad hanc in repetit. Edit. Gruteri.

(*l*) Idem pag. cit. CLXVII. n. 7. * verſ. 1. ** verſ. 1. in ſimil. loc.
(*m*) Idem pag. CLXXI. n. 2. ponit *Tard. Tranſilvan. prope ruinas.*
(*o*) Idem pag. cit. n. 2. 4.
(*n*) Idem pag. cit. n. 5. verſ. 7. & ult.
(*p*) Idem pag. CLXXII. n. 7. Hanc Tomaſin. c. de Teſſeris 2. ſupplet.
(*q*) Idem pag. cit. n. 12. *ex Apiano.*
(*r*) Idem pag. cit. n. 8. verſ. 2.
(*s*) Idem pag. CLXXIV. n. 3. *e Morali*, n. 4. *e Manatio & Mazochio*; * verſ. 1. vid. pag CCCXLIX. n. 1.
(*t*) *Orat. pro Caecin.*
(*u*) In cit. Epig. 3. pag. CLXXIV. verſ. 3. * verſ. 4. ** verſ. 3. & in Epig. 4. * verſ. 10. ** verſ. 6 † verſ. 7.
(*x*) Idem in cit. pag. CLXXIV. n. 1. 9. 10.

Digitized by Google

& ſequenti pagina (*) fragmenta tranſmitto. Veronenſi (*a*) ab Apiano primum editæ injuria Panvinii nomen ſupponitur: deformationem quamdam opinor eſſe nullius frugis: *Collegium Dendrophororum* (*b*) in nulla ex genuinis noſtris hactenus vidimus (*c*); *Herculem*, & *Omphalem* (*d*) nec in alienis (*e*). *Aquæ Virginis* Inſcriptionem (*f*), quæ in arcu Maximo eſſe debuit, ad *hortulum Colotianum* deveniſſe, mirum videri poſſit. Quid autem in ea eſt * *Arcus Ductus?* & ubinam legitur, Caligulam aquarum ductus *Diſturbaſſe?* quin de eo legitur (*g*), *inchoaſſe Aquæductum regione Tiburi*: ſi huic titulo fidimus, fundamenta ipſa ſubruiſſe Cajum oportet; nam Arcus per ipſum *Diſturbatos* Claudius (*h*) *a Fundamentis Novos Fecit*, cum Suetonius contra inter præcipua ejus opera computet, quod Aquæductum perfecerit (*i*) *a Cajo inchoatum*.

De Athenarum nomine Mediolano (*k*) appicto Scaliger (*l*), Salmaſius (*m*), aliique (*n*) diſceptant: ego aliquanto majorem in monumento auctoritatem deſidero, quam ab Apiani ſolo nomine conciliatam: nova enim loquutio * *In Novis Athenis*, proprio urbis nomine nec indicato, & nova religio. *Aquæductum* Dedicare: qui dedicabat, adeſſet ipſe oportebat; Antoninum autem Conſulatu ejus III. Mediolani fuiſſe docet nemo. *Portum Sucronenſem* (*o*) ne ingrediamur, nec *Thermaſque civitati Remorum Conſtantinus* junior non extruxit, aut dedit, ſed *Pro Solita Liberalitate Largitus Eſt* (*p*): Quomodo enim Remenſium Thermarum Inſcriptio emerſerit Romæ? * *Sempiterni* epitheton lapis habet nullus, neque *Thermas Perfectas*, aut formulam ** *Fiſci Sui Sumptu*; cum enim Imperatores *ſua impenſa*, vel *ſuo ſumptu* factum eſſe ajunt, intelligi contra volunt, e patrimonio privato ſuo, non e Fiſco ſeu pecunia publica, quam ut Reipublicæ adminiſtratores habebant in poteſtate, factum eſſe. Secundam (*q*) neglige, & reliquas hujus paginæ, ſequentiſque (*r*) primam emenda, ac reſtitue ſi ex marmorum fide potes; interpolatas enim, & commixtas fere omnes (*s*) opinor.

Sanari an emendatione ulla poſſint Segovienſis (*t*), & Patavina (*u*), tum quas Schottus (*x*) & Ruſſatus (*y*) tradunt, neſcio: poſſe tertiam (*z*) & octavam (*a*) cenſeo. Recentium Poetarum carminibus (*b*) non erat hic locus: tetraſtichon (*c*) viſebatur olim apud Colotium, ut ex Boiſſardo (*d*); occurrit pluries inter Inſcriptionum veterum collectiones; noviſſime *exſcripſit* Sponius (*e*), tranſcripſit Montfauconius; ab elegantia jure merito laudatur quamvis mirifici quiddam continere mihi videantur *cuſtos* qui *dormit*, *dormiens* qui *ſentit*.

Imperator *Claudius* (*f*) ludos in Hiſpania ſimul cum privatis duobus communi *impenſa* faciens perperam excogitatus eſt. Laziano fragmento (*g*) de * *victo Decebalo* fides non eſt adhibenda: reconcinnatum a Panvinio exhibetur infra (*h*); cui Baronius, ceterique acquieſcentes, belli Dacici epocham male collocarunt, ut oſtendit Noriſius in *Epiſtola Conſulari* (*i*): qui tamen incaute Inſcriptionem a Panvinio *confictam* dicit; neque enim confictam vocare poterat, quam ibidem ipſemet a Lazio antea recitatam docet: dicere ergo voluit refectam, & in numeralibus præcipue notis ex ingenio emendatam; quod quidem fieri numquam nolim, etiamſi ab Inſcriptionum editoribus perpetuo fiat. Tria in hac pagina (*k*) Scaligero monſtra miſſa.

Fruſtra Gudius Digeſta torquet, & Ulpianum ſubſidio advocat, ut *Cæſari Deſtinato* (*l*) patrocine-

(*) Gruter. pag. CLXXV. n. 4. 7. 10.
(*a*) Idem pag. cit. n. 6. ponit *Veronæ ex Apiano & MS. Onufrii*.
(*b*) Idem pag. cit. n. 8. verſ. 4.
(*c*) Maffeius ipſe *Inſcript. Var.* pag. CCCCLXXVI. n. 10. exhibet Epig. prope *Puteolos* repertam, in quo verſ. 1. CONLEG. DENDROPHOR. ad ſpurias non rejiciens. In *Nov. Theſ.* non pauca epigrammata, in quibus hujuſmodi Collegium Conſtantinus M. Aug. An. Chr. 315. (ut eſt in Cod. Theodoſ. L. 14. Tit. 8. l. 1.) mandavit, *ut in quibuſcumque oppidis Dendrophori fuerint, Centonariorum, atque Fabrorum*. Neque hoc Collegium Reineſium 40. 139. 277. 283. 1. Donium edit. *Florentiæ* a Gorio 1731. v. 216. VIII. 29. ex. 5. 7. 32. & ipſum Gorium Par. III. pag. 160. n. 189. non effugit.
(*d*) In cit. Epig. Grut. pag. CLXXV. n. 6.
(*e*) N. A. ineditum Titulum evulgavit in Libro, qui inſcribitur: *Oſſervazioni Letter.* &c. T. *VI.* p. 301. *in Verona* 1740. iterum *Inſcript. Var.* pag. CCLXXXVIII. n. 8. quem

OMPHALE . HERCVLI

CASSIA &c.

FECIT

Muratorius vitiatum ex *Ficoronio* pag. XCV. n. 1. at emendatum ex Maffejo rurſus pag. MCMLXXXV. n. 4.
(*f*) Gruter. pag. CLXXVI. n. 5. verſ. 3.
(*g*) Suet. cap. 21. in Calig.
(*h*) In cit. Epig. verſ. ult.
(*i*) Suet. cap. 20. in Claud.
(*k*) Idem Gruter. pag. CLXXVII. n. 4. ponit *Mediolani in æde D. Ambroſii*.
(*l*) V. de *Emend. Temp.* f. 450. & in Euſeb. f. 197.
(*m*) Ad *Hiſt. Aug.* f. 51.
(*n*) Sed in primis Cluv. Ital. Antiqu. f. 212. „ Mediolanum

* ſic dici exiſtimat propter literarum ſtudia, quæ teſte Plin. Epiſt. IV. 13. ad Tacitum, ibi floruiſſe dicit „ ut adnotatur ad hanc in repetit. edit. Gruteri.
(*o*) Idem pag. cit. CLXXVII. n. 5.
(*p*) Idem pag. CLXXVIII. n. 1. ponit *Romæ*. * verſ. 1. ** verſ. 4.
(*q*) Idem pag. CLXXVIII. n. 1.
(*r*) Idem pag. CLXXIX. n. 1.
(*s*) Vid. pag. cit.
(*t*) Idem pag. CLXXX. n. 4.
(*u*) Idem pag. CLXXXI. n. 5.
(*x*) Idem pag. cit. n. 7.
(*y*) Idem pag. cit. n. 9.
(*z*) Idem pag. cit. n. 3.
(*a*) Pag. cit. n. 8.
(*b*) Idem pag. CLXXXII. n. 2. 3.
(*c*) Vid. Epig. cit. ſub n. 3. Gruter. ponit *in viridario Romani quondam Cardinalis S. Clementis Trans Tiberim*. & hæc in not. in repetit. Edit. *Hoc Epigramma recenti marmori nuper inciſum, in hortulo Colotiano, ad aquæ Virginis ductum, quem aquæ digitus per canalem educitur, collocatum eſt: ſed an vere antiquum ſit, & in vetuſto marmore alibi olim extiterit, neſcio*. Smetius.
(*d*) *Top. Urb.* p. 106.
(*e*) Miſcell. Erudit. Antiq. Sect. II. Art. VII. & col. 727. *in Utriuſq. Theſ. Antiquit. Rom. Græc. Nov. Supplemen. congeſt. a Jo. Poleno* Vol. IV.
(*f*) Gruter. pag. CLXXXVIII. n. 9. ponit *Caſtuli in Hiſpania*.
(*g*) Idem pag. CCC. n. 1. *e Lazio*. * verſ. 3. & 4.
(*h*) Idem pag. CCXLVI. n. 6. *ex Panvinio*. * verſ. ult.
(*i*) Noriſ. pag. 64.
(*k*) Gruter. pag. CCC. n. 8. 9. & 10. *ex iis, quæ miſſa Scaligero*.
(*l*) Idem pag. CCCI. n. 3. verſ. 3. vid. quæ ſubnotantur in repetit. Edit.

cinetur; nam tutores deſtinabantur quidem, non *Cæſares*, & Severus atque Antoninus unico nomine nimis ſamiliariter compellantur. Monſtro adſtante (*a*) rejecto, plures jam antea vidimus. In ſequenti (*b*) quintam & ſeptimam omitte. *Ornatui Dedit* (*c*), & *Bono Publico Dedit*, ut explicatur, mihi parum probantur, & niſi alio teſte *Flamoniam* (*d*) laudetur, a me vix recipictur. Arpinatem facundiam haud equidem refert balbutiens Arpini titulus (*e*), ut nullum verbum connectens. Subjectis illuſtrationibus nobilitatur poſtremus (*f*), & Reineſii (*g*) adoptione: nihil tamen vel magis inconditum excogitari poteſt, vel magis ineptum. Quænam Romani compendii ratio * H H. S S. pro *Haec Saxa*? quænam votivi & antiqui epigrammatis ſormula, ** *Haec Saxa Erigunt*? qui autem erigunt? numen apparet nullum. *Acta* pro littore, ac ſi lapidibus Græcum id verbum, ut Poetam (*h*) decuit, conveniret. *Hipponam* equis præſidentem memorant Tertullianus & Minucius Felix: Reineſius hic novo modo conſecrat; nam in gentem *Egnatiam* infert, & *Nympham* (*i*) creat, ac cum *Neptuno* & *Cerere* ſociat.

Pomerii Terminos, quos dum *Collegium Augurum Reſtituendos Curavit* (*k*), ſuos ipſum fines terminoſque egreſſum videtur eſſe, Hadriani Proconſulatus dehoneſtat; neque enim memini ante Septimium Severum genuinum videre lapidem, in quo Auguſti *Pro Conſulibus* nuncupentur. *De Terminis* (*l*) inter Hiſpaniæ civitates a Cellario laudatis quid ſtatuam, non habeo; neque enim acerbe & dure abrogare velim, neque ſecure colere rei novitas ſinit: *Fines* * *Terminoſque* a Proconſule *Statui Juſſos* (*m*) duo habent extra aleam lapides, non *Terminas*, nec *Terminas Proconſularis* ut hic eſt (*n*) *Auguſtalis*: habent etiam inter *Ateſtinos Et Veicetinos*, non inter *Ateſte & Vicetiam*. Mira quoque convenientia inter illa (*o*), *Heinc Pacenſes* * *Heinc Eborenſes*, & veterrimam, quæ a Strabone & Plutarcho memoratur ad *Jonia & Peloponneſi* fines columnam. Adde quod Diocletianus * *Jovii*, & Maximianus ** *Herculei* titulis nec in numiſmate ullo, nec in lapide, aut monumento ſincero alio viſi uſquam ſunt, quod ſciam. Apiani (*p*) *Aratro* ne hunc agrum proſcindas; & tres Hiſpanicas cum *Trifinio* (*q*), & *Profutura* (*r*), & *Mutatione Oppidi* (*s*) admirare.

Sequuntur præclariſſima *legis Thoria fragmenta* (*t*), Sigonii (*u*) beneficio; Gruterus *Agrariam* vocat, quo nomine cum aliis confunditur, & præcipue cum percelebri Tiberii Gracchi. Perinſigne item monumentum (*x*), quo de finium *Controverſiis* inter *Genuateis & Veitarios* cognitum eſt: vulgavit ante alios Tacuinus (*y*).

Rem miram dicere videar, ſi duo (*z*) inter hæc documenta ampliſſima, & magnorum nominum ſilva (*a*), Morillonio, Pighio, Capaccio, Fabricio, Smetio, Briſſonio, Scaligero, Salmaſio, Gudio ad calcem munita, ſuſpecta mihi eſſe dixero. Sed locus ipſe primum, in quo viſebantur, ne vir doctus aliquis, ingenium verſatile, & rerum antiquarum notitiam amicis oſtentare volens, has epigraphas luſerit, facit ut verear: videntur etiam non in *marmorea Tabula*, ſed in ænea, ut acta ſolebant, conſignari debuiſſe. Jam vero priori epocha præfigitur omnino inſueta (*b*), *Ab Colonia Deducta Anno* XC. nihil frequentius canerent monumenta municipalia, ubi deductis coloniis epochas condendi mos in Italia viguiſſet. Alia ſuperadditur temporis nota mire prolata, nempe a Romanis Conſulibus, ſimulque a Duoviris Municipalibus, & his quidem primo loco poſitis. Subjectæ annotationes errant; nam *Colonia civium Romanorum* deducta eſt Puteolos P. Scipione Atticano iterum, Ti. Sempronio Longo Coſſ. (*c*) anno Urbis Capitolino DLIX. Varroniano DLX. *Rutilius* autem & *Mallius* (*d*) ab Inſcriptione recitati incidunt in annum DCXLVIII. vel DCXLIX; quo tempore quinam loquendi, quinam ſcribendi obtineret modus; & quam ab hoc varius, Sigonianæ (*e*) paulo ante præmiſſæ leges teſtantur. Inſcriptio ſequitur *Lex Parieti Faciundo*: novum videtur, faciendi operis deſcriptionem, vel ſi mavis, Inſtrumentum, pacta, quibus ſtandum erat, conſtituens, nuncupari *Legem*. At *Parietem Faciundum*, ictu oculi factum vides; nam conſequitur *Paries Qui Eſt Propter Viam*, deinde quid in hoc pariete fieri deberet, documentum omne continet, ita ut rubrica *Legis Parieti Faciundo* nequaquam quadret. Prolixo ſingulatim expendendo documento ſuperſedeo; ſed qui faciet, nihil agi intelliget, cum quia Κόμματα & κῶλα quædam nihil fere dicunt; tum quia non cohærent partes, nec reſpondent ultima primis, nec quid demum faciendum eſſet, omnino eruitur: (*f*) *Serapi* in lapidibus

(*a*) Gruter. pag. CXCI. n. 4.
(*b*) Idem pag. CXCII. n. 5. & 7.
(*c*) Idem pag. CXCIII. n. 2.
(*d*) Idem pag. CXCV. n. 5. ex *Bongartio, & Cluſii Schedis*.
(*e*) Idem pag. CXCV. n. 15. ponit *Arpini*.
(*f*) Idem pag. cit. n. 16.
(*g*) In Not. ad Epig. 25. l. pag. 62. ubi deeſt ult. verſ. Gruteri. * verſ. 3. in Gruter. & Reineſ. & ſic lecta in not. ** in cit. not. in repet. Edit. Gruteri.
(*h*) Virg. Lib. V.
(*i*) Reineſ. ad Epig. cit. pag. 62. in not. prope fin.
(*k*) Gruter. CXCVIII. n. 1.
(*l*) Idem pag. CXCIX. n. 2.
(*m*) Vid. pag. CXCVIII. n. 6. verſ. 4. & 5. * Hæc in Muſ. Veron. pag. CVIII. n. 1. at varians ex eodem in *Supplem.* ad Claſſ. VI. ad fidem lapidis.
(*n*) Gruter. pag. cit. CXCIX. n. 2. 3. vid. *Cenotaph. Piſan.* p. 458
(*o*) Idem pag. CXCIX. n. 4. verſ. 15. * *In averſa parte* verſ. ult. * verſ. 4. ** verſ. 6.

(*p*) Idem pag. CXCIX. n. 5. verſ. 3.
(*q*) Idem pag. CCI. n 5.
(*r*) Idem pag. cit. n. 6. verſ. 2. 3.
(*s*) Idem pag. cit. n. 7.
(*t*) Idem pag. CCII.
(*u*) Lib. II. cap. II. *de Antiq. Jur. Italiæ*.
(*x*) Gruter. pag. CCIV.
(*y*) Vid. ſupra col. 177. & 178. not. (*e*) alios, qui hujuſmodi perinſigne monumentum ediderunt.
(*z*) Gruter. pag. CCVII. ponit *Neapoli in domo Hadriani Guilielmi ad S. Joannem Majorem, Tabulam marm. in tres paginas diviſam*.
(*a*) Vid. in not. in repetit. Edit. Gruter.
(*b*) In cit. Tab. verſ. 1.
(*c*) Livius Lib. XXXIII.
(*d*) In cit. Tab. verſ. 3.
(*e*) Apud Gruter. pag. CCVI. & CCIII.
(*f*) In *pagina prima* cit. Tab. pag. CCVII. verſ. 6.

dibus pro *Serapidi* eſt, numquam pro *Serapidis* : (*a*) *Duoviratus* quis umquam audiit? non magis certe quam verbum (*b*) *inaſſerare*, quod ab hoc titulo recens Calepini editio ſibi ſumpſit. Quod vero ab altera marmoris parte inſcriptum erat de (*c*) *M. Conjuncto*, qui *Iter Texit Et Tectum*, meras nugas agi confirmat.

Ab eodem Auctore & ſubſequens epigramma (*d*) concinnatum eſſe vehementer ſuſpicor. In eo (*e*) *Subpraefectus Claſſis* judicum aſcendit ſubſellia, & de civili ac religioſa diſceptatione ſententiam fert; ſtylo tamen plane militari; nam agrum, de quo controvertitur, & emptori aufert, & venditori, involuteque prorſus loquitur, & inconnexe : in eo autem nec militarem ſervat morem, nec forenſem judicum, quod tamdiu blateret, & tanta verborum ambage pronuntiet. Quam diverſa in Romanis judiciis ratio obtineret, ſententiarum formulæ docent Pandectis, & Codici interſperſæ: nulla tres verſus excedit : uſitatiores; (*f*) *Fundum ſecundum legem Domini eſſe* : (*g*) *Uſura, ſi qua competunt, uti præſtentur* : *Quæ bona fide accepiſti, ſolve* : (*h*) *Solve quod petitum eſt*. Hujus autem ſententiæ contextum attente evolve, ſibi nequaquam conſtare deprehendes, & præcipue ubi inopinato neſcio quid (*i*) *In Re Præſenti Liturutum* inſpicit judex, & ubi (*k*) *Propter Neglectam Religionem Sepulcrorum* (*l*) *Heredes Multtantur Sorte Una Cum Anatociſmo Binae Centeſimae Uſurae*; cum nec de Sorte ulla, nec de uſuris lis eſſet, aut mentio eſſet habita. Phraſes vero iſtas judiciales ne, an militares velimus eſſe? (*m*) *Probavit Et Meruit Sententiam* : Sententiam (*n*) *Titulo Proſcripſit* : (*o*) : *Sepulcra Jacta* : (*p*) *Conjunctu Lib. Nep. Pronep.* (*q*) *Pauperes Milites* cum iis, quæ ſequuntur ; lapidem demum documenti clauſulam nota (*r*): *Idque Totum Teſtatur Marmor*.

Ex eodem Regeſto Tarraconenſis ſententiæ fruſtum (*s*) erutum videri poſſit, cum in eo *Imp. Caeſar P. Helvius Pertinax Principis Senatus* dignitate augeatur, & cujus notæ ænigmaticæ apprime doceant * *Compaganos Rivitarenſis*.

In eximia Maffeji Cardinalis Tabula (*t*) diſplicuit primo intuitu municipalis *Dictator* ; at incidi non multo poſt in Milonem, M. Tullio docente, *Dictatorem Lanuvii* (*u*). De *congiario vaſe* (*x*) a Villalpando in Ezechielem (*y*) illuſtrato, quo Publicorum Operum ſeries clauditur, non liquere ajo, monumento non inſpecto, nec tamen auſim proſcribere, ut ab aliis factum.

Cenſus modo inſtituendus, ſeu percurrendus a nobis eſt, quo auguſtius nullum : Auguſti enim ipſi rerum domini, quibus Romanus olim orbis paruit, ordinatim prodibunt, & nomina, titulos, acta eorum ſinguli profitebuntur.

Principio infauſtis avibus Imperii conditor Cæſar quibuſdam titulis per Gruterum appingitur : neque enim (*z*) *in Apulia aut Calabria novam Civitatem Zmyrnaeorum*; neque Bovinas Inſcriptiones (*a*) cum * *Bella Caeſaris Et Patria*, neque (*b*) *Veneri Ceſtum* tam intempeſtive *a Matronis Donum latum*; aut (*c*) *Treverorum Ingreſſum* a Scaligero, Frehero, & Barthio (*d*) tam miſeriter protectum ; aut (*e*) *De Allobrogibus* triumphum, aut (*f*) *Juſtitiae* C. Cæſaris a nemine poſitum monumentum recipiet profecto, qui cum lapidariis Muſis aliquod commercium habet.

De (*g*) *C. Octavio* anceps hæreo; nam, quidnam iſtuc monumenti ſit, non intelligitur, & Proconſulatus turbat, quem Auguſti pater non obtinuit, cum Macedoniam Prætor adminiſtraverit, non Pro Conſule : valde tamen Auguſtinio * placuit. Singularis propemodum *Brixienſis* (*h*) eſt ; in qua Auguſtus duas tribus profitetur : protulit Panvinius neſcio a quo deceptus, & viris Doctis pluribus multa inde eruendi argumentum dedit ; ſed pro mero commento habendam, tam certum eſt, quam quod certiſſimum : etenim Auguſti nomina numquam ea formula conſignata ſunt, & cum Cæſar Auguſtus dicitur, non *Caii Filium*, ſed *Divi* nuncupare oportet. Auguſto Cæſari in lapide tribum appingi omnino diſſonat ; id enim privatis quidem hominibus honori erat, at in ſummis, & ejuſmodi faſtigii viris non reperietur. Tribum etiam duplicare inauditum : quod Fabianos & Scaptienſes *tribules Auguſti* Suetonius appellarit, intelligi poteſt, quod una ante adoptionem, altera poſt illam tribu ſit uſus. Unice *Minucius Macer* (*i*) duas pariter tribus jactans ex eadem civitate, & ex eodem auctore affertur : ſed cum hoc marmor non abierit in ven-

(*a*) *In pagina tertia* cit. Tab. verſ. 8.
(*b*) *In pagina ſecunda* cit. Tab. verſ. 1.
(*c*) In not. ad hanc in repetit. edit. Gruteri ad fin. ubi legitur : *In altera marmoris parte literis grandioribus*.
(*d*) Gruter. pag. CCVIII. ponit *ibidem Tab. marm.*
(*e*) In cit. Tab. verſ. 5. 6. & 7.
(*f*) *L. Lucius Titius. D. de Legat.*
(*g*) *L. in Sent. D. de re Jud.*
(*h*) *L. ult. Cod. de Sentent.*
(*i*) In cit. Tab. verſ. 22.
(*k*) Verſ. 30. 31.
(*l*) Verſ. 29. 30.
(*m*) Verſ. 6.
(*n*) Verſ. 7.
(*o*) Verſ. 27.
(*p*) Verſ. 27. 28.
(*q*) Verſ. 32.
(*r*) Verſ. ult.
(*s*) Gruter. CCXIX. n. 1. * verſ. 10.
(*t*) Idem pag. CCXIV. * verſ. 8. DICTATORI. In not. DICTATOR Albanus CCCV. 10.
(*u*) Pro *Milone*.
(*x*) Gruter. pag CCXXIII. n. 3.
(*y*) „ T. III. Part. II. Lib. III. cap. 25. vaſeque cit. A. ex eo „ uno (ideſt ex Congio æreo apud A. Colotium) „ ad Co- „ lonias Pop. Rom. tranſmiſſas omnes illius regionis men- „ ſuras, omniaque pondera ad normam Romanorum exacte. „ Alii tamen dubitant, an ſit genuinus congiarius antiquus, „ putentque ſuppoſititium eſſe. Ita in not. Gruteri ad hunc.
(*z*) Idem pag. CCXXV. n. 2. ponit *Malphia in Apulia, aut Calabria in baſi*.
(*a*) Idem pag. cit. n. 5. * verſ. 10. 11.
(*b*) Idem pag. cit. n. 3. verſ. 7. & 8.
(*c*) Idem pag. cit. n. 4. verſ. 2. & 3.
(*d*) Vid. not. ad cit. Epig. 4. in ult. Edit. Gruteri.
(*e*) Idem pag. cit. n. 5.
(*f*) Idem pag. cit. n. 6.
(*g*) Idem pag. cit. n. 7. ponit *Brixia ex Panvinio* * Dial. x. pag. 264. v. *In Roma* 1736. in f. in quo mutilior Gruteriana.
(*h*) Gruter. pag. CCXXVI. n 3. & in Append. *Muſ. Veron.* pag. CXCII. col. 2. at verſiculo 1. verſ. Vid. *Supplem.* ad Claſſ. XXIV. ubi inter ſuppoſititias recenſeo, & Not. Maffeji ad hanc l. cit.
(*i*) Gruter. pag. CMLVIII. n. 16. ponit *Brixia ex Panvinio* ; et ple-

Digitized by Google

ventos, ut anterius, ſed exiſtat, monui jam *Antiquam Veronæ Conditionem* exponens, *Poblitiam* tantum, non & *Fabiam* in eo ſpectari.

Hiſpanica (*a*) multo tolerabilius in Collectione alias memorata recenſetur; nam cum Conſulatu XIII. Tribunicia Poteſtas XXI. non XXXIIII. conjungitur, & *Victori* ſcribitur, non *Victoriae*; quamvis deinde a Duoviris tollatur alter de medio. Quæ Urſini ſchedis imputatur (*b*), nihil eſt. Imputatur iiſdem & Ara Auguſti a *Sacerdotibus Bonae Deæ* ſtatuta, quam finalis præcipue clauſula dehoneſtat, * *Communi Populi Voto Ravennates*, ** ſuppoſita explicatio, quæ civitatem Ravennatum ſine magicis artibus Romæ inſertat, urbemque auget XXV. * Regione. Mirus fuit Lipſius, qui (*c*) *Caeſarem Caeſari* redditum intellexit, & illuſtravit; mirus Goltzius, qui (*d*) *Flamen * Divae Auguſtae* creavit & invenit, Cardinalis Noriſius (*e*) *Caeſaream* legit, & pro Templo accipit, ut *Auguſteam*; at nullo exemplo; nec eo nomine Auguſtus ſatis indigitatus fuiſſet, nec *Auguſto & Coloniai* inſcriptas ædes invenias.

Quæ (*f*) *Divo Auguſto* ſacrantur, omittamus; quamvis a *Vitellio* poſita (*g*) exotica formæ ſit, & Veronenſis (*h*) ex hallucinatione pendeat, ut ſuo loco oſtendam.

Monumentum incomparabile Ancyranum (*i*) non continet *Breviarium Imperii*, ut præſcribitur, ſed *Indicem Rerum* ab Auguſto *Geſtarum*: ſecundum fuit *e tribus voluminibus* ab eo relictis, quod in *aeneis tabulis incidi* (*k*) mandavit, Livia Tiberii mater quomodo in publicis tabulis enuntiaretur, conſtaret; dum Græcus, qui in Muſeo Veronenſi (*l*) proſtat, de ipſa titulus mancus non eſſet, ac mutilus; ſic inſcribi conſueviſſe plane haud crediderim (*m*), *Juliae Aug. Divi F.* incondita enim fuiſſet appellatio: numiſma eſt *Divae Juliae Auguſti Filiae* ob adoptionem in gentem Juliam: in eadem epigraphe *Tiberium Conſervatorem*, & *Pontificem Caeſarum* rejiciamus.

C. Caeſarem Augurem ſuum quoque Cenotaphium dicit, non item *Pontificem* ut *Callaecia* (*n*) tam nude & inſolite enuntiat; utque (*o*) *Epoſterovidi Pronepos* dicunt.

Municipium (*p*) *Albenſe Varcaonenſe* redibit aliquando (*q*) *Albeagenſe* in *Urgavonenſe* commentatum; tam iſta nota nomina antiquis Scriptoribus, & monumentis, quam illa. Tiberius poſt adoptionem ab Auguſto impetratam Claudii nomine uſus non eſt, quo hic (*r*) bis affertur. Idem cum Tribunicia Poteſtate, Conſulatu & Pontificatu Maximo, Auguris, XVviri, & VIIviri Epulonis titulos (*s*) profert; qui Imperatoribus adjici plane haud ſolent: quin ubi Tiberius iis Collegiis nomen dediſſet, vix credi poteſt, a Tacito & Suetonio id memorari non debuiſſe. Germanico Caeſari (*t*) bis, Druſo ter (*u*) *Divi Julii Pronepotis* elogium attexitur: at hunc exiguus, ſed integerrimæ fidei lapis, qui Muſeum noſtrum nobilitat, ſic effert:

DRVSO . IVLIO . TI . F
AVGVSTI . NEPOTI
CAESARI (*x*)

quæ genuina Druſi formula eſt.

Caeſarum *Oſſa* (*y*), quæ Marcanova recenſuit ſingula, genuiniſne reliquiis in conſpectum uſque noſtrum venerint, quis affirmet? Tiberii (*z*) illa honorifico epigrammate inſignita vidimus nuper, etiamſi projicienda *in Tiberim* (*a*) populus Romanus effuſo & in defunctum odio flagrans, clamitaverit. Modo Neronis Cæſaris, cujus Quæſtura non conſtat, ſubeunt (*b*), quamvis ejus reliquias ita diſpergi Tiberius juſſerit, *ut vix quandoque colligi poſſent* (*c*). *Agrippina* pariter *Filia M. Agrippæ* (*d*) funebrium titulorum, aut veterum epigrammatum loquutionem *Oſſa* non præferunt. Quid autem dicemus de *Claudio Auguſto*, cui in mentem veniſſe hic (*e*) dicitur *centum millia ſeſtertium nummum decuriæ Septimæ fabrum* Municipii Ravennatis donare, ut *memoriam patris ſui* coleret, & *roſas* quotannis *ad monumentum ejus*, quod Romæ in *Martio Campo* erat, ut Suetonius (*f*) docet, deferrent? eam ſum-

plenioren refert CDXXXVIII. 8. ex *Mannii & Verderis Schedis*, at non ad fidem lapidis; magis viliatam Murat. pag. DCCIXIII. n. 5. ex *Rubeo*: Recte utique N. A. in *Muſ. Veron. Append.* CXCIX. col. 1. & MSS. Petri Gnocchi pag. XX. ex quibus in *Supplem.* ad Claſſ. X. iterum retuli. „ Non defuiſſe (ait Maffej. l. cit. in not.) qui verſum ſecundum elia„ etiam tribu infarcirent, & OAB. PON. in publicam lucem „ proferrent. (Rub. *Memor. Brix.* pag. 265. Gruter. pag. cit. 918. 16. & Mur. loc. cit.) „ Hinc exoritur prior, quæ „ viam ſtravit ceteris, quæſtio, nempe unamne præferat in„ ſcriptio tribum, an duas. Hujus quidem perfacilis deciſio „ eſt; extet... marmor, & in Brixiæ platea omnium oculis „ perpetuo patet, nec detritum eſt, nec vitii quidquam ha„ bet. Attente inſpexi ſimul cum Cl. Can. Galeardo anno „ 1719. nec *Fabiæ* tribus veſtigium reperimus „ Accurate hanc Epig. exſcripſit Cl. D. Abbas Gnocchi, mihique perhumaniter cum ceteris eliis Brixienſibus miſit, & in ea τὸ PAB. nullo pacto legitur.

(*a*) Gruter. pag. CCLVI. n. 8.

(*b*) Idem pag. CCXXVII. n. 1. * verſ. 7. 8. ** Vid. not. in cit. Edit. Gruteri.

(*c*) Vid. pag. cit. n. 3. in not.

(*d*) Idem pag. cit. n. 6. * verſ. 2. FLAMEN. ſed mendoſe.

(*e*) Vid. *Cenotaph. Piſan* pag. 54.

(*f*) Gruter. pag. cit. CCXXVII. n. 6. 7. 8.

(*g*) In Epig. cit. ſub n. 7.

(*h*) Idem pag. cit. n. 9.

(*i*) Idem pag. CCCXXX. uſque ad CCCXXXIII.

(*k*) Suet. cap. ult. in Aug.

(*l*) Pag. XLI. n. 1.

(*m*) Gruter. pag. CCXXIV. n. 2.

(*n*) Idem pag. cit. n. 3.

(*o*) Idem pag. CCXXXV. n. 5. verſ. 4.

(*p*) Idem pag. CCXXXIV. n. 6.

(*q*) Vid. not. ad cit. Epig. & pag. CCXLIX. n. 3.

(*r*) Apud Eumd. pag. CCXXXV. n. 7. 9.

(*s*) Apud Eumd. pag. cit. n. 8. 10.

(*t*) Idem pag. CCXXXVI. n. 3. 4.

(*u*) Idem pag. cit. n. 6. 7. 9.

(*x*) Edit. in *Muſ. Veron.* pag. XCVI. num. 1. & in *Supplem.* ad Claſſ. IV.

(*y*) Vid. Gruter. pag. CCXXXV. n. 4. CCXXXVII. n. 8.

(*z*) Apud Eumd. pag. CCXXXVI. n. 1.

(*a*) Vid. Suet. cap. 75. in Tib.

(*b*) Apud Gruter. pag. cit. CCXXXVII. n. 3.

(*c*) Vid. Suet. cap. 54. in Tib.

(*d*) Vid. Gruter. pag. CCXXXVII. n. 4.

(*e*) Idem pag. CCXXXVII. n. 5.

(*f*) Suet. cap. 1. in Claud.

ſummam poſtquam *Dedit*, rurſus *Liberalitate Donavit*; & ne dum *ſeptima*, ſed & *octava* in eo Collegio *decuria* memoratur, quamvis Claudii ævo Ravenna nondum opibus & frequentia admodum excreviſſet: ita enim accipienda eſſet numeralis illa nullo nixa nomine nota, non pro *octoviris*, vel *ſeviris*, ut infra (*a*) explicatur. Idem Claudius (*b*) ſine prænomine, & cum *Imagine* Imperatoris anonymi ſibi *data*, & cum mira, nihilque dicente clauſula abeat, & recedat: ejuſdem quæ conſequuntur (*c*), quam fidem exigant cum ex ipſis, tum ex exhibentibus conſtat.

Neque ſecus de Juliæ Agrippinæ titulis (*d*) pronuntiandum, quæ nec patrem, nec virum, nec fratrem, eumque ambigue, & occulte, nullo nempe ejus nomine recitato, præfert. Neronianæ perſecutionis longinquum nimis monumentum (*e*) confinxit, qui ab extrema uſque Luſitania *Provinciam His Qui Novam Generi Humano Superſtitionem Inculcabant Purgatam* ad nos tranſmiſit: rejicere & Scaliger viſus eſt in *Emendatione Temporum*. Moroſus in hac pagina (*f*) videri nolim, ſed in ea quod placeat non reperio; nam & *Caeſaribus* (*g*) generatim ſacrata tabula, & Maffejana ipſa (*h*) a Smetio & Boiſſardo celebrata, & a Fabretto (*i*) laudata minus arrident. Non eſt, cur (*k*) *Cultores Domus Auguſtae* & in aliis lapidibus ſubindicentur; eos enim libens recipio: at non recipio * *Signum* non ipſi Numini, ut mos erat, aut Imperatori ** *Dono Datum*, ſed *Cultoribus*, recipio & Libertatis Signum, at non *Libertatis Reſtituta*: Galbam quoque revereor; at † *Galba Imperatoris* nomen gignendi caſu a nullo recto pendente, & connexione nulla intruſum minime revereor *Vitellio Conſuli Perpetuo* (*l*) qui ſubſcriberet, non defuit

Poſt præclaram Farneſiam baſim (*m*), & eximiam legem Capitolinam (*n*) non ſatis capio, quomodo (*o*) *Tribus Sacaſſana* monumentum ponat, quod Hermes nomine etiam filii ſui *De Suo Facit*, nec quid ſibi velit *Immunitas Sex Centuriarum* eidem *Decreta*. Interpolationum de-

inde exemplum accipe; nam quæ (*p*) *Ob Viae Urbis Reſtitutae* Senatus Conſulto erigitur, Mazzella & Boiſſardus tamquam a *Senatu Puteolano* (*q*) erectam ſtatim iterant. *Sacrarum Aedium, Rituum Antiquorum*, Cæremoniarum Publicarum *Reſtitutori*, & *Conſervatori* detrimento eſt, quod cum quater (*r*) a Grutero afferatur, diverſa ſemper facie affertur, ita ut quicum contrahendum ſit, neſciatur.

Sacratam Domum Auguſto (*s*) Antiquariorum filii non admittent. Subſequentem (*t*) multipliciter a Scardeonio, Mazochio, aliiſque exhibitam miror in lapidea fuiſſe baſi, cum tria *Ex Auri Pondo X.* ſigna connotet: at Centurionis fortunas baſis decet, non item ſigna. *Tito Felicitati* (*u*), cum *Divus* jam eſſet, aræ non ſacrabantur (*x*): quæ autem inter *Titum* controvertitur & * *Tiberium*, utri contingerit, tantumdem reputa.

Singulari propemodum felicitate Inſcriptionem (*y*) e Luſitania (*z*) Reſendius dedit, in qua *decem civitatum* nomina videntur ὀνομαμάτων perennaſſe: at recto caſu & Imperatores, quibus ponitur, & Civitates, quæ ponunt, enuntiantur, interque Magiſtratus inanis *Procurator Auguſti Legionis VII.* deſcribitur. *Domitianus* deinde appa-ret (*a*) nequaquam eraſus *, ut Senatus juſſit, ſed minimum ei conciliant auctoritatis *Duoviri Conſtituti*.

E *Flavia Domitilla* (*b*) aliquid eruiſſe Spanhamium (*c*) mirabile dictu eſt; verba enim habet nullo glutine inter ſe adſtricta. *Nervam* (*d*) Conſulatuum numerum * præponentem qui venerantur, non dixerim; nam *Adlectos* novi, *Allectores*, de quibus iterum mentio erit, qui ſint ignoro, & quid illis cum *Silvani Cultoribus*, & cum *Immunibus*. De (*e*) *Nerva Germanico Inferiori* quid dicam? quid de eodem (*f*) *Dacico*, & *Pro Conſule* † mirum hic quam maxime eſt, contra Salmaſium Lazzano hoc Inſcriptionis fragmine pugnare Spanhemium, vindicari deinde Salmaſium a Maſſonio Inſcriptione repurgata (*g*): ego quidem nec teli vicem, nec clypei hunc pro

(*a*) In not. ad cit. Epig. 5. pag. CCXXXVII.
(*b*) Gruter. pag. CCXXXVIII. n. 1.
(*c*) Apud eund. pag. cit. n. 2. 3. 4. 5. 6.
(*d*) Idem pag. cit. n. 7. 8. Adde illam, quam ponit *Morenii in Hiſpan.*
(*e*) Idem pag. cit. n. 9. *ex Scbotti Metelliique Schedis in ruinis pagi Marqueſiæ in Luſitan.* mutilam & variantem a noſtra in *Supplem.* ad Claſſ. XVI. ex *Walchio* retuli.
Non parcis ſuſpecta fuit præterquam Scaligero a N. A. laudato, Suverio, Cellingio, Clerc, Ittigio, Fleetwodio, Fabricio, &c. qui ceteroquin nullam dubitandi rationem, præter Cuperum, & Gurtlerum [*Syſtem. Theolog. Prophet.* pag. 491.] demonſtrarunt. At vero genuinam tuetur Jo. Erneſtus Walchius in Libro, qui inſcribitur: *Marmor Hiſpaniæ antiquum vexationis Chriſtianorum Neronianæ inſigne documentum, illuſtratum, & viro celeberrimo Antonio Franciſco Goro &c. conſecratum.* Jenæ 1750. E Bartholi, Peverellus S. J. in libro, cui titulus: *Iſtoria della Perſecuzioni fatte alla Chieſa dagl' Infedeli ne' primi IV. Secoli.* Lib. II. n. V. pag. 50. in Venezia 1763.
Hunc lapidem retulerunt etiam Ambroſ. de Morales *Chronica Gener. de Eſpanna* Tom. I. pag. 265. edit. Compluti 1574. P. Hallois *Script. Orient.* p. 299. Adolphus Occo, Paulus Bauldry, & alii.
(*f*) Ideſt CCXXXVIII.
(*g*) Idem pag. cit. n. 11.
(*h*) Idem cit. pag. n. 12.

(*i*) *Columna Trajan.* pag. 206. edit. Romæ 1690. in fol. fig.
(*k*) In cit. Epig. ſub n. 12. verſ. 4. & 3. * verſ. 2. ** verſ. ult. † verſ. 4.
(*l*) Idem pag. CCXXXXIX. n. 1.
(*m*) Idem a pag. cit. n. 3. uſque ad pag. CCXLI.
(*n*) Idem pag. CCXLII.
(*o*) Pag. CCXLIII. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 3.
(*r*) Pag. cit. n. 5. 7. & CCXLIX. n. 7. & CCLXX. n. 8.
(*s*) Pag. CCXLIV. n. 1.
(*t*) Pag. cit. n. 2.
(*u*) Pag. cit. n. 8.
(*x*) Pag. CCXLV. n. 1. * Vid. ad hanc not. in Grutero.
(*y*) Pag. cit. n. 2.
(*z*) Vid. Ant. Luſ. L. I. c. 22.
(*a*) Gruter. pag. cit. CCXLV. n. 4. * in cit. Epig. ſub n. 2. „ poſt quartam lin. duo verſus ſtudio abraſi, qui forraſſis „ Domitiani nomen continebant. „ Ita in ſeget. edit. Gruteri.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) De *Uſu & præſt. Numiſm.* Diſ. VII. p. 620.
(*d*) Pag. cit. CCXLV. n. 7. * verſ. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Vid. Corrig. pag. CCCLXXI. ad cit. Epig. CCXLV. 9.

me lapidem ſubire velim; ubi enim in paucorum verborum titulo Trajanum addimus, *Pro Conſule* demimus, & aliud quicquam reformamus, non illa, ſed alia a nobis condita pugnamus epigraphe. At iis etiam emendationibus receptis, quid eſt *Papirius* ſine prænomine, vel cognomine? quid *Augur Sacerdos?* quid *Sacerdos Ex Colonia?* quid *Colonia Savaria?*

Pari pacto Terraconenſis (*a*) procedit; non aliter ſcilicet probari & retineri poteſt, quam ſi ita repaſtinemus, ut aliam conſtituamus; neque enim *Trajano* tantum repugnant omnia, ſed bona Gudii venia & * *Decio*, qui nec ſine *Decii* nomine, nec cum *Domini Noſtri* titulo, aut *Nobiliſſimi Caeſaris* conſpicitur, ſed Imperatoris Cæſaris Auguſti, ut ex nummis conſtat, atque ex hac in Muſeo noſtro milliari columna pulcherrima:

IMP . CAES
G . MESSIVS . Q
TRAIAN . DECCIVS (*ſic*)
P . F . AVG . P . M . TRIB . POT
II . COS . II . PP
XVIII (*b*)

Æque incongruus eſt (*c*) *Agens Per Hiſpanias*, qui etiam in Magiſtratuum elencho ex hoc titulo recenſetur, & Agens *Vicariatum*, ut Gudius * mirifice exponit ſigla V . C. fucum ei fecerunt *Agentes in rebus*, quos in *Sicula Tabula* videmus, quorumque plurima in Theodoſiano codice mentio. Annis (*d*) *ab Urbe Condita* per Mazochium allatis nihil magis inconditum & ineptum.

Noſcanienſes (*e*) haud novimus, nec (*f*) *Populares Provinciae Arevatum*, qui Trajanum colunt *Meritiſſimum De Paterna Et Avita Hiſpania Patria*; & *Parthici* titulo cum Tribunicia Poteſtate XV. quo loco Fabrettus (*g*) *in nullo vel marmore, vel nummo non ſuſpecto titulum Parthici ante XIX. Trib. Pot. reperiri ait*. Poſt eximium (*h*) *Vicorum* Urbanorum monumentum e *Tranſilvania* (*i*) affert Lazius, quæ nihil eſt aliud quam *Romana* (*k*) antea poſitæ deformatio. *L. Aelius* (*l*) ſine patre *Filius*, & *Pro Conſule* non ſine cautela adhibendus eſt; etenim minime idoneos ſponſores habet. De (*m*) *Matidia Filia*, eademque (quod Hiſtoricis non conſonat) *Antonini matertera*, quid ſtatuam, non habeo; Sueſſanorum nomine eamdem affert e Capacio (*n*) Reineſius (*o*): at inſolitum eſt matrem, aviam, ſororem laudare, propriumque nomen reticere. Velſerus in Auguſtanis *Matidiae Divae Matidiae Filiae* teſtatur legiſſe; ſed *Trajani Abnepti* addidit, cum ejuſdem neptis fuerit, ſicut & *Marcianae* Trajani *ſororis*.

Puteolis mira hominum genera conſpirant (*p*) *Socii* * *Lictores Populares Denuntiatores*. Quinta (*q*) initio peccat, & ſub finem *Flamonio*, & *Annona*; ſeptima (*r*) fine tantum.

Antonino in Hiſpania honorando (*s*) *Principi Optimo, & Sibi Chariſſimo* dant operam plures, quos inter * *Celſus Conſul Legatus Pro Pratore Provinciæ Dalmatiæ*. *Viatores* (*t*), *Qui Caeſaribus* præſto eſſent, audierat nemo; multum illos jactari oportebat, cum etiam * *Conſuli & Pratori* iidem *Apparerent*, ut in hoc epigrammate dicitur.

Antonino (*u*) itidem num *Mirobrigenſium Municipium* fecerit, an *Liciniani*, neſcimus; ut neſcimus quidnam *Municipii* (*x*) fuerit *Aminai*, ubi (*y*) *L. Verus Pontifex Maximus* invitis nummis creatur. *M. Aurelium* (*z*) *Veri* cognomento Hiſpalenſes colunt; ſed is titulus diverſa ſtatim facie iteratur (*a*), & diverſa itidem oſtendunt Reineſius *, & Sponius * *. *Cives VE.* (*b*) informem afferunt: *Tarraconenſem* (*c*) merito Smetius notat: Subſequentem (*d*) reformare opus eſt, ut recipi poſſit.

Rempublicam Urſonenſium (*e*) cum *M. Aurelio. Socero*

(*a*) Gruter. pag. CCXLVI. n. 3. * Vid. not.
(*b*) Edit. in *Muſ. Veron.* pag. CII. n. 3.
(*c*) Vid. cit. Epig. pag. CCXLVI. 3. * Ad hanc in not. repetit. edit. Gruteri.
(*d*) Pag. cit. n. 1.
(*e*) Pag. CCXLVII. n. 2. verſ. 4.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) *De Column. Trajan.* pag. 291. Hujus perexímii Monumenti Epig. exhibetur etiam a Grutero pag. cit. n. 4. & hæc ſuper adnotat: „ Columnae Trajani, quae Romae in „ foro ipſius ſtat, inciduntur in circuitu res geſtae ejus „ bello Dacico, & aliis expeditionibus militaribus. Alta „ eſt pedes CXXVIII. praeter baſim, quae cum columna „ efficit CXL. Structa eſt lapidibus XXIV. tantae vaſtitatis, „ ut opus non hominum, ſed Gigantum. Singuli lapides, „ ſive partes columnae, continent gradus octo, per hos „ patet aſcenſus ad ſuperiora, per interiorem partem con„ cavam. Lumen præbent aſcendentibus feneſtellæ XLIV
(*h*) Gruter. a pag. CCXLIV. n. 8. uſque ad CCL.
(*i*) Apud Eumd. pag. CCLII. n. 1.
(*k*) Vid. pag. CLXXXVII. n. 5.
(*l*) Pag. CCLII. n. 2. verſ. 6.
(*m*) Pag. cit. n. 9 ex Schedis Ant. Auguſtini. Vid. etiam n. 10.
(*n*) Lib. II. *Hiſt Neap.* cap. 19.
(*o*) Reineſ. 19. III. pag. 306.
(*p*) Gruter. pag. CCLIV. n. 4. ponit *Melphia in æde S. Angeli, in Tabula marmorea ara S. Franciſci impoſita*. * verſ. 12. 13.
(*q*) Idem pag. cit. n. 5. verſ. 7. 8.
(*r*) Pag. cit. n. 7. Vid. in fin. Epig.
(*s*) Pag. CCLVI. n. 2. verſ. 12. 13. * verſ. 10. 11. 12.
(*t*) Pag. cit. n. 4. verſ. 9. * verſ. 10.
(*u*) Pag. CCLVII. n. 2.
(*x*) Pag. cit. n. 11. verſ. ult. AMMAI. Grut.
(*y*) In cit. Epig. quam Gruterus ponit *in oppido Portalegre in Hiſpan. in æde S. Spiritus e Schedis Schotti*.
(*z*) Idem pag. cit. CLVII. n. 18. ponit *Hiſpali in foro magni Templi ex iiſdem Schedis*.
(*a*) Vid. pag. CCLVIII. n. 1. ubi ſupra ſcribitur: *Huic ſimile eſt, quod viſitur Tarracone*. * 26. III. pag. 309 * * *Miſcell. Erudit. Antiquit* Sect. V. col. 1003. in *Græc. & Rom. Grævii & Gronovii Antiquit. Nov. Supplem.* T. IV. *congeſt. a Joh. Poleno*. Ab his toto cælo diverſa exhibetur a Donio 31. V. p. 174. ex edit. Gorii ex Cod. MS. Biblioth. Vaticanæ, & nos ex Sponio ad Claſſ. XV. 21 non ſine hæſitatione; nam tot lectiones diverſæ nimis ſuſpectum reddunt lapidem.
(*b*) Gruter. cit. pag. CCLVIII. n. 4. verſ. ult. & ponit *Veſontii*.
(*c*) Idem cit. pag. n. 6. ponit *Tarracone in templo veteri D. Thecla ex Apiano, & Scotti, Verderiique Schedis*. „ Suſpecta eſt Smetio (ut recte obſervat Cl. N. A.) ob phraſin ſeculo Antoninianorum minus convenientem „ Ita ad hanc in Grutero.
(*d*) Vid. ſubſequentem ad cit. Epig.
(*e*) Idem pag. CCLIX. n. 2. ponit *Oſſuna Hiſpan. ex Ant. Auguſtini Schedis*.

Digitized by Google

Socero rideas. Rideas pariter (*a*) *Statuam* a C. Clodio *VI. Praef.* poſitam *Magno* Imperatori *Pro Salute Anniae Faustinae*, cuimvis (*b*) a Scaligero, Gudio, Holſtenio etiam & Cellario ob *Joſſiorum municipium*, Fabretto (*c*) illuſtratam, & inauratam: * VI. explicemus *Vigilum*; at nulla, ut alia prætermittam, habetur uſquam *Pro Salute* tabula niſi Diis poſita; nulla, quæ incipiat † *Ex Voto* XXX. nulla, quæ Antoninum Pium *Magnum & Invictum* appellet.

Equites In His Actarius Leg. VII. (*d*) tam nova formula adſcribuntur, ut cum Dempſtero, & Scaligero minime excutere velim num *Aſtarius* vel *Actuarius*, vel quicquid placet, legendum ſit. A *Mazochio & Merello* haulta (*e*) ſuſpenſos relinquit auditores, & elogium adſtruit ætati parum quadrans. *Fauſtinas* (*f*) *Tarentinam*, & (*g*) *Tarraconenſem*, utpote formam & dignitatem nequaquam ſervantes contemne, & *Sarmizenſem*, (*h*), quæ viri ſui *Marci filia* appellatur, horre.

Mendoſe clauduntur (*i*) quæ ſuccedunt, & (*k*) *Pia* ac *Clariſſima* mendoſe componitur. *Divum Commodum Septimii Severi Fratrem* (*l*) Romæ vidiſſe, narrant Smetius & Gutenſtenius; at ex Hiſtorici loco epigraphen effictam, mihi ſuſpicio quædam ſuboritur.

Camdeni (*m*) *Jovem Ampliſſimum* non moror, nec (*n*) *Rempublicam* * *Ruradenſium*. In nullo quod ſciam monumento viſus uſquam eſt (*o*) *Severus L. Veri Auguſti F.* is ſiquidem Marci filius, non L. Veri appellari voluit, neque tamen auſim Inſcriptionem rejicere, impolitam ceteroquin, & quam a Marcanova jam recenſitam legi: In ſequenti pagina (*p*) quartam & quintam non probo.

Viden modo (*q*) *Rerum Publicarum* agmen turmatim irrumpens? privilegium hocce * eſt Hiſpaniarum ferme peculiare, ut quam plurima ex iis oppidis monumentum ſuum perhonorificum & inſigne oſtentare poſſint: at ubi (*r*) *Geta Severus* pro Septimio Geta, & ubi (*s*) Caracalla cum *Severi* item cognomine ingerantur, & ubi (*t*) *Imperatori Caeſari Votum* ſolvitur L. M. P. non acquieſcent profecto rei lapidariæ ſtudioſi: utque ab Hiſpania in Germaniam trajiciamus, fruſtra ut Scaliger (*u*), qui civitatem Badenſem *Rempublicam Aquenſium* dictam contendit, epigrammate nixus *Imperatorem Deſtinatum* ineptiſſime memorante, & fruſtra ſunt * Apianus, Smetius, Scultetus, Barthius, qui eidem fidunt, & Lazius qui æmulatur, ut (*x*) *Rempublicam* condat * LEN.

Inaudita (*y*) *Cohors Baetorum* ubi ſtipendia fecerit, non dixerim; *Publica Erexit*, ut explicatur in Indice *, lapidariam formulam non eſſe, nec lapidarie ſcriptam neſcierunt Scriverius & Junius. *Auguſti Noſtri* (*z*) titulus Severi temporibus nondum in uſu erat; & in uſu fuere numquam Aldinæ ſingularis (*a*) cum *Antonino Divo & Imperatore*.

Reſpublica Ulienſium (*b*) ex Cordubenſi Inſcriptione quamvis a Spanhemio & Cellario adhibita, nihil plane acquirit dignitatis; nam * *Curator Annonae Civilis Divi Antonini* a figmento eſt pluſquam Poetico, & ** *Antonini* cognomentum a *M. Aurelio* ridicule diſtrahitur: † *Conſulatus ſextus* inepte Caracallæ affigitur, qui ultra quartum non proceſſit, & ineptius *Tribunicia Poteſtas octava*, patre jam *Divo*, cum XIII. ante ejus exceſſum ingreſſus ſit. Num *Furia Tranquillina* ſit, an (*c*) *Flavia*, num *Gordiani* Senioris, an Tertii conjux quid attinet diſputare? *Ordo Militum & Sumptu Publico Poſuit*, antiquam loquutionem non ſapiunt; *Flopianos* vetus Geographia non agnoſcit; *Illiberitani Devotus* Grammatica non intelligit. Quæ (*d*) ſequuntur *Philippi Imperatoris Nobiliſſimi*, qui Cæſarum titulus fuit, & quam neſcius, utrum ** *Baeterrenſes Septimani*, an *Apirea* vel *Caeſius* nullius *Frater* ponant, exiguam profecto merentur fidem.

Aemilianum Principem (*e*) deinde *Herculem Conſervatorem*, quod Deorum nomina præconiis aliis ſupponi non ſoleant, ægre admitto, & e Diocletiani nummo epigraphen effictam ſuſpicor.

Tres ponunt titulos (*f*) in Apiani primitus Collectione recenſitos *Valentini Veterani Et Veteres*: quinam hi gentium? veteresne cives hoc nomine veniunt, & novi coloni ex veteranis mili-

liti-

(*a*) Gruter. pag. cit. n. 8. ponit *in vico proximo Ulpiam Trajanam Zamoſcio*.
(*b*) Vid. ad hanc not.
(*c*) *Column. Trajan.* pag. 246. * In cit. Epig. verſ. 8. † verſ. 1.
(*d*) Pag. CCLX. n. 1. verſ. 11. 12. 13.
(*e*) Pag. cit. n. 4.
(*f*) Idem pag. cit. n. 8. ponit *in agro Tarentino ex Joh. Juvenis Antiq. Tarentinis*.
(*g*) Idem pag. cit. n. 10. ponit *Tarracone in adib. Joh. Cond. ex Morali*.
(*h*) Pag. cit. n. 13.
(*i*) Vid. pag. CCLXI.
(*k*) Idem pag. cit. n. 3. ponit Romæ *in S. Potentiano e Manochio*.
(*l*) Idem pag. cit. n. 5. ponit *Romae in adib. q. Joh. Couris in foro Trajani, in baſi marm. quadrata*.
(*m*) Pag. CCLXII. n. 3. ponit *in Angliae Comitatu Richemond., in baſi Statuae Commodi Herculeo habitu e Camdeno*.
(*n*) Pag. CCLXIV. num. 3. ponit *apud Vaccaeos Hiſpan. ex Morali*. * verſ. 6.
(*o*) Pag. CCLXIV. n. 5.
(*p*) Pag. CCLXV. n. 4. ex *Camdeni autographo*, n. 5. *ex Apiano*.
(*q*) Pag. CCLXVII. n. 2 3. 4 6. 7. 8. 9.
* Quinque ex his extant in Hiſpaniis, VIII. *Colonia Agrippinae*, & IX. *in Laurentio Corimb.* in quibus omnibus legitur RES. PUBLICA &c.
(*r*) Pag. cit. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 7 ubi verſ. 1. 2. M. AVR. ANTONINO (*Caracalla*) SEVERO &c.
(*t*) Pag. cit. n. 4 verſ. ult. V. S. L. M. P.
(*u*) In *Corrig.* pag CCCVI. ad Epit. pag. CCLXVII. 8 ubi legitur: „ Henr. Scultetus Sileſius, vir Eruditus, deſcripſit ex columna in Marchio. . . Badenſi; & ſane propius vero eſt, ut „ *Reſpublica Aquenſium* dicatur Urbs Badenſis, ut indicat „ nomen, quam ut ea reperiatur Coloniæ, (ubi ponit Gruter.) quæ non eſt Reip. Aquenſium * Vid. ad hanc not. pag. cit. in repetit. Edit.
(*x*) Idem pag. cit. n. 9 e *Lazio*. * verſ. ult.
(*y*) Pag. CCLVIII n. 8. ponit *in lapide milatorali apud Batavos reperto ex Junio aliiſque*. * pag. cit. ubi p. 8. Publice Erexerunt CCLXIII. 2. Vid. de hoc lapide Scriv. *Antiq. Batav.* pag. 184.
(*z*) Pag. cit. n. 3. verſ. 4.
(*a*) Pag. cit. n. 4. verſ. 7. ex *Orlaſgr. Aldi*.
(*b*) Pag. CCLXII. n. 2. verſ. 10. * verſ. 13. & ult. ** verſ. 3. † verſ. 9.
(*c*) Pag. CCLXXII. n. 7. Vid. not.
(*d*) Pag. CCLXXII. n. 9 10. * Vid. Epig. cit. 10.
(*e*) Pag. CCLXXIII. n. 7.
(*f*) Pag. CCLXXIV. n. 1. 2. 3.

Digitized by Google

litibus ſumpti? at quem nova formula, & quam miris titulis aſſuta? nam * *Barbia Orbiana*, & ** *Hoſtiliani* lapides alibi fruſtra expetitos felix Hiſpania ſtatim profert; & *Orbiana*, quam Alexandro numiſmata adſerunt, *Domini Noſtri Conjux* quomodo inſcribitur, quod elogium Alexandri ætate nondum obtinuerat? illud quidem (*a*) nec *Gallieno* datum probo, nec *Salonina*, quæ *Domina Noſtra* mox pariter appellatur. Præterit me (*b*) *Magnus* Gallienus *Aug.* XI. ſed *Saloninus* non præteriet (*c*) *Nepos* prius quam * *Filius*, cui privatorum more juſta facit ** *Mater Pientiſſima*.

Solemni, communique formula non utitur (*d*) *Senatus Et Populus Saguntinorum*, nec Barcinonenſes (*e*), cum *Optimum Principem Noſtrum* * *Aurelianum* vocant, & ** *Proc.* (quod & in aliis) loco *Pro Coſ.* ſcribunt. Stata verba (*f*) *Devotus Numini Majeſtatique Ejus Illiberitani* male corrumpunt, & loco poſtponendi præmittunt, & * *Dedicatiſſimus D. P.* importune ſuperimponunt. Sed (*g*) *Probi*, (*h*) Taciti, (*i*) Cari, (*k*) Carini, (*l*) Numeriani ſola fere Hiſpania large monumenta ſuppeditat, raro tamen nævo aliquo non inquinata.

Mira eſt (*m*) *Thermarum Antonianarum* * Romæ eruta Inſcriptio, quæ erogationem narrat ** *ob ejus Dedicationem Decurionibus*, † *& Municipibus factam*.

Maximiano Pro cujus *Salute* (*n*) votum Camdenus nuncupet, non apparet. Nihil ſociari diſſimilius poterat poſtremis hujus paginæ duabus; nam quæ (*o*) ad *Magnentium* ſpectat, & Muſeum noſtrum modo nobilitat, * *optimæ notæ*, & perinſignis eſt: contra Hiſpanica (*p*), quæ adſtat, ac Rempublicam *Longe Et Late Auctam* a *Diocletiano* memorat, *Conſtantiumque In Occidente Caeſarem Effectum* quam ridicula ſit, cuivis patet.

Multa eget opera, ut recipi poſſit, quæ (*q*) a Baronio *, & Jac. Gothofredo ** emendatur, ac non ſolum *Valerium Aurelium Conſtantinum*, ſed & *Corpus* continet *Magnariorum Salaiariorum*, & *Dominique Noſtri* elogium extra ſedem locat. Multa pariter, quam (*r*) ponunt *Ordo Poſſeſſoreſque*, & quæ ab aliis Juliani tantum differt. *Juliani* alteram (*s*) ſunt qui reſtituere conentur, & feliciter quidem rem expedient, dummodo dictiones fere omnes auferant, & alias ſubſtituant. Antequam hæc deſinit claſſis, Lazius quiddam addit (*t*), quod in ſcenam favorem ſecum non affert. Quæ vero Baeticanis Inſcriptiones (*u*) claudit, (*x*) & duos Regis Parthici filios memorat, non intelligo qua fieri potuerit, ut Italos & Romanos antiquarios latuerit, cum patuerit Velſero (*y*) & Scaligero (*z*); nec intelligo, cum poſtquam *Arſacis Regum Regis Filius* dictum eſt, addatur *Parthus*, perinde ac ſi nondum natio innoteſceret.

Magiſtratuum ſeriem fragmenta præeunt auro contra æſtimanda Capitolina (*a*): poſt quæ (*b*) *L. Aemilii* & *Scipionis Africani* nomina, quamvis ab Auguſtinio (*c*) perhumaniter excepta, mihi ſuſpecta ſunt: *Paullus* bis ſcribitur, cum eo tempore Romani nondum literas geminarent: ſi deciſum e marmorea quadam ſerie hoc fruſtum volumus, quæ poſteriori ætate inſculpta fuerit, cur & *Auguratus* in ea notatur, contra Faſtorum morem? cur *Triumphavit* dicit, de quibus non additur? cur modo TRA, modo per notas II ſcribitur? Gutenſtenii fragmen Hiſtoricum (*d*) Inſcriptionum veterum nullum genus refert, nec antiqui monumenti colorem, aut faciem habet: nec tamen adeo ridiculum eſt, (*e*) ac *Hominum Armigerorum Oſtenſio In Roma Facta*, & e Lazianis ſcriniis deprompta.

Coſſonius Vallaten (*f*) patriam parum opportune profitetur. Quam (*g*) Apianus protulit, ludibundam eſſe, vel illa tantum pericope admonere poterat: * *Hunc a Dis Senectutis Meae Servatum Spem Deliciaſque Vorax Abſtulit Orcus*. Ut in eodem loco ponitur (*h*), ſic ejuſdem omnino ſtyli eſt * *Adfecta Cineribus Conjugis* ** *Rufina*. *Tarraconenſis* (*i*) tam hic ſibi conſtat, quam ubi diverſo aſpectu reproducitur (*k*). *Caticillum* (*l*) quid ſit, doceri peto. Aldus (*m*) nomina male compegit; poſtquam *Gnidius* (nova gens) ſtruxit, * *Q. Caedi SA. R* quid præſtat? *Adjutoris*

---

* Pag. CCLXXIV. Epig. 2. cit. verſ. 4. 5. ** Epig. 3. cit. Hos tres Titulos Gruter. ponit *Valentiæ Hiſpan.*
(*a*) Vid. pag. CCLXXV. n. 3. 4. poſitas *Corduba*.
(*b*) Pag. CCLXXIV. n. 6.
(*c*) Pag. CCLXXV. n. 1. verſ. 3. * verſ. 5. ** verſ. ult.
(*d*) Pag. CCLXXVI. n. 1.
(*e*) Pag. cit. n. 7. verſ. 9. 10. * verſ. 2. 3. ** verſ. 9. & ponit *Barcinone*.
(*f*) Pag. CCLXXVII. n. 3. * verſ. 8. & ult.
(*g*) Pag. cit. ſub. n. 3.
(*h*) Pag. cit. n. 1. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 4. 5. 6. 7. & pag. CCLXXVIII. n. 1.
(*k*) Pag. CCLXXVII. n. 8. 9. pag. CCLXXVIII. n. 1. 2. 3. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 1. 5.
(*m*) Pag. CCLXXX. n. 1. & ponit *Romæ in baſi effoſſa in Thermis Antoninianis undique colliſa, fractaque.* * In dex. latere verſ. 4. ** A tergo ejuſd. baſeos verſ. 5. † verſ. ult.
(*n*) Pag. CCLXXXI. n. 8. *ex Camdeni Schedis*.
(*o*) Pag. cit. n. 10. ponit *Bononiæ in Curia* in columna circumcirca ſcripta, quæ non habet verſ. 10. Et non ſatis recte Malvaſ. *Marm. Felſin. Sect. IV. cap. 7. pag. 160.* At ad fidem lapidis in *Muſ. Veron.* pag. CV. 2. ex quo in *Supplement.* ad Claſſ. IV. * Id aſſerit etiam Fabrettus.
(*p*) Pag. cit. n. 9.

(*q*) Pag. CCLXXXIII. n. 1. * Baronius ad Diocletianum, cujus nomen C. VALERIVS. AVREL. DIOCLETIANVS. Gothof. eraſum nomen Maximini, & ſubſtitutum Conſtantini ait. ** In not. Gruteri.
(*r*) Pag. CCLXXXIV. n. 9. verſ. ult.
(*s*) Pag. CCLXXXV. n. 4.
(*t*) Pag. CCLXXXVII. n. 5.
(*u*) Pag. CCLXXXVIII. n. 4. 5. 6.
(*x*) Pag. cit. n. 2.
(*y*) In *Monument. Vindelicis*.
(*z*) *Iſagog. Canon.* f. 266.
(*a*) Gruter. pag. CCLXXXIX. & ſeqq.
(*b*) Pag. CCXCVIII. n. 2.
(*c*) Dial. X. pag. 283. & ſeq. cit. Edit.
(*d*) Gruter. pag. cit. n. 4. ex *Gutenſteinio*.
(*e*) Pag. CCCI. n. 1.
(*f*) Pag. CCCIII. n. 2. verſ. 1. L. COSCONIVS.
(*g*) Pag. CCCIV. n. 1. ponit *inter Bajas & Averſam*. * verſ. 4. 5. & 6.
(*h*) Pag. CCCV. n. 2. ponit *ibid.* * verſ. 6. ** verſ. 4. RVFINAE.
(*i*) Pag. CCCIV. n. 2.
(*k*) Pag. CDLXXX. n. 2.
(*l*) Pag. XCCIV. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 4. *ex Aldo.* * verſ. 5.

toris Haruſpicum Imperatoris Pontificis [*a*] mira plane munera. Cum primum in *Lugduvenſi* [*b*] LX. *Haruſpices* vidi, ſuſpicatus ſum illa ætate confictam, cum in ejus urbis titulis [*c*] CCC AVG. non ut par eſt, *Coloniæ Claudiæ Copiæ Augoſtæ*, ſed *trecentorum Augurum* explicaretur; cui numero ut Haruſpicum Collegium aliquo modo magnifice reſponderet, *LX. Haruſpices* prolatos fuiſſe: at *Beneventanus* [*d*] adjacet eodem numero* inſignita; & præclarus, quem Fabrettus [*e*] attulit, Ciceronis locus [*f*] de Auguribus decem una cum centum Decurionibus deductis, peculiarem deductionem ſignat, non generalem quamdam legem ad colonias omnes, inter quas ampliſſimæ erant aliæ, & aliæ exiguæ, pertinentem.

* Pighius, Smetius, Boiſſardus, [*g*], Begerus [*h*] magna religione *grandem Aram* [*i*] tangentes tuentur: mihi imposturam olet. In monumento * *Q. Feroci* poſito quid negotii *Oreſtilla* gerit cum *Somno*, & *Ferox Filius* cum Fatis? epigraphe nec funebriter incipitur, nec clauditur. *Kalator Sacerdotii* nove & dure dicitur: Sacerdotes *Titiales Flaviales* horum nominum altero contenti eſſe poterant. *Kalatorem* Flaminia alicujus admitterem. *Flaminum* non item: Flamines enim Numini ſuo ſinguli ſeorſim miniſtrabant: *Flamines* quidem Diales habentur in Gruteriana [*k*], ſed ſuppoſititia * ut patebit.

Vergilium Pontificem Maximum [*l*] Verderius ſibi habeat, & Reineſius [*m*], qui in hoc illuſtrando lapide multus eſt. *Flamini Divorum Auguſtorum* pag. CCCXI. 5. repetito, plauſerunt Auguſtinius, Boſius *de Pontificatu* [*n*] & Scaliger, qui in *Corrigendis* [*o*] emendare ſatagit: ut autem cætera omittam, nonne lepidiſſime dicitur, *Mumerto* a Decurionibus *ſtatua Viritim* fuiſſe *dono data?* viderat epigrammatarius ille aliquando in lapidibus ſportulas *viritim* diviſas; quamobrem verbum arripuit, uſum non intellexit.

Pugnat cum Scaligero Gronovius [*p*] de Seſtertiis adſignandis, & numeralibus explicandis notis in obæ rata, & quod meminerim, non audita [*q*] *Cartimitanorum Republica*: at in gratiam redire velim, nec tam futili de cauſa manus conferere; nihil enim in eo titulo eſt non ineptum: *aes alienum liberare* Latini non dicunt; *Lib.* pro *liberaret*, aut *liberaretur*, N aut P pro *Numeravit*, aut *Pendit*, veteres non ſcribunt; *Amici faciunt* innominati, deinde *Saturninus Heres*; *Qua Pro Hon.* eo loco ſignificationem habent nullam.

Cumurena illa *Municeps Septempedana* [*r*] quod appelletur, non placet; neque enim alibi occurrit. *Sicula* [*s*] extra locum, quam *Siculi generis*, ſed *civem Romanam effectam* opinatur Fabrettus [*t*], & quæ Sacerdos eſſet * *Publica Populi Romani*, nec non [*u*] *Religioſus a Matre Magna Capillatus*, magnis ob ſingularitatem indigerent patronis & aſſertoribus ut reciperentur. Deformant *Panvinianam* [*x*] intruſa, ut puto, verba, & ſigla.

Smetius, Pighius, Ligorius, Boiſſardus non tanti apud me ſunt, ut confeſtim verbum [*y*] *Aedituare* amplectar, & *Aedituum ab Iſem Pelagiam*; nec tanti Strada, ut Cordubenſe monſtrum [*z*] illico non repudiem. *Q. Fabii* [*a*] honorem votiva formula exhibitum reſpuo. *Deos Securitatis* [*b*] cum B B finalibus nequaquam veneror. *Q. Quintionus Quintianus* [*c*] luſum ſapit. *Curator* nihili, & IIIII. VIA *Sacrorum Erebi* [*d*] valeat, & recedat. Quid nobis deſcribere voluit Mazochius, cum *Hymnos* miſcuit, & *Decurionem Larum* exhibuit? Quibus ſententiis, quibus modis funeraria epigrammata antiquitus conciperentur, non cogitavit Lipſius, cum *Alpinula*, *Deae Aventicae* [*e*] Sacerdotis titulum habuit pro genuino. *Sacerdotem* quoque *Romæ Et Salutis* [*f*], quæ contubernalia numina non ſolent eſſe, ſuſpectam habeo.

Quota in ſequentibus binis paginis pars eſt a mendacio ſecura, a mixtura, & ſphalmatis immunis? Quid [*g*] *Exercent Segobrigenſes Patriae Decrete?* quid præſtat *Provincia Hiſpania Citerior* ter hic [*h*] & extra locum in tot titulis [*i*] enunciata? cui litabant *Flamines Romæ Divorum* [*k*] ſimul *Et Auguſtorum?* cur *Marcianus* [*l*] carens prænomine, patrem [cui *Domitius* pro cognomine eſt] & patriam modo inſolito profitetur, & *Sacerdos Ad Templum* exotica loquutione dicitur? *Magiſtram Genii* [*m*] quis noverat? *Brixienſis* [*n*] male conſuta feminam exhibet ſeptinominem, atque adeo *Sacerdotem D. Julii Auguſti*,

(*a*) Gruter. pag. cit. n. 5. verſ. 5. 6.
(*b*) Pag. cit. n. 8. verſ. 3.
(*c*) Pag. CCCLXXXII ad. CCCLXXXVIII. n. 6. CCCXCIX. n. 4. Vid. etiam Ind. pag. XCVII.
(*d*) Pag. CCCIV. n. 7 * verſ. 3. Fabret. ad pag. 713. n. 349.
(*e*) Pag. 406. L. & 407. A. in not. ad Epig 316
(*f*) In II. de lege Agraria Orat. contra Rullum. *Hac iſti Decem Viri, cum numerum Colonorum ex lege Rulli deduxerint centum Decuriones, decem Augures, ſex Pontifices conſtituerint &c.*
(*g*) Tom. III. 48.
(*h*) *Spicileg. Antiq.* XXIX. pag. 106. Edit. Coloniæ Brandeburgicæ 1692. in fol. fig & ex ea in *Supplem.* ad III. Claſſ.
(*i*) Gruter. pag. CCCIV. n 9. * veſt in cit. Epig.
(*k*) Pag. DCCCLXXI n. 2. verſ. 15.
(*l*) Pag. CCCV n. 7. * Clariſſ. etiam Editores Gruteri An. 1707. hunc lapidem ſuppoſititium eſſe monent in not. Vid. Græv. *Proleg* in Tom. V. *Theſaur. Antiq.*
(*m*) In not. ad Epig. 100. VI. pag. 445.
(*n*) De Pontif. Max. c. I.
(*o*) Pag. CCCIX. ad Epig. cit.
(*p*) Vid. not. ad Epig. pag. CCCVI. n. 2.

(*q*) In Epig. cit.
(*r*) Pag. CCCVIII. n. 3.
(*s*) Pag. cit. n. 4. verſ ult. & ponit *Romæ* in ædibus Laii. Fabret. pag. 341. n. 523.
(*t*) Vid. ad hanc ejuſdem not * In cit. Epig.
(*u*) Gruter. pag. CCCVIII. n. 5.
(*x*) Pag. CCCIX. n. 8. ex *Panvinii Faſtis*.
(*y*) Pag. CCCXII. n. 5.
(*z*) Pag. CCCXV. n. 3.
(*a*) Pag. CCCXVII. n. 9.
(*b*) Pag. CCCXVIII. n. 9.
(*c*) Pag. CCCXIX n. 1.
(*d*) Pag. cit. n. 3.
(*e*) Pag. cit. CCCIX. n. 10.
(*f*) Pag. cit n. 11.
(*g*) Pag. CCCXX. n. 1.
(*h*) Pag. cit. n. 4 5. 7.
(*i*) Pag. CXCIII. 3. CCCLVI. 1. CCCLIV. 4. CCCLXXV. 5. MXCI. 5.
(*k*) In cit. Epig. pag. CCCXX. ſub n. 4. 5. 7.
(*l*) Pag. cit. n. 8.
(*m*) Pag cit. n. 9.
(*n*) Pag. cit. n. 10.

Digitized by Google

guſti, quæ inter claſſicas formula haud numeratur: nec ipſi clauſula competit D. D. Honori *Poſtumia Paullae* tres affert Rubeus dicatos lapides, quorum viſuntur duo [*a*], ſed præter ea nomina nihil ſinceri, ac non commentitii Gruteriana profert. *Ordinem* non Decurionum, ſed *Seviralem* [*b*] prætermitto, & *Pollam Poſt Mortem* [*c*] cultam, & [*d*] *Pontificem Divi Auguſti*, & [*e*] *Sacerdotem Deſignatam*, & *Caeſaris Municipii Tarraconenſis*. *Cordubenſi* ſaxo [*f*] utitur Noriſius in *Cenotaphiis* pag. 57. Sed de trium * *Conſulum* novitate, quorum duo nullo alio teſte laudantur, non hiſcit; nec quid ſibi velit, ** *Feciali Omnium Concil.* monet: Statuam Equeſtrem pluties decretam novimus, † *Duas* uno decreto nemini datas opinor, ſaltem quod lapides doceant.. * *Ordo decreverunt* lapides item non ſcribunt.

Ad Sex. Attii titulum [*g*] nihil audeo; ſed nec proferentes placent, nec nominandi caſus honoratis minus aptus, nec ad Hiſpanicorum epigrammatum exemplum *Flamea Provincia Narbonenſis*.

Pighium, Smetium, Capacium, Tomaſinium, Reineſium, ut mihi apoſtolos dent, reverenter deprecor; ab eorum enim judicio appellare cogor: Neapolitis [*h*] *Heliopolitanorum* nomen impoſitum, *Filius* ſine patre, *Adampliare Donis Torquem*, aliaque id genus mihi probantur numquam: * *Ex Juſſu* etiam privatim ponitur, non publice, & Numini cuidam, non homini; neque enim Dii Reipublicæ in ſomnis oſtendi poterant, nec mortalium eo modo honorem imperabant, ſed ſuum. *Luſitanicam* [*i*], quæ dupliciter affertur, Reſendius [*k*] recenſens ad *Luſitania* nomen ſubſiſtit, & reliqua non memorat, nec *Statuam* cum *Sepultura* miſcet. Quam fidem poſtrema paulo poſt repetita [*l*] mereatur, ignoro: Hiſpanicis civitatibus præclara certe teſtimonia non deſunt; femina hic [*m*] in quatuor ex ipſis aut *Sacerdos*, aut *Flaminica* celebratur, & quod novum eſt in [*n*] *Municipio Caſtalonenſi Flaminica Sive Sacerdos*.

Viginti fere *Tarraconenſes* Inſcriptiones [*o*] ſequuntur: in religionem exhibentibus veniant: ego me ab his omnibus purum præſto: quid ſingulatim ſtatuam, non reperio; nam labefactatus ſuſpicione animus in genuinis quoque ſollicitatur. Perturbor tanta affluentia [*p*] *Flaminum*, ſiglis redundantibus, [*q*] *Maſculo* & *Maſculino*, [*r*] *Amocenſi Cluvienſi Ex Gente Cantabro*, [*s*] *Nepociana Sive Marcelliana*, [*t*] *Conſenſu*, & [*u*] *Decreta Concilii Provinciae Hiſpaniae Citerioris*, cujus Conventus ſeptem audivi: præcipue vero Geographia me vexat, quam ex Hiſpanicis titulis conflare integram in promptu eſt; etenim patriam, ſive vir inſcribitur, ſive mulier, perpetuo ſignant, nec uſitata apud veteres formula, ſed vulgari, nempe [*x*] *Saguntino*, [*y*] *Segobrigenſi*, [*z*] *Pompelonenſi*, vel inaudita & antiquitus, & recenter [*a*] *Ex Bracar. Aug.* [*b*] *Ex Lucenſ.* [*c*] *Ex Cluvienſ.* Antonii Auguſtinii venia [*d*] *Ordo Iporcenſium* ridiculam ex omni parte Inſcriptionem prodit. Mazochianam [*e*] ablega, & cum ea informes tres [*f*] infra jacentes dimitte.

Ad Theatrales titulos accedentes fabulas occurrere ne miremur. In [*g*] *Archimimo* bis in *ſcenam* producto, * *L. Acilio L. F. Pompt. Cutiela* dubius ἐπέχω; nam intrepide explodere vix audeo, quamvis Romani marmoris infirmi teſtes Pighius, & Gutenſtenius haberi poſſint, hominemque non ſervilis, nec libertinæ conditionis, ſed ingenuum, patrem cientem ac tribum, tribuſque inſuper nobiliorum nominibus decoratum, vile, atque infamia notatum artificium profitentem concoquere ægre valeam: eo ſtatu non erat, quem Suetonius [*h*] Veſpaſiani *perſonam* in ejus *funere* tuliſſe tradit, *Archimimus Favor*: adde Τραγῳδὸς & Κωμῳδὸς, diſtingui conſueviſſe inter Græcos τεχνίτας, ut Corcyreticum docet marmor [*i*], ſed apud Romanos *Tragici*, & *Comici* appellationibus Poetas connotari potius, quam Hiſtriones: *Diurnum* non moror, & Mimi *Decurionatum* [*k*], & omnino implexum ſermonem. *Archimimam* [*l*] vero *Fabiam* Libertam, *Temporis ſui Primam Diurnam* nullo modo recipiam; ea enim elogia non in ſepulcralibus, ſed in honorariis titulis legi ſolent, & illi, cui fit, tribui, non ab eo, qui *Facit*, ſibi ſumi: importune etiam in extrema parte abrupta ſimulantur, quæ conſui nequeant; ſed mihi pro falſi nota mulier *Archimima* ſufficit; nullam enim apud veteres umquam memorari memini, nec

eo

(*a*) Gruter. pag. CDLIX. n. 2. 3.
(*b*) Pag. cccxx. n. 12.
(*c*) Pag. cccxxi. n. 4.
(*d*) Pag cit. n. 6.
(*e*) Pag cit. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 10. * verſ. 4. ** verſ. 7. † verſ. 10. * verſ. 8. 9.
(*g*) Pag. cccxxii. n. 9.
(*h*) Pag. cccxxiii. n. 1. Vid. ad hanc not. * in cit. Epig. verſ. 1.
(*i*) Pag. cccxxiii. n. 7. 8.
(*k*) *Antiquit. Luſitan.* Lib. 1. verſ. 3. 4.
(*l*) Ideſt in pag. cit. cccxxiii. n. 8.
(*m*) Vid. ſupra Epigraphes cit. 7. 8.
(*n*) Pag. cccxxiii. n. 12. & cccxxv. n. 2.
(*o*) Pag. cccxxiii. n. 10. cccxxiv. a n. 1. uſque ad 12. cccxxv. n. 1. 4. 5. 6. 8. 9.
(*p*) Vid. hic ſupra cit. Epigraphes.
(*q*) Pag. cccxxiv. n. 3.
(*r*) Pag. cit. n. 10.
(*s*) Pag. cit. cccxxiv. n. 12.
(*t*) Pag. cccxxv. n. 1. ubi

CONSENSV . CONCILII
P . H . C &c.

(*u*) Pag. cit. n. 5. ubi

EX . DECRETO
CONCILII
P . H . C

(*x*) Pag. cccxxiv. n. 2. 6.
(*y*) Pag. cccxx. n. 2. cccxxiv. n. 7.
(*z*) Pag. cccxxv. n. 1.
(*a*) Pag. cit. n. 6.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) Pag. cccxxiv. n. 10.
(*d*) Pag. cccxxv. n. 10. ex *Ant. Auguſtinii Adverſariis*.
(*e*) Pag. cccxxv. n. 12.
(*f*) Pag. cit. n. 13. 14. 15.
(*g*) Pag. cccxxx. n. 2. MLXXXIX. n. 6. verſ. 2. * verſ. 1.
(*h*) In Veſpaſian. cap. 19.
(*i*) *Diar. Italic.* pag. 413.
(*k*) In Epig. ſupra cit. Gruteriana.
(*l*) Pag. cccxxx. n. 4.

eo uſque poſthabitum pudorem puto, ut feminæ laſcivos publice agerent, & (*a*) *imituntec turpia mimos*.

Paulo poſt ad (*b*) *Stratonem Comœdum*, ad *Ibycum Pſalten*, ad *Chreſtum Sumptuarium* (quod muneris Latinæ aures mirabundæ excipiunt) ſepulcralis clauſula quid facit? & quid denotat initium illud ſine initio? Haud intelligo ſubinde, quid (*c*) *Habitarus* ſit *Marcas Dulcis*, nec quam exercuerit artem (*d*) *Domnio Sucinianus Archineaniſcus*, quem non in *Licinianum*, ſed in *Lucianum*, hoc eſt, *Lucinu conſecraneum* mirifica prorſus excogitatione convertere maluit Reineſius *.

Verum ſpectemus attentius; laudatiſſimus enim ingreditur puer (*e*) *Saltans*, *Cantans*, & *Placens*: placuit is olim & mihi, antiqua epigrammata primitus (*f*) aggredienti; quamobrem tamquam pulcherrimum quid memoravi, modo nequaquam placet; nam miranda nimium *Galbæ*, *Othonis*, *Salvii*, & *Vitellii* congeſta nomina, ab lapidibus cæteroquin pene ignorata: infeſtat etiam inſolita omnino recitatio, & *C. Jocandus* ſcenæ devotus, prænomen tamen, & patrem, & tribum oſtentans, quamvis poſt hæc gentilitio perperam careat: bis (*g*) exhibetur, quod illum Lipſius Romæ, Manutius, & Capacius Neapoli conſtituant; bis ergo exſibilabitur. Si quis autem tam leni animo ſit, ut parcere huic velit, gemino certe ſuo (*h*) *C. Regulo*, quem Zamoſius, Troſterus, & Lindebrogius celebrant, parcere nullo modo poterit; præcedentis æmulatione, hanc Inſcriptionem confictam eſſe nemo non videt. *Daodenai mimo*, qui *Saltavit Cantavit Placuit Oblectavit*, ſtatuitur utraque, eodemque joculo altera (*i*) *Fauſtus Infauſtus Pater*, altera (*k*) *Felix Pater Infelix* juſta perſolvunt: verum hæc multo ineptit magis; quis enim cum Regulum audit *Moribus Decore Natalibus Hyacintho Vel Narciſſo Comparandum*, recentium elogiorum ſtylum non odoratur? nec *Senatum Trajanenſem* audierat quiſquam, nec ſaltationem in *Curia*. Qui *ſpectavit*, ſi *Marcus Imperator* eſt, unico Proconſulatus titulo nimis parce honeſtatur, & etiam præpoſtero; nam ſub Marco nondum ſumebatur ab Imperatoribus; ſi aliquis Pro Conſule adminiſtrans, ridicule anonymus fingitur, & non Daciæ, ſed Antonini Pro Conſule dicitur, & Auguſtorum Provinciæ adminiſtratæ imponitur. Notæ quoque mendacium detegunt ex antiquis formulis non petitæ. *Hyacinthum* & *Narciſſum* binis literis DD Divis inſerere fortaſſe mens fuit, ſed errore duplici: L. H. L. D. interpretatur Scaliger (*l*) *Locus hic liber datus*, ſed novo exemplo, & inſipienti clauſula, interque authenticas ac legitimas numquam recepta. Aliquanto exactius hujus Inſcriptionis falſitatem perſequutus ſum, quod mihi ipſi videretur mirum, recentem eſſe, cujus lapidem ad extremos Daciæ fines (*m*) ex Comitis Ariuſti teſtimonio extet, ut alibi monui.

Titulum *Conſtantii Munerarii* (*n*) quamvis Felicianus quoque eodem modo deſcripſerit, vel ſuppoſititium, vel enormiter interpolatum, & involutum judico: nulla eſt antiqui, funereique epigrammatis facies, & quid eſt *Dolore Privum Reliquit?* quid Rogus ſepultos *Protegeas? Collegium Caſtrenſem* (*o*), vel *Caſtrenſiam* haud novi, *Fulloaemque* eidem deditum non intelligo. Perperam hic & iniuria (*p*) *C. Rubeaius Gladiator* ingenuus, ac trium nominum homo, ſi monumento adhibenda eſt fides, ſervili Gladiatorum familiæ accenſetur: & ingenui quidem, imo ex ordine Senatorio aliqui huic furori operam dederunt aliquando; ſed *Gladiatoris* vocabulum in monumentis adpoſitum numquam reperias. Perperam item (*q*) *P. Vesdius Beneventi Auguſtalis* in eadem claſſe collocatur ob verbum *Gladiator* importune, & ſine ſenſu a Manutio intruſum.

Taurus (*r*) *Secutor Caeſaris* ſervus eſſet [illegible], an *Gladiator* quis intelligat? A ſuſpicione non eſt immunis (*s*) *Flamma Siculus*, qui deinde * *Syrus* evadit, & quid *Stum* præſtiterit, non ſatis explicat: itemque (*t*) *Nævius* obſcure luquens, & ad rem venatoriam nullo modo ſpectans. Inter Circenſes titulos *Tarraconenſia carmina* (*u*) ob præſumptionem malam ne repudies; falſi nullas habent certas notas, & a Ludovico Ponte in Hiſpanica Hiſtoria proferuntur, qui ut plurimum genuinis monumentis agit.

Magiſtratus aggredimur venerandus a Romano orbe univerſo, & colendus, quo attentius dare operam debemus, ut qui non priſca auctoritate inaugurati, ſed a recenti mendacio in ludibrium adhibiti deprehenduntur, eradamus ex albo, atque expungamus. (*x*) *Acerrsi* jam, & (*y*) *Acilii* epigrammata, quæ in fronte ſpectantur, implexa, involuta, ſibi non conſtantia agnuſcis. *Lintrarios* (*z*) ex variis, ignotiſque regionibus collectos deſpicis. *L. Aelium* (*a*) quem *vice ſacra* judicantem coleres, Provinciam *Vice Sacra Maximiani Herculei Adminiſtrantem* rides. De *Lazunis* (*b*) municipium *Alcetienſe* conſecrantibus quid ſtatues? mihi ſane *Alcetienſe* iſtos nuſquam reperienti, & * *Equitem Alcetienſem*, ac ** *Flaminem Alcetienſium* præter lapidarias loqu-

(*a*) Ovid. II. *Triſt.*
(*b*) Gruter. pag. cccxxxi. n. 2.
(*c*) Pag. cit. n. 3.
(*d*) Pag. cit. n. 5. * Vid. not. ad cit. Epig.
(*e*) Pag. cit. cccxxxi n. 7.
(*f*) *Trad Ital.* pag. 179.
(*g*) Pag. cit. n. 7. & ſeq. n. 1.
(*h*) Pag. cccxxxii. n. 2.
(*i*) In Epig. pag. cccexxxi. n. 7. & ſeq. n. 1.
(*k*) In Epig. pag. cccxxxii. n. 2.
(*l*) *In Indic* pag. c.
(*m*) Gruter. Epig. pag. cccxxxii. n. 2. ponit *in Cœmeterio vici Bodogſalvenſis Tranſylvaæ*.
(*n*) Pag. cccxxxiii. n. 4.
(*o*) Pag. cit. n. 5.
(*p*) Pag. cit. n. 6.
(*q*) Pag. cit. n. 7.
(*r*) Pag. cccxxxiv. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 4 * verſ. 3.
(*t*) Pag. cccxxxv. n. 6.
(*u*) Pag. cccxxxii. n. 4.
(*x*) Pag. cccxliii. n. 2.
(*y*) Pag cit. n. 3.
(*z*) Pag. cccxlv n. 4.
(*a*) Pag. cit. n. 5.
(*b*) Pag. cit n. 8. 10. iterum pag. dxvii. n. 1. * verſ. 11. & 12.
** In Epig. cit. ſub. n. 8.

loquutiones obſervanti, probari nullo modo poſſunt: alteri (*a*) ex iſtis ſubſcripſit Cellarius (*b*) ob *Coloniam Aureliam Antoninianam Ovil.* quibus nominibus *inſignem urbem* fuiſſe, adductus eſt ut crederet; at cum eum locum monumento alio nullo ita decoratum oſtendere ſit, cumque in Peutingerianis tabulis *Ovilia* nuncupetur, ad ruſtica quædam, & paſtoritia mapalia manſionem eo nomine indicatam puto. In his certe titulis, quos funerariiſne, an honorariia accenſeas, neſcis, paucæ ſunt, quas ſine antiquitatis injuria admittere poſſis, pericopæ; ita nempe invicem implicantur, ut quid agatur, ignores: formula minime lapidaria clauditur prior (*c*): *Propiaqua Impendio Heredis Fieri Inſtituit*; ſubſequens (*d*) *Ex Decurione* perquam inepte notat, & voci * *Ejus* vim uxorem, vel filiam ſignificandi impertit, quam Lazius alibi (*e*) quoque ſibi poteſtatem arrogat, ubi inſuper vitæ * *Annos* novo modo ſignat, & mirificus in nominibus eſt; quod etiam proxime elucet, cum (*f*) *Aelius Macrinus Epidianus Qui Et Epidius* profertur; nam hæc formula nec in tam affinibus nominibus, nec in trium nominum hominibus inveniri ſolet.

Zamoſium cum (*g*) *Auro Luſtrali*, cum civitatibus *Volmerio*, & *Petovio*, & cum *Manibus Benemeritis* ne moremur, precor; (Fabrettus (*h*) Zamoſio & hic plenam fidem habuit) nec Pinellianum monſtrum (*i*), nec *Verderiana* (*k*) A E. pro *Aelio*, VI. pro *Seviro*. *Ex* quo *Conventu* eſſet, cur (*l*) *Aemilius* declaret, non video; nec *Rempublicam* novimus *ſuam*, quod *Carthagenenſem Conventum* deſignaverit; multæ enim e Conventu uno civitates petebant jura. Quidnam muneris (*m*) *Prætor Parthicarius* exercuerit, libentiſſime edoceri vellem; *P. Alfius*, cui ea dignitas appingitur, *eſt* procul dubio *Albius Maximus*, quem Martialis appellat, ſi * ſubnotantes audimus.

In ſequenti pagina (*n*) quarta & ſeptima infeliciter clauduntur; & Mazochianus (*o*) exinde *Anchialus* informiter, & miſerande gignitur. At nonne Hiſpania, portentorum id genus mater, *Lucani Poetæ* monumentum (*p*) profert, & *Beneficio Neronis Famam* ejus *Conſervatam* docet? In (*q*) *Flavio Julıobrigenſi Ex Gente Cantabrorum* patriæ & Provinciæ indicandæ inſuetum modum miror: in *Antejo Civem Aſturicenſem Legionis VII.* (*r*), cui Libertus *Fecit Secundum Voluntatem Suam*. Nolumus (*s*) *Antonium Anno XXX.* nec (*t*) *Epityncbanum Lictorem*, & *Sevirum*, *Quinquennalem Oſtis*, & *Sevirum Aquis Sextis* (pro *Sextiis*) quodque legi non ſolet, *Auguſtalem in Provincia* Narbonenſi. Veronenſem (*u*) *Quatorvirum Juri Dicando T. Flavium P. F. Noricum*, qui veterem adhuc Portam Veronæ ſignat, quo transfert Lazius, ſepulcrali importune titulo præfigens? Fragmentum (*x*) *tabella parva* viſum non tanti reputo.

Poſt hoſpitales teſſeras, & Acta præclariſſima, cujus generis dolendum maxime tam rara ſupereſſe (*y*), *Senatus Populuſque Neapolitanus L. Arruntium* formula honorat *Diis devota*, ac conſtituta: debuit etiam Inſcriptionis ordo ac tenor aliter concipi: iteravit nihilominus Sponius (*z*) adtulitque Noriſius (*a*) noſter ob municipalem *Cenſuram*, quam tamen ipſam parum abeſt quin hic reſpuam; neque enim *Cenſores Reipublicæ* audivimus umquam, & perquam raro etiam inter Magiſtratus colonicos ipſum *Cenſorum* nomen; nam ut optime cogitavit Noriſius ipſe, ea poteſtas in municipiis Italicis ſub *Quinquennalium* nomine latebat.

Taurinenſis (*b*) a Cujacio * exceptæ fidem cum implexa, inconnexa, & inania verba elevant, tum diſſimilitudo, & diverſitas, qua tripliciter (*c*) affertur. Hæc eadem ratio (*d*) *Grammaticum Latinum* lædit; ſunt enim, ut ſubnotatur, qui hæc nomina ſileant, & prorſus varium epigramma condant. *Ex ſingularibus*, & *Legato Electo In Adjutorium Legionis* (*e*) alibi perſcribi non opinor. Male loquuntur (*f*) *Aruccitani Paulinum* collaudantes, qui *Pro Republicæ Libera Retinenda* tam bene ſe geſſit. Quæ (*g*) hic ut interpolata * improbatur, & alibi ** commendatur ut incorrupta, mihi utroque loco eadem eſt, & ejuſdem auctoritatis. In ſequenti (*h*) poſtrema fragmenta neglige.

Avito Superſluenti (*i*) non eſt ab Jove principium. De miro quodam fonte (*k*) *Apollonaris* bibit, facultate Salmacidi contraria prædito; nam vir adducitur, qui antea (*l*) prodierat femina, ſicuti cum

Vota puer ſolvit, quæ femina voverat, Iphis (*m*).

Quæ-

(*a*) Gruter. Epig. 8. cit. pag. CCCXLV.
(*b*) Lib. II. cap. VI.
(*c*) In cit. Epig. ſub n. 8. verſ. 12. 13.
(*d*) Epig. ſub n. 10. cit. pag. CCCXLV. verſ. 2. * verſ. 3.
(*e*) Pag. CCCXLVII. 4 * verſ. ult.
(*f*) Pag CCCXLVI. n. 7.
(*g*) Pag. CCCXLVII. n. 4. e *Zamoſio*.
(*h*) *Column. Trajan.* pag. 246.
(*i*) Gruter. pag. cit. CCCXLVII. n. 5. e *Pinello*.
(*k*) Pag. cit. n. 7.
(*l*) Pag CCCXLIX. n. 3.
(*m*) Pag. CCCL. n. 4. * Vid. ad hanc not.
(*n*) Ineſt pag. CCCLI.
(*o*) Pag. CCCLII. n. 3.
(*p*) Pag. CCCLIV. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. CCCLV. n. 2. Habetur melior pag. DXXI. n. 1.
(*s*) Pag. CCCLVI. n. 2.
(*t*) Pag. cit. n. 4.
(*u*) Pag. CCCLVII. n. 4.
(*x*) Pag. CCCLIX. n. 5.

(*y*) Pag. CCCLXVI. n. 2.
(*z*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiquit.* pag. 169.
(*a*) *Cenotaph. Piſan.* pag. 73.
(*b*) Pag. CCCLXVII. n. 9. * Vid. ad hanc not.
(*c*) Pag. cit. n. 1. CDXVI. 6. 7. hanc Edidit N. 2. *Muſ. Taurin.* „ pag. CCXIII. n. 3. 4. 5. ubi in not. inquit „ Hujus *Agricola* „ tres recenſet inconditas ac monſtroſas inſcriptiones Gruterus, quarum ſphalmata quatuor hiſce, quamvis circumciſis elogiis auferri & reconcinnari poſſunt. Quod ipſe loc. cit. præſtat. Eaſdem exhibuit Muratorius pag. CCCX. n. 3. & CCCIX. n. 9. 2.
(*d*) Gruter. pag. CCCLXVII. n. 5. verſ. 4.
(*e*) Pag. cit. n. 2.
(*f*) Pag. CCCLXVIII. n. 1.
(*g*) Pag. cit. n. 6. * Vid. ad hanc not. ** Pag. DXXIV. n. 6.
(*h*) Pag. CCCLXVIII. n. 7. vid. not.
(*i*) Pag. CCCLXX. n. 2.
(*k*) Pag. CCCLXXI. n. 3. ponit *in ruinis Varbel.*
(*l*) Vid. pag. CCCXLVI. n. 5.
(*m*) Ovid. *Metamorph.* Lib. IX.

Digitized by Google

Quænam (*a*) mox ex iiſdem *ruinis* nominum & rerum, & * *Patram Infeliciam* commixtio? Non ibo inficias, a pulchra Mureti epigraphe (*b*) turbari me aliquanto: *Civitas Senonum Tricaſſinorum Meldorum Pariſiorum* Cæſasis potius peculiarem phraſin, & loquendi modum, quam monumentorum & lapidum videtur referre: ille (*c*) ſiquidem *Civitatem* pro Communi, ſeu pro civili ſocietate uſurpat: *omnis Civitas Helvetia in quatuor pagos diviſa eſt*; & de Pariſiis ipſis: *confines hi erant Senonibus, Civitatemque patrum memoria conjunxerant* (*d*): an non in proclivi eſt ſuſpicari ex hoc ipſo loco Inſcriptionem effictam? novum etiam munus (*e*) *Adjutor Procuratorum*.

Quid referam (*f*) *M. Aurelium Ex Cluaicaſ.* (*g*) *Sexvirum V. M. COL. Aeternitatis Memoriam Ponentem*; *Munatium*, ut vult Scaliger (*h*), prænominis loco, cum *Jove Optimo Maximo* infra jacente, & (*i*) D. D importune poſita?

Quod *Lugdunenſem* (*k*) ſatis celebrem ſollicitare non verear, non deerunt qui graviter ferant: at me in dubitationem adducunt novum nomen, cognomentum inſolitum, patria non ex civitate, ſed ex regione indicata, * *Apud Suos* pro *in Republica ſua*, & ** *Allectoris Galliarum* munus, quod quid rei tandem eſſet, vix declaretur: habetur & in alia (*l*) tantummodo *Tauricius Venetus Allector Galliæ*, ſed ex iiſdem ſuſpectis ſchedis, & quæ ſtatim additione valde obſcura, & ambigua * iteratur. Quod *Allector* ſit χαλκολόγος, ut ibidem ** ex Cujacio affirmatur, non audio ſine admiratione; & quid eſſet univerſæ Galliæ χαλκολόγος? *Allectores* ſimpliciter in alia (*m*) ſunt, ſed quam ſuppoſititiam oſtendimus: ignotum hinc etiam vocabulum emerſit (*n*) *Allectura*: P. Meneſtrierius (*o*) pro *mercium dimittendarum cura* interpretatur, ſed interpretationis tam peregrinæ fundamentum affert nullum: idem *Sartori* ſupplet, & de cura navium ſarciendarum explicat non minus mire, cum præcipue de viro adeo illuſtri agatur, ut (*p*) *Tres Provinciæ Galliarum* ad eum ornandum convenirent. Animadvertendum quoque, Inſcriptioni tot ſingularibus rebus præditæ Scaligeri, & Paradini ſchedas, multis id genus ſcopulis infames, obſtetricatas eſſe.

Municeps autem meus, antiquitatis eductor, & vindex, unde habuit (*q*) *C. Betuum* ſilva nominum confuſe aggeſtorum obrutum & circumſeptum? Holthenus (*r*), ubi Elenchis Gruterianis præfatur, *Liguvianum* pro homine altero habuiſſe indicat, cui tamen nullus ibi ex contextu locus: cur autem in vetuſtatis ſacrariis *Sacerdotem Trium Lucorum* reponamus? *XV. Umbria Populis*, quos nullus memoravit Auctor, in præſens dimiſſis, nonne *Umbriæ Prætor* ad inficienda omnia ſufficit? hoſpitem plane in Romanorum regimine cognoſcendo, & in Italiæ adminiſtratione ſcrutanda ſe Gudius prodidit, cum ſingulis Regionibus *Prætorem* ab Auguſto præfectum hic docuit. (*s*) *Bibio IIIviro ſecundo* tranſmiſſo a congregatis (*t*) *Cæciliis* cave, & duos poſtremos verſus ſagaciter penſita. Epigrammatum ex Scriptorum locis adornatorum inſigne exemplum (*u*) *L. Metelli* encomium nobis ſuppeditat, quod e Plinii narratione tranſcriptum pene ad verbum eſt. Mihi etiam ſine Plinii luce in veteri lapide ea perſcripta numquam fuiſſe, ex forma Inſcriptionis ipſa in nulla claſſe recenſendæ ſtatim conſtaret: non erat profecto cur citaretur in Faſtis Almelovenianis (*x*) pro *Metelli* Conſulatibus. *Metellorum* monumenta (*y*) quæ conſequuntur ex remota maxime vetuſtate videntur derivari.

L. Cæcilii (*z*) epigraphen ab Antonio Auguſtino (*a*) viſam, & impenſe collaudatam, antiquo etiam & lapidario ut plurimum proloquentem ſtylo, improbare nequaquam audeam; nec tamen quoſdam mihi ſuborientes ſcrupulos diſſimulabo: nam primum ſive honorariam velis, ſive funebrem, ſtata verba, & modus non admodum reſpondent: deinde *honeſta Miſſione* Centurionem *miſſum* non ſuccurrit vidiſſe, ſed gregarios tantummodo milites, vel inferioris notæ officiis fungentes; ſicut & hodie miſſionem impetrare oportet milites, qui exauctorari volunt, & chirographum datur, quo eorum indemnitati cavetur; at militaribus ſe dignitatibus abdicare unuſquiſque fere poteſt arbitrio ſuo, nulloque eget diplomate ut abire tuto poſſit. Non ſolet etiam in hujuſmodi formulis legi *Miſſus Ab Imperatore*. Quin nova eſt clauſula in Teſtamenti capite illo, libertos non a Seviratu, ſed a *Muneribus Seviratus Omnibus* excuſatos velle, eoque privilegio non libertos ſolum, ſed & *libertorum libertarumque libertos* afficere: extranea quoque & obſcura loquutio, *Sub Eadem Forma Spectaculorum Quot SS Edendorum*, ubi *Forma* pro conditione eſt.

Aquilifer Ex Conventu Bracarenſi (*b*) unde

(*a*) Gruter. pag. CCCLXXI. n. 5. *in ruinis Ulpia Trajana*. * verſ. ult. & ſimiliter *in alio latere* verſ. ult.
(*b*) Pag. cit. n. 8. „ Manutius a Mureto habuiſſe ſcribit „
(*c*) Lib. 1. cap. XII.
(*d*) Lib. VI. cap. XIII.
(*e*) In Epig. cit. pag. CCCLXXI. n. 8. verſ. 2. 3.
(*f*) Pag. CCCLXXII. n. 3. M. AVRELIAE ... &c. Gruter.
(*g*) Pag. cit. n. 6.
(*h*) Pag. cit. in not. ad Epig. n. 9.
(*i*) Pag. cit. n. 10. verſ. ult.
(*k*) Pag. CCCLXXV. n. 3. ponit *Lugduni in pila pontis Araris*, *e Scaligeri Schedis*, *& Paradino*. * verſ. 4. ** verſ. 10.
(*l*) Pag. CDLXXI. n. 9. * & CDLXXII. n. 1. ponit *Lugduni ad Macellum S. Petri ex Paradino* integriorem, & auctiorem.
** Vid. ad hanc in not.
(*m*) Pag. CCXLV. n. 7. verſ. 5.
(*n*) Pag. CCCLXXV. n. 3. verſ. 11.
(*o*) *Hiſt.* pag. 187.
(*p*) In cit. Epig. 3. pag. CCCLXXV. verſ. ult.
(*q*) Pag. cit. n. 4. ex *Panvinio*. Sed Murat. DCLXXXII. 7 & Spon. *Miſcel. Erudit. Antiq.* pag. 183. non parum variantem adferunt
(*r*) In *Corrigend.* pag. CCCXXXII. ad cit. Epig.
(*s*) Pag. CCCLXXV. n. 5.
(*t*) Pag. CCCLXXVI. n. 4. 5. 6. 7. CCCLXXVII. a n. 1. uſque ad n. 8. CCCLXXVIII. a n. 1. 2. 3. 4. CCCLXXIX. n. 1. 2.
(*u*) Pag. CCCLXXVII. n. 4.
(*x*) *Faſt. Rom. Conſul.* pag. 172. Edit. Amſtelodami 1705.
(*y*) Pag. CCCLXXVII. n. 4. 5 6. 7.
(*z*) Pag. CCCLXXVIII. n. 1.
(*a*) *Dialog.* II. pag. 247. cit. edit.
(*b*) Gruter. pag. CCCLXXIX. n. 6. verſ. 3. & 4.

adveniat, noſcis. Inter mira multa, quæ *vidit Smetius*, prædicavit Boiſſardus, perpolit Reineſius, Romanam *baſim oblongam* computa, in qua *Sodalitia* conſignantur *quinque*, quorum nullum niſi ex hoc lapide innotuit: * *Sodalis Marcianae*, cujus honori deditus eſſet, haud ſcio: patris prænomen, ac tribus videntur intempeſtive, & *Pr. Haſtar. C. V.* ænigmatice poni.

Fontejus (*a*) *Aedilem Sora*, & *Publicanum Roma* (*b*), *Caeſiumque*, quamvis a Fabretto (*c*) exceptum, *Aedilem* ſe & *Duovirum* prius quam cognomen recitet, profitentem, deinde *Cenſuram Et Duomviratum* cum *Anno* inepte adjecto memorantem, mihi ægerrime commendabit.

Diſplicent item aliquanto (*d*) *Marcia* cum *Viro Quondam Sibi Cariſſimo In Suo Poſito* (*e*) *Praefectus Nationum Getulicarum Arſenoicarum*, & (*f*) *Praefectus Marorum*. Præpoſtere (*g*) *Ergavicenſis Ex Conventu Caeſaraugustano* illuſtratur; ſi enim * *Ergavicenſes* inter populos, qui Tarracone diſceptant, recenſeret Plinius (*h*), male *Cæſaraugustano conventui* tribueret Inſcriptio; ſed huic ipſi tribuit & Plinius, non Tarraconenſi (*i*).

Piſo, qui *Ex S. C. Provinciam Hiſpaniam Citeriorem Pro Pratore Obtinuit*, etſi ab Auguſtinio (*k*) protectus, & *Roma* in *marmorea baſi* ſpectatus, ut dicitur, dignitatem ſuam mihi non perſuadebit; nam ea verba pro Hiſtoriæ fruito recipi quidem poſſint, pro veteri titulo non poſſunt; adde ab Auguſtis miſſos, qui provincias Pro Prætoribus obtinerent, non a Senatu, qui provincias ſuas Pro Conſulibus committebat. In eadem pagina (*l*) ſalutat nos Moralis, & *Valere* jubet; Smetius vero Mazochio ſubſcribens (*m*) *Armarium* pro monumento educit, in quo ſingularitas tantum anxium me tenet: ſicuti contra frequentia officit Hiſpanicarum, cum multa congerie nominum, quæ ſequioris ævi fuit conſuetudo, Tribum conjungentium, ut hic (*n*) de *Seneca* apparet, cujus profeſſio ſuperiori ævo perraro addita.

Ordines ſuccedunt (*o*) *Neſcanienſis*, & (*p*) *Monteſanus*, ac Fundum *Patriae Senaturae* datum; deinde (*q*) *Fauſtus In Anno* LXX. faciens. Acephala (*r*) *Vulſinienſis* ſuos certe paſſa eſt manes; nam *Patria Sua* minus opportune inſeritur, & quid commune Vulſinienſibus *Tiburtibus*, & *Italica* in *Batica*? *Pratorem* quoque *Etrariae* Romani Faſti minime admittunt.

Duobus fragmentis (*s*), in quibus nihil frugi, neglectis, itemque (*t*) *Ametiſto Balearico Palmenſi Et Guiuntano*, ad Inſcriptionem (*u*) celeberrimam nos conferamus, quæ novam Epocham *Cæſarianam* invexit, & in qua enodanda atque illuſtranda multam collocarunt operam viri Summi, maxima propterea bella inter ſe pugnantes. Scaliger *ad Euſebium* (*x*) rei Chronologicæ novam lucem illaturus, æram ab occupata per Julium Cæſarem Republica hujus Inſcriptionis ope figit, & XLVIII. annis Chriſtianam antevertere ſtatuit, Pagius ad Baronium quoad hujus æræ caput cum Scaligero conſentit, ſed in Albini Conſulatu conſignando deſciſcit. Quæſtionem fuſe & funditus diſcutiendam Philippus Turrius (*y*) ſuſcepit, & *illuſtri* e Marcanova, & codice Mabilloniano Inſcriptione emendata, *præclaram notam Chronologicam* ſecus explicat, *nodumque ſolvens, & fidem lapidi aſſerens*, a pugna quidem Pharſalica Monarchiæ, ut minus caute appellat, exordium deducit, initum ab ea tamen *Cæſarianorum temporum* cardinem non admittit, ſed a proximis Kalendis Januariis. Hæc viciſſe videbatur ſententia; cum repente Maſſonius literariis Patribus de Republica loqui quandocumque licere ſciens, in *Corrigendis* Gruterianis (*z*) partim emendationem improbat, partim quæ Scaliger, & Pagius, quæve adverſus illos Turrius diſputat, rejicit, huncque præcipue *falſo niti fundamento* contendit, & nihil prohibere, quo minus epocha iſta a Cæſaris nece, vel etiam ab Urbis anno DCCXX., quo *annorum Auguſtorum* ex Cenſorino æra cœpit, deducatur. Contingetne mihi poſt tot clariſſimos viros advenienti tam implexum extricare nodum, & tantas componere lites? continget, ubi fides habeatur *veriſſimum*, ut olim Tullius (*a*), *pulcherrimumque jusjurandum jurantis*, Cæſarianam epocham inter inanes, volucrique ſomno ſimillimas ſpecies referendam, ac monumentum, ex quo pendet, omnino nihil eſſe. Reprehendar ſtatim, ſcio, quod falſi damnare Inſcriptionem nequaquam verear, non in Marcanovano ſolum, ſed in Einſidlenſi codice recenſitam, cui ſeptingentos annos adſignavit Mabillonius: de quo tamen minime anxius, rem & Inſcriptionem ipſam expedite perpendam. *Ceionium*: ex prima hac ditione mihi jam fallacia ſubolet; miraris? at nequaquam mirarere, ſi Latinas Inſcriptiones alicujus honori deputatas non accuſandi, ut Græcæ faciunt, in quibus ἐτίμησεν, vel quid ſimile ſubauditur, ſed dandi caſu nomen honorati perpetuo enunciare animadvertiſſes: quin Latini cujuſcumque generis tituli quovis potius, quam accuſativo caſu nomina conſignant. *L. Petronium Verum* eodem titulo celebrat Gruteriana alia (*b*), ſed quæ e Græcia affertur, & manifeſte e Græco verſa apparet. Sed quis cre-

(*a*) Gruter. pag. CCCLXXX. n. 1. *ex Fontejo*.
(*b*) Pag. cit. n. 7. *ex Eodem*.
(*c*) Fabret. pag. 300. n. 278.
(*d*) Gruter. pag. CCCLXXII. n. 1.
(*e*) Pag. cit. n. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 7.
(*g*) Pag. cit. n. 9 * Vid. not.
(*h*) Plinius Lib. III. cap. III.
(*i*) Gruter pag. CCCLXXIII. n. 5.
(*k*) *Dialog* 2. pag. 263 cit. Edit.
(*l*) Epig. 9. e *Fabricio*. & *Morali*.
(*m*) Pag. cit. CCCLXXXIII. n. 4. verſ. 8. 10.
(*n*) Io Epig. cit. ſub n. 9.

(*o*) Pag. CCCLXXXIV. n. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 6.
(*r*) Pag. CCCLXXXV. n. 1. inventa apud *Vulſinios*.
(*s*) Pag. CCCLXXXVI. n. 1. 2.
(*t*) Pag. CCCLXXXVII. n. 1.
(*u*) Pag. cit n. 3.
(*x*) Num. 1969.
(*y*) *Monument. Vet. Ant.* pag. 110.
(*z*) Pag. CCCXXII. ad Epig. cit.
(*a*) Epiſt. Famil. Lib. V. Epiſt. 2.
(*b*) Pag. CDL. n. 6.

Digitized by Google

crederet, de epigrammatis auctoritate a nemine umquam dubitatum eſſe, cujus ne dum ex textura integra ſententiæ ſummam elicere, ſed nulla propemodum ejus pars ſignificationem ullam contineat? utrum mentiar, Lector ſagax dijudica: *Cejonium Albinum Senatus ex Conſulto ſuo quod ejus liberis poſt Caſariana tempora ideſt poſt annos* CCCLXXX. *& I. auctoritatem decreverit Junuarius Curator ſtatuarum.* Hæccine in veteri marmore? a quo, cui, quamobrem poſitum hoc monumentum eſt? attamen Inſcriptionem recitavi, ut a Cl. Turrio ex MSS. repurgatur, verbis tantum ad ſententiam non facientibus omiſſis. In adverſariis meis, ex Mareanovæ collectione depromptis, vox *Conſulem* poſt V.C. Grutero per Turrium addita, non apparet, cetera cum eo conſentiunt. Verum quamvis conſona & dilucida, ut in lapidibus ſolet, oratio eſſet, quis patiatur *Albinum Virum Clariſſimum Philoſophum* dici; & *Bis Ordinarii Conſulis Filium?* quid eſt *liberis auctoritatem decernere?* cujus pervenit ad aures *Curator Statuaram?* cujus Clariſſimatum abrogavit Reineſius (*a*), reponens, quo jure certe non capio, *Subſcripſit*. Ut autem ignota antiquitus epocha *Caſariana* authentica fuiſſet, quid hic eam memorare attinebat? nonne ridiculum prorſus eſſet, cujuſvis epochæ tam intempeſtive mentionem facere, & tam incondite explicare? liceat iterum dixiſſe, quod Inſcriptiones ſpectat, magica quadam faſcinatione literarios proceres univerſos ad hanc diem illigatos, ne acumine, & doctrina ſua in hoc negotio uterentur.

Romana quadam majeſtate, veteribuſque & authenticis officiis, ac magiſtratibus ita me *Tarraconenſis* (*b*) deterret, ut aggredi vix auſim: documento eſſe tamen, ni fallor, poteſt, quanta doctrina in Hiſpanicis quanduque circumveniamur. *Duci Terra Marique Adverſus Rebelles*, & *Duci Exercitus* in ejus ævi marmore perſcriptum fuiſſe, mihi quidem perſuaderi vix poterit. H. H. P. P. ſigla ſunt inuſitata; ſi cum Scaligero (*c*) (qui etiam *Ducem Aſiæ*, & *Noricae* ex hac epigraphe in Elencho protulit) *Hiſpaniarum Provinciarum* explicas, parum apte connectis. Qui *exercitus*, & Provincias Imperii maximas adminiſtravit, & rexit repente in *Logiſtam Nicomedenſium* delabitur: ad ſummum *Provinciae Aſiae* regimen rurſus aſſurgit, ſed ſtatim in *Allectos inter Tribunitios* recidit, & *inter Prætorios* etiam, quamvis *Pro-Prætore* ſæpius fuerit. Quis tot, & tam diſparata munera ubierit, incertum; nam monumentum alii *T. Claudio Candido*, alii *Julio*, alii, inter quos Apianus, qui vulgavit primus, *M. Porcio Catoni* dicatum volunt. (*d*) *Claudius Pallans Honoratus Repentinus a Decurione Colonia* ignote KAAN. ornatus, ob tria illa cognomina omnino ſingularis videtur. Maffejanam (*e*) repudiare nolim, cum ejus corpus e puta puta antiquitate ſit, ſed de interpolatione ſubdubito; *Lector* enim tribus nobiliorum nominibus, & *Patronus Corporis* diſplicet, nec non *Domini Noſtri* & *Dominae Noſtrae* appellatio in Julia & Caracalla; enuntiata ſuperius *tribus*, & titulus iſte neſcio quid videntur contrarietatis involvere; nec placet Caracalla nullo alio, quam *Antonini Auguſti* nomine, ſignificatus.

Principis Peregrinorum (*f*) non minus incognitum eſt munus, ac dignitas, quam Inſcriptionis forma inſueta in Urbanis titulis; *Prætor* vel *Patronus* legerem, niſi (*g*) *Princeps* bis haberetur. Eadem forma nihil definiens in *Narbonenſi* (*h*) *Duomviram* pro *Duoviro*, & *Interregem* compellante, qui neſcio an inter magiſtratus municipales cenſeri poſſit: Piſis certe ſi vel propter contentiones, vel caſu alio magiſtratus non eſſent, nec Duoviri, aut Præfecti ulli, nec juri dicundo quiſquam præeſſet, nullum tamen Interregem creari ſolitum, ſed a Colonis univerſis, præcipueque a Decurionibus Rempublicam interea adminiſtratam, præclarum *Cai Caſaris* Cenotaphium nos docet.

Ad iteratum, qui nihil ſani habet, *L. Cornelii* titulum (*i*) Reineſium (*k*) adire ne pigeat, jucundique ſpectaculi loco ſit, ambitione laborantem, & totis viribus contendentem intueri, ut ſingula expoliat, condiat, amplificet: mihi nulla pene ex iis formulis, quamvis arbitrio ſuo reſtitutis, veteres lapides repræſentat. Nec Municipia, quæ *libera* erant ſinguls, eo titulo diſtingui, nec mulieres patriam ſolebant enunciare, ut (*l*) *Blandina Singilienſis* facit.

Cognatæ, quæ ſubſequuntur Inſcriptiones, difficiles habent locos, (*m*) *Cneſo* & *Celſo*, & *Sac. Gent.* & (*n*) *Praef. Orae Maritimae Cohortis I.* Hiſpaniæ plures *Oram Maritimam* memorant; at eo nomine nimis multum aberant veteres ab Hiſpania, ut ex *Præfatione* triumphi a Pompejo acti patet (*o*), *Cum Oram Maritimam a prædonibus liberaſſet, & Imperium maris populo Romano reſtituiſſet.*

Quid dicemus de (*p*) *Cornelio Gallo*, qui *teſtamento* ſibi ſtatuam decrevit? at inſcite *Priſca Ordinem a Decurionibus* diſtinguit, & I pro *juſſit* inſcribit. In *Brixiana* (*q*) me acquieſcere non ſinunt *Pontificis Fecialis* munus, verba *Dono Datam*, dedicantis ſuppreſſio, *Conſul* Romanus neſcio unde notus, & quod nulla appareat, illum *Brixiæ* marmoreum, aut æreum ſtatuendi ratio. *Veronenſem* (*r*) nauci facio ob *Gneum Quinti*, & *Clodiam Tonniae Libertam*, & *Contubernalem Solam*.

Moe-

(*a*) Vid. not. ad hanc in cit. Edit. Gruteri.
(*b*) Pag. CCCLXXXIX. n. 2.
(*c*) In *Indic.* pag. XLIX.
(*d*) Pag. CCCXC. n. 2.
(*e*) Pag CCCXCI. n. 1.
(*f*) Pag. CCCXCIII. n. 2. *Romæ in baſi.*
(*g*) Pag. cit. n. 3. *in alia baſi ibidem.*
(*h*) Pag. CCCXCIV. n. 5.
(*i*) Pag. CCCXCV. n. 5.
(*k*) *Syntag. Inſcript. Antiq.* 20. VIII. pag. 517.
(*l*) Pag. CCCXCV. n. 7.
(*m*) Pag. cit. n. 8.
(*n*) Pag. cit. n. 9. 10.
(*o*) Plin. Lib. VII. cap. 26. Vid. ſupra Lib. II. col. 41. not. (*x*) hujus Oper. ubi integra exhibetur hæc Epigraphe.
(*p*) Gruter. pag CCCXCVI n. 4.
(*q*) Pag. cit. n. 5. ponit *Brixiæ*. Vid. pag. CCCXCVII. n. 5.
(*r*) Pag. CCCXCVI. n. 7.

Moeneſinum Caſtrum (*a*) cum ſubruere conſtituiſſem, & jam tormenta admoverem, Fabrettum (*b*) ſubſidio eidem propere venientem conſpexi, & expavi; cum deinde arma, quibus inſtructus accederet, exploraſſem, ejuſque fundam non lapideis, ſed carthaceis telis onuſtam noviſſem, erexi me rurſus, ac confirmavi: nihil certe eſt quod affert, *Aurelio Caeſari Imp. Caeſaris Filii Hadriani Antonini Filio: Decuriones Caſtri*, aut *Patronum Caſtri*, nullum profecto vetus monumentum eſt, Scriptor quoque nullus, qui memorarit, ut nec *Moinenſes* iſtos: plura, fateor, quod antiquam Geographiam attinet, ab Inſcriptionibus unice docemur; ſed in ipſone Romano agro municipium fuerit ea dignitate ac frequentia, ut Ordine Decurionali polleret, de quo Hiſtoricorum, aut Geographorum, aut quorumcumque Scriptorum nemo umquam meminerit? *Pupillus* Gruterianus *Flamen* etiam dicitur *Quinquennalis*; quod muneris nemo pariter vidit alias, aut audivit, niſi Reineſius (*c*), qui cum Quinquennalitate, quæ municipalis fuit Cenſura, ſacerdotium miſcet, & feminas Quinquennalitatis participes facit, & e ἱεραπεντάμενον annis quinque Flaminem Quinquennalem exſculpſit. Ipſa Inſcriptionis forma diſſonat; quinque verſus priores honorarias imagines indicarent, repente ſubditur *Ex Teſtamento*: quatuor deinde, quorum ingenui duo, duo etſi patroni prænomine ſuppreſſo Liberti, *Fecerunt Et Sibi Et Suis*: Anaglypha quoque, quæ deſcribuntur, Ligorium, aut id genus impoſturas ſapiunt: *aſcendentem lacertum prohibere conatur avicula*, cum nullum magis terreſtrium animalium aviculæ horreſcant ac fugiant, quam lacertas.

Scipionem Africanum (*d*) Aldo remitte: *Corneliam Sillam* (*e*) prætereo haud libens. *Ordo Dertoſai* (*f*) quod non intelligitur, fruſtra decernit, & * *Valerium P. Decii Libertum* promit, Sevirumque per numeralem tantum notam exprimit.

De (*g*) *Mario* Douſæ jacente *alicubi*, & magnis nominibus multis infra decorato, ſed in ænigma nulli Oedipo explicabile definente, quid ſtatuam? * *Procurator Familiae Gladiatoriae* in nullo uſquam monumento alio apparuit quod ſciam: *Marinus* autem per tot Orientis, & Occidentis provincias hanc procurationem habuiſſe dicitur, ut eſſe inter eas conſtet, quæ gladiatoria ſpectacula, Italiæ fere peculiaria, numquam receperint. Id nequaquam prætermittam, perperam omnino Reineſium (*h*), & Cellarium (*i*) ex hac Inſcriptione tradidiſſe, *Tranſpadanam* regionem, *Hiſtriam* & *Liburniam* in Provinciam unam coaluiſſe: quamvis enim genuina haberetur Inſcriptio, id minime conſequeretur ex eo, quod *Marius Procurator Alimentorum Per Tranſpadum* (non ita veteres loquebantur) *Hiſtrium Et Liburniam* fuiſſet, cum id munus potuerit ille in unaquaque regione diverſo tempore obiiſſe, & cum ſecundaria officia eodem tempore in provinciis pluribus paſſim eſſent qui adminiſtrarent.

T. Flavius Germanus Procurator (*k*) fuit *Viceſima Hereditatium, Umbriæ, Tuſcia, Piceni, Campaniæ*, & *Ad Alimenta Italiæ, Calabriæ, & Apuliæ*, quas non ea propter ab eodem Conſulari, vel Correctore adminiſtratas eſſe putabimus. Liceretne ex hoc ipſo epigrammate inferre, quatuordecim provincias illas, per quas eamdem procurationem Marinus habuiſſe dicitur, provinciam unam fuiſſe? Inſueta valde loquutio illa in (*l*) *Dudiſti* honoribus, * *Pontificatu Ornatus Flaminio* ** *Exornatus*, ſicuti legere neceſſe eſt; nihilominus epigraphen repudiare non auſim: in ea τὸ *Adſcenſus Provincia Lugdunenſis* docte excutit Turrius (*m*), proprie vero nec *Cenſitor*, nec *a Cenſibus* deſignatur, ſed *Adjutor Ad Cenſus*, ut Inſcriptio loquitur, ubi probe legatur. Habetur alibi (*n*) *Legatae* * *ad Cenſus accipiendos*.

Q. Fabiam Allobrogicinum, & *Victorem Allobrogum* (*o*) eodem loco habe, quo R. C. pro *Reipublica Cauſa*. *Fabium* bis (*p*) *Aurigitanum*, ac *Pium In Suis*; & *Lepidum F. Qua Poſt Mortem Ejus Poſita Eſt Adjectis Ornamentis Aedilicii* (*q*) Hiſpania jure quodam ſuo obtrudit: quibus Samnitica *Allifanorum* (*r*) civitas *Maximum Vindicem Omnium Peccatorum* imperterrite opponit. *Fabricius* (*s*) in poſtremis verſibus concidit, itemque (*t*) *Patronus Patronorum Fariontius*. Cognomen tantum enunciarem *Fauſtum Auguſtalem Qui Inter Primos Auguſtalec Auguſtalis Factus Eſt*, & *Libertis Futuris* (*u*) monumentum parat, vel injurias ævi maximas perpeſſum fateamur, vel nos ludere velle. Plinium (*x*) ſi *Fertinos* effert, *emendare* nequaquam auderem, niſi lapide conſpecto

(*a*) Gruter. pag. cccxcvii. n. 3.
(*b*) Fabrett. pag. 688. n. 101. 102. 103. Vid. quæ ſubnotamus in poſtrema Edit. Gruteri.
(*c*) Vid. Reineſ. pag. 225.
(*d*) Pag. cccxcvii. n. 4. *ex Aldo*.
(*e*) Pag. cccxcviii. n. 4. Auguſt. *Dial.* x. pag. 264. cit. Edit. & quia variat a Gruteriana verſ. 2. 4. hic adfertur, quamvis ponat *Cajetæ*, ut Gruterus:

L. CORNELIO. L. F
SVLLAE. FELEICI
DICTATORI
LEIBETEINI

Vid. aliam *Cornelio Sullae* poſitam pag. cit. cccxcviii. num. 3.
(*f*) Pag. cdii. n. 3. * verſ. 5. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 4. ponit *Alicubi in Graecia e Douſae Conſtantinopolitanis.* * verſ. 3.

(*h*) In not. ad Epig. 81. 1. pag. 119.
(*i*) Lib. ii. cap. viii.
(*k*) Gruter. pag. cdii. n. 1.
(*l*) Pag. cdiii. n. 5. * verſ. 3. 4. ** verſ. 5.
(*m*) *Monum. Ant.* pag. 46.
(*n*) Pag. cdxxvii. n. 12. * verſ. 10.
(*o*) Pag. cdvi. n. 6.
(*p*) Pag. cdvii. n. 3.
(*q*) Pag. cit. n. 5. ponit *Tarracone*.
(*r*) Pag. cit. n. 7. ponit *in praedio quodam extra civitatem Allifanorum*.
(*s*) Pag. cdviii. n. 3.
(*t*) Pag. cdix. n. 4.
(*u*) Pag. cit. n. 5.
(*x*) Vid. in not. ad Epig. 8. pag. cit. cdix. ubi legitur „ Ex „ hac Inſcriptione emendandus Plinius iii. 19. Fertini, & „ Tridentini, & Berventes Rhætiæ oppida: corrige *Feltrini*, ideſt incolæ oppidi Feltriæ. Hodie Feltre in con„ finiis Camorum, Venetorumque Epiſcopali Sede nobi„ litatum. *In Nat. Hiſt.* Plinii excuſſa *Venetiis accurata* diligen-

ſpecto, a quo (*a*) *Feleriae Collegia Dendrophororum* tributa dicuntur: id epigramma Felicianus recitat, & Bononius, qui *Laurentino Lavinati* ſcribit, non *Laurentina Lavinatis Decuria Flamini*, ut exponebat Valeſius (*b*) ad *Marcellinum*.

Nihil pene habent non ex antiquitatis ignoratione deductum Aldi (*c*) *Legio Sorana*, & *Colonia Deducta*; Scaligeri, (*d*) *Flaminias Decurionis Filius Domo Catina Exortus*, & Veronenſis (*e*) *Flavius*, qui *Manes* cum *Jove* miſcuit (*f*). *Martio Sen. Iac.* ſeu * *In C. Carvetior Quaſtorio*, & (*g*) *Sabino Limico Sacerdoti Conventus Bracari* quicumque fidit, credulitate non caret.

Fulvio (*h*) informi Gutenſtenii neglecto, *Laziana* prodigia reſpice (*i*); *Præpoſitum Conſularem*, & *Coloniam Daciam Sarmaticam*. Sequentes qui probat, ſibi habeat, fruaturque præſertim (*k*) *Præfecto Prætorio Imperatorum Omnium*, *Donato in Provinciam Parthiam*, eodemque * *Præfecto Prætorio Miſſu Ravennatium*: Mirificis deinde Inſcriptionibus (*l*) ſecunda, quinta, & ſeptima Gallia, Hiſpania, & Germania certant. *Veronenſem*, quam Sculterus *ad marmor deſcripſit*, ſi, ut hic (*m*) eſt, in manus meas incidiſſet, cum *Capionis* illa ſociaſſem, & in Borealem plagam projeciſſem. Quas Pingonius hic (*n*) profert, etiam vindicaſſet, vellem, & inculpate ſermocinantes oſtendiſſet.

Gentes (*o*) *Adreticiam*, & *Victimariam* audierat nemo. (*p*) *Q. Hedium*, alibi (*q*) *Epidium*, *Xvirum* fuiſſe *Puteolanum Stilitibus Judicandis*, & *Sub Principe Veteranorum*, credat qui officium prius in municipiis, ſecundum in militia Romana habitum, vel auditum eſſe credit. *Neapolitanam* (*r*) *Herbacii* herbaceam puto, & ei, a quo accepit, reddere Panvinium velim. * *Compar Fecit*, nomen non habens; *Se Vivo* non additur niſi in monumentis, quæ quis ſibi ſtruit; ** *Ob promiſſam Venationem* dividebatur nihil. Urſini (*s*) *Philoſophum Stoicum* plauſu excipere averem, quamvis *XXII annorum* ætas ab auſtera illa ſecta videatur aliena, ſed dubitationis expertem me eſſe non ſinit, quod * *Cinerarium Condidit* inter ſepulcrales formulas non numeratur; & *Herius*, prænomen ut plurimum, quod Fabrettus (*t*) docet, gentilitii loco ſit, *Muſoliuſque*, & *Auctius* ſub nominum figura cognomentorum vicem præſtent: dices in proxima ſtatim pagina (*u*) *Tertias* eodem loco haberi; at ſcias in præclaro marmore Muſeo noſtro jam per me inlato *Tertiuas* legi.

Conſulem Antiochum Philopappum Fratrem Arvalem (*x*) Faſti ignorant. *C. Julius Caeſar Strabo* (*y*) neſcio quid ingerit alieni. Adverſus *Vienneſem* (*z*) inconſtantia primo pugnat; nam a Scaligero *Foederatae Remi Public.* a Sponio (*a*) qui ex Chorierio hauſit, *Civit. Remi Fœderata*: poſtremam amplectamur, quæ honeſtius loquitur; at pugnat nihilominus cum ſe ipſa: nam Remorum (*b*) urbem, quam *Durocortorum* veteres appellant, *Remos* dictam ante Ammianum (*c*) non video, nec *Civitatem Remorum* ante *Notitiam Provinciarum*: *Graterianam* (*d*) quidem memoravimus, a doctiſſimo etiam Cellario (*e*) laudatam, in qua Conſtantinus *Civitatem Suam Remorum* Thermis donat; verum ſuppoſititiam docuimus: ut autem ſincera eſſet, diſconveniunt adhuc (*f*) *Foederatae* conditio, & jus ab Inſcriptione noſtra adpoſitum; Romanæ enim Reipublicæ temporum ea vocabula ſunt, & primæ Imperii ætatis: deſierunt ſequiori *foedera*, quibus civitates cum populo Romano æquis conditionibus, & ſalva libertate conjungebantur. Abolitum autem omnino Fœderatarum civitatum nomen opinor, poſtquam Caracalla civitatem Romanam univerſis ſub Imperio Romano populis dedit; qui enim eo jure polleret, Fœderatorum conditionem antecellebat.

Tiburtinam (*g*) elimina, *Nemauſenſem* (*h*) reconcinna: nec e Nemauſo mihi * *Seviri Corporati* arrident ** *Ex Poſtulatione Populi* Nigrum honorantes. Novum munus videtur (*i*) *Procurator Claſſis*, præcipue cum *Præfecto* conjunctus. Neque (*k*) *Emilgraphiniam* nullo ſenſu blaterantem ab Arelatenſibus, neque (*l*) *Conductorem Ferrariorum Ripa Dextra* a Narbonenſibus mihi ingeri patiar. Probaſſe miror, & citaſſe Reineſium (*m*) *Honores Quot Cuique Plurimos Libertino*

diligentia per Melchiorem Seſſam, & Petrum Serena ſocios Anno Domini M. D. XXV. *Die* XXIV. *Aprilis* habetur L. III cap. 19 cit. f. XVI. a terg. „ *Feltriae* (abſque auxilio cit. lapitis) & Tridentini, & Bernenſes, Rhetica oppida „. Huius Edit. mentionem facit Mattair *Annal. Typograph.* ad A. 1525. T. II. Par. Poſter. pag. 666. Hagæ Comitum 1722.

(*a*) In cit. Epig. 8. verſ. 6.

(*b*) Lib. XXVIII.

(*c*) Pag. DCIX. n. 9. ex *Aldo*. *Facile trajecta eſſe ab exſcriptore videtur Reineſio*.

(*d*) Pag. CDX. n. 1. a *Scaligero*.

(*e*) Pag. CDX. n. 5.

(*f*) Pag. CDXI. omn. 4.* ideſt in *Colonia*, C. pro *Colonia* ſup. XXXVI. 12. XXXVII. 3. Ita ad hanc in Grut.

(*g*) Pag. CDXII. n. 1.

(*h*) Pag. CDXIII. n. 7. *Gutenſtenius ex Urſini Schedis*.

(*i*) Pag. CDXIV. n. 5.

(*k*) Pag. cit. n. 8. verſ. 2. * verſ. 12.

(*l*) Pag. CDXV. n. 2. ponit *Narbone*, n. 5. *extra Tarraconem in Limes P. Germaniæ*, & n. 7. *in Caſtra ſupra Leybnitzam Syriæ*.

(*m*) Pag. CDVXI. n. 2.

(*n*) Pag. cit. n. 6. 7. 8.

(*o*) Pag. CDXVII. n. 1.

(*p*) Pag. cit. n. 5.

(*q*) Pag. CDIV. n. 7. Sed *auctior* ſub n. 5. cit. pag. CDXVII. ubi *alio modo diſting. Pigh.*

(*r*) Pag. CDXVIII n. 6. * verſ. 6 & 7. ** verſ. 8.

(*s*) Pag. CCCXVIII. n. 11. ex *Urſini Imag.* * verſ. 10 & ult.

(*t*) Pag. 27 & 28. cap. 1.

(*u*) Pag. CDXIX n. 6. ad fidem lapidis editi in *Muſ. Veron.* pag. CLXXII. n. 2. ex eoin *Supplem.* ad Claſſ. X.

(*x*) Gruter. pag. CDXXI. n. 2.

(*y*) Pag. cit. n. 5.

(*z*) Pag. cit. n. 8.

(*a*) *Miſcell. Erudit. Antiquit.* pag. 203.

(*b*) „ *Rhemi*, ſeu, & melius *Remi*, populi Galliæ Belgicæ, quorum urbs *Rhemi*, ſeu Durocortorum, *Reims* ad Vidulam „ fluvium „ *Nov. Lexic. Geograph.* Phil. Ferrarii ex edit. Mich. Ant. Baudrand. Iſenaci 1677. in fol.

(*c*) Lib. XVII. pag. mihi 1494. C.

(*d*) Gruter. CLXXVIII. n. 2.

(*e*) Pag. 148.

(*f*) In cit. Epig. 8. pag. CDXXI. verſ. 9.

(*g*) Pag. CDXXII. n. 4. & ex *Apiano* varians n. 5. *Emendatius* vero pag. MLXXXVIII. n. 12.

(*h*) Pag. CDXXIII n. 5. * verſ. 6. ** verſ. 10. Vid. pag. cit. n. 5.

(*i*) Pag. cit. n. 8.

(*k*) Pag. CDXXVI. n. 1. verſ. 4. 5.

(*l*) Pag. cit. n. 4. verſ. 5. 6

(*m*) Vid. not. ad Epig. 99. I. pag. 136.

tino Ordo Singilienſium decrevit (*a*). Brixiæ (*b*) *Verderianam* forma arguit inſolita, & *Facultates Collegio Relictae*. Quæ (*c*) antecedit, & duas (*d*) quæ conſequuntur, ſubtilius ne penſites. *Patavinam* (*e*) Scardeonii * *Patria* fruſtra commendat, cum votiva incipiat, pergat honorifica, funeraria deſinat.

Diu eſt ex quo a Zamoſio quievimus: jam nos in Daciam is revocat, ubi (*f*) *Eadem* (quamvis antea minime nominata) *Plebs Trajanenſis Mucianum* celebrat, *Donis Donatum Ob Virtutem Et Fortitudinem*, quæ verba ſollemnem ejuſmodi formulam non ingrediuntur, & poſt *Virtutem*, ubi de re agitur militari, *Fortitudo* cur adderetur? *Virtute confiſi* cum dixit Livius, inepte adjunxiſſet, *& Fortitudine*. *Pura Haſta* donatos lapides non præferunt, ſed *Haſta Pura*. *Corona Victrix* inter militaria dona numquam numerata, Poeſin ſapit potius, quam Hiſtoriam. *Primipilaris Alae Campaaae* excogitatum incaute officium eſt; pilum ſcilicet peditum fuit haſtile, non equitum, & Primipilus, ac Primipilaris ad Legiones perpetuo pertinent, non ad Alas. In Inſcriptione adnectitur *Dex*: putavitne, qui titulum elaboravit, Dextræ & Siniſtræ appellationes, quas, cum explicatur acies a parte qua conſiſtebant, Alæ adipiſcebantur, ut & hodie fit, permanentes fuiſſe, ita ut Alæ haberentur etiam extra aciem *Dextrae*? amplexus tamen eſt hanc Inſcriptionem Fabrettus (*g*). Septem (*h*) conſequuntur epigraphæ, una, ut opinor, litura involvendæ; nimirum una & eadem eſt, quæ ſepties ingeritur, quamvis ſub finem unum & alterum immutetur verbum. Patrocinantur ei plurimi, & emendat Fabrettus quoque: at (*i*) *Amico* clauditur, cum honorati præceſſerint duo *Secundus*, & *Sara*: Secundus ingenuus, & *Patronas* inter *Accenſos* projicitur: dictiones * *Primo Secundo Tertio Conſulatu Ejus* neque ullo modo cum præcedentibus, & ſubſequentibus conglutinantur, neque eo loco vetuſtatis odorem afferunt ullum.

Multiplices Coloniarum tituli, ob quos præcipue hæc commendantur epigrammata, quam fidem in lapidibus a nobis exigant, intelligis. Varie a variis notantur: Petrus de Marca in *Barcinonenſi* legendum contendit *Faventia Julia Auguſta Pia*, aliis (*k*) eſt *Flavia Julia Auguſta Paterna*, Harduino *Flavia*, & nihil ultra: in *Tarraconenſi* (*l*) legunt *Julia Victrix Togata*: verum neque hanc *Juliam*, neque illam *Juliam*, aut *Flaviam* vel Plinius, ad quem præcipue pertinebat, vel nummi Barcinonis & Tarraconis titulis inſigniti denuntiant uſquam.

Gentilis mei cimelio non parcam: cum (*m*) *Armenia* ſub *Ducis* adminiſtratione eſſet, tria Romana nomina vix fuiſſe puto qui præſeferret; quapropter, quo loco habeam, neſcio. * *Sextum Licinium Pactumejum* inaudito etiam Magiſterio, & Uxore incognita auctum. Inſcriptionis (*n*) *Gentem Dacorum Et Regem Decebalum* ex abrupto memorantis non omnia mihi probari poſſunt, quamvis *proba nota* eam reputarit Fabrettus (*o*); tanti faſtigii vir *Haſtis*, & *Coronis Muralibus* donatus fuerat? *Claſſicis* quoque duobus? at inter militum præmia quis *Claſſica*, vel *Coronas Claſſicas* numerari vidit? *Granianus* (*p*), qui paulo ante *Celſo Ora Maritima Præfecto* lapidem dicaverat (*q*), *Præfectus Ora Maritima* * *Laletana* ipſe hic evadit, & a *Phileto Domo Roma* lapidem accipit. Mira hæc Patriæ *Roma* enunciatio in lapidibus, & mirus is Magiſtratus in exigua Laletanorum regione, ipſique Tarraconenſi urbi proxima. *Neapolitanam* (*r*) Licinii *Ex Comitibus* * Pighius, Smetius, Gudius bona mente conſecrant: *Narbonenſem* (*s*) neſcio cujus, in qua cum Funere * *Orantes Vectigales* decernuntur, Gutherius mirifice illuſtrat.

Summus Curator Civium Romanorum Provinciae Lugdunenſis, & Negotiatores Vinarii Seviris Auguſtalibus (*t*) æquati aliquanto turbant: magis tamen (*u*) *Ocella Q.*, & (*x*) *Saſſeſanei* (*y*), *Curator Operum Maximorum*, & (*z*) *Aug. Bad.* cui fidem habent Goltzius, & Cluverius. Quid de (*a*) *Maſculo Quatuorviro Bondicomenſi* dicam, pro quo Gudius & Holſtenius pugnant? de eo perſcribitur, *Hic Propter Viam Poſitus*, ac ſi hac ei ſingulariter contigiſſet, & non omnes fere propter vias tumularentur: cujus moris veras cauſas, non quæ ſubtus * innuuntur, crediderim, ſed illam unice, quæ ad condendos titulos, & ad ſuum, vel ſuorum nomen lapidibus incidendum homines impellit; innoteſcendi ſiquidem cupiditatem, & ſui, vel ſuorum memoriam quam plurium oculis ingerendi: ubi enim in interioribus, & deſertis agris monumenta locaſſent, condendis tanto ſtudio epigraphis, quas viſurus nemo eſſet, ſuperſedere poterant, nullus autem extra urbem viis publicis frequentior, & magis tritus locus: propterea nobiliorum ut plurimum frequentatis maxime *Flaminia tegitur cinis, atque Latina* (*b*). Lon-

(*a*) Apud Gruter. pag. CDXXVI. n. 8.
(*b*) Pag. CDXXVII. n. 3. ponit *Brixia ad S. Angelum e Schedis Verderii*. Variantem exhibet Morat. pag. DXVI. n. 1. & ponit Brixiæ *in Domo Mantiorum ex Rubeo*. Nec aliter MS. D. Petri Gnocchi Preſbyteri Brixienſis Lib. 1. cap. 21. pag. 47.
(*c*) Gruter. pag. cit. CDXXVII. n. 2.
(*d*) Pag. cit. n. 4. 5.
(*e*) Pag. cit. n. 10. * verſ. 9.
(*f*) Pag. CDXXIX. n. 1. verſ. 10. & ult.
(*g*) *Column. Trajan.* pag. 239.
(*h*) In cit. pag. CDXXIX. a n. 3. uſque ad 9.
(*i*) In cit. Epig. ſub n. 3. 4. 5. 6. * In his.
(*k*) Vid. not. ad cit. Epig. 3. in cit. edit. Gruteri.
(*l*) Pag. CXI. n. 3. verſ. 1. Vid. not.
(*m*) Pag. CDXXX. n. 2. in *Ædibus Aug. Maffii Romæ, e Manochio*. * verſ. 1.
(*n*) Pag. cit. n. 5.
(*o*) *Column. Trajan.* pag. 241.
(*p*) Pag. CCCXCV. n. 9.
(*q*) Pag. CDXXX. n. 4. verſ. 7. 8. * verſ. 10. & ult.
(*r*) Pag. cit. n. 6 * Vid. not.
(*s*) Pag. cit. n. 7. * In Gruter. verſ. 5. & ult. OMNES VECTIGALES. „ ſcilicet quod ſtipem omnes cives ad ſepulturam contuliſ- „ ſent, ut interpretatur Gutherius de Jure Manium L. II. c. 34.
(*t*) Pag. CDXXXI. n. 1.
(*u*) Pag. cit. n. 2.
(*x*) Pag. cit. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 6. *Auguſta Badacum* interpretatur Goltzius in Theſ. Vid. Ortel. & Cluver. in Vindel. c. 5.
(*a*) Pag. cit. n. 5. * Ideſt in fin. Epig. verſ. 4. & ult.

VT . DICANT . PRAETEREVNTES

LOLLI . VALE

Aliam cauſam adſignat Varro V. de L. L.
(*b*) Juvenal. Satyr. 1.

Longus de *Sabini* Beneventana (*a*) ſermo inſtitui poſſet, in qua viri docti ſudant. Fierine potuit, ut illam nemo ex iis abjiceret tanquam duarum forte Inſcriptionum, earumque addititiis, deformibuſque dictionibus inſectarum concretionem? poſt illa * *Poſteriſque Sais Fecit*, quibus ſepulcralis clauditur titulus, militarium officiorum ſeries importune videtur adnecti: a Cohortibus Urbanis numeralis abeſſe non ſolet nota; Tribuni *Adjator* & *Secutor*, ſunt qui pro eodem munere accipiant: ſed ut hæc & cetera admitti, & reſtitui poſſint, cauda certe mundari nequit, quin deglubatur. *Satis clarum* eſſe, deſignatum ibi *obitus diem* docemur in *Corrigendis* (*b*); at Antiquariorum filiis ſatis apertum contra eſt ac dilucidum, honeſtæ *Miſſionis* acceptæ diem, & annum ibi enunciari. *Depoſitas* etiam *VI. Non. Mai.* jubemur legere, cum eam formulam Chriſtiani tantummodo uſurparent, quibus hic nimis abſumus: *Quatuor* deinde *Conſules* ibidem putantur conſtituti *ad exemplum aliarum Inſcriptionum*; docuerat enim & antea id Almelovenius, a Thoma Lydiato ſuffultus (*c*), quatuor laudari Conſules in Inſcriptione ænea (*d*), quod in Florentino Muſeo ſumma voluptate conſpexi; at in ea *M. Lollius Paullinus Valerius Aſiaticus Saturninus*, & *C. Antius Julius Quadratus* duo maniſeſtiſſime, non quatuor Conſules conſignantur. Modeſta clauſula Inſcriptionis noſtræ adnotatio obſignatur: *peritior in biſce dabit meliora*; at de tam contaminata epigraphe, in qua ſecundo Conſulum Collegio inepte enunciato adjunguntur ineptius *Pedes* in fronte & in agro, *peritior* omnino tacebit.

Poſt (*e*) *Lucretii* Poetæ fabulam, & (*f*) *Seviram Auguſtorum*, (*g*) *Severus Patricienſis* venit, in Municipio ignoto *Axatituno Ex Incolatu Decurio*; ut hodiernos etiam ævo illi appingere velimus mores, civitas *ex incolatu* multis in locis acquiritur, non ordo, & dignitas. Cognomentum nomini anteponunt Scriptores quandoque, lapides non item; hinc eſt quod (*h*) *Craſſum Macrobium* ægre recipiam; ægrius multo * *Negotiatores Provinciæ Apulenſis*; Coloniam enim *Apulenſem*, & Municipium *Apulum* novimus, ejus nominis Provinciam non reperiemus: qua de cauſa, ut puto, *Provinciam Apuliam* legere mavult Scaliger in Geographico elencho, ſed neque ex Dacia afferretur lapis ab Apulis mercatoribus Defenſori ſuo dicatus, neque Provinciæ nomine æquum eſt Italicam regionem cenſeri.

Mirifica ſunt, quæ a viris doctis ſub (*i*) *Magonii* titulo recitantur: *Tribunus Militum* III. intelligendus eſſe dicitur *tertiæ Legionis*; & *Ad. Kal. Veget.* Adjutor Kalendarii exſculpitur, & quidem Vicetini, cum in Hiſpania ſimus; in Procuratore *Ad Ducen. Accipien.* Salmaſii explicatio præfertur, *ad ducena ſeſtertia accipienda*, cum obvium eſſet *ad ducenteſimam*, vel tutius *ad cenſus accipiendos*: inaudito autem, & incongruo *Tribuni Perpetui Hiſpaniæ Bæticæ* magiſtratu nemo, quod mirum eſt, offenditur, & abalienatur, nemo pariter, quod * *Amico Optimo* ponatur, & amici ponentis nomen appareat nuſquam. Miſera res eſt, cum fictitia epigrammata viri docti explicanda ſuſcipiunt; aberrare enim neceſſario coguntur, & in avia & devia uſquequaque provehi. (*k*) *Filio Naturali*, quam formulam legitimi lapides ignorant, memoriam condens *P. Paccius Januarius Mamercium* vocat *Spurii* Filium: adnotatur importune, naturalem filium vocari Spurium: tituli fallacia ſub finem quoque proditur, ubi *Filio Et Cognatae Piiſſimis* factum dicitur, cum nulla anterius femina memoretur. Ut (*l*) *Titienſem Megule* declarent, Tritium Metallum Hiſpaniæ oppidum erudite advocant; at quid ibi eſt *Decurialis Allectas*? quid *Allectas Italicam*? quid *Ex Cauſato*? Quæ, & ubinam (*m*) *Marcia Colonia* fuerit, quod ignorem, doleo, cujus *Populus Imperabat*.

C. Marii priorem (*n*) amplexus eſt Auguſtinius (*o*), qui a poſteriori (*p*) disjungere non debuit, ſed utramque eadem litura coercere. Dempſterus * cum ceteris ne offucias faciat; non eſt cur ſingula excutiamus; qui marmoribus aſſuevit, primo ſtatim intuitu recitationem hiſtoricam ridet.

Strenuum (*q*) *Procuratorem* lauda, qui in Imperatorem transformatus *Municipium Dintina Barbarorum Obſidione Liberavit*. Ubi hæc (*r*) rurſus affertur, *Maurorum* dicitur, quo nihil potuit ineptius dici.

Luſos nos plane voluit, qui (*s*) *Miſitheo* Gordiani Junioris ſocero titulum a Romano Senatu poſt Parthos, ſeu Perſas, ut tunc nominabantur,

(*a*) Pag. cit. CDXXXI. n. 9. * verſ. 6. 7.
(*b*) Pag. CCCLXV. ad cit. Epig. 9. Vid. ibi.
(*c*) Vid. *Corrig.* pag. CCCXXIII. ad Epig. 12. CLXXXIX.
(*d*) Edita fuit a Gorio *Inſcr. Antiq. Etr.* Part. I. pag. 69. num. CXCXI. Et ex eo in *Supplem.* ad Claſſ. v. cum ſit ſcedata apud Gruter. pag. DLXXIV. n. 5. ac aliter diſpoſiti verſus.
(*e*) Idem Gruter. pag. CCCCXXXII. n. 2.
(*f*) Pag. cit. n. 3. 4. 5. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 7.
(*h*) Pag. CDXXXVIII. n. 2. * verſ. 3. 4. 5.
(*i*) Pag. CDXXXIV. n. 3. ponit *Antiquaria Hiſpan.* ex *Schedis Archiepiſcopi Auguſtini*. * verſ. 6.
(*k*) Pag. cit. n. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 5. verſ. 4. TRITIENS. In not. *Tritienſi*. Fabret. *Tuccenſ.* &c. MS. Pigh.
(*m*) Pag. CDXXXV. n. 3.
(*n*) Pag. CDXXXVI. n. 2. *Romæ in ædibus quondam Pomponii Læti, in Quirinali Fragmentum marm. literis grandib. formoſiſq.*
(*o*) *Dialog.* I. pag. 266.
(*p*) Gruter. cit. pag. CCCCXXXVI. n. 3. Eadem apud Gor. *Inſcr. Antiq. Etr.* Par. II. pag. 248. n. 8. ubi inquit „ Vetuſta hæc „ Tabula intercidit; ſed in aliquibus MSS. Codicibus dicitur „ extare Arretii in Baſilica ſub ſtatua C. Marii. Meliorem *Gruteriana* & *Goriana* exhibuit Auguſtinius loc. cit. & cur ita„ vid. ibi.
* Ad L. v. *Antiq. Rom.* c. 36. dicit illam fuiſſe *Arimini*, at variat in lectione; ſed Piccartus in Collect. n. 62. Romæ in dorſo collis Quirinalis in domo Pomponii fuiſſe ſcribit, ut ſupra diximus. Vid. Boiſſ. T. III. 118. De hoc eminenti viro municipe Arpinate eximium atque monumentum haberemus, ſi litura dignum non eſſet. De C. Mario conſ. Salluſt. de *Bello Jugurth.* n. 63. Cic. Lib. II. *Tuſc. Quæſt.* Flor. Lib. III. c. 3. & 16. Plin. Lib. XI. c. 45. Valer. Max. Lib. II. cap. I. §. 17. & alios. Plutarchus ejus vitam ſcripſit.
(*q*) Pag. CCCCXXXVII. n. 4. ponit *Antiquariæ in Hiſpan.* e *Morali*.
(*r*) Pag. MCI. n. 6. ponit *Ibidem ex autographo Pighii*. * verſ. 6.
(*s*) Pag. CCCCXXXIX. n. 3.

tur, repulſos decretum, & a Capitolino (*a*) relatum, Romæ in lapide vidiſſe narrat: eam Inſcriptionem *ſub quadriga equorum & curru triumphali* fuiſſe, Auctor non dicit, ſed Gordiano a Senatu datum, ut quadrigis elephantorum invectus triumpharet, *Moſhea*, ut quadriga equorum, & triumphali curru ueeretur, utque illo præterea monumento honoraretur; quæ ſecundo loco (*b*) a Grutero affertur, e Capitolino totidem verbis * exſcripta eſt. Interpolationis ſuſpicionem in *Neapolitana* (*c*) excitant *Demarchia*, *Regia Primaria*, & *Patronus Mirabilis*.

De celeberrima (*d*) *Munatii Planci*, *Lugdunum*, & *Rauricam* colonias deductas memorante, invito animo ſermonem habebo; angor enim, & verecundia quadam afficior, quod mihi placere non ſentiam, quæ olim Auguſtinio (*e*), & Lipſio, nuper Sponio (*f*), Meneſtrierio. Cellario quoque ſummopere placuit, quamque in dubium qui revocaret, novi adhuc neminem. Veruntamen eane forma conceptam Inſcriptionem funerariam probem, veteri monumento addictam, & *ſupra* ejus *oſtium* infixam? quænam illi vel minima habetur ſepulcralium verborum particula aſperſa? & quaſnam ex antiquitatis naufragio ſuperſtites lapideas tabulas ſic enarrantes reperias, *triumphavit*, *aedem fecit*, *agros diviſit*, *colonias deduxit*? dummodo prolixam illam (*g*), ſed aliter prorſus conceptam *Tiberii Plautii* excipias. Indicem rerum a ſe geſtarum indebant olim tabulis, quas triumphaturi figebant Duces, ſed ex eo genere iſta non eſt, & diverſo modo concipiebantur. Mirum quoque, hiſtoricum, & maxime inſignem in Italia titulum, non in latibulo quodam abditum, ſed in *Mauſoleo* prænitentem, nec a Panvinio, nec a quoquam ex noſtris viſum fuiſſe, aut receptum; cum in editis, tum præcipue in MSS. libris varie ſemper & inconſtanter occurrit. Cur autem in hoc epigrammate proavus etiam conſignatur *Munatii*, cum ultra avum neque Faſti Capitolini in Conſulum nominibus deſcribendis procedant unquam? *Triump.* (*h*) pro *triumphavit* vetera lapidum compendia non videtur referre. Munatium *Imperatorem Iterum* appellant & *M. Antonii* numiſmata; ſed triumphaſſe *Ex Raetis*, ut hic habetur, nullus Auctor docet, nec monumentum ullum: marmora Capitolina (*i*), triumphaſſe eum *ex Gallia*, dicunt; *Rhaetiam a Tiberio Nerone & Druſo Caeſaris privignis domitam* (*k*) ſcimus. *Renovati In Italia* inepta videtur loquutio, nec placet *Rauricam* ab iis omnibus ſcribi, quam Cæſar *Rauricos*, Plinius *Rauricam*, Ptolemæus *Auguſtam Rauricarum*, Notitia Provinciarum *Caſtrum Rauracenſe* indigitant.

Interpolata & contaminata videntur plura in pagina CCCCXLI. Boiſſardianum (*l*) *Inter Cives Et Peregrinos Praetorem* imagine lanceati militis exornatum præmittente: *Neratius* (*m*) enim duplici perſona oſtenditur populo, & *Pronepos* atque *Abnepos Pius Maximilianus*, nec non *L. Filiuncula* (*n*) placere nequeunt. *M. Nonius Mucianus* (*o*) ſeſelus videtur aliquando, & varie diminutus vel auctus; * *Commiliton Praeſidi*? ** *Commilito* Conſuli? *Statua* (*p*) exinde occurrit *Propter Inſignia Bene Geſti Proconſulatus* ab *Afinius Omnibus Dextro Conſecrata*, quodque mirificum eſt, Barcinonem miſſa. Raritate excellunt *Praefectus Iuventuti*, *Ornatus Militiae*, *Cohors Caeſaris*, & *Flamen Virbialis* (*q*). Nobilitatem, quæ ex vetuſtate, *Ovidianum Poetam* (*r*) non multam poſſidere crediderim. *Maffejanam* (*s*) Mazochii tanti facio, quanti ſuperſcriptas adnotationes & infraſcriptas. *Zamoſiana* (*t*) utitur Cellarius non ſemel; at *Papirius* ſine cognomine, *Populus Plebſque* præter conſuetam formulam, *Hoc Monumentum Poſuit* præter honorificarum uſum nonnihil turbant. Subſequens (*u*), ut jacet, monſtroſa eſt undequaque; *Mulſum* ex abrupto, *Monumentum* ab inexpectato. *Seſtertio* ab inconnexo, Coloni *Cedians* ab incognito, *Papiens* ab inaudito. Ad hujus exemplum properat ſeptima (*x*), in qua repente * *Baſis Lapidea* proſilit *Aere Cluſa*, & ſymmetria parum concinna *Statua Marmorea Superponitur*.

Fruſtra Gudius (*y*) tam multa revolvit, ut Conſulum Collegium cum Inſcriptione pugnans excuſet; cauſam phœnomeni a Noriſio pete, qui in *Epiſtola Conſulari* admonet, a Ligorio præcipue cavendum, ubi de Conſulibus agitur; is ſiquidem titulis, quos exſcribebat, adjungebat ſæpe Conſules arbitrio ſuo; quamobrem nihil huc mirandum, ſi ſubſcripti Conſules cum * *Flamine Traianali* componi non poſſunt.

Veronenſem (*z*) *Petronii Probi* certatim afferunt Scriptores noſtri, ſed varie. Incipit apud Gruterum *Vivens Fecit*, qua formula funebris conſtituitur; pergit *Junoni Sacrum*, quibus verbis in votivam tranſilit, deinde *Petronio Probo*, e quibus demum honoraria cognoſcitur. *Praefectus*

Vero-

(*a*) *Hiſtor. Aug. Scriptor.* Tom. II. pag. 123. cit. Edit. Vid. L. 1 cap. 13 col. 47 & 48. hujus Oper. ubi N. A. hanc Epig. non rejicit. Confer etiam quæ ibi adnotavi not. (*h*) ubi a Capitolino refertur Inſcriptio.

(*b*) Pag. cit. CCCCXXXIX. n. 4. * verſ. 4. PRAEF. PRAETORIO Capitolin. PRAETORII PRAEFECTO ut ſupra loc. cit. in Art. Critic. videre potes.

(*c*) Pag. cit. n. 6.

(*d*) Pag. cit. n. 8. ſupra oſtium Mauſolei in altiſſima Cajetani promontorii cacumine.

(*e*) *Dialog.* X. pag. 286. cit. Edit. ubi varians a Grutero.

(*f*) *Recherch.* de Lyon. p. 5 aliter cit. Epig. diſtinguit.

(*g*) Gruter. pag. CCCCLIII

(*h*) Auguſtinius verſ. 3. in Epig. cit. & Spon. TRIVMPH.

(*i*) Gruter. pag. CCXCVII.

(*k*) Epit. Liv. Lib. CXXXVIII.

(*l*) Pag. CCCCXLI. n. 1.

(*m*) Pag. cit. n. 5.

(*n*) Pag. cit. n. 9.

(*o*) Pag. CDXLII Vid. n. 1. 2. 3. 4. * In cit. Epig. 3. verſ. 8. ** In cit. ſub. n. 1. verſ. 6. Vid. Murat. CIX. 12. In MS. D. Petri Gnocchi eadem ac Gruteriana ſub cit. n. 1.

(*p*) Pag. CDXLIII. n. 5.

(*q*) Pag. CDXLV. n. 3.

(*r*) Pag. CDXLVI. n. 8.

(*s*) Pag. CDXLVII. n. 7.

(*t*) Pag. CDXLVIII. n. 3.

(*u*) Pag. cit. n. 4.

(*x*) Pag. cit. n. 7. * verſ. 8. 9. Vid. etiam in *Corrig.* pag. CCCXXXV. ad Epig. 7. cit. pag. CDXLVIII. & Auguſtin. *Dialog.* IX. pag. 258 prope fin.

(*y*) In not. ad Epig. Gruter. cit. pag. CDXLVIII. n. 8. * Idem verſ. 2. FLAMINI.

(*z*) Pag. CDL. n. 1.

Veronae Ter. enunciatur *Probus*, quæ dignitas numquam fuit; neque enim Italicas civitates magiſtratus ullus Roma miſſus regebat: *Vicarium* quidem *Veronae* Theodoſiani Codicis *Chronologia* a Cl. Gothofredo (*a*) adornata, ejuſdemque *Index Topographicus*, in quo *prelata literis V. C. Vicarii Veronae* legitur, exerunt; ſed ex errore ſuborto: in iis enim legibus *Vicarius* ad ſuperiora pertinet, ut locum indicet, quo leges ſunt editæ. Quid quod Collegio Conſulum Inſcriptio noſtra apud plures clauditur, quibus *Veronenſis* item alia minime extans, & a Grutero (*b*) tripliciter recenſita obſignatur, quive anno Urbis DCCLIII. nomen dedere, cum *Probus* iſte Præfectus Prætorio, & Conſul, ſeculo Chriſti quarto inclinato, floruerit? Epigraphen autem non omnino confictam, ſed, ut millies accidit, detortam, & ſive ex inſcitia, ſive data opera ut illuſtrem * *Eximiæ Bonitatis Civem* patriæ aſſererent, ineptis interpolationibus deformatam puto; nam illam in MSS. Ferrarinii Collectione recenſitam reperi diverſo initio, diverſo fine, & ſine Veronæ Præfectura.

In ſequenti pagina (*c*) cauda ſeptimæ & caput (*d*) nonæ graviter laborant. Si Volfgangus (*e*) *Placidium*, accepto pretio, Sigonio dedit, reddere tenetur in integrum. *Planciam* (*f*) reſpice, & præteri. Ad *Plancium*, qui bis (*g*) adponitur, Mazochium acerbe * Gudius inculat, quod truncatam & conturbatam *in ſua farragine* Inſcriptionem exhibuerit; perinde ac ſi inculpata hic tandem appareat: at *P. Plautius*, deinde *Vibia* quid dicunt? quis honorans ponit, & cui ponitur? *Triumphalis Filius* quid hic eſt? *Inter Patritios* quid infert? Marcanovæ liber hic ſubdit *Lectus*: uno verbo, ne ſingulis immorer, ex genuinis fruſtis falſa eſt Inſcriptio compacta.

Ad *Veronenſem* (*h*) neſcio unde erutam injuria *Panvinii* nomen appingitur. Ex *Publicii Bibuli* titulo (*i*) Dionyſium erroris arguit Gudius; * infirmo nimis patrono uſus ad diem tanti nominis Scriptori dicendam: declament ex adverſo licet Auguſtinius, Smetius, Boiſſardus, Metellus, commentum judico. Alia lingua, aliis modis, alia utendum erat ſcriptura ad illius monumentum ſimulandum, qui circa ſexti Urbis ſeculi medium deceſſiſſet. (*k*) Senatus Conſultum de Bacchanalibus coercendis anno DLXVIII. habitum inſpice, & compara: neque id epigrammatarius calluit, literas ætate illa Romanos non geminaſſe; quapropter ſcripſit, ut poſtea factum eſt, *Inferrentur*, *Canſſa*, *Juſſu*. *Nemaaſenſes* (*l*) aliquot cur Sexviralem dignitatem præmittant nominibus, non intelligo. *M. Cato* a Cenſura bene geſta non *Cenſorinus* (*m*), ſed Cenſorius dictus eſt. Priora *L. Stiloais* (*n*) ſigla denuo cuſa ſunt; civitatum *Ordo* duobus nominibus indigitari non ſolet, nec *Ordo Decreverunt* ſcribi: habetur quidem in præclara, quæ proxime occurrit (*o*), *Senatus Ceaſaere*; ſed in Peliciani libro recte *Cenſuit* legitur (*p*). *Pyramum Patricienſem Pium In Suis* tranſmiſi, ut (*q*) *Senatorem Colonia In Suo Poneatem* tranſmitto. Sed (*r*) *Coelitem Gymnuſiarcham*, & *Pro Prutore Daciae*, donatum *Sacra Corona*, & a *Senatu Populoque* Ulpiæ Trajanæ cultum; itemque monumentum (*s*) *Sulvii In Suo. Sibi Poſitus*, quod Lugduni ponunt *Liberi Superſtites*, fac attentius conſideres. Minuta quædam, & pluries animadverſa non moror. Decurio (*t*) *Anderienſium* unde eruitur? *Variani* (*u*) præconium gravitatem lapidariam non ſapit. Nautæ (*x*) *Arrecari Et Ponderates*, *Et Provinciae Galliae* apud *Venetum* Tauricium *Gall. Allectorem* habitent, ſive illum Lugduni cum Paradino, & Meneſtrierio velis, ſive cum Scaligero Novempopulonie. *Terentio Vero* (*y*) deinde *Obit Anno* LX. neſcio quid recentis ſonat. Municipium (*z*) *Arvenſe* tam obſcurum eſt, quam gens *Traja* (*a*), & quam *Tineias* (*b*) ter *Vir*: ſequentes duæ (*c*) clauduntur præpoſtere. Municipia *OL.* (*d*) & *Ciſimbrenſe* (*e*) damnantur propter *Ordinem Municipum*, cum Ordo Decuriones indicet, *municeps* ex municipio quoſlibet, & propter importuna illa *Ex S. C.* deinde *Et Liberis*. In *Genevenſis Provincia* (*f*), quam nemo audierat, *Patrono Optimo* honorem ſtatuit, quem ſepulcrali clauſula obſignat. *Arabino* (*g*) *Statuam Exornandum Cenſuere*, Tarraconenſis Latinitas eſt, ut *Fluminales Viri* Tarraconenſis dignitas. In hac charta eſt, quæ ſic loquitur: *Collegia Kalendarium Et Iduaria Duo Civi Gratiſſimo Poſuerunt* (*h*): in * *Iduariis* explicandis viri docti diſputant, & ex hoc titulo Lexicographi vocem recenſent: at civitatum *Kalendaria* cum marmora, tum antiquæ leges nobis oſtendunt, *Iduaria* monumento comprobantur nullo. *Kalendarium* quid eſſet, facile intelligimus, tabulæ ſcilicet rationum publicarum, &

(*a*) Ad Ann. 369.
(*b*) Pag. CVII. n. 1/2. & CLXVI. n. 3. * In cit. Epig. CDL. n. 1. verſ. 12.
(*c*) Pag. CDLI. n. 7.
(*d*) Pag. cit. n. 9.
(*e*) Pag. CDLII. n. 2. ex Sigonio, qui e Volfgango cit.
(*f*) Pag. cit. n. 4.
(*g*) Pag. cit. n. 5. e Scaligero, & CDLIV. n. 1. latere ſiniſtro e Mazochii libro. * Vide ad hanc notas in Grut.
(*h*) Pag. CDLIV. n. 2.
(*i*) Pag. CDLV. n. 1. * Vid. ad hanc notas.
(*k*) Apud Fabret. pag. 427. Hunc edidit etiam, & illuſtravit Matth. Ægyptius Neapoli 1729. & Terraſſonius ad calcem *Hiſt. de la Juriſprud. Rom. cit.* Edit. pag. 3. & ſeq. ubi *Veteris Juriſprudentiæ Romanæ monumenta, quæ extant, integra, aut fere integra reperiuntur*.
(*l*) Gruter. pag. CDLV. n. 7. & 8. at in hac ult. non eſt IIIIIIvir.
(*m*) Pag. CDLVIII. n. 4.
(*n*) Pag. cit. n. 5.
(*o*) Pag. CDLXI. verſ. 7. & 8.
(*p*) Pag. CDLX. n. 10.
(*q*) Pag. CDLXIV. n. 9.
(*r*) Pag. CDLV. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 7.
(*t*) Pag. CDLXIX. n. 5.
(*u*) Pag. CDLXX. n. 4.
(*x*) Pag. CDLXXII. n. 1. Vid. not.
(*y*) Pag. CDLXXIII. n. 6.
(*z*) Pag. CDLXXVI. n. 1.
(*a*) In Epig. cit. verſ. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 2.
(*c*) Pag. cit. n. 3. & 4. Eſt eadem pag. CCCCXXV. n. 1.
(*d*) Pag. CDLVII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. n. 5.
(*f*) Pag. cit. n. 4.
(*g*) Pag. CDLXXVIII. n. 2.
(*h*) Pag. cit. n. 9. verſ. 9. uſque ad ult. * Vid. iis not. ad hanc.

proventuum ex pecunia fœnori data, cujus uſuræ cum antiquitus ſingulis menſibus penderentur, & quidem ineuntibus,

.... quum triſtes miſero venere Kalendæ (*a*) :

Kalendarii nomen ejuſmodi codicibus inditum : at Iduarium quid eſſet, non intelligimus; neque enim *Idibus uſura colligebantur*, ut Pithœus (*b*) cogitavit, neque ex Horatii (*c*) joco,

Omnem relegit Idibus pecuniam :
Quærit Calendis ponere :

Iduaria confeſtim eruuntur. Anxium fœneratorem eo loco a Poeta vellicari puto, quod ante diem exigere conaretur, & rurſus ſtatim collocare, ceteroquin ipſis tantum Kalendis *Mercedem*, *aut Nummos unde unde* extricaſſe æris debitores, ipſemet Horatius docet loco citato (*d*), itemque Ovidius (*e*):

Qui puteal, Janumque timet, celereſque Kalendas.

Scaliger *Curatorem Iduarii* excudit ex G. ID. in *Luziana* (*f*) nullius frugis, quæ ubi primum (*g*) affertur, habet IV. Verum fuerint *Iduaria* : poſuerint *Collegia*; quænam? Apianus, & ex eo in Hiſpanicarum collectione Occo, ut aliquid dicere viderentur, *Collegia Kalendariorum* ſcripſere: quid autem *Poſuerunt Civi Gratiſſimo? Kalendarium* & *Iduaria Duo* : mirum plane eſt, ex novo hujuſmodi honorificentiæ genere commentum quibuſcumque non patefactum; Kalendarias ſiquidem & Iduarias tabulas honeſto, probatoque civi tradi par erat quidem, ut eas diligenter curaret, atque integre; at in ejus honorem tamquam marmorea ſigna, vel monumentum perpetuum quoddam publice ſtatui certe illæ non poterant.

Duovirum Aerarii (*h*), prælongum Municipium *Fravaſouligitanorum* (*i*) (non erant Hiſpanorum, ſicuti *Perſarum mores, longa nomina contortuplicata* (*k*) *habentium*) *Valerius Poblicola*, (*l*) & id genus alia (*m*) ne remorentur properantes. Perlitant *Turraconenſes* rem antiquariam luſdeque vertere *Adlectum In Equito* (*n*) proferentes, & *Pretium*, ac *Portionem In Domo Repertam* Ponentes *In Foro* (*o*). Hujus claſſis reliquas mendis, & detortis, ſpuriiſque verbis ſæpe laborantes deprehendas; omnino fictitiæ ſunt paucæ. *Vibidius*, *Vinicius* (*p*), fragmenta multa, quibus operæ pretium non eſt immorari, mendacii præſeferunt notas : eminent inter hæc Aldinum *Capitolium* (*q*), Arelatenſis *Lautiaris* (*r*) a Fabretto exceptus monſtroſe loquens, Taurinenſe *Patrocinium* (*s*), aliaque ex hucuſque non ſemel adnotatis perfacile agnoſcenda.

Præclariſſima ſequuntur varii generis documenta : ſed quod agmen ducit, Romani *Senatus Conſultum de Tiburtibus* (*t*) literati alicujus viri luſum fuiſſe, mihi pro comperto eſt. Vetuſtas obſtat nimia, & ab iis temporibus repetita, quæ ducentis amplius annis antiquiores, quas habemus, Inſcriptiones excedat : dummodo Urbis anno CCCLXVIII. ut præſcribitur, editum ſit. Fabrettus (*u*) cui nulla eſt de hoc monumento ſuſpicio suborta, *priſcis atque obſoletis verbis horride conceptum vocat*; at id quidem ex præjudicata opinione, ſicuti Gudius quoque *antiquiſſimis literis* ſcriptum dicit, qui tamen nequaquam extantem tabulam omnino non vidit. Horridam certe, atque obſoletam dictionem, qui Inſcriptionem compegit, interſperſit nullam, ſed veterrimum ævum ex ſola ſcribendi ratione, operam dedit, ut repræſentaret : quamquam ne id quidem ſatis feliciter; nam & literas geminavit, ut poſteriori ætate factum eſt, contra Quintiliani monitum, ac vetuſtiorum tabularum exemplar, quæ *habuiſe eſet Tabelas* conſtanter præferunt, & *d* in fine dictionum in vocalem deſinentium nunquam adjecit, quod in *Duiliana* epigraphe, & *Senatus Conſulto de Bacchanalibus* videmus periæpe, & apud Plautum quoque aliquando, cum vocales concurrerent, *med erga*. Cæterum horridior multo, & multo difficilior fuiſſet reapſe loquutio in ejus ſæculi documento, quo XII. Tabularum leges exaratæ ſunt, & non amplius centum viginti circiter annis poſt primum cum Carthaginenſibus fœdus perſcripto, cujus lingua tam fuit abſtruſa, ut illam Auguſti ætate pauci intelligerent, quod e Polybio (*x*) diſcere eſt. Scriptura certe, & lingua in hac epigraphe mire diſſentiunt. Verum ſi nihil horum argumentorum eſſet, ego tamen commentum ſtatim olfacerem ex ipſa Inſcriptionis forma, quæ a Senatus Conſultorum ſtylo abeſt quam longiſſime : neque enim qui *Senatum Conſuluerint* (*y*), tum tempus, locum, & qui " *Scribendo Adfuerint* præmittere, ſatis erat, tenorem Acti deinde non epiſtolæ, aut familiaris ſermonis in modum, ſed ex Curiæ præſcriptis, & gravitate Decreti ſubjicere oportebat. Senatus Conſulta, tamquam præſtantiſſimæ omnium ex antiquitatis naufragio reliquiæ, inter Inſcriptiones veteres apparent plura : plura etiam nobis recitant Cicero, Livius, Frontinus, Vlpianus : nihil futilius quam cum hoc noſtro comparare, & diſcri-

(*a*) Horat. *Serm. Lib. I. Sat. III.*
(*b*) *Adverſ. II. 4.*
(*c*) *Epod. Od. II.* in fin.
(*d*) Idem: *Serm. Lib. I. Sat. III.*
(*e*) *Lib. II. de Remed. Amor.*
(*f*) Gruter pag. DXVII. 2. 1.
(*g*) Pag. CCCXLV. n. 10. verſ. 6.
(*h*) Pag. CDLXXIX. n. 3.
(*i*) Pag. cit. n. 7. verſ. 4.
(*k*) *Plaut. in Perſ.*
(*l*) Grutus. pag. CDLXXX. n. 5.
(*m*) Vide cit. pag.
(*n*) Pag. CDLXXXI. n. 1.
(*o*) Pag. cit. n. 4. Eadem DCCCXCIII. 8.
(*p*) Pag. CDLXXXIII. n. 2.
(*q*) Pag. CDXCIX. n. 7.
(*r*) Pag. CDXCV. n. 3.
(*s*) Pag. cit. n. 5.
(*t*) Pag. CDXCIX. n. 12.
(*u*) Cap. III. pag. 243. D.
(*x*) Lib. III.
(*y*) Gruter. Epig. cit. verſ. 1. " verſ. 2.

Digitized by Google

ſcrimen internoſcere. Ab illis, qui retulerunt, incipi ſolet ſtatis iis verbis *Verba faciendi*, remque ſtatim exprimi, de qua agatur: *Quod M. Marcellus Conſul V. F. de Provinciis*: *Quod Q. Aelius Tubero P. Fab. Maximus Conſules V. F. conſtitui oportet* &c. exinde, quid de ea re Senatus decerneret ac ſtatueret, declarabatur: *Placere; Placere huic Ordini, Senatum Cenſere; De ea re ita Cenſueraat* &c. in veterrimo illo *De Baccbanalibus Ita Exdiecendum Cenſuere*. Gruterianum autem audi: * *Quod Teiburtes verba feciſtis*: perinde ac ſi relationem facere exterorum, ipſorumque ſupplicantium feciſſet: poſt inepta multa hæc Acti ſumma: *Quonque de eieis* (falſa archaiſmi affectatione) *rebus Senatui purguei eſtis, tredimus, voſque animum veſtrum indoucere oporeet, item vos populo Romano purgatos fore*. Qua clauſula nihil decernitur, & Romani Senatus inofficioſa, & futilia verba delabentis Decretum omnino vacuum, & nugatorium efficitur.

Curiæ, Magiſtratibus, civilibuſque & pacificis officiis vale dicamus aliquando, ut ad exercitus & militiam, qua terrarum imperium urbs æterna ſtrenue atque invicte ſibi vindicavit, nos conferamus. Legionum (*a*) inſueta nomina ex figlinis prodeuntia tam levi auctoritate, & ambigua ne recipiantur; quid enim ſunt *Legio P. Satri*, & *C. Sevi*, & *Adr. Noſ.* & tot figlis infarcta, & *Legio Poet. & Olim.* & *Camill.* & *Imperatoris Neronis Tiberii*, & *Decima Bataorum*? Parthicam enim, & Gallicam habemus, Parthorum aut Gallorum non habemus. Romana profecto ſigna extremis orbis plagis, incognitiſque pene populis ab hujuſmodi Legionibus numquam fuiſſent illata. Mazochiano *Anteſignanoram Tribuno* (*b*) gratulor, qui * *Lacrimus Poſuit*. Ex *Alba Julia* (*c*) quæ adducitur, legentes deterret poſtremo verſu incondito, & ſingularis in ſecundo importunis: quod tamen ab exſcriptorum ſphalmatis provenire pro certo habe, cum idem *P. Aelius Marcellus Ex Praefecto Leg. VII. Claudiae. & I. Adjutricis* (*d*) in genuina compareat, quæ Albæ Juliæ etiamnum ſpectatur. Tueri poſſimus eodem defenſionis genere *Novoburgicam* (*e*), quæ nihil pene ſani habet, ut nihil pariter, cur inter militares recenſeatur, vereor. A *Mercuriali* vulgatam ſunt qui memorent ob *Urguente* pro *urgente*: (*f*) ſcribitur & in Virgilio Mediceo:

Cur tamen Oceano properent ſe Tinguere Soles,

unde *extinguere*: at de Inſcriptione nonnihil ſubdubito propter mortis genus præter morem indicatum, & id quidem adeo ſingulare, imo vix intelligendum. Ego, quo pacto explicari poſſit, non video, niſi quod ſe aduſſerit Victor pruna in penſili lecto (de quibus Mercurialem * conſule) poſita, quæ plumas ejus incenderet: at cuinam ſpontanea hæc tam incongrua aduſtio probetur?

Ala Ituraorum (*g*) hic ſe offert tantummodo, & in altera (*h*), quæ ex iiſdem Cluſii ſchedis: hic *Domo Betavos* (regionem ignoro) ibi *Domo Ituraeus*; at formula *Domo* civitatem requirit: cum enim gentem indigitant, *Natione* dicunt; *Natione Thrax*, *Natione Syrus*: extra uſum videtur quoque in hac *ponere Memoriae Titulum*, in illa tot exotica nomina congerere. *Victoris Contra Ilergetas At Acerbo Fato Victi* (*i*) regionem noſcis, & Laziauum *Adnamatonis* (*k*) prodigium horres. *Civem Aſturicenſem Legione VIII.* (*l*), cui Libertus ponit *Secundum Volantutem Suom* **, ſed non ſecundum vetuſtas formulas. *Auguſta Taurinorum* (*m*) tribum extra ſedem locat. De Pingoniano monſtro Salmaſium conſulere ne cures; nec alium quemquam de *Cuncto Herede Sua Volnatate Faciente* (*n*). Niſi aliis laudetur teſtibus, ægre admittemus *Alam Cuſtodam*, & *Militem Legionis ex Ala*, & *Auguſtam* (*o*) nullarum gentium. *Apianeaſem* (*p*) putes, quæ Cuperum quoque ſubſcriptum habet. Legionum nimis in *Lucilio* (*q*) congeritur, qui *Ex Siagularibus Imperatoris* nova loquutione dicitur.

Luxemburgenſem (*r*) (Tertiumne an Terentium?) *Exſomnum* dicemus cognomento, an *Verum?* cur autem qui ſua pecunia fecit, modo inuſitato, & loco adſcribitur non ſuo? *Ratisbonenſis* (*s*) alio prodiit ſuperius (*t*) aſpectu: utram mavis, accipe; ſecunda parte monſtroſam fateberis; *Vivos* reſpicit, *quorum* in infandis locis *Cineres* jacerent, & *Oſſa*. *Delegatus* & *Hoſpes*, (*u*) deinde *Martinius* (*x*) cum incongruis notis (*y*), & *Sextilia*, quæ ſe *Conjugem Incomparabilem* vocat, cum *Craſſinio Liberto F.* qui *Et Ipſe Doleas Curavit*, ne tibi cordi ſint.

Servius, & Theodoſianus codex, qui in ſubſidium advocantur, tantam mihi vim non inferent, ut (*z*) *Faonium Ex Evocato* probem, *Qui Se Probavit*, & Legionem X. *Pavit*. *Patavinum* (*a*) prodigium, quod antecedit, ablega, & cum *Laziano* (*b*) ſequentis paginæ computa.

Plura in *Spoletino* lapide (*c*) occurrerent, quæ illi unice, ut puto, debentur: *Legionis Opteo*, *Divitis* titulus Legioni adtributus, & *Ex Ordiaario Legionis*: Ordinarios tamen Vegetius (*d*) recen-

* Gruter. pag. CDXCIX. n. 12. verſ. 3.
(*a*) Vide Gruter. pag. DXIV.
(*b*) Pag. DXVII. n. 3. * verſ. ult.
(*c*) Pag. DXVII. n. 3. Eadem longe plenior CCCXLVII. n. 2.
(*d*) Pag. CCCXLV. n. 3.
(*e*) Pag. DXVIII. n. 3.
(*f*) Pag. DXII. n. 3.
* *De Arte Gymnaſtica cap.* 12.
(*g*) Gruter. pag. CII. n. 5.
(*h*) Pag. DXXXIII. n. 9. ubi ſcribitur ITYRAEORVM.
(*i*) Pag. DXII. n. 9.
(*k*) Pag. DXX. n. 4.
(*l*) Pag. DXXI. n. 1. ** verſ. 8. & ult.
(*m*) Pag. DXXII. n. 6.
(*n*) Pag. DXXIII. n. 3.
(*o*) Pag. DXXIV. n. 6.
(*p*) Pag. DXXV. n. 7.
(*q*) Pag. DXXIX. n. 5. *Extra Tarraconem in vico Icartorum in domo angulari ara talis, qualis extat* DCCCLXXXI. num. 11. *ſed paulo longior*.
(*r*) Pag. DXXXII. n. 4.
(*s*) Pag. DXXXIII. n. 1.
(*t*) Pag. DXXVII. n. 1.
(*u*) Pag. DXXXIX. n. 5.
(*x*) Pag. cit. n. 5.
(*y*) *In Corrig.* pag. CCCXXXIX. ad Epig. cit.
(*z*) Pag. DXLI. n. 2. Vide ad hunc notas.
(*a*) Pag. cit. n. 1.
(*b*) Pag. DXLII. n. 1.
(*c*) Pag. cit. n. 8.
(*d*) Veget. Lib. II. cap. VII.

recenſet; Legionis Optio nuſquam. Eadem percellunt novitate (*a*) *Alicenſis Probatas*, & *Factor Conſulsr*.

Mira Romani militis nomina (*b*) *Heliades Adruſti*, cujus *Heres Teſtamento Fieri* curavit. Quam (*c*) *Celinenſes*, & (*d*) *Noreenſes* ſibi certatim vindicant, laudavit in *Cenotaphiis* Norisius (*e*): forma a funetariis Romanorum titulis omnino aliena, ſine ponentis nomine, ſine *Dis Manibus*, & illa *Pariter Occiſi Pariter Hic Jacent*, itemque *Exemplum Caritatis Et Fortitudinis* mihi ſuſpicionem ingerunt maximam. Ecquem decipiat Boiſſardi magnifica *Genevenſis* (*f*) niſi ab his ſacris omnino alienos? *C. Julii Libertus*, qui *Montes Perrupit*, & *Horam Nullam* Vixit, non debuit *Cuſar* nuncupari, nec *Apollinis Fidem* tam intempeſtive obteſtari.

Firmiunm Victimarium & *Militem* (*g*) tumulatne anonymus Heres, an honorat? Legionem *Agrippinenſem*, ni alio quodam teſtimonio fulciatur, vix recipiam: ut nec ænigmaticum *Quaſtionarium* (*h*) a Verderio, & Schotto laudatum.

Camdenum initium jugulat (*i*) *Hit Terris Tegitur*, & finis *Socerae Tenaciſſimae Memorine*.

Julium Fatis Et Sibi Vivam (*k*) Nemauſo reddamus una cum *Centuria Vigeſima*. Utrum æqui bonique rei Geographicæ conſuluerint Auctores (*l*) Indicis, cum ex iis (*m*) *Evia Præfecto*, antiquo orbi *Eviam* intulerunt, plane ignoro.

Colonia Ticinin (*n*); etiamſi a Cluverio, itemque *Gymnaſii Ticinenſis* Hiſtorico arrepta, intempeſtive nimis, & præter lapidariam ſyntaxim inſeritur, infauſtoque auſpicio cum ignota, & incongrua *Cohorte Montanorum M. Primu* conjungitur: *Rufus* prænomine deſtituitur, ut ſubſequens (*o*) *Purdus Armatura* XXII. Vegetius (*p*) *Armaturas duplares* & *ſimplares* recenſet, hoc eſt, milites, qui binas, & qui ſingulas conſequerentur annonas; Armatura XXIII. quid eſſet, docebit felicior: at Celejana lancea quid obtegat, docebit, ut opinor, nemo.

Pnuellianam (*q*) adeo deformem conſpicis, ut de ſtatu ejus fas ſit ambigere: *Iden Hebreni* ſine ſenſu, *Claſſiarias miles Centuriam* pro Triremi profitens, & ubi Heres eſt Frater, *Fiduciarius Heres* importune inductus.

Papiriam Polcram (*r*) *Magna Frequentia Legionis* incuſat, qua perinde ac ſi ei pro Tribuno majore præfuiſſet, *Elata Eſt*; nec non incongruens compendium *El.* pro *elata*, & Aelianae non matris, ſed *Parentis* frigidus, nec a ſtylo veteri repetitus jocus, quo *Mœrens Mereati* poni curavit. *Scaligerianus* (*r*) ſecundam & tertiam quovis honore aſſictas, dum ne inter antiquas colloces: Gutherius, Reineſius, Gudius * miſerandam in priore operam ponens vetuſtumne umquam monumentum viderant tam abrupte, inepte, & inconnexe loquens? *Plancus* (*t*) *Legionem* novam, & *Decuriam* miſcet: *Plotius* (*u*) incondite blaterat; in quo æmulatores habet (*x*) *Popilium*, (*y*) *Prencium*, (*z*) *Petereium*, & elinguem ferme (*a*) *Satullum*.

Sergii prænomen, a Reineſio futilis teſtimonii fide admiſſum, Fabrettus expulit; quod tamen non eo maxime faciendum erat, quia *Sergia* gens patritia fuerit; gens enim fuit & *Appia*, nihilominus prænominis loco habitus aliquando eſt Appius, præſertim a gente *Claudia*, quin eo argumento & Numerii, & Spurii, & ipſum Servii notum prænomen, pro quo Fabrettus pugnat, ejiceretur. *Sergium Terentium Sergii Filium* (*b*) Reſendius exhibet; ſed monumentum cum eo nomine, tum ob *Emeritam* non militem, ſed *Centurionem*, & ſigla parum probata ſuſpicionem movent, quid etiam muneris *L. Poſtumius* gerebat, ſub quo ducerentur *Ordines*? *Tertius Sennonis* (*c*) ſervi potius aſpectu competet, quam militis; anno XV. *ſtipendia* non inchoabantur; *Parentibus* memoriam filio facientibus non additur quod *Vivi fecerint*. *Anglica* (*d*) valde involvitur, & formula clauditur, quæ fictitiis quam pluribus appingitur. Sed Militaribus jam non eſt ut immoremur amplius; paucas illas, quæ illegitimis compendiis implicantur, contemnere jam didicimus: fragmina quidem videas, & in eo, quod reliquum habent, peccantia; ſed libens præteri, illorum tantum vicem commiſerans, qui ex iſtiuſmodi corruptis ſtuitis, & informibus novi quiddam eruditionis theſauris aliquando inferre conantur; veluti cum Reineſius (*e*) in iſtorum uno, & in ineptis aliis, aut aliud omnino loquentibus titulis *Erumiſtam Legionis* videt, & de ſomnio ſibi plaudit, a Fabretto (*f*) tamen adoptato. Non his tamen quiſquiliis ingloria deſinit bellicarum Inſcriptionum ſeries; ſed præclariſſima ſub finem explicat ex æneis tabellis monumenta, quæ Hunettarum Miſſionum nomine Reſpublica Literaria ad hanc diem agnoſcit: de his incidet alio loco ſermo.

Servitia, officia, miniſteria turmatim veniunt: quorum aliquot mihi valde ſuſpecta ab Inſcriptionibus exuberi fateor, quas tamen explodere,

(*a*) Pag. cit. DXLII n. 9. verſ. 4. 5.
(*b*) Pag. DXLIII. n. 9.
(*c*) Pag. DXLIV n. 4.
(*d*) Pag. cit. n. 5
(*e*) *Differt. II*
(*f*) Pag. cit. DXLIV. n. 9.
(*g*) Pag. DXLV. n. 4.
(*h*) Pag. cit. n. 6.
(*i*) Pag. DXLVI. n. 5. e *Camdeno*.
(*k*) Pag. DXLVIII. n. 4. ponit *Nemauſi*,
(*l*) Pag. XLV. voc. EVIA.
(*m*) Pag. DL. n. 4.
(*n*) Pag. DLII n. 5.
(*o*) Pag. cit. n. 6.
(*p*) Veget. Lib. II. cap. VII.

(*q*) Pag. DLIII. n. 2.
(*r*) Pag. DLVI. n. 1.
(*s*) Pag. cit. n. 2. & 3.
(*) Vide not. ad cit. epig. 2.
(*t*) Pag. DLVII. n. 3.
(*u*) Pag. cit. n. 4.
(*x*) Pag. DLVIII. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 5.
(*a*) Pag. DLX. n. 3.
(*b*) Pag. DLXIII. n. 4.
(*c*) Pag. cit. n. 8.
(*d*) Pag. DLXV n. 3.
(*e*) Reineſ. in not. ad Epig. 80. VIII. pag. 545.
(*f*) Fabret. pag. 232.

re, cum id ex unico indicio perraro ſoleam, non audeo. *Domitia* (*a*) prænomine inſipide aucta, ipſa ne *Cubicularia* fuit, & quidem, quod nemo audierat, *Ex Collegio?* ad *Zmaragdum* ipſum refert Fabrettus (*b*); ſed cur a nomine ita diſtraheretur officium? Tam obſcurum miniſterium eſt *A Jano Primo Palatino* (*c*), quam loquutio incondita *Oſſa C. Julius*.

Tria nomina nobiliorum Vernis data, & alibi apparent, *Servo*, ut *T. Flavius Olenus* (*d*) vocatur, data non memini: vernæ illi ſiquidem non ſervis jam, ſed libertis accenſebantur, qui ſe ab honeſtiori ſervorum genere eductos eo nomine indicare geſtiebant: at *Olenum* noſtrum inter abjecta mancipia projectum oſtendit *Mediaſtini* officium, quod inepte ſibi arrogat *Polymneſtas Libertus*, inconſulto etiam *Augusti Noſtri* formula utens, Titi Imperatoris ævo mihi ſuſpecta, quamvis plures ejuſdem ætatis afferat Gruterus cum *Caeſaru N.* Etiam quæ in hac pagina præit (*e*), neſcio quid ingerere videtur ambiguitatis: nomina conſignat varie, & ſiglis clauditur inſolitis, & texturam habet illepidam, *Ajano Hic Situs Eſt*, vel *A Jano Ab Atrio*, quem Scriptores lapidis *Atrienſem* vocant. Quid eſſe in proxima putabimus (*f*) *A Jano Medio?* is enim non privatus, ſed publicus erat locus fœneratoribus deputatus:

> *. . . . Poſtquam omnis res mea Janum*
> *Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo:* (*g*)

Bona Pignorii venia *Mediaſtino Servo Coraelii* (*h*) nomen parum quadrat. *Smetianum* (*i*), ut alias quaſdam, miror, quæ miniſteria & officia tam raro cæteroquin monumentis inſcripta gregatim recitant: inter illa * *Lictoris Proximi* munus Trajano famulans oculos ad ſe convertit; Lictores enim, qui Magiſtratibus apparebant, Cæſaribus item apparuiſſe non legimus; iis pro Lictoribus Prætoriarum Cohortium ab Auguſto inſtuutarum adſtabant milites, quos eapropter Dio *Stipatores Corporis* vocat; interque eos præcipue, qui Spiculatores, & Protectores appellabantur: Fabrettus (*k*) *Lictores* ejuſmodi ad Trajani tempora viguiſſe tradit, ſed hoc unice marmore, quod magnopere laudat, nixus. Abſonum etiam videri poſſit, eumdem hominem & Lictorem fuiſſe, & *Augusti A Potione*: *Abſceſſit* lethali ſignificatione uſurpare Latini non ſolent, ſed *Deceſſit*: *Piaculo Facto* hoc loco improprie dicitur: cujus vero *Augusti* circa Trajani ætatem *Libertus* erat, qui *Valens Phædimianus* nuncuparetur? ſubſcribitur, *Vidit Smetius*; at Gutenſtenius, qui titulum hunc recenſet, habuiſſe Smetium a Pontano docet.

Eunuchus Ab Ornamentis (*l*) multis nominibus libertinum ordinem exornat.

Septem tabella *Carpenſis* (*m*) una ſervitii genera numerat, inter quæ *Cura Catella* jocum ſapit; *Vibia Saeceſſa Serva*, *L. Vibius Pamphilus Servus* ſecum ipſi pugnant, & conditionem nominibus, nomina conditione excludunt, ac repellunt.

Ex eodem ſtatim Muſeo tabulam aliam (*n*) vides quinque Officiis, & ſervis ingenuorum, vel libertorum more pariter nominatis ſcatentem. Eadem officina paulo ante (*o*) *Janiam Eucben Servam* dederat cum *mulione Sexto Claſſidio*, eadem (*p*) *Sextum Pompejum Servum Tricliniarcham*, eadem mox (*q*) *Oſſa Juliae Liviae Augustae Auriclae Ornatrix*, ubi Scaliger (*r*) in *Corrig.* & Spanhemius (*s*) τρόπως inveniunt, ac documenta vetuſtatis exhibet; eadem mira miniſteria (*t*) *a Tutulo*, & (*u*) *a Corinthis*, ob quæ ſervilia capita gentilitiis de more, tribuſque ut *Atrienſis* quoque nominibus rurſus veniunt. *A Corinthis Faber* (*x*) in tabula alia viſitur, ſed *Carpenſi* pariter, & quam nova gens *Lucrinia*, & denaria *argentea* item deturpant. Frequentiſſime & in *Carpenſibus* aliis *Servus* adjicitur, quod tamen in lapidibus rarius eſt, præcipue in privatorum ſervis. *Hermes P. Claudii* (*y*) ſervus intelligitur: *Verna* (*z*) quidem ſæpe, quod honori erat.

Moroſus videri nolim, quapropter excurro, & (*a*) *Amphionem Citharoedam* (*b*) *Supra Cocos*, (*c*) *Druſi Cuſaris Avium Fartorem* (*d*), *Superpoſitam Medicorum* prætermitto, monens tantummodo, de officiis pluribus, uſque dum ipſæ tabulæ proferantur, & inſpiciantur, ſine temeritatis nota ambigi profecto poſſe.

Arrias Claudianus, *Flamma Clauſus* (*e*), & Trajani Libertus *Caeſarem Noſtrum* (*f*) appellans non placent. *Gratio* (*g*) *Libertus Augusti*, eodemque tempore *Livia Servus* officium ſuum *a Potione* ſatis per ſe ſuſpectum omnino lædit, atque comminuit. Cujus *litera docta* eſt, indoctus profecto eſt ſermo (*h*), *Proc. Bybl. Scripti*: indoctiores autem cum ſermone, tum ſcriptura ſunt nona & decima, in quibus nihil non abſurdum eſt.

For-

(*a*) Gruter. pag. DLXXVI. n. 5.
(*b*) *Column. Trajan.* pag. 184.
(*c*) Pag. DLXXVI. n. 9.
(*d*) Pag. DLXXVII. n. 3.
(*e*) Pag. cit. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 2.
(*g*) Horat. Serm. III. Lib. II. verſ. 18. & 19.
(*h*) Pag. cit. DLXXVII. n. 4.
(*i*) Pag. DLXXVIII. n. 1.* verſ. 4.
(*k*) *Column. Trajan.* pag. 184.
(*l*) Gruter. pag. cit. n. 9.
(*m*) Pag. cit. n. 5. *Rom. in Muſeo Card. Carpenſis*.
(*n*) Pag. cit. DLXXIX. n. 5. 6. 7.
(*o*) Pag. DLXXV. n. 8. *in Muſeo Card. Carpenſis*, *tabella*.
(*p*) Pag. DLXXVI. n. 6. *Ibidem*. Vid. præced. pag. n. 8.
(*q*) Pag. DLXXIX. n. 2.
(*r*) Vid. not. ad Epig. 3. cit. pag. quæ fere eſt eadem ac ſuperior.
(*s*) *De Uſu Numiſm.* pag. 608.
(*t*) Pag. cit. DLXXIX. n. 5. verſ. 2.
(*u*) Pag. cit. n. 6. verſ. 2.
(*x*) Pag. DCXXXIX. n. 8. verſ. 3. *Romæ apud Carpenſem*.
(*y*) Pag. DLXXVII. n. 6.
(*z*) Vid. Septim. cit. pag. &c. ubi verſ. 4. 5.

. . . . . . VERNAE
A. VESTE. REGIA &c.

(*a*) Pag. DLXXX. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 12.
(*c*) Pag. cit. n. 15.
(*d*) Pag. DLXXXI. n. 7.
(*e*) Pag. DLXXXII. n. 1.
(*f*) Vid. pag. cit. n. 8. 9.
(*g*) Pag. cit. n. 2.
(*h*) Pag. DLXXXIV. n. 5. ponit *Neapoli*, *litera docta apud Hadrianum Gulielmum*.

Digitized by Google

Fortunati (*a*) titulus plura profert vix amplius viſa : *Securitati Cognationis Sua*, *Verna Paternus*; *Veſpaſiano Patrono* in ſepulcrali monumento ſibi poſito; *Lictor* Veſpaſiani *Cariatus*; *Divi*, & *Auguſti* appellationes conjunctas. Cui quid ſibi velit *Peplia Ab Auctoritate* (*b*) innoteſcit, is & nobis palam facere ne abnuat, precor.

Carpenſem (*c*) en tibi rurſus tabulam, qua nulla fere ampliſſimi hujus Theſauri majore incedit commentariorum pompa: in ea ſcilicet munienda, & illuſtranda certarunt Reineſius, Gudius, Fabrettus, alii (*d*); at *Exactor* legi non ſolet niſi exactionis genere adpoſito, & publici potius officii nomen, quam privatis hominibus famulantis videtur fuiſſe; *Exactorem Sexti Pompeii* tria nomina injuria condecorant; verba illa *Quisquis Es Homo* a lapidario, & a veteri ſtylo abhorrent quam maxime: habentur quidem & in alia infra (*e*), ſex ex fodina eadem, & ineptis compendiis additis, & cum *Sex. Pompeio Salvio a Pendice Cedri*, & *ab Horti Cultura*. Unde abii, redeo: *Sextia L. Tertia* (*f*) quid eſt? ſi quæ attulere viri docti, & in rem ſuam adhibuere, explicaſſent quoque, illuxiſſent iis multoties impoſturæ hujuſmodi; quam enim non ineptam eo loco ſignificationem ſingulariæ illi dediſſent? * *Scriba* femina mihi ægre imponent; habuerat Origenes *Scriptorias* puellas, ſed num Larine *Scribas* appellaſſet? *Servam* reponunt Reineſius (*g*) & Fabrettus (*h*), at *Sextia Xanta* libertam ſapit, & Servam Patronæ *ollas duas* emiſſe, mirabile dictu eſſet.

In ſuperiori proxima epigraphe (*i*) ſepulcralis clauſula de Herede extraneo monumenti haud participe corrupte affertur, & nove: exinde Scaligeri nomine trium verborum titulus (*k*) quatuor de cauſis falſi damnandus, cum trium verborum ſuperſcriptione tribus item erroribus conſpicua. *Marinius Stibius* (*l*) aures meas ingratus incurrit; Glutinatores memorat Cicero (*m*), *mittas de tuis librariolis duos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus*, ſed Honorario monumento vitam eo artificio tolerantem ornatam fuiſſe, vix credam.

Terram ſubinde, & *Imagines Anthat* (*n*) miſcet, ex quibus informibus verbis *Terracinenſia Ornamenta* Reineſius mirifice ædificat. Legionem *Salutarem* (*o*), quam nemo audierat umquam, Boiſſardus promit; *Præfectus* ejus *a Cura Amicorum* erat; honorarium titulum putes, quem *Civitas Ponit*, funebrem, quem *Bene Merenti*: *Civitatem Mediomatricorum* hic non recipio; neque enim monumentis in urbe aliqua publice poſitis ejus nomen ſic adſcribebatur: cur etiam ita appellaretur? nam in *Mediomatricorum* regione plura fuiſſe oppida, *Itinerarium* docet: Divodurum eminuiſſe Ptolemæus indicat, quod *Peutingeriana Divodurum Mediomatricorum* vocat: *Mediomatricos*, *Sociam civitatem* memorat quidem Tacitus (*p*), ſed ibi vocabulum Cæſaris more, ut alias adnotavimus, pro gentis Communis uſurpat, ut apud Tullium in Verrinis *Commune Siciliæ*; Tacitus (*q*) eo ſenſu & alias, *Civitas Lingonum* &c. Eſt in *Notitia* Provinciarum Galliæ *Civitas Mediomatricorum*, ſed nomine adpoſito * *Mettis*. Occurret rurſus in hac claſſe (*r*) *Civer Mediomatr.* at ſine coagmentatione ſermonis; & quod *Civitas Mediomatricorum*, aut *Helvetiorum* diceretur, non ea propter *Civis Mediomatricus*, aut *Helveticus* reperiemus dictum: in ea epigraphe *Nemauſus* cognomenti loco, *Primula* gentilitii; & *Menſor Frumenti Numen*. Significatione obſcura, ut *Comitilla* derivatione ignota. *Medici Mediomatrici* (*s*) hic ſuccurrit, quem ægrotanti mihi adhiberi nolim.

Ante *Caſſiam* (*t*) ænigmaticum Mercatoris *Diadumenas* (*u*) venit, cujus *exceſſus* dies & Conſules adnotantur præter morem: quonam autem monumento veteri * *Præpoſitus* habetur *Ordinatus*, nec addito cui rei, vel quo loco præeſſet, & *Ordinatus Ultro a Divo Tito VIII. Conſule*, ac ſi Conſul & Divus eſſe quiſquam poſſet? Felices profecto, qui Helveticam (*x*) *Ex Mandatu Imperatoris* non probant ſolum, ſed etiam intelligunt, & * *Anabalianum Conſtantini Filium*, quibus conſpicillis neſcio, in ea vident. *Fontis Rubiconis Caſtellarius* (*y*) *ad rudera Ulpiæ Trajanæ* repertus miniſterium ſuum in tanta locorum diſtantia ægre perfeciſſe puto; quis autem Fontium Caſtellarios novit, vel *Rubiconis* aquas aquæductibus devectas, ita ut *Caſtellario* indigerent?

Fonte cadit modico, parviſque impellitur undis
Puniceus Rubicon . . . . (*z*)

Cur etiam homini ingenuo id muneris, cum aditent (*a*) *Caſtellaris Aquæ Marciæ libertus*, & (*b*) *Aquæ Claudiæ ſervus*? *Coeri Genium* (*c*) etſi

(*a*) Gruter. pag. DLXXXVI. n. 6.
(*b*) Pag. DXC. n. 8.
(*c*) Pag. DXCIV. n. 3. ponit *Romæ in Muſæo Cardinalis Carpenſis*.
(*d*) Vid. not. quæ ſubſunt.
(*e*) Pag. DCI. n. 10. *in Muſæo Carpenſi ut ſupra*.
(*f*) In cit. Epig. 3. pag. DXCIV. * verſ. 4.
(*g*) Epiſt. XXXI pag. 158.
(*h*) Inſcr. III pag. 214.
(*i*) Gruter. pag. cit. DXCIV. n. 2.
(*k*) Pag. cit. n. 5. *In Arcu Urbis Antipolitani e Scaligero*.
(*l*) Pag. cit. n. 6.
(*m*) Att. Lib. IV 4.
(*n*) Gruter. pag. cit. n. 8.
(*o*) Pag. DXCVIII. n. 5. *In ædibus Boiſſardi*.
(*p*) Hiſtor. Lib. IV. Cap. LXX.
(*q*) Hiſtor. Lib. I.
* *Mettis* apud Venant. Fortunat. Lib. VII.

(*r*) Gruter. pag. DCXXXI. n. 8.
(*s*) Pag. MCXV. n. 6.
(*t*) Pag. DXCIX. n. 10 *ex Ant. Mercatore*.
(*u*) Pag. cit. n. 9. * verſ. 3.
(*x*) Pag. DC. n. 14. *Salisburgi in Helvetiis*, * verſ. 3.

D. . . . . . . NAB
CONSTANT. IMP
FID, &c.

In not. leg. ANNBAL. *Anabalianus Conſtantini Imp. Filius*. Gud.
(*y*) Pag. DCI. n. 9.
(*z*) Lucan. *Pharſal.* Lib. I. verſ. 214.
(*a*) Gruter. pag. cit. n. 8.
(*b*) Pag. cit. n. 7.
(*c*) Pag. DCII. n. 4.

etſi a Fabretto (*a*) quoque cultum, intuens, a ſuſpicione nnn tempero: diem & Conſulem adponere, quo quiſquam *Deceſſit*, non eſt antiqui moris; *Villicus In Hortis* antiquæ loquutionis non eſt; *Auguſti Prægustutor* jam *Divi*, ut hic ſcribitur, Cœlum peteret, miniſterium ſuum ut perageret, opus erat; quin officium ipſum Prægustatoria haud mihi admodum probatur: *Halotum Spudonem* Claudii *prægustatorem* Suetonius (*b*) memorat quidem, eumdemque Tacitus (*c*) *inferre epulas, & explorare guſtu ſolitum* dicit; ſed epigrammata id muneris memorantia laborant ſingula, & male olent: primum ſcilicet in eadem pagina prægustatorea *Diadumenus Laruéſianus* (*d*), & *Diadumenus Farneſius* (*e*) illuxerunt jamdudum nobis, alter, quæ conſequi debebant, præmittena, alter non pro itu ac reditu, ſed * *Pro Salute Itus ac Reditus* votum ſolvens: deinde *Zoſimus Procurator Prægustatoram* (*f*), quamvia a Torrentio Suetonium illuſtrante adoptatus, cui riſum non excitet? neque enim famuli, ac miniſtri Procuratores habebant ſuoa, neque eo fuiſſe numero, qui Principis epulas prægustarent, par eſt credere, ut magnum quoddam Collegium conſtituerent: ſuperſunt Carpenſes tituli duo, quns mendacii manifeſtos facere videntur nomina (*g*), *Claudius Arrius Claudianus*, (*h*) *Vibius Catinius Vibonianus*, * *Claudius Flamma Clauſus*.

Suſpicionem movent (*i*) *Libertus Divi Auguſti*, gena *Ciſvitia*, & *Oſſa In Uno*: *Divum Auguſtum* aliæ memorant, ſed ut plurimum ab inquinatia prodeuntea fontibus. Manes parcant gentilium meorum; (*k*) *Erotis ollas emens Ab Solo* aliquanto turbat, & quid ibi eſt *Caeſariana*? Sunt quibus (*l*) *Heroum* non arrideat, quod tamen Græco ſenſu uſurpari puto; Ἡρῶν pro monumento habetur pluries in percelebri Epictetæ (*m*) lapide: duriua videtur * *Superficium Inſula*, cum ædes & *Inſula* & *Superficies* ſignificare ſoleant. Quid ſibi velit (*n*) *D. M. Niconi Auguſtor. Et Victoriu*, non intelligo; forte *Dis Manibus Niconis Auguſtorum Liberti*, & *Victoria* conjugis titulus poſitua; at Gudius (*o*): *Sine dubio lapis eſt de aſino, qui Auguſto in prælium ad Actium deſcendenti occurrerat*: occurriſſe quidem aſellum cum aſinario, Suetonius (*p*) tradidit, nomenque Eutychus homini, beſtiæ Nicon; at ideo ne Niconis, vel Niconiæ gentis nomine prodire jam nequibit quiſpiam, quin pro aſello confeſtim accipiatur miſer? Æneum jumenti ſimulacrum in Templo collocaſſe Auguſtum, legimua; at ejus etiam Deos Manea coluiſſe, non legimus.

Lipſii & Smetii *Feliciſſimus Heraclitianus* (*q*) tribum inſueto profitetur modo, & *Dibus Securis* ignotis litat, & *Auguſtalium* ſive *Augurum Corpus Puer* dedecorat. (*r*) *Decurialem Aedilitiae Pompae*; (*s*) *Architectum Maximum*; implexam (*t*) *Aediculam*, & prorſus obſcuram, *Sexto Pompejo Architecto Inchoatam*, *Pedeſque in fronte*, & *in agro* numerantem; (*u*) *Thallum* denique *Cuſtodem Operum Meſorum Aedificiorum*, ac *Patrono Oſſa Ornantem* uno edicto ab Antiquariorum cimeliis exulare in poſterum jubeamus.

Negotiator Viaria & *Conſularis Viri* (*x*) quî conglutinabimus? Maximam elegantiorum artium in ea Republica fuiſſe oportet curam, in qua, qui (*y*) *Fabricae Signorum Praeſſee*, publice deſignabatur. *Curatores Inſtrumentorum Veronenſium* (*z*) ubi Saraina viderit, ignoratur; commentitia videtur fuiſſe tabula, quæ * *Ex Numero Collegii Fabrorum* adderet ſermone improprio, & nequaquam connexo. *Sodulicium* (*a*) mulieri titulum parare miror, & quid * *Sodalicio Marmorariorum* cum *Teſſeris Lignariis* eſſet, aut cum *Teſſuraria Lignaria*: Teſſerarium etiam eo ſenſu non reperi, nec Sodalicium; *Sodalitium Juventutis* (*b*) eduxit anterius idem Pingonius parum auſpicato: ipſa hujus feminæ nomina averſor (*c*), *Antiſtita Delphis*. Prodigium *Narbonenſe* (*d*) cur nos detineat? quid erit * *TOR*? quid ** Colonia Martia cum *Pedibus XV.*?

Scribam Colonia Sarmatica (*e*), & *Nammoniae* (*f*) compendia nolumus. *Terentium Fructam* (*g*) rideo eruditorum expoſitionibus circumſeptum: quod * *Atticus* † *Partes Trecenos Dixerit* ſine apographo * *Petronii Fragmento Tragariano* explicari nequit; ſed dixerit quotquot libet: quidnam iſtuc ſermonis eſt, & quid Latine ſignificat ** *Literatas Græcis Et Latinis Librarias*? Adde monumenta vetera *Sibi & Filio*, *Sibi & Conjugi*, *Sibi & Libertis* haberi non tot quin plura; † *Sibi Et Servo* reperiri nullum.

(*a*) Fabret. pag. 73. n. 69. cap. 11.
(*b*) In Claud. cap. 44.
(*c*) *Annal.* Lib. XIII. in fin.
(*d*) Gruter. pag. LXIII. n. 5. verſ. LVNESIANVS. & ſubnotat: *videtur hac Inſcriptio excerpta e 9. hujus paginæ.*
(*e*) Pag. cit. n. 9. verſ. 8. FVRNESIVS. * verſ. 3. 4. & ult.
(*f*) Pag. DLXXXI. n. 13.
(*g*) Pag. DLXXXII. n. 1. verſ. 1. 2.
(*h*) Pag. DCXXVI. n. 2. verſ. 1. 2.
 * In Epig. 1. cit. pag. DLXXXII. verſ. 3. Utraque *in Muſæo Cardinalis Carpenſis*.
(*i*) Pag. DCV. n. 11. *Romæ apud Carpenſem tabella*.
(*k*) Pag. DCVIII. n. 1. *Romæ apud Maffejos tabella marmorea*: verſ. 3. PROCIHEROVM.
(*l*) Pag. cit. n. 8. Vid. *Corrig.* pag. CCCXII. ubi ad Epig. cit. verſ. 3. reſcribendum videtur, PROC. HEROVM.
(*m*) *Maſ. Veron.* a pag. XX uſque ad XXVIII.
 * In cit. Epig. 8 verſ. 4. 5.
(*n*) Pag. DCXVI. n. 3.
(*o*) *Ad hanc in not.*
(*p*) In Aug. cap. 96.

(*q*) Pag. DCXVIII. n. 3. Hæc ſubnotantur: *Vidit Lipſius, habuitque idem ab amicis Smetius.*
(*r*) Pag. DCXXII. n. 9.
(*s*) Pag. DCXXIII. n. 5.
(*t*) Pag. cit. n. 3.
(*u*) Pag. cit. n. 6.
(*x*) Pag. DCXXIV. n. 3.
(*y*) Pag. cit. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 7. * verſ. 7 & ult.
(*a*) Pag. cit. n. 8. *e Pingonio* * verſ. 5. & ult.
(*b*) Pag. cit. n. 10 *e Pingonio*.
(*c*) In Epig. 8. pag. DCXXIV. verſ. 1. ANTISTITAE.
(*d*) Pag. cit. num. 9. ponit *Narbone*. * verſ. 2. TORVIATOR. Scalig. conjicit legendum TOR VIATOR. ** verſ. ult. L. P. N. M. P. XV. *Julia Paterna Narbonenſ. Martia Ped.* XV. in Ind. pag. C.
(*e*) Pag. DCXXV. n. 3.
(*f*) Pag. cit. n. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 8. * verſ. 5. † verſ. 10. PONTES. Verderii ſchedæ PARTES. Recte. * Vid. ad hanc not. ** Verſ. 7. 8. † verſ. 4. 5.

Præco De Regione Portae Capenae (*a*) duo gentilitia oſtentat præter libertinæ conditionis morem, & *Vibioninus* dicitur, quæ inflexio mihi ſæpe ſuſpicionem injicere ſolet.

Q. Fabius prius *Africani Libertus* (*b*) exinde bis *Servus* aſſeritur; *Culicina Agreſtina*, quæ Protagoniſtæ quodammodo hic agit partes, virum ſuum primo *Calpetanum Glyptum Viatorem Pullarium* appellat, deinde *Culpetanum Livianum Primipilarem*; Liviæ Auguſtæ Liberta vocatur *Proculeja Stibias*; his autem omnibus *Poſuit Alumnus Cum Artificibus*: ex iſtiuſmodi tamen pulmentis puriorem antiquitatis notitiam, ſi Diis placet, eruere ad hanc uſque diem conſuevimus: ab hoc titulo deceptus Romanorum Officiorum catalogo (*c*) *Viator Pullarius* lepidiſſime eſt inſertus, quem Reineſius (*d*) a Gudio hic (*e*) exſcriptus, *Conſuli, vel Prætori operam auſpiciis danti, & per Augures a pullis auſpicia captanti*, adfuiſſe docet: Ciceronis (*f*) auctoritas indicata rem in tuto videtur ponere; locum ſi conſulis, non Viatores, ſed *Pullarii* memorantur, quorum revera munus fuit auſpicia e pullis captare, & Conſulibus referre: apparet præſertim in L. Papirio Conſule, antequam cum Samnitibus congrederetur, *Pullarium in auſpicium mittente*, qui cum pulli non paſcerentur, ne militum pugnam expoſcentium ardorem fruſtraretur, prudentia uſus, & *auſpicium mentiri auſus, tripudium ſoliſtimum Conſuli nunciavit* (*g*).

In hoc folio ſibi diſcrepant (*h*) *Staberio Secundo Viator Conſularis*, & (*i*) *P. Lareius*, & * *L. Eprius* inemendatum muliebre elogium includentes, & (*k*) *L. Antiochus* inepte incipiens ac deſinens.

In ſubſequenti quieſcere me non ſinunt (*l*) *Auguſti Libertus L. Pompeii* nomine (*m*) *Fuſor Ollarius*, (*n*) *Avunculi* & *Patris* nomina, & (*o*) *Umber EXS Decuria Lictorum* in Colonia Narbonenſi.

Inſueto aſpectu (*p*) *Perſicus* ne deterreat; pro genuino habe, ſed non pro incorrupto; ubi *Habentius*, lege *Habenti Jus*. Somnium (*q*) *Nocturni Lictoris Brixianorum* Feliciani Codex non minus inepte exhibet: *Jo. Vic. Nocturno Certamine Victor Brixianorum Statuam Aeneam Erexerunt Ex Voto*. Nomen (*r*) *Celſi*, *Schola Medicorum*, & *Ollae* cum ſtatis illis *In Fronte*, cum quibus conjungi non ſolent, in aliquam me dubitationem adducunt: ſicut etiam (*s*) *Apollinaris Artis Medicinae Doctiſſimus*, & (*t*) *Filetio Domo Africa*, & (*u*) *Medicus De Lucillianis*, niſi *Decii Lucilliani* fuit. A Scaligero (*x*) *Suavitas*, & in (*y*) *Romulo Sive Drymulo Unctore Sive Fictore*, vel, ut Almelovenio (*z*) placet, *Frictore*, lepiditas. *Fauſtiniani* (*a*) diverſa facies fidem elevat, & non hominem, ſed larvam probat: acephalas (*b*) ſine indicio, notas ſine ſignificatione prætereo.

In *Ermaiſci* titulo (*c*) peregrina omnia: *Viminacii* (*d*) quoque ars exotica, ut uxoris cognomentum ſuæ: nec oratio uſitata, & cohærens, *Materiarias Pius In Suos Rubria Merobrigenſis Marito Fecit Hic Situs Eſt* (*e*). Conſequentis chartæ (*f*) primam & poſtremam exſibila: (*g*) *Fortulienſem Augurarium* explode.

Quid memorem (*h*) *Caia Libertum Publium Propolam AL.* quid (*i*) *Lardariam*, (*k*) *Coactiliarium*, (*l*) *Subaſturium*, (*m*) *Caſtrenſiarium*, (*n*) *Artem Proſſariam* cum *Adpertinente*, (*o*) *Plumarium*, (*p*) *Tenuiarium*, & id genus reliqua? mihi quidem, ipſis tabulis non inſpectis, artificia adeo exotica ægre probentur. Deterius quoddam, quam menda, & ſphalmata, (*q*) *Labeo Caſſita* ſapit, & (*r*) *Amicus Fullonis*, & (*s*) *Afranius Scriptor Togatarum*.

Incondita prorſus eſt, quæ (*t*) *Paedagogum Puerorum Caeretanorum* profert, & Imperatoris *Claudii* ævo *Auguſtum Noſtrum* deſignat: * *Gratio*, ſi Liberti cognomentum eſt, cum idem ſubinde *Servus* dicitur? ſi Servi nomen Libertus primitivo nomine, & quo unice indigitaretur, deſtituitur: *Parens Caecilia Juſta* nec ſervo videtur aptari, nec liberto: *Charita Daſumia* conjux repentina proſilit, & nominum ordine inverſo: ** Seſtertium *Denariorum* millia Latini

non

(*a*) Gruter. pag. DCXXVI. n. 2.
(*b*) Pag. DCXXVII. n. 5.
(*c*) Vid. *Ind.* cap. V. pag. XXVII.
(*d*) In not. ad Epig. 35. VI. pag. 410.
(*e*) Ex not. ad Epig. 5. cit. pag DCXXVII.
(*f*) *Epiſt. Familiar.* Lib. X. Epiſt. XII.
(*g*) Livius Lib. X. cap. 40.
(*h*) Gruter. pag DCXXVII. n. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 9. * verſ. ult.
(*k*) Pag. cit. n. 11.
(*l*) Pag. DCXXX. n. 5.
(*m*) Pag. cit. n. 9. verſ. 6.
(*n*) Pag. cit. n. 11.
(*o*) Pag. cit. n. 12.
(*p*) Pag. DCXXXI. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 6. *ponit Brixia olim in foro publico ex Nazario, & Verderii Schedis*, & hæc ſub Epig. „ Hic ſedet homo „ quidam cum pertica oblonga in dextra, neſcio an ar„ matus galea caput. „ Viſitur etiam nunc in eadem civitate ſub porticu carcerum fori, ut vocant, *dell' Erbe*.

NOCTVRNO

LICTOR . BRIXIANORVM . V

Subeſt figura ſupra deſcripta mutila & effracta. Grut. in fin. non habet V Hanc ad lapidem exſcripſit ſolers Vir D. Petrus Gnocchi. Male Vinacceſius pag. 313. n. 47. & alii.

(*r*) Pag. DCXXXII. n. 4.
(*s*) Pag. DCXXXIII. n. 6.
(*t*) Pag. DCXXXIV. n. 5.
(*u*) Pag. cit. n. 6.
(*x*) Pag. DCXXXVI. n. 4.
(*y*) Pag. cit. n. 11.
(*z*) In *Corrig.* pag. CCCXLII. ad Epig. cit. Frictor. ſolebat in „ Balneis lavantium corpora fricare. Frictione curaſſe docet „ aperte A. Corn. Celſus de Re Medica Lib. II. cap. 14. & „ IV. cap. 3.
(*a*) Pag. DCXLI. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 5. 6.
(*c*) Pag. DCXLII. n. 1.
(*d*) Pag. cit. n. 3.
(*e*) Pag. cit. n. 6.
(*f*) Pag. DCXLIII. n. 1. 10.
(*g*) Pag. DCXLV. n. 2.
(*h*) Pag. DCXLVI. n. 4.
(*i*) Pag. DCXLVII. n. 4.
(*k*) Pag. DCXLVIII. n. 4.
(*l*) Pag. cit. n. 8.
(*m*) Pag. DCXLIX. n. 5.
(*n*) Pag. cit. n. 7.
(*o*) Pag. cit. n. 8.
(*p*) Pag. DCL. n. 8.
(*q*) Pag. DCLI. n. 1.
(*r*) Pag. cit. n. 5.
(*s*) Pag. DCLII. n. 7. Hi duo verſus ſuſpecti ſunt etiam Reineſio.
(*t*) Pag. cit. num. 8. * verſ. 2. ** verſ. 8. SS. c. as Gronov.

L. 2.

non loquebantur ; eas ſingularias marmorarii veteres non incidebant.

Quæ (*a*) ex *agri Vicetini Summano monte* aſſertur, teſtatum nobis & ratum facit, fuiſſe jam ante hujus lapidarii ſtudii conditores, qui Inſcriptiones mentitentur, & veterum ſimulatione fabreſacerent : eam enim in MSS. Marcanovæ, Feliciani, Bononii collectionibus recenſitam vidi, quamvis variantem ubique Bononius melius, (qui ex Paiarino habuiſſe dicit, & illam jam ætate nullibi reperiri) incipit enim *D. M. Rem. Palnem :* at nihil apertius, quam e libro de *Claris Grammaticis* effictam eſſe, in quo *Remmius Palamon* Vicetinus docuiſſe Romæ, ac principem locum inter Grammaticos tenuiſſe, traditur : Additamenta illa de *Cadaveris Quiete*, & de *Animo Alio Revertente* recentem Rhetorem indicant manifeſte ; *Tuberonia a Palamone*, antequam docendi munus ſuſciperet, quod Suetonius indicat, manumiſſo, conjux honeſtius fuiſſet appellata, quam *Contubernalis ;* D. F. intruduntur abs re ; *Grammaticum Veicetinum* Vicetinam potius dialectum prælegiſſe putes, quam ab hominis patria ſic nuncupari, ſicuti Græcæ linguæ præceptor *Grammaticus Graecus* audiebat.

In *Neapolitana* (*b*) a *Scaligero* luſum noſcis, & quidvis præter funerarii tituli Speciem. *Scholaſticam llapem* (*c*) arbitrio tuo permitto. *Infitiatia* (*d*) tranſilio, velut (*e*) *Patavina* clauſulam, (*f*) *Polenſis Fidem Cognitam*, *Pietatis Plenam*, & ſimilia, ac in *Parmenſi* (*g*) aliquantum commoror, quam immerito damnabat nuper vir præſtans in Epiſtola ad me data : *Kalocaerus Heleno* ponit ſervo ſervus ; *Collactius* eſt Collacteus, idem ac Collactaneus ; *Publicus* ſervum publicum dicit : Juvenalis Sat. X. verſ. 41.

Quippe tenet ſudans hac Publicus .... [*h*]

Fabrettus (*i*) *Publicos* recenſuit, vel indigitavit * *Aeliam Aſſinianum*, *Maganm Publicianum*, alioſque plures ; unicum pene deprehendo *Calocaerum* noſtrum unica appellatione nominatum ; quod vero alii duplici utantur, cave, ne a ſervili ſtatu emerſiſſe putes ; ſecunda enim illa in ſervilibus nominibus inflexio priorem dominum indicare ſolet ; quam tamen cum in *Publicis* conſtanter fere additam, & adhibitam videam, ſuſpicor officii morem fuiſſe, & conſueviſſe ſervos illius nomen, qui Magiſtratui, aut Collegio, cui famulabantur, præeſſet, vel cujus gratia in honorificum

Tom. I.

pro conditione miniſterium cooptati fuiſſent, adſumere : quamobrem Fabretti (*k*) conjectura de *Felice Corneliano* (*l*) concideret, ut concidere videtur, quod ſervi *Peculiares* ad horum *Publicorum* diſtinctionem dicerentur. *Peculiares* niſi in Imperatorum famulitio non reperio, unde eſt ut credam, ita indigitati conſueviſſe qui de familia erant, & domeſticis miniſteriis devoti, ad diſtinctionem eorum, qui Cæſaribus publica munera obeuntibus, & Conſulis, Tribuni Plebis, Pontificis Maximi vices implentibus inſerviebant, eo modo, quo privatum & publicum patrimonium in Imperatorum ærario diſtinguebatur : hinc Cæſari tamquam regia libidine rempublicam adminiſtranti imputatum eſt, quod *publicis vectigalibus Peculiares ſervos præpoſuerit* (*m*) loco adhibendi ei officio dicatos. Communi autem alicui ſervientes non Publicos abſolute, ſed *Servos*, vel *Servos Publicos* appellari obſervo in lapidibus ; *Publicos* vero noſtros ſacris addictos video e *Publico Augurum XV virum*, *Pontificum*, *Epulonum*, & *Curionali*, cui capeduncula & aqua luſtralis adponuntur. Publicorum autem veſtimentum, & coronam, & præcipuum munus *Parmenſe* nos monumentum docebit, ſi ut eſt in lapide appareat, oſtendetque & corona, & tibia in re ſacra, & ad ſacrificia Publicos miniſtraſſe.

Diſplicet (*n*) *tralatio* corporum *Permiſſu Tribuni Plebis*, quæ Pontificis juriſdictionem violat, & inſueta illa ac Rhetorica *Euſchenii* & *Primitivi* repetitio : non placet ab omni parte *Securitati Sacrum* (*o*) epigramma : (*p*) nec *Salvidiena* relinquens *Mammam Gementem Plangentem Plorantem*, frigidamque ſibi * mantiſſam adſtruentem.

Pervenimus jam, quo tendimus omnes, ad tumulos & ſepulcreta : magis perſunctorie rem peragemus, ubi levioris ut plurimum notæ tituli occurrunt. Alteriorum ædibus qui Alteriam gentem adſtruxit, *Candidi* & *Candida* (*q*) cognomenta, ne a lapidum uſu deflecteret, ſibi poſtponenda fuiſſe, non cogitavit. Joculare epigramma infra poſitum ea præcipue lædit imprecatio, (*r*) *In Tartara Pergas*. *Caeſiae Amoris*, & *Clodiae Amoris* meminerunt Fabrettiana (*s*) marmora, & *Amoris Conjugis Benemerentis* (*t*) Aldinum, quo conſtat, id nominis feminis potius datum. In Puteolana *Aeternali Domo* (*u*) ordo, & architectonica ratio perquam exigua, ut in *Amoena* (*x*) Hiſpanica amœnitas nulla.

Severas Aquila (*y*), pro quo acerrime digla-

Z 2

„ L. 2. de pec. Vet. cap. 2. ſic ſcribit : Videtur fuiſſe DC. N.
„ hoc eſt, ſeſtertium centum millia ſexcentum nummos.
„ Nam denariorum mentio huc non quadrat.

(*a*) Pag. DCLIII. n. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 8.
(*c*) Pag. cit. n. 9.
(*d*) Pag. DCLIV. n. 6. DCLVI. n. 12. & alia.
(*e*) Pag. DCLVII. n. 1. quæ ita clauditur : IN. P. D. MON. P.
(*f*) Pag. cit. n. 5.
(*g*) Pag. DCLXI. n. 3.
(*h*) *Publicus* abſolute accipitur pro ſervo publico ut ex Juven. loc. cit. Vid. Gruter. MLXXXVII. n. 7. ubi PVBLICVS AVGVRVM.
(*i*) Cap. IV. pag. 336. num. 502. & 503. & hic not. * Vid. Fabret. not. loc. cit.
(*k*) Vid. not. loc. cit.
(*l*) Vid. Gruter. pag. CCCV. n. 5.
(*m*) Suet. in Cæſ. cap. 76. prope fin.
(*n*) Gruter. pag. DCLXII. n. 8. verſ. 7.
(*o*) Pag. DCLXIII. n. 2.
(*p*) Pag. cit. n. 5. * Vid. verſ. 7. & ult.
(*q*) Pag. DCLXVII. n. 6.
(*r*) Pag. cit. n. 10.
(*s*) Inſcr. cap. X. pag. 704. n. 251. I. & 706. n. 265. D.
(*t*) Gruter. pag. DCCLIV. n. 6.
(*u*) Pag. DCLXVIII. n. 6.
(*x*) Pag. cit. n. 13.
(*y*) Pag. DCLXIX. n. 4.

gladiatur Reineſius [a], Scardeonii, & Mazochii ſtylum, exoticaſque oſteotat pericopes: duodennis puer *Amicos Colait, & Patronos Bonos Officio Praeſtas Fait*: oec valde abludunt dactylica, quæ ſupponuntur, carmina [b], manca forte & corrupta. Monſtrula dant Strada [c], Schottus [d], Cluſius [e], Boiſſardus [f]. *Tib.* [g] bis tribus literis notatus, *Miſerrimus*, & cum Libertis *Fideliſſimis*, iterumque cum *Fideli Quondam Et Caro Et Modeſto Libertis Suis Cariſſimis* inſititii ſuſpicionem creant.

Smetianam [h] multa deformant, & magnam partem pro arbitrio fictam probant. Fictas ex integro oihil e ſermone veteri habentes *Didiam* [i], & *Maniam* [k] intelligis. Unde adveniant [l] *Fabius Fabianus Ilarcanenſis Pius In Suos*, & [m] *Priſca Serpenſis Civis Romana*, noſti. Ridiculam [n] *Fabricii* & *Apiani* oon miror, ſed fuiſſe, qui eam ſuppoſitis notis expolirent, miror. *Verderiana* [o] mire incipit, & mire deſinit. *Arelatenſis* [p] *Novercae* clauſulam, & *Putuvinam* [q], ac *Narbonenſem* [r] ſororiantes dimitte.

Vitæ annos [s] ante nomen, & poſt nomen [t] Deos Manes novum eſt aſpicere: ſed in eadem pagina Infans [u] *Qui Vixit Annum Aetatis VIII.* & titulum *Fieri Curavit* nemo: deiode [x] *Julius Diadumenus*, ſententiola * ornatus, qui *Vixit Horas IV.* quam epigraphen, qui cudit, Plutarchum non legerat inquirentem in *Quaeſtionibus Romanis*, διὰ τί τῶν παίδων τοῖς μὲν ἄρρεσιν ἐνναταίοις, ταῖς δὲ θηλείαις ὀγδοαίαις τὰ ὀνόματα τίθενται; *car maſculis filiis nona, feminis octava die nomina imponerent?* Finalis [y] *Hermia*, & [z] *Mater Amabilis* intuentium vultus corrugant.

Amiantus & *Amianta* [a] neſcio cujus liberti V litera claudunt, ex qua *Valeant* lego. *Stigmata Aeterna* [b] haud moror, ſed in iis hæreotes miror, & recentes nugas, ac male feriatorum hominum ludibria non agnoſcentes: quæ [c] hanc antecedit, perperam obſeratur. *Secundinus* & *Marcellina Patres Amiſſione Orbati* [d], *Avitus* [e] iteratis prænominibus circumſeptus, *Maxi Filius* [f] balbutiens, *Licinianus Icemenius* [g], *Lucretia Sola Senex* [h] vapide ſeſe habent. Hiſpania, quæ in hac ſumptorum de trivio epigrammatum claſſe raro comparet, *Laelium* [i] bis adducit *Magna Omnium Expectatione Genitum Ab Immani Atropo e Vita Praeciſum*, & ſuaviter *Opobalſamo Condieum*.

Scaligeriana [k] ſuccedit Poeticis de more inventis, figuriſque Rhetoricis concinnata. Scardeoniano [l] *Articulo* facit Pater, & *Locum Dant Heredes*. *Neroneam Siaeanoram* [m], *Occuſium Laganium Suae Suaviſſimae Filiae* [n] anonymæ facieotem. *Sextum Pueonem* [o], *Avinagum Vivum* [p] non ſibi, ſed aliis Ponentem, *Marcum* [q] prænomine & cognomioe, *Claudianum Filii Unici* [r] expedit tranſiluiſſe.

E Schotto, Morali, & Strada excipe *Plautium De Municipio Aetagenſi* cum Matre *Ad Fletum Ad Gemitum Relicta Tumulum Dantem Lacrimis Plenum e Marmore* [s], nec non *Proculum Qui Nihil Cum Adoleſcente Commune Habet* cum Matre pariter *Ad Lacrimas relicta* [t]: reouis? at qui mooumenta vetera viderunt oulla, libentes excipient ſtatim. Duas iovolvit & diſtorquet *Verſum* male *Superponens* [u] Mazochius; quartam [x] & Sextam [y] qui probat, ſibi habeat, ac ſervet. At nulli, puto, quæ *apud Lingones* [z] aſſeritur, placebit.

Aures nobis jogulat Lazius, qui *Sataronios*, & *Saturonos*, & *Sertecereanos* [a] uno titulo profert. Mazochius, Apianus, & Fabricius, cognatione, ut videtur, inter ſe juncti, *Quotidianam Miſerabilem Ululationem* iterant, & *Perpetuis Tenebris* parentes bis [b] damnant. Lepida eſt [c] Fighii clauſula, & *Lychnis* nullius *Avia* [d]: mira *vidit Lipſius*, cum *Philogrammum* [e] vidit nulla junctura oexum, & tam vapidis ſingularis infarctum.

Huttichius *Speratam* & *Deſideratum* [f], nec non

(a) *Præfat.* pag. 8.
(b) Pag. DCLXIX. n. 8. Ald. Manut. Orthogr. pag. 311. & Bonada *Carmin. ex Antiq. Lapid.* vol. II. Claſſ. VI. n. XXII. pag. 114. variantem in 3. verſ. exhibet a Grutero.
(c) Pag. DCLXXI. n. 9.
(d) Pag. DCLXXIII. n. 2.
(e) Pag. cit. n. 6.
(f) Pag. DCLXXIV. n. 13.
(g) Pag. DCLXIX. n. 4.
(h) Pag. DCLXXVI. n. 11.
(i) Pag. DCLXXX. n. 5.
(k) Pag. cit. n. 12.
(l) Pag. DCLXXXII. n. 5.
(m) Pag. cit. n. 7.
(n) Pag. DCLXXXIV. n. 6.
(o) Pag. DCLXXXV. n. 3.
(p) Pag. DCLXXXVII. n. 5.
(q) Pag. cit. n. 4.
(r) Pag. cit. n. 12.
(s) Pag. DCLXXXVIII. n. 2.
(t) Pag. cit. n. 9.
(u) Pag. cit. n. 6.
(x) Pag. cit. n. 8. * verſ. 7. & ult.

HORA . BREVIS . VITAE
LATVM . TVLIT

(y) Pag. DCLXXXIX. n. 4.
(z) Pag. cit. n. 7.
(a) Pag. DCXC. n. 3. *iterum & melius* pag. DCCCLXXX. n. 5.
(b) Pag. DCXCI. n. 9.

(c) Pag. cit. n. 8.
(d) Pag. DCXCII. n. 1.
(e) Pag. cit. n. 3.
(f) Pag. cit. n. 4.
(g) Pag. cit. n. 5.
(h) Pag. cit. n. 11.
(i) Pag. cit. n. 10.
(k) Pag. DCXCIII. n. 1.
(l) Pag. cit. n. 13.
(m) Pag. DCXVII. n. 5.
(n) Pag. DCXCVIII. n. 1.
(o) Pag. DCXCIX. n. 11. eadem pag. CMXX. n. 1.
(p) Pag. DCC. n. 3.
(q) Pag. cit. n. 8.
(r) Pag. cit. n. 10.
(s) Pag. DCC. n. 13. *ex Schotti Schedis*.
(t) Pag. DCCII. n. 12. *ex Strada*.
(u) Pag. DCCIII. n. 2. verſ. 4.
(x) Pag. cit. n. 4.
(y) Pag. cit. n. 6.
(z) Pag. DCCIV. n. 1.
(a) Pag. DCCV. n. 6.
(b) Pag. cit. n. 11. 12.
(c) Pag. DCCVI. n. 1. verſ. ult.

QVOD . VOLVIT . ET . POTVIT . QVOD . POTVIT . ET . VOLVIT

(d) Pag. cit. n. 7.
(e) Pag. cit. n. 11.
(f) Pag. DCCVII. n. 5. ex *Joh. Huttichio*.

non *Incomparabilem Spem & Pietatem* mire copulat, *Male* tamen *Judicantibus Fatis*: cum Verderiana *Seutrinia* [*a*], & cum cognatione ſua, niſi natalibus emendatione reſtituamur, affinitatem ne jungas. In cujus domo natus eſſet *Verna Tarraconenſis*, non intelligo [*b*]: *Superiniam Superbam* [*c*] cum Thetis feralibus extra locum non amplector; habetur & *Superinius* [*d*] alter, ſed ab eodem Campio. Integra Corpora in arcis & Sarcophagis condebantur, *Ante Aram* vero, vel ſub Ara, ut funerarii cum inciſis titulis lapides quandoque appellantur, reliquiæ & cineres; quamobrem *Corpus Cuuſu Ponderis Ante Aram Poſitum* [*e*] mihi turbas excitat. Manes *Taurini Aureli* [*f*] nominum ordine inverſo, * *Civi Eluſenſi* Grammaticæ lege poſthabita, quis revereatur?

L. Valerii [*g*], quam laudavit Noriſius [*h*], Fabrettus [*i*] auxit, aggredi epigraphen quodammodo vereor: attamen ubinam monumentum vetus eo initio vidimus, * *Poſt* vel *Poſ. Tutulo?* ubinam eo fine, nil pariter ſignificante, *In Frontes*, & *In Latera Duo P. Ter?* Loco ponemis nomen profitendi, nugæ aguntur; pro die & Conſule hora indicatur, *Natus Noctis Hora VI*, & id quidem inſulſe, *Abit Noctis Ab Hora VI.* qui titulum, data opera ut fictitius haberetur, & recens, vellet condere, nihil poſſet aptius excogitare.

At mihi nec illæ placent næniæ [*k*] *Cum Aſcenſu Graduum VII.* importune memorato, quæ poſt plura e legitimis titulis decerpta, ſed confuſa, & præpoſtere congeſta verba, ridicule ſic clauduntur: *Hypanpelus Huic Cedat In Rigorem Maceriae Et Furcarum Et Ara In Qua Furcepem*. ut furcas intelligamus, quibus ea *vitis aquatica* inniteretur, ſententiam numquam reconcinnabimus: tanto Inſcriptionis morbo miſeram adhibuit medicinam Scriverius *Furca* iterum addita [*l*], & Arx non ſine piaculo impoſita.

Conſuetam monumentorum formulam nove explicat Varia *Defuncta Anno Nativitatis XVIIII. Meſ. VII. Dies XXXVIII.* [*m*]. Huic ſocies velim ejuſdem leporis *Verivam* [*n*], *Paretam* [*o*], & *Vervicinum* [*p*].

Quid de *Bella* [*q*] ſtatuemus *Heu Poſita Guata*, & quid de femina tribum *Scaptiam* profitente? *Memoria Miſerimorum Vindelicis* [*r*] poſita non omnino immunis a ſuſpicione ob formulam, & gentem inſolitas. Prolixam, ſed futilem, inconditam, & pudendam Boiſſardi, ac Smetii cantilenam [*s*] vel legiſſe piget. Meo Gentili quid commercii erat cum horrificis capitibus *Taubumeo*, & *Comblotia Thiaptila* [*t*], quorum alter de monumento facto mentiatur, opus eſt? *Infans Similis Deo* [*u*], ϑεοειδὴς, ut Homerus de Paride, quem *Rapuerunt Nymphae In Gurgite* [*x*] [*cui non dictus Hylas*] a Nymphis raptus? Mazochio relinquatur.

Narbonenſia carmina [*y*] veteres Muſas non olent, illa præſertim:

Orbem ſub leges ſi habeas, nam vivis? ad Orchum
Quid valet? hic nulla eſt divitis ambitio.

iis tamen *Affectus Parentum* præſtabat obſignare, quam *Scaligeriana* ſubſequenti prodigio [*z*].

Liberorum parentibus juſta ſolventium veridicas ut plurimum aſpicies lacrimas, audies querelas; quamvis id non polliceantur, quæ [*a*] agmen ducunt, & male ominantur. *Aulum Aſvinum* [*b*], *Abidios Publiorum Filios* [*c*], *Paullam Noſtram* [*d*], *Antium Matri* facientem *Vivae* [*e*], & *Soteriam Religioni Judaica* ridiculæ *Metuentem* [*f*] ablegemus tamen rogo, atque expungamus.

Bergomas *Carbaſus Patieas*, [*g*] nomine, cognomine, re, verbis, ſermone, ſcriptura ineptus eſt. Quid ſit *De Foro e Tribunali* [*h*], ſeu mavis *e* * *Tribu Dinls Efferre*, Metellum requirere oportet & Redium. *Cocilicium* [*i*] ne afficiamus moleſtia menſæ accumbentem, nec *Cupitianum* cum *Decoratiano* [*k*] fabulantem.

De *Firmidonia Sepulturam Procurante* [*l*], & *Billieno* [*m*] tam nove loquente non deerunt qui ſuſpicentur. *Cives Biturix* [*n*] & *Mediomatricus* [*o*] fac de civitate ſua doceant, &, quod compendiis involvant, aperte proferant. *Germndenſi* [*p*] dubitantis adverbium præfixum, & ſuppoſitas adnotationes adime. Camdeni *Subſtitutionem* [*q*] ride. Spuria verba, velut *Honoris* [*r*] præfatio-

(*a*) Gruter. pag. CII. n. 6.
(*b*) Pag. DCCVIII. n. 1.
(*c*) Pag. CII. n. 2. *Campius Frehero*.
(*d*) Pag. IV n. 6.
(*e*) Pag. DCCVIII. n. 4.
(*f*) Pag. cit. n. 7. * verſ. 3. 4.
(*g*) Pag. DCCX. n. 10.
(*h*) *Cenotaph. Piſan.* pag. 409.
(*i*) *Emend.* pag. v. ad cit. Epig. 10 * verſ. 1.
(*k*) Pag. DCCXI. n. 3. Ald. Manut. *Orthograph.* pag. 15.
(*l*) Vid. *Corrig.* pag. CCCXLV. ad cit. Epig.
(*m*) Pag. DCCXII. n. 11.
(*n*) Pag. DCCIII. n. 11.
(*o*) Pag. cit. n. 13.
(*p*) Pag. cit. n. 14.
(*q*) Pag. DCCXIV. n. 4.
(*r*) Pag. DCCXV. n. 4.
(*s*) Pag. cit. n. 10.
(*t*) Pag. DCCXVI. n. 9. poſiti *in domo* Maffei.
(*u*) Pag. DCCXVII. n. 11. *e Mazochio*.
(*x*) Virgil.
(*y*) Gruter. pag. DCCXVIII. n. 3. ſed Morat. pag. MDCCLIX. n. 1. *ex Donio*, & Bonada T. II. Claſſ. VII. n. v. pag. 225. exhibent variantem a *Gruteriana*.
(*z*) Gruter. pag. cit. DCCXVIII. n. 5.
(*a*) Pag. DCCXVIII. n. 6. 7. 8.
(*b*) Pag. DCCXX. n. 1.
(*c*) Pag. cit. n. 6.
(*d*) Pag. DCCXXI. n. 5.
(*e*) Pag. cit. n. 9.
(*f*) Pag. cit. n. 11.
(*g*) Pag. DCCXXIV. n. 8.
(*h*) Pag. DCCXXV. n. 7. Eadem CCCLXXXVI. n. 5. * Vid. not. ad priorem.
(*i*) Pag. DCCXXVI. n. 9.
(*k*) Pag. DCCXXVII. n. 6.
(*l*) Pag. DCCXXIX. n. 7.
(*m*) Pag. DCCXXX. n. 2.
(*n*) Pag. DCCXXXI. n. 3.
(*o*) Pag. cit. n. 12.
(*p*) Pag. DCCXXXII. n. 11.
(*q*) Pag. DCCXXXIV. n. 7.
(*r*) Pag. DCCXXXIII. n. 8.

ſationem, aut *Sacrum Terpae* (*a*) in funeraria, & *Romai* (*b*) ſubſcriptionem in Veronenſi non moror. Duas addo, quas niſi de ſtatu, locoque deturbo, diem mihi genuinæ earum conturbernium reſpuentes procul dubio dicent: in altera *Raccon.* & *Lon.* (*c*) & id genus compendia Lazius aggerit; in altera *Verſiculam*, & *Verſiculanam*, & *Suos Qai Mortai Faerunt* (*d*), Pighius conſecrat.

Nihil habet in ſe durius ardua hæc, & periculis undequaque plena provincia, quam quod vera & falſa, ambigua & certa ita ſæpe in iiſdem Inſcriptionibus appareant commixta, ut, quid de iis ſtatuas, & in quem ordinem conjicias, omnino neſcias.

Id me præcipue ad Conjugum ſuſpiria accedentem torquet; quid enim de *Salutari* (*e*) decernam *Religioſum* ſalutante, quid cum *Sibi*, & verſicolori conjugi vivus faciat, *Beae Eſſe Filis Et Filiabas Qai* cum *Bene Colaerunt* precatur? Quid de *Aebutia* (*f*) quinque muliebria nomina obſcure glomerante? Quid de *Albinia* (*g*), inculpata quidem multa & legitima proferente, ſed inter illa * *Propiaationaem* præbitam memorante, & parentalem cœnam, quam τάφον Homerus vocat, *Lectiſterniam* appellante, idque *Per Officiam Teſſerariorum* ponendum; quibus ſi de Sportulis Dividundis injungeretur cura, non hiſcerem; at quidnam Teſſerariis cum Lectiſternio Ponendo? Coronas etiam addit *Myrteas Ternas*, & *Tempore Roſae Jal. Ternas*, & *Propin. Per Roſam*, quæ commentum ſapiunt, ut *Micatas de Selectis* omittam, quas ſane pluris non faciam, etiamſi in *Nucatas Selitis* a Salmaſio converſas oſtendas.

Gryphos *Nemauſenſem* (*h*) & *Novempopalanam* (*i*) cum *Antonio Intercatienſi* (*k*) ignotum lapidibus *Auci* prænomen gerente, & intra (*l*) deterius exhibito, computa.

Raffius (*m*) mira loquitur, qui *In Memoriam Perpetaam Hortos Caharentes Sive Suburbanum Tradidit Libertis Libertabuſqae Ex Familia Uxoris*: Hortos videlicet (quos cum monumento cohærentes indigitet, nihil attinebat *ſive Suburbanum* explicare) *tradit in memoriam*; & nec propinquis, nec libertis ſuis, quamvis monumentum *Sibi*, & *Uxori* paret, ſed *Uxoris* tantum tradit, & *Libertos* appellat *Ex Familia*, cum familiæ nomine apud veteres non *liberti* venirent ut plurimum, ſed famuli, hoc eſt, ſervi; & poſt Libertos, Libertaſque generatim advocatos unum nominat *Marullum*, & *Helenam* unam; & *poſſeſſionem* per libertorum, libertarumque genus jubet *decurrere*, *Vel Per Aguatos*, *Vel*, quod lepidius additur, *Per Manumiſſos*. Repetitur (*n*) alia facie infra *Patre Bonis Cedeate* inſerto.

Frigeſcere videntur nimis *Gelidum* Fabricii (*o*) *Marmor*, & Martius *Gelu Caaſeſtas*.

Incipit Paradinus (*p*) ubi alii deſinunt, & Conjugis nomen obliviſcitur: quam (*q*) ornat Aldus elogio, ſed ineptiente, ut verum dicam, & in ſuſpenſo adhuc poſito. Sigleri ſingularia nihil dicunt, qui Bithyniam urbem fuiſſe viſus eſt credere, cum *Cives Bithinam* (*r*) ſcripſit. *Metenſem* (*s*) explode, & Lazii (*t*) fidem appella.

Nove loquuntur *Fauſtina Marito Sibi Merentiſſimo Sub Aſcia* (*u*), & poſt conjugem nominatam *Freſſas Qaintas Utriſqae* (*x*) Ponentes; itemque *Crudeles Pareates Qui Facere Curaverunt* (*y*).

Tot peragrantibus nobis loca ecce accidit, ut Romanum orbem prætergreſſi in incognitæ linguæ populum incidamus: quod ita ſentiam, quinque in cauſa ſunt ejuſdem paginæ (*z*) epigrammata conglobatis inauditis nominibus, ſyntaxi exotica, ſiglis monſtroſis infarcta. *Scardeoniana* (*a*) admiſcetur dandi caſu illum quoque, qui facit, & qui locum dat, enunciatus.

Ealimenem & *Philariſtam Ollaram* etiam *Locus* (*b*) ledit, qui Dabatur, ſed non Dedicabatur; niſi tamen exſcriptor ſic perperam explicuerit D D in lapide exarata, ut *Duao Dedit* ſignificaretur: ne quid inculpatum eſſet in charta hac, *Erſigartus* (*c*) demum ſcribitur, quod alibi (*d*) *Negotiator Sagarius*. Quis *Primigeniam* (*e*) tortor urgebat, ut crimen *Addacta Uxoris* ſollenniter confiteretur? *VE Cajus Atie F* (*f*) offendit oculos, *Vivens Fecit* intelligamus, diſiunctis, ut accidit, notis; at qui continent cetera? verumtamen quid ago? iſtiuſmodi ne breviuſculos ut plurimum, & omnino inconditos titulos in conjugali hac turma ſingulatim excerpo, ac pertracto? At non minus triginta habentur deformes, ſqualidi, inarticulate loquentes, nulla forma, ſpecie nulla, verbiſque utentes, quæ ſæpe verba non ſunt. Nihil ergo attinet Lectori eas quiſquilias facillime deſpecturo tantum moleſtiæ faceſſere; qui, ut externo etiam indicio juvari poſſit, meminerit, decem ex iis Inſcriptionibus, aut duo-

(*a*) Gruter. pag. DCCXLIII. n. 3.
(*b*) Pag. DCCXXXIX. n. 4.
(*c*) Pag. DCCXL. n. 1.
(*d*) Pag. DCCXLVI. n. 5.
(*e*) Pag. DCCL. n. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Pag. DCCLIII. n. 4. * verſ. ult. PROPTIE. *Propitiationem* citat Pierius *Hierog.* Lib. LV. initio.
(*h*) Pag. cit. n. 9.
(*i*) Pag. DCCLIV. n. 8 *In Convenis Novempopulanii*, &c. fragm.
(*k*) Pag. cit. n. 12. e *Strada*.
(*l*) Pag. DCCLI. n. 2. ex *Hier. Surita*, ubi v. 3 INTERCATIENSI
(*m*) Pag. DCCLV. n. 8. *Tarracone in periſtylio templi ad portam*.
(*n*) Pag. DCCCLXXX. n. 3. ponit itidem *Tarracone*.
(*o*) Pag. DCCLVII. n. 4. e *Fabricio*.
(*p*) Pag. DCCLVIII. n. 2. ex *Paradino*.
(*q*) Pag. cit. n. 4. ex *Aldo*.

(*r*) Pag. cit. n. 7 ex *Schedis Sigleri*.
(*s*) Pag. cit. n. 10. ponit *Metis in vico Paradiſi in ara*.
(*t*) Pag. cit. n. 11 ex *Apiano & Lazio*.
(*u*) Pag. DCCLX. n. 3.
(*x*) Pag. DCCLXI. n. 6.
(*y*) Pag. DCCLXII. n. 2.
(*z*) Pag. DCCLXIV. n. 1. 2. 4. 5. 6.
(*a*) Pag. cit. n. 3.
(*b*) Pag. cit. n. 7.
(*c*) Pag. cit. n. 8. ex *Morantio & Lipſio*.
(*d*) Eadem pag. DCL. n. 4. ex *Mazochio*, & *Schedis Vrſini*, ubi ſubnotatur: „ Habetur eadem inſcriptio infra DCCLXIV. „ n. 8. Sed verſus ſecundus ibi eſt corruptior „. Nam iis:

.... ERSIGARTVS

(*e*) Pag. DCCLXV. n. 1.
(*f*) Pag. DCCLXVI. n. 5.

duodecim Lazii nomen præſeferre; ſex, aut octo Scaligeri, Apiani alias, Camdeni, Moralis, Scardeonii, Cluſii, & ſimilium.

Multæ item ſunt, quæ nominibus tenent, & ob eorum præcipue novitatem a ſuſpicione non ſunt immunes: quis enim cum Mazochii * *Accommodutorem*, & ** *Solutorium*; Lazii [*a*] *Blaeſutillum*, [*b*] *Veſtum*, *Tacitum*, [*c*] *Riſuviam*, [*d*] *Onotuium*, [*e*] *Voltaregem Tulſium*, [*f*] *Semproulonium Summinum*, [*g*] *Senacam Palumbi*, [*h*] *Morſinum*, [*i*] *Muſcinum*, [*k*] *Angulatam*, [*l*] *Conſtitutum*, [*m*] *Numphuuem*, [*n*] *Salpedonem*, [*o*] *Ruſulum*, [*p*] *Conamotuſum*; Boiſardi [*q*] *Garoſam*, [*r*] *Nocturnum Nocturniaonum*, & [*s*] *Rueſarium Medivixtaeam*, e cujus titulo novum Latinum verbum * *Convictrix* pro conjuge eliciunt, ac recenſent Scaliger in *Indice*, & Holthenus in *Corrigendis* [*t*]; Pingonii * *Caetiam*, [*u*] *Libotiatum*, [*x*] *Exſomuium*; Scaligeri [*y*] *Naviculurium*, [*z*] *Excingillam* * OPTAT., [*a*] *Servaciom*, [*b*] *Outalianum Naſſim Matri Andrecconi*; Reſendii [*c*] *Thulaſſinum*; Aldi [*d*] *Solanium Romanum*; Apiani [*e*] *Laſconciam*, [*f*] *Spuriam Hubentem*; Sculteti [*g*] *Blionem Carcinum*, Camdeni [*h*] *Limiſium*, [*i*] *Ammillnſimam*; Lipſii [*k*] *Finitum* & *Civem*; Moralis [*l*] *Quintum Adſiduum*; Urſini [*m*] Adropſolim, aliaque horridiora exaudit, non ab illis confeſtim titulis oculos atque animum avertit, ubi præſertim & aliud quidquam in iis diſpliceat, quod ut plurimum uſuvenit? Geographica etiam aliqua turbant nomina; nam etſi in hac de trivio claſſe Hiſpania perraro appareat, [*n*] *Siarienſes* tamen, & [*o*] *Auxenonſes*, & *Denienſes* de novo exſiliunt.

Quid de ſpuriis; ut ab initio monui, inſitionibus, & abſonis hac illac fruſtis dicam? ſordidum a Smetio diſtichon [*p*] in *Felsenla* monumento: *T. Paternin Florina* [*q*] ſuperadſtructa poſt Hilaram conjugem *Conne*: *Nulli Liquebit Locationis Cauſa In Hortis Ceotum Quaodoque Tranſvendere* [*r*] (an erat *truuſdere*?) *Alva Mente Memora*: *Hal. B. CV. Maritus & Lect. Ornam. & Protector*: *Junoni* in capite, *Fratribus IIII. Sacrum* ad funerariæ calcem: *Convivi*, & Θ *Remae*: *Niminria*, aut *Nimia Pia Facta Inpia*: [*s*] *Florenti Conjugi Serotinae*: *Anni Tui XXVII.* multo magis profecto deviant, & a veritate aberrant, quam caput illud uni ex iſtis Inſcriptionibus vel perperam forte additum, vel non ſine mendo exſcriptum, propter quod a Gruterianis editoribus hac præfixa notatione monumentum proſcribitur [*t*], *Credo eſſe falſum*.

Nec deſunt, quæ omnino commentitiæ videantur: *Claudius Meſſor* [*u*] e Paradino affertur, quem antea Tacuinus dederat; *Conjux Sibi Viva Poſuit Votiſque*, *Quae Fuerat Felix Sat Si Non Plena Doloris*. Ubi *Urſa* [*x*] facit marito *Pientiſſimo In Suis*, qui peragit *Pater Nomine Subitunus Filiorum IIII*? Ubi maritus [*y*] *Obſequentiſſimus* cum *Amicis Dulciſſimis* copulatur, quid eſt DOC. & *Pintumeus*, & finales Hiſpanicarum funebrium ſingulariæ ante ponentia nomen collocatæ? *Furia Spes* [*z*] miſere loquitur, *Mihi at Cognovi Puer Puella Obligati Amori Paritar*; quod de *Horis Nocturnis* ſequitur *ſuppletu a recentiore artifice* fatetur Gudius *. Ridicula eſt, quam [*a*] Velſerus & Urſatus præcipue celebrarunt, *Auguſtam e Patavio tranſlatam*, & de qua *Portitori Plutoni* inficete inſcripta, *Portitor ipſe Charon* jure merito querimoniam aget, in eadem officina cuſam agnoſco, ac *Manlii Suri* illam, quam, cum de Patavinis ſermo eſſet, damnavimus; ibi *Poſtori ſunt ad Tale damnati*, hic * *Unde Tale Quando Tale Et Cui Talem*.

Carmina quatuor [*b*] anni tempeſtates compel-

---

* Gruter. pag. DCCLXXIX. n. 4.
** Pag. DCCLXXV. n. 1.
(*a*) Pag. DCCXC. n. 10.
(*b*) Pag. DCCCVI. n. 8.
(*c*) Pag. DCCCIX. n. 5.
(*d*) Pag. DCCCXIII. n. 4.
(*e*) Pag. DCCCXXVI. n. 2.
(*f*) Pag. cit. n. 8.
(*g*) Pag. cit. n. 10.
(*h*) Pag. DCCCXX. n. 5.
(*i*) Pag. DCCCVII. n. 5.
(*k*) Pag. DCCCXXXVIII. n. 14. *ex Apiano*, non e Lazio, ut vult N. A.
(*l*) Pag. DCCCVII. n. 5.
(*m*) Pag. DCCCX. n. 5. e *Mazochio*, non e Lazio
(*n*) In Epig. cit. 5. verſ. 5.
(*o*) Pag. DCCCXV. n. 3.
(*p*) Pag. DCCCXXVII. n. 1.
(*q*) Pag. DCCCVI. n. 7.
(*r*) Pag. DCCCXI. n. 3.
(*s*) Pag. DCCXCV. n. 8. * verſ. ult. CONVIC.
(*t*) Pag. CCCXLVI. Epig. 8. verſ. 3. inquit Holth. „ Lege „ MEDIVIXTA hæc ea Julio viva lapidem poſuit. * forte *Caeſiam*, aut *Caeliam*, ſed non ex *Pingonio*.
(*u*) Pag. DCCC. n. 1.
(*x*) Pag. DCCCXXXIX. n. 13. verſ. 3.
(*y*) Pag. DCCCX. n. 9.
(*z*) Pag. DCCCXI. n. 2. v. 6. * verſ. 7.
(*a*) Pag. DCCCVII. n. 11.
(*b*) Pag. DCCCXIII. n. 5.
(*c*) Pag. DCCLXXI. n. 7.
(*d*) Pag. DCCLXXV. n. 4.
(*e*) Pag. DCCCXXXIII. n. 9.

(*f*) Pag. DCCLXXXIX. n. 3.
(*g*) Pag. DCCCXIX. n. 8.
(*h*) Pag. DCCCI. n. 1.
(*i*) Pag. DCCCV. n. 10.
(*k*) Pag. DCCCXXXIV. n. 6.
(*l*) Pag. DCCCXXXI. n. 5.
(*m*) Pag. DCCCXLIII. n. 10. verſ. „ latet in hoc fragmento impurum quid. Gud. ibi in not.
(*n*) Pag. DCCCIII. n. 5. ponit *Zurrechatini in Hiſpan.*
(*o*) Pag. DCCCXLI. n. 9. *prope Viletium Hiſpan.*
(*p*) Pag. DCCXCII. n. 2. verſ. 9. uſque ad ult.

HOSPES.AD.HVNC.TVMVLVM

NE.MEIAS.OSSA.PRECANTVR

TECTA.HOMINIS.SET.SI.GRATVS

HOMO.ES.MISCE.BIBE.DA.MI

(*q*) Pag. DCCXCII. n. 9.
(*r*) Pag. DCCCI. n. 5. verſ. 5. 6. 7.
(*s*) Pag. DCCCXXIV. n. 1.
(*t*) Pag. DCCCXXXI. n. 7.
(*u*) Pag. DCCLXI. n. 9.
(*x*) Pag. DCCLXXVI. n. 14.
(*y*) Pag. DCCLXXVIII. n. 6 eadem occurrit DCCCXXI. 9.
(*z*) Pag. DCCLXXXVI. n. 5. * Vid. not.
(*a*) Pag. DCCXCIV. n. 2. Vid. *Monument. Patavin.* pag. 282. * In cit. Epig. 1. pag. DCCXCIV. verſ. 11. 12.
(*b*) Pag. DCCCIV. n. 4. verſ. 8. uſque ad ult.

pellantia vivæ potius puellæ blandiri, quam defunctæ parentare putes; & proximæ (a) *Integro Corde, Marcellina Filia Maritum* juſta perſolvere opineris.

Eleganter ingreditur ſubſequens (b);

Hic pietatis honos, hae ſunt pi- dona mariti.

In *Elegiis* C. Pedonis Albinovani Livia Auguſta Druſi Neronis filii ſic mortem deflet:

Nam quid ego admiſi? qua non ego numina cultu
Quod ego non potui demeruiſſe Deos?
Hic pietatis Honos? artus amplector inanes,
Et vocat hos ipſos flamma roguſque ſuos.

At ſecunda Inſcriptionis pars * omnino concidit, utpote quæ verba temere & fortuito glomerat, ac nihil dicit.

Seſtertium Nummum immanes nimirum profundit ſummas (c) *C. Marcius De Libera Aquila*. Mazochii (d) *Multos Sudores*, & Pontani (e) *Obſequia* neglige, *De Quibus Dicere Minus Suplet Dolore*. Vocabulo (f) *Quietorium* Chriſtianiſmum ſonanti civitatem dedit recens Calepini editio ex duûm Gruterianorum lapidum auctoritate, quæ apud me nulla eſt; nam utrumque Boiſſardus protulit, & priorem *Mutii* cognomentum, *Nolani* additio, annorum profitendorum modus, loquutio nequaquam lapidaria *Fatum Commune Praevenieus*, accuſant; poſteriorem incongrua forma, & ſervili capiti liberti adtributi dehoneſtant.

Duæ itidem, quorum altera infra (g) poſita, altera mox occurret, Inſcriptiones *Finitionem* pro morte uſurpant; at prima ineptiſſime præfatur, & injuria vetat *Accedere*, quod *Nulli Liceat Non Filius Neque Nepotes*, qua ineleganti & nimium difficilis ac moroſi hominis interdictione, & parentare prohiberent, & roſas præbere: ſecunda nugacis ejus clauſulæ *Hos ab animo potuit disjungere nemo niſi Finitia fati*, proculdubio ſuperſtructionem paſſa eſt: mira credulitate laboravit Scaliger, cum ex priore horum titulorum * *Follem* arripuit, & monetæ genus fuiſſe commentus eſt. *Opratinæ* (h) medelam adhibuit Reineſius, (i) nec tamen convaluit; veterem enim formulam, *Felix qui & Clemens*, inepte ſimulant *Reticia Sive Paſcaſia, Filterius Sive Pompejus*.

Alduovorix Autu COL. VIC. amatorium ut puto, *Plocuſae Suae* (k) epiſtolium mittit; perfert Boiſſardus, qui (l) *Alexandrum* quoque *Symphoro Suo*, & *Diadumenum*, & *Plocamum Pantheu Sua* (m) pariter ut videntur ſcribentes demeruit, & qui *Eutrapelo Veram Suam Bene Meritam* (n) colenti idem alibi officium præſtat: digladiatur acerrime pro *Panthea* iſta Reineſius (o), & de *Sua* intelligit *Conſerva*, vel *Conliberta*, ſed ea non utuntur reticentia lapides, imo nomen præponunt, *Conſerva Sua*, *Conliberta Suae*.

Cum *Pulchro* (p) neſcio quo jure miſceatur *Hoceſta*, quæ virum habuit *Cirintum*. *Sacellum Cum Diſtego* (q), Seſtertium profuſio Q. VOL ad ſignificandum *qui voluerit*, *Condere* incondite, denariis larva adpoſita, & incompoſita generatim ſyntaxis, *Carpenſem* tabulam omnino vituperant & explodunt. *C. Floridum* (r) ride, *Uxorem Lutitiu Omnium Genitam* plorantem: nec non *Ciceronis* Salutationem (s), & exinde (t) *Laziana*, & (u) *Camdeni* monſtra.

Fraternas acies, alternaque monumenta percurrens, multa negligam exilia monſtra, ſua ſe deformitate dedecorantia, quamvis ex iis quoque plura arripiat Gruterianus Elenchus, & tamquam in eruditionis theſauro recondat. Indicis primo vice fungar, a novitate nominum multas Inſcriptiones deſignans, alia etiam ut plurimum de cauſa, quod conferenti patebit, ipſiſque ſponſoribus ſuſpectas.

(x) *Amubilis* cum *Fideli*, (y) *Morſius Potens*, (z) *Seneca* cum *Imperatore Patre*, & *Anienſibus*; (a) *Voltapro Filius Opaoſti*, (b) *Vojapus* (c) *Atito* cum *Caſilli Fatis*, (d) *Aceutectui*, (e) *Cacetius* cum *Arantillo*, (f) *Haiſcoiarris*, (g) *Tuguſſus*, (h) *Auguſtius Auguſtalis*, (i) *Secco*, (k) *Ironia*, (l) *Intercilius Audus*, (m) *Livelus*, (n) *Laſſia*, (o) *Mariccu Atemeria*, (p) *Maſcius*, (q) *Aſeus*, (r) *Sburus*, (s) *Meſicnſius*,

(a) Gruter. pag. cit. n. 9.
(b) Pag. DCCCV. n. 1. Bonada claſ. VI. n. XXI. Vol. II. pag. 113. ex Gudio pag. CCXCI. Hoc Hemiſtichium deſumptum ex *Conſolatione* ad Liviam v. 133. * Vid. cit. Epig. verſ. 2. uſq. ad ult.
(c) Pag. DCCCVI. n. 2.
(d) Pag. DCCCVII. n. 3.
(e) Pag. cit. n. 12.
(f) Pag. DCCCX. n. 2. verſ. 4. & 5. & MCXXXI. n. 11. verſ. 2.
(g) Pag. cit. DCCCX. n. 10. verſ. 9. * Vid. not.
(h) Pag. DCCCXIII. 9. V. 1. OPTATINORR.
(i) Reineſius in not. ad Epig. 16. I. pag. 37. ubi de cit. Inſcript. Gruteri ſcribit: OPTATINERE . ET . ICIAO . pro OPTATINAO RAETICIAE.
(k) Pag. DCCCXV. n. 10.
(l) Pag. CMLV. n. 3.
(m) Pag. DCCXCIV. n. 6.
(n) Pag. DCCCXXXIX. n. 1.
(o) Præfat. pag. 7. in fin. & in tit. ſeq.
(p) Pag. DCCCXX. n. 10.
(q) Pag. DCCCXXVII. n. 6. ponit *Romae* in *Muſeo Card. Carpenſis*.
(r) Pag. DCCCXXXIII. n. 4.
(s) Pag. DCCCXXXVI. n. 9.

M . TYLLI . CICERO
HAVE &c. *Inter Spuria refert Gud.*

(t) Pag. DCCCXLII. n. 1.
(u) Pag. cit. n. 14.
(x) Pag. DCCCXLIV. n. 3.
(y) Pag. DCCCXLVI. n. 2.
(z) Pag. DCCCXLIX. n. 12.
(a) Pag. DCCCLVI. n. 4.
(b) Pag. DCCCLVII. n. 8.
(c) Pag. DCCCLIX. n. 11.
(d) Pag. cit. n. 16.
(e) Pag. DCCCLXIII. n. 2.
(f) Pag. DCCCLXV. n. 6.
(g) Pag. DCCCLXIX. n. 7.
(h) Pag. cit. n. 6. Vid. CDIII. n. 6.
(i) Pag. cit. DCCCLXIX. n. 9.
(k) Pag. DCCCLXXIII. n. 13.
(l) Pag. cit. n. 12.
(m) Pag. DCCCLXXVI. n. 13.
(n) Pag. DCCCLXXVIII. n. 8.
(o) Pag. DCCCLXXIX. n. 10.
(p) Pag. DCCCLXXX. n. 4.
(q) Pag. cit. n. 5. 7.
(r) Pag. cit. n. 7.
(s) Pag. cit. n. 13.

Digitized by Google

tius, (*a*) *Naamonius Hemullus*, (*b*) *Legitimas* & *Legitima* cum *Delatoris* mentione; (*c*) *Novrmber*, (*d*) *Oceanoola* gens, (*e*) *Oneſipanrus*, (*f*) *Clamyſſus*, (*g*) *Qaudronius*, (*h*) *Redſomarus*, (*i*) *Sabarnus* (*k*) *Fabitha*, (*l*) *Samuconius*, (*m*) *Deminconia* cum *Pietate Deorum*, (*n*) *Coſſus*, (peculiare Corneliorum prænomen) *Caravinus*, *Sicianus*, in quo *Quadriremem Sicalam* iovenit Gudius, *Aulnemus*, qui vitæ Dies ante Menſes, Menſes ante Annos numcrat, (*o*) *L. Corgratus L. Engeniae Reſtituens*, *Dagſillus*, (*p*) *Cirata Immunis Beneſiei Patroni*, (*q*) *Auguſtus Hypatus*, (*r*) *Semiramia*, (*s*) *Patilloponus*, (*t*) *Sepidus Alepidus*, (*u*) *Exibinas* cum *Tilaercino*, (*x*) *Cannonia*, (*y*) *Covinaerta*, id genus alia, cujuſnam linguæ ſint nomina, expecto, qui doceat, & cur ex iiſdem ſoleant officinis prodire, & ſiglorum ac ſyntaxeos prodigia tam ſæpe ſecum afferre.

Patriam qui profitentur (*z*) *Lamenſem* (*Laminitanum* (*a*) agrum enunciavit Plinius) (*b*) *Aſidonenſem*, (*c*) *Arcem Daavillam*, * *Domo* Aſi:m, femina quoque (*d*) *Civis Sequanu* vocitata, nec Geographorum filiis placent, nec Aotiquariorum.

Quæ nequaquam arrideant, pericopæ ſunt multæ, vel ſpuriæ, vel ſphalmatis deturpatæ: Mazochius de (*e*) *Hermete Liberto*; *Quem veto propter delicta ſoa aditum nmbitum ne-ullum acceſſum habeat*: Smetius (*f*) *Cupam* pro urna: Lazius *Quem Sepultura Conſulit* Alciatus & Apianus (*g*) *Menſum*, quam neſcio an ſatis inſtruxerit Gudius.

Corpora Virginia Ad Bene Quieſcendum compoſuit Mazochius, & (*h*) *Virginibus Veſtalibus* qui *Inferrent*, invenit Lipſius. Quid eſt lepidus ille homuncio (*i*) dolio impoſitus? quid ſignificat, *Ne Simili Poenu* (forte *Poena*) *Sepulcri Teneatur*? Quid (*k*) *ex Patribus Libertinis*?

Fictitii quidquam in *Urſiniana* (*l*) haberi, indicat inſueta Decreti phraſis, & ipſo exordio ſic involuta, * *Ad Monumentum Sociorum In Conventu Habendo*: nec ſodalitas hic obtenditur numini cuidam devota, ſed ad monumentum poſſidendum novo exemplo diverſorum ſocietas: clauditur *Varia* (maſculum faciunt) *Socio Adſeito*, cum *Actum* dicatur, eodem *Varia Curatore*, nedum ſocio.

Apianum ſigla ſua, & (*m*) *Dianae Locam* interpretari jubet. Loci religioſi definitio occurrit, quam maxime ſaltem corruptam fateare: *Ut haic areae ultra eam ueam in fronte in agro* &c. (*n*) *Cannbetum* (ſcribendum erat *Cannabetum*) ſi legitime aſſertur, nihil exotici habet; ut enim *cannetum* a canois, quibus locus ſit conſitus, ita *cannabetum* a cannabe, qua ſit refertus, dici potuit: quamobrem illos miror, qui in *Corrigendis* (*o*) non liquere ajunt quid eſſe poſſit, & in *Canabulas*, vel in *Canavam*, ſeu cellam vinariam mutant.

Paginæ fragmentis deputatæ (*p*) nihil pene in tanta copia ſani habent: longius ceteris ex ignota regione *Cori*, (*q*) *Petram* memorat, & ſingulariis ſcatet inconditis. Nimiam uni ex iſtis, alia facie exinde iterato, auctoritatem detulit Almelovenius (*r*), ſuffectorum par Conſulum inde excipiens, & in Faſtis ad annum V. C. DCCLIX. dedicans. Cæterum quædam eſſe genuina, ſed mire transformata, pro certo eſt: Veronenſe illud (*s*) *In Receſſu XXXX Cara Xyſti*, ridebit quiſque; peramplæ tamen & Sinceræ Inſcriptionis eſt fruſtum, ſed in quo *Cum Xyſtu* legitur, ſeu *Xyſto*: quadam nempe porticu comprehenſa ſpatium deſignabatur. Nec Deteriora, & quæ reiicienda prorſus videantur, in hac claſſe deſunt: (*t*) *Orcum Peregrinum* admiſit Boxhornius (*u*), & mirifice interpretatus eſt; *Frater* eſt *Tertius*, *Soror* anonyma. Ollas plures datas legimus plurics, (*x*) *Ollam Magnam* cum *Sepulchri Jure* traditam quis legerat? & *Thus Vinum Far Oleum* in funerario lapide quis memorata viderat?

Duducbas Paetus (*y*) ædiculis aſſuit; nam legat quam plures, legat etiam *Jura C. Sempronii*, quamvis non appareat quo jure; & *Fides Committit Ne Quis Vendat*, quæ recentium Fideicommiſſorum vis eſt, non antiquorum, cum illa fidei committi decerneretur hereditas, quæ Titio legaba-

(*a*) Gruter. pag. DCCCLXXXI. n. 10.
(*b*) Pag. cit. n. 9.
(*c*) Pag. DCCCLXXXIII. n. 7.
(*d*) Pag. cit. n. 10.
(*e*) Pag. DCCCLXXXIII. n. 1.
(*f*) Pag. DCCCLXXXV. n. 10.
(*g*) Pag. DCCCLXXXVI. n. 10.
(*h*) Pag. cit. n. 11.
(*i*) Pag. DCCCLXXXVII. n. 2.
(*k*) Pag. DCCCLXXI. n. 12.
(*l*) Pag. DCCCLXXXVII. n. 8.
(*m*) Pag. cit. n. 11.
(*n*) Pag. DCCCLXVII. n. 8.
(*o*) Pag. cit. n. 6.
(*p*) Pag. DCCCLXXIV. n. 1.
(*q*) Pag. DCCCLXXXVIII. n. 5.
(*r*) Pag. cit. n. 6.
(*s*) Pag. DCCCXCI. n. 9.
(*t*) Pag. DCCCXCIII. n. 10.
(*u*) Pag. DCCCXCIV. n. 3.
(*x*) Pag. DCCCXCV. n. 12.
(*y*) Pag. DCCCXCVI. n. 2.
(*z*) Pag. DCCCXLV. n. 4.
(*a*) *Natural. Hiſt.* Lib. III. cap. 1.
(*b*) Pag. DCCCLXX. n. 10.
(*c*) Pag. cit. n. 13.
* Pag. DCCCLXXIII. n. 15.
(*d*) Pag. DCCCXLVII. n. 11.

(*e*) Pag. DCCCXLIV. n. 4. non e Mazochio Gruterus, ſed *ex Smetianis*
(*f*) Pag. DCCCLXVI. n. 1. Formam *cupae* lapideae exhibet Gutherl. de *Jur. Manium* II. c. 24.
(*g*) Pag. DCCCL. n. 6.
(*h*) Pag. DCCCLXI. n. 13.
(*i*) Pag. DCCCXLVIII. n. 11. ponit *Romae ad Aram Cœli*, quæ incipit:

D. M.

GAVDENTIO . FECERVNT. &c.

Subtus viſebatur homuncio cum pertica in humero dextro a Dolio impoſitus exhibetur a Reineſio Inſc. 62. XI. pag. 029.

(*k*) Pag. DCCCXCI. n. 8.
(*l*) Pag. DCCCLXXXIII. n. 15. * verſ. 4. 5.
(*m*) Pag. DCCCLXXXIV. n. 15.
(*n*) Pag. DCCCXCVI. n. 14.
(*o*) Pag. CCCCLVIII. in fin. ad Epig. cit.
(*p*) Pag. DCCCXCVI. DCCCXCVII. DCCCXCVIII. & CCCXCIX.
(*q*) Pag. DCCCXCVI. n. 10. verſ. 6.
(*r*) Ep. 2·0.
(*s*) Pag. DCCCXCVII. n. 13.
(*t*) Pag. DCCCLII. n. 5.
(*u*) *Quæſt. Rom.* c. 10.
(*x*) Pag. DCCCLV. n. 3.
(*y*) Pag. DCCCLVI. n. 6.

gabatur, ut Sempronio, qui heres inſtitui non poterat, traderetur: inepte ſic clauditur titulus, *Haec Beneficia Faciendu Pruſtabuntur*. In quaquis civitate (*a*) *Edocatus* eſſet funebri monumento adſcripſerat nemo ante Pingonium, qui *Auguſtam Taurinorum* ſine cohærentia memorat, & *Juliam* vocat, contra Scriptorum uſum, & auctoritatem, vetus deinde diſtichum ſubjungit, quod in longiori Muſei Veronenſis Inſcriptione legitur, ſed hic ridicule concluditur *Aſtro Nato Nihil Eſt Sperabile Datam*. Subſequentis paginæ (*b*) *Nobilis Pardus Saguntinus L. Babiae Romanae* jure merito *Amiciſſimus* eſt, ut ex eodem cerebro natus. Urſini nomen immerito ſupponitur epigrammati, (*c*) a Pighio *literis omnino majuſculis* deſcripto, & hac concinnitate incipienti: (*d*) *Omnes Hei Mei Sunt Filius Illum Manu Ille Illam Merito Miſit Et Veſtem Dedit*. Eamdem ſtyli venuſtatem illa præfert, (*e*) *Hac Aedificia Dicata Sant Monumenti Et Ollarum Quae In His Aedificiis Inſunt*; ac ſi ollæ non in monumento, ſed in ædificiis adnexis conlocarentur. Singularis (*f*) X, cum inter nomina ponitur, poteſtatem ignoravit, qui P. X. ſcripſit, ac ſi non *Decimum*, ſed poſt Publii prænomen *Decimium* ſignificaret; *Curatores Operis Ejus* a quonam pendeant, ſive cui referantur, non habent; Legati Nummi, *Ut Ex Eis Quotannis Tributum Romanis Penderetur*, cum veterum moribus componi non poſſunt. Sed quouſque mendacium epigrammatariorum audacia non debacchatur? falſa etiam teſtamenta condent, ac ſimulant, & pœnis omnibus Corneliæ Legis ſe obnoxios præſtant: apparet præcipue in Luſitanico (*g*) *Favonii* titulo, a Scaligero quoque exſibilato; & in illepido (*h*) *Q. Laelii Morientis*, quem Mazochius Tiburtibus imputat.

Ab Incertis poſita nolim putes a me monumenta repudiari, quod non ſemel inter falſi notas nominum ſuppreſſionem numerarim; id enim mali ominis capio, cum ab *uxore*, *fratre*, *marito* fieri video, qui tamen nomen haud profiteantur ſuum, nec ita tamen ut ea tantum de cauſa titulos explodi velim; at nihil oppono, cum defuncti tantum ſignificatio adponitur, etiamſi rarius id obſervari ſoleat. Ægre quidem fidem inveniant, qui (*i*) *Sibi Viro Scribi Juſſit*, & dicentes nihil (*k*) *Aiimeius*, & (*l*) *Caphili F.* item Luſitanica (*m*) *Neptuno* claudens, Lugdunenſis (*n*) *Similis Tunc Vivi*, Mazochii (*o*) *Candidatus*, (*p*) Narbonenſia carmina, Metenſis (*q*) *Coberatius Coberillus*, (*r*) *Omitio*, (*s*) *Excincomarus*, Veronenſe (*t*) ex Apiano diſtichon, quod nemo vidit, Pontani *Feria Major*, (*u*) *Larinatis Oſſa Projecta*, (*x*) *Perpetuus Illurconenſis*, (infra (*y*) *Arabricenſis*, & (*z*) *Berguſtinus*,) Cippus in quo (*a*) *Sunt Spiſſu*, (*b*) *Matutina Lataeaa*, (*c*) *Perpenna*, qui *Vixit Quemadmodum Voluit*, *Cupidius Perpoto*, (*d*) *Veturius* ab *Exequio*, aliæ plures farinæ ejuſdem, & iiſdem peccatia conſpicuæ, quas operæ pretium non eſt memorare. Ludicras, & inſolitas adjectiones perpetuo cave: eo magis hiſtoriolas, ut (*e*) *Pontia* illam. Veronenſem (*f*) *Mugulla* primus edidit Pantheus; ad Junonis Templum pago illi adſtruendum Calderiania balneis aptata eſt: ceterum verſus Mazochius Romæ, Felicianus Salonæ ajebant fuiſſe, & e Græco ſumptos oſtendit Scaliger (*g*).

Ateſtinas (*h*) Apiani a Tacuino, & Scardeonio varie allatas, & *arnis coctilibus* minime convenientes, tam veridicas opinor, quam præmiſſam de ampullis *liquidiſſimi liquoris plenis* ſimul repertis fabellam, & de *lucerna ardente*, quæ *ſtatim extinguebatur, ut retexebatur*: hexaſtichum elegans qui concinnavit, magno operi inſudantibus forte blandiri voluit, eorumque ſomniis morem gerere.

Servi & Liberti, Dominique & Patroni bona fide agunt præ ceteris. (*i*) *Achilles* monumentum ab exſcriptoribus transformatum primo intuemur, deinde (*k*) *Avitae Honores* extra locum poſitoa; in his *Capera Cocceja Severa Norbenſis* priori nomine peccare videtur, & additione patriæ, & quod *Cura Sua Fieri Cures* quibuſdam; nec probabitur mulier *Civis Recepta*; Domitillam tamen Suetonius (*l*) memorat *ingenuam & Civem Romanam recuperatorio judicio pronuntiatam*. *Suavis* (*m*) carmina ſibi non conſtant, & * *Speciluncoli* adjectio non quadrat. *Dionyſiae Aula* (*n*) Scaligerianas Schedas ſpecie ſua ſubindicant.

Poſt (*o*) *Otobeſanum* nænia illa inſulſa (*p*), e Græco ſumpta, ut ad Pythagoræ iconem vidimus, cum de Græcia ageremus, *Non Fui Fui Memini Non Sum*, primo *Danniae Italiae*, a Fabretto (*q*) benigne exceptæ, paulo poſt *Petiliae Neapolitanæ* (*r*) imputantur, quæ etiam nomina

parum

(*a*) Gruter. pag. DCCCLX. n. 5.
(*b*) Pag. DCCCLXI. n. 7.
(*c*) Pag. DCCCLXIV. n. 4.
(*d*) Pag. DCCCLXVII. n. 5.
(*e*) Pag. DCCCLXVIII. n. 11.
(*f*) Pag. DCCCLXXI. n. 2.
(*g*) Pag. DCCCLXXIX. n. 4.
(*h*) Pag. CM. n. 10.
(*i*) Pag. cit. n. 16.
(*k*) Pag. cit. n. 12.
(*l*) Pag. CMIII. n. 12.
(*m*) Pag. CMIV. n. 2.
(*n*) Pag. CMV. n. 9.
(*o*) Pag. cit. n. 12.
(*p*) Pag. CMVII. n. 5.
(*q*) Pag. CMIX. n. 13.
(*r*) Pag. CMXI. n. 2.
(*s*) Pag. cit. n. 15.
(*t*) Pag. cit. n. 16.
(*u*) Pag. CMXVII. n. 1.

(*x*) Pag. cit. n. 11. *e Strada*. Iterum CMXX. 33. *ex Morali*, at varians.
(*y*) Pag. CMXXVI. n. 4.
(*z*) Pag. cit. n. 10.
(*a*) Pag. CMXVIII. n. 3. verſ. 4.
(*b*) Pag. cit. n. 10.
(*c*) Pag. CMIX. n. 9. Plenior & varians CMXXIII. n. 3.
(*d*) Pag. CMXXVI. n. 2.
(*e*) Pag. CMXXI. n. 6.
(*f*) Pag. CMXII. n. 10.
(*g*) *In Corrig.* pag. CCCXIII. in fin. ad cit. Epig.
(*h*) Pag. CMXXVII. n. 5. & 6.
(*i*) Pag. CMXXX. n. 2.
(*k*) Pag. CMXXXIII. n. 10.
(*l*) In Veſp. cap. III.
(*m*) Pag. CMXXXV. n. 5. * verſ. 6.
(*n*) Pag. CMXXXVII. n. 3.
(*o*) Pag. CMXXXVIII. n. 7.
(*p*) Pag. cit. n. 8.
(*q*) Pag. 86. n. 2.
(*r*) Pag. CML. n. 6.

parum laudantur. *Carpenſis* [*a*] tabula Libertum proferens aut ſervili, aut alio a patronæ gentilitio nomine, implexis carminibus, & *Canctorum Suboli* relictam ſedem, ac *Domus Aeternae Focos* enunciantibus, ſuſpicione apud me laborat quam maxima.

Perperam clauduntur infra ex Muſeo eodem *Aniceti* [*b*] carmina *Diis Manibus* ad calcem rejectis. *Boadus* [*c*] cum *Dicetone*, Apiani *Hadrianas* [*d*] qui *Teſtamento Scripſit*, *Hordioaius* [*e*] cum * ſingulariis numquam viſis, ne nobis imponant.

Ad Petronii Antigenidis [*f*] titulum hæreo; diſplicent enim *Per Strictus Viutor* non *viam progrediens*, ſed *Per Senta Vadens* [*per loca Senta ſitu* Virgilius [*g*] dixit,] idem [*h*] etiam *Duo* Græcorum more pro *Duos*:

Si duo præterea tales Idaa tuliſſet
Terra viros . . . .

idem *Soles* pro *diebus*,

Cantando memini totos me condere Soles:

hæc autem ex illo excepta videntur, at nequaquam, *Soles in Superos facere*. *Duo Soles In Superos Facti*, & deceonis puer *Dogmata Pythagora Sectiens*, nedum *Homeri carmina*, & *Euclidis Præſcripta*: quin *Spes Forma Valete* &c. ex Anthologia ad verbum deſumpta videntur.

Ἐλπὶς καὶ σὺ Τύχη μέγα χαίρετε τὸν λιμέν' εὗρον.
Οὐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῖν, παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ.

Benedictus Averanius ſic vertebat:

Inveni portum: Spes & Fortuna valete:
Nil mihi vobiſcum: ludite qui ſuperant.

[*i*] *Bellianus Bellio Jucundus*, [*k*] *Roela Sopa*, [*l*] *Mama Primas*, [*m*] *Venix Peonis* cum turba ſua, & ſi qui ex ea cognatione ſunt, antiquitatis lararium ne polluant.

Servi rurſus & Liberti præter morem a mendaciis ut plurimum abſtinent: quo tamen nomine laudari illum nolim, qui [*n*] *Cognatis Sais* monumentum inſtruit, vel Moralis [*o*] *Amma*-

Tom. I.

lenſem, aut Poldi [*p*] *Beryllam*. Ænigmatice incipit [*q*] *Cajanus*, & [*r*] *Catulatio*, ac *Titia Celido* [*Chelidoni* ſaltem ſcripſiſſent] qui *Teſtamento Fieri Juſſerit*, non apparet. Mazochius mira loquitur [*s*] *Terra Matri Trium Corneliorum Georges Gneſi*, & *Patris Conſummatori*: nec melius multo Apianus [*t*] *Coriſcum Adquieſcentem*, & in genitorum nominibus ſe implicantem afferens. Quid etiam in [*u*] *Luco Libitina* lateat, difficile eſt divinare.

Cutiae [*x*] tabula commatis inſcribitur interciſis; nam *ex Teſtamento HS*. & *Hujus Monumenti Pars Tertia Eſt*, ſententiam non aperiunt, nec abſolvunt. *Flavianus* [*y*] gentilitii loco, ſomniantibus ſtipatus notis, cum [*z*] *Lucentina* apte jugabitur ſupremum lapidem ex anapæſto obſignante, *Amator Romane Renova Nomen*.

[*a*] *Scritia*, [*b*] *Licentia*, [*c*] *Magidius Boiſeus*, [*d*] *Moſicula Sedilis* ex quibus ſint familiis, agnoſcis. Sulpicione haud vacant [*e*] *Eggletianus*, Hebræorum Bethlengolam *domum ſeculi*, ſive *domum æternam* tam importune locans, & [*f*] Publicius ad *Requieſcendum* invitans, ſeu Gruterianum verſum eligas, *Tempore Supremo Fauſte Sit Tibi Terra Levis*, ſeu Reineſianum, [*g*], *Tempore Supremo Fauſte Eſt Tibi Cara Videndi*.

Venuſta carmina [*h*] exbibet Smetius, ſed corrupta; præfixos Conſules *Malugianenſem & Blaeſum* ægre recipio, quippe Faſtis non agnitos, & emortualem diem ſignantes præter uſum: nec ea placet loquutio *Debitum Reddidit* nude prolata: Briſſonius [*i*] non ferali, ſed votiva ſignificatione hæc Inſcriptionis verba accipit, ut illa Tibulli, *Quum Debita Reddes Certatim ſanctis latus uterque focis*: ad ſubjecta carmina prior Inſcriptio forte non pertinet. Ab hujus paginæ [*k*] *Sabinenſibus*, & Verderii [*l*] clauſula, deinde a Narbonenſibus [*m*] *Sperato* & *Sperante* abſtine. *Decretum* [*n*] anguſte, & parce munificum *Decuriones* ſanxere, qui *Ollam Publice* Dederunt. [*o*] *Obilum Luſitanum*, & [*p*] *Vaarios Requieſcentes* turbare religio ſit.

Fabretto [*q*] hi ſapuere ad genium tituli [*r*] *Quæia Silvana Virum Expecto Meum*, *C. Avoratius Uxorem Expecto Meam*: mihi de commento ſubolet; nam inſolita omnino appendix eſt, &

(*a*) Gruter. pag. CMXXXIX. *n.* 1.
(*b*) Pag. CMXLVIII. n. 10.
(*c*) Pag. CMXL. n. 11.
(*d*) Pag. CMXLI. *n.* 1.
(*e*) Pag. cit. n. 13. * verſ. 3. L. Q. L. Q. L. Q. Q. verſ. 4. L. L. S.
(*f*) Pag. CML. n. 7.
(*g*) Virgil. Æneid. VI.
(*h*) Ibidem XI.
(*i*) Pag. CMLI. n. 5.
(*k*) Pag. CMLII. n. 10.
(*l*) Pag. CMLV. *n.* 5.
(*m*) Pag. CMLVI. n. 13.
(*n*) Pag. CMLXI. *n.* 13.
(*o*) Pag. CMLXII. n. 7.
(*p*) Pag. CMLXIII. n. 7.
(*q*) Pag. cit. *n.* 11.
(*r*) Pag. CMLXVII. n. 8.
(*s*) Pag. CMLXX. *n.* 6.
(*t*) Pag. cit. *n.* 1.
(*u*) Pag. CMLXXI. *n.* 9.

(*x*) Pag. CMLXXII. n. 2.
(*y*) Pag. CMLXXV. n. 6.
(*z*) Pag. CMLXXX. *n.* 2.
(*a*) Pag. CMXCIII. *n.* 8.
(*b*) Pag. MII. n. 7.
(*c*) Pag. CMLXXXIII. n. 10.
(*d*) Pag. CMLXXXV. n. 3.
(*e*) Pag. CMXCI. n. 4.
(*f*) Pag. cit. n. 6.
(*g*) Reineſ. 65 XVI. pag. 812.
(*h*) Gruter. pag. CMXCII. n. 3.
(*i*) Form. Lib. 8.
(*k*) Gruter. pag. cit. *n.* 10.
(*l*) Pag. cit. *n.* 12.
(*m*) Pag. CMXCVII. *n.* 3.
(*n*) Pag. cit. n. 9.
(*o*) Pag. CMXCVIII. n. 7. Eadem ſupra DCCCXXVI. 8. ſed pejus.
(*p*) Pag. cit. n. 10.
(*q*) *Inſc. Antiq.* Cap. III. pag. 202. n. 494. & 495.
(*r*) Gruter. pag. CMXCIX. *n.* 6.

quod veteres ſuperſtitioſe cavebant, ominis mali; gens *Avoratia* parum claſſica habetur; cur autem *Qatia*, ſi pro *Catia* velis, Uxor virum, cujus tamquam ibi tumulati nomen præmittitur, adhuc expectat? Minuta, & alias notata prætereo, tum quæ [*a*] *peculiare* quid habere dicuntur, & primo ſe prænomine apte denominant.

Me miſerum! nonne votiva marmora iterum video, & Jovem, Junonem, turbamque ceteram? itane cum de prælongo demum ſpatio emenſo, lubricoque, atque impeditiſſimo quomodocumque tandem confecto itinere mihi ipſe plaudo, ac gratulor, termino, quem jam contingere, atque arripere videbar, repente dilapſo, ad carceres a calce revocor? ita ſane eſt; nam in eam me conditionem *Auctarium*, & *Appendix* conjiciunt, immenſumque, & Syrtibus ac ſcopulis maxime pavendum pelagus jam elapſum, cum ipſum portum ingrederer, rurſus in altum deſerunt. Præclaræ quibus otium eſt diſquiſitionis argumentum tabula ſuppeditat, quam [*b*] *Aeſcalapio Domino* Hermes *Libertus Numinis* ſacrat. Hanc primo perlegens repudiaveram, quod Æſculapium *Libertus* patronum aptius nuncupaſſet quam Dominum, quod * ASC. pro *Aſclepiades* Romanum compendium non oleret, quod *Vivens Poſuit* ſepulcralis ſit clauſula, non votiva, quod *Libertus Numinis* peregrinum quid lapidibus videretur inferre. At immerito expunctam ſecundis curis reſtituo, & honore ſingulari demereor. Compendium enim & notas facillime potuit exſcriptor corrumpere, & de Libertis Numinum incorrupta veterum ſcripta nos admonent. Diis quoque ſcilicet familia erat ſua: *Venerios* in Sicilia *Servos* non ſemel laudat Cicero in Verrem; *Martiales* idem pro Cluentio apud Larinates. Suas fuiſſe Templis facultates hinc colligo; hos enim ſervos non aliter accipio, quam ut alicujus Templi ſervitio addicti eſſent; interque ejus poſſeſſiones cenſerentur: confirmat apprime Varro [*c*], *Fanorum Servos* memorans: Manumittebantur autem & iſti, Deique illius liberti appellabantur: de Agonide Lilybetana *Liberta Veneris Erycina* Tullius [*d*] præclare docet: illa ut ſe ac bona tueretur, rapacique Præfecto *religionem Veneris, nomenque obiiceret*, ut mos in Sicilia erat *omnium Veneriorum*, & *eorum qui à Venere ſe liberaverant*, perinde ac ſi ſervili iterum conditioni ſe devoveret, *dixit & ſe & omnia ſua Veneris eſſe*; quamobrem Veneri rurſus in ſervitutem adjudicata eſt. Cum autem videamus conſueviſſe Deorum ſervos ſe, & ſua etiam poſt libertatem obtentam in ejus Dei poteſtate aſſerere, mirari non debemus ab Hermete Liberta Æſculapium adhuc vocari *Dominum*. Cujuſnam vero auctoritate liberarentur, in obſcuro latet. A Summo magiſtratu, Numinis ab ea civitate in primis culti libertis ex privilegio interdum illos quoque adſcriptos, qui alienam & privatam ſervitutem ſerviſſent, Æſopi indicare videtur vita in Florentino PP. Benedictinorum codice, cujus ab editis diſcrepantiam magnus Salvinius excerpſit, & ad libri ſui oram circumpoſuit: ſiquidem ubi Xantho Samio Æſopum manumittere detrectanti, ſi edita ſequimur: ὁ Πρύτανις ἔφη, Ξάνθε εἰ μὴ σὺ δήμῳ ὑπακούσεις τῷ δήμῳ ἐγὼ τῆς δὲ τῆς Ἥρας Αἴσωπον ἐλεύθερον ἂν ποιήσαιμι, *dixit Prætor, Xanthe, ni populo pareas, ego hac hora ipſa liberum Aeſopum ſtatuam*; veteri MS. ſi fidimus, ὁ Πρύτανις ἔφη, ἐὰν μὴ τῷ πλήθει ὑπακούσῃς ποιῶ αὐτὸν ἐγὼ ἀπελεύθερον τῆς Ἥρας, καὶ τότε ἔσται σοι ἰσότιμος. οἱ δὲ φίλοι συμβουλεύοντες τῷ Ξάνθῳ ἔλεγον, ἐλευθέρωσον αὐτὸν σύ, ἐὰν γὰρ τῆς Ἥρας ἀπελεύθερος γένηται, ἐλευθερικὰ κατέξει δίκαια, καὶ ἔσται σοι ἰσότιμος. *dixit Prætor, ni multitudini pareas, ipſum ego Junonis Libertum faciam, tuacque eodem, ac eſt, erit jure: amici vero Xantho conciliabantur; manumitte illum ipſe, ſi enim Junonis libertus fiat, liberorum hominum jura adſequetur, & æquali tecum honore cenſebitur*. Aptius forte reddidiſſem, *ingenuorum*; nam majus aliquid videtur hic conſequuturus Æſopus fuiſſe, ſi Junonis libertus, quam ſi Xanthi fieret; neque enim ab hoc manumiſſus patrono ἰσότιμος ſtatim evaſiſſet: num Deorum liberti conditionem adipiſcebantur quamdam libertina nobiliorem, veluti natalibus reſtituti? Undenam autem aſſumerent nomina, *Bongarſii* lapis, de quo agimus, documento eſt; nempe cum Æſculapii libertum *Septimium Aſclepiadem Hermetem* appellari videamus, ab ipſo Deo; & ab illo, qui Dei nomine manumiſſionem daret.

[*e*] *Parmarum*, & [*f*] *Vot. Vov. Vos. Cur.* [*g*] *Comi*, & [*h*] *Criobolium Jovi Reſtitutum* Alciato reſtituamus: urbemque dimittamus [*i*] *In Majorum Libertatem Reſtitutam*, & minuta monſtra, & [*k*] *Populi Prandium*, & [*l*] *Tribocos*, *Boſoſque* nimis in arctum redactos. [*m*] *Diſpenſator Decurialium Gerulorum* aram conſecrans *Permiſſu Curatoris Ædium* exiguam ex *Urſini Schedis* auctoritatem trahit; nec Fauſtina *Ejus* ſatis placet; nec Lucilla *Ejus*; ſed *Liberi Eorum* poſt *Veri* & *Lucillæ* nomina memorati.

Dianæ [*n*] a *Cincelia Rufa Pomponia* cultæ, [*o*] *Maris Patris*, [*p*] *Herculis*, quem *Succeſſor Primi Maſculi* filius invocat, [*q*] *Pidiferi* pariter, & *Muſarum* aras in his chartis erectas ne colas. [*r*] *Fortunae Reducis* epigraphen, quæ hic bis affertur, occurret tertium infra, & quartum in *Corrigendis* [*s*]; nec dum tamen mihi ſatis probatur: *Rufus Diſpenſator*, quod muneris ſervile caput indubitate deſignat, Templum exornat, & aram de ſuo maximam ponit, idemque *Decreto Ordinis* res magnas curat, largitio-

(*a*) Gruter. pag. MIII. & ſeq.
(*b*) Pag. MVI. n. 1. verſ. 4.
(*c*) L. L. Lib. VII. *in fin.*
(*d*) *Divin. in Verr.*
(*e*) Gruter. pag. MVIII. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) Pag. cit. n. 4.
(*h*) Pag. MIX. n. 3.
(*i*) Pag. cit. n. 5.
(*k*) Pag. MX. n. 3.
(*l*) Pag. cit. n. 12.
(*m*) Pag. MIX. n. 12.
(*n*) Pag. MXI. n. 3.
(*o*) Pag. MXII. n. 4.
(*p*) Pag. MXIII. n. 2.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. MXIV. n. 1. Mutilior MLXXII. 3.
(*s*) Pag. CCCXIV. & CCCLII. ad cit. Epig.

gitionemque publice præbet, & eam quidem inaudita magnificentia; nam XX millia nummum non Collegio, ſed *Singulis In Collegio* tradit: quid autem attinebat *Perficiendum* Templum curare, quod ne dum perfectum, ſed *Omni Cultu* jam *Exornatam* dicitur? nec *Perficere a Solo* lapides loquuntur, nec *Diſpenſator Summar.*, nimis etiam nova ſanctio, & incongrua adverſus eos, *Qui Clipeum Ponere Volent*. Lepidum eſt maxime, quod ſubſequentis occaſione in *Corrigendis* (*a*) epigramma affertur:

IN . HONOREM . DEORVM . DEARVM .
VOLCANO . SACRVM . VICANI . MVRRHENSES.
VIVI . SIBI . LEGERVNT . MONVMENTVM.

uſque eo, ubi de Inſcriptionibus agatur, viri docti aliquando deſipiunt. *Viteriai* (*b*) *Summani* hiſtoriola nihil dicens adpoſita, & *Dis Stygiis* auctoritatem elevant (*c*) *Fatiſque Dervonibus* æquiparant, & (*d*) *Secundo Raſiano* orante *Pro Natis Suis*. Legem Theodoſiani Codicis ex (*e*) Romana Inſcriptione explicaſſe dicitur Gothofredus, quæ tanti viri curam forte non meruit; nam *Statua* ægre intelligitur duabus poſita *Concordiae Et Felicitati*, & hæc quidem *Publica Auguſtorum*; ac intelligitur nullo modo *Princeps Mag.* exſcriptoribus tamen imputandum forte eſt, quod diſplicet. Unice, ut opinor, conſimilis proxima (*f*) *Ordinem Sacerdotum* nuncupat.

(*g*) *Tudperum*, (*h*) *Ripurum*, & id genus larvas abire ſinamus ſimul cum (*i*) *Calvino Urbis Conditore*, & *Agros Conſecrante*, & cum (*k*) *Robeail Gladiatoribus*.

Ad (*l*) *Severam* ROM. VET. Præfectum Legionis, *Ab Divo Auguſto Inter* [potius *in*] *Ordinem Decurionum Allectum*, quid facit quæſio de *Prælio Actiaco*, & de *Hoſtibus Ubique Devictis* inſueta lapidibus gloriatio? (*m*) *Plinii Caecilii* monumentum infra deſcriptum longe diverſum recenſuere Marcanova, & Felicianus in MSS. collectaneis. Gutenſtenii (*n*) *Hermogenes* quid loquatur, nemo intelliget, nec quemnam honoret. (*o*) *Fragmentum fœderis* Urſini nomine vel nihil eſt, vel nihil dicit.

Reſtitnti (*p*) epigramma multum illuſtrat Noriſius in *Cenotaphiis* (*q*); at mihi non bene olet: protulit illud Ligorius, ut ex *Fragmente Ferrarienſi* conſtat, tamquam alteri adnexum nulla omnino huic cognatione junctum: in utroque vox *Adquieſcit* Paganorum monumentis uſitata: priorem *Filia* lædit anonyma, & Lugdunenſis aſcia; poſteriorem *Statio Vetuſtiſſima* & *Piiſſima*: auxiliatus eſt Noriſius pro *Piiſſimae* ſubſtituens *Piſ.* tamquam *Piſanae*, at ſermonis contextu reluctante; quid enim eſſet *Collegio Fabrum Navalium Piſanorum Stationi Vetuſtiſſimae Et Piſanae*? Ligorius de *Piſaurenſibus* explicabat, & non *Qui Reliquit*, ſed *Q. Vereli* legebat: Tignuariorum Fabrûm *Acceptis Pro Pœna* declaratur: nec phraſis arridet illa *Roſarium Celebrare*; ut *Roſam Prabeant* alibi legitur, Ut *Roſuriam*, *Et Parentalia Procurent*, Muſei noſtri (*r*) lapis habet: nullus tamen dubito legitimam Inſcriptionem fuiſſe, quæ ad Ligorii manus devenit, ſed auferens, intrudens, &, ut ſolet, omnia ſuſdeque verſans de genuina ſpuriam fecit. (*s*) *Octaviam* PAST. PVBL. A. SIG. felix qui intelligat; ego *a ſiglis* interpretarer quæ ἀνέκδοτα, & numquam viſa ad calcem recitat: ceterum quod hic habetur *Deductus Ab D. Auguſto Reu*, *Reate* explicandum, ut tres (*t*) aliæ recitant, alteraque apud Sponium (*u*): num *Deductus* dicitur pro *Evocatus*? ſingularem formulam *Reatinam* appellare liceat.

Petronius, & *Tricrarchis* (*x*) Græcorum ne more inſcribitur, qui ἐξ ὑπάτων enuntiant pro Latinorum *ex Conſule*, at cur *Navarchis* ſuperadditur? nunc ex gloſſemate in ſchedarum textum irrepto? hac certe definitione tantum tueri hanc Inſcriptionem poſſumus, ſi altera quoque perperam ſubſequens vox *Principe* objiciatur. Mira vidit Gutenſtenius, cum *Aram* vidit (*y*) *Paramythio Dono Datam*, & Auguſtorum *Libertos Ti. Eureſinum* & *C. Livium* patronorum nomina dedignantes: idem proxima pagina monſtrum (*z*) *Scholaſticum* fabricat. Verderius (*a*) *Hincynthinum*, *Ermiſenium*, (*b*) *Boconium Phebinum*, & *Caſtinum* cum *Socchia Enneane Filio* oculis noſtris ingerit. Exotica nomina videbor forte nimis averſari; ſed nulla rejicio quantumvis horrida, cum a linguis alienigenis prodire intelliguntur: (*c*) *Ibamna*, quæ infra occurrit, nonne mira appellatio eſt? legitimo tamen lapide conſignatur, qui non *Arreti*, nec *prope Veronam*, nec *ad Abbatiam Villæ novæ*, ut adverſante ſibi ſermone præſcribitur, ſed in editiſſimo Aruſnatium pago S. Georgii columnæ ſuppoſitus

(*a*) Gruter. pag. cit. CCCLII. ſub tit. Epig.
(*b*) Pag. MXV. n. 7.
(*c*) Pag. cit. n. 9.
(*d*) Pag. MXVI. n. 8.
(*e*) Pag. MXVII. n. 5.
(*f*) Pag. cit. n. 6.
(*g*) Pag. MXVIII. n. 2.
(*h*) Pag. MXIX. n. 2.
(*i*) Pag. Pag. MXX. n. 3.
(*k*) Pag. MXXV. n. 1.
(*l*) Pag. MXXVI. n. 3.
(*m*) Pag. MXXVIII. n. 5.
(*n*) Pag. MXXIX n. 3.
(*o*) Pag. MXXX. n. 1.
(*p*) Pag. MXXXI. n. 5.
(*q*) Pag. 27.
(*r*) *Muſ. Veron.* pag. CCLVI. n. 3.
(*s*) Gruter. pag. cit. MXXXI. n. 6.
(*t*) Pag. DXXXVIII. n. 2. variæ apud Spon. *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. V. pag. 197. n. 5. & DXLVI. n. 2.
(*u*) Spon. loc. cit. n. 4.
(*x*) Gruter. pag. cit. MXXXI. n. 8.
(*y*) Pag. MXXXIV n. 2.
(*z*) Pag. MXXXV. n. 7.
(*a*) Pag. MXXXVI. n. 7.
(*b*) Pag. MXXXVII. n. 7.
(*c*) Pag. MXLII. n. 9.

poſitus habebatur, jam vero per me inde advectus in Muſeo (*a*) viſitur ſic exarstus:

IHAMNA GALLE
SQNNA GALLE
C. OCTAVIVS
M. F. CAPITO

in ſecundo nomine peccavit, forte ob vocum novitatem quadratarius, vel Q pro O ponens, vel literam aliquam omittens, vel extraneum, quem audiebat nominis ſonum, ſic exprimi poſſe opinans: non ergo peregrina nomina explodo, ſed illa, quæ Romana ſimulantur, vel Græca, cum tamen nec audita uſquam ſint, & ab harum linguarum genio prorſus abhorreant. Titulos *Sororibus Annis*, (*b*) *Memoriae Cineribus*, (*c*) *Domum in canali*, & nullius frugis alia prætermitto, ut quædam minime negligenda aliquanto attentius perpendam.

Septemdecim in paucis his *Auctarii* chartis funerariæ Inſcriptiones recenſentur, ob totidem, quibus ornantur, Collegia Conſulum impenſe cultæ, & ab eruditis *Faſtorum*, & *Conſularis Chronologiæ* indagatoribus celebratæ. Ego utrum earum ulla in priſcorum epigrammatum albo proponenda ſit, vehementer ambigo; quamplures ac fere omnes commentitiarum ergaſtulo damnandas, vix eſt ut ambigam. Tanto me ipſum magis tædet, & angor non minimum, apprime intelligens, literarium populum tantam non ſine moleſtia quadam rei novitatem laturum eſſe, atque ut tot, quas putabat, eruditionis gemmæ eripiantur ſibi, & comminuantur, ægerrime paſſurum. Verumtamen cur ætatem in ſtudiis terimus, cur veterum ſcripta & monumenta nocturna verſare manu, verſare diurna non deſiſtimus, ſi vero ac falſo æque capimur, nec ad ſinceram, quantum fieri poteſt, atque incorruptam rerum notitiam enitendum nobis tot laboribus eſſe arbitramur? Falli ego ſtatim, ac decipi, ſeriem hanc verendarum quodammodo, & Conſulari trabea protectarum Inſcriptionum repudians, dicar: at ego momenta rationum mearum ſtrictim afferam, & quæ in doctorum Senatu ſententia vicerit, ea juſſa, rata, & firma a me quoque habebitur.

Quicumque antiquis perluſtrandis lapidibus operam dederit, & ſepulcralibus Gentilium titulis *diem* & *Conſulem* numquam fere apponi obſervarit, mendacium primo ſtatim intuitu olfaciat, neceſſe eſt, cum tantam ſibi funebrium epigrammatum turbam obtrudi videt, quorum unumquodque *Conſules* recitat ſuos. Cum immenſa fere parentalium titulorum ſit ſeges, qui Conſules exhibeant, adeo infrequenter occurrunt, ut numerari perbreviter poſſint, & eo etiam nomine, quem ſuperius attuli, Muſei noſtri lapis (*d*) *P. Sulpicio*, & *C. Valgio* inſignitus inter rariſſimos computari debeat.

Augeatur, opus eſt, ſuſpicio vehementer, ubi animadverterimus, ab uno & eodem fonte has epigraphas omnes derivari, unamque & eamdem auctoritatem ſingulis appingi; nempe *ex Urſini Schedis*: quæ claritudo nominis nedum me deterreat, novum mihi vanitatis indicium præbet; vir enim perdoctus, ſi in tot maxime inſignia, & a ſe probata monumenta incidiſſet, non videtur omnino tam eximiam meſſem ſibi perire paſſurus fuiſſe, & quo minus iis aliquo modo uteretur, antiquitati illuſtrandæ tam impenſe deditus, abſtenturus: vel igitur repertæ *Scheda Urſino* injuria imputantur, vel ab alio acceptas vir ſapiens nauci fecit. Jam, quoſnam Conſules Inſcriptiones loquantur, inſpiciamus: una (*e*) quidem ab ipſa Conſulatus inſtitutione parum ſejunctos *Cominium* & *Lartium* Urbis anno CCLIII. altera (*f*) eumdem *Lartium*, & *Cloelium* V. A. CCLVI. faſcibus auctos: quibus monumentis nihil potuit abſurdius afferri; dimidio enim fere ſeculo *XII. Tabulas* (*g*) anteverterent, & in eam incidunt ætatem, cujus lingua tam aliena fuit, ac diverſa, ut Scipionis Africani ævo jam exoleviſſet, quod Polybius (*h*) docet, adeo ut primum cum Chartaginenſibus fœdus pauci tunc intelligerent.

Quatuor aliis Conſules adnotantur annorum Urbis D. DXVII. DCLVI. DCLXV. quos pariter lapides vetuſtas improbat nimia, ac redarguit; nam cum pauciſſimæ ſuperſint ante Pompeii Magni, & Julii Cæſaris Dictatoris tempora reliquiæ, ſepulcrales titulos inter has vix poſſimus oſtendere: qui vero habeantur, alia proculdubio, & longe a vulgari diverſa ſcripturæ, ſive orthographiæ ratione exaratas intueamur, oportet; ut *Senatus Conſultum de Bacchanalibus*, ut *Legum Thoriæ*, ac *Serviliæ* fragmenta, ut *Sarani* Pro Conſule Terminus, & quæcumque extent ſexti, & ſeptimi ſeculi exuviæ, quas miſellus epigrammatarius noſter nequaquam noverat, abunde teſtantur: quin & ex eo impoſtura detegitur, quod cum alia Urbis annum CCLIII. alia CMXXVI. ſimulet, in tanta temporum ac morum diſtantia ipſiſſimus ſit omnibus vultus, & color unus. At quantum ſtylo ſingulæ inter ſe conveniunt, tantum a priſcis diſcrepant: *D D Kalendis Septembribus*, *D D Idibus Juliis*, formula eſt Deorum tabulis *Dono Datis* familiaris, & *honorariis*, ac quibuſvia aliis, quæ Dedicarentur, monumentis nota; ſed non mortuariis titulis, quorum non peragebatur Dedicatio. Aræ nomine funebres interdum baſes indicatas novimus; iis nihilominus (*i*) *Vaefuleno Aram Dedicatam*, (*k*) *Patri Aram Dedicatam* inſcriptum numquam fuiſſe, non novimus, nec divi-

(*a*) Muſ. Veron. pag. CLV. n. 5. Vid. *Ver. Illuſt.* pag. 5.
(*b*) Gruter. pag. MXLIV. n. 14.
(*c*) Pag. CII. n. 4. *ponit Verona in canali S. Mariæ*.
(*d*) *Muſ. Veron.* pag. CVIII. n. 2.
(*e*) Pag. MXXXII. n. 5.
(*f*) Pag. MXXXI. n. 7.
(*g*) Lib. III.
(*h*) *Profeſſæ* (inquit Roſin. Lib. VIII. *Antiq. Rom.* cap VI. pag. 603. cit. edit. F.) *ſunt primum, & a Populo comprobatæ X. tantum* TABVLAE *Anno* ab V. C. CCCII. *Sequenti anno, cum adhuc leges quædam deeſſe viderentur ad juris perfectionem additæ ſunt ab Decemviris adhuc II. quæ prioribus X. additæ, XII. numerum effecerunt.*
(*i*) Pag. MXXXII. n. 5.
(*k*) Pag. MXXXI. n. 7.

divinos ita honores dejeciſſet, ac communicaſſet niſi *Parcus Deorum cultor & infrequens* : binæ inter alias viſuntur Romæ in Hortis Juſtinianeis (*a*) *Soli Invicto Mithrae Arae Dedicatae*. At inter dedicantes noſtros eſt qui *Servorum* quoque & *Libertorum Memoria Aeterna DD.* & qui (*b*) *Arculam Tiburtinam Fratri* dedicet. In altera quam adhibent hæc epigrammata formula *Fecerunt V. Nonas*. *Fecerunt VI. Idus* itidem peccatur; dies enim ſaxis feralibus additus tempus indicat *Depoſitionis* apud Chriſtianos defuncti hominis, aut reconditorum cinerum apud Gentiles, non autem facti, vel locati monumenti, aut lapidis poſiti, quod multo poſt perfici potuit : quamobrem neſcio, an ullum oſtendi poſſit inter genuina & vetera monumenta ſic obſignatum; *Titulam Fecerunt IIII Idus Nov.* (*c*) *Sarcophagum Fecit VI. Non. Mai*. *Monumentum Fecerunt XII Non. Mart.* (*d*) *Oſſarium Fecerunt III. Non. Jan.* (*e*) *Oſſarium Fecerunt XIIII. Non. Mart. Aediculam Fecerunt XIII Non. Febr. Aediculam & Aram Dis Manibus Fecerunt V. Idus Dec.* quæ Conſularium horum epigrammatum clauſulæ ſunt.

Silentio hic non prætéribo, me has nugas omnes a Ligorio, non ab Urſinio emanatas ſentire; nam quod illi peculiare, & ſolemne fuerit Inſcriptiones ſuas Conſulibus decorare, tum quod intra hauſtum a Pighio epigramma (*f*) recenſeatur *e Ligorii Schedis*, ſic pariter deſinens; *Haec Funera Et Aram Fecit III. Id. April. M. Aemilio Lepido II. Et Manatio Planco Coſſ.* quod quantum diſtat ab illo, in quo Conſulibus iiſdem *Titulum Fecerunt V. Non. April.*? Adde eodem colore alteram (*g*) *Dis Manibus Amitiae Familiae Sacrum*, die & Conſulibus ſtatim adjectis, qua *Faſtos* emendare Reineſius (*h*) audet, *e Ligorianis* deſumtam dicit : & item e *Ligorianis Reineſiana* (*i*), quam *Roſcilia Vinaria Sabina Aram Dedicavit* poſt *Pedes in Fronte* & *in Agro* conſulibus agglutinatis : nihilominus ea monumenta literarii proceres tamquam indubitata huc uſque amplexi ſunt omnes. Magnus Noriſius (*k*) Panvinii, & Leunclavii *errorem* ab uno ex his epitaphiis *pandi* ait, & ex ejus fide ad Urbis annum DCCXXVI. *Faſtos* integrat. At minorem multo quam audaciſſimis Panvinii conjecturis ego ſepulcrali lapidi auctoritatem defero, qui ſic incipiat : *C. Anicio Faltonio Clariſſimo Viro*; & qui diem & Conſulem, nulla præcedente Dedicatione, vel actione alia, proferat; & qui *Anicios Faltonios Probos* tertio demum & quarto ſeculo auditos, Marco imperante, memoret, quamvis Reineſio (*l*) plaudente. Urbis anno DCCCXXXIV. Chriſti LXXXI. cui antea *Silvanum*, & *Pollionem* cognominibus tantum agnitos, puriores *Faſti* adſignabant, idem Noriſius ex harum Inſcriptionum altera *Annios Sextum* & *Titum* indubitanter adſcribit : mendacem Inſcriptionem eſſe, genuina *Fratrum Arvalium* poſt *Epiſtola Conſularis* editionem Inſcriptio detecta manifeſte evincit, quæ ſic præfatur :

L. FLAVIO SILVA NONIO BASSO } COS.
ASINIO POLLIONE VERRVCOSO }

Flavium Dio quoque laudat, qui ex duorum nominum conjunctione, & ſecundi in MSS. mutilatione *Silvanus* evaſit. Arvalem Tabulam edidit, & illuſtravit prædoctus Turrius (*m*), cumque pugnare eam videret cum *Ara illa*, ex qua Noriſius hos Conſules *reſtituiſſet*, *fidem* tamen *lapidi Gruteriano abnuere* auſus non eſt, ſed ejus potius Conſules inter ſuffectos, incertoſque ablegavit : at eam a me reverentiam non exiget, qui *Uxori Aram Ponat Kalendis Novembrie*, & qui ejuſdem gentilitium cognomento poſtponat.

Rurſus de Conſulibus anni DCCXCVII. eminentiſſimus & dignitate, & doctrina municeps meus, optimuſque poſt Panvinium *Faſtorum* patrem eorumdem reſtitutor, & conditor (*n*), *omnes in eo Collegio deſcribendo errorem admiſiſſe* tradit, idque *ex Gruteri epitaphio conſtare*, ob cujus auctoritatem Dioni quoque, nedum ceteris fidem derogat. Almelovenius pariter *mendoſe* ſcripſiſſe affirmat, (*o*) quicumque ab eadem epigraphe deſciverunt. At ea epigraphe, ut jam obſervata prætercam, cum in *Palatina* & *Sabatina* nomen ſuum profitentes *Calventios* recenſeat, poſt eorum cognomina tribus locat contra perpetuum & ſolſemnem lapidum morem : eademque *Oſſarium* pro *Oſſuario* ſcribit, adverſantibus cum libris omnibus, tum monumentis. Quædam etiam in his titulis habentur Conſulum cognomina, quæ mihi non ſumam, ut *Amarini* Q. Fulvio Flacco, *Vivii* (pro Vibiis habeamus) T. Didio (qua epigraphe Phavorinus *Scriniarius* ante Julii Cæſaris tempora urbi appingitur, & poſt *Gneo Mindio*, & *Caio Mindio* Ara *Dis Manibus* ſacratur) & quibus Gudius, & Almelovenius præſertim plauſerunt, *Arvini Auranci* & *Flavi*; quo loco ad U. C. CCLII. Almelovenius prænomen quoque *Cominii* hujus Inſcriptionis fide in gentilitium convertit, *Poſtuminum* vocans, quem Livius *Poſtumum Cominium* appellat, & cum *Tito* Lartio ſociat. Verum ad *Appendicem* aliquando nos conferamus.

Malis avibus auſpicatur Boiſſardus futilem Aram ſtatuens *Dis Magnis* (*p*), de qua ſuo loco. Sirmondi (*q*), Pighii (*r*), Verderii (*s*) ſingularias ablega, & Jovem (*t*) *Anderonem* cum (*u*) *Candiedone* Procuratori (*x*) *Metall. Alboc.* relinque. Sub-

(*a*) Fabret. cap. V. pag. 367. n. 127. & 128.
(*b*) Gruter. pag. MXXXI. n. 4.
(*c*) Pag MELI. n. 14.
(*d*) Pag. CII. n. 10.
(*e*) Pag MXLIII n. 1.
(*f*) Pag. MCXV. n. 2.
(*g*) Pag. MXLII. n. 7. ubi iidem Conſules ac in ſuper. Epig.
(*h*) Reineſ. pag. 384. in not. ad Epig. 48. V.
(*i*) Idem Epig. 119. VI. pag. 456.
(*k*) *Epiſt. Conſ.* pag. 109.
(*l*) Pag. 66. in not. ad Epig. 39. I.

(*m*) *Monum. Vet. Ant.* cap. VII.
(*n*) *Epiſt. Conſul.* pag. 30.
(*o*) Pag 84.
(*p*) Gruter. pag. MLXIII. n. 5.
(*q*) Pag. MLXIV. n. 8.
(*r*) Pag. cit. n. 9.
(*s*) Pag. cit. n. 10.
(*t*) Pag. cit n. 11. ANDERONI. legit Reineſ.
(*u*) Pag. cit. n. 13.
(*x*) In Epig. cit. ſub n. 12. verſ. 6. 7.

Subſequenti pagina (*a*) *Jovi Praſtiti* dicat *Hercules Victor*; *Salutari Ulpianus Gravi Infirmitate Liberatus* (*b*); *Maternis Fratribus Filius Fortunae Invictricis* (*c*); *Cereri Craita Maceſteni Sui* (*d*). Ad *Remanam* (*e*) Boiſſardi, merito a Gudio ſpuriam cenſeri, & *ex Plinii verbis concinnatum*, adnotatur, idemque oſtendi a Bentlejo, viro *ſi quiquam umquam acerrimi in re critica judicii* (*f*): potuit id quidem levi negotio oſtendi, cum ex Plinio non concinnata, ſed ad verbum, & ſine additione ulla, tranſcripta ſit, qui in Templo Ardeate *antiquis literis Latinis*, non in lapide, ſed *in ipſa pictura* exaratos eos verſus (*g*) legit.

Dianae Avidiam Conjugem Gelos (*h*) æquat. *De Auribus Argenteis* (*i*) a Clementis Alexandrini (*k*) loco illuſtratis, anceps ſum ob *Brixellum* patriam a *Primo* præter morem, & tamquam magnum quid enunciatam, & quod ſecundus *Primus* iiſdem utens nominibus nulla diſtinguatur adjectione, & *Aures* non Dono Det, aut Ponat, ſed *Vot. Solvat*.

Minerva Medica Cabardia n Sammonia Vercellenſi (*l*) culta; *Memor a Tallia Ob Reſtitutionem Sibi Factum Capillorum* (*m*); *Simulacrum Abolendo Incendio Tumultus Civilis Igni Tecto Cadente Confractum* (*n*), mihi probari nequeunt.

Mirifici ſunt qui tria verba

PALLADI
VICTRICI
SACRVM
. . . . (*o*)

prælongo augent, & amplificant in *Corrigendis* (*p*) ſermone, delirantis potius verba quam Inſcriptionem veterem referente.

Helvetica (*q*) Deos, *Artam*, *Veſpaſianam*, & *Vicanos* incondite permiſcens nulli uſui eſt. Novum

(*a*) Gruter. pag. MLXV. n. 2.
(*b*) Pag. cit. n. 5.
(*c*) Pag. cit. n. 6.
(*d*) Pag. cit. n. 9.
(*e*) Pag. cit. n. 7.
(*f*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLIV. ad Epig. ſupra cit. ſub n. 7. pag. MLXV. ubi præter ea, quæ excerpta, Maffein. inſuper additur,, Vid. (D. Bentley) Epiſt. ad calcem Malalæ pag. 79. „ ubi optime Plinii locum emendat, quem falſarius, dum in „ lapide ſculpendum curabat, corrupit, vel male legit.
(*g*) Citati verſus in Plinio Lib. XXXV. cap. X. prope fin. ita ſunt cit. edit. col. 332. not. (*x*)

DIGNIS DIGNA * LOCO PICTVRIS CONDECORAVIT,
REGINAE IVNONIS SVPREMAE CONIVGIS TEMPLVM,
MARCVS LVDIVS ELOTAS AETOLIA ORIVNDVS,
QVEM NVNC ET POST SEMPER OB ARTEM HANC ARDEA LAVDAT.

* LOCA. In Edit. Plin. Lugduni apud Joannem Frellonium M. D. LIII. in fol.
(*h*) Pag. MLXVI. n. 12.
(*i*) Pag. MLXVII. n. 1.
(*k*) Lib. V. *Strom.*
(*l*) Gruter. pag. cit. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 4.
(*n*) Gruterus pag. cit. n. 5. ponit *Romæ in Hortis Julii III. P. M.* & mutilam ac variantem a Begero *Spicileg. Antiquit.* pag. 91. n. XVI. retulit, qua de cauſa ex eo hic exhibeo:

SIMVLACRVM. MINERBAE
ABOLENDO. INCENDIO.
TVMVLTVS. CIVILIS. IGNI.
TECTO. CADENTE. CONFRACTVM
ANICIVS. ACILIVS. AGINATIVS.
FAVSTVS. VC. ET. INL. PRAEF. VRBI
VIC. SAC. IVD. IN. MELIVS.
INTEGRO. PROVISO. PRO.
BEATITVDINE. TEMPORIS. RESTITVIT

Vid. ad hanc not. Begeri.
(*o*) Pag. cit. n. 6.
(*p*) Pag. CCCLIV. ubi cit. Epig. ſub n. 6. ſic augetur:

PALLADI VICTRICI
SACRVM
HIC HOSTIVM RELIQVIAS PROFLIGAVIT CATO VT IBI
ET SACELLVM MIRO ARTIFICIO STRVCTVM
ET AEREAM PALLADIS EFFIGIEM RELIQVIT
PAREANT ERGO ET NOSCANT OMNES SENATVS
ET POPVLI ROMANI IMPERIVM ET DEORVM
NVMINE ET MILITVM FORTITVDINE ET
TVERI ET REGI.

Et ſupra hæc adnotantur: *Integram deprehendi hanc Inſcriptionem extare in notis G. Xylandri ad Vitruvii de Architectura Libri VII. Præfationem unde deprompſi.*
(*q*) Pag. MLXVIII. n. 3.

vum *Veneris Maritam Maternianam* (*a*) patietur Mulciber? id nominis * *Vatinillam* geſſiſſe dicent, ut Mercurii, Phœbique quamplures; quod ſi admittimus, ad claſſem aliam amandemus Inſcriptionem oportet. *Volkano Sive Mulcibero* (*b*) formula eſt lapidibus inaudita; neque *Militaris* adjunctum amplius vidimus, neque *Mitis*, ut Rubeus (*c*) exhibet inter *Brixianas*, neque hinc exſculptus, & ſuperius (*d*) exhibitus, laudatuſque in Elencho *Olkmitis*; cetera quoque in confuſione cubant: non minus ac infra deſcriptum *Sacram Quem Conſecraverunt Ex Majoriario* (*e*).

Quæ *Suppoſtoris monetae* officium, & vocabulum invexit, & adhibetur a Salmaſio in Solinum (*f*), tertia hîc vice (*g*) affertur, & quarta in *Corrigendis*, tam diverſa ubique, ut ter ſaltem mentiri neceſſe ſit. *Argyrii Lavarii Domitiani Herculem Gilium* (*h*), & *Magusanum* (*i*) a Cupero (*k*) exceptum tanto nihil dicentium notarum (*l*) comitatu, ego nequaquam colam: *Tiberius Julius* (*m*) fidem omnem amittit; is ſiquidem illa perpetuo formula apparet, *Tiberius Caeſar*: *Silvano Antico Vexato* (*n*) prope eſt ut parcam, & in *Venatorem*, aut quid aliud tranſmutem, cum Inſcriptionis reliquum inculpatum ſit: at *Silvano Littorali* (*o*), & Boiſſardiana * *Muſa* anonyma, quid nugacius vidimus? Conſules auditos numquam *Vestium Proclum*, & *Julium Lupum* (*p*) amplectitur Almelovenius (*q*), & de eorum loco differitur in *Corrigendis* (*r*): at perperam Pighius fidem habuit * *Voto Suſcepto III. Non. Dec.* dies enim tabulæ Dedicatæ addi ſolet, & *Voto Soluto*, non *Suſcepto*; & quid monſtri eſt *Pro Salute Butrae N?* quid *Silvano Et Diis Omnibus H. V? Diocles MAC. NIC. OP.* (*s*) qua lingua loquitur? *Succeſſini Libertus Soluta Pecunia Petenti Populo Donum De Sua Pecunia* (*t*) dans, injuria a Gemello Caſtore Gemellum Caſtoris, qui numquam ſolus viſitur, diſtrahere videtur, ac divellere.

Num de Achæis *L. Numius* triumphavit, alter *Achaicus* (*a*) propterea dictus? at *Titus Caeſar Divi Augusti Filius* non dicitur, nec *a Rationibus Divi Caſaris* quiſquam fuit, nec *Divis*

Tom. I.

(*a*) Gruter. pag. MLXIX. n. 2. * verſ. 2.
(*b*) Pag. cit. n. 5. Vid. eumd Gruter. pag. CDLXXII. 2. Mar. I. pag. LIX. n. 6. & *Supplem.* ad Claſſ I. ubi ad lapidem, idcirco varians a laudatis Collectoribus exhibetur. Corruptiſſima vero eſt apud Gud.
(*c*) Pag. 80.
(*d*) Gruter. pag. cit. CDLXXII. n. 2.
(*e*) Pag. cit. MLXIX. n. 10.
(*f*) Pag. 277.
(*g*) Pag. MLXX. n. 1. MLXVI. n. 5. *Suppoſtores* recenſentur inter opifices monetæ conflandæ.
(*h*) Pag. MLXX. n. 2.
(*i*) Pag. cit. n. 4.

HERCULI
MARGVSANO
M. R. R. I. M. F. I. V. I. S &c.

e Lapide Gud. & Spon. Miſcell. Sect. III. pag. 100. & apud Oyſelium non MACVSANO. ut in prim. Edit. Gruter.
(*k*) *Monum. Antiq.* pag. 218.
(*l*) Vid. in cit. Epig. verſ. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 3.
(*n*) Pag. cit. n. 8.

Auguſtis Auctoribus, Tito aut Tiberio imperante, actum quicquam eſt.

Genio Plutonis (*x*) nigram, puto, Aram reperit Pighius, & illacrimabilem; candidam contra, & floream Boiſſardus (*y*) *Nymphis*, quam *Canteria* fecerat novo *Numini Adjutori Devota cum Statua Iſis Et Tabulato*.

Napaearum mendacium (*z*) Felicianus quoque recenſuit; Marcanova tamquam *amphora* inſcriptum exhibuit. De *Deo Nemauſo* (*a*), de *Dea Leucania* (*b*), de ERDIT. SEL. CONS. AR. CAN. (*c*) ipſi viderint, a quorum fide pendent. Sequentem chartam (*d*) quinque illuſtrant ac diſtinguunt gemmæ ex eadem lapidicina erutæ, de quibus alio incidet loco mentio.

Sirmundum veneror; ſed *Soror Et Frater* (*e*) eo modo adſcribi non ſolent, nec *Sacrum* præmitti, cui ſacretur, non addito, nec cui *Donum Detur*. Quid memorem (*f*) *Collegium Augurum RR. PS?* & * *Veſpaſiano* imperante *Pro Salute Auguſtorum* vota? quid (*g*) *Proſperitatem Culminis?* quid (*h*) *Obligatum Si Quis Furaverit?* eheu quam me tanta fatigat internecio, ac tædio afficit! neminem umquam victoriarum ſuarum cepit ſatietas, id faſtidium tenuit.

Columnas (*i*) *Badenſes* duas non niſi *chartaceas* extitiſſe puto; nam *Coloniam Auguſtam Aquenſem* in ea regione memoravit nemo, & *milliares Cippi* civitatis, cui proximi erant, nomen præferre non ſolent: quin non Milliares hos, ſed *Leucarios* appellemus oportet; *Leucas* enim computant nullo exemplo, & eodem ſignantur numero præter morem. Imperatorum nomina præmittuntur omnino inepte; cujus ſcilicet *Nepos* quis eſſet, ponitur, antequam cujus eſſet *Filius* dictum ſit, & *Magni* elogio non Caracalla ſolummodo, ſed & Elagabalus donatur Alexandri pater. Alteram ex illis illuſtravit Reineſius (*k*), diverſam aliquando offerens, nec meliorem tamen.

Conſularibus teſſeris quædam inſunt abrupta, quædam inemendata: ſiglis novis *Bello Civili Turbante* (*l*) auctam reſpue, *Laurinienſes* nequaquam agniti fruſtra Sirmondi nomine ſe tuentur, *Reſtituerunt*, & *Dono Dant* (*m*) non bene conveniunt, & in una ſede morantur. Quid ad

Bb Tro-

(*o*) Pag. MLXXI. n. 3. *Gruterus Boiſſardus* T. VI. 30. * verſ. 1.
(*p*) Pag. cit. n. 4.
(*q*) Pag. 215.
(*r*) Pag. CCCLIV. ad Epig. cit. ſub n. 4.
* In cit Epig. verſ. 7. 8.
(*s*) Pag. MLXXII. n. 9.
(*t*) Pag. MLXXIII. n. 6.
(*u*) Pag. cit. n. 7.
(*x*) Pag. cit. n. 8. *ex Pighianis*.
(*y*) Pag. cit. n. 10. *e Boiſſardi ſchedis*.
(*z*) Pag. MLXXIV. n. 2.
(*a*) Pag. cit. n. 9.
(*b*) Pag. cit. n. 8.
(*c*) Pag. cit. n. 11.
(*d*) Pag. MLXXV. n. 1. 3. 11. 12. 13. ponit *Romae* e Boiſſardo.
(*e*) Pag. MLXXVI. n. 6. verſ. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 5. * verſ. 1.
(*g*) Pag. cit. n. 7.
(*h*) Pag. cit. n. 10.
(*i*) Pag. MLXXVIII. n. 7. 8. *Inventa Columna prope Steinbach Marchionatu Badenſi* ex Pillorio, ac Jac. Camalio.
(*k*) Vid. pag. 254. in not. ad Epig. 14. II.
(*l*) Pag. MLXXXIII. n. 1.
(*m*) Pag. MLXXXIV. n. 1.

Trophæa faciat Cittadini titulus (*a*), non video, etiamſi ob Quæſtionem de Marii, aut Domitiani, aut Trajani Trophæis pluries allatus, & memoratus *a* Fabretto (*b*) de *Columna Trajana*; neque enim *De Germanis* inſcribitur, ſed illo, ut genuinus ſit, *Libertus* quidam *Domitianum Aug. Germanicum* (*c*) honorat.

De *Pueris* & *Puellis Ulpianis* (*d*), modo ſincerum epigramma ſit, docemur ab *Ameriano* lapide; *Fauſtinianas Puellas alimentarias* numiſmata ſubjiciunt oculis, ſed ante Pii ætatem non opinor id inſtitutum memoratum reperiri. *Regem Sacrorum* Romana tenet Hiſtoria, de *Regina* (*e*) Sirmondus doceat, *qui vidit*, neque videntur verba cohærere. *Vicani Vici Martis* (*f*) priorem monumenti ſui partem incondite condiderunt.

Feminas Auguſtalitatis (*g*) participes factas vellem melioribus tabulis probaſſet Reineſius (*h*); neque enim ſatis placent *Livia Livilla*, *Communia*, Allectio in *Decurias Auguſtales*, & *Senatus Populuſque Tiburs Poſſ. Helvidia Auguſta*, quam idem (*i*) *Auguſtalem* creat, in marmore *Modeſta* eſt.

Erunt qui aliis tabulis confirmari cupiant *Religioſus De Capitolio* (*k*), & *Alexandria Virgo Veſtalis Tiburtium* cum *Calatoribus Tiburtibus*, & loco non Decurionum decreto, ſed *Senatus Conſulto* (*l*) dato. Fulicarum Deo *Silvano Littoruli* Buiſſardus iterum litat, & *Cicurinum Aſiaticum* ad eidem *Aedituandum* (*m*) initiat. *Arbitratoris Caſtrorum Auguſti Libertus Manlius* (*n*) nomine munus ſibi ſumit imperſcrutabile.

Ubi (*o*) plura temere glomerantur incondita nomina, deinde alia inconſulto agglutinantur nequaquam coaleſcentia verba, fuere tamen qui auferendo, & ſubſtituendo ſanam exhiberi poſſe Inſcriptionem putarint (*p*); quod non improbo, dummodo auferantur fere omnia, & nova concinnetur Inſcriptio.

Mire loquebatur Nolana Statua, cujus verba Sirmondus excepit; *Subventori Civium Neceſſitatis Annuriæ Redonatori Viæ Populi Omnium Munerum Recreatori* (*q*): obſcuratam mendis & Ravennatem *Statuam Retinendam* (*r*) noſcis. Sunt qui ſuſpicentur interpolationem aliquam & *Aelianum* paſſum eſſe tribus Flaminiis præter morem ornatum, is ſiquidem *Vercellis Flamen*, *Dertonae Flamen Et Pontifex*, *Decurio Genua Et Flamen* (*s*). Oculum properantem *Orator Pius In Suis Memoria Potenti* (*t*) effugerat.

Fragmina (*u*) haud moror, etiamſi quandoque & in illis mendacium eluceat. In uno (*x*) ex iis nimium detinentur viri eruditi, qui primum ab Imperatore Claudio Quæſtorem *Electum*, ut ærario præeſſet, inibi inveniſſe, & a Chriſtiano Ruperto *feliciſſime reſtitutum* hoc pacto epigramma opinantur (*y*); *Quum Primus Quæſtor Per Triennium Citraque Relam. Praeſſet*. Suetonius (*z*), non Quæſtori cuidam, ſed *Collegio Quæſtorum curam ærarii Saturni reddidiſſe* Claudium docet, *quam medio tempore Prætores aut utique Prætura functi ſuſtinuerunt*.

Beneficiarium Lati Clavi (*a*) quis ante Cantonium audierat? nec in * *Acie Deſideratus* arridet, nec *Dertonenſis* pariter *Perpetua Felicitas* (*b*) in monumento: idem Cantonius *Poſtumiam Felicitatem Conjugem cariſſimam*, & ſimul *Uxorem incomparabilem* nuncupat, & *Veteranum Ex Prætorio* profert de *Itinere ſuo* (*c*) neſcio quid ſubmuſſantem. Huic præeunt Pighii nec patria nec familiis agnitus *Reburrus Faber Gigurrus Calubrigenſis* (*d*), & *Ptolemeas* (ſic) *Except. Dupl. Unic.* (*e*) quem qui interpretetur, erit mihi magnus Apollo. *Ve-*

(*a*) Gruter. pag. MLXXXIV. n. 5.
(*b*) Pag. 108.
Hujus Columnæ menſuras habes ſupra Col. 311. not. (*g*) ex Grutero pag. CCXLVII. n. 4 deſumptas: At accuratiores adhibere iterum libet ex *Hiſtoria Utriuſque Belli Dacici a Trajano Caſ. geſti* F. Alfonſi Ciacconii Hiſpani. Ad calcem Fabretti de *Columna Trajana* Syntagm. Edit. Romæ 1690. in fol. cum fig. ubi eam ita deſcribit: „Columnam „ marmoream cochlidem Romæ in medio Trajani foro e„ rectam. nunc etiam extantem, 128. ped. altam, ad „ cujus faſtigium per 184. gradus conſcenditur, lucem „ feneſtellis 43. miniſtrantibus, S. P. Q. R. Traja„ no Auguſto Bellis Aſiaticis impliſito, dicavit. In cu„ jus extima ſuperficie quicquid optimus princeps gemina „ in Dacos expeditione præclare & feliciter geſſit, ad po„ ſterorum monumentum inſculpſit. Quam licet morte „ præventus non viderit, ipſius tamen cineres in Urbem „ relati, intra auream pilam in ejuſdem ſuere ſummitate „ reconditi.
„ Conſtat tota hujus Columnæ moles ex 34. marmoreis lapidi„ bus ſtupendæ magnitudinis, ita ut baſis ex 8., ex ſingulari „ laurea corona ſuperſtans, ex 23. totidem gyri per inter„ valla in ipſamet Columna conſpicui, ex uno capitulum, „ ſupremus ex altero apex conſurgat. Romanæ utique „ potentiæ & ſplendoris argumentum, & moles adeo ſum„ ptuoſa, quæ cum Memphiticis pyramidibus facile cer„ tare poſſet.
„ Longitudinem hujus Columnæ licet 140. ped. Eutrop. & „ Caſſiod. probant, Pub. tamen Victor, aliam forſitan men„ ſuræ rationem ſequutus, 128. non excedere tradit, „ quod nunc etiam deprehenſum eſt. Gradus autem, non „ ut idem P. Victor 185. ſed 184. nec feneſtellas 45. ſed „ 43. hodie comperimus. Baſis autem ſingula latera 20. „ ped. Rom. habent: id eſt ſimul 80. quos ego exacta men„ ſura deprehendi.
„ Columna altera ad hujus exemplar facta, quam M. Aurelius „ Imp. Antonino Pio Aug. in Campo Martio Area Fla„ minii dicavit, quæ adhuc Romæ viſitur nimis debilitata „ ignique parumper deformata, Trajani Columnam 47. „ ped. longit. excellit, utpote quæ alta ſit ped. 175. & „ gradus habeat 216. feneſtellas vero 56. P. Victore atte„ ſtante. Graduum autem numerus hodie deprehendi non „ poteſt, neque ad Columnæ faſtigium perveniri, in quo „ Coloſſus ingens fuit, qui imaginem ipſius Antonini Pii „ referebat, ut ex nummis antiquis colligitur, qui tamen „ hodie non extant.
(*c*) Vid. Epig. cit. ſub n. 5. pag. MLXXXIV. & MXCII. n. 5.
(*d*) Pag. cit. MLXXXIV n. 7.
(*e*) Pag. MLXXXVII. n. 8.
(*f*) Pag. cit. n. 9.
(*g*) Vid. pag. MLXXXVIII. n. 1. 12.
(*h*) In not. ad Epig. 99. I. pag. 134.
(*i*) Reineſ. in not. ad Epig. 12. I. pag. 29.
(*k*) Pag. MLXXXVIII. n. 2.
(*l*) Pag. cit. n. 3.
(*m*) Pag. cit. n. 5.
(*n*) Pag. cit. n. 7.
(*o*) Pag. MXCV. n. 1.
(*p*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLV. ad cit. Epig.
(*q*) Pag. cit. MXCV. n. 7.
(*r*) Pag. MXCVI. n. 9.
(*s*) Pag. cit. n. 10.
(*t*) Pag. cit. n. 2.
(*u*) Vid. pag. MXCVIII. n. 10. MC. n. 1. 3. MCI. n. 2. 7. MCII. n. 9 MCIII. n. 1.
(*x*) Pag. cit. MCIII. n. 2.
(*y*) Vid. *Corrig.* pag. CCCLV. ad cit. Epig.
(*z*) In *Claud.* cap. 24.
(*a*) Pag. MCVII. n. 1. * verſ. 4. 5.
(*b*) Pag. cit. n. 2. *Dertonæ in ædes, Grutero ex Merulæ ſchedis Cantonius.*
(*c*) Pag. MCIX. n. 14.
(*d*) Pag. cit. n. 10.
(*e*) Pag. cit. n. 7.

Veſtiarios Ulpianus memorat, & plures lapides (*a*), *Veſtiarium Tenuiarium* (*b*) duo tantum, qui cum Boiſſardi teſtimonio præcipue pendeant; neque eam vocem Latinis Lexicis adjunxerim, nec de artificii genere cum Salmaſio (*c*), Gutherio (*d*), & Gudio diſputarim. Eidem Boiſſardo IIII. *Provinciarum Galliarum Servum* (*e*), exhibenti fidem habere nequeo, niſi latiſſimas Provincias Belgicam, Aquitanicam, & in quas Cæſaris Celticam partitus eſt Auguſtus, Narbonenſem, & Lugdunenſem in Commune unum ita aliquando coaluiſſe oſtendatur, ut quicquam indiviſim poſſidere poſſent.

Libripendis (*f*) exinde occurrunt ſine connexu; itemque mihi parum probata *Buccinator Nominum* (*g*); *Daug Canſidio* ALCIDH TATAH (*h*); *Pater Fecerunt Filio Suo Benedicta. Hoc Nomen Impoſuerunt Sodales* (*i*); *Geminiae Statuta Odoramenta* (*k*); *Petroſidia Quita* (*l*); Sirmondi familia Geographica, *Euphrates Pater Rhenus Et Danuvius Nepotes* (*m*); *Repentinus Fortunatus Bellus* (*n*); *Trebellia Heraxliane* (*o*); *Feci Quod Volui Monumentum* (*p*); *Priſca Cujus Adfectus Erga Pietatem Matris Servit Ad Fata Leda* (*q*); *Amicilla Amico* (*r*); ubi Scriverius *Fecialem* (*s*) vidit; *Piiaſſus* (*t*) *Threpteni* (*u*); *Libiae Eutycheni Fecerunt Emerunt* (*x*); PER. MOR *Naeeroei* (*y*); *Goſtrium* (*z*); monſtra plura, in quibus frugi nihil; *Augendis Solvens Devote* (*a*); *SOT. Et Tabla* (*b*), *Donata Marito Conjugi Bonis Judiciis Eius Integra Et Aequiſſima* (*c*); *L. Chloi Miſella* (*d*); *Decima Praſidia Helpis* (*e*); *Appia Aurelia Lupercilla* (*f*); *Phoſphorus Obit In Trimatu* (*g*); *Tumula Poſita Ardens Lucerna* (*h*); *Aemylia Pyralis Conjux Junonis Aemyliae* (*i*); *Decuriones Domuus*: (*k*) *Hoſpes Reſiſte* cum *Verna Cujus Aetatulae Gravitatem Officia Et Lanificio Praſtitit* (*l*); Servus *Carnelius* nomine, & ex *Municipio Collipranenſi* (*m*); *Immunis Inteſtatus* (*n*); minuta quædam, ac lacera; & extrema demum pagina (a), quæ extrema mittit Britannia, *Dupl. N. Explor.* (*p*) & *Beesſadia* (*q*), & horum ſimilia.

Votum jam quidem conceptum ac nuncupatum, ampliſſimi Gruteriani Theſauri, quam audaciſſime, ut ingenue fatear, ſuſceperam, quomodocumque tamdem diſquiſitione peracta, perſolvere liceat ac reddere. Tantæ molis, quantæ prædicare videor, opus fuiſſe non crederet, qui oculis potius, quam mente judicium ferentes, foliis non ita multis me rem abſolviſſe intuebuntur: at perpendant iſti neceſſe eſt, quanta mihi meditatione quemvis ferme ex his verſibus ſtetiſſe oporteat, & quam multa, ne quidquam incaute proſcriberem, ad omne pene verbum conſiderare, perquirere, conferre opus fuerit; adde quantum negotii faceſſerit monumenta omnia hujus Corporis reliqua ex tot Inſcriptionum millibus diſcutere, de quibus, cum genuinas exiſtimaverim, nullum hic ſermonem habui. In Operis calce XXVII. paginæ *Spuriis*, *&* *Suppoſititiis* epigrammatis complentur, quorum partem maximam neglexiſſe procul dubio præſtabat, & hominum oculis ſubduxiſſe; quid enim refert non ambiguis, ſed ſtolidiſſimis, & vix ceteroquin notis quiſquiliis laborem literatis addere, atque horas ſuffurari? De Indicibus autem, ut vocantur, olim a Joſepho Scaligero Herculeo plane labore confectis quid dicam? promptuarium audiunt antiquitatis, totiuſque eruditionis ἀσύγκριτον, & merito quidem, dummodo ab infinitis pene, quibus inficiuntur, mendaciis bona fide arreptis, defæcarentur; quæ enim in Opere univerſo conſperſa notavimus, coacerventur hic omnia, & congerantur peccata neceſſe eſt: quot eapropter commentitiæ gentes, fictitia nomina, ſpuria vocabula, formulæ illegitimæ, fallaces notæ ac compendia; quot inauſpicato creati Conſules, præpoſtere inſcripti & nuncupati Imperatores, Romanæ Reipublicæ, atque Imperio injuria ſuperinjecti Magiſtratus; quot urbana officia, & municipalia, quot civitates & regiones, quot Collegia, & artes, quot inſtituta & res geſtæ, quot Sacerdotes & Sacra, quot Dii, Deorumque nomina confluxerint in Elenchos oportet, quæ mera ſomnia ſint, & vel dolo malo, vel inſcitia, aut hallucinatione obſtetricante, in literarum lucem educta! Hinc ortum eſt, ut qui poſt Scaligerum bis augendis Indicibus dederunt operam, malum malo invite cumularint: itaque Holthenus, cujus diligentia virorum & mulierum catalogum *equorum* nominibus auxit, ubi præfatur, *C. Betuum*, exempli gratia, ob appellationes varias ſexies iteraſſe nos admonet, quem cum ine-

(*a*) Gruter. pag. DCL. n. 7 DCLI. 1. 2. MCLXXIII. 6.
(*b*) Pag. MCXI. n. 7. DCL. n. 8.
(*c*) *Hiſt. Aug.* 270. edit. Pariſ.
(*d*) Guther. III. *De Offic. Dom. Aug.* refert ad *Tenias*, hoc eſt, faſcias Imperatorias cruralex.
(*e*) Pag. MCXII. n. 4.
(*f*) Pag. MCXV. n. 1.
(*g*) Pag. MCXVI. n. 4.
(*h*) Pag. MCXIX. n. 9.
(*i*) Pag. MCXXII. n. 4.
(*k*) Pag. cit. n. 12.
(*l*) Pag. MCXXIV. n. 9.
(*m*) Pag. MCXXV. n. 1.
(*n*) Pag. cit. n. 10.
(*o*) Pag. MCXXVI. n. 1.
(*p*) Pag. MCXXVII. n. 1.
(*q*) Pag. MCXXVIII. n. 11.
(*r*) Pag. MCXXXI. n. 10.
(*s*) *In Corrig.* pag. CCCLVI. ad cit. Epig. ſub *n.* 10.
(*t*) Pag. MCXXII. n. 1.
(*u*) Pag. cit. n. 2.
(*x*) Pag. cit. *n.* 6.
(*y*) Pag. MCXXXIV. n. 3.
(*z*) Pag. cit. n. 8.
(*a*) Pag. MCXL. n. 2.
(*b*) Pag. MCXLII. n. 1.
(*c*) Pag. MCXLV. n. 8.
(*d*) Pag. MCXLVI. 10.
(*e*) Pag. MCXLVII. n. 1.
(*f*) Pag. cit. n. 3.
(*g*) Pag. MCXLVIII. n. 13.
(*h*) Pag. cit. n. 17.
(*i*) Pag. MCL. n. 2.
(*k*) Pag. MCLI. n. 4.
(*l*) Pag. MCLII. n. 2.
(*m*) Pag. MCLV. n. 7.
(*n*) Pag. MCLVI. n. 2.
(*o*) Pag. MCLXXVIII. *num.* 11. uſque ad 16. & totam ult. pag. MCLXXIX.
(*p*) Pag. cit. MCLXXVII. *n.* 16.
(*q*) Pag. MCLXXIX. n. 1.

pta ac mendax Inſcriptio cuderit, ut ſuo loco oſtendimus, & ſemel recenſuiſſe plus ſatis fuit. Jam vero præclaro hoc cæteroquin veterum notitiarum albo neminem in poſterum, niſi circumſpectione quadam adhibita, & forte propoſitis etiam hucuſque animadverſionibus inſpectis, uſurum arbitror.

II. *Reineſii Syntagmatis diſquiſitio peragitur.*

AD editarum Inſcriptionum univerſitatem generatim percurrendam, & quanta maxime fieri poteſt diligentia indagandam, ita ut ex inſignibus, ac præclaris quam pauciſſimæ conſiderationem noſtram evadant, atque effugiant, nulla eſt certior via, quam collectiones maximas, & ex omni genere, atque cujuſcumque regionis epigrammata congerentes evolvere, ac pertractare: in iſtis enim, quæ infiniti pene ac multiplices in Provinciis variis Scriptores publici juris fecere, uno ferme intuitu conſpicimus, & quæ in ſexcentis libris diſperſa, ac diſſipata perquirere oporteret, alieno labore, ac diligentia in unum coacta reperimus. Itaque poſt Gruterianum Theſaurum naturali ordine, & jure ſuo Reineſianum Syntagma ſe nobis profert, quod ea mente, ut in fronte dicitur, adornatum ſit, ut Inſcriptiones congregaret, quarum a Grutero *omiſſa recenſio* eſſet, & cujus propterea *Supplementum* haberi poſſet. Verumtamen nec tam minutum, nec tam attentum me hic ſcrutatorem præſtabo; neque enim tantæ in literaria Republica auctoritatis ac fidei hæc univerſe monumenta cenſentur. Acri ingenio vir, & lectionis multiplicis, critico etiam, quod verba ſpectat, maxime pollens acumine, præaltam nihilominus ſpuriorum epigrammatum ſtruem congeſſit, cum non ſolum Scriptoribus quibuſcumque ea producentibus, ſed & pluries ſchedis, Langermanni cujuſdam præſertim, credulum ſe præſtiterit; quamobrem commentariorum vim profundit non ſemel, doctrinæque inſumit plurimum, chimæras fucans, & aereas larvas conſectans. Quin haud infrequenter in genuinis ipſis ab hoc Auctore exhibitis labat fides ob immutata & addita arbitrio ſuo verba, vel demta: etenim ſponte fatetur ipſe in Præfatione, ſeu potius oſtentat, *in fugitivis literis revocandis, ambeſiſque exſurciendis, in fragmentis concinnandis, explendiſque hiatibus omnem fere laborem ſumendum* ipſi fuiſſe, *& exercendam Divinationem.*

Latinarum prima (*a*), quam Fabrettus (*b*) quoque ex aliis ſibi ſchedis adoptavit, *Diis Omnibus Cæleſtibus* inſueta formula inſcribitur, & numquam auditis gentibus *Gaiſidia* ac *Tipherunia* inſignitur: in ea orationis elegantiam, & connexionem obſervea velim. *In Fronte Pedes* XXX. *Retro LX. Cujus Ingenium Eloqui Nemo*: ſed magis quæ per ſe fallaciam ſatis indicat, votivæ, & ſepulcralis formæ commixtionem, depravationemque. Ex hac tamen tabula tria ab Eruditis viris, & a quibuſdam quoque Lexicographis arrepta vocabula, & Latinitatis jure ſine alia auctoritate ulla donata videas; *Imaginarius* pro Pictore, *Fiſtularius* pro Fiſtulatore, *Arithmeticus* pro calculatore.

Dii *Præſides Provinciarum Concordiae*, & *Conſiliorum* (*c*) Batavicam potius prudentiam, & fœderatarum Provinciarum genium, quam vetuſtum lapidem referunt: antiquo marmori inſculptos fuiſſe, ita mihi perſuadebitur, ut de alterius Voto *Imperatoribus Auguſtis Conſulibus* (*d*) innominatis *Voto Soluto*: quippe ubi *Augg. Conſules* Diocletianus & Maximianus ſubſignare ſolent, eorum nomina in legum, aut reſcriptorum fronte jam præceſſerunt; at in votiva tabula nequaquam apparent: novum etiam eſt nudum *Procuratoris* nomen adponere, & de Procuratore *Aurario* intelligere, ut Reineſius jubet; cum id officium vel a procurationis genere, vel a præſtita Auguſtis opera perpetuo deſignetur. Nihil lepidius afferri poterat *Centurione Frumentario*, quem Sponius (*e*) quoque e Schedis hauſit, & *Jove Dolicheno Ubi Ferrum Naſcitur.*

Venerem Fiſicam (*f*) potius eſſe, quam Logicam, nemo eat inficias. Quænam cum *Jove* intercedebat *Lictoribus* neceſſitudo, ut appellarent *Suum* (*g*)? Tres in poſterum fuiſſe apud Romanos *Ordines* non dicemus, ſed quatuor, *Lictorum* nempe ex hoc titulo adjungentes; at nullum fere in eo, & in *Treberorum* (*h*) ſubſequenti ſine errore verbum. Quam multa feliciter reperit illuſtrator noſter in *Moguntina* (*i*), de qua tamen, cui ex teſtibus diverſa loquentibus fidem haberet, neſcivit. *Civem Eduum*, *Cohortem Prætoriam* & *Equum * Publicam* vidit, ubi nedum hæc, ſed omnino nihil quilibet mortalium videt. Nec *Juno Stygia* (*k*) a præpoſtere appellitata *Creſcentina Matrilia*, nec *Ceres Divina* (*l*) & *Legifera* (*m*) ab incongrua forma exiſtimationem adipiſcuntur, qua novitati ſuæ conſulant.

Verum quam facile Reineſium decipere quivis poſſet, & quam ſibi, ac genio de Inſcriptionibus agens is indulgeret, illa (*n*) præcipue nobis aperit.

(*a*) Reineſ. pag. 3. n. 2. I.
(*b*) Fabret. pag. 625. n. 218. ſed variantem.
(*c*) Reineſ. pag. 17. n. 4. I.
(*d*) Pag. 19. n. 6. I.
(*e*) Spon. *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. III. pag. 80. Hanc Vid. ad Claſſ. I. in *Supplem.* ex eodem variantem a *Reineſiana* pag. 34. n. 15. I. Epigraphes IOVI DOLICHENO refert Gruterus XX. 4. uſque ad 9. Murat. CCCLIV. 2. & ipſe Maffejus *Inſcrip. Var.* CDLXII. n. 3. *Jovem* Dolychenum (ait Reineſ. in not. ad cit. Epig.) *a loco ſic nominatum exiſtimem*, ut BRAVICVM *in* Moguntino 13. XXII. *a Saravo vel Saro fluvio, qui ſupra Treveros Moſella dextra ripa miſcetur, Auſonio celebratus* Carm. de Moſella, *& Antonino, qui itinere a Lugduno Argentoratum* pontem Sarvia *poſt Divodurum recenſet.* De Centurione frumentario confer eamdem not.
(*f*) Reineſ. pag. 42. n. 18. I.
(*g*) Pag. 43. n. 19. I.
(*h*) Pag. 47. n. 21. I.
(*i*) Pag. 49. n. 23. I.
* Vid. ad hanc not. Reineſii.
(*k*) Pag. 61. n. 34. I.
(*l*) Pag. 63. n. 36. I.
(*m*) Pag. cit. n. 37. I.
(*n*) Pag. 103. n. 53. I. quæ ita ſe habet:

APOLLINI . . . .
RATIONATORIS HONORE
VSVRVS SECVNDVM
CORNELIVS VERVS TACITVS
EREXIT MONVMENTI LOCO

aperit, cujus enarrationem ſic ingreditur: *Hiſtoricorum Latinorum nobiliſſimi memoria hæc eſt, quam gratam habebant Philo-Taciti omnes, qui verum ejus nomen, quod per tot ſecula nos latuit, integrum nunc cognoſcunt*: nam futilis Langermanni cantilena nec vetuſtatis faciem, nec genuini tituli odorem præſefert ullum: *Cornelius Verus Tacitus* loco prænominis cognomentum alterum ſumit; *Rationatorie Honore Uſurus* inepta imitatione formulæ *Titulo* Uſus, ſignificatione importuna, & perperam ante nomen; *Erexit Monumenti Loco* clauſula minime lapidaria, & eo magis inepta, quod præceſſit *Apollini*.

Cervæ monile aureum inſcriptum prudenter rejecit (*a*); ſed nollem *potioris fidei* exiſtimaſſet (*b*), quamvis a pluribus Scriptoribus memoratum Friderici Imperatoris lucium poſt annos CCLXVII. cum anulo collario æneo in ſtagno captum. Et lucium tamen, & cervam, & monſtrum quodvis amplectar potius quam e *Capatio* * ſusceptam, & *Deo Patri* (*c*) proxime nuncupatam tabulam: anonymum numen Auctor noſter Herculem docet eſſe; *Julius* prænomine, *Faonius* cognomento *Ex Voto Conſummat* nec lapidarie, nec Latine. Herculem *Tyrannum Invictum* (*d*); Herculem *Ludorum* (*e*), vel * *Imperatorem*; Herculem cum *Jole* (*f*), veterum Inſcriptionibus aſſuetus quis recipiat? *Comitem Deorum Omnium* recepit Fabrettus (*g*), quem in *Comitem Dominorum Noſtrorum* (*h*) veriſimilius convertit Reineſius: at cur paulo ante (*i*) Herculem *Julianum* pro Commodo habuit, aut Caracalla? *Acconii* (*k*) vel *Acoliti* (*l*) imaginaria *Statua* ſubſequitur, deinde *Martiniani* Mercurium *Ex S. C.* vel *Ex Statuto* honorantes (*m*). Quid autem perſuaderi non poterit, cui priſca lapidi hæc exarata fuiſſe perſuaſum eſt? *Mercurio C. Volturcius In Agro P. XXVIIII. In Fronte XIII.* (*n*) de *ſoli pedatura* explicat * *fano* adſignata; ſic & alia in hoc titulo diſplicerent, pro ſepulcrali acciperem ſervo poſita.

Poſt *Mercurium Nundinatorem* (*o*) a Sponio (*p*) quoque receptum, *C. Silius* advenit (*q*) patre ac tribu extra locum poſitis; *Aram CC Votum Solvit* congruum ſenſum efficiunt nullum: ab exſcriptoribus peccatum eſſe ſuſpicor; ſed ne ille *δαιμόνιος* homo, qui hunc *Silium C. Italici* inſignis *Poetæ* filium ſine hæſitatione ulla ſtatuat, * & quidem *natu majorem*: unde etiam conſtet Silium Italicum *Tertium* (*ter* ſcribendum hic erat) *Conſulem* fuiſſe: nec minus mirifice ** *Præſes Provinciarum Tranſpadanarum*, & inſcriptus lapis (*r*) *Deo Marti Militari* hoc loco memorantur.

Titulos ſuos Deus iſte de more parum fortunat; quo enim loco habeamus (*s*) *Quatuorvirum*, dein *Gnei Libertum*? votum (*t*) *Coſoſo Deo Marti Suo*? *Genium Marti* (*u*) perinde ac mortalium cuilibet datum? tabulam *Ob Populi Romani Devotionem* (*x*) poſitam? Eburium (*y*) *Vejo EX COM. CAES. COS*? *Martini* (*z*) Manes Cœlo repente inſertos, & in *Martem* ac *Silvanum* (*a*) transfuſos? Devotio *Populi Romani Singulis Annis Renovanda* dicitur *Ob Parthicam Expeditionem* (*b*); quam ſermonis abſurditatem inſueta votivis tabulis, & frigida imprecatio conſequitur adverſus *Aram Lædentes*: conſimilem quidem habet Fabrettus (*c*), ſed ejus quoque (*d*) *Numina Divorum* flocci facio, & ſive *irata habeam*, ſive propitia, mihi perinde eſt. *Bona Dea*, quæ pudicitiæ præerat, & cujus ſacrificia puriſſimis Veſtalium manibus peragebantur, cum *Venere Guidia* (*e*) mira profecto conjunctio. Venerem *Pelagiam* (*f*) cum piſce purpureum ſuccum ferente confudiſſent. Cur *Peregrinam* (*g*) tamquam ex Herodoti * *ξείνῃ* efficiam repudiat (*h*), *Morpheam* (*i*) ex Pauſania (*k*) arreptam, & honoraria formula obſignatam non item?

(*a*) Reineſ. in not. ad Epig. 59. I. pag. 106. hæc habet: „ Steph. Forcatulus *Dial. I. Necyomant.* n. 11. fingit cervæ „ monili aureo inſcriptum ſe vidiſſe hoc Epigramma:

DIANAE PHARETRATAE
SVM, SINE, REDIBO.

„ Et interpretatur: Animum habeo ad Dianam dominam „ meam redeundi, nec fiam capientis. L. *Naturalem*. §. *Cervos* „ D. *de acquir. rer. dom.* Alius hæc in aureo collari cervæ „ legit:

N. M. T. Q. C. S.

„ & exponit: *Noli Me Tangere Quia Cæſaris Sum*. Vid. Boldon. *Progr. Epigr.* p. 2.

(*b*) Vid. Reineſ. in cit. not. ubi hæc addit: „ Potioris fidei eſt „ narratio de lucio piſce in ſtagno Lutræ Cæſaris, poſt an„ nos CCLXVIII. quam manu Friderici II. Imp. eo depoſue„ rat, cum anulo collari æneo deaurato, capto, apud Geſn. *Præf. Lib. II. Hiſt. Anim.* & alios ibidem cit. * *Hiſt. Neap.* Lib. II. cap. 24.

(*c*) Pag. 107. n. 63. I.

(*d*) Pag. cit. n. 64. I.

(*e*) Pag. 109. n. 66. I.

* Vid. ad hanc not. in fin.

(*f*) Pag. 111. n. 68. I.

(*g*) *Columna Trajan.* pag. 247.

(*h*) Reineſ. pag. 112. in not. ad Epig. 71. I.

(*i*) Pag. 111. n. 69.

(*k*) Pag. 114. n. 74. I.

(*l*) In not. ad hanc ex Gruter. LIV. 5.

(*m*) Pag. 116. n. 76. I.

(*n*) Pag. 117. n. 78. I.

* Vid. ad hanc not. Reineſii.

(*o*) Pag. 118. n. 80. I.

(*p*) Pag. 92. ſect. III. n. XLIII. Hanc variantem a Reineſio videſis ad Claſſ. I. ubi de *Mercurio*.

(*q*) Reineſ. pag. cit. n. 81. I.

* Vid. ejuſdem ad hanc not. prope fin.

** Vid. Gruter. pag. XIV. n. 13. qui eam ponit *ad Veronam in pago Scaligerorum*, & Reineſ. in cit. not pag. 119.

(*r*) Reineſ. pag. 120. inquit: *In patina argentea fundo interiore legitur memorata Inſcriptio*, non in lapide.

(*s*) Pag. 122. n. 83. I.

(*t*) Pag. cit. n. 84.

(*u*) Pag. 122. n. 85. I.

(*x*) Pag. 123. n. 86. I.

(*y*) Pag. cit. n. 87. I.

(*z*) Pag. 124. n. 88. I.

(*a*) Idem loc. cit.

(*b*) Pag. 123. n. 86. I.

(*c*) Fabret. pag. 76.

(*d*) Pag. cit. n. VIII.

(*e*) Reineſ. pag. 127. n. 92. I.

(*f*) Pag. cit. n. 93. I.

(*g*) Pag. 128. n. 94. I.

* Lib. II.

(*h*) Reineſ. ad hanc in not.

(*i*) Pag. 128. n. 95. I.

(*k*) In *Lacon.*

item? Deos *Aquatiles* (*a*) mergis ablegemus.

Neptuni Dialis (*b*) recte diſplicuit Reineſio, ſed diſplicere debuit & *Sacrum Voto Sacravit*: nec minus *Numiſius* Neptunum iterans (*c*), & nugas loquens. Heroem *Nemauſum*, quem unum ex Herculis poſteris volunt, cum *Deo Silvano*, & *Libero Patre* (*d*) nimis audacter ſociatum video: illius *urbis excitatæ occaſionem & tempus* mire docuit Poldus (*e*); qui dum ejus campos lapidibus inſeſſos dicit, quod Herculi, cum a Gigantibus quibuſdam ibi premeretur, deficientibus telis, Juppiter imbre lapidum immiſſo opem tulerit; adducit me ut credam, Veronenſem quoque agrum ab Hercule aliquando peragratum, meaque præſertim prædia quædam, inque iis a Gigantibus quam plurimis infeſtatum fuiſſe, & a Jove eodem opis genere perliberaliter adjutum.

Clypeum lapideum (*f*) nemo viderat, & quidvis aliud Seldeno credam quam pro clypeo lapidem habendum. Æſculapius *Epidaurius* (*g*) medeatur ſibi, & ſingulariis * ſuis. Ligorianam *Pollam* (*h*) fruſtra perquiſivit in hiſtoria Reineſius, *Celerem* autem & *Quintilianum* Conſules *inditos Faſtis* e Frontino reſtituit (*i*).

Poſt *jocculariam* (*k*), quæ non *ſeculum ſemibarbarum*, ſed recentiores ſapit nugas, Caracalla accedit (*l*) ſine Antonini nomine, quo ſemper, & cum *Severi* cognomine, quo numquam uſus. Fuſe illuſtratur (*m*) Opitianum *Sacrum*, quod *Gemellas Conſacravit*.

Fortunæ *Barbatae* (*n*), *Gratae*, & *Statae* (*o*) Minervæ *Fatidicae* (*p*), *Deæ Gyrrheſticae*, vel *Syriſcae* (*q*), Virgilianæ Copæ (*r*), ut videtur, affini, cui *Donam Dedit* nemo; *Iſidi Frugifero* (*s*), & *Fortuna Tullia Inſulae Aediam* (*t*) cui libet, ſacrificet.

Nec Tomaſini *Panſarii* placent, nec Salmaſii eo loco *Aurarii* ab *Argentariis* (*u*) diſtincti, inſuetaque lapidibus forma utentes *Aedificavimus*.

Seldenianum, vel potius Camdenianum *Deum, Qui Vias Et Semitas Commentus Eſt*, (*x*) illi cognatum opinor, qui commentus eſt ineptos lapides, Inſcriptioneſque quamplurimas. Sponius (*y*) quoque ab *Oxonienſibus* (*z*) arripuit, ſed nec *T. Irdas* probatur, quem in minime affinem *Herbaſiam* gentem ſtatim transfert Reineſius in *Campovſi* tantum tabula (*a*) memoratam, nec *Vitalis Etetos*, nec ſigla ἀπροσδιόνυσα S.C.F.V. ab inepta interpretatione *Sacro Facto Votum Solvit* (*b*) minime comprobata, aut defenſa.

Digna (*c*) *perpenſiore cogitatione*, ut pote *aliquid reconditæ eruditionis ſubminiſtrans* viſa eſt Reineſio, quæ mera ſabula eſt: *Pan Deus Arcadiæ*, ac *nemorum bellique potens* (*d*) in nulla hactenus votiva tabula apparuit (*e*), quod meminerim: ubi forte appareat, *Lucidi* titulum certe non præleferet; nec *Lycaus* ἀπὸ λύκης *ideſt a luce deſumtum* videri quibuſvis aliis poterit: *Uxor Dulciſſima* funus ſapit, nec cum ſubſequentibus V.S. coaleſcit: viſitur hæc Inſcriptio inter Rubei

(*a*) Reineſ. pag. 129. n. 96. I.
(*b*) Pag. 130. n. 97. I.
(*c*) Pag. 138 n. 100. I.
(*d*) Pag. 148. n. 107. I.
(*e*) In *Libello Antiq. Nemauſ.* Edi t. Lugd. A. 1559.
(*f*) Reineſ. pag. 149. n. 108. I. Iſtiuſmodi Clypeus publie. a Jano Seldeno J. C. Anglo *Lib. pecul.*
(*g*) Pag. 152 n. 114. I.
* Verſ. 2. D. P. P. *Dea Propitia*. Hæc interpretatio inter cæteras magis placet Reineſio pag. 154. in not.
(*h*) Pag. 154. n. 115. I.
(*i*) Reineſ. ad cit. Epig. in not. de his Conſulibus ſuffectis. Vid. quæ melius adnotavit Cl. V. Joannes Polenus ad *Frontini de Aquaduct. V. R. Comment.* Art. CII. pag. 185. & ſeq. edit. Patavii 1722 in 4.
(*k*) Pag. 156. n. 118. I.
(*l*) Pag. cit. n. 119. I.
(*m*) In not. ad Epig. 120. I. pag. 157. cui ſubdit: *Vidit Opitius* Lib. II. *Silv. poet.* pag. 108. *repetuntque Scheda Monav.*
(*n*) Pag. 159. n. 121. I.
(*o*) Pag 160. n. 122. I. Reineſ. in not. inquit: *Suſpectum eſt prædicatum hujus Fortunæ; malim* STATAE, *quam nominat lapis Romanus* 5. LXXIX.
(*p*) Pag. 165. n. 128. I.
(*q*) Pag 166. n. 130. I. „ Deam CYRIST. interpretetur Reineſ. „ CYRRHESTICAM, Cyrrho, a quo & nomen regioni *Kuſſeſtiic*, urbi Syriæ Coeles vernaculum Nomen: In ea præcipue poſt Cyrrhum Hierapolis, & Berrhæa: Ptol. & Plin. „ Lib. V. cap 23. Non fallet ſi quis SYRISCAM hic adpellari „ dixerit. Eſt enim eadem cum Dea Syrorum vel Aſtarte, „ quam pro Junone, Luna, Venere habuerunt Orientales „ etiam notam Scriptoribus ſacris.
(*r*) In Catalect.
(*s*) Pag. 169. n. 137. I.
(*t*) Pag. cit. n. 138.
(*u*) Pag. 170. n. 139. f. Vide quæ heic notantur a Reineſio.
(*x*) Pag 172. n. 141. I.
(*y*) Pag. 114. Sect. III. n. 5.
(*z*) Prideaux *Marmora Oxonienſia* in Append. n. XV. pag. 309. iterum Cl. Gabr. Lancillottus Caſtello Princeps Toriſmutiæ &c. *Antiche Iſcrizioni di Palermo* pag. 81. De iſto Deo *Viali*, ſeu viarum Cuſtode confer Seldenum *Syntagm. de Diis Syris* Lib. II. cap. 14. & Everard. Otton. *de Tutela Viarum*.
(*a*) Gruter. pag. DCCLXXXVIII. n. 9. *Romæ apud Card. Carpenſem*. τὸ FESTI. VRBASI. &c. habes in alia Gruteriana pag. MLXXXII. num. 15.
(*b*) Vid. ad hanc in not. Reineſ.
(*c*) Pag. 173. n. 146. I. & ex Thomaſ. *de Donar.* C. XV. quæ ſic incipit:

L V C I D O . P A N I &c.

Variantem videſis in *Supplem.* ubi de *Neptun. & Pan.* ex Sponio pag. 85. Sect. III. n. 29. qui hanc Epig. ponit *Romæ*, & hæc adnotat: „ Panem Arcadum proprium nomen fuiſſe, ob regionem montoſam, & ſylvoſam, & „ in ea ſive montem, ſive Saltum λαμπνον eidem Sacrum, e Pauſania ſcimus: unde λαμπτῆρα *Pana* forte „ interpretatus eſt Romanus homo, *Lucidum*, quaſi ita „ ἀπὸ λαμπάδος agnominatus fuiſſet „.

Mitto quæ ſatis erudite de *Lucidi* titulo huic Nomini dato ad cit. Epig. ſcribit Reineſius, ſolum addens, quod PAN quamvis habitus ſit, totius naturæ Deus a Πᾶν *totum omne*: attamen peculiariter a Paſtoribus colebatur, & maximo honore in montibus Arcadiæ, ut Deus pecoris, (*Ovid. II. Faſt.*) & venatus præſidem fecerunt venatores, quia montibus plerumque gaudent (Zoſim. Thaſim Lib. VI. *Antholog.* Cap. XV. Epig. 11.) Pingitur enim cum cornibus in radiorum ſolis, & cornuum Lunæ ſimilitudinem: rubet ejus facies ad ætheris imitationem, in pectore Nebridem Stellam fert ad Stellarum imaginem. Cur igitur *Lucidi* titulum præſeferre non potuerit? vel ad Cœleſtium rerum pulchritudinem & ſtellarum lucem ſignificandam, vel ad denotandum ejus cultum præcipue in montibus & lucis; Nam Quint. L. 1. C. 6. *Lucum* dici putat per antiphraſim, quod umbra opacus parum luceat. Cum PAN Deus agreſtis, & montanus fuerit, & ex ipſo Maffejo Virgilii auctoritate Ecl. X. v. 26. Georg. III. verſ. 393. & Valer. Flacc. III. v. 48. *Deus Arcadiæ*, ac *nemorum*, *bellique potens* ſit appellatus.
(*d*) Vid. Virgil. & Valer. Flacc. loc. cit.
(*e*) Ara PANI Deo ſacra *Hiſpelli* extans cum ejuſdem protome

Digitized by Google

bei (*a*) *Brixianae* anaglyphis figuris ſuppoſita, ſed figuratum marmor Brixiæ vidi nulla Inſcriptione præditum.

Poſt *Camulum* (*b*), & *Cuſtorem* (*c*), nobis *Deum Cautem* (*d*), & *Cautum Pantheum* (*e*) Reineſius memorat; at quæ hic mutilate, ut videtur, legitur, *C. Autii* monumentum indicat potius, quam Dei Cauris honores: *Brixienſis* illa a Grutero quidem *Canto Pan* adſignatur, & *Canto Patri* a Rubeo (*f*), qui *Panis* ſimulacrum gratis ei ſuperſtruxit, ſed extat in pago *Sale* ad Sebinum lacum, & ἐπιχωρίῳ numini ſic inſcribitur CAVTOPATI.

Tria Holſtenii & Lambecii nuda numina (*g*) miſerando verborum ornamento Langermannus * auxit, & inſtruxit, *Faciendam Dederunt*. Iiſdem auctoribus, votivi marmoris nova formula ſic deſinentis; *Fidei Concord. P.* (*h*) Genius *C. Julii Caeſaris* (*i*), *Pacifer* (*k*), *Ugicas* (*l*), *Horithya* (*m*) male hic, & apud Sponium (*n*) ſpiritu denſo aucta, & litera una mulctata, cum ſit Orithyia ὠρείθυια.

Di Lapidarii non videntur, nihilque melioris notæ tot monſtrorum *Matres* (*o*), & *Auſaniae Matronae* (*p*), cum *Adcaltus Vaßedon* (*q*), quo loco *Auguſtis* & *Vaſio Vocontiorum* mire ſubſtituit Reineſius.

Deam Nebaleniam (*r*) eradere non auderem, ſed animum, quin valde ſuſpicetur, cohibere nequeo; tot enim lapides *materia fragilitate non admodum creta diſſimiles*, ita ut *qui pulverem ſetaceis ſcopis removeret*, *multum etiam ex lapide ipſo ſimul abraderet* (*s*), tam longa tuliſſe ſecula, atque epigraphes ſuas firmiter retinuiſſe, quis non obſtupeat? quis ægre non recipiat eam novitatem Romanorum nominum? *Fletas* (*t*), *Nertomarius Nertonus* (*u*), *Stutto* (*x*), *Exomnianus* (*y*), *Sumarionius* (*z*), *Feſtius* (*a*), *Dacinus*? (*b*) quis audiit *Meres* (*c*) a Diis *Rite Conſervatas*? aut pro Britanno (*d*) *Britannicianus*? Nehaleniam ergo cum *Dea Nympha Brigantum* (*e*) parum abeſt quin copulem.

In *Legione XIII. Gemina* quodnam gerebat munus *Rufinus*, pro *Sanctiſſimo Antonino* (*f*) deprecans? ſed ancipites, & quæ *propter ſcriptum ambigantur*, ut de cauſis dicebat Cicero, tranſilire conſtitui.

Deum

tome edita fuit a Cl. Gorio *Florentiæ* 1731. *In Arae Deorum & Antiqua Monumenta addita Inſcriptionibus Donianis Obſervat.* pag. XLVII. & ſeqq. Tab. IV. n. III. in qua legitur:

DEO . SANCTO
T. FLAVIVS . T. L
ATIMETVS
ET FLAVIA . SA
BINA . LIB
GRATIAS
NVMINI
TVO . DEDI
CARVNT

ΠΑΝΟΣ *nomen in hac ara reticetur, ſed tantum* (ut recte advertit Gorius) DEO SANCTO *inſcribitur, ac dedicatur: id enim ſupervacaneum viſum eſt, quum ejus effigies exhibeatur*.

Alia votiva Epig. apud Murat. pag. LVI. n. 4. qui ponit apud *Leucadem in Bœotia*.

ΔΑΜΟΤΙΣ ΠΑΝΙ
ΑΝΕΘΗΚΕ
ΤΙΜΑΡΕΤΟΣ ΠΑΝΙ

(*a*) Pag. 150.
(*b*) Pag. 177. n. 150. I.
(*c*) Pag. cit. n. 151. I.
(*d*) Pag. 178 n. 152 I.
(*e*) In not. ad cit. Epig. inquit Reineſius: „ DEVM CAVTEM „ & CAVTVM PANtheum obſcuriſſimæ religionis & originis exhibet *Romana* 4. LXXXIX. & *Brixienſis* 5. ibid.
(*f*) *Mem Br.* pag. 146.
(*g*) Reineſ. pag. 178. n. 144. I.

CONSO
NEPTVNO
ATQVE AECATAE.

* In not. ſubdit „ Sic exhibuit e Sicil. Holſten. Lambecius: ſed in ſchedis Langermanni ſane quam curioſe „ confectis cum hiſce continuantur ita:

M. VLPIVS . ARFVINIVS . FLOR.
L. FOVRIVS . FACIENDAM . DEDERVNT

(*h*) Pag. 180. n. 157. I.
(*i*) Pag. 183 n. 164. I. ponit *Bajis in Villa C. Julii Caſ. baſi Statua inſcriptum*, ex Scip. Maz. *Antiq. Puteol.* C. 21. Capac. L. 11. C. 23. pag. 700.

(*k*) Pag. 184. n. 166. I.
(*l*) Pag. 186. n. 169. I.

V
GI CO &c.

„ Leg. (ait Reineſ.) GVLIO: ita Hercules *in Puteol.* 7. „ XLVI. vocatur. Rationem docere nos vult Gyraldus *Synt.* „ D. X. & *de Herc.* f. 546. 548.
(*m*) Pag. 188 n. 170. I.
(*n*) *Miſcel. Erudit. Antiq.* Sect. III. n. 51. pag. 95. Reſtitutam ex Maffeio videſis ad Claſſ. I. ubi de Nymphis in *Supplem.*
(*o*) Pag. 187. n. 172. I.
(*p*) Pag. 188. n. 175. I. ubi verſ. 1. & 2.

MATRONIS AVFA
NIABVS &c.
non *Matronæ Auſaniæ*.

(*q*) Pag. cit. n. 174. I. ponit *Vaſione Vocontiorum*.
(*r*) Pag. 190 & 191. Claſſ. I. ubi DEAE NEHALENNIAE octo Epigraphes dicatæ leguntur, repertæ ſuere *Domburgi in Zelandia*, *Vicino VValkapella pago*. Ultimam ſub n. 184. refert Murat. CVIII. n. 2. ex *Montfauconio*, at variantem. Huic DEAE alias duas ex ipſo Maffajo *Inſcript. Var.* CDXLIX. n. 2. 3. retuli ad Cl. I. ubi de *Auguſto* &c. ac *aliis Antiquor. Diis*.
(*s*) Integre referam, quæ ad cit. Epigrammata ſcribit J. Fred. Gronovius relata a Reineſio p. 191. ut melius hic N. A. ſenſus percipiatur. „ Erant inciſæ omnes lapidi albo cre„ tæ non colore, nec materiæ fragilitate admodum diſſi„ mili. Qui enim pulverem, vel ſetaceis ſcopis, removeret, „ multum etiam ex lapide ipſo ſimul abradebat, litera„ rumque ductus delebat, ita ut ætatem laturæ minime „ viderentur. Erant autem, uti dicebatur, erutæ ex loco „ ei pago admodum vicino, ubi ſacellum videbatur fuiſſe, „ quod dudum arenis obrutum oculis ac memoriæ homi„ num ereptum fuit; demum a foſſoribus, qui fortuito „ in illud inciderant, detectum fuit, hominibuſque viſen„ dum redditum. „ Confer alia, quæ ad hanc addit Reineſius p. 192. & Cl. Saxius cap. III. *Schol. in Reineſ. Syntag.* Claſſ. I. n. 184.
(*t*) Pag. 191. n. 184.
(*u*) Pag. cit. n. 183.
(*x*) Pag. cit. n. 182.
(*y*) Pag. cit. n. 181.
(*z*) Pag. 190. n. 180.
(*a*) Pag. cit. n. 179.
(*b*) Pag. cit. n. 178.
(*c*) Pag. cit. n. 177.
(*d*) Pag. & n. cit.
(*e*) Pag. 193. n. 185. I. ponit in agro *Brigantum*. Selden. publicavit cum *Arund.*
(*f*) Pag. 193. n. 187. I.

Digitized by Google

Deum Vineium Pollucem [*a*] minime anceps rejicio, ut exoticam loquutionem illam *Taurobolium Monere*, vel *Movere* [*b*], quam iterat Grævius *Aemobolium Moneus*, & *Quatuorvir* (nam *Quatuorviris* legere dedecet) addens *Primo Et Juſto* [*c*]. Qui *Langermannicam* [*d*] falſi damnaret, *Matronius Ominicinus Virsdex*, jure uteretur optimo; genuina quidem erat apud Alciatum, *Matronis Q. Minitius Vindex* [*e*], at qui ſic transformat, non deturpat veterem, ſed novam condit : ni Alciati illa emerſiſſet, *Matronas Ominicinus* conſecrare nos jubebat Reineſius.

Ad *Jovem Dolichenum* [*f*] tauri dorſo inſiſtentem, cujus imago ectypa in *Muſei noſtri* * lapidea tabula viſitur, explicandum, momenta eſſent maxime in *Junone Dolichene* ſupra cervam pariter ſtante; ſed cum *ſtemma*, tum arbitrariam, & ſibi adverſantem Inſcriptionem, *Junoni Aſſyriæ Reg. Dolichenis* [*g*] e Ligorio Spanhemius hauſit. Hauſit miſere ex eodem idem Spanhemius *Deus Patrias* [*h*] cum *Sua Pecunia*; &, ut Reineſius explicat, *Electum inter Prætorianos Legionis*; * *Minervam Pacíferam* [*i*], quam cum *Sole* [*k*], *Apollini* [*l*], *Genio* [*m*] *Paciferis* omnibus infra copulabimus; *Dianam Amarinthiam* [*n*], quam Reineſius *Nympham Formoſum* * prædicat, & male Fabrettus [*o*] auget *Soluto ab Arſane Pecunia ſua Voto*, poſtquam præceſſerat *Amarinthus Dono Dat*; Dianam *Piſtiem* [*p*], quam *Fiſicam* Reineſius * creat; *Raſinnam* [*q*], in qua *Sacrum* inepte poſt dicantium nomina; Cererem *Piſtium Conſentem* ab *Amarantho Amuthio* [*r*] cultam; *Robigum* [*s*] alibi improbatum; * *Plutonem* [*t*] (utrum genuinis lapidibus agnitum nomen ambigo, quamvis ſimul cum *Raſinna* amplexaverit Fabrettus [*u*]) *Nervianium*, & *Proſerpinam Nervianiam*, die a Conſulibus diſtracto, & formulis inportune poſitis; *Angitiam Angeronam* cum *Sole Pacifero* [*x*]; *Faunum* cum *Satyro*, & *Leimoniadis* [*y*]; Deam *Luam* [*z*] a Livio [*a*] ſumptam, qui *Matrem* indigitat; *Terminum Privato Ambitu* [*b*]; ſepulcrum denique cum SIGN. HER. DD. & *Signo Simil. familiæ*, & *Urnis XXIX. Cum Suis Operculis Et Lychnulis* [*c*]. Qui Ligorium [*d*] Latine neſciſſe tradiderunt, hæc præcipue inter alia multa ab eo monumenta elaborata profe-

(*a*) Reineſ. pag. 209. n. 218. I

MARTI . VINCIO &c.

apud Gruter. pag. LVIII. n. 8. POLLVCEM *vero eodem vocamenta adfici, rarius & fortaſſe nuſquam præterea legitur*: Fatetur ipſe Reineſius ibidem.

(*b*) Pag. 211. n. 120. I.
(*c*) Pag. 212. n. 121. I.
(*d*) Pag. cit. n. 122. I. *ex Sched. Langerm.*
(*e*) Gruter. MAVS. n. 6.
(*f*) Pag. 214. n. 225. Sub *Stemmate Jovis tauro inſiſtentis*.
* Pag. LXXX. Tab. 1. n. 2. Sub d. Imagine Jovis legitur:

L . VALERIVS A . . . .
QVOD SOMNO MON . . . . O
COMPOSI . . . . V . S

(*g*) Pag. 214. n. 226. I.
(*h*) Pag. 213. n. 224. I.
* Ad hanc in not. prope fin. pag. 214.
(*i*) Pag. 215. n. 228. I.
(*k*) Pag. 220. n. 236. I.
(*l*) Pag. 238. n. 274. I.
(*m*) Pag. 245. n. 294. I.
(*n*) Pag. 216. n. 229. I.
* In not. ad hanc pag. cit.
(*o*) Hanc Epig. iterum referam, ut quiſlibet ex ſe videat, an Fabretti Supplementum *de Col. Traj.* cap. VIII. pag. 247. cum *Reineſiana* teſte conveniat reperta *Romæ in ruinis Fori*:

AMARYNTHIAE . DIANAE
LYMPHAE . FORMONI
M . AVRELIVS . M . AVRELI
AVG . LIB . AMARINTVS
D . D

Reineſius pag. cit. 216. n. 229.
„ Hanc ſuppla (inquit Fabret. l. cit.) ex MS. Bibl. Barber.
„ ubi Anconæ extare dicitur:

ET . CVNIA . PATERNA . AR
SANE . LIBERTA . P . S . V . S . L . M .

(*p*) Pag. 216. n. 230. I.
* Vid. ad hanc ejuſdem not.
(*q*) Pag. 217. n. 231. I.
(*r*) Pag. 217. n. 232. I.
(*s*) Pag. 218. n. 233. I. * Lib. III. cap. III. col. 210. Videſis not. (*a*) col. 211.
(*t*) Pag. cit. 218. n. 234. I.
(*u*) De *Col. Traj.* pag. cit. 247. PLVTONI votivas epigraphes reperies apud Gruter. pag. XCVII. n. 4. MXV. 7. PLVTONI ET PROSERPINAE. XCVII. 3. DCCCCIV. 1. & apud Gor. *Inſcript. Antiq. Etr.* Par. III. pag. 92. PLVTONI EDESIO. ex God. xc. 5. (in 1. *lin. legendum videtur* ADESIO, (inquit Gorius) *quod cognomen* Plutoni *Deo Infero tributum aliud vix aliaſ videtur*. CL. N. A. in *Muſ. Veron.* pag. ccxix. in qua ex ejus verſione pag. XL. col. 2. legitur, quod *P. Licinius &c. Templa etiam Abundantiæ, & Proſerpinæ, & Plutonis fanum &c. inſtauravit*. Scribit Pauſanias in *Attic.* Plutonis & Amphiarai ſtatuas quondam in loco fuiſſe apud Athenienſes. Gruter. pag. MXV. 7. ponit *Vicentiæ in S. Marco in Marte Summano fragm. aræ*, præter alias Epig. cit. in quo legitur:

PLVTONI . SVMMANO
ALIISQ . DIS . STYGIIS
. . . .

„ SVMMANVS erat (ait Roſin. *Antiq. Rom.* Lib. II. c. XV.
„ pag. mihi 166. B.) quaſi Summus Manium, cui (ut Plin.
„ ſcribit Lib. II. c. LII.) attribuebantur *nocturna fulmina*.
„ Hujus ſimulacrum fictile in faſtigio templi Jovis Opt.
„ Max. fuit, quod cum cœlo ictum eſſet, nec uſquam ejus
„ caput inveniretur, Haruſpices in Tiberim id depulſum
„ eſſe dixerunt: idque inventum eſt eo loco, qui eſt ab
„ Haruſpicibus demonſtratum. Cic. *de Divinat.* Plin. vero alio in loco (Lib. XXIX. cap. IV.) meminit *ædem Juventutis* & SVMMANI. ET PLVTONI dicata erant Templa, Ædes, Aræ, & ſimulacra, aut ambigimus de Inſcriptionibus.
(*x*) Pag. 220. n. 236. I.
(*y*) Pag. 221. n. 237. I.
(*z*) Pag. cit. n. 238. I.
(*a*) Lib. VIII.
(*b*) Pag. 222. n. 239. I.
(*c*) Pag. cit. n. 240. I. Ad hanc enim ait Reineſ. „ ALFIVS
„ &c. commune pro gentilibus ſuis Monumentum vivus
„ fecit, eique Signum HERCVLIS, tanquam Inſtauratoris De-
„ dicavit; addidit ALIVS ſignum Genii ejuſdem Familiæ
„ Alfiorum . . . . . . Monumentis etiam jus ollarum, ſeu ur-
„ narum cinerariarum, ſive fictilium, ſive lapidearum, ſive
„ marmorearum, modo plurium, modo pauciorum inhæ-
„ rebat. In 145. Cl. XIV. mentio fit ollarum XXIV. in 53.
„ Cl. XVI. Scholæ ollarum XV. Et cum eſſent hypogæa ad
„ loculos, ſeu capulos urnarum, qui ollaria vocantur in 9.
„ DCCCCXXIV. appendebantur lucernæ, quæ hic LYCHNV-
„ CHI. Dio in *Domit.* λυχνοῦχος μικρὸς, ὡς ἐν τοῖς μνημείοις κρεμάμενος.
Schrevel. *Lexic. Græco-Latin.* iter. edit. Patavii 1752. in fol. ait v. Λύχνος, lychnus, lucerna. q. a λύειν νύκτα, ſolvere noctem, & tenebras.
(*d*) De Ligorio vid. quæ ex Muratorio *Nov. Theſ.* pag. I. & II. adnotavi.

profecto non obſervarunt. Concinne inter illa *Dea Dindymena* (*a*) bilinguis, quamvis ab alio deducta fonte, inſerta eſt. De *Græviana*, quæ Sponio (*b*) quoque mire placuit, quid eloquar? Marſupio mire conſuluit, qui tot majorum gentium Numina tabula una demereri voluit; verum ad *Jovem Summum* (*c*) quid faciunt præſignati canes venatici? & cur invicto Marti Pax contubernalis datur? cur pro ſingulariis D D verbum *Dat* dare claudit? Non tam *Elegans* eſt quam ridicula *Cicereia Sacrum* (*d*) præpoſtere inſcribens.

Ad *Apollinis* tuendum *Votum Tiberii* (*e*) prænomen dele, ut Claudio Gothico aptetur. *Jovem Caleſtinum*, & incongruam *Profeſſionem Soluti Voti* elicit Auctor noſter e *Caeler* (*f*), & P. S. V.

Ligorius tam importune *Patrem Patriæ* innominatum intruſit, quam inepte votivam tabulam a *Stephano Jovi* exhibitam Piſtorum Collegium Dedicans (*g*): iteravit hanc Sponius (*h*). Eumdem cognomenta ad gentilitiorum morem ſæpe inflectentem vides, ita ut nedum *Occium* (*i*) & *Vaſculariam* (*k*), ſed *Marium* quoque eo loco habeat, *Signum Jovi Stygio* (*l*) ponentem.

Poſt *Dianam Invictam Et Victricem* (*m*), poſt involucra notarum, ac verborum plura (exempli gratia (*n*) *Iblio Mar C. Trever*) *Deum Mercurium Moccum Maſcl. Maſculus* (*o*) colit. *Arrias* (*p*), *Aurelius* (*q*), *Albanus* (*r*), *Verratius* (*s*), *Faſius* (*t*), *Ancharius* (*u*), *Paccius* (*x*), cum pro cognominibus dantur, unde exeant, noſcis.

Deus Camulus (*y*) & *Aſiamenes* (*z*) ſingulariis "conſulant ſuis. Ineptit qui *Ex Voto Libens Sol-*

Tom. I.

vit (*a*), & eadem tabula * *Libens Votum Reddit*: ad hæc magis (*b*) qui *Luſtrum LXX. Poſt Romam Conditam* memorat, & nugas congerit plures. Verum quid operam perdo? ab iiſdem Ligorio, (*c*) & Langermanno, quæ in hac claſſe conſequuntur, emanarunt omnia; uno itaque verbo dicam, ſingula fere tibi ſuſpecta ſint: fruſtra quidem hac illac videas e genuinis decerpta, ſed raro epigrammata occurrent, in quo acutius inſpicienti aliquid non diſpliceat. Reineſium noſtrum bona fides, & harum rerum fatalis quædam tenebricoſitas eo uſque perduxere, ut hanc quoque, ſi Diis placet, ſerio exciperet, & pariter eruditione conſpergeret ſua:

HERCVLI P.
ENDOVEL.
TOL. V. V.
OSCA
DEIS. TVTEL
COMPEDIS
VRSOS. TAVROS
AVES. MARINAS
QVONDAM. D. D. (*d*)

Quam plura inter Opera Publica viſuntur ædificia vel diruta omnino & disjecta, vel nulli umquam ſolo credita; ſed Poetico tantum male feriatorum hominum cerebro fabrefacta. Minute haud perſequar: Julius, qui *Duxit vivum* (*e*), *L. Lucius Proconſul* (*f*), *Variſci Triumviri Ancharia* (*g*),

(*a*) Pag. 219. n. 235. I. Adi ad hanc Reineſ. not. Hæc Epigramma tum eſt græca, & partim latina.
(*b*) *Miſcell. Erud. Antiquit.* Sect. III. pag. 72. Hanc refert etiam Reineſ. pag. 226. n. 244. I. at mutilam; qua de cauſa iterum ego ex Spon. in *Supplem.* ubi de *Jove*. Ibidem videſis quæ ad eam adnotavi.
(*c*) Reineſ. pag. cit. 226. n. 244.
(*d*) Pag. cit. n. 245. I.
(*e*) Pag. 229. n. 249. I.
(*f*) Pag. cit. n. 250. verſ. 3. in lapide CELER. Vid. not.
(*g*) Pag. 231. n. 254. I.
(*h*) *Miſcell. Erudit. Antiq.* Sect. II. Art. XI. pag. 64.
(*i*) Reineſ. pag. 231. n. 256. I. Vid. ejuſd. ad hanc not.
(*k*) Pag. 232. n. 258. I.
(*l*) Pag. cit. n. 257. I.
(*m*) Pag. 233. n. 259. n. 260. I.
(*n*) Pag. 234. n. 264. I.
(*o*) Pag. 236. n. 266. I.
(*p*) Pag. 237. n. 271. I.
(*q*) Pag. 238. n. 274. verſ. 5.
(*r*) Pag. 241. n. 283. I.
(*s*) Pag. 245. n. 293. I.
(*t*) Pag. cit. n. 295. I.
(*u*) Pag. 246. n. 296. I.
(*x*) Pag. 247. n. 299. I.
(*y*) Pag. 237. n. 271. I. Gruter. pag. XL. n. 9. CAMVLO IOVI &c. Fabret. emendat pag. I. SATVRNO MARTI. & pag. LVI. 12. CAMVLO SANC &c. Hanc *Reineſianam* non rejecit Eruditiſſ. Saxius.
(*z*) Reineſ. pag. 237. n. 272. I. verſ. 4.
* verſ. ult. C. P. A A R F.

(*a*) Pag. 238. n. 274. I. * verſ. 8. & ult.
(*b*) Pag. 239. n. 275. I.
(*c*) De Inſcriptionibus Ligorianis videſis quæ in Monito, ut dixi, ex Muratorio adnotavi.
(*d*) Pag. 244. n. 292. I. ponit *Toleti in Domo Profeſſa PP. Societ. Jeſu.* Adi Reineſ. not.
(*e*) Pag. 257. n. 21. II.
(*f*) Pag. cit. n. 22. II.
(*g*) Pag. cit. n. 23. II. En titulus ut in Reineſio, & Gorio *Inſcript. Antiq. Fæſul.* Part. II. pag. 77. n. I. ex *Schedis L. Holſtenii*, *Fæſulis*.

L. MAGILIVS L. F. PAVLLI
NVS. VARISCVS. III. VIR
SIGNVM. ANCHARIÆ
SVA. PEC. RESTITV.
L. D. D. D.

Reineſius ad hanc in not. de *Variſci* cognomine ambigit: *fortaſſe* (ait) *fuerit Lucifeus, quo de ſupra; an Variſcus a Vario, ut Variolus*. At de ANCHARIA hæc adnotat: „Vexatiſſimum Tertulliani in *Apologet.* C. 24. & L. II. „*ad Nation.* cap. 8. locum, quo vel Aſculanorum, vel Æ- „*ſulanorum*, vel *Æſculanorum* NVMEN *Ancharium* reperiſ- „ſe putarunt, rite reſtituemus, ſi ex hoc ſaxo legerimus „*Fæſulanorum*. Recenſet enim Tertullianus Deos a Muni- „cipiis præſertim Hetruriæ adoptatos. Aſculani autem, „& Æſulani Latii, Hetruriæ vero Fæſulani erant, Plin. L. „III. C. 6. L. VII. C. 23. quos *Ancharium* velut pro- „priam & localem veneratos e ſigno ibidem refecto in- „telligimus „. Cui conſonat Eruditiſſ. Gorius in not. ad cit. Epig. ubi pag. 88. præter alia ſcribit „ Fæſulanorum „peculiaris Dea fuit ANCHARIA, cujus diſerte memi- „nit allata ara. Hujus Numinis imaginem ſeu vetuſtate, „ſeu alio quovis caſu collapſam privato ſumtu reſtituit „L. Magilius &c. cum Triumviratus honore in eadem „Colonia fungeretur „. Et adſert cit. Tertulliani locum his verbis: *Unicuique etiam provinciæ, & civitati ſuus Deus eſt, ut Syriæ Atargatis &c. Caſinenſium Delventinus, Narnienſium Viſidianus*, Fæſulanorum ANCHARIA..... „Librariorum incuria (pergit Gorius) vexatiſſimum hunc „Tertulliani locum ope & auctoritate hujus marmoris „reſtituit antiquariorum lumen Reineſius Cl. I. n. XXIII. „qui hanc Inſcript. evulgavit: nam pro *Fæſulanorum* in

quam nemo vidit, e Tertulliano ſumpta, pagina jacent una. Piſcinam (*a*) Capacianam, Vias Urbis *Decreto Decurionum Stratas* (*b*), Metellinorum erga *Typum Apollonium Amorem Nimium* (*c*), mirus eſt Reineſius, qui exornare ſatagat. Quæ exinde uſque ad finem Latina epigrammata aggerantur, vel prorſus commentitia, vel ita deformata, ut nihil dicant, ubi *Fortunae* (*d*) & *Hiſtria* (*e*) ſana, *Lucilium Juſtinum* (*f*), & unam forte præterea, atque alteram exceperis, repura.

Malis avibus Imperatoris titulos auſpicatur *Urbis Et Orbis Heras* (*g*). Tertiam (*h*) non continuo improbarim, quod *Dea* non *Liviæ* elogium, ut Gualtherius ad *Siculas Tabulas* opinatur, ſed Municipii nomen, ſicuti *Dea Vocontiorum*, diſciſſo in marmore eſſe potuerit. Domitiani de *Cantiis* (*i*) Britanniæ populis ab eo numquam aditis trophæum *maſſa* ſignatum *plumbea* vidit Camdenus.

Epigramma *Divo Nervæ Atavo* (*k*) incipiens, inviſum aliis in Romano Capitolio vidit Bartholinus. *Nervæ* (*l*) quid *fecit Pylades ſub Curu Hebi PR?* Capacius *Rempublicam* (*m*) anteponeret oportebat, poſtponeret *Surrentinam*; nec *Magni* titulum *Hadriano* (*n*) adſigeret, vel Neptuni templum in Hadriani ſepulcrum ab Antonino converſum fabularetur. Ridicula (*o*) eſt, quæ *Roma in portu Culatarum*; incongrua (*p*), quæ *M. Verum Caeſarem*, ac *Divum Caeſarem*; & male habita (*q*) *Lilybetana*. Nec *Pro Conſule V.* nec Antonini Pii *filium*, (*r*) Severum dixerim, nec duo gignen-

„ codicibus perperam ſcriptum fuit *AEſculanorum*. Nonnulli, ut Rigaltius, legerunt *Aſculanorum*, aliqui *AEſulanorum*. Hujuſce amendationis rationem affert Reineſius, quod Tertullianus Deos recenſeat a municipiis præſertim Etruriæ adoptatos; Aſculani autem, & AEſculani Latii, Etruriæ vero Fæſulani erant. Adſimilem lapſum, memoratu dignum, obſervavit Vir Eruditiſſ. Salvinus Salvinius in Hiſt. Canonicorum Florent. Eccl. qui lapſus Scriptorum oſcitantia irrepſit in Acta Concil. Oecum. Flor. in quo inter Patres C. S. legitur *Bernotius Epiſcopus Eſculanus*; cujus profecto Epiſcopi nulla fit mentio in Tabulis Eccleſiæ Aſculanæ, ſeu, ut aliqui dicunt, Eſculanæ: pro quo reponendus eſt *Benotius Epiſcopus Fæſulanus*, ſeu, ut plures perperam ſcripſere, *Feſulanus* a nobiliſſ. Federighiorum familia Flor. ortus, qui revera Concilio Flor. ut in autographo eſt, ſubſcripſit: qua quidem Actuum reſtitutione difficultatum omnium ambages e medio tolluntur, in quas incidit R. P. Jul. Ambr. Lucentius Ab. Ciſter. in Compend. Ital. Sacr. ab Cl. V. Ferd. Ughellio illuſtratæ p. 364. in quo Aſculanorum in Piceno Epiſcoporum ſeriem producit.

(*a*) Idem Reineſ. pag. 272. n. 27. II. ponit *Abellae in Campania ex Capac. L.* II. *Hiſt. Neap.* C. 30.

(*b*) Pag. 273. n. 28. II.

(*c*) Pag. 274. n. 31. II.

(*d*) Pag. 277. n. 39. II.

(*e*) Pag. cit. n. 40. II. Utramq. refert Urſatus in *Mon. Pat.* f. 235. Ex Iſtria Patavium in Ædes ſuas advexit Tomaſinus Æmonæ Præſul.

(*f*) Pag. 298. n. 87. II. ex Panvin. L. III. *Antiq. Veron.* C. 4. accuratiorem & integriorem dedit Mur. CDLXXI. 2. ex ipſo Maffejo, qui iterum protulit *Muſ. Veron.* CXXVI. 1. erudito commentario exornans.

(*g*) Idem Reineſ. pag. 300. n. 1. III.

(*h*) Pag. 301. n. 3. III. e *Gualt. Mon. Sic.* Triſtan. T. I. *Comm. Hiſt.* fol. 127. Hanc iter. ex d. Gualt. edit. Meſſanæ n. 308. Eruditiſſ. G. L. Caſtello Princeps Turriſmutiæ *Ant. Iſcr. di Palermo* in not. p. 193.

LIVIAE AVGVSTI
DEAE
MVNICIPIVM

Idem Triſtanus in Numo.

ΘΕΑ . ΙΟΥΛΙΑ
ΣΕΒΑΣΤΗ

Ad quas Reineſius ſcribit: „ Ambo ſunt de Livia Tiberi & Drusi Cæſarum matre, quæ & adoptata in Julios, & poſt conſecrationem DIVA IVLIA:

Quæ Veneris formam, mores Junonis habendo
Sola eſt cœleſti digna reperta toro.

(*i*) Pag. 302. n. 8. III. ponit *in Cornavii*, *litore quod mare Hibernicum proſpectat*, *ubi inventa maſſa plumbea*, *oblonga quadrata*, *quarum ſuperiori concavo inſcriptum*:

IMP . DOMIT . AVG . GERM .
DE . CEANG .

Cambdenus in Brit. pag. 488.

(*k*) Pag. 303. n. 9. III.

(*l*) Pag. 303. n. 10. III. ponit *Aquileja* e Schedis *Langerm.*

(*m*) Pag. 304. n. 14. III. *Surrenti ad Portam* a *Capacio* L. II. C. 12.

IMPERATORI CAESARI . . . TRAIANI F.
. . . . . SVRRENTINA RESPVBLICA.

(*n*) Pag. cit. n. 15. III. ex Capacio l. d. & *Mazellius Pute Ant.* C. I. p. 27. *ponitur Puteolis in hortis Sanguinis lapis ad templum Neptuni*, *ibi quondam extructum*; *poſt Adriano pro ſepulcro conſtitutum ab Antonino Pio*.

(*o*) Pag. 308. n. 25. III.

(*p*) Pag. 309. n. 26. III. Reineſio Florentia miſit Donius ex *Inſcript.* Bened. Rambertl, uti poſitam *Hiſpali juxta januam Eccleſiæ primariæ*.

(*q*) Pag. cit. n. 28. III.

HEL . AVG .
RESP . COL . HELV .
AVG . LILVBIT .
DEVOTA . NVMINI
EORVM .

e Gualteri *Mon. Sic.* Triſtanus T. 2. *Comm. Hiſt.* fol. 16. Statuæ baſi inſcriptum.

„ Eſt (inquit Reineſ. in not.) de P. Helvio Pertinace Aug. & Lilybæo in Sicilia a Carthaginienſibus condito oppido: *Ecl. Legat. e Diod. Lib. XXII.* Bellis Punicis munitiſſimam urbem fuiſſe conſtat &c. Cum igitur Coloniam Helviam Aug. audimus, ab Helvio Aug. refectam, Colonis novis inſtructam, ornatamque beneficiis intelligimus; eoque ducit nos nummus Pertinacis, in quo duo ſtemmate Herculis nudi tenentis dextra clavam deverſam, habentis de ſiniſtro pendentes exuvias Leonis Nemei, inſcriptum alteri latere COL. alteri HEL. ob hæc non abſurdum erit HERculem AVG. in ſaxo ſculptum putare, quo tam Helvius Imp. quam HERcules, cui ſe parem ferebat iſte, ſignificaretur „.

Hujus Herculis perexima ſtatua extat Volaterris in Muſeo Guarnaccio, cujus protome affabre delineata habetur in *Supplemento* ad I. Claſs. ubi de Hercule.

De Lilybæo in Sicilia a Romanis exciſo plures epigraphes videſis ad Cl. XVI. ubi de Municipiis, & Coloniis; Et præſertim illam, quæ ibidem adhuc extat, in qua verſ. 2. legitur COL. AVG. LILYBIT.

Hæc enim Urbs a Carthaginienſibus erat condita, *poſtquam Dionyſius Tyrannus Motiam expugnarat Carthaginienſium*. *Congregatos enim*, *quos ex illa reliquos fecerat excidium*, *Lilybæi collocarunt*. Ita Diod. Sic. *Ecl.* Lib. XXII. T. II. p. 498. ex Edit. Veſſelingii Amſtelodami 1746.

(*r*) Reineſ. p. 311. n. 32. III. ex Fazel. L. VIII. *Sic. Dec. pr.* f. 153. hanc refert mendoſe & variantem a Sponiano *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 176. n. 3. & a G. L. Caſtello *Ant. Inſcr. di Palermo* pag. 8. n. XVI. qui ex lapide extante *Panormi in euvadio Palatii Senatus* exſcripſit, & ex eo iterum dedi in *Supplem.* ad Claſſ. XV. ubi v. 4. legitur PROCOS. abſque numerali nota V. ut habet Reineſ. v. 5. Adi ad hanc Celſiſs. Principis Turriſmutiæ eruditiſſ. adnotat. l. d. pag. 130. & ſeqq.

gignendi caſu nomina a nemine ſuſtentata addiderim, nec quæ votiva non ſit, literis DD. tabulam clauſerim, etſi in his crebro fiat.

Imperatorem Egnatium (*a*), *Arcum Triumphis Inſignem* Firmi ab Interamnatibus *Ob Amorem Juxta Cives* (*b*) erectum, *Aurelianum Auguſtum Principem Juventutis* (*c*), ſeu mavis *Principes Civitatis* * Imperatori *Dono Dantes*, pro jocularis habeto.

Cur memorem Municipium *Claudium* (*d*), *Maxentii* Manes (*e*), *Termuntium N. R.* Gratianique Conjugem *Piiſſimum* ab *Augure* cultam, & *Fauſtinam* (*f*) nomine donatam, quæ *Flavia Maxima Conſtantia* a Conſtantio patre in Goltzii nummo prædicatur?

A Boldonio *Lucenſem* (*g*) epigraphen certatim arripuere Reineſius & Sponius, *in Columna nuper eruta* (*h*), quam nemo vidit umquam: tam futili profecto teſtimonio *Colonia Lucenſium* non egebat, apud Livium, Paterculum, Plinium diſerte laudata: * nugas ageret, qui Inſcriptioni refellendæ operam daret, qua ineptius confictam vix reperire eſt: Tertii & quarti ſæculi encomia, & formulæ Auguſto aptantur, qui Sponio quidem placuit tam *elegantibus exornatus epithetis*, quamvis nomine, prænomine & profeſſione patris mulctetur miſere, ac ſocietatem patiatur Neronis *Romanorum ſemper Auguſti*, nec non *Divi Tiberii Claudii Quarto Ejus Anno*; vix tanti erat *Libertas Hetruſcae Reipublicae*. In eodem cenſu, quod conſequitur epigramma (*i*), deſcribas.

Aſſentior Fabretto (*k*) *Albenſe* monumentum, dum Fucini lacus Emiſſarium deſcriberet, tam-

Tom. I. Cc 2 quam

(*a*) Reineſ. pag. 316. n. 41. III. ponit Patavii in *ædibus Scard.* ex *Urſat. Mon. Patav.* f. 316. Vid. Reineſ. not.
(*b*) Pag. 318. n. 42. III. *Firmi in Arcu Triumphali*.
(*c*) Pag. eit. n. 43. III. * Vid. ejuſdem Reineſ. not.
(*d*) Pag. 324. n. 57. III.
(*e*) Pag. 325. n. 58. III. ubi verſ. 2. D. M. MAXENTII &c.
„ Ita Capacius (ait Reineſ.) recenſet L. II. C. 29. p. 885.
„ quanquam aliud fuerit in ſaxi verſu primo, nimirum
„ D. N. &c.
(*f*) Pag. 325. n. 59. III.
(*g*) Pag. 330. n. 74. III.
(*h*) Spon. Sect. V. *Miſcell. Erud. Antiq.* p. 168. Sed ante hos eam edidit Boldonius Epigraph. L. IV. p. 462. ex *Hiſt.* MS. Nicolai Tucci.
* Errat Cl. N. A. aſſerens, *neminem vidiſſe unquam columnam*, in qua eit. Lucenſis epigraphe exarata eſt; nam præter Penitesium (*Antichità di Lucca*) Danielem de Nobilibus (*Diſcorſi dell' Antichità ſimilmente di Lucca*) Tuccius ipſe in Hiſtoria Authographa, eam vidiſſe, his verbis teſtatur: *Ereſſero* (i Luccheſi a Claudio) *una colonna di marmo Orientale nel Foro, che era in quella parte della Città, che oggi ſi chiama la Piazza dell' Erba, la quale Colonna conſervante ancor la memoria di quel Secolo con una nobiliſſima Iſcrizione formata di caratteri ed antichi, che a pena per l' ingiuria del tempo ſi diſcernono, ſi conſerva appreſſo Lodovico Buonviſi altrettanto amico dell' Antichità e delle buone lettere, quanto fautore della Religione, e di tutte le virtù; Queſta Colonna adunque contiene la ſeguente Iſcrizione quantunque notata in parte colle antiche abbreviature Romane:*

AVOVSTO . LIBERATORI . NATIONVM
ORBIS . ROMANI
INSTITVTORI . LIBERTATIS . ETRVSCAE . REIP
CONSERVATORI . MILITVM . TVTORI . LEGVM
ET . BONO . REIP . NATO
COLONIA . LVCENSIVM
DIVO . TIBERIO . CLAVDIO . QVARTO . EIVS ANNO
NERONI . INVICTO . PATRI . PATRIAE . ROMANORVM
SEMPER AVGVSTO.

Hodie etiam vetuſtiſſima hæc columna extat in ipſa urbe Luca apud Nobilem V. D. Franciſcum Bonviſium P. L. ut ego αὐτόπτης obſervavi, ſed adeo caſa, & monſtroſa eſt, ut medica manus apponi nequeat. De ea ſponſionem non faciam, cum recte legi non poſſit; jamque ſpuriis accenſerint duo Claſſ. Viri Murat. MDCCXCVII. 1 & Maffejus: ſed tantum de ejus exiſtentia & antiquitate teſtari non renuo.

Veniam dabit mihi Lector, ſi obiter verba faciam de laudato Tuccio P. L. cum ejus Opera adhuc inedita ſint, & parum nota. Is fuit Protonotarius Apoſtolicus, & Juriſperitus, qui cum vigeſimum primum annum vix egreſſus, primum in Piceno, mox Bononiæ Generalis Auditor, deinde Anconæ Nepotis Summi Pontificis, tum Romæ Card. Camerarii locum tenens, Sedi Apoſtolicæ XII. fere ann. inſervisſet; & in Patriam reverſus compluies pro ea Legationes obiviſſat, præſertim ad Maximilianum II. ad Rudolphum item II. Cæſſ. & Romam denique ad Gregorium XIV. Pont. Max. obiit Lucæ an. 1615. prid. non. Mart. Ejus opera MSS. ſunt, & authographa extant apud Nobb. Fratres Tuccios.

Storia di Lucca diviſa in X. Libri.
L' Anno Faſto diviſo in 13 Libri, nel primo de' quali ſono raccolti alcuni Scolj, ovvero Annotazioni opportune all' intelligenza del reſtante, e ne' ſeguenti ſi contengono diverſi notabili avvenimenti accaduti in ciaſcun giorno di tutto l' anno.
Diſcorſi ſopra Cornelio Tacito.
Elogia Inſignium Lucenſium.

Sed fuſius de Tuccio pertractat eruditiſſimus Vir Bernardinus Baroni Nobilis Lucenſis in *Bibliotheca Scriptorum Lucenſium*, quam publici juris facturus eſt, ſumma laude Patriam ſuam illuſtrare, & omni ſtudio, ac diligentia Civium ſuorum memoriam propagare contendens.

In ænea Trajana Tabula Placent. col. VI. verſ. 2. & 3. legitur:

AD. F. IMP. N̄. ETRE. P. LVCENSIVM.

& verſ. 60.

COLONI . LVCENSES . PVBLICE . PROFESSI .

SVNT . SALTVS . PRAEDIA . &c.

(*i*) Pag. 331. n. 79. III.
(*k*) Fabr. De Col. Traj. p. 403. Memb. II. de *Emiſſario Fucino*, & Reineſ. pag. 333. n. 81. III. ita hanc referunt, & ponunt *Avellanæ ad lacum Fucinum ex Sched. Langerm.*

IMP . CAESARI . DIVI
NERVAE . FIL . NERVAE
TRAIANO . OPTIMO
AVG . GERMANICO
DACICO . PARTHICO
PONT . MAX . TRIB . POT . XXIII
COS . VI . PATRI . PATRIAE
SENATVS . POPVLVSQ . ROMANVS
OB . RECIPERATOS . AGROS
POPVLISQ . ALBENSIBVS . RESTITVTOS
QVOS . LACVS . FVCINI . VIOLENTIA
INVNDAVERAT

Sched. Stoſchiana v. 6. poſt TRIB. POT. XXIII. habent IMP. X. CONS. PATRI. &c. v. 9. OB. RECVPERATOS. AGROS. ET. POSSESSORIBVS. RESTITVTOS. Alter verſus diſlinguuat, & jun-

quam commentum recens explodemi. *Senatus Populuſque Aletrinus* (*a*) magnifice, & peculiari hic inflexione inſcribitur; nam Municipium *Aletrinate* Cicero enunciavit, & *Aletrinates*, *Alatrinates* Livius, Plinius *Aletrienſes*.

. Regis *Jubæ* titulum (*b*) ubi primum in hac Claſſe inſpexi, etiamſi ſtatim diſpliceret, valere tamen ſivi, moleſtiaque afficere quievi; omnino enim multis, doctiſque Sponii (*c*) præſertim illuſtrationibus avebam parcere; ſed ſtimulante aſſidue ac pungente, qui animo inhæſerat, ſcrupulo, dum regradiens iterum retracto, conſcientiæ meæ ſatisfacere adigor. Hiſpaniæ civitatem ego certe non feram Patronum in Africa ſibi quærentem, & non Romæ florentem aliquem eloquio, ac dignitate virum, ſed Mauritaniæ Regem *Patronum Coloniæ* adoptantem. *Honorificum Carthagini Regem adoptare potuiſſe, & habuiſſe Coloniæ Patronum, quod nondum cognitum Hiſpaniæ deſcriptoribus*, arbitratur Reineſius; at nonne Coloniam a Romanis Magiſtratibus forte vexatam, vel ad cauſam in ſoro defendendam, aut jura ſua tuenda Patroni opera indigentem Rex Afer præclare juviſſet? Sponius nihil minus avia cogitatione, ut Colonos iſtos aliquo modo agglutinaret Jubæ, e Numidia accerſitos dixit, ut *exhauſtam Hiſpaniam* (florentiſſima id temporis Provincia fuit) *inhabitarent*. Jam vero lapidem *Duoviri* anonymi ponunt, a ponentibus reliquis perperam ſejuncti, nec non Incolæ *Libertini*, quem civitatis ordinem genuinum monumentum docuit uſpiam nullum. Jubæ genealogiam non excutio, a Maſſiniſſa præſertim ad Gaudam, nec Manaſtabale, nec Micipſa memorato, qui, Salluſtio (*d*) teſte, Maſſiniſſæ *regnum ſolus obtinuit*, tranſilientem; ſed illud noto, ejuſmodi ſeriem graduum, ac ſtemmatis ab Imperatoriis ævi Antoniniani titulis arreptam, Jubæ Regis, hoc eſt, Auguſti ætate nondum uſitatam, aut agnitam fuiſſe. Idem dicas de novis, ut jacent, ſingulariis (*e*), & extra locum poſitis; formulam ſiquidem imitantur ante Septimii Severi tempora vix auditam. Satis multa innuiſſe opinor ad Hiſpanicam Inſcriptionem eliminandam, quæ cum rariſſima, imo unica haberi debuerit, cur avidiſſimos Hiſpanorum epigrammatum indagatores, eaque tam profuſa largitate vulgantes latuiſſet omnes, ita ut in Germania, & Gallia e Lindebrogii & Peireskii ſchedis demum emerſerit? *Africanum Monſtrum* (*f*), quod apud Reineſium ſubſequitur, eodem loco habendum.

Inter Acta Hiſtorica prolixiſſima fictitiarum comparet, non ſine multa rerum antiquarum notitia adornata (*g*): abſurda tamen plura continet, vel ab ætate quam mentibus, aliena; ſuperſedeo perſequi, quod Reineſius ipſe monumento nequaquam fidat. Quam diverſæ eſſe debuerint Latinitas & ſcriptura, Senatus Conſultum de Bacchanalibus, cujus ætati documentum accedit, ſatis indicat. Annales etiam antiquitus publice perſcriptos ſcimus, Diurnos non item; quin, ſi Suetonio credimus, Julius Cæſar Conſulatum gerens *primus omnium inſtituit, ut tam Senatus, quam Populi diurna Acta conficerentur* (*h*): in ipſo limine ceſpitaſſe epigrammatarium, erudite adnotatum eſt; nam Faſces alternis diebus penes Conſules viciſſim ſtetiſſe tradidit, cum idem Suetonii locus ſtatuiſſe ex antiquo more Cæſarem doceat *quo menſe faces non haberet* (*i*) Conſul, quomodo procederet. Ridicula (*k*) ſequitur ex Piccartio; *Patavinam* (*l*), & *Vicetinam* (*m*) pro ſpuriis agnitas non attingo.

Divûm, atque hominum fidem in religioſis Sacerdotum titulis quærito. Primam (*n*) primi par-

& junctam habent diphtongum. Mutiliorem dedit Mur. CCXXXI. n. 5. uti poſitam in *Urbe Teatina*, Sched. Stoſch. *Romæ*. Fabrettus l. cit. præter alia hæc notat: „ Scire „ debuit ex Xiphilino Reineſius, *regnaſſe Trajanum annos* „ XIX. *menſes* VI. *dies* XV. nec Tribuniciam Poteſtatem „ pluſquam vigeſimam numeraſſe &c. Spurietatem præterea Inſcriptionis, & recens inerudit cujuſdam commentum detegit ...... affectatio archaiſmi in verbo illo „ RECIPERATOS (in quo tamen recedit a Camarta Fœbonius) quod inter obſoleta latinitatis notavit Grut. ſeu „ Scalig. in Ind. Gram. ad inſcript. 6. pag. XCIV. & 5. „ pag. MIC. „ Schedæ Stoſchianæ habent RECVPERATOS pro RECIPERATOS & POSSESSORIBVS, ubi in Reineſiana POPVLISQ. ALBANSIBVS

(*a*) Reineſ. pag. 334. n. 83. III.

(*b*) Pag. 329. n. 70. III.

(*c*) Spon. Miſcell. Erud. Antiq. pag. 145. Sect. IV. ponit in *urbe Carthagine nova*, vulgo Carthagene *Hiſpaniæ*, e *Schedis Peireskii*. *Vidit*, & *exſcripſit Caſaubono A. de Bibran Eques Sileſius*. Et eſt hujuſmodi:

REGI . IVBAE . REGIS
IVBAE . FILIO . REGIS
HIEMPSALIS . * N . REG . GAV .
PRONEPOTI . REGIS . MASI
NISSAE . ABNEPOTI . N . E . P . D . I .
IIVIR . QVINQ . PATRONO
COLONIAE
COLONI . ET . INCOLAE
LIBERTINI

* *Nepoti Regis Gaudæ*. Ita Spon.

(*d*) Salluſt. de *Bello Jugurthino*.

(*e*) N. E. P. D. I. „ Interpretor (ait Sponius) ex ſimilibus. „ Cælatum Inſcriptionibus, *Numini ejus plurimum devoti* „ *juſſerunt*: quamquam hæc interpretatio amico quidam „ erudito non placeat, eoquod, inquit, divinos hos honores primis Cæſarum temporibus tributos fuiſſe, non „ reperiot. At ego regero in nummis Ægypti & Syriæ, „ Reges Deos frequentiſſima cognominari, imo & Auguſtum & alios poſt eum Imperatores, vivos adhuc, Deos „ nuncupatos fuiſſe, uſque templa erecta. „

(*f*) Pag. 329. n. 71. III.

(*g*) Pag. 340. ubi inquit Reineſius: *Tabula, quæ acta Urbana dierum ſeptem anni V. C. 585 Coſſ. L. Æmilio Paulo II. C. Licinio Craſſo continentur: cujus exemplum exſcriptum inter Schedas Ludov. Vivis olim repertum Jacobus Suſius communicavit Pighio: hic vero annalibus ſuis inſeruit, additis quibuſdam notalis.*

Vid. pag. cit. & 341. a n. II. uſque ad VIII. Cl. IV.

(*h*) Suet. in *Jul. Cæſ.* c. 20.

(*i*) Idem loc. cit.

(*k*) Idem Reineſ. pag. 343. n. 9. IV.

(*l*) Pag. cit. n. 10. IV. ponit *Patavii in ædibus Scardiani*.

(*m*) Pag. 351. n. 15. IV. ponit *Vicentiæ ex Hier. Capugnana in Itiner. Ital.*

(*n*) Pag. 353. n. 1. Cl. V. *Sacerdotum, Pontificum* &c. ponit *Romæ in Hortis Juſtinianeis*. Hanc hic ſubjicio, ne Lector cogatur ſemper adire Reineſium:

NVMAE . MARCIO . M . F .
PRINC . IVVEN .
PRAEF . VRB .
I . PONT . M .
PROCVL . ESTE . PROFANI
FOELIX . NIMIVM . PRIOR . ÆTAS
OMNIS . ÆTAS
DE . SVO . TEMPORE . CONQVESTA
EST .

partem *vindicat ingenuitati*, & acriter propugnat Reineſius; ea tamen (crederes?) *Numam Martium* loquitur, & *Numa* Regis tempora: proh Superi quid audire cogimur puriorem antiquitatis notitiam ſcrutantes! in ſubſequentibus duabus quodnam eſt ſanum verbum? quænam non commentitia pericope? *Veneris Aedituumus* additur ex ſervili fæce. *Cineribus Candidis* juſta perſolvit *Ater* (*a*) argute.

De *Haruſpicibus Augustorum*, & de *Haruſpicum Magiſtro* (*b*), Sirmondum & Gutherium ſuſpiciam, ſi doceant, Ordini præſertim Haruſpicum *Dono Dante*.

Quam Chiffletius commentario ſingulari (*c*) exornavit, diverſimode comit Reineſius (*d*): II IVLIA ingenioſe in *Titullam*, & *Pium* in *Publii Libertum* reformat, ſubſcribente Sponio (*e*), ſed vereor, ne fruſtra ſint omnia: Gallicæ mulieri in Gallia vita functæ patria adponitur inuſitate: *Civitatem Arauſicorum* recenſent *Notitia*, civem *Arauſionenſem* Sidonius extulit, *Arauſienſem* (*f*) Inſcriptio hæc, & alia (*g*) apud Sponium, ſed quæ pariter non uno laborat loco: Geminia *Mater Sacrorum* rariori munere; *Filium Sacrorum* habet *Gruteriana* (*h*), ſed in ea Dedicatio etiam diſplicet *Jovi*, & *Cultoribus Hujus Loci*: Libertus *Auctus* aliud a patroni prænomine prænomen gerit; ſed multo magis extrema turbat clauſula inepta prorſus, & omnino nihil dicens; ſive enim in ea Severum *Flaminem* cum Chiffletio videas *Monumentum Obſerantem*, ſive cum Reineſio *Presbyron Obſeratum*, abiona æqualiter, & abſurda vides.

Poſt *Præfectum Merkatorum* (*i*) incondite conſignatum, Funus Vibii peragitur *Cum Cura Auguſtalis Muneris Die Muneris Tertio*.

Prolixam *Pateolanam* (*k*) fabulam Capacius, Reineſius, Sponius (*l*) mihi non venditent: nominum laterculum, & Acti exemplar deſcriptum quis dedicari vidit, & quidem ſollemni largitione facta? *Ex Senatus Conſulto* fieri non dicebantur, quæ a municipalibus, ſeu Collegiis, ſeu magiſtratibus peragebantur: frigeſcit eo loco intempeſtiva & nova *Creatis Dendrophoris* notitia adjecta, *Qui Sunt Sub Cura XVvirum*; nec minus *Clariſſimorum* titulus Sacerdotibus nequaquam competens: nomina prætereo *Liſini*, *Cupsennius*, *Nantius*, item *Protocenſis*, *Scernanus*, *Leſiginas*; ſed Conſules non prætereo III. ET. SEMEL. ubi *M. Acilium*, & *C. Omollum* intelligendos eſſe, Reineſius docet, non tam e manifeſtis veſtigiis, quam ἐνυπνίως, ut puto, & *ſomno monitus*, aut *ex viſu*.

Aurigæ fraterculantes (*m*) doctum Sirmondum egerunt præcipitem: *Natione Verna* lapidaria non eſt loquutio; *Palmas Vencere* vix Latina: Circi Factionibus non unus omnibus nomen dabat, ſed uni quilibet; nec illæ ſic deſignabantur *In Albo*, *In Ruſſeo*, *In Praſino*, *In Veneto* (*n*). Memorat *Venetianos* Capitolinus, ſed lapide *Gladiatoris Statuam* impoſitam fuiſſe, admonemur apud Gruterum (*o*), Cavea in Circum præpoſtere illata.

Inauditum verbum *Aedituare* recens Gloſſarii Calepiniani editio recenſuit, ac recepit, Lucretium (*p*) memorans, qui *adituentes* dixit, non *adituantes*; ſed vere a duobus hiſce epigrammatis (*q*) decepta, quibus inanius nihil. Ligorii munere utrumque habemus, qui & alia duo a Grutero deſcripta (*r*) effudiſſe non dubito, eadem prorſus forma, *Vixit Annos* totidem, *Aedituavit Annos* totidem: in nominibus peccatur pluries, ſed turpius in (*s*) *Aedituo Sepulcri*, in * *Sacerdote Sergiae Familiae*, & in clauſula *Fecit Sibi ** Et Suis Amicis* (*t*), quæ ridicule excogitata ſunt, & inepte. Reineſius, cum in poſteriori (*u*) *Nonum* de *Nonio* (*x*) faceret, Panvinium riſit mirantem jure merito, quod Romani, ut *Quinti*, *Sexti*, *Decimi* prænomina ſumſerunt, ita *Secundi*, & *Quarti* non ſumſerint, miratuſque & ipſe eſt *admirationem adſinem dubita-*

(*a*) Reineſ. pag. 359. n. 10. V. ponit in *agro Bergomate e Langerm.*
(*b*) Pag. 360. n. 13. V. ponit *Romæ An.* 1605. *effoſſam*; a Sirmondo acceptam vulgavit Gutherius L. 1. de *Vet. Jure Pontif.* 3.
(*c*) Exit. Antuerpiæ 1634.
(*d*) Reineſ. pag. 362. n. 14. Cl. V. ſcribit. *Veſontione, in pomœrio Boreali, juxta viam, ubi propugnaculum a S. Claudio denominatum extrui cœptum A.* 1633. *erutus*.
(*e*) Spon. *Miſcell. Erud. Antiq.* pag. 156. Sect. V.
(*f*) In cit. Epig. verſ. 2.
(*g*) Spon. pag. 98 Sect. III. loc. cit. Eadem apud Vandal. *Diſſert.* &c. pag. 55. edit. Amſtelod. 1743. in 4. & ex his in *Supplem.* ad Cl. V.
(*h*) Gruter. pag. 12. 5. verſ. 9. 10.
(*i*) Reineſ. pag. 363 num. 16. V. Hanc videſis ad Cl. III. in *Supplem.* ubi *Sacerdotes Claudiales &c.* ex Cl. Joh. de Vita *Inſcript. Benevent.* pag. X. 14. ubi emendata ad fidem lapidis; nam mendoſa extat apud Reineſ. loc. cit. & Murat. cxc1. n. 1. quare mirum non eſt, ſi Cl. Maffejus *Reineſianam* non approbat.
(*k*) Idem Reineſ. pag. 369 n. 23. V. *Tabula Lapidea effoſſa e fundo quodam Puteolis, habens in utraque parte eadem inſcripta nomina*; ex Capac. Lib. II. *Hiſt. Neap.* cap. 24.
(*l*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiq.* pag. 55 Sect. II. Art. XI. ex eadem Capacii *Hiſt. Neap.* Attamen variant ad invicem, ac aliter verſus diſtribuunt hi duo Clariſſ. Collectores.
(*m*) Reineſ. pag. 373. n. 26. & 27. V. *Tertio ab V. Roma via Prœneſtina, lapide, a Sirm. ad Sidon.* hanc accepit.
(*n*) Vid. cit. Epigraphes *Reineſianas*.
(*o*) Gruter. pag. MLXXV. n. 9. ex Gutenſt. *Romæ in Palatio Tib. Ceuli baſis, cui Statua gladiatoris impoſita, litera incepta, & barbara, nec ſapit hercle antiquitatem*: ita eſt:

VICTORIA
VENETIANORVM
SEMPER
CONSTET
FELICITER

Hanc retulit etiam Reineſ. pag. 375. n. 32. V. ponit *Via Julia*, & non habet verſ. 4. CONSTET. Et hæc ſubdit: „Nicol. Alem. not. ad Proc. ἀνέκδ. p. 14. vocat lapidem „antiquum. Credo, ſi per Venetianos intelligendi ſunt aurigatores factionis Venetæ; ſin Senatus Pop. Q. Venetus, „non poteſt referri inter antiqua monumenta „.
(*p*) Lucret. Lib. VI. verſ. 1273.

Hoſpitibus loca, quæ compleverant Ædituentes.

(*q*) Ex Reineſ. pag. 388. n. 53. & 54. V. e *MS Antiq. Ligorii*.
(*r*) Gruter. pag. CCCXII. n. 5. ponit in *Villa Julia extra portam Flamentanam ad viam Flam. ara marm. grandiſ. litera bona. ſed incorrecta*. Et in repetit. edit. ſubdunt „Exſcripſit Smetius. Vidit Pighius & habet Boiſſ. VI. Antiq. „39. v. 3. ALCIMO. AEDITVO. & Pag. MLXXXVIII. n. 5. aliam ponit *Romæ ad horrea Diocletiani* e Boiſſardo T. VI. 126. verſ. 1. & 2. ASIATICO. AEDITVO.
(*s*) Reineſ. in cit. Epig. 53. verſ. 4. * verſ. 9. ** verſ. ult.
(*t*) In cit. Epig. 54. Reineſ. verſ. ult.
(*u*) In d. Epig. 54. verſ. 2. NONIVS AVILLIVS &c.
(*x*) Vid. ejuſdem not. ad hanc.

Digitized by Google

bitationis, & ignorantiæ tanti Antiquarii : at Fabrettus (*a*) viciſſim, & quidem multo æquius Reineſio illuſit, quod a Ligorio, & Langermanno *Secundi*, *Octavi* & *Noni* prænomina acceperit, deque eorum inventione exultaverit : cur autem de *Primo* ſiluit, quem *in vulgus notum* idem dixit Reineſius, cum nemo prorſus, qui umquam viderit, laudari poſſit?

Impatienter in quiſquiliis iſtis verſor : quid eſt *Seſtertium Meſura Acta* (*b*), & *Libertus Limen* * in tribum mutatus, quam libertorum lapides non enunciant? quid eſt (*c*) *Onuphrius Factiono*, & (*d*) *Porta Pertuſa* garritus, & Panormus (*e*) cum Factionibus haud illepidis *Garamantinica*, & *Ceromatonica*, qui *Vixit & Agitavit Ann. XV?* ubi ſtylum agnoſcis, a quo paulo ante *Vixit* & *Aedituavit*. Ex iis factionibus altera Fabretto (*f*) placuit, quod eam videre crediderit apud Gruterum, ubi *Garamanti Nica* acclamatio eſt homini facta *Vince*, aut *Vincas*.

In Magiſtratuum albo Ducheſnii *Amainius Eques* (*g*) mihi ſtatim diſplicet, & *Plebs* SENO. MAN. O. nec non *Proconſul Campaniæ* (*h*), cujus officii intruſionem Sirmondum * & Heinſium ** non agnoviſſe miror, cum ex eo *Trinus Magiſtratus* quaternus fiat, & *Uno Eodemque Tempore* Præfectus Urbi, & provinciæ alicujus Pro Conſule nullo modo eſſe quiſpiam poſſet.

Funebria, & honoraria miſcuit, qui *Patrono Coloniæ Pientiſſimo* (*i*) inſcriptionem dedit; qui *Solemniter Supplicavit* (*k*), funebria, & votiva. Qua loquitur verborum connexione Capacius, cum ſtatuam Neapoli ſtatuit *Civi Ob Memoriam Et Inſtantiam Erga Patriam Civeſque* (*l*)? Nova etiam res *Officialis Vetus*, & *Officialis a Memoria* : eo nomine Magiſtrum (*m*) *Scrinii*, & Magiſtrum *Memoriæ* appellare dedecet; *Officiales* enim pro Apparitoribus habeo : Index *Gruterianus* (*n*), & ex eo recens Calepini editio * *Officiales Conſulis* memorant, ſed Inſcriptione

(*a*) Fabrett. *Inſcript. Antiq.* pag. 25. col. 2. ita inquit : „ Prænomina *Secundi*, *Octavi*, & *Noni*, de quorum inventione exultat Reineſius Inſcr. 54. Claſſ. V. 76. & 78. Claſſ. VIII. & 51. Claſſ. XII. ipſe, cum ſuis Ligorio & Langermanno, in quorum officina nummi plumbei iſtiuſmodi cudi ſolent, ſibi habeat; nam nos talibus Sponſoribus rem novam producere non audemus. Et ſic quoque prænomen *Sergia* in femina, quod Reineſius agnovit, & probavit in hac Inſcript. pag. 676. n. 80. XII.

SERGIA . FLAVIA . LVSINIANA &c.

„ confidenter rejicimus, cum *Sergia gens Patritia fuerit*, „ *vel unius Virgilii teſtimonio*,

Sergeſtuſque, domus tenet a quo Sergia nomen.

„ ut ait Urſinus ad nummum hujus Familiæ, & ex pluribus apud Gruterum Inſcriptionibus palam fit : ita ut tria potius nomina tolerari debeant in hac muliere, recepto more, de quo plura exempla congerit in ſua ænigmatica Helia Lælia Criſpide Ill. Comes Carolus Cæſar Malvaſia a pag. 151. per tot. illud Cap. IX. quam novum hoc prænomen, nulla neceſſitate cogente, ex nomine affingere. „

(*b*) Idem Reineſ. pag. 389. n. 55. V. verſ. 5. * verſ. 1.

(*c*) Pag. cit. n. 56. V. ponit *Via Aurelia*.

(*d*) Pag. 390. n. 59. V. ponit *Roma extra Portam Pertuſam*.

(*e*) Pag. 392. n. 64. V. ponit *Via Præneſtina*. Quæ ita eſt :

M. CORLIVS M. L. PANORMVS
AGITATOR
FAC. GARAMATINIC.
VIXIT . ANN. LVII.
AGITAVIT . ANN. XV.

Factio (ait Reineſ.) CEROMATONICA *vel Ceromanicarum dicta eſt a ceromate, quo ſolebant inungi Athletæ*. Epig. hic attuli, ut magis textus intelligatur, ideoque de hac, ſicut de cæteris in examen adductis a Cl. N. A. ſponſor non ſum.

(*f*) De *Col. Trajan.* cap. VIII. pag. 254. ubi ad cit. Inſcript. ait „ Factionem *Garamantinicam* in *Ceromatonicam* immutans, quæ ſi a *Ceromate, quo Athletæ inungebantur*, nomen deducit; cum id reliquis omnibus commune fuerit, nulla hinc factionis, vel diviſionis notas haberi poteſt : & quid tandem Aurigæ cum Ceromate? Succurrere potius homini debuiſſet ſimile apud Gruterum ſuum verbum (niſi quod prius elementum, abrupto ibi marmore, deficit) in ſeq. Inſcript. pag. CCCXXXVIII. 2. expreſſum.

: : : M . AVRELIO . LIBERO G
A PATRI . ET . MAGISTRO E
R
A ET . SOCIO . DOMINO N
M
A ET . AGITATORI . FACTIONIS T
N PRASINAR I
T
I AVRELIVS . CAECILIVS . PLANRTA N
N ROTOGENES . OB . III . PALMAR I
I
C HOC . DONVM . VOVIT C
A NATIONR . AFRI A

„ unde videtur, factionem Praſinam, quæ cum Garamantinica in Gruter. Inſcript. jungitur, unam, & eamdem cum illa eſſe; & propterea in Reineſiana, ſub hoc tantum nomine, (ſive teſſeram & cognomentum vocare libeat) aliud præcipue intelligi.

(*g*) Pag. 395. n. 3. Cl. VI.

(*h*) Pag. cit. n. 4. VI. * *De Reg. Suburb.* ** *Not. ad Claudian.* p. 5.

(*i*) Pag. 398. n. 10. VI.

(*k*) Pag. cit. n. 11. VI.

(*l*) Pag. 399. n. 13. VI. ponit *Neapoli in ædibus Bonaventuræ e Capacio* I. *Hiſt. Neap.* c. 8.

AVRELIO . SYMPHORO
AVG. LIB. OFFICIALI . VRTERI
A . MEMORIA . ET . A. DIPLOMA
TIBVS
EXORNATO . ORNAMENTIS . DRCVRIONA
LIBVS
ORDO . SPLENDIDISSIMVS . CIVI
OB . MEMORIAM . ET . INSTANTIAM . ERGA . PA
TRIAM . CIVESQ.

Hanc dedit etiam *Spon.* pag. 169. *Sect.* V. *Miſcell. Erud. Antiq.* ex cad. Capacii *Hiſt.* ac aliter diſponit verſus, & lin. 7. non habet SPLENDIDISSIMVS, ſed tantum ORDO CIVIT.

(*m*) Reineſ. pag. 407. n. 28. VI.

(*n*) In Ind. Gruter. p. XX. * Cl. Jacob. Facciolatus in d. recenti Calepini edit. v. *Officialis*, *Miniſter Magiſtratus* Vid. ubi citat. Gruter. Inſcript. pag. 423. n. 7.

ptione (*a*) male accepta, quam non Conſulis, ſed *Provinciæ* Præſidis *Officiales* ponunt. Sponius (*b*), cum hanc item recenſeret epigraphen; de Neapolis nomine ab Auguſto impoſito nos docuit, quamvis Neapolitani, Annibale Italiam premente, in Hiſtoria tam ſæpe occurrant. At nonne Reineſius (*c*) *Vicentinis* quoque ſe credulum præſtitit Bruti, & Ciceronis *In Senatu* patrocinia jactantibus? de *Cacinae* tamen monumento (*d*) iidem non impetrarunt.

Plura præterea, ne moroſus videar: inter ea *Decurionem Tuſculanenſium Quæſtorem Rei Publicæ* (*e*); *Aedilitate Spectaculum* cum *Magna Cœna* (*f*); *Scipionem Africanum Triumphantem bis* (*g*). *Lagii Gavium* (*h*) Præfectum, ut vult Reineſius (*i*), & *Julium Præſidem* (*k*) eodem habeamus loco, quo *Adlectum Aerario Pontificum*, ubi *Collegium Centonariorum Uxorem* (*l*) laudat.

Raro videas quod non ex aliqua ſaltem parte claudicet: nec monſtra deſunt prolixis quandoque enarrationibus nobilitata: *Archontem Decimum* (*m*) delirat Capacius? *Arkarium* fuiſſe Reineſius contendit; *Diſpenſatorem Illyrici* ſomniat Piccartus? Procuratorem fuiſſe Reineſius (*n*) docet; *Proconſule* (*o*) cognominis loco effutit Langermannus? ad Macedoniæ Pro Conſulem detorquet Reineſius.

Captarum a Marcello Conſule Syracuſarum idem (*p*) memoriam videt, ubi Echinadas captas non minus mire Rupertus * viderat. Memoratum a Val. Maximo Clodii Pulchri filium in *Urna* (*q*) reperit, quæ nihil loquitur, quod urnæ aptetur. *Honoribus Veterum* (*r*) ſubſcribit, qui quomodo eadem eſſe familia poſſent, cum e gentibus diverſis eſſent, nec adoptionis indicium præſeferant, vellem explicaſſet. *Centurionem Officiis*, & *Optionem Præfecti Prætorio* (*s*) (inaudita, & perquam mira profecto munera) neſcio quem creat, cui nomen quoque *Collegii* ſponte, & ſibi ingenita liberalitate largitur. Minutatim haud perquiro, nec ſingulatim perſequor.

Actorum claſſem (*t*) multa præclara exornant, maculant perpauca; eminet inter hæc *Babius Gemellus* (*u*) (a Sponio (*x*) repertus, qui *antiquiſſimam* conjicit) loca ſepulturæ *Municipibus Singulis Incoliſque*, hoc eſt, populo univerſo ridicule parans: & illa a Boldonio (*y*) decerpta, quæ, cur recenſuit Reineſius (*z*), cum *cerebro carere* * dixerit, *quiſquis pro genuinis* haberet?

Militaria hybridum ſtatim epigramma (*a*) contaminat; deinde *Veteranus Natione Græcus* (*b*), cui Filius facit alio *Procurante*; paulo poſt *Emiſſus Ad Vexilla* (*c*). Quænam ſermonis conſequentia in his verbis (*d*), *Prælio Navali Facto In Coloniam Deductus*? De Byzantinorum tamen prælio quodam feliciter interpretatur Reineſius, * minime advertens, *Actiaci* (*e*) cognomine Heroi ſuo impoſito majus quicquam muſſitare voluiſſe epigrammatorium navale prælium memorantem. edita multo ante a Trinagio hæc ine-

---

(*a*) Hæc ad rem in cit. Gruteri Epig.

L. IVLIO &c.
Verſ. 9. PRO PR. PROVINCI
AE . AQVITANIAE . CON
SVLI . OFFICIALES
EIVS . PROVINCIAE . AQVITA
NIAE . OPTIMO . PRAESIDI &c.

(*b*) In not. loc. cit. ad relat. Epig.
(*c*) Reineſ. pag. 400. n. 15. VI. ponit *Vicentiæ*.
(*d*) Pag. 401. n. 17. VI. hanc etiam ponit *Vicentiæ*.
(*e*) Pag. 408. n. 29. VI.
(*f*) Pag. 409. n. 32. VI. ponit *Surrenti in D. Antonini* a Capac. Lib. II. *Hiſt. Neap.* cap. 12.
(*g*) Pag. cit. n. 33. VI. ponit *Romæ in zophoro marmoreo extracta e ruinis Baſilicæ D. Petri ad Forum*.
(*h*) Pag. 419. n. 46. VI. *in Turri alta Caſtri Leibnicii in Stiria, Epiſcopi Seccovienſis* ex Lazio L. XII. Comm. R. R. 5. 3. c. 9.

M. G. AVI.
MAXIM.
PRAETOR . CLAVD.

(*i*) *Eſt* (ait Reineſ. in not.) *de* M. GAVIO MAXIMO *Præf. Prætorio &c.*
(*k*) Pag. 421. n. 51. VI. ex Lazio loc. cit. 5. 7. c. 7. in *oppido Melico, ſeu Medelico Norici ad Danubium*.

IVLIVS . PRAESSO . IVS. (*forte* PRAESENS. Reineſ.)
RODDOOAT . MELIOBAE.

(*l*) Pag. 422. n. 56. VI.
(*m*) Pag. 429. n. 70. VI. ponit *Neapoli apud Johan. Paulum San-Felicium* ex Capac. L. I. *Hiſt. Neap.* C. 8. ubi verſ. 4. & 5.

FELIX . ARX . X.
REIPVBLICAE . NEAPOLITANORVM *&c.*

(*n*) Reineſ. pag. 439. n. 86. ponit *Venetiis apud S. Caſſianum ex Collection. Piccarti*; & ſuſpicatur *imperfectum ſaxum*, ubi legitur:

SER. PARTHENIANO
DISPENSATORI
ILLYRICI.

Ad hanc in not.
(*o*) Pag. cit. n. 87. VI. in *Liburnia ex Schedis Langerm.*

P. SILIO P. F. PROCOS.
PATRONO
D. D.

(*p*) Reineſ. in not. ad Epig. 99. VI. p. 444. *Romæ in vinea ad S. Petrum in Vinculis infra Thermas Trajanas* Celſ. Cittad. *Tr. della origine della lingua volgare* C. 8. a Fulv. Urſino.

M . CLAVDIVS . M . F .
CONSOL
. . HINNAD . CEPIT .

* Vid. Reineſ. cit. not.
(*q*) Pag. 454 n. 116. VI.
(*r*) Pag. 471. n. 124. VI.
(*s*) Pag. 464. n. 131. VI. Vid. not.
(*t*) Vid. Claſſ. VII. *Legum SCtorum* &c.
(*u*) Pag. 489. n. 20. Cl. VII.
(*x*) *Miſcell. Erudit. Antiq.* Sect. VII. & ex eo in *Supplem.* ad Cl. XI. ubi videſis variantes a Reineſio.
(*y*) Boldon. *Epig.* Lib. II. Memb. XXVII. n. 167. pag. 137.
(*z*) Reineſ. pag. 506. n. 33. V. * Inst. not.
(*a*) Pag. 509. n. 2. Cl. VIII. ubi Epigraphe duabus linguis conflata, Græca ſcilicet & Latina.
(*b*) Pag. 510. n. 3. VIII.
(*c*) Pag. 513. n. 9. VIII.
(*d*) Pag. 516. n. 516. VIII. * In not. ad hanc.
(*e*) Vid. cit. Epig. quæ ita incipit:

M. BELLIENVS . M. F.
ROM. ACTIACVS &c.

ineptia fuerat, quam recenſuiſſe miror Fabrettum (*a*) quoque, & *Pogiano* Vicetinorum pago Municipii privilegium indulſiſſe.

Inauditam vocem *Contiro* in Latinitatis ſacrarium invexit recens Lexicon Patavinum (*b*) ex titulo hic recenſito, qui mihi nequaquam probatur; nam iſthuc nominis *Cladi* ſive *Claud. Caro* (*c*) quid eſt? & quomodo inter tirones adhuc cenſebatur, qui (*d*) annos XXXVII. exegerat, & Stipendia jam confecerat VII. imo ex Fabretto (*e*) XVII. nec placet monumentum ab *Heredibus*, poſitum *Et Contironibus*: comperendinare attamen oportet, uſque dum lapidem viſam, quem extare affirmat Fabrettus: eoque magis quo vocem *Contiro* nequaquam improbo, qui *Concivem* in Muſeo videam.

Jam vero, quæ in hac militari turma diſplicent maxime, uno ſpiritu memorabo: ſunt ſiquidem (*f*) *Aliger. XII. Legionis Fretenſis*; (*g*) SEP. & SEPT. *Eques Singularis D. N.* cum Conſulibus anni Urbis vigeſimi & quingenteſimi; (*h*) *Tarullus Tatens*; (*i*) *Beneficiarius Conſularis Curator Legati*; (*k*) *Veteranus Honeſtæ Miſſionis* cum *Cive Sumlocennenſi*, & * *Cogitatia Cupidiciana*; (*l*) *Optio Peregrinorum*; (*m*) *Decurio Miſſus ex Ala*; (*n*) *Familia DD.* cum *Servinc.* (*o*) *Familia Hic Sita Eſt* cum *Præfecto Turmarum Legionis*; (*p*) *Præfectus Turmæ Speculatorum Auxiliar.* (*q*) *Faber Ferrarius*, & *Lignarius Machinarum Bellicarum*, qui *Fecerunt Loco Donato*; (*r*) *Miles Ex Armamentario Imperatoris Domitiani*, (*s*) *Procurator Decuriæ*, (*t*) *Speculator Exercitus* cum *Miniſtro*; (*u*) *Secundus* prænomine, *Auſpicalis* cognomine, (*x*) *Everinus Eros*, (*y*) *Larvus Comes Legionis*, (*z*) EX. N. SING. *Domo Thracia*; conſimilia demum alia, ut minora, & nihil dicentia relinquam; item que mutando, & commutando reſtituta; nam *Scenicum*, exempli gratia, in *Beneficiarium Conſulis* (*a*) migrare jubet Reineſius, ad quem locum cogitaveram num σκηνοποιὸς lateret, ſive tabernaculorum militarium fabrefactor.

Claſſem nonam Piccarti collectanea & Langermanni ac Ligorii ſchedæ ferme conſtituunt; quapropter furfuris & ſcoriæ inſit plurimum, neceſſe eſt. Piccartus inſueta formula (*b*) *Dat Merenti*, & (*c*) *Merita Dat*: ab illo præſertim ſunt mire adſimiles. *Baſſus Germanus Germanicianus Druſi Caeſaris Natione Vejus* (*d*), *& Nereus Natione Germanus Peuccenus Germanicianus Neronis Cæſaris* (*e*), *& Valens Germanus Germanicianus Tiberii Cæſaris Natione Batavus* (*f*), ubi vel plures eidem homini nationes adſignantur, vel ſervis plura & incongrua nomina.

Bini incedentes magnifice ingrediuntur Ligorius, & Langermannus, *Apparitore Auguſti*, & *Præcone Peculiari* (*g*) ſtipati; at nonne obmuteſcent miſeri, & hiſcere vix poterunt, ſi clauſulam explicare jubeantur ſuam? E Ligorio autem ut ceteras paſſim hauſiſſe hanc quoque Langermannum conjicio, quod Ferrariæ ponatur Inſcriptio, quam tamen Jucundi Codex *in caſtro Fare* ponit; in eo etiam (*h*) *Calphurnia Telluris* mentio abeſt. Iiſdem exinde Auctoribus gens (*i*) *Anampeja*, (*k*) *Eperaſtus Ornator*, (*l*) *Reſpectus Præpoſitus* cum *Poſteris Conſervis*; (*m*) *Caſtor Thyllius*, (*n*) *Chironomonta Parens*, & ſervi tribus nominibus.

Viſuntur etiam in hoc ordine (*o*) *Ex Tabularis*, (*p*) *Verna Hethologo*, & officia mira; viſitur *Pierius Præceptor*, & *Titulus Cum Valvis Aeneis* (*q*); *Decia Mater* & *Trophimus*, qui *Fecerunt Conjugi* (*r*); *Euphrates*, qui *Procuravit Pauſilipo* (*s*).

Ni-

(*a*) Fabret. pag. 716. n. 371. ex *ſchedis Vaticanis ad Pogianum Municipium*, at varians & mutilior *Reineſiana*.
(*b*) In cit. Edit. Calepini v. *Contiro*: *Simul tiro, ut commilito: ſimul miles*: ubi Facciolatus nullam aliam auctoritatem adducit pro hac voce, quam illam ex hac Reineſ. Epig. n. 19. Claſſ. VIII. pag. 517. ubi verſ. 7. CONTIRONES.
(*c*) In cit. Epig. verſ. 2. CLADI CARO &c.
(*d*) Verſ. 5. VIXIT . ANNIS . XXXVII.
(*e*) Fabret. pag. 138. num. 131. ponit *Via Nomentana prope Temp. D. Agnetis in pariete*: ubi verſ. 2. CLAVD. CARO &c.
(*f*) Pag. 521. n. 30. VIII. verſ. 2. ALIGERO &c. *Legendum* (ait Reineſ.) AQVILIGERO.
(*g*) Pag. 524. n. 37. VIII.
(*h*) Pag. 526. n. 40. VIII.
(*i*) Pag. 532. n. 52. VIII.
(*k*) Pag. 534. n. 55. VIII. * verſ. 7. COGITACIA. Reineſ.
(*l*) Pag. 534. n. 56. VIII.
(*m*) Pag. 535. n. 57. VIII.
(*n*) Pag. 537. n. 61. VIII.
(*o*) Pag. 538. n. 63. VIII.
(*p*) Pag. 539. n. 64. VIII.
(*q*) Pag. cit. n. 65. VIII.
(*r*) Pag. 541. n. 70. VIII.
(*s*) Pag. 542. n. 72. VIII.
(*t*) Pag. 543. n. 73. VIII.
(*u*) Pag. 544. n. 76. VIII. verſ. 2. &c.

SECVNDVS . CLAVDI
VS . SEX . F . PALATINA
AVSPICALIS &c.

(*x*) Pag. 544. n. 77. VIII.
(*y*) Pag. 546. n. 81. VIII.
(*z*) Pag. 546. n. 82. VIII.

(*a*) Pag. 524. in not. ad Epig. 35. VIII.
(*b*) Pag. 549. n. 2. Claſſ. IX.
(*c*) Pag. 562. n. 35. IX. verſ. 3.

DORIO . TOPIARIVS
MATRI . MERITAE
DAT .

(*d*) Pag. 551. n. 7. IX.
(*e*) Pag. 560. n. 31. IX.
(*f*) Pag. 568. n. 47. IX.
(*g*) Pag. 552. n. 9. IX.
(*h*) In cit. Epig. verſ. 3.
(*i*) Pag. 572. n. 55. IX.
(*k*) Pag. 575. n. 62. IX.
(*l*) Pag. 577. n. 78. IX.
(*m*) Pag. 581. n. 80. IX. ponit *Florentiæ apud Guicciardinios e MS. Antiq. P. Ligorl*. Eandem refert Gorius *Inſcr. Antiq.* T. 1. pag. 233. n. 24. & inter ſpurias non recenſet:

CASTOR THYLLIVS
CAESARIS GERMANICI L.
GEMELLI VNCTOR

In not. Idem Gorius ait „ Reineſius &c. pro CASTOR THYLLIVS, legit CAESO RVTILLIVS GEMELLVS, an ſane Minerva, alii videant.
(*n*) Pag. 585. n. 96. IX.
(*o*) Pag. 551. n. 6. verſ. 3.
(*p*) Pag. 557. n. 20. IX.
(*q*) Pag. 562. n. 34. IX.
(*r*) Pag. 567. n. 46. IX.
(*s*) Pag. 568. n. 48. IX.

Nimius videri nolim, ſi *Felicis Auguſti Liberti* (*a*), quam Sirmondus ad Sidonium (*b*) protulit, in dubium epigraphen revocaverim: hunc *Scapalanam* veriſimilius dictum putaret Reineſius a Scapula quodam, non Patrono quidem, ſed anteriori domino, quam *Scapulariam* Sponius (*c*), qui huic titulo monſtrulum aliud ſociat, ab arte, vel officio ignoto: at quid erit deinde D. III? Liberto autem *Zothecam Publice Dedernat*; quis doceat quidnam *Honoris* fuerit Zothecam dare? & ubinam quidpiam hujuſmodi memoretur? rurſus cur, quam *publice dederunt*, Atimetus *Sua Pecunia Adornavit*? dare ſcilicet in monumentis non eſt tantummodo *decernere*, ſed præſtare, exhibere, condere. Duplicarios, cum de tacticis ſermo eſt, milites dictos novimus, qui duplici ſive ſtipendio, ſive annona fruerentur; *Triplicarios* nemo, ut opinor, audiit, niſi ab hoc titulo, cui nec Duplicarii quadrant, utpote civilia munera memoranti.

Collegii laterculo (*d*) caput defuiſſe ſuſpicor, & poſteriori manu inſitum, quod apparet, ac ſuperadditum; cur enim ſingularis præſignatur Conſul, & is quidem Helvius Pertinax Auguſtus, numerali etiam nota non de more ſubjuncta, ſed præmiſſa? & quænam Lenunculariorum cum Tabulariis conjunctio, Corporatorum cum Auxiliaribus commixtio? Nec Sodalitatis homines *Plebis* nomine deſignatos videre memini.

Informes, quæ ſequuntur cum Decuriis emptis, & inconditis nominibus, velut (*e*) *Onesimus Isochryſianas*, vel * *Amianthus Nicanorianus*, haud magnifacio. Quid autem ſani in hac claſſe habetur? & quænam veterum Inſcriptionum forma in iis Collegiorum nominibus? nec inculpate claudit (*f*) *Epagatus Turrannius*; cognomina enim nominibus præponere conſueverunt quidem Scriptores haud infrequenter, lapides vero non item, & * *Capenates Fæderatos* qui memoret, aut noverit, non repetio.

Aſclepiadis monumentum (*g*), quod Reineſium *in primis adfecit*, perperam inſcribitur *Parentibus & Fratribus*; is etiam a Trajano *VII Civitates Impetraſſe* inſulſe dicitur, & poſt natalem diem intempeſtive memoratum, perquam inepte *Adſediſſe Magiſtratibus Populi Romani Ita ut in Aliis & in Provincia Aſia*.

De Domitio Afro Oratore, ut hic ſtatuitur, epigramma (*h*) qui probant, ut & nobis probari poſſit, quid ſignificet, & quomodo coaleſcat, oſtendant.

Statorem (*i*) non Proconſulis, aut Prætoris, aut Principis, ſed *Nemauſi* qui recipiam? Sponius (*k*) huic titulo appendicem dedit.

Rhoe Maritum Fecit ſermo eſt, qui *Baſilicam Aſinian* (*l*) deceat; at * *Atrienſis* ſervi munera, de quibus Pignorium & Fabrettum (*m*) conſule, feminam haud decebant: ineptius memoratur infra *Scurra Atrienſis* cum *Regia*, aut ſit *Regione Decima* (*n*).

Quid ſibi vult (*o*) *Titulus Datus Ob Conſervas Pediſſequas*? quid (*p*) ænigma paulo ante propoſitum? *Antiquitatis elegantem particulam* Reineſius (*q*) vocat, quam curat *Felicia*, *Sevo*

(*a*) Reineſ. pag. 570. n. 52. IX.
(*b*) Lib. VIII. Epiſt. 16. Hanc iterum dedi ex Reineſio l. cit. ut facilius animadverſiones Maffejanæ hic agnoſcantur:

TI. CLAVDIO AVG. L. FELICI
SCAPVLANO D. III. Q. III. QVINQVENNALI
INMVNI TaIPLICAaIO BENEMSaSNTI
aX CONSSNaV DSCVaIAS VNIVaaSAa
HONORIS CAVSA ZOTHaCAM
PVBLICS DSDSaVNT
ATIMSTVS L. SVA PaCVNIA ADOaNAVIT.

(*c*) Pag. 231. Sect. VI. ponit *Reate* ex *Camelio & Sched. Barberin.* verſ. 2. legit SCAPVLARIO, & non habet Q. III. & *ad levam*

C. IVLIO
GLYCaaOTI
FSLICIS SCAPILANIa
DEC. III. Q. D.

(*d*) Reineſ. pag. 589. uſque ad 595. n. 1. Claſſ. X. *Romæ in in Vinea Joh. Bapt. Stallæ effoſſa* 1581. Julius Jacobonius miſit Venetias Aldo Manutio, qui habet Comm. *ad Lib. I. de Offic. Cicer.*
(*e*) Pag. 597. n. 3. X. verſ. 24. * verſ. ult.
(*f*) Pag. 605. n. 13. X. verſ. 1. * verſ. 6.
(*g*) Pag. 608. n. 4. Claſſ. XI. ubi in not. Reineſius ait „ Hæc „ me Inſcriptio in primis adficit, quippe nuſquam lege- „ re memineram, quod ea me docet de Aſclepiade Pru- „ ſenſe medico, imperante Trajano, Adriano, & T. An- „ tonino, cum ſervili conditione fuiſſet, a quodam Cal- „ purnio manumiſſum, civitatem Romanam & Jus alia- „ rum VII. impetraſſe &c.
(*h*) Reineſius in not. ad mutilam Epig. 12. XI. pag. 613. inquit: *Eſt de Domitio Afro Oratore* (quamvis nullo pacto legatur in cit. Inſcript.) *& Cauſidico, qui, Imp. Nerone, ſummis honoribus vigueras*. Tac. Lib. XIV. ann. 19. &c.

(*i*) Reineſ. pag. 615. n. 19. XI. ponit *Nemauſi* ex Graſſ. in *Ant. Nem.* p. 196.

D. M.
SEX. AVRELI
ZOSIMI
STATORI . NEM .
AVRELIA . COS
MIA . FRATRI
PIISSIMO

(*k*) Spon. pag. 170. n. 5. Sect. V. ponit *ibidem ex iiſdem*, ac addit:

L. LETIVS . MARVLLVS
IIIIII. VIR AVG . DECVR . ORNAM.

(*l*) Pag. 623. n. 3. XI. * verſ. 2.
(*m*) Vid. Fabrett. Inſcript. Antiq. pag. 9.
(*n*) Pag. 649. n. 181. IX. ponit *Via Appia*.

aCVaaA
ATaIaN. aaGIA
DaC.

(*o*) Pag. 626. n. 53. XI.
(*p*) Pag. cit. n. 51. XI.
(*q*) Pag. 630. in not. ad Epig. 64. XI.

Felicias Romanus Libellicas, & quæ *Arrium Atilium* invehit *Lic .... In Valeriverniorum*; ubi *Utriclarios Eraaginenſes Alethenſes*, & *Beterenſes* idem videt: uti paulo poſt inauditum *Adorem Beneficiarium*, cujus *Sacrabema Conjux* (a). *Pro Somno Viria* facit *Zophilas Muſicas* (b); pro *Suis Libertis*, non ollarium, ſed *Sarcophagum* ſtruit *Ampycides* (c): contra poſt corrupta plura quæ ſequuntur, & male ſarcta.

Servaenas Arrius F. Liberto uni *Fideliſſimo Tabulario Tignario* non *Ollariam* tantùm, ſed quod lepidius eſt, *Lampadariam* (d) donat. Quid exotica artificia memorentur, aut munera *Harundinarii* (e), *Altiliarii* (f), *Principis Piſcatorum* (g), *Doctoris Librarii* (h)? quid nomina CNIS ET *Satoris Et Pelorinis Cantricis* (i), aut iterum *Germanicianus Locata Unctor* (k), *Largonias Heros Malaca* (l), *Satyrus Lucifer* (m)?

Strictius, ſi fieri poteſt, & quam citiſſime inferias percurramus, & manes. *Memoriam Facere Radem a Fundamento* (n) tam lapidaria eſt phraſis, quam facere * *Ab Inchoato*, & apprime reſpondet ** *Annatis Eorum Vel Ex Genere Libertis*; *Criſpo Lepidiſſimo* (o) e Capacio eruto nihil plane lepidius; quamvis non aberret longius *Florentinus* neſcio a quo *Extractus*, & *Lucus P. VIII.* (p), *Nepotillanum* (q), *Serpentem* ICTVM (r), & in *Vocladenſi Prælio Occiſos* (s) eodem loco habe, quo *Meralam* (t) rhetoricantem, & inſito inter ſe *Salviam*, & *Plinium* (u) in imaginariis locis.

Sergiam Flaviam Luſinianam (x) tamquam prænomine inſignitam Reineſius protulit; admiſit epigraphen Fabrettus, prænomen rejecit, quod *Sergia* gens fuerit, & *tria potius nomina tolerari debere in hac muliere* docuit; verum Appiorum quoque nota gens eſt, nihilominus Appii prænomen in Claudiis præcipue recipitur, & *tria nomina* ferre illos quoque dicimus, qui prænomen gerunt. Optimo tamen jure prænomen iſtud expellitur, cum inauditum, tum fœminæ datum: at mihi Inſcriptio ipſa valde ſuſpecta eſt levi teſtimonio ſuffulta, & inſuetis prorſus enunciationibus conſtans: * *Dulciſſimo Nepoti Ex Filia*, de qua etiam adjicitur, ** *Quæ Mei Amantiſſima Fuit*; quid deinde eſt † *Integra Monumentum Conſtitui*?

Ulterius progredientibus ſepulcrum occurret EVMORPHIANO poſitum (y) *Vita Sua Annum Agenti* XXI. formulam *Vixit* quis umquam ſic extenſam vidit? Ut fidam *L. T. Vrao Sibi Amantiſſimo Qui Vixit annos XVII. Educatus Literis Græcis Quam & Latinis* (z), ægre quidem adducar; nec faciliorem multo me Frehero præſtiterim, a quo *Acceptias Varaſius & Totin Patres* (a), Guichenonii monſtris (b), & ſingularis ſomnialibus immorari piget.

Cui placeat *Iuſtejus Conveniens*, quamvis *Vita Nitidus Calto Decoratus Forma Specioſus* (c)?

Parentum Adfectus obſignantes *Turpilia & Biſio* (d), *Calderii* ponuntur, qui agri Veronenſis pagus eſt thermalibus aquis prænobilis: idem & Sponius præſtitit: at Felicianus eamdem Inſcriptionem recenſens, e Græco verſam teſtatur. Græcum ipſum epigramma apud Gruterum (e) reſpice, quod & animadvertit Fabrettus, non de *Turpilia*, ſed de *Homonoea*, & *Atimeto* loquens, quibus nominibus Felicianus pariter affert, aliquanto etiam concinnius redditum, & nullis *Junonis Fontibus* memoratis, quos Saraina, & Carottus hanc epigraphen primum vulgantes intrúſere, ut Calderio aptarent, & *Junonis* ibidem circa id tempus ſomniato Templo. Interpolationes perſimiles Gadius Magulla, & Petronius Probus Calderio pariter addicti apud Pantheum, & Sarainam, exindeque apud Gruterum ſunt paſſi. Homonoeæ carmina ſic reddi poſſent:

Quæ tantu longe melior Sirenibus, ipſa
Quæ ad menſas fueram grata magis Venere,
Quæve ut hirundo loquax jaceo nunc heic Homonoea,
Linquo & Atimeto perpetuas lacrimas.
Cui jucunda quidem vixi, dulcem tamen iſtam
Damna inopinus ſtravit amicitiam.

Statua Erecta Patri *Veraci & Innocenti* (f), *Storaciactes & Moſchidiactes* (g) *Heredes Pudenti Matri* facientes (h), *Fineta Varaccia Popidia Mater Conjux Filia* (i); *Quartionia Ex Volunente Teſtamenti* (k); *Proximonia & Liberaninus* (l); Sertoria *Domo Aequo* (m); *Rebricis Vixilla* (n); *Salvi Mercari In Suo Sibi Poſitus Liberi Superſtites* (o); *Aedicula Genialie* (p); *Gadiſia* (q), *Mui-*

(a) Reineſ. pag. 631. n. 69. XI.
(b) Pag. 634. n. 72. XI.
(c) Pag. 635. n. 79 XI.
(d) Pag. 644. n. 100. XI.
(e) Pag. 617. n. 27. XI.
(f) Pag. 620. n. 33. XI. verſ. ult. AVIARIVS. ALTILIARIVS.
(g) Pag. 621. n. 37. XI.
(h) Pag. 650. n. 123. XI.
(i) Pag. 628. n. 58. XI.
(k) Pag. 619. n. 32. XI.
(l) Pag. 630. n. 89. XI.
(m) Pag. 644. n. 101. XI.
(n) Pag. 655. n. 12 Claſſ. XII. *Adfect. Parentum erga Liberos.* * Vid. not. Reineſ. ad cit. Epig. ** verſ. 7.
(o) Pag. 661. n. 30. XII.
(p) Pag. 663. n. 37. XII.
(q) Pag. 670. n. 62. XII.
(r) Pag. cit. n. 63. XII.
(s) Pag. 671. n. 65. XII.
(t) Pag. 675. n. 77. XII.
(u) Pag. cit. n. 78. XII.
(x) Pag. 676. n. 80. XII. * Verſ. 3. 4. ** Verſ. 5. † Verſ. ult.
(y) Pag. 679 n. 92 XII.
(z) Pag. 681. n. 96. XII.

(a) Pag. cit. n. 97. XII.
(b) Pag. 686. n. 111. 112. 113. XII.
(c) Pag. 691. n. 124. XII.
(d) Pag. 696. n. 136. XII. ponit *Calderii* ex Panvin. *Antiq. Veron.*
(e) Gruter. pag. DCVII. n. 4. & ab ipſo Grutero Bonada Tom. III. pag. 475. Cl. IX. n. VII.
(f) Reineſ. pag. 701. n. 14. Cl. XIII. *Adfectus Liberorum erga Parentes.*
(g) Pag. 702. n. 17. XIII.
(h) Pag. 707. n. 29. XIII.
(i) Pag. 710. n. 39. XIII.
(k) Pag. cit. n. 40. XIII.
(l) Pag. cit. n. 41. XIII.
(m) Pag. 712. n. 45. XIII.
(n) Pag. 716. n. 60 XIII. ubi Verſ. 3. REBRICIDI VIXILLAE. „ Vera (ait Reineſ. in not.) lectio eſt BEBRYCI. Hoc „ enim cognomen etiam aliis commune, ut doceo in „ *Eponymia* gentis adpellatione petitum, ut *Afer*, *Bithynicus* &c. Bebrices autem populus Aſiaticus, tum & „ Galliæ Narbonenſis &c. „
(o) Pag. 717. n. 63. XIII.
(p) Pag. 718. n. 64. XIII.
(q) Pag. cit. n. 65. XIII.

Mailorius (*a*); quamplures aliæ vel dicentes nihil, vel loquentes præpoſtere, *Liberorum* querimonias turpiter dedecorant, & fidem infirmant.

Minus contaminata apparent Conjugum ſuſpiria, quorum, cum mioimi ut plurimum momeoti ſint, pauca quædam attingam.

Miſere rhetorizat Capacius (*b*), apud quem *Tot Lacrimarum In Morte* quis fundat, oeſcitur. *Conjugem Conſervatricem* (*c*) & *Uxorem Indulgentiſſimam* (*d*) exoptet ſibi quilibet, ſed ooo in lapidibus.

Creonita & *Mundus* (*e*); Conjux *Pietate Plena*, quæ *Libens* ſepulcrum ponit (*f*): *S. Spurio Decur* (*g*); *Liberalis Hedonicas* nuptiarum diem conſignans (*h*); *Gerulonius Satyrus Cum Spira Sua* (*i*); *Guoria Faa* tam mire a Reineſio (*k*) traosformata, *Cineribus Locus Sacer Vix Vnau* (*l*); *Modeſti Qui Idem & Aſyaragius* (*m*); *Caia Plinia* Palermiana (*n*); *Xinne* cum *Cimbiliaca* (*o*); *Matuſſius Gavitus* (*p*); *Tapuricia Ververatas* (*q*); *Speciatia* & *Luttonius* (*r*), ubinam, & quibus meritis ſibi fidem concilient?

Supereſt in hac claſſe *Flavius Maximus*, qui *Fecit Coniugi*, & *Suis Parentibus*, deinde *Hagne Conſervae Meae Loco a Domina impetrato* (*s*). Superſunt carmina (*t*) vetuſtas Muſas minime redolentia; & *Verperucia Sibi Et Genio Suo* * ponens. Supereſt denique *Lymphatum* epigramma (*u*) Panvinio injuria imputatum.

Ex brevi plorantium Fratrum choro *Alionnam* (*x*) exime, & *Pollionem* (*y*) Piccartianum, & *L. Decimiolam* (*z*), & *Chreſtenen Pontiam* (*a*), cujus gentilitium perperam propoſitum cum *Conſervae* nuncupatione ſociatur; ibi *Occunrae* in *Occumene* Reineſius * transfert, ſed ex contextu legi multo aptius poſſet, *Ec Cyvirae*: ſicuti io illa (*b*) *Meneſtrato Antoniæ Druſi*. Meneſtratum haud probo, & ſervi nomen ab acephalo epigrammate avulſum ſuſpicor, poſt quod ſervi officium ſequeretur, *Meneſt atori*, hoc eſt, *Miniſtratori Antoniae Druſi*, ut in aliis *Miniſtrator Caeſaris*.

Tom. I.

(*a*) Reineſ. pag 718. n 66 XIII.
(*b*) In Epig. relata a Reineſio pag. 722. n. 5. Claſſ. XIV. *Ad fectus Conjugum*.
(*c*) Pag. 227. n. 18. XIV.
(*d*) Pag 736. n. 53. XIV.
(*e*) Pag. 737. n. 57. XIV.
(*f*) Pag. 738. n. 58. XIV.
(*g*) Pag. cit. n. 59. XIV.
(*h*) Pag. 742. n. 73. XIV.
(*i*) Pag. 743. n. 76. XIV.
(*k*) Pag. cit. n. 77. XIV.
(*l*) Pag. 749. n. 97. XIV.
(*m*) Pag. 754. n. 114 XIV.
(*n*) Pag. 756 num. 124. XIV. ex Pal. Palerm. ubi verſ. 2. D. PLINIA &c.
(*o*) Pag 762. n. 144. XIV.
(*p*) Pag. 770. n. 167. XIV.
(*q*) Pag. 211. n. 170. XIV.
(*r*) Pag. 775. n. 181. XIV.
(*s*) Pag. 779. n. 191 XIV.
(*t*) Pag. cit. n. 192 XIV. eandem refert Fabret. pag. 420. n. 381 ex *Schedis Barberinis*; ex eodem Bonada Tom. II. pag. 420. Claſſ. IX n. 94. at omnes inemendatam; ad fidem Lapidis vero Gorius *Inſcr. Antiq. Etr.* Tom. I. pag 147. n. 58 & videſis in *Supplem* ad Claſſ. XXI. Alia carmina confer in hac Claſſe pag. 780. n. 195. & pag. 781. n. 200.
* Pag. 782. n. 201.
(*u*) Pag. cit. n. 202. ponit *Veronae ex Antiq. Veron.* Panvinii.

De *Sodalitatibus Ex Voto* (*c*), de *Manibus Gentis Suae* (*d*), de monumento poſito *S. ne Vlla Querela* (*e*), de eo, qui *Tribuit Cui Meruerat* (*f*), de *Operis Aerotionis* (*g*) ſermonem habebimuſne? habebimus de *Plinijs*, & *Succeſſoribus* (*h*), de *Meritis Qua In Eos Contulit* (*i*), de *Via Appia Aditum Ambitum Oſſa Reponent, Liceat* (*k*); de *Homine Reſpitiente Caſus* (*l*), de *Aſapha Judae Poſteros Vicante* (*m*), de *Caecilio* (*n*) natalis *Horam* non ſolum memorante, ſed illam quoque, qua *Elatus Eſt*?

Liceat ex his vepribus ſe extricare tamdem, liceat diutino & moleſtiſſimo tædio cedere, & clauſulas, ſi quæ ſunt in reliquis, inſolitas, abſurda nomina, erronea ſigla Lectoris perſpicaciæ ſatis jam ex anteactis periculis cauti ac circumſpecti amandare.

Appendicis (*o*) priores præcipue paginas rejice, & *Doctoris Secutorem* (*p*), & *Curatores Anni III.* cum anno adnexo CXXXVII, (*q*), ad quem Reineſius Cæſarianam Epocham ſomniat, & *Maximularium* (*r*), & *Numidam Anceſilanum* (*s*) cum ſequentibus quatuor, ac poſtremis tribus, quibus magnum hoc Inſcriptionum Syntagma infeliciter obſignatur.

III. *Jac. Sponii Miſcellaneorum Eruditæ Antiquitatis diſquiſitio*.

Reineſio dimiſſo, ad Sponii Miſcellanea accedamus, qui quæcumque, & undecumque potuit Elogia anterioribus *antiquorum monumentorum Collectoribus ignota* ſummo ſtudio conquiſivit *, & in publicum bonum magnifice cuſa vulgavit. Ex fictitiis, quibus aliquando eſt deceptus, plura quidem jam ejecimus, ſive Reineſiana ſcrutantes, ſive in lapidibus extantia, & a nobis contrectata excutientes; reliqua ſummatim percurramus. *Ex Voto Promiſſo* (*t*), & *Ve Sis Mihi Propitius Militibus Centurionibuſque Meis* (*u*), Romanæ neque formulæ, neque lo-

(*x*) Pag. 783 n. 2. Claſſ. XV *Aſſ-Ent Fratrum & Sororum*.
(*y*) Pag. 787. n. 13. XV. e Piccart.
(*z*) Pag 790. n 22 XV.
(*a*) Pag. 789 n. 19 XV. * In not.
(*b*) Pag. 786. n. 11. XV.
(*c*) Pag. 793 n 2. Claſſ. XVI.
(*d*) Pag. 795. n. 3. XVI.
(*e*) Pag 706. n. 7. XVI.
(*f*) Pag. 718. n. 15. XVI.
(*g*) Pag. 800. n 20. XVI.
(*h*) Pag. 804. n. 36. XVI.
(*i*) Pag 805. n. 38 XVI.
(*k*) Pag. 807 n. 46. XVI.
(*l*) Pag. 813. n. 66. XVI.
(*m*) Pag. 820 n 20. XVII.
(*n*) Pag. 822. n 30 XVII.
(*o*) Pag. 1007 *Appendix Miſcellaneorum, quæ dum colligerentur, ſuis ſe locis ſubduxerant*.
(*p*) Pag 1024. n. 23. Append.
(*q*) Pag. 1026. n. 28.
(*r*) Pag. 1028. n 36.
(*s*) Pag. 211. n. 38.
* Edita fuerant *Miſcellanea* Sponii Lugduni 1685. poſt Syntagma Reineſii, quod prodiit Lipſiæ 1682.
(*t*) Sponius pag. 4. Sect. 1. ponit *Romæ ex Schedis Bigotrianis*.
(*u*) Pag. cit. ponit *Salonis ex Morelli* MS. & ego 22 eo in *Supplem.* ad Claſſ. I. ubi de *Apollinis*.
Cum autem plures Sponii Epigraphes relatæ fuerint ab Immortali Muratorio, rem ingratam Claſſis. Literarum Cul-
toribus

quutiones ſunt. *Proclianus* (*a*) ſubſequens mendoſe claudit, ut alii in hac collectione multi. Urnulam, *Ne Tangito o Mortalis* (*b*), recentem luſum fuiſſe, certo certius eſt, quamvis & Fabretto (*c*) impoſuerit.

Aqua Tepula (*d*) Ligoriana frigeſcit quam maxime; nam Aquarum Inſcriptiones ſecus conceptas vidimus, & tam inepte inchoatur hic *Aqua Julia Imperator Caſar*, quam incongrue definitur *P. Mill. X.* Nova præterea ad *Anbulos* ſignificandos cuditur nota, nec Aqua Julia per tubulos deducebatur, nec Auguſto, qui RIVOS *Aquarum Omnium Refecit* (*e*), de tubis aquæ Juliæ a milliario decimo *poſitis* titulus quadrat: adde Agrippam gentilitio ſuo, quo ejus novitas arguebatur, in publicis monumentis numquam uſum eſſe.

Secundanum cum *Flaminica Diva Druſilla* (*f*) Pingonius quodammodo adglutinat? Inter lapidaria numina Nymphas *Nutrices* viderat nemo, & *Nymp. Nutr.* (*g*) pro *Nymphis Nutricibus* antiquum compendium non olet; ſicuti nec antiquam epigraphen ea verba *In Lavacro Agrippina* (*h*).

Colatur nolim *Signum Herculis Servatoris D. N. Imp. D. Trajani* (*i*): neque enim ſignis quinam *Fieri Curaverit* ſubſcribi ſolet, & per ſingulariam D prænomen *Decimus* indicatur, non *Decius*; quin Imperator is *Trajanus Decius* in lapidibus enunciari ſolet, non *Decius Trajanus*. In *K. Varrio Architecto Exercitus* (*k*) inuſitate ſingula occurrunt, & peccat poſtremum nomen. *Eugenii* clauſula *Voto Suſcepto Libens Merito* (*l*) non bene coaleſcit; ubi Sponius *Ex Præfectus* legit, ac *Comes Domeſticus* *, *Ex Præfecto*, & *Comes Domeſticorum* legendum intelligis. Fortaſſe νοθείας ſuſpicionem ſphalmata quandoque procreant: in eadem pagina dictiones *Hoc Tibi Precor* (*m*) hexametrum terminant, quod apud Gruterum (*n*) inculpate legitur, *Hoc Tibi Prætor*.

Quo loco de Dendrophoris diſputatur non inerudite (*o*), de Inſcriptione * reliqua nullum omnino efficiente ſenſum verba velim fuiſſent facta; mihi e veteri lapide eas exceptas nugas non dicent.

toribus me non facturum duxi; ſi eas, quæ ab eo fuerant prætermiſſæ, in hac mea noviſſima Sylloge ſectum referam, etiamſi ea illis ſint in examen adductis a Clariſs. Maffeio, quæ Eruditorum judicio, ut de omnibus faciam, lubenter ſubmitto, ut in Supplementi Præfat. innui.

(*a*) Spon. pag. 4. ponit *Heilbronna* ex *Reineſio*.
(*b*) Pag. 23. Sect. I. Art. VII.
(*c*) Pag. 21. *Inſcr. Antiq.* n. 91. ex *Schedis Barberinis*.
(*d*) Pag. 32. Sect. II. Art. VII. Confer hanc in *Supplem.* ad Claſſ. I.
(*e*) Gruter. pag. CLXVII. n. 5.
(*f*) Spon. pag. 36. Sect. II. Art. VII.
(*g*) Pag. 37. l. cit. ex eo ad Claſſ. I. In *Supplem.* ubi de *Nymphis*.
(*h*) Pag. cit. ubi ait: *erant Romæ Balnea Agrippina, ad quæ pertinebant duæ reperta ſtatuæ, in quarum baſi inſcriptum:*

IN LAVACRO AGRIPPINÆ.

(*i*) Pag. 50. l. cit.
(*k*) Pag. cit.
(*l*) Pag. cit. * pag. 51.
(*m*) Pag. 50.
(*n*) Gruter. pag. XLIII. n. 7.
(*o*) Sponius pag. 56. & 57. Sect. II. Art. XI. * Pag. 56. cit. Vid. Claſſ. VII. ubi de *Dendrophoris*.

Plura quoque in proxima diſplicent; *Philetus Libertus M. Ulpi Arvati Nepos*, verba *Anni Primi* a reliquo Sermone diducta, *Pon. LXXXX.* quod nihil dicit, & *IIII. H. H. Dei Solis* (*p*), ubi forte fuerit *in honorem Dei Solis*. Exinde *Col. Aequi. Fabr.* & *Diſp. Municipii Riditar.* cum *Republica Splendiſtarum* (*q*) mihi ægre probentur.

Danium Lugduni fruſtra *exſcripſiſſe* editor de *Anima Ablata*, & *Corde Recondito* neſcio quid effutientem, Aramque *Infraſcriptam* memorantem, atque *Inſcribentem Sibi*, quamvis *Alumno* (*r*) poſuerit anonymo. Paullo ante de Collegii ſtipe collecta (*s*) interpretatur Sponius abſurdam & importunam omnino clauſulam, * *LXXX. COL. Stipevit*: paulo poſt quid ſibi hæc ſyntaxis velit? *Imperatoris Trajani M. Auſtronius Argenti Pond. IX. Reddidit Dedic. K. Aug. IIIII Et III. N.* (*t*): Bis ſubſequens (*u*) *Pabulariorum Collegium*, non adducar, ut recipiam; quid enim negotii Pabularios geſſiſſe putabimus? priorem ex his, quæ Fabretto (*x*) pluſquam ſuſpecta eſſe debuit, attigimus in Reineſianis: Collegiorum *Luſtra* non ab Urbe condita, ſed a Collegio conſtituto computabantur; & *Pollius* Libertus, cum ſervitutem ſerviret, *Pollianus* nuncupari vix poterat.

Altera (*y*) Pabulariorum Duoviros recitat poſt eorumdem Quatuorvirum in anteriori memoratum; ii *Collegio* neſcio quid *Dedicant*, & dictionem *Quinquennalitate* ſine cohærentia interponunt.

Ad quodnam Inſcriptionum genus *Nomina* revocabimus, quæ *Decuriones Adſcripſerunt*? & quid epigraphe iſta omni peragitur? & undenam ea formula depromitur, *Qui Hoc Collegium Dedicant* (*z*), ſeu *Dono Dant*? vetuſta tempora tam hæc ſapit, quam *Sodalitas* (*a*), quæ conſequitur, *Pudicitia Servanda*.

Jovi Tempeſtatium Divinarum Potenti (*b*), & *Vinei Bonarum Tempeſtatium Potentibus* (*c*) libentius aliis honorem habebunt Poetæ, a quibus ea manavit loquutio:

> *Di maris, & terræ, tempeſtatumque potentes*: (Virg.)

Cur

(*p*) Pag. 57. l. cit.
(*q*) Pag. 58. Varians apud Murat. MCXVI 6. qui ponit *Salonæ* prope *rudera Amphiteatri*, & apud Cl. Zachariam *Marm. Salonit.* Cl. IX. n. IV. p. XXII. minus deturpatam habes; in *Supplem.* ex eodem Sponio ad Claſſ. XVI. Hanc non reſpuit CL. Coſinius in ſuis adnotationibus MSS. ad cit. *Marm. Salon.* quas mihi pro ſua humanitate, qua pollet, communicavit.
(*r*) Pag. 66. & 67. Sect. II. Art. XI. Vid. ad Claſſ. VII. *Supplem.*
(*s*) Pag. 66. Vid. ad Claſſ. VII. l. cit.
(*t*) Pag. 67. l. cit. & ex Sponio ad cit. Claſſ. VII.
(*u*) Pag. 68. Vid. cit. Claſſ.
(*x*) Quæ incipit: APOLLINI INVICTO apud Fabret. *Inſcript. Antiq.* pag. 23. n. 104 ex *Schedis Barberinis*: *Sed ſuſpecta*, & variant apud Reineſ. p. 239. n. 275. I.
(*y*) Spon. pag. 68. Vid. cit. Claſſ. VII. *Supplement.*
(*z*) Pag. 69. Sect. II. Art. XI.
(*a*) Pag. 70. l. cit. ponit *Romæ in Hortis Juſtinianeis* & *exſcripſit*; ex eo ad Cl. VII.
(*b*) Pag. 76 Sect. III. n. X. ponit in *Africa non longe ab urbe Conſtantina*. Deſcripſit D. de la Fon, Propugnaculi Franciæ in Africa ad Mediterraneum tunc temporis Præfectus. Hæc ad Claſſ. I. ubi de *Jove*.
(*c*) Pag. 77. ponit ibidem. VITIS PROVENTES ſculptum eſt Quadratarii errore. Vid. quæ ad hanc notat Sponius.

Digitized by Google

Cur vero Legionis oblatio a *Calvitino* dedicatur provinciæ *Pro Pratore?* Mox equidem *Mercurium* videbimus *Lucrorum Potentem* (*a*), quem recenſuit Fabrettus (*b*) quoque; ſed ibi nec arridet clauſula *Ex Voto Domum Poſuit Et Dicavit Locus Datus Decreto Decurionum*.

Juppiter etiam *Domeſticus*, quem *Veteranus L. M.* (*c*) abrupte colit, parum arridet, ac votum multo minus, quod compendiis novis, & recondita formula *B. OP. Imperarunt Poni Nemauſenſes* (*d*). Quid de inauditis Jove, & Junone *Patulciis* (*e*) dicam, quibus dedicata eſt ædes antequam facta? illam (*f*) quidem *Præfectus Fabrum Oſtienſium Faciendam Coeravit E I I. P. De Senatus Sententia*, & Collegium Conſulum, commixtis nominibus, quodque nullis Faſtis nomen dedit umquam, inſignivit.

Juno etiam *Soſpita*, a Cicerone de Natura Deorum deſcripta, inferius *Patulcia* (*g*) dicitur ſine exemplo, & quam honorifica ac decenti Deæ feminæ appellatione quilibet norunt: e Ligorio prodiit, a quo hauſit Reineſius (*h*), ut & ſubſequentem (*i*), in qua rurſus ſolemni in votivis, ad hanc diem a nemine, quod meminerim, animadverſa ſpuriorum lapidum nota, numini uni plures ex ejuſmodi titulis adponuntur, qui ſimulacra indigitabant diverſa; *Sacerdos* ſiquidem *Junonis Regina Soſpita* conſignatur, cum ex Junones diſſitis in locis colerentur, docente Livio Lib. XXII. ob prodigia procuranda decretum fuiſſe, ut *Junoni Regina in Aventino, Junonique Soſpita Lanuvii majoribus hoſtiis ſacrificaretur*: hinc & proxima *Juno Moneta Regina* (*k*) exſibilatur, ut de *Jove Soſpite* (*l*) ſileam, a quo fieri ſoſpes nolim, & de *Junone Albana*, (*m*) cui V. D. D. (explicat mire Sponius *voto aram dedit*) Flora Auguſti Liberta, quæ Eutychiæ nomen adſumpſerat.

Silvanabus quoque, & *Quadribis* (*n*) inventi ſunt qui ſacrificarent; nec non qui *Deum Peninum* (*o*) a Livio acceptum *Optimi Maximi* titulo augentes, æquipararent Jovi; lepida ſunt, quæ hoc loco fabulatur Guichenonius; * hujus Dei ſtatuam Auguſtum, victis Salaſſis, dejeciſſe, Terentii Varronis Inſcriptione (*p*) repoſita.

Apollinem *Præſtantem* (*q*) habet Reineſius (*r*) quoque, ſed cum abſurdis ſiglis, & e ſuſpecto fonte; item Gruterus (*s*), ſed informem prorſus: Dedicatio per tria D immodice ſignificatur, & ante ponentium nomina collocatur perperam: deſipuit, *Ordinem* qui ſomniavit *Peregrinorum*, ſed nugas egit præcipue maximas, qui cum Titi Auguſti, ut legendum videtur, Liberto Merobaudis Conſulatum ſociavit, ipſique Merobaudi Catullinum Collegam dedit, ab Almelovenio miſere hujus Inſcriptionis fide, quamvis contra monumentorum omnium auctoritatem, receptum, Faſtiſque illatum.

Pruras & *Piras* (*t*) Fabretto (*u*) emendanti demando; neque enim commentitia eſt epigraphe, ſed mire corrupta, ſicut & Spanhemianæ *Q. Raeſti* (*x*) clauſula. *Organius* (*y*), qui bis *Sacerdos* nuncupatur, & duplici Sacerdotio gaudet, perpetuo fere ceterum inſtituto derogat; novum item munus *Corporis* artificum *Sacerdos* gerit: quidnam autem artificii *Lutores* factitaſſe opinabimur? *Lotorum* forte legamus, cum paullo ante *Collegium Lotorum* (*z*) memoretur; at quid inauditis pariter *Lotoribus* cum *Tectoribus* erat ut conjungerentur? nec ea verba *Collegium Lotorum* in eo titulo a Fabretto (*a*) quoque deſcripto ſuſpicione apud me vacant, utpote loco minus quadrantia, & adjacentibus ægre cohærentia: ſed in epigrammate noſtro *Ceres* etiam *Conſervatrix Organiana* mihi negotium faceſſit, tum ob appellationem duplicem, tum quod *Organiana* non ab illuſtri gente aliqua, ut par eſſet, nuncupatur, ſed a Liberti cognomento, hoc eſt, a ſervili nomine, quo ante libertatem adeptam utebatur.

Pollucem cum additamento (*b*) *Dei Vintii*, *Nymphas XI. Griſelicas* (*c*), *Porcernes* (*d*), Deos *Proxumos* (*e*), & *Proxſumos* (*f*) cum *Ino* (*g*) proximo haud equidem magniſacio.

Somnus Aeternalis multis apud Fabrettum funereis lapidibus conſignatur, *Aeternalis Genius* (*h*) necubi appareat, novi, nec quid eſſet: * *Arentam*, ſive ſis, *Argentum Scauicum* multo minus:

(*a*) Sponius pag. 91. Sect. III. n. XLII.
(*b*) Apud Fabret. pag. 624. n. 10. variant. Ei ſuſpecte non eſt. Vid. Claſſ. I. ubi de *Mercurio*.
(*c*) Spon. pag. 78. n. XIII. Sect. III. ponit *Neomagi ex Smetii Antiquit. Neomag.* ubi inquit „ *Jovem ſuum domeſticum Bruto Miles Veteranus Lubens Merito* veneratur, vel quod *domum* ſuam poſt militiæ pericula reverti „ permiſiſſet, vel quod ei *domi* tunc Aram collocaſſet, „ cumque pro Optimo Maximoque Penatum ſuorum colere „ in poſterum inſtituiſſet „
(*d*) Pag. 80. n. XVII. Sect. cit. Vid. ejuſdem Sponii interpretationem l. cit. & in *Supplem.* ubi iterum hanc epig. recuſi.
(*e*) Pag. 81. Sect. III. Vid. Claſſ. I. ubi de *Jove*.
(*f*) Vid. ad cit. pag. ſub n. XX.
(*g*) Pag. cit. ad fin. & ex eo ad Claſſ. I. ubi de *Junone*.
(*h*) Mutila in 1. verſ. apud Reineſ. pag. 59. n. 33. I.
(*i*) Spon. pag. 82. n. XXI. *ex Spanheim. de uſu. Numiſm.* eadem apud Reineſ. pag. 383. n. 47. V.
(*k*) Pag. 83. n. XXIV. ponit *Romæ*, & deſcripſit: relate ad Claſ. I. ubi de *Junone*.
(*l*) Vid. cit. Epig. ſub n. XXI.
(*m*) Pag. 82. n. XXII. & Claſſ. I. ubi de *Junone* ut ſupra.
(*n*) Pag. 84. n. XXVI. *In ruinis Carnunti, prope Viennam Auſtriæ, in Pago Pedernel effoſſa*.
(*o*) Pag. 85. n. XXX. Sect. III. & ex Sponio ad Claſſ. I. ubi de *Diis Exoticis*.
* Guichenon. in Hiſt. Sabaudica.

(*p*) Quæ eſt hujuſmodi ex Spon. pag. 86.

I. O. M. GENIO LOCI FORTVNAE
REDVCI TERENTIVS VARRO.

(*q*) Pag. 86. n. XXXIII. Sect. III. Vid. Claſſ. I.
(*r*) Pag. 639. n. 276. I. ſed non eſt eadem ac *Sponiana*.
(*s*) Pag. LXXVIII. n. 8.
(*t*) Spon. pag. 88. Sect. III. ponit *Romæ in Hortis Juſtinian.* & deſcripſit.
(*u*) Mutila apud Fabret. pag. 689. n. 106. verſ. 1. & 2. Vid. in *Supplem.* ad Claſſ. I. ubi de *Diana*.
(*x*) Spon. pag. 89. Sect. cit. & in *Supplem.* ad Claſſ. XI.
(*y*) Pag. 90. Sect. III. n. XXXIX. & ex eo ad Claſſ. I. l. cit. ubi de *Cerere*.
(*z*) Pag. 64. Sect. II. Art. XI.
(*a*) Apud Fabret. pag. 435. n. 19. varians in 8. verſ. & deeſt ult. Vid. Claſſ. VII. in *Supplem.* ubi de *Collegiis Lotorum*.
(*b*) Pag. 92. n. XLV. Sect. III.
(*c*) Pag. 94. n. XLIX. Sect. cit.
(*d*) Pag. 95. n. L. Sect. cit.
(*e*) Pag. 96. n. LIV.
(*f*) Pag. cit.
(*g*) Pag. cit. n. LV.
(*h*) Pag. 102. n. LXVII. Sect. III. cit. * Verſ. 4.

nus : ecqua veró gente Marci erant Libertæ patroni, quæ poſt manumiſſionem *Trepte* appellatur? hocce epigramma Reineſius (*a*) aliquanto melius deſcribit, ut & ſubſequens (*b*), in quo tamen *Geniam Paciferam*, & formulam *Animo Libenti Dedicavernat* non excipio libens.

Matillia (*c*) ex incognita gente *Hoſiri* poſuit incognito numini; ni quæ *Imperio* loquitur pro *ex juſſa*, *Hoſiri* ſcripſerit pro *Oſiridi* : nec ſecus ſcribitur apud Reineſium (*d*).

Matres inter & *Matronas* vota præſertim movent, quæ *Civis Nervius* (*e*) [non urbis aut oppidi, ſed gentis ſeu populi nomen] *Matribus Mopatibas Sais*, & *Milites Vexell.* (*f*), ac *Gabiabas* (*g*) Victor ænigmatice dicant; ea tamen longe perſpicua ſunt, ſi *Fano HER. AVSC. Orrits* (*h*) comparentur. *Trittiam* (*i*); *Dea Seg. F.* (*k*) in Pondere Camdeni *Votum Fecit* (*l*), *Agbonem Deam* (*m*), *Deam Nympham* (*n*) non eſt operæ pretium excutere.

Gregem vero Deorum, inter quos *Felicitas*, *Caeleſtis Fortana*, & *Iſis* (*o*) in maſculum verſa, qui lapide uno demereri voluit, ſibi pacifice habeat, dummodo deridiculam in *Voto Conſacrato* clauſulam ſummoveat *Pro Se Saiſque Heredibas*. Sequentes hujus Sectionis paginæ mala prælum ſubierunt alite; vix enim continent quod lætus libens recipias. Quid eſt (*p*) *Lares Agrippa?* (*q*) *Pediſſimachas Marmor?* (*r*) *Sarrentino Deo? Jovi & Fidei Cand.* (*s*) cum *Coſ. Suffragator?* Quid eſt *Arvalas* modo (*t*) *Apollini*, modo (*u*) *Saturno* titulus datus? nihil ineptius priore ex his epigrammatis, ubi integrum viſitur, hoc eſt, apud Octavium Rubeum, inauſpicato collectionem ſuam hac ipſa epigraphe ingredientem: in altera (*x*) *Valerias* cognomenti loco eſt, *Commodas* gentilitii.

Deam Noctuliam (*y*), qui tam eſt auditus, quam ejus cliens *Virlius*, nocturnis phantaſmatis accenſeo. Qui hæc verba *Tyllino*, *Et Germanico Felicitatem Divinitatem* (*z*), antiquo lapidi indita fuiſſe putat, profecto neutiquam utitur Apolline dextro.

Non reticebo, neque unam ex his Inſcriptionibus, quarum aliquæ paucis ab hinc annis repertæ dicebantur Brixiæ, & in agro Brixiano, ubi quam plures ceteroquin optime cuſtoditæ ſunt, hodie reperiri, imo nec a viris doctis, quos conſului, umquam viſam eſſe, quo quidem in mendacii ſuſpicionem aliquam ſtatim adduci ſoleo. Illa quoque, qua poſt inemendatas aliquot, & poſt *H. Templam Cam Fontibus, SV.* (*a*) & cum æque monſtroſa clauſula, terminatur Sectio, nequicquam perquiſita eſt : in ea turbat aliquantulum Mercurius *Reipublicæ Conſervator*, *Entiphro* ingenui hominis cognomen, *Callinius* (*b*) illuſtris in ea regione hodiernæ familiæ gentilitium.

In Geographicis periculum perſæpe eſſe, experientia didici. Non inficere profecto concinnatum dixerim Viſigothorum Regis titulum (*c*), ſed quænam hæc in Galliis *Heraclea* eſt a nemine umquam memorata quod noverim? Ataulfo Alarici nepoti poſt invaſam Galliam magnificum ſtruitur elogium *Ob Electam a Se Heracleam in Regia Majeſtatis Sedem* : at illum brevi temporis ſpatio, quo eam Provinciam vexavit, Narbonam præcipue inſediſſe, Scriptores (*d*) docent; *apud Narbonam*, ſiquidem ex Idatio *Placidiam duxit Uxorem*, & ejectionem ejus e Gallia his verbis Oroſius (*e*) tradit : *Conſtantius magna gerendarum rerum induſtria Gothos a Narbona expulit, atque abire in Hiſpaniam coegit.* Quomodo etiam intelligantur monumentum ſtatuentes Anatilii *Narbonenſes Arecomici?* Anatilii, & Arecomici regiones fuere, quorum capita Nemauſus, &, ſi Ptolemæum audimus, Maritima, aut Narbonenſes ſatis fuerat enuntiare, velut communi toti Provinciæ nomine, aut cum Narbonenſibus Nemauſenſes ſociandi, non Arecomici, & dimittendi Anatilii, quorum obſoleverat nomen : cur autem iſti omnes *Vandalica Barbariei Depulſorem* Ataulfum vocent, non eſt eruere.

Ex Joffredi Hiſtoria Nicienſi *Baſſillae* (*f*) monumentum prodit capite & calce inquinatis : præterea non bene in eo ſonat, *Impatientiſſimo Dolore Eius Adſtiti*, aut *Rhodiſmani* nomen Græcogermanicum, aut *Commen. Alp.* ſenſu nullo. Ab eodem fonte paulo ante mutilata epigraphe (*g*) deducta eſt, ex qua quomodo libet ſuppleta nihil non monſtroſum efficias, & poſthac mirifica deducetur, quam, cum ſic deſinat, *Agonothetæ Epiſcopo Nicaenſium Amici* (*h*), ſerio nihilominus excepit Sponius, & illuſtravit. Nec extra aleam eſſe dixerim *Mattaciam* (*i*), de qua immatura morte *Subtracta* ex quo *Pago* fuerit præter morem adjicitur, & ex quo *Vico*.

Multo plures in hanc Sectionem ex Guichenonii Hiſtoria Sabaudiæ ſunt invectæ, quantum an ulla ſit, quæ recipi tuto poſſit, vehementer dubi-

(*a*) Reineſ. pag. 245. n. 293. I.
(*b*) Spon. pag. 102. n. LXVIII. Sect. III. Reineſ. vero pag. cit. 245. n. 294. I.
(*c*) Pag. 103. n. LXXIII. Sect. cit.
(*d*) Reineſ. pag. 236. n. 268. I.
(*e*) Spon. pag. 105. n. LXXVII. Sect. III. cit.
(*f*) Pag. cit. n. LXXVIII.
(*g*) Pag. 106. n. LXXIX.
(*h*) Pag. cit. n. LXXX.
(*i*) Pag. 108. n. LXXXIV.
(*k*) Pag. 109. n. LXXXVI.
(*l*) Pag. 110. n. LXXXIX.
(*m*) Pag. 111. n. XCII.
(*n*) Pag. 113. n. XCIV.
(*o*) Pag. cit. n. XCV. Sect. III. cit.
(*p*) Pag. 114. I.
(*q*) Pag. cit. 3.
(*r*) Pag. cit. n. XCVI.

(*s*) Pag. cit. n. XCVII.
(*t*) Pag 115. n. XCVIII. 1.
(*u*) Pag. & n. cit. 2.
(*x*) In cit. Epig. verſ. 3. & 4.
(*y*) Pag. cit. n. XCIX. & in *Supplem.* ad Claſſ. I. ubi de *Deo Noctulio*.
(*z*) Pag. 115. n. XCIX. 2.
(*a*) Pag. 117.
(*b*) Pag. cit. Epig. ult.
(*c*) Pag. 157. in princip. Sect. V. & ex eo ad Claſſ. XV. *Supplem.*
(*d*) *Chron. ad an.* Abr. 2430.
(*e*) Oroſ. Cap. ult.
(*f*) Pag. 158. Sect. V. ex *Joffred. Hiſtor. Nicienſ.*
(*g*) Pag. 155. Sect. cit. ex eadem Hiſtor. Vid. Claſſ. XVI. *Supplem.*
(*h*) Pag. 193. ex eadem Hiſtor. Ego ex Sponio ad Claſſ. XV.
(*i*) Pag. 191. Sect. cit.

dubito. *Urviae* (*a*) quis fidat *Porti a Julio Cæſare apud Aſiam Præfecto?* Quis *Gallo* (*b*), qui Latine loquens *Fortitudinem* Corpori tribuit, & cui poſuerunt *Civitas Aſtenſis Et Nati?* quantum his omnibus fidendum ſit, *Aelianae* (*c*) elogium abunde docet, ipſiſſimum cum reliquis ſtylum præſeferens; neque enim quicquam magis ſtolide confictum facili negotio reperias, cum id huic mulieri dicantur Aſtenſes decreviſſe *Ob Civitatem a Belloveſi Furore Servatam*. Poſt *Tilium*, qui inuſitata formula *Militavit in Britannia* (*d*), *Gardinam* laudat *Aſtenſis Civitas Ob Civitatem Proprio Aere Sublevatam* (*e*): exinde miſere neſcio quis, & recenti acumine, rhetoricatur *monumentum* dicans *Pro Re Magnum Pro Pietate Parvum* (*f*); adeo melius *Agnanus* duplex *Natas Romae Aſiae Educatus Memor Extremi Fati* (*g*), ſed incondita ſigla, futilemque clauſulam adjiciens non memor antiqui moris.

Magnifica eodem Auctore teſtimonia, a Cellario ipſo excepta, ac repetita, Albenſis territorii pagus nulli Geographorum veterum agnitus oſtentat: profertur ſcilicet, non Decurionum ordo cum plebe, ſed *Senatus Populuſque Cerialis P. Cornelio P. F. L. N. Africano* (antiquo agnomine improprie in cognomen verſo) *Et Gn. Pompejo Magno* non Ceriæ, ſed *Alba Inſtauratoribus* (*h*), ut inſueta formula legere cogimur lapidem, *Dans*: necnon *Celſus Aedilis Plebis Cerialis Quæſtor* (*i*); quæ verba e Gruterianis (*k*) decerpta puto, in quibus *Aedilis Cerialis Quæſtor*, & *Quæſtor Aedilis Plebis Cerealis* laudantur; ſed ibi non municipales aliqui, ſed Ædiles Cereales, qui Romæ rei frumentariæ præerant, indigitantur: in hoc epigrammate illa præcipue diſplicent nullo juncta coagulo; *Præfecto Coh. Breucor: Municipio Suo Alba Pompeja Patrono Coloniarum Municipiorum*: Senatorium quoque & Senatorum Ordinem omnes frequentes legimus, *Ordinem Senatus* non ita: quatuor oppidorum adjecta nomina ex uno Plinii (*l*) loco videntur mutuo ſumpta. Unde autem ſumpſit nugacia & inconnexa verba, *Sub Provinc. Luſitaniae J. D. Col. Jul. Aug. Flor. V.* quæ alibi ſcriptitat? Formula *Devictis Dacis* (*m*), qua Foroclaudienſes Centrones utuntur, nuſquam in lapidibus, quod meminerim, obſervatur.

Ridiculi *Nantuates* ſunt, qui Auguſtum jam rerum potientem *Patronum* (*n*) habuiſſe jactent. Inſcriptio, *Imp. Cæſare Auguſto Calvus Patavinus Privatum* (*o*), quid ſibi velit ſcire aveo quam maxime, & cur numerus ante *Coſ.* ponatur. *Urbis Præſes* in duabus (*p*) quidem conſignatur, ſed nove & inducte, ubi præſertim de Seguſini Municipii Rectore agatur, qui etiam Rector in civitatibus ſingulis, Romano ſtante imperio, nullus erat; Præſides enim non oppida, ſed *provincias Regentes* appellabantur, ut præcipue Juriſconſultus libro Digeſtorum primo, tit. 18. priſcique lapides perpetuo docent. Has omnes Sponius a Guichenonio ſumpſit, imo & aliam, quæ fruſtra evaſerat; nam in ea Valentiniani ævo, cum tot nomina viri illuſtres ſibi circumdarent, Alpium Cottiarum Præfectus per quatuor literulas *Q. Mag.* ſignificatur, & hodiernum elogiorum ſtylum olfaciet unuſquiſque, ubi audierit, *Thermas* ab eo *Firmatas*, & quis *Uſui Seguſinae Reddidit Civitati*, id vero *Ne Quid Vel Utilitati Vel Urbis Deeſſet Commoditati* (*q*).

Provinciæ Hiſtoria monumentum (*r*) ſuppeditat, quod *Heredes* ſignant, nomen præter ulum ſupprimentes ſuum, ac *Moltelia* gens antea non agnita diſtinguit. *Brigantini* (*s*) duabus tantum literis BR. obſcure perſcribuntur, eorumque *Ordinem* Poſuiſſe magis decebat, aut Juſſiſſe, quam * *Fieri Caraſſe*. Alpium maritimarum Procurator, quem ad Provinciæ regimen Sponius (*t*) evehit, una ſit *facie* contentus; nam ſi Janum æmulans & alteram hic ſuperadditam ſibi ſumat, terriculamento erit tamquam deformiter larvatus.

Occurrunt & alia mire corrupta: *Fandemo* (*u*), *Laterano* (*x*), H S trecenta millia nummum (*y*) ex abrupto, *D. S. Comenſo Vico* (*z*). Bis *Ordo Comenalenſis* (*a*) producitur; ſed hinc *Præſes Optimus*, hinc *Gallienus Junior* (*b*) fidem elevant: admiror equidem Cl. Bandurium (*c*) de Cornelia Salonina agentem hanc recitaſſe epigraphen, nec monſtrum animadvertiſſe in oculos ſtatim incurrens, ubi Salonina *Gallieni Junioris Conjux* enuncietur: virum ſiquidem ejus Gallienum nullus Scriptor, aut monumentum eſt, quod *Juniorem* dixerit; Saloninorum autem cum Julii, tum Cornelii, quibus Gallieni Junioris aptari nomenclatio poſſit, quorumque alterum *multi Gallienum, multi Saloninum hiſtoriæ prodidiſſe*, Capitolinus docet, mater habita eſt Cornelia Salonina, non conjux. De Ptolemæi *Sale-*

(*a*) Sponius pag. 158. Sect. cit. n. 1. Vid. Claſſ. XV.
(*b*) Pag. cit. n. 2.
(*c*) Pag. cit. n. 3. relata ad Claſſ. XV.
(*d*) Pag. 158 n. 4. Sect. V. Hanc Epig. reperies ad Claſſ. XV. in mea Sylloge, beneralias *Sponianas* prætermiſſas a Clariſſ. Muratorio, ut jam innui, ad ſuas Claſſes relatas. Quas videſis, ſi pro hiſce notis ſemper adire Sponium.
(*e*) Pag. 159. n. 5. Sect. cit.
(*f*) Pag. cit. 159 n. 6.
(*g*) Pag. cit. n. 7.
(*h*) Pag. 163. Sect. V.
(*i*) Pag. 164. in princip.
(*k*) Vid. Gruter. CDLXXXIII. 1. & CDXLI. 4.
(*l*) Plin. Lib. III. Cap. V.
(*m*) Spon. pag. 185. n. 2. Sect. V.
(*n*) Pag. 192 Sect. V.
(*o*) Pag. 196. Sect. cit.
(*p*) Pag. 198. Sect. cit.

(*q*) Pag. 157. Sect. V. Hæc in mea Collect. ad Claſſ. XV.
(*r*) Pag. cit. ponit *Antipoli* ex *Bouche Hiſt. Provinc.*
(*s*) Pag. 159. in fin. Sect. cit.
* Vid. Sponii lectionem pag. cit. & pag. 160.
(*t*) Pag. 161. *in capite Chorges Delphinatus, lapis ſive cippus duobus faciebus inſcriptus*. Gruter. pag. CCLXXXVII. 7 ponit ibidem *in via militari, quæ Mediolanum ducit, prope amnem Druentiam in cippi parte averſa, e Suſina qui vidit*. Prior facies apud Gruter. deſideratur, altera eſt valde incorrecta: ideoque utramque ex Sponio habes in *Supplem.* ad Claſſ. XV. Vid. Cluv. Lib. I. *Ant. Ital.* Cap. 32.
(*u*) Pag. 160 in princip. Vid. Claſſ. XV. cit. *Supplem.*
(*x*) Pag. 161. n. 1.
(*y*) Pag. cit.
(*z*) Pag. 163. verſ. 2.
(*a*) Pag. cit. in princip. in duabus Epigraphis.
(*b*) In citatis Epigr.
(*c*) Tom. I. pag. 241.

Salinis, vel *Salinenſibus* (a) teſtimonium ex eadem Hiſtoria * afferri ſolet (b), quod patriæ profeſſio in patria ipſa, & ante cognomentum locata, nec non forma illa *Supra Modum Aetatis Pientiſſimo*, magnopere infirmant.

Peireſcianus *Titallas* civitates valde diſſitas, Deam Vocontiorum & Ariminum mire complectitur (c); in altera * enim Duovir, & Pontifex; in altera Flamen ** prædicatur; & Curator Muneris, *Pagi Epot.* præterea *Præfectus* (d) fuit: *Heredes*, qui ponunt, ſe haud nominant; eos forte puduit dictionis *Loco* adeo extra locum adhibitæ, ejuſque loquutionis *Curatoris Ad Deam*.

Poſt præclaram ac genuinam (e) Paganorum pagi Lucreti in Arelatenſium finibus; contaminatam adhuc vides *Auxiliaris Præfecti Prætorio* (f): in ea ad lacunam *De Arelate Ma.... Milliaria Poni*, non Scaligerum (g) tantum rideas, *Mamiliariam* vocari Arelatem putantem, ſed Sponium (h) pariter & Guirannum * de *Matre Milliaria* interpretantes: in promptu eſt legere *De Arelate Maritimam*, vel *Maſſiliam*, vel quid hujuſmodi, *Milliaria Poni Juſſit*: ita ſcripſeram, cum in mentem venit inſpicere, num ad hanc epigraphen quicquam adnotaſſet Gruteriana editio recens; eadem autem ferme deprehendi, quæ & mihi occurrerunt.

De quinque e Peireſcio milliariis cippis (i) Auguſti nomine inſignitis multum ambiget qui me audierit in Gruterianis monentem, priorum Imperatorum ejuſcemodi monumenta legitima non obſervari: peccare etiam ipſo exordio videntur ſinguli; pro *Imperator* enim (k) *Pater Patriae* præmittunt, vel (l) *Caeſar*. Cum de ſubſequente (m) verba Sponius fecit, quid ſibi velit mendoſus finis *Vianis Lucaus Dat*, monere debuerat.

Neapolitanum *Sacerdotem Augurum Agonothetam* (n), *Nemauſum* cum *Sinodo* (o), *Philologum* (p) connexui ſermonis neutiquam proſpicientem derelinquamus: nec quoties exeſorum lapidum tenebricoſitas *exſcribentem* in literulis quibuſdam fefellerit, minute perſequamur. Oritur ea præſertim ſuſpicio in *Cogitatinia Juveni*, (q), in *Mercurialia Caſata* & *Filia*, quæ *Decimino* ponunt *Vivae* (r), ſtato ponentibus *Sibi* verbo, & in uno & altero epigrammatis verſu, quod quanta cæteroquin elegantia fuerit, vel illud teſtari diſtichum poſſit,

> *Nam temere emiſſus non ad mea fanstra clavus*
> *Haſit, & in tenero vertice delituit.* (s)

Oritur etiam in Trojana baſi, ubi Ruſum non earum Coloniarum *Principem*, ut Sponius explicat, putaverim, ſed potius *Eorumdem Principum* (Juli Cæſaris & Auguſti) etiam in *Pariana Colonia Flaminem* (t) fuiſſe.

Ortona (u), quam Plinius (x) oppidum nude vocat, in Coloniarum albo ex ſchedis Barberinis deſcribitur, *Ordo* tamen *Ortonenſis* (y) inferius videtur intruſus. *Dedicatio Januai Kal. Januariis* (z) facta ſignatur extra locum. Ægre, & non ſine prolixis additionibus, atque inſertionibus *Peireſciana* (a) coaleſcet: * *Impendium Redderet Dedicationis XII. Sportularum. Domitias Pompejas* (b) nullo ſanandus pharmaco proſcribitur.

M. Antonino Tribunitia Poteſtas XXIIII. haud congruit, nec ejus honorario titulo clauſula de *Muro & Turre Una* (c). *Beatiſſimi* titulus (d) Chriſtianiſmum quodammodo olere videtur, ſed in eo valde illa ſingulariter: *a claſſe Romana cum eorum nota interemptus & a ſociis conclamatis S. C. ex ærario civi nobiliſſimo*. *Junii Satyri* (e) non placent nomina, nec finalis *Mil. Sao B. M.* Puteolanæ quatuor (f) ex Capacio adveniunt miſeranda ſpecie: cujus Filius *Cn. Aſinias* * fuerit, non dicitur, ſed cujus Nepos: *Genio Coloniæ D. M.* præmittitur (g): miri homines *Filias*,

(a) Sponius pag. 198. Sect. V. * Ex Bouche *Hiſt. Provinc.*
(b) Cellar. Lib. II. Cap. 2.
(c) Pag. 164. Sect. V. ex Peireskii Sched. ponit *Ventavon urbe Pedemontii*. In *Supplem.* ad Claſſ. XVI.
* Loc. cit. Epig. verſ. 4.
** Pag. cit. in fin. ponit *Apta in æde Cathedrali* ex iiſdem Sched.
(d) In cit. Epig. ad not. 4. verſ. 5. 6. & 7. Præfectus forte *Pagi Epotiani*. V. Sponii not.
(e) Pag. 165. Sect. V. Vid. Claſſ. XVI. meæ Noviſſimæ Sylloge.
(f) Pag. 166. in princip.
(g) *In Comment. ad Auſon.*
(h) Sponius ad hanc in not. * appellat *Guyrannum Nemauſenſem*.
(i) Pag. cit. 166. n. 1. 2. 3. 4. & pag. 167. n. 5. cit. Sect. V.
(k) Pag. cit. 166. n. 2. 3. & pag. 167. n. 5. quæ ita incipiunt:

PATER. PATRIAE
IMP. CAESAR. DIVI. F.
AVGVSTVS &c.

(l) Pag. cit. 166. n. 1.

CAESAR. DIVI. F.
AVGVSTVS &c.

Vid. Claſſ. VI. in *Supplem.*
(m) Pag. 167. in fin. ponit *Geneva* & *exſcripſit*. Ex eo ad meam Claſſ. XVI.
(n) Pag. 169. Sect. V.
(o) Pag. cit. n. 1.
(p) Pag. cit. n. 4. Vid. Claſſ. XVI.
(q) Pag. 172. Sect. V. ponit *Lugduni*, & *exſcripſit*.
(r) Pag. cit. in fin. ponit *ibidem*; Relata ad Claſſ. XI. in *Supplem.*
(s) Pag. 173. ponit ibidem Sarcophago reperto ad D. Irenæum *anno 1678. nunc in ædib. prope Noſocomium*, & *exſcripſit*. Eadem apud Cl. Bonad. T. II. Claſſ. VII. n. xxxv. pag. 229. & in *Supplem.* Claſſ. XVII.
(t) Pag. 173. Sect. V. *inter rudera Trojæ urbis Baſis Statuæ*. *Exſcripſit* Sponius.
(u) Pag. 174. Sect. V. in duabus Epigraphis COLONIA ORTONAE. Has confer ad Claſſ. XVI.
(x) Natur. Hiſt. Lib. III. cap. XII.
(y) Pag. 174. Sect. V. Vid. cit. Claſſ. XVI.
(z) In not. ad Epig. pag. 174. Sect. cit. ubi D. D. K. I. ideſt *Dedicata ante Kalendas Januarias*, vel *Junii*.
(a) Pag. 178. Sect. V. ex Schedis Peiresk. in *Supplem.* ad Claſſ. XVI.
* verſ. 7. & ult.
(b) Pag. 179. Eadem in MS. Cod. Biblioth. Vatic. ſub n. 5249. deſcripta fuit etiam a Cl. P. Daniele Farlato. Vid. Claſſ. II. *Supplem.*
(c) Pag. 180. Sect. V.
(d) Pag. 181. & in *Supplem.* ad Claſſ. XI.
(e) Pag. cit. 181. Sect. V.
(f) Pag. 182. ponit *Puteolis* ſub n. 1. & 3. ex *Capacii Hiſt. Neap.* & ſub n. 2. & 4. Neapoli ex eodem *Capacio*, & ſub n. 5. *Puteolis ex Sched. Barberin.*
* In Epig. ſub. n. 1. verſ. 1.
(g) In Epig. ſub. n. 2.

D. M.
GEN. COL. &c.

Digitized by Google

lius, *Tilius*, & *Acrielus* (*a*) tam ſatue loquuntur quam qui maxime: *Beryteuſium*, & *Hierapolitanorum* ſuſpicienda commixtio, & Puteolis *conſiſtentia*, & *Imperatoris Caſaris* (*b*) anonymi cultus.

Sepulcrali elogio, quod Lugduno aſſerunt *Aſcio* & *Quies Aeterna*, de Navali *Interamnatium Nartium* (*c*) appendicem quis adglutinavit? *Martii Maſculi* (*d*) contextum & compendia quis corrupit?

Ex Gallica Hiſtoria quadam Milliarias Columnas quatuor (*e*) Meneſtrierius, & Sponius adoptant, quas mihi repudiare liceat. Nihil ab hujuſmodi lapidum ſormula alienius; *Maximino Seguſia* L. I. interpretatur Sponius (*f*) *Lapidem primum*; placeret aliis magis *Leuca prima*: at abſurde utrumque, & omnino inuſitate, cum univerſi id genus cippi iis ſingulariis ſolemniter obſignentur M. P. numerali adjecta nota. Quænam vero orationis conſonantia *Maximino Seguſia Leuca primu*? quin nec ejus, qui ponit, nec urbis, ad quam via ducebat, in iis titulis legi nomen ſolet, ut ex Muſei noſtri indubitatis arguere eſt: & hic non *Seguſia* nomen tantummodo, ſed magnifica intempeſtive eloquia, *Colonia Julia Felix Libera*. Maximini item nomen plurimum mihi ſuſpicionis ingerit, cum genuinum ejus lapideum monumentum extare noverim nullum: in cauſa fuerit, quod ob inexplebilem crudelitatem *orbis terrarum in odium Maximini* demum *conſenſerit*, & Romæ acclamatum ſit: *inimicus Senatus in crucem tollatur, hoſtis Senatus ubicumque feriatur* (*g*); exinde: *Maximini nomen olim eraſum nunc animis eradendum* (*h*): ita ex Capitolino, apud quem de *eraſo nomine Maximinorum* iterum mentio eſt. Magis tamen turbant *Sarmatici Maximi*, & *Dacici Maximi* elogia, quæ ex Gruterianis Maximini Inſcriptionibus (*i*) fideliter excepit, qui hos cippos primum cudit: at oſtendimus ſuo loco, ex hoc ipſo & Gruterianas labare; nam de Germania a Maximino victa, & magnam partem direpta Hiſtorici docent; de Sarmatia, aut Dacia non item: imo, ut ex Capitolino diſcere diſcimus, *pacata Germania, Sirmiam venit* (ubi hoſtes nulli) *Sarmatis inferre bellum parans*; ſed de Gordiano inaugurato, & Senatus Conſulto adverſus eum lato nuncium accipiens, reverſus eſt confeſtim, nec quicquam præſtitit eorum, quæ cogitaverat: confirmant abunde numiſmata omnia, quæ Germanicum quidem appellant, numquam Dacicum, aut Sarmaticum. A Grutero item ſumpſit epigrammatarius noſter, quod *Maximinum* Cæſarem, ut in libris perpetuo apparet, *Maximum* vocet; qui ſi eo nomine uſus eſſet, non erat profecto, cur Maximinorum ſenior & junior memorarentur, nec cur Alexander ad Mammæam matrem ſcriberet: *ſi Maximinus ſenior dux noſter, & quidem optimus non aliquid in ſe barbarum contineret, jam ego Maximino juniori Theocliam* (ſororem) *dediſſem*. Exiliora in hia titulis prætermitto, ut inſulſa illa *Principi Noſtro*, *Principi Romano*, vel *Romanorum*, & ſimilia.

Tiburtinæ a *Senatu Populoque* poſitæ *rariſſimum modum* miratur Sponius (*k*); at adeo rarus eſt, ut ægre a me fidem impetret. Ridiculum quidem eſt, hinc nominum, hinc dignitatum, officiorumque ſtruem congerere, quæ quibus aptentur, divinare nemo poſſit; ſed non præterea in tanta ingenuorum hominum turba tribus tantum prænomen adponitur? cur patris profeſſio uni tantum? quid eſt *Lurycii Herculaneo*? quid *Sodali Antoniniani Veriani*? Proconſulem *Sortito* quis viderat? *XXviros monetales* quis audierat?

Praeneſtinæ (*l*) mendis non vacant: non vacant *Reatinæ* (*m*), quarum quinta infectior ceteris apud Gruterum (*n*) eſt integra: poſtremam omnino deſpice, in qua nec Reatinum Præfectum, nec cognomentum officio poſtpoſitum, nec *Vacatione Donatus*, nec Conſules Sigonianis, ac Urſinianis Legum fragmentis vetuſtiores recipio.

In *Surrentinis* (*o*) *Traianus* (*p*), & *Trajanus Parthicus* (*q*), ſine Auguſti, aut Divi titulo, *Valerius* neſcio quis *Conſtantinus Gratiano Auguſto* (*r*) ſociatus, & *Magna Cæra* (*s*) cum involucris pluribus præcipue diſplicent.

In exotica formula *Taurobolium Movit* (*t*) ſubſiſto; ſed neque *Criobolio Aemobolium* (*u*) conjungi vidi, neque epigraphas eo modo claudi. Ubi *Exuttius* (*x*) ſcribitur, SEX. *Attius* reponatur, de quo in Gruterianis ambigebamus. In poſtremis duabus (*y*) *Republica Sua Ulpia*, & *R. P. Sua Ulpia* dure inſeruntur, & non ſine defectu, ac novitate quadam Ulpiam Trajanam numquam Reipublicæ Ulpiæ nomine deſignatam in lapidibus reperiri: Marco Antonino *Pii* adjectio perperam facta.

Ad *Officia*, & *Artes* accedens, illud moneo, non de ſingulis, ne moroſus videar, me verba facturum, quæ mihi ſuſpicionem moveant; ſed pro canone habendum, profeſſiones exoticas uno tantum in altero titulo, qui præſertim & aliud quiddam novitatis contineant, infirme inniti. Munus *a Diplomatibus* in Reineſiano *Symphoro* repudiavimus; idem in Sponiano (*z*) & Fabret-

(*a*) In Epig. ſub. n. 3. verſ. 1. & 2.
(*b*) In Epig ſub n. 4.
(*c*) Pag. 183 Sect. V.
(*d*) Pag. 184. n. 3.
(*e*) Pag. 186. & 187. n. 1. 2. 3. 4.
(*f*) Vid. ad has Sponii not.
(*g*) *Hiſtor. Aug.* Scriptor. VI. Tom. II. pag. mihi 43. cit. edit. Lugd. Batav. 1671.
(*h*) Pag. 58. Tom. I. cit. edit.
(*i*) Gruter. pag. CLI. & CLVIII.
(*k*) Pag. 189. Sect. V. exſcripſit: ex eo in *Supplem.* ad Claſſ. XVI.
(*l*) Pag. 194. *ex Schedis Barberin.*

(*m*) Pag. 196. & 197. n. 1. uſque ad n. 6. ponit *Reate.*
(*n*) Pag. DXXVIII. n. 2.
(*o*) Pag. 197. & 198. n. 1. uſque ad 6.
(*p*) In Epig. ſub n. 1. verſ. 1.
(*q*) In Epig. ſub n. 2. verſ. 1. & 2.
(*r*) In Epig. ſub n. 3.
(*s*) In Epig. ſub n. 6.
(*t*) Pag. 200. Sect. V. n. 1. verſ. 4.
(*u*) Pag cit. n. 2.
(*x*) Pag 203. ponit Romæ, & *exſcripſit*.
(*y*) Pag. 204. *Utramque exſcripſit Excell. Ant. Soderini Nobilis Veneti.*
(*z*) Pag. 209. Sect. VI.

tiano (*a*) *Saturnino* prope eſt ut agam, qui *Sardonichi* faciens *Alumno Fideliſſimo*, parum uſitato loquitur, & nomen ſuum præter morem prætermittit.

Miniſterium *a Laguna* (*b*), quod, quid rerum eſſet, nemo doceat, bis adtulit Gruterus, ſed inſititiis tabulis, nihil opitulatur, nihilque ei auctoritatis iſta adjicit, in qua *Servus* tribus nominibus, & inſuſta ſigla exarantur.

A Potione tres (*c*) numerantur; tres itidem apud Gruterum; ficititie, ni fallor, ubique: quorſum initium iſtuc *Domo Mortui?* quid nominis *Corintha? Sextium Paccium*, & a Grutero allatum, Sexti Pompeii libertum ſi volumus, nec *Paccius* erit, nec *Sextius*; ſi ingenuum, cur in famulatu detinetur? *Servus* demum recenſetur a Potione, qui appellatur *Tiberius Julius*.

Implicantur etiam plures (*d*), & a ſphalmatis involvuntur, velut ubi Rationes videmus *Volut.* ubi *Patrono Pater*, ubi *Cuſtos Officiorum* iterata clauſula: nec Auguſti Libertus placet *Quartionis Decumi* nominibus adſumptis, nec paulo ante *Veſtium Gladiatoriarum* mentio nuſquam audita.

Cubicularios (*e*) ejicere indecorum propemodum eſt: vix tamen me contineam; nam *Thallum* Fabrettus (*f*) bis deſcribens, integro verſu modo auxit, modo minuit: *Cub. Fec. Conſ.* pro *Cubicularius*, *Fecerunt*, & *Conſervi* dura videntur, & inuſitata compendia: de *Acte N.* muſſitare non audeo, quod & in aliis appareat; quamvis mirum ſane ſit, Neronem Auguſtum literula una ſignificari, & formula uxoribus ſolemni, *Acten Neronis*, pellicem dici, quam etiamſi *parum abfuerit, quin ſibi juſto matrimonio copularet* (*g*), neutiquam tamen copulavit. *Claudeo Memoriom* conjungens, & *Cubiculum* (*h*) nihil eſt quod conciliet fidem; Helio *triclinium* demit, & *mulier jacens* (*i*).

Ter Miſerrimu Supervixit (*k*), ut nos includeret: *Tritor Argentarius* (*l*), *Ars Caruticarius* (*m*), *Faber Balneator* (*n*) intruſi videntur fuiſſe: *Cerdones* (*o*) depravati; item *Epuinus* cum *Coco* (*p*) ſi quidquam eſt. *Paccium Libertum* & *Servum Pucorus* Libertus comitatur *Auguſti a Veſte Imperatoris Privata* (*q*).

Plures tædio victus, aut aliquas ſui parte corruptas, aut etiam ſuſpectas tranſilio: *Civem Helveticum* tranſilire nequeam; nimis enim aperte nugatur, cum pro ſalute *Ratiorsorum Superiorum Amicorum Suorum De Baſi Sancta Silvano* (*r*) verba dat.

Hinc etiam faceſſant *Refector Pectinarum* (*s*) & hominis unius *Speciaria* (*t*), cujus Contubernalis ſciri abnuit, & *Suutonator*, qui patroni ſui Regis *Tholomei* (*u*) tam abſone nomen cantat. Gryphi *de Lacio Ab Aqua Curtiu* (*x*), de *Villico Rſinum* (*y*), de *Acil. Cocinvi* (*z*), & *Urnamenturio* ne remorentur properantes quæſo.

In Militaris Sectionis limine ipſo offendimus: ægre quidem mihi eſt, quod Inſcriptionem peramplam (*a*) cum a Sponio, tum ab Academico Nemauſenſi tam fuſe, tamque magnifice excul-

(*a*) Eadem apud Fabret. pag. 349. num. 19. & Murat. pag. DCCCLXXXV. n. 4. ea Domo ponit *Mola in S. Laurentii*. In adnotat. inquit „ *Diplomata* duplices Tabellæ fuerunt, in „ quibus benefacta Auguſtorum ſcribebantur, eorum Sigil„ lo munita. Ad ea conſcribenda adhibitus fuit *Titus* „ *Ælius* iſte *Saturninus*.

(*b*) Pag. cit. 209. in fin. ponit *Romæ*, & exſcripſit: quæ ita incipit:

C. IVLIO DARDANO LIVIAE
AVG. SER. A LAGVNA &c.

„ Ubi adnotat: Servus a *Laguna*, ſive *Lagena*, idem ſæpe „ ac ſervus a *potione*: unde in Inſcript. *Gruteriana* utrum„ que Officium conjungitur „. Vid. Gruter. Epig. pag. DLXXVIII. n. 2. in qua legitur:

M. VLPIO. AVG. LIB.....
A POTIONE. ITEM. A LAGVNA. &c.

& Claſſ. XXV. in *Supplem.* ubi titulum retuli extantem in *Muſeo Tuſculano* olim Eminentiſſ. Paſſionei, in quo habetur:

LEONTIA. &c. ADPORTATRICE
MINALAGVNARA.

Ideſt *Leontia* (ut ego legi) A PORTA TRICEMINA (pro *Trigemina* olim Porta Hoſtienſis, hodie S. Pauli) LAGVNARIA ideſt A. LAGVNA. *Lagenarum* ſcil. Fabricatrix. *Laguna* pro *Lagena* ſumitur etiam a Clariſſ. Facciolato Lex. Lat. V. *Lagena*, in *Gloſſis Cyrilli* eſt λάγυνος, *laguna*, ubi *laguna* legendum, ait cit. A.

Cit. Epig. videſis in *Rom. Subterr.* Tom. III. P. 118. n. 35. & apud Cl. Matth. Jacutium Benedict. Congr. Montis Virginis in *Vetere Bonuſa & Menna Titulo* pag. 11. edit. Romæ 1758. 4. ubi non recte eam interpretatur, ut obſervavit Cel. Eduardus Corſinus, qui meam lectionem probare non dedignatus eſt: & hanc ſequutus fuit Ampliſſ. & Clariſſ. Præſul Benedictus Paſſionei *Iſcrizioni Antiche* Claſſ. XII. n. 64. pag. 122.

Ex cit. igitur Epigraphis eruitur *Miniſterium a Laguna* non ſolum fuiſſe inter officia *Domus Auguſtæ*, ſed etiam inter *Artes & officia minora*.

(*c*) Spon. pag. 210. Sect. VI.

(*d*) Vid. cit. pag. 210.

(*e*) Pag. 212. cit. Sect. VI. n. 1. 2. 3. ponit *Romæ*, & exſcripſit.

(*f*) Pag. 52. n. 298. Plenior vero ac eadem cum *Sponiana* loc. cit. n. 3. pag. 125. n. 34.

(*g*) Suet. in *Ner. Claud.* Cap. 28.

(*h*) In cit. Epig. ſub n. 2.

(*i*) Ad d. Epig. ſub n. 3. *Subeſt Triclinium, in quo mulier jacet: ante & retro ſtat juvenis*.

(*k*) Pag. 219. Sect. VI. n. 3. ex eo ad Claſſ. *Supplem. XIII.*

(*l*) Pag. cit. n. 4.

(*m*) Pag. 220. Sect. V. a me relata ad Claſſ. XIII. ubi ejuſdem Sponii not. videſis.

(*n*) Pag. 220. ponit *Florentiæ in villa Strozzi*. Hæc apud Fabret. pag 73. n. 67. & Gorium *Inſcr. Antiq. Etr.* Tom. I. pag. 402. n. 196. Apud hos accuratior eſt *Sponiana*, uti in Mur. CMXXXVIII. 6. ex Gorio. „ *Balneatores* (ait Sponius) inter „ *Fabros* recenſeri, rarum mihi videtur . . . niſi dicamus „ eos ita nuncupatos fuiſſe, qui balnea fabricabant. „ Et Gorius ad hanc ſcribit: *P. Victor ultra DCCC. balnea Romæ fuiſſe ſcribit publica, & privata ingenti ſumtu, ac magnificentia, & pretioſis marmoribus, ſtatuis, picturis, & periſtyliis extructa*. Cur autem FELIX & Aſiuos, ſi tot Balnea erant Romæ, non poterant & ipſi eſſe Fabri Balneatores? Et cur intruſos fuiſſe, non docet Cl. N. A.

(*o*) Idem Spon. pag. 221. Sect. VI. ponit has duas Epig. *Romæ ex Schedis Barber.* Vid. Claſſ. XIII. in *Supplem.*

(*p*) Pag. cit. 221. n. 2. Sect. VI.

(*q*) Pag. 220. n. 2. Sect. VI.

(*r*) Pag. 231. Sect. VI. *Ara Genevæ reperta in Rhodano* anno 1678.

(*s*) Pag. cit. ponit *Aſtu*.

(*t*) Pag. 232. Sect. VI.

(*u*) Pag. 234. Sect. cit. *Exſcripſit Genuæ*. Vid. *Supplem.* Claſſ. XIII.

(*x*) Pag. 233. Sect. VI. ego ex eo ad Claſſ. XIII. Reineſius vero pag. 582. & 583. n. 83. 84. 85. IX. ex hac unica *Sponiana* tres efformat.

(*y*) Pag. 235. n. 1. verſ. 4.

(*z*) Pag. 238. in fin. Sect. VI.

(*a*) Pag. 239. Sect. VII. Art. I. effoſſa an. 1664. *e fundamentis Murorum antiquor. Nemauſi*.

Digitized by Google

cultam, atque illuſtratam repudiare cogar, atque exſibilare; verumtamen a viris doctis iſtis explanatum primo velim, quodnam iſtuc Inſcriptionis ſit, cui generi adſignanda, quo in ordine reponenda: nam nec funeraria eſt, nec honorariarum modo, ac formulis prorſus utitur: quamdiu militarit *Feſtus*, & quid acceperit, hiſtorice enarratur, monumenti Auctore neutiquam indicato. Cuinam exinde in veteri titulo videre occurrerit profeſſionem hominis, in cujus gratiam ſit, ante ipſius nomen recitatam? cuinam lapidem ab integra, & ſolemni *Tiberii Cæſaris Divi Augusti Filii Augusti* appellatione exordientem, qui ejuſdem honori minime deputatus eſſet, ſed militis cujuſdam ſui? Imperatorum etiam nomina, cum velut fortuito incidunt, ſtrictim & nude enunciantur; *Cuii Cæſaris Unctor*, *Tiberii Augusti Prægustator*: minime tamen *Miles*; nam *Milites Cohortis* vel *Legionis* turmatim in lapidibus, *Imperatoris* autem *Miles* nondum apparuit: *Miſſicios* pariter Alæ, & Cohortis vidimus, vel ex Ala, aut Cohorte, Auguſti alicujus non vidimus. Quam rurſus ab antiquis inſtitutis alienum, quod huic Miſſicio militiæ præmia, & Miſſionis commoda non Imperator ipſe, ſed Decuriones tribuant? quænam vero præmia? primo *Accepit Frumenti Modios L.* quo ſi Frumenti Publici diſtributio reſpicitur, ea nec Tiberii tempore, neque in municipiis peragebatur; ſi largitio Veteranis decreta, a Conſtantino demum emanavit; imo conſtitutionem, ex qua honeſte miſſi *quinquaginta modios* accipiebant utriuſque frugis, Valentinianus & Valens tulerunt (*a*) profitentes, militibus emeritis, præter agros ad eorumdem culturam, & animalia & ſemina ſe præbere, tantum aberat, ut Decurionum municipalium decreto ea præſtarentur. Novo deinde loquutionis Miſſicius noſter *Accepit Balneum*, novoque munificentiæ genere *Accepit Aream*, quæ quidem *Inter Duos Turres* jacens adſignata eſt per *Puſonium Undecimvirum*. Denique quanta quanta hæc Inſcriptio eſt, nihil niſi fallacia eſt. Eam forte ſibi neſcio quis paraverat, ut eſſet quod commentariis inſtrueret, & unde doctrinæ laudem aucuparetur. Duas *ſedecemarii numeri Legiones*, & quod eadem eſſe non poſſet Plavia & Valeria, aliaque id genus explanationi inſperſa non attingo.

Depravata *Umidi Aviti* (*b*) tranſmiſſa, Legionum *Comites* ſive *Comitos* inſpiciamus; e ſchedis omnes (*c*), Barberinis autem vix credo, cum Fabrettus (*d*), qui eas multum trivit, nullius meminerit niſi unius ex iſtis, quæ e Vita Colotii. Legiones a *Comitibus* ea ætate adminiſtratas, qua Romana nomina, atque inſtituta vigerent adhuc, ipſaque adeo tribus profeſſio mihi profecto ægre admodum perſuadebitur: de *Medullia* (*e*) Hiſpaniæ Monte, & Auguſti patria quid hic doceat Sponius, non aſſequor: Medulliam inter antiqui Latii populos, qui, Plinio (*f*) ſcribente, jam *interierant ſine veſtigiis*, numerari video, & Medullios inter Alpinas gentes ab Auguſto ſub imperium populi Romani redactas recenſeri: difficilior inventu erit Geographorum filiis *Natio Tiſia*; ut nec *Aſprinia* inter gentes, nec *Aſellius*, aut *Parnius* reperientur inter cognomina: adoptavit hocce epigramma Fabrettus, & oppidum *Tiſia* Cluverium Brutiis adſignaſſe indicavit; verum id etiam incongruens etiamſi in ſchedariis iſtis titulis frequens, quod poſt *Nationis* verbum non provinciæ, aut populi; ſed oppidi, aut civitatis nomen ſequatur.

Sed in his præclare agitur, ſi cum illa (*g*) comparemus a Borghinio, & Fabretto (*h*), quæ *Dumaſionem* affert tamquam gentilitium cum *Geniani* cognomento, & cum *Evocato In. Prætorium*, & cum Tito *Augusti Noſtri* appellatione aucto, vix ante Septimium Severum audita.

De *Abinnaeano* ut quæram, ad *Nationem Trampe* (*i*) iter non inſtituam, nimis enim diſſitam, ac diſterminatam ſuſpicor.

Q. Coelius Ob Virtutes Torquibus Eſt Decoratus (*k*); nullius generis veterem Inſcriptionem ſapit, & loquutio eſt antiquorum lapidum populo prorſus ignota: in ſubſequentibus a mendis tibi caveas: effugit etiam paulo ante (*l*) *Praefectus Turm. Alae II. Leg. I.* quod nihil dicit.

Nos reviſum Guichenonius venit, hinaſque (*m*) affert fallacias, quæ patriſſant apprime: quo diverterant Sponii mens, atque ingenium, cum Senatum, Populumque Aſtenſem benigne excepit, Cæſari *Domitori Galliarum*, & de *Allobrogibus Triumphatori Lætitia*, & *Grati Animi Ergo* futiliſſima monumenta exerentem?

De *Augusto Murum Reficiente* (*n*) *Pomerium Reſtituente* (*o*), vel *Ampliante* (*p*), *Apollini ex ſtipe* (*q*), de qua reticentia fit, cultum exhibente, fides penes Auctores ſit.

Neronis ſtemma (*r*) uſque ad Abnepotis gradum demiror, & cur Tiberio *Divi* appellatio non tribuatur, cum tribuatur *Claudio*, non intelligo.

Plura ſparſim peccant, quæ cum verſus unius repaſtinatione, aut aphæreſi purgari queant, omitto. Contra addi oportet quiddam *Albunenſi* (*s*)

a Fa-

(*a*) *Cod. Th.* l. 7. tit. 20.
(*b*) Pag. 253. Sect. VII. Art. IV. Hæc in mea *Sylloge* ad Claſſ. XI.
(*c*) Pag. 255. Sect. VII. Art. IV. & ego ex eodem Sponio ad cit. Claſſ. præter *Fabrettianam*.
(*d*) Fabret. pag. 607. n. 57. Q. ASPRINIO. &c. *ex Authore Vitæ Colotii*.
(*e*) Vid. ad cit. Epig. Sponii not. pag. 255.
(*f*) Lib. III. cap. V. pag. mihi 40. lin. 41.
(*g*) Idem Spon. pag. 259. Sect. VII. Art. IV. ponit *Romæ ex Sched. Barber.*
(*h*) Varians apud Fabret. p. 618. n. 153. *ex Schedis Vaticani*. Videſis Claſſ. XI. *Supplem.*
(*i*) Idem Spon. pag. 259. varians apud Murat. pag. MLXXXVIII. n. 1. varians verſ. 4. & 5. qua de cauſa in mea *Sylloge* ad cit. Claſſ.
(*k*) Pag. 262. Sect. VII. Art. IV. & in *Supplem.* ad Claſſ. XI.
(*l*) Pag. 258. cit. Sect. in *Supplem* ad Claſſ. XI
(*m*) Pag. 265. Sect. VIII. n. 1. 2. Hæc poſtrema mutila apud Grut. pag. CCXXV. n. 5. Binæ in *Supplem.* ad Claſſ. IV.
(*n*) Pag. cit. 265. n. 1.
(*o*) Pag. cit. n. 2.
(*p*) Pag cit. n. 3.
(*q*) Pag. cit. n. 4.
(*r*) Pag. 267. Sect. VIII.
(*s*) Pag. 270. Sect. VIII. *Albani*.

à Fabretto (*a*) quoque recenſitæ, ut aliquid dicat; quid enim ſibi vult *Imperatoris Severi Minervae, Sacrum?* præceſſit fortaſſe *Pro Salute*; ſed nec dum ſatis, cum duo poſtremi verſus nugatorii videantur eſſe: vidiſſent hæc ſæpe eruditi Collectores, dummodo ad ſignificationem eorum, quæ deſcribebant, eruendam animum appuliſſent.

Monſtrum Inſcriptionis eſt, quod *Felix Rufinus* (*b*) exhibet, & quod *Petronius Fauſtus* (*c*), rhapſodia numiſmatum: exhibet & Fabrettus (*d*) non ex Barberinis ſchedis, ſed e Vita Colotii. Septimii Getæ epigrammata, ſceleſti fratris juſſu olim attrita, non repetiuntur; *Sacularia Saculi Felicitas* eo loco nihil eſt.

Gratiani (*e*) *Boiſſiana*, & *Rigordiana* Juſtini (*f*) pulchre inſtructæ ſunt ad riſum. Præſtantiſſima exinde Documenta ſubduntur, quibus rem antiquariam auxit magnopere Sponius, & exornavit.

Inter ſuprema officia parcius fallacias videas: pro joculatia tamen Abucciæ (*g*) epigraphen habeas, prænomen oſtentantis, & quæ *conlibertis ſuis Porticum Scamna & Menſas* (*h*) appatet: in proximis quoque duabus ne te magnopere oblectes. At non ne ego Ligorii fabricam video? ejus certe technas apprime refert ſepulcrum *Dedicatum Kalendis Aprilibus* (*i*), & Conſulum collegio ſpecioſum; Conſules autem quam longinque accerſiti! nempe quibus memoria hæc ante Senatus Conſultum de Bacchanalibus probaretur inſcripta, quod ad extrudendam abunde eſt: monumentum *Facere Cum Liberis Commune*, inter lapidarias formulas non computatur, nec inter funerea vocabula *Diſtegum* pro monumento; habetur quidem & in ſubſequenti, *Diſtigum Fecerunt C. P.* (*k*) quod explicatur *communi pecunia*, ſed modo pariter exotico, nec authentico compendio: habetur etiam unica vice apud Gruterum (*l*), unde in novam Latini Gloſſarii editionem *Diſtegus* defertur, typographico mendo, ut opinor; nam *Diſtegum* eſſet, ut *Triſtega* non ſemel memorantur in ſacris paginis: at illa quoque Gruteriana Inſcriptio merum commentum olet, ut oſtendimus; nec *Diſtegum* tamen conſtantis duabus contignationibus operis ſignificatione ejicio, ſed pro ſepulcro nude adhibitum, ubi contignationes nullæ. Aquilejenſis (*m*) Patroclorum *Animæ Merenti*, in qua Gervonia pœnam interminatur non *vendere* volenti tantum, ſed & *Emere*, *Aut* (quod vix intelligo) *Exuncisclare*, parum plane ſapit, & poſtremo etiam verſu claudicat: verum Sponium jam dimittamus.

IV. *Inſcriptionum antiquarum Raphaelis Fabretti diſquiſitio.*

POſtrema, quæ Fabretti eſt, collectionum maximarum, atque e multis, diſſitiſque regionibus conquiſitarum, cæteris ferme præſtat ſingulis, quod prima dici poſſit, quæ ſpuriis & commentitiis Inſcriptionibus tam fœdum in modum non ſcateat: non caret equidem; ſed ſi maximum epigrammatum numerum ſpectes, ac cum hucuſque recenſitis συλλογαῖς compares, depuratiſſima longe eſt. Fictitiarum, quæ irrepſerunt, plures jam notavimus variis in locis: ceteras, de quarum ingenuitate ambigi poſſe judico, jam percurramus. Ex anonymorum titulorum ſerie, quam Auſonii epigramma cum lapideis Inſcriptionibus computatum inchoat, quoſdam expulerim. Haud inficior, reperiri poſſe nullis ſignatas nominibus funerarias tabulas; ingens proſtat in Muſeo noſtro marmorea baſis, in qua DIS MANIBVS legitur, prætereaque nihil; arcæ ſanctitas eo ſorte lapide indicabatur infimæ plebeculæ, ſeu vilium mancipiorum cineribus deputatæ; urnas nihilominus, quæ hic afferuntur, iis tantum verbis inſcriptas, *Ne tangito, o mortalis, reverere Manes Deos* (*n*); tum,

O tu, qui multas hoſpes luſtraveris urbes,
Dic, quo vidiſti ſtemmata plura loco (*o*),

fidenter rejicio, & pro recentibus commentis habeo; neque enim ejuſmodi lemmata faciunt ad rem, neque antiquis aptantur moribus. Quorum ſunt prima verba, *Contubernali* (*p*), & *Hic Se Vivo* (*q*) non inter ſupprimentes nomina, ſed inter acephalos lapides numerarim; incipientem *De Nil In Nil* (*r*), inter res nihili. Fabellis itidem parum abeſt quin accenſeam elingues fere poſtremas duas, cum his ſimillimas aliquando viderim nupero ſcalpro exaratas.

Ut de prænominibus perdocte diſputatur, negotium aliquanto faceſſunt ex iis non paucæ, quas vir eximius non uſurpavit oculis, ſive *oculata manu*, ut ipſe alibi ex Plauto loquitur, non exſcripſit. Auguſtorum Liberti *Fauſtus Phylax* (*s*), & *Fauſtus Januarius* (*t*) unde ſibi ſumpſerunt nomina? *Tertiorum* (*u*) a Scaligero mittitur, illique quiſnam Teſtamento Fieri Juſſerit, neſcis; alter a Pighio eſt e Ligorianis; ſubſequitur qui *Fecit & Paravit* clauſula ænigmatica; exinde qui alio jam loco exſibilatus eſt. Verumtamen ægrius aſſeritur *Quartus*: ex iſtis quæ primo occurrit, cognomentis caret, feminis prænomen tribuit, *Quartum* cum *Tertia* ludibunde ſociat,

(*a*) Pag. 679. n. 40. ponit ibidem *apud Paulum Panzzam ex Schedis Barberinis*, at variantem.
(*b*) Pag. 271. Sect. VIII.
(*c*) Pag. 272. *ex Sched. Barber* ponit *Romæ* in unico lapide.
(*d*) Fabret. pag. 755. n. 613. *in vita Colotii*. Primam partem Epig. ponit in *Urnula alla Petroja*, alteram *in Horto Ronconii*.
(*e*) Idem Spon. pag. 276. Sect. VIII.
(*f*) Pag. 277. cit. Sect.
(*g*) Pag. 287. Sect. IX. n. 4.
(*h*) Pag. 288. n. 12.
(*i*) Pag. 292. n. 1. Sect. IX.
(*k*) Pag. cit. n. 2.
(*l*) Pag. DCCCXXVII. 6.
(*m*) Pag. 294. Sect. IX.
(*n*) Fabrett. pag. 21. n. 91.
(*o*) Pag. cit. n. 93.
(*p*) Pag. cit. n. 86.
(*q*) Pag. cit. n. 92.
(*r*) Pag. cit. n. 85.
(*s*) Pag. 23. n. 99.
(*t*) Pag. cit. n. 100.
(*u*) Pag. cit. n. 101. 102. 103.

ſociat, *Fratribus* (a) ponitur, cum unius tantum præceſſerit nomen, & ex Apiani fide pendet: alteram repudiavimus jamdudum. Ubi (*b*) QVART. ſcribitur, peccatum ſorte veteribus epigrammatum congeſtoribus ſolemne, qui inter ſchedas retulit, peccavit, ſingulariam Q. eo pacto explicans, atque extendens; in eodem certe titulo VIGESIM. *Hereditutium* videmus, quæ in marmoribus XX. apparere ſolet: ubi exhibetur *Quartius* (*c*), jam prænomen exuitur; rem præterea involvunt gentilitio duplici *Quartia Terentia* (*d*), & *Quartinia Babaeria* (*e*), Pauxillum & in *Septimo* auctoritatis eſt: *Comiti Univerſis Felix* (*f*) verba ſunt fortuito prolata; notæ * DD. cur iterantur? Conſules a die cur Ligoriano more deducuntur?

Proximam Grutero Mazochius dedit, duos vides ſine prænomine, ſine cognomine duos (*g*); itaque pro *Septimus* (*h*) legam *Septimius Valerius*, ut ſuis pariter complementis nominis deſtituitur heic *Aurelius Claudius*; ſed quam dabimus non ineptam hoc loco explicationem compendiis illis * Q. MIL. K. PR? e Caſtris Prioribus Equites Singulares reperiuntur, non *Veterani*, aut *Quaſtores Militares*, qui etiam non in lapidibus reperiantur, dubito; bis apparere, aut ter apud Gruterum, ſed nævis ubique adpoſitis: ineptit pariter verſus ille * * H. V. HIC. & ſententia vitiat, atque intercidit.

Mihi tamen ſingula hæc omnino prænomina explodere nequaquam mens eſt, cum probe norim, ubi de nominibus agatur, mira quæque & inſueta occurrere aliquando poſſe: plura certe, ſemel, aut bis deprehendas prænominum vice fungentia vocabula, quæ vix alias videris: Nero & Paullus modo cognomenti loco, modo prænominis cui non occurrerunt? *Statius* (*i*) prænomine, *Veneſuvos* (*k*) nomine, *Marcus* (*l*) cognomento habentur inferius: non ergo ob novitatem tantum, aut raritatem prænominum memoratas Inſcriptiones arguo, ſed quod aliis etiam de cauſis minus placent.

In eadem pagina exhibitam improbavimus in Reineſianis; at ratio, ob quam Fabrettus *Sergii* prænomen *confidenter rejicit*, nempe quia Sergia gens Patricia fuerit, nullius momenti eſt: an non Servia, Appia, Publia, Lucia, Maria, Statia, Numeria inter gentes habitæ? *Olus* (*m*). Aulus eſt; attamen per ſingulariam * O. ſignificatum in lapide fuiſſe, vix crediderim; Q. fuit, ut opinor, cujus cauda vel exeſa, vel a quadratario leviter efficta, exceptoris oculos fefellit; quin ipſa parum ſapit Inſcriptio, & aliæ quoque hoc prænomine in eadem pagina integræ ſanitatis colore non renident uſquequaque; quid enim eſt *Maſſum Culcure* (*n*) cum reliquis? & cur omnino placeant *Sibi Libertabuſque*, & *Patricius* cognomine, *Atinus* (*o*) gentilitio?

Taurinenſis (*p*) e Pingonio etiam poſt Fabretti emendationem inemendata eſt, ſi quid eſt; nam *Lobertus* ſe Libertum non dicit, cognomen præſefert neutiquam ſervile, & vel patroni prænomine non utitur, vel *Statius Aebutius Secundus Statio. Aebutio Secundo.* incondite *Fieri Curat*. Optime ceteroquin *Statii* prænomen Fabrettus comprobat, ut & *Salvuni* ex genuino marmore Ravennate a me quoque viſo & exſcripto: ſed illud in ſubſequenti epigraphe haberi non puto: ea ſiquidem militaris laterculi fragmentum continet, ac duo Conſulum Collegia, quæ a reliqua nominum ſerie, vel ſpatio interpoſito, vel grandiuſculis elementis diſtinguere oportebat, rite interpoſita comprobant: cum vero in iſtis militaria officia notis præſignata nominibus præmitti ſoleant, compendia illa (*q*) SAL. BVL. FVL. pro miniſteriis potius, quam pro prænominibus accipio: quidnam autem in iis lateat miniſteriorum, non in promptu eſt dicere; cum plura ejuſmodi adhuc obſcura, & inexplicata, ubi de ſiglis ſermo erit, viſuri in progreſſu ſimus: *Salpiſta* forte priori compendio ſignificatur; *centum Salpiſtas uno crepitu concinentes* a Carino & Numeriano in ſpectaculis exhibitos tradit Vopiſcus, tubicines Græco vocabulo appellans; in ſubſequentibus forte BVC legi debet, & *Buccinator* intelligi, ut in conſimilibus aliis pluries.

Luſorio verbo, & cognomine nec Græco, nec Latino nos *Hunranus* decipit *Ex Epicureio Gaudivigente Choro* (*r*). Ovidiorum tumulus *Dedicatus* eſt præter morem, & *Limitis* ac *Foſſae* (*s*) meminit præter uſum.

Veſtalium Virginum ſepulcrales tituli deprehendi non ſolent; Veſtalibus autem parentes, vel adfines funus feciſſe, & ſepulcrum poſuiſſe, tam credibile eſt, quam ſi hoc idem de ſacratis hodie vivo Deo Virginibus, quæ paternos lares valere in perpetuum juſſerint, & procul a conſanguineis omnibus naturæ concedant, diceretur: quis autem profeſſionem ante patris nomen collocari, tabellamque veterem hoc inſcriptam ordine conſpexit; (*t*) *Clodiae Virgini Veſtali Appi Clodii*

(*a*) Fabret. *Inſcr. Antiq.* pag. 24. n. 106. cap. 1.
(*b*) Pag. cit. n. 108.
(*c*) Pag. cit. n. 110.
(*d*) Pag. cit. 109.
(*e*) Pag. cit. n. 108. verſ. 6.
(*f*) Pag. cit. n. 110.
* In cit. Epig. verſ. 5. & ult.
(*g*) Pag. 25.
(*h*) Pag. cit. n. 111. verſ. 7.
* In cit. Epig. verſ. 4. ** verſ. 6.
(*i*) Pag. 26. n. 107.
(*k*) Pag. 27. n. 121.
(*l*) Pag. cit. n. 124.
(*m*) Pag. 26.
* Pag. cit. n. 118.

D . M
O. TERTVLL. FILIO. O
TERTVLLVS &c.

(*n*) Pag. cit. n. 115. verſ. 7.
(*o*) Pag. cit. n. 116.
(*p*) Pag. 27. n. 126. eadem apud Gruter. pag CMXXX. n. 4.
(*q*) Pag. 28. n. LVII.
(*r*) Pag. 29 n. 130. ponit *Neap. apud Januarium Pintum in Sigillo figlina*.

STALLIVS . GAIVS . HAS . SEDES . HAVRANVS . TVETVR
EX . EPICVREIO . GAVDIVIGENTE . CHORO

(*s*) Pag. cit. n. 134.
(*t*) Pag. 30. n. 138.

Clodii Filiae Piiſſimae? Mira nomenclatio eſt, ſive anonymiam mavis *Patris Reatini* (*a*), mira etiam & nuſquam viſa tot ſimul prænominum ὁλογραμματία, nihilominus ſubſiſto; neque enim ad decretoriam, capitalemque ſententiam ſatis haberi puto.

Mulierum prænomina, pro quibus olim maxima ſunt bella pugnata, confirmantur heic a Fabretto quoque; ego quidem ea tantummodo ratione admiſerim, quoniam, ut dixi, inſueta quæque, quod uſum nominum ſpectat, quandoque occurrunt; multas ceterum ad ea tuenda Inſcriptiones afferri video, in quibus gentilitia nomina multo aptius, quam prænomina per ſingularias ſignificari poſſunt, gentilitia ſiquidem ſic prænotata perſequitur alibi Fabrettus ipſe: nec pro nomine tamen, nec pro prænomine *L. Septimiae* (*b*) notam habuerim; nam octo nomina, & ea quidem magnam partem jocularia in hac femina congeruntur; *Patabiniane Tyrbae Odae Nathianae, Nutrix*, Liberta ſequitur quatuor nominibus, quorum prius CQ. felix qui aſſequatur; clauduntur tamen omnia *Feliciter* *, ſed ridicula in funerario lapide clauſula.

Suſpicionem faciunt incondita *Cognati Liviorum Decur.* (*c*); & *Ti. Claudi Pothi L. Delitium Gothus* (*d*): multo magis paulo ante *Vitor*, ſive *Victor* velis, ſive *Ultor*, qui *Concubinae & Uxoribus* (*e*) incongrue facit, ineptεque prorſus poſt concubinæ nomen Uxores indiſtinctim aggerat, eaſque iterum cum *Concubinis Libertis Libertabus Servis Ancillis* nullo exemplo miſcet.

Prægustatores repudiavimus Gruterianos, quod ſingulos macula quædam inficeret; idem obſervare eſt in Fabrettianis: etenim *Ceriali Praguſtatori*, & *Domitia Auſiſtia* (*f*) (apud Sponium (*g*) eamdem Epigraphen exhibentem *Antiquae*) quis *Fecerit Hunc Titulum*, non conſtat, & *Conjugem Delicium* nulla, quod ſciam, nuncupavit mulier: inferius autem Claudii Auguſti Libertus *Auguſti Noſtri Praguſtator* (*h*) dicitur, quæ formula ab ævo Claudii quantum recedat, alias monui: perperam etiam in clauſula *B. A.* cum ſoleat A. B. M.

Inter dicatas Genio monſtri ſimilis videtur mortualis tabula, ſic exordiens, *Dis Parentium Et Genio Vituli* (*i*); nec non deſinens *Genio Vius* (*k*) poſt prænomen patris extra locum poſitum: nec libenter *Genio L. Julio* (*l*) lego ſub *ſimili ſtatua*: funebrem in lapidem *Genio Domini Noſtri* (*m*) inſcribi, eique *Pompeium Peregrinum Amicum* dici, cui placeat? *Genium Numinis* (*n*) nihil hæſitans repudio; repudio pariter *Fontem Sermonenſem*, qui in ara veteri *Sulmonenſis* eſſet;

Sulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis (*o*);

nec *Gangalam* recipio Libertum Cæſaris, & *Chryſeri* nomen præmittentem.

Everinus Eros cur poſt formulam *Hic Situs Eſt*, & poſt Pedes in fronte, & in agro deſignatos, *Se Vivo Comparavit* (*p*) ſuperaddit? fac mittamus iſta; cur tribum profitetur, libertus cum ſit? ita heic adnotaveram, cum obtulit eadem (*q*) ſe mihi inferius inculpata; nam pro *L. LIB.* eſt *L. F.* & poſtremus abeſt verſus. *Verus* ſubſequens e *Suſa* dicitur, cum *Suſis* ſcribendum eſſet:

Non tot Achamenüs armantur Suſa ſagittis (*r*).

E Roderico Caro excerpta privati hominis *Pronepotem* & *Abnepotem* recenſet (*s*), quod in Auguſtis tantummodo reperitur; *Municipium Salpeſanum* nominat, de quo nec Plinius, nec vetus Auctor verbum fecit ullus, quod ſciam, & inter L. Marcii honores publice decretos poſt *Locum Sepulturæ*, atque *Impenſum Funeris Ornamenta* memorat *Decurionatus*.

Sub finem capitis *Vas*, & *Tigrides*, & *Seneca* (*t*) ludibundus, Fata vinum aliquando ſurreptura inculans, recentem fabricam videntur ſapere.

(*a*) Pag. cit. n. 141.
(*b*) Pag. 39. n. 248.
* En integra cit. Epig. quam ponit *in Angulo Domus ad D. Calixti*.

L . SEPTIMIAE . PATA
BINIANE . ʀALBIL
LE . TYʀHAE .
NEPOTILLE . ODʀE
NʀTHIANAE . CQ .
AVR . PVELIENA
ELPIDIʀ . NVTRIX
PʀTRONʀE . DVLCIS
SIMʀE . ET . AMANTISSI
MAE . FELICITER

(*c*) Pag. 34. n. LXII.
(*d*) Pag. 43. n. 241.
(*e*) Pag. 42. n. 234.
(*f*) Pag. 44. n. 246.
(*g*) Spon. *Miſcell. Erudit. Antiq.* Sect. VI. pag. 230.
(*h*) Pag. 718. n. 395.
(*i*) Pag. 72. n. VI. Cap. II.
(*k*) Pag. cit. n. 63.
(*l*) Pag. cit. n. 64.
(*m*) Pag. 73. n. 70.
(*n*) Pag. 77. n. 87. ponit in *Hortis Palumbarlis ex Schedis Barberinis*.

GENIO
NVMINIS
FONTIS SERMON
CHʀYSEROS
CAESARIS
NOSTʀI LIʀ
GANGALA

(*o*) Ovid. *Triſt.* Eleg. 10.
(*p*) Idem Fabret. pag. 83. n. 129. ex *Schedis Vaticanis*.
(*q*) Pag. 138. n. 136 *ex Schedis Lilii*.
(*r*) Propert. Lib. 2.
(*s*) Idem Fabret. pag. 105. n. 249.
(*t*) Pag. 115. n. 295. Fragmentum *in atrio Ædium Nobb. de Cinciis ſub vaſe utrinque anſato, & Tigribus hinc inde alterum pedem anteriorem ſuper eo imponentibus*.

CVM MIHI MORS ANIMAM
RAPIET ET IAM NON POTE
RO BIBERE FATʀQVE VI
NVM IQVA APSTVLEʀINT
SIC SEPELITE ROGO SENECA
. . . .

pere. Paulo poſt *Salios Veronenſibus* (*a*) tribuentem hallucinari ſuſpicor Fabrettum, nec de *Salis* ſiquidem, nec *Marte* ab iis culto quicquam hiſcunt noſtratia marmora; quin copulatrix particula, quæ præponitur, nominis potius, quam muneris indicium eſt; *Longino*, & *Quinctia & Valeria* lapidaria eſt loquutio, *Sevira*, & *Pratori*, & *Sacerdoti* non item.

Pagina 123. neſcio quo fato ingrata mihi ſiſtitur, & injucunda: diſplicent in ea *Proſdocionis* feminæ *oſſa Dat Domum Horeſtes*; & importuna interpellatio *Numquid Vis* (*b*): diſplicent *Caudia* gens, *Pater Verax*, eidemque *Statua Erecta* (*c*): non placent *Stephani*, *Moſchidis*, & *Diodori* commixta blandimenta, & confuſa; nec adeo magnopere *Cavaria* (*d*) nomen, cognomentum *Dia*, & *Hymniaaus* (*e*) patronum non memorans.

Procuratores hereditatum, ſeu Viceſimæ hereditatium occurrunt pluries; *Qui Proc. In Ratione Hered. Ad Leges Pradiorum*, videram neminem, nec ſatis intelligo; clauſula *Sine Controverſia* hujuſmodi epigrammata obſignari non ſolent, nec *Dies Centum* (*f*) ſine menſium mentione numerari: ex quibus tamen nihil ultra, quam ambigendi, hæſitandive argumenta eruo.

Dis Iniquis unica inſcribitur tabula, nec minus ſingulariter *Is Vixit*; jocularis quoque res agitur nominibus in unum hominem collatis, *Muſeae Charita Soſiſſimae Benedicto* (*g*).

Quam longo ſuſpectæ diſtineantur intervallo, vides; perpetuis enim, quas aliis in locis obelo jam notavi, dimiſſis, ad prædivitis, eximiiſque Inſcriptionibus perquam referti Capitis finem jam propero: ſub quem *Bellum Varianum* haud recipio, nec qui eo bello Occidit, ſive Gecidit; ejus tituli membra nullo præterea glutine cohærent inter ſe; *M. Caelius M. Caelio*, exinde *P. Caelius Fecit* (*h*); tribus, patriæ, Legio Annis, *Bellum Oſſibus* ridicule adhæreſcunt. Proxima etiam haud concordata *Terentia Rufenio Munatia Quaſtores* (*i*) quantum mereantur fidem, alii judicent; multo tamen minorem meretur huic gemina *Ravelo Cominio Malio Quaſtores* (*k*), quæ ænigmatice clauditur, quamvis extare dicatur *Venuſii*, in ea perperam habetur *Senatud Canſuluere Et Canſuere*: nam litera *d* nec pro *m* uſurpabatur antiquitus, nec verbis addebatur in vocalem non deſinentibus; *poblicod*, *preivatad*, *extrad Sententiad* in Senatus Conſulto de Bacchanalibus ſcribitur: *Senatum Conſulere*, & *Cenſere* non ejuſdem erat; neutrum autem Quæſtorum, ſed alterum Conſulum, alterum Senatus ipſius. *Salsator HER. V. M.* Holſtenio reddatur (*l*).

Proximum Caput adhuc purius & incontaminatius eſt; pauciſſima enim habet, ad quæ ſubſiſtas: involuta aliqua, ἄτοπα, velut, *Conſervat. Peculi Per Quem Adquiſivi* (*m*); &, *Cui In Ipſa Dis Caſtitas Permanſerat* (*n*), & alia quædam non tanti ſunt, ut continuo repudies, præcipue quæ non in Muſeis, aut beatorum laribus, ſed in ipſis Romanis Vineis, lapidariæ veritatis ſedibus, Fabrettus viderit.

Recenſentur in hoc Capite *Luſcinia* tumulus, quem in *Veſtigio Veteris Roma* Bellorius protulit, ut inter gentis *Domitia* ædificia, quæ in colle Hortulanorum extabant, *Domitiorum Aviarium* aſſereret: urnulam, quæ hocce epitaphio ſuperbit, antiquam eſſe, ocularis teſtibus Fabretto & Bellorio neutiquam contenderim; epitaphium ipſum non veteres jocos, ſed recentes nugas ſapere, mihi ab his contendi nolim. *Luſcinia Philumena* (a) cognata videtur facere *Licinia Filumena*, quæ *Dis Avibus* frigide invocatis, ad Catulli *Pipilantem* paſſerem, & *Digitum* adpetenti dantem ſtatim confugit: Plutonem deinde arcano ferme nomine, & mere Lycophroniano compellat, *Inter Pulla Leptynis Loculamenta* defunctam collocans ſuam; λεπτῆς ſcilicet contubernales habet Pluto, & macrum populum, tenuemque; quo reſpicit, ni fallor, Horatii verſus, *Et Domus exilis*, *Plutonia*, nempe quam turba incolit exilis, *volucrique ſimillima ſomno*: ſub finem Avicula iſta *Cantrix* in pſittacum, aut corvum abit, quæ *Blanda Roſtello Salve Totiet Cecinerit*; ſciſcitabatur Perſius in Prol. *Quis expedivit Pſittaco ſuum* Χαῖρε, rogarim ego, *Quis expedivit Luſcinia* Χαῖρε *non ſuum?* nihil tamen magis recentem jocum comprobat, quam vocum inepta colluſio, *Avis Avia Averna Vale Et Vola*; numquam enim apud veteres παρονομασίας deprehendere eſt agglomeratas, & ſi qua, rariſſimo quidem occurrat, leviter impellam videas, nec ſine lepore ac ſale, ut Terentianam illam *inceptia eſt amentium haud amantium* (*p*).

Accidit aliquando ut de *Caſpio Trierarcho Tiberis Caſaris* (*q*) ambigerem. Trierarchum certe militari, & eximia dignitate, qui vel Triremi imperaret, vel etiam claſſi, aut ſaltem claſſis parti, cum *Trierarchum Liburnicarum navium* memoret Tacitus (*r*), ſine prænomine, & ſine cognomine titulo inſcribi abſurdum videtur: adde, *Trierarchum Tiberii Caſaris* tam nove audiri, ac duce, quam in Centurionem Cæſaris

(*a*) Pag. 116. n. 296. at mutila uti in *Nov. Theſ.* pag. CLXXIII. n. 6. integra vero in *Muſeo Veron.* p. CXV n. 5. Ex eo in *Supplem.* ad Claſſ. III ubi confer N. A. notam, in qua præter alia, quæ diſerte adnotat, ſcribit: „ *Salius* quidem poſſet & „ nomen eſſe, heic tamen pro Sacerdote malim accipere. „

(*b*) Pag. 123. n. 26. Cap. III.

(*c*) Pag. cit. n. 27.

(*d*) Pag. cit. n. 28.

(*e*) Pag. cit. in fin.

(*f*) Pag. 146. n. 176.

(*g*) Pag. 189. n. 434.

(*h*) Pag. 241. n. 647.

(*i*) Pag. cit. n. 652.

(*k*) Pag. 242. n. 665.

(*l*) Pag. 243. n. 668.

(*m*) Pag. 252. n. 38 Cap. IV.

(*n*) Pag. 268. n. 116.

(*o*) Pag. 332. n. 494. ex eodem Bonado Claſſ. XII. n. LIX. pag. 539. Tom. II. ponit in *Muſeo Marchionis Maximi in vaſe minutiſſimis characteribus*.

(*p*) Terent. in *Andr.*

(*q*) Pag. 362. n. XIV. Cap. V.

(*r*) Tacit. Hiſt. II. Cap. XVI.

ſatis vel Tribunum Tiberii audiremus: ſervus fuiſſe hic latet Trierarchus nomine; plures enim habentur cauſæ, ex quibus aliquando duplex mancipiis adhæreat nomen; ſcrupulus tamen adhuc pungit de Tiberio Cæſare præter morem nude enuntiato.

Contra nulli umquam obnoxius hæſitationi fui, urnæ titulum legens, quam *cineribus Pertinacis Augusti recipiendis adhibitam* (a) facilis heic loci nimium, ac credulus pronuntiavit Fabrettus: plura ejus Imperatoris epigrammata, & monumenta conficta ſunt, quin & confinguntur in dies; nam recentiſſimum haud ita pridem mihi oblatum fuit: qui autem credi poterat *arculam marmoream palmalis longitudinis* Pertinacis funus continere potuiſſe, qui non crematus, ſed conditus fuerit, & non anguſte, ſed magnifice? teſtatur Capitolinus; *reliquiæ ejus, recuperato capite* (per milites abſciſſo) *in ſepulcro avi uxoris locatæ ſunt: & Julianus ſucceſſor illius, corpus ejus, quanto potuit honore, funeratus eſt* (b): Inſcriptio quidem nihil funerei habet, cum honoraria potius conſtet formula, inſcite urnæ indita:

DIVOS
PERTINAX
AVG
S . C *idest, Senatuſconſulto.*

Adjacet Baronii *Petra Scelerata* (c), quæ impoſtoris ſcelus vere videtur ſapere; quam inaudita ſuperſcriptio *Aeternae Animae*, quam incondita quæ ſequuntur! quam illa ἀσύνθετα, & ἀσύνδετα, *Hunc Placentia Habet Patria Quem Roma Creavit Marmoreo Poſitum Solio Aramque Sacravit!* quænam clauſula, *Curante Patruo Filio Innocentiſſimo!* quid parergi præſtat unicum verbum Ἀνδράποδον?

Gydnus Tiberii Germanici Supra Hortos (d), nec munere multum placet, quamvis alios *Supra* recenſeat Gruterus, nec domini appellatione, cum Germanicus Cæſar nuncupari ſoleat, non Tiberius Germanicus.

Officium pariter *Triticarii* (e) neutiquam arridet, nec *Leonina facies*, nec Deus inter liberti nomen, ac cognomentum intruſus; veſtigia Templi Silvani, quæ in eo nemore adſeruntur, quiſquam forte tueri voluit. Ubi ridicule & inconcinne compacta glomerantur aliqua, vides alibi rejecta: iis accenſendum epigramma ſuſpicor, quod maternum defunctæ nomen, pro paterno ſic muſſitat; *Fabia Nata Fabiaque Corealis* (f), deinde incompoſite Nomen *Fabiarum Curtiorum Compoſitum Tumulo Semper Sub Tartara Vivunt*, de quo tamen nihil præfracte affirmarim.

In ſexto Capite quid pro *Immuni Intestato* (g) veniat, vellem explanaſſet Fabrettus; aliud enim quid ab *Immuni* ſit oportet, & ab eo, cui *ſacri faciendi permiſſio data eſſet*, cum de vita functo agatur; obſcuriora multo quæ conſequuntur: *Quod Ex Funere Ejus Superfuit Per Spironte Et Dextrum Quaſtores Quartum* (h): hæc quid ſibi velint, & quid hoc monſtri ſit, alii viderint.

Quæ apud Feroniæ Templum reperta (i) dicitur, fidem apud me neutiquam impetret: a quorumcumque veterum titulorum ſtylo recedit nimis, & cuicumque manumiſſionis generi, ritibuſque adhibitis nimis hæc repugnant,

BENEMERENTI . SERVI
SEDEANT
SVRGENT . LIBERI (k)

ſediſſet enim ubicumque libuiſſet mancipium quodvis, qui *neque cenſu, neque vindicta, nec teſtamento liber factus eſt, non eſt liber*, ut docuit Cicero (l): & inter hujus actus cæremonia pilei acceptionem ſcimus fuiſſe, & vindictæ, ſive lictoriæ virgæ, ictum, aut impoſitionem, unde Horatius (m)

..... Quem ter vindicta, quaterque
Impoſita haud unquam miſera formidine privet?

tum circumactionem a Prætore, *Verterit hunc Prætor, momento temporis exit Marcus Dama*; ſeſſionem autem in manumiſſione memorari nullam vidimus.

L. Manlio quiſnam *Fecerit*, eumque *Erga ſe Indulgentiſſimum* (n) appellavit, adhuc expectamus ſcire; pariterque quomodo in eo *Regis Sacrorum & Fictoris Pontificum* munera coaleſcerent tam diſparata, ut unum qui fungebatur, nobiliſſimo Sacerdotio præditus exin ea ſacra a ſolis Regibus olim ſactitata obiret, qui alterum, figlinis, aut cereis operibus concinnandis vitam toleraret, ut Deorum icunculas, vel ſimulatas hoſtias effingeret.

Prolixum ubi proxime recitari vidi conſultum municipale (o), ex loco ipſo mihi ſtatim offucias timui: genuina, quæ ſuperant, imitari quidem

(a) Pag. 379. n. 191.
(b) *Hist. Aug. Script.* Tom. I. pag. mihi 568. cit. edit.
(c) Pag. 378. n. 190. Vid. Baronii Annal. ad An. 192. n. IV. & V. Tom. II. pag. 347. & 348. ex Edit. Lucæ 1738.
(d) Pag. 380. n. 195.
(e) Pag. 401. n. 295.

P. AELIVS . AVG . LIB
bina Leonina facies
SILVANO . SAN
CTO
totidem Taurinæ
CALLINICVS . TRITIC
D D

In arula Silvano dicata in nemore prædii Nob. Matronæ Paullæ de Mattheis prope viam Oſtienſem; ubi & veſtigia Templi Silvani.

(f) Pag. 418. n. 372.
(g) Pag. 449. n. 60. Cap. VI.
(h) Pag. cit. n. 58. & 59.
(i) Pag. cit. n. 60.
(k) Pag. 454. n. 73. *P. la Cerda* (inquit Fabret. l. cit.) *apud Terracinenſe Feroniæ Templum, repertum fuiſſe hunc lapidem ait, quem etiam a Willhelmo a Loon de Manumiſ. relatum videmus.*
(l) *Topic.* cap. 2.
(m) Lib. II. Sat. VII. verſ. 75.
(n) Pag. 460. n. 89. ponit in *Muſeo Magnino*.
(o) Pag. 463. n. 95.

dem conatus eſt veterator non indiligenter ; locis tamen pluribus ita provolvitur, ut neminem latere poſſit, qui veterum Acta pernoverit, eorumque ſtylum, ac formulas calleat. Qui contulit, ac de *Monimo* honorando refert, non *Verba Facere*, ut ſolemne erat, dicitur, ſed *Cenſere* ; quod verbum ad eos ſpectabat, qui poſt relationem ſententiam dicerent, vel ad Senatum, aut Magiſtratum ipſum, ubi decerneret. Relatione propoſita ac peracta, ridicule, atque inconnexe conſequitur, *Tam Univerſi Cum M. Junias*, & poſt integrum demum decretum interpoſitum, *Cenſuerunt*, quod a præmiſſo olim nomine *Univerſi* pendet : inepte etiam ſic obſignatur *In Decurionibus Fuerunt XXVI.* quæ nec legitima clauſula eſt, nec Latina, & alio prorſus modo, qui & quot Senatores, aut Decuriones *Adfuerint*, enunciari ſolet. Nove item auditur *Columnarium Publicum* ; mirifice conſignantur verba, *In Ara Et Municipium*, quæ nec ex ſe ipſis, nec cum aliis juncta quidquam ſignificent ; lepidiſſimum denique loquutionis genus, *Munificus Ad Munera Omnia Facienda*.

Recenſetur in hoc Capite decantatiſſimum *L. Scipionis* monumentum (*a*), de quo perfunctorie agere nequaquam congruit, cum alterum ſit e vetuſtiſſimis omnium duobus, quæ celebrantur, cumque ante Fabrettum ab Aleandro, Caſtellinio, Sirmondo, Seldeno, Gualtherio, Gozzio, Reineſio (*b*), aliiſque pluribus allatum certatim fuerit, commendatum, illuſtratumque :

HONC . OINO . PLOIRVME . CONSENTIONT . R
DVONORO . OPTVMO . FVISE . VIRO
LVCIOM . SCIPIONE . FILIOS . BARBATI
CONSOL . CENSOR . AIDILIS . HIC . FVET . A
HEC . CEPIT . CORSICA . ALERIAQVE . VRBE
DEDET . TEMPESTATEBVS . AIDE . MERETO *

Nullum equidem tam docte confictum uſquam memini, nec tam adpoſite in manus hominum datum : rumor enim initio percrebuit, ad *portam Capenam*, ubi ex Livio (*c*) Scipionum monumentum olim viſebatur, anno MDCXVI. repertum eſſe, rudibus literis tofo inciſum ; addit Gualtherius (*d*), *a Franciſco Auguſtinio repente, nondum primariæ ejus vetuſtatis origine vulgata*, XX. *aureis emtum*.

Obſoleta, ac tempori congruens vocum forma, ſtyli ſimplicitas, hiſtoriæ conſenſus fidem omnino, & undequaque videntur conciliare : *Cornelium* ſiquidem *Barbatum* memorat Livius, qui anno Urbis Varroniano CCCCL. Pontificis Maximi obiret munus ; idem procul dubio qui paulo ante Dictator fuerat, anno CCCCLVI. Conſul, CCCCLIX. Pro Prætore caſtris præpoſitus, quamvis Barbati cognomine non exhibeatur amplius ; unde eruat Sirmondus, Dictatorem anno Urbis CCCCLVII. comitia Conſulum creandorum cauſa habuiſſe, non video. Filius ejus L. Cornelius Scipio an. Urbis CCCCXCV. Corſos Conſul vicit ; quamobrem de capta Corſica opportune videtur in epigrammate mentio facta. Ego nihilo minus meram hic fallaciam venditari, & eruditi cujuſdam hominis luſum vix ambigo : nam quæſo primum, cur in laudibus ejus, qui Pœnos, Sardos, ac Corſos vicerit, Corſica ponatur tantummodo, quæ victoriarum pars fuit infima : Lucium Scipionem ſcilicet triumphaſſe *De Pœnis Et Sardinia Corſica*, Faſti docent Capitolini ; quapropter magnum Pœnorum nomen, quos Scipio *terra marique expugnavit*, ut Florus (*e*) loquitur, prætermiſſurus non videtur omnino fuiſſe, qui antiquitus elogium concinnaſſet : Sardinia quoque præ Corſica conſignanda erat ; nam Scipionem *in Sardinia contra Sardos, & Corſos, & Hannonem Pœnorum ducem feliciter pugnaſſe*, Liviana tradit Epitome (*f*) ; ejuſdemque victoriæ appendix quædam fuit Corſica, ſi Florum (*g*) audimus : *ſerpente latius bello, Sardiniam Annexamque Corſicam tranſiit* ; nec de Aleria capta quicquam hiſcit, ſed Caralæ Sardicenſis urbis excidium utique memorat : quis ergo credat, Corſicam tantum, & Aleriam honorario L. Scipionis monumento, ejuſque præconiis deputato antiqua manu indi potuiſſe ? Jam vero ex ſtatuis tribus, quæ T. Livii ætate extra *portam Capenam* in Scipionum monumento extabant, hanc Inſcriptionem nulla certe præſetulit ; qua poſita, ambigi non potuiſſet, quem repræſentarent, nec putatum communiter eſſet,

(*a*) Pag. 461. n. 90. Hanc Romæ in Bibliotheca Barberina obſervarunt in autographo Cl. N. A. & Eruditiſſ. D. Franciſcus Segoierius.

(*b*) Pag. 410. n. 34. VI.

* Sirmondus ita legendam cenſuit : *Hunc unum plurimi conſentiunt Romæ Bonorum optimum fuiſſe Virum L. Scipionem. Filius Barbati, Conſul, Cenſor, Ædilis hic fuit. Hic cepit Corſicam Aleriamque Urbem Dedit Tempeſtatibus Ædem merito*. Hæc illuſtrata fuit ab Hier. Aleandro brevi Commentario, ſed multa cum eruditione, tom in iis, quæ ad Gramaticam, tum in iis, quæ ad Hiſtoriam pertinent ; & a Jac. Sirmundo Soc. JESU cum eruditis *Animadverſionibus* A. 1619. Acceperat a Nic. Fabricio Peireſcio Rob. Cottonui ; ab hoc Seldenus *prol. Synt.* de *DIS Syris* c. 3. meminitque Guth. Lib. III. de *Offic. Dom. Aug.* c. 32. „ Eo plurimi (ait Fabrett. ad hanc loc. „ cit.) faciendа, quo per ipſam inſigne habetur indicium „ de eo, qui Tempeſtati Ædem dedicaverat, de quo Ovi„ dii Interpretes ad Carmina illa Lib. VI. *Faſtor*.

Te quoque Tempeſtas &c.

(*c*) Liv. Lib. XXXVIII.

(*d*) *Tab. Sic.* Pag. 152.

(*e*) Lib. II. Cap. II.

(*f*) Liv. *Epit.* Lib. XVII.

(*g*) Lib. II. Cap. II.

eſſet, ad Africanum, Aſiaticum, & Ennium ſpectare; ſiquidem, Livio teſte (*a*), *duæ P. & L. Scipionum dicebantur eſſe, tertia poetæ Q. Ennii*. De Scipionis hujus Ædilitate, ac Cenſura nemo eſt qui doceat; nec propterea epigraphen damnarem; potuerunt enim a Livio omitti, & poſſunt etiam in ejus deliquio latere; ſed ideo adnoto, quod magnopere verear, ne L. Scipionem cum Scipione Africano epigrammatarius miſcuerit, cujus memorantur & Ædilitas, & Cenſura; hanc una cum P. Ælio Pæto, illam cum M. Cornelio Cethego A. V. DXLII. obſiſtentibus tribunis plebis, *quod nondum ad petendum legitima ætas eſſet* (*b*), adminiſtravit. Magnifacta præſertim eſt Inſcriptio iſta, quod de Templo Tempeſtatibus dato meminerit, cujus auctorem perquirentes Ovidii interpretes ad illud (*c*),

Te quoque, Tempeſtas, meritam delubra fatemur,
Cum pene eſt Corſis obruta claſſis aquis,

in varia diſtrahuntur, inquit Fabrettus; & neminem eſſe hominum, qui pentametrum illud ſatis intellexerit, niſi qui ab hoc monumento edoctus, notat Seldenus: verumtamen illa formula *Dedit Merito* importune prorſus lapidi conſignatur non votivo, & qui non, cum data eſt Ædes, ſit poſitus, ſed ejus facti hiſtoricam tantummodo mentionem contineat: quin ad honores Scipionis maximos non tam Ædes Data pertinebat, quam Dedicata; quamobrem multo aptius in Inſcriptione *Dedicavit* ſcriberetur, quam *Dedit*: confundere hæc & promiſcue habere, videtur heic loci Fabrettus, quamvis Templa ædificaret ferme qui vellet, non item Dedicaret, ac perraro accideret, ut idem qui voverat, & Dedicaret, primarioſque Reipublicæ viros ob vovendum Templum, aut excitandum certaſſe numquam legamus; ob Dedicandum vero non infrequenter; certe cum ædem Concordiæ *ſumma invidia nobilium* Dedicaret C. Flavius, negabat Pontifex Maximus *more majorum niſi Conſulem, aut Imperatorem poſſe Templum Dedicare* (*d*). Ego quidem, illum Ovidii locum in cauſa fuiſſe puto, cur hujus fallaciæ textor, qui illuc reſpexit, cum Tempeſtatum Æde Corſicam tantummodo in monumento conjungeret, ceteroſque Scipionis triumphos tranſcenderet. At quid opus plura? nonne locus patet, ex quo priores duo hujus Inſcriptionis verſus hauſti pene ſunt ac decerpti? Ciceronis nempe liber de Finibus ſecundus, in quo hæc habentur: *non elogia monumentorum id ſignificant? velut hoc ad Portam; UNO ORE CUI PLURIMAE CONSENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE VIRUM*: item in Catone Majore, carmenque appellat ſepulcro inciſum *UNICUM PLURIMÆ CONSENTIUNT GENTES POPULI PRIMARIUM FUISSE VIRUM*, utroque loco non L. Scipioni, ſed Atilio Calatino elogium hocce Cicero teſtatur poſitum; quo ſatis conſtat, nugas egiſſe qui alio tranſtulit: probe ille quidem ab eodem L. Scipionis ævo epigraphen mutuatus eſt, cum Atilius Calatinus quoque Dictator ac Conſul priore Punico bello floruerit; at inhæſit nimis tranſcribens potius, quam imitans. Loquutio demum ipſa, ac ſcriptura non ita rancidulam ætatem ſapiunt, ut de affectata ultro citroque vetuſtate deferri nequeant. I in E convertebant ſæpe, at non in nominativis, ita ut *Ploirume* dicerent loco *Plurimi*, & *Hec* pro *Hic* aut *Heic*: *Luciom Filiom*, vel *Filio* pro *Filium* reciperem, non autem *Filios*. Notæ R. & A. inſuetæ eo loco, & vel importuna ſignificatione, vel nulla.

Inter Chriſtiana monumenta, quæ in præſentia comperendinantur, duo viſuntur ethnicorum, quæ ab incorruptæ antiquitatis ſacrariis eliminari omnino velim: literatum in primis amuletum, ſeu votivam oblationem mavis, *penſili ex ſuccino*, ut Fabrettus (*e*) loquitur, & *in Pedis formam perforatum* rem ipſam Venetiis aſpectans Cl. Montfauconius (*f*), ita eſt deceptus, ut felicioris ævi nedum veteris autumavit opus: *extat ibidem Pes humanus ſuccineus Veneris laudibus inſculptus, quod opus florentiſſimam artis olet ætatem*. Verum quod artificium ſpectat, quiſnam Pedem illum, aliaque id genus non multis ab hinc annis Romæ elaboravit, fuit qui typis proderet: quocumque autem fuiſſet artificio, materia ipſa antiquis cimeliis deditos de recenti joco admonere levi negotio poterat; quis enim, quæſo, eſt qui inter vetuſtæ ætatis reliquias quicquam ſuccineum viderit? aut quis tot ferre poſſe ſuccinum ſecula, & tam longum perdurare in ævum, re perpenſa, credat? cum enim concretio quædam ſit, ſive ex *defluente pinei generis arboribus medulla* (*g*), ſive ex alio ſucco denſata, qui fieri poſſit, ut inter terræ viſcera, ubi marceſcit denſum ferrum, ac corrumpitur, non diſſulvantur aliquando labentibus ſeculis, ac formam mutent (*h*) *Gummea fletiferi ſuccina trunci?* fictilibus quidem, vel marmoreis capſulis quæcumque apprime clauſa, & obſignata fuerint, ab aere, & ab humore tuta, utcumque durare videntur poſſe; ſed in iis Templorum donaria, & votivas Deorum laudes nemo collocavit umquam. Nihil tamen materia obſtaret, aut operis ratio; Inſcriptio ipſa fallaciam abunde prodit:

D . M
VENERI
SS
FELICI CONSERVAT VICTRICI
CVPIDINI CAELEST GENITRICI
MATRIQ.
DEVM
C
CAES *

Nego

(*a*) Lib. xxxviii.
(*b*) Lib. xxv.
(*c*) *Faſt.* vi.
(*d*) Liv. Lib IX. in fin.
(*e*) Pag. 564. Cap. VIII. in not. ad Epig. 104.
(*f*) *Diar. Ital.* pag. 71.
(*g*) Plin. Lib. xxxvii. Cap. III.
(*h*) Auſon. Id. 6.
* Idem Fabret. pag. 564. n. 104.

Nego ſiquidem D. M. ad *Deae Magnae* ſignificandum Romanas notas eſſe; nego *Deæ Magnæ* titulum Veneri in monumento competere; nego SS pro *Sanctiſſimae* in tabula veteri me vidiſſe; nego *Felici Conſervatori Victrici Genitrici* priſcam verborum collocationem, aut rythmum ſapere; nego de *Cupidine Cæleſti* monumenta, aut lapides quicquam loquutos eſſe; nego *Genitricem Cupidinis* apte, ac non ſupervacue dici, quæ in eodem elogio *Deum Mater* appelletur; nego denique ab antiquo homine Matrem Deum nuncupari Venerem potuiſſe, quam recentes quidem poetæ doctrinam amplectantur, veteres autem ſacerdotes ac Theologi piaculo, titulo & nomine fraudari ſuo, ac de vetuſtiſſima tantæ maternitatis poſſeſſione Cybele deturbari poſſe.

Ex Marulli & Lucii Schedis *Salonenſem* titulum (*a*) videas, quem attulerat Sponius (*b*) quoque: huic de lapidaria lingua ac phraſibus vix pauculum quid eſt aſperſum: tumulati militia, & militaria dona ſic indicantur; *Fuit Ordinis Militaris Coh. I. Habuit VII. Spolia XI Coronas*: quæ ab antiquis formulis quam recedant, vides: deterius adhuc, & de Romano milite incongruentius; *A Claſſe Romana Cum Eorum Nota Interfectus Periit*: quomodo autem cum funebri lemmate Deorum Manium honoraria concordat clauſula *S. C. Ex Aerario Civi Nobiliſſimo*, quæ item ex ſe pluriſariam, & quocumque fere in verbo peccat.

Inter novas Gentes, quarum prænotationem ab ipſis Inſcriptionibus ſegregare debuerat typographus, nonnullas eſſe e ſchedis arreptas, in quibus aliqua peccetur litera, ſuſpicio eſt præcipue ubi in *us*, non in *ius* deſinitur; latet enim quandoque jotæ adumbratio alteri literæ adpicta, aut tenuiter ſuperpoſita.

In hac Inſcriptionum congerie Puteolana minus placet, in qua *Dendrophori* (*c*) ex prænominum ſimilitudine componuntur, ita ut eodem utentes una proſtent; quæ prænominum obſervatio & conjunctio in nullo umquam lapide viſa eſt, quod meminerim: magis dedeceat patrum prænomina a Libertis oſtentata; *Libertinos* ſignificari docet Fabrettus in adnotationibus, quod ſemel habeatur ὁλογράμματος *Libertinus*; at literam L. vel compendium L I B. in veterum monumentis quis vidit? quis etiam vidit liberos homines libertinum genus memorare, atque ultro citroque profiteri? præterea cur cognomenta fere ſingula libertos indicant? nec laudetur clauſula *Hoc Signum Et Epulum DED.* In *Auni-*

(*a*) Pag. 588. n. 194.
(*b*) *Miſcel. Erud. Antiq.* pag. 181. Sect. V. Hanc in judicium adduxerat Cl. N. A. ſupra num. III. ubi de Sponio. Vid. ad Claſſ. XI. in *Supplem.*
(*c*) Pag. 601. n. 21. Cap. 9.
(*d*) Pag. 604. n. 43.
(*e*) Pag. 619. n. 167. ponit *in agro Tudertino ex Schedis Vaticanis*, ubi verſ. 4. & 5. legitur:

CENTVRIO . LEGION . XXXX
AVGVSTI CAESARIS &c.

* Pag. 620. n. 169. Maffejus addit ult. verſum.
** Gruter. pag. MCXI. n. 5. *Ravenna in via S. Agnetis confuſe deſcriptum*, e Pighianis.

diena Ulpia titulum (*d*) additum ſuperiori ſuſpicor recenti manu; quænam enim hæc Deorum Manium cum *Urina*, & *Viſo Nutricis* mixtura?

Legio XXXX. (*e*) aliquanto majori indiget auctoritate, ut recipiatur, quam Inſcriptionis unicæ e ſchedis hauſtæ; nihil enim exſcriptoribus facilius, quam numeralem notam invertere; novo item exemplo legitur *Legio Augusti*, & *Centurio Claſſicus*; poteſt hic quidem de maritima ſtipendia faciente intelligi, ſed forma etiam tituli neſcio quid novitatis habet. Ex iiſdem ſchedis

M. EPVLLIO
PROCVLO . L . F . ARIO
CLAVD
TI. CAEPIONI*
DASPONI . COS.

Et reliqua.

Si Gruterum audimus, gens Epullia, ad quam aſſerendam inſcriptio affertur, nulla eſt; idem enim epigramma ſic recitat;

M . APVLEIO . PROCVLO . L. F
CLAVD . TI . CAEPIONI . HISPONI
COS. &c. **

Ego neutrum ex his monumentis admiſerim; Conſul enim ſive *Daſpo*, ſive *Hiſpo* mihi eodem loco eſt, & ab iiſdem Faſtis arreptos puto; pater extra locum; cognomen *Caepio* in gentilitium adſumptum; & cum unius honori deputatum epigramma ſit, qui plures dignitates adminiſtravit, cur prælaudantur M. Epullius Proculus, & Tiberius Caepio Daſpo?

Idem rurſus codex *Quinquennalem Sacerdotalem* obtrudit nobis, & *Nymphas Digniſſimas* cum *Fornacia* (*f*) gente.

Repudiabat & ſubſequentem (*g*) amicus vir, & doctus, cum quo hæc aliquando percurrebam, ob inauditum *Auguſtum Glucerum*, ſeu *Glucerium*; ſed ita accipi debet, ut Primitivus fecerit Vicarius *Glyceri*, qui Imperatoris ſervus eſſet.

Gentem *Mundam* (*h*) cudit Capacius, & perpolit; ſed nec *Mundum* comprobat, nec *Cleonitam* titulus qui ſic deſinat, *D. D. Fecit*. Ligorianos *Sqaeteraios* (*i*), quos jure merito in

(*f*) Pag. 623. n. 198. ponit *in ſuburbio Budæ ex ſchedis Vaticanis*.

NYMPHIS
M. FORNACI
VS . VERVS . Q. Q.
SACERDOTALIS
DIGNISSIMIS
MERITO

(*g*) Pag. 623. n. 200.
(*h*) Pag. 632. n. 278.
(*i*) Pag. 647. n. 408. e *Ligorianis*.

Commentario exſibilat, nollem in ſerie una cum legitimis civibus collocaſſet.

Poſtremum Caput ingreſſis S. P. Q. GABIORVM * occurrit, cui poteſtatem abrogare nequaquam cunctabimur; inſcriptio enim eſt nihili, & quæ a veterrimo, quo urbs Gabiorum vix poſt Romanos Reges audita floruit, ævo manare nequeat: controverſiam de Gabiorum ſitu fuit opinor qui confictо eo lapide tentavit dirimere.

A. ATILIVS CALATINVS COS (*a*) e longinquo nimis aſſeritur, & in *ſepulcralis aree* titulum minime conformatur. Holſtenii *Profanos lapides* (*b*), & Budenſem *Cuſtodem Fluminis* (*c*) ne moremur.

Adjacent *Curatores Locorum Publicarum Dedicandorum* (*d*), quos non admitto, vel *Perſequendorum* ſint oportet, vel *Judicandoram*; apud Gruterum (*e*) verbum hoc prima caret ſyllaba, quam ex proxima inſcriptione ſupplere in promptu eſt.

Tres (*f*) perpetuæ habentur de *Aeni Diſpenſatoribus* Inſcriptiones ſchedaceæ, quæ ſuſpectionem ingerunt ſingulæ. Id muneris modo ſervus gerit *Xanthus* (*g*), modo *Patroclus* (*h*) Libertus, modo *L. Junius Domitiani Auguſti* (*i*) nec ſervus, nec libertus; neutrum enim L. Junii patiuntur nomina.

Aeniam gentem audivit nemo; & cur eidem homini tres adeſſent Diſpenſatores, quorum duo neutiquam e ſervili conditione, ut mos obtinebat? *Aenei frumenti*, de quo Conſtantini M. ſingularis extat (*k*) Conſtitutio, diſpenſationem innui, ſunt qui ſuſpicentur; ſed Diſpenſatores potius a domino, cui famulabantur, quam a re adminiſtrata denominari ſolent; & quid præterea ad Romanos lapides facit *aenei* frumenti præſtatio, quam, quæcumque demum ejus nominia cauſa fuerit, indubitatum eſt, in Africa peractam fuiſſe; idem enim frumentum in Conſtitutionis titulo vocatur *Carthaginenſe*, & ejuſmodi penſitationi illius urbis Magiſtratus fuiſſe apparet obnoxios. Nec omittendum, harum Inſcriptionum primam Claudiam *Spicurium* incondite loqui, unde ſuſpicio exoritur, nugatorem alicubi *Pſycharium* vidiſſe, nec intellexiſſe; exinde ſecundum Domitiani Auguſti nomen inconſulte proferre, & ἀνακολούθως; tertiam denique a Boiſſardi, & Carpenſis villæ nominibus apud Gruterum (*l*) dedecorari.

Quid ſibi vult (*m*) *Marcellus Signum Et Aedem Votum Solvens*; & quidem *Pro Beae Adorato Numine*? Quiſnam gentium *Deas* (*n*) *Deaſque Caſiam Et Maritum* conſecravit una?

Eximium *P. Helvii Pertinacis* monumentum (*o*) excipere vellem perhonorifice, liceret modo tranquillo animo, ac conſcientia tuta; ſed valde turbant qui ponunt *Capenates Fœderati*: nam Pertinacis ævo deſierant ferme, ut opinor, liberarum Immunium, & præcipue Fœderatarum civitatum conditio, ac tituli: Capena autem illa ætate exiguum quid erat, ſi quid erat, cum vetuſtiſſimis tantum temporibus memoretur: quin nulla temporibus Fœderis jure ornatos fuiſſe crediderim Capenates; neque enim ii ſponte ſe ſe dediderunt, vel eximio aliquo beneficio Populum Romanum demeruerant, ſed poſt acerrima bella cum Etruſcis ceteris fracti demum, atque in poſterum redacti ſunt. *Sperandus*, ſi Prætorem velis, Municipio non congruit; ſi Præfectum, Fœderatis non comperit. Diſplicent etiam elogia *Ducis*, & *Principis* SEN. & *Principis Omnium Virtutum*, Pertinaci adpicta.

Deus Munif. (*p*) & *Magna Dea Nortia* (*q*) nuptias inter ſe maturare velim, quoniam de hac in libro de Philologiæ nuptiis agit Martianus Ca-

* Pag. 672. n. 6. cap. X. d. Epig. *In oppido* (ait Fabrettus ad hanc) *Zagaroli, unde opinio aliquorum invaluit, ibidem loci Gabios extitiſſe, nullo vetuſtatis veſtigio adjuvante: imo contra Strabonis & Dionyſii tradita, per nos obiter expenſa in Diſſert. III. de Aq. & Aquad. n. 316. Certior igitur lapis ibi aſportatus fuit e vero Gabiorum loco, ad quod Zagaroli ſatis amplum territorium ſe extendit.*

Præter Gabiorum urbem olim Latii, alteram in Sabinorum provincia fuiſſe, perquam erudite probat Reverendiſs. Abbas D. Petrus Aloyſius Galletti Romanus, & Monachus Caſſinenſis V. C. in Libro, cui titulus: *Gabio antica Città di Sabina ſcoperta ove è ora Torri, ovvero le Grotte di Torri*. Edit. Rom. 1757. in 4.

(*a*) Pag. 673. n. 12. *ex ſched. Biblioth. Chiſiana.*

(*b*) Pag. 674. n. 14. *in Valle Gaudenſii prope Tibur ex ſchedis Holſtenii.*

LAPIDES . PROFANEI . INTVS . SACRVM

(*c*) Pag. 675. n. 2. *In trabe triangula lat. fere ped. unius, long. cub. IV. ex ære duab. clavis in extremitate faſſixa in Danubio prope Budam reperta:*

DORVS . LARO
HVIVS . FLVMINIS
CVSTOS

(*d*) Pag. cit. n. 18.

(*e*) Gruter. pag. CC. n. 5.

(*f*) Pag. 678. n. 40. 41. & 42.

(*g*) Pag. cit. n. 42.

(*h*) Pag. cit. n. 40. verſ. 5.

(*i*) Pag. cit. n. 41.

(*k*) Cod. Theod. l. 14. tit. 25.

(*l*) Pag. DXCVII. n. 11.

(*m*) Pag. 680. n. 56. *Bergomi apud Mazzolenos.*

SIGNVM
ET AEOEM
PRO BENE
AOORATO
NVMINE
M. VETTIENVS
MARCELLVS
VOTVM SOLVIT
L . M

(*n*) Pag. 680. n. 57.

(*o*) Pag. 688. n. 99.

(*p*) Pag. 697. n. 187. *In arula marmorea cum Mercurio petaſato penes V. C. Franciſc. Graverolium Nemauſenſem:*

DEO . MVNIF.
SACRVM.

(*q*) Pag. cit. 189. *Florentiæ ex ſchedis Barberinis.*

MAGNAE . DEAE
NORTIAE

Eadem apud Gorium *Inſcript. Antiq. Etr.* Tom. I. pag. 339. n. 85. *In Ædis S. Reparatæ fundamentis* reperta. Ubi idem Gor. ad hanc pag. cit. & ſeq. inquit: „ Dea Nortia localis ἐντόπιος, ἐπιχώριος, Etruſcorum, quam Juv. „ Sat. X. *Nurſeiam* appellat. Putabatur eſſe Fortuna, „ Tyche, Nemeſis. *Primus Reineſ.* edidit Claſſ. I. n. 131.

Capella; ceterum tam Nemauſi *Munif.* fuiſſe puto, quam *Nortiam* Florentiæ, ubi nemo eſt qui viderit (*a*).

Inſigne ut videtur, quamvis acephalum monumentum, quod *in fauce Stagni Oſtienſis* (*b*) exſtare dicitur; verebar quodammodo attingere, & multa mecum evolvi, ut tranſgredi liceret, nec de ſtatu dejicerem; nullo quidem exemplo duorum Auguſtorum tituli conjunctim heic enuntiantur, *Felices Invicti Conſules Patres Patriae*, qui nomini quique ſuo ſingulatim redduntur in monumentis omnibus; dure etiam *Proconſules* loco *Pro Conſulibus*; attamen deglutiſſem iſta, ac tranſiliiſſem; verum qui admittantur *Germanici Maximi*, *Britannici Maximi*, *Perſici Maximi*? Marcus ac Lucius *Auguſti Germanici Maximi*, *Parthici Maximi* nuncupentur probe; at non *Britannici*, quo numquam intulerunt bellum, nec *Perſici*, cum ante Artaxerſem, qui, Severo Alexandro imperante, Parthorum regem Artabanum profligans, imperium a Parthis ad Perſas rurſus tranſtulit, Perſarum nomen nullum eſſet. Commodus una cum M. Aurelio Auguſtus dictus eſt, & Germanicus; at Britannicus poſt ejus mortem ſolummodo, & Parthicus, aut Perſicus numquam. Septimius Severus & Caracalla Auguſti ſimul, & Parthici Maximi, & Britannici Maximi, at *Germanici* Severus numquam, Caracalla Patre tantum vita functo; *Perſicus* neuter ex iis, cum Parthorum adhuc regnum ſtaret; numiſmata enim exſtant Caracallæ cum Tribunitia Poteſtate XX, hoc eſt extremis diebus ejus percuſſa, in quibus *Victoria Parthica* viſitur. Severus Alexander Perſici Maximi elogium optimo jure ſibi vindicare poteſt, qui ſolemnem de Perſis triumphum habuit; Germanici quoque; ſed Imperii conſortem admiſit nullum, cumque Elagabalus in vivis ageret, Cæſar tantum fuit dictus, & cum Perſis nondum confluxerat. Nullum tamdem invenias in Romana Hiſtoria loculum, ubi hæc conſiſtere Inſcriptio poſſit, quam aliena fide, & cum diſcutiendis, quæ offerebantur, ſchedis tempus non amplius ſuppeteret, recenſuiſſe opinor Fabrettum. Hæc autem ipſi fidem adhibens ſcribo, de nomine Aurelii Antonini mutile præmiſſo; quod niſi adeſſet, de Diocletiano, & Maximiano Auguſtis epigraphen explicarem, quibus Germanica, & Britannica, & Perſica Victoria hos titulos peperiſſe potuit.

Ex *Schedis Penia* duo (*c*) afferuntur epigrammata

(*a*) *Inter Florentinas has quoque recenſemus, quæ hoc tempore non extant; verum eas viderunt, & deſcripſerunt docti viri:* ita cit. A. de hac, & aliis pag. cit. 329. & 330. monet.

(*b*) Pag. 697. n. 193.
In fauce Stagni Oſtienſis, & ante Arcem Nobb. de Sacchettis.

IMPP. CAESARES
AVRR . . . .
ONINVS . . . .
. . . .
PII. FELICES. INVICTI. AVGVSTI
GERMANICI. MAXIMI. BRITANNIC
MAXIMI. PERSICI. MAXIMI
TRIBVNITIAE. POTESTATIS
COSS. PATRES. PATRIAE
PROCONSVLES
PONTEM. LAVRENTIBVS
ADQVE. OSTIENSIBVS
OLIM. VETVSTATE. COLLAPSVM
LAPIDEVM. RESTITVERVNT
. . . .
. . . .

(*c*) Pag. 699. n. 208. & 209.

SALASIAE. L. F. MERVLAE
ANN. XIII. O. V. PROH. DOLOR
ET. LACHRYMAE. MERVLA
MATER. INFELICISSIMA
SIBI. IPSA. ET. SVIS. O. V. P.
NASCENTES. MORIMVR. FINISQVE. AB. ORIGINE. PENDET

Tarracinæ,
Ex iiſdem Schedis.

IMMITIS FERRO SECVIT MEA COLLA MARITVS
OVM PROPERO STRICTI SOLVERE VINCLA PEDIS
DIRVS ET ANTE THORVM NVPER QVO NVPTA COIVI
QVO CECIDIT NOSTRAE VIRGINITATIS HONOS
NON CVLPA MERVISSE PRAESENTIA NVMINA TESTOR
SED IACRO FATI SORTE PEREMPTA MEI
DISCITE AB EXEMPLO CRISPINAE DISCITE PATRES
NE NVBAT FATVO FILIA VESTRA VIRO

Primam Donius inemendatam, & mutilam uti *Sutrii* poſitam affert Claſſ. X. n. 18. ac ex eo Cl. Bonada Claſſ. VIII. n. XIII. pag. 314. Tom. II. iterumque a Fabretto cit. Claſſ. n. XXXIII. pag. 324. emendatam exhibet: Alteramve item ab eodem Fabretto Claſſ. VI. n. XXIX. pag. 119. cit. Tom.

mata, de quibus Lectori judicium delego; moleſtiam infert exclamatio interjecta, & ſolitarie poſita, *Prob Dolor & Lacrymae!* tum quæ *Suis Omnibus Vivens Facit*, cum *Suis Omnibus* legi non ſoleat. Suppoſita carmina, tertio aucta diſticho, vindicat Fabrettus in Emendationibus (*a*); ſed ex eodem *Penia*, qui apud ipſum fidem conciliat, ſpurium Hexaſtichum alterum (*b*) paulo poſt exhibetur: ardua ſæpe res eſt ex ſtylo tantummodo ſententiam ferre; at ille mihi recentem Poetam videtur verſus præcipue detegere: *Sed jaceo fati ſorte perempta mei*: ſortem enim pro fato uſurpaverint veteres, *ſortem fati* dixiſſe, mihi ægre admodum perſuadebitur.

Bellunenſem jocum (*c*) ſerio ne excipiamus. Imperatorum *Negotiatores* inter Auguſti domus Officia non computantur: *negotiatores ſerves* memorat Labeo (*d*), ſed C. *Aelius* noſter ingenuus erat, & ſervis ſtipatus, quorum *a ſervitute ut liber tamdem evaderet, alacriter mortem admiſiſſe* dicitur. In eadem pagina (*e*) *Gnei Aſinii* cognomentum tacent *Puteolani*, & patrem; quorum autem nepos eſſet, novo ritu, & permiro recitant.

Veronenſem *Glauci Mutinenſis* (*f*) Codices aliqui noſtri præferunt, ſed labante fide; nugatur ſiquidem nimis dum *Planctam Suum Procurare* nos monet: adſtant involucra *Cenſores Curavit De Sen. Sent.* (*g*) & *Fil. Decur. Urbe Salvia* (*h*); cum quibus accenſeri poteſt *Beneficiarius Leg. Leg.* (*i*) qui *Votum Solvit* Deo nulli, *Suſcepta Ex Orco Fide*, quæ propterea nigricans, ac propterea reprobata eſt.

Involutus item Docimi titulus (*k*), qui bis *Fecit*,

(*a*) Pag. VII. ubi Fabrettus ait: *Inter Spuria ac ſuppoſititia* &c. *reponi video hexaſtichum Criſtina*, quod nihilominus fide egregii viri *Franciſci Panta Sacr. Rot. Auditoris, & Auguſtino Tarraconenſi Archiep. patria, dignitate, & eruditio-ne proximi, reponendum*, & duobus cum illo verſibus, ac nomine Criſpinæ ſupplendum duxi.

(*b*) Pag. 372. n. 594.

QVI PATRIAS CONSVMPSIT OPES VENTRIQVE DICAVIT
HIC SITVS IGNAVAE GLORIA PRIMA GVLAE
QVIQVE SIBI IVGVLVM SECVIT NE PAVPERE MENSA
FACTVS INOPS TRISTES DVCERET INDE DIES
SPARGE MERO DAPIBVSQVE IGITVR NON THVRE SEPVLCHRVM
HOC APICI REDEAT PRISCVS IN OSSA CALOR

„ Fictam (ut ait Fabrettus) Inſcriptionem hanc ſuſpicatur idem Author, ex quo eam deſumpſi; adjuvatque eandem ſuſpi-„ cionem Martialis traditio, qui Epig. XVII. Lib. III. *Veneni potione* extinctum dicit. „

(*c*) Pag. 703. n. 238. *ex Valerio Antiq. Bellunen. Ser. 2.*

C. AELIVS ASPRENAS COMMODI
CAES. NEGOT
QVO NEMO MORTEM ALACRIVS
ADMISIT QVOD A SERVORVM
SVORVM SERVITVTE TANDEM
LIBER EVADERET
HOC AVTEM TESTAM. CAVIT
POSTERIS INSCRIBI &c.

(*d*) *L. Servis D. de leg. 3.*

(*e*) Pag. cit. n. 245.

CN. ASINIO

POLLIONIS. ET. AGRIPPAE. NEPOTI
PVTEOLANI. PATRONO. PVBLICE

Puteolis ex Capacio.

(*f*) Pag. 709. n. 307.

GLAVCO . . N̄
MVTINENSI
PVGNAR. VII. Θ
QVI VIX. ANN
XXIII. D. V. AVRE
LIA MARITO B. M
ET AMATORES HVIVS
PLANETAM
SVVM
PROCVRARE
VOS MONEO IN
NEMESE NE FIDEM
HABEATIS
SIC SVM DECEPTVS
AVE. VALE

In Hortulo D. Zenonis Veronæ.

(*g*) Pag. cit. n. 301.

P. MAGIVS P. F } CES
Q. MINVCIVS. L. F }
BASILICAM FAC
CVRAVIT. DE. SEN. SENT.

Cantazarii ex Schedis Barberinis. CES. pro Cenſores omiſſo N. uti in COS.

(*h*) Pag. cit. n. 302.

L. HOSTILIO. L. F. AEM. TVLLO
FIL
DECVR . VRBE
SAL VIA

(*i*) Pag. 710. n. 317.

M. AVREL
REDITVS
BF. LEG. LEG
II. ADI. P. F
SEVERIANAE
V. S. L. M
SVSCRPTA. FIDE. EX. ORCO

In Villa Salmat. in pariete Eccleſiæ ex Sched. Vatic.

(*k*) Pag. 714. n. 355.

D . M
M. VLPIVS. AVG. LIB
DOCIMVS. FEC. VLPIO. IRENE
FILIO. FECIT. ET. PRO
PINQVIS. EIVS. ET LIBERTIS
LIBERTABVSQVE EORVM

E Schedis Barberinis.

Digitized by Google

Fecit, ac præter morem *Propinquis*, & nomeo *Irenes* maſculo tribuit.

Illam (*a*) vereor attingere, qui *Sarcophagi* majeſtate ſe tuetur; accidit tamen quandoque, ut Inſcriptionis aream, quæ intacta remanſerat, recens ſcalprum inſcripſerit: *Donum Dedit* votivas certe tabulas potius decet, & poſt ea *Fecit* quaſcumque dedecet.

Conſules Municipales, quos injuria impugnaverat Reineſius (*b*), *Piſano* lapide fulcit Fabrettus (*c*), quem Noriſius edidit, atque illuſtravit: ſuſpicione apud me non vacat; neutiquam tameo ob Piſanum Conſulem, cum & Brixianas inter municipia cetera lapidibus pluribus Conſules obſervarim, quod nominis ſequiori ævo quoque ea civitas retinuit, ut in marmorea duodecimi ſeculi exſtanti tabula (*d*) animadverti, in qua *Conſules Brixiæ* ſignaotur: nec item *Piſanum* monumentum ob primi tantummodo Conſulatus notam reſpuerem, quamvis ſingulari pene exemplo, præſertim cum non de Romanis Conſulibus, ſed de Duoviris agatur municipalibus: at forma me maxime Inſcriptionis turbat, quæ complementum ſuum expectare videtur quodammodo, & funerarii prælefert nihil præter Deos Manes præfixos. Jam *Felix Herculeo* ſi qui facit, & cui fit, deſignat, ſervilia capita habemus; quorum nulli præſtantiſſima Piſanæ Reipublicæ munera congruant; ſi unius hominis nomina ſunt, ponentis mentio deeſt, & peccare videntur utraque, cum de *Felice* prænominis loco unicum afferatur exemplum, & cum *Herculeus*, aut *Herculius* ſequi debuiſſet, non *Herculeo*; quem enim e Theſauro Gruteriano advocat Noriſius tamquam caſu recto *Flavius Herculeo*, recte legitur apud Gruterum *Flavio Herculeo*. Cur itidem cognomentum ſuum, ac prænomen patris viro illuſtri non adponuntur?

Collegium Salutare (*e*) ſero opitulatur Serano *In Itinere VR. Defuncto Et Sepulto*, & quidnam ei ita ſe habenti *Donum Det* non intelligo.

Spediolejus (*f*) parum arridet, & quid Zodiaci Signa ad Grammaticum Latinum? *Conſulem MV.* cum *Curru triumphali* (*g*) Florentiæ non eſt qui viderit. Quod *Cales Adſcripſit Conſul*

(*a*) Pag. 718. n. 396.

O . M
T. FL. PHEOIMO
T. FL. IONICVS. PATRO
NO. SVO. OONVM
DEOIT. DVLCIS
SIMO. BENEME
RENTI. FECIT

Sarcophago in Ædibus Nobb. de Palatiis.

(*b*) Epiſt. XXVIII. ad *Rupertum*. pag. 139.
(*c*) Pag. 723. in not. ad Epig. 439. pag. 772. quæ ita eſt:

AEMILIAE
C. FIL. CAL
LISTAE
C. F. CONIV
GI. L. TVACI
FAESASI A
PAONIANI
COS
AVPIOENATES
O . D

A Caſtel di Sangro, ex Schedis Chiſianis.

„ Conſul iſte (ait Fabret. pag. cit. 723.) *L. Turcius Apronia-*
„ *nus*, Romanis Faſtis ignotus, Duumvir Aufidenæ Sa-
„ mniticæ Urbis eſſe potuit, qui honoris, ſive ambitio-
„ nis gratia, id nominis uſurpare auſus ſit eadem no-
„ tione, qua ſe Burdigalæ Conſulem vocat Auſonius,

Diligo Burdigalam, Romam colo, Civis in hac ſum,
Conſul in ambabus ....

„ Scio equidem non placuiſſe hoc Reineſio (loc. cit.). ibi. *De Coſſ. municipalibus non poſſum amplius dubitare, ab ignaris antiquitatum Romanarum nobis fabricatos fuiſſe, quanquam & Scipio gentilis noſter 2. de Juriſd. 5. e Caſauboni Not. ad Apol. Apul. eos conetur obtrudere.* „ Qui
„ Auſonium poetice potius, quam proprie locutum aſſerit
„ Epiſt. XXXI. pag. 160. Sed prævalet Eminentiſſ. No-
„ riſii authoritas hoc lapide fulta, alioque, quem nuper
„ Piſis erutum oſtendit in *Cenotaph. Piſan.* pag. 41.

D . M . S
FELIX. HERCVLEO
EQ. P. AED. II. COS. I
PONT. PERP
REIP. PIS

„ in quo difficultatem mihi non facit ſuſpicio illa doctiſ-
„ ſimo viro oborta ob inſolitam enumerationem primi
„ Conſulatus I innititur quippe iſta enunciationi ante-
„ cedenti bis geſtæ Ædilitatis; quemadmodum vidimus
„ Cap. IV. n. 495. Magiſterium primum ibi expreſſum,
„ ubi bis, & tertium alii exercuiſſe dicantur. „

(*d*) Rub. pag. 67.
(*e*) Idem Fabret. pag. 743. n. 512.

O . M
M. IVL. SERANO
ANN. XXXII.
IN ITINERE VR
OEFVNCTO ET
SEPVLTO. COELIA
AOMVLA
MATEA FILIO
PIISSIMO
ET COLLEGIVM
SALVTAAE
O . O

e Schedis Vaticanis.

(*f*) Pag. 744. n. 519.

C. SPEDIOLEIO. CERREALI
GRAMMATICO. LAT

In Hortis Mediceis ſub ſtemmate viri togati, circa quem ſigna Zodiaci.

(*g*) Pag. 745. n. 537. & Gor. *Inſcr. Antiq. Etr.* Tom. I. p. 329. n. 90.

Sarcophagus in opere Eccl. Metr. ex Schedis Vinc. Borghinii.

D . M
Q. PETRONI
MELIORIS
COS. MV

Fabrettus non habet D. M. ponit *Florentiæ in ſarcophago, in quo Currus triumphalis*. Et inquit „ videtur an *Muni-*
„ *cipalis Conſul*, de quo ſupra &c. hic deſignetur. Gorius pag. 330. ad hanc. COS. MV. ideſt *Conſulis Municipalis*.

Digitized by Google

ſul (*a*), quantum ad me attinet, fruſtra adſcripſit: valde etiam ex antiquo Claudius advenit Conſul cum *M. Perpena*, & Judicem Veneficiis agit, quod magiſtratus nomen audierat nemo.

Aſaphat Judæus Ob Grandem Nummum e Patria Pulſus, & poſteros ſepulcrum ingredi vetans, *Quouſque Reſurgat* (*b*), nec antiquum hominem loquela refert, nec Judæum. Ingenioſius nihil interpretatione per doctum municipem meum perpetuis ſiglis adjuncta (*c*), quæ inter vetera nequaquam tamen deſcripſerim.

Inter illas, quas Goetius contulit, Arelatenſis lamina (*d*) vel non ita ſe habuit, vel pro recenti chimæra habebitur: confuſe etiam, & inemendate anteriorem præſertim tabulam (*e*) ſuſpicor exceptam, ſi tamen umquam extitit, vel ſi impoſtura non fuit muſtea, ut indicant POS. S. ante *Votum Solvit Civ. El.* cognominis loco, & ea *Ratiariorum Superiorum Amicorum Suorum*. Quid de *Opere Valli* (*f*) dicamus? quod cum ex aggere & vallis, hoc eſt, ſudibus conſtrueretur, mirum videri poſſit lapidea Inſcriptione dedicatum fuiſſe, & cur præcipue a *Vexillatoribus?* legerim potius *Vexillationes*; quæ ſequuntur compendia, ex autopſia reſtituat qui poteſt.

Inter Emendationes (*g*) bini ex ſchedis Piniæ Gruteriano titulo (*h*) adjiciuntur verſus a recenti editione accepti, quos antiqua nec ne prognata Muſa putemus, non declaro; at ne minimum quidem ad ſepulcrale monumentum facere in propatulo eſt.

***

V. *Variarum Inſcriptionum in jam laudatis Operibus non adductarum diſquiſitio.*

EGO quidem cum ad implicatiſſimam hanc ſpuriarum Inſcriptionum explanationem acceſſi, id mihi ferme perſuaſeram fore, ut ubi quatuor illas congeries ampliſſimas excuſſiſſem, omnibus abſolutum numeris conſtaret opus, nihilque mihi, quod pretium facere labori poſſet, inveſtigandum amplius ſupereſſet. Eò autem poſtquam perveni, hanc mihi fruſtra video ſpem inhæſiſſe, & hallucinatum profecto me in hac cogitatione eſſe ſentio: nam aliquot ſuperiori ætate edita fuiſſe non omnino comtemnenda fictitia epigrammata deprehendo, quæ in maximis iis collectionibus non ſunt inſerta, & quod rei caput eſt, proximis temporibus, nuperrimiſque doctorum hominum voluminibus quam plutima de novo prodiere, ac prodeunt continenter in dies, de quibus niſi verba fecerim, deſipere videar, & hujuſce operis inſtituto nequaquam ſatisfeciſſe. Cum vero vix fieri poſſit, ut quæcumque uſquam gentium omnino vulgata ſunt, infinitiſque pene libris interſperſa, hujus generis monumenta homini uni occurrerint, ac pertractentur, illa in medium adduxi, ſatis habeant viri eruditi, quæ, me accurate, ac diutius indagante, in manus ſors tulit, ut inciderent, quæve cum utilitate quadam, & abſque inutili dictarum rerum repetitione percurri, ac recenſeri poſſint. Quam plura autem teruntur volumina falſis titulis referta, quæ hic a me ne memorabuntur quidem; quod eos titulos etiam diſcuſſis Corporibus, Gruteriano præcipue, Auctores, ut fieri ſolet, hauſerint, atque exſcripſerint: aliorum

(*a*) Pag. 748. n. 553.

ADSCRIPSIT. CALES. COS. CVM...
R. COLONIAM. DEDVXIT. GRAVISCAM...
Q. IIIVIR. A. A. A. F. F. AED. CVR. IVDEX. VENEFICIS. P. R
REPETVNDIS. CVRATOR. VIS. STERNVNDIS. COS. CVM. M. PERPENA

Duo fragmenta ex Sched. Barber. olim ad uſum liminaris S. Martini in Montibus.

„ Duo hic (ſcribit ad hanc Fabrettus) e Claudia Gente „ Conſules inſignes viri memorari videntur, P. Claudius Pulcher, qui Graviſcæ Coloniæ deducendæ Triumvir fuit An. V. DLXXI. & C. Claudius P. F. qui An. „ DLXXIV. cum M. Perpena Coſ. proceſſit.

(*b*) Pag. 749. n. 558.

(*c*) Pag. 751. n. 585.

LP. IL. O. T. A. A. RR. I.
QS.

Veronæ, circa operculum Urnæ Sepulcbralis.

„ Ænigma (ait Fabrett. loc. cit.) primo aſpectu putavi, „ & adhuc reputo: Atqui D. Canonicus Blanchinus, a quo „ exemplar nactus ſum, hanc interpretationem adjunxit. *Lucius Pater Impubere Lucilio Ollam Triſtis Aptavit Ad Rogi Reliquias In Quo Serventur.*

(*d*) Pag. 756. n. 623.

SAN. A. B. C. SAC. HOL
DIA. IN. TRR. DEF. AMP.
AREL. CAL. MAR. OLIM
III

Arelate in lamina ærea ad ripam Rhodani reperta.

„ Omnes (inquit cit. A.) hujus pag. Inſcriptiones ſuæ „ peregrinationis Anglicæ, Gallicæ, & Italicæ fructus in „ hoſpitale contractæ amicitiæ munus obtulit Vir. Cl. Gothofredus Chriſtianus Goetius Lipſienſis; qui ad hanc „ poſtremam ſuorum praxim, qui Kalendarii Gregoriani „ neceſſariam non receperunt, vetuſtumque dierum computum adhuc retinent, obſervat, aliis hoc idem eveniſſe, ut quibus Calendæ advenerant, aliis, duorum dierum anticipatione *tertio Calendas* dicerentur.

(*e*) Pag. cit. 756. n. 622.

DEO. SILVA
NO. PAO. SAL
RATIAR. SVP
AMICORVM. SVO
RVM. POS. S.

(*f*) Pag. cit. n. 619.

IMP. C. T. AELIO
HADRIANO. ANTO
NINO. AVG. P. P
VEX. LEG. VI. VIC.
P. F. OPVS. VALLI
P. ∞. ∞. ∞. ∞. C. XLI.

Marmor Erskine Scotia Urbe repertum.

(*g*) Pag. VI.

(*h*) Gruter. pag. DCCCLXV. 9. ubi in repetit. edit. Fabretti verſus.

rum unam tantum & alteram, inter ſpurias quam plures attingam, quod illæ tantummodo de novo ſiot editæ, vel quod ceteras runc notarim, cum de exſtantibus in marmore a me ſpectatis ſermonem habui. Nugaciſſimas quoque, ioeptaſque prorſus epigraphas, cujuſmodi, exempli gratia, non pauca exhibet Apianus, minime attingam, quod earum futilitas cordato cuique per ſe ſtatim pateat.

In libris antiquioribus exigua nobis meſſis eſt reliqua. Tacuinus minime repetitam ab aliis legem habet *de re Venerea*, quæ incipit, *Jura viſundi, conſectandi, ſuſurandi*, a Feliciano quoque recenſitam, ſed tamquam ludibundum quid, & recentis epigrammatis jocum. Inter Simeonii Epitaphia titulum hunc (*a*) notavi, quem apud memoratos compilatores videre non memini:

C. CAESAR
AVG. F.
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI STERNIT *

multo aptius apud Panvinium (*b*) in Faſtis *Sterni* ... Noriſius (*c*) Inſcriptionem iterans Caji Cæſaris Conſulatum ex ea evidenter oſtendi ait, quæ etiamnum appareat Arimini in foro; at mihi ſuſpecta eſt quam maxime: nam C. Cæſar, Conſulatu in Syria inito, eumdem *altra finis extremas Populi Romani bellum gerens peregit*, ut Cenotaphium loquitur; quamobrem de Ariminenſi in Italia municipio eo tempore cogitaſſe, vix adducor ut credam: oec poſt Conſulatum ad Italiam acceſſit; ſed, bellicoſiſſimis devictis gentibus, aut in fidem receptis, diem obiit in Lycia. Adde curam viarum ad Cooſules nequaquam pertinuiſſe; adde, unam nominatim aut alteram mutatam, aut reſtitutam viam ſæpe in lapidibus conſignari, *Vias Omnes* numquam: & quid ſunt *Viæ Arimini Omnes?* certe quæ intra civitatem erant; at illæ ad municipalem ædilem, noo ad Romanum ſpectabant Coosulem.

Ab Hiſpanicis Hiſtoricis, Scriptoribuſque etiamſi quam plures exhibeat Gruterus, ut vidimus, Inſcriptiones acceptas, quæ ſuſpicione non carent; multæ rurſus ejuſdem generis apud præclariſſimæ illius gentis Auctores poſteriores, in aliis regionibus parum tritos, deliteſcunt, ut ita dicam, quas curſim innuere pergam. Rodericus Carus in Hiſtoria Hiſpalenſi *Dulcinillam* profert quamdam ex ignoto *Municipio Siarenſi*, quam cum Dulcinea illa percelebri ſociare non dubitarim, *Fortuna* præcipue *Domina Fato Ejus Dempta*, & *Miru* illius tituli *Deſidin* ſuadentibus. *Circulos Solares*, gryphoſque ſubſequentes ab eodem Caro explicatos fidenter rejiciat, qui *Monumentum* non amet, quod *Decii Oſſa Vetera Quirini Comitantur*. Carmonenſes *Roma Aureis CC Equites* excipiet, qui intelliget; ſicuti Ordinem *Hienipenſium* colet qui noverit. Idem in *Conventu Juridico Hiſpalenſi Fulgetram* conſecrat, & Paulinam profert, *Qui Bello Aſſurgente* Pro Rep. Arucitana *Bello Retinenda*, multa fortiter geſſit; illum propterea honorant *Arucitani Veteres Et Juvenes*: quæ retuliſſe, refutaſſe eſt.

Octo recitat epigrammata Hyacinthus Arias de Quintanaduenas in Antiquitatibus Alcantaræ, quorum nullum veritatem ſapit: in iis vel ſenſus excutitur nullus, vel *C. Julius Caeſar*, & *Octavianus Auguſtos Lanciam Lacetaniam Accipiant*; & *Tago Flaminam Principi* Ara *Pro Inundatione* pooitur.

Barnabas Morenus in Hiſtoria Emeritenſi lapidem affert de Via Cæſarauguſtana *Emeritam Uſque Reſtituta*, in qua nova habetur, atque importuna loquutio, *Per Partes*, & Domitianus Veſpaſiani cognomentum, quod numquam uſurpavit, oſtentat.

Ludovici Lopezii Cæſarauguſtaoa Hiſtoria Auguſtum Cæſarem *Murum Dediße* docet, *M. Vipſanium Agrippam Conſulem Fieri Curaſſe*; verumtamen Agrippa nec Vipſanii nomioe uſus umquam eſt in publicis monumentis, nec Romæ Conſulatum gereos Hiſpaniæ fabricis præſidere potuit.

At non una vice Petrus de Roxas Hiſtoriam Toletanam Inſcriptionibus diſtinguens, atque illuſtrans peccat: in illis enim vix quicquam ſani eſt: monſtra, ac res nihili, ut omittamus, nec non *Titaſa Salviam*, *Qui Propter Avaritiam Occidit Filios Suos*: antiqua ibi Geographia novis oneratur geotibus; nam *Municipes Triunchenſes*, qui Metropolin male muſſitant, Municipia *Irpinenſe* & *Monotenſe*, Ordinem *Barcicullenſem*, *Mentercot*, aliaque non ſua nomina invenit, & miratur: antiquam ibi Religionem inconditi inceſtam ritus, & male compacta Numina; *Hercules P. Endovellic. Tolet. Hercules Pater Toleta Deus Manticulus*, ob quem *Circenſes Quo die Quot Annis Toleta Celebrant*; *In Loco Subterraneo Cloncinae Dea Aliquot Homines Gentis Superſtitione Devoti*, ubi *Ex Auctoritate* non Præfecti, aut alterius Magiſtratus, ut priſca fert formula, ſed Imperatorum Diocletiani & Maximiani ad Romanarum Inſcriptionum exemplum, ab inconditi neſcio cujus Præſidis Legato Tagi ripæ

(*a*) Pag. 72.

* Hanc iterum ſic exhibet Maffejus *Inſcript. Vat.* pag. CCCLXIV. n. 5. ponens *Arimini in Platea*.

C. CAESAR
AVGVST. F
COS
VIAS. OMNES
ARIMINI. STERN

& in adnotat. ſcribit: „ Mirum parorama unde irrepſerit, „ quo in Obſ. tom. 4. pag. 356. literæ COS omiſſæ fuerunt, & omiſſionem probare viſus ſum, effari nequeo; „ nam in archetypo apud me exemplo adhuc extant. „ Errorem non ex aliorum monitu, ſed ex ipſa libri „ inſpectione, ſtatim ac in lucem exiit, agnovi, ita ut „ exemplaria plura manu, & calamo emendata ſint. „ Ter hanc adfert Maffejus cit. locis & ſemper variantem aliquantulum.

(*b*) Panvin. ad An. DLIV.

(*c*) *Cenotaph. Piſan.* pag. 243.

ripæ terminantur. Non vacat in iſtiuſmodi nugis ultra immorari.

Obſcura & ambigua quædam tituli per Fratrem Hieronymum a Conceptione in Gadibus Illuſtratis enunciati quandoque continent, ſed quæ ſphalmatis & exſcriptorum paroramatis imputari poſſint. Qua defenſione uti profecto nequeant aliqui ex iis, quos in Hiſtoria Regni Valentiæ Gaſpar Scholanus recenſuit: nam *L. Bebiae* epitaphium *Nobilis Pardi* nomina deturpant, & prænomen feminæ, & inepta formula *Amiciſſimus Amicae*; *C. Terentium* incondita verba dehoneſtant, & recitationes tumulo haud congruæ, & illa, *Prob Dolor Hic Tam Longe Malo Coeli Contagio Cecidit*: Dianae *Maximae Alba Vacca Et Nigra*, & *Mourma* & *Torca* reprobantur ex omni parte: nihil ſunt, *Q. Li. Gal. Hiſpano*, & *Corſyanini* Herus, & *Ruf. Gal. Rufino Pro Charitate*, & *Tanne Gadenia P. N.* & *Suetubi Auguſtorum*, & *C. Antonius Conſul*. Quam aberret, quæ *Claudio Imp. Victori O. F.* dicatur, ejuſdem Claudii Gothici ab eodem Scholano exinde prolata honoraria epigraphe teſtatur, quæ authentica ejus Imperatoris formula conflata eſt; geminæ ſiquidem plures in hac Hiſtoria conſignantur.

Inter exhibitas a Martino de Roa in Antiquitatibus Aſtigitanis *Supe Victor* diſplicet, & *Vis Corporis Magna*, & *Iſtoricus Pedagogus*, & *Sep. Timenus R. P.* & *Cyprius Muticurienſis*, & *Statua Funeri Facta*. Matriti Hiſtoria tres omnino informes titulos recenſet.

Franciſci de Pedraza Granatenſem Hiſtoriam quid memorem? nonne in ea *Mater Valeri Augusti*, & *Veſpaſianus In Honorem Hieroſolymitani Belli* prædicantur; *Baſilica*, quæ *Conſules Hoſtes Najades* involucro uno commixta afferuntur?

Ut ab Hiſpania ad Italiam me conferam, Neapolitanam Capacii Hiſtoriam præ manibus ſumam. Commentitiis Inſcriptionibus profecto haud caret, quarum maximam partem apud Gruterum, & Reineſium inſpicere eſt. Reperire apud illos mihi non contigit *Senatum Populumque Neapolitanum*, non Numini cuidam, ut ferebat formula, ſed modo *Dono Dantem L. Baccio* (a) Cominiæ gentis nomen pro cognomento adhibentem; modo Marco Antonino Auguſto *Patrono Indulgentiſſimo*, cum nec Imperator apte dicatur *Patronus*, & civitatis Patronus minus adpoſite vocetur. *Indulgentiſſimus* ſub finem Libri primi *Criſpum & P. Corneliam* (b) audire pudeat. Fragmenta ſunt ſparſim plura, quibus utaris nolim. Nolanus Ordo *Domitium Domitianum* (c) incondite blaterantem ne obtrudat, & regionem ſuam in Provinciarum cenſu computans tam inſcite ne deprimat. Abellæ *Coloni, Et Incolae M. Propr.* (d) colentes quid nobis obloquentur, enodet nemo.

Inter Siculas docte a Gualtherio collectas Tabulas *Reſpublica* non placet *Lilybitanorum* (e), quæ Reipublicæ alterius, *Agrigentinorum* nempe, *Concordiae* ſacrum facit, & Proconſulem, ac Proprætorem in eodem ſociat.

Fines Inter Vandalos Et Gothos cum *Milliario IIII.* (f) non conſentiunt. *Lites In Monte Eryco* (g) excitavit ne *Spinoſas Erycina ferens in pectore curas*? Honoraria.

LIVIAE AVGVSTI

DEAE

MVNICIPIVM *

utitur Hadrianus Valeſius quoque; at jejuna nimis videtur formula, & *Deam* non ſine additamento *Vocontiorum* Itineraria conſignant, & mirum videri poſſit, a Gallica urbe dicatum lapidem, & quidem prægrandem in Sicilia reperiri: quin Gruteriana epigraphe non municipium, ſed Coloniam vocat, & quidem Auguſtam.

Deformes aliquot tranſilio, aut informes, inter quas quid de *Tulliola* dicam, *M. Tullii Filia* (h), ex Terentia uxore, ut commentatur editor in animadverſionibus? quid de Locrorum civitate (i) *Soli Deo Subdita Et Populi Romani Amica*? quid de Marcelli honoribus (k) *Fugato Hannibale Direptis Syracuſis*? Ad calcem duo Senatus Conſulta afferuntur, quam plurimis probantium, & faventium hominum nominibus circumſepta, & *Rempublicam Primo Bello Punico Conturbante* facta, quæ aniles fabellas amantibus ablegamus.

Tomaſinius (l) de Donariis a Grutero ſæpius deceptus, hanc præterea exhibet a Naudeo traditam:

NEPTVNO . SACRVM

C . ANNIVS . NEPTVNI . DIALIS

VOTO . SACRAVIT

ubi ab antiquis formulis *Voto Sacrare* deſciſſit, & ridicule *Dialis*, qui Jovis flaminem ſonat, Neptuni dicitur, & pro Neptunali habetur: *Concordialem* videmus in aliis pro Sacerdote

Con-

(a) Capac. pag. 59.
(b) Idem pag. 350.
(c) Idem pag. 852.
(d) Idem pag. 897.
(e) Gualther. pag. 17. & in edit. Meſſanæ 1624. ſub n. 15.

CONCOROIAR . AGRIGENTI
NORVM . SACRVM
RESPVRLICA LILYRITANO
RVM OEOICANTIBVS
M. HATRRIO CANOIOO . PROCOS
ET . L. CORNELIO MARCELLO Q
PR . PR

Eandem exhibet Excellentiſſ. Princeps Turris Mutiæ *Antic. Iſcr. di Palermo* pag. 91. Gruterus pag. c. n. 10. nonnihil variantem in verſ. 3. LILYBAETANORVM legens. Aliam epigraphem *Municipii Lilybitanorum* habes in mea *Sylloge* ad Claſſ. XVI.

(f) Idem Gualther. pag. 22.
(g) Idem pag. 23.
* Gualther. in cit. edit. Meſſanæ n. 308. & apud laudat. Principem Turris Mutiæ loc. cit. pag. 193. in not.
(h) Idem pag. 51. juxta cit. edit. a Cl. Maffejo.
(i) Idem Gualther. pag. 55.
(k) Idem pag. 64.
(l) Thomaſin. Cap. XXV.

Concordiæ Deæ, non Concordiæ Dialem. Idem de Teſſeris (*a*) Rubei Brixianam arripit, lapidi numquam creditam, hoc initio: *D. M. Imp. Caeſar Pro Salute Divae Corneliae*: quam qui confinxit, ſtupeam ſperavit, puto, poſteritatem fore.

Inter *Monumenta Patavina* (*b*) lapis de *Feo Cervibo*, qui non extat, in gemini ſui gratiam fabrefactus fuit. Inſulſam *C. Sextii* næniam cur prolixe enarrat Cl. Urſatus, atque illuſtrat, qui ſuſpectam ſibi tamen eſſe poſt illa omnia non diſſimulavit?

Lapidaria Muſa carmina quandoque concinunt, quæ nullam cum antiquis lapidibus cognationem habent. Diſticha de nummis, quos *Heres Reddidit*, & de *L. Volumnio*, ſenſum efficiunt nullum, *Ancilla* noſtratem prodit Rhetoricam, Viatorem eo impetu compellans. Adjacentem titulum non continuo ejicerem (*d*):

FOECVNDAM . NOVIES . ROMAE . NATAM . OBRVIT . ALTE
POST . DVOS . MA . NATOS . ARCEIANENSE . SOLVM
SERGIA . MI . NOMEN . FVERAT . VOLVMNIVS . INQVAM
CONIVX . FATA . CVIVS . FAVSTA . EVERE . PARVM

Color certe non malus; & neglecta in poſtremo verſu proſodiæ ratio fidem conciliat: ubi *duos* legitur, *duo* ſubſtituere in promptu eſt; at eam dictionem præter rationem Grammaticam Virgilius extulit: *Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra Viros*: verbum *inquam* forte ex mendo acceſſit, & in eo cognomen latet; at *Arcejanenſe* vel a mendo procul dubio, vel ab interpolatione eſt: ſteterit enim Romanorum ævo pagus is Vicetinorum ſi lubet, Latina inflexione *Arcilianum* enunciatus eſſet, non vulgari *Arcejanum*. Uno ſpiritu quæ haud ex legitimis cum vetere Muſa nuptiis, ſed e recenti, furtivoque concubitu prognata ſunt epigrammata, memorabo: paſtoritium de Theone & Thyrſi; belli-crepum de Amazonibus; inhoneſtum de Saviano; Tulli Hoſtilii hiſtoria *ex marmore antiquiſſimo*, quod *Veronæ* non *reperit* Auctor, ſed ſomniavit; Heſiones epitaphium; tum Terentii, Floridi, ac Lucani; præter alia ex veterum Poetarum Catalectis jam nota. Noſtrates quoque etiamſi perelegantes Poetas illa ſapiunt, in quibus a Lucretia inviolati pudoris teſtes advocantur, *Ante virum ſanguis, ſpiritus ante Deos*: quamvis Scaliger in Catalectis Sulpicio Luperco epigramma tribuat: & ubi Seneca rebus humanis valedixit:

Cura, labor, meritum, ſumpti pro munere honores
Ite, alias poſthac ſollicitate animas;
Me procul a vobis Deus avocat &c.

vel ubi Feltrinum oppidum valere Julius Cæſar jubet:

Feltria perpetuo nimiam damnata rigori,
Forte mihi poſthac non adeunda, vale.

In *Fragmento* (*c*) Ferrarienſi *Domitia* titulus dimidiam partem genuinus eſt, & ſupereſt in exteriori muro majoris Eccleſiæ: medietas, quam hic dextram vides, compoſita eſt infauſtis avibus, ita ut ex adjacenti *Oviario* prodiiſſe putari poſſit. Qui Aurelii Porphyrii epigraphen repaſtinavit, *Aſciam* (*e*) a Lugdunenſibus mutuo acceptam minime intellexit: illam ſiquidem in hominis cubitum transformatam præfixit; poſtquam autem funeraria obganniit plura, ad *Interamnatium Navale* repente commigrat. *Ollius Tertullianus* (*f*) votiva, ſepulcralia & honoraria miſcet: Ollius alter valeat cum Prætorii Præfectura ſua, & cum *Urnis Marmoreis VI.* In *Salutario Virtutis* antiquitatis notitia nos deſerit, ſtudiumque nihil ſuffragatur.

Seldenus de Dis Syris ænigma profert a Camdeno acceptum (*g*), de cujus verbo *Trumas*, ne hariolari *quidem* auſus eſt; at non vidit vir doctus, in iiſdem prorſus tenebris & quæ ſequuntur, cubare, cum res ſit nihili. Beyerus in Additamentis futiliſſimam de *C. Lepido*, & *Manina Lympha* (*h*) ex Apiano tabulam arripiens, *egregiam* vocat. Pagius in Diſſertatione Hypatica Lazianum commentum exhibens, a Grutero quoque referri affirmat, ſed hallucinatur (*i*): fruſta quidem Gruteriana quædam inibi ſpectantur, ſed ridicule conſuta: utrum de Hadriani, an de L. Fabiani honore agatur, nemo dixerit: *Quæſtorem Turbantium* fac in *Quæſtorem Urbanum* reficiamus; at poſt ejus viri magiſtratus & munera Imperatoris tituli quid præſtant? ponentis mentem ſuper his ſciſcitari, ac conſulere nequaquam licet, is ſiquidem nullus eſt. Hanc Inſcriptionem tamen tanti Pagius fecit, ut, cum in ea contra Hiſtoriæ, ac numiſmatum fidem Hadriani Tribunitiam Poteſtatem XXII. conſignari videret, illam in Dacia mortuo quidem Hadriano, ſed mortis nuncio nondum allato, inſculptam fuiſſe excogitarit.

In Diario Literatorum Parmenſi Italiæ (*k*) olim ac ſeculi decus, & numquam mihi ſine obortientibus lacrimis memorandus, P. Bacchinius hanc vulgavit epigraphen: *M. Alfedias L. F. Marcellus Pius Parentium Ingenio Bellus Cantor Riſor Aetatula Prima Heic Requieſcit.*: de qua nihil ultra enuncio, quam ſuſpicioni obnoxiam eſſe, ipſius lapidis, quem P. Bacchinius non vidit, inſpectione purgandæ: ſuſpicionem

(*a*) Idem Cap. XII.
(*b*) Pag. 139.
(*c*) Pag. 104.
(*d*) Pag. 21.
(*e*) Pag. 26.
(*f*) Pag. 33.
(*g*) Pag. 184.
(*h*) Pag. 87.
(*i*) Pag. 33.
(*k*) Tom. I. pag. 35.

autem aliquam excitat, quod facientis nomen non appareat; quod verba *Pius Parentium* non connectantur: quod *Heic* & pueri nomina veteri *Requieſcit* omnino vergenti ætati competant; quod demum *Ingenio Bellus*, & *Aetatula Prima* bellullum nimis, ac lepidulum videantur epitaphium conſtituere.

Inter Felſineas Veronenſem Malvaſia recenſuit de *Squillio Imperatore*, ac *Patrono* (*a*), quam nos nec habemus, nec volumus. Repudiari & a Bononienſibus, iis ſaltem,

Queis meliore luto finxit præcordia Titan,

illam (*b*) puto, quamvis in adjuncta Diſſertatione repetitam, quæ de *Triumviratu Sancito* mentionem facit.

Quidnam officii gereret *Hermes Ab Inſtrumento Auxiliario* (*c*) doceri expeto, & cur ſepulcralis titulus poſt defuncti nomen voce *Sacrum* tamnove claudatur.

Opelentius, & *Lucentinus* (*d*) adeo incondita commiſcent, ut, poſtquam multa effutierunt, nihil dixerint: idem fere ſubſequenti (*e*) *Plaria* contingit.

Atticilia quid cognominis eſſet, & *Peſtis* quid *Dira Negavit* (*f*), non intelligitur: multo minus quid ſibi velint *Antigonus & Livia* cum *Curatura Sua*, & *Pariete Ab Angulo Trichillae Picto* (*g*).

Ridicule deſipit *P. Sextius* cum *Seditioſam* & *Saeviſſimam Conjugem* memoriæ mandat, deinde *Optatiſſimam* (*h*) appellat.

Alia ſunt, quæ in ſuſpicionem veniant, ſed injuria, cum ſanari emendatione poſſint: quin laus Malvaſiæ debetur non minima, quoniam ſchedas optimas pertractavit, atque in tanta monumentorum congerie perpaucas e ſubdititiis produxit.

Sed me decantatiſſima *Aelia Criſpis* (*i*) jam vocat, quæ non modo Alexandri de Nigris, & Petri Menguli diſſertationibus in hoc volumine, aliorumque in aliis, eſt ornata, ſed libris integris, atque elaboratiſſimis pertractata pluries. Tres & quadraginta (credite poſteri) Scriptores numerat Malvaſia in Opere majori forma ſpeciatim edito, qui ob monumentum iſtuc atramentum & operam perdidere; ac eos quidem Italos, Gallos, Anglos, Belgas, Germanos. Quam mira autem, quam varia, quam diſcrepantiæ inter ſe commenti ſint, qui in tam implexo ænigmate antiquorum ſapientiæ partem haud

(*a*) Malvaſia *Marmora Felſinea* pag. 16. Sect. I. Cap. II. edit. Bononiæ 1690. in 4. fig. ponit *Veronæ in Lapide prope S. Nazar.*

L. CALPVRNIO. L. S. PVB. SQVILLIO
Q. IMPERATOREM. TRIB. PL. PRAEF
D. D.
PATRONO

Murat. DCLXXXV. n. 5. ponit ibidem *e Schedis Panvinii*, & *Jacobi Valerii*, & Farneſii; at variationem, & aliter diſtributos verſus. Vid. ejuſdem not.

(*b*) Malvaſia pag. 272. Sect. V. Cap. XIII. Sed prius retulerat pag. 145. Sect. IV. Cap. II. hoc modo:

DIVO. IVLIO. C. P. OCCISO
M. AIMILIVS. M. F. Q. N. LEPIDVS
M. ANTONIVS. M. F. M. N
C. IVL. DIVI. F. C. N. OCTAVIANVS
AD. HVNC BONONIEN. AGRI. AMNEN
A. D. V. K. XBR. AD. PRID. IAN.
D. R. O. IIIVIRAT. SANCIVERE
C. ALBIO. C. F. CANINATE } COSS.
P. VENTIDIO. P. F. BASSO }

Hanc uti commentitiam, & futilem jam improbaverat ipſemet Malvaſia pag. 610. Sect. X. Cap. IV. ubi de *Inſcriptionib. Fictitiis*, ſeu *Apocryphis*; quamvis Sect. IV. Cap. II. pag. 145. cit. ita ſcribat: *Hanc aſſeruerunt centies Majores noſtri, atque hoc inter non parum multi, qui ipſiſſimis oculis inſignitum ea olim Cyppum ſe conſpexiſſe, propriiſque manibus transſcripſiſſe literis tradiderunt. Conſentit MS. Codex, ab Excellentiſſ. olim Montealbano poſſeſſus D. ab hinc annis, & eo amplius membrana exaratus, quique ipſam (ut ſupra exhibuimus) ex archetypo lapideo deſcriptam nobis obtulit. Eam quam nimia temporis* (pergit idem Malvaſia pag 610.) *diuturnitate conſumtam tentavit P. Paulus Servita*, teſte Alidoſio pag. 74. 3. Via. cit. pag. *Marmor. Felſin.* ubi adſeritur. Aliis verbis conceptam adtulit a *Schedis Langerm.* Reineſius 67. II. pag. 285. & ad hanc in not. ait: *quiſquis eſt author iſtius tabulæ, ſane minime antiquus*. Nemo non videt hujus Lapidis falſitatem.

(*c*) Pag. 229. Sect. V. Cap. IV.

D. M. T. AELIO
AVG. LIB
HERMETI
AB INSTRVME
NTO AVXILIAR
IO SACRVM

(*d*) Pag. 345. Sect. V. Cap. XIX. & Murat. pag. CDXXXV. n. 5. ex eodem ſine ulla ſuſpicione.

(*e*) Pag. cit & Murat. pag. CLXVIII. n. 4. Vid. not. ubi præter alia ſcribit: *Quartus lineus non uno errore fœdata mihi videtur* &c.

(*f*) Pag. 456. Sect. VIII. Cap. I. a *Schedis Vaticanis*.

ATTICILIAE
PRENOME MARCI
AE. PESTIS. CVI. DIRA NE
(*ſic*) GAVIT

(*g*) Pag. 471. Sect. cit. Cap. IV.

ANTIGONVS LIVIAE
LIVIA AF. P
CVRATVRA SVA PARIETE MOP
PICTO AB ANGLO TRICHILLAE
IN CINTIONE VSQVE AD OSTIVM
PE
A VIRIO MARITO L. APN

(*h*) Pag. 529. & 530. Sect. VIII. Cap. XII. *ex Schedis Vaticanis*.

D. M. S
TVLLIAE IANVARIAE
SEDITIOSAE ET SEVISSIMAE CO
NIVGI
STERILIQVE
P. SESTIVS CVRSOR OPTATISSI
MAE. P

(*i*) Pag. 579. Sect. I. Cap. I.

haud contemnendam latere arbitrantes, huic argumento ſe devoverunt, accipe & obſtupeſce. Fuere qui cantilenam iſtam omnem de *Regula Caſtitatis Militari* neſcio cui *Religioni* injuncta interpretarentur, & qui de materia prima: fuere qui de Filia naſcitura, ac ſponſa deſignata, ſed aborto intercepta; qui de tribus fato functis meretrice, viro, & puella; qui de generatione, & privatione; qui de cannabe, de malo Genio, de Nympha, de aqua marina, ſeu pluvia, de Niobe, de anima, de idea Platonis, de Eunucho, de lapide philoſophico, de lite, de amore, de umbra, de muſica. Multo magis, quam tot inania ſomnia, profecto miror, impoſturam & fallaciam neminem in tanta turba olfeciſſe: Fabrettus (*a*) ipſe ob tria nomina hanc *Criſpidem* memorans, calculum addere viſus eſt. Unice Sponius, qui lapidem vidit, novitium ſtatim agnovit: frigide reponitur, ex antiquo, qui interibat, renovatum fuiſſe; at inſpectione nihil eſt opus, ubi antiquitatis larva in ipſo epigrammate nulla. Officit ſtatim hoc ipſum, quod ſcriptum continent; quos vetuſtis funerariis lapidibus numquam inſculptos vidimus, ſed e recenti commento non ſemel: officit deinde nugax ſermo & ineptus, & nihil dicens: quam futiliter monumentum ipſum *nec molem*, *nec pyramidem*, *nec ſepulcrum* eſſe, mango iſte prædicat? qui Grammaticam minime conſuluit, cum *Androgina* dixit pro *Androgynus*, & *jacere aquis*, *jacere terris*, ac quod lepidius eſt, *jacere Cœlo*. Nomina ipſa mendacium ſtatim deregunt: *Criſpis* ſiquidem nec Romanum cognomentum eſt, nec Græcum: cur non *Criſpa* dixiſſent, ut Latina efferit lingua? *Aebutiam Criſpam* lapides exhibent, ut Caſtam, Nigram, non *Caſtidem*, *Nigridem*: multum operæ Malvaſia inſumſit, ut XXIV. conſimilia mulierum nomina colligeret; at non animadvertit, Græca eſſe univerſa, *Helpis*, *Chryſis*, *Eleutheris*.

Peccatur item in altero, cum trium nominum homo *L. Agatho Priſcus* inter Romanum prænomen, ac cognomentum gentilitii nominis loco libertinum cognomen ridicule inſerat: multa hic pariter idem Auctor lapidem omnem movens Agathorum nomine conſignatum, ſed a cognomentis rationem gentilitiorum nominum nequaquam diſtinguens. Multa in hoc volumine ſuppoſititia epigrammata recenſentur, vel alibi repudiata, vel indigna, de quibus ultro citroque ſermo habeatur.

Inter Ariminenſes Garuffii nova omnia, ubi *Aelienus Pet. Caeſidia*, & *Picentes Salvete* (*b*) informia multa in illis *Ni. Maximo Teſtamento* (*c*), *Have Mei Miſerere* (*d*): *Entellus Dedicate* (*e*), *Saoſonas Ded.* & *Alumno DDD* (*f*). At nonne *Imp. Caeſar Divi F. Auguſtus Murum Dedit Curante Flaminia Correctore & Piceni* (*g*), quod magiſtratus nomen aliquot tantum poſt Auguſtum ſecula eſt auditum? Cæſarem haud

D M

ÆLIA LÆLIA CRISPIS

NEC VIR NEC MVLIER NEC ANDROGYNA

NEC PVELLA NEC IVVENIS NEC ANVS

NEC CASTA NEC MERETRIX NEC PVDICA

SED. OMNIA

SVBLATA

NEQVE FAME NEQVE FERRO NEQVE VENENO

SED. OMNIBVS

NEC CŒLO NEC AQVIS NEC TERRIS

SED VBIQVE IACET

LVCIVS AGATHO PRISCIVS

NEC MARITVS NEC AMATOR NEC NECESSARIVS

NEQVE MŒRENS NEQVE GAVDENS NEQVE FLENS

HANC

NEC MOLEM NEC PYRAMIDEM NEC SEPVLCRVM

SED. OMNIA

SCIT ET NESCIT CVI POSVERIT

(*a*) Cap. I. pag. 25. ubi inquit: ... Prænomen *Sergia* in „ femina, quod Reineſius agnovit, & probavit in hac „ Inſcriptione 113.

SERGIA . FLAVIA . LVSITANA &c.

„ confidenter rejicimus ..... ita ut tria potius nomina „ tolerari debeant in hac muliere, recepto more, de quo „ plura exempla congerit in ſua ænigmatica Ælia *Lelia* „ *Criſpide* Ill. Com. Carol. Cæſ. Malvaſia &c.

(*b*) Garuff. pag. 12. Murat. ex *Clementino* pag. MLXVII. n. 3. ponit *Arimini in Columella*

Q. ALLIENVS . P . F
ET . CAESIDIA
MATER SVA
PICENTES SALVETE

Hujus epig. Auctor vapulaſſet a Priſciano pro tertio verſu.

(*c*) Idem Garuff. pag. 16.
(*d*) Idem pag. 26.
(*e*) Idem pag. 34. Gruter. pag. CDLXIV. n. 4. habet

C . EVFELLEIO
ENTELLI . LIB &c.

(*f*) Garuff. pag. 35.
(*g*) Idem pag. 55.

haud moror, qui *Rubicone Superato Commilitones Suos in Foro Ariminenſi Collocatas* eſt (*a*).

Brixianarum Rubei priores duas ejice, & *Foſſam in Luco Decretam* (*b*), & *Jovem Imperatorum* (*c*), & *Deliam Diam Nemorum* (*d*), & *Brixiam Romanam* (*e*), quas fabellas nullus umquam excepit lapis. Votivorum epigrammatum in regione unam ſeriem mirare, & adfluentiam: Mercurium *Valerius Nero Et Nemo Valerius Non Sine Merito* (*f*) colunt, nec ſine luſu: *Cenſtantem Acuti*, *Sirum Diae*, monſtra id genus alia prætereo. Ovidiorum (*g*) *Locum Dedicatum* non probo. *Salutis Tumulus* cum *Diva Julia* (*h*); *Sulpicias* patris loco Jovem memorans; (*i*) Atilia *Tranſeuntes Per Viam Vocans*; *Menſura Olearia* cum *Signo*; *Amici* quoque *Ponentes* (*k*) in longum valeant.

Averoldius in Appendice ad Pictarum tabularum recenſionem ſcabroſis forte lapidibus, ut nonnumquam evenit, eſt deceptus, cum Neptunum ſociavit & *Vires*, cumque *Martiali Sac. Aug.* exhibuit.

Doctiſſimus, & dum hac veſceretur aura, mihi amiciſſimus Pbilippus a Turre Adrienſis Epiſcopus, plures, atque eximias Inſcriptiones vulgavit, quarum unam, aut alteram in dubium revoco. Hanc de Diis Aquilienſibus agens emiſit:

DITI
PATRI
IVLIA . BARACHVS
FECIT . VIVA . SIBI *

(*a*) Idem pag. 48.
(*b*) Rubeus pag. 60.
(*c*) Idem pag. 83.
(*d*) Idem pag. 98.
(*e*) Idem pag. 126.
(*f*) Idem pag. 143. Hæc apud Murat. pag. XLIX. n. 9. Sed ibi deſunt duo poſtremi verſus, ego ex *Schedis D. Abb. Petri Gaocchi* ad Claſſ. I. ubi *de Mercurio*.
(*g*) Idem Rubeus pag. 286.
(*h*) Idem pag. 297.
(*i*) Idem pag. 303.
(*k*) Idem pag. 325.

* Phil. a Turre *Monum. Veter. Antii.* pag. 303. edit. Romæ 1724. in 4. fig.

Non animadvertit forſan heic Cl. N. A. id quod obſervat ad hunc lapidem Eruditiſſ. Joh. Dom. Bertoli in Libro, qui inſcribitur *Le Antichità di Aquileja* &c. pag. 104. & ſeq. ubi ſcribit: *Dal Codice del Ramberti pag. 209. pare, che ſi ricavi, che quivi Monſig. del Torre abbia confuſa una Iſcrizione coll' altra, facendone di due una ſola, cioè congiungendo la Lapida Sepolcrale, che* Giulia Baraco *vivente ſi avea preparata, coll' Ara dedicata a Plutone:* Diti Patri. *L' Ara nel Codice inedito del Lamberti ſi vede da lui riportata, come qui ſotto* n. LXXXIII.

DITI
PATRI

e dice che ſi ritrova nell' entrar della Chieſa del Monaſtero di S. Benedetto in Aquileja: *e l' altra Lapida eſiſtente in altra parte della medeſima Chieſa, è queſta* n. LXXXIV.

IVLIA. BARACVS *
FECIT. VIVA. SIBI

in qua nec *Barachus* feminæ aptatur, nec *fecit Diti Sibi* recte procedit, nec *Diti Patri* pro *Diis Manibus* ſepulcralis recipit formula.

Paulo poſt *Auguſtae Bonæ Deæ Cereri* (*l*) immerito ſacrari videtur Ædes; nam Auguſti epitheton Deorum nomini in votivis tabulis poſtponi ſolet, non præmitti; neque item ſolent tituli plures, qui nominis rationem habent, ſimulacro uni in genuinis lapidibus imponi, ſollemnibus quibuſdam, & perpetuo adhærentibus exceptis, ut cum Mater Deum *Magna Idea* nuncupatur. *Cereria* per ſe quoque mihi eſt ſuſpecta; nam exemplum, quod e Grutero adducitur, de *Matre Deum Cereria* in mendo cubare manifeſtum eſt, & e tota epigraphe nihil certi elici. *Faſtus Barbonius*, qui dedicavit, lepidum ex prænomine videtur caput: poſſet tamen *Fauſtus* reponi prænominis vice (*m*) aliquando habitus.

Auguſta rurſus *Bona Caſtrenſis* (*n*), & *Domna Bona* (*o*) tam miris nominibus, nec tamquam Imperatrix recipi poteſt, nec tamquam Dea coli; & *Bai* filius *Veteranus Ex* innominata *Claſſe*, ſi *Veſtiarii* cognomine utebatur, illud ante profeſſionis indicium collocare debuit; ſi vendendarum veſtium, aut conficiendarum artem cum veterana militia conjungit, res novas narrat. Forte in ipſis lapidibus aliud quid erat; at ego de iis loquor, quæ offeruntur.

Ab antiqua manu illa etiam nequaquam puto;

AQVA . DEI . ET . VITAE (*p*):

& in

Donde parrebbe, che queſte due pietre foſſero affatto diſtinte, e che non aveſſe che fare, come vorrebbe Monſignor del Torre, l' una coll' altra, eſſendo la prima fatta Diti Patri, *e l' altra a* Giulia Baracho, *che* fecit viva ſibi. *Mi conferma nel mio penſiero il Bellone, il quale nel ſuo Codice riferiſce ſolamente il ſuddetto Epitafio di* Giulia Baracho, *e non l' Ara di* Dite *da lui nemmeno oſſervata.*

* *Baracus* ibi ſcribitur abſque aſpiratione, neſcio an Typothetæ oſcitantia, cum ſupra pag. 104. ſcriptus ſit *Barachus*.

(*l*) Idem Phil. a Turre loc. cit. pag. 309. & Cl. Bertolus, ubi ſupra pag. 107. n. LXXXVIII. ex eo in *Nov. Theſ.* pag. XXXIII. n. 8.

AVGVSTAE . BONAE . DEAE
CERERIE . SACRVM
... TETIS . L. TICHE . AEDEM
... I. DE . PECVNIA . SVA . FECIT
FASTVS . BARBONIVS
IIII. VIR . D. D.

(*m*) *Vid. Fabrett.*
(*n*) Idem Phil. a Turre pag. 311. & Bertolus pag. 108. n. XC. ex eo Cel. Murat. pag. XXXIII. 7.
(*o*) Idem Phil. a Turre & Bertolus pag. cit. num. XCI. ex eo Murat. pag. cit. n. 6.

DOMNAE . B . .
SACRVM
SEX . BEBIVS
BAI . FIL . VET . EX . CLASSE
VESTIARIVS
V. S. L. M.

Bellonius & Mur. verſ. 3. BAEBIVS.

(*p*) Idem Præſul a Turre, pag. 330. & Bertolus pag. 111. n. XCVI. Adlata Epigraphe ſcripta erat in plumbea Fiſtula reperta, ubi olim Dei Diomedis Templum. De hoc Numine loquitur S. Auguſt. *de Civ. Dei* Lib. XVIII. Cap. XVI.

Digitized by Google

& in Collectione e Capodalci ſchedis,

AMICIS . LIBERALIBVS. (*a*) :

plures in ea Collectione ſuſpicionem movent, ſed, ut opinor, e ſphalmatis, quibus non ſemel vitiantur, ut ſuo loco indicare pergam.

In Hiſtoria Gymnaſii Ticinenſis tres Inſcriptiones afferuntur, quarum tertiam repudiavimus ſuo loco, reliquas duas Ligorius auctor depretiat. Quid eſt *Colon. Papienſi Aeliani Aureliani?* & quomodo ea verba concordant? Quid ſunt *Papieni*, quos una apud Gruterum Inſcriptio laudat, & ex fictitia, itemque a Ligorio? quid eſt Papia antiquitus, ubi de Ticino agatur? In altera importune *Augur DD. Gratuitus*, & e genuinis titulis decerptas notas pro *Quæſtore*, *Aedili*, & *Quatuorviro Aedilitia Poteſtate* inſulſe omnino ac ridicule interpretatur Ligorius, *Qui anno Quatuorvirati a Papienſium Auguribus decretam datus*.

Franciſcus Dinus in Antiquitatibus Umbrorum de *L. Sylla* (*b*) inanilogam epigraphen profert, ubi *Decuriones Indicto Nomine Lucianenſes* ſe, ac Licinianum ſuum fruſtra conſecrare adnituntur: paſſibus æquis procedunt dux de *Licieinneuſi Dom. Atrienſi* (*c*), & de *Aiclio Liciniano*, pluribus nominibus repudiandæ.

Academia Inſcriptionum, quæ Pariſiis eſt, Acta ſua, & Hiſtoriam edidit non ita pridem Eximie multa; ſed ubi ad veterum monumenta ſe confert, communi fere extra Italiam fato, labitur ut plurimum. Tamquam præclarum quid hunc primo titulum (*d*) producit:

D . M .
SVLPICIO
NOTO ADESTE
SVPERI *

Obtinebat antiquitus in vulgo, illius memoriam labefactari, qui ſepulcrales titulos legeret, ut e Catone conſtat, qui cum ejuſmodi nihilominus ſtudio operam daret, *nec*, inquit, *ſepulcra legens vereor, quod ajunt, ne perdam memoriam* (*e*). Verum eorum memoriæ, qui prædictam epigraphen pro antiqua habuerunt, nihil profecto pertimeſcendum; apparet enim, inter funereos veterum titulos quam minimum eſſe verſatos. Mira exinde proferat neceſſe eſt, qui novitium epigramma tamquam vetuſtis temporibus exaratum interpretandum ſuſcipit; quamobrem pro *Superis* fuere inter Academicos, qui *Deum vivum*, ac *Sanctos* ejus intelligerent; fuere qui defuncti conjunctos ſibi ac dolori ſuo Deorum opem ſic implorantes crederent; quæ ſententia neſcio utrum majori hallucinatione admiſſa fuerit, aut rejecta; rejecta eſt ſcilicet, quod ante verbum *Adeſte* punctum non appareat, nec verſus ibi reſumatur. In hanc demum explicationem conſenſere, a ceteris haud veriſimiliorem multo; Superorum nomine viatores venire, quos Notus iſte (ſeu nothum mavis) ut oſſibus parcerent, invocaret.

Lugdunenſis ſubſequitur Inſcriptio, quæ centum ab hinc annis eruta dicitur; cui cum recenti ſcalpro addita quædam eſſent, ex ea unice additione Sponio, ac Meneſtrierio in ſuſpicionem veniſſe: ceterum præclariſſimum elogium inculpate ſic legi, nullique *nimiæ* ſuſpicioni obnoxium eſſe:

I . O . M
CL . ALBINO . C . FV . C
P . GAL . AVG . ET . LVG
LIBERTATIS . ADVERS
SEVERVM . ACERRIMO
VINDICI *

Lapidis conſpectu nihil indigemus, ubi nullum pene verbum eſt, ex quo ſuppoſitio certiſſime non arguatur. In ipſo ingreſſu honoraria jam miſcentur ac votiva, cum *Jovi Optimo Maximo* ridicule præſcribatur in lapide Albini Auguſti honoribus deputato. Qui vetus monumentum ita eloquens laudant: *Clodio Albino Conjuratorum fugatis Copiis Protectori* [ut legendum docent (*f*)] quive ea verba in veteri marmore ſic exprimi potuiſſe putant, C. FV. C. P. eorum profecto (ignoſcant Viri Clariſſimi) de priſcorum marmorum loquela, & ſiglis fando aliquid nunquam quicquam pervenit ad aures: Cur etiam profligatas ab Albino Severi Auguſti legiones *Conjuratorum copias* muſteus heic epigrammator appellat? cur qui in nummis eſt *Imperator Cæſar Decimus Clodius Albinus Auguſtus*, in hoc lapide honori ejus dicato dignitatis præfationibus, ac prænomine ipſo mulctatur, Auguſti titulo in importunum locum rejecto? cur qui monumentum ponit, ſe ipſum occultat? quid eſt *Vindex Libertatis adverſus Severum*? quam minimum profecto artificii, atque calliditatis in hoc mendacio eſt.

Ejuſdem farinæ ſunt quæ in eodem Tomo (*g*) proferuntur deinceps, atque illuſtrantur:

TRES

(*a*) Idem Phil. a Turre pag. 393. Bertolus pag. 306. num. CDXXXI.
(*b*) Pag. 32.
(*c*) Pag. 59.
(*d*) *Hiſt. de l' Academ. Royale des Inſcr. & Bell. Lettr.* Tom. I. pag. 259. edit. à Amſterdam 1719.
* In *antiqua Urna*, quam ad Academiam miſit Cl. P. de la Chaize.
(*e*) Cicer. de Seneƈt.
* Hiſt. cit. Tom. I. pag. 262. n. 1. & ſub n. 11. loc. cit. Vid. eamdem Epig. ubi *addita quædam recenti ſcalpro*.
(*f*) En integra Epig. lectio pag. 264. loc. cit.

Iovi Optimo Maximo
CLodio ALBINO *Conjuratorum Fugatis Copiis*
Protectori Galliarum AVGuſto
ET LVG*dunenſium*
LIBERTATIS ADVERSus
SEVERVM ACERRIMO
VINDICI

Hanc Inſcr. tuetur Dominus De Boze. Vid. Hiſt. cit. p. 262.
(*g*) Pag. 361. Tom. I. cit. Hiſt.

TRES PROV. GALL.
PRIMO V. MONUM. IN SVA CIVI
TATE POSVERVNT LOCVM OR
DO CIVITATIS VIDVC. LIBEN
TER DED. P. XVIII. AN. PIO
ET PROCVLO COS. *

Viri alicujus illuſtris, cujus nomen in altero baſis latere haberi traditur, honores ſimulantur publice poſiti: at quid eſt *Primo V. Monum.?* quid hæc ſignificant, & cum ſermone reliquo quî conglutinantur? *Poſuerunt in ſua civitate*: ſi *civitas* urbis hic ſignificatione ponitur, ridiculum eſt in urbe una tres Galliarum provincias concludere, quæ propterea diceretur *Sua*, hoc eſt, *Civitas Galliarum*, ut paulo poſt *Civitas Viducaſſium?* ſi in eo ſenſu accipitur, quo ſcripſit Plinius (*a*), *oppidum Vediantiorum Civitatis Cemelion*, & Tacitus (*b*), *Galliarum Civitates in Remos convenere*, nempe pro gentium ſocietate in Rempublicam unam coaleſcente; ridiculum eſt nihilominus in Republica, tamquam in ſolo aliquo, monumentum poni, & Gallias omnes in civitatem, hoc eſt, in commune unicum conſtringere. *Pedes XVIII.* importune numerantur; loci enim menſura ſepulcralibus indebatur titulis, non honorariis. *An. Pium, & Proculum*, quibus Conſulibus Inſcriptio conſignatur, anno Urbis CXI. nomen dediſſe enarrator affirmat: quod mihi nec eo anno, nec alio ullo ea nomina aut in lapidibus, aut in faſtis, aut in legibus, aut in Scriptoribus reperienti permirum accidit.

Subeſt & alia pag. cit.

DEO MARTI
C. VICTORIVS
FELIX PRO SE ET
IVNIO FILIO SVO
ET MATERNÆ VIC
TORIS CONIVGIS
MEÆ. V. S. L. M. DIALE
ET BASSO COS. IDIBVS
MARTIS **

Ubi honeſtius aliquando proceditur, nec tamen ſine periculo, & ambiguitate: etenim *Deum Martem*, aut *Deum* Jovem, aut *Deum* Mercurium in ſinceris lapidibus numquam vidi. Conſulem *Dialem* audivit nemo, niſi, cum Cicero in unius diei Conſulem luſit; *Materna Victoris*, ſi patrem ita profitetur, præter morem agit, nam *Julia Titi* uxor intelligi ſolet, non filia; ſi a conjuge ſic denominatur, jam qui verſu ſecundo *Victorius* erat, verſu ſexto *Victor* evadit; quænam autem, præcipue in lapide non infimi quidem ævi, loquendi concinnitas hæc eſt? *pro Junio filio, & Maternae Conjugis?* ſexcenti habentur *pro filio & conjuge*, vel *pro ſalute filii & conjugis* perpetuo exhibentes. Binos, qui conſequuntur, titulos ablegare, durum nimis videri poſſit, & inurbanum; cum duobus tantum, aut tribus verbis contenti lateant fere, ac minime ſe efferant: attamen ſingulariis Q. K. quam inepte mortualis epigraphe clauditur? & a dictione *Memoria* quam nove incipitur? *comparavit memoriam*, hoc eſt, *monumentum* apud Gruterum legitur; ſed formula, quæ bis hic legitur, apparet nuſquam.

Una (*e*) ſupereſt, quam admittere quidem aveo; ne hujus tomi univerſas repudiem; ancipitem me hæc tamen reddunt: *Silicia* NA. M GIDDE DOMO AFFRIKA. Sigla enim ſi ſpecto, gryphum potius ſapiunt, quam Inſcriptionem; ſi ſcripturam, Africa fert nova monſtra; ſi formulam, Urbis nomen requirit illa, *domo Verona, domo Mediolano*, non orbis terræ partis; ſemel quidem apud Gruterum habetur *domo Africa*, & ſemel *domo Aſia*, ſed in nullius auctoritatis titulis, ut ſuo loco oſtendi: nec præpoſitio *de* apte intruditur, quæ locum quidem haberet, ſi patriæ tantummodo nomen poneretur; dicitur nempe *M. Valerius Mediolano* pro *de Mediolano*; at non cum additur *domo*: quid enim Latine eſſet *de domo* Mediolano? Contendet quiſpiam ignotum quoddam, corruptumque geopraphicum nomen ſubeſſe, velut *Natione Magide?* at id ſi concedimus, eo importunius ſuperadditur *domo Africa*.

To-

* Hanc integram refert Cel. Murat. ex Cl. N. A. *Gall. Antiq. ſelect.* pag. 83. & ſeq. edit. Veronæ 1724. in 4. ubi abſque ulla ſuſpicione ab eodem exhibetur. Mutilam, & non ſine mendis prius ediderat Sponius *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. VIII. pag. 282.

In cit. *Hiſt* adferuntur tantum ſex ultimi verſus partis Epigraphis in fronte baſis exaratæ, & variant a Maffejo & Muratorio.

(*a*) Lib. III. Cap. V.

(*b*) Hiſt. Lib. IV. Cap. LXVIII.

** Eadem in *Nov. Theſ.* pag. CCCLVIII. n. 1.

(*e*) Integram hic referam ex cit. Tom. I. pag. 366.

D. M. S
SILICIA. NA.
M GIDDE. DO
MO. AFFRIKA
EXIMIA PIETATE
FILIVM SECVTA
HIC. SITA. EST
VIXIT. AN. LXV
CN. IANVARI
VS FIL. POSVIT

Eadem apud Murat. pag. MCCLXXVIII. n. 11.

Tomus II. *Sponianam* exhibet, de qua jam egimus Tom. III. *Gruterianam*, non ſine hallucinatione ſuppletam *Et libris*, atque explicatam de Thallo Auguſti Liberto (*a*), cum Thallus memoretur Libertus Abaſcanti; Abaſcantus vero Auguſti Libertus dicitur ab epiſtulis: minus congrue dubitatum eo loco eſt pro Θάλλον (ſcribendum fuit Θάλλῳ) Γάλλον legi debuiſſe, & Galli nomen Græce ſic potuiſſe enunciari; ea ſiquidem inflexio nomina arguit e Græcorum verborum participiis educta.

Tom. I.

Tomo IIII. quæ tria epigrammata (*b*) ante alia exhibentur, cum in *Gruterianis* verſaremur, ejecimus: genuinum autem, ac pulcherrimum *Lugdunenſe* (*c*), quod ſubſequitur, damna ſarcit omnia, ac ſatis, ſuperque volumen illuſtrat.

Hh

(*a*) *Mémoir. de Litter. tirez des Regitres de l' Academ. Royal. des Inſcript.* &c. Tom. III. pag. 361.

THALLO
ABASCANTI
AVG. LIB
AB. EPISTVLIS
LIB

Eadem apud Gruter. DLXXXVII. 5.

(*b*) *Memoir.* cit. Tom. IV. pag. 83.

PRO SALVTE
DD. NN.
SANCTISSIMORVM
IMPP.
BONO EVENTVI MIL.
EXERCITVS. *GS. MATER
NVS PEBLETVS MIL.
LEG. VII. PR. P. F.
STRATOR.

* DAIVS. Gud.

Grutt. pag. CI. n. 7. verſ. 6. MATERNVS, & in fin. uti mutilam affert; quod minime notatur in cit. *Memoir.* De hac ſupra col. 289.

BONO EVENTVI
APONIA C. F. MONTANA
SACERDOS DIVAE.
AVGVSTAE. COL. AVG. FIR.
EDITIS
OB HONOREM SACERD.
CIRCENSIBVS.

Grut. pag. CI. num. 8. lin. 1. BON. pro BONO. Pigh. BONI EVENTVS & in fin. tres alios verſus addit.

Mutila in cit. Tom. IV. & integra heic exhibetur ex *Not. Salmaſii ad Spartian. Hiſt. Aug. Script.* Tom. I. pag. 66. cit. edit.

NVMINIB. DEORVM. AVG. IOVI. OPT. MAX
ABDEM. VOTO. SVSCEPTO. Q. LEPIDVS. M. F
M. CVRIVS. M. F. COSS. III. S. P. Q. R
IMP. CAES. DIVI. TRAIANI. PARTHICI. F. D. NERVAE
NEP. TRAIANO. HADRIANO. AVG. PONT. MAX
TRIB. POT. II. COS. II. QVOD. VNVS. OMNIVM. PRINCI
PVM. ET. SOLVS. REMITTENDO. SESTERTIVM
NOVIES. MILLIES. DEBITVM. FISCO. NON
PRAESENTES. MODO. SED. ET. POSTEROS
SVOS. PRAESTITIT. HAC. LIBERALITATE
SECVROS. IVLIA. AVG. MATER. AVGG. ET
CASTRORVM. MATRONIS. RESTITVIT
SABINA. AVGVSTA
MATRONIS
DIVVS. AVG. PONT. MAX. EX. S. C.
REFECIT.

„ Qui loquutionem illam (ait Salmaſius), *novies millies ſeſtertium*, *debitum fiſco* minime intelligebant, mirifice locum illum conturbarunt, reponendo *novies millies*, *centena millies*, *centena millia nummûm*, *debitum fiſci*, quæ eſt mera balbuties. In eam ſummam, quam repoſuimus, conſentiunt etiam veteres Hadriani nummi, ab eruditis hominibus prolati RELIQVA. VETERA. HS. NOVIES. MILLIES. ABOLITA. Hoc eſt, *reliqua vetera ſeſtertii novies millies abolita*. Sic enim loquebantur, quæ ſumma ad Gallicanum collybum ſi revocetur, non XVIII. tantum milliones aureorum ſolatorum, & præterea ſeptingenta quinquaginta millia excurrentia efficiet, ut cenſet vir doctiſſimus; ſed viginti duo milliones, & præterea ſummæ excurrentis, aureorum ſolatorum quingenta millia: quod probari facile poſſet, ſi res aut locus exigeret.

Hanc iterum edidi, quia aliquantulum variat apud Gruter. pag. I. n. 6.

(*c*) In cit. Tom. IV. pag. III. *Mem.* &c. quæ incipit:

TAVROBOLIO MATRIS D. M. ID. &c.

Eadem apud Murat. Tom. I. pag. CCCXXXIII. Tab. B.

Hujus pereximii Marmoris Lugduni reperti 1704. eruditam explicationem D. de Boze Vir. Cl. videſis in cit. Tom. a pag. III. uſque ad 131. & apud doctiſſ. Ephemerides Trevoltienſes, apud Cl. Phil. a Turre, atque in Opuſculis a Doctiſſ. P. Calogierà Venetiis editis.

Tauroboliï præcipuos ritus Prudentius deſcribit Poeta Christianus IV. Sec. hoſque refert etiam in Hymno S. Romani.

ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ

F I N I S.

Digitized by Google

OBSERVATIONES
CL. V. JOSEPHI DE BIMARD LA BASTIE
BARONIS MONTIS SELEVCI
AD NONNVLLA LOCA
NOV. THES. VETERVM INSCRIPTIONVM
CL. V. LVD. ANTONII MVRATORII.

PAG. III. n. 2. Fruſtra laborat Muratorius; falſa eſt hæc inſcriptio. Sed præterea fallitur cum in notula *L. Aurelium Verum Aug. M. Antonini* fratrem vocat *Ælium Antoninum Verum*: numquam ille dictus eſt *Antoninus* (*a*).

Pag. cit. n. 8. ΒΑΣΙΛΕΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ lege ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ.

VIII. 11. Ad Inſcr. *Corcyrenſem* dicatam *Iovi Caſio* notat Muratorius („ Corcyræ præſertim co„ lebatur *Jupiter Caſius*, ſive *Caſſius* a Monte Ca„ ſio in Syria poſito, ubi ejuſdem Jovis Templum. „ Erat & alter *Mons Caſſius* in Ægypto, Strabo„ ne teſte, atque ibi pariter ſimile Templum ſpe„ ctabatur. „) Sed quid hæc ad *Jovem Caſium* Corcyræ cultum? non unus ſane idemque eſt cum illo, qui in nummis Seleuciæ Pieriæ repræſentatur ſub figura lapidis rotundi dimidiati. Hic in Corcyræorum numiſmatibus ſub habitu viri nudi ſedentis dextra ſceptrum gerentis, ſiniſtra genibus impoſita. Præterea Corcyrenſium Jupiter *Caſius* dicebatur ab urbe Caſſiope ſita in Occidentali Promontorio Inſulæ Corcyræ. Falſum præterea, *Jovem* hunc dictum eſſe *Caſium* & *Caſſium*: in nummis ſemper eſt ΖΕΥΣ ΚΑΣΙΟΣ cum ſimplici Σ, nunquam duplici. Sed vide quæ breviter notavi ad *Scient. Numiſm.* T. I. p. 413. 414. Ceterum ille *P. Hetereius Ruſio*, qui illam Inſcriptionem poſuit, aliquis fuit fortaſſis ex poſteris Liberti *Hetereii*, qui caſtaneas bis in ſemetipſas inſerere primus cœpiſſe dicitur a Plinio L. XVII. cap 17. ubi dum ejus nomen opportune reſtituit Harduinus, litteram H appoſuit, a quo incipit, cum eam ſervent MSS. ab eo allegati in *Not. & Emend.* ad H. l. n. 22. iiſque adſtipulatur Inſcr. *Corcyrenſis*.

XVI. 8. ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ, hæc ita vertuntur, *Iunonibus Græcis* (*b*). Eadem eſt cum XXXVIII. 5. ubi legitur ΠΡΑΙΑΙΣ & vertitur, *Dignis Manſuetis*.

Hanc Inſcriptionem invenerat Cyriacus Anconitanus prope Lebadeam, non vero *Orchomeni*, ut pag. XVI. 8. ait Muratorius, aut *Leucade*, ut pag. XXXVIII. 5.

ΓΡΑΙΑΙΣ certe vox nihili eſt; nam Γραῖα eſt anus, non vero *Græca*, cum Græci nuſquam a ſemetipſis Γραῖοι dicti ſint. Falſum præterea, Græcos plures Junones, & plures Dianas agnoviſſe; Junonem ſuam Romani cuique mulieri tribuerunt; at id de Græcis nullibi legitur. Vitium aliquod hic irrepſit forte legendum ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΦΕΡΑΙΑΙ. Dianæ Phæræ, cujus meminere Callim. *Hym. in Dian.* v. 159. Pauſan. L. II. pag. 104. & 137. & Lycophr. Legerat Cyriacus ΠΡΑΙΑΙΑΣ, ut videre eſt in *Inſcr. per Illyr.* ab eo repertis n. 217. nullas alias Græci Γραῖας agnoverunt præter Phurci, & Cetus filias Pephredonem & Enyonem, ut Heſiod. *Theog* v. 270. ſeqq. quibus tertiam addit Dinonem Appollodorus L. II. Cap. 4. ideo Græas dictas, quod natæ ſint canæ. Sed de his conſulendi Gyrald. de Diis Synt. V. p. 155. & Natal. Comit. *Mythol.* L. VII. Cap. 11. pag. 741. cit. edit. hæ fortaſſis alicubi in Græcia cultæ, & ea de cauſa Dianæ adjunctæ: quod ſi verum ſit, legendum erit ΑΡΤΕΜΙΔΙ ΚΑΙ ΓΡΑΙΑΙ *Dianæ & Græis*. Ἀρτέμιδες plurali numero reperiuntur tantum in hoc Sanchoniatonis loco a Philone Byblio Græce verſo apud Euſeb. *Præp.* L. I. cap. 10. pag. 37. Κρόνῳ δὲ ἐγένοντο ἀπὸ Ἀστάρτης θυγατέρες ἑπτὰ Τιτανίδες ἢ Ἀρτέμιδες.

XIX 1. ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΚΑΙ ΥΓΙΑΙ ΘΕΟΙΣ ΙΛΑΝΘΡΟΠΙΟΙC, *Aeſculapio & Hygia Diis Hominum Conſervatoribus*, primo legendum ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙΙ, ſecundo vertendum, *Hominum Amatoribus*.

Ibid. 4. ΜΕΛΑΝΘΙΟΣ ΕΠΙΤΕΛΕΥ ΙΑΤΡΕΥΘΙΣ ΑΣΚΛΗΠΙΩΙ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ita vertitur *Melanthius Morbo Depulſo Perfecit* (votum) *Aſclepio In Gratiarum Actionem*. Sed legendum ΕΠΙ ΤΕΛΕΥΤΗ, & vertendum *Melanthius Letho Proximus Sanitati Reſtitutus Æſculapio, In Gratiarum Actionem*.

XXII. 9. L. MINICIVS APRONIANVS GAL. TARRAC. *Breviatæ voces* GAL. TARRAC, inquit Muratorius, Gallæcum Tarraconenſem *produnt*, *ita ut intelligas* Gallæcos *Populos*, *quos alii* Callæcos *appellant*, *in* Hiſpania Tarraconenſi *fuiſſe ſitos*. Hiſpania diviſa erat in duas provincias, ulteriorem ſive Bæticam, & citeriorem, quæ aliquando Tarraconenſis dicta fuit. At nemo unquam abſolute ſe Tarraconenſem dixit, ut ſignificaret ſe in provincia citeriore natum eſſe; Tarraconenſis tantum dicitur, qui Tarracone

 natus

(*a*) Vide ad hanc Cl. Cannegieter. in Epiſt. ad Jac. Phil. Dorvillium *de Inſcript. quibuſd. Syllog. Murat.* & ipſum Murat. in *Addend. & Corrig.* Tom. IV. pag. 12. 12 Append. ubi ſcribit: „ In adnotat. pro *Ælio Antonino Vero*, lege *Lucio Vero Auguſto*.

(*b*) Murat. loc. cit. in *Corrig.* inquit: *Junonibus*, ſcribe *Dianis*.

natus eſt, quare legendum GALERIA TARRACONENſIS ; nam Tarraconem in Tribu *Galeria* cenſitum eſſe oſtendi (*a*).

XXIII. 9. In titulo Inſcriptionis laudetur paries Amphitheatri Delphorum, ubi nullum unquam fuit Amphitheatrum.

XXVIII. 3. MACRONIS CON. FES. NOS. refert Muratorius interpretationem D. Bertoli, qui legit *Confector Ferri Norici*, aut *Conductor*. Tum ſubdit : *Laudanda ſententia, dummodo in Norico* * *Fodinæ Ferri habeantur*. Non meminit hic Muratorius ferri *Norici*, cujus mentio apud Plinium l. XXXIV. c. 14. Nummi Hadriani a Bouteroue editi p. 103. in cujus poſtica legitur METallum, NORicum ; quare non dubito quin legendum ſit, *CONductoris FERrariarum NORici*.

XXXI. 2. Videndum utrum jam edita fuerit a Sponio (*b*).

XXXII. 3. Accuratius trutinanda adnotatio: ait nempe : Aut *Junones* tantum, aut Deas filios enixas *matrum* nomine intelligi ſibi videri ; ſententiam mutavit, lecto Keillero, & Banierio.

XXXV. 1. Edita inter *Cyriac.* n. 219. ubi legitur EIAEIΘIH. Item 4. ejuſd. pag. eadem eſt, cum *Cyriac.* 221. Sed hic iterum Cyriacus legit EAEIΘIH & tres præterea lineas addit. Fruſtra Muratorius *Ilithiam* urbem Ægypti quærit. Diana *Ilithia* Murat. nota eſt.

XXXVII. 1. & 2. Una eademque ſunt (*c*).

XLV. 9. SSOER AKTER. SVNT. lege CVIVS SEDES A TERGO SVNT.

L. 3. Poſtremam lineam LEG. XXII. PP. F. exponit *Legionis* XXII. *Piae Pollentis* aut *Praetoriae* Felicis, ſeu *Fecerunt*. Sed legendum *Legionis* XXII. *Primigeniae Piae Felicis aut Fidelis*.

LX. 6. Accuratius examinanda.

LXIII. 5. Inſcriptio dicata HESEVLI IMPARATORI Commodum Aug. reſpicit.

XCII. 6. In marmore, ubi conſules ita notantur L. POMPONIO FLACCO L. F. L. COELIO. RVFO coss. ſubeſt hæc nota. An. V. C. 720. anno videlicet Salutis XVIS. Leg. An. V. C. 769. ut infr. p. CCCI. 1.

XCVII. 1. Trutinanda & conferenda cum Reineſio (*d*).

XCIX. 2. Nihil intererat hic denuo edere cum multis mendis inſcriptionem, quæ minus mendoſa legitur apud Gruterum, & ſervata elementorum forma. Illam Scaliger illuſtraverat *Anim. in Euſeb. Chron.* (*e*)

CII. 7. OBO SILVNEO DOMESTICO. Legere potes OSO SILVANO OOMSSTICO, & commentitium Deum explode. De Silvano Domeſtico vid. Cuper. *Inſcr.* & *Marm. Antiq. Illuſtr.* ad calc. *Apoth. Homer.* p. 279.

CIV. 1. Inter Sepulchrales reponenda.

Ibid. 3. Spuria & recens, teſte ipſomet D. de *Boze* (*f*).

CV. 9. ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΕΙΣ ΥΠΟ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ, non eſt, *Ab Ipſo Miſſus In Patriam*, ſed *Ab Ipſo Remiſſus In Patriam, Reſtitutus Patriae*.

CVII. 10. Lamina ærea argentata inſcripta. DSAE SISSACTI, quam ex ſchedis ſuis profert, minime reperta fuit in Luxemburgi agro, ſed Auguſtoduni. Vid. *Utilit. des Voyag.*

CVIII. 1. Quæ hic Pariſiis collocatur ex Paulo Petavio, eadem eſt cum illa, quæ Antemaduni Lingonum extitiſſe refertur p. L. 6. (*g*).

CXII. 1. Trutinanda. Item pag. CXVII. 2.

CXVIII. 1. Loco ΕΞ ΕΠΙΤΑΤΙC lege ΕΞ ΕΠΙΤΑΓΗC (*h*).

CXXV. 5. ΕΞ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ ... ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ vertitur, *Ex Voto Bellicoſae Juventutis*.

CXXXII. 3. ver. 11. ET ANTIOTES lege ET ANTIOPES, & ita intelliges ex duobus *Ceriolaribus* alterum *Satyri*, alterum *Antiopes* effigiem retuliſſe (*i*).

CXXXVIII. 3. Extat multo emendatior apud Grut. MVII. 7. fruſtra hic EX SITV Muratorius hariolatur eſſe EX *finibus*, legendum EX SCITV ut apud Grut. id eſt, *ex Scito, ex Decreto*. Male etiam lin. penult. legit FINIBVS : nam in Grut. CIVIBVS. & ita ſenſus poſtulat. (*)

CXXXIX. 1. Conferenda cum *Sylloge Numiſm.* edit. Londin. 1708.

CXL.

(*a*) Vide Cannegieter, loc. cit. ad hanc Epig.

* Murat. loc cit. ad d. Epig. XXVIII. 3. ait : „ Dele verba illa : *Dummodo in Norico* &c.

(*b*) Plures Sponianæ editæ fuerunt a Cel. Muratorio, quæ de cauſſa ab eo *prætermiſſæ* adferuntur in *Supplem.* ad ſuas Claſſes, ut innuimus in *Præfat.*

(*c*) Prior apud Murat. ex Ligorio ubi *Romæ* poſita exhibetur cum Schemate Dianæ : Altera ex P. Lupo ubi *Ariciæ* exiſtens ſine ſchemate, quæ lin. 2. habet SAC, cum prior habeat SACRVM. Variant quoque ad invicem in linearum diſtributione.

(*d*) Variant ap. Grut. XXXVI. 5. qui ex Apiano ponit *Neapoli apud Actium Sincerum*.

(*e*) Ad hanc Muratorius ſubdit : *Jampridem ediderat Gruterus pag.* XXVII. 1. *Correctiorem poſtea dedit Montfauconius* &c.

(*f*) Dubitavit ipſemet Muratorius, qui ad hanc ſcribit : *Antiqua ne, an recens ſit Inſcriptio hæc, aliis inquirendum relinquo*.

(*g*) Utramque inſpice ; nam aliquantulum variat.

(*h*) Hæc apud Gorium *Inſcr. Antiq. Etr. Append.* Part. III. pag. 126. n. 131. quæ in Palatio Magni Ducis Etruriæ extare dicitur, ſed hodie deſideratur ; Ibique hæc adnotantur : *Inter Gudianas adfertur pag. LXIV. 10. perperam tamen exſcriptam fuiſſe perſpicuum eſt in quinto & ſexto verſu ; in quibus ſcriptum arbitror :* ΕΞ ΕΡΙΤΑΓΜΑΤΟC ΘΕΩΝ. Eadem ita Latine redditur : *Claudia Callistratea, & Cornelius Diadumenus ex praecepto Deorum hanc aram dedicarunt*. Variat *Muratoriana* a *Goriana* in 4. & 5. lin.

(*i*) Notat Muratorius : „ CERIOLARIA, ut alibi dixi, candelabra fuerunt. In uno ex iis ſignum *Satiri*, hoc eſt, Satyri cernebatur ; in altero ſignum *Antiotis*. Sed quid *Antiotis*? Adeo abſtruſæ literæ in marmore ſunt, ut legi etiam poſſe videatur MVTIOTES. Sed longius hoc ab intelligentia noſtra abſcedit. Num ergo *Bacchi*, ſive *Dionyſii Anthii* imago illa fuit, qui nempe *Floridus Bacchus* Athenis dicebatur, & colebatur ?

Τὸ ANTIOPES recte legit Bimardus, ut opinor, Græce Ἀντιόπη, quæ erat Nictei filia, & uxor Lyci Thebanorum Regis. Hanc cum Juppiter in Satyrum mutatus compreſſiſſet, Lycus repudiavit, uxoremque Dircem ſuperinduxit, quæ Antiopam in carcerem conjecit. Verum, inſtante partus tempore, illa, ruptis vinculis, in Cithæronem montem ſe recepit, ubi Amphionem, & Zethum peperit, qui a Paſtoribus inventi, & educati maternæ injuriæ ultores extiterunt, Lyco cum Dirce uxore interfecto. Qua de re eſt Pacuvii Tragœdia. Vid. Perſ. Sat. I. verſ. 77. & Cel. Facciol. V. *Antiopa*. Ex his arguitur igitur, alterum ex Candelabris repræſentaſſe Jovis in Satyrum mutati ſignum, & alterum Antiopes ſignum ab eo compreſſæ.

* Mur. l. cit. ad d. Epig. CXXXVIII. 3. ait : „ In Adnotatione lege : Is interpretatur *Ex Situ* pro *Ex Scitu*, & quidem recte pro *Ex Scito*, ſive *Decreto*. Pro *Finibus Cremonenſium*, Gruterus habet *Civibus Cremonenſium*.

CXL. 4. Exſtat ap. Cyriac. x. 221. ubi pro ΕΝΤΕΔΟΝΟΣ legitur ΕΝΓΕΔΟΝΟΣ pro ΘΗΛΟ, ΘΙΟΤ ΘΗΛΟΤΘΙΟΤ.

CXLVIII. 2. RAG. E. CO. III ARARVM &c. ait Muratorius: In linea 3. quid ferat breviatum illud co. non invenio; nam *Columnas Ararum* minime novi. Legiſſet ſaltem *antiquas urbis Notitias* SAX. Rufi, & P. Victoris, apud quos legiſſet in Regione I. VICVS TRIVM ARARVM. Idem etiam reperiſſet in baſi Capitolina Regiones & vicos Urbis referente, quæ exſtat apud Grut. Unde nemo eſt qui non videat evanuiſſe duas priores literas lin. 3. marmoris Muſei Card. Albani, & legendum eſſe VICO III ARARVM.

CL. Tab. 13. cenſet Muratorius, Calendarium Aquitanum marmori inſculptum eſſe temporibus Auguſti, ſed Tiberio jam imperante illud exaratum fuiſſe diſcere poterat ex eo quod legitur ad D. XV. Cal. Octob. FER. EX. S. C. Q. E. DIE DIVO AVGVSTO HONORES CELESTES A SENATV DECRETI SEX AD (lege AT) SEX COS. imo poſt Sejanum extinctum, quod ita legantur ad Idus Septembris: FER. EX. S. C. Q. E. D. NEFARIA CONSILIA QVAE DE SALVTE TI. CAES. LIBERORVMQ. EIVS ET ALIORVM PRINCIPVM CIVITATIS DED. P. R.......

CLIII. 4. FVRIVS OCTAVIANVS COS. PONTIF. FIL. fortaſſe inquit Muratorius *Conſulum Pontifex* non recte; lege *Conſul Pontifex*.

CLVIII. 1. penſitanda.

CLX. 5. Eadem revera cum CLVII. 4. prior meretur accuratius examen: Exſtat apud Cyriac. n. 133. (*a*).

CLXIII. 4. CERIOLARES AT. N. TXX. *in poſtrema linea*, inquit Muratorius, *Syllaba* ET *ſuperfluit, aut depravatus eſt locus, fortaſſis ibi* AER. *legendum, ſcilicet aereis numero triginta*. Imo vero nihil mutandum; ſed lege ET *Nummos* XXX, vel *nummorum* XXX *millia*.

In CLXXII. 1. Quomodo collegium Augurum agnoverit Muratorius, diſpicere nondum valui.

CLXXV. 2. penſitanda. Extat apud Cyriac. n. 38. ibi pro ΚΑΡΗΞ legitur ΚΑΡΤΞ ΦΙΛΙΣΤΙΩΝΟΣ pro ΦΙΛΙΣΤΩΝΟΣ. Item CLXXTII. 1.

CLXXXIII. 1. Legendum TITVLLA non TERTVLLA.

Ibidem 4. 5. *Sacra ab Roma* & *Sacra Romanienſia*, videntur Sacra a Romanis invecta, cum coloniæ Mutina & Verona deducerentur, ad diſtinctionem Sacrorum Municipalium. Minime vero ſacra, quæ circulator aliquis in has urbes intuliſſet. Vid. de his *Maff. Ver. Illuſtr.*.

CLXXXV. 5. aut falſa, aut male deſcripta; nunquam enim Veſpaſianus dictus eſt IMP. XXVII.

Ibid. 4. SODALES BALLATORES CYBELAE videndum quid ſit (*b*).

CCXIX. 1.

C. IVLIO. C. F. CAESARI
IMP. TRIVMVIRO R. P. C.
PATRONO
D. D

Hæret heic Muratorius: *Quanam ſit* (inquit) *Reſpublica hac C. decernere neſcio, Calatina, Capuana, ſive Campana, aut alia quapiam, heic mihi latet*. Dubitationem eximamus Viro Docto. Poſitus eſt hic lapis Cæſari, qui poſtea Auguſtus dictus eſt, dum Triumviratum priorem agebat cum Antonio & Lepido; tunc enim dicebatur *C. Julius C. F. Cæſar Imperator Triumvir Reipublicæ Conſtituendæ* (*c*).

CCXXI. 1. Confer cum *Itin.* Sponii, & Wheleri.

Ibidem n. 9. Fruſtra dubitat Muratorius num cos. *Deſignatus* fuerit *L. Cæſar Auguſti Fil.* Vid. *Cenotaph. Piſan.*

CCXXII. 5. Fruſtra dubitat Muratorius, num hæc Inſcriptio ſpectare poſſit ad Cajum, aut Lucium Cæſares Auguſti Filios, neuter ſimul fuit Pontifex & Augur. Pontifex tantum fuit Cajus, Augur tantum Lucius.

CCXXV. 2. Quæ Cordubæ in *quodam vaſe* exſcripta dicitur, efficta eſt ex nummo, quem vid. apud Vaillant. *Colon.*

CCXXVII. 2. Accuratius & ſuo ordine diſpoſita exſtat apud Gruterum.

CCXLI. 6. Spuria & eadem cum *Gruterianis* duabus.

CCXLII. 2. Ait Muratorius ſibi per DECVMANOS NARBONENSES deſignatos videri Publicanos, qui *Decumas* exigebant; non recte (*d*).

CCLI. 3. Jam edita a Fabretto & illuſtrata a Paulo Alexandro Maffejo in *Diario Eruditorum Veneto*.

Ad CCLV. 8. falſo aſſerit Murat. Claudium Gothicum in nummis dici Cajum & Marcum.

CCLXVI. 7. Extat apud Reineſium, aut Gruterum (*e*).

CCCXIV. 2. *Torquatum Aſprenatem* & *Lateranum* Conſules Ordinarios aſſignat An. Ch. 94. Sed in Faſtis omnibus hoc anno Collega Torquati dicitur *Clemens*. In not. ait Mur. Plinium L. 36. c. 25. habere hunc verſum *Lucillianum*:

Ante pavimenta atque emblemata Vermiculata.

Sed fallitur (*f*): Exſtat verſiculus ille apud Cicer.

(*a*) In *Muratoriano* pag. CLVII. 4. deſiderantur tres ultimi verſus epigraphis 5. cit. pag. CLX. edit. E Schedis Barberinis Cyriaci. Vid. Cannegiet. loc. cit. ubi fuſius de hac Epig.

(*b*) Illud BALLATORES *ſphalma* (inquit Murat.) *exſcriptoris videtur, niſi ſit a Græco* Βαλλω *& Gallos, aut* Corybantes *ſignificet*. Eadem apud Malvaſiam *Marmor. Felſin.* Sect. VII. Cap. VII. pag. 485.

(*c*) Sibi ipſi dubitationem ſuſtulit Vir. Eruditiſſ. loc. cit. ubi ad d. Epig CCXIX. 1. inquit: „ Dele notam, & ſcribe: „ *Triumviro* R. P. C. fortaſſe *Rei Publicæ Conſtituendæ*.

(*d*) Vid. ad hanc integram Muratorii notam.

(*e*) Extat quidem ap. Reineſ. 73. III. Fabrett. Cap. VII. pag. 526. n. 371. Don. Cl. II. n. 156. & Cel. Corſinum in Eruditiſſimo Opere, cui titulus: *Series Præfect. Urbis ab U. C. ad Ann. uſque MCCCLIII. Sive a Christo nato DC.* pag. 359. edit. Piſis 1763. in 4. ubi *Audax* Præfectus Urbi an. V. C. 1227. Chr. 474.

(*f*) In duobus Editionibus Plinii, quæ apud me extant, habetur profecto *Lucillianus* verſus a Cel. Murat. allatus: in quarum una, ſcilicet excuſſa Venet. 1525. ſupra cit. in *Art. Critic. Lapid.* col. 332. legitur: *Arte pavimenta* &c. in altera vero Lugdunenſi 1553. *Ante Pavimenta* &c. ut in cit. not. Murat.

cer. de *Orat. L. III.* c. 43. & Non. Marc. p. 188.

CCCXV. 5. Eadem infra refertur CCCLV. 2. & ubique incertus lector dimittitur (*a*).

CCCLVIII. 1. Non recte refertur ad An. Chr. 233. cum pertineat ad An. Chr. 443.

CCCLIX. Ad An. Chr. 238. non bene vertitur, dum priorem conſulem adhuc vocat M. VLPIVM CRINITVM, cum jam ab omnibus eruditis notum ſit vocari debere *Annium Pium*.

CCCLXI. 3. Eſt principium inſcr. quæ integra prodiit apud Grut. (*b*).

CCCLXIV. Confer cum edita a Maffejo ad calcem Part. 2. *Ver. Ill.*

CCCLXVII. Non levi errore Conſul nominatur FL. CL. AVRELIANVS IMP. cum Imperator *Aurelianus* diceretur *L. Domitius Aurelianus Auguſtus*.

Ibidem ad an. 274. idem Imperator vocatur VALERIVS AVRELIANVS.

Ibidem ad An. 279. conſul dicitur M. AVR. VALERIVS PROBVS AVG. III. at *Probus* nunquam *Valerius* dictus fuit, ſed tantum *Aurelius*.

CCCLXVIII. 1. Quid hic faciat Inſcriptio reperta in vico *Vieux*, mirari ſubit. Nimium ſuſpicionibus indulget, qui in DIALA Diocletianum quærit.

Ibid. 2. Exſtat, ni fallor, apud Grut.

CCCLXVIII. CCCLXIX. CCCLXXI. *Diocletianus* nuncupatur *Aurelius Valerius*, quamvis numquam aut in lapidibus, aut in nummis dicatur *Aurelius*, ſed tantum *Valerius* (*c*).

CCCLXXXVIII. 2. habetur apud Grut. (*d*).

CCCXCVII. 4. refert ad Aurelianum Coſ. cum Stilichone Inſcriptionem L. Marii Maximi, qui vixit ſub Severo; & in qua mentio fit Byzantii.

Ad CCCXCVIII. 4. notat in 2. lin. VIRGINII id eſt, *Conjuges*. Imo *Virginii* non ſignificat ſimpliciter *Conjuges*, ſed vir & uxor, qui nuptias una contraxerunt.

CDIX. 1. Nihil attinebat referre Inſcriptionem, quæ ad neutrum Varanem Coſſ. ſpectare poteſt. Nullus Legatus Propr. Augg. poſt Conſtantinum.

In CDXIV. 8. hæ notæ DN. ANASTASIO PP. AG. CONSL. male exponuntur *Domino Noſtro Anaſtaſio Patre Patriæ Auguſto Conſule*; legendum enim, *Domino Noſtro Anaſtaſio Perpetuo Auguſto Conſule*. (*e*)

CDXVII. 1. Ad an. 510. quo Coſs. fuere Boethius & Eutharicus; hæc in nota habet Muratorius: *Infra ad annum Chriſti 522. is ipſe Boethius iterum Conſul cum Symmacho occurret*. Male; non idem eſt: is enim pater fuit Boethii & Symmachi, qui Coſſ. fuere an. 522.

CDXXIII. 8. Corruptiſſima, & non bene verſa, ſed quam integritati ſuæ reſtitui poſſe putem.

CDXXXIX. 1. Jam edita fuerat p. CCCXXXVII. 5. ſine ulla mutatione; quare nihil intererat eam hic denuo inculcari. Solummodo, cum in Muſeo Albano extitiſſe dicta fuiſſet, monendi erant lectores hoc falſum eſſe, ſed eam a D. *Hans* Sloane pretio comparatam (*f*).

CDXLIII. 7. Edita in *Miſcell.* Sponii.

CDLIV. 6. Eadem cum DCXV. 3.

CDLVI. 4. Accuratius delineatam deſiderabat, quidni & accuratiorem delineationem repetebat a *Comm. Acad. Humanior. Litt.* ubi didiciſſet hunc lapidem ante an. 1724. effoſſum fuiſſe.

CDLXXI. 2. ΩΡΑ ΚΑΙ ΤΥΚΗ pro ΩΡΑ ΚΑΙ ΤΥΧΗ (*g*).

CDLXXII. 2. Exſtat ni fallor apud Grut.

In CDLXXIV. 1. Male reperta dicitur in Amphitheatro, cum ipſamet Theatrum & Proſcænium nominat.

CDLXXVII. 7. Confer cum Grut. (*h*)

CDLXXXI. 5. Exſtat apud Grut. (*i*)

CDLXXXIV. 4. Perpendenda ap. Cyriac. n. 66. De *Pronomo* notandum in CDXC. 3.

In Not. ad DXIII. 2. non capio quid ſit *Juridicus Pannoniæ Inferioris*; ſed lego PROCURATORI *Divi* ANTONINI AVG*uſti* PII IN PANNONIA INFERIORE.

DXV. 5. HABVIT DEC. VIAT. CONSVLAREM ET COLLEG. DENDR. ROMAN. Q.Q. P.P. FVIT. legit Muratorius, *Habuit Decuriam Viatorialem Conſularem, Et Collegium Dendrophororum Romanorum. Quinquennalis Perpetuus Fuit*. Sed legendum: *Et Collegii Dendrophororum Romanorum Quinquennalis Perpetuus Fuit.*

DXVII. 4. *Præfectus Tutelaris* nullus eſt, ſed fuit *Prætor Tutelaris* (*k*).

T. II. p. DXLV. 2. ΕΠΙΜΕΛΗΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ vertit: *Prætorem Agente Urbis Ariſtone Filio Dionyſii*: verte *Curante Prætore Urbis Ariſtone &c.* At rurſum oberrat ad DCXLV. 2. & credit, vim vocis τεχνίται nondum ſatis perſpexiſſe viros doctos.

Ibi-

(*a*) Vide ad utramque notas Cel. Murat.

(*b*) Pag. CCCCCLIII. 6. ſcribitur „ Tabula ænea inventa in Hiſpaniis, exſtatque apud Ant. August. Epiſc. Tarraconen. Grut. Non eſt inventa in Hiſpaniis; quid enim *Veſtinis* Italiæ cum Tarraconenſibus, ſed a quodam docto Viro eſt delata in Hiſpaniam. Initium Fragmenti Muratoriani non pertinere ad cit. Grut. epigraphem puto: nam Cel. Murat. accepit uti exiſtentem in *urbe Teatina* a Cl. *V. Alexandro Berti* e *Congr. Matris Dei*, qui obiit Romæ X. Kal. April. 1752. ut teſtatur Frid. Sarteſchi *De Script. Congr. Cler. Regular. Matr. Dei* pag. 322. edit. Rom. 1753.

(*c*) Mur. loc. cit. in Corrig. &c. pag. CCCLXVIII. & ſeqq. ait: Pro C. AVR. VALERIVS DIOCLETIANVS ſcribe C. VALERIVS DIOCLETIANVS.

(*d*) Pag. XCVIII. 6. Sed mutilior, & varians.

(*e*) Ita etiam legerat ipſe Murat. ad cit. Epig. in *Addend. & Corrig.* loc. cit.

(*f*) Vide utramque, quæ variant ad invicem.

(*g*) Vid. *Muſ.* Veron.

(*h*) Pag. CLXXXVII. 4. aliquantulum varians.

(*i*) Pag. CLXXIII. 5.

(*k*) In cit. Epig. *Muratoriana* clare legitur Q. RANIO &c. TVTEL. PRAEF. .... Forſan Marmorarii, vel Exſcriptoris oſcitantia ſcriptum fuit τὸ PRAEF. pro PRAET. In *Gruteriano* Lapide, ut verum fatear CCCLXI. n. 1. a Cel. Murat. cit. ad d. Epig. habetur

L. ARADIO &c.
PRAETORI. TVTELARI
* * * * * *
PRAEFECTO. VRBI &c.

De hoc Præfecto vid. Cl. Corſinum de *Præf. Urb.* ad An. V. C. 1090. Chr. 337. pag. 188.

Digitized by Google

Ibidem 3. ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΟΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ: ibi in nota: *Technitæ vox, non Artifices vulgares ſignificat, ſed Athletas, Pugiles, atque alios id genus homines in Ludis Dionyſiacis operantes*. Sed ex A. Gellio diſcimus, τὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας eſſe ſcenicos Artifices. Ad DLIX. 3. laudat A. Gell. & ait nonnullus viros Doctus cenſuiſſe, hos Artifices Dionyſiacos fuiſſe Hiſtriones. Lib. 20. cap. 4. (*a*)

DXLVI. 2. Edita eſt inter *Inſcript*. Grut. *Palmyren. Traject.* ad Rhen. An. 1698. n. 5. Sed ibi lin. 4. recte legitur ΕΠΙΣΗΜΩΙ, non vero ut apud Murat. ΕΥCΕΙΜΩC, quæ eſt vox nihili. Occaſione epochæ ita in fine ſignatæ ΕΤΟΥC ΝϹ Ā. ΜΗΝΟC ΞΑΝΔΙΚΟΥ *anno* 450. XXX. *die menſis Xanthici*, notat Cl. Muratorius hunc eſſe annum Chr. 138. vel 139. Quum Palmyreni uterentur epocha Seleucidarum, quæ exordium cepit anno V. C. 454. ante Æram Ch. 301. Sed ex Celeberr. Card. Noriſii opere *de Epochis Syro-Macedonum* ab Muratorio laudato diſcimus, Seleucidarum æram non ſurgere ab anno V. C 454. ſed ab autumno anni 442. ante Chr. Nativ. 312. Si vero annis 454. ab ipſo Muratorio numeratis addideris CDL. in marmore Palmyreno ſignatis, inde exurget An. V. C. 903. quo decurrente poſita fuerit hæc Inſcr. Is vero non fuit æræ Chriſtianæ An. 138. vel 139. ſed 150. decurrens. Si recte rationes ſubduxiſſet, vidiſſet 30. Xanthici anni 450. æræ Seleucidarum incidiſſe in menſem Aprilem anni V. C. 891. poſt Chr. 139. non vero 138. ut perperam adnotator Anglus ad Inſc. Palmyren.

Ibidem. 4. verba ΠΛΕΙCΤΟΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ vertit *Incomparabili Admirabili*; quid ni harum vocum intellectum petebat ex P. Fabro in *Agoniſticon Libb.* aut Oct. Falconerio ad *Inſcr. Athlet.* Lin. ult. Male ΝΟΜΟΦΙΛΑΚΩΝ pro ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΩΝ.

DL. 2. Hæret cum Cl. Montefalconio ad vocem ΗΓΕΜΟΝΑ ΛΕΓΙΩΝΟΣ Ā ΑΘΗΝΑΣ: *Si Græcis*, inquit, *foret* ΒΟΗΘΗΝΑΣ *pro adjutricis ſuppleadam hanc vocem opinarer*. At ego non a Græcis, ſed a Latinis fuiſſe *Legionem primam Minerviam* didici. De hac, non vero de ulla legione *Athenienſi*, ut putavit. Cel. Monteſalconius, hic agitur (*b*).

Ad DLI. 1. ait Murat. „ *At in hoc lapide* „ (Athenienſi) *habemus etiam Senatus* Sexcen„tumvirûm. *Infra quoque videbimus in eadem* „ *urbe Senatum* Tercentumvirûm. Sed diſtin„guenda ſunt tempora. Solonis ætate cum qua„tuor tantum Athenis tribus eſſent, centum ex „ unaquaque Tribu lecti Viri Senatum Quadrin„gentorum conſtituebant. Cum poſtea, ferente „ Cliſthene, Decem factæ eſſent tribus, ex ſin„gulis 50. viri deſumpti ſunt, ex quibus conſta„ret Senatus 500. Poſtea vero additis, in gratiam „ Antigoni & Demetrii tribubus, duabus, quæ „ mox in Ptolemæi & Attali nomen tranſierunt, „ 600. fuit conſilium. Sed denique civitate im„minuta, Conſtantini, & ſucceſſorum tempori„bus Senatores ad 300. redactos docet Inſcr. „ quæ infra affertur DLX. 1. Conſ. Meurſ.

DLIII. 1. Extat apud Spon. tum in *Miſcell.* tum in *Itin.*

Ibid 3. ΚΑΙ ΛΑΒΟΝΤΑ ΤΑΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΕΙΜ. ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ. Mur. *Et Ornatum dignis optimo Magiſtratu honoribus ſecundum Legem*. Non recte.

Ibid. 4. ΜΑΡΚΟΥ ΟΥΛΠΙΟΥ ΔΑΜΑ ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ. In nota. *Paradoxi*, Ideſt, *Admirabilis*. *Occurrit hæc vox in aliis Græcorum monumentis, ſuſpicantæ me, vel publicum aliquod officium, vel ſplendidum titulum a Republica acceptum ea voce deſignari*. Non bene. Paulo melius ad DCXXX. 1.

DLVI. 3. & 4. in not. ait Mur. *Monoſyllabo* AR. *breviato indicantur Decuriones Arelatenſes finitimi Nemauſo. Geminæ Teſſeræ Hoſpitalitatis mihi credantur*. Non recte. Cum ſint duo cippi lapidei 500. pondo ad minimum. Erant termini, vel indices poſiti in limitibus AREAE, quæ decreto Decurionum data fuerat *T. Julio Feſto militi Miſſicio*. Vid. Spon. Miſcell. pag. 239. (*c*)

DLIX. 3. ΚΑΙ ΒΑΚΧΟΝΤΟΝ ΘΕΟΥ. Vertit Mur. *Et Fanaticum Dei*. In not. *In ſchedis meis legitur in 7. lin.* ΒΑΚΧΟΝΤΟΥ ΘΕΟΥ *Bacchantis Dei*. *Scribendum cenſeo* ΒΑΚΧΟΝΤΟΝ, id eſt, *Bacchantem ſeu Fanaticum ejuſdem Dei*. Perperam Mur.

DLXIII. 1. Litteras ſingulares lin. 13. Q. F. P. D. E. R. I. C. interpretatur: Quo Facto Patres De Ea Re Ita Cenſuerunt. *Imo Quid Fieri Placeret &c.*

DLXVIII. 3. & 4. ΑΣΤΥΝΟΜΗΣΑΝΤΑ vertit *Qui Urbis præfecturam geſſit*: *Urbis præfecturæ functus eſt*. Vertendum *Qui ædilitate functus eſt*.

DLXX. 3. ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΑ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙC ΠΤΛΑΙΑC ΗΡΙΝΗC ΙΕΡΟΜΝΗΜΟΝΟΣ ΤΩΝ ΑΙΤΩΛΩΝ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΜΕΝΟΥ ΔΑΜΩΝΟC. Audi Murat. Verſionem: *Sub Ariſtagora Archonte in Delphis Pilaea Herines Hieromnemone Ætolorum, Duce Belli Alexameno filio Damonis*. Ex his patet, aut Murat. bene hic non advertiſſe, aut ſaltem intellexiſſe, *Pileum Herinem* vocari *Hieromnemonem Ætolorum*.

DLXXII. 1. Quid ni eam potius repetebat ex Ficoronio, qui eam æri inciſam exhibuit?

DLXXIV. 1. (partim edita jam a Grutero pag. CCVI.) lin. 13. in Mur. NON PROVATION, ſed PROVOCATION legi debet.

DLXXXIX. accurate penſitanda & conferenda cum Cyriaco.

DXCIX. 2. extat apud Sponium.

DCVI. 1. ad calcem his BASSEO RVFO ET MACRINO VINDICI P. R. PRAEF. ait Murat. *Ceterum*

(*a*) Vide Not. ad A. Gell. loc. cit. pag. 1111. Edit. cit. in *Art. Critic.* Lugd. Batav. 1666.

(*b*) Cl. Bimardus non animadvertit heic *Addenda & Corrigenda* Cel. Collectoris in Append. Tom. IV. pag. 13. ad cit. Epig. ubi idem ſcribit: „ ΛΕΓΙΩΝΟΣ Ā ΑΘΗΝΑΣ „ ideſt: *Legionis I. Minerviae*. Hæc a Domitiano inſti„tuta, atque in aliis Lapidibus memorata. Propterea „ dele duas priores lineas Adnotationis.„

(*c*) Vide Spon. Epigr. loc. cit. *T. Jul. Feſti* a me relatam ad Claſſ. VI. ubi ex ipſo Sponio diſces, quid ſit *Area inter duas Turres* huic Militi *adſignata*.

ram in calce Epiſtolæ Septimiani legendum puto VINDICI PROPRAETORIRVR *fortaſſe* Quinquennalibus. Sed legendum *praefectis* PRAETORIO ; nam talem fuiſſe *Baſſeum Rufum*, diſcimus ex Dione.

DCX. 1. Fragmentum Actorum Senatus non primus vulgavit Grævius, ſed Reineſius Cl. IV. n. 1. uſque ad 8. qui acceperat a Pighio Ann. P. R. T. II. p. 378. 380. denuo cum notis edidit Dodwell. *Append.* ad *Præl. Acad.* pag. 665. Nihil ergo attinebat illud denuo edere: ſed quandoquidem ab aliis *Inſcr.* Editoribus prætermiſſa colligere inſtituit, hic inſerere debebat aliud Frag. ex iiſdem actis, quod ex Apographo Voſſiano publicavit idem Dodwell. ead. App. p. 690. 692. præterea annus, quo Coſſ fuere L. Æmilius Paulus II. & C Licinius Craſſus, non fuit V. C. 580. ante Chr. 168. ut ait Muratorius, ſed V. C. 586. Sed forte eſt Editoris, ſeu Typographi mendum.

DCXIII. 4. PVCHARVM . V. INGRNVA non eſt *Pucharum* feminæ nomen & v. *Vivens*: ſed legendum PVGHARVM *Quinque*, conjugis nomen eſt tantum *Ingenua*.

DCXIV. 1. *Legativum Epulam* eſt *Epulam ex Legato*, non vero *Legativum*, hic *viaticum Legatorum*.

DCXVII. 1. male in *Secutoris* inſcript. mutat PRIMOPALO in *Primipilo*. V. Xiphil. & alios *Script. in Commodi vita*.

DCXIX. 1. fruſtra eam tuetur Murat. Falſa eſt.

Ibid. 2. RECVNDA AVDIS eſt certe RECVNDA RVDIS. Quid ſit, exponet Inſcr. Grut. ſimillima.

DCXXXII. lin. 6. ANTIOXEA ΤΕΣ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ ΟΙΚΟΝ &c. vertit *Et Antiochenam* (civem) *Ad Lauri Domum*: non advertens Ἀντιοχίαν Πρὸς Δάφνῃ dictam fuiſſe Antiochiam Syriæ Metropolim (*a*).

DCXXXIII. 1. Conſ. *Corcyr. Ant.* Card. Quirin. & quæ alibi notavi.

DCXL. 1. ΘΕCCΑΛΟΝ ΥΠΑΤΑΙΟΝ, vertit *Theſſalum Magiſtratu functum*; imo *Theſſalum ex Hypata*, ſcilicet ex Theſſalica urbe, de qua tam multa Apul. *Met.* L. I.

DCXLVIII. 1. Seriei primæ linea ult. male legit ΤΗΝ ΕΥΖΑΡΤΗΣ ΑΣΠΙΔΑ; unde vertit *Euxartes Scutum* (*b*), & in nota ſubjecta: *Undenam*, ait, *dictas & qualis fuerit poſtremus ludus*, *appellatus* Euzartis Scutum, *me ignorare fateor*; *Eruditorum erit inquirere*. Sed legendum ΤΗΝ ΕΙΣ ΑΡΓΟΥΣ ΑΣΠΙΔΑ *Scutum apud Argos*, & de eo agone conſule Paramigraphos Græcos & Doct. Reineſium.

DCLI. 1. Semper ΘΕΟΠΙΕΥC male pro ΘΕΣΠΙΕΥC.

DCLII. 2. hic & ſemper alibi LVSVS IVVENVM. Ei ſunt *Juvenales Ludi* a Nerone inſtituti ex Suet. & aliis, quod merito emendandum.

DCLIV. 2. omnino ſpuria.

DCLX. 4. conf. *Anim.* Salmaſ. ad *Aurelian. Vopiſ.* cum nota Muratoriana.

DCLXI. 1. ΟΙ ΑΛΕΙΦΟΜΕΝΟΙ non ſunt Unctores, ſed qui unguntur.

DCLXIII. 1. Affert ex P. Montfauconio verſionem nobiliſſimæ Inſcript. Græcæ, quæ extat *Venetiis in Biblioth S. Marci*, & Græcam deſiderari ait: Sed Græcam jam edidere Grut. CDV. & Montfauconius ipſe *Diar. Ital.* p. 43.

Seviros & Auguſtales in Claſſe Magiſtratuum congeſſit, licet hi Sacerdotes Auguſti eſſent. Vid. DCXVI. 1. 2. DCLXVII. 2. 3. DCLXXI. 5. DCLXXII. 3. DCLXXVII. 3. 4. 6. DCLXXVIII. 5. 8. DCLXXXIV. 1. DCLXXXV. 2. DCLXXXVI. 7. 8. DCXCII. 1. DCXCIII. 2. DCXCIV. 2. 7. DCXCVI. 3. DCXCVIII. 7. DCCI. 1. DCCIV. 9. DCCVI. 1. DCCXXV. 1. DCCXXXIV. 3. DCCXLI. 5. DCCLXI. 3.

DCLXVII. 6. In not. ΓΑΛΑΤΑΡΧΗΝ *Galatarchen*, ideſt, principem, ſeu unum ex primoribus inter Galatas: Et in DCCI. 5. γαλατάρχης ipſe eſt Princeps Reip. Galatarum.

DCLXVIII. 3 Extat apud Grut. aut Reineſ.

DCLXIX. 7. LICTOR CASTRIVM DECVRIAR videndum quid ſit; nam ibi aqua hæſit Muratorio.

DCLXX. 5. omnino fictitia.

DCLXXVI. 3. PR. LEG. TI. CLAVDI. CAE. PR. PROVINC. MAESIAE diſquirendum an *Muſia Provincia* ſub Claudio.

Ibidem 8. Nota non mihi placet.

DCLXXVIII. 3. BF. LEG. LE. eſt *Beneficiarius Legati Legionis*: fruſtra hic hariolatur Mur. *Legati Legionis Ferrariæ, Fretenſis* &c.

DCLXXXII. 6. 7. exſtant apud Gruterum & forte Sponium.

DCXCV. 5. nulla LEG. V̄. CLAVD. P. FEL. Sed VII. legendum.

DCCI. 2. Apud Gruterum.

DCCVI. 4. Vocat Cuſterum hominem Gallicum ad hanc in nota, cum non ſit Gallus.

DCCVIII. 7. ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ ΚΑΤΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΟΛΟΓΕΣΙΑΔΑ ΕΜΠΟΡΟΙ ΑΝΕΣΤΗΣΑΝ ΑΡΕΣΑΝΤΑ ΑΥΤΟΙΣ: Vertit Mur. *Qui eam ipſo profecti ſunt ad Emporium Vologeſiam, bene de ipſis meritum ſtatuerunt*. Verte: *Qui cum ipſo Vologeſiadem profecti ſunt Mercatores, quod ipſis acceptus fuerit, erexerunt*. Et conſ. Inſcr. Grut. Palmyr.

DCCX. 6. TI. IVLIVS. CERIALIS. EX. D. III. Not. Murat. *Olim fuere Ædiles cereales in varias Decurias diſtributi*. *Cerialis* hic eſt Ti. Julii cognomen, & is fuit judex ex Tertia Decuria.

DCCXI. 6. extat apud Gruterum.

DCCXVI. 5. lin. 9. PRAEF. AFR. SAT. minime mutes cum Muratorio in PRAEFECTUS AFRICAE BITIFENSIS. Sed lege PRAEFECTUS AERARIO SATURNI (*c*).

DCCXVII.

(*a*) Vide eumd. Murat. in *Addend. & Corrig.* loc. cit. ad d. Epig. ubi emendat. cit. adnotationem ſic ΚΑΙ ΑΝΤΙΟΧΕΑ &c. ideſt Civem ex *Antiochia, quæ eſt ad Daphnem*. Vid. MXLV. 3. ubi eadem recurrit.

(*b*) In *Addend. & Corrig.* ad loc. cit. ad d. Epig. inquit Muratorius ipſe: „ Corrige ſcribendo (in poſtrema lin.) ΤΗΝ „ ΕΣ ΑΡΓΟΙΣ ΑΣΠΙΔΑ ideſt: *Argivum Clypeum*. „

(*c*) Muratorius ipſe in *Addend. & Corrig.* pag. 13. ad cit. Epig. ante Cl. Bimardum adnotavit, corrigendum eſſe verſ. 9. in τὸ PRAEF. AER. SAT. Ideſt *Præfectus Aerarii Saturni*.

DCCXVII. 6. DECVRIALI ALLECTO ITALICAM EXCVSATO A DIVO PIO. Not. *Deſideratur heic aliquid, puta ab Italica expeditione excuſato*. Sed quæ expeditio *Italica* ſub Pio? nihil deeſt. *T. Manilius* inter Decuriales Municipii Italicenſis allectus fuerat, ut ab eo munere excuſationem obtinuit ab Imp. Antonino Pio. Clauſulam Inſcript. non recte quoque exponit Muratorius.

DCCXIX. 3. TRIBVLES TRIB. IOVIS AVG. ſunt *Tribules Tribus Jovis Auguſti*. Nihil hic de Sacerdotibus, aut Sodalibus cogitandum.

DCCXXIII. 5. & 9. Q. minime mihi videtur eſſe *Quinquennalis*, ſed *Quæſtor*.

DCCXXIV. 2. PRO. E. mihi videtur *Procurator Cæſaris*.

DCCXXIX. 4. MIL. LEG. A. A. II. PRIMIGENITAE. legendum LEG. XXII. PRIMIGENIAE.

DCCXXXIX. 2. Provincia Dora eſt nomen Libertæ.

Ibid. 5. Familiam *Quintiam* Patriciam cum *Flaminia* plebeja miſcere videtur.

In DCCXL. 3. nihil deſideratur, neque ibi eſt ſphalma.

Ad DCCXLIV. 3. *Odaeatum* vocat regem Palmyrenorum.

Ad DCCXLV. 1. Ex eo quod in Inſcr. legatur ΤΟΝ ΚΡΑΤΙϹΤΟΝ ΕΠΙΤΡΟΠΟΝ ϹΕΒΑΣΤΟΥ ΔΟΥΚΗΝΑΡΙΟΝ notat: Ducenarii *in militia ducentis ſcholaribus præerant*. Quæ nihil ad rem. Confer Salm. ad *Hiſt. Aug.* & Inſc. Grut. Palmyr. (*a*)

Ad DCCXLVI. 8. *At Duumviri Quinquennales per quinquennium juri dicundo præerant*.

DCCXLVIII. 5. Extat apud Gruterum.

DCCXLIX. 3. Siglæ C. I. P. C. N. M. minime ſonant, ut voluit Maffejus: *Colonia Julia Pia Conſtantis Narbonis Martii*; ſed *Colonia Julia Paterna Cæſarea* &c.

Ibid. 5. Non bene quæ adnotantur de *Prytanibus*.

In DCCLIII. 3. C. P. non ſunt *Ciacrarium Poſuit*, vel *Caravit Ponendum*, ſed *Clariſſimus Puer*.

DCCLXIV. 3. nihil hoc fragmentum ad *L. Titium Cerealem*, ſed ad *Minicium Natalem*: hunc ego ſupplere tentavi in Diſſ. de *Leg. Rom.* Extat apud Gruterum.

DCCLXVI. 5. confer cum Grut. CCCCIII. 1. & videndum, num pertineat ad Domitium Afrum, ut vult Muratorius.

DCCLXXIII. 7. COHOR. I. ALP. EQ. E. minime cum Mur. mutandum EQ. P. *Eque Publice*: ſed legendum *Cohortis Primæ Alpinorum Equitata*, ut in aliis Gruterus.

DCCLXXIV. 3. in antepenultima lin. *Signiferum Haſtatorum* fruſtra quærit Murat. & ea de cauſa ignorat, quid ſibi velit in penultima SECH. Sed lege in antepen. SIGNIFER *Heres*, in penult. vero *Duplarius* SECundus *Heres*. Vide etiam *Secundum Heredem* infra in DCCXC. 2. Notandum præterea, lin. 3. hunc militem dici *Natione Beſſum* CLAVDIA APRIS, id eſt, ex *Colonia Claudia Apris*, cujus meminere Plinius & alii, quamque inde inter *Beſſos* ſitam fuiſſe diſcimus.

DCCLXXV. 1. N̄. PAN. non eſt *Numeri Pannonici*, ſed *Natione Pannonio*: Neque *Numeri* ſunt *Legiones*, aut *Legio* ulla *Pannonica*.

DCCLXXVI. 5. nulla Legio III. Valeria; neque apud Grut. 399. ulla leg. XXX. *Valeria Victrix*, ſed *Ulpia Victrix*. Fuit Legio XXX. *Val. Vict.* falſum eſt, hanc ideo dictam *Valeriam*, quod ex Militibus e *Valeria* Provincia collectis formata fuiſſet: cum nulla eſſet Provincia *Valeria*, quo tempore inſtituta eſt hæc Legio. (*b*)

Ad DCCLXXVIII. 2. Omittit interpretationem ſiglæ ∞, quæ eſt *milliaria*.

Ad DCCLXXX. 1. Ubi TRAIECTO IN COH. VII. PRAET. Notat: *Hic primo Trajecti, nunc* Utrecht, *militavit tum Romæ inter Prætorianos*. Imo lege: *Trajectus eſt*, ſeu *Translatus* in Cohortem VII. Prætoriam; exempla præſto ſunt apud Grut. & Inſcr. DCCLXXXVI. 2.

In DCCLXXXVII. 7. ARA. MIL. FR. *ARAtione Militaris Frumenti*, neque, ut putat Murat. ſub voce ARA deliteſcit hujus militis patria. Exempla alibi proſtant.

DCCXCIII. 6. penſitanda.

In DCCXCV. 2. Fruſtra laborat ut *Vivinacium*, vel *Viminacium* quærat in Gallia; Nam hic *Gallus* non Patriæ nomen, ſed viri cognomen eſt.

DCCCXVI. 8. perpendenda.

DCCCII. 7. Fruſtra hæret, eo quo τό POTENTIAE ſit inter nomen & cognomen; exempla hujus rei attulit Reineſius, quem vide.

Ibid. 8. fruſtra in OCCEIS urbis Gallicæ nomen quærit: Eſt OCCEIS*us* in *Gallia*, vel in *Gallæcia* hic miles.

DCCCVII. 4. credo extare apud Gruterum.

DCCCIX. 1. lin. penult. ex ΤΥΜΒΟΡΥΧΩ fecit ΤΥΜΒΟΡΥΚΥϹ, quæ vox Græca non eſt, vel ΤΥΜΒΟΡΥΧΙΑϹ, quod verbum verſus menſuram corrumpit. Tu lege ΤΥΜΒΟΡΥΧΟΥ.

DCCCXIV. 4. Ex LEG. PRIIT tu minime fac cum Murat. LEGIO*nis* PRAETO*ria*, ſed LEG*ionis* PRI*mae* ITA*licae*.

DCCCXV. 1. ſpuria omnino.

DCCCXVII. 3. Nulla unquam legio XXVI.

DCCCXIX. 7. emendanda ex alio authographo.

DCCCXXIII. 7. VETERANO EX NAEFYLECE cave interpreteris cum Maffejo & Muratorio *Templi Cuſtode*. De Naofylacibus conſule Scheffer. de *Mil. Naval. vet.*

DCCCXXV. 1. Siglæ lin. antepen. corruptæ ſunt.

DCCCXXXIV. 2. omnino ſpuria. Nulla legio XXI. *Minervia*, nullæ turmæ legionum, nullæ denique Legiones Equitatæ, ſed tantum cohortes.

DCCCXXXVII. 7. CO. I. NAVT. non eſt *Cohors Prima Nautarum*, ſed *Collegium Nautarum*.

In DCCCXXXVIII. 2. D. LEG. V̄ MAC. ET. LEG. P̄. MINERVIAE non eſt *Centurio legionis Quintæ*

(*a*) Salmaſius in d. *Hiſt. Aug.* Tom. I. pag. mihi 533. cit. edit. in *Art. Critic. Lapid.* ſupra inter alia hæc adnotat. Ducenarias *igitur procuratores, Dio vult, dictos a numero pecuniarum, quas in ſalarium accipiebant, quibus ducena ſeſtertia erant conſtituta, hi dicebantur* Docenarii: *Quibus centena* Centenarii: *Quibus ſexagena*, Sexagenarii.

(*b*) Apud Gruter. loc. cit. verſ. 10. legitur LEG. XXX. VAL. VICT. &c.

Quinta Macedonica & Legatas Prima Minervia; imo legendum *Et Legionis Prima Minervia*. Præterea falſum, Legatos fuiſſe poſt Tribunos, imo ante Tribunos & Præfectos Legionum e-rant.

DCCCXXXIX. 5. lin. 4. cave cum Mur. legas COH. XV. TVR. VERI. ſed COH. XV. VER. *Centuria Veri*, nullæ Turmæ in Cohortibus Urbanis, & ubi adeſt nomeo *militis*.

Ibid 8. perpendenda.

In DCCCXLI. 1. bene quod ſpuriam eſſe ſuſpicatur: ſed non recte cum Tribunos alis Equitum præfuiſſe fatetur.

DCCCXLII. 1. Emendatior in *Obſ. Litt. Veronenſ.* (*a*).

Ibidem 3. In hac *Principem Equitum Romanorum* excogitat: Sed PRINCEPS hic nihil aliud, quam *Q. Philii* cognomen.

DCCCXLVII. 7. fruſtra Velites io militia poſt Marium quærit.

DCCCLXIV. 3. Perpende notam.

DCCCLXV. 6. Nulla *Legio X. Clandia Pia Felix*, ſed XI.

DCCCLXVIII. 5. reſtituit inſcriptionem: Nullibi Dii omnes *Manes*: Nullibi *Legio XV. Trajana*.

In DCCCLXXII. 1. MIL. TER. LEG. II. non eſt *Militi Tricenario Legionis &c.* ſed *Militavit Ter Legione Secunda*.

Ibid. 2. Commentitia eſt LEGIO II. ADIVTRIX RERVM *bellicarum*. lege FRVMENTARIO.

DCCCLXXIX. EN ΑΛΙΕΥΣΙΝ Muratorio eſt *in Maritimis navigationibus*, niſi ſit *in Eleuſi*. Quid *in Ægina Megara*. Vid. quæ dixi io oot. ad Marm. Montfauc. T. 1. hujus Theſauri.

DCCCLXXXIV. 4. & DCCCLXXXV. 3. *Pueri Aug.* ei ſunt, qui nunc *Paggi*. Vid. & DCCCXCV. 2.

Ibid. 7. perpendenda.

DCCCLXXXVIII. 8. conferenda cum *Comment. Caroli Patini*.

DCCCLXXXIX. 4. de *Livia* in not. inquit: *quum ipſa palam ſedebat, tanquam Imperatrix*. Vox *Imperatrix* Romanis auribus inaudita; cum enim abeſſet res, nondum verbum inventum erat. Eſt poſterioris ævi commentum (*b*).

DCCCXCIII. 8. ACTOR XXXX GAL. eſt *Actor Quadrageſima Galliarum*, non *Galatia*.

CMVIII. 6. perpendenda vox LOTAR. unde naſci non poteſt LOTARIA pro *Lotrice*, ut vult Muratorius.

CMXVIII. 4. Fallitur cum de Octavia Auguſti Sorore intelligit, non de Octavia Claudii filia Neronis uxore: ſcrupulum demere poterant nomina trium Claudiorum.

CMXX. 1. Quare Marcella Minor fuerit, quæ Agrippæ nupſit, exponere debuit.

In CMXXII. 36. nihil mutaodum; ſed legendum FELIX GERMANICIANVS PVLLARIVS.

CMXXIV. 3. A. IANO. AB. ATRIO. non eſt, ut viſum Muratorio, *Atrienſis ad oſtium* Aulæ, ſive Triclinii, cui *a Jano* nomen erat. Sed potius *Curator Jani Atrienſis*, id eſt, Statuæ, vel imagini Jani io Atrio poſitæ.

CMXXXII. 1. perpendenda.

CMXXXVI. 9. Qui ſint *Fabri Tignarii*, docet Mazochius Epiſt. de *Aſc. Sepulcr.*

CMXXXVI. 13. perpendenda.

CMXLI. 2. nihil mutandum. Vide & CMXLIII. 4.

CMXLVIII. 9. SCALPTORIS VELARI eſt opificis, qui oculos ſtatuis ſcalpebat, aut gemmis. Alia omnia commenta non attendenda ſunt.

CMLVIII. 1. examinaoda verſio.

CMLXI. 6. V. in pen. lin. oon *Viatorem*, ſed *Votum*, aut *Voto* ſignificat.

CMLXIII. 3. lio. 5. & 6. lege SCRIBAE AEDILium CVRulium ET SCRIBAE *Quaeſtorio*. Et non *Sacrarium*, ut opinatur Muratorius, quem Veteres pro *Sagriſtano* non agnoverunt (*c*).

CMLXIV. 8. Qui ſint *Tribuni Palatini*, vellem nos docuiſſet Muratorius; ego tantum cognoſco *Tribum Palatinam*.

CMLXVI. 7. Sejoboethum novum Sculptorem creant tum Muratorius, tum ex quo ille Inſcr. habuit, Falconerius, ex male intellectis locis iſtis:

ΔΑΙΔΑΛΑΩΝ ΜΕΡΟΠΕCCΙΝ
ΕΜΗCΑΟ CΑΙΟΑΟΗΘΕ
& ΤΟΙΟΝ ΤΟΙ ΠΑΙΑΝ ΑCΚΛΗΠΙΕ
CΕΙΟΒΟΗΤΟC
ΧΕΙΡΟC ΑΓΑΛΜ' ΑΓΑΘΗC
ΤΕΤΞΕΝ ΕΑΙC ΠΡΑΠΙCΙΝ

Primo loco vertendum: *hanc Dei recens nati imaginem ſculpens Boethe, mortalibus reliquiſti, monumentum tua praeſtantia in arte tua*.

Secundo loco: *talem Paean, Aeſculapi tui ſtatuam Boethus perfecit docta manus opus.* ΣΕΙΟ utrobique ponitur pro ΣΟΙ. *Boethus* ſculptor ſatis notus.

CMLXXVIII. 3. CONS. eſt *Conſervo*.

CMXCI. 7. CORNELIAE. A. L. non eſt *Auli Cornelii Libertae*, ſed Auguſtæ (id eſt *Cornelia Saloninae*) *Libertae*.

MXI. 3. pertioet certe ad Publicaoos.

MXIII. 5. accuratius perpendenda. Interim falſum eſt lin. 5. SOLO MI eſſe pro SOLI MIHI e ſuperiore lin. repetendum A. SOLO. MI. pro MIhi (*d*).

MXXVI. 5. Quandoquidem Alceſtis dicitur patria *Aphrodiſiade* ex Aſia, fruſtra hic quæritur *Aphrodiſias* Ciliciæ; intelligenda eſt enim *Aphrodiſias* Lydiæ.

MXXX. 1. Edita minus mendoſe; præſertim ab αὐτόπταις Sponio & Welero. Legendum igitur AI ΔΕΙΣ ΑΘΗΝΑΙ &c. & AI ΔΕΙΣ ΑΔΡΙΑΝΟΙ &c. perfecto ſenſu, qui aliter nullus eſt.

MXXXVII. 8. ΕΚ ΚΕΡΑΜΕΩΝ fruſtra refertur ad *Ceramum Cariae Urbem*. Hic agitur de Demo Athenienſi. Ibi-

(*a*) Confer hanc ad Claſſ. XI. *Supplem.* ubi ad lapidis fidem ex *Obſerv. lit.* Tom. IV. p. 350. & ex *Muſ. Veron.* CCCLXIV. 2. retuli.

(*b*) Vide Cel. Murat. not.

(*c*) Vide Gruter. pag. DCXLIII. n. 4. ubi lin. 4. & 5. ſcribitur:

FILIO. EIVS. SCR. AED CVR. ET SCR. Q &c.

(*d*) Recte legit Bimardus MIHI; nam verſ. 4. & 5. habetur:

... FABRICAVI. A
SOLO. MI. ET. CONIVGI. MEO &c.

Ibidem ΜΥΡΡΙΝΟΥΣΙΟΥ. eſt Demi nomen.

MXLI. 2. *Coos Inſula* (Murat. in not.) Cos dicitur non Coos (*a*).

MXLVIII. 5. ΕΞ ΕΝΚΑΤΣΕΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ vertit *Ex Enclyſeo Patrio Deo*, & de hoc *Enclyſeo* multa quæritat. Sed legendum ΕΞ ΕΝΚΕΛΕΥΣΕΩΣ *ex imperio, juſſu patrii Dei*; ideſt *Marnæ*.

MLVIII. 6. In Inſcr. Athenis reperta, ubi occurrit ΜΕΛΙΤΕΥΣ notat in Mari Hadriatico eſſe Melitam inſulam; ſed, cum ejus cives ex Stephano dicerentur Melitæi, ſermonem hic eſſe ait de celebriori *Melita*, cujus cives *Melitenſes*: neutra hic intelligitur, ſed pagus Atticus, de quo vid. Meurſ. & Spon.

MLIX. 2. Græca non bene converſa.

MLX. 7. ΜΥΡΡΙΝΟΥΣΙΟΥ non ex urbe Æolidis, ſed ex pago Attico.

MLXI. 7. DECVMANI NARBONENSIS ei ſunt, qui Decimas ab aratoribus exigebant.

MLXIV. 2. 3. Perpende Muratorii notas.

MLXV. 7. Perpende ſimiliter adnotationem.

MLXVI. 3. ΠΑΙΑΝΙΕΥΣ in Athenienſi marmore ei eſt ex *Paeanio* Acarnaniæ oppido; imo *Atine* ex pago Attico, de quo Meurſ. & Spon.

MLXVII. 2. a quo unquam dictus fuerit *Ordo Populi*, neminem novi.

Ibid. 4. IIVIRI. D. M. P. ipſe ait, reſtitue IIVIRO & ſiglas interpretare, *Decurioni Municipii Placentini*: Sed interpunge rectius, & nihil muta IIVIR. I. D. M. P. id eſt, *Duumviro Juridicundo Municipii Placentini*.

MLXXIV. 7. 8. 9. 10. 11. 12. in Nota fruſtra quærit duas *Pruſias*, præter tres a Geogr. memoratas. *Tres tantum* Pruſias, inquit, *Bithyniæ memoratas habemus a Strabone*, *Plinio*, *Photio*, *Stephano*. At ego inquam, nulla urbs unquam dicta fuit *Pruſia*, ſunt duæ *Pruſae*, altera ſub Olympo monte, altera ad Hypium fluvium, tum *Pruſias* ad mare. Nulla ex his in recto fuit dicta *Pruſia*, quod neceſſe foret, ut in plurali accuſativo tres Pruſias dicere liceret.

MLXXX. 1. Non recte ſuſpicatur accidiſſe aliquid in prima Olympiade; non enim hic de ludis Olympiacis agitur, qui in Elide celebrabantur, ſed de aliis ad imitationem magnorum Olympicorum Sebaſtopoli inſtitutis, ut in variis aliis urbibus Aſiæ. Vid. Spanhem. Epiſt. ad A. Morell.

MLXXXIX. 1. Quærit an CIV. TRIBOCORVM ſit *Brocomagum*, aut *Helcebus*, tum aliquid ſuſpicatur de *Argentorato*. Non bene hæc adducuntur: CIVITAS TRIBOCORVM idem eſt ac *Reſpublica Tribocorum*.

Ad MXCIII. 6. ait de *Veſontione*, *nunc in Ducatu Burgundiae*; imo in comitatu Burgundiae.

Ad MCX. 1. *Optatus* non fuit *Libertus C. Paquii Pandulae*, ut aſſerit Murat. ſed e contra.

Ad MCXI. 7. *Narbo Martium*, ſed lege *Narbo Martius*.

MCXV. 6. 7. notandæ.

MCXVII. Quid SALIUS MARTIALIS CAPULATVI?

MCXXVI. 4. non monuit extare apud Gruterum (*b*). Confer verſionem Latinam cum mea.

MCXXIX. 6. ΑΜΕΛΙCΑΡΧΩ &c. *Amelius Iſarcho* Non recte. Lege ΑΜΕΛΙΟC ΑΡΧΩΝ. ΤΕΚΝΩ ΑΜΩΜΩ ΥΙΩ. *Filio* (fort.) *Inculpato Suo*. Lege *Filio Inculpato Juſto*.

MCLIII. 11. De *Frumento accepto* adnotandum.

MCLVI. 3. TRIBVTIKA non Patriam ſignificat, ſed Tribum.

MCLX. 6. Corruptiſſimam hic ex Marchione Alexandro Capponio N. V. & non bene tranſlatam profert, quam MLXXII. 3. a Bimardo recte emendatam dederat.

MCLXXXIX. 9. ΜΑΞΙΜΑΝ ΤΗΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ, vertit Murat. *Maximuntem*, *quae & Irene*, imo *Maximam*, *qua & Irene*.

MCCVI. 9. Non monuit exſtare apud Gruterum, lineamque fere integram omittit, in qua reperitur vox ARAP. de qua in nota dubitat (*c*).

T. III. MCCXXXIX. 12. ΑΝΠΕΑΙC *Anpeoes*, nomen pariter ignotum, ſive pro virili, ſive pro feminino accipiatur. Lege ΑΜΠΕΛΙC *Ampelis* nomen notiſſimum. Eadem ſine ulla mutatione iterum editur MDXVIII. 8.

MCCXLI. 11. ΕΥΧΡΩΤΙ; male ſuſpicatur Muratorius legi poſſe ΕΥΕΡΩΤΙ *bene Amanti*.

MCCXLII. 7. ΑΠΟΛΑΥCΤΗ hic non eſt *Delicioſu*, ſed nomen proprium.

MCCLXX. 6. conferenda cum *Gruterianis* & exponenda, reſtituendaque (*d*).

MCCLXXVI. 7. *Campania Colonia* explodenda (*e*).

MCCLXXXII. 11. penſitanda.

MCCXC. 1. l. 3. ΘΑΝΗΡ. lege Ο ΑΝΗΡ.

MCCXCII. 7. D. M. ET. AET. M. L. IVLII. QVARTILLI &c. *Aetius fuit iſti nomen a manumittente &c.* Nullus hic eſt Aetius. Imo legendum D. M. AT AETernae *Memoriae* L. IVLII. &c. (*f*).

(*a*) *Coos*, *Cos Strab. Ptol. inſula maris Ægei Cariæ adjacens.* Ferrar. *Lexic. Geograph.* ex Edit. Mich. Ant. Baudrand. V. *Coos*.

(*b*) Pag. DCCIII. 1. Gruterus hanc latinam non reddidit; & Muratorius accepit a Clariſſ. N. A.

(*c*) Hanc Muratorius acceperat ab ipſo Bimardo, & putavit accuratiorem eſſe ea, quæ exſtabat in *Hiſt. Acad. Reg. Pariſ.*

(*d*) Ex Grutero DCCCLIV. 1. hic reſtituitur:

D. M
Q. TITIO. SERTORIANO
Q. TITIVS. SEVERVS
FILIVS. QVEI. COLL
ANN. DEDIT. HS. CCCC. N
AD. ROSAS. ET. ESCAS. DVCEN
DAS. EI. OMNIBVS. ANNIS

(*e*) Muratorius ipſe in not. ad cit. Epig. ait: „ Cenſet eruditus quidam vir, hanc lapidi interpretationem eſſe adhibendam: *Sedato Coloniæ* (Capuæ ſervo Publico) *Campania* (ex Campania nomen in manumiſſione adepta) „ *Piiſſima Patri* &c. Ingenioſa, ſed audax interpretatio. „

(*f*) Ipſemet Muratorius idem recognovit in *Addend. & Corrig.* pag. 14. Tom. IV. ubi ait: „ Dele notam. & ſcribe: „ Ideſt, *Dis Manibus*, *& Æterna Memoria L. Julii*.

MCCXCVII. 7. nota expendenda. Conf. cum MCCCIV. 1. MCCCV. 13. MCCCXII. 4. MCCCLIV. 10. MCCCLXII. 8. MCCCLXIII. 13. MCCCLXXIII. 24. MCCCXCII. 13. MCDIX. 6. MDCX. 3.

MCCCIV. 7. Conf. not. Murat. cum iis, quæ dixi in Epiſt. ad Mazochium.

MCCCXXI. 10. Græcam reſtitui poſſe puto.

MCCCLVIII. 5. Quærenda apud Grut. (*a*).

MCCCLX. 5. Siglæ S. A. S. Sunt *Sanno Aeternali Sacr.* (*b*).

MCCCLXXII. 11. Incertum an ibi de *Stellatina* Tribu agatur, & ipſe eandem referens MCCCLXXIV. 2. Aliter omnino interpretatur dimidiatas voces (*c*).

MCCCLXXVI. 11. Emendanda verſio e Græco.

MCCCLXXXII. 8. OCTAVIAE FALICITATI. DIGNO. LAONTI. & inf. AVA. FALICISSIMVS. SIGNV. LAONTIVS. putat Mur. hic deſignari ſignum quoddam, quo loculus in ſepulchreto, vel Columbario dignoſceretur, & loculo horum conjugum appoſitum fuiſſe ſignum leonis. Non recte: *Signum* eſt *populare agnomen*, ut fuſe expoſui in Diſſ. de *Orig. Cularon.* (*d*) *Et Epiſt.* ad Mazoch.

MCCCXCVII. 1. Extat alibi, lin. 5. ΤΡΙΣΣΟΝ non bene vertitur *Duarum*. lin. ult. ΔΑΜΟΣΤΡΑΤΕΙΑΣ nomen eſt propium feminæ.

MCDXXV. 9. eſt apud Sponium.

MCDXXXIII. 7. penſitanda.

MCDXXXVII. 13. Verſio mutila.

MCDL. 1. reſtitui & verti poteſt.

MCDLI. 6. lin. 2. Λ. ΑΤΕΙΛΙΟΣ ΚΑΙ ΣΕΙΛΙΑΝΟΣ *Lucius Atilius* & *Silianus* .... *fecit*. At ſi diverſus eſt *Atilius a Siliana*, ſcribendum fuit: *fecerunt*. Sed legendum ΚΑΙCΕΛΛΙΑΝΟC *Caeſellianus*.

MCDLIV. 2. ΑΝΤΙΔΙΟΝ ΤΕΡΤΙΟΝ ΝΩΝΑΙC eſt quod latine dicitur: *Ante Diem tertium nonas*. Ead. iterum MDXXXI. 2. (*e*).

MCDLX. 7. facile reſtituenda.

MCDLXIX. 1. vertenda.

MCDLXXX. 1. confer cum Fabr. pag. 749. n. 561.

MDII. 11. reſtituenda & accuratius vertenda.

MDXIV. 3. recens videtur & affectationis plenum epigramma (*f*).

MDXVII. 14. P. Q. XVIII. id eſt, inquit Muratorius, *Pedes Quoquaverſum Octodecim*. Malim ego *Pedes Quadrati* XVIII.

MDXIX. 4. nihil deſideratur, licet contrarium afferat Muratorius.

MDXXI. 13. reformanda & vertenda.

MDXXXIII. 9. videndum an ſit *Tribus Mutia*.

MDXXXVIII. 9. recte quod *Publicum* hic pro ſervo publico non accipit; nam iſte *Vernam* habuiſſe dicitur.

MDXL. 10. Notandum de *Mumma*.

MDXLIV. 10. Diverſa ſunt Patroni, & Liberti nomina, quod & in aliis notandum, & cauſa inveſtiganda, nempe MDLXIII. 5.

Ad MDLXI. 11. docendum quid *Junus Medius*.

MDLIV. 11. Spuriam puto, ſin minus inter ſepulchrales non debet reponi.

MDCXXXIII. 1. ECTON EMON ΠΑΝΤΟΝ TVTO EMON. Mur. *Sextum meorum omnium eſt: hoc meum*. Non bene & nullo ſenſu. Ignorans lapicida literis Latinis ſententiam hanc Græcam expreſſit, quæ ſic Græce ſcribi debet ἐκ τῶν ἐμῶν πάντων τοῦτο ἐμόν; *ex omnibus meis* (bonis) *hoc meum, ideſt, Salum mihi ſupereſt ſepulcrum*.

In MDCXXXVII. 17. Quærendum, quid DORSTANVS.

MDCLXXXVII. 2. epigramma Neapolitanum non recte converſum.

MDCXCIII. 1. aliquot errata in verſione alterius Epigrammatis.

MDCCIV. 7. non bene verſa.

MDCCXV. 8. de *Fallibus pecuniae ſpecie*, *ſingularem Diſſertationem dediſſe Petavium S. J.* affirmat Muratorius. At de his, ni fallor, tantum diſſeruit in *Animadverſ. adverſ. Salmaſ. ad Tert. de Pall.* & in *Maſtigophoris*.

MDCCLX. 1. *Cn. Valerius Saranus* memoratus in hac Inſcript. nihil commune habet cum *Valerio Sorano* Ciceronis familiari.

MDCCLXVII. 18. *Sacra Aula* pro Cœlo quæras.

MDCCLXXVI. 3. conf. cum not. Smith. ad *Mon. Palmyr. p.* 45.

MDCCXCII. §. 3. aut potius *Scanicos*, imo lege *ſcenicos*, eſt σκηνικοί, non σκαιοί.

MDCCXCIII. ad §. 8. *Ita Auguſtodunum Aeduorum* (*Gallice* Autun) Conſtantiæ, *ſive* Conſtantinæ *nomen ſibi procuravit*. Falſum ex male intellectis Eumenii verbis in *Gratiarum Actione ad Conſtantinum Aug.* *quos Vide* (*g*).

Ibid. ad §. 9. inter Chriſtiani nominis hoſtes reponit Philoſtorgium cum Zoſimo, Libanio & Juliano Cæſare, unde quis putet gentilem fuiſſe Philoſtorgium, qui tamen Chriſtianus fuit, ſed Arianiſmo infectus.

MDCCXCIV. §. 10. inquirendum, utrum Conſtantinus lege lata omnino Gladiatoria ſpectacula prohibuerit.

MDCCXIX. 1. Qua de cauſa ſpuriam illam cenſeat Murat. dicere debuiſſet.

Ibid. 5. alia & potiora dixi in marg. Miſc. Sponii.

MDCCC. 2. male deſcripta, ſed ab omni falſi ſuſpicione immunis eſt.

CLA-

(*a*) Pag. DCIX. 8. ubi varians, & quatuor poſtremi verſus deſiderantur.

(*b*) Murat. loc. cit. ad d. Epig. ait: Siglæ S. A. S. explicandæ *Securitati Æternæ Sacrum*.

(*c*) Idem loc. cit. ad hanc Epig. inquit: *Dele notam & Scribe*: Legendum opinor MARIO STEPHANO VLPIA ZOE Conjugi *dulciſſimo*.

(*d*) Vid. Murat. Tom. I. col. 88. & ſeq.

(*e*) Ibi quoque Muratorius explicat: *Ante Diem tertium Nonarum*.

(*f*) Hanc iterum edidit Cl. Bonada Tom. II. Claſſ. VII. n. 6. pag. 226. aliquantulum variantem: Et in adnotat. ſcribit: *Hoc ſi Epigramma conferas cum Jo. Joviani Pontani Naenis, aut earum hanc partem eſſe aliquam ſuſpicabere, aut eas hinc aliquid mutuatas eſſe. Jure delendum, ait Muratorius, nomen poeta exordiſſe*.

(*g*) *Panegyrici Veter.* pag. 257. Edit. Pariſ. 1655.

CLARISS. CANNEGIETERI
EPISTOLA
AD CL. V. IACOBVM PHIL. DORVILIVM

DE INSCRIPTIONIBVS QVIBVSDAM SYLLOGES MVRATORIANÆ.

MIrifice ſum delectatus Theſauro Inſcriptionum, qui a Cl. Muratorio nuper me editus eſt, lucubrationibuſque Nobiliſſimi Viri Joſephi Bimardi, quae Tomo primo praemittuntur, doctis hercle & laborioſis. In horum virorum merita exſpatiarer hoc loco, ſi iis praedicandis par eſſem, aut leges, quas Miſcellaneis tuis ſcripſiſti, ferrent. Volitant illi per ora virûm, poſteraque ſemper creſcent laude recentes. Quae vero cognoſcenti illorum ſcripta in mentem mihi venerunt, paucis tibi exponam, Vir Clariſſime, quo nemo peritius, cum de re ipſa, tum de meo in aeſtimandis ſummorum Virorum meritis animo judicare poterit; id, quod addo, ne quis ignarus de meo hoc conatu forſitan aliter exiſtimet.

* Tom. I. pag. 10. Illuſtris Bimardus proponit Tabulam in Neuſtria olim inventam. Ante Sponius illam dederat; Neque longo abhinc annorum intervallo grande illud Italiae ſuae decus Scipio Maffejus, in epiſtola ad Paullum Galeardum, quae inſerta eſt Galliae Antiquitatibus pag. 82. Pleraque, quae diſcrepant in horum editionibus, in medio ſint; cauſſas diſcrepantiae, qui volet, ex Bimardo cognoſcet; qui fata marmoris hujus, qua eſt in venerandae vetuſtatis monumentis tractandis maxima induſtria, perſequitur. Tabula illa habet:

IN PROVINCIA LVGDVNANSI QVINQVA FISCALES CVM AGEREM. Maffejus *Fiſcali* ... edidit, lacunamque vocis ſupplet *fiſcalia* legendo. Rectiſſime, ſiquid video. In lapide apud Fabrettum Inſcript. cap. 9. num. 290.

FECI

SECVES SOLVS SEMPER FISCALIA MANCEPS.

diſcimus ex his lapidibus, alium *agere*, alium *facere* fiſcalia. Agit Procurator Caeſaris locans ea, & mercedem dein a mancipe aut conductore, id eſt, publicano, exigens. Sed *facit* manceps aut publicanus, dum ea cogit, ſeu colligit. *Agit* Magiſtratus, atque is, qui pro Magiſtratu eſt, *facit* privatus. Ille commodo Reipublicae, hic ſuo. Inde locutiones *agere cum populo*, *agere leges*. Contra *facere medicinam*, aliamve artem quaeſtus ſui cauſſa. Quod ſi fiſcalia egit in Provincia Lugdunenſi Aedinus Julianus, intelligimus, in illa eum Procuratorem Caeſaris fuiſſe, aut Rationalem. Et quia deceſſor ejus Claudius Paullinus in Concilio Galliarum, ex conſenſu provinciarum accuſatus eſt, eo jure, atque ea poteſtate fuiſſe puto, qua fuit dein Rationalis rerum privatarum per Gallias, cujus meminit Notitia Imperii Occidentalis. Mox iſte Claudius Paullinus Legatus Aug. Pr. Pr. appellatur, quo honore illum puto deinceps eſſe functum, ut & Leg. Aug. Pr. Pr. provinciae Britanniae. Quae vero illa quinque fiſcalia fuerint, ex te, Vir Eruditiſſime, cupio diſcere, aut ex eo, cui Lugdunenſis provinciae natura, & ratio antiqua penitus perſpecta eſt.

Sequitur in Tabula: PLEROSQVE SONOS VIROS PROSPEXI. Maffejus habet *perſpexi*, quod magis probo, & congruit vulgato Latinorum Scriptorum ſermoni, a quo tamen haud raro recedunt monumenta ſculpta.

PROPTER SECTAM intellige hoc loco ſacerdotium. *Qui Deos colit*, ut eſt apud Statium, *Sacerdotes amat*. IN CONCILIO GALLIARVM veriſſimum puto, quod egregie docuit Ill. Bimardus, Concilium hoc Galliarum Lugduni fuiſſe habitum, in loco Gallis omnibus, ob ea, quæ memorat Strabo Lib. IV. pag. 208. opportuniſſimo. Habitum autem ad templum & aram Auguſto excitatam communi Galliarum omnium decreto, teſte Strabone Lib. IV. pag 192. Neque enim ibi ſacrorum tantum cauſſa coibant Galliarum proceres, ſed & conſiliorum de re ſua publica. Vid. Dion. Lib. LIV. pag. 544. haud aliter ac Latini in monte Albano, ac Jones in Panionio, quo de Strabo Lib. XIV. pag. 639. Stephanus de Urb. τέμενος ἢ πόλιν nominat in littore, ſi nemus, aut lucum deſignat, dicas ſimile fuiſſe τέμενος illud Galliarum ad Lugdunum, quod Galli ex relligione antiqua in lucis & nemoribus conveniebant. Fuit praeterea ad Araris & Rhodani confluentes, ut eſt in Livii Epitome 136. Quod flumina Galli numina praecipua habuerunt. In Lugdunenſe hoc gentium concilium & panegyrin, atque in hunc lucum admiſſi ad dicendum Gallorum Rhetores, magna cum procerum ex omnibus Galliarum regionibus, tum Romanorum civium frequentia, de qua Strabo pag. 129. Nec mirum ſi tota mente, atque omnibus artubus contremiſcentes umbratici illi doctores verba fecerunt, unde Juvenal. Sat. I. v. 42.

Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem Rhetor dicturus ad aram.

Nam quod Viri docti omnes, quot ſcio, pavorem hunc ferularum, & lingendi ſcripta ex juſſu Caligulae, de quo Sueton. cap. 20. arguunt, in eo,

* Vid. ejuſdem Cl. *Bimardi de addendis, mutandis, atque corrigendis in ſuis Diſſertationibus*, quæ in Tom. I. *Theſ. Muratoriani* reperiuntur, Præfatiunculam in Secundo Tomo inſertam.

eo, ſi quid judico, a vero aberrant. Nam neque conſtat, certamen illud Lugduni fuiſſe inſtitutum; neque, ſi fuit, ad Juvenalis, aut Suetonii aetatem duravit. Imo videtur dubitare Suetonius, an alicubi terrarum id fuerit. Ita namque ille: *Edidit & peregre ſpectacula. In Sicilia Syracuſis baſticos ludos, & in Gallia Lugduni miſcellas. Sed & certamen quoque Graecae, Latinaeque facundiae.* Vides non addi locum iſtiuſmodi certaminis. Et, ut animadvertas rem dubiam viſam Suetonio, ita pergit: *Quo certamine* FERVNT *victoribus praemia victis contuliſſe, eorundem & laudes componere coactos; eos autem, qui maxime diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpongia delere juſſos, niſi ferulis objurgari, aut flumine proximo mergi maluiſſent.* Panegyriſtarum iſtiuſmodi in Gallia orationes habemus Principibus dictas, Rhetoraſque aetate ſua celebriores recenſet Auſonius. Ex quibus licet intelligere, non loco vili habitos fuiſſe in ea gente.

T. Sennio Sollemni Sollemnini filio. Non dicit praenomen, ſed cognomen; quia, ut ante praenomine, ita dein cognominibus diſtinguebantur agnati. Sic pag. 107. M. Magi Potentini filii memorantur, alter cognomine Macrini, alter Attilii. Quare fratres nonnunquam iiſdem praenominibus appellatos videas. Nec erravero forte, ſi exemplum adduxero ex pag. vi. num. 1. Muratorii Inſcr. ubi duo P. Curtii P. Filii, alter cognomine Victor, alter Primus. Certe huc pertinet pag. 79. 2. Nemonia Callista Namoni Evtychetis cvm dvobvs n. m. filiis Evtichiano at Gamallino. pag. 94. n. 9. D. Vetvrivs Antigonvs D. Vetvrivs S. . f. d. Vatvrivs Alaanvs patea cvm filiis. Exempla alia aliunde ſuppetunt.

Recepta ex. Haec, & quae ſequuntur, vitiata erant temporis diuturnitate in lapide, ut notatum Maffejo. Equidem ea, ut tradita ſunt a Bimardo, ſana praeſtare nolim. Mihi multa obſcura, parumque apta videntur. In his, ut cetera omittam, *judiciariae ferrariae*, Maffejus habet *judici arcae ferrar*. Arcam intellige ferrariarum fabricarum, quas duas meminit in Lugdunenſi Provincia Auctor Notitiae Imperii Occidentalis, alteram Matiſconenſem ſagittariam, alteram vero Auguſtodunenſem loricariam. Adde Maffej. in Galliae Antiq. epiſt. 14. Neque judicium de ferrariis his, atque arca earum, alienum eſt a perſona tribuni militum, qui in Tabula noſtra dicitur fuiſſe Valerius Florus. Tribuni namque armorum curam, imo & judiciorum inter milites gerebant. Non vero ſolus judicabat de fabris Tribunus, ſed una cum Praefecto fabrûm, qui proprius eorum judex appellatur a Vegetio Lib. II. cap. 11.

Ceterum fuerunt ſub diſpoſitione Magiſtri officiorum, ut nos docet Notitia Imperii & Nov. 85. quae ad Baſilidem Magiſtrum ſacrorum officiorum eſt ſcripta. Adde L. 6. & 7. C. de Fabricens, quae ad Euſemium Magiſtrum officiorum. Sciendum autem in ferrariis illis, atque in armamentariis milites opera feciſſe. Ita miles baltearius ex armamentario Auguſtorum apud Reineſ. pag. 541. n. 89. Fabrett. Inſcr. pag. 572. n. 146. miles Caſſidarius ex armamentario Caeſaris Domitiani Germanici Fabret. n. 147. Reineſ. n. 70. miles Sagarius Fabret. n. 148. Reineſ. n. 71. Neque iſtiuſmodi tantum officinis, quae ad militiam ſpectabant, ſed & in figlinis & lautumiis. Inde opera dolearia legionum nominibus notata, maxime per Rheni limitem. Cujus rei monumenta plurima exſtant in his terris, id eſt, ad Rhenum. Vid. Scriver. Antiq. Batav. pag. 186. Grut. pag. 514., 515. Cauſſa tantum laborum erat, ut iis in officio continerentur milites, atque a ſeditionibus prohiberentur. Quare non ſequor hic Ill. Bimardum, qui arcam ferrariam in illa Tabula intelligit, non σκλεπαιῶν, ſed σιδηροτεχνείων. Fuerunt autem operarii illi milites in armamentariis, atque haud dubie etiam in aliis officinis, per decurias diſtributi. Huc pertinet decuria armamentaria infra apud Murator. pag. 83. de qua aliter Muratorius. Sed ad Tabulam redeo: quid autem hoc? Tribunus leg. iii. avg. fuit judex arcæ ferrariæ in Provincia Lugdunenſi? Unquamne autem ea legio in Gallia tetendit? illa enim, teſte Dione, quod & Bimardo obſervatum, caſtra habuit in Numidia. Neque dicendum, Valerium Florum, qui hoc tempore judex arcæ ferrariæ erat, antea fuiſſe Tribunum. Oſtendimus namque, judicium illud convenire tribunatui. Quare dicendum, Alexandri Severi & Maximini tempore (altero autem poſt necem hujus anno monumentum poſitum eſt) ad propulſandum Germanici belli periculum legionem tertiam Auguſtam in Gallias eſſe traductam, quo multas copias ex regionibus, ſub alio ſole calentibus, traductas narrant Herodianus, Capitolinus in Maximinis, & alii: aut, quod verius puto, numerum legionis in ſcabro lapide, & vitioſa, exeſaque ejus parte minus vere deprehenſum eſſe. Forte junctæ fuerunt duæ priores lineæ, ut exiret numerus VI. quæ legio in lapide antiquo Gruteriano Auguſta cognominatur. Quanquam enim utramque ſextam (duæ enim fuerunt) a Gallia removet Dion, perſpexi tamen ex monumentis haud paucis, alteram ad Rhenum, atque in Gallia habuiſſe præſidia. Haud ita pridem lapidem unum detexi, quem Vexillarii Leg I. Minerviæ, Legionis VI. Victricis, Legionis X. Geminæ Herculi Saxano poſuerunt. Dabo monumentum hoc opportuniore loco, haud longe abhinc intervallo ex terra erutum:

V. monvmentvm, id eſt, *Vivo Monumentum*.

Clamidem Carbasinam Dalmaticam. Chlamidem carbaſinam in feminis fero, novimuſque Gallicas feminas lineis veſtibus delectatas fuiſſe. Forte autem Carbaſina per ſe ſenſum abſolvit, ut Dalmatica & aliae enarratae Iſidoro Orig. 19. cap. 11. Nihil addo amplius, quia incerta eſt ſcriptura.

Toss am Britt. Toca & Tocha a Cangio exponitur rugatus pileolus, credo eandem eſſe tochæ, quam Bimardus dicit. In lexico Britannico Latino, quod in Originibus Gallicis edidit Boxhornius, reperias *Toc pilius*.

Differ-

Diſſertat. I. *cap.* 4. *pag.* 16.

VERSA. CNN. VI. PA. LOCO IT. VIA. Multa comminiſcitur eruditiſſimus Bimardus, ut, quid *loco* hic valeat, nobis eruat. Quid ſi dicamus *Logodunum* ſignificari, id eſt, Lugdunum? Varie hæc vox exaratur in monumentis antiquis, ut multæ voces Gallicæ & barbaræ Λυγδῶν, Λυγδοῦνον, *Lugdunum*, *Lygdunum*, *Lugodunum*, *Lugudunum*, aliiſque modis. Obſervandum autem, Catronium, qui in hoc monumento memoratur, in aliis oppidis, atque regionibus alios honores geſſiſſe, Lugduni duumviratum, pontificatum Arimini, præfecturam pagi Epotii, quo nomine hunc pagum deſignat Ill. Bimardus, flaminium Auguſtale ad Deam. De ſcriptura *loco* pro *logo*, uſuque promiſcuo C. & G. dicetur infra. Verum impenſius placet *loco* hic poſitum pro in hoc loco, ſive in hoc municipio. Sic Murator. Inſcr. pag. 44. n. 4. *III. vir loco*. Auguſtales loci N. id eſt, noſtri apud Fabret. Inſcr. pag. 404.

Diſſert. I. *cap.* 5. *pag.* 24.

MVNER. G. POMP. MART
ESSE. LIB
FAVSTVS.... XXXVII.
N̄. ARABVS
EVCHE. CONTVBERN. DE. SVO (*a*)

Graſſerus (quod miror non animadverſum Bimardo) in Antiquit. Nemauſ. pag. 79. vocem *ſodali* præmittit: hoc modo. *Sodali muner.* inventam haud dubie in ipſo lapide, quam vocem & res ipſa requirit. Si deſiderabatur ea tum, cum Ill. Bimardus lapidem inſpexit, temporis edacitate, negligentiave, aut injuria hominum eam exoleviſſe puto. Sodales munerum fuerunt munerarii, qui ſocietatem inierant aut edendi, aut locandi gladiatores ad munera iis Magiſtratibus, qui edere volebant. Hujuſmodi ſocietates fuerunt factæ ad locandos equos Circenſes, unde in monumento Gruteriano pag. 338. n. 2. M. Aurelius magiſter dicitur, & ſocius, dominus, & agitator factionis praſinæ. Nam Romæ quidem Magiſtratus, omneſque illi, qui munera dabant, e ſuis ludis gladiatores edebant, in quibus ludis magnas copias alebant. Sed alia ratio fuit magiſteriorum municipalium & colonicorum. Qui, ut erant tenuiore fortuna, abhorrentes a damnoſa iſtiuſmodi ſagina, ſicubi muneris edendi neceſſitas eſſet, gladiatores a ſodalitatibus conducebant. Atque inde Exercitor Factionis in Murat. pag. 83. n. 5. quæ vox nota ex jure Romano. Nec audio Muratorium, qui exercitatorem hic intelligit. Fuit autem C. Pomp. Mart. & ſodalis & Eſſedarius, (veriſſime namque Eſſedarium hic ſignificari monuit Bimardus) id eſt, fuit non tantum ſodalis & ſocius ſodalitatis ejus, quæ gladiatorum ſuorum operam locabat, verum ipſe quoque auctoratus eſſedo pugnabat, haud aliter, atque M. ille Aurelius & ſocius fuit, & agitator. Alii alia ad ludos locabant. Choragi ea, quæ ad ſcenicos pertinebant.

Diatriba de Dis ignotis cap. 8. *pag.* 59.

APOLLINI GRANNO MAGONNO Q. SICINIVS TAIN. S. D. Apollinis Granni aræ pleræque ad oppidum Laubingen Auguſtanæ Diœceſis ſunt inventæ: vid. Grut. pag 37. n. 13., 14. pag. 38. n. 1. 2. 3. quare nominis cauſſam, atque originem in illo loco, regioneve quærendam puto. Abſque eo ſi ſit; nomen hoc a Grannona, aut Grannono repetere auſim, quæ oppida recenſentur in Notitia imperii a Pancirollo edita pag. 174. Utrumque oppidum (Valeſius unum fuiſſe opinatur) in littore Armoricano, illud in Saxonico fuiſſe dicitur, unde cultus illius Apollinis facile in oppoſitam Britanniæ inſulam n[illegible]gravit. Do lubens, Mogonnum, in eodem lapide ſacratum, diverſum eſſe Apollini, ſed a Moguntiaco amne nomen habere tum credam, cum quis lapidem, aut monumentum ejus aliud produxerit ad illum amnem inventum, a quo Herburg in Alſatia (qui locus eſt inventi lapidis, quo de agimus) aliquot paſſuum millibus abeſt.

Append. cap. I. *p.* 64.

SOLIMARAE
SACRVM
AEDEM CVM SVIS
ORNAMENTIS
FIRMANA. C. OBRICI. E
MATER
D . S . D

Bimardus unam vocem videtur accipere *Solimaram*. Ego dubito. Nam Soli & Mare data eſt hæc ædes. Solis, ſive Apollinis cultus in Gallia viguit, aut *ſoli*, id eſt, terræ *Maram*, loci genium interpretor, ſic *ſoli adituus* Sueton. in Aug. c. 5. Maras enim nymphas Gallorum, & ſoli, locique genios cognovimus. Confirmat meam opinionem, quod multas Matres Mairas & Matronas Gallorum, Britannorum, vicinorumque populorum ex Keyſleri Antiquitatibus Septentrionalibus accepimus, cognomine, aut dicam potius loci nomine diverſas, nullam tamen duobus nominibus conflatam.

Nihil verius hoc Bimardi monito pro *Obrici E* legendum eſſe *Obrici F.* Sed quid hic *Mater*? Scio, matres in monumentis ſcribi, verum ita ut diſtinguantur a liberis; ſed nulla hic illius rei cauſſa

(*a*) Vide Murat. l. cit. col. 23. & ſeq. ubi hanc Epigraphen ter repetit, ſcilicet ex Graſſero, ex Marmore, & ex Epiſt. MS. Sorberii, & variantem. Eſſet ad marmor Kanegieterana, ſi verſum 3. ita afferret: FAVSTVS..... D. XXXVII.

cauſſa. Paucia dico, mater hic ſacerdotem ſignificat, aut ſacerdotum antiſtitam. Hæc honeſta, hæc pia monumenti illius cauſſa eſt, quod ipſa ſacerdos ædem cum ornamentis Deæ ſuæ dedit. Mater ſacrorum appellatur in monumento Veſontienſi, quod primum in lucem ex tenebris protraxit & commentariis ornavit Chiffletius, deinceps expoſuir Reineſius Inſcr. Cl. 5. n. 14. pag. 362. de qua Inſcriptione dein plura dicemus, atque ita Pater ſacrorum Gruter. pag. 1102. n. 2. adde Reineſ. pag. 96. & Havercamp. ad Tertull. Apol. c. 8. Tranſiit appellatio hæc ad Chriſtianos, & durat in monaſteriis pontificiorum, in quibus Patres, Matreſque dicuntur. Inde & Abbates & Papæ nominati. Pater patratus priſcis Romanis notus. *Mater nata & facta* eſt in Inſcriptione Colonienſi in Sylloge Murator. pag. 165. n. 5. Sacerdotium ejus appellatur ibi *matratus*. Ad quem lapidem dein plura a nobis proſerentur. Cave autem Deam Semelam Bacchi matrem accipias. Semela illa Colonienſium Dea Topica fuit. Nollem Muratorius pag. 114. n. 1. Hominis ſepulcrum, non votum Deo lapidem dixiſſet. Nam, ut mittam ædem, ſacrum quid illæ notæ D. S. P. *de ſua pecunia?* Sepulchro ea an ſtatuæ, aut templo conveniunt? Cujus, niſi ſua pecunia, mater filiæ ſtatuat monumentum ſepulchrale? non ergo opus hoc addito in ſepulchro. Contra vero in illis, quæ non tantum ſuis, ſed & alterius, & publicis impenſis dabantur, id neceſſarium.

Diſſertat. cap. 2. pag. 91.

Egregia prorſus ſunt, quæ Ill. Bimardus de legione prima Minervia, ſignatoque per Conſules militiæ anno. Faxit Deus, animumque addat præſtantiſſimo Viro, ut perficiat opus, quod meditatur, de Romanorum legionibus, earumque præſidiis, & hibernis, quod unum deeſſe videtur ſcriptoribus, monumentiſque antiquis illuſtrandis. Minerviam legionem Στρατόπεδον Ἀθηναίων nominat Dion. Lib. 55. Ἀθηναῖος in Marmore Muratorii pag. 150. num. 1. quod nollem tentaſſet Vir Clariſſimus. Quod autem negat, & acriter pugnat adverſus Fabrettum Bimardus pag. 98. centurionem primipili aquilam non geſtaſſe, in eo me aſſenſorem non habebit, prohibetque Vegetius de Re Militar. Lib. 2. c. 8. *Vetus autem conſuetudo tenuit, ut ex primo principe legionis promoveretur centurio primipili, qui non ſolum aquila praerat, verum etiam quatuor centurias, hoc eſt, quadringentos in prima acie gubernabat.* Quibus verbis nihil diſertius. Valet quoque idem Vegetii locus ad retrahendum ab offenſione Fabrettum, qui, ut Ill. Bimardus docet, Aquiliſerum, & primipili centurionem ex Cæſare Bell. Gall. Lib. 3. cap. 64. eundem exiſtimavit primo principi. Porro non debuit Fabretti illam ſententiam, quam priore loco poſui, novitatis inſimulare, quam dudum Lipſius docuit, multiſque argumentis probavit de Milit. Rom. Lib. 1. dial. 8. Sed mitto hæc, atque ad lapidem, quem illuſtrandum cepit Bimardus, me confero. In eo Sex. Sammius dicitur aquilifer factus anno XIII. Niſi ſcirem, Tiberium Imperatorem extremis vitæ ſuæ annis, rejectis imperii, atque exercituum habenis, ſocordiæ ac voluptatibus in Capreis ſeſe corrumpendum dediſſe, de qua re Sueton. cap. 41. (per id tempus autem aquila puero data eſt) animum inducere non poſſem, unquam factum fuiſſe in exercitu Romano, ut immaturæ ætati legionis totius ſummam commiſerint. Siquidem is centurio eſt, cujus ductum & juſſum, ut Dionyſius auctor eſt Lib. 9. ſexaginta centuriæ ſequuntur. Et tamen, ut verum fatear, ne ſic quidem mihi impero fidem, quanquam haud ignarus ſum inſtituti Auguſti, de quo idem Suet. in Aug. c. 38. qui militiam auſpicantibus non tribunatum modo legionum, ſed & præfecturam alarum dedit. Nam qui militiæ Romanæ rationem perſpectam habent, non ignorant, centurionum operam in prælii concurſu graviorem fuiſſe, quam Tribunorum. Nec legionis exiſtimationem, niſi conſervata aquila, ſalvam fuiſſe. Sed de Aquilia liceat interrogare, utrum anno tertio decimo Aquilifer factus ſit Aquiliæ, ſeu Aquilejæ, an vero ter militaverit Aquilejæ? verum integram pono inſcriptionem, ut cuivis judicandi copia fiat.

SEX. SAMNIO. VOLT.
SEVERO. E. LEG. PRIMA
GERMANICA. QVI
FOR. COS. QVO. MILIT.
COEPT. AQVILIFER
FACTVS. EST. ANNO. XIII.
AQVILIAE. TER. MILITAVIT
D. FACTVS. C. ANTIS
TIO. VETERE. M. SVIL
LIO. NERVLLINO. COSS
EX. STA

Quid refert in ſepulchrali cippo commemorari, aut poſt mortem ſciri Aquilejæ militiam ingreſſum eſſe, aut ter militaſſe? Siquid video, ineptum utrumque. Nec convenit huic loco urbs Aquilia. Dicam quod ſentio: ſtatim, ut inſpexi titulum, de menda ſuſpectum habui, & quia offendebat præ ceteris AQVILIAE TER, cœpi mox cogitare anne ea verba negligenter excepta ſint ab eo, qui deſcripſit ex lapide. Suſpicabar autem exaratum fuiſſe in hoc AQVILIFER, neque dubitavi, poſteaquam ex Gudio didici, qui eandem inſcriptionem pag. 183. n. 3. priore loco, id eſt, verſu 5. eodem errore pro AQVILIFERA deſcriptum fuiſſe AQVILIAE TER. Illam moram ſi ſuſtuleris, via facili procedes, hoc modo: ANNOS TREDECIM AQVILIFER MILITAVIT, DECVRIO FACTVS C. ANTISTIO VETERE M. SVILLIO NERVLLINO Coss. Niſi mavis his Conſulibus hoc monumentum poſitum, quod nolo. Decurio autem factus eſt Cularone, ſive Gratianopoli, ubi extitit lapis. Quod ſi animadvertiſſet Bimardus, eum inter illa monumenta recenſuiſſet, ex qui-

quibus probat, Cularonem municipium fuiſſe populi Romani. Quod is SX. STA. *Ex ſtatuto* explicat, metuo ut exemplo adjuvetur hujus locutionis, mihi quidem nullum ſuppetit, non certe ætatis argenteæ linguæ Latinæ, qua hoc monumentum eſt poſitum. Videat ergo Vir Illuſtris, an S illud, nunc puncto interjecto divulſum, revocare velit ad litteram *x* proximam, atque exponere *exs teſtamento*. Soliti namque nonnulli veterum *s* ſubjungere illi litteræ duplici, de qua re conſulantur Grammatici. In marmoribus crebrum eſt *maxſimus*, *uxſor* & alia ſimilia. In Gallicis monumentis frequens *exs*, ut in Nemauſenſi, quod recenſuit Bimardus in Diatriba cap. 5. pag. 54. *ex voto*. In Lugdunenſi apud Spon. pag 171. Miſcell. *Exſ. voto*, quod male Vir doctiſſimus *ex ſuo voto*. Nam & mox num 4. *Vixs.* atque in Calaronenſi *exs. f. p.* ubi itidem ut hic interjecta diſtinctione abſciſſa eſt a ſua voce hæc littera; ſignificant enim illa *exs teſtamento fecit*, *posi*, vel *fecit*, *poſuit*; nec non in lapide Auguſtano pag. 123. ubi lege *exs ſtipe*; perperam namque & hic disjungitur.

Diſſertat. 2. *Num.* XXI. *pag.* 102.

D . M
T. CAMVLI L. F. LAVERTI
EMERITI. LEG. III. GALLIC
HONESTA. MISSIONE. DO
NATI. AB. IMPER. ANTONINO
AVG. PIO. ET. EX. VOLVNTATE
IMP. HADRIANI. AVG. TOR
QVIBVS. ET. ARMILLIS. AVRE
IS. SVFFRAGIO. LEGIONIS
HONORATI. CAMVLIA. SOROR
EIVS. ET. PATEGORIA. E
MERITA. EIVS. PATRONO. OP
TIMO. ET. PIISSIMO

Titulum hunc primum cognovi ex Maffeji Galliæ Antiq. pag. 69. Vellem declaraſſent Viri, qua ſunt inſigni doctrina, quid ſit *Emerita ejus*. Ego concubinam interpretor, quæ annos militiæ ſuæ apud patronum complevit, id eſt, nunquam ab eo diſceſſit. Nam cum de jure dubitaretur, an liceat libertæ divertere ex concubinatu patroni, atque ob id multæ deſtituiſſent ejus torum, Pategoria illa ſeſe officio hoc ſuo perpetuo, & irrupta copula jactat in hoc monumento, id quod patrono optimo & piiſſimo excitavit. Dubitatum fuiſſe de eo jure intelligimus ex l. 11. D. *de Divort.* atque in eam ſententiam l. 1. D. *de Concub.* exponit Heineccius ad l. *Jul.* & *Pap.* lib. 2. cap. 10. pag. 250. In gloſſis eſt *emeritis* μηγίσαις, ὑπερβαλλούσαις. An

ad concubinas pertinet? non puto; quanquam certum eſt, concubinam patroni ſui honeſtiore loco fuiſſe, nec matronæ nomen, aut matris familiæ honeſtatem amiſiſſe. Vid. l. 13. D. ad L. *Jul. de Adult.* & l. 41. D. de R. N.

Joſephi Bimardi Epiſtola num. 11. *pag.* 117.

PRO. SALVTE. IMP.
CASS. PI. AVREL. ANTO
NINI. AVG. TECTVM
PORTICVM
CUM. SVIS COLVMNIS ET
PAENVL. DVASVS ET OPER. TECTO
SEX VICIVS SEXTVS DECVR
D. S. P. D. POLLION. II. ET AFRO N. C. S. (*a*)

Pænulis Bimardus nullum locum dat in exſtructionibus, quare is mutat in pennulas, aut pinnulas, pinnaſque tecti porticus exponit. Sed anne exiguum porticus tectum fuerit neceſſe eſt, quod cum pinnis eſſet ornatum, duas tantum oſtentet.

Souciet us pænulas, vela, atque aulea accipit. Verum architectonicam eam vocem eſſe, ex Vitruvio diſcimus lib. 10. cap. 12. *ſupra catinum pænula, ut infundibulum inverſum, eſt attemperata*. Fuit tecti genus, ad avertendas aquas porticibus, columnis, aliiſque minoribus ſtructuris impoſitum. Non differt multum a tegurio, quod vocabulum eſt in Inſcript. Murator. pag. 89. n. 3. Tectum porticus Bimardus hic juncta accipit, ego malo diviſe accipere. Sed pedem hinc promoveo ad Inſcriptiones Muratorii.

Pag. 111. *n.* 2.

I . O . M
PRO SALVTE
ET VICTORIA
IMP. CAESARIS
M. AVRELII. L. AVRELI. VERI. F
D. PII. NEPO. DIVI. HADRIANI. PRON.
DIVI. TRAIANI. PARTH. ABN.
DIVI. NERVAE. ADNEPOTIS

Nepos Divi Pii ſolus Commodus eſt. Commodus ergo eſt M. ille Aurelius, qui in hoc titulo commemoratur. Atque ita L. Aurelius Verus, cujus ille filius eſſe dicitur, non alius erit, niſi M. Philoſophus. Quæro autem exemplum aliud, quo hic illis nominibus appellatur, quanquam haud ignoro, Philoſophum mutaſſe nomina, & in ineunte ætate *Verum* eſſe dictum. Vide Capitolinum in ejus vita cap. 1. Alium ſcrupulum injecit Bimardus. Si licet libere, quod ſentio, proferre, mihi hæc Inſcriptio ſuſpecta eſt.

(*a*) Bimardus loc. cit. col. 117. lin. 4. PORTICVS lin. 7. SEX VIRZIVS & lin. ult. AFRO II. CS

Pag. V. n. 2.

C. LVNIVS. M. F.
III. VIR. A. V. D. I. II. VIR. NOLAE
IIII. VIR. QVINQVENNAL.
AR. DE. SVO. FACIVND &c.

Haud neſcio fuiſſe Triumviros in municipiis & Coloniis, ſed qui Triumviri A. V. D. I. ſint, fateor me ignorare. Quandoquidem vero Bimardus ſcribentis incuriam arguit, auſim eam hoc modo emendare VI. AVG. I. Sevir Auguſtalis primus, ut deſignetur primus Auguſtalium. Sic ſacerdos primus in monumento Viducaſſino pag. 10. Diſſert. Bimardi. Adde Reineſ. ad Cl. I. n. 99. Atque ita forte pag. 91. n. 4. VI. AVG. præter ſummum, id eſt, Auguſtalis ſecundus, proximus nempe a ſummo. Dicerem, Auguſtalem Juniorem ſignificari, ſi putarem Sevirum Jun. pag. 6. n. 1. & pag. 11. n. 8. Auguſtalem deſignari. Nec repugnabo, ſi tu voles, illud I adnectere numero ſeq. quo facto erit IIIVIR Nolæ.

Pag. VI. n. 5. J. O. M. M. V. H. V. S. LI. M. In lapide Neomagenſi, quem Cuperus edidit in monumentis antiquis Harpocrati adnexis, eſt non *li*, ſed *le*. Ad ſententiam nihil intereſt utro modo legas.

Pag. VIII. n. 5. IOVI APENINO. T. VIVIVS. COMOGENAS. in notis vides *Jovem Apeninum ſive Peninum*, unde aliquis ſuſpicetur, Apeninum & Peninum Jovem, montemque eundem viſum fuiſſe auctori earum, ſed ſuſpicionem illam delebunt ea, quæ mox ſequuntur. Errorem tamen alium erravit auctor notarum ad Gud. Inſcript. pag. 54. a. 6. Qui Peninum Apenninum dictum ſcribit, ut Spaniam pro Hiſpaniam. Sed quis neſcit montes hos ſitu & natura diverſos eſſe? Hic ſinit, ille dividit Italiam. Plura non addo de re nota. In ſuo loco uterque lapis inventus eſt, hic Muratorii Apennino ſacer Iguvii, quod Umbriæ oppidum eſt ad Apenninum montem, ille Gudii in Pedemontio ad Alpes Peninas. Sed quid in mentem venit Vibio Sequeſtri ſcribenti *Apeninus Italiæ uſque ad Anconam porrectus?* non enim ad Anconam tantum, ſed per omnem Italiam, quam longa eſt, porrigitur. Verum Italiam hic proprie dictam accipe, cujus terminus Ancona eſt, teſte Mela lib. 2. cap. 4 Jovi juga montium fuerunt ſacrata. Tyrius Maxim. in Orat. 38. Dei Penini titulum paulo aliter exhibet Gudius dicto loco, aliter Muratorius hac pagina n. 6.

Pag. VIII. n. 10. Notarum auctor Jovem Cæleſtem & Jovem Cæleſtinum memoratum Grut. pag. 18. n. 2. eundem opinatur, de quo amplianđum cenſeo. Rectius forte exiſtimabit alius, Jovem hunc Cæleſtino homini, aut Cæleſtinæ familiæ peculiarem fuiſſe Deum. Ita Hercules Ælianus Grut. pag. 1069. n. 10. Pluto Nervianius, Proſerpina Nervania Reineſ. Claſſ. I. n 234. quibus votum ſolverunt Nerviana Olympuſa ſacerdos, & Nervianius Ferox Hierophanta Hecatæ. Dianæ Lycimnianæ CAntius L. L. Lycimnius Lycimnianus Gudius pag. 30. n. 5. Dianæ Arduinnæ Belianæ Belius pag. 29. 9. Antonius Cæleſtinus eſt apud Reineſ. Cl. XVII. n. 5. Muratorio aſſentitur Fabrettus Inſcr. pag. 130. ubi haud paulo correctiorem exhibet Gruterianam inſcriptionem.

Pag. X. n. 2. IOVI DOMESTICO contenderunt olim de hoc Cuperus in Apotheos. Hom. pag. 278. Spon. Miſcell. pag. 78. iterum Cuper. in Harpon. 235.

Pag. XI. n. 9. PRAEF. LEG. V. M. C. ad hæc ita Cl. Muratorius, *ſcilicet præfectus legionis quintæ, (niſi ſit Ulpiæ) Macedonicæ (niſi ſit Martiæ) Conſtantis. Martia* ſcribitur Trebellio Pollioni, in Claud. cap. 14. certe librariis ejus, ſed in tegulis in agro Cliventi inventis, quas ſervo, eſt MARC. ei aliquando Claudius ille præfuit, unde videri queat, C. id eſt, Claudiæ nomen accepiſſe tum, cum ille eſt Imperator factus. Suſpicatur Caſaubonus ad illum Pollionis locum poſt Dionem Caſſium fuiſſe conſcriptam.

Pag. XI. n. 4.

I. O. M
DIS. ET DEABVS
AELIVS. VALENS. ET. LVCIVS
QVADRATIAN. CENTVR. IVLI
FORT. PRI. PRI. ET. C. MARCELLIN
TRIB. MIL. OB. XIII. LEG.
SERVATAM IDIB. MART.
P

Notat hæc Cl. Muratorius. *Primi duo fuere Centuriones cohortis Julia Fortis Primæ Prætoriæ, quippe legendum puto* PRI PRAE *vel* PR. Verius exiſtimo *Ælium Valentem & Lucium Quadratianum Centuriones* fuiſſe, Julium autem Fortem principem. Hi autem, ut & *C. Marcellinus Tribunus militum ob* tertiam decimam legionem *ſervatam Idibus Martiis* hoc monumentum poſuerunt. Servatus gradus & ordo principalium nominum, quo verbo olim appellata ſcribit Vegetius de re Mil. lib. 2. cap. 7. Nam primo loco poſuit centuriones, ab his eſcendit ad *primum principem*, qui proximus erat Aquilifero, centurionum omnium primo, & primipilo, ut ante docui. His ſuperior erat Tribunus militum. Vid. Vegetium loco, quem dixi. Rariſſimum, fateor, primi hujus principis nomen eſt in monumentis vetuſtis; & forte, ſi occurrit alicubi, hariolantium opinionibus, & perperam exponentium conjecturis id depravatum eſt: ipſe etiam dubitavi aliquando, an PR. PR. aut PIL. hic ſcriptum fuiſſe crederem. Verum nihil nunc muto, confirmatus auctoritate Vegetii. Lapis effoſſus eſt Albæ Juliæ in Dacia, quæ Provincia eſt, in qua Dion militaſſe tradit Leg. XIII. Cohorti prætorianæ, quam Muratorius in eo ſeſe inveniſſe

niſſe putat, hic locus non eſt. Ut hic mentio ſit principis prioris, ita principis poſterioris, & haſtati poſterioris in alia Muratorii inſcriptione pag. 505. n. 19. quæ inſignis eſt ad rem hanc declarandam inſcriptio.

Pag. XI. n. 6. Aram Sac. f. n. c. de. id eſt, aram ſacram fecit, nunc dedicavit. In notis Magnonis n c. nunc exponitur. Malo tamen No. de *Nonis Decembribus*. Dedicationis namque dies ſæpiſſime in aris adjicitur.

Pag. XII. n. 6. Non animadvertit, ut video, Cl. Muratorius, non ſe lapidis titulum, qui mutilatus eſt, ſed Keuchenii, de eo ſupplendo conjecturam exhibere. Neque tamen conjectura Keuchenii eſt, ſed Ewichii, qui titulum ex lapide exeſo in hunc modum deſcripſit:

. . . . VNONI
. . . . RVÆ PRO
. . . . SEXTI. IVL
. . . . ONTINI

Verum utcumque complananda hæc lacuna, illud ex veſtigiis & reliquiis conſtare puto, Sextum Julium Frontinum in eo memorari. Nobilem autem Strategematum, aquæ ductuum, aliarumque rerum ſcriptorem eum eſſe, adſirmare non auſim, nec tamen id negare liquet. Atque, ut dicam, quod ſentio, adfirmanti pronior ſum. Conveniunt nomina, convenit ætas, alia. Hoc certum, Coloniam eam, ad quam inventus lapis eſt, deductam eſſe a Trajano, atque inde Coloniæ Trajanæ nomen accepiſſe. Imperantibus autem Flaviis, ſecutiſque principibus, Nerva & Trajano, honores atque imperia geſſit Frontinus ſcriptor, domi, militiæque clarus, in Britannia, forſan etiam in Dacia. De Britannia Tacitus in Agric. cap. 17. De Dacia ipſe in præfatione rei agrariæ, de qua mox plura diſputabimus. Et cum id præterea præfatio illa declarat, aliis Imperatoris ſui expeditionibus interfuiſſe, Imperator autem ille Domitianus fuit; quid ni putemus interfuiſſe Frontinum rebus, quas adverſus Cattos, imo etiam adverſus Batavos, (nam & hanc gentem armis tentavit, ut in alio libello oſtendi) geſſit? Fuerunt autem Batavi vicini iſti loco, in quo lapis ille Junoni & Minervæ a Frontino conſecratus, eſt inventus. Verſatum ergo illum in his terris fuiſſe, aut militiæ cauſſa, aut Britanniam petendi, aut ex ea redeundi, quis inficiabitur? aut ſi inficietur, quibus rationibus oſtendet, id factum non fuiſſe? Sed mitto tempus, ſub Domitiano actum. A Trajano deducta illa Colonia eſt, ad quam ille lapis eſt inventus. Curæ ſibi eam Coloniam habuiſſe maximum Imperatorem inde arguo, quod eam ampliſſime ornavit primo nomine. Ulpia namque Trajana eſt dicta, dein civitate, ad extremum caſtris legioni triceſimæ. Miſit itaque eo Viros cum rationis deducendi coloniam, tum rerum militarium peritos. Ullum in his priorem fuiſſe Sexto Julio Frontino, quem illud monumentum, & libelli de limitibus & re agraria, de coloniis, de aquæ ductibus, de ſtrategematis loquuntur, exiſtimandum non eſt. Sibi quidem adſtruendæ rei militaris ſcientiæ ſatisfeciſſe viſus eſt Frontinus, ut præfatur in Strategematicon libris. Nec dubium eſt, eundem viſum fuiſſe optimo principi. Teſtis eſt Vegetius de re milit. lib. 2. cap. 3. eum ab ejuſmodi induſtria comprobatum fuiſſe Divo Trajano. Quare haud difficulter ſibi quis perſuaſerit, inter eos Viros fuiſſe Frontinum. Sed video, quid dicas, fruſtra a nobis ejuſdem Frontini illos fœtus cenſeri, quos dudum viri docti diverſorum auctorum eſſe oſtenderunt. His itaque reſpondendum eſt, non ita, ut, quicquid unquam quiſquam de hac re ſcriptum reliquerit, ad examen revocem, ſed ut de eo diſputarem, quod noviſſimi operum Frontini Editores prodiderunt, Goeſius, Tennulius, Polenus: Nam Cl. Oudendorpius, qui haud ita pridem Strategematicon libros recenſuit, ſatis habuit aliorum judicia indicaſſe. Tennulius autem & Polenus Goeſii potiſſimum ſententiam prubant. Hic in notis ad ſcriptores rei agrariæ pag. 28. opus de limitibus agrorum Frontino noſtro deberi negat, quod auctor illius operis, cum id emitteret, tironem ſeſe fuiſſe, & ſcribendi novum, in initio ejus fatetur: tempus vero illud fuiſſe, cum Imperator Domitianus victoria Daciam reſeravit: conſtare autem e Tacito, jam Veſpaſiano iterum, & Tito Conſulibus, Frontinum Romæ præturam geſſiſſe, atque ob id non obtuliſſe eum ſub Domitiano *Primum ſedulitatis impendium*, aut *Celſo*, aut cuiquam alii. Verum videtur Gueſius Vir nobiliſſimus aberraſſe longe a ſententia auctoria, quam propoſuit in Præfatione hujus operis de limitibus. Ex qua, ſi advertas, intelliges, nec tironem fuiſſe Frontinum, cum illud opus emitteret; emiſiſſe namque longo poſt intervallo, quum illud ſcribere inſtituerat. Nam poſteaquam manum ei primum admoverat, mox in aliam, atque aliam provinciam belli, militiæque cauſſa raptus eſt, qua re fuit factum, ut, poſthabita libri illius cura, omnem animi impetum ad rem militarem, & gloriam bellicam contulerit. Quoad tandem reſerata ab Imperatote Dacia, ad ſeptentriunalem plagam miſſus eſt, aut ſua ſponte profectus, ubi otium nactus intermiſſum illud opus, collectis ſcidis, quæ diſperſæ erant, reſumſit & perfecit. Hæc quæ dixi, auctor declarat in illa præfatione his verbis: *Habeat apud te quandam excuſationem, quod non potuerit eo tempore conſummari, quo genus hoc ferventibus ſtudiis noſtris diſputatum eſt*. Et paullo poſt: *Intervenit clara ſacratiſſimi Imperatoris noſtri expeditio, qua me in ipſa ſcribendi feſtinatione præpedit. Nam, dum Armorum magis exerceor curis, totum hoc negotium velut oblitus intermiſeram, nec quidquam aliud, quam belli gloriam, cogitabam*. Atque iterum mox: *Ad conſummandum hunc librum, veluti ad vota reddenda, properavi: Poſtquam ergo maximus Imperator victoria Daciam proxime reſeravit: ſtatim ad ſeptentrionalem plagam tranſire permiſit. Ego ad ſtudium meum, tamquam ad otium, ſum reverſus, & multa velut ſcripta foliis, & ſparſa,*

in artis ordinem laturus recollegi: Non verba omnia, quæ exſcripſi, ſana præſtitero. Secutus ſum editiones vulgatas. Ex Goeſiana editione illud eſt: *victoria Daciam reſeravit*; quam verſionem ſum arbitratus, etiam tum, cum Goeſianam nondum inſpexeram. Recte porro Goeſius Domitiani Daciam victoriam intelligit, non Trajani, quam Tennulius ſignificari putabat. *Reſerare* enim, *aperire*, *patefacere* Provinciam is dicitur, qui primus eam ingreditur domandi cauſa; conſummare autem qui debellat, & in provinciæ formam redegit. Pomponius Mela Lib. 3. cap. 6. de Britannia: *Tam diu clauſam aperit ecce Principum maximus*. *Patefacere provincias*, *reſerare regionem* ſunt apud Ciceronem. *Conſummare* apud Flor. Lib. 1. cap. 18. Daciam autem reſeravit Domitianus, conſummavit Trajanus Ad quam Borealem provinciam ierit, non addit Frontinus, niſi ipſam Daciam accipias, aut Sarmatiam; nam & Sarmatas bello appetiit Domitianus. Nil vetat Rheni, eamque plagam accipere, quam Batavi & vicinæ Batavis gentes habitaverunt, quas arctois & ſeptentrionalibus nationibus accenſebant veteres. Iterum vides locum dari Frontino ponendi illum lapidem in his terris. Tu autem cave credas Goeſio, *primum hoc impendium ſedulitatis*, ideſt, hoc primum opus ſuum cœptum fuiſſe atque inſtitutum Frontino ſub Dacico bello, ſed diu antea ei manum admoverat, relictumque diu & deſtiturum perfecit calente eo bello, aut paullo poſt. Quod autem vir Nobiliſſimus dicit Frontinum fuiſſe tironem, cum id emitteret, video quid errarit, nempe *tirocinii rudimenta*, quæ Frontinus dicit ſe deponere apud Celſum, interpretatur Goeſius de tirocinio militiæ. Verum locum quæſo diligentius expendas, non ibi agi videbis de tirocinio Frontini, ſed de tirocinio libri ſui. Ita namque in eo Frontinus: *Itaque quo cultior in quorundam notitiam veniat, omnia tibi nota perlaturus ad te primum liber iſte feſtinat, ut apud te tirocinii rudimentum deponat*. Deponit autem tirocinium liber apud Celſum, quod antequam ſeſe publico & omnium judicio committit, illum primum adit, datoque quaſi experimento, oſtendit, quid valeat, poſſitque. Quare addit: *Nam ſi meretur a te publica converſatione ſufferre univerſorum oculos, a te potiſſimum incipiat*. Ut tirocinium in caſtris deponit miles, in foro adoleſcens poſito exercitationis ſuæ rudimento, atque hoc modo peritiorum de ſe judicia explorat, ita liber tirocinii deponit rudimenta apud eum, quem rogat, ut ſeſe legat, & de dotibus ſuis judicet an dignus ſit luce, & hominum omnium lectione. Tædet plura addere in re liquida, & manifeſta. Alterum argumentum, cur Frontino Goeſius Strategematicon auctori eripiat de limitibus opus, ex eo ducit, quod in hujus præfatione ſcriptor dicit permiſiſſe Imperatorem, ut ad ſeptentrionalem plagam tranſiret, cum de Frontino Martialis lib. 10. epigr. 58.

> *Anxuris æquorei placidos adamare receſſus,*
> *Et propius Baias, littoreamque domum.*

Septemtrionalem plagam, receſſum ad ſeptentriones ſuum, Goeſius intelligit, receſſus autem Frontini Anxurus & Bajanus in ſeptentrionem non vergebant. Quaſi vero illo tempore, cum bellum adverſus Dacos gereretur, gentem atrociſſimam, in tanta mole rerum de receſſibus amœnioribus cogitarit, aut ſi cogitavit, de ea ſua mente ſeſe in præfatione jactarit. Nil dico de interpolato, mutatoque temere priore verſu, nil de aliis doctiſſimi viri argumentis; ſerio enim egiſſe eum, cum illa ſcriberet, vix puto. Propero porro ad ea, quæ de ſcriptore libelli, de Coloniis, aut dicam potius de auctoribus ejus prodidit in iiſdem notis pag. 142. iiſque paucis defungemur. Primo dicit, non unius hominis hoc opus eſſe, neque id nego. Multorum enim eſſe ſentio, non tantum quia ex libro Balbi, atque ex mappis Albanenſium acceperunt multa, ſed quia diverſa inſtituti, ordiniſque ratio diverſos auctores prodit. Exemplis parco, ut tempori parcam. Hoc apertum ordine litterarum pars operis decurrit, cur non univerſum? nempe quia alius ſcriptor alio ſenſu ſcripſit. Credo accidiſſe Julii Frontini laboribus, quod principum in aliqua arte, illuſtriumque Virorum ſcriptis pleriſque accidit, ut ſplendor illorum, nomina obſcuriorum præſtrinxerit ac deleverit, meritaque eorum lucrifecerit. Nullus autem opportunus magis locus acceſſionibus his, quam in hujuſmodi opere, quod in modum Catalogi, atque indicis eſt concinnatum, quale eſt hoc Frontini de Coloniis, in qua quæque pene res paucis verſibus abſolvitur, nulla cauſſarum ſerie, aut nexu. Promtum itaque & facile fuit cuivis de ſuo addere, quodcunque de patriæ agris, de vicinorum, de aliis, in quibus verſatus fuerat, aut fando, legendoque cognoverat, & quid de iis poſteriores Frontino principes conſtituerant. Neque autem fraus hæc deprenſu facilis eſt ob ſtili diverſitatem, quia in eo opere vix ſtilo locus eſt, quod verbis technicis eſt compoſitum, atque ob id nullius facundiæ capax. Quod miror in mentem non veniſſe illis, qui orationem aliam in Coloniis tradendis inveniſſe ſibi ſunt viſi. Verum aliam in ſtrategematis ſermonem Frontini ob id carpit Goeſius, quod ſcripſit, urbem, oppidum, coloniam muro ducere, pro circumducere. Dubito autem utrum barbarum magis, urbem muro ducere, id eſt, circumdare, an urbem muro circumducere. Nec tamen ob id parum Latine Frontino, aut quicunque alius illius panni auctor eſt, dictum puto, urbem, oppidum, aut coloniam muro ducere. Sed alio ſenſu, aliaque verbi ſignificatione. Muro urbem ducit, qui muro adjecto, adjectoque pomœrio, quod muro addi ſolebat, producit, atque extendit. Atque ita *muros ducere* dixit Virgilius Æn. I. v. 417. ubi Servius locum Salluſtii addit. Quæ porro Nobiliſſimus Goeſius de imperitia, erroribus & culpis commemorat, ea velim ad interpolatores

impe-

imperitos referantur. Illud namque mihi viciſſe ſatis eſt, illi de Coloniis libello nonnulla intereſſe a Frontino profecta, Frontinumque rerum colonicarum peritia inclaruiſſe, unde fieri potuerit, ut Coloniæ Ulpiæ Trajanæ cauſſa in his locis ſit verſatus, cujus rei cauſſa hæc a nobis ſuſcepta eſt diſceptatio. Cetera, quæ ex libris, teſtimoniiſque veterum vindicantur Frontino, & quæ præterea ad vitam ejus pertinent, non proſequar, quia aliena ſunt huic loco. Diſſeruit multa de iis politiſſimus Polenus in prolegomenis editionis ſuæ de aquæ ductibus hujus Frontini, in quibus vitam ejus omnem per Conſules digeſſit. Partem eorum repetiit, & editioni ſtrategematum præmiſit Eruditiſſimus Oudendorpius. Satis diu nos Frontinus retinuit, & forſitan plus, quam ſatis diu; quare ad Muratorii inſcriptiones redeo, ſi hoc adjecero, aliud Frontini hujus monumentum ab editoribus illis prætermiſſum habere Fabrettum in Inſcript. pag. 543. Coloniam vero Ulpiam Trajanam eſſe apud Grut. pag 40. n. 6. ubi IIIIII. Vir. C. V. I. quod Scaliger in indice, ſed perperam, explanat *Curia uſus titulo*. Verum de ea re dicetur a nobis in alio loco.

Pag. XIV. n. 1.

IVNONI
CLAVDIAE LIVIAE L.
MELPOMENE

Muratorius hoc marmor vitiatum dicit, corrigitque *Claudia*. Verum Juno Claudiæ, genium Claudiæ deſignat. Veteres namque *ſingulis & genium & Junonem dederunt*. Seneca Epiſt. 110. Plin. 2. cap. 7. Quare non dubitandum, Libertabus quoque ſuam Junonem obtigiſſe. Neque tamen neceſſe eſt Claudiam hoc loco liberram accipere, ſi libertam Melpomenen dixeris, quod licet. Bene ergo habet lapis Gruterianus pag. XXV. n. 9. in quo *Junoni Claudia*, nec opus emendatrice manu Muratorii. Dixi alibi, Genios proprios Viris, Junones feminis fuiſſe: idem docet Murator. infra pag. 56. n. 7. atque alii ante nos. Quocirca parum abeſt, ut credam num. ſeq. *Junoni* eodem ſenſu poni. Senſus certe commodus erit, ſi legas IVNONI IVSTAS. N. id eſt, noſtræ, pro cujus Juſtæ Paternæ ſalute liberti, libertæque ſacrum faciunt Junoni ejus. Nam Juſtam hic nomen hominis eſſe docet vox *ejus* quæ ſequitur.

Pag. XV. n. 6.

IVNONI
PAGI
FORTVNENSI

Quod Fortunenſi pro Fortunenſis ſcribitur, peccatum in Grammaticam dicit Muratorius. Non nego de noſtri temporis Grammaticis. Antiqui vero Grammatici noverunt, litteram ſibilantem in fine frequentiſſime detractam fuiſſe cum in verſu, tum in oratione proſa.

Pag. XVI. n. 8. ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ exponitur *Junonibus Græcis*, cur non *Dianis*? Sed plura dicemus infra pag. XXVIII. n. 5.

Pag. XVII. n. 7.

PIETAS SECVN
DI CONTVBER. M. AQ.
ARCVM ET CANDE
LABRVM &c.

Tentavi ita CONTVBERNAL. ARCVM. Arcum interpretor forficem, quo candelam emungebant. In gloſſis arcus ψαλὶς, inſtrumentum dictum a ſimilitudine arcus, & ψαλίδος id eſt, forficis. Pietas nomen ancillæ, aut libertæ, nec infrequens hoc cognomen, etiam virorum apud Romanos,

Pag. XVIII. n. 2.

AESCVLAPIO ET
HYGIAE
DOMITIVS
MAGNVS
PRAEF. ALAE
XAIABVM SE
VERIANAE ET
I. PHRAE VET

Obſervatum Muratorio, in iis mendum cubare: id quod ita exigimus: pro XAIABVM legimus X. ARABVM. nempe alæ X Arabum & I. PHRAE, id eſt primæ alæ THRAE ſive Thræcum VET. id eſt, Veteranorum. Ala Arabum Severiana eſt vel ab Imperatore Septimio Severo, qui res in Arabia feliciter geſſit, unde Arabicus eſt dictus, vel Alexandro Severo, qui multos Orientis populos ſacramento adegit ad Germanicum bellum: exſtat autem ille lapis Budæ ad Danubium. Thræces eſt apud Feſtum, quod male ſollicitat Dacerius. Fabrettus Inſcr. pag. 189. *Doctor Thrac.* Soliti Romani Thraces, Threces & Thræces ſcribere. Adde Dauſq. de Orthograph.

Pag. ead. n. 5. Peſſime habitus eſt hic titulus, ut multi alii in hac Muratoriana ſylloge, incuria & culpa exſcribentium:

AESCVLAPIO
DEO
* C. ALLIVS. IANVARIVS
MEDICVS. PACENSIS
TESTAMENTO. LEGAVIT
OB. MERITA. SPLENDI
DISSIMI. ORDINIS
DEI. QVI. NOV. ATRI
VM. PRAESTITERIT
ADIVSIAS. HERES
FAC. CVR

Tu

(*) Murat. verſ. 3. C. ATTIVS

Digitized by Google

Tu vide an ita refingi malis NSOQVE NOVO A-TRIVM PRAESTITIT. Merita ordinis accipio, non quæ dedit ſplendidiſſimus ordo nempe Decurionum, ſed quæ accepit. De hujuſmodi vocabulis active & paſſive ſignificantibus in priſca lingua Romana diſputantem lege Gellium Noct. Attic. Lib. 9. cap. 12. Quanquam autem non ignoro, atria etiam dedicata fuiſſe, eſt tamen, cur malim credere Æſculapio Medicinæ Deo Jatrium datum eſſe; vox autem ἰατρεῖον ex Græcia Romam tranſiit: ut hoc loco *præſtare* pro dare ſic apud Avien. phænom.

. . . . . . *Aſtraque cancro*
Præſtitit. . . . .

Adjuſias nomen hominis barbari eſt, cujuſmodi plura in monumentis. Forte tamen corruptum hoc loco.

Pag. XX. n. 3.

DOMINO. AESCVLAPIO
ET. HYGIAE. EX. PERMISSV
EORVM. NEGOTIATIONIS
FABARTAE. GRATIAS
AGENTES. NVMINI
ET. . . . . .TIS. EORVM
I. IVLIVS. GVNESIA
CVS. ET. CAECILIA
BALBILLA. CERI
OLARIA. QVO. SATV
RI. ET. MVTIOLES
LIBENTES. DONVM
DEDERVNT (a)

Dicit *ex permiſſu*, hoc rarius in aris & donariis, quam *ex imperio*, *ex juſſu*, *ex viſu*. Nonnunquam ipſi per ſomnia, atque incubationes imperia ea, atque permiſſus, quæ mens vigilans optabat, acceperunt, frequentius vero ſacerdotum præſtigiis ex compendio ſunt conficta, quod & alibi notatum doctiſſimo Muratorio. Quod autem Pontanus ex Macrobio Saturn. 2. cap. 3. Æditum ea nunciaſſe docet, conſulentibus, in eo non perſpexit ſententiam Macrobii, narrantis æditum *prædicaſſe reſponſa numinis ſui*, quod & hodie faciunt æditui miracula Divi ſui, cujus templum cuſtodiunt, venditantes. Aut vero ſacerdotes ſunt, qui reſponſa ad conſulentes ferunt, atque ex horum collegio fuit internuncius Villedæ, de quo Tacit. Hiſt. 4. cap. 65. & quos Deorum interpretes dicit Virg. Æn. III. verſ. 359. & Æn. X. verſ. 175. qui tamen de vatibus hoc nomen uſurpat. Lactant. Lib. IV. cap. 27. *Nam, cum Diis ſuis immolant, ſi adſiſtat aliquis ſignatam frontem gerens, ſacra nullo modo litant. Nec reſponſa poteſt conſultus reddere vates*. Videtur hic verſus eſſe antiqui Poetæ, niſi forſan Lactantio imprudenti exciderit. Vatem accipio ſacerdotem, reſponſa Dei nomine, quæ ipſe finxit, nunciantem. Sequitur in lapide *Negotiationis Fabarta*. Sed vere monuit Muratorius legendum *Fabaria*. *Negotiationis* dicit, ſed intellige *negotiatores*, ſic neceſſitudines pro neceſſariis, ſervitia pro ſervis, conjugia & matrimonia pro conjugibus, & multa alia. Scriptum porro *negotiationis* pro *negotiationes* ut crebro *i.* & *e.* permutantur, ita mox *mutioles* pro *mutiolis*, pergit. AGENTES NVMINI. ET. . . . TIS exple MERITIS. CERIOLARIA QVO. Ipſa ratio & exempla aliorum monumentorum exigunt *duo*, atque ita ſcriptum fuiſſe reor, ſed male exceptum a deſcriptore. SATVRI ſcriptum pro SATYRIS abjecta littera ſibilante, de qua ante monui ad pag. xv. num. 6. Satyros ſignificari etiam Muratorius vidit. Sed alium quærit, qui *mutioles* exponat. Conjecturam meam proponam, judicium aliorum eſto. Lego illa hoc modo *Cereolaria duo*, *ſatyris & mutiolis*, id eſt, cum ſatyris & mutiolis: ornata ſatyris & mutiolis. *Muto* Priapum ſignificat, atque illud, quo Viri ſumus. Inde eſt diminutivum *mutio*, ut ſolent diminutiva in *o.* atque *io* terminari; ab homo eſt homuncio, a puſus, puſio, atque inde origo multorum cognominum expedietur, ut Lupionum a Lupo, Blæſionum a Blæſo, porro Felicionum, Gallionum, Pollionum, quod eſt a Paullus, Stephanionum a Stephanus, atque innumera alia. Inde & Cæſario Cæſar parvulus ex Cleopatra natus, nec non luſcio. Hæc & alia nomina, quæ feſtinans prætereo, obſcuritatem nonnullis objecerunt, quam iſto, quo dixi, modo facile diſpellimus. Atque hinc intelligimus, quare Fuſio Caleno ipſum Ciceronis nomen diminutivum fuerit viſum: interpretatus enim κικέρκουλον, κικερώνιον, aut κικεράκιον & κικέριδον, ut eſt apud Dion. Caſſ. Lib. 46. pag. 303. Sed redeo ad mutiolum. Ut a *puſio* ὑποκοριστικῶν eſt puſiolus, ita a *mutio*, mutiolus, in nullis autem verbis ὑποκοριστικωτέρως invenias veteres, quam in nequitiæ vocabulis. A mutione porro ſunt *mutonium*, *mutians*, *mutoniatus*, quæ partim e Poetis, aliiſque ſcriptoribus, partim ex gloſſographis facile eſt eruere. Quis autem ſalacibus ſatyris aptos neget mutiolos? mutones & mutiolos ejuſmodi conſpiciendos dedit Begerus Theſ. Brandenb. Tom. 3. pag. 427. Lacernam mutoniatam pag. 435.

Pag. XXII. n. 9 APOLLINI. L. MINVCIVS. APRONIANVS. GAL. T. P. I. Muratorius explanat per *Gallaicum Tarraconenſem*. Equidem malo *Galeria* (tribu) Tarraconenſem, non provinciæ ejus hominem, quem vult Muratorius, ſed Tarraconis urbis civem, cujus Genio idem, ut videtur, Minucius monumentum erexit, quod habet Gruterus pag. III. n. 3. ex quo honores ejus in illa urbe geſtos præterea cognoſces. Ita autem in illo lapide *Genio. Col. I. V. T Tarrac. L. Minucius. Apronianus. II. Vir. Q. Q. Teſtamento. ex Arg. Libr. XV. poni. juſſit*. Eodem teſtamento lapidem hunc Muratorianum Æſculapio poni juſſit. Tarracon Colonia Julia Togata fuit dicta. *II. Vir. Q. Q.* id eſt, Duumvir Quinquennalis. *Pag.*

(a) Murat. verſ. 7. T. IVLIVS OVVESIACVS

Pag. XXIII. n. 13.

APOLLINI
BELENO
C . AQVILEIENS
FELIX
QVOD . VILLE
CVMMARVM (*a*)

Id eſt, civis Aquilejenſis, aut Coloniæ Aquilejenſis: ſic pag. ſeq. n. 5. C. Aqvilaiensis Diadvmanvs. Quæ ſequuntur in illo monumento qvod Villi Cvmmaavm. ſententiam non abſolvunt, & nonnulla iis deeſſe puto, nec probanda mihi videtur Muratorii conjectura. Qvoo. vovit. oedit. Villicvs. Cvmmarvm. aut qvoo vodii Villicvs. Quod autem attinet ad illam inſcriptionem, quæ pag. ſeq. n. 5. oſtenditur, abrupta portio eſt integri tituli, qui eſt apud Grut. pag. 37. n. 3. Apud Muratorium hæc tantum extadt: C. Aqvilaiansis Diadvmanvs a. v. s. apud Grut. Fonti Balano C. Aqvilaiansis Diadvmanvs b. v. s. M. Hostilivs Avctvs IIIIII. b. s. d. Via. Intelligis inde male notas B. V. S. explanari Muratorio: *Beleno vitum ſolvit*. Cauſſam non video, eur non exponatur *bene*, id eſt, feliciter votum ſolvit. Rarius quidem hoc in titulis, quam *l.* aut *a. g.* id eſt, lubens, animo grato, non tamen plane illud inſolens. Turbat multa in hoc lapide Reineſ. Syntagma infr. pag. 1011. quæ vellem non fugiſſent Muratorium.

Pag. XXIV. n. 1.

APOLLINI
BELENO. AVG
TIB . CLARISTIO
ET. CORNELIAE . Q . TICILAN
CONIVX.CVM.FILIS. CLAVD
CONSTANTE. FEROCLANO
EVTICHIANAE. AERISTIONE
EX . VOTO . POSVER . SIGNVM
CVPIDINIS . L.D.D.D.

Veriſſime in his dividit Muratorius *Tib. Cl. Ariſtio*. Ipſe præterea hæc divido Coanelia. Eq. & paullo poſt *Fero Cl. Ano.* & denuo Evtichiana ē id eſt *&c.*

Pag. XXVII. n. 1.

APOLLINI SOLI INVICTO
MENANDER MAGVS AGG. N̄. N̄.
SIGN. H. VOVIT.

Illud Agg. cortige in Avgg. id eſt, Auguſtorum. Ita in Inſcriptione Gudiana pag. 105. num. 5. Q. Hateaivs Heamatio N. Tha. sacaaoos Dai solis et Magvs Avgg. n. n. et Hateaia Pontina ollas II. Cupio ſcire illos Auguſtos, qui publice Magos aluerunt, aut Magos, qui domus Auguſtæ officiis ſeſe inſeruerunt, & Magos Auguſtorum dixerunt, atque hoc nomine in publicis monumentis ſignificari voluerunt. Non ignoro, Imperatores æquo curioſiores, aut rehus duris compulſos, magicas artes accinctos fuiſſe nonnunquam; dicas tamen in obſcuro eos arti huic operatos fuiſſe, quæ publice erat illicita. Ulpianus Lib. V. tit. 23. *Magicæ artis conſcios*, inquit, *ſummo ſupplicio adfici placuit, id eſt, beſtiis objici, aut cruci ſuffigi. Ipſi autem Magi vi exurantur*. Quare Tertullianus de Idulolatria cap. 9. poſt Evangelium nuſquam inveniri aut ſophiſtas, ſcribit, aut Chaldeos, aut Incantatores, aut Conjectores, aut Magos, niſi plane punitos. Servius etiam ad Virg. Æn. IV. 493. qui Conſtantinis Imperantibus vixit, Magicam artem Romanis ſemper damnatam, & probroſam habitam teſtatur. Verumtamen etiam hoc ſcio, ingeniorum in Imperatoribus diverſitate, rerumque, de quibus conſulti Magi reſponderant, varietate habitos eos fuiſſe lenius, aſperius, nonnunquam etiam extra pœnam. Inſigne eſt in hanc rem teſtimonium Ulpiani ejuſdem apud Auctorem Coll. LL. Moſaic. & Rom tit. 15. §. 2. Quem locum, ſi diligenter expenderis, intelliges, non tam ſcientiam illarum artium damnatam fuiſſe, quam exercitium; neque hoc promiſcue, ſed de ſalute principis, de fatis Reipublicæ & de arcanis imperii, a quarum rerum cura cum prohiberentur tantum privati, non etiam princeps, dubitari poſſit, an non Magos ſuos habuerint principes, non quidem Magos illos, quos maleficos ob criminum multitudinem vulgus appellat, ut eſt in L. 5. c. de Malef. & Mathem. ſed ex aſtris rerum futurarum præſcios, cetera vitæ integros, atque abhorrentes a maleficiis. Notum namque Mathematicorum, Magorum & Chaldæorum innoxia diſciplinarum & gentis eſſe vocabula, æruſcatorum & ſceleratorum hominum præſtigiis infamata. Denique magiæ vox late patet. Vid. Iſidor. Lib. 8. cap. 9. nonnullaſque artes complectitur, quas Romæ probatas novimus. Sed quocunque ſenſu Magos Auguſtorum in his monumentis dici credas, illud compertum eſt, Imperatores Romanos Magorum opera uſos eſſe, etiam eos, qui id hominum genus ex urbe expulerunt. In quorum numero Tiberrus eſt, de quo Tacitus, Ann. 2. cap. 32. Suetonius, atque alii illius temporis Hiſtorici. Ceteros expulit, Thraſyllum tamen ſemper ſecum habuit. Vide Dion. Caſſ. Lib. 58. in fin. Neronem Plinius ita magicis artibus indulſiſſe ſcribit, Lib. 30. cap. 2. ut nemo validius ulli artium faverit. De Hadriano Aurelius Victor, & præcipue Xiphilinus, qui eum ſcribit, aquam intercutem curaſſe artibus Magicis. Vid. p. 797. De Didio Juliano Spartianus cap. 7. de Caracalla Dion. Lib. 77. pag 877. De Aureliano Vopiſcus pag. 805. De Diocletiano Victor

(*a*) Murat. verſ. . villc

ſtor Aurelius & Auſtor de Mortibus Perſecutor. cap. 10. ubi vid. not. Quare Tacitus Lib. 1. Hiſtor. cap. 22. id hominum genus dicit, quod Romæ vetabitur ſemper, & retinebitur. M. Cato de Re Ruſtica Lib. 1. cap. 5. hæc Villico præcipit: *Haruſpicem, Augurem, Hariolum, Chaldeam ne quem conſuluiſſe velit*. Contra vero Columella, in vitiis ſegetis & pecorum gravioribus, ne ab illicitis quidem artibus abſtinendum cenſet. Ita namque ille:

At ſi nulla valet medicina repellere peſtem,
Dardania veniant artes. . . . .

Quod conſilium ille agricolis dedit, cujuſque generis homines ſibi præceptum eſſe ſunt arbitrati, maxime medici, quod, ut alicubi Cicero ſcribit, ſalutis expediendæ ratio omnis honeſta eſt. Teſtatur Plinius Lib. 29. cap. 1. natam eſſe e medicina magiam. Multa congeſſit in hanc rem Rob. Keuchenius in Prolegomenis ad Serenum Samonicum p. 58. & ſeq. Ipſe Cato, quo nemo vir gravior extitit Romæ, magicos ſuſurrus & carmina docet ruſticos cap. 160. Hoc enim velim præterea advertas, Magum illum in Gudiano lapide N. THR. id eſt, natione Thracem fuiſſe. Thraces autem, & Theſſali magicæ artis ſtudioſi fuerunt præ ceteris. Hæc ſcripſeram, cum conjectura alia ſub acumine ſtili naſcebatur, quam paucis exponam. Utrumque lapidem, qui Magi Auguſtorum meminerunt, dum iterum intueor, perſpicio, magum utrumque ſacra feciſſe Deo Soli. Alter enim Apollini Soli invicto ſignum vovit, alter ſacerdos Solis fuit. Solem hunc Mithram fuiſſe puto. Is enim Sol invictus, & Deus Sol appellabatur. Cultus ejus frequentiſſimus & ſummus fuit ſub Cæſaribus. Inde animo ſententia ſurrexit, Magi nomen proprium fuiſſe Solis hujus, aut Mithræ ſacris. Hoc certum, ex Perſide ad Græcos, Romanoſque per Aſiam, atque in Europam tranſlata, totoque Romano imperio ſanctiſſima, celeberrimaque fuiſſe. Ex eadem Perſide & nomen & honos venit Magis, eorumque diſciplina eſt orta, quod putidum fuerit exemplis declaraſſe. Hinc in opinionem veni, una cum ſacris Mithricis etiam Magi nomen veniſſe a Perſis. Atque, ut Dei Mithræ nomen mutatum non eſt in gentibus exteris, ita quoque magiſtrum ſacrorum ejus nomen ſuum in iiſdem gentibus conſervaſſe. Cum autem ſacerdos Dei Solis, & Magus diſtinguatur in Inſcriptione Gudii, credibile eſt, Magum dictum eſſe eum, qui ſacris tanquam vates & haruſpex intererat, & principi nunciabat, quæ ad illum pertinebant. Ut autem primi Magi Perſæ, ita deinceps illi ex quacunque gente modo diſciplinis magicis imbuti eſſent atque initiati, fuerunt cooptati. Nam Heterius Hermetio natione Thrax fuit. Julius Firmicus de Erroribus Prof. Relig. pag. 8. ubi de Mithricis ſacris, meminit etiam Magorum. *Vos itaque, qui dicatis in his templis rite ſacrificari, non magorum ritu Perſico, cur hæc Perſarum ſacra laudatis?* An hic Romanos coarguit, qui ſacra Mithrica a Perſis acceperant, & tamen non ritu Magorum antiquo peragebant? Sed locus eſt mutilus.

Pag. XXVII. n. 2.

N. N. INVICTO
PRO. SAL. MAXIMI ... PER. VAL.
ST. FIL. EJVS. TITV ... SECVRIAN
LANVS VRSINVS ... O PATRAE

Ubi Muratorius *Marmorarii mens*, inquit, *fortaſſe fuit, ſcribere* PRO VALERIO SECVRIANO PATRE. *ſed aliud ſcripſit*. Verum lapis hic non poſitus eſt pro Val. Securiano patre, ſed pro Maximo & filio ejus Tituleno Urſino per Val. Securianum patrem. Auctor Inſcriptionis Grammaticæ artis & caſtigatoris ſermonis ignarus fuit, ut multi monumentorum auctores: neque iis infrequens conſtructio præpoſitionis *per* cum caſu ſexto. Reineſ. pag. 86. n. 42.

PER SACERDOTE
VALERIO PANCARPO

Pag. XXVII. n. 4.

SOLI DEO
INVICTO
FERONIVS CENSOR
SIGNI.

id eſt, *ſignifer* in militia, *Cenſor* in colonia, niſi *Signum* locum malis. Hæc Muratorius. Equidem credere malo, Feronium Cenſoris cognomine fuiſſe dictum, ut apud Grut. pag. 14. n. 4. 5. & pag. 848. n. 13. nec non Reineſ. Cl. IX. n. 74. cognomina inde deducta ſunt *Cenſorius*, & *Cenſorinus* paſſim obvia. Vide an & malis ita diſtinguere SIGN. I. ideſt, ſignum unum: nam ſigna cum ſua tum aliorum Dis dedicabantur; atque ita paullo ante n. 1. SIGN. H. VOVIT id eſt, ſignum hoc vovit: nec non pag. 58. n. 3.

VENERI GABINAE
ET ALBANAE SANCTAE
PRO SALVTE L
IVNII PRIMOGENI
ET SECVNDINO FIL
L. IVNIVS FELIX PATR. CVPEDINIS
II. AER. PRO SALVTE POSVIT

intellige ſigna duo ænea Cupidinis Veneri matri fuiſſe dedicata. Huc pertinet eadem pagina n. 6.

VENERI
PLACIDAE
CVM SIGN
CVPIDIN

pag. 79. n. 1.

GE-

GENIO COLONIAE PVTEOLAN
SACR
FORTVNAM
PTOLEMAIS ISSA
CVRANTE
GALERIA CVPROGENIA
MATRE

Fortunam intellige ſignum Fortunæ Deæ Genio Coloniæ Puteolanæ conſecratum. Addidi hoc exemplum ex multis, quia id ſollicitat Muratorius *Fortunata* legens pro *Fortunam*.

Pag. XXVIII. n. 3.

PRO SALVTE
TIBERI CLAVDI
MACRONIS CON
FER. NOR. SER
VIL. SPELEVM CVM
OMNI APPARATV FECIT

Spelæum Mithræ ſignificatur. Vid. Reineſ. pag. 94. & quæ hic Muratorius, qui dubitat in Norico ferri fodinas haberi; verum docebunt id eum Plinius Lib. 34. cap. 14. in quo de ferro. Adſcribo locum, quia in Editione ea, quæ nunc præ manu eſt, male diſpunctus. *Ex omnibus autem generibus palma Serico ferro eſt. Seres hoc cum veſtibus ſuis, pellibuſque mittunt. Secunda Parthico. Neque alia genera ferri ex mera acie temperantur. Ceteris enim admiſcetur mollior complexus. In noſtro orbe, vena alicubi bonitatem hanc præſtat, ut in* Noricis: *Alicubi factura, ut Salmone aqua.* Duxit me ad hanc diſpuntionem Iſidorus Lib. 16. cap. 20. Noricus enſis celebratur Horatio Lib. 1. Od. 16. verſ. 9.

. . . . . quas neque Noricus
Deterret enſis. . . . . . .

Idem Epod. 17. verſ. 70.

Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico *recludere.*

Ferrarias iſtic officinas fuiſſe, in quibus ferrum coquebatur, docet Ovidius Metam. Lib. 14. verſ. 711.

Durior & ferro, quod Noricus *excoquit ignis,*

Copiam ferri Rutilius Itinerar. I. 351.

Occurrit chalybum memorabilis Ilva metallis:
Qua nihil uberius Norica *gleba tulit.*

Neque etiam nunc ibi copia deficit.

Pag. XXIX. n. 6.

CERERI AVG
HEDOMACVS PVB
$\overline{\text{II}}$ VIR. MAG. OB HON
LIBTAT. R. ET. HERCVL
AVG.

Muratorius pvb. $\overline{\text{II}}$ vir. mag. interpretatur ſervum publicum Duumviralis Magiſtratus. Verum non amo inſuetam hanc locutionem. Scio Publicos Prætorum, Augurum, atque aliorum dici; verum hic ſignificari puto Hedomacum, qui ante Publicus fuerat, dein Duumvir eſt factus. Non nego, Publicum ſervum fuiſſe, verum & hoc ſcio, vix fuiſſe, ut Publici pro Servis haberentur: nam & pro dimidia parte teſtari poterant. Ulpianus tit. 20. §. 16. Nomina Romana, uxores filias habebant, quibus carebant ſervi privatorum. Vide Inſcriptiones duas memorabiles in marmorib. Felſin. p. 498. 499. illa eſt:

D. M
HELIO. AFIN
PVB. AVG
SESTIA. PSYCHE
CONIVGI. B M

hæc:

DIIS MANIBVS SACRVM
VIVENIAE. L. F. HELPIDI
VIXIT. ANNIS XVI. MENSIB. VI
FECER. HELIVS AFFINIANVS PVBLICV
AVGVRVM. CVM. SEX. PSYCHE CONIVGE
FILIAE PIENTISSIMAE

Helium & Sext. Pſychen eoſdem in utroque lapide memorari, dubitandum non eſt. Repetit utramque Inſcriptionem Fabrettus Inſcr. pag. 336. n. 501. 502. nec non Muratorius pag 170. n. 4. ubi ſcribit, in hoc ſepulcrali lapide conſpici juvenem & puellam junctis ſuper ara manibus, cui tres panes impoſiti, quod ſignum dicit matrimonii initi per confarreationem. Non ſubiit, credo, animum Muratorii locus Taciti Annal. Lib. 4. cap. 16. de deſuetudine confarreatarum nuptiarum tempore Tiberii Cæſaris. Quare autem nuptias ob difficultates maximas, quantumvis ampliſſimi ſacerdotii ſpe oſtentata, nobiliſſimi Romæ fugerunt, has Servus *Publicus* contraxit? Deſino plura, ne ineptire videar. Addo aliam ex marmoribus Felſineis pag. 371. Publici.

*
* *
* * * *
* * * * * * * * * *
* * * *
* *
*

LAETVS PVBLICVS POP. ROMANI
AQVARIVS AQVAE ANIONIS
VETERIS. CASTELLI. VIAE
LATINAE CONTRA DRACONES
ET FLAVIA DIONYSIA FECE
RVNT SIBI ET ACILIAE
ARGYRIDI
FILIAE VIX. AN. V. XXIV.
M. II. D. VIII. ET. LIB. POS
TERISQVE EORVM
H. M. H. N. S. ET DOLVS
MALVS ABESTO ET
CALVENTIAE . . . TINAE. ITA. ADI
AMBITV . . . VMENTI PERXI

Libentius hunc titulum hic pono, quod egregie confirmat Cujacii emendationem ad ſanandum locum Ulpiani modo prolatum ex Tit. 20. §. 16. qui ita editur: *Servus publicus prætorians parte dimidia teſtamenti faciendi habet jus*. Ille corrigit *Servus publicus Populi Romani*. Obſerva porro uxorem Læti Publici iſtius *Flaviam Dionyſiam* dici, filiam vero *Aciliam Argyridem*, quæ nil abeunt a civium Romanorum, Libertorumque nominibus. Filiæ nomen Aciliæ docet Lætum Publicum fuiſſe Acilium dictum. Imo Helii Afiniani filia, de qua ante L. F. nominatur, unde docemur, Helium illum Publicum etiam prænomen habuiſſe. In verſu 8. AN. V. errore quadratarii, an deſcriptoris exaratum eſt pro ANN. & in verſu 13. & 14. lege, atque expone ITVS ADITUS AMBITVS MONVMENTI PERTINENT ad... ſed fines ſcripti olim perierunt. Non mirandum autem, ſi Lætus oſtenſurus priorem conditionem publicum ſe maluit dicere, quam libertum, quæ vox extremam mortalium ſortem, quæ ante fuerat, oſtendit, illa vero eam, quæ libertati proxima eſt, atque in ſervitute honeſtiſſimum locum. Soliti autem multi in lapidibus non fortunam tantum præſentem edocere, ſed omnes honorum gradus, quibus ad illud faſtigium, in quo monumentum erigentes ſteterunt, ſunt producti, enarrare. Unde in eodem titulo nonnunquam aliquis miles caligatus, & proconſul appellatur. Hoc certe nemo mirabitur, hominem ex publico libertum ad Duumviratum aſpiraſſe, ſi quidem curules & municipales honores cum libertis ſæpiſſime fuerunt communicati. Fuiſſe autem ſervum hunc publicum, inde ſcimus, quia ex publico factus Duumvir Libertati & Herculi Auguſto ob honorem vota reddidit, & gratias perſolvit. Honor a Libertate habitus libertas fuit, ab Hercule Duumviratus. Libertas Dea cum in aliis monumentis, tum in nummis multis celebratur. Hercules autem *poſt adoptionem cælitum, juventaque connubium perpetuus eſt virtutis adſertor, omnibuſque fortium virorum laboribus favet*, ut Mamertinus in Panegyr. 2. Maximiano Aug. dicto, ſcriptum reliquit. Atque hinc defenditur lectio lapidis, quem Antonius Antinorius Aquilanus miſit ad Cl. Muratorium, hoc modo ſignatus:

PATRI REATINO SACRVM
OB HONOREM AVGVST
IIIIVIRI AVGVST
T. BITVINVS FELIX
LICINIVS SVCCESSVS
POMPONIVS MODERATVS
. . . VS HERMEROS L. D
. . VS ACHORISTVS D. D

Pater Reatinus Hercules eſt; Huic honorum, Auctori, & virorum fortium adjutori ſeviri Reatini, quorum nomina ſequuntur, hoc monumentum poſuerunt, ob honorem Auguſtalitatis. Quare miror, Cl. Muratorium in verſu ſecundo AVGVSTOR. edidiſſe. Forte aliquis in illo lapide, quo de agimus, Herculem Auguſtum ipſum Imperatorem accipiat, aut tacite duntaxat eum reſpici credat; neque id mihi rejicitur, dummodo veriſimile fiat, Imperatori rem ejuſmodi curæ fuiſſe. MAG. in Inſcriptione illa nomen coloniæ, aut municipii deſignat. Velim ſcire, an marmor inventum ſit Rhodigii, ubi id adſervari ſcribit Muratorius. Factum enim eſt ſæpe, ex quo tempore monumentorum antiquorum ſtudium calere cœpit, ut marmora in loca alia tranſportata fuerint, nonnunquam etiam in loca longinqua. Rhodigio non admodum longe diſtat Acelum Plinio memoratum Lib. 3. cap. 19. Si M litteram primam a proximis avellas, exibit M. AG vel AC: nam C & G, ut jam ante docui, pro iiſdem literis fuerunt habitæ, atque ita municipium Acelum ſignificabitur. LIBERAR pro LIBERTAT. R in P quod *poſuit* notat; mutarem, niſi in lapide Domburgenſi litteram eandem inveniſſem.

DEAE NEHALENN
AE IANVARINVS
AMBACTHIVS PRO
SE Ē SVIS V. R. L. M.

verſus extremi hæc ſententia eſt: *Se & ſuis votum reddidit lubens merito*. Cicero de LL. Lib. 2. cap. 9. *Caute vota reddito*.

Pag. XXX. n. 6.

MATRI
MIAETINVS
ASSIANVS
V. S.

Cl. Muratorius Matrem magnam accipit. Sed quia in agro Brixiano repertus eſt lapis, matribus, id eſt, Nymphis, & *Diis topicis* eum votum puto. Nam non in Gallia tantum Tranſalpina, ſed & in Citeriore matres illæ cultæ fuerunt, ut Mediolani. Murator. pag. 93. n. 3. 4 5. 6. 7. 8. Cremonæ pag. 94. n. 1. in agro Novarienſi n. 2. 3. Et pag. 32. n. 3. in lapide Aſculi invento etiam matres commemorantur ita:

VE.

VESTAE
ET MATRIBVS
T. CELERINVS
TEM. PORTIC.
CVSTODIARVM
D. S.

Aſculum hoc Picenum, an Apulum ſit, non additur, nec ſcire intereſt; cum utrumque oppidum Gallis alienum fuerit. Ingenue fateor, ignoratum mihi diu fuiſſe, Matres has ab Italis, qui Galli non erant, fuiſſe, cultas, nec tamen video, quæ aliæ Matres hic deſignentur.

Pag. XXXIII. n. 8.

AVGVSTAE BONAE DEAE
CERERIE SACRVM

Apud Gruter. pag. 1010. n. 2. Magna Deûm mater Cereris appellatur. Lapis ille Muratorianus inventus eſt Aquilejæ, hic Gruterianus prope Venetias. Venetorum & Carnorum, quorum caput eſt Aquileja, proximi agri ſunt, & fines. Quare puto utrique Deæ ab eodem loco hoc nomen hæſiſſe. Alius lapis poſitus fuit Aquilejæ BONAE DEAE PAGAIAE apud Gud. 54. n. 4. quod tamen vir doctus mutat in PAGANAE. Verum operæ pretium fore opinatus ſum in conſpectum producere lapidem utrumque, quem eundem puto. In Gudiano Theſauro hoc modo recenſetur pag. LIV. n. 4. *Ex Codice MS. qui eſt Florentiæ penes V. Cl. Franc. Redium. Inſcriptio hæc reperta Aquileja in domo cujuſdam Canonici, eſt in Cod. pag. 135. a. 1.*

BONAE DEAE PAGAIAS RVFIA C. S.
FESTA CAESILIA Q. L. SCVLACE
MAGISTRAE D. P. S. DECIDIA L. F.
APVLSIA DEPVPIA L. L. PEREGRINA
MENISTRAS BONAE DEAE AEDEM
FECERVNT D. P. S

apud Muratorium ita pag. XXXIII. n. 5. Aquilejæ e Philippo Turre V. Cl.

BONAE PAGANAE
RVFRIA C. F. FESTA
CASILIA Q. L. SCYLACE
MAGISTRAE
D. P. S.

Mihi Gudiana verior videtur. Quare nolim tam inclementer ſtatuiſſet Illuſtris Bimardus de Gudianis Inſcriptionibus in Diſſertatione ſua præmiſſa Theſauro Muratoriano pag. 33. & 34. Credo virum egregium, & literatæ Galliæ non poſtremum decus, Muratorianas omnes non perſpexiſſe eo tempore, cum iſta ſcriberet.

Pag. XXXVIII. n. 5.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΥΡ. ΠΑΡΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ Η ΓΥΝΗ ΑΥΤΟΥ
ΑΥΡ. ΕΙΣΙΔΟΤΗ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ
ΠΡΑΙΑΙΣ
ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

tunc idem titulus, quem producit Muratorius pag. *16.* n. 8.

ΑΥΡ ΠΑΡΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Η ΓΥΝΑ ΑΥΤΟΥ ΑΥΡ. ΕΙΣΙΔΟΤΗ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΝ ΓΡΑΙΑΙΣ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Vides omnia gemina in his, niſi quod alter plenior his verbis ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ & ΓΡΑΙΑΙΣ pro ΠΡΑΙΑΙΣ habet, Sunt & hæc diverſa, quod hic extitit in Orchomeno Bœotiæ, & e Schedis Farneſii miſſus eſt a P. Franciſco Andreaſſo, Ille extitit apud Lucadem (Leucadem deſignari putes in inſula Leucadia) deſcriptus a Muratorio e ſchedis ſuis, Cupio cognoſcere, unde Vir Clariſſimus collegerit ſchedas illas ſuas: Utrum ex monumentis antiquis αὐτόπτης, an ex commentariis aliorum? id quod verius puto, quia ſchedæ iſtæ haud raro fallunt. Deſcripſit ante tria ſæcula eundem lapidem Cyriacus Anconitanus, ut eſt cognoſcere ex inſcriptionibus, quæ Cyriaci hujus nomine circumferuntur pag. 38. n. 217 qua pagina Inſcriptiones memorantur, quæ Cyriaco illi luſtratæ ſunt in Bœotiis cum IIII. Kal. April. Levadeam, ſive Lebadiam veniſſet. Non autem Lebadia longe abeſt Orchomeno, interfluente Cephiſſo amne, cujus pontem a Cyriaco ſignificari puto, ad quem inventus ille lapis; neque alium intelligendum ſchedis Muratorianis, quamcunque illæ Lucadem demonſtrent. De Ἀρτέμισιν πραίαις præclare nonnulla diſputata ſunt in proximis Miſcellaneis pag. 153.

Verum miſſis tandem Inſcriptionibus Muratorianis, confero me ad Geminiæ Secundæ ſepulchralem cippum, de quo me nonnulla proditurum dixi. De eo interpretando diſſident Joannes Jacobus Chifletius & Thomas Reineſius. Ille in libello ſingulari edito Antwerpiæ 1634. Hic in Inſcriptionum Syntagmate Claſſe V. n. 14. Repertus iſte lapis eſt Veſontione in Gallia anno ſuperioris ſæculi XXXIII. Titulus hic eſt:

GEMINIA II IVLLA
ARAVSIENSIS MATER
SACRORVM HIC
ADQVIESCIT
D. IVL. PI. AVGVSTVS. CON. PI
ISSIMAE ET AVRAE
SEVERI. QVI. M. PRO. F.
OBSER

II Chifletius ſecundam exponit vel nominis numero, vel naſcendi ordine, a quo ordine nomina indita in titulo apud Muratorium pag. LVIII. n. 3. IVNII nempe PRIMOGENI ET SECVNDINI FIL. IVLLAM vero cognomen gentis dicit. Contra vero Reineſius commiſtis inter ſeſe litteris omnibus TIRVLLAM procudit. IVLIAM edit Muratorius pag. 183. n. 1. Sed corrigit TERTVLLAM. Sponius conjecturas omnes Reineſii, quanquam preſſo nomine, non probat tantum, ſed & in titulum tranſtulit, quod exemplo peſſimum. Equidem autem Chiffletium ſequor hominem doctum & diligentem, domo Veſontione. Quare exiſtimandum, aut ab ipſo luſtratum eſſe lapidem, ut ab eo, cui is recte fidem haberet. Hoc certum, nec animum, nec ingenium, nec copiam Chifletio defuiſſe explorandi, exploratáque fideliter tradendi. Nec abhorret ſcribendi ratio Nomina *Primus*, *Secundus*, *Tertius*, atque alia numerorum notis in monumentis nonnumquam exarata videmus. Gruter. pag 93. n. 9.

SEX. POMPEIVS. I. COGNOMINE PANDVS

Jullus pro *Julo* ſcriptum ex more nonnullorum geminantium hanc literam, quem labdaciſmum dixerunt. Julus autem nomen Romanum eſt. Non otium nunc eſt, exemplis & teſtimoniis ſingula firmandi. Antonii filius adulter Juliæ Julus creditur dictus, teſte Horatio & Tacito. Vid. Boecler. ad Vellejum Lib. 2. cap. 100. Ab *Julus* eſt *Julianus*, quod nomen eſt apud Gruter. pag. 769. n. 6. *Arauſienſis* pro *Arauſionenſi* ſcriptum fuiſſe docet Chifletius ex Sidonio Apollinari Lib. VI. ep. 12. Verum longiorem hunc nominis tractum placuiſſe olim multis dubito, haud magis, quam *Veſontionenſes*, eadem ratione formatum a *Veſontione*, qua *Arauſionenſes* ab *Arauſione*. Civium nomina a Veſontione oppido deducta diligentiſſime colligit idem Chifletius in Veſontione Part. I. pag. 12. Illam tamen terminationem, quam dixi, nempe *Veſontionenſis*, non invenies. Similiter *Arauſionenſis* terminationem exulare videbis ab iis, quæ Valeſius conquiſivit in Notitia Galliarum, nec non Savaro ad Sidonium Lib. VI. epiſt. 12.

Quæ ſit mater ſacrorum, & de voce *adquieſcit* erudite diſputat Chifletius, quare ea intacta prætermiſit Reineſius. Aliquid a nobis dictum eſt ſupra ad Append. Diſſert. Bimardi cap. 1. pag. 64. & plura proferentur aliquando deinceps. Verum de iis, quæ ſequuntur, in alia omnia illi rurſus diſcedunt. D. IVL. PI. AVGTVS. Chifletius *Decium Jullum Pium Augtum* nominat. At vero Reineſius *D. Julium Publii Libertum*, Muratorius *D. Ulpium Auctum*. *Decium* Chifletius prænomen plebejum dicit. Verum *Decimum* prænomen eſſe, *Decium* vero gentis nomen, nemo, credo, ignorat. Quare prænomen illud nonnunquam *x* numero deſignatur, ut apud Fabrettum pag. 609. n. 73. X BERITIVS APOLLINARIS. Jullum ob id probat, quod Julla ſuum hoc cognomen a marito adſcivit. Hæſit is error multus, uxores maritorum nominibus fuiſſe dictas. Carolus Cæſar Malvaſia & Reineſius eum tuiti, acriterque ob id oppugnati ab Ezechiele Spanhemio, & aliis. Hoc loco plane adſentior Reineſio, qui *Julium* ſignificari putat, quod crebrum nomen in Gallia fuit, inde a temporibus Julii Cæſaris Galliarum domitoris.

Augtum, inquit Chifletius, *alibi non legi, etſi auctum multis locis*. Verum litteras C & G pronunciatione quorundam duntaxat, non vero origine & natura diſcrepare, atque ob id miſceri in antiquis monumentis, omnes tradiderunt, qui de litteris & ſcriptura veterum meminerunt, Quinctilianus & plerique Grammatici veteres, Pierius, Valerianus, Voſſius, Dauſquius, alii. Nonnulla etiam in hoc genere antea nobis ſunt propoſita.

Pi utrum *Pium*, an alium notet, ut *Piſonem*, *Piſtum*, *Piſticum*, *Pitinnum*, quæque alia ſunt antiquorum cognomina, ejuſdemque initii nomina (nam & nomina pro cognominibus uſurpata aliquando fuiſſe cognovimus) non pugnaverim. Sed cur in P. L. mutet Reineſius, cauſſam nullam video, diverſo, ſi hanc ſcripturam admittimus, Patroni & liberti prænomine; ille namque Decimus, hic Publius nominatur.

De vocibus *Con. piiſſima* nulla addubitatio eſt. At vero hæc *Et Aura Severi* rurſus turbant. Auram Severi conjugem accipit Chifletius. At vero Reineſius & Muratorius *Aurelium*. Ille præterea *Severinum* inde exſculpit. De Severina nihil; neque enim illud nomen lapis, aut antiqua ſcribendi conſuetudo rejicit. Ego *Aura* ſervandum reor, quia nulla mutandi neceſſitas adigit. Reſtant in monumento QVI. M. PRO. F. OBSERA. Chifletius ita ſupplet: *Qui monumentum pro flamine obſervavit*. Reineſius in hunc modum: *Cujus monumentum protbyron* (ſolita ſibi ſecandi arte PROF mutat in PROT id eſt, *protbyron*) *obſeratum eſt*. Addit porro Chifletius aliorum de illis verbis conjecturas, quorum alii legebant *pro foribus obſeravit*: alii *pro fonte obſeravit*. Mox ſubjungit alterum libellum, quin dicam potius illius, quem dixi, libelli partem alteram, in qua verum exequiarum ritum ſeſe tradere opinatur, quem ex illo lapide ſibi detexiſſe eſt viſus. Neque deeſt ſuæ interpretationi & firmandæ ſententiæ Reineſius, quæ ex ipſorum libris cognoſci malo. Requires nunc, ut, quid mihi de hoc lapide in mentem venerit, exponam. Dico paucis notas, & verba ita explano, *quim pro filio* (ſi *quim* ad Severum referas, pro *quem* poſitum accipias, velim; ſin ad *Auram*, pro *quam*) *obſervavit*. Vides diſtinctione extincta literam M revocari in ſuam ſedem. Sive autem diſtinctio illa appareat in lapide, ſive a deſcribentis ingenio ſit, quod ſæpe deprehendi, hoc compertum eſt, non ſuo ſemper loco, certe non eo, quo nos conſuevimus, diſtinctiones a veteribus, cum ſcriptoribus, tum quadratariis fuiſſe repoſitas, mediiſque vocabulis nonnumquam inſertas, id, quod notatum diu Fabretto.

Quim pro *quem* ex more vetuſto eſt. Sciendum namque pronomina *is* & *quis*, omniaque

ex

ex iis compoſita, ut *aliquis*, *ecquis*, cæteram formam declinationis tertiæ fuiſſe ſecuta per utrumque numerum, & caſus omnes. Feſtus EM pro EVM *ab eo*, *quod eſt* IS. Iidem IM *ponebant pro* SVM, *a nominativo* IS. De pronomine QVIS in promtu mihi ſunt ſingulorum caſuum exempla, nunc defungar Servii teſtimonio ad Virgil. Æn. 1. verſ. *99*. quem cognoſces eadem, quæ dixi, docentem. Tantum ea nunc proferam, ex quibus liquet *quem* feminine fuiſſe uſurpatum pro *quam*. Gruterus pag. 688. n. 2. QVAM *Dii amaverunt*, HAEC *moritur*. Fabrett. Inſcr. pag. 165. n. 301. QVEM *vice* FILIAE *attendit* pag. 732. n. 452. HAEC *eſt*, QVEM. Spon. Miſcell. pag. 229. & Donius pag. 401. Non dicam nunc *em* & *im* in caſu quarto quemadmodum miſcuerint veteres. *Obſervare* eſt reſpicere, curare. Paullus in l. 131. de Verbor. Oblig. *Quidam cum filium alienum tradenti promiſerat certam pecuniæ quantitatem, ſi eum aliter, quam ut* FILIVM OBSERVASSET. Verbum verbo expreſſit Vitalio in monumento, quod, ut dixi, eſt apud Fabrettum, QVEM *vice* FILIAE ATTENDO. Obſervare enim attendere eſt. Neque ſane ſanctius vocabulum, quam hæc duo, ex Latio in mentem venit. Ejuſmodi dico vocabulum, quod minus nequitiæ, invidiæque minus habeat. Quanto autem ſimplicior hic verborum ſenſus eſt, tanto magis mihi ille probatur, & ſimplicitati monumenrorum antiquorum conſentaneus. Unum boc addere liceat, quanquam nihil detractum volo diligentiæ ac ſedulitati Chifletii, aut illius, qui titulum, quo de agimus, ex lapide excepit, nata tamen aliquando mihi dubitatio eſt, an lapidis pars, quæ *Jallæ* nomen habet, aliquid vitii contraxerit, & quidem ad locum L poſterioris, forte quod calculus exemtus ex eo fuerit, excideritve, & lacunulam reliquerit, cujuſmodi lacunas in Gallicanis monumentis complures deprehendi. Admodum enim paucæ, certe in locis ad Rhenum, aliiſque a Rheno haud longe remotis, ex marmore ſunt: Plerique omnes ex lapide ſcabro, & maxime calculoſo. Quæ quidem res aliquando fraudi fuit ſummo Viro Gisberro Cupero in hoc titulo:

MERCVRIO
REGIS . VE
FORTVNE
BLESIO BVR
GIONIS . FIL
V . S . L . M

quem ita exaratum exhibet in monumentis antiquis, libro de Harpocrate ſubjectis pag. 183. atque ex Cupero Muratorius pag. 50. n. 7. Variis expoſitionibus tentat hunc lapidem Vir ille eruditiſſimus, & fateor, non exiguum ſcrupulum eam locutionem, quam veram putabam, mihi injeciſſe, quoad tandem in ipſum lapidem incidi, qui exſtat & adſervatur etiam nunc Zutphaniæ, in ædibus Illuſtriſſimi de Heeckeren, Satrapæ Comitatus Zutphanienſis. Perſpexi autem punctum, quod in verſu ſecundo litteris S & VE interjectum eſt, non a ſculptore, aut quadratario factum, ſed veſtigium eſſe ejecti inde calculi, in cujus ima, ſummaque parte apices litteræ I deprehendi, & hanc veram ſcripturam

REGI SIVE

de qua nunc nihil addo. Similes lacunas in aliis lapidibus per has terras detexi, quæ cum litteram in hoc titulo vitiarint, peritiſſimoſque Cuperi oculos fefellerunt, eodem forte modo in Veſontienſi lapide I litteræ non una parte labem impreſſerunt, induxeruntque deſcriptorem ejus, quantumvis hominem doctum, ut pro I legeret L, atque adeo JVLLA pro JVLIA. Hoc certum, ſi JVLIA legatur, me aliam vocem non eſſe deſideraturum. Non quod Juliæ, cognomen alterum Geminiæ eſſe velim, ſed quod Arauſionem coloniam Juliam dictam credo, ob id, quia eam ab Auguſto deductam opinor, ut multas alias in Gallia Narbonenſi. Scio a Goltzio nummum Neronis venditari, in quo *Colonia Arauſio*, ſed qui præter Goltzium hunc nummum viderit, novi neminem. Nam Hadrianum Valeſium, qui meminit ejus in Notitia Galliarum, Goltzii fidem ſequi puto. Errant autem illi, qui ex eo Coloniæ Arauſienſis conditorem Neronem dicunt. Si quidem jam eo tempore, quo Mela de Situ Orbis librum ſcripſit (ſcripſit autem ſub expeditione Imperatoris Claudii Britannica) Colonia illa jam deducta erat. Itaque namque idem Mela Lib. 2. cap. 5 ubi de Gallia Narbonenſi. *Urbium, quas habet, opulentiſſimæ ſunt, Vaſio Vocontiorum, Vienna Allobrogum, Avenio Cavarum, Arecomiorum Nemauſus, Toloſa Tectoſagum, Secundanorum Arauſio, Sextanorum Arelate, Septimanorum Baterra*. Arelate Colonia Julia dicta Paternæ cognomine. Vide Muratur pag. 1109. n. *6*.

Arauſienſis hic lapis mihi in memoriam revocat nummum, de quo variæ & diverſæ feruntur ſententiæ doctiſſimorum virorum, Camdeni, Bouterovii, Meneſtrierii, auctoris anoymi Memoriar. Literar. Trevult. nec non auctoris Anonymi Religionis Gallorum Priſcorum, quem Jacobum Martinum dicit, diligentius expendit, & exigit Gotfr. Chriſt. Rhotius in libello de Nominibus, vocabuliſque, quibus Medicos, eorumque artem adpellarunt Veteres Germani pag. 23. Quorum tamen nulla mibi placet. In nummi parte altera caput galeatum eſt, cujuſmodi in pleriſque nummis Gallorum priſcorum titulus eſt SECVSIA, in altera figuræ duæ, altera major & gradientis, altera minor. Illa manu dextra clavam geſtat, ſiniſtro brachio exuvias leonis torquet, ut Herculem cognoſcas. Galli Herculem generis ſui auctorem ferunt, fati ab eo, illo tempore, quo a domito & occiſo Geryone Italiam petiit, peragrata Gallia, quæ mare noſtrum contingit, teſte Ammiano Marcellino Lib. XV. De lapidibus, telis Herculis, per campos ibi ſparſis vide Strabonem pag. 183. Medio pene inter campos illos & Seguſianos, quorum civitas Lugdunum eſt, loco Arauſienſes habitant.

Quo-

Quocirca puto, Herculem Arauſienſem in eo ſignatum ex voce ARVS, id eſt, Aruſienſis, vel Aruſionenſis. Hoc modo *Aruſione* in Tabulis Peutingerianis pro *Arauſione*, nec non *cludo*, *claudo*, *rudus* & *raudus*. Vid. Feſt. in *Rudus*, atque alia. Gallos Herculem ab oppidis ſuis dixiſſe, notum. Hercules Deuſonienſis in nummis Poſtumi Auguſti a Deuſone oppido Germaniæ inferioris. Hercules Macuſanus in iiſdem forte a Maguſa non Arabiæ oppido, quod cenſuit Keyſlerus & Plinius Lib. VI. cap. 29. Maguſum nominat, ſed quod Maguſam dicit Anonymus Ravennas Geograph. Lib. IV. cap. 26. unde & ſitum ejus perſpicimus. *Item juxta prænominatum fluvium Moſela, quam Franciam Rhinenſem nominavimus, ſunt civitates, id eſt, Tulla, Scarbona, Mecuſa, Gaunia, Treoris, Nobia, Princaſtellum, Cardena, Coubalantia*. Verum de hoc plura alias.

LAPIDVM VETVSTORVM

EPIGRAMMATA

ET

PERICVLVM ANIMADVERSIONVM

IN ALIQVOT CLASSICA

MARMORVM ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ

ACCVRANTE

CHRISTOPHORO SAXIO

A. M.

In hac Lucenſi Editione ſunt ad ſua loca Clariſs. Auctoris *Addenda* & *Emendanda* in Lipſienſi An. MDCCXLVI. ad calcem Operis poſita.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO . ILLVSTRISSIMO . EXCELLENTIS
ET · PRINCIPALI · DOMINO

DOMINO

HENRICO

SACR. ROM. IMP. COMITI

A BRÜHL

LIB. BARON. IN . FORSTA . ET . PFOERTEN
DYNASTAE . GROCHVICENSI . RANISDORF BIRCKEN
PESTERVICENS . NISCHVIC . reliq.

AVGVSTISS. SARMATARVM REGIS .

ET . DVCIS . SAXONIAE . NOVEMVIRI
INTRA . PALATIVM . ET . CONSISTOR
COMITI . ORDINIS . PRIMI
PRAEPOSITO . LEGION. SAXONICAR
FISCI . REGII . AERARII . OMNIVMQ.
COLLATION. ET . VECTIGAL. SVMMO
QVAESTORI . ET . CVRATORI . PRIMICER
OMNIB. PALATINIS . DIGNITATIB
AETERNA . CVM . LAVDE . FVNGENTI
PRAEFECTO . TVRMIS . SAXON
EQVIT. SINGVLAR. IN . POL
TRIBVNO . COHOR. BRVHLIANAE
FIDEL. VALENTIS . VICTRIC
CAPITVLI . D. PETRI . BVDIS. PRAESVL
ORDINVM . AQVIL. ALBAE . S. ANDR. ET
S. ALEXANDR. EQVITI . LATICLAVIO
REIPVBL. STATORI . ET . MVSARVM . ANTISTITI . PIO . FELICI
ARTIVM . ET . INGENIOR. INCOMPARABILI . ARBITRO
CVIVS . ANIMVM . SAPIENTIA . VVLTVM . GRATIAE
OBSIDENT
HOC . QVICQVID . EST . IN . PRISCA . MARMORA
STVDII
DEVOTISSIMA . HVMILLIMAQ. MENTE
L. LV. MQ.
SACRVM ESSE IVBET
CHRISTOPH. SAXIVS

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

CUM præclariſſimæ artes & ſcientiæ novum cultioremque habitum, barbariei maculis feliciter abſterſis, induerent, in eam divinitus operam incubuerunt viri Eruditiſſimi, ut non modo libros certatim in lucem protraherent, ſed inciſa quoque notis marmora publicis, per quæ vita & ſpiritus rediit bonis poſt mortem ducibus, ſtudioſiſſime conquiſita ab interitu vindicarent. Quæ contentio rerum geſtarum memoriæ, totique adeo liberaliori diſciplinæ quantam ſalubritatem, quos nervos attulerit, vix *Gaudii* foret, at quanti viri, nedum mei ingenioli, pluribus demonſtrare. Intellegebant quippe homines ſapientiſſimi, inexhauſtas antiquorum temporum opes in lapidibus ineſſe, multa familiarum, Conſulumque nomina, SCta, centum alias Doctrinæ copias, abſque his ſi eſſemus, ignorari, & ſepultas jacere. Quapropter eam maxime ob rem nonnulli longinquis in regionibus peregrinati ſunt, perituraque alioquin marmora chartarum fidei mandarunt. Atque hujus quidem rei gloria Tranſalpinis ab initio priva fuit, donec primus apud nos *Chuonradus Peutingerus* etiamſi non ſimilia auderet, re tamen plus etiam præſtaret, quam hi, quorum veſtigia ſequi videbatur. Quanquam enim apud Italos mature illa ſtudia flagrabant, nec pauci certe (*a*) admirabili prorſus diligentia in deſcribendis, digerendiſque lapidibus verſabantur, quorum multos labores vel famæ obſcuritas recondidit, vel fata interceperunt, nemo tamen, quantum ſcio, ante hunc, quem dixi, *Peutingerum* data opera aliquam ſaxorum literis ſignatorum farraginem publicis excudere typis aggreſſus erat. Claſſico utor teſte, ipſo ejus libro, cujus titulum operæ pretium eſt cognoſcere: *Inſcriptiones vetuſtæ Romanæ & earum Fragmenta in Auguſta Vindelicorum & ejus Diœceſi cura & diligentia Chuonradi Peutinger. Auguſtani Juriſconſulti antea impreſſæ, nunc denuo reviſæ, caſtigatæ ſimul & auctæ MDXX.* In fine hæc leguntur: *Excuſæ ſunt hæ antiquitatum Collectanea in ædibus Joannis Schoeffer Moguntiaci anno Chriſti MDXX. menſe Auguſto* (*b*). Non hæc obſervarem, niſi etiam nunc errare viros doctos invenirem, qui emiſſorum in lucem titulorum incunabula ab *Huttichio* (*c*), *Mazochioque* repetere ſolent.

Mox ſummorum virorum induſtria vires cepit, tantaque lapidum ſupellex undequaque corraſa & diſperſa magnis in voluminibus fuit, ut infinita propemodum mole & copia, præſertim poſt *Muratorianam* ἐκλογήν, laborare incipiamus. Uti autem omnis literarum elegantia hac monumentorum lectione expolitur, atque augetur, nemoque facile eſt, qui in Græcorum, Romanorumque rebus geſtis, ac ritibus pernoſcendis ſtudioſe, & multum volutatus his luminibus carere velit; ita, quoniam in pulcherrimis ceteroquin corporibus non pauca adhuc ſqualent marmora, nullus dubito, quin caſtigata, & terſa omnes cupiamus. Ad id vero bonum, quod deſideramus, adipiſcendum, qua via & ratione uti nos oporteat, tantum mihi non ſumo, ut, quid ſequi nos in emendando, illuſtrandove, quid maxime ſpectare, quid effugere debeamus, vel ſcienter me putem animo complexum eſſe, vel tradere aliis ſubtiliter audeam. Docet enim me non ſolum ingenii mei pudor, ſed ipſe rerum illarum non minimus uſus, quantopere enitendum, providendumque ſit; ut intelligentibus viris perſuadeas, in iis legibus, quas generatim & tenuiter ratione concludis, aut veritatem ineſſe, aut utilitatem. Sed non deſunt ſcilicet magnorum virorum *Scaligeri*, *Reineſii*, *Fabretti*, *Gu-*

Tom. I. Mm 2

(*a*) Inter quos eminent nominatim *Kiriacus Anconitanus*, *Felix Feliſianus*, *Joh. Marcanova*, Medicus Patavinus, *Johannes Jucundus*, *Michael Ferrarinus* Regienſis, & alii a *Reineſio* in Præfat. ad Syntagma, *Burmanno* in Præfat. ad repetitam Gruteri editionem, & *Muratorio* itidem in præf. ad *Nov. Theſaurum* laudati *Kyriaco Anconitano* ſumma in has literas merita cum multis et argumentis, tam *Leandri Alberti* a *Deſcriptione Italiæ* pag. 432. in primis vero cultiſſima e præfatione Clariſſ. *Laurentii Mehuſii* ad *Itinerarium Kyriaci* libenter, eandemque agnoſcimus. Sed quod valt ejus cauſa vir doctus contra *Burmannum* pag. 55. ita nos non movet, ut Collectionem Marmorum vetuſtarum ab ipſo publice curatam eſſe exiſtimemus. Premunt eam rem ſilentio ἀνχρονοι, & tribules. *Simlerus* quaſi famam incertam ſecutus, nec quo anno, nec ubi prodierint Epigrammata, commemorat. *Joh. Marcanovæ* memoriam & nomen ſcripto celebravit Bernardinus Scardeonius de antiquitate urbis Patavii Baſ. 1560. fol. L. II. Claſſ. X. pag. 239. 240. quem vide: Ejuſdem peramplam Inſcript. Syllogen laudat Illuſtriſſ. Maffejus in Præf. elegantis opuſculi de *Siglis Græcorum lapidariis* pag. 23. 25. De *Felice Feliſiano*, & Fratre *Joh. Jucundo* adi Illuſtriſſ. March. Maffei Veronam illuſtratam P. II. p. mihi 98. & 125. ed. in fol. & præfat. ejuſdem libelli, quem indicavimus. In hunc vero cenſum nec debent, nec poſſunt venire amores, & ſomnia Poliphili, h. e. Hypnerotomachia *Franciſci Columnæ* tributa vulgo, (de qua vide *Memorabilia Reg. Bibl. Dreſdenſis* Syll. I. n. 53. & pag. 65) etſi ſciam, *Apianum*, & *Amantium* ejus generis carbones ſais Inſcriptionibus inſeruiſſe, quod conferenti paginas 194. 257. 168. 280. 283. cum ſoliis verſionis *Beroaldinæ* 93. 89. 93. 95. 85. 86. 87. facile apparebit.

(*b*) Priorem editionem *Matterii* fide laudat Cl. *Jo. Georg. Lotterus* in *Hiſtor. vitæ atque meritorum Conradi Peutingeri* c. 2. §. 5. p. 44. Vid. Ejuſd. Epiſtolam ad *Joh. Georg. Schelhornium* Lipſ. 1731. 4. & A. E. 1731. Menſ. April. p. 198.

(*c*) Ipſe *Joh. Huttichius* in Epiſtol. *ad Theodoric. Zabelium* (p. 328. T. III. *Georg. Chriſtian. Johannis ſcript. Hiſt. Mogunt.*) *nolui tamen*, inquit, *credere illis*, *qui deſcripſere*, *ſed ipſe omnia meis oculis inſpexi*, *&*, *ut ſincere omnia depicta fuerint*, *laborioſe perluſtravi imitatus in hoc Chunradum Peutingerum*, *Auguſtanum*, *Juris doctorem*, *&* *perquam ſollicitum antiquitatis*, *&* *hiſtoriarum indagatorem*, *qui ante me Auguſtæ Vindelicorum omnia*, *quæ potuit*, *perquiſivit diligenter*, *&* *ne corruderentur injuria temporum*, *excuſioni dedit &c.* Conf. *Beati Rhenani ad Theodoricum Greſemundum* J. C. Epiſtolam ad *Pomponii Læti Antiq. urbis Rom.* p. LIII. Oper. 1510. 4.

Gudii exempla, quibus ad imitandum propoſitis, non ſalebroſus, nec aſper erit ad illam virtutem curſus, præſertim ſi apparet, omnibus ingenuis artibus, quæ miniſtræ, & comites recti judicii eſſe debent, perpolitum te, inſtructumque acceſſiſſe. Cumque ſpes olim ab Ill. *Maffejo* oſtenſa de *arte lapidari* formulis conſtringenda, vinciendaque adhuc nos ſefellerit, tametſi ejus potiundæ nunc non tenuem oſtendat *Beeellias* (p. 117. de Sig. Græc.) auctor ſane, ſuaſorque iis omnibus non defuerim, qui harum literarum docta ſimplicitate tenentur, ut diverſis temporibus editas *Jac. Phil. Dorvilii*, viri non modo ad omnem literarum excellentiam, ſed vetuſta quoque marmora eleganter, acuteque interpretanda nati, & facti Diatribas (*a*) legant, indeque ſibi, quod æmulentur, capiant, πρωτοῖς illud & in judicando levitatem, quam vitent.

Interim quæ in libris veterum tractandis, emaculandiſque ſuprema lex eſſe debet, ut a fontibus primum hoc eſt Codicibus manu exaratis, poſtea ab ingenio ſcribentis, & noſtro medicinam verecunde petamus, ea quoque in ipſos lapides prototypos, ſi quid video, opportune cadit. Ex quo conſequitur, ut, qui animum inducunt titulorum formas, ſcripturam, verſus quam integerrimos dare, editas Inſcriptiones cum ipſis lapidibus committere teneantur. Eſt hæc via, quam terendam ſuadeo, anfractu longo, & plena tædii; non nego; ſed regia tamen. Eſt valde difficilis: fateor; ſed aliter tamen hæc ſacra non conſtant. Præclare Græci: Τὰ καλὰ δύσκολα: Quid erat, quod Sponium ad labores, & diſcrimina itinerum tam vehementer impellebat, ſi incredibilis voluptas, & ſpes curioſe perluſtrandorum marmorum non fuit? Quæ peregrinantem ſedulitas, quantulacumque etiam non nemini videtur, fruſtrata non eſt.

Nolo jam *Seldeni* adcurationem in exſignandis lapidibus commemorare, quam vulgus haud dubie cavillabitur nimiam, ridebitque; doctus vero quiſque, ut elegantem, ne dicam neceſſariam, laudibus proſequetur. Videſis ipſam ejus præfationem ad *Marmora Arundelliana* p. m. 102. ed. *Matterii*, ac, quomodo vir olim doctiſſimus adſcitis arbitris *lavando, ac ſæpius detergendo lectioni accomodatos* lapides reddiderit, cognoſces.

Maneat ergo, quicquid in Epigraphis certi, & veri ineſt, id omne Archetyporum fide, tanquam validiſſimis tibicinibus ſuſtentari. At enim vero cum *mors quoque ſaxis nominibuſque venit*, quid mirum, ſi ex tot marmoribus, quæ *Kyriacus*, *Ligorius*, aliique olim viderant, pauciſſima hodie ſuperſint? Plurima namque fabri, laniones marmorum peſſimi, vel calcis coquendæ ad miniſterium contriverunt, vel in extructionibus ædium ſubinde occultarunt (*b*). Sed bonum tamen factum, literaros lapides dudum e conſpectu ſublatos, & in ruderibus ſepultos chartarum munere vitam reciperaſſe, & reſurrexiſſe. Hinc optimis, ac veriſſimis rerum antiquarum monumentis id officium debetur, ut, ſi quando Archetypi, adverſante fortuna, nos deſtituant, illorum ſaltem hominum exempla, qui Inſcriptiones a ſe viſas literis conſignarunt, ſtudioſe conquiramus, eorumque ad fidem prave hactenus vulgata emendemus. Quæ res cum ab aliquo tempore mihi digniſſima viſa ſit, in quam nonnihil operæ inſumerem, nullam moram interponendam eſſe putavi, quin id, quod propoſitum, maximeque optabile omnibus bonis eſſe debet, conſequerer; ſiquidem commode, & ex voto mihi accidit, ut præſtantiſſimorum aliquot Virorum Schedis Epigrammatographicas partim compararem mihi, partim in itinere ab amicis utendas acciperem. Proinde nunc non vereor, ne mea ſedulitas nonnullis paridior, aliis odioſior videri debeat, quod illarum beneficio non modo germanam ſcripturam revocare tentaverim, elutis aliquibus maculis, quæ pulcherrimis ceteroquin marmorum ὄψεσιν inſederant, ſed poſt largiſſimam quoque *Gruteri*, *Reineſii*, *Sponii*, *Fabretti*, *Gudii*, *Muratoriique* congeriem, nonnulla vetuſtatis λείψανα e tenebris in lucem protraxerim. Uti vero ingenuum hominem decet habere, quam acceperis, gratiam, ita officii mei ratio poſtulat, ut nominatim laudem, per quos profecerim.

Primæ ſcaturiginis, quæ agellum irrigavit noſtrum, auctor eſt *Carolus Cluſius* (de l'Eſcluſe) Atrebas, vir præter alia ingenii decora, quibus explenduit, in Epigraphis deſcribendis ſubtiliter acutus, & elegans. De qua virtute non ſolum ipſe mihi viſus eſt teſtimonium dixiſſe: *Erant*, inquiens, *pleriquae alii veteres lapides muro inditi* (ſc. in arce Ebersdorfenſi am Moſſ.) ſed adeo corruptis aeris injuria, & attritis characteribus, ut nec legi, nec intelligi poſſent. Wolfgangus Lazius aliquos ex his expreſſit, ſed adeo negligenter, & non obſervato interdum verſuum ordine, nec abbreviationum formis, ut valde mirandum ſit; quemadmodum animadvertere poterit, qui hæc, quæ ſumma fidelitate ex ipſis lapidibus excepi, cum iis, quæ ipſe evulgavit, conferet: Sed ipſa quoque rerum argumenta, hoc eſt, ſchedæ ejus loquuntur tam ſcite κατὰ τὴν καλλιγραφίαν, & nitide exaratæ, ut ornatius radio incidi, exprimique vix potuiſſent. Occurrunt ibidem antiquarum rerum pulcherrimæ ſpecies, & lineæ ſingulari cura adumbratæ, quarum indicio Graphidis callentiſſimus dici, haberique meretur. Quicquid igitur vir eximius in peregrinatione Franco Gallica, Hiſpanica, Luſitanica, Dacica, & locorum finitimorum vel ipſe obſervavit, (*c*), vel ex D. *Apollonii Menabenii* Medici, & *Theobaldi* (non Theodori, ut *Gruterus* vult in præf.) *Hogrelandii* adverſariis hauſit, id omne ſcito Inſcriptionibus *Smetiana*, *Lipſianaque* farraginis ſuæ eum manu adrexuiſſe. Atque hujus quidem Autographi, quod e *Barmania*-

(*a*) V. *Miſcell. Obſervat. Crit.* Vol. VII. Tom. I. n. 1. & *Miſcell. Obſervat. Crit. Nov.* Tom. III. p. 100. it. Tom. IV. p. 317.

(*b*) Cod. *Inſcript. Praef.* p. 14. it. Cel. Murat. *Praef.* ad Tom. I. *Nov. Theſ.*

(*c*) *Non enim, quod multi peregrinantes hodie faciunt* (ſunt verba *Everardi Vorſtii* Medicinæ Profeſſoris Clariſſimi in Orat. de *Caroli Cluſii vita & obitu* pag. 8) quæ *Caroli Cluſii Curis poſterioribus*, *ſeu plurimorum non ante cognitarum*, *aut*

maniano Muſeo ad me tranſiit, cum auctoritas, tum ſplendor a me facile impetravit, ut publici inde quædam commodi gratia decerpere ſtatuerem.

Quoniam igitur lectionis veritas, imprimis quod ad *Cluſiana* ſpectat, a mea in poſterum pendebit fide, ipſe quidem ſummam adhibui curam, ut literulæ omnes exemplo illi accuratiſſime reſponderent, neve ipſi adeo nævi, ſi quos forte, aliorum judicio, lapicidarum incuria fudit, aut humana parum cavit natura, omitterentur, laboravi, non immemor aurei illius dicti, quod eſt apud *Pagium* (*a*) : *expedit*, inquietem, *ut tam numiſmata, quam manuſcripta eo, quo diximus, modo deſcribantur. Cum verum ſit illud, quod Seneca prodit, in quo prato non niſi lucertam alter invenit, poteſt alter leporem capere*. Alterum invenere ſtudia mea præſidium in Codice MSpto *Antiquitatum Mediolanenſium Andr. Alciati*, de quo egregie Cel. olim P. *Burmannus* in Epiſtola ad Lectorem ſcripſit : *Andream Alciatum*, inquiens, *quoque Juris Conſultorum principem variarum Inſcriptionum Silvam, opus multa & lectionis & obſervationis prœ manibus habuiſſe teſtatur, qui id apud eum viderat, Hadrianus Junius in Epiſtolis p.* 100. *qui & a VVechelio illud, ut excuderet, impetrare nitebatur*. De hiſtoria vero hujus Codicis alius erit exponendi locus.

Tu interea inſpice, ſi voles, *Jo. Ant. Caſtellionei Mediolanenſes Antiquitates ex urbis paræciis collectas*, Mediol. 1625 p. 25. 3 . 218. & *P. Gratiolis de præclaris Mediolani ædificiis* librum Mediolani editum an. 1735. 4 Equidem tria, immo quatuor (*b*) memini harum Antiquitatum exempla ſupereſſe (*c*). Unum, quo Gratiolius uſus eſt, haud diverſum, ut puto, ab *Archintiano*, quod *Gudius* ad *Gruterum* p. 649. n. 1. & paſſim alibi laudavit, quodve in Ambroſianam Bibliothecam migraſſe ſuſpicor inductus iis, quæ lego ap. *Murat. in Nov. Th.* 732. I. alterum in ſplendidiſſimo illuſtris *Ortellii* noſtri Muſeo ſervari audio, tertium qualiacunque mea ſcrinia cuſtodiunt. Cuinam horum Autographi nomen & honos competat, prius non auſim, quam ſub aſpectum ſingula venerint, judicare. Doctiſſimam certe manum libro meo adplicuit, quiſquis fuit, tot monochromatibus & picturis linearibus inſigniter repleto, ut elegantius forte eo in genere vix fingere liceat, multa vero antiquitatis capita inde non protrita depromi poſſint. Ex quo fonte manavit non ſolum quicquid titulorum ſaxis inſculptorum nunc primum, quod ſcio, publicis excudendum formis tradidi, ſed etiam quicquid ſubinde ad *Gruterum*, & alios adnotatum a me Lector vides.

Non minus auxilii præſtitit nobis Inſcriptionum *Gruterianarum* theſaurus, *Petri Scriverii* doctiſſimis obſervationibus abunde locupletatus, cujus uſum Cel. olim *Abrab. VVielingius*, JCtus & Anteceſſor Trajectinus, pro ſua in nos benevolentia, dum viveret, humaniſſime impertivit. Si qui vero exiſtiment, talia nos repetiiſſe, quæ doctiſſimus *Eduardus Holthenus in Corrig. & Animadvert. ad Grut.* ex iiſdem occupavit, eos neceſſarium ducimus admonere, oculis uti ſuis, non alienis ne pigrentur.

Silentio denique non prætereundas eſſe cenſeo *Arnoldi* Buchelii Inſcriptiones, quas corpori olim *Smetiano* vir doctus paſſim adlevit, unde pauculos quoque mihi flores decerpendi poteſtas facta eſt. Servatur id exemplum in urbis Trajectinæ Muſeo publico, cujus mentionem quoque injecit *Keyſlerus in Antiquitatibus Septentrion. p.* 266.

His vero omnibus non pauca de meis interſperſa habes, inprimis quod ad *Gudii* titulos, locupletiſſimumque omnis antiquitatis promtuarium *Muratorii* attinet, cujus viri Celeberrimi, quem poſtremo loco nominavi, etſi operoſis laboribus nonnihil obſtrepere auſus ſum, gloriæ tamen nuſquam quicquam detractum cupio. Non enim feci id carpendi ſtudio, ſed tantum ut ſuum cuique tribueretur, & pro ſe quiſque intelligeret, quam facile etiam in hoc literarum genere ſumma ingenia labi poſſint, ni aciem ingenii intendant. Tu interim, Lector candide & erudite, his λεπτολογίαις, ſi tanti eſt, utere, meiſque in poſterum rebus & ſtudiis fave

CA-

aut deſcriptarum ſtirpium, peregrinorumque aliquot animalium novis deſcriptionibus, quibus & omnia ipſius opera, aliaque ab eo verſa (ut Animadverſiones in Bellonii obſervationes, Aromatum hiſtoriæ Garziæ ab Orta, Chriſt. a Coſta, aliaque *augentur, aut illuſtrantur*, acceſſit in Offic. Raphael. 1611. 4.) *perſunctorie, aut veluti canis Nilum lambit, exteras Regiones obibat, verum penſi ulaſe minutiſſime etiam quæque animadvertebat, nec ſolum rerum naturalium ibi naſcentium indagatione contentus quidquid præterea ad ſitum, antiquitates & populorum mores ſpectaret, mente, & oculis attentiſſime obſervabat. Cui inter cetera fidem facit tabula illius Choragraphica Galliæ Narbonenſis, quam Theatro ſuo Geographico Abrab. Ortelius inſeruit.*

(*a*) *Diſſ. Hypat.* Part. II. c. 6. pag. 151. Conf. Relandi *præf. ad Faſtos* a verbis : *Ceterum ita verſatum &c.*

**** 6

Grut. *Theſ. repetit. edit.* p. 4.

(*b*) V. *Elenchum Codicum MS. e quibus Jab. Baptiſta Donius Inſcriptiones antiquas exſcripſit* a. III. pag. 564. *Inſ. Antiqu. Donian.*

(*c*) V. pag. 29.

CAPVT I.

§. I.

IN ruinis fani cujuſdam agri Mediolanenſis Ara inventa

DIANAE
BVCOLVS
MC SERVI
VS LM

e Schedis *Alciati*.

Gallianum oppidum tametſi dirutum *metrocemiæ* tamen nomen ſuo adhuc tempore ſervaſſe, author eſt *Alciatus*, ejuſque vetuſtatem hoc monumento teſtatam fieri ſcribit. Galliæ togatæ *Saltus Gallianos*, qui Aquinates cognominabantur, longeque Mediolano aberant, *Plinium* Hiſt. Nat. L. 3. c. 15. tradere memini, (Conf. *Cellar. Geographiam Antiquam* L. II. c. IX. p. 536.) oppidum Gallianum hujus regionis, neſcio an ab ullo veterum adnotatum. Ipſe vero lapis indice, quid velit, non indiget. Singulares literas M C interpretatur *Alciatus*, *Militiæ Comenſis Serviens*, eodem modo, quo notas in alio marmore apud Gruterum 393. 4. obvias, MM. *Militiæ Mediolanenſis* reddidit, eamque vocem de Collegiis, qualia erant fabrûm, centonariorum, dendrophororum, & ſi quæ his ſimilia accipi vult. *Serviens* autem idem eſt ac Miniſter, quod munus minime ſervilis conditionis fuiſſe ex alio marmore *Epitynchani* ad *Muratorium* p. 526. 6 infra a nobis laudando intelligitur. Servum ſcilicet non fuiſſe, id, præcipue *Alciato* judice, declarat, quod in perſonam ſervi nec teſtamenti factio, nec legitimi heredes cadere poſſunt, quos tamen habuiſſe illic legitur. Quamquam enim *Ulpianus* in *Fragm.* tit. 20. de teſtament. §. 16. cenſet, ſervum publicum parte dimidia teſtamenti jus habuiſſe, illud tamen jus non tam puto ad ſervos Municipiorum, aut Corporatorum, quam ad Vrbis, & populi Romani ſervos pertinuiſſe. Notanter enim additur populi *Romani* : nam ita legendum eſſe, non *Prætoriani*, aut *Prætoriſve*, nemo poſt *Cujacium* in dubium vocet. V. *Schultingium* τὸν πάνυ ad illum l. Huic autem ἐπιγραφῇ noſtræ ab alio lapide firmamentum, & auctoritatem require *Grut.* 107. 1. ubi inter Miniſtros Serv. & Magiſtros quædam neceſſitudo intercedere videtur Conf. alium 189. 4. Militiæ igitur Comenſi ſervientem pro officiali artium, & ἐργολάβῳ, vel ſodali Fabrorum Collegii ſumere auſim. Quo minus vero hoc in loco ad Cel. *Muratorii* expoſitionem (*a*) conformare nos poſſimus, impediunt ſane cum rationes modo commemoratæ, tum ipſa quoque literarum τῶ SERVI elementa. quæ nominandi caſu hoc loco efferri debent. Ceterum opportune *Symmachus* L. X. ep. 34. p. 406. ed. Par. harum ſodalitatum coitiones, & diſciplinam ſic laudavit : *hic lunati*, inquiens, *pecoris invector eſt ; ille ad victum populi cogit armentum ; hos ſuillæ carnis tenet functio : pars urenda lavacris ligna comportat. Sunt qui fabriles munus auguſtis operibus accomodant : per alios fortuita arcentur incendia. Jam caupones, & obſequia piſtoria, frugis, & olei bajulos, multoſque id genus patriæ* SERVIENTES *enumerare faſtidium eſt*. Conf. *Reineſ.* Claſſ. I. n. CV. p. 145. a quo magiſtro hunc locum didici ; præterea magnum *Jac. Godofred.* ad l. 2. L. XIII. T. IV. Cod. *Theod.* de *Excuſationibus artificum* & L. XIV. a Tit. II. VIII. de *privilegiis Corporatorum*, it. *Guid. Pancirollum* virum non modo omnis Juris, ſed humanitatis quoque conſultiſſimum in ſingulari, quem contexuit ad finem *Notit. dignit. utriuſque Imp.* Catalogo de *corporibus artificum* p. 21 Totum vero corporatorum genus quis jure ambigat dici poſſe urbanam militiam, cum ordinem non modo illi quendam caſtrenſium more militum ſervarint, ſed ad murorum quoque & portarum cuſtodiam, quotiens uſus exegerit, uti *Pentapolu* in urbe, (v. *Novell. Theod.* 43. p. 93. T. VI. P. II. *Cod. Theod.*) cogi potuiſſe videantur. Nequid ſigillatim exponam de centonariis, utriculariis, naviculariis, fabris lignariis, & σιδηρουργοῖς, quos conſtat operibus civilibus non minus, quam caſtrenſibus operam navaſſe (v. Cel. *Schwartzii Miſcell. polit. humanitat. e.* 11. *de Colleg. Utricularior.* §. XXII. p. 51. S) Militiam certe pro quavis cura, officio, & procuratione, quam quis obire dicitur, accipere jubet lex 1. Tit. XX. L. VI. *Cod. Theodoſ. de Comitibus ordinis primi art divers.* p. 112. & l. 38. tit. I. L. XII. de *Decurionibus* p. 397. Tom. 4. in primis vero lex. 4. Cod. de *fabricenſibus*, & *Nov* 85. *Juſtiniani* Imperat. *de armis*. Item alia inſcriptio, *Mediolani in d. Stephani ade juxta altare majus eruta*, quam nunc ex iiſdem Alciati ſchedis in lucem profero :

M . ATVSIO
M . F . OVF
GLYCERO
EQ . R . IIVIR . I. D. M. P.
PONT . QVAEST . AER
PATRON . ET REPVNCT
COLL . AER . COL . M.
TERTIVS RVFELLIVS
VERVS IIIIVIR A . P.
OB MERITA EIVS QVAE
ERGA SE SIVE PARENTES
SVOS SEMPER INNOCENTER
EXHIBVIT L. D. D. D

atque

(*a*) Pag. 950. n. 8.

atque ſic interpretor: *Marco A. Marci filio, Onfentina, G. Equiti Romano, Duumviro Juri Dicundo Militia Palatina Pontifici, Quaſtori ararii, Patrono & Repunctori Collegii ararii Collationis Mediolanenſis T. R. V. quatuorvir adilicia poteſtate* O. M. E. Q. E. S. S. P. S. S. I. E. *locus datus decreto decurionum*.

Alciatus in his notis A. P. deprehendere ſibi viſus eſt *Anni primi*, vel *Annona prabenda*, quæ interpretatio etſi exemplo non deſtituitur v. *Grut.* 358. 6. nondum tamen omne punctum fert, quod frequentius & expreſſius de IIIIviratu legitur *adil. poteſt.* apud *Grut.* 473. 5. & *Murat.* 666. 9. Repunctorum munera alio loco inveſtigabimus. V. interim *Murator.* 1067. 4. Jam ad cetera propero.

§. II.

Prope *Adduam* verſus *Laudem Pompejam* templum fuit Herculis antiquiſſimum, in quo extitit pervetuſti operis menſa marmorea cum hoc elogio:

HERCVLI SACR
C. MASCARPIVS
SYMPHORIO $\overline{\text{VI}}$VIR
SEN. AVG. C D D
ORNANDAE . C. AB . ORD
SPLENDID. M. M. HONOR
C. MASCARPIO
FESTO FILIO EQ. R.
EQ. P. $\overline{\text{VI}}$VIR IVN
DEC. TOT SOL.
ex *Alciatinis*.

Gruterus ex Apiano mendoſam dedit p. XLIII. 8. Ejus ſenſum ſic clariorem reddo: H. S. C. M. S. *Sevir Senior Auguſtalis, creatus decreto decurionum O. curia ab ordine Splendido Municipii Mediolanenſis honoratus*, C. M. F. F. *Equite Romano, equo publico, Seviro Juniore Decurione Totam* (ſc. impenſam) *ſolvente*.

Sevirorum Auguſtalium Seniorum & Juniorum frequens eſt in lapidibus mentio, quorum loca ex Indicibus compilare nec opus eſt, nec placet. Inſpice ſis *Reineſ.* ad Claſſ. I. 99. *Fabretti Inſcript.* c. 5. p. 403. & *Murator.* Claſſ. III. p. 192. Sed totum hoc dignitatis genus difficillimos habet explicatus, ſi diſcrepantes *Reineſii* & *Noriſii* ſententias ad ipſorum lapidum veritatem excuſſeris. Erudite & ſubtiliter quidem *Reineſius* in Epiſtol. 31. ad *Rupert.* p. mihi 178. *obſervavi*, inquit, *ubi Seviri & Seviri Auguſtales in eadem republica diverſum corpus conſtituere*. Sed dolendum, hac ipſa lege ſua virum magnum uti neſciviſſe. Equidem, re diu mecum reputata, haud immerito opinor, Seviros, ſive nude, ſive cum adjunctione muneris, quo funguntur, laudatos, proprie ad magiſtratus civiles pertinuiſſe, quales ſunt diſertis verbis *Seviri Juri Dicundo praf. vigil.* apud *Gruter.* 385. 6. item *Seviri quinquennales Juri Dicundo quaſtor. Reipublica* ibid. 397. 2. *Seviri Curator. ararii Mediolanenſis* ibid. 43. 11. 12. & apud *Fabrett. Inſcript.* p. 409. c. 5. n. 334. *adilis Sevir* apud *Gruter.* 43. 9. Dicuntur autem modo *Seviri* ἁπλῶς *Grut.* 64. 1. 2. & paſſim: modo *Seviri urbani Gruter.* 358. 6. & 471. 5. mox *Seviri Auguſtales Gruter.* 365. 6. 423. 5. 6. & in aliis locis bene multis, ſi ſcilicet Auguſtorum beneficio in decuriones allecti fuerant. Sic *Auguſtalis curator munerum publicorum Grut.* 483. 9. & *Murat.* 618. 3. qui iiſdem partibus officii functus eſſe videtur, quibus in urbe Ædiles, a cujus generis magiſtratu non alienam eſſe dixeris *Munerarii* appellationem, fide lapidis apud *Murat.* 615. 3.

Erant enim munerarii, qui vel ludos edebant, vel gladiatores conducebant. Eodem ſenſu accipi credo Sevirum Auguſtalem *Choragiarium* apud *Gruter* 475. 2. quod ludos ſcenicos edebat. Ita quoque *Auguſtalis* apud eumdem *Grut.* 57. 6. Marti Auguſto gratias refert pro honore duumviratus. A qua juſſione Auguſtorum puto nomen *decurionum Auguſtalium* apud *Murator.* 1069. 4. & 1102. 4. proveniſſe.

Inde quoque perſpicitur, quod obiter moneo, *Auguſtalem Juri dicundo*, quem *Reineſius* in lapide *Gruteriano* animadvertit, abſque præfecti vocabulo recte dici. V. *Notit. dignit. Cod. Theodoſ.* T. VI. P. II. p. 24. Conf. *F. Henr. Noriſ. ad Cenotaph. Piſan.* Diſſ. 1. p. 77. edit. Venet. 1681. fol Ipſos autem *Seviros* in decurionum ordine fuiſſe, non eſt quod dubitemus, quoniam in lapidibus per appoſitionem decuriones appellantur. Eo pacto *Gruteriana* excitant p. 344. 6. 385. 2. & 475. 5. *decurionem Seviram: Gudiana* 8. 2. *Decurion. Col. Sevirum*: item *Muratoriana* Auguſtalem Sevirum Decurionem 193. 7. Ceterum dividi *Seviros* in *Seniores* & *Juniores*, res nota eſt. Nunc videant, qui *Noriſiana* opinioni tantum tribuunt, an *Petronius* Seviro Auguſtali faſces, inſigne magiſtratus civilis, jure affinxerit. Encolpius enim hanc ſolam ob cauſam faſces cum ſecuribus in poſtibus fixos mirari videtur, quod duumviris in coloniis non faſces, ſed bacilla dabantur, uti graviſſimus harum rerum magiſter *P. Burmanus* ad c. 30. *Satiric.* p. 152. ed. nov. docuit & ex *Ciceron.* Agr. II. 34. intelligi poteſt. Hos igitur, quos dixi *Seviros* ab *Auguſtalibus* h. e. Sacerdotibus in honorem Cæſarum inter Divos relatorum inſtitutis diverſos eſſe, marmora apud Grut. 68. 3. 472. 8. 475. 6. & 477. 7. *Fabrett.* c. 5. p. 405. n. 310. & *Murat.* p. 205. 3. & 1104. 7. teſtantur. Quid enim opus erat addere & *Aug.* ſi ſeviri ſemper Auguſtales; v. *Murat.* ad n. 2. p. 193. Hi proprie a decurionibus legebantur, v. Grut. 19. 6. & 400. 5. nec in decurionum ſemper numerum relati, recte judicante *Noriſio* (v. *Murator.* 200. 4.) Sed his inferiores eſſe videbantur.

Propterea mirari nos non ſubeat, quare Sevir Auguſtalis ſimul Μυροπώλης hoc eſt, emptor, venditorque unguentorum ap. *Reineſ. Claſſ. V.* n. 39. & *Na-*

& *Naviclarius Marinus* fuerit ap. *Murat.* 195. 3. niſi forte hic *Sevir Naviclariorum* Collegii ſubintelligatur, qualem ex *Grut.* 445. 6. *Norisius* dedit l. d. p. 77. Cum vero duumviros *Fabrett.* cap. 5. pag. 402. n. 302. patronos Coloniarum, quatuorviros quinquennales, præfectos fabrûm *Fabrett.* cap. 5. p. 409. n. 340. & 344. item Grut. 48. 8. 9. nec non Decemviros *Stlitibus judicundis* Grut. 485. 5. item præfectos militum & equitum *Gud.* VI. 1. & X. 1. honoribus Sevirorum Auguſtalium ornatos legamus, non abſurdum erit ſtatuere, magiſtratus veteri exemplo gubernantium civitates ejuſmodi ſacerdotii munera obiiſſe. Quod ſi opinari malis, in antiquis elogiis omnia officia, quibus quiſque perfunctus eſt, in unum tempus ſæpiſſime conferri ſolere, tuo fiet arbitratu, nos non magnopere intercedemus. (*a*) Atque his expoſitis, taciſſime nunc hujus aræ noſtræ titulum perſequemur.

Notas illas CDD quoniam perſpicuæ ſunt e *Grut.* 368. 7. nec quenquam polluunt morari, jure prætereo. Conſtat quoque, decurionum ordinem, ipſamque adeo univerſitatem populi in municipiis & coloniis ſplendidam vocari. Sic dicitur apud *Fabrett.* cap. 3. pag. 119. num. 6. *ordo & populus Splendidiſſimæ Coloniæ.* Pluribus exemplis parco, quæ ex Indicibus corradi nullo negotio poſſunt; v. *Ind. Scalig. ad Grut* pag. XL. it. *Murat.* Claſſ. VII. p. 2165. verum aliquid obſcuritatis habere videtur formula: *ornanda Curia ab ordine ſplendido* Municipii Mediolanenſis *honoratus. Reineſius* ad Claſſ. VI. 41. pag 413. hic loci intelligit ornamentis decurionalibus ab ordine Splendidiſſimo M. M. honoratum. Sed huic ſcilicet explicationi ejus vitiatus *Gruteri* lapis favebat, noſter refragatur. Equidem ſuſpicor Maſcarpium non modo Auguſtalem, hoc eſt, ſacris faciundis præfectum, ſed honoratum quoque decurionem ornandæ curiæ cauſa creatum eſſe, quod eam vim habet, ut credamus, ne ornamenta decurionalia cum illo fruſtra communicata eſſe viderentur, decuriones aliquam ei muneris publici curam demandaſſe, ut ornaret curiam, vel ipſos jam tum ex ejus honoribus non contemnendos laudis fructus cepiſſe. Similem formulam præfert ſilicea arca apud *Alciatum*, Mediolani in Raſtellorum vico juxta prætorii parietem ab ipſo olim viſa, & hac Epigraphe inſignis:

VERCELLENSIS FLAMINIS ME
DIOLA Q. ATILIVS EVTYCHES
VIVIR AVG. C. DD. ORNANDAE C.
VXORI KARISSIMAE QVAE VIX.
CVM EO ANNIS XV. SINE VLLA
QVERELA

Cum vero alii eſſent gratuiti, hoc eſt, ornamenta acciperent ſine ſumtu ſuo, & erogationibus publicis, alii contra propter indultos honores opere quodam publico vel inſtituto, vel refecto, aut certam pecuniæ ſummam viritim diſtribuere, aut epulum inſtruere tenerentur, decebat ſane pietatem filii in hac re præſtanda vicem patris ſuſtinere. Erat is non nomine, ſed re decurio, præterea eques Romanus equo publico honoratus, quam dignitatem ex fragmento lapidis Vigevanenſis (*b*) hactenus, quantum novi, inedito diſcimus:

D M

STATILI IF
HONORATI
EQ. R. EQ. P. FLAMIN
* CVR. REIP. AVG. TAVRIN
STATILIVS. SATVRNINVS
PATER. ET. STATILII CASSIAN
HONORATVS FILI

Trita eſt & pervulgata *equitum Romanorum equo publico* in priſcis marmoribus memoria. Rectiſſime *ſciendum*, inquit *Lipſius* de *Militia Rom.* L. I. Dialog. v. p. m. 14. Oper. ejus T. III. fol. *ipſorum equitum duplex corpus fuiſſe, alios equo publico, alios ſine eo. Illi vetuſtiſſimi, & proprie, ac ſoli equites olim dicti . . . Solos,* Plinio auctore, *equites dictos olim ab ipſa re & quibus militares ſive publici equi: ſed poſtea . . . omnes, quibus annuli aurei pecunia indices, ac teſtes . . . tertium igitur hoc genus & manſit ad inferiora tempora diſtinctum. Cicero in Antonium Philipp. VI. Altera ſtatua ab equitibus Romanis equo publico, & in lapidibus principum ævo ſæpe occurrit inter dignitates.* Eodem modo egregie, ut ſolet omnia, *Rasbodus Hermannus Schelius* in quantivis pretii notis ad *Hyginum Gromaticum* p. 64. non negat *ſub Imperatoribus equites Romanos equo publico fuiſſe, ſed eos in equitatum legionarium vulgo delectos. Immo fuere*, inquit, *inter hos, qui caſtra in vita nunquam viderunt. Exemplum habes in Ovidio.* Reliqua omnia in ipſo libro legi merentur, quod vir doctus rem totam ſubtiliter explicuit. Quare, ne aliorum ſcrinia me compilaſſe putes, a qua literarum peſte tota mente abhorreo, verbum non amplius addam. Inſpice quæſo, ni grave eſt, doctiſſ. *Oliverii* Not. ad *Marmora Piſaurenſia* p. 104. & 105. & Cel. *Schwartzii Exercitat. Academ. de inſignibus Ordinis Equeſtris* §. 1c. & 1o. Atque hæc ad ſuperius Epigramma noſtrum, in quo de *Seviris togatis*: Sevirorum militarium, qui turmis præerant, longe diverſa erat ratio, de quibus alio fortaſſis tempore diſputabimus. Interim marmor in arcis ruderibus *Artiſiati* olim inventum, depromptumque ex *Alciatino* penu opponere juvabit, quod a viris doctis qui lapides in unum corpus redegerunt, itidem minus vulgatum eſſe reor:

C CVR

(*a*) Cum ſub prælo ſudaret libellus, hæcque jam edita eſſent, ecce redditur nobis *Loyſii de Rochat Epiſtolica diſſertatio*, unde certior factus ſum (p. 48.) virum egregium in Epiſtolis ſuis, quas nondum videre mihi licuit, de Sevirumviratu Auguſtali accuratius expoſuiſſe. *mediamque hujus quæſtionis motæ inter doctos, num meri ſacerdotes ſeviri illi eſſent, an magiſtratus, inter affirmantes, & negantes univerſe ſententiam amplexum eſſe.* Pace tamen viri Nobiliſſ. contendere auſim, particulam ET æque minus redundantem hoc loco videri poſſe, quam *Noriſio* viſa non eſt, cum Auguſtalitatem a decurionatu ſecernendam eſſe, recta moneret.

(*b*) De hoc oppido vid. *Leandr. Alberti Deſcriptionem Italiæ* p 686.

* Leg. CVRIALIS. Gud. 126. 5.

C CVR RVFINO
TR MIL LEG XIII
SEVIR TVRMIS
DVCEM IIIVIR
AAAFF C CVRTI
VS· PATR
L DD

§. III.

Gambalothi, ſive *Gambolate* ſecundum *Leandrum Albertum* [*in deſcriptione Italiæ* pag. 686.] quæ eſt Novarienſium, & Ticinenſium civitas, in D. Euſebii æde menſa marmorea id inſcriptum habuit:

MART SACR
NOMINE
C. GEMINI PRISCI
PRAEF. EQ AL. AVG
PRAEF. COH. I. BREVN
LIBERO COMMEATV
PRAEF. FABR. MIL. COH I PR
PIARVS ET
MARTIALIS LIB
D . S . P .
ex *Alciati codice*.

Titulum hoc modo exprimendum cenſemus: *Marti Sacrum* N. C. G. P. *præfecti Equitum alæ Auguſtæ*, *præfecti cohortis primæ Breunorum* L. C. *præfecti fabrûm*, *milites cohortis primæ prætoriæ* P. E. M. *liberti de ſuo poſuerunt*. Nemo expectabit, ut omnia illa, quæ de præfectis cohortium, & fabrorum dici poſſunt, huc tranſcribam. Præfecti fabrûm cujus generis fuerint, e *Vegetio* de *Re Milit.* Lib. II. cap. XI. manifeſtum eſt. Præterea quis noſtram ferat de ratione numerorum in cohortibus diſputationem, cum doctiſſ. *Prideauſii* Commentarius ad marmor cxxxv. (*Marmor. Oxonienſium* pag. 493. 495. ed. *Matter.*) in promptu ſit? Aliud quiddam in hoc lapide nos moratur, quod ad examen revocare libet.

Nimirum quæri poteſt, quo pacto, qui præfectus cohorti dicitur, ſimul equitatui præeſſe poſſit. Proprie enim reique publicæ ſecundum mores turmis præpoſitos, præfectos & decuriones dixeris; contra legionum cohortes a tribunis, centurionibuſque rectas eſſe quis ignorat, teſte *Vegetio* L. II. c. 14. 9. & 12. Ipſam certe præfecti vocem ad turmam, item tribuni, centurioniſque ad cohortem, & legionem antiquitus pertinuiſſe, egregius Ciceronis locus (pro Marcello c. 2.) non incommode demonſtrat: *nihil*, inquientis, ſibi *ex iſta laude centuris*, *nihil præfectus*, *nihil cohors*, nihil turma decerpit. At enim vero cum præfectus in ala etiam priſcis legibus idem fuerit, qui tribunus apud Legiones h. e. cives (vid. *Radb. Herm. Schelium ad Hyginum* p. 74.) ad alam autem non turmæ ſolum, ſed cohortes quoque ſociorum, & auxiliariorum pertinuerint, nemini debet mirum videri, apud *Livium* quoque L. 25. 14. *Vibium Accuaam cohortis Pelignæ* præfectum dici. Sed uti converſis rebus ſub Auguſtorum imperio diſciplinæ quoque veteris, & morum immutatio ad caſtra tranſiit, & cum re nomina quoque confuſa ſunt (v. *Lipſium de Militia Rom.* L. II. *Dialog.* IV. p. 42.) ita accidit quoque, ut *quæ antea* Legiones (ſunt verba magni *Ezech. Spanhemii* in *Orbe Romano* c. xxi. p. 504.) e *Romanis tantum*, *ſeu Urbani iidem*, *ſeu Latini*, *vel Italiam inhabitarent*, *civibus conſtabant*, *e provincialibus poſtea*, *ut plurimum deligerentur*; *quæ* auxilia *vero e ſociis olim*, *ut notum*, *ſeu provincialibus conſtabant*, *ea e nationibus barbaricis*, *quæ vel pretio*, *vel ſponte in eam ſe militiam dabant*, *conſcriberentur*. Poſteris quoque temporibus introductum eſt, ut alarum vocabulum tamquam proprium, & ſuum vindicaret eques non Urbani & equeſtris, ſed Italici, provincialis immo externi, ſed honeſti ſanguinis, (Lege *Schelium* ad *Hygini Gromat.* p. 67. 70. piget enim plura tranſcribere) necnon mos invaluit, ut ſingulis alis præfectus adeſſet, propterea quod, eodem *Schelio* judice, & magiſtro L. d. p. 74. *alæ non connexæ legioni ab alia ad aliam interdum traducebantur*. Si vero negem, multa hujus generis in lapidibus, & Scriptoribus poſterioris ævi aſpera, & obſcura propter variatam temporibus illorum vocabulorum ſignificationem videri, mentiar. Nam turbant ſane cohortes, & turmas illis ad equeſtrem militiam, (v. Gruter. 1108. 5. Reineſ. Claſſ. VI. n. 128. & Claſſ. VIII. n. 23. & *Marmor. Piſaurenſ.* in Not. *Olivierii* p. 96.) his ad peditatum nonnumquam traductis, (v. *Reineſ.* Claſſ. VIII. n. 63.) a qua conſuetudine non abhorret commune illud *Plinii* L. x. Ep. 107. *Rogatus*, inquientis, *Domine*, *a P. Accio Aquila Centurione cohortis ſextæ equeſtris*, *ut mitterem tibi libellum*; *Et Ammiani Marcellini L. XIX. p. mihi* 133. *obequitabat*, inquientis, *comitante cohorte regali*; Item *L. XXIV. p.* 277. *Et Imperator ira gravi permotus reliquos ex ea cohorte ad pedeſtrem compegit militiam &c.* Atque his, opinor, cauſis inductus vir ſummus *Reineſius dediſcere* nos jubet, *quod non obſcuri magiſtri docent*, *equites tantum alarum fuiſſe*, *non cohortium*, *& pedites cohortium*, *non alarum*. (V. Claſſ. I. ad n. 3. pag 16.) Sed quemadmodum alterum hoc, ſi recte expiicetur, dare poſſum, quod nec vetuſtas quidem cohortes alarias ignorat; ita vereor, ut illud alterum tanquam extraordinarium, novum, & ſub Cæſaribus natum moribus majorum, veræque antiquitati, item bellicæ ſuperiorum temporum formulæ accomodari poſſit. Confirmant hæc, quæ de cohortibus equitatis latius excuſſit doctiſſ. *Schelius* ad *Hyginum* in Not. p. 86. ſeq. Ceterum non eſt quod moneam, cohortes, & alas nomina ſua accepiſſe vel a populis, e quibus conſtabant, vel ab auctore, vel provinciis, cujus rei teſtis claſſicus eſt lapis noſter *alam Auguſtam & cohortem Breunorum* referens.

Duæ vero res mihi in primis videntur eſſe memoratu dignæ. Nam primo huic lapidi notitiam debemus *cohortis primæ Breanorum*, deinde novam aliquam *ſive libero commeatu*, eodem auctore, accipimus: de *Breanis* nihil habeo dicere, niſi quod coniiciebam primum, forte legendum eſſe *Breuc.* h. e. Breucorum, uti eſt in aliis Marmoribus apud *Spon. Miſc. Er. Antiquit.* Sect. v. p. 164. Gudium 119. 2. Muratorium 1040. 2. & in Cliviano marmore apud Cel. *Cannegieterum*

rum in elegantiſſ. diſſ. de *Brittenburgo* p. 58. ſeq. Sed illico me ſuſpicionum mearum pœnitentia ſubiit, poſtquam legere cœpi ad hujus monumenti illuſtrationem erudite congeſta ab *Alcinto*. Operæ igitur pretium eſt de illa gente facundiſſimi, politiſſimique olim Juriſconſulti ſententiam ex Adverſariis ejus cognoſcere : *Sunt Brenni Alpini populi, qui etiamnum dictam vallem Breuniam colunt, prope Lepontios, ut eſt apud Plin. L. III v. 20. Ptolemæus* (*a*) *alios Breunos in Vindelicis inter Lycum, & Oenum ponit,* (*b*) *Caſſiodorus Libro variorum primo, Breones ſub duce Rhetiarum milites fuiſſe atteſtatur. Paulus Diaconus in hiſtor. Langobard. Lib. IV. in regione, inquit, Breonum ſanguis de nubibus fluxit, & interni fluvii rivulus aquas cruoris emiſit* (*c*). *Dion Cocceus Hiſtor. Lib. LV.* (*d*) *Breunos populos commemorat verſus Illyricum, quibus rex a divo Auguſto datus ſit Butho nomine. Sed ii nihil ad Alpinos homines pertinent, de quibus hic agi mihi magis ſit veriſimile* : hactenus *Alcintus*. Adde locum elegantem *Horatii a Cellario* G. A. Lib. II. cap. 7. pag. 413. Tom. I. laudatum. Alterum illud, quod mihi quidem reperire licuit, eſt ejuſmodi, ut vehementer animi pendeam utrum in principio verſus nota PR exſcribentis incuria, aut temporis edacitate exciderit, an τὸ *libero commeatu* cum *Breunis* aptum, & nexum videri debeat.

Saxorum certe elogia nondum me ad verum via certa duxerunt. Quod ſi præfectum ſumis libero commeatu, hoc eſt, commeatui, judicem te, Lector erudite, ſtatuo, utrum annonariæ rei in caſtris cognitorem probes, qui curam gerit, ne frumentum deſit militibus, neu quis flagellet annonam, (unde liberalitas Cn. Sulpicii intelligenda apud *Grut.* 172. 14. qui in commeatum legionibus magnam pecuniæ ſummam legavit) an curſus publici caſtrenſem præpoſitum hoc loco malis, cui generi quam ſimiles ſint *curſuales præpoſiti* in urbe apud *Symmachum* Lib. II. Ep. 46. & l. 9. tit. 29. *de Curioſis* Lib. VI. *Cod. Theod.* non conſtituam. Sin alterum magis arridet tibi, quod ipſe quoque propius verum puto, commeatum accipias neceſſe eſt de ratione ſtipendia merendi, ad quam nemo poteſt ingratiis, & vi cogi, ſed ubi quis ſua ſponte militiæ nomen dat, domumque redeundi quocunque tempore libuerit, immunitate gaudet, quam divinationem ipſa vox *commeatus* peperit. Eſt enim proprie epiſtola tribuni, vel præpoſiti, cujus beneficio miles poterat ante ſtipendia emenſa ab obſequio militari, ſigniſque diſcedere, (v. *Stevvech* ad *Veget.* Lib. II. pag. 116. 117.) qua tamen poteſtate ne comites rei militaris abuterentur, *Conſtantinus* imperator l. 2. & 3. tit. 1. *de re militari* & l. 1. tit. 12. de *Commeatu* Libr. VII. Cod. *Theod.* providit. Nihil ergo impedit, quo minus cohortem illam Breunorum voluntariam, ſive liberam ſumamus, cui ſcilicet commeatus non interclusus, ſed itus, reditusque integer fuit. Ut libere animi mei ſententiam profitear, deſiderantur ſane in literatis monumentis exempla, quibus idem ſtabilitur. Interim melius, certiuſque, ſi quis conjecerit, vatem ego optimum perbibebo. Reliqua hujus lapidis perſequi nec attinet, nec tui eſt, Lector erudite, ſtomachi. Poſſum conjecturam facere de meo.

C A P U T II.

SCHOLIA IN IAN. GRUTERI THESAURUM.

2. 6. verſu 2. *Cluſii* quidem ſchedæ pro VLP. exhibent VP. adeo ut hæ duæ literæ ſignificare poſſe videantur : *utriuſque Pannoniæ* (argum. n. 7. pag. 481. Grut.) ſed quoniam in duobus aliis titulis ſervant VLP. (v. Grut. 40. 2. 3.) literam L hic puto caſu excidiſſe. Ceterum CONT notat *Contariorum;* quales fuerint, ipſius *conti* vocabulum demonſtrat. V. Auctores a *Pitiſco* laudatos in *Contarii* v. 4. Non eſt apud *Cluſium* ER ſed TER ideſt, ut ego interpretor TERtius. Locum, in quo repertus eſt titulus, his verbis notavit idem vir diligentiſſimus : *In Ebersdorf am Moſſ hoc eſt, ad Paludes arce Generoſi viri Hieronymi Beck a Leopoldsford muro inſiti hi lapides. Diſtat autem illa arx cum pago adiacente aliquot milliaribus ſub Vienna Auſtria.*

2. 12. De Protectoribus vid. *Henric. Valeſium Ammian. Marcellini* Lib. XIV. num. XIX. P. m. 33.

3. 1. Quoniam is lapis *Eugedinė*, ſive Enedini, ut ſcribit *Cluſius*, in *Tranſilvania* viſus eſt, ipſa ejus verba repetere placet, quibus omnes illius regionis lapides a ſe congeſtos recenſuit : *Epigrammata collecta in Tranſilvania per Rm. Philippum de More de Chinla Præpoſitum majorem Agriæ, Protonotarium Apoſtolicum, ac Ser. principis Ludovici Dei gratia Ungariæ ac Boemiæ &c. Regis Conſiliarium, & Secretarium, ejuſdemque ad illuſtrem Senatum Venetum oratorem. Collata deinde a Carolo Cluſio cum exemplari Antonii Verantii Archiepiſcopi Strigonienſis, & ad illius normam pleriſque locis emendata Viennæ Auſtriæ Anno* MDXXCVIII. Verſu 4. miror *Gruterum* fide ſchedarum *Cluſii* ſcribere potuiſſe OPPELLIUS, cum *Urſinianam* iſtæ lectionem edant. Ita quoque vult *Scriverius* in ſchedis ſuis.

4. 4. v. 2. T. AVIANO *Cluſ.* ſed malim utique cum *Gudio* TRAIANO v. 5. DOMIN. SANCTISSI ita in literis *Cluſii* expreſſum eſt, quod notemus propter rationes Calligraphiæ lapida-

(*a*) Vid. Geograph. Lib. II. cap. 13.
(*b*) Vid. c. XI. pag. mihi 31.

(*c*) Vid. c. 2.
(*d*) Pag 568. & 571. edit. Leuncl.

pidariæ. v. *6.* & 7. verba : AVIANVS AVG LIB deſunt, & pro AVRARIAR legitur AVRA R O. Sed retinendum utique Aurariarum, id eſt, fodinatum (v. *Reineſ. Claſſ.* I. n. VI. p. 19.) ſive Metallorum auri, quia in alio marmore apud *Burmannum de Vectigalibus populi Romani* c. VIII. p. 121. eſt PROCVR. FERRARIAR. quod autem vir magnus *Collegium Aurarium* explicat per Collegium metalla exercentium, vereor, ne id nimis durum videri poſſit. Sed legendum utique ap. Grut. 114. *6.* Collegium Aurariorum ex p. XII. *6.* hoc eſt, eorum, qui ab *Ammiano Marcellino ſequendarum auri venarum periti* dicuntur L. XXXI. p. 447. ed. Pariſ. *1636.* 4.

4. *6.* B. F. Beneficiariorum memoria in lapidibus eſt tralatitia : de vi & poteſtate hujus verbi conſule *Reineſ.* Claſſ. VIII. 35. it. Ejuſd. Epiſtol. 23. ad *Rupert.* p. 81. 82. it. *Fleetvvood* in *Syll. Inſcript.* p. 37. *Lingonii Opuſcul. Theotiſc.* P. III. p. *62.* ſeq. & *Murator.* 778. 4.

4. 11. Cippus quadrangulus. Ad hunc locum vid. *P. Lambecium, in Commentar. Bibl. Vindobon.* a p. 47. 49. 1. L. 2. c. 1. Hujus tituli argumento Viennam olim a cohortis Fabianæ ſtativis Fabianam nominatam fuiſſe *Lazius* credidit, repugnante tamen *Lambecio*, qui *Com. Bibl. Vindob.* T. 1. p. 33. L. 2. c. 1. *utinam*, inquit, *inveſtigare poſſem, ubi nunc vetus illa extaret inſcriptio, explorarem ipſe meis oculis, utrum Lazius, an Cluſius meliori fide eam deſcripſiſſet. Donec enim ea de re fiam certior, totam controverſiam de vera hujus Inſcriptionis lectione in medio relinquendam cenſeo. Interim certiſſimum eſt, quomodocumque demum ea legenda ſit, nulla profecto ratione inde colligi poſſe, Viennam olim nominatum fuiſſe Fabianum.* Verum ſalva res eſt. Tale vocabulum in Cluſianis plane non invenitur. Eſt contra manu ejus ſic ſcriptum AP R VSII. Uter utrium fide, & accuratione vincat, non opus eſt pluribus demonſtrare. *Lazium* certe vanitatis reum faciunt multorum intelligentium virorum de eo judicia, ipſumque adeo *Lambecii* (*a*) teſtimonium, *quanta*, inquientis, *Lazii in deſcribenda, & publicanda antiqua illa inſcriptione fuerit negligentia, & incuria, cuilibet videre & judicare licet, ſi ejuſdem Inſcriptionis exemplum a ſupra memorato Pighio deſcriptum, & Herculi Prodicio inſertam cum Laziano illo mutilo, & mendoſo apographo contulerit.* Immo nec in uno quidem lapide deſcribendo conſtantem rationem & formam tenuit, ſed pro lubitu verſus digeſſit, & immutavit. Verum eſſe, quod ſcribo, facile cognoſcet is, qui hanc ipſam Inſcriptionem *Rer. Viennenſ.* L. I. c. 4. p. 14. ab eo laudatam cum alio loco *Commentar. de Repub. Rom.* L. 11. Sect. 3. c. 7. p. 976. contendere haud gravabitur. Miſere eum contaminaſſe Inſcriptiones, auctor eſt *Gruterus* ipſe in *Animadvert.* p. 285. 4. *Reineſius* in Epiſt. 31. ad *Rupert.* p. 164. & nuperrime elegantiſſimus, doctiſſimuſque *Hagenbuchius* in *Diatribe* de *gracis Theſauri novi Muratoriani marmoribus metricis*, qui p. 26. *peſſimam lapidum exſcriptorem* vocat.

5. 4. verſ. *6.* Bongarſianæ lectioni favere videntur *Cluſiana*, quod literæ P C punctis carent. Levia hæc ſunt, fateor, ſed quæ interdum non neceſſarias emendationes γεωμετρικῶς convellere, & veras approbare poſſunt.

6. 3. SARMIZ deeſt in *Cluſianis*, ab hoc titulo alium ſejunxit vir doctus in ruinis antiquæ urbis, *Varhel* nunc dictæ, ideſt, in loco Caſtrorum a ſe viſum, deſcripſitque tanquam a ſuperiori diverſum. Quare nos non decet eundem ſilentio præterire. Ejus formula hæc eſt :

AVSPICIIS CAE
SARIS DIVI NERVAE
TRAIANI AVGVSTI
CONDITA COLONIA
DACICA
PER
M. SCAVRIANVM
EIVS PROPR

Si quis nimiam in nobis criminetur diligentiam, cum jubemus *Graterum* ipſum p. XXII. n. 10. & 11. it. 165. 12. & 13. inſpicere, Intelligentibus rerum arbitris hæc ſatisfacere poſſunt exempla, tameſi plura in promptu; iniquis vero & indoctis ne centum quidem.

6. 6. verſ. *6.* MVTIANVS. Cluſ. verſ. 7. *Scaliger* in Ind. Hiſt. *Horologiarium* templum explicat. Quibus fidiculis ſubſtantivum extorquere potuerit *Pitiſcus* (*b*) non intelligo. Notemus Juliam Caracallæ hoc loco Matrem dici, contra aliorum famam, qui novercam volunt. *Q. Soſii Falconis & C. Jul. Erucii Fructi Clari* Conſulatus quomodo componi poſſit cum elogiis Baſſiano Caracallæ tributis, parum liquet : niſi forte ſumas, templum illis conſulibus votum, & inchoatum, annis vero ſex, ſeptemque circiter ſerius perfectum eſſe, quo tempore a patre adhuc vivo Auguſtus dici potuit. Aliter tamen, longeque ſubtilius veritatem hujus tituli ad vivum reſecavit doctiſſ. *Herm. Lingenius in Opuſcul. min. Theotiſc.* P. III. n. 3. §. 11. 13. 17. & 28. etſi §. 31. ipſe quoque ſententiam ſuam deflectens in noſtras ire partes haud recuſet. Conf. ſimul *Hadriani Relandi praf. ad Faſtos* * * * 1. 1. qui Spanhemii rationes ſecutus, probabile eſſe arbitratur Fulconem & Clarum fuiſſe ſuffectos Conſules.

7. 4. Lapidem ſic inſcripſit *Cluſius : In Hornegg ad Nicrum*, auf den *Michelsberg foris ad latus porta templi pertinentis ad Teutonicum ordinem apud oppidulum Gundesheim dimidio miliari a VVimpfen civitate Imperiali, obſervabat Archonatus Anno MDLXXXVI.* verſ. ult. pro L. L. ſcripſit plane LI. Ab utroque vero lapidis latere ornamenta conſpiciuntur, quorum non meminit

(*a*) L. 4. l. 2. c. 8. p. 637.
(*b*) In Lexico Antiq.

minit *Gruterus*. Facie nimirum ejus ad occidentem poſita latus ſeptentrioni adverſum habet guttum, malleum, & inſtrumentum ad formam cochlearis, latus contra meridiem ſpectans ſeceſpitam, & infra pavonem oſtendit: Unde conjectare libet, aram hoco poſitam, in eaque ſacrum Junoni oblatum fuiſſe.

10. 1. In Indice hujus columnæ poſt verba: *Supra pontem illum admirabilem Gardo impoſitum* hæc addidit *Cluſius*: *qui tribus fornicibus ſibi invicem impoſitis aquaductum ſuſtinebat, qui Nemauſum per ſubterraneos meatus decurrebat.*

10. 2. v. 2. PVT. CIV. forte *Puteolanæ Civitatis*. SCRIV.

11. 3. *Repertus lapis in civitate Colozvvar* ita *Cluſ.* qui verſ. 8. MVNICIPIO legit, hoc eſt, in Municipio milites conſiſtentes, ſive ſtativa habentes. Notam ultimam S̄I non agnoſcunt ejuſdem chartæ.

12. 6. v. 1. I. O. M. in literas non retulit *Cluſius*.

13. 14. v. 2. MONTVNATES Alc. in ſchedis. Epigr. 16. *Scriverio* videtur dubiæ vetuſtatis inſcriptio.

14 5. Illud P. in principio verſus 4. *Cluſio* ignotum. Epigr. 11. v. 4. & 5. ita deſcripſit Cluſius:

L E . X. G. V O
S O. L E. L I

16. 2. Hanc merito ſuſpectam vocat *Scriverius* in ſchedis. Epigr 3. vera lapidis figura e *Cluſianis* poteſt agnoſci. Non enim integer, ſed aliqua ſui parte mutilus eſt. Ita ſcriptum reperio:

I O M
M A E C I
V S. C L
V S E X
O T O
P O S I T

Poſit ultima longa recte pro *poſivit*, ita quoque in multis aliis lapidibus, v. *Ind.Grammat.* ut apud *Virgilium*, *it* pro *ivit* haſta Tago. Æn. IX. 418. conſule *Erythræi Ind. Virg.* ſub hac voce, *Catullus* in ſæcul. Carmine ad *Dianam* p. 80. ed. Voſs. *Quam mater prope Deliam depoſivit olivam* &c. Plura in lapidibus obſervata v. apud *Urſatum* (*Annotazioni ſopra la lettera quinta degli marmi eruditi del Conte Sertorio Orſato* p. 102.) Epigr. 14. BASIDE *Scriverius* ingenioſe explicat *cum baſi de Suo*, quaſi ſcriptum ſit CVM BASIDS

17. 9. *Scriverio* ſuſpecta videtur.

19. 5. verſus aliter digeſti apud *Cluſium*.

21. 8. in verſu ultimo habent *Cluſiana* SAC. F. hoc eſt, Sacra fecit.

23. 4. v. 2. pro ABVRNIVS leg. *Cluſ.* ABVRNVS titulumque ita inſcripſit *Alba Julia in curte domus divi Georgii*. Epigr. II ſequitur *Gruterus* de hac tabula ſententiam *Velſeri* in *Monumentis Auguſtanis* p. 206. ed. *Venet.* 1594. fol. explicatam. Sed in alia omnia abit *Scriverius* in ſchedis: *videtur*, inquiens, *villicus, ſive diſpenſator domino reddere rationem*.

24. 2. verſ. ult. ſingulares literas V. S. L. P. *Arnold. Buchelius* in Notis Manuſcriptis ad *Smetium* ita expreſſit: *Votum Solvit Loco Privato*. Epigr. 11. IVNONI ARGEIAE hoc eſt, Argeæ ſeu Argivæ græc. Ἀργεία, de qua v. *Cicer. Nat. Deor. l.* 29. Repetitus eſt hic titulus ſine cauſa a *Muratorio Nov. Theſ. Inſcript.* T. I. p. XIV. num. 7.

28. 2. ad hoc ſaxum vid. *Henr. Valeſium* in Annotationibus ad Ammianum Marcell. L. XV. p. mihi 75.

33. 2. *Ad dextram*, inquit *Cluſius*, *cippus Muro applicatus quadrangulus, qui nunc excipiendis per ferream laminam ſtipidibus ſervit, hanc Romanis characteribus expreſſam inſcriptionem habet. Paulo ſupra hunc cippum muro inditus eſt lapis, humani capitis formam ſculptam habens, quale fere ſatorum Valentia Hiſpaniæ obſervare, dum iſtic eſſem, memini.*

34. 6. hoc marmor emendatius protulit *Laur. Begerus* in *Spicil. Antiquit.* p. 97. quem vide. (*a*)

35. 11. de *Apolline Beleno* præter auctores a Cl. *Schedio de diis Germ.* pag. 163. cap. 7. memoratos, eleganter differentem vide *Reineſ.* Cl. I. n. 51. p. 98 qui eodem in loco pag. 101. Inſcriptionem tertiam pag. ſeq. ſupplet & emendat. Conf. Salmaſium ad *Jul. Capitol.* in Not. p. 253. it. *Iſaac. Caſaub.* pag. 186. ed. *Salmaſ. Hiſt. Script.* Pariſ. 1610. Non modo Aquilejenſes, ſed Galli quoque, judice *Scriverio*, Apollinem patria lingua Belenum vocarunt: *vox ipſa gallica*, pergit ibidem vir doctus, *antiquiſſima, & ſagitta ita dicta eſt ab Apolline* θανεῖν. *Veneno Gallos ſagittas imbuere proditum eſt: v. Galenum, & de venatorio Gallorum veneno v. Celſum*: hæc SCRIV. Sed vereor, ut extrema hæc accurate, cogitateque ſcripta fuerint, quod neutrius mihi locum invenire licuit. Dacos quidem & Dalmatas tradit in Libro ad Piſonem περὶ τῆς θηριακῆς cap. 10. pag. 462. ed. op. *Galen.* 1538. P. II. περιχρίειν αὐτὸ (hoc eſt, ἐκεῖνο ὑπὸ δὲ τῶν ἰατρῶν νῦν καλούμενον) Ταῖς ἀκίσι τῶν βελῶν. καὶ ὅμως ὁμιλεῖν μὲν τῷ αἵματι τῶν τετρωμένων ἀβλαβῶς δύνασθαι. Sed de Gallis nihil relatum legi.

Interim de herba, qua Gallos in venatu tinxiſſe ſagittas, ſcripſit *Scaliger* ἰκαο in *Lect. Auſon.* Vide locum claſſicum *Plinii* Hiſt. Nat. L. 27. cap. 11. & L. 25. c. 5. ibique interpretes. Adde quoque *le Antichità d' Aquileja da Gian-Domenico Bertoli* pag 95. & 96.

40. 1. v. 4. BRVCCHVS Sched. *Cluſ.* v. 6. iſtud PRAE abeſt, in lateribus autem cippi Avis & urna. Epig. 8. v. 2. SACR. non extat in *Cluſianis*, nec verſu ultimo duplex L. Epig. 13. aliter apud *Cluſ.* verſus ordinati v. 6. & 7. pro PII. & P. P in ejus autographo L. V. E. R. invenio.

44

(*a*) Eadem eſt Epigraphes apud Gruter. loc. cit. cum fig. deſcriptione.

44. 7. verſ. 9. MEDIOL. ita *Alciati* ſchedæ, & ſic recte conjecit *Reineſ.*

46. 1. v. 2. PRO SALVTE IM. *Cluſ.* Epigr. 3. v. 3. vocabulo SVI carent *Cluſiana*, eumque lapidis indicem prætulerunt : *Zaazſebes in Domo Judicis Regii*.

47. 11. Albæ Juliæ in Dacia ante portam Præpoſituræ. Veteres ſimul omnes Inſcriptiones, quæ ibi reperiebantur, collegiſſe Menabenium & Hogelandium ſe curante annis LXXXVII. & XCI. ſupra MD. memorat ib. *Cluſ.*

49. 2. *Alciati* Codex meus calamo exaratus verſus alio modo ordinatos exhibet.

53. 3. V. 3. pro L. STATIVS Alc. ſcribit SATRIVS (*a*) & v. 5. pro AMANDVS legere jubet L. AMARANDVS Epig. 15. v. 2. nota 7. a *Cluſio* omiſſa.

57. 7. apud *Cluſium* tantum verſus tres, iſque Index : *Marmol junto à la torre de Corunna que veteribus Clunia fuiße dicta exiſtimatur*. v. 1. SAEVIVS apud *Nonium in Hiſpania* p. mihi 169. v. 6. DANIENSIS ita *Cluſ.* pro quo Gruterus ait, ſe in *Pighianis* reperiſſe DIANENSIS v. ult. LVSITANVS EX V. *Cluſ.* unde natum forte apud *Nonium* l. d. EXVL.

64. 10. v. 2. p 279. Huic cippo, & alii cuidam infra pag. CVI. n. 12. obvio titulum fecit *Cluſius : Sabariæ e foro euntibus ad arcem* [*quæ ſatis ampla extremam oppidi partem occupat qua occidentem ſpectat*] *non procul ab ipſa arce muro quarumdam ædium, quæ ad dexteram ſunt, impoſiti conſpiciuntur bini cippi latera portæ earumdem ædium claudentes his inſcriptionibus*.

67. 10. aliter verſus diſtinguit *Cluſ.* & v. 6. pro NN AVG. leg. (*b*) NN AVGG.

68. 3. Quantum proſit editos lapides cum ſchedis virorum doctorum contendere, hoc certe monumentum teſtatur. Rectius enim modo, elegantiuſque in *Antiquit. Mediolan. Alciati* expreſſum, ſed multis, variiſque picturis, quæ marmor illuſtrant, exornatum. *Stylobatæ* namque (utamur verbis *Alciati*) *poſterior facies duarum mulierum imaginibus conſpicua Hygia ipſius & Panacos formam repræſentant, quæ ambæ inter Æſculapii liberos in majore fuere veneratione ; in lateribus vero, quæ ſtatuæ adſunt, faces in manibus habent, quæ ſcilicet indicant, quemadmodum is Deus ab ardente pyra Mercurii ope evaſerit, cum ejus mater Coronis uterum ferens telis Dianæ excidiſſe, ipſeque deinde expoſitus, additis in cuſtodiam cane & capra, ut Lib. II. Pauſanias Sophiſta ſcribit.* (*c*) Paulo aliter rem narrat *Ovidius Metamorphos*. L. II. v. 628. Apollini id beneficium tribuens, quod Mercurio aſſeritur :

Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina : ſed natum flammis, uteroque parentis
Eripuit, geminique tulit Chironis in antrum.

69. 4. verſus aliter conſtituti apud *Cluſ.* in cujus ſchedis voces etiam nonnullæ deſiderantur ut v. 2. P. AEL. & in fine PEDES XXX. F. Erudita eſt *Reineſii* interpretatio notarum M. SEP. quam vid. *Cluſſ.* I. n 8 p. 22.

77. 3. Spurium hoc Epigramma, æque ac ſuperius p. 65. 9. judicat *Bimardus* in Epiſt. ad Ill. *Muffeam* ap. *Muratorium Nov. Theſ. inſcript.* T. 1. p. 120. neſcio an jure. Quin viderit ille Auguſtanum lapidem, non dubito, ſed credendumne, *Urſinum*, ac *Smetium*, viros oculatiſſimos fumis deceptos eſſe, qui itidem ſuos vidiſſe teſtantur ? Varia eſt ſæpe marmorum fama, ut Scriptorum, nec opus eſt nodum tam internecino gladio diſſecare. Poſcit autem vir olim Celeb. ut aliquis ſibi tam notum reddat *T. Annium Aurelium Verum*, quam ipſe *P. Martium Verum*, rebus fortiter in bello geſtis clarum, demonſtraverit. Sed quemadmodum non ſequitur, ut, qui faſces tenuerint, ex libris veterum approbentur, neceſſe ſit, quod bene multa Conſulum nomina, niſi per lapides tranſmiſſa ad poſteros fuiſſent, ex Annalibus raro cognoſcerentur, ita vereor, ne maxima pars ſplendidarum illarum de nominibus propriis diſputationum interdum fruſtranea & anceps videatur, quod in Romanorum nominibus exponendis domeſtici nonnumquam Scriptores, nedum Græci, dormitare ſolent. Igitur do quidem, *Martium Verum in Capitolini* Vero laudari : Annium contra nuſpiam. Sed an hoc argumento aliorum monumentorum diverſa tradentium fides ſimpliciter elevari poſſit, nondum perſpicio. Si enim *Pagium* audimus (*Diſſ. hypatic.* P. I. C. 4. §. VII. p. 33.) poſſunt interdum Inſcriptiones veræ eſſe, tametſi cum hiſtoria non uſquequaque conſpirent. Adhæc labuntur ſæpe quadratarii ἀνακριβέστεροι, quorum vitia jure nominaveris *errata fabrilia*. Neque lapidum propterea Epigraphæ, ut numi, monetariorum culpa mendoſi, deſinent eſſe ſinceræ vetuſtatis. Forſan non immerito quærit Cel. *Muratorius* p. 339. n. 4. *Quei ergo*, inquiens, *in hoc lapide idem nuncupatur P. Martius Verus ? Num cuncta hæc nomina in ipſum conflaxere ? An error latet in aliquo ex hiſce Epigrammatis ?* In unum certe hominem diverſa ſæpiſſime prænomina & nomina conferri neminem fugit, qui evolvendis Romanorum ſcriptis, faſtiſque vel mediocrem operam navavit. Vide quæſo magnum *Reineſium* ad Claſſ. VI. n. 128. cujus exemplis illud e veteri SCTO depromtum addemus : *Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio ap. Cælium* in Cic. *Epiſtol. ad Div.* VIII. 8. lege quoque, ni grave eſt, doctiſſimam *Hadr. Relandi Præf. ad Petri* fratris *Faſtos* a verbis : *quod ſi plura nomina* **. 7. Quare non eſt, quod quis miretur, *Verum*, qui in Faſtis ad A. C. 179. vulgo *Veſpronius Candidus*, it. ſimpliciter *Veſpronius* nominatur, præeunte *Pagio*, (*Diſſ. Hypat.* p. 218. de quo tamen prænomine operæ pretium eſt audire *F. Henr. Norſ.* in *Epiſtola Conſulari* p. 460. T. XI *Theſ. Græ.*) aliis nunc cumulari, onerarique prænominibus. Proinde

(*a*) Ita in not. repetit. Edit.
(*b*) AVGG. *Urſini Schedæ* ita in not. repetit. Edit.
(*c*) Vid. *Cornutus*. p. 170. 171. ed. Kuhn.

inde nullus equidem dubito, quin lapicidæ, cum ſolum nomen *Veri* (qua forma eſt apud *Caſſiodorum* in *Chronico* p. m. 1347. *oper.* it. in *Faſtis Idatianis* ad a. 179. p. 258. T. XI. *Theſ. Græv.* & *Faſtis Anonymi* ib. p. 356.) in tabulis publicis reperirent, omnium ejus prænominum ignari alii hoc, aliud alii adpoſuerint.

78. 1. *ad infimos gradus Palatii*. *Cluſ.*

80. 4. V. 10. ET . MAXIAN. LIBERTI. in *Cluſii* autographo deeſt. *Epigr.* 6. *Scriverius* in *Antiquit. Batav.* p. 205. ſibi, quid ſignificet CVS. LADAR non liquere, fatetur ingenue. Sed vid. *Herm. Ulr. Lingenii* (Opuſcul. min. Theotiſc. P. II.) Conjecturas ſuper quibuſdam aris ignotorum Deorum a p. 8. 14.

83. 1. V 2. PIRCIANVS ita *Cluſ.* Schedæ, verſuſque ibi ſex numerantur.

85. 9. V. 2. SARAPIO *Cluſ.* haud dubie nomen illius hominis, qui pro ſalute ſua Diis gratias agit. Nomen vero Dei, cui votum ſolvit, eraſum eſſe puto. Mirum qui *Grutero* in mentem venire poterit SERAPID. Eodem pacto ex hominis nomine Deum effictum eſſe, ſimile exemplum docet apud *Murator.* T. I. 106. 2. Quamquam non inuſitatum fuit apud Græcos, Romanoſve Deorum, Dearumve nomina ſibi mortales impoſuiſſe, quod egregie excuſſit *Reineſ. Claſſ.* I. n. 44. p. 88. 89.

88. 13. V. 8. LVCIA habet *Cluſ.* non LVCINA. Per bonum Deum Puerum Poſphorum *Bodelotius Dervallus* (l' Utilité des Voyages ad pag. 113. in Add. Tom. I.) intelligi vult Harpocratem, cujus tamen opinionem doctioribus examinandam relinquit *Cuperus* in *Harpocrate*, quam vide pag. 125. Ego ipſum *Luciferum* ἑωσφόρος Ἀφροδίτης ἀστὴρ malim, qui proprie Deus bonus dici poteſt, vel quod eſt *bonæ Deæ Veneris Cnidiæ* (ita dicitur ſcilicet in lapide apud *Reineſ. Claſſ.* I. num. 91. quem ex *Sponii Miſcell* Sect. III. n. 47. p. 94. & *Marmor. Oxonienſibus* n. 42. p. 34. ed. *Matter.* obiter emendabis) comes indivulſus, vel quia bonam, hoc eſt, ſalutarem & auſpicatam toti rerum univerſitati affert & prænunciat lucem. De *bonis Deabus* v. *Reineſ. Claſſ.* I. n. 125. p. 161. 5. Adi quoque Ez. *Spanhem. de uſu & Præſtant. num.* diſſ. XI. p. 337. T. II. Quoſdam ſine neceſſitate in hoc titulo legere *Alba Auguſta* monet *Cellar.* G. A. L. II. p. 481.

89. 1. V. 2. PRIATTIVS leg. *Buchelius*. Epigr. II. hunc titulum bis deſcripſit *Cluſius*, utrobique tamen conſtanter legit v. 1. MASTI poſt v. 6. fide chartarum *Cluſianarum* reſtituendum nomen VALENTINVS eſſe cenſeo. v. 7. Apulum non M. hoc eſt, Municipium, ſed COL. in iiſdem audit.

91. 1. V. 4. SABINVS in *Buchelianis* deeſt.

94. 10. V. 1. VOGAGO *Buchelius*; male. Scribendum ſine dubio VOSEGO. v. *Scaliger.* in *Gruteri Corrig. & Animadvert.* it. Cel. *Oudendorpium* ad *Cæſ.* de *Bell. Gall.* IV. c. 10. qui *Voſegi* in textum recipere non dubitavit. Adi quoque ejuſd. *obſerv.* ad *Lucanum* I. 397. ubi tamen nihil in textu, quod miror, immutavit vir Cel. P. *Burmannus*. Vulgarem quoque lectionem *Harduinus in Plinio* L. XVI. Sect. 76. p. 34. T. II. retinuit.

95. 1. V. 4. VASIO habet *Cluſ.* non VASIO v. 6. Scriptum forte Ͼ L. unde efficitur Colon. Apud. Simile exemplum vide in *Reineſ. Claſſ.* I. n. 194.

99. 10. tribus verſibus diſtinxit *Buchelius*, & v. 6. IIIIviratum, it. v. ult. triplex D D D agnoſcit.

103. 5. 10. RSD mendum abſurdum, pro quo e *Cluſianis* reponendum S R D. ib. v. 13. plenius ſcribitur SEMPRON. Epigr. 6. v. 7. SEXTINIANVS ita Corpus *repetitæ* ed. ſed vetus & prima, item *Cluſii* ſchedæ SEXTIANVS, forte ſincerius. Eædem v. 13. LEGG pro LEG malunt, cui tamen lectioni non adhæſerim. V. 16. illud I poſt PISONE omittunt, & verſ. ult. Conſulem Maximum plenius exhibent MAXIMO. Ceterum inſcriptionem *Cluſius* ait ſe reperiſſe non Jaurini in Dalmatia, uti *Gruterus* adnotat, ſed *Taurini in Tranſilvania*.

107. 1. V. 2. in Alciatino Codice meo PVSIO eſt, non PVSILIO, quarum illa mihi videtur vera lectio eſſe. Sed quid ſibi v. 9. COMITATVS velit pro COMPITVM non intelligo, viderint naſutiores.

108 2. V. 1. habet *Cluſ.* notam Centuriæ ﹥. recte. Eſt enim leg. *Genio Centuriæ* uti n. 5. 6. eod. fol & ap. *Murat.* 76. 10. v. 2. TIA. ſic *Cluſ.* ſchedæ & v. 4. OPTIO cuſtodiunt pro OSTIO, quod poſtremum jure quis probet? Hic enim optio proculdubio eſt vicarius centurionis, quanquam legionis & cohortis mentio deſit. Alibi enim nude ponitur v. p. LXXXVI. 9. & LXXXVII. 2. ap. *Gruter.* & *Murator.* 819. 1. Conf. ad hunc locum *Maffei obſerv. liter.* T. I. p. 189. num. 19.

110. 1. V. 6. Literæ ſingulares TF. R. L. Cluſio incognitæ, v. 7. THREPTVS non THRAEPTVS eædem chartæ ſervant.

111. 9. Illius regionis lapidibus hunc Indicem adſcripſit *Cluſius*: *In arce Zolonock ſupra Neapolim Auſtriæ omnes hæ Inſcriptiones a Carolo Cluſio, at obſervatæ & exceptæ ex ipſis lapidibus*: De hoc autem Epigrammate ſic *ſuperior* inquit, *hujus fragmenti* (*ut arbitror*,) *pars duplo fere longior ex eleganti albo, duroque & polito lapide in eadem arce Zolonock eſt; ſed characteribus adeo attritis, ut nihil legi queat, immo vix quidpiam conſpici præter illorum quædam veſtigia*. Verſ. 4. ſuaſu *Cluſianorum* ſupplendum arbitror TREVERORVM.

117. 1. V. 2. C. PISO ita *Panvinius*; atque ſic legitur quoque ſupra 116. 5. v. 2.

130. 1. notas C. R. *Scriverius* in ſchedis explicat *Civium Romanorum*, verſuque ultimo lacunam ſupplet STRATAGVS. non infeliciter, ut opinor. Sed cum duplex ſit hujus verbi poteſtas, v. *Reineſ. Claſſ.* I. 72. p. 113. & *Anton. Van Dale* Diſſ. V. Cap. III. de *Strategis ac Scribis Græcorum* p. 408. ſeq. vix definire auſim, utrum στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ὅπλων, hoc eſt, præfectus armorum, an prætor, ſummus civitatis magi-

Digitized by Google

magiſtratus, intelligi debeat. Epig. II. referendus hic lapis inter Jovi dedicatos. Meus enim *Alciatinus* liber, diſertis verbis præponit I. O. M. & mox v. 2. legere jubet VICTVLEIENVS. Perplacet omnino Alciati viri doctiſſimi in hoc ſaxum animadverſio, quam interire non patiar, ſive quod Index hujus Epigraphes apud *Gruterum* emendatior redditur, ſive quod ipſe lapis multum inde lucis accipit. Eleganter ſane: *in ea*, inquit, *dubitari poteſt, quomodo viſu monitus ſit Victorinus, an* κατ' ὄναρ, *ut apud Homerum eſt, ideoque Jovi dicatum ſit monumentum, quoniam* καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν, *an vero per augurium, quod fere indicat aquila, utraque ex parte efficta, niſi quod altero loco pilam pedibus, roſtro pennam teneat, altero autem trunco inſidens, unguem mordicus ſtringat, quod acceptum ex Homer. Iliad. XII. arbitror, de varia Hectoris, Polydamantiſque in ejus augurii interpretatione ſententia, quem locum Virgilius L. XI. Æneid. tranſtulit.* Et hæc quidem *Alciatus*. Adi tu *Sam. Clarkium* ad loc. Homeri laudatum v. 100.

158. 8. non Viennæ Auſtriæ hoc columnæ fragmentum repertum fuit; ſed in *Reinzveg* vico diſtante pene dimidio milliari ab urbe Vienna. Refert deinde *Cluſius*, Hieronymum Beckium in ſuas ædes transferri curaviſſe. Sæpiſſime literarum nexus *Gruterus* neglexit tanquam hoc loco in VALERIANO pro VALERIANO & NOBILSS. pro NOBILISS. quam ſane pingendi rationem immutare fas non eſt. Oriuntur enim inde errores quam plurimi, docente *Reineſio Claſſ.* I. n. 14. p. 33. *Claſſ.* V. n. 47. p. 383. Claſſ. VIII. n. 64. p. 539. it. in *Excerpt. var. Lect.* pone *Epiſtol.* XIX. ad Hofman. p. 53. ſeq.

164. 3. ad titulum lapidis: *allatus ex Petronella MDVIIII. Cluſ.* mendoſe *Lazius* in *Comment. de Republ. Rom.* Sect. VII. c. 5. habet GRACIANI. v. 3. IVSSIONE Laz. & ſic quoque Cluſiana mea. v. 5. rectiſſime conjecit *Gudius* legendo AEQVITIO, quod jam ante eum obſervavit *Henr. Valeſius* in Annotation. ad *Ammian. Marcell.* L. 31. p. m. 433. Conf. eund. ad L. 26. p. m. 319. Schedæ enim meæ clare EQVITIO *Lazius* contra hæc duo vocabula EQVITIO COMITE omiſit. V. 7. LEONTIO *Cluſ.* Notas PP. interpretari malim Pro Prætore. V. 8. pro AVXILIARES mendoſe *Lazius* AVRELIANES *v. Lambec. Comment. Bibl. Vindob.* L. 2. c. 8. p. 636. ſeq. LAVRIACENSES ſic *Cluſiana* v. 11. PERDVXERVNT ſine litera S. & v. ult. PERFECTIONEE plane deſunt.

169. 7. *Budæ in ædibus Sigiſmundi Epiſcopi. Cluſ.* verſus apud eundem alio modo conſtituti. Inſcriptio tamen ipſa quoad orthographiam fidelior apud *Smetium* fol. 146. n. 22. animadvertente quoque *Ed. Holtbeno in var. corrig.* ad hunc l. verſ. 2. *Cluſiana* nobis offerunt FELICIVM verſ. 8. MACR. eſtne fortaſſis *Macrobius*, aut *Macrinus?* verſ. 9. FVSCINIO & v. 15. CELERINVS non CELERINVS liber *Cluſii* habet. De officiis Speculatorum diſputavit, ut ſolet, elegantiſſime *Reineſius Claſſ.* VIII. n. 1. p. 509. it. *Gorius* ad *Don. Inſcript. Antiq. Claſſ.* VI. p. 262. n. 136. Speculatores igitur Legionum & Cohortium qui fuerint, conſtat. Sed Speculatores Coloniarum quales ſint, haud dictu proclive. Hujus enim generis hominem prima ſpecie offerre videtur lapis in agro, etiamnum dicto *Solfeld*, cis flumen Dravum erutus, & ab Ill. *Jordano* in *originibus Slavorum* P. III. Sect. 28. p. 132. *Apparat. Geograph.* evulgatus, quem tamen Speculatorem vir doctus non vidit, qui in exponendis ceteroquin monumentis literatis non admodum felix & verſatus eſſe videtur. Hunc ipſum lapidem ſuum:

D. I. M. VLPIVS VALERI
VS SPECV .... C PRIMAE NOR.
VOTVM A. PARTE SVSCEPT. SOL
L. L. M.

ſic explicare inſtituit: *Dis inferis Manibus Ulpius Valerius ...... Colonia prima Noricorum votum a patre ſuſceptum ſolvens locum legie memoria.* Non damno quidem illud *inferis Manibus* propter lapidem *Velſerianum* (v. Monum. Agr. Auguſtan. p. m. 255. n. XVIII.) ſed in ceterorum lapidum expoſitione multa non ad palatum, quibus non immorabor. Scilicet in lapide Sabarienſi p. 111. & Oſtervicenſi p. 131. notas V. F. perperam reddidit *votum fecit ſibi*, quod barbarum eſt. Votum ſuſceptum enim dare & ſolvere (v. *Murat.* 106. 3.) item voto ſuſcepto fieri aliquid jubere novimus, alterum non novimus. Neque huic loco talis formula convenit, quod quæ ſolvuntur, non quæ fiunt, vota in lapidibus adnotantur, nec ullum numen præſcribitur, cui votum ſolvi debet. Legendum potius *Vivus fecit*. Sed ad ſuperiorem titulum revertor. Senſum ita refingere præſtat: *Deo Invicto Mithra* (uti Cel. *Muratorius* ſuſpicatur 1980. 1.) ſive *Divus Invicta Marcus Ulpius Valerius Speculator* Legionis (in literis enim majuſculis C. & L σύγχυσι quotidie ſolet fieri, cui conjecturæ favet lectio Muratoriana d. l.) *primæ Noricorum votum a Puere ſuſceptum* (pro quo habet *Murat.* Fratre ejus cept.) *Solvit Lætus Lubens Merito.* Sin *Jordaniana* lectio magis placet, vide EN SPICVLATOREM vel SPECLARIVM ſive SPECVLARIVM Col. e Fabricenſibus unum exſculpere poſſis. Utriuſque generis mentionem injecit *Gutherius de offic. Dom. Aug.* L. I. c. 44. p. 299. & L. III. c. 12. p. 615.

174. I. Accuratius in Schedis *Cluſ.* SAER & TESTAMENT

177. 3. Eandem ſic retulit Ill. *Maffeus* in *Obſervat. Liter.* T. I. p. 185. n. 17.

190. I. Corrupta quidem eſt & oſcitanter deſcripta, ſed diverſa tamen a ſequenti num. II. *Scriverius* enim in Schedis ita: *Similis*, inquit, *columna viſitur* non Nemauſi, ſed *in pago Manduel ab urbe Nemauſo duabus leucis diſtante cum ſimili inſcriptione.* Ad Epigr. II. e *Cluſianis* nihil habeo quod addam, niſi quod verſ. 6. duplex illud PP non compareat.

199. 2. Deſunt in *Cluſian.* tres priores verſus

Digitized by Google

ſus, reliqui duo aliter digeſti. Diſcimus inde nomen urbis *Mirobrica*, hodie forte *Ciudad Rodrigo*. De termino Auguſteo S. Auguſtali vide ſis *Scriptores Gramaticos Julium Frontinum* de Colonia p. 143. 146. it. *Latinum & Myſrontiam togatos Augustorum Auctores* in *Goeſiana* Sylloge p. 255.

201. 4. poſt. c. LAETI Alciatinus meus Codex præfert GARVLI.

213. 3. ante *Gruterum Luc. Patus* in libro de *Menſuris* L. 3. p. 1634. T. XI. *Theſ. Græv.* publicavit, poſt *Gruterum* ſæpiſſime alii, inter quos *Reineſius* Claſſ. IV. n. 17. p. 352. *Fabrettus* c. 7. p. 526. *Gudius* teſte *Koolio in Indice* p. LXIX. e quibus tamen nemo homo laudavit Gruterum. Congius autem ipſe ex Italia migravit in auguſtiſſimum Auguſti noſtri Muſeum, quod vere regii pectoris ad poſteros commemoranda liberalitas in horto majori prope Dreſenam marmoribus vetuſtis, anaglyphicis operibus magnifice inſtruere juſſit, ubi idem antiquitatis monumentum me videre ſumma cum voluptate memini. Si res minime obſcura graviori teſte indiget, ecce præſto eſt Auctor Sylloges marmorum antiquorum (*Recueil des Marbres antiques qui ſe trouvent dans la Galerie du Roi de Pologne à Dreſde* 1733. fol reg. Tab. 184.) quem adeas quæſo, ſimulque notas in v. 1. pro CAESARE, quod placet, neſcio quo auctore legi CAESARI. Ejuſdem tituli mentionem injecit *Keyſler* in *Itiner. Noviſſ.* P. II. p. 1078. Omnes hi quidem utcumque expreſſerunt vaſis ænei literas, ſed quis primum, quis ſecundum dederit, nemo, uti par erat, indicavit. Veritatem hujus congiarii nonnullos vocaſſe in dubium, adnotat *Græv.* d. l. in *Grut. repetitu. Edit.* Sed quinam ſint, non prodidit. Vti vero ab his maxime priſca monumenta νοθείας accuſari ſolent, qui intelligentiæ ſenſu abundant, ita non miremur, quare *Everard. Otto* magnæ celebritatis, nec minoris doctrinæ vir hoc Epigramma in ſpuriis habuerit (v. *de Ædilibus Coloniar. & Municip. librum ſingul.* c. X. p. 354 ed. Traject.) Id ſaltem mirari nos ſubit, quomodo vir humaniſſimus pro acumine ſuo parachroniſmum in titulo videre poſſit, quem nemo unquam vel vidit, vel videbit. Nihil enim in faſtis tam certum, quam ſextus Veſpaſiani & quartus Titi Conſulatus. v. *Faſtos Conſulares* ad Ær. Chriſt. 75. apud *Murator.* Tom. 1. p. 309. n. 1. it. *Anton. Pagii Diſſert. Hypat.* c. 10. § 1. p. 183. & c. XI. §. 10. p. 204. Ex *Suetonii* Tito c. 6. apparet, Titum filium T. Flav. Veſpaſiani natu majorem patri *collegam & in tribunitia poteſtate, & in* SEPTEM *Conſulatibus fuiſſe*.

228. 3. mendoſe expreſſit Gruterus. Indicem lapidis ſic concinnavit *Cluſius*: *C. V. Joannes Leunclavius Conſtantinopolin proficiſcens in Cyanea inſula prope Conſtantinopolin obſervabat*. Ipſum vero titulum ex Manuſcripto hoc modo refingere liceat:

DIVO CAESARI AVGVSTO
L. CLANNIDIVS
L. F. CLA . · . · . PONTO

extremam lapidis partem Sphynx ornat

a *Sponio* in *Miſcell. Erudit. Antiquit.* Sect. VIII. p. 265. n. 5. eandem Inſcriptionem repetitam invenio.

234. 6. quoniam hoc ſaxum literatum in Hiſpanicis *Cluſii* Epigrammatibus primum locum obtinet, non incongruum videtur Indicem illorum αὐτολεξεὶ huc tranſcribere: *In Hiſpanica*, inquit ille, *mea peregrinatione ego Carolus Cluſius multas inſcriptiones veteres obſervabam & fideliter excipiebam. Deinde Valentia a Nobili quodam Hiſpano, qui longe plures, quas obſervaſſe ajebat, deſcriptas habebat, ut exciperem, impetrabam. In Belgium redux anno MDLXV. Brugis Flandriæ nobili viro Marco Laurino Domino de VVaterblıet, mutuo dabam: Sed nunquam illas deinde recipere ab ipſo potui. Video, Smetium nonnullas in librum ſuum intuliſſe, non tamen omnes: nec diſtinxiſſe illas, quas ego obſervaveram, ab iis, quas ex alio deſcripſerunt. Corduba tamen, & Valentia tum etiam in Luſitania elegantes quaſdam a me obſervatas, ab ipſo neglectas animadverti. Sequentes igitur in ſchedis deſcriptas, & ab aliis ſepoſitas poſtea reperi*. Idem poſtea hunc lapidem talibus nominatim verbis ſignavit: *In Jaen qua Virgaoa Alva Plinio* (immo Virgao, quæ Alba v. L. III c. 1.) *Virgiana Ptolemæo cenſetur en la ſalida de la Yglesia para el mercado ſe hallan eſtas letras*. Verſus apud Gruterum confuſi. Nam qui ultimo loco poſitus eſt, primo debuerat collocari. Rectius ordinem ſervavit *Ligorius*. Atque ita *Cluſii* chartæ:

MVNICIPIVM ALVENSE VIRGAONENS. D. D.
L. CAESARI AVG. F. DIVI † NEPOTI PRINCIPI
IVVENTVTIS AVGVRI COS DESIGNATO
C. DEDICAVIT

Unde verum ſane urbi nomen non in hac modo Inſcriptione, ſed in alia quoque non minus corrupta 249. 3. vindicatur. Sed cur v. 2. † pro IVLI? Religioſe ſecutus ſum exemplum meum, maluique cum illo fortaſſis peccare, quam intelligendo facere, ut ſubimpudens viderer.

243. 7. verſ. 7. poſt CONSERVATORI cenſet *Scriverius* in ſchedis hæc vocabula excidiſſe: CAERIMONIARVM PVBLICARVM RESTITVTORI AED, unde rurſus p. 244. numerum 7. inſtaurare cupit, pro ædium, *ritaum* legendo.

246. 3. v. 1. INCLITO Onuphrius. & *Cluſius* infra 273. 5.

252. 2. *Tauriai in Tranſilvania ad aram maximam* lapidem *Cluſius* vidit, qui priores duo verſus non agnoſcens alia ratione ceteros ordinat.

dinat. Faſti docent, L. Ælium Verum Hadriani filium cum P. Cælio Balvino Vibulio a. p. C. N. 137. Conſulatum ſecundum geſſiſſe (v. *Reineſ.* Epiſtol. 27. ad *Rupert.* p. 112. Faſtos Almelovenii p. 136. & *Murator.* T. I. 325. 6 cum nondum fortaſſis adoptatus ab Hadriano ſuperiori anno ſub nomine L. Ceionii Commodi primum faſces tenuiſſet. Adoptionem enim factam fuiſſe, vergente propemodum ad finem Conſulatu primo, aut poſt Calend. Quinctiles, cum ex dictis Spartiani mihi videor intellexiſſe (v. Scriptor. Hiſt. Aug. ed. Salmaſ. Pariſ. 1620. p. 11. *eundem Commodum ſecundum Conſulem deſignavit*) tum ex titulo apud *Murator.* (l. d. n. 4. Conf. quoque *Anton. Pagii* Diſſ. Hypat. 5. de Conſulibus Cæſar. P. 1 c. 3. §. 13. 14. p. 27. ſeq.) Sed alius hic me ſcrupulus tenet, quem animis legentium eximere tentabo. *L. Ælius* hoc loco ſecundum Conſul ſumitur cum Hadriano tertium conſule, quod quo modo fieri poſſit, Faſti opem veſtram! An commentitiam eſſe Inſcriptionem argutabimur? Apage ignavam rationis concluſionem! Parum olei & operæ requirunt ejus generis criminationes. Sed pro his ſcilicet numeralibus literis *Maſſonus* (a) legere vult P R quas ſignificare poſſe putat PRovinciam, hoc eſt, Pannoniam. Non male, meo quidem judicio. Nam *Spartianus*, loco dicto, *quem*, inquit, *praturu honoravit ac ſtatim Pannoniis impoſuit*. Jure igitur v. 5. relinquimus enormem numerum COS IIIT in *Cluſianis* planiſſime expreſſum.

259. 3. v. 3. AꟽVIUS pro ANNIVS & v. 10. CAVIDIA pro CLAVDIA *Cluſ.* atque ſic quoque Illuſtriſſ. Marchio Maffeus in *Obſervation.* litteraria T. I. p. 177. & 186. Epigr. 5. Tenendum eſt, *Cluſium* in Schedis ſuis τὸ HC • N & • C ſemper ita ſcripſiſſe HC, WN & WC. Recte *Caſaubonus* v. 5. pro ΔΑΙΜΟΝΗC legit: ſic enim ſchedæ *Cluſii* ΔΙΑΜΟΝΗC. v. 7. ΘΡΑ*ων* fuit in lapide, non ΘΡΑΚ*ων*; attamen *Cluſius* in margine: *forte* τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχίας.

260. 13. v. 5. vocabulo FILIAE Cluſiana carent.

267. n. 2. 7. En aliud exemplum lapidis Imperatoribus Caracallæ dicati, quod tali Epigraphe ſignatum edunt *Cluſiana*: *En Martos Santo a Jaen permaneſcen yuſmias de ſus edificios y muchos marmoles eſculpidos, entre ros quales es eſte:*

IMP. CAESARI. M. AVRELIO
ANTONINO AVG. F. SEPTIMI
SEVERI. PARTI. ARAB. BRIT
RESPVBLICA TVCITANORVM
D. D. D.

Prima ſpecie videtur eſſe idem cum *Gruterianis* inſcriptionibus, quas indicavi. Sed nullibi tamen Elogium *Britannici* apparet, & reſpublica hæc apud *Gruterum*, *Reineſium* & *Muratorium* conſtanter duplici C ſcribitur, quod utrum jure factum, videant alii. *Ptolemaus* ſaltem, *Cellario* teſte, c. a. p. 77. & *Pliniani* Codices *Tuuts vetus* offerunt, adnotante Cel. *VVeſſelingio* ad *Anton. Itinerar.* p. 432. Septimium Severum cognomento Britannici ornatum dabit *Reineſ. Claſſ.* II. n. 79. p. 294.

272. 2. *Alba Juliæ in ſummis gradibus, quibus aſcenditur in palatium principis*, *Cluſio* viſa Inſcriptio.

277. 3. Cluſii ſchedæ ſic: *Eliberis civitas magna & populoſa fuit duabus leucis diſtans a Granata bazia la Cartuſa a la miſma puerta que llaman d' Elvira, adonde ſe hallan yuſmias de edificios antiquos de adonde ſe ſaco an marmol que eſta al preſente bazia S. Yſabel monaſterio de monjas, que es baſa de una eſtatua, cujas letras ſon.* Titulus ipſe quatuor tantum verſibus abſolvitur apud *Cluſ.* qui v. 5. pro AVG habet SVC. v. 6. poſt MAIASTATIQVE addit EIVS. & v 8. ordinem ILIRER una litera L. deſignat.

307. 8. v. 9. pro AT IVL habet *Buchelius* VL.

318. 8. titulo adjungit *Buchel.* *in via Ripenſi* & v. 4. CHYSI DIANI exhibet, it. v. 5. CAEPEDIANI omiſſa litera E, nec minus IIVIR pro NVIR. atque ſic *Gudius* quoque ex ipſo lapide reſtituit. Bis eandem retulit Inſcriptionem *Fabrettus Inſcript.* c. 6. p. 493. n. 185. & illo altero loco, quem laudat editio *Grut.* repetita.

320. 3. *In limbo ſuperiore fornicis illius, ſub quo tranſeundum*, ea ſcilicet parte, quæ verſus Maſſiliam ſpectat, *hac eſt inſcriptio duobus verſibus comprehenſa*: ita *Cluſ.* qui nos admonet, v. 6. pro RVFI ſcribendum eſſe RVFFI.

345. 3. Idem Epigramma in literas retulit Illuſtriſs. *Maffejus* in *Obſervat. literar.* T I. p. 19. n. 37. (b) Sed mallem uterque & *Gruterus* & *Maffejus* veram lapidum ſcripturam retinuiſſet. Ita enim eſt in *Cluſianis* v. 3. CL pro COL v. 5. E pro ET. v. 6. ADOPTIO pro ADOPTIVO. v. 7. MARCELL. v. 8. LEGION pro LEGION. Idem dicendum eſt de

346 2. ubi autographum *Cluſii* v. 4. IVLANI. v 5. FLAML E v. 6. CL. AVL. E ADOPTIVE. v. 7. 8. PÆL MARCELLI. V. E. EX. pro quibus notis prima *Gruteri* editio habet VET. EX. repetita VET. IX. v. 9. G. v. 10. E. I. ADIVT. DAPS. Epig. 3. *In civitate Coloſsvar* repertum eſſe lapidem, auctor eſt *Cluſius*, qui non modo verſus aliter diſtinguit, ſed etiam v. 3. ad num. XXVIII. in margine adſcripſit *al.* XVIII. it. v. 8. pro D. AALIVS ponit P. AALIVS. Epigr. 5. v. 7. recentior *Gruterianæ Theſ.* editio APOLANSIA expreſſit, rectius princeps APVLENSIA & ſic in ſchedis noſtris: adde Illuſtriſſ. Marchionis Maffei *Oſſervazioni Letterarie* T. I. p. 195. n. 44. & p. 173.

358. 2. hanc baſim marmoream Dreſenæ vidi in Muſeo Regio. Exſcripſit eandem Auctor *Sylloges antiquorum Marmorum* (*Recueil des Marbres antiques* Tab. 194.) ſed negligenter & mendoſe, ut puto. Tertius enim verſus deeſt, & v. 5. pro AR radio pictum eſt AD.

358. 5. Eandem Inſcriptionem dedit Illuſtriſs.

(a) Vid. Ed Holten. in Corr. & Anim ad h. l.
(b) Iterum in *Muſ. Vindobon.* CCXLII. 3.

Maffejus in *Obſervat. Literar.* p. 193. num. 40. Tom. I.

370. 3. de hoc Symmacho vid. *Henr. Valeſ.* in Annot. ad *Ammiani Marcellini* Lib. XXI. p. m. 199. & p. 331. ad Libr. XXVI.

371. 5. v. 1. *Cluſiana* præferunt AOSONAA pro AONOSAS. & v. 2. XXVIII. pro XXXVIII.

372. 6. non Strigonii, ſed *Alba Julia in corte Præpoſiti*. *Cluſ.* Siglas illas VM per τὸ Municipii explicari a *Reineſio*, altera *Theſ. Gruter.* editio prodit. Sed quo in libro hunc locum emendare vir magnus tentaverit, fruſtra quæſivi. Ubicunque illa ἐξήγησις ſita ſit, mihi tamen nondum probatur. Colonia enim Aquenſis Pannoniæ quomodo ſimul eodem in loco Municipium dicetur? Quid impedit vero, quo minus legamus? SEXVIR AV hoc eſt, AVguſtalis ML agiſter COL. AQ. ita *Sevir Magiſter Auguſtalis* apud *Murator.* p. 197. 5. & *Magiſter Auguſtalis Colonia Septima* ap. Eund. p. 1117. 5. Suſpicor vero literam A cum V ligatam a quadratario fuiſſe, quam cum non agnoſcerent deſcriptores, eoque omitterent, eam revocare jubet analogia. Ceterum Sevirorum Magiſtri quales fuerint, cognoſcas velim ex *Reineſ. Inſcript. Claſſ. I.* n. 168. p. 185. & *Epiſt.* XXXI. ad *Rupert.* p. 157. 177. *ſeq.*

390. 5. pro dimidia litera Ɔ *Cluſius* ſemper plenam D exhibet. Sic autem Inſcriptionis ſenſum clariorem reddo: *P. C. P. H. R. A. I. T. Legato pro Pratore P. A. P. Legato pro Pratore P. A. Legato Auguſti Legionis Decimæ Geminæ C. I. M. Decurio Calania Karn. E. P. E. V̄. decuriis digniſſimo locum dedit decreto decurionum.*

396. 8. 2. puto legendum eſſe Caii Filio Ouf. hoc eſt, Ouſentini tribu.

397. 2. v. 4. SCSIV. ita interpretatur: *Sevir quinquennalis prima Decuria*. Notam Ī quis neſcit numeralem eſſe, ut aliæ quæcunque ejus generis, ſi linea ſuperius inducta teguntur; ſed, cum deſit illa, malim ſubintelligere *Sevirum Quinqu. Juridicando*.

402. 4. v. 3. legendum utique *Galatia* pro GALAITAS, quo mendo repetitam Theſ. Grut. edit. laborare video. v. 8. meo periculo commutes LIBVAIAM in LIAVANTAM. & v 15. CO Ī AS ... OA in CON. Ī AARTOAVM ex binis Inſcriptionibus 373. 4. & 524. 3 (ubi v. 4. pro COR reſtituendum CON) it. *notitia utriuſque Imperii Pancirolliana* c. 150. p 232.

413. 2. v. 1. pro LVC. FL. *Cluſius* habet LVC FIL.

414. 6. v. 3. e ſchedis *Cluſii* legendum PAI. PACOS. hoc eſt, Legato Auguſtali Principali (τῷ ἐν τέλει) Proconſule. Interpretatio *Reineſiana*, cujus nova *Gruteri* index meminit, πίπτει; Equidem non poſſum concoquere ejus *Proprætore Conſulem*: propius verum eſſet, ſi *Præpoſito Q. Conſulari* legere maluiſſet, qui honos eidem Furio n. 5. aſſeritur verſu 4. Cluſiana præferunt SAAMAA Epigr. 7. Enedini repertus lapis *Cluſ.* qui verſu ult. pro COL habet COLL.

421. 1. *Seriverius* in ſchedis teſtatur, Nemauſi viſum a ſe eſſe Epigramma, *ubi Amphiteatrum olim*.

431. 5. alius plane verſuum ordo in Alciatino meo codice, qui verſ. 2. non IIIIIVIA. AONDICOMENSIS. ſed IIIIII Bodincomagenſis præfert. Nolo hic ſilentio premere, quæ non incurioſe ibidem *Alciatus* de hoc nomine diſſeruit: *Libet & hanc*, inquiens, *menſam ex vicinis mutuari, nempe ex Ferrarienſi oppido Odolengo, ubi vicem altaris in Michaelis templo praſtat, quod caſtrum olim Bodingomagum fuiſſe rectius quis exiſtimaverit, quam Blondus, qui ad Bondinum Ferrarienſe id nominis transfert, vel Georg. Merula, qui hiſtor. Lib. VI. eum improbat, cum tamen ipſe nihil certe offerat. Padum autem ipſum Ligures Bodincum dicebant, ut Plinius Lib. III. c. 16. tradit, quod eorum lingua fundo carentem ſignificaſſe ait. Sunt, qui etiamnum Celtica lingua bodem mangelu fundo carere interpretentur, ut Tſchudus Helvetius. Sed ego Magum pro vico accipi ſupra teſtatus ſum, & illud mangelu barbarum ex vulgari noſtro idiomate artum arbitror mancare, manu carere, unde mancus in Lege Salica* (a). *Traditur primitus coluiſſe Francos locum, qui Bodenchaim diceretur, quaſi dicas Bodincorum regionem, ſeu tractum. Sed hoc nihil ad flumen Padum pertinet*. Hæc *Alciatus*. Conf. Leandrum Albertum in deſcript. Ital. pag. 585. qui ſemper Bondicomagum, & Cellar. Geogr. Antiq. Lib. II. c. 9. pag. 529. ibid v. 5. AVA pro VALA Codex offert. Ceterum AODINCOMAGENSIS e *Donii* ingenio provenerit. Legitur autem in *Donii Inſcript. Ant. Claſſ. V.* p. 203. n. 165. ad quem locum vid. Cel. *Gorium*.

437. 1. v. Maſſ. *Oſſervazioni Letterarie* T. 1. p. 191. n. 38. 441. 10. Recte *Scriverius* huic Inſcriptioni *Luſis* nomen vindicat. De *Luſiis* & gente *Luſia* vid. *Caſaubon.* ad *Spartian.* p. 12. ed. *Salmaſ.*

441. 1. verſ. 4. *Scriverius* mavult XV̄ VIR SACRIS FACiundis.

467. 4. pleniorem dabit *Maffejus* in *Obſervat. Lit.* T. I. p. 197. 211.

474. 8. *Bachelius* l. d. ſic deſcripſit:

CIVES ROMAN

QVI MITYLENIS NEGOTIANTVR

476. 6. in principio tituli D. M. habent *Cluſiana*, deinde v. 2. IVLIO non TVLLIO produnt. *Epigr.* 8. v. 2. ad literarum nexus non attendit, qui nobis QVAS obtruſit. In *Scriverii* Schedis ſcriptum reperio CVES hoc eſt, QVAEST. qua in re *Gruterum* in *Corr. & Animadv.* mihi præiviſſe nunc video.

478. 6. Cum apud *Gruterum* operæ non raro ὀρθογραφίαν lapidarem neglexerint, opus eſt eandem ex ſchedis *Cluſ.* curioſius decerpere. Proinde ſcribendum v. 2. DC non DEC ITEM pro ITEM ita in reliquis. v. 3. VE pro VET. v. 4. & in ſeq. AV pro AV conſtanter v. 5. IN-

(a) *Tom. 32. de debilitatibus p. 61. ed Eccard.*

5. INSEQVEN NÆ CON v. 7. VENERIO v. 8. VETERANO. v. 6. reponendum CENSORINIANO quam lectionem video probari Ill. *Jordano* in *Apparat. Geograph. ad Orig. Slavicas* Sect. XXVI. p. 111. Quot & qualia antiquitatis monumenta eodem in loco *Clusius* invenerit, diligenter pro more in literas retulit, cujus dicta nonnihil & mea repetiſſe, & tua, Lector erudite, cognoſſe intereſt. *Ad ingreſſum,* inquit, *arcis Sabariæ ad ſiniſtram ſub patula arbore elegans tabula marmorea in eodem oppido erata, & columnæ fragmento impoſita conſpicitur, in qua nulla fuerat inſcriptio. Sed A. 1544. D. Petrus Bakith de Lac Capitaneus Sabarienſis ſuum nomen & officium in ſui & ſuorum monumentum inſculpi juſſit in ejuſdem tabulæ limbo. Ingreſſo autem priorem arcis portam apparet in ſiniſtro latere impoſita tabula quadrangula e lapide albo ſequentem inſcriptionem* (hanc ſcilicet a Gratero exicriptam) *continens. Patuit deinde magna area, in qua templum adjuncto cæmeterio; poſtea ingreſſus alteram arcis portam muro inſitus conſpicitur ad ſiniſtram dimidius lapis tener admodum, in quo trium ſtatuarum ſuperiores a genu partes. Media ſuccincta erat, dextra ſublata puſillum quidpiam, ſed informe gerens, ſiniſtra deorſum propendente majuſculum aliquid ex humero dependens, hac equinum caput habet ore ad dextram obverſo. Dextra ſtatua muliebris videtur, manu dextera quidpiam attritum & corruptum tenens, ſiniſtra ſerpentem in ſinus ſe flectentem, cujus cauda ad medium uſque ſtatuam fere protenſa eſt. Siniſtra porro ſtatua baculum, ſeu haſtam puram dextera manu tenet: quid vero in ſiniſtra habeat, conſpici non poteſt. An hæ tres ſtatuæ Junonem, Cererem & aliam Deam quampiam exprimant. Domus vero angularis, quæ in foro eſt, qua meridiem ſpectat, multa habet columnarum e duro cinerítii coloris lapide fragmenta, quarum nonnulla adeo craſſa ſunt, ut duorum virorum ulnis vix comprehendi poſſe arbitrer: iſtic etiam ſunt varia & elegantia columnarum epiſtylia affabre & diverſis modis ſculpta. In iiſdem ædibus ego Carolus Cluſius, dum Sabariæ urbem perluſtrabam III. Non. Aprilis 1585. elegantes & duriſſimos lateres erui conſpiciebam pedem geometricum & amplius longos, ſex aut octo uncias latos, tres vel interdum quatuor craſſos. In ipſo etiam foro magnarum & craſſarum, ſimilique lapide conſtantium columnarum fragmenta jacent. Inveniuntur præterea cum in ipſo oppido, tam extra ejus pomæria nonnunquam a fodientibus ædificiorum ruinæ, quorum pavimenta verſicoloribus quadratis lapidibus conſtrata ſunt. Eruuntur etiam iſtic plerumque veteres nummi: ſed maxima ex parte Conſtantini, Galieni & poſteriorum Imperatorum. Habuit olim eadem urbs Aquæductum, cujus canalis hominem repentem capere poſſet, per quem fontis (qui paullo infra Rohoncz ſeu Rechnitz Illuſtr. Balthaſaris de Batthyan eſt) frigidiſſima & ſaluberrima aqua in Sabariam decurrebant duriſſimo tecto ex comminutis lateribus & calce conflato interius illitus, ut ex fragmentis, quæ quotidie multis locis eruuntur, apparet: producebaturque is aquæductus non minus, quam per tria milliaria ſecundum collium radices.* Hæc Cluſius.

Tom. I.

482. 5. 7. aliter diſtinxit verſus Illuſtr. *Maffeus* in *Obſerv. Liter.* Tom. I. pag. 190. 191. n. 35. 36.

494. 7. v. 6. VIBIIALI v. *Bimard.* diſſert. II. p. 85. 86. ap. *Murat.* T. I.

498. 2. D. M. non agnoſcit Mſc. *Cluſii*, neque v. 2. HYGIAE. ſed IYGIAE refert.

505. 2. v. ad hoc marmor *Edmund. Chiſulli* Not in *Marmoribus Oxonienſibus* p. 530. ſ. ed. *Mattérii*, ipſumque Cl. *Mattérium* in *Conj.* & *Adnot. Specim.* p. 589.

518 6. v. 1 D. M. omittunt Cluſiana, & v. 5. STIP. habent.

519. 5. verſ. 6. plenius chartæ *Cluſii* ALBANVS. it. v. 6. MEMORIAE POSVERVNT. & v. 9. clare ITVRAEORVM offerunt. Supra conſpicitur *juvenis cujuſdam ſtatua, non dimidiata viri imago*, ut vult *Gravius* in *Holſt. Corrig.* & *Animadvert.* En ipſam iconem in fronte libelli expreſſam, cui aliud ejuſdem loci monumentum ſuo elogio deſtitutum adjungere placuit, quod videre cupientibus tanto minus debui invidere, quo humanius mei ingenioli Scriptores hodie ferre ſolemus, ſi ab artis ſubtilitate cum ornamenta ſibi deeſſe cernunt, a picturis gratiam aucupantur. Infra titulum duo equi ſtrati apparent.

524. 6. Nulla re differt a ſuperiori 368. 6. niſi quod illa integrior eſt. Interim *Cluſius* v. 2. CATTO & v. 3. VIO AVG STA ſcribendum judicat. Eandem quoque Inſcriptionem memini e *Latio* afferre P. *Lambecium Commeat. Bibl. Vindobon.* L. 2. c. 2. p. 40.

526. 4. aliter diſtinguit *Cluſius*, verſuque 2. plene ANTONINI nec non v. 5. DISEVS IT it. v. 8. VALENTINA omiſſo ſimul prænomine VAL expreſſit.

528. 8. Non *Alba Julia*, ſed *in ruinis antiquæ urbis Sarmizagethuſa*, ubi nunc eſt vicus *Varhel* dictus, repertum eſſe lapidem affirmat *Cluſius*, cujus fide v. 6. AVRELIANVS malim.

533. 9. notemus in *Cluſianis* occurrere v. 2. SSCEEALI. v. 9. FRATR & v. 10. POSIERVNT.

537. 1. v. *Maffei Oſſervazioni Letterarie* t. I. p. 195. & 211.

542. 7. v. 2. male *Graterus* MAG. EQVES: Autographum *Cluſii* majori cura fractum lapidem, & verborum fugientes lineas ſic notavit.

v. 5. vide num per literam S intelligendum ſit ſtipendiorum, & per IIII. forte H. S. EST hic ſitus eſt. Ad hæc quoniam in ſchedis meis v. 6. pro TE, invenio FE non ſine ratione in hanc opinionem adducor, ut credam deſignari FRATRE. VET. eſtne vexillifer?

545. 3. ad hiſtoriam lapidis, Indicemque pertinent hæc *Cluſii* verba: *Petronella, quæ Carnuntum veterum fuiſſe putatur, ſex infra Viennam milliaribus, non procul a Danubii flumine in ipſa arce. Qui cippus deinde, curante Generoſo viro Hieronymo Beck a Leopoldſdorf, translatus eſt in ipſius arcem Eberſtorf am Moß, & parieti,*

ſtat muro, qui ſeparat aream, qua eſt ante arcem, ab horto, inſertas cum pleriſque aliis. Dum enim annonæ præfectus eſſet is Nobilis per Ungariam, ut erat antiquitatis diligentiſſimus obſervator, quoſcunque lapides veteres Inſcriptiones continentes adquirere potuit, in ſuam arcem congeſſit. Vectura autem corruptiores, minuſque integri redditi ſunt hujus lapidis characteres, quam dum Petronellæ eram, Anno MDLXXVII. obſervarem. De Petronella s. veterum municipio Carnutenſi adi *Henr. Valeſium* in Annotat. ad *Ammianum Marcell.* L. 30. p. m. 406. 407. & *Petri VVeſſelingii* præclari literarum in Belgio herois not. ad *Antonini Itinerarium* p. 247. nec non Ill. *Joh. Chriſt. de Jordan Originum Slavic apparatum Geographicum P. III.* ſect. 25. n. 403. p. 98. 100. ubi præſto erit titulus memorabilis ad portam arcis *Petronellæ* conſpicuus, quem tamen non modo in *Jac. Sponii Aris ignotorum Deorum* (T. VII. Theſ. Antiquit. Græc. n. 7. p. 242.) ſed in ejuſdem quoque *Miſcell. Erudit. Antiquit.* Sect. III. p. 84. n. 26. animadverſionibus bonæ frugis pleniſſimis ditatum me legere memini; doctiſſ. *Jordanus* male ibidem correxit & reſtituit SYLVANÆ loco SYLVANABVS. Numerum enim pluralem defendunt multa aliarum Dearum exempla ut *Junonibus Murat.* 17. n. 1. 6. *Fortunis*, *Grut.* 79. 2. *Matronis Junonibus Murat.* 93. Fortunis Antiatibus ib. 614. 3. Equidem verſum primum ſic judico ſupplendum eſſe:

SYLVANABVS ET DIS TRIV
QVADRIBIS

quod ultimum vocabulum hac forma retineri debet pro QVADRIVIIS. ita enim ſæpiſſime lapides B pro V ponunt. (v. *Indic. Gruterianum eorum, quæ ad rem Grammatic. pertinent* c. XIX.) Deas Trivias & Quadrivias agnoſcunt *Gruterus* 1015. 1. & *Reineſ. Claſſ.* I. n. 140. p. 171. Conſule tu ad hunc l. Cel. *Cannegieteram* de *Brittenburgo* p. 19. qui eundem nobis lapidem ex *Sponii Miſcell.* deſcriptum eruditiſſimis, ut ſolet, obſervationibus illuſtravit. Equidem ad ea, quæ exorſus ſum, exponenda revertor. Elegantiæ latinæ curioſis non ingratam rem facturos nos eſſe ſperamus, ſi literarum ſpecies lapidi redonabimus. Habent autem ſchedæ *Cluſii* v. 2. DA non AD v. 3. AN pro AN & v. 5. EIVS-DEM pro EIVSDEM.

541. 1. ex Sacello arcis Neomagenſis in curiam tranſlatus lapis, ubi cum aliquot aliis parieti inſertum in porticu vidi. Edidit primo *Smetius Inſcript. antiq.* libr. fol. CLXVII. n. 15. accuratius, quam *Gruterus*. Duo autem in eo gryphi ſunt, quos interpretum cruces merito dixeris, alter in verbo LVIDONIA conſiſtit, per quod *Scriverius* in *Antiquit. Batav.* (v. *inferior. Germania provinciar. unitarum Antiquit.*) intelligit domum, hoc eſt, ut *Cuperus* in *Monumentis antiquis* p. 226. clarius explicare videtur, *locum, cui Luidonia nomen*, unde Deam Hludoniam nomen accipere potuiſſe, ibidem conjicit; alii contra *tribum* ſignificari putarunt, quorum ſententiæ *Scriverius*, relicta priore, adſenſit ab *Holtheno in Corrig. & Animadvert.* notatus. Equidem, quid de hoc vocabulo ſtatuendum ſit, affirmare non auſim. Poſteaquam enim in ipſo lapide animadvertiſſe mihi viſus ſum non LVIDONIA ſed hanc literarum colligationem LVI EOVA A nihilo ſum factus certior. Interim miror, quare Clar. *Holthenus* Scriverianam alterius gryphi, ſive notæ hieroglyphicæ explicationem e Schedis, quibus uſus eſt, dare neglexerit. Eam nunc velut poſtliminii jure in lucem proferre placet, ut, quid ſigla hæc ſibi velit, omnes intelligant. Sibi autem perſuadet vir doctiſſimus, notam illam cum præcedentibus cohærere. En ipſa ejus dicta: *Illuſtris Scaliger in Indice interpretatur: hunc locum ſibi teſtamento ordinavit. Sunt enim*, inquit, *literæ hæ H. L. S. T O. quæ interpretatio ſi vera eſt, quid volunt ſibi proxime adſcripta litera iſta H. E. C. Quare hæc nota, ut dixi, cum præcedentibus connectenda, & me divinatore interpretanda:* HERÆDES OSSA HOC IN LOCO SEPELIRI (ENDA) CVRAVERVNT. vel: OB HONOREM OSSA HOC IN LOCO SITA SVNT vel: HOC IN LOCVLO HEREDVM CONSENSV E CONCESSV OSSA HIC INFRA LOCATA SVNT. *Quarum interpretationum una aut vera eſt, aut vero proxima. Quod ſi alicui hæc conjectanea forte diſpliceant, nova inſuper accedat interpretatio, nimirum iſta:* HÆREDES OB HONOREM TITVLI LOCO SCVLPI CVRAVERVNT. *Sic τὸ I annexum litera H valet T quomodo Scaliger interpretatur, ſeu Humatis ſit terra levis. Circulo incluſa verba. Circulus autem nihil valere debet.*

561. 2. duos hic miſcuit titulos *Gruterus*, quos auctoritate Codicis mei Alciatini dividendos eſſe cenſeo.

561. 4. v. 4. recte Hermes Schallauczerus (*a*) teſte *Lambecio Comment. Bibl. Vindob.* L. 2. c. 2. p. 41. CELSINVS. ita enim *Cluſii* ſchedæ CELSINV. in fine lapidis delphinus apparet.

564. 3. v. 3. PILIPIS *Cluſ.*

594. 7. D M. exulat in *Cluſian.* v. 2. legendum VIRIO & v. 9. DIOGENES. titulus alio verſuum ordine digeſtus.

601. 10. v. 5. TRAS. Scriv. ingenioſe explicat *Transferas*.

608. 5. notæ D. M. *Cluſianis* incognitæ, quibus v. 3. AVGG placet.

612. 8. Extat jam in Muſeo Regio Dreſdenenſi. Editus quoque titulus a *Rybiſchio in Monumentis viror. doctorum* Tab. 108. & in *Gudianis* denuo apparat LVI. 3.

661. 11. v. 5. ARB. forte ARBITRATV. v. 6. OCTAVI hoc eſt, *Octavia*.

673. 6. v. 1. legendum BROGIMALINVS. ſic enim in *Cluſii* chartis ſcriptum: BROGIMALINS.

710. 11. verſ. 2. legendum VARONIA MATER. ita enim ſculptum in ſaxo: MATER.

717.

(*a*) *Vid. quoque Lazium Com. Reipubl. Rom. Lib. V. c. 17. P. 560.*

Digitized by Google

717. *6.* Eadem cum ſuperiori p. DCLVI. 10.

718. 7. non Viennæ Auſtriæ, ſed in *Eberſtorf am Moſſ* vidit & excepit *Cluſias*, in cujus Autographo v. 3. DIBVRGIVS reperio.

744. *6.* v. 1. legend. TVTITIAE uti v. 3. TVTITIA non TVTICIA. ſic *Claſ.* ſchedæ.

763. 7. *Araoldas Bachelias* ad Smetium ſic refert Inſcriptionem 749. 1. in hunc lapidem, vid. *Theod. Jaaſ. ab Almeloveen Coajectaaea*, quæ extant in *Aatiqaitatam e ſacris Prophaaarum ſpecimiae* p. 141. ſeq.

C. BEGNIVS
CASSIAE VXORI
SVAE OPTATAE
NON LVBENS FECIT
SED FATVM
VOLVIT

767. 7. *ia ripa Mariſſi flavii*. *Cluſ.* qui v. 4. EVCHARISIVS pro FL. CHARISIVS habet.

777. *9.* v. 8. EG intelligeodum ERGA SE bene merenti fecit.

779. 5. v. 1. reponendum e *Claſiaais* AIONIS. v. 2. ESE. & v. 3. COIVX.

8.3. 7. *ia tabula ſab ſtatuis daabus*, *Cluſ.* cujus manu v. 4. VABRILO & v. 5. COIVG ſcriptum reperio.

812. 5. D. M. deeſt in *Claſ.* quibuſcum malim v. 4. VALENTIA & v. *6.* PROCVRAVIT.

816. 5. Quoniam is lapis Sabariæ inventus eſt, a fortuna ſibi datam occaſionem nonnulla de urbis ſitu & monumentis præfandi haud quaquam dimittit *Cluſias*. Quæ cum *Jordanianam* deſcriptionem & ſubtilitate narrandi, & dictionis cultu longe ſuperent, non injuria ab oblivione vindicanda cenſuimus. *Subaria*, inquit vir doctiſſimus, *D. Martiai patria*, *Ungaris Sambath bely*, *boc eſt*, *Sabbathi locas*, *Germanis Stein am aager*, *quaſi dicas*, *lapides ad prata*, *appellatar*. *Angern eaim Anſtriaci vocant ſicciora illa prata*, *ſive berbida loca pagis proxima*, *ad qaa jameata & aaſeres paſcendi gratia concedere ſoleat*. *Ampla olim fait arbs*, *at ex raderibus*, *qua ad dimidium fere milliare in ejas oppidi*, *quod aanc reſtat*, *circaita qaotidie ernantar*, *colligere licet*, D. *Cloadii*, *at Plinius teſtatar*, *coloaia*: *jam vero exiganm oppidam muris*, *partim luto macerato conflatis*, *partim lapideis*, *ſed informibus exaltum*: *amplam tamen forum obtinens*, *licet lapidibas non ſtratam*. *Hujas medium quadrangula tarris occupat*, *ſiagulis lateribas borologiam babens verſatili maaa boras indicans*: *ades humiles ſant*, *maxima ex parte ſtramine tecta*, *reliqaa ſcandulis*. *Extra muros*, *qaa orieati obverſa ſunt*, *ſtatim portam egreſſis occurrit dirutum Templum*, *& a Tarcis ante aliqaot aaaos iacendio corraptum*, *ia cajas aateriore muro*, *non procul a foribus lapidis fragmentum poſitam eſt leonem jacentem ſcalptum babeas*, *poſt qaem Numida forſitaa cajaſdam Regis capat prolixa & incincinnos contorta & implexa barba*, *atqae coma praditam*, *quale fere Quiriai*, *aut Sabini capat in veteribus nummis exprimi ſolet*. *Ad orieatem bibernum tendeatibus*, *ponte ligaeo ſuperandus eſt Gunſa amnis bieme iatumeſceat & noxiat*, *qui paallo infra oppidum torreatem Brentam excipit per imbres & biemes traaſita difficilem & periculoſam* [*is aatem ſapra oppidum qua ad occideatem vergit*, *fluit*, *& e montibus inter Robonoz*, *ſive Rechuiz & Giiaß oppidum ſitis oritar*, *at Gunſa ia iis*, *qai ſupra id oppidum Ganſſ ſunt*, *moatibas*, *ſcaturigiaem babet*] *deinde longias progreſſis puteas oſteaditur*, *cajas aqua tiactas fertur* D. *Martinas*, *dum Chriſtiana religioni aomen dedit*, *& vicinum baic exiguum templum eo loco*, *in quo* D. *Martini pareates babitaſſe*, *& ipſum aotum ajaat*. *Id templum porro ingredientibas ad lævam muro indita eſt bac tabula lapidea*, *quadrangala fere*. *In illo vero templo ad Chori dextram ſacellum eſt*, *in cujus altari repoſita ſtatua lapidea* D. *Martinus ſedens*, *brevis admodam*, *ſed mugno capite pradita pro ſtataa proportione*, *raſa barba*, *craſſo ſacerdotali*, *ſive doctorali pileo inſignita*.

816. *6.* verſ. 9. SAXTIAE SVPVTAE ANN. XXX. Illuſtriſs. *Maffejas ia Obſervatioaibas literariis* Tom. I. pag. 198. n. 51.

826. n. 7. plura ejuſmodi imprecationum fulmina in violatores ſepulchrorum vibrata collegit *Fabrettas* Inſcript. c. 2. p. 10.. ſeq. Conf. *Marmi Eruditi del Coate Sertorio Urſato* p. 355. Inſcriptionem a *Fabretto* p. 110. n. 270. laudatam offendi quoque in *Scriverii* Schedis Autographis, ſed iidem ſine facta mentione loci, ubi primum eruta fuit. Cæcilii vero prænomen hoc modo adumbravit vir doctus Ꞓ CAECILIVS Ꞓ. Qui baſin ſtatuæ Fauſtinæ Conjugis Antonini Pii dedicavit, per Deos quoque obteſtatur homines, ne quid auferant, vel amputent. Is enim verborum græcorum pro vetuſtate exeſorum, fugientiumque ſenſus eſt: [illegible] v. *delle ſtatue antiche Greche e Romaae P. I. in Veaezia* 1740. *fol.* *Tab* 25.

828. 10. veram & Archetypi ſimilem ſcripturam *Cluſii* chartæ ſervant v. 3. VXOR pro VXORI. & v. 7. ANI[illegible] exhibentes. Conf. *Holtheas varior. Corrig. & Aaimadvert. ad buac locum.*

834. *6.* *ia Cæmeterio D. Stephani*, *qua egredimur verſas macellum*, *& Danabiom ad dextram Tabala eſt*. *Claſ.* qui v. 3. SIB & v. 4. IVCVNDÆ pinxit. Epigr. 9. figura lapidis prorſus a *Claſiana* abludit, utpote quam altius prominentem, multiſque & variis pigmentis a *Cluſii* manu decoratam videmus. V. 4. ibidem ſcribitur L. AVIA hoc eſt, *Luciæ Avia*.

873. 15. vitioſa Inſcriptio, accuratius tamen, Manuſcriptoque *Cluſiano* convenieotius expreſſa pag. 914 8. cui ultima verba addes: PRIMVS AVLEVS VITAL.

890. 1. verſ. ult. Supple; *Et ſi qaot babaero liberos.*

993. 1. habet quoque *Ferretias*, ſed vitioſe Lib. I. Mem. 25. p. 63. ultimos verſus ſic reſtituo:

Fiai-

Finibus Italiæ monumentum vidi Vobernai,
In quo Atini corpus conditur examine.

930. 12. *Tordæ quinque ab Alba Julia miliaribus a latere templi, quod eſt in foro in pariete ſpectante plateam publ. Cluſ.* qui v. 4. BINVNTIS clare exhibet, & ubique ANIS PIO ANNIS ſcribit; verſu autem ultimo inter PATRON. & BENSMER notam Ɐ inſerit. Conf. *Maffei oſſervaz. Letterarie* Tom. I. p. 100. & 211.

1006. 2. Emendatior infra p. MLXIII. 4. v. 1. intellige IVNONI REGINAE & v. 1. legas velim AEL.

1029. 3. induci debet hæc Inſcriptio. Eſt enim fragmentum alius infra laudatæ p. MCI. 8.

1030. 7. multo elegantiorem, & ad finem prototypi expreſſam vide infra p. 1094. 1.

1055. 6. vid. quæ ad hunc locum habet *Joh. Ant. Caſtellioneus Antiq. Mediol.* p. 181.

1066. 5. vide annon titulus infra p. MLXX. 1. prolatus eodem poſſit cenſu & numero haberi.

1070. 4. de hujus lapidis Epigraphe quid ſcribat Doctiſſ. *Lingenius in Opuſcul. Theotiſc.* P. II. n. 1. §. 4. a p. 43. operæ pretium eſt legere, ubi non ſine ratione p. 65. vir doctus timet, ne ſtatua Herculis, quam *Matthaus Gargonius* in vernacula Walchrici comitatus Hiſtoria (*VValcherſche Arkadia* te *Leyden* 1715. Part. I. p. 201.) ejuſque fide *Keyſleras* (in *Antiquit. Septentrion. & Celt.* Sect. II. c. 3. p. 200.) lapidi Herculis Maguſani temere imponendam judicavit, e cerebro utriuſque nata eſſe videatur. Erutam quidem eo loco fuiſſe aram Neptuni dextra tenentis Delphinum, ſiniſtra tridentem, cum Inſcriptione prorſus exeſa & detrita, nos non ſinit dubitare teſtis hujus rei claſſicus *Olivarius Vredius* (in *Additionibus* ad *Librum prodromum ſecundum Hiſtoriæ Comitum Flandriæ* Brugis 1650. fol. c. 21. p. XLV. nec non Auctor *Deliciarum Belgicarum* (*Delices des Pays Bas* à Bruſelle Tom. IV. ad p. 219.) ſi tanti eſt in hac ingeniorum cenſura minorum gentium ſcriptorem nominare. Sed in illa videlicet ara nihil apparet inſcriptionis. Herculis vero Maguſani lapis ſine icone fuit, quod eorum teſtimoniis, qui utrumque lapidem oculis ſubjecerunt, confirmare poſſum. *Gargonius* uti multa lapidibus antiquis inepta appinxit, ita, ne hanc quoque ſtatuam Neptuni indotatam literis relinqueret, forte fortuna ſibi obviam factum lapidem Herculis nomine ſignatum ſubiecit. Hujus ego rei notitiam, ut multa alia, debeo ſummæ humanitati incomparabilis viri *Petri VVeſſelingii*. Quæ cum ita ſint, quis non videt, totam illam *Keyſleri* ſplendidam divinationem ab urbe Africana Maguſo ductam, nec non Cel. *Ottonis* rationem, quam exinde concluſit (de *Diis Vialibus* c. 10. p. 193.) uno velut ictu corruere. Verbis *Ortelii* de nomine MAGVSANI nonnulla adſcripſit *Scriverius* in ſchedis, quæ, ne quid tanti viri intercidat, apponamus: *Poſtumus vixit circa A. C. 260. vocatur in nummis C CASSIVS POSTVMIVS LABIENVS al. LATIENVS. Extat hæc veteris nummi inſcriptio apud Adolphum Occonem IMP. C. M. LAT. POSTVMVS P. F. AVG. HERCVLI MACVSANO. Hic Poſtumus cum cognomine agente res novas Lolliano in rebellione ab equitibus Romanis eſt interfectus apud Francos, ſive Sigambros, qui ad eum locum conſidebant, quo mare Rhenus influit, hoc eſt, Gallia Belgica.* Hactenus *Scriverius*. Germanam Herculis Maguſani ſignificationem diſce ex *Henr. Cannegieteri*. V. Cel. Diſſert. de *Brittenburgo* p. 147. ejuſdemque cultiſſima Epiſtola ad *Jac. Phil. Dorvilium*, Muſarum in Belgio columen, *de Inſcriptionibus quibuſdam Sylloges Muratorianæ* (*Miſcell. obſervat. Crit. Nov.* T. 4. p. 218.) Conf. Auctores a *Fr. Heſſelio* in *Præf. Append.* ad *Gudii Inſcriptiones* *************** ſat magno numero laudatos.

1088. 3. ad hoc Saxum vid. *Fr. Fortunati Schacchi Sacrorum Elaeochriſmatum Myrothecia* pag. 48.

Sed mitto plura, & ad *Reineſii* Syntagma progredior.

C A P V T III.

SCHOLIA IN REINESII SYNTAGMA.

Claſſ. I. n. 84. v. 3. DONAVIT. *Scriverius* in Schedis.

Claſſ. I. 134. p. 168. Imaginem hujus marmoris depictam vide in Fabretti Inſcript. c. 6. p. 467. n. 20.

Claſſ. I. n. 137. Conf. ſupra numer. 18. p. 55. Inſcriptio eſt mutila. Nos integram ex Schedis Scriverii dare potuiſſemus, niſi occupatum hunc laborem a *Sponio* in *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. III. n. 95. p. 113. vidiſſemus. Nihilominus tamen memoriam ejus, prolatis in medium *Scriverii* conjecturis, redintegrare juvabit, qui poſtquam nos docuerat, ab utraque parte marmori cornu copiæ appictum eſſe, hæc dein verba ſubjungit. *Hic lapis quatuor pedes altus, duos latus, unum craſſus, effoſſus eſt in agro Vormatburgano VII. Jun. 1624. ſpectante Thoma Segheto, qui e veſtigio primus deſcripſit. Translatus eadem nocte Riſuicum, & divenditus poſtea Baldevino de Man quinquagiata florenis, qui Delphos transferri curavit.*

I. O. M. SARAPI . ISIDI &c.) *ſive Deus ſive Dea.*
EVENTO pro EVENTV)

ad verſum IX. *Centuria Legionis primæ Minerviae Piae, Felicis, vel Fidelis pro* SE SVISQ. HER. V. L. CONSECR. hoc eſt, *pro ſe ſuiſque heredibus votum libens conſecravit,* ſeu

ſeu *virginem locum conſecravit ut in aliis Inſcriptionibus* (*a*) ſive : *Centurio Legionis primæ monumentum poſuit & pro ſe ſuiſque in eam rem votum libens conſecravit . Ultima lineæ ſiglæ* I. S. R. V. L. *varie poſſunt explicari : poterunt enim vel ſic ſcribi* L Æ R *tunc ſignificant* SVISQVE LIBERIS VOTVM LVBENS CONSECRAVIT. *vel hoc modo :* HE R.V.L *tunc eſt Heredibus votum Lib. vel* I E R V L. *tunc forte vel iterum Legatus vel iterum Libripenſ. vel ſi naturali ratione ſcribantur* : I. E. R. V. L. *ſive denotant : ita & redditum votum Lib. conſecr.* vel : *ſuiſque impendio eis remiſſo votum lub. conſecr. Impendium remiſſum eſt* apud *Grut.* CCCCXXI. I. *forte etiam ſic legi poſſunt literæ* I. E. R. N. L. *In Exercitu Romano Militantibus* . Hæc *Scriverius.*

Claſſ. I. n. 275. olim in Muſeo Smithi, nunc in curia Neomagenſi. *Petr. Scriverius* in ſchedis ſuis curioſius ita diſtinxit :

MATRONIS
AVFANIABVS

T ALBINIVS
I ANVARIVS
L M

apud *Gruterum* p. 90. n. 21. AVFANIS MATRONIS & MATRIBVS . Eundem *Reineſianum* lapidem ediderunt *Sponius* in *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. III. p. 107. n. 81. *Smetius* in *Antiquit. Neomag.* p. 91. it. *Cuperius* in *Inſcript.* & *Marmoribus* antiquis expoſ. & Illuſtr. poſt *Apotheoſin Homeri* p 268. & *Keyslerus Antiquit. Sept. & Celt.* p. 429. ſq. quem vide.

Claſſ. I. n 184. p. 191. his adde baſin columnæ ſcapo ſuo deſtitutam, Deæ *Nehalenniae* ab *Aſcattinio Ruſucone* dedicatam, quam nemo homo nec *Sponius*, nec *Gudius*, nec *Muratorius*, nec quiſpiam alius ejus generis monumentorum promus condus præter *Keyslerum* in Antiquit. Sept. & Celt. p. 249. & 250. exſcripſit. Originationem vero topicæ hujus Deæ pluribus investigare velle, neſcio an hominis videatur eſſe abutentis otio & literis. Quis enim poſt *Reineſium* ad hunc locum & Epiſtol. 36. ad Rupert. p. 300. 304. *Sponium*, (Miſcell. Erud. Antiq. Sect. III. p. 110.) *Altingium*, (Notit. Germ. inferior. p. 201.) *Gudium* (v. Inſcript. Præf. Append.) aliosque viros doctos a *Keyslero* loco dicto p. 252. ſeqq. & *Fr. Heſſelio* (in Append. *Præf.* ad *Gud.* Inſcript.) copioſe laudatos, vel novam ἐτυμον inſtituere auſit, vel ſagacitatis fructum argutando captet? Interim paucis dicam, quæ mihi in mentem venerunt.

Diffiteri non poſſum, ortam mihi eſſe ſuſpicionem e Græcorum νέος, novale, & ἀλωὴ ager frumentarius, ortam eſſe vocem, præſertim cum ſint, qui ἀλωάς ſpiritu denſo efferant, adeoque Deam Nehalenniam præſidem pinguium agrorum videri poſſe, utpote qui etiamnum in Zeelandiæ regionibus putantur fertiliſſimi eſſe. Prævideo jam multos hanc Etymologiam damnaturos eſſe, quod græca eſt. Interim Galli ſane a Maſſilienſibus uſum vitæ cultioris, depoſita & manſuefacta barbarie, didicerant, Græciſque interdum utebantur literis, Cæſare, Strabone, & Tacito teſtimonia paſſim perhibentibus. (vid. Cel. *Oudendorpium* ad Cæſ. L. VI. de *Bell. Gall.* c. 14.) quid ſi igitur ſumas, nonnullos e colonis in Galliam Belgicam miſſis, qui græce erant periti, nomen & cultum numinis inveniſſe, vulguſque docuiſſe, rem profecto a veri ſpecie non admodum abhorrentem ſtatueris. Nec quemquam movere debet lapis Tuitii prope Coloniam Agrippinam effoſſus cum Inſcriptione DEAE NEHALEE, quoniam fieri poterat, ut is, qui egreſſus priſtinis ſedibus aliud domicilium quæſiverat, patria ſacra & topicum ſuum numen deſerere nefas putaret veteri omnium gentium inſtituto, ipſorumque adeo Romanorum, apud quos Dii Trojani magno in honore fuerunt. Verumtamen uti in re admodum retruſa atque abdita aliorum opiniones cavillari non decet, ita nihil ipſe finiendum puto, quare ex diverticulo in orbitam & ad propoſitum revertor.

Claſſ. I. n. 187. integrior eſt in autographo meo Cluſiano, tantum non eadem forma, qualem Cel. *Muratorius* in Nov. Theſaur. T. I. p. 87. 4. ex Duellio inſtauravit. Apud *Cluſium* enim verſus non modo aliter ordinatos, ſed lectionum quoque diſcrimina reperio. Scilicet chartæ ejus v. 7. NYMPIS retinent, it. v. 9. litera D. ante RVFRIVS ejecta, SVPLICIA pro SVLPICIA malunt; denique v. 10. peccati expertes ſunt, quod in *Muratorianis* commiſſum videmus, ubi C. ANIO pro G. ANTO, hoc eſt, Geminæ ANTONINIANAE (v. *Grut.* 5?8. 8.) cernitur. Habet eandem Inſcriptionem *Gudius* p 57. 7. (Conf. notas *Joh. Koolis* p. IV.) it. Ill. *Maffeus in Obſerv. Literariis* T. I. p. 138. n. 33.

Claſſ. VI. 12. pleniorem non modo *Scriverius* dedit in Schedis, ſed doctiſſimi quoque viri *Sponius* (Miſcell. Erud. Antiq. Sect. IV. 123.) & *Fabrettus* (*Inſcript.* c. 2. p. 102.) literis publicis conſignarunt, unde etiam in *Gudii* Indicem Conſulum p. LXI. tranſiit. *Q. Fabius Memmius Symmachus* eſt idem is, qui Epiſtolas Patris ſui poſt fata in lucem edidit, de quo vide omnino Fabricium in *Bibl. Lat.* L. III. c. 14. T. I. p. 652. & T. III. p. 170. ſeq. ſed utroque tamen in loco FLAVII, & FLAVIANI nomen operarum ſorte incuria perperam expreſſum invenio. Nec placet omnino *Fabretti* lectio verſ. 2. exhibentis Q. AVRELIO NICOMACHO. eſt enim in fine PATRI OPTIMO. Alia ejuſdem forte argumenti extat apud eundem *Reineſ.* hujus *Claſſ.* n. 92. in qua recenſenda SCRIVERIVS non modo ſic verſatus eſt, ut locis auctorum veterum, quid Proſocer ἀντιπένθερος, qui Conſocer ὁμοπένθερος videatur eſſe, dein quæ fuerit Symmachici nominis dignitas, commonſtraret. Priorem quæſtionem Lexica excuſſerunt, quare nolo huic immorari. De *Symmachis*

(*a*) Vid. Verbi cauſa *Fabrettum* p. 53. n. 308. 309.

ebis grave teſtimonium perhibent veteres Grammatici Vindicianus, Nicomachus Dexter, & Victorianus in antiquiſſimo T. Livii Codice Vaticano; quam ſe emendaſſe alii adſcripſerunt, idque in Symmachorum gratiam feciſſe ſe profeſſi ſunt. V. *Jo. Pierii Valeriani Caſtigationes Virgilianas* ad L. VIII. *Æneid.* V. 641. Cæterum illud alterum quoque Elogium a *Sponio* l. d. *Fabretto* (*Inſcript.* c. 3. n. 3. p. 119.) & in *Gudiano* Indice Conſulum p. LXX. repetitum fuit.

Claſſ. VI. 22. verſ. 1. c. CATINIO *Spon. Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 182. n. 5. verſ. 5. HAL *Spon.* vitioſe verſ. 14. CONTENTO expreſſit *Spon.* in numeris enotandis *Reineſius* diligentior *Sponio*.

Claſſ. VI. 34. Antiquæ hujus Inſcriptionis, qua L. Scipionis Barbati F. expreſſum eſt elogium, paradigmata & explanationem vid. in Hieronymi Aleandri antiqua tabula marmorea Pariſ. 1617. 4. p. 3. 13. Eandem habent *Spon. Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. IV. p. 130. *Almelovenius in Epigrammatibus & Poematibus Veterum* pag 35. ſ. & *Fabretti Inſcript.* c. 6. p. 461. n. 90. Simile Atilii Calatini elogium vide in *Ferret. Muſ. Lap.* Lib. VI. Mem. 39. p. 172. & ſi tanti eſt, in mea *Epiſtola* (*Miſcell. Lipſ. Nov.* vol. II. Part. IV. p. 698.) adde ipſius *Reineſ. Var. Lect.* Lib. I. c. 21. p. 90. 91.

Claſſ. XII. n. 112. poſt verſum 4. omiſſum nomen eſt CLAVDIA AGAPOMENE, quod e ſchedis *Serverii* nunc demum reſtituimus: v. 7. pro ARTATE habet idem autographon ETATE. & v. 7. ante MATER SCELERATA collocatur τὸ FECIT.

Claſſ. XIII. n. 34. *Arnoldus Buchelius* ad Smetii Inſcriptiones in principio has notas expreſſit:

Θ Э K

Claſſ. XVII. 77. Ad exemplum codicis *Alciatini* ita plene titulum refingendum, corrigendumque eſſe puto;

P. LVCRETIVS P F GAL
h. e. vixit CET. V. ANN. V̄. M. SEX
IN FR. P. XXV.
IN AGR. P. XX.

Satis de his. Pedem nunc promoveo ad Inſcriptiones *Gudianas*.

C A P V T IV.

SCOLIA IN MARQV. GVDII INSCRIPTIONES.

I. 4. D. CAPITOLINI. CVST. SACR. Diis Capitolinis Cuſtodibus Sacrum.

I. 5. V. 2. TVTEL. NOVARIAE hoc eſt, tutelaribus Diis Novariæ, ſive Coloniæ Novarienſis.

I. 7. an VESTAE ALBANAE? al. ALP.

II. 4. Forum Sempronii omiſſum in Indice Cap. X. Coloni dicuntur Titiani Flaviani an ab Imperatore Tito Veſpaſiano, uti ſacerdotes Titiales Flaviales. Vid. *Reineſ.* Claſſ. V. 46. & infra IX. 7.

III. 3. Eundem titulum vid. ap. *Gruter.* MX. 9.

III. 9. ELECTVS immo ALLECTVS ſive Adlectus, ut in alia Inſcriptione Theatri Sabaudiæ, teſte Lingenio (*de ariis ignotorum Deorum opuſc. Theotiſc.* p. 158. ſeq.) quemadmodum Dii adlecti, hoc eſt, minorum gentium. Vide tamen *Gruterum* CCCLXXXI. 3. & hanc *Syllogen Gudianam* pag. 123. 6.

VIII. 1. Sic interpretor I. O. M. V. S. *Titus* C. A. L. P. *præfectus Armamaxis* (hoc eſt, lecticis Molliſſimæ vectationis vid. *Cellar* ad *Curtium* L. 3. c. 3.) *Thenſas*. (ita enim legendum eſſe arbitror) *D. Divalia Sacra Circenſes Coronas dedit donavit*.

X. 5. SVMM leg. SVVM pro L. AAVA forte LAAIBVS.

XV. 1. NIVAL. II̅. quid hoc? an *Sacram divale* AVIII. 4.

XVI. 8. C. IVNIO VERO SVLLANO. malim ſane, C. IVNIO SILANO v. *Grut.* MXLV. 1. quanquam intra quoque p. ALVIII 8. C. IVNIO IVLIO SVLLANO. Adi quoque Indicem Conſulum hujus Sylloges p. 65.

XVII. 1. in notis illa Ano, ſive Anos mihi ignota, nec ulla ejus in Pauſania I. 39. mentio, & filia Celei, credo voluit dicere. Puteus ille ἄνθιον φρέαρ an hoc ab Ano? legendum eſſe propterea exiſtimaverim *Cereri Anthiæ*.

XVIII. 2. CVM SVIS SVEVI. quid hæc ſignificent, aliis divinandum relinquimus. TRAIANVS CRINITVS infra p. 44. 10. M. Vlpius Crinitus dicitur. Eodem cognomine venit apud *Eutropium* L. 8. c. 1. Pertinet lapis ad A. 851. V. C.

XVIII. 8. Cognomen Cereris, ut alia, ab Argypio qui dedicarat. CONSENS dici poteſt uti ante XIV. 10. *Liber Pater Conſens* etſi non negem p. XV. 5. CONSENTIAM quoque uſitatam a priſcis fuiſſe.

XIX 4. P. COR. CASPIONSI & p. 24. 8. legendum *P. Cornelio Scipione* vid. Faſtos ad A. 809. V. C. Peccatum haud dubie deſcriptoris, non lapidis, quoniam in prænomine & nomine nihil ineſt vitii. Propterea nollem Clariſſ. Nobiliſſimuſque *Corn. Valer. Vonckius*, in *Specimin. Crit. in Varios Auctores* p. 131. c. 35. ſpuriam cenſuiſſet.

XIX. 10. lin. 6. PROPAR. I̅I̅I̅. non intelligo, an pro parte tertia?

XX. 1. Legitur eadem in *Fabretti* Inſcript. c. 9. p. 635. quod jam ibi annotatum eſt. Sed numerus pag abludit. verſ. 10. LOIN. quid hoc? an forte Ludum: videtur enim huic quadratarius ſtudio Archaiſmos in ſcribendo affectaſſe, ut ante *coiravere*, pro *curavere*. Ludum pro gymnaſio gladiatorum ſumere licet. Epigr. 4. 5. MINOTAVRANI & MINOTVRANI vid. LIV. 1. & CV.

& CV. 2. *Fabrettus* c. 9. p. 659. num. 500. & pag. 666. n. 522. conſtanter habet *Menotyranno* quod malim. De hoc vocabulo vide quæ adnotavit *Anton. Van Dale de orig. ac ritibus ſacri Taurobolii* p. 31. & ſeq. & p. 146. *Diſſert. de Antiquit.* Epigr. 6. n. 5. SACBANI. an *Sacrariſ?* uti apud Gruterum p. 1088. 9. *Sacrarius*.

XXIII. 4. SOBI OAIN. forte ſcriptum erat ORIEN. hoc eſt, orienti. Epigr. 10. DVCL. an legendum forte DVCI MVSARVM?

XXIV. 7. AVR. leg. AVO. ni mavis AVXIMANVS hoc eſt, Col. AVximanæ, quod tamen non probo.

XXV. 4. ASQVANT. Davus ſum, non Oedibus. An urbis nomen? vid. Celeb. *VVeſſelingium ad Antonini Itinerar.* p. 269. in AEQVO. Epigr. 6. L. SEPTIMIO SEVERO vitiole: M. AVRELIO SEVERO II. & T. Claudio V. P. *Relandi Faſtos* p. 46. ad A. C. 173. & *Murator. Nov. Theſaur.* Tom. I. p. 337. n. 4. Epigr. 9. COLON. QVENC. id nomen civitatis ignoro, forte AVENT. hoc eſt AVENTici, vel ΛVENSis.

XXX. 1. CORP. LVTORVM. putaram reſtituendum eſſe LICTORVM ex *Reineſ.* Claſſ. I. n. 19. p. 43. ſeq. Sed poſtquam *Collegium Lotorum* in Inſcriptione apud *Falconerium* in *Not. ad Inſcript. Athletic.* p. 24. & ſeq. & *Sponium Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. II. Artic. XI. p. 64. inveni, non damno LOTORVM, præſertim cum p. 17. 1. hujus *Syllog.* Collegium *Lutorum & Tectorum*, ſeu quod malim, *Tinctorum* occurrat.

XXXII. 8. Cratetam Argvro Corinthiam laudat quoque alius lapis apud *Grut.* XLVIII. 1. Cujus generis fuerint hi crateres, non ſatis exploratum habeo. Forte ſpeciem Corinthii æris retulerunt, in quibus tamen plus argentei coloris inerat. Neſcio an contendere poſſimus cum noſtro Tombac blanc. Conf. *Reineſ.* Claſſ. I. n. CV. p. 144

XLIV. 9. TI. CLAVDIO CAES. AVG. L. OVINIO PATERNO COS. quod fieri nullo modo poteſt. Legendum propterea M. Aurelio Claudio, qui Conſul fuit A. V. C. 1021. v. *Faſtos Relandi* p. 235. & *Murator. Nov. Theſ.* Tom. I. pag. 365. 366. n. 1.

XLV. 6. L. APSIO PRISCO PRAESENT ET M. GORDIANO COS. Plane corruptum par Conſulum non reperi in Faſtis: an a *Ligorii* manu? qui ſæpiſſime Conſules præter jus appinxit, teſte Illuſtriſs. March. *Maffejo*, in opuſculo de *Siglis Græcorum Lapidariis* hoc ipſo anno Veronæ evulgato p. 68. Pertinet forte hæc Inſcriptio ad A. V. C. 932. quo L. *Fulvius Bruttius Præſens*, & *Sext. Quinctil. Gordianus* faſces tenuerunt. Loco Gordiani alii *Condianum* malunt. Vid. *Noriſ. Epiſt. Conſul.* p. 452. Tom. XI. *Theſ. Græv. Ant. Rom.* & *Relandi Faſtos* ad d. A. p. 53.

XLVI. 3. & 5. neſcio cur bis deſcriptas fuerit. idem enim eſt.

LI. 5. SERVIO SERVIANO III. ET C. IVVENTIO VESO, vulgo VARO (infra p. XCVII. 8. nude SERVIANO III. COS.) vid Faſtos *Almeloveenii* p. 423. *Murator. Inſcript.* Tom. I. p. 324. n. 5. 12.

LV. 11. de mea *Tanfana* vid. præter *Keysler.* Antiquitates Sept. p. 80. & p. 426. *Lingensi* opuſcula T. I. c. 2. p. 24.

LXXIV. 4. 5. Eadem inſcriptio. MVLIEBRIA AERAMENTA quæ ſunt? an ſupellex ex ære, aut vultus mulierum ære expreſſi, aut leg. MVLIEBRIA ORNAMENTA? vide tamen Cel *Gorium* ad *Donii Inſcriptionum Antiq.* Claſſ. II. n. 35. p. 75.

LXXV. 3. PRAEFECTVS. PRAETORIVS. TABERNACVL. AQVILIFERVM. LEG. II. quis ſit, ignorare me fateor. Munus eſt, prorſus ſingulare, de Præfecto prætorio, hoc eſt Prætoris conſiliario & comite. Vid. explicationem magni *Reineſii Claſſ.* I. n. 233. Licet ne ſuſpicari, hunc ipſum legatum Prætoris in exercitu *tabernaculariorum* fuiſſe? Collegii *tabernaclar.* mentionem facit lapis apud *Grut.* 642. 8. Quare potius legendum eſſet P. P. TABERNACVLARIVS AQVILIF. &c. Ar indignum judicabis perſonæ adjutoris & miniſtri conſiliorum Prætoris in hac arte ſe exercere. Mihi ſane fraudi eſſe noluerim, ſi quis meliora excogitarit.

LXXXIX. 2. contendo cum hac *Gruterianam* CLXII. n. 2. & 3.

XCVII. 1. v. *Gruterum* LXI. 3. apud neutrum integra Hic enim ab initio, ille in fine plura habet. Epigr. 5. D. AELIO BALBO immo D. LAELIO BALBO. vid. p. 34. 3. & Indicem Conſulum hujus Sylloges p. 65.

XCIX. 1. ex Suareſio edidit *Spon. Miſcell. Erud. Antiq.* p. 177.

CVIII. 5. paulo aliter apud Gruterum 330. 3.

CXVII. 4. plane convenit cum *Sponiana*; v. *Miſcell. Erud. Antiquit.* p. 183. niſi quod in hac omiſſæ ſint notæ C. F.

CXX. 1. reſtitui quoque poterat e *Sponio* Sect. 5. p. 145. & *Fabretti Inſcript.* c. 2. p. 101. n. 229.

CXXII. 3. in nonnullis paululum emendatior eſt quam in *Grutero* CDIV. 3.

CXXIII. 3. ET IVNIO DIDIANO COS. lege meo periculo TITIANO. V. *Grut.* 407. 8. & 459. 7. it. *Almeloveenii* Faſtos ad an. V. C. 998. p. 380. it. *Relandum* ad An. 997.

CXXV. 6. v. 13. pro SLECTVS legi poſſet ANLECTVS vel AV. hoc eſt, Auguſto LECTVS. Sed illam ſcilicet aliorum lapidum auctoritas defendit.

CXXVIII. 6. Eandem v. in *Reineſii Syntagmate* Claſſ. VI. n. CXXII. p. 458.

CXXXI. 2. Eſt jam apud *Reineſium Claſſ.* VI. n. 213. p. 452. hoc loco tamen integrior uno verſu. Repetiit eandem Inſcriptionem *Muratorius Nov. Theſ.* CCI. 2.

CXXXII. 4. verſ. 7. M. VEIEBIO VIRIO leg. VALERIO MESSALA qui an V. C. 811. cum Nerone Conſulatum geſſit.

CXXXIV. 5. Extat quoque apud *Sponium Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. V. p. 190. nec facile eſt judicare, utra emendatior Inſcriptio, *Sponiana*, an *Gudiana*.

CXL. 8. Is eſt Valerius, cujus mentio fit, non ut ſcribitur ibi, in monumento M. Antonini Pii, ſed M. Antonii Antii Lupi, v. *Gruter.* 356. 1.

CXLVI. 1. ante *Gudium Reineſius* VIII. 74. p. 534. & *Fabrettus* p. 137. n. 127. laudata quidem horum nomina, ſed locorum deſignatio omiſſa.

CLXIII. n. 4. v. 4. FABRORVM EECTOR. MIL. immo TECTOR. vid. ſupra CXLIX. 5. & *Indicem rerum miliar. huj* Syll. p. XVIII. & XIX. *ſub Tector. prætorian.*

CLXIV. 2. lin. 3. PROCVE. MEEITOR. MIL. immo EMERITOR. vid. ſupra CXLVI. 5.

CLXVIII. 3. MENEXI corruptum ex MENS XI.

CLXXIV. 1. v. 8. CREDINEM corruptum pro CREPIDINEM.

CLXXXIV. 4. *Kool* vult in Not. p. XI. *Quadrieris Fortuna*. Apud *Gudium* loco a Koolio laudato quadriremen lego ita appellatam Fortunæ τερριτω. *Quadrieris* tamen *fidei* miles clariſſiarius eſt diſerte ap. *Murator.* 876. & 877. 3. & 1.

CCIV. 7. EGO ET VARRONE COS corruptum pro CETHEGO pertinet ad A. V. C. 777.

CCXXI. 3. v. 3. immo TENVIARIO. Veſtiarii Tenuiarii quales fuerint, malo *Scriverii* verbis, quam meis demonſtrare. Ita autem Vir olim Celeb. ad *Gruter.* p. MLXVII. 8. *apud eund. Grut.* inquit p. DCL. 8. *veſtiarius tenuiarius Imp. Caſ. Antonini Pii* p. MCXI. 7. (*a*) *inter officia domus Auguſta non ſemel in Inſcriptionibus aliis* (*uti* p. 416. 9. & 578. 3.) *veſtiarii nominati, ſed una hac tantum veſtiarius tenuiarius. Id erat, niſi fallor, bombycina veſtis* (*cujus mentio fit apud Juriſconſultos in l.* 25. §. 1. *D. de aur. & arg. loc. & apud Paulum Lib. III. Sentent. tit.* 6.) *Sarcinator tenuiarius dictus, quod veſtis bombycina, ſive ſerica ex tenuiſſimis filis conſtat. Servius in L.* 2. *Georg. Virg. ad v.* 121.

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres.

Apud Indos ait, & Seres ſunt quidam in arboribus vermes, qui Bombyces appellantur, qui in araneurum morem fila tenuiſſima deducunt. (*b*) *Iſidorus Lib. XIX. Etymolog. c.* 22. *Bombycina veſtis a Bombyce vermiculo, qui longiſſima ex ſe fila generat; quorum textura Bombycinum dicitur, conficiturque in inſula Coo. Hinc Bombycina tenuia Martialis* (*c*) *dixit:*

Tenuia me madidi violent bombycina crines.

Ita legendum. Vide ibi Animadverſiones meas. De Bombyce autem, & ſerico, videndus elegans locus Clementis Alexandrini L. 2. *Pædagog. c.* 10. *Adhibeat & Plinium* (*d*), *qui plura ſcire deſiderat*, & *Procopium &c. Præterea vetus lapis Tiburtinus Romæ nuper effoſſus via Tiburtina apud Gruterum* (*e*) *etiam Veſtiarium exhibet de vico Tuſco. Vicus Tuſcus octavo urbis regione fuit, qua fori Romani nomine inſignita. Meminit ejus vici Plautus* (*f*) *in Curculion. In Tuſco vico ibi ſunt homines, qui ipſi ſeſe venditant.* *Horat.* (*g*)

Vnguentarius, aut Tuſci turba impia viti.

Ibi vetus Commentator ſcribit, illum vicum modo Tururium dici. In Tuſco vico, ait idem, habitabant lenones, meretrices, fœneratores. Martial. Lib. XI. Epigr. 28.

Nec niſi prima velit de Tuſco ſerica vico.

Juvenal. Sat. 6. *v.* 288.

Vellere Tuſco vexata, daruque manas &c.

Brittannicus ibi: lanificio. Tuſco autem, quia in Tuſco vico lanificium exercebatur. Tuſcus autem vicus fuit in urbe, in quo item ad Velabrum conſiſtebant unguentarii & lenones, unde eſt illud Horat. in Sat. aut revera, quia ex Hetruria urbi vicina lanificium profectum erat. Conſule quoque *Muratorium* 939. 6.

CCXLV. 5. emendari poteſt ex *Grutero* 708. 5. & *Ferretii Muſis Lapidariis* Lib. III. Mem. VI. p. 167. Apud *Pithoeum in Epigrammatibus* Lib. III. p. 94. ita legitur:

TARQVITIAE MODESTAE

Hac fuit eximia ſpecie, miroque decore,

Membraque erant vere corpore digna ſuo.

CCXLV. 8. verſus: *Thrax puer*, ſunt poetæ veteris non ſemel editi, adeoque in marmoree nunquam reperti. Extant in *Catalect. Poetarum a Scaligero* editis Lib. I. p. 189. ed. Lugd. Bat. 1617. & in Epigrammatibus *Pithoei* p. 88. ed. 1596. vid. *Bimard. Diſſ. I.* c. 7. p. 32. *Theſ. Murator.*

CCLVI. 5. idem propemodum ſenſus eſt in alio ejus generis titulo infra 266. 9. quem tamen diu ante publicavit *Gruterus* p. 763. 7.

CCXC. 4. verſus *Quiſquis amore volens*, ſunt *Petrarcha* ex *Ecloga* III v. 37. Idem reperio adnotatum a doctiſſ. *Bimard.* in Diſſ. I. c. 7. p. 32. *Theſ. Mur.* & Celeb *Dorvilio Miſcell. Obſerv. Nov.* Tom. III. p. 151. Sæpiſſime ſcilicet accidit, ut Epigrammata poetarum recentiorum priſcis lapidibus temere adſcriberentur; vid. *Joſeph. Bimard.* Diſſ. I. c. 7. p. 32. 33. *Murat. Inſcript.* T. I.

CCXCI. 1. emendatior eſt in Pithoei Epigrammatibus Lib. III. p. 86. v. *Holſt. Varior. Corr. & Animadvert.* ad *Grut.* 789. 6. Cf. quoque *Ferretii Muſ. Lapidar.* Lib. V. *Mem.* 1. p. 305.

CCCXX. 16. NAMA. De hujus vocabuli vi ac poteſtate vid. *Saggi di Diſſertazioni Accademiche* Tom. III. a p. 141. it. *Explication des divers Monumens ſinguliers* p. 281. & *Saggi di Diſſertazioni Accademiche* Tom. II. Diſſ. VI. *ſopra gli Dei Aderenti* p. 109. & ſeq.

CCCXXXVII. 12. Eadem eſt quæ in *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. n. V. p. 105. invenitur, niſi quod illic & in *Grut.* 954. 6. it. *Ferret. LIV. Muſ. Lapid.* Mem. X. p. 236. pro *reſidas* exſcriptum eſt *reſerva*. *Pithoeus* tamen mulieris nomen præpoſuit CHAISER B. M. Ceterum demens eſt cautio paganæ ſuperſtitionis, identidem providentis, *ne humus ſit oneroſa, tellus huic tumulo ne gravis eſſe velit, at umbris tenuis & ſine pondere terra* contigat. Unde intelligi poteſt quare majores noſtri *Monumentorum arduum & oneroſum honorem, ut gravem defunctis*, aſpernati ſint. *Tacit. de Mor. Germ.* c. 27.

Sed nolo his amplius immorari. Ad Cel. *Muratorii Novam Theſaurum Inſcriptionum* me converto.

CAPVT

(*a*) *Adde* 472. 2. 1069. 8. 1117. 6. 1153. 2. 1178.
(*b*) Pag. 1200. *ed. Godofr.*
(*c*) *Epigr. Lib.* 14. 24.
(*d*) *Lib. XI. cap.* 22. 5.
(*e*) Pag. MCXVII. n. 6.
(*f*) *A. IV. Sc.* 1. *verſ.* 21.
(*g*) *Lib. II. Sat.* 3. *verſ.* 218.

Digitized by Google

C A P V T V.

SCHOLIA IN CEL. MVRATORII NOVVM THESAVRVM INSCRIPTIONVM

T O M. I.

Diſſ. II. *Bimard.* p. 100. Inſcriptionem Donianam de Vaeſio Nigeriano explicuit dudum eo modo *Jac. Sponius Miſcell. Er. Ant. Sect.* VII. p. 256. 257. quod miror non animadverſum viro docto. Neque *Sponii* meminit illo loco Cel. *Gorius*.

III. 9. Eadem apud *Raph. Fabrettum* in *Inſcript. Antiq. Explicat.* c. 3. p. 119. n. 8.

IV. 8. habet ex *Duckerianis* ſchedis *Franc. Heſſelius* in *Præf. Appendice* ad *Gudii Inſcript.* Stell. 6. 1. n. VI. ſed paulo mendoſiorem.

6. 1. Titulus a *Gratero* MVII. 1. dudum ex *Alciatinis* deſcriptus. Epigr. 5. quingentis circiter infra urbem paſſibus e Vahali extractus lapis. Primus eum dedit Ill. *Cuperus* in *Monumentis Antiq.* p. 204. Recte ibidem vir antiquitatum Conſultiſſimus expreſſit in ultimo verſu duplex L. quod commutatum in LI eſſe video. *Jac. Tollius* in *Fortuitis* ad p. 318. unicum L effinxit.

9. 11. Elegantiorem dedit *Sponius* l. d. *Sect. III.* p. 79.

10. 2. Ara extra urbem Noviomagum inventa: vid. *Smetii Antiquit. Noviomag.* pag. 95. ex hujus fronte hauſtam eandem Inſcriptionem reperies apud *Cuperum* in *Inſcript. & Marmoribus antiquis* p. 278. & *Sponium* Sect. III. n. 13. p. 78.

12. 12. lego eandem in *Sponianis Miſcell. Sect. III.* p. 88.

26. 5. V. *Joannis Vignoli* de *Columna Antonini Pii* Differt. cui accedunt *Antiquæ Inſcriptiones Selectæ. Romæ* 1705. 4. p. 174. ſeq.

31. 2. hoc Epigramma græcum dudum *Sponii* diligentiæ debemus; v. *Miſcell. Erud. Antiquit.* Sect. III. p. 97. n. 58.

35. 6. Eundem titulum vide inter *Sponianos* Sect. VIII. p. 269. & *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 298. n. 476.

36. 5. dudum emiſit *Sponius* l. d. Sect. III. p. 88. n. 34.

37. 1. 2. 3 habet quoque *Spon.* l. d niſi quod in prima deſideretur pictura; v. Sect. III. p. 73. & 88.

38. 4. Eandem protulit *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 3. p. 43.

48. 9. pleniorem ab initio ſubminiſtrant *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 43. & *Joh. Bapt. Donius* in *Inſcription. Antiq.* Tab. IV. n. 1. Ex hoc, & multis aliis monumentis intelligi poteſt quam ſæpe Tom. I. confiteatur, ad *ædificium* ſuum *conſtruendum* ſibi in primis uſui fuiſſe ejus marmora. Nemo igitur ſibi perſuadeat, ſe poſt *Muratorianam* συλλογὴν *Donianis Inſcriptionibus* ſuperſedere poſſe. Manet his profecto ſuum decus, cum propter lapides a *Muratorio* Viro Cel. neſcio quamobrem, prætermiſſos, tum propter *Gorii* animadverſiones, omni doctrinarum cultu perpolitas.

57. 9. tota lapidis Epigraphe legitur jam in *Sponianis* Sect. 8. p. 273.

59. 7. Conſulas velim *Sponium* Sect. III. n. LXII. p. 100.

60. 5. v. *Donii Inſcr. Antiq.* Claſſ. I. n. 99. p. 37.

62. 10. Non ovum ovo ſimilius, quam illa apud *Fabrettum* l. 3. c. 10. p. 692. n. 131.

65. 7. Nullum diſcrimen inter hanc, & *Sponianam* Sect. II. Art. 10. p. 50.

66. 2. Eandem accuratius deſcriptam lege in Cl. *Mutterii Conject. & Adnotat. Specimine* ad *Marm. Arundelliana* p. 579. pro τύπῳ habet τίτλῳ Cel. *Muratorius* quidem in *Præf.* ad Tom. I. *Nov. Theſ. Marmora*, inquit, *Oxonienſia*, *& Antiquitates Aſiaticas egregium Chiſullii opus minime attigi*. Sed utrum recte, & jure factum, ipſe viderit.

67. 7. dudum exhibuit & interpretatus eſt *Sponius* l. d. Sect. VI. p. 231.

69. 9. v. ad hunc titulum *Fabrettianum* epigramma in *Inſcriptionibus* ejus laudatum c. 10. p. 692. n. 129.

70. 9. non opus erat recoquere Inſcriptionem diu appoſitam a *Sponio* Sect II. Art. 8. p. 43.

71. 3. & 4. Ignoravit Vir præſtantiſſimus alteram a *Fabretto* l. d. c. 1. p. 20. n. 82. ambas a *Sponio* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 42. luce publica donatas eſſe.

76. 2. Epigramma antea excuſum in Gruteri Collectaneis. 108. 2.

80. 3. habent *Monumenta vetuſtatis Kempiana* Londini 1720. 8. p. 40. n. 15. quæ vir præſtantiſſ. utinam in conſilium adhibere non gravatus eſſet.

85. 10. *Sponius* habet v. 4. PATRON. Ceterum diſſimilis eſt *Sponiana* nullo modo; v. l. d. Sect. III. p. 114. XCV. n. 4.

94. 5. infra urbem Noviomagum ad ripam Vahalis effoſſus lapis. Viſitur nunc in curia: Obſcurius hic Cel. *Muratorius Jac. Tollii Fortuita* ad p. 318. indicat, qui negligentius deſcripſit: Schedæ meæ ſic exhibent:

MATRIBVS
SVIS
MOPATIBVS
M. LIBERIVS
VICTOR
CIVES
NERVIVS
NEG ꝯ FRV
V. S. L. M.

Edidit primum *Joh. Smetius* in *Antiquit. Neomag.* p. 93. cujus fide nititur *Sponius* in *Miſcell. Erud. Antiq.* Sect. III. n. 77. p. 105. V. quoque *Keysleri Antiquit. Septentr. & Celt.* p. 439.

95. 3. integriorem dedit *Fabrettus* l. d. c. 1. p. 30. n. 141.

103. 5. Errat Cel. *Gorius*, cum ad *Donii* Claſſ. I. n. 96. *Inſcr.* p. 31. ſcribit, hunc lapidem a *Fabretto* omiſſum eſſe. Immo offert eum nonnullis literis auctiorem. V. *Inſcript.* c. 6. p. 487. n. 170.

107. 3. vide ſis eandem in *Sponio* Sect. III. n. 82. p. 107.

107. 9. Integrius exſcribendum curarunt *Sponius* Sect. III. n. 40. p. 91. & *Fabrettus* l. d. c. 10. n. 114. p. 690. deeſt enim MENESTRATORI.

124. 3. Eandem ex *Tom. Smitho* dudum protulit *Spon.* in græcis marmoribus Sect. X. *Miſc.* p. 356.

129. 10. Idem marmor exhibet *Spon.* l. d. Sect. II. Art. 8. p. 40.

130. 5. vid. itidem *Sponium* Sect. 5. p. 200.

133. 2. prorſus eadem cum *Sponiana* Sect. VI. p. 235. & *Fabrettiana* c. 1. p. 3. n. 9.

133. 3. pro PAGANAS *Fabrettus* in eadem Inſcriptione c. 10. p. 694. n. 157. exhibet PAGANAI. Conf. *Donii Inſcriptionum Antiquarum* Claſſ. IV. n. 23. p. 141. *Gudii Inſcript.* LIV. 4. & nuperum editorem *Antiquitatum Aquilejenſium* (*Le Antichità d'Aquileja* p. 106.) nec minus Cel. *Cannegieterum* in Epiſtola ad IAC. PHIL. DORVILIVM, virum excellenter doctum, de *Inſcriptionibus quibuſdam Syllog. Murat.* (*Miſcell. Obſervat. Nov.* Tom. IV. p. 208. ſeq.) (*a*)

137. 1. Egregium hoc monumentum *Miſcellaneis* ſuis inſeruit *Sponius*, & doctiſſime illuſtravit in *Marmoribus Græc. Sect.* X. n. 111. pag. 363. ſeq.

139. 1. germanam illius marmoris figuram dabit *Catalogus Numiſmatum Antiquorum ex auro, argento & ære Nobiliſſ. Viri Jacobi de Bary* (Amſtelæd. 1730. quaternionibus) in Tab. XXXVI. quam inſpice, ſi voles.

152. 4. legitur eadem apud *Sponium* l. d. *Sect. III.* p. 371. n. CXVIII. & *Fabrettum* in *Inſcr.* c. 5. p. 389 n. 248. illud καλλιαρπινιω quid ſit, & an diſtinguendæ voces ſint, ignorat Cel. *Muratius*. Sed non pœnitebit eum P. WASSELINGII, viri ſummi, *Diatriben de Judæorum Archontibus* c. 9. p. 83. hujus rei cauſa conſuluiſſe.

164. 1. Hac eadem forma occurrit apud *Fabrettum Inſcript.* c. 4. p. 342. n. 514. Epigr. 4. reperitur quoque hæc Inſcriptio in Heſſelian. *Præf. Append.* ad *Gud. Inſcript.* Stell. 5. 2. n. 66.

173. 8. vid. aliud marmor in *Sponianis Miſcell.* Sect. V. p. 189.

176. 4. idem lapis literatus diu prodiit in *Sponianis* Sect. V. p. 187. niſi quod *Murat.* recte exſcripſit v. 7. VICT.

195. 1. multo integrior apud *Fabrettum* c. 4. p. 284. n. 186.

226. 7. vid. quoque eundem *Fabrettum* c. 2. p. 104. n. 243. qui habet COS IIII.

343. 3. & 7. eoſdem lapides ſuppeditat nobis *Sponius* Sect. VIII. p. 269.

244. 2. v. *Spon. Miſcell.* Sect. V. p. 204.

249. 2. inſpice eumdem ib. p. 104.

252. 6. & 9. adi eundem l. d. p. 273. & 274.

254. 1. ab eodem adductum eſſe lapidem, cognoſce ex iiſdem *Sponianis* p. 275.

257. 1. ex *Guichenonis Hiſtoria Sabaudia* eandem recenſuit *Sponius* l. d. Sect. V. p. 198. & 199.

259. 2. Huic ſimillimam diu edidit idem *Spon.* Sect. VIII. p. 275.

286. 3. vid. eundem *Sponium* Sect. V. p. 197.

297. 1. Eundem epilogum SCti cujuſdam veteris relatum legimus in *Miſcell. Sponii* p. 277.

308. 1. dudum ex ſchedis *Barberinis* productam videmus in *Sponio* Sect. V. p. 175.

308. 1. antea habuit itidem *Sponius* l. dicto Sect. II. Art. XI. p. 69.

309. 1. ab eodem diu prolatam vidi in *Miſc.* Sect. II. Art. VIII. p. 43.

312. cum nobiliſſimo hoc fragmento duorum marmorum alium lapidem ejuſdem fere argumenti committas velim, qui eſt in *Fabrettianis Inſcriptionibus* c. 6. p. 441. n. 49. & p. 443. n. 51.

327. 4. Recenſuit *Donius* in *Inſcript. Antiq.* Claſſ. I. n. 113. p. 40.

330. 6. Eandem tabulam exhibet *Sponius* l. d. Sect. VIII. p. 278.

331. 6. vid. *Spon.* l. d. Sect. III. n. V. p. 74. qui lapidem probabili, & luculenta interpretatione illuſtratum emiſit: vid. quoque *Marmora Oxonienſ.* p. 34. n. 45. necnon *Prideauxium* ad id marmor. p. 490. it. Cl. *Mutterium* in Conj. & Adnot. Spec. p. 582.

334. 3. Eandem literis mandavit *Spon.* loco dicto Sect. II. Art. 8. p. 43.

343. 3. lapis e nemore imperiali effoſſus, publicæ primum donatus luce ab Ill. *Cupero* in Monumentis antiquis p. 241. quem vide in Schedis meis, forma ultimi verſus hæc eſt:

MTERN TEAT [illegible] C CO.

351. 2. Conf. *Henr. Valeſium ad Ammianum Marcellinum* L. XVII. p. m. 145.

353. 4. dudum a *Pithoeo* in *Epigramm.* L. I. p. 5. *Grut. Inſcript.* 99. 2. & *Ferret. Muſ. Lapid. Mem.* 16. L. I. p. 33. proditi verſus. v. *Holith.* ad *Gruteri* locum in *Var. Corrig. & Animadvert.*

357. 2. in ultimo verſu peccarunt operæ; debuit enim eſſe *Clementiano* vid. *Cuper. Monument. antiq.* p. 229. Equidem non memini me legere in v. 4. duplex illud VV. ſed viſus ſum inveniſſe LEG. XIXV. SEVARIANÆ & v. 8. TE pro vulgari AT, cum æternum illud, ſummiſque laudibus extollendum Cenotaphium Mauricii prope Cliviam contemplarer. Sed quoniam nonnulla, ut fit interdum, obiter in palimpſeſto notavi,

quæ

(*a*) Hanc Epiſtolam habes iterum editam poſt *Artem Criticam Lapid.* in hoc Volum.

quæ per otium ad prototypi exemplum recognoſcere fortuna negabat, meam certe lectionem mordicus tueri non auſim, præſertim cum nullius hominis magis, quam meis oculis diffidere ſoleam. Nunc tanto ſane cupidius tripodem Hagenbuchianum adirem, certam inde opem petiturus, ſi vir doctiſſimus, quibus literis & cura cœpit *Eumenium Rhetorem* & *Herculem Saxanum* ornare, ceteros quoque ſplendidiſſimi illius Mauſolei lapides enarrare perrexiſſet. Quare non ſolum meo, ſed orbis eruditi nomine aures ſibi velli patietur de promiſſa *Inſcriptionum Bergendalenſium* Sylloge, quarum epularum lautitias, dubium non eſt, quin unuſquiſque poſt egregias promulſides avide expectet. Interea in illorum gratiam, qui Sacrarii ipſius rationes non tenent, haud immerito legendos commendamus *Cuperum* in *Monumentis antiquis* p. 226. *Keyſlerum Antiquit. Sept. & Celt.* p. 191. *Fr. Heſſelium ad Gudii Inſcr. in præf. appendice* * * * * * * * * * * 2. *Cannegieterum* V. C. de *Brittenburgo* p. 36. inprimis vero *Joh. Henr. Hagenbuchii* cultiſſimam *Antiquitatum Clivenſium* de HERCVLE SAXANO *Inveſtigationem primam*. In quorum omnium Commentariis cum ſequentis tituli a me eodem in loco obſervati & deſcripti memoriam non invenerim, tanto magis ſaciundum mihi viſum eſt, ut qualibuſcunque meis literis commendarem. Sunt autem lapidi inſculpta hæc:

FORTVNAE
SACRVM
SEXTILIVS
LEPIDVS VET — i. e. *veteranus legio-*
LEG. XXX VV — *nis triceſimæ Valen-*
PRO SE ET SVIS — *tis victricis.*
V. S. LL M

At dum hæc ſcribo, incidi forte in libellum, cui titulus: *de Uries Cleefsche Luſthoff*, in quo eandem Inſcriptionem relatam legi, ſed confuſis verſibus, ut ſolet homo minime ſtultus quidem, ſed veræ tamen elegantiæ expers. De veteranis diſputantem audi *Sertorium Urſatum* (*Diſcorſo ſopra una Stanza Sepolcrale &c. degli Marmi Eruditi* p. 305.

382. 2. Eandem obtulit diu *Fabrett.* in *Inſcript.* c. 8. p. 565. n. 122.

387. 2. v. *Epigrammata Pithoei* Lib. II. p. 53. Eundem vero titulum a *Grutero* p. 28. 6. memoratum invenio.

391. 5. Eoſdem verſus in *Gudianis* p. 367. 8. legi.

394. 1. Temporibus *Andr. Alciati* inventus lapis in ædium *Gualterii Corbetæ* fundamentis. Ejus ſenſum ſic latine reddidit vir doctus: *Capitolinia quæ vixit annos XXVIII. in lectis Sylvani Conſulatu Eugenii hoc habuit.*

396. 5. habetur ap. *Fabrett.* l. d. cap. 4. p. 269. n. 128.

397. 1. Ignoravit rurſus Cel. *Muratorius* verſus: *Ne dubium longo nomen quæratur in ævo, in Pithoei* Epigrammat. Vet. Lib. III. n. IV. pag. 104. *Ferret. Muſ. Lapidar.* Lib. III. M. 31. p. 196. nec minus in ipſo *Gruteri Theſauro* p. 1060. num. 6. extare, ad quem locum vid. *Holſt. Var. Corrig. & Animadv.*

406. 2. Integrius profertur a *Fabretto* l. d. c. 2. p. 112. n. 277.

422. 6. Conf. *Donii Inſcript. Antiquar.* Claſſ. XX. n. 25. pag. 529. & ad h. l. Cel. *Gorium*.

419. 1. vid. *Gruter. Theſ. Inſcript.* 1161. 8. & *Fabrett.* c. 3. p. 167. n. 310.

450. 1. Vir Cel. non debuerat ignorare, id Epigramma Latinum diu a *Pithoeo* inter *Epigrammata vetera* Lib. I. p. 5. ſincerius forte a *Grutero* p. 162. 1. & *Ferretio Muſ. Lapidar.* Lib. II. M. 34. p. 130. relatum eſſe.

453. 3. habet *Fr. Heſſel. in Præf. Append. ad Gud. Inſcript.* * * * * * 2. n. 62.

464. 5. rurſus eandem deprehendi in utraque Sylloge & *Sponiana* l. d. Sect. VIII. p. 276. & *Fabrettiana* c. 3. p. 208. n. 515.

472. 3. diu memoratum leges in *Sponii Miſcell.* Sect. II *Art.* VII. p. 36.

477. * offendes in *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 199. n. 488.

478. 5. in *Fabrett. Inſcript.* cap. 3. pag. 119. num. 4. non plene ſcriptum SERGIVS invenio, ſed hac forma SERG. unde confirmatur Cel. *Muratorii* conjectura tribum intelligi debere.

480. 8. eandem deſcripſit *Sponius* Sect. III. p. 114. n. 95.

484. 4. immo ipſe quoque *Sponius* illud marmor prototypum ſub oculis habuit, v. *Sect.* VIII. l. d. p. 279.

485. 4. v. 2. in *Monumentis vetuſtatis Kempianis*, ubi p. 39. n. 5. legitur, FONTEM reperio, non PONTEM.

507. 1. diu in lucem emiſſa & expoſita eſt a *Sponio* in *Miſcell.* Sect. III. p. 73. n. 111. nec minus a *Fabretto* c. 2. p. 103. n. 241. nobiſcum communicata.

514. 3. hujus lapidis memoriam antea jam poſteritati commendavit *Sponius* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 63.

517. 3. Cum *Fabretti* beneficio lapidem c. 4. p. 268. n. 115. diu habuerimus, cujus quæſo intererat eundem e *Donio* recognoſcere?

519. 3. principium hujus tituli videſis apud *Sponium* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 60. apud quem legitur *Aſſenſ.* ſine aſpiratione.

526. 6. auctiorem, integrioremque reddunt *Alciatina* hoc pacto:

D M
EPITYNCHAN
MM. SER. — i. e. *Militia Mediolanenſi*
CISALPINI ET — *Servienti*
TRANSALPIN. — *Patroni Collegii*
PATR. COLL. NAVT COMENS — *Nautarum Comenſium*
HERED. FAC. CVR. — *Heredes.*

Alium

Alium ejuſdem nominis ΕΡΙΤΥΝΧΑΝΥΜ videſis laudatum in titulo *Fabrettiano* c. 6. p. 431. Verum ecce, ne quid diſſimulem, dum recognoſco dicta mea, aliud agenti præter ſpem idem ſe mihi marmor obviam dat in *Apiani & Amantii Inſcription. Sacro-Sanctæ vetuſtatis* p. 27. n. 3. it. *Gudii Inſcript.* p. 143. 7. Sed vel ſic quidem excuſum legere non pigebit. Quare delendum non putavi.

539. 1. Similes prope verſus apud *Gruterum* 1139. 13. & *Ferret. Muſ. Lapid.* L. IV. M. 16. p. 246. Sed plane ibi aliud nomen feminæ, quæ lapidem fieri curarat. Idem titulus intra p. 1399. 8. occurit, neſcio qua cauſa iterum exſcriptus.

T O M. II.

545. 2. græcæ hujus Inſcriptionis memoriam dudum ab oblivione vindicavit *Spon.* l. d. *Sect.* X. p. 327. n. XVI. qui CATOP ΝΕΙΝΟΝ exſcripſit.

546. 1. Subtilius deſcripta a *Fr. Heſſel.* in Præf App. ad *Gud.* Inſcript. ****** 2. n. VI.

547. 5. Invenio eandem in *Fr. Heſſelii Præf. Append.* ad *Gudii Inſcript.* ****** 2. n. I.

548. 1. hunc titulum egregie, ut ſolet, illuſtravit Doctiſſim. *Bubierius* in libello, cui titulus: *Explication de quelques Marbres antiques, dont les originaux ſont dans le Cabinet de M* ... à Aaix 1733. 4. p. 15.

549. 2. in conſilium adhibe *Fabrettianam* Inſcriptionem c. 6. p. 439. n. 43. quarum unam qui novit, ambas noverit.

550. 1. typis excudendum diu eſt, cum tradiderit *Sponius* l. d. Sect. IV. p. 142. n. 4. in quo tamen deſiderantur verba και ανονμρτας.

552. 1. v. *Anton. Auguſtini* Dialogum XI. de *Numiſ. & Inſcriptionibus Spuriis* p. m. 296. ed. Rom. 1736. fol.

553. 4 v. *Appendic.* ad *Marmora Oxonienſia* p. 91. ed. *Matter.* n. 170. nec non Indicem *Cl. Matterii* in voce δαμαπαραδεξω ib. p. 617.

554. 2. hanc memoriam quoque offerunt *Marmora Oxonienſia* p. 59. n. 171. ed. *Matter.* ubi recte verſ. ultimo τα γονας.

554. 4. integriorem habet *Spon.* l. d. Sect. X. in *Græc. Marm.* 335. n. XLI. quem vide.

557. 3. eandem non minus e tenebris in lucem protraxit *Spon.* Sect. X. p. 335. n. XLIV.

560. 1. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 44. n. 45. verſ. 7. præferunt Πρεποντος, & v. 8. cum *Grutero* Φλαβιω Προκλαδα.

562. 1. eumdem *Bubierii* Libellum p. 30. ſeq.

569. 2. verſ. 5. pro αρετης εινεκ habent *Marmora Oxonienſia* p. 61. n. 181. της ευνοιας. vid. tamen *Mutterium* in *Conject. & Adnot. Specim.* ad h. l. p. 564. & *Prideauxiam* p. 505. conſule.

579. 1. Comparari poteſt exemplo *Heſſeliano* in *Præf. Append.* ad *Gud. Inſcript.* ***** n. 32. 33.

582. ad Tabul. I. id fragmentum legis antiquæ probabiliter, docteque explicuit *Franc. Carol. Conradi* Vir Celeb. in *Parerg.* Lib. III. n. 111. pag. 350. ed. Helmaſtad. 1740. 8. quem omnino vide.

583. 1. præter *Sponium* l. d. p. 5. ſervant quoque *Fabretti Inſcript.* c. 6. p. 442. n. 40. Ait Clariſſ. *Muratorius* in fine habet plura. Conf. *Sponii Recherches Curieuſes de l' Antiquitez* p. 75.

585. 1. cum hoc & ſequentibus comparare juvabit aliud fragmentum in *Sponii Miſcell. Sect. I. Art.* II p. 6. obvium.

587. 2 Editam eſſe a *Fabretto* p. 612. c. 9. n. 99. animadverti.

599. 2. Eſt jam in *Marmoribus Oxonienſibus* p. 60. n. CLXXIX.

608. 3. Inſcriptio conferri poteſt cum illa, quæ eſt ap. *Heſſ.* Præf. Append. ad *Gud.* Inſcript. ****** 1. n. 73.

610. non *Grævius* primum evulgavit; ſed alii viri docti, quos vide laudatos in *Stricturis* meis (*Miſcell. Lipſ. Nov.* Vol. II. P. IV. pag. 638.) De fide horum Actorum facundiſſime, uti ſolet, acutiſſimeque diſputantem Cel. *Joh. Aug. Erneſtium* operæ pretium eſt legere in *Proluſione*, de Actorum S. P. Q. R. *Diurnorum origine ad Suet. Caſ.* c. 20. Interceſſit hoc loco, neſcio an temere, *Abrah.* Wielingius V. olim Cel. Lib. II. c. 28. *Lection. Juris Civilis : Ego*, inquiens, *interpolata eſſe facile largiar, tota vero ſuppoſita dicere non audeo.* Cujus tamen defenſionis fundamenta ſiquis in aqua poſita exiſtimaverit, non repugnabo. Interim miror, cur Cel. *Muratorius* alteram horum Fragmentorum partem a *Dodwello* editam (in *Lect. Camdenianar. Append.* p. 690.) prætermiſerit.

620. 2. Eandem vide in *Sponio* Sect. III. n. 37. p. 90.

621. 1. his retulit *Pithoeus* in Epigrammat. Lib. III. n. X. p. 119. & in *Prætermiſſis* p. 612. item *Grut.* 948. 10. & *Ferretius* in *Muſ. Lapidar.* Lib. III. Mem. 27. p. 151.

Ibid. *Epigr.* 2. non modo *Gruterus* produxit l. d. ſed *Ferretius* quoque *Muſ. Lapid.* Lib. IV. Mem. 13. p. 255. Emendationem tamen *Pithoei Epigrammata Vet.* Lib. III. n. IIX. p. 114. ſic exhibent:

IANVARIVS FLORO ALVMNO

Florus ego hic jaceo, raptus bigarius infans,
Qui cito dum cupio currus, cito decidi ad umbras.

622. 4. v. *Sponium* loco dicto Sect. IV. p. 142.

627. 1. Inſpiciat velim *Sponium* in *Marmoribus græc.* Sect. X. p. 362. n. 107.

647. 1. totum hoc marmor græcum cum interpretatione latina invenies apud *Spon.* loco dicto Sect. X. p. 335. ſeq. n. 113.

668. 1. v. *Fr. Heſſelii Append. Præf.* ad *Gud. Inſcript.* ******** 1. n. X.

676. 6. occurrit idem lapis in *Sponianis Miſcell.* Sect. V. p. 182.

678. 3. v. *Spon.* loco dicto Sect. V. p. 171.

680. 8. Eadem habetur inter *Sponii græca marmora* l. dicto Sect. X. n. 128. p. 374.

682. 7. ſimilis propemodum formæ eſt *Sponiana* in *Miſcell.* p. 183. Omiſſa ſunt in *Muratoriano* titulo XV. populorum nomina, quæ exhibet *Sponius* l. d.

683. 1. prorſus eadem in *Sponii Miſcell.* ſæpiſſime a me laudatis Sect. V. 184. & *Fabretti Inſcript.* c. 9. p. 610. n. 83.

684.

684. 4. v. itidem *Sponiam* loco dicto Sect. V. 199.

690. 2. Eundem titulum memoriæ proditum legimus in *Spon. Miſcell.* Sect. VI. p. 232. cujus partem infra p. 708. 8. perperam e *Gorio* recuſam expunge.

693. 1. literas in tertia & quarta linea vir Cel. audaci conjectura explicandas eſſe cenſet *Filii Heredeſque*. Hac ut ſuperſedere queamus, faciunt *Alciatina* mea, quorum ope ſinceram lectionem & interpretationem elicere nobis datum fuit:

D. M.

Q. CONSTANTIS FEL

OVF. VI. VIR. IVN

id eſt *Felicis Aufentina tribu Seviri Junioris*.

708. 3. Ἐρωταρχων male pro ἱερεὺς ἄρχων. Eadem cum ſuperiori 151. 4.

709. 1. Hanc menſam marmoream, ſive *Julii Coatinque* monumentum effoſſum eſſe, tradit *Alciatus*, in divi *Ambroſii* æde, quod ſchedæ noſtræ non modo eleganter depictum, accurateque verſibus ſuis diſtinctum exhibent, ſed diſcrepantes quoque lectiones ab editis offerunt. Legendum propterea ſuadentibus ſchedis v. 4. COATIÆ & v. 6. pro PATRIBVS reponendum PARENTIBVS PIENTISSIMIS.

711. 3. v. *Monum. Vet. Kempianu* p. 40. n. 12.

719. 1. pertinet ad Claſſem I. Deorum, vide pleniorem accuratioremque ap. *Sponium* loco dicto *Sect.* III. p. 114. n. 97.

720. 1. Conſule *Henr. Valeſium* in *Annot.* ad *Ammian. Marcell.* L. XVI. p. m. 118.

724. 8. v. eandem in *Sponio* p. 199. *Sect.* V.

731. 1. adi Cel. olim *Joh. Maſſonis Vitam Plinii* a p. IX-XII. ed. Epiſtol. *Cortian. Plinii*, ubi Inſcriptionem eandem ſubjunctis ad oram variantibus lectionibus laudatam offendes. Haud vidit Cel. *Murarius* non tantum illam alteram C. *Cæcilio Plinio* dicatam, quæ in vico Fegii extabat, ſed etiam hanc, quam ex Ambroſianæ Bibliothecæ penu eductam vult, diu jam a *Grutero* occupatam eſſe v. p. MXXVIII. 5. hac ſola forte novitatis gratia & beneficio curioſos antiquitatum inveſtigatores ſibi devinciens, quod *Alciati* notas in utrumque marmor e ſchedis recenſuit. Nos ex eodem fonte pauca delibabimus. *Alciatinus* quippe Codex meus retinet v. 2. PROC. etſi vitioſam hanc eſſe lectionem cenſeat *Jo. Mattb. Geſnerus*, eximium literatæ Germaniæ ſidus, in edit. Epiſt. Pliniar. p. XXVI. ad Inſcript. de Plinio, eandemque vulgatam damnet *Maſſonus* p. XI. not. [r] & v. 8. MIL non MEN. hoc eſt præfectus ærarii militaris, de quo munere vid. *Maſſon. in vita Plinii* p. L. ed. *Epiſtol. Plin. Cort.* §. IX. it. Cel. olim *Burmannum* de vectigalibus populi Romani c. XI. p. 193. & Cellar. ad *Plin.* Epiſtol. XIV. libri VII. atque ita quoque *Gruteri* liber, nec non *Panvinius Antiquit. Veronenſ.* L. IV. p. 151. v. 9. *Joh. Maſſon.* auctor eſt, *Alciatum* legere LEG VI. pro LEG III. cui tamen obſervationi refragatur Codicis auctoritas. V. 11. poſt IN TVTALA notas ejuſmodi inſertas videmus HS. CC. v. 13. illud C ante Seſtertiorum notam abeſt. V. 14. adhæſerim ſchedis *Alciatinis* meis, ubi nota numeralis XVIII. lineola includitur, tanquam per errorem quadratarii, ut belle monet *Gruterus*, adjecta. Ceterum quoniam video *Alciatum* a *Reineſio* in Append. omiſſorum n. XXI. p. 1013. *Fabretto* Inſcript. c. 5. a p. 410. & *Joh. Maſſono* in *vita Plinii* p. XXXV. *ed. Epiſt. Plin. Cort.* in explicatione *Seviratus* diſceſſionem feciſſe, ipſa ejus in hunc l. conjectanea tanto lubentius expromo, quo magis literarum intereſt virorum doctorum de rebus dubiis judicia cognoſſe. Sunt autem ejus carminis: *Dignitatum, quæ ſaxo inſcripta ſunt, non ita difficilis eſt notio, niſi quod paulo obſcurius eſt, quid Sevir ſignificet. Mihi videntur veteres hanc vocem pro equitum præfecto accepiſſe, ex quibus Jul. Capitolinus* (a) *ab Antonino Pio Marcum Conſulem, Sevirumque turmis Romanorum deſignatum ſcribit, unde & Sevirales ludos dediſſe, opinorque non a Senario numerum deductum, ut Sedigitus & Semeſtris, ſed ex barbarorum militia in latinum Sermonem, ut pleraque caſtrenſia, irrepſiſſe.* Utinam extrema hæc latius, & inductione teſtimoniorum approbaſſet vir rerum antiquarum intelligens.

735. v. 6. *Fabrettus* in *Inſcript.* c. 3. p. 118. n. 47. habet COH. V.

737. 1. Totum hoc Epigramma ita refertur ab *Alciato*, ut verſum 6. plane tollendum, verbaque FRAT & PAT plenius FRATRI & PATRI ſcribenda eſſe cenſeat. Duo ultimos verſus ejuſdem libri fide ita reſtaurare placet:

ET C. SPVRIO VALENTINO VIVIR. V. N. AP

C. TREBELLIO GLONI V. VAS

Notæ V. N. corruptæ ſine dubio ex IVN. forte has AP idem fatum manſit, in quibus latere arbitror AN G. quemadmodum vero poſtrema alterius verſus vocabula explicari poſſint, non ſuccurrit.

774. 6. Eadem inter *Sponiana* Sect. VII. p. 157. ubi *Hediſcus* pro *Hediſtus*.

779. 3. v. *Spon.* l. d. Sect. V. p. 223. qui *Præfectum Vigilum* non agnoſcens ſcripſit PIAR VIGIL. adde *Donis Inſcript. Antiquar.* Claſſ. VI. n. 75. p. 146.

782. 2. Fabrettum quoque edidiſſe, Cel. *Gorius* monet ad *Claſſ. VI. Doniar. Inſcript.* n. 151. p. 167.

791. 9. v. 1. pro MIL. SICVL auctoritate *Sponii Miſc.* Sect. VII. p. 143. legendum eſſe cenſeo MISSICIVS, apud quem titulus elegantiori habitu prodiit.

796. 4. Eſt jam in *Sponianis* Sect. VII. p. 261.

799. 4. vid. *Donii Inſcriptionum Antiquar. Claſſ. VI. p. 242. n. 59.* 819.

(a) *Vid. Script. Hiſt. Aug. ed. 1620. Par. fol. p. 24.*

819. 9. meminerunt hujus Epigrammatis *Fabrettiana* Inſcriptiones c. 3. p. 205. n. 510.

822. 2. Forojulii viſum eſſe lapidem teſtatur *Spon.* Sect. VII. p. 243.

823. 1. Eandem ex ſchedis *Duckerianis* dedit *Fr. Heßel.* in *Praf. Append.* ad *Gud. Inſcript.* **** 2. n. 31.

826. 7. v. *Spon. Miſcell.* Sect. VII. p. 255. & *Donii Inſcript. Ant.* Claſſ. p. 269. n. 159.

840. 7. Eandem invenies, ſed ſine imagine militiæ apud *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 210.

842. 2. v. *Fabrett. Inſcript.* c. 3. p. 129. n. 56.

845. 2. adi quoque *Sponium* Sect. VII. p. 260.

848. 5. Eadem apud *Sponium* Sect. VII. p. 257. Cui placet verſ. 4. MASONIANO & v. 7. AVCTVS.

850. 5. deeſt v. 1. prænomen FL. v. 2. AQVIT legendum AQVIT. Sincerius expreſſit *Spon.* Sect. VII. p. 262.

852. 6. dudum luce publica donavit *Sponius* Sect. VII. p. 254.

854. 3. paulo integriorem habet *Gruterus* duobus in locis 469. 8. & 517. 6.

869. 4. cum ipſum titulum vide apud *Sponium* Sect. V. p. 177.

870. 3. Eandem invenies inter *Sponiana* Sect. VII. p. 243.

871. 1. Vid. *Marmor. Oxonienſia* p. 46. ed. *Matt.* n. 140. Conf. ipſius *Mutterii Spec. Conject.* ad h. l. p. 586.

876. 1. vid. *Sponiana Miſc.* Sect. VIII. p. 269.

882. 1. vid. *Monum. Vet. Kempiana* p. 41. n. 24.

885. 3. Eſt etiam apud *Sponium* Sect. VI. p. 228. prætermiſſis tamen notis DM ibid. *Epigr.* 4. Nulla in re differt a *Sponiana Miſc.* Sect. VI. p. 209. niſi quod vir doctus olim *Romæ in villa Caſarini* a ſe exſcriptum eſſe memorat.

891. 11. ſaniora mihi videntur nomina eſſe ap. *Sponium* l. d. p. 212. Sect. VI.

893. 8. forte legendum *Gallarum*, non Galatiæ, ut vult *Muratorius*, argumento lapidis apud *Sponium* Sect. VI. p. 217. obvii, diſertaque verba AX STATIONE XXXX. GALLIARVM exhibentis. Vide, num Actor idem ſit ac Exactor. Ipſum vero lapidis titulum ſervant *Monum. Vetuſt. Kempiana* p. 40. n. 21.

895. 3. marmor ab eodem *Sponio* traditum *Miſcell.* Sect. VI. p. 211.

898. 6. Conf. *Sponium* l. d. *Sect.* VI. p. 217.

900. 9. Eandem recenſuit & interpretatus eſt *Sponius* Sect. VI. p. 207. ubi hæc duntaxat verba deficiunt CONIVGI SVO BENEMERENTI. Sed multo integriorem habet *Fabrettus Inſcript.* c. 4. p. 273. n. XII. quem omnino vide.

901. 2. *Magiſter a Balneis Auguſti* jam innotuerat nobis e *Spon.* Sect. VI. p. 213. *Epigr.* 4. Eadem in *Sponio* Sect. VI. p. 214. l. legitur quoque PROVINCIAE in *Monum. Vet. Kempianis* p. 41. n. 28. *Epigr.* 6. Conf. *Fabretti* Inſcript. c. 3. p. 201. n. 492.

902. 2. Eadem in *Sponio* Sect. VI. p. 230. & *Fabretto* l. d. c. 1. p. 44. n. 246. pro *Antiqua Fabrettus* habet *Antiſtia*.

905. 6. idem lapis reperitur inter *Sponiana* Sect. VI. p. 212. *Epigr.* 9. vid. Pithoei Epigrammat. Lib. III. p. 104. Conf. *Holt. Var.* Corrig. & Animadvertenda ad Grut. 589. n. 1. adi quoque *Ferretii Muſ. Lapid* Lib. IV. M. 42. p. 279.

911. 3. Conf. *Spon.* Sect. VI. p. 214. in *Opſonator. Epigr.* 8. habet *Sponius* Sect. IX. p. 290.

913. 4. conſule *Donii Inſcription. Antiquar.* Claſſ. VII. n. 150. p. 302.

914. 8. Idem marmor legitur in *Fabrett.* c. 4. p. 274. n. 155.

915. 2. Vid. *Sponium* Sect. VI. p. 209.

916. 10. Servatur quoque in *Sponianis* Sect. VI. p. 224.

919. 6. habet *Fabrettus Inſcr.* c. 5. n. 250. p. 371.

920. 3. dudum tradita a *Sponio* Sect. VI. p. 213.

922. 22. 23. in unam compingit *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 230.

923. 2. hujus inſcriptionis alteram partem deprehendi in *Grutero* 578. 6. & *Fabretto* c. 4. p. 326. n. 457.

924. 4. 5. 8. pro tribus Inſcriptionibus unam offert *Sponius Sect.* VI. p. 233.

925. 1. 2. 3. ex his tribus unam effinxit *Sponius* Sect. VI. p. 222.

926. 17. v. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 39. n. 12. *Joh. Petr. Belloris Veterum Sepulcra* T. XII. *Theſ. Antiq. Græc. p.* 37.

927. 8. Eandem inſcriptionem vide, ni moleſtum eſt, in *Sponio* loco d. Sect. VI. p. 206. Epig. 28. ib. Conf. *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 206.

28. 4. dudum prolata a *Sponio* Sect. VI. p. 210. Epig. 16. idem rurſus apud *Sponium* l. d. Sect. VI. p. 206. Epig. 17. itidem exſcripſit *Spon.* ib. p. 209. ubi deeſt LIBER.

929. 1. poſteriorem tituli partem ſigillatim adnotatam invenio apud *Sponium* ib. p. 233. in *Sarcinatrix*.

930. 1. Eſt jam in *Spon. Miſcell.* Sect. VI. p. 233. v. *Structor.* 931. 4. 5. 6. 11. 13. 15. dedit omnes *Sponius* l. d. pag. 221. in *Cerdo Faber.* 222. ſub *ab Hortulo* & *Inſularius* & 234. ſub *Tonſor.*

933. 8. deleatur, infra occurrit p. 947. 4.

935. 7. Eandem vide a *Sponio* commemoratam Sect. VI. p. 232 in *Seplaſiarius*.

936. 1. de Pædagogis v. *Sponium Miſcell.* Sect. VI. p. 227. ſeq.

936. 7. v. *Sponium* Sect. VI. p. 225. ſub *Menſor ædificiorum* & *Architectus* n. 4.

938. 6. 7. Ambæ leguntur in *Sponianis Miſcell.* Sect. VI. p. 220. in *Balneator.* ubi tamen deeſt FELICI, & numerus annorum abludit: nec non p. 236. in *Unctor.*

942. 3. certa eſt ejus memoria in literis *Sponianis* v. *Miſcell.* Sect. VI. p. 226.

944. 9. Conf. *Spon.* loco dicto Sect. VI. p. 229. n. 3.

945. 9. Eadem forma produxit *Spon.* Sect. VI. p. 225.

947. 6. Eſt jam in *Sponianis* Sect. VI. p. 222.

948. 2. Eſt inter *Sponiana* Sect. VI p. 215. ib. *Epigr* 6. Extat jam in *Sponianis* Sect. VI. p. 226. v. *Negotiator Sagarius*.

951. 8. v. *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 235. n. 4.

952. 11. *Spon. Miſc.* Sect. VI. p. 223.

954. 4. pictura ſua ornatam evulgavit *Sponius* ſubtilis monumentorum veterum ſoſpitator Sect. VIII. p. 256. quem vide.

955. 7. extat in *Marmor. Oxonienſ.* p. 35. ed. *Matter.* n. LII.

956. 1. v. quoque *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 200. n. 490.

966. 7. utrumque Epigramma metricum diu ante eodem pacto in lucem produxit *Sponius* l. d. Sect. IV. p. 132. & 133.

967. 1. Græcam hanc lapidis Epigraphen memoriæ proditam legimus apud *Sponium* loco d. Sect. IV. p. 131. ſ.

968. 3. v. *Sponium in græcis marmoribus* Sect. X. *Miſcell.* p. 331. n. 1.

979. 7. Idem Epigramma in *Sponii Miſcell.* Sect. VI. p. 223. ubi AMYMONE.

982. 7. Eadem cum interpretatione probabili habetur in *Sponianis* Sect. VI. p. 231.

989. 2. Eandem memoriam leges in *Reineſii Syntagmat.* Claſſ. IX. 1. it. in *Marmoribus Oxonienſibus* p. 38. n. 79. v. Cl. *Matter.* in *Conject. & Adnot. Specim.* ad hunc locum p. 562.

993. 1. Servat *Sponius* l. d. p. 128. Sect. IV. & in *Fabretti Inſcript.* bis occurrit c. 2. p. 84. n. 145. & c. 8. p. 555. n. 56. *Epig.* 2. e ſchedis Barberinis eruta memoratur a *Fabretto* c. 3. p. 153. n. 226.

1004. 9. extat in *Monumentis* vetuſtatis *Kempianis* p. 39. n. 9.

1011. 3. v. *Spon.* l. d. Sect. VI. p. 217. qui idem marmor literis conſignavit, & interpretatus eſt.

2022. 5. hunc titulum diu ex eodem *Joffredo* melius exſcriptum dedit *Spon.* in *Geographicis Miſcellaneorum* ſuorum Sect. V. p. 158.

1026. 2. Cel. *Muratius* recte adnotavit, Fabrettum græca dediſſe, ſed quoniam locum non indicavit, credo alterius id indicio hominis ſcripſiſſe; vid. c. 10. p. 741. n. 506.

1028. 2. Plenior eſt quidem in *Sponianis* V. Sect. IX. p. 294. ſed ſigillatim Cel. *Muratius* primam partem exſignari juſſit infra p. 1488. 4.

1029. 5. vidit ac deſcripſit *Cluſius*, quo auctore Epigrammatis hujus fragmenta in tales verſuum ordines redigere placet;

LICINIANO IVNIO . . . .
L. COA . . . . . ANOA . . . MELIA . . .
L. IVNI . . . . . . LICINIAN . . . . PATAA
. . . . . . VS AMICO . . . . MIA . . . .
IO . . . . STATVAM . . . . . LOCO AS . . . DIS
. . . . ORDINE AAVNDENS . . . .
. . . . . . CIACENS . . . . TVS D. D.

Non abs re quis contenderit, ſi in toto unquam horum monumentorum genere, certe in fragmentis, diligentia & accuratione opus eſſe, cavendumque ſedulo, ne verba mutilata, aut detrita vetuſtate cum integris junctim ſcribatur, ſed præſtare omnino, ut ſuum quæque locum cum omnibus lacunæ notis, poſitis ad utrumque latus punctis, occupare jubeamus. Cujus ſane conſilii magna eſt in utramque partem vis. Omnibus enim præpoſtere poſitis recta quoque ingenia in errores ſubinde prolabuntur, e literis contra, lineiſque ſecundum lapides diligenter expreſſis emendandi, ſupplendique verecundæ conjectiones τὰς τριβῶνας naſci poſſunt. Index lapidis apud *Cluſium* hic eſt: *Arunda, vulgo Ronda, en la qual Ciudad hallaron marmoles antiquos, uno de los quales eſta al pie de una torre de la fortaleza, que tiene eſtas letras aunque quebradas muchas d'ellas.*

1030. 7. *Carolus Cluſius* vidit & excepit, cumque titulum lapidis Epigraphæ fecit: *Auguſtobriga en las comarcas de la puente del Arcobiſpo la buelta de Guadalupe ſellama el lugar villar de Pedroſo, ut indicat marmor ibi repertum;*

FLAVIA RVFINA AVGVSTOBRIG
ANN. XXIIII. H. S. E. S. T. T. L.
PAR HONORINA. ET
C. RVSTENVS DETIANVS. FILIAE. FECE.

1032. 3. v. *Monum. Vetuſt. Kempiana* p. 45. num. 41.

1033. 2. Eadem apud *Sponium* Sect. IV. p. 124. etſi in nonnullis emendatior, poteſt tamen viciſſim ex *Muratoriana* utcunque ſuppleri.

1034. 3. pridem editam a *Fabretto* novimus in Inſcriptionibus c. 6. p. 456. n. XVI. & 75. ubi recte legitur FAATAIACO.

1042. 6. v. *Sponium* in *græcis marmoribus* Sect. X. p. 331.

1052. 7. v. eundem ib. p. 331. n. 2.

1053. 2. Eandem ex ſchedis Vaticanis dudum publicavit *Fabrettus* c. 10. p. 686. n. 93.

1054. 3. habet quoque *Spon.* in *Miſcell.* Sect. 5. p. 191. fidelius mea quidem ſententia.

1056. 3. aliter diſtinguunt *Marmora Oxonienſia* p. 60. n. 117. quæ vide.

1057. 2. Perperam repetita Inſcriptio. Invenitur enim jam in *Sponianis Miſcell. Sect. V.* p. 190. & *Gudianis Inſcript.* p. 134. 5. etſi mallim FLAM. *Murat.* quam ALIM. *Spon.* Reineſ. Claſſ. VI. n. 114. legere vult AIMILIAE.

1058. 3. Eandem diu ſervarunt *Sponiana* l. d. Sect. V. p. 190. ſ.

1060. 7. verſ. 3. Δωρόθεα legitur in *Monum. Vetuſt. Kempianis* p. 45. n. 40.

1062. 3. extat jam in *Sponianis Miſcell.* Sect. V. p. 169.

1062. 6. Hunc lapidem habes in *Monum. Vetuſt. Kempianis* p. 44. n. 36.

1069. 3. Eadem infra occurrit p. MMLI. 4.

1078. 5. Subtilius expreſſit *Guil. Muſgrave* in Commentario ad *Jul. Vitalis Epitaphium* p. 84. quem vide.

1088. 1. diu dedit & explicuit *Spon.* Sect. VII. p. 259.

1089. 4. exprimunt ζωοδῖται *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 43. n. 34. quæ vide.

1090. 3. habet jam *Reineſius Syntagm.* Claſſ. III. n. 46. qui conjicit ultimo verſu legendum eſſe SVC-CVAOSANO.

1092. 3. Cel. *Muratorius*, quæ in hoc marmore exciderunt, aut vitiata ad nos pervenerunt, neſcit, an quiſquam reſtituere poſſit. Immò reſtituet *Fabrettus*, qui longe emendatiorem habet c. 4. p. 280. n. 174.

1101. 1. Sed monumentum hoc doctiſſime recenſuit *Sponius* Sect. V. p. 273. ſeq. *Epigr.* 4. Eandem videbis cum in *Sponio* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 61. tum in *Fabretti Inſcript.* c. 5. p. 407. n. 322.

1104. 8. recte vir Celeb. tentavit ultimum verſum, integritati reſtituens COL. CASINAT. Sic enim *Panvinius* CASSINATES, & *Vincentius Contareaus Variar. Lectionum c.* 21. teſte *Scriverio* in ſchedis, CASINATES vero in Collectaneis *Gruteri* p. 431. 7.

1105. verſ. 4. deeſt AVITO apud *Fabrettum*, & in eod. legitur XXVI. qui ceteroquin ſimillimam huic exſcribendam curavit c. 2. p. 104. n. 246.

1106. 6. ampliorem, correctioremque habebis in *Sponio* l. d. *Sect.* V. p. 161. 162. adi nonminus *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 221. n. 587.

1107. 7. v. *Donii Inſcription. Antiq.* Claſſ. V. n. 105. p. 188.

1108. 6. male *Sponius Miſcell.* Sect. V. p. 192. n. 4. POAMPI pro POMPT. exſcripſit.

1109. 3. v. *Donii* Claſſ. V. n. 43. p. 172. antecedens titulus n. 42. qui hoc ipſo majoris momenti eſt omiſſus a *Muratorio*.

1111. 3. v. *Fabrettum* c. 2. p. 206. n. 252. qui verſ. 7. DIVIDAAATVA & penul, recte habet ADSRETVA.

1114. 3. & 8. v. *Sponium* Sect. V. p. 176. n. 6. & 194.

1115. 1. inſpice eund. l. d. Sect. V. n. 194.

1116. 6. caſtigatiorem quoad verſum 8. & 10. dabit *Sponius* l. d. Sect. II. Art XI. p. 58.

1117. 4. apud *Cluſium* in adverſariis nativum ordinem verſuum videre licet. Ita enim diſerte exemplar ejus; *Alcaçar do ſal vicus en el Braço de Setubal : apparent adhuc ruina veteres & marmora, quorum unum hanc Inſcriptionem habet :*

C. MELIO..................
DOC. CN. AMPAO. MC IN....
MIL. COLONIA SALASITANA..
.....MERITA IN COLONIA.....

de *Scalabi* ſ. *Colonia Salabitana* v. *Lud. Nonnii Hiſpan.* c. 36. pag. 125. & magnum *VVeſſelingium* ad *Antonini Itinerar.* p. 420.

1130. 3. *Arnoldi Buchelii* notæ ad *Suetium* fol. CLXXI. titulum præferunt : *In Arragonia*, nulla re ceteroquin memorabiles, niſi quod verſuum collocatione diſcrepant v. 1. τὸ S delent, & v. 2. VICTORIANAS ſervant.

1132. 8. jam pleniorem dedit *Fabrettus* c. 3. p. 188. n. 432. quod vel ex repetita Gruteri editione diſcere potuiſſet, ſi eam Vir præſtantiſſ. in conſilium adhibuiſſet.

1134. 1. dudum legitur in *Pithoei Epigrammat.* L. III. n. VI. p. 106. *Grut. Theſ. Inſcr.* 669. n. 10. it. *Ferretii Muſ. Lap.* L. I. *Mem.* 34. p. 59. ſolus *Pithoeus* in verſu ultimo pro *quos* habet *qui*.

1138. 3. habet etiam *Sponius* Sect. IX. p. 293. apud quem verſ. 5. nomen *Sperati* expreſſum.

1152. 3. v. *Monum. Vetuſtatis Kempiana* p. 42. n. 27. Eadem cum num. 8. huj. fol.

1153. 11. priorem hujus tituli partem Cel. *Muratorius* ſigillatim, ut par eſt, infra p. 1660. 8. & accuratius exſcripſit; ſed hoc loco duas inſcriptiones miſcet ſeparatim quoque traditas in *Monumentis Vetuſt. Kempianis* p. 42. n. 30. 31.

1154. 1. Si ſequemur *Alciatina*, ſcribendum erit v. 5. CRESCINTIS pro CRESCENTIS nec id injuria. Etenim I longius productum pro duplici II veteres ſumpſiſſe vereor, ne putidum ſit probare. Duplex autem II quis neſcit vicem τοῦ E ſuſtinere. Exempla vid. in *Indice Grammatico Scaligeri* in *Muſeo Moſcardi* L. I. p. m. 73. *Fabrett. Inſcript.* c. 5. p. 397. & *Lingenii Opuſc. Theotiſc.* P. II. n. 1. §. 43. p. 165. Ceterum inclinat animus ſuſpicari diverſitatem numerorum in fine hujus ſtylobathæ expreſſorum vel ſupinitate operarum invectam, vel exſcriptori imputandam eſſe. Noſtra enim ſic producunt:

IN FR P. XVIII. IN AGR
P. XVIII.

1156. 10. v. *Fabrett.* c. 3. p. 185. n. 409.

1161. 10. Extat jam in *Fabretti Inſcript.* c. 5. p. 390. n. 251. qui in Cœmeterio Priſcilliæ inventum eſſe marmor tradit.

1174. 11. Eadem ap. *Sponium* l. d. Sect. 1. Art. VII. p. 24. qui in *Hortis Juſtinianis* exſcripſit.

1183. 5. hujus lapidis figuram εὐτεχνῶς ſcienter depictam v. in *Marmoribus Oxonienſibus* p. 45. n. 139. Conf. Cl. *Mattaeii Conj. & Adnot. Spec.* p. 586.

1192. 5. græcum hunc Titulum diu cum latina verſione *Sponius* retulit in *græcis marmoribus Miſcell.* Sect. X. p. 351. pro ψιλὸν malim ψιλὸν recte hic *Muratorius* ἀπαλλοτριῶσαι per alienare reddidit. *Epigr.* 9. Corrupta eſt hæc lapidis memoria ex *Pithoei* Epigrammate, quod vide L. III. p. 108. Conf. *Grut. Inſcript.* 697. 7. & *Ferret. Muſ. Lapid.* L. III. *Mem.* 7. p. 170.

1198. 8. Conſule quoque *Pithoei* Epigrammata L. III. p. 93. *Gruter. Theſ.* 677. 12. & 1125. 7. it. *Ferret. Muſ. Lapid.* L. I. p. 52.

1199. 6. Eandem apud *Sponium* l. d. Sect. II. Art. XI. p. 62. diu ante prolatam, explicatamque invenies: magis placet *Sponii* COLL. CENT. quam *Muratorii* COLL. DENDIophorum.

1214. 2. Eundem lapidem oſtendunt *Sponiana Miſcell.* Sect. IX. p. 196. in quibus verſ. 4. M. III. additum & v. 5. FRONIMO vidi.

1217. 2. alio verſuum ordine exhibet Gruterus 1128. 1. ſinceriorem, qua literarum picturas tradunt *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 44. n. 38.

1234. 1. habemus jam in *Gudianis Inſcriptionibus* verbo SORTITA pleniorem p. 249. 2. *Epig.* 2. Eadem quoque in *Gudianis* 290. 3. adde *Barthii Adverſar.* L. 52. c. 1. p. 2424.

1235. 3. dedit jam hos verſus *Pithoeus* in *Epigram-*

grammat. Var. L. III. p. 210. it. *Gruter.* 717. 13. & *Ferret. Muſ. Lapid.* L. I. Mem. 39. p. 67.

TOM. III.

1238. 10. Eadem in *Fabrett. Inſcript.* c. 5. p. 391. n. 253.

1241. 12. v. *Monument. Vetuſt. Kempiana* p. 43. n. 33.

1255. 2. literas curioſius pictas exhibent itidem *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 40. n. 17.

1264. 11. uno verſu auctior, quam in *Pithoei Epigrammat.* L. III. n. VII. p. 113. v. *Gruter. Theſaur.* 733. 9. & *Ferretii Muſ. Lapid.* L. III. M. IX. p. 172. Ceterum in verſu 2. & 3. quædam lectionum diverſitas.

1292. 6. uno rurſus verſu integrior eſt Inſcriptio, quam in *Pithoei* Epigrammatibus L. III. p. 201. & *Reineſ. Syntagmate* Claſſ. XIV. n. 16. p. 726. Sed *Gudius* tamen ex *Ligorio* pleniorem nobiſcum communicavit p. 284. 10. Quæ in tertio verſiculo Vir. Cel. emendanda putat, vel ex *Reineſio*, vel *Gudio* opportune inſtaurare poterit.

1310. 1. vid. *Fabretti Inſcriptiones* c. 2. p. 102. n. 238. in quibus verſus 8. plane deeſt; ſed v. 17. rectius forte IVVEO jubeo, pro jure, & v. 19. AECO hoc eſt, Ego pro AECAS exhibent.

1336. 6. inſpice *Bubierii* interpretationem l. d. p. 3. ſeq.

1342. 11. Eſt jam apud eundem *Fabrettum* c. 3. p. 209. n. 519.

1351. 11. Ante *Gruterum Pithoeus Epigrammat. Vet.* Lib. III. p. 102. addito Indice *Hermes Coccejus Nice* recenſuit. Extat quoque inter *Ferretiana* V. *Muſ. Lapid.* Lib. III. *Mem.* 30. p. 194.

1359. 6. vid. *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 40. n. 19.

1363. 5. inſpice quoque eadem *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 39. n. 7.

1364. 9. vid. *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. p. 103. *Grut. Theſaur.* 798. n. 7. *Ferretii Muſ. Lapid.* Lib. II. *Mem.* V. p. 91. adde *Fabricii Antiquit.* p. 90.

1366. 9. vid. *Fabretti Inſcript.* c. 3. p. 223. n. 594. deeſt tamen in his verſu 4. vox: ROSARIVM.

1376. 6. v. *Monument. Vetuſtat. Kempiana* p. 39. n. 4.

1401. 4. lege *Bubierium* l. d. p. 29.

1406. 8. eſt apud *Sponium* l. d. Sect. I. Art. IV. p. 12. & *Fabrettum* c. 3. p. 165. n. 300. uterque tamen habet CONCORDIAM TAM pro CONCORDEM VITAM. Conſ. *Donii Inſcript. Antiq.* Claſſ. II. n. 196. P. III. in quibus fruſtra quæſivi verſ. 8. SVBTRACTA ſed invenio SBTA. quas tamen notas *Sponius* & *Fabrettus* illo modo ſuppleverunt.

1418. 5. prorſus eadem cum *Fabrettiana* c. 1. p. 48. n. 277.

1419. 8. Vide omnino *Sponii Miſcellan.* Sect. VII. p. 247. n. 8.

1428. 3. præter *Pithoeum* in *Epigrammat.* Lib. III. n. 5. p. 205. adire commodum erit *Gruteri Theſaur.* 572. 7. & *Ferret. Muſ. Lapid.* L. IV. Mem. 30. p. 262. quorum uterque pleniorem edidit. Rectius *Pithoeus* verſu ſecundo:

Vivere jam quoniam, lucem jam nolo videre.

1433. 5. v. rurſus *Epigrammat. Vet.* L. III. *Pithoei* p. 115. *Grut. Theſaur.* 858. 12. *Ferret. Muſ. Lapid.* L. III. Mem. 14. p. 178. & *Gudii Inſcriptiones* 297. 10. Gudius & Muratorius verſ. 1. ALTORIO ceteri ASTORIO ib. *Epigr.* 8. Conſ. *Fabretti Inſcript.* c. 1. p. 9 n. 36.

1438. 17. verſu 6. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 43. n. 32. ſervant XXXVIIII.

1454. 5. 6. v. Eadem *Monumenta* p. 40. n. 14. & p. 39. n. 6.

1469. I. apud *Fabrettum* in *Inſcript.* c. 4. p. 288. n. 216. plane eadem, aucta verſione metrica, & accuratior in nonnullis, me quidem judice.

1478. 12. Eſt quoque in *Fabretti Inſcriptionibus* c. 3. p. 21-. n. 563.

1488. 4. *Sponii* fide inducimur ut credamus, partem eſſe illius tituli, quem ſupra literis conſignaverat p. 1028. 2.

1491. 1. Miror a viro Cel. nec *Donianarum Inſcriptionum* Claſſ. XIV. n. 37. p. 430. nec *Gorianarum* lucubrationum injectam eſſe mentionem, e quibus tamen Epigramma lapidis reſtitui poterat.

1497. 10. pleniorem cognoſces e *Pithoei Epigrammat. Vet.* L. III. p. 103. Gruter. 889. 2. & *Ferret. Muſ. Lapidar.* L. II. M. 19. p. 111.

1500. 1. vidit & exſcripſit *Donius*, ad cujus *Inſcript. Antiq.* Claſſ. XIV. n. 16. p. 425. te, Lector, allego.

1504. 11. apud *Fabrettum.* c. 2. p. 68. n. 32.

1511. 5. dudum ex ſchedis Barberinis excuſſit *Fabrettus* c. 2. p. 67. n. 33. habent quoque *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 39. n. 10. utrobique præſtat cognoſcere, quæ de operculis ad lacrymas diſputata ſunt. Illuc capitis primordia lege, hic quæ *Ainſvvorthus* de phialis lacrymatoriis p. 38. & p. 170. diſſeruit.

1512. 16. Conf. *Fr. Heſſelii Append. Præf. ad Gudii Inſcript.* Stell. 6. n. X.

1513. 11. dudum a *Grutero* 897. 8. & *Ferretio Muſ. Lapid.* L. I. Mem. 41. p. 71. tradita.

1521. 13. hæc menda facillime e medio tolli poſſunt, ſi *Sponii* Græc. Marmor. Sect. X. Miſcell. p. 375. & *Fabrettum* in *Inſcription.* c. 3. p. 152. 153. n. 223. legeris.

1522. 2. v. *Holſt. Corrig. & Animadvertenda ad* repetit. *Theſauri Gruteriani* editionem p. 353.

1523. 5. Eadem in *Sponii Miſcellaneis* Sect. VII. p. 246. n. 6.

1524. 6. inſpice *Fabrettum* c. 3. p. 149. n. 193. qui v. penult. FELICEM pro IEROCEM habet.

1525. 8. denuo recoquit dudum appoſitam a *Fabretto* c. 3. p. 213. n. 595.

1538. 8. vid. *Pithoei Epigrammat.* Lib. III. p. 117. *Gruter.* 950. 10. & *Ferret. Muſ. Lapid.* Lib. I. *Mem.* 29. p. 53.

1539. 10. Eſt jam in *Fabretto* c. 5. p. 370. n. 233.

1542. 10. Extat in *Gudianis*, niſi quod illic APOLLONIVS occurrit.

1547. 11. v. eund. *Fabrettum* c. 2. p. 89. n. 166.

1551. 6. Eandem in vulgus prodire juſſit *Spon.* p. 289. Sect. IX. n. 20.

1554. 5. plane eadem in *Fabrett.* c. 3. p. 179. n. 376.

Digitized by Google

1560. 1. inſpice ſimul *Pithoeum* in *Epigrammat.* Lib. III. p. 120. & *Ferret. Muſ. Lapid.* Lib. IV. M. XI. p. 230.

1562. 2. Hunc ſemifractum lapidem in pariete Vitalis ædis ſe vidiſſe Mediolani ſcribit *Alciatus*, cujus fide reponendum eſſe judicamus v. 2. e. 1. pro GN. & v. 4. GN. I. pro GN. L. *Paridis* nomen adultero ibidem vir doctus tribuit, vel ei, qui infans mortem evaſerit, ut in pera ſit nutritus, quod græci interpretes deducunt παρὰ τὸ Παρείναι τὸν μορὸν, vel ἀπὸ τῆς Πήρας, Sumta hæc eſt obſervatio e *Didymi* Scholiis ad *Homeri* Iliad. M. p. 93. quæ vide.

1568. 4. ap. *Fabrett. Inſcript.* c. 1. n. 280. p. 48. excerptum videbis.

1574. 11. Eadem apud *Spon.* Sect. VII. p. 246.

1575. 1. v. *Fabrett.* c. 2. p. 94. n. 205. in verſ. ultimo IXTEAVM plane habet.

1576. 6. vid. *Marmor. Oxonienſia* p. 40. n. 92.

1606. 10. prorſus idem titulus in *Sponii Miſcell.* Sect. IX. p. 289. n. 22. & *Monum. Vet. Kempianis* p. 40. n. 18.

1611. 2. 8. 11. 24. 29. Eaſdem, aut ſimiles certe offerunt *Sponiana* Sect. IX. p. 287. n. 1. & 4. it. p. 288. n. 6. 13. 10.

1612. 1. pertinet ad affectus parentum erga liberos. Elegantiorem vide in *Gudii Inſcript.* p. 226. 1.

1621. 11. Ejuſdem lapidis literati typum, veramque iconem quære in *Marmor. Oxonienſibus* p. 27 ed. *Matter.* n. 32.

1625. 1. Maffejana lectio cum noſtris ſchedis convenit. Mutilum vero & corroſum nimia vetuſtate lapidem cujuſdam *Rothſchützii* literæ teſtantur; unde didici, ſaxum illud ex finitima turri, quam coloni vulgo *Ovidianam* dicunt, in propugnaculum ejus vici tranſlatum eſſe. Eundem lapidem dele infra p. MMXXI. 2. rurſus exſcriptum. Ceterum inſpice *Maffeii obſervat. literar.* T. I. p. 200. n. 26. & p. 212.

1628. 14. v. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 44. n. 37.

1630. 2. dedit eamdem *Buherius* l. d. p. 21. (a)

1632. 3. v. *Monumenta Vetuſt. Kempiana* p. 40. num. 13.

2650. 17. deſcriptoris culpa SI omiſſum eſt, quod retinent *Fabrettiana Inſcriptiones* c. 2. p. 93. n. 593.

1654. 2. verſus jam a *Gudio* luci datos animadverti p. 317. 9.

1658. 13. vid. *Pithoei Epigrammata* L. III. p. 90. *Grut. Theſ. Inſcript.* 468. 12. *Ferretii Muſ. Lapid.* L. III. M. 26. p. 190.

1660. 8. edita jam eſt in *Monument. Vetuſt. Kempianis* p. 42. n. 30.

1664. 13. nullum dubium eſt, ſcribendum eſſe *Formoſas*, Ita enim *Grut.* 908. 1. & *Ferret. Muſ. Lapid.* L. I. *Mem.* 30. p. 54.

1672. 12. v. *Fr. Heſſelii Praf. App.* ad *Gud. Inſcript.* ******* 2. n. XV.

1677. 2. *Cicero* quoque *Tuſc. Quaſt.* Lib. V. c. 35. Epigramma ejus generis in baſto Sardanapali inciſum ridet, quod *Pithoeus in Epigram. Vet.* Lib. III. p. 82. recenſuit:

Hæc habeo, quæ edi, quæque exſaturata libido
Hauſerat, illa manent pulchra & præclara relicta.

Vid. Cel. *Gorium* in obſervat. ad antiqua Monum. addita *Inſcript. Doniunis* n. LXXVIII. LXXIX.

1679. 3. Eſt in *Monumentis Vetuſt. Kempianis* p. 40. n. 15.

1683. 7. literarum ductus religioſius ſervati in *Monument. Vetuſt. Kempianis* p. 42. n. 29.

1694. 10. Eandem in acceptis retterimus *Sponio* Sect. VII. p. 245.

1707. 3. v. *Spon. Miſcell.* Sect. X. p. 357. n. CII. Hanc inſcriptionem græcam haud feliciter reſtituit Cel. *Muratorius*, jure notatus in *Miſcell. Lipſ. Nov.* T. I. Sect. III. p. 497. Sed integra tamen & emendata legitur in *Fabretti Inſcript.* c. X. p. 733. n. 453.

1711. 1. Eſt jam in *Fabretti Inſcript.* c. 10. p. 731. n. 449.

1722. 3. vid. *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 39. n. 3.

1624. 8. edidit *Spon. Miſc.* Sect. X. p. 357. n. CI.

1744. 6. Non unus eſt titulus, ſed tres diverſæ Inſcriptiones, ſi fides haberi debet *Ferretio*, cujus vide *Muſ. Lapid.* L. II. Mem. 12. 13. 14. a p. 103-105. prima Epigraphe apud eundem integrior legitur.

1756. 4. pictura ſua indotatam dimiſit *Cel. Muratorius*, quam ex *Sponio* Sect. III. p. 118. n. VI. petere licet.

1769. 1. v. Fabrettum c. 2. p. 88. n. 164.

1769. 2. Hoc diſtichon in *Gudianis* locum invenit p. 336. 7. ubi *Zotichus* ſcribitur pro *Zoicus Epigr.* 7. lectio vitioſa *extraxere*, melius forte *Pith. Epigrammat.* L. III. n. VII. p. 113. *extruxere*; & *Grut. Theſ.* 748. 7. *Ferretiuſque Muſ. Lapid.* L. III. *Mem.* V. p. 168. *texeruntque*.

1771. 2. Integriorem dederunt *Gruterus* 659. 7. *Joſ. Caſtalio* in *adnotat.* ad *Rutil. Itiner.* L. I. v. 25. p. 38. ed. *Almelov.* it. *Ferret. Muſ. Lapid.* L. II. *Mem.* 46. p. 147.

TOMO IIII.

1834. 2. obtulit jam *Reineſius* Claſſ. XX. 33. p. 9ɔ5.

1841. 5. Eadem Inſcriptio Chriſtiana apud *Spon.* Sect. XI. p. 297.

1883. 2. ipſos verſus e membranis Bibliothecæ Palatinæ edidit *Gruterus* 1176. 11. Sed hi integriores.

1905. 5. omiſſæ ſunt ab initio literæ D D S quas offerunt *Pithoeus* in *Epigrammat.* L. III. p. 83. *Grut. Inſcript.* 1055. 2. *Boldonius* in *Epigraph.* L. I. p. 36. it. *Ferret. Muſ. Lapid.* L. III. *Mem.* 32. p. 197.

1915. 4. Hoc Epigramma & ſenſu commodius, & verſificatione concinnius ex *Alciatinis* ſic profero:

MAR-

(a) Heic finis *Addend. & Emend. Cl. A.* quæ ad calcem hujus operis edit. Lipſiæ erant. Uno [illegible] *Caveto vel prave excuſis, vel minus ſubtiliter dictis, pro tua in nos indulgentia, humaniſſime Lector, veniam dabis.*

MARMORE NATALIS TEGITVR VENERABILE CORPVS
PRAESVLE QVO SACRIS EST SVVS AVCTVS HONOS.
GRANDE DECVS VATVM, SPES ET SOLAMEN EGENIS
NOBILIVM QVOQVE DVX ET PATER VRBIS ERAT.
CONDIDIT HANC SVPERIS POPVLISQVE FAVENTIBVS AVLAM
AEDEQ. CONSTRVCTA PLVRIMA DONA DEDIT.
VNDE QVEANT VIGILES DOMINO SERVIRE PER AEVVM
PROQ. SVIS CVLPIS POSSIT HABERE PRECES
PONTIFICVM IN SOLIO BIS SEPTEM MENSIBVS EGIT
LVSTRA FERE TOTIDEM VIXIT ET HIC SITVS EST.
PVB , SAL , ANN DCCL.

hoc eſt, *publica Salutis anno*,

Ad hunc tumulum *Natalis* Epiſcopi, in divi *Georgii* æde etiam nunc extantem, *Alciatus* auctor eſt, ſingulis annis a. d. Id. Majas Sacerdotes omnes religionis cauſa convenire, & inferias celebrare: eum enim ſummum diem habere, quo in divorum numerum eſſet relatus, ceterum religioſiſſime ab ipſis *Georgianis* Canonicis coli, quod templum ab illo ædificatum, ſodaleſque inſtitutos ferunt:

1921. 5. Eadem ap. *Reinesiam Claſſ.* xx. n. 449. p. 1004.

1929. 6. habet jam *Graterus Theſ.* p. 1058. 3.

1981. 3. a *Sponio* dudum publici juris facta l. d. Sect. III. p. 97. n. 57.

1985. 1. dudum prolata ab eodem *Sponio* Sect. III. n. 81. p. 106.

1986. 2 3. 7. omnes extant in *Sponianis Miſcell.* Sect. III. n. 88 & 92. p. 109. & 111.

1986. 8. v. *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 45. n. 39.

1990. 6. hunc titulum non in marmore, ſed in maximi moduli numo *Chriſtianæ* Reginæ fuiſſe, *Fabrettus* docet *Inſcript.* c. 6. p. 452. ubi integrum vide. Nihilominus tamen in marmore quoque legi, fidem faciunt *Monumenta Vetuſtatis Kempiana* p. 39. n. 1. quæ vide

2009. 1. vid. omnino *Sponium* loco d. p. 270. & 271.

2013. 11. Extat dudum inter *Sponiana Sect.* ix. p. 302.

2023. 2. Bis a *Fabretto* memoratur c. 3. p. 198. n. 479. & c. 10. p. 679. n. 48.

2027. 8. v. *Spon.* in *Græc. Marmoribus* Sect. x. p. 333.

2030. 1. habet jam *Fabrettus* c. 3. p. 241. ſed abſque imaginibus.

2043. 8. idem marmor eſt in *Sylloge Sponiana* Sect. VI. p. 210.

2045. 1. dudum a *Sponio* luci datam animadverto v. Sect. VI. *Miſcell.* p. 233.

2053. 6. Novis, doctiſſimiſque animadverſionibus hanc Inſcriptionem colluſtratam videmus a *Loyſio Bochato* in *Epiſtolica diſſertat.* Lauſannæ 1741. typis excuſa.

1073. 0. Fallitur Cel. *Muratorius*, ſi perſuaſerit ſibi, Epigramma nunquam antea editum eſſe. Legitur enim in *Pithoei Epigrammatibus* L. III. n. IV. p. 104.

2075. 1. Conf. Inſcriptiones *Ædibus Barberini Hieronymi Tetii a Philippo de Rubeis* additas n. 3.

2083. 9. a *Fr. Heſſelio* in *Præf. Append.* ad *Gudii Inſcript.* ****** 1. num. 11. relatam offendes.

Hæc omnia profecto nollem Cel. *Muratorium*, virum tot luminibus omnis doctrinæ clariſſimum fugiſſent, quod dictorum & promiſſi ejus fides inde anguſtior redditur. Ita enim vir eximius in Præfat. ad T. I. *** *Cura vero*, inquit, *mihi fuit, nullam in Syntagma hoc meum inferre Inſcriptionem, quæ antea prodierit in Libris* Gruteri, Reineſii, Sponii, *atque* Fabretti, *niſi quando correctiorem, aut pleniorem dare poſſe mihi viſus ſum: quod etiam adnotavi*. Verum ego tandem manum de tabula. Eſt enim tempus τὴν κορωνίδα ἐπιθεῖναι. Tu interim, Lector erudite, plura conantibus nobis voluntate & ſuffragio Tuo ne deſis, vehementer quæſumus.

T A N T V M!

E L E N C H V S
ARTIS CRITICÆ LAPIDARIÆ.

L I B E R I.

Scribendi & incidendi literas antiquiſſimus uſus. Col. 1.
Codicibus Inſcriptiones praiſſe par eſt credere. ibid.
De Obeliſcis Ægyptiis. 2.
Eorumdem Inſcriptiones, ſi hoc nomine appellare libet, an explicari poſſint. 4.
Quo tempore ſcribendi uſus inceperit, & quis literarum inventor. 5.
Enochi Patriarcha tempore ſcribendi uſus an invaluerit. 6.
An hujuſmodi uſus ſtatim poſt diluvium invaluerit. 7.
Scriptores quamplures affirmant, literarum uſum a Phœnicibus ad cæteras Gentes emanaſſe. 8.
De antiquiſſimis, & primordialibus Literis nobis notis. 9.
De Samaritanis Literis. 10.

L I B. II. C A P V T I.

De Inſcriptionibus, quæ in Græcorum Libris referuntur. 11.
Æri, & Marmori inſculpendi literas incepit uſus plane cum ipſis literis. ibid.
Inſcriptiones Veteres cum retroacta tempora ſpectent, rationem præmittit Cl. Auctor, cur ævum univerſum in quatuor periodos diſtribuat. 13.
Ad ſecundam temporum periodum progreditur. ibid.
Deorum minorum Gentium, ſive Heroum ad Divinitatem translatorum monumenta in judicium adducuntur. 14.
Pro commentitiis haberi oportet vetuſtiſſimorum Regum monumenta, quorum facta & nomina ambigua ſunt. 15.
Incipit ab Ægyptiis. ibid.
Ad Aſſyrios ſe confert. 16.
Ad Commentitiorum claſſem refert non pauca epigrammata a Veteribus exhibita, quæ Heroas, alioſque illuſtres Viros mythici temporis reſpiciunt. 18.
Nonnullæ Epigraphes, quamvis illorum ſcriptorum tempore, qui eas referunt, exſtitiſſent, falſitatis notam tamen effugere nequeunt. 20.
Non omnia Antiquitatis cimelia ſunt reiicienda. 21.
Ad fabuloſa tempora referri poſſunt aliqua pretioſa Ægyptiorum monumenta, & nonnulla etiam Etruſcorum. 22.
Signa veritatis habent Tripodes, quos Thebis in Bœotia vidit Herodotus. ibid.
De Græcis Epigrammatis, quæ ad hiſtorica tempora pertineant, agitur. 23.
De iis, quæ hiſtorica dici poſſunt. 26.
De uſu pangendi Inſcriptiones ante Perſarum bellum. 27.
Legitimæ credi poſſunt plures Epigraphes a bello Peloponneſiaco, ac ſequentium ætatum. 28.
In judicium adducantur nonnullæ Inſcriptiones, quæ revera non epigraphes, ſed exercitamenta ſunt. 29.

C A P V T II.

De Inſcriptionibus, quæ in veterum Latinorum Libris referuntur. 33.
Initium ſumitur ab antiquis verſibus Saturniis. ibid.
De Epigraphis, quæ a Cicerone afferuntur. 34.
De iis, quæ a Livio. 37.
De iis, quæ a Valerio Maximo. 38.
De Legibus, quæ a Seneca Rhetore afferuntur. 39.
De Monumentis apud Plinium. 40.
De Inſcriptione, cujus meminit Paterculus. 42.
De iis, quæ apud Tacitum. ibid.
De iis, quæ apud Suetonium. 43.
De Epigraphe a Petronio T. Arbitro relata. 44.
De Senatuſconſultis a Jul. Frontino adlatis. 45.
De Epitaphiis, & legibus, quæ apud Plinium juniorem. 46.
De Epigrammatis ab Hiſt. Aug. Scriptoribus adlatis. 47.

L I B. III. C A P V T I.

Canones traduntur ad fictitias Inſcriptiones Græce loquentes dignoſcendas.

Can. I. Inſcriptionum Græce loquentium commentitiæ pauca deprehenduntur. 51.
Can. II. Marmorum inſpectio admodum conducit ad eorumdem veritatem explorandam. 57.
Can. III. Inſcriptionum verba, ac continentia examinanda. 73.
Can. IV. Inſcriptiones recte deſcribendæ, cum ex literarum omiſſione, vel permutatione errores non pauci oriantur. 97.
Can. V. Inſcriptiones ſumma diligentia reſolvendæ. 105.
Can. VI. Inſcriptiones ſumma circumſpectione emendandæ, vel ſupplendæ. 112.
Can. VII. Græcorum Epigrammatum verſio ardua, ideoque ſæpiſſime in eorumdem translatione peccatum. 122.

CA-

C A P V T II.

Canones traduntur ad fictitias Inſcriptiones Latine loquentes internoſcendas.

I. *Antiquitatis indubitatum ferme argumentum eſt, cum inſcriptiones in aeneis tabulis inciſæ repræſentantur.* Col. 259.
II. *Ad lapidearum Inſcriptionum explorandam fidem, marmoris genus, faciem, coloremque inſpicere oportet.* 161.
III. *Ad ſcripturæ obſervationem, atque judicium literarum tranſeundum eſt.* 163.

C A P V T III.

Exquiruntur, quæ in Lapidibus fictitiæ Inſcriptiones exſtant, & in judicium adducuntur. 287.
Initium a Veronenſibus Monumentis mendacibus in Muſeo Auctoris extantibus ſumitur. 188.
Ad eam vetuſtorum Lapidum collectionem acceditur, qui in Comitum Juſtorum hortis exſtant. 194.
De iis, qui ſunt in Muſeo Comitum Moſcardiorum. 196.
De iis, qui ſunt Vicetiæ in Comitum Gualdiorum horto. 199.
De iis, qui ſunt Patavii in Alverſiorum domo. 202.
De iis, qui ſunt in Buſſanorum ædibus. 203.
De iis, qui ſunt in impluvio Nobilium de Lazzara. 206.
De Liviorum Monumentis. 209.
De iis, qui Venetiis ſunt. 211.
De iis, qui in Pontificia Ditione. 213.
De iis, qui Bononiæ. 216.
Ad illas convertitur, quas Malvaſia vulgavit. 219.
De iis, qui ſunt in Etruria. 222.
De iis, qui in Imperiali Cimeliarchio Florentino. 223.
De iis, qui ſunt apud D. Marchionem Riccardium. 234.
De iis, qui ſunt in Nobilium Gaddiorum Ædibus. 245.
Raro occurrunt ſpuria Epigrammata, quibus ſimulacra, aliaque ſculptilia, & ornamenta ſint adnexa. 250.
De lapidibus in eruditum luſum, & ad ornamentum elegans fabrefactis. 25°.
De Strozziana Collectione. 264.

C A P V T IV.

Suſpectarum, quæ in Libris ſolummodo ſpectantur, inſcriptionum diſquiſitio peragitur. 267.
I. *Earum, quæ in Gruteri Theſauro.* ibid.
I. *Reineſii Syntagmatis diſquiſitio peragitur.* 391.
III. *Jacobi Sponis Miſcellaneorum Eruditæ Antiquitatis diſquiſitio.* 422.
IV. *Inſcriptionum Antiquarum Raphaelis Fabretti diſquiſitio.* 440.
V. *Variarum Inſcriptionum in jam laudatis Operibus non adductarum diſquiſitio.* 464.
De inſcriptionibus, quæ afferuntur ab Hiſtoricis Hiſpanicis. 465.
Exquiruntur nonnullæ epigraphes, quæ in Capucii Neapolitana Hiſtoria exſtant. 467.
De Tabulis Siculis a Gualtherio collectis. 468.
Lapidariæ Muſæ carmina quandoque nullam cum antiquis lapidibus cognationem habent. 470.
De Ænigmate a Seldeno reluto. ibid.
De Nonnullis Epigraphis a Malvaſia relatis. 471.
De decantatiſſima Æliæ Criſpidis inſcriptione. 472.
De nonnullis Ariminenſibus inſcriptionibus apud Garuſſium. 474.
De Nonnullis Brixianis apud Rubeum. 475.
De nonnullis apud Philippum a Turre Adrienſem Epiſcopum. ibid.
De tribus inſcriptionibus in Hiſtoria Gymnaſii Ticinenſis. 477.
De Epigraphe in Antiquitatibus Umbrorum Franciſci Dini. ibid.
Nonnullæ Epigraphes ad examen revocantur relatæ in Hiſtoria Academiæ Reg. Pariſienſ. Inſcriptionum. ibid.

OBSERVATIONES CL. V. JOSEPHI DE BIMARD LA BASTIE *Baronis Montii Selenes ad nonnulla loca Novi Theſ. Veterum Inſcriptionum* CL. V. LUD. ANTONII MURATORII. 486.

CANNEGIETERI *epiſtola ad* CL. V. JACOBUM PHILIPPUM DORVILIUM *de Inſcriptionibus quibuſdam ſylloges Muratorianæ.* 505.
Exquiruntur nonnullæ Inſcriptiones Cl. Bimardi in primo Volumine Nov. Theſ. adlatæ. ibid.
Exquiruntur nonnullæ, quæ in Diſſertatione prima, & in Diatriba de Diis Ignotis ejuſdem Bimardi in cit. Vol. adferuntur. 509.
De duabus Inſcriptionibus in Diſſertatione ſecunda, & in Epiſtola ejuſdem Bimardi relatis. 513.
Exquiruntur nonnullæ Inſcriptiones primi Voluminis Nov. Theſ. 514.

LAPIDUM VETUSTORUM EPIGRAMMATA *& Periculum Animadverſionum in aliquot Claſſica Marmorum* ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ *accurante* CHRISTOPHORO SAXIO. 541.
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ. 549.

C A P V T I. §. I.

Tituli Veteres. 555.

§. II.

De iiſdem Titulis. 557.

C A P V T II.

Scholia in IANI GRUTERI *Theſaurum.* 563.

Digitized by Google

CAPVT III.

Scholia in REINESII Syntagma. 587.

CAPVT IV.

Scholia in MARQ. GVDII Inſcriptiones. 591.

CAPVT V.

Scholia in Cel. MVRATORII Novum Theſaurum Inſcriptionum. 598.
Scholia in Muratorianas Inſcriptiones Tom. I. ibid.
Scholia in Inſcriptiones Tom. II. 603.
Scholia in Inſcriptiones Tom. III. 613.
Sholia in Inſcriptiones Tom. IV. 616.

005664372

Digitized by Google

Angelo Pandimiglio
restauratore
825650 8274800